www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

2

Turkish astronomy from Riza Hasmullu in Constantinople

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

من كتب الفقير منا بيه

826

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بو کتاب بر مقدمه واوچ فن وبر خاتمه اوزره ترتیب اولنمشدر	مقدمة الکتاب هیئت اسلامی دورت فصل ایله بلدیرر ١	فصل اول اجمال ترتیب خلقت عالمی وعرش اعظمی التی نوع ایله بلدیرر ١	نوع اول خلاق جهانک عالمده اولان بدایع صنایعن تفکر باری اولان ایاتی بلدرر ١
نوع ثانی اجمال ترتیب خلقت عالمی بلدرر ٢	نوع ثالث کیفیت عرش اعظمی وحملهٔ محترمی بلدرر ٣	نوع رابع عرش اعظمک حوالیده اولان انهاری وملائکه‌یی بلدرر ٤	نوع خامس کرسی ولوح وقلمی وسدره‌یی وطوبایی وصوری بلدرر ٤
نوع سادس ملائکهٔ سدره‌یی ودیک عرشی وتسبیحلرینی بلدرر ٥	فصل ثانی اوصاف جنانی وحور غلمانی دورت نوع ایله بلدرر ٥	نوع اول اسما واوصاف جنانی وانده اولان انهار واشجار وبنیانی بلدرر ٥	نوع ثانی نعیم جنانی وحور وغلمانی ولقاء دولت رحمانی بلدرر ٦
نوع ثالث خلاصهٔ نعیم جنانی واول دولته نائل اولانی بلدرر ٦	نوع رابع لوای حمدی واوصافنی وبیت معموری واحوالنی بلدرر ٧	فصل ثالث حجب وبحار خزائنی وسموات وشمس وقمری ونجومی دورت نوع ایله بلدرر ٧	نوع اول حجب ملائکه‌یی وبحار وسمواتی وملکلرینی واشکال وتسبیحاتنی بلدرر ٧
نوع ثانی شمس وقمر ونجومک درت دریاده طلوع وغروبک بلدرر ٨	نوع ثالث لیل ونهاری وسجود وکسوف شمس وخسوف قمری بلدرر ٨	نوع رابع بعض احوال کائنات جوسمایی بلدرر ٩	فصل رابع بحار سبعه وجبال قاف وطبقات ارضین ونیرانی واشراط ساعت وکیفیتنی بلدرر ١٠
نوع اول بحار سبعه‌یی وجبال قاف ثمانیه‌یی واجبال ارضین وجهنمی بلدرر ١٠	نوع ثانی ارضین سبعه‌یی وطبقات جهنمی وهر برینک ساکنلرینی بلدرر ١٠	نوع ثالث حضرت ادمک ظهورنی وجنته صعود وهبوطنی وحبیب اکرمی وبقای شریعتنی بلدرر ١١	نوع رابع اشراط ساعتی ونفخ صوری وزلزله‌یی وخراب سمواتی بلدرر ١٢
نوع خامس نفخهٔ ثالثه‌یی وحشر اجساد ودفتر ومیزانی وصراط واعرافی بلدرر ١٣	فن اول ماهیت جواهر واعراضی وهیئت عالمی وتبدل عناصری اوچ باب ایله بلدرر ١٥	باب اول ترتیب خلقت اکوانی وکیفیت جواهری اعراضی دورت فصل ایله بلدرر ١٥	فصل اول اثبات واجب الوجودی وجواهر واعراضی اوچ نوع ایله بلدرر ١٥

نوع اول حضرت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

Tracy McGregor Gift

نوع اول حضرت واجب الوجودك اثباتنى برهان ايله بلدرر ١٥

نوع ثانى ممكن الوجود اولان اقسام خمسهٔ جواهرى اجمالا بلدرر ١٦

نوع ثالث ممكن الوجود اولان اقسام تسعهٔ اعراضى اجمالا بلدرر ١٦

فصل ثانى ترتيب ظهور عقول ونفوس و افلاكى وتبدل اركانى و تولد مواليدى دورت نوع ايله بلدرر ١٧

نوع اول ترتيب ظهور عقول ونفوس وافلاكى وعناصر اربعه دن صدور ايدن كيفياتى بلدرر ١٧

نوع ثانى عناصر اربعه نك مراتب طبايعنى وبربرينه انقلابنى بلدرر ١٧

نوع ثالث لاكل استحاله عناصرى وتولد معدن و نبات وحيوان وانسانى وبينلرنده متوسطى بلدرر ١٨

نوع رابع مبدأ ومعاد ارواحى وكيفيت دوران وجود اشباحى بلدرر ١٨

فصل ثالث علم حسابك اهم اولان قواعدينى اهون وجوه اوزره اون نوع ايله بلدرر ١٩

نوع اول عددك تعريفنى وصحيحنى وكسورنى و منطقنى واصمنى وتامنى وناقصنى بلدرر ٢٠

نوع ثانى اصول وفروع مراتب عددى وتعريفى جمعى و تفريقى وتضعيفى وضربى و تنصيفى وقسمتنى بلدرر ٢٠

نوع ثالث جمعك طريق اهونك بيان ايدر ٢٠

نوع رابع تفريق اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢١

نوع خامس تضعيف اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢١

نوع سادس تنصيف اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢١

نوع سابع انواع ضربك طرق اسهلن بيان ايدر ٢١

نوع ثامن قسمت اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢٢

نوع تاسع جذر وكسورك استخراجك طريق اهونن بيان ايدر ٢٣

نوع عاشر مجهولات عدديه نك استخراجك طريق اهونن بيان ايدر ٢٤

فصل رابع علم هندسه نك اولى اشكالنى دورت نوع ايله بلدرر ٢٥

نوع اول نقطه وخط وسطح وجسمك تعريفلرين وخط وسطحك اقسامنك بلدرر ٢٥

نوع ثانى مثلثات ومربعات وزوايانك ودائره ومركز ومحيطنى وقطرى وقوسنى بلدرر ٢٥

نوع ثالث اشكال مجسمه نك مكعبى واسطوانه يى ومخروطى وكره يى واجزاسنى بلدرر ٢٦

نوع رابع اشكال مسطحه نك مساحه لرين ومجسمه نك مقدار وارتفاعلرنك بلدرر ٢٧

باب ثانى اثبات كرويه هيئت عالمى وتفصيل احوال افلاكى اون فصل ايله بيان ايدر ٢٧

فصل اول كرويت عالمى ودوائر عظاى وطبقات افلاك وعناصرى وفلك اعظمى التى نوع ايله بلدرر ٢٧

نوع اول ادله كرويت افلاك وعناصرى وكرويته متعلق اولان مسايل عجيبه يى بلدرر ٢٧

نوع ثانى كرويت عالمى اثبات ايدن ادله عقليه يى بيان ايدر ٢٩

نوع ثالث قاعدهٔ استداره يه مبنى اولان مسائل عجيبه يى بلدرر ٣٠

نوع رابع كرهٔ عالم اوزرنده رسم اولنان دوائر عشرهٔ عظاى وصغارى بلدرر ٣٠

نوع خامس طبقات افلاك كليه يى واثبات افلاك جزئيه يى وحركتلرى بلدرر ٣١

نوع سادس هيئت فلك اطلسى وحركت يوميه سنى وسائر اوصافنى بلدرر ٣١

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع ثالث کوکب زهره نك فلك تدویرنك هیئتی ومقدار وحرکتی بلدرر ٤٤	نوع رابع کوکب زهره نك استقامت واقامتی وشمس ایله اولان ارتباط واحتراقاتی بلدرر ٤٥	نوع خامس کوکب زهره نك اوج حضیضنی وجوزهر واوصافنی وبعد و جرمنی بلدرر ٤٥	فصل ثامن هیئت سماء ثانیده واقع اولان کوکب عطاردك احوالنی بش نوع ایله بیان ایدر ٤٥
نوع اول کوکب عطاردك فلك ممثلی هیئتك و کیفیت حرکت طبعیه سن بلدرر ٤٥	نوع ثانی کوکب عطاردك فلك مدیرینی وفلك حاملنی هیئت وحرکتیله بلدرر ٤٦	نوع ثالث کوکب عطاردك فلك تدویرنده هیئتك ومقدار حرکتك بلدرر ٤٦	نوع رابع کوکب عطاردك سرعت واستقامتك وشمس ایله اولان احوالاتك بلدرر ٤٦
نوع خامس کوکب عطاردك اوکلی اوج حضیضنك وجوزهری موضعك واوصافك بلدرر ٤٧	فصل تاسع هیئت سماء دنیاده واقع اولان قمر زیبانك واحوال واوصافنی التی نوع ایله بلدرر ٤٧	نوع اول قمرك جوزهری وفلك مائلنی هیئت وحرکتیله بلدرر ٤٧	نوع ثانی قمر بریك پیکرك فلك حاملنی هیئت وحرکتیله بلدرر ٤٧
نوع ثالث کوکب قمرك فلك تدویرنده هیئتی وکیفیت حرکتی بلدرر ٤٨	نوع رابع نیر اعظمه نسبتله نیر قمره عارض اولان احوالنی بلدرر ٤٨	نوع خامس نیر اعظمه نیر اصغرله اولان کسوفی وقمره کلن خسوفی بلدرر ٤٩	نوع سادس نیر اصغرك طبیعت واوصافك وسائلك بعدین ومقدار جرمن بلدرر ٤٩
فصل عاشر نیر اصغرك تاثیرات واختیاراتن وسائر سیارات وافلاکن احوالن بش نوع ایله بلدرر ٥٠	نوع اول کوکب قمرك قدرت باریله مشاهده اولنان تاثیراتك بلدرر ٥٠	نوع ثانی کوکب قمرك بروج اعتباریله اولان خواص واختیاراتن بلدرر ٥٠	نوع ثالث سبعه سیاره نك تشبیهاتك واوقات اعتباریله تاثیراتی ساعاتن بلدرر ٥١
نوع رابع افلاکك اعلا واصواتن وحرکاتن مراکزله دوائر اعتبارات بلدرر ٥٢	نوع خامس کوکب سبعه سیاره نك کیفیاتی اربعه نك مبدأ تاثیراتی بلدرر ٥٤	باب ثالث جهان کون وفسادده اولان ارکان اربعه نك وموالید ثلثه نك احوالن اون فصل ایله بلدرر ٥٧	فصل اول ماهیت عنصر ناریه وآنك کیفیت احوال واطوارك درت نوع ایله بلدرر ٥٧
نوع اول کرهٔ نارك بعض احوال واطوارك بیان وعیان ایدر ٥٧	نوع ثانی عنصر نارك طبیعت وقابلیاتن ومسافهٔ بعدن وتحتن بلدرر ٥٧	نوع ثالث عنصر نارك عالمده موجود اولان انواعن بیان ایدر ٥٧	نوع رابع نارك سراجه اتصالندر وحکمتی بدنه اتصالنك مشابهتی بلدرر ٥٧
فصل ثانی ماهیت عنصر هوایی واوج طبعیتنی ایکی طبقه سنی وکائنات جوی درت نوع ایله بلدرر ٥٧	نوع اول کرهٔ هوانك حیز وطبیعتن ومسافهٔ بعدن وتحتن وحرکتن بلدرر ٥٧	نوع ثانی کرهٔ هوانك طبقهٔ علیاسنده بولنان کائنات جوی بلدرر ٥٨	نوع ثالث کرهٔ هوانك طبقهٔ وسطاسنده آنده بولنان کائنات جوی بلدرر ٥٨

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع رابع كرهٔ هوانك بنه طبقهٔ وسطاسنده بولنان كاينات جوى بيلدرر ٥٩	فصل ثالث هوانك طبقهٔ سفلاسنى وحركات واوصافنى سكز نوعله بيلدرر ٥٩	نوع اول عنصر هوانك طبقهٔ سفلاسنك بعض احوالنى بيلدرر ٥٩	نوع ثانى هوانك طبقهٔ سفلاسنده بولنان رياح مختلفه‌يى وجهاتنى بيلدرر ٥٩
نوع ثالث برى محيط اولان هوانك ابدان وارواحه اولان تأثيرات ومنافعنى بيلدرر ٦٠	نوع رابع برى محيط اولان هوايه عارض بولنان تغيرات طبيعيه‌يى بيلدرر ٦٠	نوع خامس برى محيط اولان هوايه عارض بولنان تغيرات غير طبيعيه سماويه‌يى بيلدرر ٦١	نوع سادس برى احاطه ايدن هوايه عارض اولان تغيرات طبيعيهٔ ارضيه‌يى بيلدرر ٦١
نوع سابع برى احاطه ايدن هوايه عارض اولان ضد بحراى طبيعى بولنان تغيراتى بيلدرر ٦٢	نوع ثامن احاطه قيلن هوانك برى اولان تأثيراتنى ورياحلك منافعن بيلدرر ٦٢	فصل رابع كرهٔ هوانك طبقهٔ سفلاسنده اولان كائنات جويه وانهار وليالى وسنين وشهورى بش نوع ايله بيلدرر ٦٣	نوع اول قوس وقزح وهاله‌يى وطمان وقراوى وزاله‌يى حكيمانه بيلدرر ٦٣
نوع ثانى صبح وشفق وظلالك حقيقتنه احوالنى حكيمانه بيلدرر ٦٤	نوع ثالث ليل ونهارك حدى اعتبارك وساعاتك مقدارلرك حكيمانه بيلدرر ٦٤	نوع رابع سنهٔ شمسيه حقيقيه‌يى واسماء شهور روميه‌يى بيلدرر ٦٤	نوع خامس سنهٔ قمريه دوريه‌يى وشهور هلاليه‌يى وغرر شهور روميه وغربيه‌يى بيلدرر ٦٥
فصل خامس ماهيت عنصر مائى وآنك جميع اوصاف واحوالنى يدى نوع ايله بيلدرر ٦٧	نوع اول ماهيت عنصر مائى وآنك طبيعتنى وبعض احوالنى بيلدرر ٦٧	نوع ثانى عنصر مائك اختلاف اوصاف واسماسنى بيلدرر ٦٨	نوع ثالث مياه بحارك انواع حركاتنى واسباب وفوايدك بيلدرر ٦٨
نوع رابع بحر ايله برك برى برينه تحول وتبدل ايتمسنى بيلدرر ٦٩	نوع خامس بحرك اهل بر وبحره اولان منافعن ولكنده حيواناتن بيلدرر ٧٠	نوع سادس بحرك منافعنده اولان سفينه‌لرك سواحله سيرك بيلدرر ٧٠	نوع سابع طبقهٔ مائيه‌نك تخمينى وكرهٔ بحر وبرى سفينه ايله دورى بيلدرر ٧١
فصل سادس ماهيت عنصر خاكى وآنك كيفيت احوالنى واوصافنى درت نوع ايله بيلدرر ٧٣	نوع اول ماهيت عنصر خاكى وآنك قواعد وخواصنى وجبالنى بيلدرر ٧٣	نوع ثانى عنصر ترابك ايكى طبقه بولنديغى وكريتنى شرعه تطبيق بولنديغنى بيلدرر ٧٣	نوع ثالث ربع مسكونك غيرى بر يكى دنيالى معمورك نيجه بولنديغنى بيلدرر ٧٤
نوع رابع اسباب تفجر عيونى ومادهٔ زلزلهٔ زمينى حكيمانه بيلدرر ٧٥	فصل سابع كرهٔ ارضى اوزرنده فرض اولنان دوائر واقاليمه انقسامنى التى نوع ايله بيلدرر ٧٥	نوع اول كرهٔ ارض اوزرنده تعيين وفرض اولنان دوائر واقطابى بيلدرر ٧٥	نوع ثانى كرهٔ زمينك دوائر اربعه ايله اقسام خمسه انقسامك بيلدرر ٧٦

نوع ثالث ربع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

9

نوع ثالث ربع مسكونك اقاليم سبعة حقيقتله تقسيم اولنديغنى بلدرر ٧٦	نوع رابع اقاليم سبعه نك حدودينى بولنان ممالك معموره نك واهاليسنى بلدرر ٧٧	نوع خامس اقاليم سبعه نك ماوراسى معمور بولنديغنى واقاليم اعتبار اولنديغنى بلدرر ٧٧	نوع سادس امرجه مساكن وبلادك وانلرك اهاليسى طبايعن بلدرر ٧٨
فصل ثامن دوائر طولده وعرض ايله عرضك انقسامنى وغيرى ارتسامن التى نوع ايله بلدرر ٨١	نوع اولده دائره طولده عرض ايله كره ارضك انقسامن وبلادك برى برينه نسبتى بلدرر ٨١	نوع ثانى دائره هنديه ايله خط زوال وخط اعتدال وسمت قبله استخراجن بيان ايدر ٨١	نوع ثالث قطب عالم قربنده اولانجه ايله فقط مسافه درجه ارضك قياسنى بلدرر ٨٣
نوع رابع برو بحرى كيل وسير ايله اجزاى مسافاتن قياس ايتمكى بلدرر ٨٢	نوع خامس ربع مسكونك مثلثات بروجه منسوب اولان بلادك وجهاتن بلدرر ٨٣	نوع سادس زمانك اون ايكى حيوانات اوصافى اوزرينه دورانك بلدرر ٨٤	فصل تاسع هيئت جديده نك شهرت بولديغن و طبايع فلكياتى طقوز نوعله بلدرر ٨٨
نوع اول بو هيئت جديده نك مشهور اولوب اعتبار بولديغن بلدرر ٨٨	نوع ثانى هيئت جديده نك قواعدى اساس ومضبوط اولديغن بلدرر ٨٨	نوع ثالث آفتابك حوالنده عرضك كيفيت جولان ودورانن بلدرر ٨٨	نوع رابع كره ارضك محورى دائره سنويه سنك محور عالمه موازى اولديغن بلدرر ٨٩
نوع خامس هيئت جديده نك قواعدى رسوخ بولوب معتبر اولديغن بلدرر ٨٩	نوع سادس هيئت جديده يه نسبتله خمسه متحيره نك بطوء واقامتن متن بلدرر ٩٠	نوع سابع بو هيئت جديده اهلنه توجه ايدن اسوله واجوبه يى بلدرر ٩٠	نوع ثامن بو هيئت جديده اهلنه استناد قواعد طبعيات ايله معارضاتن بلدرر ٩١
نوع تاسع بو هيئت جديده يه كوره افلاكن طبايع واعدادن بلدرر ٩٢	فصل عاشر كيفيت تكون كائنات مركبات اعنى تامه لى يدى نوعله بلدرر ٩٣	نوع اول طبعياتدن اولان جميع كائنات مركباتك اصول وموادنى بلدرر ٩٣	نوع ثانى مواليد ثلاثه نك اولى اولان معدنياتك احوالنى وبعض انواعنى بلدرر ٩٣
نوع ثالث معدنياتدن اقسام غلذانك تكوناتن وطبايع واوصافن بلدرر ٩٤	نوع رابع معدنياتدن اجسام احجارك تكونات وتلوناتن بلدرر ٩٥	نوع خامس مواليد ثلثه نك ثانى سى اولان نباتاتك احوالنى بلدرر ٩٥	نوع سادس مواليد ثلثه نك ثالثى اولان حيواناتك احوالنى بلدرر ٩٥
نوع سابع جنس حيوانك اشرف انواعى بولنان افراد انسانك ماهيتين بلدرر ٩٦	فن ثانى مراتب ابدانه اولان علم تشريح وتشريح جسم وجانى بشر باب ايله حكيمانه بيان ايدر ٩٧	باب اول فوايد علم تشريح ابدانده ومبدأ ومعاد جسم وجانده طبايع اعضايى اوچ فصل ايله بلدرر ٩٧	فصل اول فوايد علم تشريح ابدانده وبعض احوال جسم وجاننى التى نوعله بيان ايدر ٩٧

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع اوّل فوائد علم وتشریحی ومنافع فن تشریحی بیلدرر ٩٧	نوع ثانی بدن انسانك اولان بعض غرایب صنایع یزدانی بیلدرر ٩٧	نوع ثالث مبداء ومعادیدن انسانی حکیمانه تفصیلا بیان ایدر ٩٨	نوع رابع کیفیّت نزول وصعود جسم وجانی وتغیّر بدن وبقای روح روانی بیلدرر ٩٩
نوع خامس کیفیّت تغیّر ابدانی وبقای روح روانی مثالیله بیان ایدر ٩٩	نوع سادس بو جهان بزی والدهٔ مشفقه کبی تربیه ایلدیکن بیان ایدر ١٠٠	فصل ثانی کیفیّت ترکیب ابدانی وماهیّت طبایع اعضانی بش نوع ایله بیان ایدر ١٠٠	نوع اوّل کیفیّت ترکیب ابدانی وماهیّت امتزاج ارکانی بیان ایدر ١٠٠
نوع ثانی ماهیّت طبایع اعضای بدن انسانی بیان ایدر ١٠٠	نوع ثالث کیفیّت امزجهٔ اسنان انسانی علاماتیله بیان ایدر ١٠٠	نوع رابع کیفیّت تولد اخلاط اربعهٔ ابدان انسانی بیان ایدر ١٠١	نوع خامس اسنان تولد اخلاطی وبخاراتندن حاصل اولان روح طبیعی بیلدرر ١٠١
فصل ثالث کیفیّت وماهیّت ومنافع اعضادرت نوع ایله بیان ایدر ١٠٢	نوع اوّل کیفیّت وماهیّت اعضای انسانی بیان ایدر ١٠٢	نوع ثانی اسماء وقوای اعضای انسانی بیان ایدر ١٠٢	نوع ثالث کیفیّت تکوّن اعضای جنینی بیان ایدر ١٠٣
نوع رابع خواص وقوای اعضای بدن انسانی بیان ایدر ١٠٣	باب ثانی کیفیّت ترکیب عظام بدن انسانی اوچ فصل ایله بیان ایدر ١٠٣	فصل اوّل کیفیّت ترکیب عظام راسی واسماء وخواصنی التی نوع ایله بیان ایدر ١٠٣	نوع اوّل اجمال فواید عظام اعضای بدن انسانی بیان ایدر ١٠٣
نوع ثانی کیفیّت ترکیب عظام قحف رأس انسانی بیان ایدر ١٠٤	نوع ثالث رأس انسانك قاعده و حیطانی اولان عظام خمسه‌یی بیان ایدر ١٠٤	نوع رابع فك اعلادن کیفیّت ترکیب عظامن بیان ایدر ١٠٤	نوع خامس منافع انفی وترکیب عظامنی وفك اسفلی بیان ایدر ١٠٥
نوع سادس کیفیّت ترکیب اسنان انسانی واسما واشکالن بیان ایدر ١٠٥	فصل ثانی کیفیّت ترکیب عظام صلب وعظام عنقی واضلاع وترقوه‌یی بش نوع ایله بیان ایدر ١٠٥	نوع اوّل کیفیّت ترکیب عظام صلب انسانی بیان ایدر ١٠٥	نوع ثانی عظام عنقی نظام وانتظامیله بیان وعیان ایدر ١٠٦
نوع ثالث فقار صدرك کیفیّت ترکیب ونظامن بیان ایدر ١٠٦	نوع رابع عظام اضلاعی انواع نظامیله بیان ایدر ١٠٧	نوع خامس عظام ترقوه‌نك نظام وانتظامن بیان ایدر ١٠٧	فصل ثالث کیفیّت ترکیب عظام یدینی ورجلنی واسما وخواصنی بش نوع ایله بیان ایدر ١٠٧

نوع اوّل عظام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع اول عظاملك عصيدينى نظام وانتظاميله بيان وعيان ايدر ١٠٧	نوع ثانى عظاملك ساعدينى نظام وانتظاميله بيان وعيان ايدر ١٠٨	نوع ثالث عظام رسغ يدينى نظام وانتظاميله بيان وعيان ايدر ١٠٨	نوع رابع نظام اصابع يدينى نظام وانتظاميله بيان وعيان ايدر ١٠٨
نوع خامس عظام عانه وفخذينى نظام وانتظاميله بيان وعيان ايدر ١٠٩	نوع سادس عظام ساقينى ومفصل ركبتينى بيان ايدر ١٠٩	نوع سابع عظام قدمينى ونظام اصابعن بيان ايدر ١٠٩	باب ثالث كيفيت حركات اعضايى وماهيت عضلات واجزاسنى اوچ فصل ايله بيلدرر ١١٠
فصل اول كيفيت آلات عضلات وراس ورقبه‌ده اولان حركاتى يدى نوع ايله بيان ايدر ١١٠	نوع اول تا لف عضلات وآنلرله حاصل اولان حركاتى بيان ايدر ١١٠	نوع ثانى بعض عضلات وجهى وانلرله حاصل اولان حركاتى بيان ايدر ١١٠	نوع ثالث حركات جدير وشفتين وار بتينه وسيله اولان عضلاتى بيلدرر ١١٠
نوع رابع فكك اسفلى حركتنى وفوايدنى وعضلاتينى بيلدرر ١١١	نوع خامس راس ورقبه‌نك حركات وعضلاتن بيان ايدر ١١١	نوع سادس محل صوت اولان حنجره‌نك غضاريف وعضلات وحركاتن بيلدرر ١١١	نوع سابع خلقومك وعظم لامى‌نك عضلات وحركاتن بيلدرر ١١٢
فصل ثانى كيفيت عضلات صدرك وكتفين ويدين واصابعى وحركاتنى التى نوع ايله بيلدرر ١١٢	نوع اول صدرى قبض وبسط ايدن عضلاتى بيان ايدر ١١٢	نوع ثانى مفصل كتفى عضله تحريك ايدن عضلاتى بيلدرر ١١٣	نوع ثالث عضلات ساعدى وحركاتنى بيان ايدر ١١٣
نوع رابع عضلات رسغى وحركاتنى تفصيل وبيان ايدر ١١٣	نوع خامس عضلات كفى وفوائدنى تفصيل وبيان ايدر ١١٣	نوع سادس عضلات كفى وفوائدنى تفصيل وبيان ايدر ١١٤	فصل ثالث كيفيت عضلات صلبى وبطنى ورجلينى وحركات ومنافعنى يدى نوع ايله بيلدرر ١١٤
نوع اول عضلات صلبى وحركات ومنافعنى بيان ايدر ١١٤	نوع ثانى عضلات بطنى وحركات ومنافعنى بيان ايدر ١١٤	نوع ثالث عضلات انثيينى وحركات ومنافعنى بيان ايدر ١١٥	نوع رابع عضلات فخذينى وحركات ومنافعنى بيان ايدر ١١٥
نوع خامس عضلات مفصل ركبه‌يى وحركاتنى بيان ايدر ١١٥	نوع سادس مفصل قدمى تحريك ايدن عضلاتى بيان ايدر ١١٦	نوع سابع عضلات اصابع قدمى وحركات ومنافعنى بيلدرر ١١٦	باب رابع كيفيت اعضاء فرعى وقوانى وقيام اعضاى بش فصل ايله بيلدرر ١١٦

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل اول منابت ومنافع اعصابی ایدانی بش نوع ایله بیان ایلر ١١٦	نوع اول حکمت اوضاع واشکال اعصابی بیان ایدر ١١٦	نوع ثانی دماغدن نشأت ایدن اعصاب مقلّینی بیان ایدر ١١٧	نوع ثالث دماغدن نشأت ایدن اعصابک ازواج خمسهٔ باقیه‌سن بیلدرر ١١٧
نوع رابع فقرات رقبه نخاعندن نشأت ایدن اعصابی بیان ایدر ١١٨	نوع خامس صدر وصلبک فقراتی نخاعندن نشأت ایدن اعصابی بیلدرر ١١٨	فصل ثانی منابت عروق ضاربه یی وفوائدنی بش نوع ایله بیان ایدر ١١٨	نوع اول یورکدن نشأت ایدن شریانات وریدکی بیان ایدر ١١٨
نوع ثانی یورکدن نشأت ایدن شریان کبیرک کتف ویدینه صعودنی بیلدرر ١١٩	نوع ثالث اعضاء راسه صعود ایدن شرایینی بیان ایدر ١١٩	نوع رابع یورکدن اسفله نزول ایدن قسم اعظم شریانی بیان ایدر ١١٩	نوع خامس فخذین وساقین وقدمین سمتلرینه نزول ایدن شرائینی بیلدرر ١٢٠
فصل ثالث منابت عروق ساکنه یی ومنافعنی التی نوع ایله بیان ایدر ١٢٠	نوع اول کبددن نشأت ایدن عرق بابک فروع ومنافعنی بیان ایدر ١٢٠	نوع ثانی کبددن نشأت ایدن عرق اجوفک بعض فروع ومنافعنی بیان ایدر ١٢١	نوع ثالث کبددن نشأت ایدن عرق اجوفک صلب وکتفین ورقبه وراسه صعودنی بیلدرر ١٢١
نوع رابع کبددن نشأت ایدن اجوفک ساعد ویدینه کلن فروعنی بیلدرر ١٢٢	نوع خامس عرق اجوفک کبددن اسفل بدنه اینن قسم اعظمنک فروعنی بیلدرر ١٢٢	نوع سادس عرق اجوفک قسم نازلنک فخذین اسافلنه کیدن فروعنی ومنافعنی بیلدرر ١٢٣	فصل رابع بدن انسانده بولنان انواع قوای ومبادی افعال اعضای ونفوسنی وتعیینی التی نوع ایله بیلدرر ١٢٣
نوع اول بدن انسانده اولان انواع قوای ومبادی افعال اعضایی بیان ایدر ١٢٣	نوع ثانی بدن انسانده اولان نفس طبیعیه ایله نفس نباتیه یی وخادملری بولنان قوایی بیلدرر ١٢٣	نوع ثالث بدن انسانده اولان نفس حیوانیه یی وحواس خمسهٔ ظاهره یی بیلدرر ١٢٤	نوع رابع نفس حیوانیه‌نک بدنده اولان اخذ امدادن حواس خمسه باطنه یی بیان ایدر ١٢٤
نوع خامس نفس حیوانیه‌نک بدنده اولان اخذ امدادن قوت غضبیه وقوت شهوانیه یی بیان ایدر ١٢٥	نوع سادس بدن انسانده متصرف بولنان نفس رابعهٔ انسانیه یی خدّامیله بیلدرر ١٢٥	فصل خامس حکمت اشکال اعضای واختلاف قیافاتی واحکام اختلافاتی سکز نوع ایله بیلدرر ١٢٦	نوع اول حکمت اشکال اعضاء رأس انسانی وفوائدنی بیان ایدر ١٢٦
نوع ثانی حکمت اشکال اعضاء سائرهٔ جسم انسانی ومنافعنی بیلدرر ١٢٧	نوع ثالث قیافت اعضای انسانده استدلال نظرک منافعنی بیلدرر ١٢٨	نوع رابع قیافت اعضای رأس ورقبه یی اقتضاسی اولان احکامیله بیلدرر ١٢٨	نوع خامس قیافت اعضاء باقیهٔ بدنی احکامیله بیلدرر ١٢٩

نوع سادس علامت

13

نوع سادس علامات حمل نسوانی و دلائل رسوم حسن و انی بیان ایدر ۱۲۹	نوع سابع قیامت اعضانك تعدد دلالتی اصدادی و نفوس احکامنی بلدرر ۱۳۰	نوع ثامن بدن انسانده عروق ایچنده اولان اختلاج اعضانی احکامیله بلدرر ۱۳۱	باب خامس ادمی عالمه تطبیق و انفسی آفاقه توفیق و صحت بدن و مونی دورت فصل ایله بلدرر ۱۳۱
فصل اول بدن انسانك ازمنه و امکنه یه مشابهتن سکز نوعله بیان ایدر ۱۳۱	نوع اول عالم ادم ایچون خلق اولندیغن و جمیع اشیا مثال الله ادمده بولندیغن بلدرر ۱۳۱	نوع ثانی عالم انسان عالم کبیره تطبیق و بعض اعضا ارضیه توفیق ایتمنك طریقن بلدرر ۱۳۲	نوع ثالث عالم انسانك عالم افلاکه مشابهتن بلدرر ۱۳۲
نوع رابع بدن انسانك زمان و مکان و شهر ساوانده روحك سلطانه تشبیه و تمثیلاتن بلدرر ۱۳۳	نوع خامس انسانك قلبنده بولنان اخلاق ذمیمه نك حیوانات مشابهتن و رؤیا تعبیراتن بلدرر ۱۳۳	نوع سادس اخلاق انسانك برج برینه تطبیق اولندیغن و شکل عالم انسانی عالم کبیره عکسی قلندیغن بلدرر ۱۳۳	نوع سابع انسانك باطن ظاهری جهانك باطن و ظاهرینه مطابق اولندیغن بلدرر ۱۳۴
نوع ثامن عالم انسانك عالم اخرته وجود ایله مشابهت و مشاکلاتن بیان ایدر ۱۳۴	فصل ثانی انسانك کندی وجودنده انسان وجودی خالقنك وجودن کندی صفاتندن آنك صفاتن آلتی نوع ایله بلدرر ۱۳۵	نوع اول انسان کندی وجودندن خالقنك وجودنی ادراکك طریقن بلدرر ۱۳۵	نوع ثانی صفات روح انسانك صفات ذات رحمانه مشابهتن ادراکك طریقن بلدرر ۱۳۵
نوع ثالث انسان کندی بدننده تصرفندن خدانك عالمده تصرفی ادراکك بلدرر ۱۳۶	نوع رابع انسان کندی نفسی تنزیهندن ربسلك تنزیهنك ادراکی طریقن بلدرر ۱۳۷	نوع خامس تنزیه روح انسانی و فنای جسم و بقای جای حکیمانه بیان ایدر ۱۳۷	نوع سادس عالمن ایچینده انسان کامل اولدیغن و عبودیتله رضاسی بولدیغن بلدرر ۱۳۸
فصل ثالث لازم المحافظه بولنان اعضای مرکبه جای صحت بدن انسانی اون نوع ایله بلدرر ۱۳۹	نوع اول المحافظه سی لازم اولان اعضای مرکبه روح ماهیتی و انواع و منافعن بلدرر ۱۳۹	نوع ثانی صحت بدن انسانك حفظ و حراستی ارکانندن اولان امر خمسه بیان ایدر ۱۴۰	نوع ثالث صحت بدن انسانك حفظ ارکاننده اولان اسباب ستهٔ ضروریه یی بلدرر ۱۴۱
نوع رابع اسباب ستهٔ ضروریه دن اوج سببك تعدیلاتن بیان ایدر ۱۴۱	نوع خامس اسباب ستهٔ ضروریه دن ثلاثهٔ باقیه نك تعدیلاتن بلدرر ۱۴۲	نوع سادس حال صحتده معتاد اولنان مستفرغاتك جماع و حمامك تعدیلاتن بلدرر ۱۴۳	نوع سابع کثیر الاستعمال اولان ادویه و اغذیه نك منافعن ابجد هوز حطی ایله بلدرر ۱۴۴
نوع ثامن کثیر الاستعمال اولان ادویه و اغذیه نك اسامی و احکامن کلمن سعفص حروفیله بلدرر ۱۴۶	نوع تاسع کثیر الاستعمال اولان ادویه و اغذیه نك مفعولاتك قرشت ثخذ ضظغ حروفیله بلدرر ۱۴۷	نوع عاشر صحت وجوده عواید اولان اکل و شربك اداب و قواعدن و بعض طعامك فوایدن بلدرر ۱۴۸	نوع حادی عشر اداب دین مبینه اوزره ثیابی تحسین ایتمه نك رسم و ایینن بلدرر ۱۴۹

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل رابع موتك فضیلتی وحقیقتك ونزعی حالتك ونشوء ثانیه كیفیتن بیدی نوعله بیان ایدر ١٥٠

نوع اول موتك فضائل وفوائدنی آیات واحادیث ایله عیانا وبیانا ایدر ١٥٠

نوع ثانی موتك حدّ وحقیقتن وراحت وسلامتن بیان ایدر ١٥١

نوع ثالث موتك انسانك كنه وماهیتی تفصیلا بیان ایدر ١٥١

نوع رابع بیرلك رذالتی وموتك كراماتن وروحك سلامتن بلدرر ١٥٣

نوع خامس موتك كیفیتن وروحك بدندن مفارقتن بیان ایدر ١٥٣

نوع سادس مبدأ ومعاد روح انسانی حكیمانه بیان ایدر ١٥٤

نوع سابع بعد الموت ارواحك اخلاقی اقتضاسنجه اولان احوالن بلدرر ١٥٥

فن ثالث مرآت كقلوب اولوب تصحیح اعتقادی ایمانی وعرفان یزدانی بش باب ایله بلدرر ١٥٦

باب اول كتاب وسنته اقتدایی وترك حب دنیایی وحقیقت دل وجانی دورت فصل ایله بلدرر ١٥٦

فصل اول كتاب وسنته اقتدایی وتصحیح اعتقادی وصلواتی ادایی بش نوعله بیان ایدر ١٥٦

نوع اول انسان جهل وغفلتله حیوانه شامل وعلم معرفتله انسان كامل اولدیغن بلدرر ١٥٦

نوع ثانی كتاب كریم ایله اهتدایی وآیات واحادیث شریفه ایله بیان ایدر ١٥٧

نوع ثالث حضرت پیغمبره اقتدایی بدعتلردن ابایی آیات واحادیث ایله بلدرر ١٥٨

نوع رابع اعتقاد قلبی تصحیح واهل سنته وجماعت مذهبنه تطبیقی بیان ایدر ١٦٠

نوع خامس ادب فرایضی طهارتی وكیفیت اداء صلواتی امام اعظم مذهبی اوزره اجمالا بلدرر ١٦٢

فصل ثانی كنه وماهیت دنیایی حیواننده مذموم اولان اشیایی سكز نوعله بیان ایدر ١٦٤

نوع اول دنیانك فانی ومرغوب ادانی اولدیغنی آیات واحادیث قدسیه ایله بلدرر ١٦٤

نوع ثانی دنیادار بلا وجفا واخرت عالم ذوق وصفا اولدیغنی احادیث صحیحه ایله بلدرر ١٦٥

نوع ثالث دنیانك كیفیتن وكاسیل ایده نلك شقاوتن وانی ترك ایدنلك سعادتن بلدرر ١٦٦

نوع رابع دنیانك حدّ حقیقتن وایچ قسمه قسمتن وتعیینی قسم اخرتن بلدرر ١٦٧

نوع خامس مذموم اولان دنیا غدار روشنا اولدیغنی واهل سعادت قناعتله سلامت بولدیغنی بلدرر ١٦٨

نوع سادس حب دنیا مانع حضور مولا اولدیغنی وانی زهد ایله كوكل خلاص بولدیغنی بلدرر ١٦٩

نوع سابع دنیا واهل دنیا ونفس وهوی مؤمنه اعدا ومانع حضور خدا اولدیغنی بلدرر ١٧٠

نوع ثامن دنیادن واهلندن اعراض وابایه تیمة ونفسی قیوب كوكلن مولاته كتمه‌یی بلدرر ١٧١

فصل ثالث محل فیوض عرفان درون دل وجان انسان اولدیغن بیدی نوعله بلدرر ١٧٢

نوع اول موضع فیوض عرفان قلب انسان اولدیغن آیات بینات ایله بلدرر ١٧٣

نوع ثانی محل عرفان قلب انسان اولدیغن وقلبنك ایكی كیفیتن حضوری بولدیغن احادیث قدسیه ایله بلدرر ١٧٣

نوع ثالث محل معرفت یزدان درون دل انسان اولدیغن احادیث شریفه ایله بلدرر ١٧٤

نوع رابع محل معرفت الله اولان قلب انسانك كنه وماهیتن بلدرر ١٧٤

نوع خامس مكان عرفان اولان قلب انسانك احوال وخواصن بیان ایدر ١٧٥

نوع سادس جوهر قلب انسان اولان عقلك معنا حدّ وحقیقتن بلدرر ١٧٥

نوع سابع ملتنا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع سابع منشأ عقل انسانى اولان عقل كلّك عظمت شانك وجمله يه واحسانك بلدرر ١٧٦	فصل رابع معرفت حقيقت دل وجان شطر راه يزدان اولديغن اون دورت نوع ايله بلدرر ١٧٧	نوع اوّل قلب انسانك انقلاباتى مقلّب القلوبك تصرّفاتيله اولديغن آيات واحاديث ايله بلدرر ١٧٧	نوع ثانى قلب انسانك حقيقت معناسن وسرّ استواسن بلدرر ١٧٨
نوع ثالث قلب انسانك عظمت وسعتن ومقلّبه قربيتى نسبتن بيان ايدر ١٧٩	نوع رابع قلب انسانك فضل كمالن وشرف حالن بلدرر ١٧٩	نوع خامس قلب انسانك اطوار سبعه سى احوالن بيان ايدر ١٨٠	نوع سادس قلب انسان نائل عرفان اولدقده تصرّف قيلوب بعده فارغ اولديغن بلدرر ١٨٠
نوع سابع قلب انسانك كندى عالمنده خواب وموت والهاميله بهره مند اولديغن بلدرر ١٨١	نوع ثامن قلب انسان كندى عالمن نسيان وتذكّر قيلديغن بلدرر ١٨١	نوع تاسع قلب انسان كندى عالمنده اختلال ويروب عقل كلّك حكمت الديغن بلدرر ١٨٢	نوع عاشر قلب انسان معرفت يزدان ايله عزّت ولذّت جان بولديغن بلدرر ١٨٢
نوع حادى عشر قلب انسانك كندى عالمنده توجّهى جمله دن الزم اولديغن بلدرر ١٨٣	نوع ثانى عشر روح انسانك نيجه عالملردن سفر قيلوب بدنده كمالك بولديغن بلدرر ١٨٣	نوع ثالث عشر روح انسانك عالم ابدانده نيجه نقصان وكمال بولديغن بلدرر ١٨٤	نوع رابع عشر روح انسانلك تنزّلاتى احوالن وترقّياتى كمالن بلدرر ١٨٤
باب ثانى اركان ستّهٔ طريق عرفان فصول ستّه ايله تفصيل وبيان ايدر ١٨٥	فصل اوّل اوّلكى ركن اولان تقليل طعامن فوايد سكز نوع ايله بيان ايدر ١٨٥	نوع اوّل فضائل جوعى بر آيهٔ كريمه ونيجه احاديث شريفه ايله بلدرر ١٨٥	نوع ثانى آفات شبعى وكرامات جوعى بيان ايدر ١٨٦
نوع ثالث رذائل شبعى وفضائل جوعى بيان ايدر ١٨٦	نوع رابع تقليل طعامك كيفيّت ومقدارن وفوائد اسرارن بلدرر ١٨٧	نوع خامس علامات شبعى وكرامات جوعى بيان ايدر ١٨٧	نوع سادس آفات شبعى ومنافع جوعى وفوائد صومى بيان ايدر ١٨٨
نوع سابع كثرت اكلدن آفات عشره سن وقلّت كرامات واسبابك بيان ايدر ١٨٨	نوع ثامن جوعك اقسامك وحال ومقامك بيان ايدر ١٨٩	فصل ثانى اركان ستّه راه عرفانك ايكنجى ركنى اولان تقليل منامن معنا فعن اون نوع ايله بلدرر ١٩٠	نوع اوّل فضائل تقليل منامى آيات قرآنيه واحاديث قدسيّه ايله بلدرر ١٩٠
نوع ثانى فضائل قيام ليل احاديث شريفه ايله بيان ايدر ١٩٠	نوع ثالث تقليل منامى وكيجه قيامى ونوم گراى وغفلت عواقبى بلدرر ١٩١	نوع رابع موجب تقليل منام اولان قيام ليلن فوائدن بيان ايدر ١٩١	نوع خامس تقليل منام خصلت كرام اولديغن بيان ايدر ١٩١

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع سادس نومه مذموم وكثرت شومى اولديغن بيان ايدر ١٩١	نوع سابع تقليل منامه جلاء قلب انا وكحل بصيرتكه اكتساب اولديغن بيان ايدر ١٩٣	نوع ثامن نومه انسانك اسرار وفوايدن بيان ايدر ١٩٣	نوع تاسع حقيقت منامه اولديغن ونفوس عوام برزخده قالديغن بيان ايدر ١٩٣
نوع عاشر سهرك اقسامك وحال و مقامك بيان ايدر ١٩٣	فصل ثالث اركان ستهٔ راه عرفانك اوچنجى ركنى اولان تقليل كلامك فوايدن التى نوعله بيان ايدر ١٩٣	نوع اول تقليل كلامى ايات قرانيه واحاديث شريفه ايله بيان ايدر ١٩٣	نوع ثانى تقليل كلام موجب اجتناب انام وموروث عز واحترام اولديغن بيلدرر ١٩٤
نوع ثالث حفظ لسانده حفظ اعضا وحفظ اوقات وستر اسرار اولديغن بيان ايدر ١٩٥	نوع رابع تقليل مقال موروث عز واقبال ومنتج نيل كمال اولديغن بيلدرر ١٩٥	نوع خامس صحت لسان حفظ احوال دل وجان اولديغن وطالب عرفان ترك جهان قلديغن بيلدرر ١٩٦	نوع سادس صمتك اقسام وحال مقاماتنه اولديغن واهل عرفانك احوالنه دائر قيلديغنى بيلدرر ١٩٧
فصل رابع اركان ستهٔ راه عرفانك دوردنجى ركنى اولان عزلت انامك منافعن اون نوعله بيلدرر ١٩٧	نوع اول عزلت ناسى ايات قرانيه واحاديث قدسيه ايله بيلدرر ١٩٧	نوع ثانى عزلت انام موجب عز واحترام اولديغن احاديث شريفه ايله بيلدرر ١٩٨	نوع ثالث عزلت انام سبب قرب رب الانام وموروث انس ومدام اولديغن بيلدرر ١٩٨
نوع رابع عزلت انام سمت كرام ولذت مدام وحضور تام اولديغن بيلدرر ١٩٩	نوع خامس عزلت انام موجب طاعت رب الانام وموروث حضور تام اولديغن بيلدرر ١٩٩	نوع سادس عزلت انام عادت كرام وموجب حضور تام ونيل مرام اولديغن بيلدرر ١٩٩	نوع سابع عزلت انام موجب ذكر وفكر تمام ومعنى توجه تام اولديغن بيلدرر ٢٠٠
نوع ثامن عزلت ناس ايكى عارفلر ايكى صنف اولديغن بيان ايدر ٢٠٠	نوع تاسع عزلت ناسك اقسام وحالن بيان وعيان ايدر ٢٠١	نوع عاشر نهايت عزلت اولان خلوتك دخولنه شروط واركان وصولن بيلدرر ٢٠٢	فصل خامس اركان ستهٔ راه عرفانك بشنجى ركنى اولان ذكر مدامك فوايدن طقوز نوعله بيلدرر ٢٠٣
نوع اول ذكر مدامى ايات قرانيه واحاديث قدسيه ايله بيلدرر ٢٠٣	نوع ثانى ذكر مدام سبب انس رب الانام اولديغن احاديث شريفه ايله بيلدرر ٢٠٤	نوع ثالث ذكر مدامك فضايل وفوايدك بيان ايدر ٢٠٤	نوع رابع ذكر مدامك خواص وتاثيراتك بيان وعيان ايدر ٢٠٥
نوع خامس ذكر مدامك نتايج واستغرا قاتك وحالات وكراماتك بيلدرر ٢٠٦	نوع سادس ذكر مدامك مراتب ثلاثه سنى بيان وعيان ايدر ٢٠٧	نوع سابع ذكر لسانك نهايتى علامتن بيان ايدر ٢٠٨	نوع ثامن ذكر مدا مك اداب اشتغالن وتاثيرات واحوالن بيان ايدر ٢٠٨

نوع تاسع كلمهٔ

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع تاسع كلمهٔ توحيدك وفضائل و كراماتك وخواص تاثيراتن بلدرر ٢٠٩	فصل ثالث اركان ستهٔ راه عرفانن التنجى ركنى اولان فكر تأملك فوايدين بش نوع ايله بلدرر ٢١٠	نوع اول فكر وفراستله قلبى حفظ وحراست ايتمنك طريقين بيان ايدر ٢١١	نوع ثانى قلبه كلن خواطرك منشا واساسن وخير وشرك علاماتن بلدرر ٢١١
نوع ثالث اصل اوصول اولان قلب انسانك الزم اولان حفظ و حراستن بلدرر ٢١٢	نوع رابع حفظ بدندن حفظ قلب اهم والزم اولديغن بيان ايدر ٢١٣	نوع خامس قلبك اصول افاتنى واوصافنى علاماتنى واسماو صفاتنى بلدرر ٢١٣	باب ثالث اصول مقامات روح انسانى فصول اربعه ايله تفصيل ايدر ١١٥
فصل اول اصول اربع راه عرفانن اولكى اصلى اولان توكلك فضائلن يدى نوع ايله بلدرر ٢١٥	نوع اول فضائل توكلنى ايات قرانيه واحاديث نبويه ايله بيان ايدر ٢١٥	نوع ثانى كمال توكلن تعريفات وكراماتن وتاثيرات وحالاتن بيان ايدر ٢١٦	نوع ثالث حق تعالى يه توكل رزق امرنده هم اهم والزم اولديغن بيان ايدر ٢١٦
نوع رابع توكل تاملك حد وحقيقتن و وجود حكمتن بيان ايدر ٢١٦	نوع خامس توكل تاملك تاثيرات وكراماتن واهل توكلن حكاياتن بيان ايدر ٢١٧	نوع سادس كمال توكلن رزق امرنده هم جمله يه اهم والزم اولديغن بيان ايدر ٢١٨	نوع سابع توكل تاملك تحصيل ونظامك واهلنك راحتلرن بيان ايدر ٢١٤
فصل ثانى فصول اربعه راه عرفانك ايكنجى اصلى اولان تفويضك فوايدن سكز نوع ايله بلدرر ٢١٤	نوع اول فضائل تفويضى ايات بينات واحاديث شريفه ايله بيان ايدر ٢١٤	نوع ثانى تفويض وتسليمن تعريف و حقيقتن وتاثير و منفعتن بلدرر ٢٢٠	نوع ثالث تفويض وتسليمن شروط و فوايدن بيان ايدر ٢٢١
نوع رابع تفويض وتسليم انسانه اهم والزم اولديغن سبب وسرك بلدرر ٢٢٢	نوع خامس تفويض وتسليم اكسير عظيم بلكه جنت نعيم اولديغن بيان ايدر ٢٢٢	نوع سادس تفويض وتسليمن تاثيرات وفوايدن بيان ايدر ٢٢٣	نوع سابع تفويض وتسليم انسان ايچون جميع امورنده جمله دن اهم والزم اولديغى بلدرر ٢٢٤
نوع ثامن تفويض وتسليمن كيفيت ونتايجن واشتاورواجن بيان ايدر ٢٢٤	فصل ثالث اصول اربعه راه عرفانن اوچنجى اولان صبرك فوايد وعوايدن التى نوع ايله بلدرر ٢٢٥	نوع اول فضائل صبرى ايات بينات واحاديث شريفه ايله بيان ايدر ٢٢٥	نوع ثانى صبر وتحملك حد وحقيقتن وحلاوت وكرامتن بيان ايدر ٢٢٦
نوع ثالث صبر وتحملك تاثيرات وفوايدن بيان ايدر ٢٢٦	نوع رابع صبر وتحملك اقسام ومنافعن وجزع وفزعك افاتن بيان ايدر ٢٢٧	نوع خامس صبر ايله هر كمال حاصل اولديغى ونهايتى رضا اولديغن بلدرر ٢٢٧	نوع سادس صبر وتحملك تحصيلى طريقن نتيجه تمثيلله بيان ايدر ٢٢٨

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل رابع اصول اربعه راه عرفانك دوردنجسی اولان رضانك التی نوع ایله بلدرر ٣٢٩	نوع اول فضائل رضانی آیات واحادیث ایله بیان ایدر ٣٢٩	نوع ثانی قضایه رضانك تعریف وحقیقتن بیان ایدر ٣٣٠	نوع ثالث قضایه رضانك فوایدن وعلامات واقسامك بیان ایدر ٣٣٠
نوع رابع قضایه رضانك تاثیرات وفوایدن بیان ایدر ٣٣١	نوع خامس رضانك منافع وهنرلرن وسخطك انواع ضررلرن بلدرر ٣٣٢	نوع سادس خلاصهٔ خواص اصول الاربعه‌یی بیان وعیان ایدر ٣٣٣	باب رابع مطلب اعلا اولان معرفت ومحبت مولانی فصول خمسه ایله بلدرر ٣٣٥
فصل اول معرفت نفس مفتاح معرفت ربّ اولدیغن طقوز نوعله بلدرر ٣٣٥	نوع اول فضائل معرفت مولانی آیات واحادیث ایله بیان ایدر ٣٣٥	نوع ثانی معرفت نفس موجب معرفة الله اولدیغن بیان ایدر ٣٣٥	نوع ثالث معرفت مولا مطلب اعلی اولدیغن بیان ایدر ٣٣٦
نوع رابع عارف ماسوایی اونودوب حضرت مولانی بولدیغن بلدرر ٣٣٦	نوع خامس عارف كندی وجودندن كچوب معروفیله قالدیغن بلدرر ٣٣٧	نوع سادس عارفك خوف وحزندن امین اولدیغن بیان ایدر ٣٣٧	نوع سابع اهل زهاد ایله اهل عرفانك فرق وتفاوتن بلدرر ٣٣٨
نوع ثامن اهل عرفانك علوّ شانك وكمال ایقانك بلدرر ٣٣٨	نوع تاسع اهل عرفانك معروفك حضرت باری اولدیغن بلدرر ٣٣٩	فصل ثانی محبّة الله مقصد اقصی اولدیغن بكرمی دورت نوعله بلدرر ٣٤١	نوع اول فضایل محبّت مولانی آیات واحادیث قدسیه ایله بلدرر ٣٤١
نوع ثانی محبّت مولانك فضایل وفوایدن احادیث ایله بیان ایدر ٣٤١	نوع ثالث محبّت مولانك حدّ وحقیقتن بیان ایدر ٣٤٢	نوع رابع محبّت مولانك كنه وماهیتن وانواع خاصیتن ومقاماتن بیان ایدر ٣٤٢	نوع خامس محبّت مولانك بعض علامات وكراماتك بیان ایدر ٣٤٣
نوع سادس محبّت مولانك كوكلده ظهور وحلولك بیان ایدر ٣٤٤	نوع سابع محبّت مولانك تعریف وحقیقتن بیان ایدر ٣٤٥	نوع ثامن محبّت مولانك انواع واقسامن بیان ایدر ٣٤٥	نوع تاسع محبّت مولانك القاب واسماسن بیان ایدر ٣٤٦
نوع عاشر محبّت مولانك خواص وعجایبن بیان ایدر ٣٤٧	نوع حادی عشر محبّت ذاتن بیان ایدر ٣٤٨	نوع ثانی عشر محبّت صفاتی بیان ایدر ٣٤٨	نوع ثالث عشر محبّت افعالی بیان ایدر ٣٤٩

نوع رابع عشر محبّت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع رابع عشر محبت اثاری بیان ایدر ٢٤٤	نوع خامس عشر محبتك اقسام اربعه سنك برنی بریله بلدرمسی بلدرر ٢٥٠	نوع سادس عشر محبات اربعه نك اثار وثمراتك بیان ایدر ٢٥١	نوع سابع عشر محبت مولانك مراتب اعتباریله اقسام واسماسنی بلدرر ٢٥٢
نوع ثامن عشر شجره محبتك اوراقی اولان شوق واشتیاقی بیان ایدر ٢٥٣	نوع تاسع عشر شجره محبتك ثمری اولان عشق حقیقی بیان ایدر ٢٥٣	نوع عشرون عشق حضرت مولا عقل بشرین اشرف واعلی اولدیغنی بلدرر ٢٥٤	نوع حادی عشرون عشق حالت وکرامتی وعاشقك ملامتی بلدرر ٢٥٦
نوع ثانی وعشرون عشق مولانك خواص وشانك بیان ایدر ٢٥٧	نوع ثالث وعشرون عشق مولانك مجاز وحقیقتی بیان ایدر ٢٥٨	نوع رابع وعشرون عشق مولایه وصولك طریقنی اصولك بلدرر ٢٦٠	فصل ثالث حکمت اولیا علم صدور اولدیغی ودرت نوعله بلدرر ٢٦٢
نوع اول حکمت اولیانك فضایل وفوایدی ایات واحادیث ایله بلدرر ٢٦٢	نوع ثانی حکمت اولیانك حدی علامت وقیمتی بلدرر ٢٦٣	نوع ثالث حکمت اولیا علوم نافعدن الذی ما انفع اولدیغی بلدرر ٢٦٣	نوع رابع حکمت اولیا انلرك نطقندن الذی واهلا اولدیغی بلدرر ٢٦٤
فصل رابع اولیای کرامك فضایل وبرکاتی طقوز نوعله بلدرر ٢٦٦	نوع اول اولیای کرامك فضایل وبرکاتی ایات واحادیث ایله بلدرر ٢٦٦	نوع ثانی اولیای کرامك رسوم وعاداتی وقلوب ایله سیاحاتی بلدرر ٢٦٦	نوع ثالث اولیای کرامك تعریفاتك ووجد حالاتی بلدرر ٢٦٧
نوع رابع اولیای کرامك اوصاف وعلامتلرندن خضوع وسلامتلرك بلدرر ٢٦٨	نوع خامس اولیای کرامك خارق علوتلری وامن وراحتلرك بلدرر ٢٦٤	نوع سادس اولیای کرامك حرکات وسکناتی وبرکات عباداتی بلدرر ٢٦٤	نوع سابع اولیای کرامك مراتب ومقاماتی بلدرر ٢٧٠
نوع ثامن اولیای کرامك غایت مشاهداتی بلدرر ٢٧١	نوع تاسع اولیای کرامك فنای صفاتی وبقای دواتی بلدرر ٢٧٢	فصل خامس خواص اولیانك مختاری اولان طریقی یدی نوعله بلدرر ٢٧٣	نوع اول طریق نقشبندینك ارکانی وحقایقك بلدرر ٢٧٣
نوع ثانی نقشبندینك طریق ثلثه سنده اولکی طریقك بلدرر ٢٧٣	نوع ثالث طریق نقشبندینك ایکنجی طریقك بیان ایلدر ٢٧٤	نوع رابع طریق نقشبندینك اوچنجی طریقك بلدرر ٢٧٥	نوع خامس طریق نقشبندینك سالکی هر کماله مالك اولدیغن بلدرر ٢٧٦

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع سادس طریق عرفانده هدایتدن ضلالته دوشنلری بلدرر ٢٧٧	نوع سابع اهل تصوّف اون ایکی فرقه اولدیغن بلدرر ٢٧٨	باب خامس حضرت ملك ملوكك درکاهنه سلوکی سکز فصل ایله بلدرر ٢٨٠	فصل اوّل احوالی واطوار سیر وسلوکی سکز نوعله بلدرر ٢٨٠
نوع اوّل مبدأ ومعاد روح انسانی بلدرر ٢٨٠	نوع ثانی انسانك وجودنده بولنان نفس شهوانیه ایله ناطقه یی بلدرر ٢٨٠	نوع ثالث نفس ناطقه نك بدن انسانه اولان تعلّقن بلدرر ٢٨١	نوع رابع قلب ایله مقلّب اره سنده اولان حجبنه اولدیغن بلدرر ٢٨٢
نوع خامس اجمال مقامات سبعهٔ نفس انسانی بلدرر ٢٨٣	نوع سادس تخلیه وتحلیه علی کمال واول لجب سلوك ارمحال اولدیغن بلدرر ٢٨٤	نوع سابع مقامات سبعه دن مقام اوّلده بولنان نفس امّاره یی بلدرر ٢٨٦	نوع ثامن نفس امّاره نك مقام اوّلدن خلاصی علاجن بلدرر ٢٨٧
فصل ثانی مقامات سبعه دن مقام ثانیده بولنان نفس لوامه یی طقوز نوعله بلدرر ٢٨٧	نوع اوّل نفس لوامه نك وجه تسمیه سنی وصفاتنی بلدرر ٢٨٧	نوع ثانی مقام ثانیده توقّف ایدن ابرار ایله مقرّبینك فرقن بیان ایدر ٢٨٨	نوع ثالث نفس لوّامه نك مقام ثانیدن مقام ثالثه ترقیسی علاجن بلدرر ٢٨٩
نوع رابع مقام ثانیده عبدی مولاسندن قاطع اولان موانعی بلدرر ٢٩٠	نوع خامس مقام ثانیده نفس لوّامه نك عالم مثاله دخولن بلدرر ٢٩١	نوع سادس عالم مثالده اولان فهوانیه یی وعلامات تصفیه یی بلدرر ٢٩٣	نوع سابع تصفیهٔ قلبك وتزکیهٔ نفسك وجه احسنله طریقی بلدرر ٢٩٣
نوع ثامن مقام ثانیده سالکده بولنان غضبك منشائی وعلاجنی بلدرر ٢٩٣	نوع تاسع مقام تاسعده بولنان قطاعی دفع ایدن اموری بلدرر ٢٩٤	فصل ثالث مقامات سبعه دن مقام ثالثده بولنان نفس ملهمه یی اون نوعله بلدرر ٢٩٥	نوع اوّل نفس ملهمه نك وجه تسمیه سنی وصفات وترقیسنی بلدرر ٢٩٥
نوع ثانی مقام ثالثده بولنان سالکن مرشده تسلیمن بیان ایدر ٢٩٦	نوع ثالث مقام ثالثده سالکن اتّباع شرعله رفتارن بلدرر ٢٩٧	نوع رابع شریعت باطن وسر حقیقت اولدیغن برمثالله بلدرر ٢٩٨	نوع خامس مقام ثالثه مخصوص اولان اسم ایله اشتغالن بلدرر ٢٩٩
نوع سادس مقام ثالثده نفس ملهمه نك حسن واوصافن بلدرر ٣٠٠	نوع سابع مقام ثالثده سالکه روحانیدن خطابك بلدرر ٣٠٠	نوع ثامن مقام ثالثده اولان سالکك عشق حالاتن بلدرر ٣٠١	نوع تاسع مقام ثالثده بولنان سالکك انقباض وافتقارن بلدرر ٣٠٢

نوع عاشر مقام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع عاشر مقام ثالثده بولنان سالکه اسم ثالثك تأثیرك بلدرر ۳۰۳	فصل رابع مقام سبعه‌دن مقام رابعده بولنان نفس مطمئنه‌یی دورت نوعله بلدرر ۳۰۳	نوع اول نفس مطمئنه‌نك وجه تسمیه‌سنی وصفاتنی بیان ایدر ۳۰۳	نوع ثانی مقام رابعده بولنان کاملك کراماته میلی آفاتن بلدرر ۳۰۳
نوع ثالث مقام رابعده بولنان کاملك پیغمبره محبتنی بلدرر ۳۰۴	نوع رابع ترجیح سلوك ازکیایی وتطبیق طرق اولیایی بلدرر ۳۰۵	فصل خامس مقامات سبعه‌دن مقام خامسده بولنان نفس راضیه‌یی اوچ نوعله بلدرر ۳۰۵	نوع اول نفس راضیه‌نك وجه تسمیه‌سنی وصفاتنی بلدرر ۳۰۵
نوع ثانی مقام خامسده بولنان کاملك احوالنی بلدرر ۳۰۶	نوع ثالث علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین اطوارن بلدرر ۳۰۶	فصل سادس مقامات سبعه‌دن مقام سادسده بولنان نفس مرضیه‌یی اوچ نوعله بلدرر ۳۰۷	نوع اول نفس مرضیه‌نك وجه تسمیه‌سنی وصفاتنی بلدرر ۳۰۸
نوع ثانی مقام سادسده بولنان کاملك احوالنی بلدرر ۳۰۷	نوع ثالث طبیعت وظل ونفس رحمانی بو اوچی بر جوهر اولدیغن بلدرر ۳۰۸	فصل سابع مقامات سبعه‌دن مقام سابعده بولنان نفس کامله‌یی سکز نوعله بلدرر ۳۰۹	نوع اول نفس کامله‌نك وجه تسمیه‌سنی وصفاتنی بلدرر ۳۰۹
نوع ثانی مرشد کاملك علامات وکراماتی وعباداتن بلدرر ۳۰۹	نوع ثالث سالك قابلك متانت وعلامتلرن بلدرر ۳۱۰	نوع رابع سالك قابل حسن وانقباض ایله منشرح اولدیغن بلدرر ۳۱۰	نوع خامس سالك مقام نفس امّاره‌ده ایکن شیطانی قطع ایلدیکن بلدرر ۳۱۱
نوع سادس سالك مقام نفس لوّامه‌ده ایکن شیطانی قطع ایلدیکن بلدرر ۳۱۲	نوع سابع سالك مقام نفس ملهمه‌ده ایکن شیطانی اضلال ایلدیکن بلدرر ۳۱۲	نوع ثامن سالك مقام نفس مطمئنه‌یه کلدکدن حصن مولایه داخل اولدیغن بلدرر ۳۱۳	فصل ثامن حضرت غوث علوی شیخ اسمعیل تلوی‌نك احوالنی اون نوعله بلدرر ۳۱۳
نوع اول حضرت غوث علوینك نسب ومذهب ومشربن لساننك بلدرر ۳۱۴	نوع ثانی حضرت غوث علوینك حکایت بدریّه‌سن بیان ایدر ۳۱۴	نوع ثالث حضرت غوث علوینك شمائل وعباداتن بیان ایدر ۳۱۵	نوع رابع حضرت غوث علوینك عادات وثیابن بیان ایدر ۳۱۷
نوع خامس حضرت غوث علوینك مریدی عثمان افندینك اوائل حالنی بلدرر ۳۱۹	نوع سادس حضرت غوث علوینك مریدی عثمان افندینك مرشد آرزوسن بلدرر ۳۱۹	نوع سابع حضرت غوث علوینك مریدی عثمان افندینك انکله ملاقاتن بلدرر ۳۲۰	نوع ثامن حضرت غوث علوینك بعض کراماتن بلدرر ۳۲۱

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع تاسع حضرت غوث علوینك مریدی عثمان افندینك وفاتی بلدرر ٣٢٤	نوع عاشر حضرت غوث علوینك استقامتی وزمان رحلتی بلدرر ٣٢٧	خاتمه الکتاب کیفیت صحبت خالق وخلقی ادابه وارکانیله فصول اربعه ایله بلدرر ٣٢٧	فصل اول اجمال معامله حبیب خدایی وحسن معاشرتی اوچ نوعله بلدرر ٣٢٩
نوع اول مکارم اخلاق رسول امین واصحاب کزینی وعلمای دینی بلدرر ٣٢٩	نوع ثانی جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله سی احادیث قدسیه ایله بلدرر ٣٢٩	نوع ثالث جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله سی احادیث قدسیه ایله بلدرر ٣٣٠	فصل ثانی جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله یی دورت نوعله بلدرر ٣٣٠
نوع اول جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله یی احادیث شریفه ایله بلدرر ٣٣٠	نوع ثانی جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله نك کیفیتی اثار ایله بلدرر ٣٣٢	نوع ثالث جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله یه متعلق اولان کلام کبار بلدرر ٣٣٣	نوع رابع تأهل وتزوجك ترهیب آفاتی وترغیب فوایدی بلدرر ٣٣٤
فصل ثالث اداب وارکان صحبت خالق وخلقی اون اوچ نوعله بلدرر ٣٣٥	نوع اول عبدك مولاسیله حضور وانسیتك اداب وارکانی بلدرر ٣٣٥	نوع ثانی عالمك طالبلرینه تعلیم وتدریسنك اداب وارکانی بلدرر ٣٣٦	نوع ثالث شاکردك استاذنك تعلمنك اداب وارکانی بلدرر ٣٣٦
نوع رابع ادمك والدینیله صحبت و الفتنك ادابه وارکانی بلدرر ٣٣٦	نوع خامس تجرد و عالمه اولان غارنك تزوجنك اداب وارکانی بلدرر ٣٣٧	نوع سادس رجل کندی اهلیله ملاعبه وجماعنك اداب ارکانی بلدرر ٣٣٧	نوع سابع اوقات جماع واتخاذی واحوال اشکالی اولادی بلدرر ٣٣٧
نوع ثامن رجلك اهلیله صحبت و الفتنك اداب وارکانی بلدرر ٣٣٧	نوع تاسع عورتك زوجیله صحبت و الفتنك اداب و ارکانی بلدرر ٣٣٩	نوع عاشر کشینك اولادیله صحبت والفتنك اداب و ارکانی بلدرر ٣٣٩	نوع حادی عشر سیدك غلمان وجواریسیله صحبتنك اداب وارکانی بلدرر ٣٣٩
نوع ثانی عشر اقربانك اقربا ایله صحبتلرینك اداب و ارکانی بلدرر ٣٤٠	نوع ثالث عشر کشینك جیرانیله صحبتنك اداب و ارکانی بلدرر ٣٤٠	فصل رابع اداب وارکان صحبت اخوان ومعارفی التی نوع ویر خاتمه ایله بلدرر ٣٤١	نوع اول اداب وارکان صحبت اخوان صفانی بلدرر ٣٤١
نوع ثانی اداب و ارکان صحبت والفت معارف ناسی بلدرر ٣٤٢	نوع ثالث اداب وارکان صحبت بجاهل ناسی بلدرر ٣٤٢	نوع رابع اولیای کرامك امور خارجیه لری نظامی بلدرر ٣٤٣	نوع خامس اولیای کرامك امور خارجیه لری نظامی بلدرر ٣٤٥

نوع سادس آفات

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع سادس آفات ذنوب جمیع اعضایی واسباب فقر وغنایی بیلدیرر ٣٤٦	خاتمة الخاتمه بالاده ترتیبی اولنان طاعات ومعاملاتی اسنادن توحیدی بیلدیرر ٣٤٤	عدد الابواب والفصول والانواع سمایة ستّه بالاجتماع	تمت فهرست الکتاب بعون ربّ الارباب

وتر ٦٠٦

کوکل حقّی بیلورسک وتری سورسک وتر سو سنادم	سوز جانلرده مطلقاً مقیّد اولمق تنده
نوله وترایله فهرست اولسه ذکری معرفتنامه	اجلدی کنز عرفان غزه‌لر عشّاقه هر خنده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

25

UNIV. OF MICH.
826

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بی حد • وشکر بی عد • وثنای مؤبد • بر واحد فرد احد • حضرتلرینه اولسونکه
هر شان اکوانی علم ازلیسیله مقدر ومبین قلوب • اعیانی جهانی فیض لم یزلیسیله مرتب ومعین
قیلوب گلشن عالمی کل ادمله معطر ومزین قیلمشدر • وجمله جهانی انسان ایچون وانی کندی
معرفتیچون وار ایدوب • حقایق اشیا ایله ودقایق معنانی بالجمله انده اجمال واظهار ایدوب
روح انسانی جامع اسمنه صورت وحامل امانت ومحل اسرار ایتمشدر • وهیئت عالمده اولان
نیجه بیك حکمتنه علمایی واقف ایلیوب • کتاب جهانك هر بر حرفندن ایات معرفتین مطالعه
ایدنلری عارف ایلیوب • کوکل عالمنه دخول ایدن عبادنی کعبه حضورنده عاکف ایلمشدر •
وافضل صلوات واکمل تحیات • واحسن تسلیمات • اول سید کائنات • واشرف مخلوقات
وخلاصه موجودات • پیغمبر مز حضرتلرینك اسم اعظم وعقل اول اولان روح اکملنه
اولسونکه • لولاك لولاك لما خلقت الافلاك خطابیله مستطاب اولمشدر • وخلقی
ظلمت جهالتدن • نور هدایته اخراجیله کندی نفسن بلن امتی معرفت حقی بولمشدر رفاه
واول ال واصحابنه هم تحیات اولسونکه • اقوال وافعال وعقاید واخلاقده جمله سنده
اکا تابع اولوب • نور ایمان • وحضور عرفان • ایله کوکللری طولمشدر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین

بو حقیر فقیر حقیقی ابراهیم حقی • اول عزیز شریف مخدومی • السید احمد نعیمی • ایچون
بو کتابی کتاب ایله اکا خطاب ایدرکه ای عزیز اعزك الله فی الدارین اق لا معلوم
اولسونکه • حق تعالی ایکی عالمی بنی ادم ایچون • واندری انجق کندی معرفتیچون خلق
ایلدیکن جمله یه طیورمشدر • نته کیم لطف وکرمیله • کنت کنزا مخفیا فاحببت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ان اعرف فخلقت الخلق لیعرفونی • بیورمشدر پس خلقت عالم و آدمدن مقصد اقصی و مطلب
اعلی معرفت مولادر • لکن بو دولت ابدیه • و سعادت سرمدیه که جمله دن اولادر انجق معرفت نفسه
مربوط اولوب • معرفت نفس دخی معرفت بدنه منوط اولوب معرفت بدن دخی معرفت عالمه موقوف
اولوب معرفت عالم ایسه علوم حقیقیه موصوف اولدیغیچون • بر مقدار علم هیئت و حکمتدن
اخذ و جمع ایدوب • بر مقدار دخی علم تشریح ابدان و انفسدن التقاط و انتخاب ایدوب بر مقدار
هم علم قلوب و عرفاندن اقتباس و التماس ایدوب • لسان ترکی یه ترجمه ایله بو کتاب مستطابی
فقد بر مقدمه • و اوچ فن و بر خاتمه اوزره تألیف و تصنیف ایلدمکه مقدمه سی معرفت هیئت
اسلام و اجمال احوال دو جهان • و فن اول معرفت هیئت عالم و تفصیل حکمت اشیا و اعیان
و فن ثانی معرفت اشکال ترکیب ابدان و ماهیت نفس انسان • و فن ثالث معرفت کیفیت نیل عرفان
و حقیقت حضور یزدان • و خاتمه سی معرفت آداب و ارکان صحبت یاران • و اقارب و جیران اولمق
اوزره ترتیب و تنظیم ایلدم • تاکیم اولا مقدمه دن آیات بینات ایله ثابت اولان عجایب اطوار
اکوانی اجمالا بلوب غرایب احوال دو جهانی تیقن قیلدقده اعتماد کامل ایله اعتقاد تام ایدوب
جمله نک خالق و صانعنی بیله سن • و عظمت و قدرتنی تفکر و تذکر قیله سن • بعده فن اولدن
بدایع صنایع خالقی عالم آفاق ایچنده تفصیلا سیر ایدوب اسرار جهانه واقف اولدقده
عالم قشر آدم و آدم لب عالم اولدیغنی بلوب جمله دن فارغ اوله سن • و کندی کندیکا کله سن
بعده فن ثانیدن عجایب قدرت صانعی کندی جسم و جاننکده اجمالا کوروب عالم کبیرده هر نه
وار ایسه جمله نک مثالنی کندی وجودکده بولدقده وجودک بر کوچک عالم اولدیغنی بلوب کندی
نفسکا کله سن • و عالم انفسده آیات بینات مولایی تماشا قیله سن • و کندی روحکی اقلیم
وجودک سلطانی بولوب قدر و قیمتکا واقف اولوب • معرفت نفس مرتبه سن بوله سن
و کندی عالمکده سلطان اوله سن • بعده فن ثالثدن حضرت مقلب القلوبک عجایب
الهامات و غرایب تصرفاتنی و قلوبه قرب ذات و صفاتنی عالم اکبر اولان دلده علم الیقین
بلوب • ماسوادن آزاد اولوب جمله یی اونودوب هپ ایدوب ایلین متصرف بر آنی بولدقده
عالم وحدته ایروب اول واحد فردک وحدانیتنی بصیرتکله عین الیقین کوروب معرفة الله
دولتنه نائل اوله سن • و سعادت قربنی حق الیقین بولوب ابدا انکله قاله سن آخر خاتمه دن
عالم کثرتده اولان احکام مراتب وجودی بلوب حدودنی حفظ و صیانت قیلوب مخلوق
خدایه رفق و مدارات ایله محبوب القلوب اولدقده • سلامتله جمعیت خاطر بوله سن •
و راحتله عزت عالم اوله سن • چونکه بو کتاب شریفک نظامی بو اسلوب لطیف اوزره تمام
اولوب • نظر قبول ایله مطالعه ایدنلری حقیقت معرفت مولایه مطلع ایتمشدر پس بو کتابه معرفتنامه
اولوب تاریخ اختتامی بیک یوز یتمشده یتمشدر • بیت • دیر بو تألیفنه حق تاریخ معرفتنامه بیل زکی هو
١١٧٠

آیات قرآنیه و احادیث نبویه مفهوم منجه اعتماد و اعتقاد اولنه جق امور دینیه و لوازم یقینیه دن
اولان هیئت اسلام اوزره ترتیب • خلقت عرش و کرسی و جنانی • و سموات و ارضین و بحار •
و نیرانی • و اشراط ساعت و احوال و اهوال قیامت و خراب و فنای جهانی • و بقای عالم لقای •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

رحمانی فصول اربعه ایله تفصیل ایدر **فصل اوّل** اجمال ترتیب خلقت عالمی وکیفیت عظمت
عرش اعظمی وحملهٔ عرشی واول کرسیون تحتری وحولنده اولان انهار وملائکه وسائر اُمی
وتحتنده اولان کرسی وسدره ولوح وقلمی التی نوع ایله بیان ایدر **نوع اوّل** خلّاق جهانک
عالمده اولان بدایع صنایعین تفکّر وتذکّره هادی وبادی اولان ایات بیّناتی بلدرر **ای عزیز**
معلوم اولسونکه حق تعالی بو عالمی وجود وحدانیّته علامت ایدوب جمیع اشیاده اولوا
الابصاره اظهار صنعتله حقایق حکمتن طیه رمشدر وکندی معرفتنه عبادنی ترغیب
ایچون کلام قدیمنده عظمتیله بیوررمشدر **الایات** المکتوبة علی الترتیب الّذی فی المصحف الشریف
بسم الله الرّحمن الرّحیم الحمد لله ربّ العالمین ◦ الم تعلم انّ الله له ملك
السّموات والارض وما لکم من دون الله من ولیّ ولا نصیر ◦ الله لا اله الّا هو الحیّ
القیّوم لا تأخذه سنة ولا نوم له ما فی السّموات وما فی الارض من ذا الّذی یشفع عنده الّا
باذنه یعلم ما بین ایدیهم وما خلفهم ولا یحیطون بشیء من علمه الّا بما شاء وسع کرسیّه السّموات
والارض ولا یؤده حفظهما وهو العلیّ العظیم ◦ انّ الله لا یخفی علیه شیء فی الارض ولا فی السّماء
هو الّذی یصوّرکم فی الارحام کیف یشاء لا اله الّا هو العزیز الحکیم ◦ ولله ما فی السموات والارض
والی الله ترجع الامور ◦ انّ فی خلق السّموات والارض واختلاف اللّیل والنّهار لآیات لاولی
الالباب ◦ الّذین یذکرون الله قیاما وقعودا وعلی جنوبهم ویتفکّرون فی خلق السّموات والارض
ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النّار ◦ ولله ما فی السّموات وما فی
الارض وکان الله بکلّ شیء محیطا ◦ ولله ملك السموات والارض وما بینهما والیه المصیر
لله ملك السموات والارض وما فیهنّ وهو علی کلّ شیء قدیر ◦ وهو الله فی السّموات وفی
الارض یعلم سرّکم وجهرکم ویعلم ما تکسبون ◦ وله ما سکن فی اللّیل والنّهار وهو السّمیع العلیم
وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الّا هو ویعلم ما فی البرّ والبحر وما تسقط من ورقة الّا
یعلمها ولا حبّة فی ظلمات الارض ولا رطب ولا یابس الّا فی کتاب مبین ◦ وله من فی السّموات
والارض کلّ له قانتون ◦ وکذلك نری ابراهیم ملکوت السّموات والارض ولیکون من الموقنین ◦
انّی وجّهت وجهی للّذی فطر السّموات والارض حنیفا وما انا من المشرکین ◦ ذلکم الله ربّکم
لا اله الّا هو خالق کلّ شیء فاعبدوه وهو علی کلّ شیء وکیل ◦ انّ ربّکم الله الّذی خلق السّموات والارض
فی ستّة ایّام ثمّ استوی علی العرش یغشی اللّیل النّهار یطلبه حثیثا والشمس والقمر والنّجوم
مسخّرات بامره الا له الخلق والامر تبارك الله ربّ العالمین ◦ انّ الله له ملك السّموات
والارض یحیی ویمیت وما لکم من دون الله من ولیّ ولا نصیر ◦ وما یعزب عن ربّك من مثقال
ذرّة فی الارض ولا فی السّماء ولا اصغر من ذلك ولا اکبر الّا فی کتاب مبین ◦ قل انظروا ما
ذا فی السّموات والارض ◦ ان کلّ من فی السّموات والارض الّا آتی الرّحمن عبدا لقد احصیهم
وعدّهم عدّا ◦ لو کان فیهما آلهة الّا الله لفسدتا فسبحان الله ربّ العرش عمّا یصفون ◦
الم تر الی ربّك کیف مدّ الظّلّ ولو شاء لجعله ساکنا ثمّ جعلنا الشّمس علیه دلیلا ◦
ثمّ قبضناه الینا قبضا یسیرا ◦ وتری الجبال تحسبها جامدة وهی تمرّ مرّ السّحاب صنع الله
الّذی اتقن کلّ شیء انّه خبیر بما تفعلون ◦ الله الّذی یرسل الرّیاح فتثیر سحابا فیبسطه فی
السّماء کیف یشاء ویجعله کسفا فتری الودق یخرج من خلاله فاذا اصاب به من یشاء
من عباده اذا هم یستبشرون ◦ فانظر الی آثار رحمة الله کیف یحیی الارض بعد موتها

انّ فی ذلك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣

ان ذلك لمحيي الموتى وهو على كل شيء قدير • الم تر ان الله يولج الليل في النهار ويولج النهار
في الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لاجل مسمى وان الله بما تعملون خبير • الله الذي خلق
السموات والارض وما بينهما في ستة ايام ثم استوى على العرش ما لكم من دونه من ولي ولا
شفيع افلا تتذكرون • الحمد لله الذي له ما في السموات وما في الارض وله الحمد في الاخرة
وهو الحكيم الخبير • يعلم ما يلج في الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها
وهو الرحيم الغفور • عالم الغيب لا يعزب عنه مثقال ذرة في السموات ولا في الارض ولا
اصغر من ذلك ولا اكبر الا في كتاب مبين • ان الله يمسك السموات والارض ان تزولا
ولئن زالتا ان امسكهما من احد من بعده انه كان حليما غفورا • واية لهم الارض الميتة
احييناها واخرجنا منها حبا فمنه ياكلون • وجعلنا فيها جنات من نخيل واعناب
وفجرنا فيها من العيون • لياكلوا من ثمره وما عملته ايديهم افلا يشكرون • سبحان الذي
خلق الازواج كلها مما تنبت الارض ومن انفسهم ومما لا يعلمون • واية لهم الليل نسلخ
منه النهار فاذا هم مظلمون • والشمس تجري لمستقر لها ذلك تقدير العزيز العليم
والقمر قدرناه منازل حتى عاد كالعرجون القديم • لا الشمس ينبغي لها ان تدرك القمر ولا الليل
سابق النهار وكل في فلك يسبحون • واية لهم انا حملنا ذريتهم في الفلك المشحون •
وخلقنا لهم من مثله ما يركبون • اوليس الذي خلق السموات والارض بقادر على ان يخلق
مثلهم بلى وهو الخلاق العليم • انما امره اذا اراد شيئا ان يقول له كن فيكون • فسبحان الذي
بيده ملكوت كل شيء واليه ترجعون • رب السموات والارض وما بينهما العزيز الغفار •
وما قدروا الله حق قدره والارض جميعا قبضته يوم القيمة والسموات مطويات بيمينه
سبحانه وتعالى عما يشركون • ونفخ في الصور فصعق من في السموات ومن في الارض الا
من شاء الله ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون • واشرقت الارض بنور ربها ووضع
الكتاب وجيء بالنبيين والشهداء وقضي بينهم بالحق وهم لا يظلمون • ووفيت كل نفس
ما عملت وهو اعلم بما يفعلون • وسيق الذين كفروا الى جهنم زمرا حتى اذا جاؤها فتحت ابوابها
وقال لهم خزنتها الم ياتكم رسل منكم يتلون عليكم ايات ربكم وينذرونكم لقاء يومكم هذا قالوا
بلى ولكن حقت كلمة العذاب على الكافرين • قيل ادخلوا ابواب جهنم خالدين فيها فبئس مثوى
المتكبرين • وسيق الذين اتقوا ربهم الى الجنة زمرا حتى اذا جاؤها وفتحت ابوابها وقال لهم
خزنتها سلام عليكم طبتم فادخلوها خالدين • وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده واورثنا
الارض نتبوأ من الجنة حيث نشاء فنعم اجر العاملين • وترى الملائكة حافين من حول العرش
يسبحون بحمد ربهم وقضي بينهم بالحق وقيل الحمد لله رب العالمين • الله الذي جعل لكم الارض
قرارا والسماء بناء وصوركم فاحسن صوركم ورزقكم من الطيبات ذلكم الله ربكم فتبارك الله
رب العالمين الا انه بكل شيء محيط • فاطر السموات والارض جعل لكم من انفسكم ازواجا
ومن الانعام ازواجا يذرؤكم فيه ليس كمثله شيء وهو السميع البصير • وهو الذي في السماء
اله وفي الارض اله وهو الحكيم العليم • وتبارك الذي له ملك السموات والارض وما بينهما
وعنده علم الساعة واليه ترجعون • وما خلقنا السموات والارض وما بينهما لاعبين
ما خلقناهما الا بالحق ولكن اكثرهم لا يعلمون • فلله الحمد رب السموات ورب الارض
رب العالمين • وله الكبرياء في السموات والارض وهو العزيز الحكيم • وسخر لكم ما في

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

السموات وما فی الارض جمیعا منه انّ فی ذلك لاية لقوم يتفكرون • ولله جنود السموات
والارض وكان الله عليما حكيما • ولله ملك السموات والارض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء
وكان الله غفورا رحيما • يسئله من فی السموات والارض كل يوم هو فی شان • فبای الاء
ربكما تكذبان • كل من عليها فان ويبقى • وجه ربك ذو الجلال والاكرام • سبح لله ما فی
السموات والارض وهو العزيز الحكيم • له ملك السموات والارض يحيی ويميت وهو على كل شئ
قدير • هو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بكل شئ عليم • هو الذی خلق السموات
والارض فی ستة ايام ثم استوى على العرش يعلم ما يلج فی الارض وما يخرج منها وما ينزل من
السماء وما يعرج فيها وهو معكم اينما كنتم والله بما تعملون بصير • له ملك السموات والارض
والى الله ترجع الامور • يولج الليل فی النهار ويولج النهار فی الليل وهو عليم بذات الصدور •
الم تر ان الله يعلم ما فی السموات وما فی الارض ما يكون من نجوى ثلثة الا هو رابعهم ولا
خمسة الا هو سادسهم ولا ادنى من ذلك ولا اكثر الا هو معهم اينما كانوا ثم ينبئهم بما عملوا
يوم القيمة ان الله بكل شئ عليم • يسبح لله ما فی السموات والارض وهو العزيز الحكيم •
يسبح لله ما فی السموات وما فی الارض له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير • خلق السموات
والارض بالحق وصوركم فاحسن صوركم واليه المصير • يعلم ما فی السموات والارض ويعلم
ما تسرون وما تعلنون والله عليم بذات الصدور • الله الذی خلق سبع سموات ومن
الارض مثلهن يتنزل الامر بينهن لتعلموا ان الله على كل شئ قدير • وان الله قد احاط بكل
شئ علما • تبارك الذی بيده الملك وهو على كل شئ قدير • الذی خلق الموت والحيوة ليبلوكم
ايكم احسن عملا • وهو العزيز الغفور الذی خلق سبع سموات طباقا ما ترى فی خلق الرحمن
من تفاوت فارجع البصر هل ترى من فطور • ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها
رجوما للشياطين واعتدنا لهم عذاب السعير • قل هو الذی ذرأكم فی الارض واليه تحشرون •
الم تروا كيف خلق الله سبع سموات طباقا وجعل القمر فيهن نورا • وجعل الشمس سراجا والله
انبتكم من الارض نباتا ثم يعيدكم فيها ويخرجكم اخراجا والله جعل لكم الارض بساطا لتسلكوا منها سبلا فجاجا •

نوع ثانی

اجمال ترتيب خلقت عالمی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تفسیر واهل حدیث
اتفاق ایتمشلردرکه اول ذات اقدس تعالی وتقدس حضرتلری مرتبهٔ احدیتده بر کنز مخفی
ایکن معروف اولمغه مراد ومحبت ایلمسیله عالم ارواحی وعالم اجسامی خلق ایدوب کندی
جمال رحمتنی وکمال قدرتنی وجلال عظمتنی • ونوال نعمتنی • وانواع صنعتنی • واسرار حکمتنی
ظهوره کتورملك مراد ایلدکده جمیع مخلوقاتندن اقدم کتم عدمدن بر جواهر اخضر انوری وجوده
کتورمشدر • وبعض روایتده کتدی نورندن بر لطیف وعظیم جوهر وار ایدوب • اندن
جمیع کائناتی تدریج وترتیب ایله اظهار ایتمشدر • واکا جوهر اول ونور محمدی ولوح محفوظ
وعقل کل وروح اضافی تسمیه ایدرلرکه جمیع ارواح واجسامك مبدأ ومنشائی او
جوهردر • جونکه حق تعالی تجلیله او جوهره بر باقمشدر • همان اول جوهر حیاسندن
اریوب صو مثللی اقمشدر • وانك زبدهٔ خالصی فوقنه چقمشدر پس اول زبدهدن
ابتدا نفس کلی یاراددوب • بعده ارواح ملائکه یی بعده ارواح انبیایی • بعده ارواح
اولیایی بعده ارواح عارفینی بعده ارواح عابدینی • بعده ارواح مؤمنینی • بعده

ارواح کاملینی

٣

ارواح کاملینی، بعده ارواح جنی، بعده ارواح شیاطینی، بعده ارواح حیواناتی، بعده ارواح نباتاتی، بعده ارواح طبایعی خلق ایتمشدر، و ارواح مذکوره ایچون علی مراتبهم مقامات معلومه تعیین ایدوب، هر صنف کندی مقام معلومنه کتمشدر، و هر روح کندی جنسنی بولوب جنود مجنده اولوب هر فرقه مقامنده قالمشدر، و عالم ملکوت بو اون درت انواع ارواح ایله تمام اولمشدر، و بو عالمك اعلی و اصفی و الطفنه عالم غیب و عالم لاهوت و عالم جبروت اطلاق ایدرلر، و اوسطنه عالم ارواح، و عالم معانی و عالم امر تسمیه ایدرلر، و ادنا و اکشف و اجسامه اقربنه عالم مجردات، و عالم برزخ و عالم مثال دیرلر، و بونك اوزرینه ایکی بیك سنه مقدار مدت مرور ایلدکن، حق تعالی نك ارادهٔ قدیمه سی تعلق ایلمشدیکم، اظهار نام و شان ایچون عالم اجسامی خلق ایلیه پس اول جوهر اوله محبتیله بردخی نظر قیلمشدر، و انك یوزی صولیجیاسندن حرکته کلوب امواجی مرتفع اولمشدر، و زبدهٔ اعلاسندن عرش اعظم وجوده کلمشدر، و انك تحتنده اولان زبدلردن کرسی، و جنت، و جهنم، و سموات سبعه، و عناصر اربعه وجوده کلوب صورت بولمشدر، و عرش اعلادن اسفل سافلینه دك بو عالم صورت بو ترتیب اوزره نظام بولوب، اون بش انواع اجسام مذکوره ایله عالم ملکك وضعی تمام اولمشدر، و بو عالم ملك اعلاسنه عالم علوی، و عالم اجسام و عالم بقا، و عالم اخرت دیرلر، و اوسطنه عالم متوسط، و عالم اجرام اثیریه، و عالم افلاك و عالم سموات اطلاق ایدرلر، و ادناسنه عالم سفلی و عالم عناصر، و عالم کون و فساد و عالم دنیا تسمیه ایدرلر، پس مفردات عالم ملکوت ایله مفردات عالم ملکك مجموعی اعنی انواع ارواح ایله اصناف اجسام بسیطه نك جمله سی حروف هجا امثالی یکرمی طقوز عدد تمام اولمشدر، و ایکی عالمك مفردات مذکورهٔ معدوده سی ترکیبندن اوچ قسم اجسام مرکبه وجوده کلمشدر که معدن و نبات، و حیوان، اولمشدر، نیجه کیم ترکیب حروف هجادن اسم و فعل و حرف حصوله کلمشدر، و اصول کلمات انسان اولمشدر کذلك مفرداتدن و عالمدن مرکبات ثلثه ظهور ایدوب، اندن کتاب جهان بی حد و بایان معانی بولمشدر، پس عین عبرتله عالمه نظر ایدن عارفلر نسنه دن نیجه حکمت تماشا قیلمشدر، و اهل الله صنع باری اسرارینه مطلع اولمشدر، و حروف اشیادن لب معنایه وارو ب حضور انسی بولمشدر، رباعی عالم که تمام نسخهٔ حکمتدر، معناسنی فهم ایلینه جنتدر، محروم شهود اولنلره چشمنده، زندان بلا و چاه غم و محنتدر

نوع ثالث

کیفیت عرش اعظمی، و حملهٔ محترمی بلدرر، ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تفسیر و اهل حدیث اتفاق اوزره دیمشلردرکه حق تعالی جمله عالمی آنی خلق ایتمکه قادر ایکن التی کونده خلق ایتمسی، اعنی یوم احددن بدایدوب، مفردات عالمی یوم جمعه تمام ایلمسی عبادینه هر مراده صبر و تأنیده تعلیم و تفهیمدر، نته کیم عظمتیله بیورمشدرکه، و لقد خلقنا السموات و الارض و ما بینهما فی ستة ایام و ما مسنا من لغوب، و حق تعالی نك قدرتیله زبدهٔ مذکوره دن عرش اعظمی جوهر اخضردن خلق ایتمشدرکه، انك نوری و عظمتی وصفی و بیاندن خارج بولنمشدر، و عرش مجیدك اطرافی یاقوت احمر اولوب جمیع مخلوقاتك

یوم احدده باشلامش مفردات ... ایمدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صفات وصور تلری آنده رسم ونقش اولنمشدر • وسمواتك فوقنده عرش رحمن قبلهٔ
ملائکه قیلنمشدر • نته کیم یریوزنده کعبة الله اهل ارضك قبله قبله سی بولنمشدر عرش
اعظمك یتمش بیك لسانی واردرکه هر بر لسانی یتمش بر لغتله حق تعالی یه تسبیح ایدوب ذاکردر
وعرش اعظمك دورت قائمه سی واردرکه هر بری تحت الثرایه واصلدر • وعرش اعظم
صو اوزرنده وصو ریح اوزرنده ایکن حق تعالی دورت عظیم ملك خلق ایتمشدرکه
حالا حملهٔ عرش انلردر • ویوم قیامتده دورت عظیم ملك دخی خلق ایلیسه کرکدر •
وحملهٔ عرش رب الارباب اول کونده ثمانیه اولسه کرکدر • وحملهٔ اربعه دن هر برینك
دورت وجهی واردرکه • بر وجهی ادم صورتنده • وبر وجهی اسد صورتنده وبر وجهی
ثور صورتنده • وبر وجهی قرتال صورتنده تصویر اولنمشدر • وهر بر وجه بر
یوزنده کندی نوعندن اولان مخلوقات ایچون رزاقدن طالب ارزاق بولنمشدر •
وحملهٔ عرش دائما قیامده ساکن اولوب • عرش اعظمی رقبه لری اوزرنده یوکلنمشلردر کی
ایاقلری یدی قات یردن هوا اسفلده در • وملائکهٔ مقربینك جملهسندن عند الله
محترم حملهٔ عرش اعظملردر • وانلرك بر برینك اسمی اسرافیلدرکه عرشك بر ساقی انك
رقبه سی اوزرنده محکملدر • وحق تعالی نك عندنده اول حملهٔ عرشدن دخی اعز واکرمدر
وصاحب صوردرکه قیامته دك لوح محفوظه ناظردر • ونفخ صوره ایچون مستعد
وحاضردر • ولوح محفوظدن جبرائیل • ومیکائیل • وعزرائیل • علیهم السلام ملك •
امور واحوال واعمالی انلره اعلام واخبار والقا ایلمکده ماهردر • وحملهٔ عرشدن
هر برینك دورت جناحی واردرکه • جوانب اربعه یه منتشر اولمشلردر • وحملهٔ عرشك
برینك نصفی ثلج ونصفی ناردندرکه • بری برینی منطفی ایتمیوب بیلدز بو وجه کی مثالی
بری بری ایله امتزاج قیلنمشدر • وحمله عرشك جثه لری اویله عظیمدرکه اذنلری
شحمه سیله عنقلری ماببینی خفق طیر ایله یدی یوز یللق مسافه بولنمشدر • وحملهٔ
عرشه کرتوبیون دخی اطلاق اولنمشدر • وحملهٔ عرشك کلماتی علی الدوام بو تسبیحات
اولوب انلره وردلسان قیلنمشدر • سبحان ذی الملك والملكوت • سبحان ذی
العرش والعزة والعظمة والهيبة والقدرة والكبرياء والجبروت سبحان الملك المعبود سبحان
الملك الموجود سبحان الملك الحي الذي لا ينام ولا يموت • سبوح قدوس ربنا ورب الملائكة والروح

نوع رابع

عرش اعظمك حوالنده اولان انهار عظامی وملائکهٔ کرامی بلدرك ای عزیز معلوم اولسونکه
اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق ایله دیمشلردرکه حق تعالی عرش اعظمك حوالنده
سکز نهر عظیم خلق ایتمشدرکه دوردی ثلجدن ابیض وابرددر • ودوردی عسلدن
احلا واطیبدر • وبو انهار ثمانیه علی الدوام جریان ایله عرش اعظمی طواف ایدرلر
وحق تعالی آنده حرقائل نامنده بر ملك خلق ایتمشدرکه جمیع اشیانك اسرارینه یتمشدر
اول ملك عظمت عرشی دخی بلمك مراد ایدوب • حق تعالیدن دستور استیوب طواف
عرشه کتمشدر • اوچ بیك سنه مقداری سکز بیك جناحیله پرواز ایتمشدر • عاجز
اولدقده حق تعالی اکا قوت ویروب • طیران ایله امر ایتمشدر • اوچ بیك سنه
مقداری دخی عرشك حوالنده کتمشدر • اکاینه عجز کلدکده حق تعالی قدرت ویروب •

اوچ قاتلده امر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایجنلہ امر ایتمشدر ۔ اوچ بیك ییل قدرینه گیتمشدر ۔ بعده عاجز قالوب گورمشدرکه
طقوز بیك سنه ده انجق عرشك بر ساقندن بر ساقنه یتمشدر ۔ اول حیرتده
ایکن اکا حقدن ندا کلمشدر که یا حرقائیل اگر قیامته دك پرواز ایلسك عرشی تمامیله
طواف ایده مزسن وانهار ثمانیه نك ماوراسنده عرش اعظمك حولنده بیك
حجاب نوردن ۔ وبیك حجاب ظلمتدن خلق اولنمشدر ۔ تاکیم شدت نور عرشدن
حولنده اولان ملائکه محترق اولمسونلر دیو انلر حائل بولنمشدر ۔ وحجب مذکوره نك
وراسنده یتمش بیك صف ملائکه خلق اولنمشدر ۔ عرشه مستولی اولان رحمانه
علی الدوام تسبیح ایدرلر ۔ وطواف عرش ایچون حولنده کیدرلر ۔ وکونده ایکی نوبت
حملهٔ عرشه سلام ویررلر ۔ وبونلره ملائکهٔ صافون وحافون دیرلر ۔ وبونلرك
وراسنده هم یتمش بیك صف ملائکه خلق اولنمشدر ۔ وبونلر ابدا قیامده طوروب
سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر ۔ ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم
دیرلر ۔ وبو جمله صفوفك وراسنده بر حیهٔ عظیمه واردر که عرش عظیمی احاطه
ایدوب رأسنی فی نبی اوزرینه وضع ایتمشدر ۔ وانك رأسی درهٔ بیضادن وجسمی
ذهب اصفردن ۔ وکوزلری یاقوت احمردن ۔ خلق اولنمشدر ۔ وانك یوز بیك جناحی
واردرکه ۔ هر بر ریشه سی عندنده بر ملك تسبیح ایدر بولنمشدر ۔ واول حیهٔ صفرانك
تسبیحی صداسندن جمیع ملائکهٔ مهابت المشدر ۔ زیرا که اول جمله ملائکه نك
تسبیحلری صداسنه غالب کلمشدر ۔ ودهنن اچه جه سموات وارضی بر لقمه ایتمسی
ممکندر ۔ واکر اول حیهٔ عظیمه تسبیحنده تلطفله الهام اولنمسه ایدی ۔ انك صداسی
مهابتندن جمیع مخلوقات هلاك اولورلردی ۔ وحق تعالی ملائکهٔ کرامی انوار مختلفة
الاطواردن خلق ایتمشدر ۔ پس عرش انوره اقرب اولان ملائکه نك انواری اشد واظهردر
زیرا که ملائکهٔ عرشك انوارینه ملائکهٔ سدره تحمل ایده مزلر ۔ وانلرك شدت انوارینه
ملائکهٔ سموات وارض تحمل ایده میوب محترق اولورلر ۔ وجمیع ملائکه اوامر حق ایله عامل
اولورلر ۔ وانلر انسان کبی حق تعالی یه عاصی اولمزلر ۔ غدالری تسبیح اولوب ۔ اکل وشرب
ونوم وجماع بلمزلر ۔ واکثر انسان صورتنده اولوب ۔ اجنحه ده طیوره مشابه بولنوب
اجسام لطیفه اولدقلرندن انواع صورتلرده تشکل ایدرلر ۔ وامر حق ایله خدمتنده
برق خاطف کبی کیدرلر ۔ وهر بری بر خدمتده اولوب کیمی عرش حولنده تسبیح وطواف
ایدرلر ۔ وکیمی کرسیده ۔ وکیمی سدره ده ۔ وکیمی جنتده ۔ وکیمی جهنمده ۔ وکیمی کوکده
وکیمی یرده ۔ وکیمی قیامده ۔ وکیمی قعودده ۔ وکیمی رکوعده ۔ وکیمی سجودده ۔ علی الدوام
تسبیح ایدرلر ۔ وکیمی بنی آدم خدمتنه مؤکلدرکه ۔ لیل ونهار انلری حفظ ایدوب
عملرن یازارلر ۔ انلره کراما کاتبین وحفظه دیرلر ۔ وملائکه نك دخی کندیلردن
پیغمبرلری واردرکه ۔ بری اسرافیل علیه السلامدر ۔ واول صاحب صور مذکوردر
وبری جبرائیل امین علیه السلامدرکه آنك التی جناحی واردر ۔ وهر برینك یوز
ریشه سی واردرکه هر ریشه نك طولی ما بین المشرق والمغربدر ۔ وجمیع اجنحه سی
الوان انواردندر ۔ ومع هذا جثهٔ عظیمه سی ابیض من الثلجدر ۔ وایاقلری تحت الارضده
واویله قوت مالکدرکه ۔ بر ریشه سیله جبالی قلع ودك ایلر ۔ واول حق تعالیدن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

یر یوزنده که • اولان انبیایه سلام و کلام کتورمکه موکلدر شکل و عظمتده اسرافیل
علیه السلام کبیدر • و بری میکائیل علیه السلامدرکه • اجنحه سی اعدادینی
انجق حق تعالی بلور • و اول بحر مسجورده اولان ملائکه یه موکلدر • زیراکه سموات وارض
ملائکه ایله مملو و معموردر • و هر بری انزال مطر کبی نیجه خدمتلره • مأموردر •
و قطرات امطارک هر برینی بر ملک انزال ایدر • و قیامته دک بر دخی اکا نوبت کلمز
و هر بر موضعه نزول ایدن امطار میکائیل علیه السلامک رأی و تدبیریله نزول ایدر
زیراکه بو امور اکا مفوضدر • و جثه و عظمتده جبرائیل علیه السلام کبیدر •
و بر دخی عزرائیل علیه السلامدرکه • اول جان المغه موکلدر • و جمله ارواحی قبض ایدن
اودر • و جمیع ارض آنک حضورنده بر سفره مثالیدر • و ملائکه رحمت و ملائکه •
غضبدن نیجه یوز بیک اتباعی واردر • و اول صورتده و عظمتده • و کثرت اجنحه ده
میکائیل علیه السلام کبیدر • پس حضرت اسرافیل • و جبرائیل • و میکائیل و عزرائیل
علیهم السلام • بو دوردی جمیع ملائکه نک رئیسی و پیغمبریدرکه • سموات
وارضده اولان ملائکه نک جمله سی بونلرک امرینه مطیع و منقاددرلر •

نوع خامس

عرش اعظمک تحتنده اولان کرسی و لوح و قلمی • و سدرة المنتهایی و شجرۀ طوبی یی
و صور اسرافیلی • و برزخ ارواحی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تفسیر و اهل حدیث
اتفاق ایتمشلردرکه • حق تعالی عرش اعظمک نورندن • و آنک تحتنده یاقوت احمر لوندن
ساق عرشه متصل دورت قائمه اوزرنده • بر عظیم کرسی خلق ایتمشدر • قائمه لری تحت الثری یه
ایرشمشدر • و جمیع سموات و ارضین و جبال قاف جوف کرسیده بر صحراده بر حلقه مقداریدر
نته کیم کرسی عرش اعظمک تحتنده بر صحراده بر سفره مثالیدر • اما بونک امثالی تشبیهلردن
مراد تحدید مقادیر دکلدر • بلکه بیان عظمتدر • زیراکه انلرک مقدارلرینی انجق انلری خلق ایدن
خلاق عالم بلور پس عرشدن مراد ملک التسخیردر • و کرسیدن مراد علم الله در دیوب اعتقاد
ایدنلر خطا ایتمشلردر • و آیات و احادیثه مخالف کیتمشلردر • و حق تعالی عرش اعظمک
تحتنده • و آنک نورندن بر یاشل زبرجد لوندن • بر عظیم لوح اخضر خلق ایتمشدر • و اطرافنی یاقوت
احمر لوننده یاراتمشدر • و زمرد لوننده بر قلم اخضر خلق ایتمشدر • طولی بیوز ییللق مسافه یه کیتمشدر • و آنک
درونندن مدادی نور ابیض چیقاردی • چونکه حق تعالی اکا یا قلم اکتب دیو بنان تجلی ایلمشدی • پس اول ایها
بتدن قلم اضطرابه کلمشدی • و صدای رعد کبی صدا ایله تسبیح ایدوب • اجرای حق ایله لوح محفوظ
اوزرنده جاری اولمشدر • و یوم قیامته دک هر نه اولوب اولاجقلری کتابت قیلمشدر •
و لوح محفوظ کتابتله مملو اولمشدر • و اندن جری ما جری و جف القلم نحو اسنجه
قلم یابس اولوب قالمشدر • و سعید اولان سعید و شقی اولان شقی اولمشدر • لکن
حق تعالی هر روز و شب لوح محفوظه اوج یوز التمش کره نظر ایدوب هر نظرده بر نسنه
محو و بر نیجه نسنه اثبات ایدر • و مراد ایلدیکنی ایشلر • نته کیم یمحو الله ما یشاء
و یثبت و عنده ام الکتاب بیورمشدر • و حق تعالی جمیع امور عبادی انکیچون •
لوح محفوظه کتابت قیلمشدر • تاکیم اهل سموات و اهل ارض انی بلسونلرکه جمیع احکام
خلائق علم سابق اوزره جاری و اکا مطابقدر پس لوح و قلمی انکار ایدن منافقدر • و حق

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تعالی عرش اعظمك تحتنده • وانك نورندن كرسی مقابلنده • جنانك فوقنده
بیاض انجوم مثالی بر فضای عظیم خلق ایتمشدر كه • سدرة المنتهی
ومنبت اصل شجرۀ طوبادر • ومقام جبرائیل امین وملائكۀ مكرمین اودر • وحق
تعالی سدرة المنتهی‌ده • بر شجرۀ عظیمه خلق ایتمشدر كه اكا شجرۀ طوبی دیرلر • وانك
اصلی ذهب اصفردندر • واغصان كثیره‌سی مرجان احمردندر • واوراقی زمرد
اخضردندر • وانواع اثماری الوان شكردندر • واغصانی پایانی قصور جنانه
ممتد لیدر • واثماری شمارندن اهل جنان مجتنی ومتسلیدر • وسدرة
المنتها ایله عرش اعظم آره‌سنده یتمش طبقه حجاب خلق اولنمشدر • تاكیم سدره‌ده
اولان ملائكه شدت نور عرش ایله محترق اولمیه‌لر • وحق تعالی عرش اعظمك تحتنده
وانك نورندن ساقی عرشه متصل مرجان احمر لونندن • قرن وقوان شكلنده بر عظیم
وطویل واجوف نسنه خلق ایتمشدر كه انك جوفنده برزخ اول • وبرزخ ثانی اعنی
ابدان انساندن كلجك ارواحك • وكلوب كتمش ارواحك مكانی اولوب طبقات سموات
وارضین اقراص خبز امثالی انده دوزیلوب • اول انلره اتصال السنجق كبی محیط اولمشدر •
وبو محیط اجوف اول صور اسرافیلدر كه • انك سطح قرص شمع انكبین كبی منقب اولوب
عالم برزخ اولده ابدانه تعلق ایده جك ارواح ایچون • وبرزخ ثانیده ابداندن چقوب
حشره منتظر اولان ارواح ایچون • اول سطحك نقبه‌لری مسكن ومأوا اولمشدر وكیور
ارواح اول نقبه‌لرده علی مراتبهم الی یوم القیام آشیانه ومقام طوتوب هر برینك مقامنده اقامت قیلمشدر •

نوع سادس

سدرة المنتهاده اولان ملائكه‌نك اوصاف واطوارینی • ودیك العرش اولان طاوسك
الوان واذكارینی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون كه • اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق
اوزره دیمشلردر كه حق تعالی سدرة المنتهاده مؤكل قیلدیغی ملكی بر عظیم جثه‌ده
وعجیب شكلده خلق ایتمشدر كه یتمش وجهی واردر • وهر وجهنده یتمش فمی
واردر • وهر فمنده یتمش لسانی واردر • وهر لسانی بشقه بر لغتله حق تعالی یه
مدام تسبیح ایدر • وحق تعالی سدرة المنتهی‌ده دورت بیك صف ملائكه
خلق ایتمشدر • وهر صفنك ملكلری عددی اون بیكه یتمشدر • صف اولده
اولان ملائكه ابدا سجده‌یه واروب • سبحان الله دیرلر • وصف ثانیده بولنان
ملائكه دائما قعود ایدوب الحمد لله دیرلر • وصف ثالثده واقف اولان ملائكه
مدام ركوعه اینوب • لا اله الا الله دیرلر • وصف رابعده قالان ملائكه علی الدوام
قیامده طوروب الله اكبر دیرلر • وحق تعالی سدرة المنتهی‌ده زمرد اخضردن مناره شكلنده
بر عظیم عمود خلق ایتمشدر كه • سدره‌دن ارتفاعی یتمش بیك فرسخ مسافه‌در •
واول عمودك باشنده بیاض انجودن بر عظیم قبه خلق ایتمشدر • واول قبه‌نك اوزرنده
طیور طاوس شكلنده • انواع جواهر الوانده بر عجیب ملك خلق ایتمشدر كه • انك بیك
بشیوز جناحی واردر • وهر جناحنده یوز بیك ریشه‌سی واردر • وهر بر ریشه‌سی
اوزرنده اوچ سطر یاشل خط ایله • یازلمشدر • سطر اولده بسم الله الرحمن الرحیم
وسطر ثانیده • لا اله الا الله محمد رسول الله • وسطر ثالثده كل شیء هالك الا وجهه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

یانلمشدر • والدیك العرش دیرلر • اول جنحه سنی نشر ایلیجك انك ریشه لرندن اهل جنات
اوزرینه مطر نیسان کبی اذن حق ایله رحمت نزول ایدر • واوقات صلوات خمسه اولدقده
اول دیك عرش اجنحه سنی برع برینه ضرب ایدوب فریاد ایله صیاح ایدر • وهر ریشه سی جناندن
بشقه برصدا پیدا اولوب • اغصان اشجار جنانی باد صبا کبی تحریك ایدر • وانك صیاحندن
جنتده اولان حور وغلمان مسرور اولوب • غرفه لردن باشلرن چیقروب • برینی تبشیر ایدرلرکه • امت محمدك وقت صلواتی کلمشدر • ایمدی جمله سی عبادته مشغول
اولمشدر • وحق تعالی دیك عرشه ندا ایدرکه • یا طیر نیچون بویله فریاد ایدرسن اول دیرکه • الهی مؤمن قوللرك دنیاده سکا عبادتکله توجه ایلدکجه • بزاندن ایچون سندن
رحمت طلب ایدرم • پس اکا خطاب عزت کلورکه • یا طیر دنیاده بش وقت صلواتنی
ادا ایدن عبادمه رحمت ایدوب نار جهنمدن ازاد • ونعیم جنان ایله بهرمند ودلشاد
ایدرم • پس بو خطاب ایله اول دیك العرش مستطاب اولمشدر • سبحان من خلق الکائنات
بقدرته • وابدع الاکوان بحکمته • واحاط بکل شیء علما • واحصی کل شیء عددا •

فصل ثانی

اسما واوصاف جنانی • وانده اولان انهار واشجار وبنیانی • وانواع نعیم وحور علمایی
دورت نوع ایله بیان ایدر **نوع اول** اسما واوصاف واعداد جنانی • وانده اولان انهار
جاریه • واشجار مثمره • وقصور عالیه • والبسهٔ فاخره یی بیلدرر • **ای عزیز** معلوم اولسونکه
اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق ایتمشلردرکه • حق تعالی قدرتیله عرش وکرسی تحتنده
وسموات سبعه نك فوقنده • نور عرش ایله صوندن سکز جنت خلق ایتمشدرکه بربری
برندن اعلادر • جمله نك اعلاسی جنت عدندرکه • موضع رؤیت مولادر • اما جنت
اولی نك اسمی دار الجلالدرکه • بیاض انجودندر • وجنت ثانیه نك اسمی دار السلامدرکه
یاقوت احمردندر • وجنت ثالثه نك اسمی جنت المأوادرکه • زبرجد اخضردندر •
وجنت رابعه نك اسمی جنة الخلددرکه • مرجان اصفردندر • وجنت خامسه نك
اسمی جنت نعیمدرکه فضهٔ بیضادندر • وجنت سادسه نك اسمی جنة الفردوسدرکه
ذهب احمردندر • وجنت سابعه نك اسمی جنة القراردرکه مسك ازفردندر • وجنت
ثامنه نك اسمی جنة العدندرکه لؤلؤ تردندر • وبو جنت عدن مثلا بر بلدهٔ مستورک
میانند بر جبل عالی اوزرنده اولان ایچ قلعه مثالی جمیع جنانك داخلی وسطنده
اولمغله جمله سنه حواله ومشرف مکاندر • ومنبع اکثر انهار جناندر • ومقام
صدیقین وحفاظ قراندر • ومحل تجلیات ذات رحماندر • وهر جنتك بر بابی
واردرکه طول وعرضی بوز یللق یولدر • وهر بابك ایکی مصراعی درکه • یکپاره ذهب
اصفردندر • والوان وانواع جواهرله مرصعدر • ونیجه بیك نقوش ایله مزیندر
اما جنت اولی نك بابی اوزرنده • لا اله الا الله محمد رسول الله یازلمشدر • وابواب
سائره اوزرنده • انا لا اعذب من قال لا اله الا الله یازلمشدر • وجنات مذکوره نك
ترابی مسك وحجری جوهردر • ونباتی الوان ازهاردر • وزعفران احمردر • وبنالرینك
بر لبنه سی ذهب • وبر لبنه سی فضه • وطینی عنبردر • وقصورلری لؤلؤ تردر • وکوشکلری
یاقوت اصفردر • وابواب قصور • وبنالری جمله جوهردر • وهر قصر اوکنده انهار •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٦

اربعه جریان ایدرکه • بری آب حیات • وبری لبن خالص • وبری شراب طهوره • وبری
عسل مصفادر • واطراف انهاری اشجار اثمار ایله مالامال ومزین وموفادر • واشجار
جنانك اغصانی قوریمز • واوراقی دوکیلوب چوریمز • واثماری هرکز دوکلمز ابدا
مهیا ومهتادر • وبری برندن ایجری واعلا اولان جنان ثمانیه ده نیجه انهار جاریه
دخی واردر که • بری نهر رحمتدرکه • جمیع جنانی دوران ایدر • وصویی جمله دن اصفا
وعسلدن احلادر • ولونی ثلجدن ابیض • ورملی انجودن اعلادر • وانهار جنانك
بری دخی نهر کوثردرکه • حق تعالی انی حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه
ویرمشدر • نته کیم اکا خطاب ایدوب • انا اعطیناك الکوثر • بیورمشدر • واول
نهرك عرضی اوچ یوز فرسخ مسافه در • وانك منبعی تحت العرش اولوب • اندن سدره یه
کلوب اندن جنت فردوسه دوکیلوب • اویله سرعتله جریان ایدرکه • کماندن آتلمش
اوق کبی فردوس اعلایی • وتحتنده اولان جنانی جریانیله دوران ایدر • وانك لونی
لبندن ابیضدر • وطعمی شکردن شیرین ورایحه سی عنبردن اطیبدر • واندن بر کره
نوش ایدن بردخی عطشنات اولماز • واصلا بر علت وبر مرض • ولذتی ابدا داماغندن
کتمز • واول جنتك بابی عندنده • نهر کوثرك کنارنده • الوان جواهردن کاسه لر
واردرکه • اعداد کواکبدن اکثردر • پس بعد حشر الامم • وعبور صراط وجهنم اول
حبیب اکرم • صلی الله تعالی علیه وسلم • جنته دخولندن مقدم • امته اندن
ایچسلر کرکدر • ونهر کوثرك جمیع اطرافندن لؤلؤتردن • ویاقوت سرخدن صف صف
اشجار عالیه واردرکه • اغصان کثیره سی انواع صدالرله نغمات • ایدرلر • واغصانی
اوزرنده اجناس طیور انواع لغات ایله تسبیح ایدرلر • وانهار جنانك بری نهر
کافوردر • وبری نهر تسنیم در • وبری نهر سلسبیلدر • وبری نهر رحیق مختومدر •
وبو انهار مذکوره دن ماعدا جنات عالیات ایچنده نیجه بیك انهار جاریه واردرکه
اطرافنده نیجه یوز بیك اشجار عالیه • واثمار غالیه سی واردر • واهل جنانك ایچون
نیجه سندس واستبرق کبی نیجه بیك الوان حلل عزیزه • والبسهٔ فاخره واردر •
ونیجه بیك انواع اطعمهٔ لذیذه • واشربهٔ طاهره واردرکه • حسابنی انجق حق تعالی بلور •
اما جناتك عرضی اعنی سکز سورندن هر ایکی سوری مابینی مسافه سی ارض وسما عرضی
قدر فرض اولنوب • طول جنان بی حد وپایان عد اولنمشدر • واما جمیع درجات التی
بیك التی یوز التمش التی درجه بلنمشدر • ایات جمیع قرآن اعدادنجه حساب قیلنمشدر
وهر ایکی درجه نك مابینی بشیوز ییللق مسافه بولنمشدر • چونکه اهل جنانك حفظ ایات قرآن اعدادنجه جنانه
نائل اولمشدر • پس حفاظ قرآن درجات جنانك اعلاسنی بولمشدر • یعنی جنت عدنك اوسطنه واصل اولمشدر

نوع ثانی

انواع نعیم جنانی • وانده اولان حور وغلمانی • ولقای رحمانی بلدردر ای عزیز
معلوم اولسونکه • اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق اوزره بیان ایتمشدرکه اهل جنان
ایچون مشتها اولنان نعمتلر فی الحال مهیا اولوب • اوکلرینه کلور • واشجار عالیه نك
اثمار متدالیه سی اشارتله الرینه کلور • وهر آنده انواع فواکه ایله متلذذ اولورلر •
وهرنه طعام وشراب استرلرسه حاضر بولورلر • کسب وطبخه حاجت قالماز •

زیراکه جنتده زحمت وانتظار اولمازه واشجار جنانك اعظمی شجرۂ طوبی درکه اصلی سکزنجی
وفروع اغصانی جمیع قصور جنانه داخلدر ه نیجه کیم دنیاده قرص شمس بالاده بولنوب
ضیاسی جمیع بیوته داخل اولمشدر ه کذلك اصل طوبی بالای جنتده اولان سکزه بولنوب
اغصان بی شماری قصور جنانه نازل اولمشدر ه واهل جنات انك انواع فواکهیله متفکه
اولوب ه هردمده نیجه لذت بولمشدردر ه ومؤمنلر ایچون الوان فرشله مزین اولان
قصورمنکوره‌ده اراًیك اوزرنده عنبرساچلی ه هلال قاشلی ه قاره کوزلی ه کونشی یوزلی ه
شیرین سوزلی ه سیوه‌لی نازلی ه انجه دیشلی ه مرجاندوداقلی ه کل یکاقلی ه سرو بویلی ه
کوزل خویلی ه کلدن تازه وطری ه باکره حوری قیزلری واردرکه اهل جنتك ازواج
مطهره‌سیدر ه وهر بریسی یتمش قات حله کیمشدرکه مختلفة الالوان ه وخفیفة الاوزاندر
وهرحورینك ورای حلهء لطیفه‌سندن ساقی نمایاندر ه وباشلرینه الوان انواریله منور
تاجلر قویوب انواع جواهرله مرصع تختلر اوزرنده اتکا ایدوب مؤمنلره منتظر اولمشلردر
وقرشولرنده خدمت ایچون نیجه بیك ولدان وغلمان صف انکاصف قیام اوزره طورمشلردر
وجنانه دخول ایدن مؤمنلر ابداً انده قالورلر ه هرکز چقمازلر ه وسلام ایله شرین تکلملر
ایدوب لغو ایله اصلا خاطر یقمازلر ه واهل جنت ایچون موت وهرم یوقدر ولباسلری
اسکیمز ه وکوکللری غنی وکوزلری طوقدر ه اکل وشرب ایدرلر ه لکن ایاق یولینه کتمزلر
ییوب ایچدکلری عرق لطیف اولوب کل صویی مثلی بدنلرندن ترشح ایدر ه تبول ایتمزلر
وانده اولان حوریلر وعورتلر حیضدن ونفاسدن وبدخویلردن بعید وپاك اولمشلردر
واهل جنان هرآن ه وزمان ه امن وامان ه ایچنده تدبیر تدارکلردن فراغت ه وهموم
وغمومدن راحت ه وامراض سقامدن سلامت بولمشلردر ه وصحت وعافیتده
مؤبد ه وسرور وسعادتده مخلد ه قالمشلردر ه وبخصوص مؤمنلر ایچون ملائکهٔ رحمان
هر برهفته قدر ه زماندن برکره بجوهر ه سروج ایله مزین براقلر کتوروب ه حق سبحانه
وتعالی نك سلام ودعوتن تبلیغ وتبشیر ایدرلر ه اندن خی سوار اولوب جنت عدنه عروج
ایدوب کیدرلر ه وحق تعالی نك مهمانخانه‌سنه واروب اکرام وعزتلرن کوروب
انواع نعمتلرن ییوب ه سلام وکلامن اشدوب جمال باکمالن عین رأس ایله مشاهده
ایدرلر ه ودیداری لذتندن مست اولوب نعیم جنانی اونودوب کیدرلر ه اندن
اذن حق ایله ینه کندی مقاملرینه رجوع ایدرلر ه وجمیع جنانك خازنی حاکمی بر محبوب
وعظیم ملکدرکه شکلی انسان ه واسمی رضواندر ه وجنات ایچنده لیل ونهار اولمز جمیع
جهانی برآن ضیادن خالی قالمز زیراکه سقف سماء جنان عرش رحماندر ه هرآن انوار عرش انده درخشاندر ه

نوع ثالث

خلاصهٔ نعیم جنانی ه واول دولته نائل اولانی بلدردر ای عزیز معلوم اولسونکه ه حق
تعالی حدیث قدسیده عظمتله بیورمشدرکه ه یا ابن ادم سن دنیایه نیجه رغبت
والتفات ایلدسن که اول فانیدر ه ونعمتدی زائلدر ه وحیاتی منقطعدر تحقیق بنم
عندمده بکا مطیع اولان عبادم ایچون سکز جنت مهیا ایلمشمدرکه ه ابواب یعنی سکزدر
وهر برجنتده زعفراندن یتمش بیك روضه واردر ه وهر برروضده انجو ومرجاندن
یتمش بیك بلد واردر ه وهر بر بلد ایچنده یاقوت احمردن یتمش بیك قصر واردر ه وهر قصرده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

زبرجددن یتمش بیك دار واردر وهر برداره ذهب احمردن یتمش بیك بیت واردر
وهر بر بیت ایچنده یاقوت اصفردن یتمش بیك سریر واردر وهر سریر اوزرنده دیباج
وحریردن یتمش بیك فراش دوشنمشدر وهر فراش اوزرنده بر حور قیزی واردر
وهر حورنیك اوكنده ذهب اصفردن بر سینی واردر وهر سینیده الوان جواهردن
یتمش بیك طبق واردر وهر طبقده بشقه بر نوع طعام واردر وهر قصر التنده
دورت نهر جاری واردر كه بری صو وبری سوت وبری خمر وبری عسل مصفادر
وهر بر نهر كنارنده یتمش بیك شجر واردر وهر شجره نك یتمش بیك انواع میوه سی
ویتمش بیك الوان اوراقی واردر وهر شجره نك اوزرنده الوان طیوردن یتمش بیك نوع
طیر واردر وهر طیر یتمش بیك نوع صدا ایله بكا تسبیح ایدر وبنم مطیع اولان
عبادمه بولردن ماعدا هر بر ساعتده یتمش بیك هدیه بخشش ایدرمكه نه كوزلر كورمش
ونه قولاقلر اشتمش ونه كوكلره خطور ایتمشدر واهل جنتك البسه لری تمش قات
حله در كه وقت ونزاكتلرندن بری برینه حائل اولمیوب تحتنده اولان حله لرك الوانی
شعشعه اوروب فوقنده اولان حله لرك الوانیله ممتزج اولوب ظهور ایدر وانلر
جنتلرنده چیقارلر ونه موت كورلر ونه پیر اولورلر ونه غم یرلر ونه خوف وحزن
چكرلر ونه بكا ایدرلر ونه نماز قیلورلر ونه صائم اولورلر ونه مرض كورلر ونه
حیض ونفاس كورورلر ونه بول وغائط ایدرلر آنجق كول صولی كبی عرقلری وكرلر
پس كیمكه بنم رضامی وجنتمی استرسه دنیادن قلیل ایله قناعت ایدوب دنیانك فانی
اولان عزت ولذتلرك ترك ایتسون وحبیبمه اقتدا ایله محبت ایدوب بولنجه كتسون

بیت نعیم خلد حلالست بر كسی صائب ٭ كه دست ولب بنعیم جهان نیالاید ٭

نوع رابع

لوای حمدك وبیت معمورك بیلدركه ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تفسیر واهل حدیث
اتفاق ایتمشلردركه حق تعالی حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه بخشش
ایلدیكی لواء الحمد اسمیله مسمی اولان سنجاق شریف كه روز محشرده امت محمد آنك تحتنده
جمع اولوب اول شفیع امت مقام محمود موعوده ایروب لواء الحمد التنده بولنان
امتنه شفاعت ایلسه كركدر حالا اول لواء الحمد اعلای جنتده بر صحرای بی نهایتده
جبل الحمد اوزرنده نصب اولنمش بر عظیم علمدركه طولی بیك ییللق مسافه در
قصبه سی فضه بیضادن وزبرجد اخضردندر وسنانی یاقوت احمردندر وانك
اوچ زاویه سی واردركه هر ایكی زاویه بینی بشیوز ییللق مسافه در وانك اوزرنده
نوردن اوچ سطر یازلمشدركه هر بر سطرك طولی بشیوز ییللق مسافه در اما سطر
اول بسم الله الرحمن الرحیم در وسطر ثانی لا اله الا الله محمد رسول الله در
وسطر ثالث الحمد لله رب العالمین در وبو لواء عظیمك تحتنده یتمش بیك لوا دخی
واردر وهر برینك تحتنده یتمش بیك صف ملائكه واردر وهر بر صفده یتمش بیك
ملائكه طوروب حق تعالییه تسبیح ایدرلر واما بیت المعمور جنة الفردوسده
یاقوت احمردن بر قبه عالیه ایدی حق تعالی حضرت ادم علیه السلامی جنتدن یر
یوزینه انزال ایلدكده توبه سنی قبول ایلمشدی وانكا اكرام ایچون بیت معموری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جنت علیادن بو دنیایه ایندروب مکان کعبه‌یه وضع ایتمشدی تاکیم حضرت آدم
علیه السلام ایچون جنت یادکاری اولوب انی طواف و زیارت قیله وآنك ایكی قپوسی وار
ایدی که بری مشرقده و بری مغربه گشاده ایدی و بیت معمورك درونندن نوردن اوچ قندیل
وار ایدی که انلرك ضیاسی نه مسافه سكانی روشن ایلمش ایدیسه اول اضوء حالا حرم كعبه
اولمشدر ارحق ایله سموات سبعه‌ده ساكن اولان نوبتله نزول ایدوب حضرت آدم
علیه السلام ایله بیت معموری طواف ایدرلردی و بیت معمور حضرت آدم علیه السلامدن
صكره حضرت نوح علیه السلامك زمانه دكین یریوزنده ایدی اندن قبل الطوفان سماء
دنیایه رفع اولنمشدر كه الی یوم القیمه انده قالوب بعده ینه جنته اولان مكانه رفع
اولنسه گركدر وانك یریوزنده اولان مكاننده حضرت ابراهیم علیه السلام ارحق
ایله بیت شریفی بنا ایتمشدر اگر بیت معمور سمادن سقوط ایلسه كعبه‌نك اوزرینه واقع اوله و
ایكیسی اره‌سی ما بین السماء والارض دخی حرم شریفدر و حالا ركن كعبه‌ده مقبول اولوب تقبیل
اولنان حجر اسعد بیت معمورده‌ك یادگاری قالمشدر اول یاقوت احمر ایكن طوفانده ارحق
ایله حجر اسود اولمشدر و سماء دنیاده بیت معمورك عمارتی اودركه هر كون اكا یتمش بیك ملك دخول
ایدوب آنده نماز قیلورلر وانلر بر صنف ملائكه‌دركه آنلره جن دخی دیرلر زیراكه ابلیس الملعون دخی
صنف مذكوردن مرتبه و فوق اوزره دركه آنلردن بیت معموره بر كره دخول ایدن قیامته دك بردخی نوبت كلمز

فصل ثالث

جنتلرده اولان حجب ملائكه‌یی و بحار خزائنی و سموات سبعه‌یی و هر سماده اولان
ملائكه‌یی و مسیر شمس و قمر و نجومی و احوال كائنات جو سمایی درت نوع ایله بیان ایدر

نوع اول جنات عالیاتك تحتنده اولان انواع حجب ملائكه‌یی و بحار خزائن حقنی كیفیت
سموات سبعه‌یی و هر برنده ساكن اولان ملائكه كرامی و انلرك اشكال و تسبیحاتنی بلدره‌ای
عزیز معلوم اولسونكه اهل تفسیر و اهل حدیث اتفاق اوزره دیمشلردركه حق تعالی
جنات عالیاتك تحتنده ضیاء شمسدن یتمش بیك حجاب ایجاد ایتمشدر و انلرك تحتنده نور
قمردن یتمش بیك حجاب اظهار ایتمشدر و انلرك تحتنده ظلمتدن یتمش بیك حجاب خلق ایتمشدر
و حجب مذكوره انواع ملائكه‌دن عبارتدر و انلرك تحتنده بحر مسجوردر و آنك تحتنده
بحر رق منشوردر و آنك تحتنده بحر رزق مقسومدر و انك تحتنده بحر انعامدر و آنك
تحتنده بحر قمقامدر و انك تحتنده بحر حیواندر و بحار مذكوره خزائن حقدن كنایتدر
و بو بحرك تحتنده سماء سابعدركه نور ازهردن و بر روایتده یاقوت احمردندر و اسمی
عربیادر و ملائكه كرام ایله مملودر و آنك ملائكه‌سی رجال صورتنده در و تسبیحلری
دائما سبحان الله و بحمده عدد خلقه و زنة عرشه و مداد كلماته دیمكدر و انلر حق
تعالیدن غیری كمسه‌یی بلمزلر و بری برلرینه دخی باقمازلر خوف خدادن قیام اوزره
طوروب قیامته دك بكا ایدرلر و بونلره ملائكه مقربین و روحانیین درلر و انلرك
رئیسلرینك اسمی رفیائیلدركه سماء سابعه‌نك حارسیدر و انك تحتنده سماء سادسدركه
لؤلؤ تردندر و اسمی رقعادر و آنك ملكلری غلمان صورتنده یوز لوی كمل كتاره در
و جمله‌سی خوف حقدن ركوعده كتمشلردر و سبحان رب كل شیء تسبیحی وردلسان
ایتمشلردر و رئیسلرینك اسمی كهحائیلدركه سماء سادسه‌نك حارسیدر و انك تحتنده

سماء سادسده كه

٨

سماء خامسدر که ذهب احمردندر • واسمی دنیقادر • وانك ملکلری حوریلر صورتنده در
وانلرك جمله سی خوف خدادن قعود ایدوب • خضوع قیلمشدر • وتسبیحلری • سبحان
الخالق النور وبجده • اولمشدر • ورئیسلرینك اسمی سمحائیلدر • سماء خامسك حارسیدر
وانك تحتنده سماء رابعدر که فضهٔ بیضادندر • واسمی ازقلوندر • وآنك ملکلری خیول
صورتنده در • وتسبیحلری • سبحان الملك القدوس • ربنا ورب الملائکة والروح اولمشدر
ورئیسلرینك اسمی کلکائیلدر • سماء رابعك حارسیدر • وآنك تحتنده سماء ثالثدر که •
یاقوت اصفردندر • واسمی ماعوندر • وآنك ملکلری قرتال صورتنده در • وتسبیحلری
سبحان الحی الذی لا یموت • کلمسیدر • ورئیسلرینك اسمی صفدائیلدر که • سماء ثالثك
حارسیدر • وآنك تحتنده سماء ثانیدر که یاقوت احمردندر • واسمی قیدومدر • وآنك
ملکلری بالجمله جمل اعنی شتر صورتنده در • وتسبیحلری • سبحان ذی العزة والجبروت
اولمشدر • ورئیسلرینك اسمی میخائیلدر که • سماء ثانینك حارسیدر • وآنك تحتنده سماء
اولدر که زبرجد اخضردندر • واسمی برقیعادر • وانك ملکلری بقر صورتنده در وتسبیحلری
سبحان ذی الملك والملکوت اولمشدر • وانده متوکل اولان رئیسلرینك اسمی اسمعیلدر که
سماء دنیانك حارسیدر • وبو بر عظیم وجمیل ملکدر که • وکیل میکائیلدر • وامطاری
هر یره تقسیم ایدن اودر که قطرات آنك حسابیله نزول ایدر • وسحابانك سوق ایلدیکی
ولایته کیدر • وسموات سبعه نك ذهب احمردن بر حساب ابوابی واردر که • مغلقه در
ومفتاحلری الله اکبر اسمیدر • وهر سمانك رئیسنك دستوریله ابوابی بو ایکی فتح ایدرلر
وسموات سبعه دن هر برینك ثخن وسمکی بشیوز ییللق مسافه در • وهر ایکی سمانك
ما بینی مسافه سی دخی بشیوز ییللق یولدر • وخفی اولمایه که بالاده اشارت اولندیغی اوزره
سموات سبعه مقوله سی اموری تحدید ایتمکدن مراد تعیین اعداد دکلدر • بلکه مبالغه دن
کنایه در • زیرا که قدرة الله بی نهایه در • وسموات سبعه نك هیئت واشکالی اثر ایله صحیح اوزره
یکی خیمه امثالی اولوب حول ارضده بولنان سکز جبال قافك یداسی اوزرنده قرار ایتمشلردر وجبل
ثامن درون سماء دنیاده ارضی محیط اولمشدر • واطراف سموات والجبال اوزرنده نهایت بولمشدر

نوع ثانی

سموات سبعه نك تحتنده سماء دنیایه متصل اولان دریا درونندن شمس وقمر ونجومك طلوع
وغروبی وبعض احوالنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه بعض اهل تفسیر واهل حدیث
دیمشلردر که • حق تعالی سماء دنیا تحتنده واکا متصل بر بحر خلق ایتمشدر که • اودریا
درون سمائی جمیع اطرافیله احاطه ایدوب امواج مکفوفه سی هوا اوزرنده امر حقله قرار
وسکونت بولمشدر • وانك بر قطره سی هوایه دوشمز • وشمس وقمر وجمیع نجومی کندی
عرشی نورندن خلق ایدوب ماء بحر مذکور ایچنده ماهیلر کبی سیاح ایلمشدر • وجمله
کواکبدن شمسی اعظم وانور ایدوب • بعده قمری کبیر ومنور ایتمشدر • بعده امر حقله
جبریل امین علیه السلام • جناحیله وجه قمری مسح ایدوب ضیاسنی محو ایتمشدر •
تا کیم نوری منطمس اولوب • کیجه کوندزدن فرق اوله • وانکله سنین وشهورك
حسابی معلوم اوله • نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده بیورمشدر که • فمحونا آیة اللیل و
جعلنا آیة النهار مبصرة • پس وجه قمرده خطوط امثالی مشاهده اولنان سوادلر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

محونور یده وحق تعالی بر منکور ایچنده شمس ایچون اوچیوز التمش عروه‌لی جوهر الماسدن
بر عجله یعنی عربه خلق ایدوب شمسی اوزرینه وضع ایدوب هر عروه‌یی اخذ ایچون بر ملك
تعیین ایتمشدر تاکیم شمسی عجله سیله اودریاده مشرقدن مغربه چکوب کتوره‌لر وحق
تعالی قمر ایچون دخی اوچیوز عروه‌لی یاقوت اصفردن بر عجله خلق ایدوب قمری آنك اوزرینه
وضع ایتمشدر وهر بر عروه‌یی قبض ایچون بر ملك تعیین ایتمشدر تاکیم قمری عجله سیله
اول بحر ایچنده مشرقدن مغربه کتوره‌لر وینه قمر ایچون لاجوردی جوهردن التمش عروه‌لی
بر غلاف خلق ایتمشدر که اکا التمش ملك تعیین ایلمشدر پس قمرك عجله‌سنه موکل اولان
ملائکه انی شمسدن یوما فیوما بعید ایلدکجه غلافنه تعیین اولنان ملائکه دخی قمردن
غلافنی شیئا فشیئا بعید ایدرلر تاکیم قمر شمسه مقابل بولندقده غلافندن تمام چقوب
بدر کامل کورینور بعده قمری شمسه ملکلری تدریج ایله قریب ایلدکجه غلافنی دخی اکا
طرف اخردن یوما فیوما قریب ایدوب قمر شمسه مقارن اولدقده غلافنی کلیسیله اکا الباس
ایدرلر بو منوال اوزره الی یوم القیمه کیدرلر انکچون کاهی قمر محاق اولوب کاهی بیجه
هلال وکاهی نصف وکاهی تمام بدر اولور وسائر کواکب ونجوملك اکبرلرینه اوتز ملك
واصغرلرینه برر ملك تعیین اولمشدر تاکیم حکیم قدیرك تقدیری اوزره انلری دریاده
تحریك ایدوب اوقات معینه‌لرنده طلوع وغروب ایتدیره‌لر وجبل قافك وراسنده بحر
مذکور ایچنده کواکب ونجوملك هر بری بینه کندی مطلعنه کتوره‌لر ونجوم مرقومه‌نك
شهبیله استراق سمع ایدن شیاطینی رجم وحرق ایده‌لر وحق تعالی قدرتیله شمس وقمر
ایچون وجمیع کواکبدن التمش کوکب ایچون ارضك ایکی طرفندن متعدد مطالع ومغارب
خلق ایتمشدر که ایچلرنده سبعهٔ سیاره وارلرکه هر کون بشقه بر مشرقدن طلوع
ایدوب بشقه بر مغربه کیدرلر وحق تعالی شمس ایچون مخصوص مشرق طرفندن حلیمن
اسوددن غلیان ایدن یوز سکسن بابی مطالع ایدوب کذلك مغرب طرفندن ستیاه
بالحقدن یوز سکسن عیونی مغارب ایتمشدر که نار شدید اوزرنده غلیان ایدن مرجل
مثالی غلیان ایدرلر پس شمس عظیم بالتقدیر عزیز حکیم التی ای مقداری هر یوم جدید بر
مطلع جدید ایچنده طلوع ایدوب بر مغرب جدید ایچنده غروب ایدر والتی ای تمامنده
ینه مطالع ومغاربنه عودت ایدوب کیدر وسنه تمامنده مکاننه کلوب جولان
ایتمسیله شمالدن جنوبه وجنوبدن شماله متحرك بولنمشدر انکچون شتا فصلنده
طلوع وغروب شمس جنوب سمتنده واقع اولوب صیف ایامنده شمال سمتنده طلوع وغروب
ایدر تا قیامته دك بو منوال اوزره کیدر اکر بو شمس منیر او بحر مذبور ایچنده مغموز
اولمیوب هوایه کلسه ایدی اوزره قریب اولوب وجه ارضده موجود اولان مخلوق
بالجمله محروق اولوردی واکر حسن قمر ها وجه پرنور ماء بحر مذکور ایله مستور
اولمیوب عیانا مشاهده اولنسه ایدی خلق جهان جمال ماه تابانه مفتون
وحیران اولوب قمری معبود جان اتخاذ ایدرلردی دیو خبرده وارد اولمشدر

نوع ثالث

لیل ونهاری وسجود شمسی وکسوف وخسوفی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل
تفسیرك واهل حدیثك اکثری دیمشلردر که هر کون وقت غروب شمس اولدقده لیل ایچون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تعیین اولونان ملك جوهر اسود لیلی سمادن مشرق طرفنه آصوب تدریج ایله آفاقه ارسال
ونشر ایلدکجه ملك نهار دخی تدریج ایله جوهر ابیض نهاری سمایه رفع ایدر تاکیم جوهر لیل
آفاقی احاطه ایدوب لیل مظلم اولور وشمس انور غروب ایلدکده اکا موکل اولان ملائکه
آنی سمادن سمایه سرعتله رفع ایدوب ایکی ساعت مقداری زمان ایچنده عرش اعظم التنه
کوتوررلر پس انده شمس جهان رحمانه سجده ایدوب ملکلری دخی انکله سجده کیدرلر
وجبرائیل امین علیه السلام عرشك نورندن شمسه برکونلك حلیهٔ نور حلیه سنی الباس ایدر
بعده ساعات لیل تمام اولدقده طلوع شمسدن ایکی ساعت مقدم نهار ایچون تعیین اولنان
ملك جوهر ابیض نهاری اسماندن مشرق طرفنه آصوب تدریج ایله آفاقه ارسال ایدوب
نشر ایلدکجه ملك لیل دخی تدریج ایله جوهر اسود لیلی سمایه رفع ایدر تاکیم جوهر نهار آفاقی
احاطه ایدوب جهان روشن اولور وما دامکه شمس دخی آنی سمادن سمایه سرعتیله انزال
ایدوب ایکی ساعتده اول کوننکی مطلعنه کتوررلر پس شمس انور طلوع ایلدکده انکله برابر
اوچیوز التمش متعین ملکلر تسبیح وتهلیل ایدرك طلوع ایدوب اجنحه لرین نشر ایدرلر
وشمس منیری اول نهارك ساعات ودقایقی مقدارنجه تحریك ایدوب مغربنه کتوروب کیدرلر
وشمسك نوری منوال مذکور اوزره مغربدن غروب ومطلعندن طلوع ایدر تا قیامت قریب
اولنجیه دك بویله کلوب کیدر اول زمان اوچ کون مقداری عرشك التنده مکث ایدوب
دوردنجی کون مغربدن طلوع اینسه کرکدر اول اشراط ساعتك اشهری وعلامات قیامتك
اکبریدرکه اول علامتدن صکره توبه لر قبول اولنمز وکفر ومعاصیدن ندامت نفع قیلمز
وحق تعالی کسوف وخسوف شمس وقمر ایچون اوقات معینه تقدیر ایتمشدرکه وجه ارضده
بولنان عبادی تغیر شمس وقمری کوروب متنبه اولوب کندویه توبه ایله توجه ایده لر پس وقت
کسوف کلدکده شمس منیر عجله سندن دوشوب سمایه دغری عمیق بحره کیدر اکر کلیه
دوشرسه شمسه کسوف تمام واقع اولوب کواکبی ستره ایدن ضیاسی قالمیوب اکبرلری
ظاهر اولور واکر نصفی بحره دوشرسه اول مقداری منکسف اولور وکسوف حالنده ملائکه
شمس ایکی فرقه اولور بر فرقه سی تسبیح ایده رك انی عجله سنه یکا چکرلر وبر فرقه سی دخی
تسبیح ایده رك عجله یی شمسدن یکا تقریب ایدرلر وبو اثناده ینه شمسی مغرب سمتنه الوب
کیدرلر تا ایکی اوچ ساعت مقداری زمانده کالاول عجله سی اوزرینه وضع ایدرلر پس
شمس منیر عالمه ضیا ویره رك مغربنه ییدرلر وخسوف وقتی کلدکده کذلك قمر جمیل عجله سندن
عمیق بحره یا تمام ویا ناقص واقع وساقط اولوب وقوعی مقداری خسوف حاصل اولور وانك ملکلری
دخی ایکی فرقه اولوب منوال مذکور اوزره انی عجله سنه وضع ایدرلر قمر منجلی اولوب
شب تاری مهتاب ایلیه رك انی الوب مغربنه کیدرلر وکسوف وخسوفك نتیجه غایه لری
واردر بری بودرکه شمس وقمری معبود اتخاذ ایدینلرك بطلان قوللری ظاهر اولور زیرا که
متغیر اولان نسنه معبود اولمز وبری بودرکه شمس قمرك محاقیله کندی نورندن استقلال
بولدقده منکسف اولدیغی وقمر دخی کمالن بولدقده منخسف اولدیغی کماله ایرمك نقصانه
قریب اولمغه دلالت ایدر چونکه هر کماله ایرن زواله ملازمدر پس خاده یلنان کمال
اهلنه بلادن امین اولمیوب حضرت حقه توجه ایتمك لازمدر نته کیم حبیب اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم لان اکون فی بلاء انتظر الرخاء احب الی من ان اکون فی رخاء انتظر البلاء

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

لان الله لا يرفع عبدا الا ويخفضه بيورمشلردر • وكسوف وخسوفك برفائدهسى دخى بودركه
يوم قيامتده وجوهك مبيض ومسود اولمهسى خاطره كلوب • عباد تدارك اوزره اولوب هردم
رضاى حقه ملازم اولهلر • كسوف وخسوفى مشاهده ايدنلره توبه واستغفار وتوجه لازم اولور •

نوع رابع

بعض احوال كائنات جو سمايى بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث
ديمشلردركه • حق تعالى بر بحر مرقوم ملك تحتنده اولان بحر هوانك اوسطنده بين السماء والارض
بحر مائهم خلق ايتمشدركه • اكا بحر مكفوف ديرلر • وانده نيجه بيك صدهزار انواع مخلوقات
اوزوب كزرلر • وبحر مذكورك صويله طوفان نوح اولمشدر • وقومى انكله هلاك بولمشدر
وحق تعالى انزال المطر مراد ايله دكده • سمواتك فوقنده اولان بحر ارزاقدن اوقات معلومهده ارزاق
مقسومه يى سمادن سمايه انزال • وبحر مكفوفه ايصال ايدوب • اندن ريحه تحميل وسحابه اشعال
ايلر • تاكيم ارزاق ايله ممتزج اولا صويى غربال مثالى الديوب • قطرات امطار ايليه • اندن امر
حق ايله هر قطره يى بر ملك انزال ايدوب • كندى موضعنه وضع ايدر • چونكه ملائكه نوردن
خلق اولنمشدر • انكچون انزال المطركبى امورده برى برينه ازدحام وترتيب • اشعه انوار امثالى
تداخل ايدرلر • وسمادن ارضه بر قطره نازل اولماز • الاكه اولچولمش وموزون ومكيلدر • وتيرو بحره نفعى
كثيردر • اكر اول رزق ايله ممتزج ايسه اندن قره ده نبات حاصل اولوب • دريادهء اصدافه
واصل اولور • بس ارزاق كندى بحرندن بحر امطاره • واندن غيومه • واندن بر وبحره نازل
اولور • وحق تعالى جو سماده • اعنى درون بحر هواده • قاردن • وطلودن • نيجه يوز بيك جبال
خلق ايتمشدر • وارضك بر طرفنده ثلج وبرده ارسال ايده جك اولدقده انلره موكل اولان ميكائيل
عليه السلامه امر ايدر • اول دخى وكيل اولان اسمعيل مذكوره امر ايدر • مراد ايلدكى يره استدكى
قدر هر جبه سنى بر ملك وضع ايدر • نتهكيم حق تعالى • وينزل من السماء من جبال فيها
من برد • بيورمشدر • وحق تعالى جوهر اخضر مرقومدن مائى خلق ايلدكده • انك بخارندن
ريحى خلق ايتمشدر • وبين السماء والارض اولان ريح اوچ قسمدر • بريسى ريح عقيمدركه
عاد قومنه ارسال اولنمشدر • وبريسى ريح سوادركه • بحر نجومى وبحر امطارى وجبال
وثلج وبردى تحمل ايدوب جو سماده طوتمشدر • وريح ثالث ريح اهل ارضدركه • مشرق
ومغرب وجنوب وشمال جهتلرندن حركت ايدك هوادر • اول سحابى وغيومى جمع وتفريق
ايدوب • مطر وثلج اينه جك يرلره الوب كيدر • پس هبوب رياح ميكائيل عليه السلامك
تدبيرينه موقوف وتحريكنه مسخردر • اذنيله هبوب ايدوب • اذنيله منقطع اولور • وحق
تعالى بو هوايى ارواح مخلوقاتنه انفاس ايتمشدر • وبو رياحى فرح وسرور • وصلاح •
اشيا وامور ايتمشدر • زيراكه ريح اولمسه • هر شيئى متعفن وفاسد اولوردى • وجميع •
حيوانات بر آنده هلاك اولوردى • ورياحك امطار وانبات كبى فوائدى چوقدر • وتحسين وجوه
وحفظ حيات • وتنسيف اشيا كبى خواصنك نهايتى يوقدر • وحق تعالى سحاب وغيومى
اجسام لطيفهء مجوفه خلق ايتمشدر • وانلرى ميكائيل عليه السلامك اعوانى هواده جمع
ايدوب • ارضه قريب كتوردكده • وجه سمايى ستر ايدوب غيم كثيف اولور • وانلر غيومى
سمايه رفع ايلدكده ارضدن بعيد اولوب • صحو لطيف اولور • وحق تعالى سوق سحاب
ايچون رعد آدلى بر كوجك ملك خلق ايدوب • ميكائيل عليه السلامه آنى تابع ايلمشدر

ودمودر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٠

ودمودن برسوطي واردركه انكله سحاب وغيومي ابالكبي سوق ايدر • وشول ضربيله سوطندن
آتش چقاركه اكا برق اطلاق ايدرلر • واكر اول نارك شرارندن ارضه دوشرسه اكا صاعقه ديرلر
واول صوت هائل اول اصغر ملائكه اولان رعدك صداسيدركه حمد حق ايله تسبيح
ايدر • واول سحابي محلنه سوق ايدوب كيدر • نته كيم حق تعالى كلام قديمنده • ويسبح الرعد
بحمده والملائكة من خيفته • بيورمشدر • وحديث شريفده وارد اولمشدر • هواده ظاهر اولان
قوس اخضر واحمر قوس قزح ديو كلدر • زيرا كه قوس قزح نام شيطاندر • بلكه اول قوس الله
دركه علامت رحمت • واظهار قدرت • وفال يمن نشاندر • وحق تعالى وجه ارضه مجاور
اولان هوائي لطيف خلق ايتمشدر • تاكيم يريوزنده بولنان مخلوقات آني استنشاق ايله تنفس
ايدرك حيات بولوب تعيش ايده لر • وبو هوانك فوقنده طومان وانك فوقنده بياض غمام • وانك
فوقنده سحاب ممطر • وآنك فوقنده طيور طائره خلق ايتمشدركه • نه بحر مكفوفده مأوالري
واردر • ونه وجه ارضده سكنالري واردر • آنلر انجق هوا ايرلر وهوا ايچرلر • وهواده ايورلر
وهواده ازدواج ايدرلر • وبيضه لرك ورروب هواده اسفله كلور • تا روح بولوب فرخ
اولوب • جناحي تمام كلوب طائر اولنجيه دك سقوط ايدر • بعده فوقه سمته طيران ايدوب
اصلنه كيدر • واول هوا آنك فوقنده جبال ثلج وبردي • وانك فوقنده بحر مكفوف مذكوري • وآنك
فوقنده هواي لطيفي • وآنك فوقنده بحر كواكبي خلق ايتمشدر • وشمس وقمر ونجومك انوارك عظيم وشديد اولوب
آنلر بزوم بيننده بولنان هواي لطيف • وبحر صافي وثلج وسحاب • قليل اولدقلرندن تماما حائل اولمسلر • واكر شمس ايله ارض
آره سنده بو مذكورات اولمسه حائل اولماسلر حرارت شمسه اصلا تحمل اولنمادي • سبحان الصانع الحكيم

فصل رابع

كيفيت خلقت بحار سبعه يي • وجبال قاف ثمانيه يي • وارضين سبعه يي • وهر طبقه سنك
ساكنلريني • وجهنمي • وطبقات سبعه سني • وهر برينك اهلني • واشراط ساعتي
واحوال قيامتي • وفناي عالمي • واهوال محشري • بش نوع ايله بيان ايدر نوع اول بحار
سبعه يي • وجبال ارضين • وجهنمي اجمالا بيلدرر • اي عزيز معلوم اولسونكه اهل تفسير
واهل حديث اتفاق ايتمشلردركه • حق تعالى سموات وارضي خلق ايتمك مراد ايلدكده • ماء
جواهر اخضر مذكوردن • جنات وخزائن السنه قالان بقيه سنك صافي ولطيفندن سموات
سبعه يي خلق ايدوب اندن قالان مكدر وكثيفني بر برينه ضرب ايتمشدر • بس انك زبدي
يوزينه چقوب • امواجي مرتفع اولدقده اول زبد وامواجني منجمد ايلمشدركه • ارضين
وجبال اولمشدر • وجبال ديخي اوتاد ارض اولمشدر • بعده حق تعالى جميع جبالك
عروقني محيط ارض اولان جبل قافه ربط ايلمشدر • وبر عظيم ملكي زلزله يه موكل ايدوب
عروق جبالي اكا مسخر ايتمشدر • بس حق تعالى بر ارضك خلقني معاصيدن منع وزجر
ايتمك مراد ايلدكده • اول ملك امر حق ايله اول ارضك عرقني تحريك ايدر • تاكيم آنك خلقي
اول زلزله دن خوف ايله متنبه اولوب • حق تعالى يه متوجه ومطيع اوله لر • بعده ابحر
سبعه يي خلق ايتمشدركه • اصغري اطراف ارضي وراي جبل قافدن احاطه قيلمشدر •
وانك نامي بحر محيط اولمشدر • وانك وراسنده بحر ثانيدركه نامي قينسردر • وانك
وراسنده بحر ثالثدركه نامي اصمدر • وانك وراسنده بحر رابعدركه نامي مظلمدر • وانك
وراسنده بحر خامسدركه نامي مرماسدر • وانك وراسنده بحر سادسدركه نامي ساكندر •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وآنك ورا سنده بحر سابعدر كه نامى باكيددر • واخر بحار سبعه اودر • وبحار مذكوره برى
برينى محيط اولمشدر • وهر بحرك عرضى بشيوز ييللق يولدر • وحق تعالى بقيه جوهر اخضردن
هر ايكى بحر آره سنده • وبحر اوّل ايله اطراف ارض آراسنده • وبحر سابعك ورا سنده برر
ياشل جبل قاف خلق ايتمشدركه • عددلرى سكزه يتمشدر • وجبال مذكوره نك هر برينك
عرضى بشيوز ييللق مسافه كتمشدر • بعده حق تعالى قدرتيله اول محيطات اسنال جبالك
يديسى اوزرينه اطراف سموات سبعه يى قباب امثالى وضع ايتمشدر • وجبل قاف
ثلمن درون سماى دنياده دريای محيط ايله ارض آراسنده جمله دن مجرد وساده قالمشدر
واول جبل اخضره درون سمادن ضياء شمس وانوار قمر وكواكب اشراق ايدوب • اشعه سى
جبل قافدن هوايه منعكس اولديغندن هواى بى رنكى بويله ازرق فام كوستروب • عوام
انى رنك سما ظن ايتمشدر • وحق تعالى بحار سبعه نك هر برينى حيتان امثالى هزار
انواع مخلوقات ايله ما لامال طولمشدر • وسماء سابعه نك جدارى اولان جبل قافك
وراسنده بر حيه عظيمه خلق ايتمشدركه • او جبل اعظمى حلقه مثالى احاطه ايدوب راسنى
ذنبى اوزرينه قومشدر • وقيامته دك حق تعالى يه اعلى صوتيله تسبيح ايدر • وبحار
مذكوره اوسطنده ارضين سبعه بر سفينه كبى متحرك ومضطرب ايكن • حق تعالى بر عظيم
ملك تعيين ايتمشدركه اطراف ارضى قبض ايدوب • بر منكبى اوزرنده ساكن قيلمشدر
بعده حق تعالى اول ملكك قدمى قرار ايتمك ايچون • ياقوت اخضردن بر عظيم صخره مربعه
خلق ايتمشدركه آنك سطح اعلاسنده بيك وادى خلق ايدوب هر برينى بر بحر ايله • وهر
بحرى هزار انواع مخلوقات ايله طولدرمشدر • بعده حق تعالى اول صخره قرار ايتمك ايچون بر عظيم
ثور احمر خلق ايتمشدركه • آنك قرق بيك باشى • وقرق بيك بوينوزى • وقرق بيك اياغى
واردر • وهر ايكى اياغى آره سى بر ييللق يولدر • وصخره مذكوره يى قرون وظهرى اوزرنه
يوكلنمشدر • وثور مذكورك ادى ليوناندر • بعده حق تعالى آنك اياقلرى قرار ايتمك ايچون
بر عظيم حوت خلق ايتمشدركه • بحار سبعه آنك قتنده بر قطره كبيدر • بعده حق تعالى اول حوتك
تحتنده بر بحر فراوان خلق ايتمشدركه • حوت عظيم اول بحر اعظمده سكون وقرار ايتمشدر •
بعده حق تعالى اول بحرك تحتنده يدى طبقه جهنم خلق ايتمشدركه • اول بحر اعظم
اوزرنده ساكن اولمشدر • بعده حق تعالى يدى جهنمك تحتنده ريح عاصف خلق ايتمشدركه
اول سعير وسقر آنك اوزرنده مستقردر • بعده حق تعالى اول ريحك ظلمت وآنك
تحتنده حجاب خلق ايتمشدر • وعلم خلائقى اول حجابه دك يتمشدر • والله اعلم بملكه وبما فى ملكه

نوع ثانى

تفصيل احوال ارضين سبعه يى • وهر طبقه سنك ساكنلرينى • وطبقات سبعه نك
وهر برينك اسما واهاليلرينى بلدرور • اعنى معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاق
ايتمشلردركه • حق تعالى قدرتيله ارضينى بر برندن اسفل يدى طبقه خلق ايتمشدر • وهر
ارضك سمكنى • وهر ايكى ارضك ما بينى مسافه سنى بشيوز ييللق يول ايدوب هوا ايله مملو
ايلمشدر • اما اولكى طبقه نامى رمكادر • وريح عقيم كبى هواسى ناخوشدر • وآنده
بر نوع مخلوق واردركه • برشم ناميله مشهوردر • وآنلره هم حسنات وهم عذاب واردر • وايكنجى
طبقه نك آدى جلده در • آنده اهل نار ايچون عذابك انواعى مهيادر • وقومنك نامى طمس دركه

برشیر کلیدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بری برنی بیرلر • واوچنجی طبقه نك اسمی عرقه در • آنده بغال امثالی عقربلر واردرکه • اذنابی
رماح اشباهیدر • وهر برینك ذنبنده اوچیوز قرق قرم واردرکه • سم قاتلدن طولمشلردر
وآنك ساکنلری بر طائفه خسیسه درکه • انلره قلیس دیرلر • وآنلرك طعامی تراب وشرابلری ستنیدر
ودوردنجی طبقه نك ادی حربادر • آنده جبال امثالی اژدهالر واردرکه • اذنابی نخل باسق
کبیدر • اکر برینك سمی بحر محیطه مختلط اولسه مخلوقات بحرك جمله سی هلاك اولوردی
وآنك ساکنلرینه جلهام دیرلرکه • نه کوزلری واردر • ونه ایاقلری واردر • انجق ایکی قناتلری
واردرکه اوچارلر • وبشنجی طبقه نك ادی ملثادر • وقومنك ادی نحطاطدر • وکثرتلری
حسابه کلمز • بری برلرینی یرلر • وانده کبریتدن جبال مثالی احجار واردرکه کفارك قابنه
باغلیوب جهنمه بوراقیرلر • والتنجی طبقه نك ادی سجیندر • واهل نارك وفجار اعمالی اندهدر
وساکنلرینه قطاط دیرلر • جمله سی طیر شکلنده در • لکن الری ادم الی کبی • واذنابی بقر
قویرلغی کبی • وایاقلری غنم ایاغی کبیدر • آنلر ملائکه امثالی اکل وشرب ونوم وجماع ایتمزلر
دائما حق تعالی یه عبادت ایدرلر • وبر روایتده ارواح اهل نار الی یوم القیام آنده حبس اولنمشلردر
ویدنجی طبقه نك ادی عجبادر • وقومنك ادی جثومدر • جمله سی قصیر القامه سیاه حبش
امثالیدر • والری وایاقلری پنجه سباع کبیدر • یاجوج ومأجوجی انلر هلاك ایتسه کرکدر
وحالا ابلیس لعین اتباعیله آنده ساکندر • کندیسی بر تخت اوزرنده اوتوروب اتباعی
اطرافنده صف صف طوروب • هر برینه بویوروب اوزرنده بنی آدم اضلال ایله ایتدکلری فسادی
وفتنه لری اکا عرض ایدرلر • پس انلردن هرکیمك شر وفسادی اکثر واکبر ایسه ابلیس آنی
یانینه الوب • تلبیساتن تحسین ایدوب • التفاتیله مقربلردن عد ایلر • حق تعالی امت محمدی
انلرك شرورندن حفظ ایلسون امین • وارض مذکورك اوسطنده ظلمتدن بر حجاب واردر
وبو ذکر اولنان طبقات سبعه زمین اول ملك عظیمك سنکینده مستقردر • وحق تعالی
ارضین سبعه تحتنده ذکر اولنان صخره خضرا وثور احمر وحوت عظیم • وبحر اعظمدن
اسفلده کندی خشمندن یدی طبقه جهنم خلق ایتمشدرکه • بری برندن اسفلدر • وهر
طبقه نك مابینی بشیوز ییللق مسافه در • وجهنمك یدی قپوسی واردرکه • هر برینك
داخلنده آتشدن یتمش بیك جبل واردر • وهر بر جبلده آتشدن یتمش بیك وادی واردر
وهر بر وادیده آتشدن یتمش بیك قلعه واردر • وهر بر قلعده آتشدن یتمش بیك بیت
واردر وهر بر بیت ایچنده قیود وصنادیق وانکال • ومقامع وسلاسل واغلال •
وکلاب وحیات وعقارب مسمومه • وحمیم وغساق وزفر وزقوم امثالی بیك دورلو
عذاب واردر • وآنده قرق بوینلی • کوك کوزلی • زبانی ملکلر واردرکه جمله سی اصمدر
وانلره رحمت خلق اولنمشدر • واویله چوق قدر که حسابنی بیلور حق تعالی
زبانیلره بر عظیم وهیبتلی مالك موکل ایتمشدرکه اکا مالك درلر • یدی جهنمك حاکمی وتوابی
اودر • اما اولکی جهنمك ادی بنه جهنمدر • وسائرلردن عذابی اخف وادقدر • وامت محمدك
عاصیلری ایچون محققدر • وایکنجی طبقه نك ادی سعیردرکه • نصاری آنده اسیردر •
واوچنجی طبقه نك ادی سقردرکه • یهودی ایچون مقرردر • ودوردنجی طبقه نك
آدی جحیمدرکه • مرتد وشیاطین ایچون آنك عذابی الیمدر • وبشنجی طبقه ادی
حطمه درکه • بحر غیا آنده در • ویاجوج وماجوج کافرلرك یریدر • والتنجی طبقه نك

ادی لظی درکه بت پرستلر و آتش پرستلر و ساحرلر ایچون مهیادر و یدنجی طبقه که درك اسفلدر آنك ادی هاویه در و اول ملاحده و زنادقه و محیل و کتابین و منافقلرك جای در و انك ناری حرارتی و عذابی شدتی جمله سی غالبه در و یدی جهنمك جمیع درکاتی یدی بیك درکه دن زائده در اللهم اجرنا من عذاب النار بعفوك یا مجیر

نوع ثالث

شجرهٔ عالمك ثمره سی اولان حضرت ادمك روحی جمله دن اقدم ایکن جمله نك صکره ظهور و جنته صعودینی و اندن هبوطنی و ذریتیله وجه ارضك عمارتنی و آنك نسلندن حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك ولادتنی و بقای شریعت و سیادتنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تفسیر و اهل حدیث اتفاق ایله دیمشلر که حق تعالی عالم ارواحی خلق ایلدوکی ایکی بیك یل قدر مدت تا ك صکره عالم اجسامی دخی ایجاد ایلیوب الّتی کونده عرش اعلادن ظلمت و حجابه وارنجیه دك جمله نك تمامیله نظامن ویرمشدر بعده ملائکهٔ کروبیونی ساق عرش اعظمه اسکان ایدوب ملائکهٔ حافّون و صافّون ایچون حول عرشی مکان ایلمشدر و سائر ملائکهٔ کرامك دخی انلنجه هر زمره سنه بر مقام معلوم احسان ایدوب برصنفنی کرسیده و برصنفنی سدره ده و برصنفنی لواء الحمد التنده و بر نیچه اصنافنی جنتده حور و غلمان ایله اسکان ایلمشدر و ملائکهٔ کرامك نیچه بیك اصنافیله سموات و ارضین و ابحر و جهنمی طولمشدر و انلری ارضین و ابحرده اولان مخلوقاتنه خدام قیلمشدر و جهنمه طولان ملائکه زبانیه اولمشدر و ارواح مجرده جنود مجنده اولوب سموات و ارضینی محیط اولان صور اسرافیلك درون هر زمره مرتبه سنجه مقامنی بولمشدر چونکه حق تعالی یوم خلق السموات والارض عالم اجسامك هر سمتنی عرش اعلادن حجاب اسفله وارنجیه دك ملائکه و ارواح و اشباح و مخلوقات ایله ممتلی قیلمشدی پس بو دنیایی دخی اعنی بو یریوزینی انواع مخلوقندن خالی قومیوب اول وقتده بسیط زمینك مجموع سهل و جبالنی طاولر و تکلرن جمیع وجه ارضی مالامال طولدرمقده قدرتیله بر طیر طاوس خلق ایدوب دنیا طولنجه طاوریکا رزق مقسوم ایتمشدر بعده طیر مرقومه اول ارزاك مقسومی مرور دهور ایله اکل ایدوب اون وادی اوزن قالدقده خوفندن کونده اوتوانه سنی التقاط ایلر چونکه بعد زمان بر وادی اوزن قالمشدر پس اول طیر کونده بر حبانه ایله قانع اولمشدر تا کیم ارزن مقسوم نهایت بولدقده طیر مرقومك اجلی کلمشدر بر کره فکر اولنسه که بو کهنه دنیانه زماندن بر و بو نظامی بولمشدر و نه لر دك کچه رك قالمشدر اولوا الالبابه کمال مرتبه عبرتنما اولمشدر بعده حق تعالی حکمتیله بو یریوزنده رنك و دود و حرارتسز نار دخانیدن جانی خلق ایدوب مارج اسمیله دخی تسمیه ایتمشدرکه اول ابو الجن در و اندن زوجه سنی خلق ایدوب مرجه نامیله آد ویرمشدر و انلرك ازواجندن طائفهٔ جن متولد اولوب نیچه یوز بیك قبیله وجوده کلمشدر و ابلیس لعین اندن پیدا اولمشدر و طائفهٔ جن بر مرتبه کثرت بولمشلرکه وجه ارضی ممتلی قیلمشدر انلرك صورت اصلیه لری بنی ادم صورتیندر لکن امثال ملائکه اجسام لطیفه اولدقلرندن مراد ایتدکلری صورتلرده تشکل ایدرلر و انلرك ذریتی کثرتندن وجه ارضه

صغیر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صغیری ابلیس لعین اولادیله سماء دنیایه چقوب انده ساکن اولمشدر وجمله جن لیل ونهار
الله تعالی یه عبادت ایدوب اصلا عاصی اولمازلردی پس یدی بیك سنه مرور ایدنجکه
یریوزنده قالانلری انواع فساده وسفك دمایه باشلدیلر وترك طاعات ایدوب عصیان
ایشلدیلر بعده حق تعالی هر یوز ییلده بر کره کندولردن بر پیغمبر کوندردیکجه انلری اهلاك ایدوب
اون ایکی بیك سنه ده یوز یکرمی پیغمبر قتل ایتمشلردر بعده حق تعالی انلره خشم ایدوب سماء
دنیاده ساکن اولان ابلیسی اولادیله یریوزینه کوندروب انلر الان جنی یره جمع ایتدکده
سمادن بر اتش نازل اولوب جمله سنی احراق ایتمشدر وسماء کوندردیکی ذریت ابلیسی جزائر
ابحرده اسکان ایدوب ابلیس اکا غایتده مطیع ومنقاد اولدیغندن انی سماء سبعه یه رفع ایتمشدر
ومقبول درکاه ایلدوکی انی جنته ادخال ایتمشدر ویرنی خالی قالمسون ایچون سماء
دنیادن ملائکه کرام انزال ایدوب انده اسکان ایتمشدر وانلرده حق تعالی یه عبادتله
مشغول اولوب بیك ییل دخی بو منوال اوزره کچمشدرکه مارج ابو الجن خلق اولندقدن
عدد سنین یکرمی بیك ییله یتمشدر بعده حق تعالی بابای عالم ابو البشر اولان حضرت
ادم علیه السلام خلق ایتمك مراد ایلدکده عزرائیل علیه السلامی کوندروب یریوزندن اقالیم
سبعه دن انواع تراب المشدر بعده جبرائیل علیه السلامی ارسال ایدوب اول طینی
یابسی قرق کون تخمیر قیلمشدر بعده حق تعالی احسن تقویم اوزره بطن وادی نعمانده
تصویر ایتمشدر وانك رأسی شرینندن یکا کندی روحندن اکا نفخ ایدوب یریوزنده انی
مسجود ملائکه واولادینه پیغمبر ایتمشدر وجمیع ملائکه اکا سجده ایلدیکده ابلیس انا خیر دیوب
سجده ایتمدیکیچون ملعون ومطرود اولمشدر والی یوم القیمه مهلت المشدر وذریات
کثیره سیله ذریت ادمه تسلطله فرصت بولمشدر واجسام بنی ادمك هر برینك ایچنده عروق
دم کبی جریان ایدوب اغوا ایدرلر لکن هیچ برکیمسه جبر ایله عاصی وکافر ایده مزلر انجق
طاعاتی ترك وعصیانی وشهواتی لذیذ ویسیر کوستروب وسوسه ایدرلر حق تعالی
جمله مزی انلرك شرورندن حفظ ایلسون امین وحق تعالی ادم پیغمبر علیه السلامی یریوزنده
خلق ایلدکدن قرق ییل صکره انی سموات رفع وجنت فردوسه ادخال ایدوب حلل ولباس
وچوق نعمتلر احسان ایتمشدر واکا هر نعمت ویردکجه بو نعمتله قانع میسن دیوب ادم
علیه السلامه خطاب ایتمشدر اول دخی قانعم دکلم یا رب دیو جواب ویرمشدر تا کیم ادم علیه
السلامه بر غفلت ویروب ضلع معوج ایسرندن حوا انازی خلق ایلدکده ادم کوزنی
اچوب کورمشدر که یاننده کندی مثللو محبوب انسان اوتورمشدر پس انکله صحبت
والفت ووصلت حاصل اولدقده حق تعالی بینه خطاب ایتمشدرکه یا ادم بو نعمتله
نیجه سن اول دخی جواب ایتمشدرکه ای ربم نعمت بی حسابك بحرینه غرق اولمشمدر
وبو نعمتکی جمله دن اعظم بولمشمدر وبو نکله قناعت قیلمشمدر چونکه حوا ایله
سکونت بولوب بالفعل انسیت قیلوب آندن تکلم المشدر پس غیری اکا اصلا حاجت قالمیوب
بو احسانك شکر وسروریله طولمشدر بعده حق تعالی اکا یا ادم حوا ایله
جنتمده ساکن اولوب هر نعمتمدن لذت الهسز انجق شجره حنطه یه قریب
کلمیه سز وآندن اکل ایدوب بکا عاصی اولمیه سز دیوب تنبیه بیورمشدر
ومنوال مذکور اوزره حضرت ادم حوا ایله بیك ییل قدر جنت صفالرینی سیر ایتمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بعده آدم اتامز حوا انامزك سوزینه تابع اولوب شجرهٔ حنطه‌دن الوب ایکیسی
دخی اكل ایلدكده حق تعالی انلری عریان ایدوب جنّتدن دنیایه ایندرمشدر
پس حضرت آدم علیه السلام هندستانده بر عالی جبل اوزرینه هبوط ایتمشدر
وایکی یوز ییل اوجبلده اغلیوب توبه یه مشغول اولدقده توبه‌سی قبول اولمشدر
وحوا انامز دخی آدم اتامزی طلب ایدوب جمیع اطرافارضه بتمشدر وحضرت
ادم علیه السلامك توبه‌سی قبول اولدقده اول دخی حضرت حوایی طلب
ایدوب ایکی یوز ییلدن صکره جبل عرفات اوزرنده ملاقاتلری میسر اولمشدر

نظم
ایکی جانبدن اول ایکی مشتاق / ایکیسی بیله مبتلای فراق
بربرینه همان هما ایرشدیلر / اغلشوب صرمشوب کولشدیلر

بعده شام شریفه کلوب بشیوز ییل انده قالوب هابیل وقابیل انده اولوب بنه
هندستانه کتمشلردر مدّت عمرلری ایکی بیك سنه اولدقده حضرت آدم علیه
السلام سرندیبده طقوز سنه وانددن قرق ییل صکره حضرت حوا جدّه‌ده وفات
ایتمشلردر بعده ذرّیتلری وجه ارضی مسکون ومعمور ایتمشلردر وحضرت
ادمك نسلندن نیجه بیك کیمسه لر مقام نبوّت بتمشلردر پس حضرت آدمدن
صکره التی بیك سنه مرور ایتدکده مکّهٔ مکرّمه‌ده حضرت اسمعیل اولادندن
قریش قبیله سنده بنی هاشمدن صلب عبد الله‌دن محمّد المصطفی صلی الله تعالی
علیه وسلّم حضرتلری دنیایه کلوب قرق سنه ولایت ذوقیله صفالر سوز
قرقنده پاشنده جمیع انس وجنّه پیغمبر اولوب اون اوچ سنه مکّهٔ کفره‌دن جفالر
کورمشدر ومکّه‌ده مغلوب ایکن مدینه‌یه هجرت ایتمشدر واوننجی سنه مکّه‌یه
غالب کلوب فتح ایدوب بنه مدینه‌یه کتمشدر واول سنه سنّ شریفی التمش اوچ
ییله یتمشدر واول سنه مدینه‌ده وفات ایتمشدر وبزوم پیغمبرمز اودر که
خاتم الانبیادر واندن صکره پیغمبر کلمز وشرع شریفی قیامته دك باقیدر که نسخ
وتبدیل اولماز واحکامی تغیّر بولماز چون هجرت نبویّه‌دن بوزمانه کلنجیه‌دك
سنین قمریّه ایله تاریخ نبویّه بیك یوز یتمشه یتمشدر پس اخر دور اولوب
دنیانك عمری کیجوب کتمشدر وقیامت قریب اولوب آدب وحیا وحبّ ووفا وصدق
وصفا ایتمش وبایتمشدر زیراکه پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك
خبر ویردیکی اشراط ساعتك نیجه‌سی ظهور ایتمشدر اللّهمّ احفظنا من فتنة اخر
الزّمان ولا تخرجنا من الدّنیا الّا مع الشّهادة والایمان برحمتك یا ارحم الرّاحمین

نوع رابع

اشراط ساعتی وعلامات قیامتی ونفخ صوری وزلزله وفتوری وهلاك
مخلوقاتی وخراب سمواتی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه انجق اهل حدیث
اتفاق ایتمشلردر که اشراط ساعت وعلامت قیامت ایکی نوعدر بری علامات
خفیّه وبری علامات جلیّه‌در امّا علامات خفیّه انسانلرده عزّت وحرمت
ومحبّت وشفقت وادب وحیا وجود وسخا وعهد ووفا وصدق وصفا
وصیانت رفقا ودیانت وتقوا واجرای شریعت غرّا قالمیه کبی وشرم کرده

كثرت مسته

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٣

كثرت مساجد، وقلت جماعت، ورفعت ابنیه، ورقت البسه، وامارات نسا وصبیان
وتشبه نسا برجال، ورجال بنسا، واشتغال رجال برجال ونسا بنسا، وقلت برکات
اشیا، وقطع ارحام، وبیع احکام، وتعظیم اشرار، وتحقیر ابرار، وتولید ما
وسفك دما، وفسق وفجور، وتزیین قبور، امثالی اموزدرکه بونلره اشراط ساعت دیرلر،
واما قیامتك علامات جلیه سی اوندر، اولا خروج دجالدر، بعده توالی خسوف قمر ثلاث لیالیدر،
بعده اوچ سنه علی التوالی قحط اقالیمدر، بعده استیعاب دخان عظیمدر، بعده
عیسی علیه السلامك سماء رابعدن شام شریفك مناره بیضاسی اوزرینه اینوب دجالی
قتل ایدوب، شریعت محمدیه ایله عامل اولمسیدر، بعده آل رسول اکرمدن مهدینك ظهور
ایدوب قرق ییل عدالت اوزره کیدر، حضرت عیسی علیه السلامی بولمسیدر
بعده دابة الارضك وجوده کلمسیدر، بعده یاجوج وماجوجك سد اسکندردن
خروج ایله اقالیمه استیلا ایتمسیدر، بعده عیسی علیه السلامك مکه مکرمه یه
کلوب اندن آخرته کتمسیدر، بعده بیت شریفك هدم اولنمسیدر، بعده کونشك
مغربدن طلوع غروب هم آنده طلولنمسیدر، پس بو اشراط وعلامات مذکوره نك ظهورندن
صکره مسك وعنبر رایحه سی مثلی ریاح طیبه بارده هبوب ایدوب، مؤمنلرك ارواحی
روح وریحانه خروج ایدر، بعده قرآن کریمك احکامی یریوزندن رفع اولوب خلقك
جمله سی جهالتده قالوب، یوز ییل دخی اویله کیدر، واهل تفسیر دخی اتفاق ایتمشلردر
بو جمله دن صکره حق تعالی اسرافیل علیه السلامه نفخ صور ایله امر ایدر، پس اول دمده
صورك نعره سی هیبتندن سماوات سبعه ده اولان ملائکه وارضین سبعه ده اولان
مخلوقاتك جمله سی قیامت قوپدی صانوب، یوزلری اوزره دوشوب بیهوش اولورلر سموات
وارضینه لرزه وزلزله دوشوب، ییلدیزلر دوکیلورلر، وساجد وصقالق اغروب حامله لر
وضع حمل ایدوب، ناسك جمله سی کندیدن کیدوب سکران امثالی قالورلر، بو نفخه اولی درکه
آندك بو مهابتلری آلورلر، وقرق ییل دخی بو منوال اوزره کیدر، بعده حق تعالی ینه اسرافیل
علیه السلامه نفخ صور ایله امر ایدر، پس اول دخی نفخه ثانیه ده صوره اویله قوی نفخ ایدرکه
شدتندن جمیع جبال ودمدمه متدك ویرلرندن منفك اولوب هوایه چقوب عهن منفوش
امثالی تمام اولورلر، وسموات سبعه پاره پاره اولوب، یریوزینه صوکیبی دوکیلورلر،
ومیاه ابحر قوروب قوری اولوب، شمس وقمرك ضیاسی کیدوب قاب قاره اولورلر، وجهانی
ظلمت قاپلیوب عرش اعلادن اسفل سافلینه، بلکه حجاب زیرینه دك هر نه قدر مخلوقات
وملائکه وار ایسه باجمعهم هلاك اولوب فنا بولورلر، الا که ملائکه مقربیندن درت
ملك قالورلر، وانلر جبرائیل، ومیکائیل، ورضوان، وعزرائیلدر، ودوردنجی حمله عرشدرکه
بری اسرافیلدر، بعده امر حق ایله عزرائیل علیه السلام اول ملائکه سبعه نك دخی ارواحنی
قبض ایدر، بعده کندی روحنی قبض ایدر ایکن بر صیحه ایدرکه صدای نعره سی سمواتی
کچوب ارضینه کیدر، پس هر جان موت ذوقی ایله فانی اولور، ایکی عالمده برکمسنه قالمیوب الحق
ذو الجلال والاکرام اولان الله قالور، وبو عالم خراب وخالی وتنها ویرانه مثال قرق ییل دخی
اوزره قالور، وحق تعالی عظمتیله لمن الملك الیوم دیوب سؤال ایدر، کندیدن غیری برکمسنه
اولمیغندن ینه کندوسی، لله الواحد القهار، دیوب کندوسنه جواب ایدر،

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع خامس

نفخهٔ ثالثه یی • واحیاء موتایی • وحشر اجسادی • ووزن اعمالی • وحساب ومیزانی • وصراط واعراضی
اجمالا بیان ایدرز • ای عزیز معلوم اوله که اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق ایتمشلردر که حق تعالی
بو یدی یوزنی بر ریح شدید ایله مستوی ایدوب صحرای دمشقك برابرنده حیرتدن محشر یرینی
یوز بیك بو یر یوزی قدر واسع ایدر • بعده عرشك التندن ذکر اولنان بحر حیواندن قرق کون
علی التوالی منی رجال مثالی بو دنیایه مطر نزول ایدر • وجمیع وجه ارض چند یاکیجه طول قدر طبقهٔ
طینیه ده تراب اولان جمیع ابدان انسان وحیوان • اول مطر جنب بایدوب جمله اجزالری یر یره کلوب
هر جسد اولکی هیئتنده اولوب • یر یوزنده بقله امثالی بتر • وهر بدن کندی کمالنه یتر • بعده
حق تعالی اول ملائکهٔ ثمانیه یی احیا ایدوب اسرافیل علیه السلامه بنه صوری نفخ ایله امر ایدر •
پس اول نفخهٔ ثالثه یی اویله رفق ولطف ایله نفخ ایدر که صورك درونده ساکن اولان ارواح
اول دمده افاقه منتشر اولوب هر جان کندی جسدینی بولور • نیجه که غنم کثیر ایچنده هر حمل
کندی آناسنی بلور • کذلك هر جان کندی جسمنی بلوب بولوب انکله قالور • ومخلوقات اولین وآخرین
وملائکه وحور عین • وانس وجن وشیاطین • وحیتان بحار • وحیوانات ارضین • وحشرات
اجمعین • بر آن ساعتده تمام روح بولورلر • ومحشر یرینه جمیع اطرافدن جمع اولورلر • وانبیا
واولیا وعلما وصلحا جنتدن حله لر • وبراقلر کلوب کیوب بینوب ظل عرشه کیدرلر • وسایر
یکرمی بیلو اوزنده راحت وسلامت ایله حالسر اولورلر وکیر وقالان مخلوقاتك جمله سی
جایع وظمآن • وباشلری آچق وعریان • وحافی وپیاده • وافتان وخیزان • میدان عرصاته کلوب
مکان محشرده حشر اولورلر • وصیقلشوب یای اوزرنده طورورلر • وسمت راسلرینه
کونش بر میل مقداری قریب اولوب • حرارتدن چوق عرق دوکرلر • کیمی کعبینه وکیمی رکبه سنه دك
وکیمی صدرینه • وکیمی حلقنه دك عرق ایچنده قالورلر • ونیجه لری عرق بحرنده غرق اولورلر •
وجهنمی علی الدوام حول محشرده یتمش بیك صف زبانیلر کتوررلر • ومحشر خلقنی حلقه
کبی محیط اولورلر • واهل محشر اللی بیك یل قدر انتظار حساب ایله اول حالده
قالورلر • ودنیاده کراما کاتبین یازدیغی دفتر اعمالی محشرده اصحابنه ویررلر • مؤمنلره
ومطیعلره یمیننده • وکافرلره وفاسقلره شمالندن اعطا ایدرلر • وحق تعالی جمیع
مخلوقاته آنده واسطه سز کلام سویلر • وبر آن ساعتده جمله نك حسابن کوروب کیمینه
خطاب وکیمیسنه عتاب ایلر • وحق مظلومی ظالمدن آلوب • ظالمك حسناتی وار ایسه اکا
ویرر • یوغ ایسه سیئات مظلومی ظالمنه تحمیل ایدر • وبعد الحساب حیوانلری تراب ایدر •
وکافرلر حیواناته غبطه ایدوب کاشکی بزده تراب اولایدق دیرلر • ومحشر یرنده ایکی عمود
اوزرنده بر میزان عظیم نصب اولنور که • هر بر عمودك طولی بشیوز ییللق یولدر • وهر بر
کفه سی بسیط زمینی قدر بولدر • ومیزان هر قوم ایله روز محشرده حسنات وسیئاتی
وزن ایدرلر حسناتی ثقیل اولانلر جنته وسیئاتی ثقیل اولانلر جهنمه کیدرلر • مکر کریم حق تعالی
عبدینی عفو ایلیه • ویا انبیادن • ویا اولیادن • ویا صلحادن شفاعت ایریشه •
اکر ایمان ایله وفات ایلمش ایلسه • زیرا که دنیادن ایمانسز کیدنلره جنت ومغفرت وشفاعت
اولماز • وهرکز جهنمدن خلاص بولماز • واکر ایمان ایله کیدوب سیئه سی آغر کلوب مغفرت
ویا شفاعت ایریشمدیسه • اول سیئه قدر جهنمده یانوب آندن جنته کیدر •

وزنه قدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٤

وزره قدر ایمان ایله اخرته کیدن البته جهنمدن چقوب حضوره ایده • وصراط کوپریسی
قیلدن اینجه • وقلیجدن کسکندر • وطولی اوچ بیك ییللق یولدر کیم بیك ییل یوقوش وبیك
ییل طوز یول وبیك ییل اینشدر • واول متن جهنم اوزرنده نصب اولنوب • اهل جنتك آنك اوزرندن
کیچوب کیدنلرك کیمی برق خاطف کبی • وکیمی اوق کبی • وکیمی سکردر فرس کبی کیچرلر وکیمی تیتمایو کلمش
یورور • وکیمی جهنمه دوشوب محترق اولور • وجهنم ایسه فریاد ایدر که ای مؤمن تیز عبور ایله که
تحقیقا سنك نورك بنم نارمی منطفی ایتمشدر • پس مؤمنلر سلامتله صراطی کیچرلر • وحوض کوثردن ایچرلر وانده
غسل ایدوب • عیوب ونقصانلری تکمیل اولور • وجنته داخل اولوب • هرکس مرتبه سنجه کندی
مقامنی بولور • وابد الاباد آنده ذوق وصفا ایله قالور • زیرا که اهل جنت که انواع نعمتلردن
لذتلر الورلر • وکاهی لقای مولا ایله مست وحیران اولورلر • وکوزلر کورمدوك قولاقلر ایشتمدوك خاطرلره
کلمیان دولتلر بولورلر • وجنتله جهنم آره سنده قلعه دیوار مثالی برج وباروی مثالی بر سور عظیم واردر که
ارتفاعی بشیبك ییللق مسافه در • وطولی بی نهایه در • وبناسی الوان جواهرله شفافدر • وآکا اعراف
تسمیه ایدرلر که مرفوع القلم اولان مجانین • واطفال مشرکین • آنك اوزرنده قالورلر جنت سمتنه باقوب
اهلنی متنعم کوردکجه آرزو ایله محزون اولورلر • وجهنم سمتنه باقوب اهلنی معذب کوردکجه کندی
سلامتلریله مسرور وشاکر اولورلر • واهل اعراف بر روایتده ابدالاباد قرار ایدوب کاه حزن وکاهی
سرور ایله قالورلر • اللهم یا ستار اجرنا من النار • وادخلنا الجنة مع الابرار • وارزقنا لقاءك فی دار
البقاء والقرار برحمة حبیبك المختار امین یا غفار تنبیه وخفی اولمیه که بو اراده کلنجیه دکین
کتابت اولنان سطورك جمله سی امور دینیه دك اولمغیله بو مذکوراتك کلیسنی یقین اوزره
تصدیق واعتماد ایله اعتقاد ایتمك جمله مزه اهم والزمدر • زیرا که بونلر امور دینیه دن اصول معظمه در
وامور مذکوره یی براهین عقلیه قیلس ایتمك غیر جائزدر • زیرا که عقل بشر بونلری ادراك ایتمکدن قاصر وعاجزدر
آنجق بزوم مطلب اعلامز اولا معرفت مولایه وصول ایچون عظمت وقدرتنه تفکر وتذکره اشارات وبشارت
اولان • ایات قرانیه • واحادیث نبویه مصداقنجه هیئت علمی بو مقدارجه بیانی ایله بوندن اکتفا
اولنمشدر • لکن فحول علمادن وکبار اولیادن اولان • سید المحققین • وسند المدققین مولانا
سید شریف علیه رحمة اللطیف حضرتلری • وعلم الهیئة نعم العون علی معرفة الصانع
لمن یتفکر فی خلق السموات والارض • بیوردیغیچون • وجامع جمیع فنون • ومالك ملك دروندن
اولان منبع فیض لایزالی • امام محمد غزالی • علیه رحمة الوالی المتعالی • حضرتلری من لم یعرف
الهیئة والتشریح فهو عنین فی معرفة الله • بیوروب • قرینه تشریح ایله هیئتی حکمایی
طپوردیغیچون • بو مقدار علم هیئت عالمدن • وبر مقدار فن تشریح بدن ادمدن دخی تحریر
وبیان اولنمق مناسب کورلمشدر • تا کیم مطالعه سیله حرمان عینستندن عدول ایده زندان
جهالتدن خروج ایده سن • ومحفل علم وحکمته دخول ایدوب زمرهٔ فحول رجاله ولوج ایده سن
ولب حکمته حلول ایدوب • ذروهٔ تحقیقه عروج ایده سن • وحقایق اشیایه واقف اولوب
دقایق معنایی عارف اوله سن • واسرار جهانه مطلع اولوب احوال عالمی کما هی بیله سن • وکمال
معرفت نفسه ایروب اندن معرفة الله دولتنی بوله سن • اللهم یا واجب الوجود ویا واهب الخیر
والجود • افض علینا انوار رحمتك • ویسر لنا الوصول الی کمال معرفتك • سبحانك اللهم
لا علم لنا الا ما علمتنا • ولا فهم لنا الا ما فهمتنا • ولا معرفة لنا الا ما الهمتنا • انك انت
العلیم الحکیم • والجواد الکریم • والرؤف الرحیم • آمین یا معین • برحمتك یا ارحم الراحمین •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اشكال هيئت اسلام

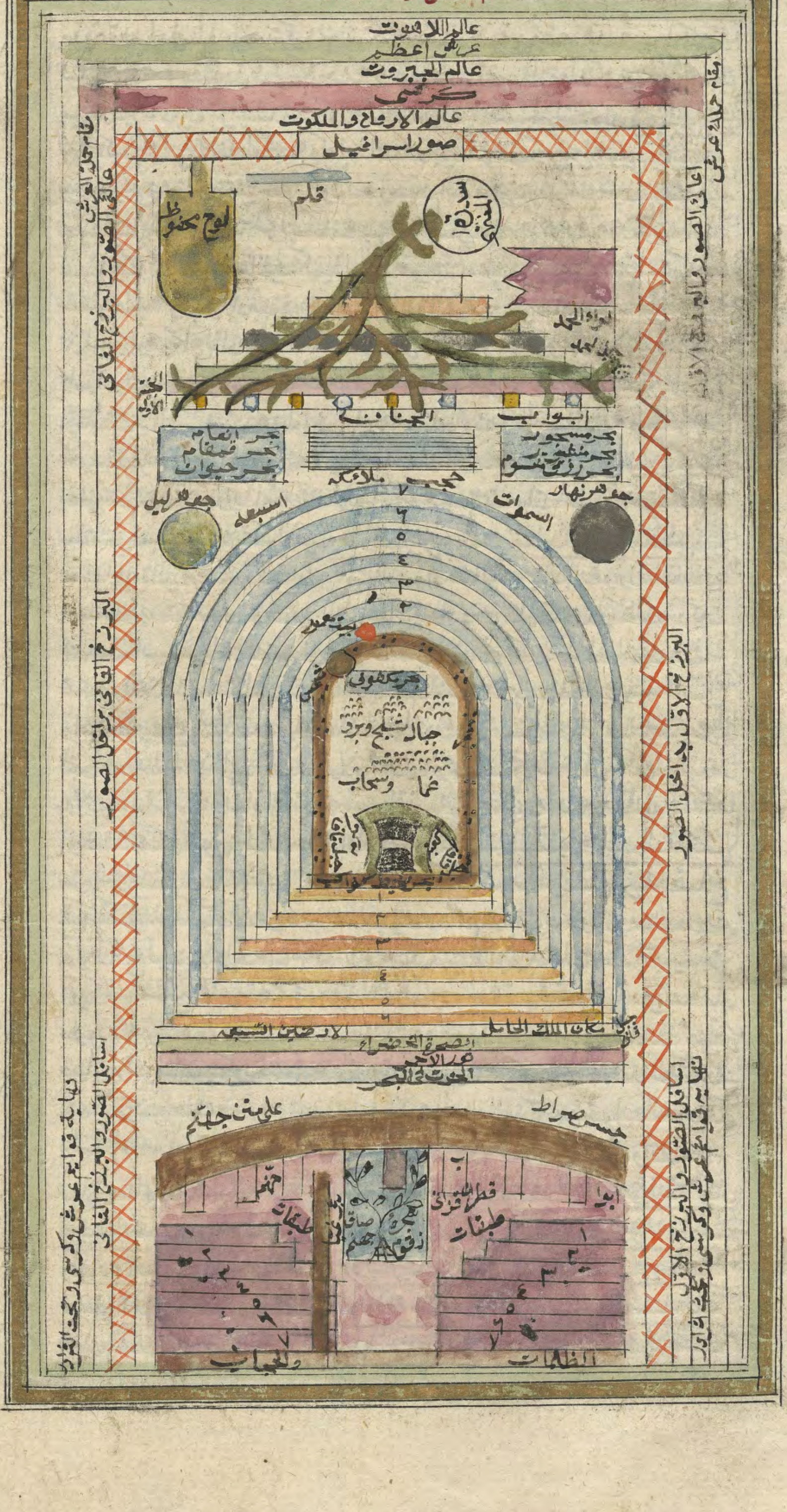

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٥

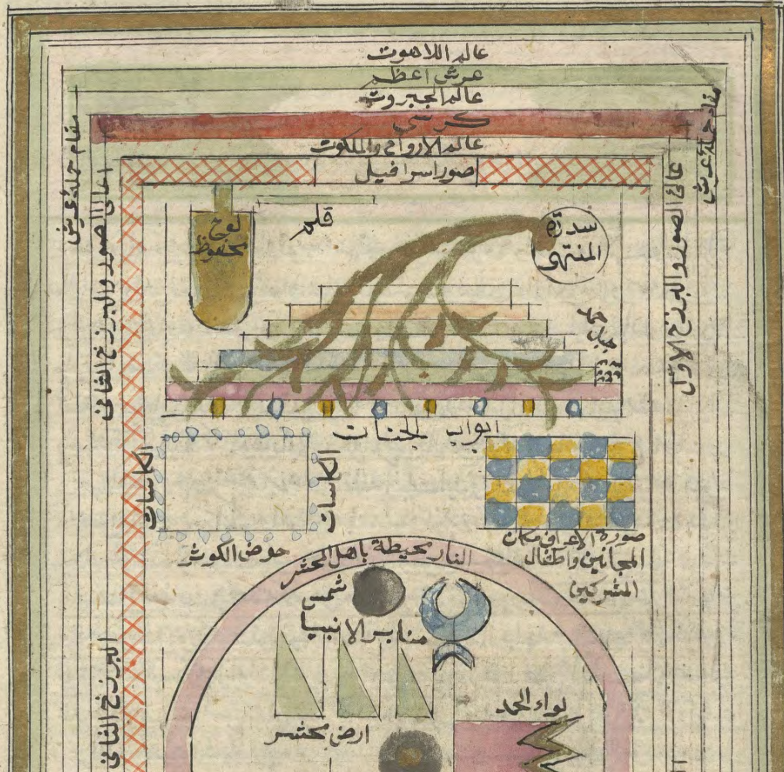

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فن اول

وجو هیله مرات کائنات اولوب • ترتیب خلقت اکوانی • وکیفیت وماهیت جواهر واعراض
جهانی واحوال واشکال اشیا واعیانی • وحکمت وهیئت عالم اجرام ارکانی
وکون وفساد عناصر ومرکبات وحیوانی • حکیمانه اوچ باب ایله بیان وعیان ایدر •
باب اول ترتیب خلقت اکوانی • وکیفیت وماهیت جواهر واعراض جهانی • حکمای
اسلام برهان عقل ایله بولدقلری اوزره • فصول اربعه ایله تفصیل ایدر **فصل اول**
واجب الوجودی اثبات ایدوب ممکن الوجود اولان جواهر واعراضی اجمالا اوچ نوع ایله بیان ایدر **نوع اول**
واجب الوجود حضرتلرینی برهان عقل ایله اثبات ایدوب آنلک اشیایه قربی اولوب • آنلره
ملابس اولمدیغن حکمانک بولدقلری بلدررو **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردر
جناب واجب الوجودک ماسواسی اولان موجوداته اسم عالم اطلاق اولنوب جمله دن ذات
پاکی مطلق بولنمشدر • نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده بیورمشدر • الله نور السموات
والارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح المصباح فی زجاجة • الزجاجة کانها کوکب دری
یوقد من شجرة مبارکة زیتونة لاشرقیة ولا غربیة یکاد زیتها یضیء ولو لم تمسسه نار نور علی
نور یهدی الله لنوره من یشاء ویضرب الله الامثال للناس والله بکل شیء علیم • وکیفیت
اعیان وماهیت اشیا فکر امعان ایله تتبع وملاحظه اولنسه • واحوال موجودات و
اطوار کائنات عین بصیرت ایله نظر ومطالعه قیلنسه • جمیع اجزای عالم صنع باریه حاجت
اولدیغنه برهان عقل سلیم دلالت وشهادت ایلمک امر محققدر • نته کیم حق تعالی بیورمشدر
هو الذی خلق السموات والارض بالحق وصورکم فاحسن صورکم والیه المصیر • واول
واجب الوجودک وجودیله ممکن الوجود وجودی کلمشی انک ایله قائمدر • وهر نسنه فانی
واول باقی ودائمدر • نته کیم کتابنده بیورمشدر • کل شیء هالک الا وجهه له
الحکم والیه ترجعون • واول قادر حکیمک اثار قدرت وحکمتی عالم آفاق وانفسده جمیع
اهل بصیرته آفتاب جهانتابدن زیاده تابانددر • نته کیم قرآن کریمنده بیورمشدر •
سنریهم ایاتنا فی الافاق وفی انفسهم حتی یتبین لهم انه الحق اولم یکف بربک انه علی کل
شیء شهید • واول باری صانعک اسرار ایجاد وصنعتی عالم ظاهر وباطنده شهوده
اهل عرفانه روز روشندن روشن وعیاندر • نته کیم حق تعالی کلامنده بیورمشدر
وفی الارض ایات للموقنین • وفی انفسکم افلا تبصرون • وذرات هوا وجبال و
احجار وقطرات امطار وانهار وبحار • بلکه اجزای افلاک دوار • وکواکب سیار عناصر
وموالید وهر نه که وار جمله سی هر بار لیل ونهار • اول واحد ودود غفار حضرتلرینه
ثناکار اولوب • انک وحدانیتن اشعار • واظهار ایچون هر بری بر لسانله • نته کیم
حق تعالی نظم کریمنده بیورمشدر • یسبح له السموات السبع والارض ومن فیهن
وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم انه کان حلیما غفورا • بلکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ذرات جهان او شمس تابانك ظلّ وجودندن بهره‌مند جاندر • وجمله‌سی شهود نور جمالیچون
اهل بصیرت مرآت صافی ورخشاندر • نته کیم فرقان مبینده بیوریلمشدر • ولله المشرق
والمغرب فاینما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع علیم • وجمیع حکمای اسلامك اکثر علماسی دینك
رای اصابت قرینلری بویله‌درکه • اول برشیکه وجودی لازمدر • اکا واجب الوجود دیرلر • وهرنه کیم عدمی
لازمدر اکا ممتنع الوجود اطلاق ایدرلر • وهرنسنه کیم نه وجودی لازم • ونه عدمی لزوم بولور
اکا ممکن الوجود تسمیه ایدرلر • پس هرشیکه موجوددر • یا واجب الوجوددر • ویا ممکن الوجوددر
زیراکه اول موجود اول جهتدنکه موجوددر کندی وجودندن غیری‌یه محتاجدر • یا محتاج دکلدر
اکر غیریه محتاج دکلسه • اول واجب الوجوددرکه باری تعالیدر • واکر محتاج ایسه اول ممکن الوجوددر
عالمدر • واول نسنه‌که موجود دکلدر • شریك باری‌که معدومدر • زیراکه حکما دیمشلردرکه
ممکن دکلدرکه موجود معدوم اوله • ویا معدوم موجود اوله • بلکه موجود همیشه موجوددر
ومعدوم همیشه معدومدر • لکن ممکنات که موجوددر مرتبه‌دن مرتبه‌یه • وبر حالتدن بر
حالته • انتقال وتبدل ایلیه • مفردات مرکبات اوله • مرکبات مفردات اولدیغی کبی • پس
عالم ناسخ وتبدل یاذی سیر ایتدکن ظن ایدرلرکه • معدوم موجود اولور • ویا موجود معدوم
اولور • پس ایمدی اثبات واجب الوجود ظاهر اولمشدر • بو برهان ایله کیم ممکنات وجودی دیلر
حال بوکیم وجود ممکنات غیریدن اولور • والبته اول واجبه منتهی اولور • زیراکه واجب الوجود
الدقجه ممکن الوجوده هم اولماز • یعنی ابتدا محتاج الیه موجود کرکدرکه • فلان نسنه‌یه فلان
نسنه محتاجدر دیمك صحیح اوله • پس برهان مذکور ایله واجب الوجود حضرتلرینك ثبوتی عیان اولمشدر

نوع ثانی

ممکن الوجود اولان اقسام خمسه جواهری اجمالا بیلدیرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت
دیمشلردرکه • ممکن الوجود اولان نسنه • اکر بقای وجودنده متغیر اولماز ایسه • اکا جوهر
دیرلر • واکر متغیر اولورسه اکا عرض دیرلر • زیراکه وجود بشقه‌در • وبقای وجود بشقه‌در
نته کیم کوررسنکه • ایکی شخص وجودده مشترکدر • لکن برینك بقاسی تاییه زیاده دك قالور
وبرینك بقاسی اون ییلدن زیاده قالماز • پس بقای وجود وجودك غیری‌یسیدر عینی اولماز • وجمیع
ممکنات یا جوهردر • ویا عرضدر • زیراکه بر نسنه بر نسنه‌یه یا مختص اولوب اکا ساری اولور
یا اولماز اکر مختص وساری اولورسه اول ساری حالدر • واول مسری فیه محل تسمیه اولنور
واکر بری برینه محتاج اولورلرسه • اول محله هیولی • واول حاله صورت جسمیه ویا صورت
نوعیه دیرلر • واکر افتقار بر طرفدن اولورسه • انجق حال محله محتاج اولورسه اول محله
موضوع واول حاله عرض دیرلر • پس عرض موضوعده موجود اولان نسنه‌در • الوان کبی
واکر حال ومحل اولمیوب ایکیسندن مرکب اولورسه اکا جسم طبیعی دیرلر • واکر حال ومحل ومرکب
اولمیوب اجسامه تدبیر وتصرفیله متعلق اولورسه • اکا نفس انسانیه • ویا نفس فلکیه دیرلر • واکر
اجسامه تدبیر وتصرفیله دخی تعلیق ایتمدیسه اکا عقل دیرلرکه • لسان اهل شرع ایله ملکدر
پس جواهر بش قسمدرکه بری هیولی • وبری صورت جسمیه • وبری جسم طبیعیدر • بواوچ جوهر مقارنلردر
وایکیسی دخی جوهر مفارقلردرکه • بری نفس وبری عقلدر • اما عقل اکر انکله ذات واجبك ارهسنده
واسطه اولمدیسه اکا عقل اول وعقل کل دخی دیرلر • واکر عقلك تحتنده عقل اخر اولمدیسه
اکا عقل عاشر وعقل فعال دخی دیرلر • واکر عقلك ایکی جهتندن عقول اولدیسه اکا عقل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

متوسط دیرلر • وعقولك اشرفی والطفی عقل کلدر • وکا اوسیا اولان عقول‌در • واما نفس اگر
اجسام بسیطه ده متصرف اولمیسه اکا نفس فلکی ونفس عنصری دیرلر • واگر نفس اجسام
مرکبه‌ده متصرف اولوب • اول اجسامه نشو ونما ویرمدیسه اول اجسامه معادن دیرلر •
سیم وزر • ولعل وحجر کبی • واگر نفس جسم مرکبه نشو ونما ویردیسه • لکن حس وحرکت ویرمدیسه
اول جسمه نبات دیرلر • سبزه زار وازهار • واشجار واثمار کبی • واگر نفس جسم مرکبه هم نشو ونما
وهم حس وحرکت بخش ایدوب • نطق ویرمدیسه اکا حیوان غیر ناطق دیرلر • انعام وخیول
ووحوش وطیور کبی • واگر نطق دخی بخش ایدرسه اکا انسان دیرلر که • زبدهٔ وجود وخلاصهٔ هر موجود
اودر • وثمرهٔ جهان • وتتمهٔ دوران • اودر • پس هر بر نفس هر مرتبه ده بشقه بر اسم ایله
تسمیه اولنور • اما جماداته اکا نفس طبیعی دیرلر • ونباتاته اکا نفس نباتی دیرلر • وحیواناته
اکا نفس حیوانی دیرلر • وانسانه اکا نفس انسانی ونفس ناطقه دیرلر • وبو مرتبه‌ده جمله‌یه
تمامیله تسلط ایدوب کمالیله متصرف اولور • واما جسم طبیعی جوهردر که آنك ذاتنده قابل
اجسام • یعنی طول وعرض وعمق • زوایای قائمه اوزره تقاطع ایتمك شرطیله فرض اولنمق ممکن
اوله • وجسم ایسه یا بسیط اولور • ویا مرکب اولور • وجسم بسیط اولدر که آنك اجزاسیله
طبیعتی متشابه اولور • یعنی صور وطبایعی مختلف اولان اجسامه منقسم اولمیوب آنك طبیعتی
بر اوله که • اول طبیعتدن صادر اولان شیء نهج واحد اوزره صادر اوله • وجسم بسیط
ایسه یا علویدر • ویا سفلیدر • وعلوی دخی یا منیردر • ویا منیر دکلدر • اگر منیر ایسه کواکبدر
واگر منیر دکل ایسه افلاکدر که آنلره اجرام اثیریه • وعالم علوی دخی دیرلر • وجسم بسیط سفلی
عناصر اربعه‌در که آنلره ارکان اربعه دخی دیرلر • وآنلر نار • وهوا وماء • وترابدر • وبو دورده
وبونلرك ضمننده بولنان اجسام مرکباته عالم سفلی • وعالم کون وفساد هم دیرلر • واما جسم
مرکب اولدر که آنك اجزاسیله طبیعتی متشابه اولمیوب • صور وطبایع مختلف اولان
اجسامه منقسم اولوب عناصر اربعه‌دن ترکیب ایتمش اوله • معادن ونباتات وحیوانات
کبی • وبونلره موالید ثلاثه دیرلر که • آبای اثیریات • وامهات عناصر • وجسم مرکب دخی
ایکی قسمدر که • بری تام • وبری غیر تامدر • اما مرکب تام اولدر که • بر زمان معتد به ده کندی
ترکیبنك صورتنی حفظ ایلیه • موالید ثلاثه کبی • واما مرکب غیر تام بونك خلافی اولوب
کندی ترکیبنك صورتنی حافظ اولماز • دخان وسحاب وشهب کبی • وسائر کائنات جو کبی
جو جسم بسیطك جمله‌سی کندی طبیعتیله تام قابل السلدر • آنلرك شکلی کرویه مشابهدر
یعنی برودت ورطوبت نسبتله هیئتنده در • پس جمیع افلاك ونجوم وعناصر کرویة الاشکالدر
وذکر اولنان اقسام خمسهٔ جواهر که • عقل ونفس وهیولی • وصورت وجسمدر •
بونلرك مجموعی بو رباعی مرجامعدر • وبونلر ایله ایکی عالم قائم ودائمدر • رباعی

بل اول کائنات عقل وجاندر
پس نار وهوا واب وخاك ارکاندر
پس حس اولنان نه خلق کردلندر
معدنله نبات وحیوان وانساندر •

نوع ثالث

ممکن الوجود اولان اقسام تسعهٔ اعراضی اجمالا بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت
دیمشلردر که • موضوعده موجود اولان اعراض طقوز قسمدر که • کم • وکیف • واین •
ومتی • واضافت • وملك • ووضع • وفعل • وانفعالدر • اما کم اول نسنه‌در که ذاتنده

مساوات

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مساواتی وعدم مساواتی قبول ایده • وبویا منفصلدرکه نقطه وعدددر • ویاذاتی قرار
ایدن متصلدرکه خط وسطح • وجسم تعلیمیدر • یعنی تختدر • ویاذاتی قرار ایتمیوب متصلدرکه
زماندر • واماکیف اشیاده برهیئتدرکه • ذاتنه قسمت ونسبت اقتضا ایتمیوب • کیفیت
محسوسه • وراسخه یه منقسم اولور • حلاوت عسل وملوحت ما بحر کبی • وغیر راسخه یه منقسم
اولور • حمرت خجل • وصفرت وجل کبی • وکیفیات نفسانیه دخی بکا منقسم اولور • ابتدای
خلقتده علم وکتابت کبی • وکیفیات استعدادیه دخی بکا منقسم اولور • سلامت ولین
وکمیاته مختص اولان کیفیتدخی بکا منقسم اولور • مثلثه ومربعه کبی سطحلردن وفردیه وزوجیه
کبی عددودن • واما این برحالتدرکه اشیایه مکانده بولنماری سببیله حاصل اولور • واما متی
برحالتدرکه • اشیایه زمانده بولنمقلرندن حاصل اولور • واما اضافت برحالتدرکه
نسبتی متکرردر ابوت ونبوت کبی • واما ملک برحالتدرکه • اشیایه حاصل اولور
انلری نسنه احاطه ایدوب انتقاللریله منتقل اولمق سببیله اول حالت بولنور • انسانک
معمم ومتقمص اولدیغی کبی • واما وضع برهیئتدرکه اشیایه حاصل اولور • بر نسنه نک اجزاسنک
بعضیسی بعضیسنه نسبتی سببیله • وامور خارجیه یه نسبتلری سببیله اول هیئت بولنور
قیام وقعود کبی • واما فعل برحالتدرکه • اشیانک تأثیراتی سببیله آنلره اول حالت حاصل
اولور قاطع کبی ماوامکه قطع ایدر • واما انفعال برحالتدرکه اشیایه حاصل اولور • آنلر
غیردن متأثر اولملریله اول حالت بولنور • متسخن کبی ماوامکه تسخن ایدر • چونکه جواهر
خمسه مذکوره یی بر جوهر عد ایدوب اعراض تسعه مرقومه یه ضم ایتمشلردر • پس مجموعنه مقولات
عشر دیمشلردر • اما جوهر کندی ذاتیله قائم وثابتدر • وعرض ایسه جوهر ایله قائم واناتک عندنده
وجمله عالم جمیع اجزاسیله مقولات عشردن مرکب جسم واحددر • وجمله سی لسان الله جناب
واجبک وحدت وجودینه ناطق وشاهددر • ومقولات عشره بوبیتی جامعدر • وهب بوکا عائددر

فرد جوهری بل کم وکیف آنده اضافتله متی وضع واین وملک ویفعل ینفعل رای فتی

فصل ثانی

ترتیب ظهور عقول ونفوس افلاکی • ومراتب طبایع وتبدل ارکانی • ودلائل انقلاب نار وباد
واب • وخاکی • وتولد معدن • ونبات وحیوان وانسانی • وبونلرک آره سنده متوسط
اولانی • ومبدأ ومعاد ارواحی • وکیفیت دوران وجود اشباحی • دورت نوع ایله حکیمانه
بیان ایدر **نوع اول** ترتیب ظهور وعقول ونفوس وافلاکی • وعناصر اربعه دن حصول
ایدن کیفیات اربعه یی بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه • حق
تعالی جمیع اشیادن اقدم عقل کلی ایجاد وموجود ایلمشدر • وبوکا عقل اول وجوهر اول
دخی دیرلر • پس حق تعالی بو عقله اوچ معرفت بخشش ایتمشدرکه • بری معرفت حقدر • وبری معرفت
نفسدر • وبری معرفت احتیاجدرکه مولاسنه محتاج اولدیغنی بلمشدر • وبو اوچ •
معرفتک هر برندن بشقه بر نسنه وجوده کلمشدر • زیراکه واحدک واحددن صدوری
کلمشدر • اما معرفت حقدن بر عقل دخی پیدا اولمشدرکه آکا عقل ثانی دیرلر • واما
معرفت نفسدن بر نفس دخی موجود اولمشدر • آکا نفس کل دیرلر • واما معرفت احتیاجدن
بر جسم ظاهر اولمشدرکه • آکا فلک اعظم وفلک اطلس • وفلک افلاک • ومحدد جهات • وجسم
کل دخی دیرلر • وبو فلکک عقلی عقل ثانیدر • ونفسی نفس کلدر • واما عقل ثانیدن دخی

بو اوج معرفت ظهوره ایتمشدر که معرفت حقدن بر عقل در عقل ثالث • ومعرفت نفسندن بر نفس ثانی • ومعرفت احتیاجندن بر فلك ثانی صادر اولمشدر • وبوکا فلك البروج • وفلك الثوابت دخی دیرلر • وبو فلکك عقلی عقل ثالثدر • ونفسی نفس ثانیدر • واما عقل ثالثده دخی بو اوج معرفت وجوده کلوب بنه بو ترتیب اوزره بشقه بر عقل وبشقه بر نفس • وبشقه بر جسم واقع اولمشدر تا طقوزنجی مرتبه یه وارنجه بوك عقل اولدن طقوز عقل وطقوز نفس • وطقوز فلك صادر اولمشدر که بو طقوز عقل عقول افلاکدر • وبو طقوز نفس نفوس افلاکدر • پس افلاك تسعه دن هر بر فلکك بر عقلی • وبر نفسی وبر جسمی واردر • اما فلك اعظم جمله دن اعلی • وجمله یی محیط بر جسم بسیطدر وآنك جوفنده فلك بروجدر که جمیع کواکب ثوابت اندهدر • وآنك درونده فلك زحلدر که آنده زحلدن غیری کوکب یوقدر • وآنك ایچنده فلك مشتریدر که بر اکا مخصوصدر • وآنك التنده فلك مریخدر که آنده بر اودر • وآنك تحتنده فلك شمسدر که انده بر او سلطاندر • وآنك زیرنده فلك زهره در که انده بر اودر • وآنك جوفنده فلك عطارددر که اول فلکده بر اول کوکبدر • وآنك درونده فلك قمردر که انده قمردن غیری بر نسنه یوقدر • واکا سماء دنیا تسمیه ایدرلر • وآنك عقلنه عقل عاشر • وعقل فعال • وعقل فیاض اطلاق دیرلر • وآنك نفسنه واهب الصور وطبیعت مطلقه دیرلر • وبونلرك • وبونلرك امتزاجندن فلك قمرك تحتنده عناصر اربعه که نار وهوا وآب وخاکدر ترتیب تکوین اوزره حاصل اولمشدر • وعناصردن کیفیات اربعه که حرارت وبرودت • ورطوبت • ویبوستدر • وجوده بولمشدر • وامتزاج عناصردن دخی موالید ثلاثه که معدن • ونبات • وحیواندر • وجوده کلمشدر • وجنس حیوانك اشرف انواعی انسان اولمشدر وظهور کائنات انسانده نهایت بولمشدر • ودائره وجود انکله تمام اولمشدر • وثمره شجره جهات اولدیغیچون جمله دن صکره وجوده کلمشدر • پس خلاصه دور انسان اولمشدر

نوع ثانی

عناصر اربعه نك مراتب وطبایعنی • وبری برینه تبدل وانقلابنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق ایتمشلردر که • فلك قمرك تحتنده کره ناردر وانك تحتنده کره هوادر • وانك زیرنده کره مادر • وآنك تحتنده کره خاکدر که جمله دن اسفل ومادت اثقلدر • اما حیز نار هوانك فوقنده اولدیغنه دلیل اولدرکه • نار دخانیله فوق سمتنه کیدوب • مشاهده اولندیغی کبی اصلنه میل ورجوع ایدر • واما حیز هوانك مانك فوقنده اولدیغنه دلیل اولدرکه • اکر بر ابنان منفوخی قعر حوضه کوتورسه لر • مائك تحتنده قرار ایتمیوب • فوقنه چیقار • واما حیز آب ترابك فوقنده اولدیغنه دلیل اولدرکه • اکر بر حجری • ویا بر مدری فوق الماء وضع ایلسه لر • وجه ماده قرار ایتمیوب اصلنه میل ایله حیزینه نزول ایدرکه • حیز تراب تحت الماءدر • واسفل جمیع اشیادر • وبو حیزلرنده قرار ایکن عناصر اربعه بری برینه تدریج ایله تبدیل اولورلر • نته کیم نار مرور ایام ایله صورت ناریه سنی ترك ایدوب صورت هوائیه یه کیروب نار هوایه منقلب اولور • وهوا دخی تدریج ایله هوائیه صورتنی ترك ایدوب مائیه صورتنه کیروب • هوا ما اولور • وما دخی تدریج ایله ترابیه صورتنی طوتوب • ما تراب اولور • وتراب دخی ناریه صورتنه کیروب تراب نار اولور • بو طریق ایله وعکسیله عناصر اربعه بر صورتدن بر صورته منقلب اولور • تا اینکه کندی صورتلرینه انتقال ایدرلر • وبو تبدیل صورت عناصره استحاله دیرلر • چونکه طبیعت نار

بالسویه حاردر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

یابس وحاردر ٭ وطبیعت هوا حار ورطبدر ٭ وطبیعت ما رطب وبارددر ٭ وطبیعت
خاك بارد ویابسدر ٭ وهم اشتباه یوقدرکه ٭ نار هوا ایله حرارتده مشترکدر ٭ وهوا ما ایله
رطوبتده مشترکدر ٭ وما خاك ایله برودتده مشترکدر ٭ وخاك آتش ایله یبوستده مشترکدر ٭ پس
یبوست نار اولورطوبت هوایه تبدیل اولنسه نار حار ورطب اولوب هوایه منقلب اولور ٭ وحرارت هوا
برودت مایه تبدیل اولنسه هوا رطب وبارد اولوب ٭ مایه منقلب اولور ٭ ورطوبت ماء
ویبوست خاکه تبدیل اولنسه ما بارد ویابس اولوب ٭ خاکه منقلب اولور ٭ وبرودت خاك
حرارت ناره تبدیل اولنسه خاك یابس وحار اولوب ناره منقلب اولور ٭ یعنی نار هوا اولور
وهوا اب اولور ٭ وآب تراب اولور ٭ وتراب نار اولورکه ٭ بو استحاله‌یه طریق مبدا دیرلر
واویله اولورکه ٭ عناصر اربعه استحالهٔ مذکوره‌نك عکسی اوزره قبول ایدوب ٭ یبوست
خاك رطوبت آبه مبدل اولوب خاك اب اولور ٭ وبرودت آب حرارت هوایه تبدل ایدوب
اب هوا اولور ٭ ورطوبت هوا یبوست ناره تحول ایدوب هوا اتش اولور ٭ وحرارت نار
برودت خاکه مبدل اولوب اتش خاك اولور ٭ وبو استحاله‌یه طریق معاد دیرلر ٭

نوع ثالث

دلائل استحالهٔ عناصر اربعه‌یی ٭ وتولد معدن ونبات وحیوان وانسانی وبونلرك بیننده
متوسط اولانی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیشلودرکه ٭ دلائل استحالهٔ
عناصر ظاهردر ٭ اما اتشك هوایه منقلب اولدیغنه دلیل روشن بودرکه ٭ شمعه یانده
علویك علو سمتنه میل ایله کیدوب هوایه منقلب اولورلر اکر نار هوایه منقلب اولنسه ایدی
هر شمعه‌نك علوی برخط متصل روشن اولوب ٭ کرهٔ هوانك میاننده خطوط امثالی فوقنه
کیدوب کرهٔ ناره متصل اولورلردی ٭ لکن چونکه بو شعله‌لرك یبوستی هوانك رطوبتنه
نسبتله قلیلدر ٭ انکچون اول آنده یبوست نار رطوبت هوایه تبدل ایدوب ٭ اول شعله‌لر
هوا اولور ٭ واما هوانك مایه منقلب اولدیغنه دلیل بودرکه ٭ بهار وکوز فصلی صباح
وقتنده نباتات اوزرنده اولان رطوبت که اکا شبنم وچیسه دیرلر ٭ اول هوادرکه ٭ سحر
وقتی بارد اولوب مایه منقلب اولمشدر ٭ زیراکه حرارت هوا برودت مایه مبدل اولسه هوا
ما اولور ٭ واما ابك خاکه منقلب اولدیغنه دلیل بودرکه ٭ قطرات مطر نازل اولدقده ابتدا
قطره‌لر خاکه واصل اولور ٭ اول قطره‌لر خاکه اولوب ناپدید اولور ٭ نته‌کیم مشاهده اولنور زیراکه
اول قطره‌لرك رطوبتی خاکك یبوستنه نسبتله قلیل ومغلوب اولوب فی الحال رطوبت قطرات
یبوست خاکه تبدل ایدوب اب خاك اولور ٭ بعده قطره‌لر کثرت بولوب ٭ رطوبت غالب
اولدقده خاك اولیوب طین اولور ٭ واما خاکك اتش اولدیغنه دلیل واضح بودرکه ٭ نبات
واشجار اجزای عناصردن مرکب اولوب ٭ جزو خاك انلرده زیاده بولنمش ایکن حطب نار ایله
یاندقده اجزاسی ناره منقلب اولور ٭ حصهٔ خاکدن اقل ماده قالور ٭ وبعضی موضعده بلکه
حطب چوق یاترلر ٭ وآنك رمادی اقل قالور ٭ پس حق تعالینك امر وتأثیر ایله افلاك نجوم دوران
وحرکت ایلیوب عناصر اربعه‌یی استحالهٔ مذکوره اوزره برعبرینه مزج وتخمیر ایتمشلردر ٭
تاکیم ازدواج وامتزاج عناصردن ابتدا معدنیات حاصل اولوب اندن نباتات پیدا اولوب
اندن حیوانات وجوده کلمشدر ٭ وحیوانك کمالنی بولدقده انسان ظاهر اولمشدر ٭ وبو اجسام
مرکباتك مراتب اربعهٔ مذکوره‌سی میاننده متوسط مرکبات هم واردر ٭ اما معدنیات ایله

نباتات آره سنده متوسط مرجاندر • زیرا که صلابتده حجر کبیدر • و نباتات کبی ذرت بذره
قعر دریادن بتوب • وجه مادن یوقاری کلوب یابس اولدقده برك اولور • واما نباتات ایله
حیوانات آره سنده متوسط نخل خرمادر • زیرا که اول نبات ایکن کبی مذکرینه معادن اولمدقجه
نتیجه سی خرما اولماز • و باشنی قطع ایتسلر هلاك اولوب قوریوب • برك و باری قالماز • واما
حیوانات ایله انسان اره سنده متوسط لرك اظهری میموندر • زیرا که جمله اعضاسی شعر بیننده
ماعدا بیرون و درونی انسانه مشابهدر • وبو متوسطلرك وجودنده حکمت بودر که هر برینك
مرتبه سی سفلیتدن نهایت اعلاسنه واصل اولور مراتب موجودات اول تسلسل برله مرتب
اولا • ومرتبهٔ انسانیه ده نهایت بوله • پس تتمهٔ دوور زمان • وزبدهٔ اجزای جهان • وجود
انساندر • واباء سبعهٔ علویه نك • وامهات اربعهٔ سفلیه نك • ومو الید ثلاثه مرکبه نك
خلاصهٔ نتایجی بیت انساندر • بلکه علت غائیهٔ هردو جهان • انجق حضرت انساندر • وبر
افلاك وعناصر ومو الیدانك قشری وظرفی وقابیدر • واو لجمله سنك مخی ومغزی ولب لبابیدر • و
جمیع اشیا خادم انساندر • واول مخدوم مکرمدر • وعزیز وشریف ومحترمدر • زیرا که اول جمله دن احسن واعلمدر

نوع رابع

مبدأ ومعاد ارواحی • وکیفیت دور وجود اشیاحی بلدر • ای عزیز معلوم اولسون که اهل
حکمت دیمشلردر که • فیض عالم اولان وجود ساری انجق عقل کلدن عقول تسعه یه واندن
نفوس تسعه یه • واندن افلاك تسعه یه • واندن طبایع اربعه یه • واندن عناصر اربعه یه
یا خاکه کلنجیه دك مجموعی طریق مبدادر • وخاکدن معدنه • واندن نباته • واندن حیوانه
وآندن انسانه • واندن انسان کامله کلنجیه دك • بونلرك جمله سی طریق معاددر • پس نور
الهی • وفیض نامتناهی • مرتبهٔ احدیتدن عقوله اوزره • وآندن نفوسه اوزره • وآندن
افلاکه اوزره • وآندن طبایع اوزره • واندن عناصر وخاکه اوزره • نازل وفائض اولور
بوکا مبدأ وقوس نزول دیرلر • وبعده خاکدن معدنه • واندن نباته • واندن حیوانه •
وآندن انسانه • وآندن انسان کامله صعود ورجوع ایدر • کاملدن حضرت حقه واصل اولور
بو هپ اول نور الهیدر که • ابتدا اول مقامدن کلوب بو مقاماته کیجوب ینه کندی مقامنه کیدوب
دوره سنی تمام ایدر • کل شی یرجع الی اصله • مخواسنجه او نور اصلنه کیدر • واول که
منه بدأ الامر والیه یعود بیورمشدر • بو وجود سارینك ایری دوری اولدیغی طیور مشدر
وبو رجوعه معاد • وقوس عروج دیرلر • پس محبت اصلیه حکمیله • وحقایق کونیه
تجلیاتیله • ساری اولان وجود عام اطوار ومظاهرك هر برینه واصل اولدقجه اول
طورك صبغیله منصبغ • واول مظهرك خصایصیله متصف اولور • وبو سریان اول وجود عامك
تنزلاتندن عبارتدر • اما اول وجودکه دنیاده کامل اولسه کرکدر • آنك سیری عقول
ونفوس وافلاك وعناصردن خاکه کلنجیه دك سیرعتله اولوب تنزلاتندن عوق اولمز
وخاکدن معادن ونبات وحیوان وانسان وکامله کلنجیه دك مراتب صعودنده سیرعتله کلوب
برندن متعوق اولوب قالماز • واما اول وجودکه آنك کماله ایرمکه لیاقتی اولماز آنك سیری
مراتب نزول وعروجنده عوق اولوب کمالنی بولماز • اول مراتبنز ولنده کاه صورت نارده
وکاه صورت هواده • وکاه صورت ماده • وکاه صورت خاکده • نیجه عواق برله عوق
اولور • ومراتب عروجنده هم کاه صورت معدنده • وکاه صورت نباتده • وکاه صورت

حیوانده

12

حیواناته صورتا انسانه کلوب کماله ایرنجیه دکین کوناکون علایقله حبس اولوب قالور مثلا
اول وجود ساری عالم نباته دخول ایدنجه کن بعض آفت عارض اولوب نبات اولمز • یاخود نبات اولور
لکن کمالنه ایرمزدن مقدم فاسد اولوب نبات آخره محتاج اولور • وکاه اولور که اعتدالدن بعید
اولان نباته رد اولنوب اکل حیوانه قابل اولور • وکاه اولور که اکل حیوانه قابل اولور لکن قبل الاکل
زائل اولور • و بو طریق ایله نیجه ییللر متعوق اولور • وکاه اولور که بر حیوان قابل اکل انسان اولمش
ایکن قبل التناول اول حیوان فاسد اولور • وحیوانی انسان مرتبه سنه نقل ایتدرمکه مانع اولور
وکاه اولور که انسان مرتبه سنه نقل ایدر • لکن کمال مرتبه سنه واصل اولمز و عقل کلی
بولمز دنیایه حیوان کلور • نادان کیدر • وکاه اولور که مراتب عروجی طی ایدوب خاکدن اشجاره
کلوب سرعتله فواکه صیفیته کیروب غذای انسان اولوب نطفه شکلنی بولوب انسان
صورتنه کلور • و عاقل و عارف اولور لکن عقل اوله واصل اولمز • وکمالنی بولمز • وکاه
اولور که سرعتله حنطه و شعیر و ارز و ارزن شکلنه کیروب ماکول انسان اولوب منی
صورتنی بولوب رحم مادرده طورلوب علقه و مضغه اولوب شکل انسان کلوب و عاقل و عارف و کامل
اولور و عقل اوله واصل اولور و عروجی تمام حاصل اولور • و بو وجود شریفک ابتدای عروجی معدنیات اولمشدر که ابتداسی
طیندر جدیدن اندن مراتب احجاره ترقی قیلمشدر • واندن مراتب جواهر متقطره واصل اولمشدر کم حدید
و صفر و رصاص • و فضه • و ذهب کبی معدنیاتدر • وبعده لعل و یاقوت و زمرد کبی جواهرک مراتبنه
صعود ایتمشدر • تا مرجانه وارور اندن آثار نباتیه دک نشو و نما بولوب • اول مرتبه دن دخی
عروج ایدوب تخمسز بیتن نباتات مرتبه سنه کتمشدر • بعده تخم ایله بیتن نباتات مرتبه سنه
و اندن صورت اشجاره واروب تا نخل خرمایه یتمشدر • و مرتبه خرمادن مراتب حیواناته عروج ایدوب
نیجه سندن اول مراتبده معمر اولمشدر • تا فعل و صورتده انسانه مشابه اولان نسناس و میمون
مرتبه سنه بولمشدر • و اول مرتبه دن دخی عروج ایدوب صورت انسانه کلمشدر • بلکه اول انسان
مراتب کمالک صورت و سیرتنده ترقی ایدوب انسان کامل مرتبه سنه کیدوب اخلاق الهیه ایله طولمشدر
و اول کمال معرفته ایروب عقل کله واصل اولمشدر • و بر مرتبه ده اول دائره وجود جمع اولوب نهایت
بولمشدر • زیرا که امر وجود عام دوری بولنمشدر • و بو وجود ساری بر دائره شکلنده رسم اولنمشدر
و آنک ابتداسی عقل اولدر • و انتهاسی انسان کامل قلنمشدر • پس دائره وجودک اخری اولنده کلوب
انسان کامله متصل اولوب تمام بولنمشدر • اما فیض ربانی جمیع موجوداته برابر واصلدر • ومجموع
موجودات اول سمته متوجه و ناظردر • و هر کس قابلیتی قدر فیض فیاضه نائلدر • چونکه وجود
ساری اولان فیض ربانی مظاهر متنوعه ده ظهور ایدوب مراتب کثیره یه منقسم اولمشدر • پس هر
مظهر و صورتک صبغیله بویانوب مقتضاسنجه بر نوع صالمشدر • و بر وجود ایکن صور مختلفه ایله
ظهوره کلمشدر • و هر نسنه نک بر اسمی واردر کم • اول اسم اکا رب اولمشدر • و هر کیمکه کندی
ربنه مقیدر بو مرتبه سنده قالمشدر • اول کمسه حقی اونودوب خودپرست اولمشدر • و جمیع
اوقاتنده عالم خلقیله جنک و جدال ایدوب کندویی انکار و اعتراضه تشنه صالمشدر • و تدبیر
امور ایله بحر غمومه طالمشدر • و کیمکه کندی مربیسی مرتبه سنده چقوب رب الارباب دائره سنه
داخل اولمشدر • اعنی بحث طبیعتدن فضای روحه کلمشدر • اول کمسه صنم نفسی کسر ایدوب تصمد پرست
اولمشدر • و جمیع اوقاتنده جمله خلق ایله صلح صلاح قیلوب تفویض امور ایله هر غمدن
آزاد اولوب سعادت ابدیه بولمشدر • زیرا که انسان کامل اولوب عقل کله واصل اولمشدر •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ودور حسنی تمام ایدوب هر مرادی حاصل اولمشدر • وبو دائرهٔ وجودی • بر حکیم
الهی رمز ایدوب بقوس عروجنی ابیات خمسه ایله غمز ایدوب عیان قیلمشدر **نظم**

از جمادی مردم و نامی شدم ‏ ‏ ‏ ونما مردم بحیوان بر زدم
مردم از حیوانی و آدم شدم ‏ ‏ ‏ پس چه ترسم کی ز مردن کم شدم
حملهٔ دیگر بمیرم آن بشر ‏ ‏ ‏ تا بر آرم از ملایك پر و سر
وز ملك هم بایدم جستن ز جو ‏ ‏ ‏ کل شیء هالك الا وجهه
بار دیگر از ملك قربان شوم ‏ ‏ ‏ آنچه آندر وهم ناید آن شوم

وبر انسان کاملك کندی حالنی بیان ایله بو معنایی عیان ایتمشدر **قطعه**

دور ایدوب کلدم جهانه بر جوهر اولا ‏ ‏ ‏ بن کیدم بو تن سرایی یقلوب ویران اولا
بر جا طغیان ایدوب جسمم کیسن داغیدم ‏ ‏ ‏ یرلر التندن بو جسمم خاك ایله یکسان اولا
دورت یانمدن نار و باد و آب و خاك ایدوب هجوم ‏ ‏ ‏ بنلکم آندن الور بو وارلغم نالان اولا
داغیلور ترکیبم او تورز ایکی حرف اوله تمام ‏ ‏ ‏ نقطهٔ روحم قمونك جوهرینه کان اولا
بو وجودم داغی قالقوب آطیله بو کلر کبی ‏ ‏ ‏ ششجهاتم آچلوب جنکی یقین میدان اولا
جمله افکار و حواسم حشر اولوب اول عرصه ده ‏ ‏ ‏ قالقلر هب بنکدن صلکم بهارستان اولا
یوم تبلی در او کون هر معنی بر صورت کیوب ‏ ‏ ‏ هر کیمی سبزه کبی حیوان کبی انسان اولا
قیدرمه یاران کلوب فکر ایده لر احوالمی ‏ ‏ ‏ هر بری بلمکدن حالم نالهٔ حیران اولا
هر کیم استر بو نیازی دردمندی اول زمان ‏ ‏ ‏ سوزلرینی اوقوسونکم سر سینه مهمان اولا

و ممکندر که واجب الوجود ایله ممکن الوجود • بر دائره فرض ایلیه سن که انی بر خط مستقیم ایکی پاره تقسیم ایده و کا خط موهوم و قطر دائره دیرلر • پس بو خط ایله بر دائره ایکی قوس شکلنده کورینور • چونکه بو هستی موهومدن عبارت اولان خط موهوم رجوع وفنده اصله وصل ایله میاندن رفع اولنور • پس شکل دائره وجود کما هو بر کورینور • و قاب قوسین او ادنی سری آنده بلنور • ایمدی مذهب حکما اوزره دوران وجودی بو بیانات ایله بو فصل ختم ولکن علم هیئته واسطه و مقدمه اولان احسنا و هندسه دن • بر فصل یازملق مناسب کورلمشدر • و صورت دائره نین بونلردر

فصل ثالث

فصل ثالثه ما

u lüzumlu malûmat istifadeli v
iştir. Deniz ve kara yolları, pos

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

63

٢٠

فه

فصل ثالث

ماده ده وذهنده حاصل اولان اشیانك عددنی بیان ایدر علم حسابك اهم والزم اولان
قواعدنی اهون وجوه اوزره اون نوع ایله بیان ایدر نوع اول عددك تعریفنی وصحیحنی وکسور
تسعه سنی ومنطقنی وصمّنی وتامّنی وزائدنی وناقصنی اجمالا بیلدررای عزیز معلوم اولسونکه
اهل حساب دیشلردرکه علم حساب ایله معلومات مخصوصه دن مجهولات عددیه ظاهر اولور
وعدد برکمیتدرکه واحد وآندن تألیف ایدنه اطلاق اولنور اما عدد اکر مطلق ایسه یعنی
عدد آخره مضاف دکلسه اکا عدد صحیح دیرلر واکر واحد فرض اولنان عدده مضاف اولدیسه اکا کسر دیرلر
نصف کبی واول واحد فرض اولنانه مخرج نصفه دیرلر اثنین کبی اما کسور تسعه نصف
وثلث وربع وخمس وسدس وسبع وثمن وتسع وعشردر واما مخرج نصف
اثنین ومخرج ثلث ثلاثه ومخرج ربع اربعه ومخرج خمس خمسه ومخرج سدس ستّه ومخرج
سبع سبعه ومخرج ثمن ثمانیه ومخرج تسع تسعه ومخرج عشر عشره در واکر عدد صحیح
مطلقك کسور تسعهٔ مذکوره دن برکسری وار ایسه یا جذری وار ایسه اکا منطق دیرلر
والا عدد اصم دیرلر اما عدد اربعه نك جذری اثنین وتسعه نك جذری ثلاثه در واما اصم
احد عشر کبی اولورکه نه کسری ونه جذری واردر واکر عدد منطق کندی کسورندن اولان اجزاسیله
مساوی اولورسه اکا عدد تام دیرلر ستّه کبی زیراکه ستّه نك نصفی ثلاثه وثلثی اثنین وسدسی
واحددرکه مجموعی تمام ستّه در واکر عدد منطق کندی اجزاسندن ناقص اولورسه اکا عدد زائد
دیرلر اثنی عشر کبی زیراکه آنك نصفی ستّه وثلثی اربعه وربعی ثلاثه وسدسی اثنین درکه مجموعی اون
بشدر اثنی عشردن زائد اولدیغیچون اکا عدد زائد دیرلر واکر عدد منطق کندی اجزاسندن زائد
اولورسه اکا عدد ناقص دیرلر ثمانیه کبی زیراکه آنك نصفی اربعه وربعی اثنین وثمنی واحد
درکه مجموعی سبعه در انکچون مخرج اولان ثمانیه عدد ناقص دیرلر

نوع ثانی

اصول وفروع مراتب عددك وتعریفات جمعی وتفریقی وتضعیفی وضربی وتنصیفی وتقسیمی
وتربیعی وتجذیری ونتیجهٔ ضربی وتموم قسمتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل
حساب دیشلردرکه اصول مراتب عدد اوچدرکه آحاد وعشرات ومئاتدر وفروع
مشهورهٔ عدد التیدرکه مجموعی طقوز مرتبه یه بالغ اولمشدر ابتدا جانب یمینده مرتبهٔ
آحاددرکه ارقام هندیه ایله رسم اولنور وآنك یسارنده رقم ثانی مرتبهٔ عشرات ایکن وآنك یسا
رنده رقم ثالث مرتبهٔ مئاتدر وآنك شمالنده رقم رابع مرتبهٔ آحاد الوفدر وآنك شمالنده رقم
خامس مرتبهٔ عشرات الوفدر وآنك شمالنده رقم سادس مرتبهٔ مئات الوفدر وآنك صولنده رقم
رقم سابع مرتبهٔ آحاد الوفدر وآنك صول یاننده رقم ثامن مرتبهٔ عشرات الوفدر وآنك صولنده رسم اولنان
رقم تاسع مرتبهٔ مئات الوف الوفدر ومراتب سبعه بو ترتیب اوزره مرسوم ومعروفدر

مرتبهٔ آحاد	مرتبهٔ عشرات	مرتبهٔ مئات	مرتبهٔ الوف	مرتبهٔ عشرات الوف	مرتبهٔ مئات الوف	آحاد الوف الوف	مرتبهٔ عشرات الوف الوف	مرتبهٔ مئات الوف الوف

اما اجمال تعریفات برعددی عدد اخر اوزرینه زیاده ایتمکه جمع دیرلر اوچ ایله بشك مجموعی سکز
اولدیغی کبی وبر عدددن عدد اخری نقصان ایتمکه تفریق دیرلر بشدن ایکی نقصان اولسه اوچ

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قالدیغی کبی • و بر عددی بر کره تکرار اتمکه تضعیف دیرلر • واحدک تکراری اثنین اولدیغی کبی و بر
عددی عدد اخرک احادی اعدادنجه تکرار اتمکه ضرب دیرلر • اوچی بشه ضرب اتدکده بشک اوچ
اون بش اولدیغی کبی • و بر عددی ایکی برابره تقسیم اتمکه تنصیف دیرلر • دوردک نصفی ایکی و
نصفی ایکی بوجق اولدیغی کبی • و بر عددی عدد اخرک احادی اعدادنجه بولمکه قسمت دیرلر • اوچی ایکی یه
تقسیمدن خارج قسمت بر و نصف • و اوچه تقسیمدن خارج قسمت بر • و التی یه تقسیمدن خارج
قسمت نصف اولدیغی کبی • و عددی کندی نفسنه ضرب اتمکه تربیع دیرلر • و حاصل ضربه تجذیر
دیرلر • و مضروب اصله اول تجذیرک جذری دیرلر • ثلاثه نک تربیعندن تسعه حاصل اولوب اول
تجذیرک جذری ثلثه اولدیغی کبی • و اما نتیجهٔ ضرب بر عدد تحصیل اتمکدرکه ایکی مضروبدن
بعاینک اکا نسبتی واحدک مضروب اخره نسبتی کبیدر • مثلا دوردی بشه یا بشی دورده ضرب اتمدن
یکرمی عدد تحصیل اولندقده • دورت عدد یکرمی عددک خمسیدر • واحد خمسه نک خمسی
اولدیغی کبی • و بش عدد یکرمی عددک ربعیدر • و واحد اربعه نک ربعی اولدیغی کبیدر • و اما قسمت
ضربک عکسیدر زیراکه ثمرهٔ قسمت بر عدد طلب اتمکدرکه انک واحده نسبتی مقسومک
مقسوم علیهه نسبتی کبیدر • مثلا عشره دورده تقسیم اولندقده مطلوب اولان عدد اوچ
عدددرکه • اول واحدک اوچ مثلیدر • اثنی عشر دوردک اوچ مثلی اولدیغی کبیدر •••

نوع ثالث

جمعک طریقی اشونی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حساب بشلردرکه جمعک
طریقی اشونی بودرکه • ایکی یا زیاده اولان اعدادی جمع اتمک مراد ایلدکده احاد لرینی
بربرینک تحتنده و عشراتلرین کذلک • و مأتلرین کذلک • بری برینک تحتنده و برابرنده رسم ایدوب
نهایتنده بر خط چکرسنکه اکا خط جمع اطلاق ایدرلر • بعده جانب یمیننده • بدأ ایدوب
هر مرتبه ده بولنان عددی کندی تحتنده اولان عدد اوزرینه زیاده ایلیوب هر مرتبه تمام
الدیقچه نظر ایدرسن • اکر مجموعی عشره دن اقل ایسه انی اول خط جمع التنده • و اول مرتبه نک برابرنده
رسم ایدرسن • و اکر مجموع مرتبه عشره یه بالغ ایسه اکا بدل مکاننده بر صفر رسم ایدوب
اول عشره یی واحد عد ایدرسن • و جانب یسارنده اولان مرتبهٔ ثانیه ده بولنان عدد اوزرینه
زیاده ایدرسن • و اکر مجموع عشره دن زائد اولورسه • اول زائدی اول مرتبه نک برابرنده خط
جمع التنده رسم ایدوب ینه عشره یی واحد اعتباریله مرتبهٔ ثانیه یه نقل ایدرسن • و هر
عشره ایچون بر عدد حفظ ایدوب • یسارنده بولنان مرتبه نک عددینه ضم ایدرسن •
زیراکه هر مرتبهٔ یمینک عشره سی یسارنده اولان مرتبه نک واحدیدر • و اکر مرتبهٔ یسراسنده
عدد یوغ ایسه عدد محفوظی اول خط جمع التنده عددسز مرتبه نک سابقی جنبنده بعینه
رسم ایدرسن • و هر مرتبه نک که برابرنده • یعنی تحتنده عدد بولنمازه اول مرتبه یی یعنی
اول عددی عینیله خط جمع التنده سطر جمعه نقل ایدرسن بو صورتده •

واکر عدد اوچدن یا دورتدن زیاده اولورسه هر دورت عددی ٣ ٧ ٣
بر خط التنده جمع ایدوب خط جمعک فوقنده قالان ارقامه اعتبار ٢ ٣ ١ ٨
ایتمیوب سطر جمعی کندی تحتنده بولنان اعداده ضم ایدرسن تا عددلر ٧ ٣ ٥ ١٤
نهایت بولنجیه دک منوال مذکور اوزره کیدرسن و هر عددک اسمی ٧ ٦ ٢ ٥ ٢
اعنی هر قیمتک متاعی نامنی جانب شمالنده کندی مقابلنده اثبات ایدرسن و بو اثبالک

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

65

٢١

قانونی بودرکه جمع اولناجق اعدادك اشیاسی اسماسنی بر قرطاس طویلك جانب یسارینه
برر برر انك تحتنده تحریر ایلیکجه هر بر اسمك عددینی ارقام هندیه ایله انلرك یمیننده کندی
برابرلرنده آحاد و عشرات و مأت مراتبنده بولنان ارقامنی کندی مرتبه‌لرنده رسم ایدرسن و عدد
بولنمیان مرتبه‌یه صفر وضع ایدوب اتمام عمل ایچون طرز مشروح اوزره کیدرسن

٥٣٢	غروش	مصحف شریف	پس بو قرطاسه دیللی دفتر و بو ارقامه قره جمله
٤٥٦	غروش	تفسیر معالم	دیرلر و هر عددك میزانی طقوز طقوز طرحدن
٧١٥	غروش	تفسیر قاضی	صکره اندن قالان عدددر • اما جمعك
٨٤١	غروش	تفسیر کبیر	امتحانی ایکی عددی یا زیاده مجموعك
٢٢٨٧	جمعا یکون	جامع بخاری	میزانلرن جمع ایدوب مجتمعك دخی میزانن
٥٩٢١	غروش	لغت قاموس	اخذ و انکا تطبیق ایله اولور • اکر ایکی میزانن
٥٥٦٧	غروش میزانی ٤	اوچ بیك یدی یوز یتمش بش	موافق کلورسه عمل جمع صحیحدر و الا خطادر
٣٧٧٥ ٤			

و اکر مجموعك میزانی اولمادیسه مجتمعك دخی میزانی اخذ لمق لازمدر • تاکیم صحیح اولمش اوله

نوع رابع

تفریقك طریق اهونن بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حساب دیشلردرکه • تفریقك
طریق اهونی بودرکه • ایکی متحاذی اولان عددی جمعده وضع اولنان کبی وضع ایدوب یمیننده
بدأ ایدرسن • و هر صورتی کندی محاذیسندن نقصان ایدوب • باقیسنی خط عرضی تحتنه وضع
ایدرسن • و اکر بر نسنه قالمدیسه صفر وضع ایدرسن • و اکر نقصان اولناجق صورتك
محاذیسنده منقوص منه دك بولنان مرتبه‌دن صورت منقوصی نقصان ایتمك ممکن دکلسه
اول مرتبه‌نك یسارنده اولان عشراتندن بر عدد الوب انکا ضم ایدرسن • و اول مأخوذدن
صورت منقوصی نقصان ایدوب باقیسنی تحت الخطه رسم ایدرسن • و اکر اول نقصان ایتمك
ممکن اولمیان مرتبه‌نك عشراتی مرتبه‌سی عدددن خالی اولدیسه • مرتبه مأتندن واحد اخذ ایدرسنکه
اول واحد آنك عشراتنه نسبتله عشره‌در • پس اول عشرات مرتبه‌سنه اول واحد
اولان عشره‌دن تسعه رقمنی وضع ایدوب واحد باقی بر له منوال مذکور اوزره عمل
ایدرسن و مأت مرتبه‌سنده هم بو عملی اتمام ایله بو شکلده کیدرسن ٢٧٥٧٥٣
اما امتحان تفریق منقوص منه میزانندن منقوصك میزانن ٥٢٩٨٧٣
نقصان ایتمکله اولور ممکن ایسه و الا یعنی اکر اول منقوصك ٢٤٥٨٨١
میزانی اکثر ویا مساوی اولورسه منقوص منه میزانی اوزرینه میزانی ٥
طقوز عدد زیاده ایدوب بعده میزان منقوصی آندن نقصان ایدرسن پس اول باقی‌یه تالیا نظر ایدرسن اکر اول
خط عرضی تحتنده مثبت اولان عدد باقینك میزانینه مطابق کلدیسه عمل تفریق صحیحدر و الا خطادر و اعادة ایتمك

نوع خامس

تضعیفك طریق اهونن بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حساب دیشلردرکه • حقیقتده
تضعیف ایکی مثلی جمع ایتمکدر • لکن مثالك رسمی لازم دکلدر • بلکه هر مرتبه‌نك کندی مثلنه
جمع ایدرسن تا کانه حذاسنده‌در • و صورتی بودر • اما امتحان تضعیف ٣٢٠٥٧٣
مضعفك میزانی تضعیف ایدوب حاصلك میزانی اخذ و تطبیق ایدرسن ٦٤١١٤٦
اکر موافق کلدیسه عمل تضعیف صحیحدر • و الا خطا اولمشدر میزانی ٤

٤

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع سادس

تنصیفك طریقی اهوننی بلدردی ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه تنصیفك طریقی اهونی بودرکه ● اعدادی منوال مرقوم اوزره رسم ایدوب خط عرضی مدایدرسن ویسارندن بدأ ایدوب هر مرتبه نك نصفنی کندی برابرنده اول خط عرضی تحتنه وضع ایدرسن زوج ایسه ● ونصف صحیحنی رسم ایدرسن فرد ایسه ● واول کسر ایچون بش عدد حفظ ایدرسن آخر مرتبۀ سابقه سنده یعنی اول عددك نصفی اوزرینه زیاده ایدرسن آنده واحددن غیری عدد وار ایسه واول خمسه محفوظه یی مرتبۀ سابقه سی تحتنه رسم ایدرسن آنده واحد ویا صفر وار ایسه ● واول واحد ایچون اینه بش عدد حفظ ایدرسن ● ومنوال مذکور اوزره مراتبك نهایتنه کیدرسن پس مراتب تمام اولدقده کسر قالورسه اول خط عرضی یمیننه بشقه الف صورتنده رسم ایدرسن بوشکل اوزره

٥	٨٧٣٥٣١٣	
١	٤٣٦٥١٥٦	اما امتحان تنصیف میزان نصفی تضعیف ومیزان
٢	میزانی ٧	منصف مجتمعی اخذ ایله اولور اگر نصفك ضعف میزانی

٧

منصف مجتمعك میزانیله مطابق گلدیسه عمل تنصیف صحیح اولمشدر ● والا خطا اولمشدر

نوع سبع

انواع ضربك طریق اسهلنی بلدردی ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه ضرب اوچ نوعدر ● اولکی نوعی عدد مفردی عدد مفرده ضرب اتمکدر ● وایکنجی نوعی عدد مفردی عدد مرکبه ضرب ایتمکدر ● واوچنجی نوعی عدد مرکبی عدد مرکبه ضرب ایتمکدر ● اما اولکی نوعی اوچ قسمدر ● واولکی قسمی احادی احاده ضرب ایتمکدر ● وبوشکل منبرانی متکفلدر ● وایکنجی قسمی احادی عشرات ومآت والوفه ضرب ایتمکدر ● واوچنجی قسمی غیر احادی غیر احاده یعنی مفردی مفرده ضرب ایتمکدر ● وبو ایکی قسم اخیری ضرب ایتمکك طریق اسهل بودرکه بو ایکی قسمده بولنان احادك غیریسنی احاددن اولان سمیلسنه رد ایدرسن وآحادی آحاده ضرب ایدوب حاصلی حفظ ایدرسن

	٢							
٢	٤	٣						
٣	٦	٩	٤					
٤	٨	١٢	١٦	٥				
٥	١٠	١٥	٢٥	٢٥	٦			
٦	١٢	١٨	٢٤	٣٠	٣٦	٧		
٧	١٤	٢١	٢٧	٣٥	٤٢	٤٩	٨	
٨	١٦	٢٤	٣٢	٤٥	٤٨	٥٦	٦٤	٩
٩	١٨	٢٧	٣٦	٤٥	٥٤	٦٣	٧٣	٨١

بعده ایکی مضروبك مرتبه لرین جمع ایدوب اول محفوظی مرتبۀ اخیره نك سابقی جنسندن بسط واعتبار ایدرسن ● اما قسم ثانیده مثلا دورت عددی اللی عدده ● ویا اوچ عددی دورتیوز عدده ضرب ایتمك مراد ایلدکده ● اولکی صورتده یکرمی یی عشرات اعتبار ایدرسن زیرا که مراتب اوچدرکه ثانیه سی عشرات مرتبه سیدر ● وایکنجی صورتده اون ایکی یی مآت اعتبار ایدرسن ● زیرا که مراتب دورتدرکه ثالثه سی مآت مرتبه سیدر ● واما قسم ثالثده مثلا اوتوز عددی قرق عدده ● ویا قرق عددی بشیوز عدده ضرب ایتمك اقتضا ایلیسه ● اولکی صورتده اون ایکی یی مآت اعتبار ایدرسن ● زیرا که مراتب دورتدرکه اوچنجیسی مآت مرتبه سیدر ● وایکنجی صورتده یکرمی یی الوف اعتبار وبسط ایدرسن زیرا که مراتب بشدرکه ● دوردنجیسی الوف مرتبه سیدر ● واما نوع ثانیده ونوع ثالثده عدد مرکب مفرداتنه حل اولنسه اولکی نوعه رجوع ایدر ● پس مفرداتی بر بر بینه ضرب

ایدوب حواصلی

ایدوب حواصلی جمع ایدرسن • امّا نوع ثانیه مثلا التی یی الّی دورده • و یا یکرمی یی التمش دورده
ضرب ایتمك اقتضا ایلسه اولکی صورتده التی یی هر برینه بشقه ضرب ایدوب ایکی حاصلی جمع ایدرسن
اوچیوز یکرمی دورد اولور • و ایکنجی صورتده یکرمی یی هر برینه بشقه ضرب ایدوب ایکی حاصلی جمع
ایدرسن بیك ایکیوز سکسنه بالغ اولور • و امّا نوع ثالثه مثلا اون دورده یکرمی بشه ضرب ایتمك
مراد ایلدکده بو صورتده ابتدا دورده یکرمی بشده • اندن یکرمی یه ضرب ایدوب بعده اون بشه اندن یکرمی یه
ضرب ایدرسن بس حواصلی جمع ایدرسن اوچیوز التمش اولور **قاعده** اکر ایکی مضروبك برینی بر کسره
یا زیاده تضعیف ایدوب مضروب اخری دخی انك عددی قدر تنصیف ایدرسن • تضعیف و تنصیفدن
صکره هر بری مقدار عدده بالغ اولورسه بری بری برینه ضرب ایدرسن او ضربك حاصلی جواب اولور
مثلا یکرمی بشی اون التی یه ضرب ایتمك اقتضا ایلدکده • اوّلی ایکی دفعه تضعیف و ثانی یی ایکی دفعه
تنصیف ایدرسن • دورت عددی یوز عدده ضرب ایتمکه راجع اولوب دورت یوز اولور و بو
بر تبصرهٔ ظاهردر که بونی بلن حسابنی تیز بولور • و اکر مراتب عدد چوق اولوب عمل صعب اولورسه
قلم ایله سهل اولور • و تقاکه مفردی مرکبه ضرب ایتمك مراد ایدرسن ایکسنی خطی معهود اوزره
رسم ایدرسن بعده مفردی اولکی مرتبه ده بولنان کندی صورتنده ضرب ایدوب • حاصل ضربك
آحادینی تحتنه رسم ایدرسن • و عشراتیچون اعدادنجه آحاد حفظ ایدوب مابعدنده عدده وارنسه
انك حاصل ضربی اوزرینه زیاده ایدرسن • و اکر مابعدنده صفر ایسه الـ عدّت عشراتی صفرك
تحتنه وضع ایدرسن • و اکر عشرات حاصل اولوب احاد بولنمدیسه تحتنه صفر وضع ایدرسن
و هر عشره ایچون واحد حفظ ایدوب منوال مرقوم اوزره اتمام عمل ایدرسن • و اکر مفرد صفره ضرب
ایدرسن اول صفرك تحتنه عدد مضروبی قومیوب ینه صفر وضع ایدرسن • و اکر مفرد ایله
اصفار اولورسه انلری یمین سطر خارجده رسم ایدرسن • مثلا بشی که عدد مفرددر التمش
اوچ بیك قرق اوچ عدد مرکبه ضرب اولنسه صورت عمل بو یله بو شکل اوزره رسم اولنور •
٣٤٥٣٦ ≺|≺ و اکر مضروب الّی عدد اولورسه سطر حاصلده مقدم بر صفر وضع ایدرسن
٣١٥٢١٥ تمام و اکر مضروب بشیوز عدد اولورسه ایکی صفر زیاده رسم ایدرسن بو شکلده
امّا امتحان ضرب مضروبك میزانینی مضروب فیه میزانینه ضرب ایله ٣ ٤ ٥ ٣٦ ≺|≺
اولور بس حاصلك میزانی خارجك میزانینه مطابق کلدیسه ٥ ٥ ٥ تمام
عمل ضرب صحت بولشدر • و الّا خطا اولمشدر **لطیفه** ٥ ٥ ٥ ١ ٥ ١ ٣
اکر ایام شهری کیم غالبا اتوزدر عدهٔ شهوره ضرب ایدرسن • و حاصل اوّلان اوچیوز التمشی
ایام اسبوعه ضرب ایدرسن مخرج کسور تسعه حاصل اولور که ایکی بیك بشیوز یکرمیدر •
نته کیم حضرت علی رضی الله عنه مخرج کسوردن سؤال اولندقده • اضرب ایام اسبوعك فی ایام
سنتك جوابایتمشدر • و اکر حرف عینا اولان مخارج کسوری بری برینه ضرب ایدرسن ینه استخراج
مخرج کسور تسعه طریقنه کیدرسن زیرا که عین صاحبی اربعه و سبعه و تسعه و عشره در اکر
ابتدا اربعه یی سبعه یه • بعده اوحاصلی تسعه یه بعده حاصل ثانی یی
عشره یه ضرب ایدرسن ایکی بیك بشیوز یکرمی حاصل اولور که مخرج کسور تسعه در

نوع خامس

قسمتك طریق اهونی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حسابك مشهوردر که قسمتك
طریق اهونی بودرکه • اویله بر عدد طلب ایدرسنکه آنی مقسوم علیهه ضرب ایلسك آنك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حاصلی مقسوم ایله مساوی اوله • ویا مقسوم علیهدن اقل ناقص کله • پس اکر اکا مساوی
اولورسه اول مطلوب مفروض خارج قسمتدر • واکر اول حاصل مقسومدن ناقص کلدیسه
ومقسوم علیهدن اقل اولدیسه اول اقلی مقسوم علیهه نسبت ایدرسن پس اول نسبتك
حاصلی عدد مرقوم ایله خارج قسمتدر • مثلا اون اوچی دورده تقسیم اولندقده عدد مطلوب
اوچ اولور که • انی مقسوم علیه اولان دورده ضرب ایدرسن • انك حاصلی مقسومدن
ناقص اولور • واول نقصان اول مقسوم علیهدن اقل کلور • زیرا که اول حاصل اون ایکیدر
واول مقسومدن بر عدد ناقصدر • واول مقسوم علیهدن اقلدر • پس اول اقل اولان بر عددی
مقسوم علیه اولان دورده ربعیله نسبت ایدرسن خارج قسمت اوچ و بر ربع اولور • واکر
مقسوم اون دورد اولورسه خارج قسمتی اوچ ونصف اولور • اما علت مطلوبك حاصل
ضربی مقسوم ایله مساوی اولدیغنه مثال اون ایکیی دورده تقسیم کبیدر • وبو صورتده
مطلوب مضروب اوچ عدددر • واما اعداد کثیره قسمتیچون جمهور اهل حساب اره سنده
مقبول ومشهور اولان صورت شکل بیوت اربعه درکه اولا مقسومی وضع مرقوم اوزره
رسم ایدوب آنك تحتنده ابتدا مراتبدن بدا ایله بر خط عرضی چکرسن نهایت مراتبه واصل
اولدقده فوق سمتنه انحراف ایله اکوب • آندن ینه یساره بر مقدار چکمه مد ایدرسن • بعده
مقسوم علیهی اول خط منحرفك تحتنده مقسومك یسارنده رسم ایدرسن • بعده مقسوم
علیهی تضعیف ایدوب ضعفنی تحتنه وضع ایدرسن • آندن اول مضعفی تضعیف ایدوب
ضعفنی ینه تحتنه رسم ایدرسن • بعده مضعف ثانیی دخی تضعیف ایدوب ضعفنی
تحتنه قید ایدرسن • پس بونکا بیوت اربعه دیرلر که بیت اولی مقسوم علیهدر • وثانیسی
انك ضعفیدر • وثالثی ضعف ضعفیدر • وبو بیت رابعی انك ضعف ضعفیدر • بعده یسارندن
اخر مقسومدن بدا ایدوب صورت مرتبهٔ اخیره یه نظر ایدرسن • اندن بیوت اربعهنك
ممکن اولان اکثرینی اول مرتبهدن نقصان ایدرسن • اکر بر نسنه قالورسه انك فوقنه وضع ایدوب
اول مرتبهیی محو ایدرسن • وآنك حذاسنده تحت الخطه اول نقصان اولنان بیتك عین عددینی
رسم ایدرسن • واکر مرتبهٔ اخیرهدن نقصان ایتمك ممکن دکلسه آنك یمیننده اولان مرتبهیی اکا
ضم ایدوب منوال مرقوم اوزره عمل ایدرسن • واکر مرتبه ضمیله نقصان ایتمك ممکن
اولمدیسه بر اخر مرتبه دخی ضم ایدرسن • وبو ضم اوزره کیدرسن • تا اول مراتبدن بیوت اربعهنك
بر بیتینی نقصان ایتمك ممکن اولنجیه دك • وعدد بیتی اول مراتبك یمیننده اولان اولکی مرتبهنك
تحتنه وضع ایدرسن تا مراتب مقسومك اولنه واصل اولنجیه دك اتمام عمل ایدهسن • واکر
مقسومدن بر نسنه قالدیسه که اندن مقسوم علیهی نقصان ایتمك ممکن اولمازه پس اول نسنه
کسردر که انك مخرجی مقسوم علیهدر • واکر تحت الخطه مراتب
مقسومدن بر بینك حذاسنه اعداد بیوتك بر نسنهسی
واقع اولمدیسه آنده بر صفر وضع ایدرسن بعده تحت
الخطه رسم اولنان اعدادی جمع ایدرسن که خارج قسمت اودر
مثلا طقوز بیك یدیوز سکسان طقوز عددینی اون دورده
تقسیم ایلدکده خارج قسمت التیوز طقسان طقوز اولوب

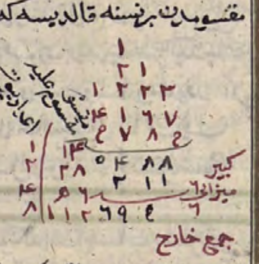

اوچ عدد قالور واول باقی بر کسردرکه انك مخرجی اون دورتدر • وصورت عمل بویلهدر •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٢٣

اما امتحان قسمت خارج قسمتك ميزاننى مقسوم عليه ميزانيله ضرب ايدوب كسر باقى وار ايسه
انك دخى ميزانن حاصل اوزره زياده ايتمكله اولور. ميزان مجتمعك ميزان مقسوم ايله موافق
اولديسه عمل قسمت صحت بولمشدر. والا سهو وخطا اولمشدر.

نوع تاسع

عددك جذرينى وكسورينى حساب واستخراج ايچون طريقى هوتى بيلدررز
معلوم اولسونكه اهل حساب ديمشلردركه اكر عدد مطلوب قليل منطق اولورسه انك جذرينى
استخراج آساندر اولور. مثلا دوردك جذرى ايكيدر. وطقوزك جذرى اوچدر. واون التينك جذرى
دوردر. ويكرمى بشك جذرى بشدر. واوتوز التينك جذرى التيدر. وقرق طقوزك جذرى
يديدر. والتمش دوردك جذرى سكزدر. وسكسان برك جذرى طقوزدر. ويوزك جذرى اوندر.
وبونلرك جمله سى عدد منطقدر كه جذرلرى صحيحدر. واكر عدد مطلوب اصم اولوب جذرى
صحيح اولمسه آنك جذرينى استخراجده طريقى هوت بودركه. اول عدد اصمك منطق مجذورات
تحتانيه سندن اكا اقرب اولان عدد منطق مجذورى آندن اسقاط ايدوب عدد باقى يى
اول مسقط منطقك واحد ايله منضم اولان جذر مضعفنه نسبت ايدرسن. پس حاصل
نسبتله جذر مسقط معا تقريبا اول عدد اصمك جذريدر. مثلا خمسه نك جذرى
مراد اولنسه آنك تحتنده اقرب مجذوراتى اولان دوردى آندن اسقاط ايدرسن بر قالور. وانى
دوردك جذر مضعفنه خارجدن بر عدد زياده ايدوب اكا خمس ايله نسبت ايدرسن.
پس خمسه نك جذرى ايكى وخمس اولور. والتينك اقرب مجذوراتى دوردر. انى اسقاط ايدرسن
ايكى قالور. انى اربعه نك جذر مضعفنه بر زياده ايدوب اكا ايكى خمس ايله نسبت ايدرسن
پس ستّه نك جذرى ايكى وخمساندر. وبو قياس اوزره سبعه نك جذرى ايكى واوچ خمسدر
وثمانيه نك جذرى ايكى ودورت خمسدر. زيرا كه بو اعداد اصملره اقرب مجذورات تحتانيه
اربعه در. اما عشره نك جذرى مراد اولنسه آنك اقرب مجذوراتى كه تسعه در. آندن
اسقاط ايدرسن بر قالور. انى تسعه نك جذرى مضعفنه بر زياده ايدوب اكا سبع ايله نسبت
ايدرسن پس عشره نك جذرى اوچ وبر سبعدر. ويردسبع زياده ايله اون بشك جذرى
اوچ والتى سبع اولور. باقى التجده يدى سبع بر صحيح اولمغله جذرى تمام دورد اولوب منطق
اولور. وساير اعداد وجذورده بونلره قياس ايله ظهور ايدوب معلوم اولور. اما اهل حساب كسر
هر ايكى عدد كه غير واحددر. اكر ايكيسى برابر ايسه متماثلدر. والا اقلى اكثرى افنا ايدرسه
متداخلدر. والا اكر ايكيسينى بشقه بر عدد ثالث افنا ايدرسه ايكيسى متوافقدر. واول
كسر كه عدد ثالثك مخرجيدر. اول كسر ايكى عددك وفقيدر. واكر ايكى عددى بر عدد ثالث كم
غير واحددر عد وافنا ايتمديسه ايكيسى متباينتدر. اما متماثل ظاهردر. واما متداخلك
اكثرنى اقلنه تقسيم ايدرسن اكر بر نسنه قالمديسه اول ايكى عدد متداخلدر. واكر قالديسه
مقسوم عليهى اول مقسومدن قالان عدده تقسيم ايدرسن تا بر نسنه قالمينجه دكين ايدرسن
پس اول ايكى عدد متوافقدر. وصكره كه مقسوم عليه ايكيسينى بيله عد ايتمشدر. واكر واحد
قالورسه اول ايكى عدد متباينتدر. واما كسر يا منطقدر كه اول كسور تسعه مذكوره در
ويا اصمدر كه اكا جزء اطلاق اولنمشدر. وبو ايكيسندن هر برى يا مفرددر كه ثلث كبى اون
بردن بر جزء كبى ويا مكرردر كه ايكى ثلث كبى واون بردن جزء كبى. ويا مضافدر كه نصف

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سدس كبي • واون اوچدن برجزوك اون برندن برجزؤكبي • ويامعطوف اولدركه نصف
وثلث كبي واوندن برونصف جزؤ • واون اوچدن برجزؤكبي قمچي كسرلري رسم ايدرسن اكر انكله صحيح اولميسه
آني كسورك فوقنده • وكسري انك تحتنده ومخرجنك فوقنده رسم ايدرسن واكر كسر ايله صحيح
اولمادييسه صحيحك يرينه صفر وضع ايدرسن • وكسر معطوفده واو عاطفه يازارسن • واصم
مضافده لفظ من تحرير ايدرسن • پس واحد وثلثاني بويله رسم ايدرسن ١ ٢/٣ واحد وثلثي بويله ١ ١/٣
وواحد سدس بويله • ونصف خمسه اسداسي بويله ١/٢ ٥/٦ وخمسان وثلثه ارباعي بويله ٢/٥ ٣/٤ و
واون اوچدن برجزوك اون برندن برجزوي بويله ١/١١ من ١/١٣ واما مخرج كسر كه اكا مقام وامام
دخي ديرلر اول اقل عدددركه آندن كسر ثابت اولور • پس كسر مفردك مخرجي ظاهردر
وكسر مكررك دخي مخرجي بعينه اودر • مثلا بر ربعك مخرجي اربعه در وايكي ربعك واوچ ربعك
دخي مخارجي ينه اربعه در • وكسر مضافك مخرجي مفرداتي مخرجلرينك بربرينه مضروبيدر كه
اول مخارج متباينه اولسون • يا متوافقه ويا متداخله اولسون • مثلا خمس سدسك مخرجي
اوتوزدر • وسدس ثمنك مخرجي قرق سكزدر • وربع ثمنك مخرجي اوتوز ايكيدر • وكسر
معطوفده ايكي مخرج اعتبار ايدرسن • اكر متباين بولنديلرسه بري برينه ضرب ايدرسن • ويا متوافق
بولنديلرسه • برينك وفقني اخره ضرب ايدرسن • ويا متداخل بولنديلرسه • اكثر ايله اكتفا
ايدرسن • بعده حاصل ضربي مخرج كسر ثالثله اعتبار ايدوب منوال مرقوم اوزره عمل ايدرسن
تا كسور معطوفه نهايت بوله • لنجيه دكين كيدرسن • هرنه حاصل اولديسه اول كسورك
مخرجي اودركه تحصيل ايدرسن • پس مخرج كسور تسعه يي تحصيل اتمك استديكده ثلثه يه ضرب
ايدرسن كه متباينلردر • وحاصل اولان ستة يي نصف ربعه ضرب ايدرسن كه انكله
متوافقدرلر • وحاصل اولان ايكي يي خمسه يه ضرب ايدرسن كه • متباينلردر وستة ايسه
حاصل اولان التمشه داخلدر • پس حاصل ايله اكتفا ايدوب التي سبعه يه ضرب ايدرسن كه
متباينلردر • وحاصل اولان درتيوز يكرمي يي ثمانيه نك ربعنه ضرب ايدرسن كه انكله
متوافقدرلر • وحاصل اولان سكز يوز قرقي ثلث سبعه يه ضرب ايدرسن كه ثلث ايله متوافقدرلر
وعشر ايسه حاصله داخلدركه • ايكي بيك بشيوز يكرمي يه بالغ اولمشدر • بونكله اكتفا
ايدرسن كه تمامي بولمشدر • واما تجنيس اودركه عدد صحيحي متعين اولان كسرك جنسندن
كسور ايدرسن • وبونك طريقي بودركه • اكر عدد صحيح ايله كسر اولديسه اول صحيحي قاچ عدد ايسه
اول كسرك مخرجنه ضرب ايدرسن • وحاصل ضرب اوزرينه صورت كسري زياده ايدرسين
نيه بالغ اولديسه • اول صحيحك اول كسر ايله مجنسي اودر • پس اثنين وربعك مجنسي طقوزدر
وستة ايله اوچ خمسك مجنسي اوتوز اوچدر • ودورت ايله ثلث سبعك مجنسي سكسان بشدر
واما رفع اودركه كسور صحاح ايدرسن وبونك طريقي بودركه اكر اوله كسر اولسه كم آنك
عددي كندي مخرجندن اكثر كلسه • اول عددي كندي مخرجنه تقسيم ايدرسن • خارج
قسمتدن نه حاصل اولورسه صحيح اولور • وقاچ قالورسه اول مخرجك كسريدركه قالور
پس اون بش ربعك مرفوعي اوچ صحيح واوچ ربع اولور • واما جمع وتضعيف كسور اودركه
سنكله كسور اولسه انلري جمع ويا تضعيف اتمكده مخرج مشتركي اخذ ايدرسن
وعددلري مخرج مشتركه تقسيم ايدرسن • اكر انلرك عددي اول مخرجدن زائد ايسه خارج
قسمت صحاحدر • وقالان اول مخرجدن كسردر • واكر عدد كسور مخرج مشتركدن ناقص اولديسه

الحاول

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

الی اولمخرجه نسبت ایدرسن • واکر عدد کسور مخرج مشترکله برابر کلدیسه اول حاصل واحددر
پس نصف و ثلث و ربع واحد و نصف سدس سدسدر • وسدس و ثلث نصفدر • ونصف و ثلث
وسدس واحددر • واوج خمسك ضعفی واحد وخمسدر • واما تنصیف کسور اولدر که اکر
کسور زوج ایسه تنصیف ایدرسن • یا فرد ایسه مخرجی تضعیف ایدوب کسری اکا نسبت ایدرسن که
ظاهردر • واما تفریق کسور اولدر که ایکی کسری مخرج مشترکدن اخذ ایدوب برنی اخردن نقصان
ایدرسن • ونه قالدیسه اول مخرجه نسبت ایدرسن پس اکر ربعی ثلثدن نقصان ایدرسن نصف
سدس قالور • زیرا که مخرج مشترکلری اون ایکیدر که ربعی اوچدر • وثلثی دورتدر • واوچ نقصان
ایلدکده بر قالور که • اول اثنی عشرك نصف سدسیدر • واما ضرب کسور اولدر که اکر کسر ایکی طرفك
برنده یا صحیح ایله • ویا آنسز بولندیسه اول مجنسی یا صورت کسری صحیحه ضرب ایدوب حاصلی
اول کسرك مخرجنه تقسیم ایدرسن اکر عددی مخرجدن زائد یا برابر ایسه • والا انی مخرجه نسبت
ایدرسن پس ایکی صحیح ایله اوچ خمس ورت صحیحه ضرب اولنسه اللی ایکی حاصل اولور که مخرج
کسر اولان خمسه تقسیم ایدرسن خارج قسمت اون صحیح وایکی خمس اولور • واوچ ربعی سبعه ضرب ایدرسن
یکرمی بر حاصل اولور که اخی مخرج کسر اولان اربعه یه تقسیم ایدرسن خارج قسمت بش صحیح و بر ربع اولور
واکر کسر ایکی طرفده اولدیسه • وعدد صحیح ایکیسیله یا برایله بولندیسه یا بولنمدیسه مجنسی مجنسه
ضرب ایدرسن یا مجنسی صورت کسره • ویا صورتی صورته ضرب ایدرسن که اول حاصل اولدر
بعده مخرجی مخرجه ضرب ایدرسن که اول حاصل ثانیدر • پس حاصل اولی حاصل ثانیه تقسیم ایدرسن
ثانیدن زائد ایسه • یا اکا نسبت ایدرسن ناقص بولندیسه • هر نه خارج بولندیسه مطلوب
اودر • پس اکر ایکی ونصفی اوچ وثلثه ضرب ایدرسن سکز و ثلث حاصل اولور • وایکی ربعی بش
سدسه ضرب ایدرسن • واحد و یدی ثمن حاصل اولور • واکر اوچ ربعی بش سبعه ضرب ایدرسن
نصف و ربع سبع حاصل اولور • واما قسمت کسور سکز صنفدر • زیرا که مقسوم یا صحیحدر
ویا کسردر • ویا مختلطدر • ومقسوم علیه دخی یا صحیحدر • ویا کسردر • ویا مختلطدر
پس اوچی اوچه ضرب ایدرسن طقوز حاصل اولور • آندن صحیحی صحیحه تقسیمی اسقاط ایدرسن • قسمت کسور
سکز صنف قالور • وعمل قسمت بودر که اکر مقسوم ایله ومقسوم علیه ایله کسر اولورسه
ایکیسنی بله مخرج مشترکه ضرب ایدرسن • یا اکر بریله کسر اولدیسه مقسومی مقسوم علیهی
اول مخرج موجوده ضرب ایدرسن بعده حاصل مقسومی حاصل مقسوم علیهه تقسیم ایدرسن
زائد ایسه • ومقسوم علیهك حاصلنه نسبت ایدرسن ناقص بولندیسه • پس خمسه و ربعی
اوچ تقسیمدن خارج اولان ولی واوچ ربعدر • وعکسندن خارج اولان دورت سبعدر • وایکی سدسی
سدسه تقسیمدن خارج اولان ایکیدر • وامثلهٔ باقیه بونلره قیاس ایله معلوم اولدیغندن بو مقدار ایله اکتفا قیلنمشدر •

نوع عاشر

مجهولات عددیه یی استخراج ایتمك طریقنی اهوت بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حساب کلی
دیمشدر که • استخراج مجهولات عددیه ایچون وضع اولنان قاعدهٔ اربعهٔ متناسبه بر
مضبوط ومحظوطه ومبارك بابدر که نفعی عظیم • وخطاسی عدیم • وعین صواب
ولب لباب • وزبدهٔ حسابدر • زیرا که عامهٔ مسائل مجهوله بو اربعهٔ متناسبه ایله آسان
استخراج اولنور • اما اربعهٔ متناسبه اول اعداد اربعه در که عدد اولك ثانی یه نسبتی
عدد ثالثك رابعه نسبتی کبیدر • وبو تناسبده ایکی طرفنك مسطحی ایکی وسطنك مسطحنه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مساوی اولمق لازم كلور؛ پس اكر ایكی طرفك بری مجهول اولورسه ایكی وسطك مسطحنی طرف معلومه
اوزره تقسیم ایدرسن كه خارج قسمت اول طرف مجهولدر؛ واكر ایكی وسطك بری مجهول ایسه ایكی
طرفك مسطحنی وسط معلوم اوزره تقسیم ایدرسن كه خارج قسمت اول وسط مجهولدر؛ مثلا
اربعهٔ متناسبه مز اثنین واربعه وثلثه وستّه اولسه تحقیق اثنین اربعه یه نسبتی ثلثه نك
ستّه یه نسبتی كبیدر؛ واثنینی ستّه یه ضرب ایتمك ثلثه یی اربعه یه ضرب ایتمك كبیدر؛ پس
بو اربعه نك بری مجهول اولسه ثلثه یی باقیه دن استخراج اولنور؛ اكر مثالمزده عدد مجهول احد
الطرفین اثنین ایسه وسطین اولان ثلثه یی اربعه یه ضرب ایدرسن؛ وحاصل ضرب
اولان اون ایكی یی طرف معلوم اولان ستّه یه تقسیم ایدرسن كه خارج قسمت مجهول مطلوب
اولان ایكی در؛ واكر احد الطرفین اولان ستّه مجهول ایسه حاصل مذكوری طرف معلوم اولان
اثنینه تقسیم ایدرسن كه خارج قسمت اول مطلوب اولان ستّه در؛ واكر احد الوسطین اولان
اربعه مجهول ایسه طرفین اولان اثنینی ستّه یه ضرب ایدوب حاصل اولان اون ایكی یی وسط
معلوم اولان اوچه تقسیم ایدرسن كه؛ خارج قسمت اول مطلوب اولان اربعه در؛ واكر احد الوسطین
اولان ثلثه مجهول ایسه حاصل مذكوری وسط معلوم اولان اربعه یه تقسیم ایدرسن كه؛ خارج
قسمت اول مطلوب اولان ثلثه در؛ وبو طریق مذبور اربعهٔ متناسبه نك ضرب طریقیدر
اما قسمت طریقی بویله در كه؛ ایكی وسطك بری مجهول اولسه ایكی طرفك برینی وسط معلومه
تقسیم ایدوب خارج قسمتی طرف اخره ضرب ایدرسن كه؛ وسط مطلوب حاصل اولور
واكر ایكی طرفك بری مجهول اولسه ایكی وسطك برینی طرف معلومه تقسیم ایدوب خارج قسمتی
وسط اخره ضرب ایدرسن كه طرف مجهول معلوم اولور؛ مثلا اثنینك ثلاثیه نسبتی ستّه نك
تسعه یه نسبتی كبیدر؛ پس اكر احد الوسطین اولان ستّه مجهول اولسه احد الطرفین اولان
تسعه یی وسط معلوم اولان ثلثه یه تقسیم ایدوب خارج قسمتی طرف اخر اولان اثنینه ضرب
ایدرسن؛ مطلوب اولان ستّه حاصل اولور؛ واكر احد الطرفین اولان تسعه مجهول اولسه
احد الوسطین اولان ستّه یی طرف معلوم اولان اثنینه تقسیم ایدوب خارج قسمتی وسط اخر
اولان ثلثه یه ضرب ایدرسن؛ مطلوب اولان تسعه حاصل اولور واكر اثنین مجهول
اولسه ثلثه یی تسعه یه تقسیمه بدل نسبت ایدرسن؛ زیرا كه مقسوم مقسوم علیه دن
اقلدر پس خارج اولان ثلثی ستّه یه ضرب ایدرسن مطلوب اولان اثنین حاصل اولور واكر
ثلثه مجهول اولسه تسعه یی ستّه یه تقسیم ایدوب خارج قسمت اولان واحد ونصفی
اثنینه ضرب ایدرسن؛ مطلوب اولان ثلثه حاصل اولور؛ وغفلت اولنمیه كه سؤال
یا زیاده یه؛ ویا نقصانه؛ ویا معاملاته؛ ویا جمعه؛ ویا ضربه متعلق اولور؛ اما زیاده یه
متعلق اولان سؤالك مثالی اكر دینلسه قنقی عدددركه؛ اوزرینه ربعی زیاده اولنسه
اوچ اولور؛ پس بو سؤالك طریق استخراجی بویله دركه؛ مخرج كسر كه بو صورتده اربعه در
اختیار ایدوب مأخذ تسمیه ایدرسن؛ وانده سؤال حسبیله تصرف ایدرسن یعنی سؤالده
زیاده دینلمش ایسه زیاده ایدرسن ونقصان دینلمش ایسه نقصان ایدرسن نه بالغ اولورسه
اول مبلغه واسطه اطلاق ایدرسن؛ پس اوچ معلوم حاصل اولور كه بری مأخذ وبری
واسطه وبری سائلك ویردیكی معلومدر؛ چون اول اولان مأخذك ثانی اولان واسطه یه
نسبتی ثالث اولان مجهولك رابع اولان معلومه نسبتی كبیدر؛ پس مأخذی معلومه ضرب

ایدوب حاصل

ایدك حاصلی واسطه یه تقسیم ایدرسن خارج قسمت اولمجهولدرکه مثالمزده ایکی صحیح وایکی
خمسدر واما نقصانا متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه قنغی عدددرکه انك ثلثی نقصان اولسه
التی اولور پس بو سؤالی بولمه بلدیکك کبی عمل ایلسك اوچ معلوم حاصل اولور برسی ماخذ اولان
ثلثدر وبری واسطه اولان اثنین در وبری معلوم اولان سته در وماخذ اولك واسطه
ثانیه نسبتی مجهولك ثالثك معلوم اربعه نسبتی کبیدر پس اون سکز اولان حاصلی اثنین اولان واسطه
تقسیم ایدرسن خارج قسمت اول مجهول اولان تسعه اولور واما معاملاته متعلق اولان سؤالك
مثالی اکر دینلسه بش رطلك بهاسی اوچ درهم اولسه ایکی رطلك ثمنی قاج درهمدر چونکه بش
رطلك مسعردر واوچ درهم سعردر وایکی رطل مثمندر ومسئول عنه ثمندر ومسعرك سعره
نسبتی مثمنك ثمنه نسبتی کبیدر پس مجهول مزرابعدرکه ایکی وسطك مسطحی اولان التی یی
خمسه یه تقسیم ایدرسن معلوم اولور واکر ایکی رطلك ثمنی قاجدر سؤالنه بدل ایکی درهم قاج رطل
کلور دینلسه ایکی طرفك مسطحی اولان عشره یی ثانی اولان اوچه تقسیم ایدرسن اول مجهول معلوم
اولور زیرا که سؤالك اخری غیر جنسنه ضرب اولنوب حاصلی کندی جنسنه تقسیم اولنور
واما جمعه متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه قنغی عدددرکه ثلثی اربعیله جمع اولنسه
اون صحیح اولور بونك کبی سؤاللرده عمل بویله درکه مخرج مشترکی اخذ ایدوب الکا ماخوذ دیو
حسب سؤال اوزره متصرف اولورسن پس اوچ معلوم حاصل اولورکه برسی ماخذ وبری
واسطه وبری سائلك ویردیکی معلومدر چونکه ماخذ اولك واسطه ثانیه نسبتی مجهول
ثالثك معلوم رابعه نسبتی کبیدر پس اون ایکی اولان ملخذك عشره اولان معلومه ضرب ایدوب
یوز یکرمی اولان حاصلی واسطه اولان سبعه یه اعنی اون ایکینك ربع وثلثی مجموعنه تقسیم
ایدرسن خارج قسمت اون التی وبر سبع اولورکه مجهول مطلوبدر حاصل اولور واما ضربه
متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه قنغی عدددرکه ربعی سدسنه ضرب اولنسه
اول عددك ایکی مثلنه عودت ایدر پس ماخذ اولك واسطه ثانیه یه نسبتی مجهول ثالثك
مثلین عدده اولان معلوم رابعه نسبتی کبیدر اثنی عشر اولان ماخذك مثلین اولان معلومه
ضرب ایدوب حاصل اولان ایکیوز سکسان سکزی سته اولان واسطه یه اعنی اثنی عشرك
سدسیله ربعی مضروبنه تقسیم ایدرسن خارج قسمت قرق سکز اولورکه اول مجهول
مطلوبدر واما متناسبه الفروع قاعده سیله استخراج مجهول لانك طریقی بودرکه اوچ
عددکه متناسبه اولسه که اولك ثانی یه نسبتی ثانینك ثالثه نسبتی کبی اولورسه پس
اکر ایکی طرفك برسی مجهول اولسه وسطك مربعنی طرف معلومه تقسیم ایدرسن طرف
مجهول حاصل اولور واکر وسطی مجهول اولسه احد طرفینی اخره ضرب ایدوب حاصل
ضربك جذرینی اخذ ایدرسن وسط مجهول حاصل اولور مثلا ایکی عددك خمسه یه نسبتی
خمسه نك قنغی عدده نسبتی کبیدر دینلسه خمسه نك مربعنی اثنینه تقسیم ایدرسن
پس خارج قسمت اولان اثنی عشر ونصف اول عدد مطلوبدر یاخود اربعه نك قنغی عدده نسبتی
اول عددك تسعه یه نسبتی کبیدر دینلسه ایکی مسطحی اولان اوتوز التی نك جذرینی اخذ ایدرسن
پس اول سته ماخوذه اول مجهول مطلوبدر ایمدی معینی معرفة الله اولان علم هیئتك
تحصیلی تسهیل ایدن خلاصه حسابدن بو مقدار جهیا ایله اکتفا اولنوب مقدمه هیئت اولان هندسه یه نوبت کلمشدر

فصل رابع

مقادیر ابعاد و اجرام عالمی بیان ایدن فن هندسه نك علم هیئته احتیاجی اهم والزم اولان اشکالنی
اسهل وجوه اوزره دورت نوع ایله بیان ایدر **نوع اول** نقطه و خط و سطح و جسمك تعریفلرك
و خط و سطحك اقسامی توصیفلرین اجمالا بیلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل هندسه
دیمشلردر که اقسام اعراضدن هر نسنه که قابل اشارت حسیه اولوب هیچ بر جهتله قسمت
قبول ایتمیه اکا نقطه دیرلر که حقیقتده وضع صاحبی اولوب جزوی اولمیان نسنه در
و بو نسنه خطك ایکی جانبندن منتهی اولدیغی غایتدر و اقسام اعراضدن بر نسنه که قابل اشارت
حسیه اولوب انجق بر جهتله قسمت پذیر اولسه اکا خط دیرلر نقطه یه منتهی اولان طول بلا عرض
و بلا عمقدر و اقسام اعراضدن هر نسنه که قابل اشارت حسیه اولوب ایکی جهتله قسمت
پذیر اولسه یعنی طولا و عرضا قسمت قبول ایدوب عمقا قبول ایتمیه اکا سطح دیرلر که اول نسنه
فقط طول ایله عرض اولوب خطه منتهیدر و اقسام اعراضدن هر نسنه که جهات ثلثه یه نظرله
قسمت پذیر اولسه یعنی طولا و عرضا و عمقا قابل قسمت اولسه اکا جسم دیرلر که علم ریاضتده بحث
اولنان جسم تعلیمیدر و خط دخی مستقیم ایله منحنی یه تقسیم اولنور اما خط مستقیم اولدر که
امتدادی مسافه سی اوزره فرض اولنان جمیع نقاطی بر بر ینه متحاذی اوله یعنی بعض اجزاسی یوکسك
و بعضیسی الچق اولمیوب بر طرف شعاع بصره مقابل اولدقده وسطنك و طرف اخرینك رؤیتنه
بر مانع اولمیه و اما خط منحنی بونك خلافی اولوب مسافه امتدادی و اجزاسی اعوجاج اوزره
اولوب بر طرف شعاع بصره مقابل اولدقده طرف اخریله وسطنك رؤیتنه اجزای اعوجاج
مانع اوله و خطوط مستقیمه دخی یا متوازیه در و یا غیر متوازیه در اما خطوط متوازیه سطح
مستوی ده واقع ایکی یا زیاده خطوط در که بر بر لرندن بعدلری بالجمله اجزالرنده مساوی
اولوب ایکی جانبلرندن استقامت اوزره الی غیر النهایه اخراج اولنسه بر بر لرینه ملاقاتلری
میسر اولماز و اما خطوط غیر متوازیه بو خطوط مذکوره نك خلافیدر و سطح دخی یا مستویدر
و یا غیر مستویدر اما سطح مستوی اولدر که غایاتیله ما بیننده اولان مسافه امتدادی
اجزاسی بالجمله متحاذی اوله یعنی طولا و عرضا غایتندن اول غایتنه وارنجیه دك اول سطح
اوزرنده فرض اولنان خطوط اجزاسی بر بر ینه مقابل و متحاذی اوله و اما سطح غیر مستوی
بونك خلافیدر و سطوح غیر مستویه نك بعضیسنه مستدیر دیرلر کره مصمته نك
سطح محدبی کبی و کره مجوفه نك سطح محدبی کبی و سطح مقعری کبی و نصفلرینه نصف مستدیر
محدب و نصف مستدیر مقعر دیرلر و سطوح مستویه نك متوازیلری خطوط مستقیمه
نك متوازیلرینه و غیر متوازیلرینه قیاس ایله معلوم اولور

نوع ثانی

اقسام مثلثاتی و انواع مربعاتی و کثیر الاضلاع اولان اشکالی و اقسام زوایایی
و دائره و مرکز و محیطنی و قطر و وتر و قوس و سهم و جیبنی اجمالا بیلدرر **ای عزیز** معلوم
اولسونکه اهل هندسه دیمشلردر که هر سطحکه آنی بر خط و یا زیاده احاطه ایده اکا شکل
مسطح دیرلر پس اگر سطحی اوچ خط محیط اولورسه اول مثلث اولور و بو دخی اوچ قسمدر
بریسنه متساوی الاضلاع دیرلر که اوچ یله ضلعی برابردر و برینه متساوی الساقین
اطلاق ایدرلر که انجق ایکی ضلعی برابردر و برینه مختلف الاضلاع تسمیه ایدرلر که اضلاعنك
اوچی دخی بر بر لرینه مخالفدر و اگر سطحی دورت خط محیط اولورسه ذوات الاربعه دیرلر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واكر بش خطّ محيط اولورسه ذو الخمسه ديرلر • بو منوال اوزره عشره وار بجه ذو العشر
ديرلر • واكر متساوي الاضلاع اولورسه مربع ومخمس ومسدس ومسبع ومثمن • ومتسع
ومعشر ديرلر • اما بيان اولنان مثلث وذو الاربعه بردخي بو طرزيله تقسيم اولنور كه اول مثلثده
زاويه قائمه بولنورسه اكا قائم الزاويه ديرلر • ومنفرجه بولنديغي تقديرده اكا منفرجة الزاويه تسميه
ايدرلر • وقائمه ومنفرجه بولنمديغي مثلث حاد الزوايا اولور • وكذلك اضلاع اربعه سي
اولان شكلك دورتبيله ضلعي برابر اولور • دورتبيله زاويه سي قائمه اولدقده اكا مربع
ديرلر • وزاويه لري قائمه اولوب اضلاعي برابر اولمنان مستطيل ديرلر وبونك عكسنه كه
اضلاع متساويه اولوب زواياسي قائمه اولميانه شكل معين ديرلر • واضلاع متساوي
اولميوب زواياسي دخي قائمه اولمسه لكن اضلاع وزواياسندن هر ايكي مقابلي برابر اولسه
اكا شبيه معين ديرلر • وبونلرك ماعداسنه منحرف تعبير ايدوب • دورت ضلعدن زياده
اولان اشكاله كثير الاضلاع دخي ديرلر • واما زاويه ايكي خط ايله محاط بر سطحدر كه اول ايكي خطك
ملتقاسي بر نقطه عندنده اولور كه • اول ايكي خط متحد اولمايه • وزاويه ايكي قسم اولور بري
زاويه سطحيه ديرلر كه • بر نقطه ده اتحادسز اتصال ايدن ايكي خطك بيننده واقع منحني در
وبري زاويه مجسمه ديرلر كه • بر سطحدن ويا زياده نك احاطه سندن بر جسمده ظهور ايدر
مثلا زاويه راس مخروطي • وزوايا خانه كبي • وزاويه مسطحه دخي اوچ قسمدر • بري زاويه
قائمه ديرلر كه بر خط مستقيمك اوزرينه كندي مثلي بر خطّ قائم اولوب ايكي جانبنده حادث
اولان ايكي برابر زاويه لرك بريدر • وقائم اولان خط مستقيمه عمود اطلاق ايدرلر وبر قسمنه
زاويه حاده تعبير ايدرلر كه • قائمه دن اصغردر • وبر قسمنه دخي زاويه منفرجه ديرلر كه قائمه دن اكبردر
وبو ايكي قسمك خطلري مستقيم اولمق لازم كلور • واما شكل بر امتداددر كه آني حدّ واحد ويا
حدود احاطه ايلر • وحد ايسه نهايتدر • واما دائره بر شكل مسطحدر كه • بر خط منحني بر سطح
مستويي بر وجهله محيط اولور كه • درون سطحده بر نقطه فرض اولنسه اول نقطه دن محيطه
چكلن خطوطك جمله سي برابر كلور • پس اول محاط اولان سطحه دائره ديرلر واحاطه ايدن خط
منحني يه محيط دائره وخط مستدير دخي ديرلر • واول نقطه مفروضه يه مركز دائره تسميه ايدرلر
واول خطوط مستقيمه نك هر برينه نصف قطر ديرلر • ومركزه مرور ايدوب ايكي جهتدن محيطه
منتهي اولان خط مستقيم كه ذكر اولنان نصفلردن هر ايكيسينك تماميدر • اكا قطر دائره ديرلر
وبو خط قطر اول دائره يي ايكي برابر قطعه يه تنصيف ايدوب قطرك تماميله محيطك بر نصفي
دائره نك بر نصفني محيط اولور • ودائره يي ايكي پاره ايدوب مركزه مرور ايتمين خط مستقيمه
وتر ديرلر كه • دائره يي ايكي برابر تنصيف ايتميوب • بري اكبر وبري اصغر اولمق اوزره ايكي قسمه تقسيم
ايدر • وبو ايكي قسمك هر بري وتر ايله محيطك بر پاره سي ايله محاط اولمشلردر • وبو ايكي قسمك هر
برينه قطعه تسميه ايدرلر • ومحيطك هر پاره سنه قوس اطلاق ايدرلر • ونصف وتره جيب
مستوي ديرلر • ونصف وتردن چقوب • نصف قوسه واصل اولان عموده سهم • وجيب
معكوسه دخي ديرلر • ونصف دائره يه جيب مطلق اطلاق ايدرلر • غفلت اولنميه •

نوع ثالث

اشكال مجسمه دن شكل مكعبي • وشكل اسطوانه يي • وشكل مخروطي • وشكل كره يي • ومركز
ومحيطني • ومنطق وقطبني • ومحور وحركتني • ودوائر مداراتني • وسرعت وبطوء حركتني •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اجمالا بیلدن ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هندسه دیمشلردرکه هر جسم که آنی بر سطح ویا
زیاده احاطه ایدر آکا شکل مجسّم دیرلر • اگر بر جسمی آلتی سطح مربّع متساوی محیط اولورسه آکا
مکعّب دیرلر • واگر ایکی دائرهٔ متوازیهٔ متساویه محیطلری بینینی وصل ایدن سطح مستقیم ایله
بر جسمی احاطه ایدرلرسه اول جسمه اسطوانه دیرلرکه • اول ایکی دائره آنک قاعده لریدر و مرکزلرینی
وصل ایدن خط اول اسطوانه نک سهمیدر که • اگر بو سهم اول قاعده لره عمود اولورسه • اول
اسطوانهٔ قائمه در • والا اسطوانهٔ مائله در • واگر بر دائره محیطندن بر سطح صنوبری علی سبیل
التضائق بر نقطه یه مرتفع اولوب • بر جسمی احاطه ایدرسه آکا شکل مخروط دیرلرکه • اول دائره
آنک قاعده سیدر • و مرکزندن اول نقطه یه صعود ایدن خط اول مخروطک سهمیدر • اگر اول سهم
اول قاعده اوزره عمود اولورسه • اول مخروط قائمه در • والا مخروط مائله در • و بر شکل مجسّم اول
وجهله اولورسه که آنک وسطنده بر نقطه فرض اولنوب اول نقطه دن او جسمک سطحنه
چکلن خطوطک جمله سی برابر کلسه اول شکله کره و اول سطحه محیط کره و سطح مستدیر
دیرلر • و اول نقطه یه مرکز کره و اول خطوطه انصاف اقطار کره دیرلر • و بر سطح مستوی کره یی
ایکی پاره ایلدکده بر دائره ظهور ایدر • اگر اول سطح مرکز کره یه مرور ایدرسه اول دائره یه عظیمه
وما عداسنه صغیره تسمیه ایدرلر • و محیط کره ده هر نقطه که فرض اولنور بر دوری تمام
بر دائره رسم ایدر • الا که ایکی نقطهٔ متقابله که آنلره قطب کره و قطب حرکت دخی دیرلر • آنلر
ساکندرلر • و بر قطر که ایکی قطبک مابینینی وصل ایدر • آکا محور دیرلر • و دوائر مذکوره دن
اول دائره که آنک قطبی عینیله قطب کره در • و مرکزی عینیله مرکز کره در • آکا منطقهٔ کره دیرلر
و اول دائره منتصف مابین القطبین اولمغله آکا موازات ایدن جمیع دوائرک اعظمیدر • و اول دوائر
بر بیرندن اصغردرکه آنلره مدارات نقاط مفروضه دیرلر • و ایکی طرفنده واقع اولوب منطقه یه
نسبتله بعدلری برابر اولان هر ایکی دائره برابردر • و کره نک ایکی قطبی مدارات مذکوره نک دخی
قطبلریدر • پس شبهه یوقدر که بر کره کندی مکاننده حرکت وضعیه ایله مرکزی اوزره دور ایلسه
آنک منطقه اوزرنده بولنان حرکتی سریع اولوب منطقه یه موازات ایدن دوائر صغار اوزرنده
بولنان حرکتی منطقه ده بولنان حرکته قیاس ایله بطیدر • و قطبلرینه اقرب اولانک حرکتی منطقه سنه
اقرب اولان حرکتدن ابطأدر • و کره نک کلیسی کندی مکاننده ملازم اولوب حرکتی بر منوال
اوزره ایکن حرکات اجزاسنک سرعت و بطؤده بغایت متفاوت اولمسی امر محققدر • و بو نفس
الامره مطابق اولان تفاوت تاری افلاک و حرکاتنده هم ثابت و جاریدر • و حرکت فلک
یا بسیطه در • و یا مختلفه در • اما بسیطه اولان حرکتی که آکا حرکت متشابهه دیرلر • اولدرکه
فلکک سطحنده یا ثخننده هر نقطهٔ مفروضه که اول حرکتله حرکت ایلسه اول فلکک محیطنده
ازمنهٔ متساویه ده قسمتی متساویه قطع ایلیه • و اول فلکک مرکزی دائره سنده ازمنهٔ
متساویه ده زوایای متساویه احداث ایلیه • مثلا فلک تاسع که فلک اعظمدر • مرکز عالم
حولنده شرقدن غربه حرکتیله بر کون بر کیجه یه قریب مدتده بر دوره سنی تمام ایدر • پس فلک
مرقوم سطحنده فرض اولنان نقطه • اول حرکتله ازمنهٔ متساویه ده قسمتی متساویه قطع ایدر
و مرکز عالم حولنده ازمنهٔ متساویه ده زوایای متساویه احداث ایدر • یعنی فلک مرقومک
محیطنده منطقه مثلا فرض اولنان دائره اوچیوز التمش متساوی درجه یه تقسیم اولنوب
منطقهٔ مرقومه اوزرنده فرض اولنان نقطه فلک مرقوم حرکت مرقومه ایله حرکت ایلدکجه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

هر برساعت نجومیده اون بش درجه مسافه قطع ایدوب ولکی ساعتده قطع ایلدیکی اون بش
درجه قوسنه • ایکنجی ساعتده قطع ایلدیکی اون بش درجه قوسی مساویدر • وبومنوال اوزره
حرکتله مرکز عالم حولنده اولکی ساعتده احداث ایلدیکی زاویه یه • ایکنجی ساعتده احداث ایلدیکی
زاویه مساویدر • وساعات باقیه دخی بوکا قیاس ایله معلوم اولور • وبو حرکته مرکز حولنده متشابه
دیرلر • واکر بویله اولمسه متشابه دیمزلر • واما حرکت مختلفه اولدرکه • بونك خلافی اوله
وینه حرکت فلك یا مفرده در • ویا مرکبه در • اما حرکت مفرده اولدرکه • بر فلکدن صدور
ایلیه • واما حرکت مرکبه اولدرکه بر فلکدن زیاده سندن صدور ایده • وهر حرکت بسیطه مفرده در
لکن هر مفرده بسیطه دکلدر • وهر حرکت مختلفه مرکبه در • لکن هر مرکبه مختلفه دکلدر •

نوع رابع

اشکال مسطحه نك مساحه لرنده • واشکال مجسمه نك مقدارلرنده • واشیاء مرتفعه نك
ارتفاعلرین بلمکدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هندسه دیمشلردرکه مقدار سطح آنك مساحه سیدر
یعنی برشکلك مساحه سی علی آنك سطحنك مقدارینی بلمکدر پس قائم الزاویه اولان شکل مثلثك
مساحه سی قائمه سن احاطه ایدن ایکی ضلعدن برینی ضلع آخرك نصفنه ضرب ایله حاصل اولور •
واما منفرج الزاویه اولان مثلثك مساحه سی منفرجه سندن وترینه مخرج اولان عمودی وتری
نصفنه ضرب ایله یا عکسیله حاصل اولور • واما حاد الزوایا اولان مثلثك مساحه سی فوقی
زاویه سندن اولورسه وترینه مخرج اولان عمودی وتری نصفنه ضرب ایله یا عکسیله
حاصل اولور • واما متساوی الاضلاع اولان مثلثك مساحه سی بر ضلعنك مربعی ربعنك مربعی
ابدا اوچ عدده ضربنك جذریله حاصل اولور • واما شکل مربعك مساحه سی بر ضلعنی کندی ٧
٧ نفسنه ضربیله حاصل اولور • واما شکل مستطیلك مساحه سی اضلاعنك برینی کنك
مجاورینه ضرب ایله حاصل اولور • واما شکل معینك مساحه سی ایکی قطرندن برینك نصفنی
اوبر قطرنك کلیسنه ضرب ایله حاصل اولور • واما شبه معینك مساحه سی کذلك بر قطرینك
نصفنی اوبر قطرینك کلیسنه ضرب ایله حاصل اولور • واما مسدس ومثمن وزیاده زوج
الاضلاع اولان اشکالك مساحه لری نصف قطرلرن نصف مجموع ضلعلرینه ضرب ایله
حاصل اولور • وجمیع زوج الاضلاع اولان اشکالك قطرلری ایکی متقابل اولان ضلعلرینك
منتصفلرندن وصل اولنور • واما دائره نك مساحه سی محیطنه تطبیق ایدوب آنك نصفنی نصف
قطرینه ضرب ایله حاصل اولور • واکر قطر دائره اوچه وسبعه ضرب اولنسه محیطی حاصل
اولنوب خیطه حاجت قالماز • واکر محیط دائره اوچه وسبعه تقسیم اولنسه قطر خارج
اولور • زیراکه هر دائره نك محیطی قطرینك اوچ وسبع مثلیدر انکیچون بر دائره نك قطری
یکرمی ایکی یه ضرب اولنوب حاصل ضرب یدی یه تقسیم اولنسه خارج قسمت اول دائره نك محیطی اولور
واکر بر دائره نك محیطی یدی یه ضرب اولنوب • حاصل ضرب یکرمی ایکی یه تقسیم اولنسه خارج
قسمت اول دائره نك قطری اولور • واما شکل مکعبك مساحه سی شکل مربع مرقومك سطحنك مساحه سی
معلوم اولور • واما شکل اسطوانه قائمه نك سطح مساحه سی سهمنی محیطنه • یعنی قاعده سی
محیطنه ضرب ایله حاصل اولور • واما شکل مخروط قائمك مساحه سی • رأسیله قاعده سی
محیطنی وصل ایدن عمودی نصف محیطنه ضرب ایله حاصل اولور • واما قاعده لری مساحه سی
دائره مذکوره حکمنده در • واما شکل کره نك مساحه سی قطرنی دائره عظیمه سی محیطنه ضرب

نوع خامس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایله حاصل اولور • واما جسم کره نك جمیع مقداری نصف قطرینی سطح ثلثنه ضرب ایله ظاهر
اولور • یاخود قطری مکعبندن سبعنی و نصف سبعنی القا ایدوب • باقیدن دخی کذلك
وتسعین القا ایله جمله مقداری حاصل اولور • وبونلره قیاس ایله مقادیر ابعاد و اجرام افلاك
نجوم ظاهر و معلوم اولور • واما ارتفاع مرتفعات نه مقدار اولدیغن بلمه نك طریقی اهونی
بودرکه براضی مستویه ده اولان مرتفع نسنه نك مسقط حجرینه واصل اولمق ممکن ایسه
اول ارض مستویه ده قامتکدن اطول بر رمح نصب ایدوب آندن اول قدر تباعد ایدرسن که
شعاع بصرك اورمحك رأسندن مرور ایدوب • اول مرتفعك رأسنه وارهٔ بعده متحفکدن
اول مرتفعك مسقط حجری او لان اصلنه وارنجیه دکین اقدام ایله یاسائر اشیا ایله کیل
ایدوب • اول مجتمعی اورمحك قامتك اوزرینه اولان فضلنه ضرب ایدرسن • بعده اول حاصلی
موقفکله ارصل رمحك مابیننه تقسیم ایدوب خارج قسمته قامتکی ضم ایدرسن نه مقدار
بالغ اولورسه اول مرتفعك ارتفاعی اودر • وطریق اخری بودرکه • اول مرتفعك قربنده اول
ارض مستویه اوزرنده برآیینه وضع ایدوب اندن تباعد ایدرسن • اول قدر که ترکیب ایدرسن که اول
آیینه ده رأس مرتفعی سیر ایدرسن • بعده آیینه ایله اصل مرتفعك مابینی قامتکه ضرب ایدرسن
وحاصل ضربی موقفکله آیینه نك مابیننه تقسیم ایدرسن • پس خارج قسمت اول مرتفعك
ارتفاعیدر • زیراکه قامتك موقفکله آیینه نك مابیننه نسبتی اول مرتفعك آیینه ایله کندینك
اصلی مابیننه اولان نسبتی کبیدر • پس مجهول احد الوسطین در • چونکه اربعه متناسبه
ارتفاع قامت اولدر • وآیینه ایله موقفك مابینی ثانیدر • وارتفاع مرتفع ثالثدر • وآیینه
ایله مرتفعك اصلی رابعدر پس مجهول ثالث اولدی • وثالثه مسطح طرفینی وسطه معلومه تقسیم
ایدرسن خارج قسمت اول مجهول معلوم اولور • وبر طریق دخی بودرکه • برعصا نصب ایدوب
ظلنك کندویه نسبتن بلورسن • پس اول وقت ظلال مرتفعدن مقادیر ارتفاعن بولورسن
وشمس افقدن قرق بش درجه مرتفع اولدقده اولوقت هر نسنه نك ظلی کندی قدر اولور اعتقادی فن هندسه دن
بو مقدار اجرا یازلدقده • قوله تعالی اولم ینظروا فی ملکوت السموات والارض زمرهٔ فن هیئت عالمدن
دخی بر مقدار اجرا یازمغه باعث و بادی اولمشدر • تاکیم مطالب اعلا و لانعرفت مولایه معین اوله

باب ثانی

اثبات کریّت هیئت عالمی • وتفصیل کیفیّات احوال افلاك و نجومی • حکیمانه فصول عشره
ایله تفصیل ایدر **فصل اوّل** ترکیب هیئت عالم اجسامی • وکرهٔ عالم اوزرنده رسم اولنان دوایر عظامی
وترتیب طبقات افلاك ارکانی • وشکل وهیئت فلك اعظمی • التی نوع ایله بیان ایدر **نوع اوّل**
تسلیم کریّت افلاك وعناصری • وکریّته متعلق اولان مباحث عجایبی بلدرر **اعزّه** معلوم اولسونکه
اهل هیئت دیمشلردرکه اثبات کریّات افلاك وعناصر ایچون سوق اولنان ادلّه دن قطع نظر فن
هیئتده لازمدرکه • عالم اجسامك استداره • وارضك کری اولمسی مسلّم اوله • زیراکه بو فنك
قواعدی جمله او اصل اوزره مبنیدر • غیری حاله مجال یوقدر • وبورأی فلسفی شرع شریفه مخالف
ظن اولنورسه • رفع خلجات • وحصول اطمینان ایچون • منبع فیض لایزالی امام محمّد غزالی علیه رحمة
المتعالی • حضرتلرینك تهافت الفلاسفه نام کتابنده یازدیغی عربی عبارت عینیله بو محلّه ترجمه

تلخیص ایتمشدر

79

٢٨

ترکی قبلنمشدر • اول امام همام حضرتلری بیوزمشدر که • معلوم حکما ایله فرق انام
بیننده اولان خلاف اوچ قسمدر که • بر قسمده نزاع مجرد لفظه راجع اولور • مثلا الله عالمك
صانعنه جوهر دیوب جوهری موضعده دکلدر • یعنی مکاندن منزه موجود قائم بالذات ایله
تفسیر ایلدکلری کبی • وقسم ثانی مذهبلری اصول دیندن بر اصله معارضه ایتمین اموردر • پس انکارلرنده
نزاع ایتمك انبیا تصدیقی ضروریاتندن دکلدر • یعنی اول امورك تصدیقی آنلری تکذیب وعکسی اقتضا
ایتمز • مثلا خسوف قمر کرهٔ ارض جرمی شمس ایله جرم قمر میاننده توسط ایلکله قمرك نوری زوالندن
عبارتدر • زیرا که قمر نورینی کونشدن اخذ ایدر • ارض ایله کره در • وسما جانبلرندن زمینی
احاطه ایلمشدر • پس قمر ظل ارضده واقع اولسه • نور شمس آندن منقطع اولور دیدکلری کبی •
ودخی معنای کسوف شمس ارضدن شمسه نظر ایدن شخص ایله جرم شمسك ما بیننده جرم
قمرك وقوعی وحائل اولمسیدر • وبو حال شمس ایله قمرك رأس وذنب وعقده لرنده دقیقهٔ واحده
اوزرنده اجتماعی وقتنده اولور دیدکلری کبی • وبونك کبی کلاملرینده نزاع لفظی کبی ابطال
ایله مقید اولمامز که ابطالی ممکن ولازم دکلدر • پس بر کمسه که بو مقوله اموری ابطال مناظره سنی
لوازم دینیه وناظری ایدنه • اول کمسه تضعیف وتوهین • وجنایت علی الدین • ایتمش اولور زیرا که امور
مذکوره نك وقوعنه براهین هندسیه وحسابیه دلالت ایدر • بر کمسه که اکا مطلع اولوب
تحقیقنه قادر اولور • وسببندن ووقتندن ومقدارلرندن ومدت بقاسندن خبر ویرر
اکا دینلسه بو شرع شریفه مخالفدر • اول یقین اوزره استدلال ایلدیکی امرده شبهه ایتمز بلکه
شرع شریفده استشکال ایدر که • یقینه مخالف نیجه اولور دیو توجیهه باشلر • پس شرع
شریفی بو لیله طعن ایدنلرك ضرری نصرت ایدنلرك ضرری اکثردر رتبه کیم
عدو عاقل صدیق جاهلدن اولیدر دیمشلردر • بوندن صکره امام همام حضرتلری خسوف
وکسوف حدیثنی نقل ایدوب دیمشلردر که • اگر دینلورسه که حدیث شریفك اخرنده بیورلدیغی
اوزره خسوف تجلی الهی سببیله خضوعدر • بو زیاده نك نقلی صحیح دکلدر صحیح اولدیغی تقدیرجه
دخی امور قطعیه ده مکابره دن تأویلی اهوندر • چوق ظواهر ادلهٔ وضوحی بو حده منتهی
اولمیان امور قطعیه مقابلنده تأویل اولمشدر • نکیف که نقلی صحیح اولمیه • وملاحده اتنا بحثده
مسرور اولدقلری اموردن اعظمی ناصر شرع شریف بونك امثالنی شرعه مخالفدر دیو تصریح ایتمسیدر • زیرا که بعض شرع
شریفی ابطال طریقی امر سهل اولور • وامور مذکوره یی تسلیم لازم اولمق انکجوندر که • حکما ایله بحث عالمك
حدوث وقدمندهدر حدوث عالم ثابت اولدقدن کروی اولسون بسیط اولسون • وطبقات افلاك
وعناصر بولدیکی کبی • اون اوچ طبقه اولسون اقل اولسون اکثر اولسون دینمیه ضرر ویرمز عالم
هر نیجه اولورسه اولسون • مقصد آنك فعل باریله وجوده کلدیکیدر • وقسم ثالث اولدر که انده نزاع
ایتمك اصول دیندن بر اصله متعلق اوله • حدوث عالم وصفات صانع وحشر اجساد کبی
بو ماده لرده انلرله بحث الزامی بر له بحث وکلاملرن ابطال ایتمك لازمدر • مثلا انلر دیرلر که
عالم قدیمدر • زیرا که مستند الی القدیمدر • وهر قدیمه مستند اولان قدیمدر • پس عالم
قدیمدر • وبز بو کلاملری ابطال ایدوب دیرز که • عالم حادثدر • زیرا که متغیردر • وهر
متغیر حادثدر • پس عالم حادثدر دیمشدر • اول امام همام رحمة الله علیه حضرتلرینك
بو کلامی بو محلده یازلمشدر • تاکیم اهل ورع بارد امور آتیه یی • شرع شریفه مخالفدر
دیو رد ایتمکله مردود اولورلر • قبیلندن ظن ایتمیه لر • انکار بولنه کتمیه لر ••

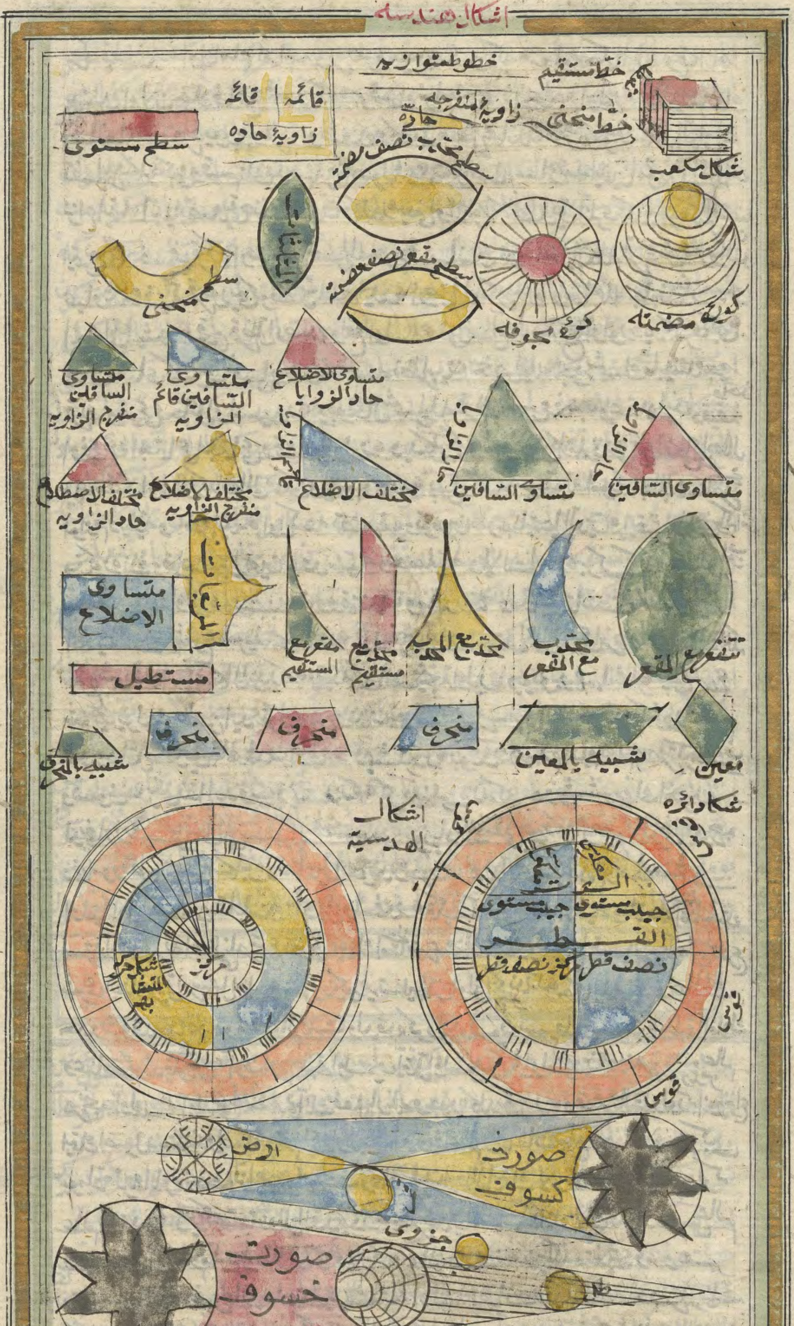

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

81

٣٩

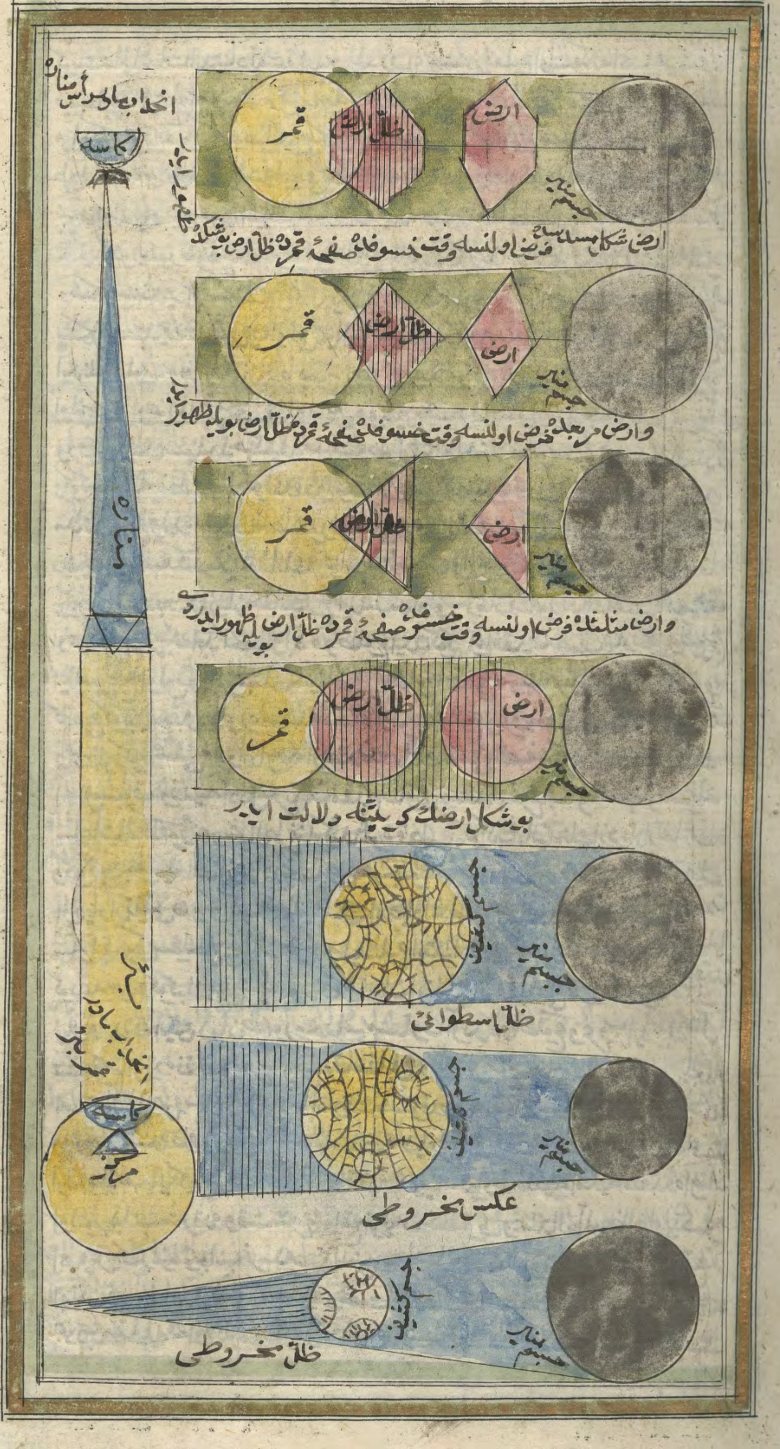

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع ثالث

كرّيت عالمى اثبات ايدنادلهٔ عقليه يى بلدردى اى عزيز معلوم اولسونكه اهل هيئت
ديمشلردركه • جميع امور عالم برى برينه بيتشمش بوطدر • ونفس عالم برى برينى محيط • وبرى برينه
مماس كره لردركه • برايكنه صالحق مكان خالى اولميوب اجرام علويه • واجسام سفليه ايله
طولمشدر • وعالمك هيئت طبيعيه سى شكل مستدير اوزره اولمقدر • واقتضا طبيعتى ترجيح
نتيجه ادلّه ايله بودعوى اثبات اتمشدر • جمله دن برى عالمك هر نه طرفنه نظر اولنسه شكل
محدّب كورينور • وهر قطعه بر قوس اولديغى قانون فكر ونظر • وتجربهٔ عقل بشر ايله بلنور
وشكل مستدير اوسع اشكال اولديغندن ماعدا ارض وسماده مشاهده اولنان احوال
شكل مستديردن غيرينه اولمق محالدر • وطوب زمينى مسطح ظن ايدوب بسيطاولمق فكرن
ايدنلر مغلوب وهم وخيالدر • پس برّ وبحر وجبال ووهادن اختلاف اشكال الله مجموعى كره
اولوب ظل ارض ايله قمر منخسف اولديغى • وحين خسوفده ظلّ ارض وجه قمرده مدوّر بولنديغى
وروى زمينده سياحت حركتيله مواضع طول وعرض اختلاف بولنديغى جمله دلائل استداره دندر
وكوكب ثانيه قطب عالم حولنده دوائر متوازيه اوزره دونوب قطبه قريب اولانمو صنعده
مدار اصغر اوزره • ابدى الظهور اولسى ودائرهٔ افقه مماس كورينى ثابته دن منطقه وارنجيه
دك بحسب البعد زمان خفانك • تزايدى تا بر حدّه وارنجيه دكين كه • زمان ظهور وخفا
برابر اولسه بعده زمان خفا تدريج ايله زائد اولوب زمان ظهور كذالك نقصان بوله حتى
او بر قطب قريبنده ابدى الخفا اوله • وطلوع ايدن كوكباك افقدن نصف نهاره كلنجيه دك بدريج
ايله مرتفع اولوب اجزاسنك شيئا فشيئا طلوع ايتمسى • وبنه منوال مذكور اوزره غروب
كتمسى وكوكبك مقدار دوره سنده مساوى اولوب طلوع وغروب عندنده بخار ارض ايله متغير
وعظيم كورنمسى • ودائما جه ارضدن سمانك نصفى يا نصفنه قريبى كورنمسى وكوكبك
اهل مشرق اوزرينه اهل مغربدن مقدم طلوعى ومقدّم غروبى • وخسوف وكسوفك
ساعاتيله ظهورى • وشمال طرفنه كيدنلره قطب وكواكب شماليه نك ازدياد ارتفاعى
وكواكب جنوبيه نك ازدياد انحطاطى • وجنوب طرفنه كيدنلره قطب وكواكب جنوبيه نك
ازدياد ارتفاعى • وكواكب شماليه نك ازدياد انحطاطى وانحداب ماء بحر اهل سفينه دن
ستر ايلديكى سواحل وجبالك توجه ايدنلره ابتدا اعاليسى كورينوب تدريج الدقجه اسافلى
كورنمسى وكوكبك مدّت ظهورنده • زمان ارتفاع وانحطاطى مساوى اولسى وافقلك معدّل
نهار اوزرنده اكتى زمان ظهور وخفاسى مساوى اولدقده طلوع وغروب ايديجك ظلّ
مستقيم اوزره نقطهٔ مغرب ومشرق مقابل • وايكى ظلّى برى برينه مطابق اولسى بالجمله
استداره ارض وسمايه دلائلدر • اما وقت خسوفده صحيفهٔ قمرده ظاهر اولان ظل ارض دخى
دائره شكلنده ظهور ايتميوب • يا مثلث • ويا مربع • ويا مسدس شكلنده كورنمك اقتضا
ايدردى • حالا كيم بو جمله خلاف واقعدر • وبنه حوادث فلكيه امكنه متعدده ده اصاد
اولنوب جانب شرقده وقت سحرده واقع اولان خسوف وعند الطلوع ظاهر اولان كسوف
اهل غربه كورنمز • وجانب غربده عند الغروب حاصل اولان كسوف وعشا وقتنده واقع
اولان خسوفى اهل شرقه كورنمز • وتحت الارض وسط سماده واقع اولان خسوف وكسوف تحت
الارض مقابلده اولانلره كورنمز • وتحت الارض وسط سماده واقع اولان خسوف وكسوف •

فوق الارض

83

٣٠

فوق الارض مقابله ده ساکن اولانلره کورنمز • فعلی هذا فوق الارض وسط سماده واقع
اولان خسوف وکسوفی اهل غربه اهل شرقدن مقدم کورینور • مثلا اهل غربه یا سحر
ویا ضحی وقتی کورینور • واهل شرقه یا عصر ویا عشا وقتی کورینور • پس شرقیلر لحلوع
وغروبی غربیلردن طلوع وغروبلری مقدم اولدیغی خسوف وکسوف ایله بلنور • نتکیم طول
بلدان هم خسوف وکسوف ایله بولنور • حالا که بو احوال کره نك غیری سندن اولمق احتمالی یوقدر
وبوجمله دن قطع نظر هند شرقی اطلاق اولنان هندستانه • وهند غربی تسمیه قیلنان ینکی
دنیایه بحر محیط ایله سفر ایدنلره شرقا وغربا کشت وکذار امکانی ظاهر اولوب • مغربدن کیدوب
تحت الارضی بحر وقوم ایله طولاشوب • مشرقدن کلن سفینه لو احوالی ارضك استداره سی
دعواسن اثبات ایدوب جمیع ادله نك خاتمه سی اولوب • منازعه بابن سد ایتمشدر

نوع ثالث

قاعدهٔ استداریه مبنی اولان مسائل عجیبه بی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل
هیئت دیمشلردرکه • استداره قاعده سنه مبنی یوفق هیئتك مسائل غریبه سی واردرکه
هر سؤال وهم استغراب اولنور • اما مسئلهٔ اولی یوم واحدك اوچ شخصه نسبتله مغایر
اولمسیدر • مثلا بو موضعدن اوچ شخصك بری شرقه وبری غربه کیدوب • بری مکاننده
مقیم اولنسه • واول کیدنلر خط مستقیم اوزره حرکت متساویه ایله سیر ایدوب • شرقه
کیدن غربدن • وغربه کیدن شرقدن کلوب یوم واحدده اول شخص مقیم عندنده جمع اولسلر
اول یوم واحد اول شخص واقفه نسبت جمعه اولسه غربه کیدنه نسبت خمیس وشرقه کیدنه
نسبت سبت اولور • پس بونك سری بودرکه • مثلا غربینك ایام سیری یدی کون اولسه
مسیر شمسه موافق کتمسیله • اول ساکنك وقت غروبندن بونك وقت غروبی دور فلك
سبعی قدر مؤخر اولور • وبو تفاوتدن یدی کونده برکیجه سیله نقصانی حاصل اولوب بمانه
کلدیکی یوم اکا نسبت خمیس دوشر • کذلك شرقینك سیری مسیر شمسه مخالفی اولمغله
غربینك عکسی اول واقفدن سبع دور آنك غروبی مقدم اولوب • یدی کونده اجزای مقدم
اجتماعنده برکون برکیجه حاصل اولوب • یوم مزبور اکا نسبت سبت دوشر • واما مسئلهٔ
ثانیه بودرکه وجه ارضده بر بئر عمیق • واوزرنده بر مرتفع مناره اولسه • اول بئرك قعرنده
برکاسه بی صو طولدوروب • اول صویی رأس مناره ده اولکاسه یه قویسه لر المیوب
زیاده کلور • زیراکه دائره مرکزدن بعید اولدقجه انحدابه قوسی قلیل اولور واجزای عناصر
ایسه هر نه حیزده بولنور سه کره عالمدن بر قطعه در • پس فم کاسه ده واقع اولان
دائره نك قوسی قعر بئرده مرکز ارضه قریب اولوب • منحنی اولور • ورأس مناره ده اکا
نسبت مستقیم اولمغله قریب اولمغله برمقدار فضله لازم کلور • واما مسئلهٔ ثالث
بودرکه • بر غایت مرتفع مناره شرفه سنده ایکی موضعدن بر درجی القا اولنسه • مابین
مسقطجیرین مسافه ده شرفه ده اولان موضعلرندن کمتر اولور • مثلا شرفه نك
برکنارندن برکنارینه اون ذراع اولسه • مابین المسقطین اون ذراعدن اقل کلور • کذلك
ایکی دیوارك سقف واساسی محللرندن بعد مساوی دکلدر • زیراکه ایکی شاقولك مبدأ ومنتهاسی
برابر اولمازکتدکجه تقارب اوزره مرکز ارضده • ملاقات منتهی اولسه کرکدر • وبنیهٔ قاعدهٔ استداره
مبنی مسائل شرعیه سؤال اولنور • اما اولکی مسئله • زید انکلیس کمیلریله عرض تسعینده واقع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آلتی‌ای کوندز آلتی‌ای کیجه اولمغله مدت مذکوره ده بش وقت نمازی و صوم رمضانی تمامله
ادا ایدر • واما ایکنجی مسئله • زید عمرو ایله اشراط ساعتدن اولان طلوع الشمس
من المغرب مسئله سنده مباحثه ایدوب • زید بو مسئله‌یی علم هیئت قواعدینه تطبیق ممکندر دیسه
عمرو انکار ایتسه • زید تقی الدین راصد قولنجه منطقة البروج میل کلیدن کچوب تدریج ایله مدیده‌ر وزنده
افق استوا منطق اولوب سیارات سائره‌نک منطقه‌لری کبی منطبق اولمغله محل غروبدن طلوع ایتمش اولور • نته‌کیم حالا عرض
ست وستین ده شمس محل غروبندن طلوع ایدر دیوب • وجه توفیقی بو یله بیان ایلمسه • عمرو انکارنده مصر اولوب
بو وجهله توفیق ممکن کلدر دیسه • واکر ممکن اولور ایسه عورتی مطلقا اولسون دیسه طلاق واقع اولورمی • واما اوچنجی
مسئله زید بر مکه شهرنده غیری یرده مکان وار درکم • اول مکانده جهات اربعه قبله‌در که • اول بیت شریفک سمت قابیدر دیسه
عمرو انکار و نفی ایدوب نفی و اثباته عتق رقبه تعلیق ایلسه‌لر قنغیسنک واقع اولور • بو اوچ سؤالک جوابی تعریض اولنمدی

نوع رابع

افلاک و ارض امورینی ضبط ایچون کرهٔ عالم اوزرنده وضع و رسم اولنان دوائر عشره عظامدن ایدوکی عزیز
معلوم اولسونکه اهل هیئت افلاک و ارض امورینی ضبط و یکدیگرینه ربط ایچون کرهٔ عالم اوزرنده بعض دوائر
مختلفة الاقطاب ایله اثبات ایتمشلردر • و دائره‌یی مشهوری ایکی قسم اعتبار ایدوب برقسمنی دوائر عظام و بر
قسمنی دوائر صغار عد ایتمشلردر • اما دائرهٔ عظیمه اولدر که بالاده بیان اولندیغی کبی کرهٔ عالمی تنصیف ایدوب
مرکزی شبه سز مرکز عالم اوله • و اما دائرهٔ صغیره اولدر که کرهٔ عالمی تنصیف ایتمز • هرچند کندی کره سنه
نسبتله عظیم ایسه ده اکا صغیره دیرلر • مناطق تداویر کبی • اما دوائر عظام اولکی دائرهٔ معدل النهار
و دائرهٔ منطقة البروج • و دائرهٔ مارة بالاقطاب الاربعة • و دائرهٔ افقی • و دائرهٔ نصف النهار • و دائرهٔ ارتفاع
و دائرهٔ اول سموات • و دائرهٔ میل • و دائرهٔ عرض • و دائرهٔ وسط سماء الرؤیه در • و بو دوائر مذکورهٔ مشهوره‌نک
بعضیسی کرهٔ عالم اوزرنده منفصل و متحرک وضع اولنمشدر • و بعضیسی متصل و ثابت رسم اولنمشدر •
اما منفصل و متحرک اولانلر دوائر عظام آلتی دائره‌در . بری دائرهٔ افقدر • و بری دائرهٔ نصف النهاردر • و بری
دائرهٔ ارتفاعدر • و بری دائرهٔ اول السمیتدر • و بری دائرهٔ میلدر • و بری دائرهٔ عرضدر • واما متصل
و ثابت اولانلر دوائر ستهٔ مذکوره‌نک غیریدر که اولانلر دوائر عظام و دوائر صغاردر اما دوائر عشرهٔ عظامدن
دائرهٔ اولی معدل النهاردر • و فلک مستقیم دخی دیرلر • بیکا انکچون معدل دیرلر که شمس بو کا مسامت
اولدقده عرض تسعیندن ماعدا جمیع نواحیده لیل و نهار تقریبا معتدل یعنی مساوی اولور • و بو معدلک
سطحنده کرهٔ زمین اوزرنده مرتسم اولان دائره‌یه خط استوا دیرلر • زیرا که فلک اعلانک استوا اوزره طولا
کبی حرکتی ایدر یعنی معدل النهار عالمی قاطع فرض اولندقده خط استوا سطح ارضی اوزرنده آندن حادث
اولان دائره‌نک محیطیدر • و معدل النهاره موازی اولان دوائر مدارات یومیه دیرلر • و بونلر دوائر
صغار موهومه‌در که فلک اعظمده فرض اولنان هر نقطه‌دن فلک مرقومک دوریله آنک اوزرنده • ایکی
قطبی اولان قطب عالم ایله منطقه سی و لامعدلک آره سنده مرتسم اولور • و بو دوائره حرکت یومیه ایله
رسم اولنمقلرندن • بونلره مدارات یومیه دیرلر • واما دائرهٔ ثانیه منطقة البروجدر • و فلک البروج
دخی دیرلر وبروج اثنی عشریه‌نک اوزرنده اعتبار اولندیغندن • بوکا دائرة البروج دخی دیرلر • و بو کا
موازی اولان دوائر مدارات عرضیه دیرلر • زیرا که مرکزی کوکبک آنلرک برینک سطحنده بولنسه دائرهٔ بروجدن
شماله یا جنوبه مائل اولمش اولور • پس اول کوکبک عرضی اول دائره ایله دائرة البروج آره سنده اولان
مسافه‌در • و بو دوائر دخی مدارات یومیه کبی صغار موهومه‌در • چونکه فلک البروجک ایکی قطبی • دائرة
البروجک ایکی قطبیدر • عالمک ایکی قطبی اولان معدل نهارک قطبلرندن بشقه‌در پس لازمدر که معدل النهار
ایله

دائره

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣١

دائرهٔ بروج محیط عالم اوزرنده ایکی نقطهٔ متقابله عندنده تقاطع ایده‌لرکه اول نقطه‌لرك آره‌سنده
هر برنده نصف دائره منحصر اوله زیراکه دائرة البروج معدل کبی عظیمه‌در واول نقطه‌نك بری که فلك
البروج معدلدن شماله میلنی آندن باشلر اکا نقطهٔ اعتدال ربیعی دیرلر زیراکه شمس اکا کلدکده اکثر
معموره‌ده فصل ربیع حاصل اولور ومقابلنه نقطهٔ اعتدال خریفی دیرلر وبینلازمدر که دائرهٔ بروجك
معدل‌النهاردن غایت بعدی نصفلری منتصفنده ایکی نقطه عندنده اوله‌که بری قطب شمالی سمتنده‌در
واکا نقطهٔ انقلاب صیفی دیرلر واو بری قطب جنوبی سمتنده‌در واکا نقطهٔ انقلاب شتوی دیرلر
پس بو ایکی تقاطع وایکی بعدله دائرهٔ بروجك دورت نقطه‌سی تعیین اولمشدر که آنلرله دورت ربعه
منقسم اولمشدر بعده بو دورت بعدن ایکی ربع متلاصقك هر بری اوزرنده ایکی نقطه فرض اولمشدر
آنلرله اول ربعلر اوچر متساوی قسملره منقسم بولنمشدر بعده اللی دائرهٔ عظیمه توهم قیلنمشدر که جمله‌سی
ایکی نقطهٔ متقابله‌دره یعنی ایکی قطب بروج اوزرنده تقاطع ایتمشلردر واما دائرهٔ ثالثه قطاب
اربعه دنلور ایکی دائره‌درکه دوائر ستهٔ مذکوره‌نك بریدر وبونك کرهٔ عالم اوزرنده ایکی قطبی
ایکی نقطهٔ اعتدالدر وبو دائره ایکی قطب عالمی وایکی قطب بروجی وایکی نقطهٔ انقلابی مرور
ایتمشدر انکچون بوکا الدائرة المارة بالاقطاب الاربعه دیرلر ودوائر ستهٔ موهومه‌نك بری اول
دائره‌درکه ایکی نقطهٔ اعتدالدن مرور قیلمشدر وقطبلری ایکی نقطهٔ انقلاب اولمشدر ودوائر سته‌نك
قالان دورت دائره اول ایکی ربع اوزرنده فرض اولنان دورت نقطه‌دن واوله‌وردك مقابلنده بولنان
دورت اخر نقطه‌دن مرور ایلمشلردر وبونلرك قطبلری دائرهٔ بروج اوزرنده فرض اولنان
نقطه‌لردر پس فلك ثامن بو دوائر سته ایله اون ایکی قسم اولمشدر وهر قسمی ایکی نصف دائره
احاطه قیلمشدر وهر قسمی منطقهٔ بروجدن بولنان قوس برج اسمیله شهرت بولمشدر
انکچون فلك ثامنك اسمی فلك البروج اولمشدر وبو دوائر سته عالمی قاطع فرض اولنسه فلك
اعظم وافلاك تحتانیه‌نك جمله‌سی اون ایکی برجه منقسم اولور واما دائرهٔ اربعه دائرهٔ افقدر وبو
بر دائرهٔ عظیمهٔ متحرکه‌درکه فلکك کورینن نصفندن کورینمین نصفنی فصل ایتمشدر وبوکا نسبتله
طلوع وغروب کواکب متعین ومعلوم اولمشدر وبونك ایکی قطبی سمت رأس وقدم بولنان ایکی
نقطه‌در وبو دائرهٔ افق معدل‌النهاری ایکی نقطه‌ده تنصیف ایتمشدر که برینه نقطهٔ مشرق ومطلع
اعتدال دیرلر وبرینه نقطهٔ مغرب ومغرب اعتدال اطلاق ایدرلر وبو ایکی نقطه ما بیننی وصل
ایدن خط مستقیمه خط مشرق ومغرب وخط اعتدال دیرلر وبو دائرهٔ افق دائرهٔ بروج ایله تقاطع
ایلدیکی ایکی نقطه‌یه طالع وغارب دیرلر ونقطهٔ مشرق ایله دائرهٔ بروج یاخود کوکب آره‌سنده
دائرهٔ افقدن واقع اولان قوس اقصره سعة المشرق دیرلر ونقطهٔ مغرب ایله آنلرك آره‌سنده
بولنان قوس اقصره سعة المغرب دیرلر وبو دائرهٔ افقه متوازی اولان دوائر صغاره مقنطرات دیرلر
دائرهٔ افقك فوقنده بولنانلره مقنطرات ارتفاع اطلاق ایدرلر وتحتنده بولنانلره مقنطرات
انحطاط دیرلر واما دائرهٔ خامسه دائرهٔ نصف نهاردر وبو دخی بر دائرهٔ عظیمهٔ متحرکه‌درکه
ایکی قطب عالمدن ونقطهٔ سمت رأس وقدمدن مرور ایتمشدر وبونك ایکی قطبی نقطهٔ مشرق
ونقطهٔ مغربدر وبو دائرهٔ نصف نهار دائرهٔ افقی ایکی نقطه‌ده تنصیف ایتمشدر که بری نقطهٔ جنوب
وبری نقطهٔ شمالدر وبو ایکی نقطه‌نك ما بیننی وصل ایدن خطه خط نصف النهار وخط زوال
وخط الجنوب والشمال دیرلر وبو مذکوراتك جمله‌سی عرض تسعینك غیریسنده‌در واما دائرهٔ
سادسه دائرهٔ ارتفاعدر وبوکا دائرهٔ سمتیه دخی دیرلر وبو بر عظیمهٔ متحرکه‌درکه سمت رأس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وقوسدن مرور ایدوب اول خطك رأسندن عبور ایتمشدر كه اول خط مركز عالمدن كلوب
مركز شمسدن یاكوكبدن كچوب سطح فلك اعلایه چقمشدر ٭ وبو دائرهٔ ارتفاع اول دائرهٔ افقی
زوایای قائمه اوزره ایكی نقطه ایله تقاطع ایتمشدر كه اول نقطه‌لر ثابت اولمیوب دائرهٔ افق اوزره
انتقال شمس وكوكب حسبیله منتقل اولورلر ٭ وهر برینه نقطهٔ سمت اطلاق ایدرلر وبو نقطه‌لر ایله
نقطهٔ مشرق ونقطهٔ مغرب آره‌لرنده دائرهٔ افقدن بولنان قوس سمت دیرلر ٭ وبو ایكی
نقطهٔ سمت ایله نقطهٔ جنوب ونقطهٔ شمال آره‌لرنده بولنان قوسه تمام سمت اطلاق ایدرلر وبو
دائرهٔ ارتفاع ٭ دائرهٔ نصف النهاره بر كون بر كیجه‌ده ایكی دفعه منطبق اولور ٭ واما دائرهٔ سابعه
ودائرهٔ اول السموات ایدر ٭ وبو بر عظیمه متحركه دركه نقطهٔ رأس وقدمدن ونقطهٔ مشرق ومغربدن
مرور ایتمشدر ٭ وبونك قطبلری نقطهٔ جنوب وشمالدر ٭ وبو دائرهٔ اول السموات ایله دائرهٔ نصف
نهار ایله نقطهٔ سمت رأس وقدمده زوایای قائمه اوزره تقاطع ایتمشدر ٭ وكرهٔ عالمی دائرهٔ ایله
ودائرهٔ نصف نهار ایله ٭ ودائرهٔ افق ایله سكز برابر قسم اولمشدر ٭ دورت فوق الافق ودورت دخی
تحت الافق بولنمشدر ٭ وبو دائره‌یه انكچون اول السموات دیرلركه ٭ دائرهٔ ارتفاع بونك اوزرینه منطبق
اولدقده آنك قوس سمتی وتمام سمتی مالمازه ٭ ودائرهٔ اول السمواته مماس اولان مدار یومی‌یه مدار ابد
دیرلر ٭ اهلنك سمت رأسندن مدار ایدر ٭ واما دائرهٔ ثامنه ٭ دائرهٔ میلدر ٭ بو دخی بر عظیمهٔ متحركه دركه
معدل النهارك ایكی قطبندن مرور ایتمشدر ٭ ومعدل النهاردن بعد كوكب ٭ ومیل منطقة البروج بونكله
بلنمشدر ٭ وبوكا میل اول دخی دینلمشدر ٭ واما دائرهٔ تاسعه ٭ دائرهٔ عرضدر ٭ بو دخی بر عظیمهٔ
متحركه دركه فلك بروجك ایكی قطبندن مرور ایدوب ٭ اول خطك رأسندن عبور ایتمشدركه
اول خط مركز عالمدن كلوب ٭ مركز كوكبدن كچوب ٭ سطح فلك بروجدن خروج ایتمشدر ٭ وبو دائره
عرض ایله عرض كوكب بلنمشدر ٭ ومعدل النهاردن فلك بروجك میل ثانیسی بونكله بلنمشدر ٭
واما دائرهٔ عاشره ٭ دائرهٔ وسط سما رؤیتدر ٭ وبو دائره منطقة البروجك ٭ ودائرهٔ افقك
اقطابندن مرور ایتمشدر ٭ وبونك ایكی قطبی طالع وغارب نقطه‌لریدر ٭ ودائرهٔ افق ایله قطب
منطقة البروج آره‌سنده یا عكسیله بو دائره‌دن واقع اولان قوس اقدم عرض اقلیم رؤیتدر ٭
وبو اراده بو دائرهٔ عظامی بیان ایله ... لنوب دوائر باقیه‌یی محللری كلدكده یازلمق نوعی تشكیلات ٭

نوع خامس

هیئت طبقات افلاك كلیه‌یی ٭ واثبات حركات افلاك جزئیه‌یی وكیفیت حركتلرینی وترتیب هیئت
وتحدیدجهات ٭ وماهیت اجرام علویه‌یی اجمالا الابدادر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل هیئت
دیمشلردركه ٭ اول مبدع بدایع مصنوعات ٭ جناب حكیم خلاق كائنات ٭ حضرتلرینك مراد وصنعیله
جمیع اجرام افلاك واجسام عناصر تا خاك ٭ اوراق كلم مثال بر بری درونده حال ٭ كرات عدیده
اولوب ٭ علی الترتیب كبراسی وصغراسی محیط ومحوقه ٭ وجمیع جهتلردن تماما ومطبق جملهٔ كرهٔ واحد
شكلنه كیروب عالم جسمانی ٭ قدرة وحكمت ربانی ٭ برله بو نظام ٭ بدیع الانتظام ٭ حكمت اقتضاسی
اوزره طرح وبنا سیس اولنمشدر ٭ بلكه بو هیكل غریب التركیب ٭ وعجیب الترتیبك ٭ هیئتی شكل و
حكایه سلامك ٭ واكثر علمانك دینك ٭ رأی اصابت قرینلری اوزره بویله ایدن وقبول اولنمشدركه ٭
عالم اجسام بر بری محیط كرات ٭ وعناصر اوزرنده افلاك بصل مثالی طبقات ٭ اولوب
مجموعی بر طوپ شكلنه كیرمشدر ٭ واجرام اثیریه یعنی افلاك كلیه طقوزه منحصر اولوب جمیع
اجرام عالیات ٭ وعناصر سفلیاتك ٭ حاق وسطنده بر جز وهمیه واردركه ٭ اول مركز عالم

وزیرلی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

91

٣٢

وزیر پای ایتمدزر وبو طقوز عدد سمواتك اكبر واعظمی فلك اطلسدركه محدد جهات
جهان وسعین اوقات زمان اودر وفلك مرقوم افلاك سائره یی قبضه حكومتنه
الوب یكرمی دورت ساعتده بركره جمیع كواكب نیرات وثابتات وسیارات ایله شرقدن
غربه دور ایدر پس دائما طلوع وغروب كه لیل ونهار وروز روشن وشب تارده
واقع اولور جمله سی آنك حركتنه منوط ومربوطدر وبو افلاك تسعه نك فلك اخیری
فلك قمردركه كائنات جوتیمایی وعالم كون وفساد اشیایی جمله جهتلردن احاطه ایتمشدر
وكرات عناصر اربعه بو فلك قمرك درونده مرتبنجه قرار وثبات بولمشلردر وعلی كل
حال جانب محیط جهت فوق وجانب مركز جهت تحت اولوب بسیط ارض ومادّه قائم
وسائر اولان اشخاصك رأسلری فلك قمر سمتنه وقدملری مركز عالم جهتنه واقع اولدیغی
امر مقرردر وبو افلاك تسعه ومافیها صاف ومصفی وشفاف اولوب كمال صفوتلرندن
بونلره كابللوری وكاه جمدی وكاه آبی اطلاق ایتمشلردر اگرچه كلیات وجزئیات
افلاك وعناصر خلالنده فضله ویا خلا اولمدیغنده حكمانك جمله سی اتفاق ایتمشلردر
لكن ماورای فلك اعظمده بحثی متواتر اولان خلاء حكمای قدما مادّه دن مجرد بعد
موجود دیكله ومتكلمین بعد موهوم ایله تعبیر وتفسیر ایتمشلردر چونكه افلاك
كلیه تعیینی احوال سموات ضبطنه وفا ایتمیوب اهل هیئت سبعه سیاره یه عارض
اولان اموری مشاهده ایلدیلر یعنی كواكب مرقومه ده كاه استقامت وكاه اقامت
وكاه بطؤ وكاه سرعت وكاه رجعت كوروب كاه آفتاب كبی میل كلیده عبارت
اولان ایكی انقلاب نقطه لری بیننه سیر وتخصیص ایتدكلری وكاه سیارات سائره
كبی انقلاب نقطه لرین شمال وجنوبه عظیم تجاوز ایله كتدكلرینی وكاه ضیالری ازدیاد
وكاه نقصان بولوب بو یله حالات ایله كاه ارضه قریب وكاه بعید اولدقلرینی
واحوال خسوف وكسوف دخی مطرح اولمیوب كاه كلی وكاه جزوی اولدقلرینی كوروب
ملاحظه ایلدیلر والحاصل وقتاكه آنلر سماوات بو منكورات امثالی امور
مختلفه یی نظرده معاینه ایلدیلر پس [illegible] بابنی شرح وبیان وتقویم وتعدیل
وتسویه وتنظیمه افلاك كلیه نك درون[illegible] یعنی متحد المركز اولان سطح متوازی
بیننده واقع تختلرنده ارضی شامل وغیر شامل مركزلری و قطبلری متحد ومختلف
وغلظت ورقتده متساوی وغیر متساوی نیچه نیچه افلاك جزئیه فرض ایتمكه محتاج
اولوب بونلری اعضای ابدانه تشبیه ایدوب افلاك ثانیه وتداویر اعتبار
ایتمشلردر ایمدی بیلزاول بدیع السموات والارض اولان صانع حكیم
حضرتلرینك دقایق صنعتنی وحقایق حكمتنی تفكر وتذكر له معرفتی طالبلرینه
تخییل اجزای افلاك آسان اولوب اول معقولات بو محسوسات امثالی عیان
وصفحه بیان اوزره مجسم نشان اولمق ایچون افلاك كلیه نك اشكال وصورتلرین
بو محلده رسم وتصویر ایتمشدر بعض قشور افلاكدن لب لبابه خاكه دخول
ایدوب آندن كندیكلوب رنكی بولمق ایچون ترتیب سموات بیان وكتابنده اعلادن

اسفله تنزل طریقنی طوتمشدر
وصورت افلاك كلیه بودر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

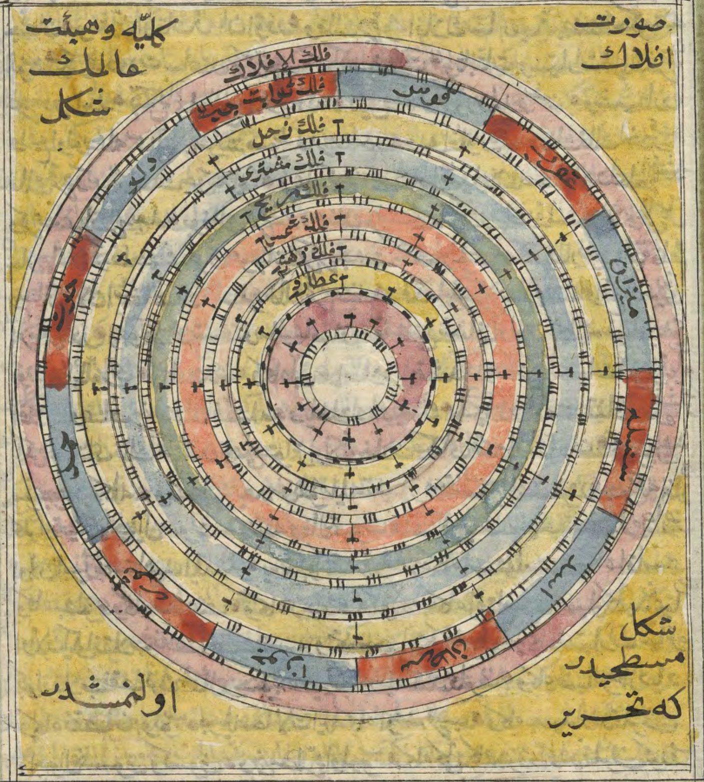

نوع سادس

هيئت فلك اطلسی • وسرعت حركت يوميه سنی وجميع افلاك وعناصره اولان تحكم و
تسلطنی • ووسعت فضاسنی بلدرر ای عزيز معلوم اولسونكه اهل هيئت دېمشلردركه
فلك اعلاكه • فلك قمره نسبتله فلك تاسعدر • مالاده بيانی اولنديغی اوزره نتيجه لنمش ولنشات
ايله شهرتياب اولمشدر • ومركزی مركز عالم • وقطبی قطب عالم اولوب • ايكی سطح متوازی
برله محاط بر جرم كريدر • ونجوم وكواكبدن معرا اولمغله • فلك اطلس تسميه اولنمشدر •
وجميع اجرام واجسامی محيط اولمغله • عالم جسمانی كندوده نهايت بولوب • فوق حقيقی
ومحدد جهات اولمشدر • وماورای سماواته خلا وملا امتناعی فرض اولنمغله • بونك
سطح محدبی • برنسنه يه تماسدن بريدر • وبللور كبی جسم بسيط صافيدر • وجميع
نقوشدن عاريدر • لكن سطح مقعری كندی جوفنده اولان فلك ثوابتك سطح محدبنه
مماسدر • وبو فلك اعظمك تحتنده افلاك جزئيه فرض اولنمغله احتياج اولمیوب • انجق
دوائر عظامدن معدل النهار دائره سی بونك محيطنده ايكی قطبی منتصفنده • دائره ميل
فرض اولنمشدر • وفلك مرقوم بوكونه وسعت وعظمتله مركز عالم حولنده شرقدن غربه حركت

وضعيه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

Tracy McGregor Gift

نوع اول حضرت واجب الوجودك اثباتنى برهان ايله بلدرر ١٥	نوع ثانى ممكن الوجود اولان اقسام خمسهٔ جواهرى اجمالا بلدرر ١٦	نوع ثالث ممكن الوجود اولان اقسام تسعهٔ اعراضى اجمالا بلدرر ١٦	فصل ثانى ترتيب ظهور عقول ونفوس و افلاككى وتبدل اركانى و تولده موالیدى دورت نوع ايله بلدرر ١٧
نوع اول ترتيب ظهور عقول ونفوس افلاككى وعناصر اربعه دن صدور ايدن كيفياتى بلدرر ١٧	نوع ثانى عناصر اربعه نك مراتب طبايعنى وبربرى بينه انقلابنى بلدرر ١٧	نوع ثالث كلى استحالهٔ عناصرى وتولد معدن و نبات وحيوان وانسان وبينلرنده متوسطى بلدرر ١٨	نوع رابع مبدأ ومعاد ارواحى وكيفيت دوران وجود [illegible] بلدرر ١٨
فصل ثالث علم حسابك اقسامى اولا قواعدنى اهون وجوه اوزره اون نوع ايله بلدرر ١٩	نوع اول عددك تعريفنى وصحيحنى وكسورنى ومنطقنى واصمنى وتامنى وناقصنى بلدرر ٢٠	نوع ثانى اصول وفروع مراتب عددى وتعريفاتى جمعى و تفريقى وتضعيفى وضربى و تنصيفى وقسمتنى بلدرر ٢٠	نوع ثالث جمعك طريق اهونك بيان ايدر ٢٠
نوع رابع تفريق اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢١	نوع خامس تضعيف اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢١	نوع سادس تنصيف اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢١	نوع سابع انواع ضربك طرق اسهلن بيان ايدر ٢١
نوع ثامن قسمت اعدادك طريق اهونن بيان ايدر ٢٢	نوع تاسع جذر وكسورك استخراجك طريق اهونن بيان ايدر ٢٣	نوع عاشر مجهولات عدديه‌يى استخراجك طريق اهونن بيان ايدر ٢٤	فصل رابع علم هندسه‌نك الى اولا اشكالنى دورت نوع ايله بلدرر ٢٥
نوع اول نقطه وخط وسطح وجسمك تعريفلرى وخط وسطحك اقسامنى بلدرر ٢٥	نوع ثانى مثلثات ومربعات وزوايانك ودائره ومركز ومحيطنى وقطر وقوسنى بلدرر ٢٥	نوع ثالث اشكال مجسمه‌نك مكعبى واسطوانه‌يى ومخروطى وكره‌يى واجزاسنى بلدرر ٢٦	نوع رابع اشكال مسطحه‌نك مساحه‌لرن ومجسمه‌نك مقدار وارتفاعلرك بلدرر ٢٧
باب ثانى اثبات كرويت هيئت عالمى وتفصيل احوال افلاككى اون فصل ايله بيان ايدر ٢٧	فصل اول كرويت عالمى ودوائر عظماى وطبقات افلاك وعناصرى وفلك اعظمى التى نوع ايله بلدرر ٢٧	نوع اول ادله كرويت افلاك وعناصرى وكرويته متعلق ولاسيما مسائل عجيبه‌يى بلدرر ٢٧	نوع ثانى كرويت عالمى اثبات ايدن ادله عقليه‌يى بيان ايدر ٢٩
نوع ثالث قاعده استناره‌يه مبنى اولان مسائل عجيبه‌يى بلدرر ٣٠	نوع رابع كرهٔ عالمده اوزرنه رسم اولنان دوائر عشرهٔ عظماى وصغارى بلدرر ٣٠	نوع خامس طبقات افلاك كليه‌يى واثبات افلاك جزئيه‌يى وحركتلرن بلدرر ٣١	نوع سادس هيئت فلك اطلسى وحركت يوميه‌سنى وسائر اوصافنى بلدرر ٣١

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وضعیه سریعه سیله دوننده اولان افلاککی بالجمله کره ناری وکره هوادن برمقداری
دوندروب یکرمی دورت ساعت مستویه ده بر دوره سنی تمام ایدر • وهر فلکک برمکان
وحیزی واردرکه آندن هرگز انتقال ایتمز لکن کندی مکاننده جمیع اجزاسیله حرکت
وضعیه برله متحرکدرکه طرفة العین قدر ساکن اولماز • وفلک اعظمک منطقه سی حرکتی
بغایت سریعدر • نته کیم برهان هندسیه ایله ثابتدرکه فرس هدوودرکض شدیده حالنده
ایکی ایاغنی قالدورنجه قویونجیه دک فلک اعظم اوچ بیک فرسخ مسافه حرکت ایدر • سبحان الصانع
الحکیم • بونه سرعت غریبه در • ونه قوت عجیبه درکه • بر لحظه ده قطر کره زمینک زیاده مسافه
شمس فلکیله آلوب کیدر • وبو سرعته اول حدیث شریف شهادت ایدرکه • حبیب اکرم صلی الله
علیه وسلم جبریل امین علیه السلامه زوال وقتنده سؤال ایتمشدرکه • یا اخی جبرائیل هل زالت
الشمس جبریل امین جواب ایتمشدرکه • لا نعم • پس حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم سؤال
ایتمشدرکه لادن صکره نعم نیچون دیدک جبریل امین جواب ایتمشدرکه • سن سؤال ایلدکده
هنوز شمس زائل اولمشدی • بن لا دینجیه دک شمس بش یوز فرسخ مسافه قطع ایدوب نصف نهاردن
زائل اولمشدی انکچون نعم دیدم • وحق تعالی بو نصل ایله بیورمشدرکه والشمس تجری لمستقر
لها ذلک تقدیر العزیز العلیم • نفی ایله قرائت ایدنلرک روایتی اوزره در • وآنلر ابن عباس وابن
مسعود • وعکرمه • وعطا • حضرتلریدر • رضی الله تعالی عنهم • اگرچه اهل حساب وهندسه
افلاکک ونجومک ابعاد واجرامنک اثخان ومساحه لرن حساب وقیاس ایله تفصیل وتطویل اوزره
بیان وعیان ایتمشلردر • لکن فلک اعظمک عظمتی مقدارین بلمیه • ووسعتی مساحه سن تحصیل قیلمیه
ومرکز عالمدن بعد سطح محدبنی حساب وقیاسدن عجز وقصورلرینه اعتراف واقرار ایدوب • آنی انجق خلق
ایدن خلاق بلور دیمشلردر • اما افلاک سائره یی • وکواکب ثوابت وسیاره یی • اهل حساب
وهندسه آلات رصدیه ایله کیل وتقدیر ایتدکلری اوزره • بونده برمقدار اشارتله بیان
ایتمک مناسب کورلمشدر • تاکیم بزوم مقصد اقصامز اولان معرفت مولایه وسیله بولنان
اطوار صنعتلرن تفکر • واسرار حکمتلرن تذکر • واثار قدرت وعظمتن تدبر وتماشا اولنه
انسان اولوب جمله یی کندی وجودلرنده موجود کوروب • عارف نفسلری اوله لر • اندن معرفت ربه یول
بوله لر اگرچه افلاک ونجومک کیل وتقدیری • حکمت ریاضیه فنی جهتیله اولان کمسه لره بعید
ومحال کورینور • لکن نفس الامرده محقق وثابت علوم یقینیه قواعدینه مبنی احکام عقلیه در
واسامی هیئت اجرام علویه • حکمای متقدمین عندنده جمیع افلاک ونجوم بسیطه درکه • نه
ثقیله در • ونه خفیفه در • ونه حاره در • ونه بارده در • ونه رطبه در • ونه یابسه • ونه خرق
قبول ایدرلر • ونه التیام قبول ایدرلر • بغایت لطیف وصافیه لر • نته کیم حق تعالی بیورمشدر
لخلق السموات والارض اکبر من خلق الناس ولکن اکثر الناس لا یعلمون • فسبحان الله العظیم
ذی القدرة والجلال • وسبحان من اوجد العالم وابدعه علی غیر مثال وقدر حرکات الافلاک
تعاقب الایام واللیال • ربنا ما خلقت هذا باطلا • سبحانک فقنا عذاب النار •
واجعلنا من المتفکرین فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار •

فصل ثانی

هیئت سماء ذات البروجی • واشکال واسماء بروجی • وطبقات مثلثات بروجی • وثوابتدن منازل قمر
خروجی • ومعرفت ابعاده • واجرامی • دورت نوع ایله بلدرر نوع اول فلک ثامنی بلدرر ای عزیزا

معلوم اولسونكه • اهل هيئت ديمشلردركه افلاك وعناصرك اون اوچ طبقه سی بری برینی
محيط اولوب • بری برينه بر مرتبه مماس ومطابق اولمشدر • افلاك وعناصرده ذره قدر خالی
بر مقام يوقدر لباب الباب طولمشدر • وجمله سی باشكا دونوب • وجوز كبى ظروف وقشور اولمشدر •
پس خارج اولان فلك بالاده بيان اولنان فلك اعظمدر • وآنك داخلنده بولنان قشرك فلك ثامندر كه
فلك بروج وفلك ثوابت نامیله مشهوردر • وفلك اعظمك جوفنده قرار وثبات ایله مذكوردر •
ومركزى مركز عالم اولوب • قطبی قطب عالمدن بر جانبه يكرمی اوچ ونصف درجه ميل قيلوب
ايكی سطح متوازی برله محاط بر جرم كريدر • وسطح محدبی فوقنده اولان فلك اعظمك سطح مقعرینه
تماس ایله طولمشدر • وسطح مقعری جوفنده اولان فلك زحلك سطح محدبنه مماس اولمشدر •
وكواكب ثوابت بحسنا ایله مرصع ومزیندر • وتصاویر متخیلهٔ بروج اثنی عشر ایله منقش
وملوندر • ومحرك الكل اولان فلك الافلاك ایله مركز عالم حولنده شرقدن غربه حركت ايدوب
مرافقتیله يكرمی دورت ساعت مستويه ده بر دوره سنی تمام ایلدكدن غيری كندی حركت
ذاتیه سیله قطب عالمدن غيری اولان قطبی اوزره • ومعدلدن غيری ايكی جانبه قطبی مقداری
مائل اولان منطقه سی اوزره غربدن شرقه بطی دور ايدر • وآهسته حركتیله تحتنده مركوز اولان
ثوابتی بالجمله اول جانبه اولوب كيدر • وبتمش سنهٔ شمسيه ده كندی منطقه سی اجزاسندن
انجق بر درجه قطع ايدر • پس ايكی بيك ويوز سنه ده بر برجی كيدر وبكرمی بش بيك والكی يوز سنه ده
بر دوره سنی تمام ايدر • وحكمای كلامدن بو مدتت حرقوسه تمامنده • بر وبحرك تبدلنی جميع امور
عالم بانقدیر حکیم اعلم • سراپا تجدد ایلردیمشلردر • وبو فلكك دخی تحتنده افلاك
جزویه فرضنه حاجت اولميوب انجق دائرهٔ عظامدن بر منطقة البروج دائره سی فلك مرقومك محيطنده
بين القطبين فرض اولنوب • اشكال بروج اثنی عشر بو منطقه نك نفسنده تعيين اولنمشدر •
والتی دائرهٔ عظیمهٔ مذكوره دخی بو فلكك ايكی قطبی اوزرنده متقاطع فرض اولنوب فلك مرقوم بو دوائر
ستّه ایله بطیخ مضلع شكلنده • اون ايكی قسم اولوب هر قسمنه بر اسم ایله برج اطلاق اولنمشدر مثلا برج حمل برج ...

نوع ثانی

كواكب مرصوده ایله بولنان اشكال واسماء بروجی • ومثلثات اربعه سنی بيلدرر • ای عزيز معلوم
اولسونكه • اهل هيئت ديمشلردركه بروج اثنی عشرك هر برنده مثلا شكل بطيخك هر بر فصی
وسطنده • يعنی فلك ثامنك اون ايكی حصه سندن هر برينك منتصفنده كواكب مرصوده نك
مجموعهٔ هيئتی بر شكله مشابه مشاهد اولنوب • اول برجك اسماسنه وجه تسميه قيلنمشدر •
مثلا برج حمل فلك ثامنك ساحه سنده بر حصه دركه • آنك منتصفنده رصد اولنان كواكب
بر خط ایله بری برينه وصل اولنسه آندن شكل حمل كورينور • وبروج باقيه بو كلقيا اولنور •
وبو فلكك تماما مسافهٔ فضا سنده • مركوز اولان كرات كواكبدن حكمای قدمانك رصد كرده
مقتضا سنجه • بيك يكرمی ايكی كوكب • منيری محتوی • ذی روحه وغيریه مشابه قرق سكز
صورت تخيل اولنمشدركه • اوچیوز قرق التی كوكب مرصوده يه اشتمال ايدن اون ايكی صورتی
مشهور ومعلوم اولان بروج اثنی عشر اسميله تسميه ايتمشلردر • وصور مرقومه نك يكرمی بر
منطقه نك جانب شمالنده واقع اولوب آنلرده اوچ يوز التمش كوكب ضبط اولنمشدر •
وقرق سكز صورتك باقيسی اون بش صورت منطقه نك جانب جنوبنده واقع اولوب
كواكب مرصوده دن اوچيوز اون التی كوكب • دخی بونلرك ساحه سنده تعيين اولنوب

ذكر اولنه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ذکر اولنان بیلك یکرمی ایکی کوکب تمامیله متعیّن اولمشدر • امّا منطقة البروجده واقع اولان
صورکواکب مشهوره نك اسماسی بونلردر • حمل • ثور • جوزا • بونکا توأمان دخی دیرلر • سرطان
اسد • سنبله • بونکا عذرا دخی دیرلر • میزان • عقرب • قوس • بونکا رامی دخی دیرلر • جدی • دلو •
حوت • بونکا سمکتان دخی دیرلر • وبروج مذکوره نك آلتیسی دائرهٔ معدّل النهارك شمالنده
واقع اولمغیله • بونلره بروج شمالیّه تسمیّه ایدرلر • وآلتیسی دخی معدّلك جنوبنده بولندیغیچون
آنلره بروج جنوبیّه دیرلر • امّا بروج شمالیّه • حمل • ثور • جوزا • سرطان • اسد • سنبله درر •
وامّا بروج جنوبیّه • میزان • عقرب • قوس • جدی • دلو • حوت درر • وبروج مرقومه نك
دوردینه منقلبه • ودوردینه ثابته • ودوردینه متجسّده دیرلر • امّا بروج منقلبه حمل • وسرطان
ومیزان • وجدیدر • وبونلره انکچون منقلبه اطلاق اولنمشدرکه • بونلرده زمان بر فصلدن بر
فصله منقلب اولور • وامّا حمله حلول شمس ایله زمان شتادن بهاره منقلب اولور • وامّا
سرطانه حصول شمس ایله زمان بهاردن صیفه منقلب اولور • وامّا میزانه دخول شمس ایله
زمان صیفدن خریفه منقلب اولور • وامّا جدیده وصول شمس ایله زمان خریفدن شتایه منقلب اولور
وابتدای حمله اعتدال ربیع • وابتدای سرطانه انقلاب صیفی • وابتدای میزانه اعتدال خریفی • وابتدای
جدیه انقلاب شتوی دیرلر • وامّا بروج ثابته • ثور • واسد • وعقرب • ودلودر • وبونلره انکچون
ثابته دیرلرکه • نه منقلب کبی انقلابه قالورلر • ونه متجسّده کبی ایکی حالتله ممتزج اولورلر •
وامّا بروج متجسّده جوزا • وسنبله • وقوس • وحوت درر • وبونلره اول سببدن متجسّده تسمیه
اولنمشدرکه • شمس بونلره بو بروجه براېرنده ایکن هر برنده زمان کندی حالیله اخر حالت بیننده
ممتزجدر • امّا جوزاده زمان ربیعده ایکن صیفه اقبال ایدوب ممتزج اولور • وامّا سنبله ده •
زمان صیفده ایکن خریف ایله ممتزج اولور • وامّا قوسده زمان خریفده ایکن •
شتا ایله ممتزج اولور • وامّا حوتده زمان شتاده ایکن ربیع ایله ممتزج اولور • •

بروج	ربیع	صیف	خریف	شتا
منقلبه	حمل	سرطان	میزان	جدی
ثابته	ثور	اسد	عقرب	دلو
متجسّده	جوزا	سنبله	قوس	حوت

امّا حکمای متأخرون عندنده • بروج اثنی عشرله سبعهٔ سیّاره عناصر اربعه امثالی طبایع
مختلفه اوزره دیرلرکه • هر اوج بر طبیعتده بولوب مثلّثات بروج اطلاق ایتمشلردر •
امّا حمل • واسد • وقوسه • مثلّثهٔ ناریه دیرلرکه • هر برینك طبیعتی حرارت ویبوستدر • وامّا
ثور • وسنبله • وجدی مثلّثه ترابیه درکه • هر برینك طبیعتی برودت ویبوستدر • وامّا
جوزا • ومیزان • ودلو • مثلّثهٔ هوائیه درکه • هر برینك طبیعتی حرارت ورطوبتدر • وامّا
سرطان • وعقرب • وحوت مثلّثهٔ مائیه درکه • بونلرك هر برینك طبیعتی رطوبت وبرودتدر • پس
توالی بروج اوزره برج ناری • وبرج خاکی • وبرج هوائی • وبرج آبی دیرلر • اوت ایکی برجی •
بو منوال اوزره عد ایدرلر • وبر دخی بروج اثنی عشرك بعضیسنی مذکر • وبعضیسنی مؤنث
طبیعتنده بولوب • بعضیلرینی نهاره • وبعضیلرینی لیله نسبت ایتمشلردرکه • التی برج مذکر
والتیسی مؤنثدر • امّا مذکر اولان بروج حمل • وجوزا • واسد • ومیزان • وقوس • ودلودرکه •
بروج مفرده درر • وامّا بروج مؤنثه • ثور • وسرطان • وسنبله • وعقرب • وجدی • وحوتدر •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بونلر بروج مزوّجه در • پس برج حملدن باشلیوب توالی بروج اوزره برمذکر و برمؤنث عد ایدلر • اون ایکی برجك تمامنه دکین کیدرلر • پس مثلث ناری ومثلث هوایی جمله بروج مذکره واقع اولوب مثلث خاکی ومثلث آبی جمله مؤنث بولنوب • مذکّر نهاری ومؤنث لیلی اولمشدر •

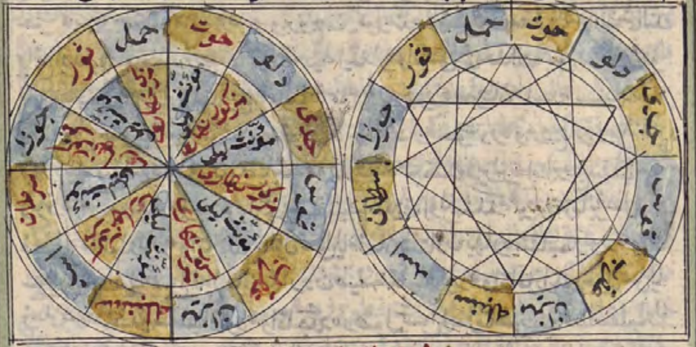

نوع ثالث

کواکب ثوابتدن اولان منازل قمریه اسما و اشکالیله • وفلك بروجده اولان امکانلریله وعرض اربعه ده طلوع وغروبلرن اوقات موضعیله بلدرر ای عزیزم معلومك اولسونکه حق تعالی کلام قدیمنده والقمر قدّرناه منازل • بیوردیغی منازل قمر یکرمی سکزدر که بو فلك بروجده ثابت اولان کواکبدر صودن منطقة البروجك قربنده بولنوب • قمر کندی فلکی منطقه سنده حرکت ذاتیهٔ غربیه سیله نصف برج حملده شمس ایله محاق اولدقدن • هر کیجه برکوکب برابرینه کلدکجه • اول کوکب برمنزل اعتبار اولنمشدر وقمر حرکت سریعه سیله اون ایکی برجی یکرمی سکز کونده قطع ودور ایدوب ینه مکانه رجوع ایلدیکندن یکرمی سکز منزل بولنمشدر • اولکی منزل شرطین • وآخری رشا تسمیه اولنمشدر • وهر ایکی منزل ما بینی اون ایکی درجه • واللی ایکی دقیقه اولمغله اون ایکی برجك هر بری یکرمی سکز منزلدن ایکی منزل وثلث منزله تقریبا حاوی بولنمشدر • والتی سنه مقدّم نظم اولنان منظومه مز بونده تحریر قلنمشدر •

نظم

الله ادیله باشلدز خبر •
شمس وماه ایلدکجه خوش حرکات
نظم قیلدم کتاب معتبری
بیك یوز التمش ایکی سنه ای جان
اون ایکی برج اون ایکی آی اولور
چار فصل اون ایکی ایله اولمش
خامسی اولدی تموز وسادسی آب
قیش دوکانون ویك شباطی زن
اون ایکی برجه بونلر اسما در
برج میزان وعقربی بیله در
چونکه شش برج باقی کچمش
انده در جمله باسات نجوم •

قیلدی تقریر شمس ایله قمری •
بعده حقی دیرای اهل خطاب •
دیدم اسمی منازل قمری
چرخ ثامن که اون ایکی بولینور
اوج بهار اولدی اوج خیابی اولدی
اولآذر ایکنجی نیسان در
اولدی ایلول سابعی بحساب
کلدی کون بروج اولدنه
برحمل ایکی ثور وجوزاد •
قوس ایله جدی ودلو وحوت ایکیلو
بل بیل ایامی اوجیلی التمش وبش
دور شرقی سریع سیراندر •

حمد لله حبیبنه صلوات •
اهل هیئت سوزنجه دربو کتاب
اولدی ابیاتی جمله یوز طقسان
هر بلکی اتوز سهم بولنور •
اوج خریفی اولدی اوج دخی قیشدر •
اوج ایار رابعی حزیران در •
ثامن وتاسع اولدی تشرینین •
اون کون اقدم شهور روم بلنه
سرطان واسد اله سنبله در
بیل باشی اول حمل صایلور • •
چرخ ثامنده دربو قسم ورسوم
هب طلوع وغروب اودوراندر •

اون ایکی برج

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اون ایكی برج یكرمی درت ساعت
ساعت اون بش درجه‌در عادت
اولملك دوریدر كونش سیری
اجیوز آلتمش بشنده بیری كوكك
جنبش تحول ایدر هر برینه
عرض قرق جزؤ اولا امكانده نولا
ساعت شب او كیجه اون بش اولور
اوچ كون اوچ كیجه برقراره قالور
نقل ایدنده كون اول حمله
اون ایكی ساعت اوله بی نقصان
هر بینه كون بكون كون اطول اولور
ایرشنك ساعتی طقوزی بوله
بعده كون بكون شب اوزن اولور
روز و شب برابر اولور او كون
بس بنه كون بكون شب اطول اولور
عرض میمده بو طوری تقائمدر
چرخ اولده در قمر مرآت
شمس ایله نور ماه تمائمدر
چاه چون كمت ایله اضلك اه سیدر
نورلی یاندن بزه خیال كورینور
چارده منزلی مه ایلسه سیر
كورینور نور بدر كامل اولور
شمسه اولدقجه متقرب هر آی
بزه طوغری دونر طونق بانی
اون ایكی برجه كون كسر بر ییل
كونده اون اوچ درجه بر اولا مشهور
كونده اون ایكی جزؤ او شمس كیجه
هر برینك نشانی ییلدز اولور
شَرَطین وبُطین وثُریّا شاع
صرفه عوا سماك ولیس غفره
بلده ذابح بلع سعود اخبیا
بلمك استرسن ایله شب نظری
اول كون اولدقده شمس افقده عیان
نقطه مغرب اولدی بل جنوب
قیا بو دورت نقطه اوسط تخمین

ایچره بر دوری ختم ایدر بر حت
چرخ چارمده كون مستقردر
انده یوق نجم و شمسدن غیری
سیر ایدر شمس كونده بر درجه
بیل تمامنده كلور یرینه
اول جدیه كلسه كون رخشان
كوندزك ساعتی طقوزی بولور
بعده كون بكون كون اطول اولور
كیجه كوندز برابرینه كله
كون بتاندن طوغادك كیجه هم
سرطانك اولینه كونش كه بولور
بس كوندز شبدن آلتی ساعت آلور
تا كه میزانك اولینه كلور
چونكه حمل اولینه بو بردر
تا كونش جدینك اولینه كلور
چرخ چارمده شمس هر نیچه در
اول مصیقل كثیف ربالذات
جرم مه مظلم و مدوردر
ارضه طوغری محاق قاره سیه
كوكه بكون ای كونشدن اولور ایراق
شمسه مه بیننده قرب اولیر
چونكه مرآت شمسدر بو قمر
آزار آزار كورینه نور سر چای
آیده بر یول بو دوره دائمدر
قطع ایلدی مه برآیده جمله‌یی بیل
شمس ایله چونكه قمر محاقی بولور
اون ایكی برجی بیست و هشت اوج
هر نشانك براسم و رسمی وار
دَبَران هَقعه هَنعه ایله ذراع
هم زبانا وبعده اكلیل
بس مقادیم مؤخر اولدی رشا
كوزله هم آفتاب تابانی
نقطه مشرق اولدر ایله نشان
ایكی یاندن دو نقطه اوسطی ال
هشت نقطه اغندن ایت تعیین

چون دونر نصف برج برساعت
اوسطنده متین مرصعدر
غربدن شرقه كون كیدر هر كون
آنده بر برجی قطع ایدر بیل حجه
روز و شب خط استوا دمسوا
زمهریر ابتداسیدر او زمان
بس كیجه كوندن آلتی ساعت آلور
تا حمل اولینه شمس بولور
كون طوغاندن بتانه دك او زمان
اون ایكی ساعت اوله اولمیه كم
ساعت روز او كونده اون بش اوله
اوج كون اوج كیجه اول قراره قالور
كلسه میزانك ابتداسنه كون
شرق و غرب ایكیسینه بر یردر
ییلده بر بو ایله دوری دائمدر
هم قمر بو فلكده اویلجه‌در
جرم شمسك ضیاسی دائمدر
اول كه نسدن یكاسته ردر
ایرتسی كیجه چون هلال كورینور
ارضه طوغری یوزی اولور براق
شمس ایله ماه خوش مقابل اولور
ظلمت لیلی نور محض ایلر
چونكه بولور هم او شمس تابانی
بو محاق و بو بدرك قائمدر
غربدن شرقه هم قمر طولاشور
ایرتسی كیجه آی مقدم اولور
بس منازل یكرمی سكز اولور
صای مرتب ایله بللی یار
نَثْرَه وطَرفه جَبْهه وزُبْره
قلب وشوله نعایم خوش بیل
كوك یوزنده منازل قمره
چون بولیه ابتدای میزانی
هم ایدنده او كون افقده غروب
قیل نشان نقطه جنوب و شمال
افقی فرض ایت او حیلیه التمش یای

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بسط طلوع و غروبی اندن صاه
چون یارم ساعت اول شب این مرده
هم یکرمنجی جزؤ خلالندن
بر ذراع ایکیسی آره سنی صاه
بر کوچك ییلدز اسمی باطحدر
نقطۀ مشرقك شماله باق
برج ثورك اونده بولدی قرار
نقطۀ مشرقك شمالندن
ثورك ایکرمی دوردی منصبدن
نقطه‌دن اون سکز درجه شمال
برج جوزاده جای سکزدر
نقطۀ مشرقك شمالی همین
برج جوزاده بیستمده عیان
نقطۀ مشرقك شماله باق
سرطان جزؤ خامسنده منیر
نقطۀ مشرقك شماله کیت
غربی شعرای شامیدر بلقب
اول ۸ ساعت او شب یکی کامل
هم یکرمی بشنجی جزؤنی آل
اسم شعرای یمانیدر بیل
کورینور طرفه تاسع ایله نظر
ایکی ییلدز بری اسدوندر
عاشر ماه جبهه ایله ظهور
بو معوج خطا وزره درت کوکب
هم اسددن یری یکرمی سکز
نقطۀ مشرقك شماله وار
سنبله اون بشی ایکا مسکن
صرفه بر نجمی اول قدرك
سنبله آخریدر ایکا مکان
چون منازلدن اول اوچنده همان
مغربه باق هم اول شب ایده‌نشان
نقطۀ مغربه نظر خوش قیل
رسمیله بیست و پنجم میزان
نقطۀ مغربك شمالنی آل
بریدر جزؤی اول عقرب

قوق درجه عرضده منازل تا
ابتدای منازل ایله ظهور
شرطین ایکی نجم عالیدر
بیست و هشتده حملده آنلره جا
۲ شرطین مؤخر اوله برآه
نقطه‌دن طوغه قرق جه ایراق
۳ چون ایکی ساعت اول شب ایله عبور
هم اوتوز درجه کمالندن
۴ اول شب اوچ ساعت و ربعده همان
برق اورور نجم خامسی الحال
۵ دوقوز بچق ساعت اول شب ایتمه هجوع
جزؤ ثامنده شکل نقطه شین
۶ بیلی بچق ساعت اول شب ایله مرور
نقطه‌دن اون سکز درجه ایراق
۷ بکله بش ساعت اول شب ایله نگاه
نقطه‌دن قرق درجه تحتی ایت
اولدر اول شمالی جر ییلدن
کورینور زنثره هشتم منزل
خورده انجمدن جر پاره سیدر
هم اسد اولنده درحاصل
نقطۀ مشرقك شمالندن
اسدك اون بشنده روشندر
نقطۀ مشرقك شمالنی آل
اول جنوبی عظیم و روشن هب
۱۱ اول ساعت طلفوز بچق او سحر
قیل یکرمی بشنجی جزؤده قرار
۱۲ چون طوغلی کون ایکله بله طوغا
اون ایکنجی منازل قمرك
۱۳ اولدی عوا اشبا نجم روشن
مشرقنده او شب بلند مکان
۱۴ چونکه بر ساعت اول شب ایله کذر
بتار آنده سماك اعزلی بیل
۱۵ تا کیم اوچ ساعت اول شب ایله دخول
هم یکرمی سکز درجه‌ده قال
هم برا اسمی سماك رامحدر

اول افتابدن بورسیه طوغه بتا
نقطۀ مشرقك شمالندن
بر جنوبی بری شمالیدر
اول جنوبی یاننده راسخدر
هم بطین اول ایکنجی منزل ماه
اوچ کوچك نجم در مثلث وار
اول کرا اوچنجی منزل ایله ظهور
خوشه شکلنده التی کوکبدر
طوغه دوردنجی منزلده برات
دال شکلنده بنج ییلدزدر
منزل خامس ایده هقعه طلوع
رأس جبارادی سه نجم نهان
هقعه التنجی منزل ایده ظهور
ایکی ییلدن شمال و غربی کبیر
کوره سنی تا ذراع هفتم ماه
ایکی روشن ستاده در بعقب
سرطاندن بریدر اون سکز
نقطۀ مشرقك شماله کل
چار نجم مربع اره سیدر
۹ نثرت سکز ساعت اون بش ایتسه کذر
هم اوتوزنجی جزؤ کمالندن
۱۰ هقعت و نیم ساعت اول شب المسیر مرکز
تا یکرمی بشنجی جزؤنه کل
اولدی قلب الاسد بیوك ییلدز
زبره در اون برنجی طوغه مکر
قوشه ییلدن جنوبیدر روشن
نقطه‌دن صرفه قرق شمال عوا
خورده انجم محیطی اولدی کنشان
طوغدی میزانك اون بشنده وطن
باقلیسن مغربیله بیل او زمان
منزل جارده هم افقده کیدر
اسمیدر تخت سنبله‌لی جان
پانزدهم غفره آنجق ایده نزول
بر مقوس خط او وزره اوچ کوکب
اوسطی رمح کنایه جاز جدر

جار منزل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جار منزل على التوالى اول
شاره همدر زبانا ایله غروب
ایکی ییلدز مقابل و براق
برج عقرب اوندرکا مکان
نقطهٔ مغربك جنوبنه باق
روشنی اولدی جبهة العقرب
١٨ بكله ساعت ایکی بچق اوله تا
اوتوز اوجنجی جزؤده غربنی بول
١٩ قلب عقربله بیله شوله اوروب
نقطه دن قرق طقوزده ایراق
٢٠ بكله دورت ساعت اولکیجه اوتوروب
اوتوز اوجنجی جزؤدر اکا یول
٢١ دخی بش ساعت اول شب اویوم تا
تا ایکرمی سکز درجه یه کل
هم برآدی قلاده درای جان
یا نه بیست و دوم اوله زا بج
ایکی ییلدز شمالیدر اعظم
اول دلو اوجینه اولدی مکان
نقطهٔ مغربك جنوبی نیجه
بر کوچك ییلدز آره لقده غریب
٢٤ کی طقوز ساعت اول شب ایتسه کذر
جزء ثامن اقدمدر اکا یول
٢٥ اون بچق ساعت اول شب ایله نظر
چار کوکب اوچ مثلث اولوب
٢٦ شرقه باق هم اول اخشامیت توفیق
طلوعها الشمس یا تمدن اقدم
نقطهٔ مشرقك شمالندن
اصلی بر نجد رجنوبی همان
٢٧ نقطهٔ مشرقك شمالینه کیت
نوعی اصلندن اقدام ایده ظهور
٢٨ شرقه باق بولدو شب محل عشا
شرقدن طوغمش اولدی اول راحت
ایکی ییلدزکه شرقی و غربی
هم حملی اون بشنده در حالا
منزل اولی اولور شرطین

اون بشنجی دن اقدام ایله نزول
نقطهٔ مغربك جنوبنه وار
ایکیسنك اراسی برمرزاق
١٧ جون ایکی ساعت اوله اول شب تار
نقطه دن هم اوتوز قدر ایراقجی
عقرب اولدی براسمی هم ای یار
هژده هم قلب عقرب اثنی ستا
بر مقوس خط اوزره اوچ کوکب
نهدهم منزل اوددر ایله غروب
قوشه ییلدز دراکیسی براق
بیستمی در نعایم این غروب
چار نجمی صغار و چاری کبار
کیم یکرمی بر نجی ییلدز بتا
قطعهٔ چخدرکه ساده اولور
اوسط جکی برجنا ایتدی مکان
نقطهٔ مغربك جنوبنی آل
بر کوچك نجم انکله نامی غنم
٢٣ هفت و نیم ساعت اول شب اوله ملولی
نقطه دن صاکی یکرمی اوج قدر
اول کوچك اول شماله یقین
بیست و چارم سعود دیدم کیدر
بر مقوس خط اوزره اوچ ییلدز
الخبیه بیست و پنجم آینه سحر
رابعی سعد و هم ردیفکا نام
ارتفاعیله هر برن تحقیق
بر بچق ساعت اخشام اوار ایکی
بیست و پنجم جزؤ کمالندن
ایکیسنك آراسی برمرزاق
هم اوتوز درجیله نجمی اینیت
ایکی ییلدزکه بعکی برمرزاق
طوغمشلی یکرمی سکز نجی ده شا
نقطهٔ مشرقك شمالندن
صف انجمله در سفینه کبی
نصف برج حملن اولسه محاق
هم بو ترتیب ایله شاید کینی

١٩ نبش ربع ساعت اولسه اول شب غروب
اندن اون طقوزنجی جزؤده بنار
هم براسمیك بلهٔ میزان
اولدم اکلیل و اوندنجی بنار
بر وزرآبی خط اوزره اوچ کوکب
برج عقربده جا بیست و چهار
نقطهٔ مغربك جنوبنی بول
سادس برج قوس اکا مطلب
نقطهٔ مغربك جنوبنه باق
بولدی قوسك ایکرمیسنده طراق
نقطهٔ مغربك جنوبنی بول
طوتدیلر جدی اوائلنده قرار
نقطهٔ مغربك جنوبنی آك
انجم اطرافنه قلاده اولور
٢٢ کیدی ساعت اولسه شب رایح
آندن اون سکزنجی جزؤده قال
ذابح آنی ایدرکیمی قربان
بیست و سئوم بلعدر این نزول
ایکی روشن ستاره درکه قریب
دلوك اون دوردنده مکانی همین
نقطهٔ مغربك جنوبنی بول
دلو برجنده جایی اون سکز
نقطهٔ مغربه قریب و جنوب
خامس برج حوتی قیلدی مقام
کیم مقدم دخی مؤخر هم
ایکیسی بیله طوغمش اوله معا
طوغه فرع مقدم آنده عیان
حوتدن پانزده هم او فرعه طراق
آنده طوغمش ایله مؤخر نور
فرع حوت اخرینه خوش براق
قالمش ایکن غروبه بر ساعت
هم اوتوزنجی جزؤ کمالندن
شکل اهلیلجیدر اول کویا
مه کونشدن بورسمه اوله ایراق
جون یکرمی سکز کون ایچره قمر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بومنازلدن ایدن جمله کیدر
چونکه بر محطقون یجق کون اولور
کون حسابی اولور او برای اوتوز
اولدیغک کیجه شمسه بل درجه
بلن مقداری کیجه شمس آندن
پس هر اون بش کیجه ده بر ساعت
سیر ایدر شوقدر کیجه غروبه کیدر
چونکه پیچر شمس اول اوّل حمله
مغربیله بلنمك اولور هب
نره ده طوغسه قارشوسنده بتار
اون ایکی برجی بوندن ایت تخمین

اول بکرمی سکز کیجه ایده کیجه
شمس ایله هم قمر محاقی بولور
یعنی هر نه شب قیلنسه مراد
کیم نه برجك قاچنده در اول کیجه
کیجسنه بر برجی ایکی ساعت اوده
ایدر ثابتات ایدر سرعت
هر نه کیجه بوکا قیاس اولنور
امر بر عکس اولور قولایلی کله
مغربنك بیانی اولانلاردن
قانده باتسه مقابلنده طوغار
تاکه سیاره و ثابته اوله عیان

هم کیجه شمس کوندی بر درجه
اول سببدن برای یکرمی طقوز
بومنازل تعلم اولور بعداد
قیل حسابی ابتدای میزاندن
هپ منازل طلوع غروب بتاراقم
کیم کونش هر کون ایکی قرصی قدر
بعد حسابی اوزره جمله سی بولنور
مشرقدن نسمیا اولان کوکب
مشرقدن بلنملی اوزمان
چون منازل بلندی بالتعیین
کیم کوکب برجی قیلدی مکان

چونکه بلندی کواکبی حق
سیر ایت افلاکی فکر قیل حق

نوع رابع

فلك بروجك وآنده اولان کواکب ثوابتك ابعاد واجرامنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب ابعاد واجرام افلاك ونجومی قوانین یقینیه ایله حساب وحساب ایلدکلرنده اتحاد ایله متفق اولمشلردر وسطح فلك اعظمك مسافه بعدی که فلك بروجك سطح محدبنك بعدیدر مرکز عالمدن تقریبا اوتوز اوچ بیك کره بیك وبشیوز یکرمی بش بیك وسکز یوز سکسان بر فرسخ بولنشدر وهر بر فرسخی اوچ میل وهر میلی اوچ بیك ذراع وهر بر ذراعی اوتوز ایکی اصبعك عرض قدر فرض وتقدیر قیلنمشلردر وهر بر اصبعی التی شعیره عرضی قدر وهر بر شعیره کاهل فرسدن التی قیل مقداری اعتبار ایدوب حساب مسافه عالم اجسامی بلمشلردر وبو فلك بروجك سطح مقعرینك مرکزدن مذکوره دن مسافه بعدی تقریبا اوتوز اوچ بیك کره بیك وبشیوز اون بیك ودورتیوز اللی فرسخ وفلك قمر قومك ثخنتی تقریبا اون بش بیك ودورتیوز اوتوز بر فرسخ بولنمشدر وکواکب ثوابتی التی قسم متفاوت بولوب قدر اوّل وقدر ثانی وقدر ثالث وقدر رابع وقدر خامس وقدر سادس برله تسمیه قیلمشلردر وقدر اولك اقطاری فلك بروجك ثخنته مطابق ومساوی اون بش بیك ودورتیوز اوتوز بر فرسخ بولوب مقادیر اجرام کواکبی جرم کره زمینه قیاس ونسبتله بیان وعیان قیلمشلردر اما قدر اولك اجرامنی تقریبا التی بچق جرم ارض قدر کیل وفرض ایدوب قدر ثانی اجرامنی بش بچق جرم ارض مقداری وقدر ثالث اجرامنی دورت بچق جرم زمین قدر وقدر رابع اجرامنی اوچ بچق کره ارض کبی وقدر خامس اجرامنی ایکی بچق کره زمین امثالی وقدر سادس اجرامنی بر بچق طوب زمین مقداری بولمشلردر وبراهین هندسیه ایله اثبات ایدوب حساب ایلمشلردر وجمیع کواکب ثوابت وسیاره نی کندی مواضعنك حرکت وضعیه ایله مرکزلری حولنده متحرك ودوار کوروب لا ساکن فی الافلاك مضمونینه مطلع اولمشلردر فسبحان الصانع الحکیم القادر القدیم جلت عظمته وعلت قدرته عن ادراك عقول الفحول

فصل ثالث

هیئت سماء سابعی وآنده اولان زحلی التی نوع ایله بلدرر نوع اوّل کوکب زحلك ثالث ممثلنی بلدرر

اوعزیز

٣٧

ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه کواکب سبعهٔ سیارهنك سماواتی
جملهسندن فلك زحلدرکه فلك قمردن عد اولنجه فلك سابعدر وفلك شمسك فوقنده بولنوب
افلاك علویه عنوانیله شهرتیاب اولان افلاك ثلاثهنك اعلاسی واعظمیدر وکوکب زحل کیوان
لقبیله ملقب اولوب اهل نجوم اکا نحس اکبر ولهندو بیکر دیمشلردرکه وبو فلکده اندن غیری
کوکب یوقدرکه بو فلکك حاکمی مجرد زحلدر امّا مشتری سعادتکستره سعد اکبر و مریخ احمر
جلاد منظره نحس اصغر دیمشلردر وامّا سعد اصغر اولان بانوی عزا زهرهٔ زهرا ومهتج اولان
دبیر سما عطارد خوب سیما فلك شمسك تحتنده قرار ایتدکلریله سفلیین اسمیله اولنوب
ثلاثهٔ علویه وسفلیین دینلوب جملهسنه نام دیکر الخمسهٔ متحیّره دیمشلردر کذلك
شمس منیره نیر اعظم وقمر خوب منظره نیر اصغر دینلوب بو جملهنك زمرهسی سبعهٔ سیاره
نامیله مشهور اولمشدر وارباب فن هیئت کوکب زحل ایچون اوج عدد فلك اثبات ایدوب
فلك اول که فلك کلّیدر مرکزده ومحورده وقطبلرده ومنطقهده وحرکتده فلك بروجه
مشابه اولدیغیچون بو کا فلك ممثل دیمشلردر وایکنجیسی فلك خارج المرکزدرکه ممثلك تحتنده
متوازی السطحین واقع اولوب مرکزی تدویره متحمل اولدیغندن بو کا فلك حامل دیمشلردر
واوچنجی فلکی فلك تدویردرکه کوکب زحل آنك بر طرفنده مرکوز اولوب فلك تدویر کندی مرکزی
اوزره حرکت وضعیهسیله دور ایلدکجه زحلی تحریك ایدوب معاتد وبرایلدکیچون بو کا فلك
تدویر دیمشلردر امّا فلك ممثل که فلك کلیدر ایکی سطح متوازی ایله محاط بر جسم کرهدر
وسطح اعلاسی فوقنده اولان فلك ثوابتك سطح مقعرینه وسطح ادناسی تحتنده اولان فلك
مشترینك سطح محدبنه مماسدر وبو فلك فوقنده وتحتنده بولنان افلاك سائرهٔ کلیه کبی
اولا فلك اعظمك حرکت ذاتیهسنه تابع اولوب حرکت اولی ایله مرکز عالم حولنده شرقدن
غربه حرکت قسریه ایله حرکت ایدر وثانیا کندی حرکت ذاتیهسیله مرکز عالم حولنده فلك
ثامنك حرکتی قدر غربدن شرقه آهسته کیدر فلاجرم فلك مرقومك تحتنده اولان کرات افلاك دخی
بالعرض حرکت شرقیه ایله متصف اولوب وبالذات حرکت غربیه ایله متصف اولمشلردر بیانی کلجکدر

نوع ثانی

کوکب زحلك فلك خارج المرکزی هیئتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت عندنده
کواکب سبعهٔ سیارهیه عارض اولان امور مختلفهنك تنظیم وتسویهسی افلاك کلیهنك تخوین
ودورونلرنده مختلفة الاطوار والادوار افلاك ثانیه وجزئیه اثباتنی اقتضا ایتمکله کوکب
زحلك نظام حالیچون فلك ممثلك جرمی داخلنده یعنی ایکی سطح متوازی محاط ولا ثخنی درونده حامل
نامیله فلك ثانی تقدیر ایتمشلردر وبو تعیین اولنان فلك ثانی ارضی شامل ومرکزی مرکز عالمدن
کندی قطری اجزاسیله التی بچوق درجه بعد ایله جهت اوجنه خارج ایکی سطح متوازی ایله محاط
بر جرم کرهیدر وبو کرهنك سطح محدبی فلك اولك سطح محدبی ایله بر نقطهده تماس ایتمشلردرکه اول
نقطه اوج اسمیله مسمادر واول نقطه مرکز عالمه نسبتله ابعد نقاطدر وکوکب زحل اول
نقطهیه کلدکده مرکز ارضدن بغایت بعید وعالی اولمش اولور کذلك بو فلك ثانینك سطح مقعری
فلك اولك سطح مقعرینه بر نقطه مشترکهده مماسدرکه اول نقطهیه حضیض اطلاق ایدرلر
وبو نقطه مرکز عالمه نسبتله اقرب نقاطدر وکوکب مرقوم بو فلك حاملك حرکتیله بو نقطهیه
کلدکده مرکز ارضه غایتله تقرب وتسفل ایتمش اولور پس بو تحریرك تقریرنجه اول فلك اولان بو حامل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تامیله مشهور اولان فلك ثانی افراز اولنوب بو صورتده افراغ اولنان فلك اولدی بالضرورة
مختلف الثخن ایکی کره کوره قالور که برسی فلك ثانی یی حاوی و بریسی فلك ثانیله محوی در وکره حاوی نك
رقتی جانب اوجده وغلظتی جانب حضیضده در وکره محوی نك رقت وغلظتی بو حاوی نك
خلافنه در ویو ایکی بیله کره نك فلك ممثلی تتمه سی خالدی اولدیغندن برینه متمم حاوی و برینه
متمم محوی تسمیه ایتمشلردر وهر فلکك بر حرکت مخصوصه ایله دخی حرکتی مقرر اولوب کندویه
مخصوص محور وقطبلر اوزرنده دوران ایدوب دورینی تمام ایتمك امر محقق اولمغله فلك مایل
زحل فلك بروجك تحتنده فلك ممثلی تحتنده حرکت ذاتیه سیله غربدن شرقه حرکت ایدوب
کوکبی معا تحریك ایدر پس کوکب زحل انکله کیدوب اون ایکی برجك هر برنده ایکی بچق سنه اقامت
ایدوب یکرمی طقوز سنه بش ای آلتی کونده بر دوره سنی تمامیله تکمیل ایدر فلك مرقوم اعظم
ابعد ودائره سی اوسع اولمغله حرکت زحل تحتنده بولنان سیارات سائره اثقل کورینور

نوع ثالث

کوکب زحلك فلك تدویری بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت بنه تنظیم احوال
کواکب ابجوث سقد ازمنه کوره ایله اکتفا ایتمیوب آنجق شمسده خارج المرکز اولان فلك ثانی برله اکتفا
ایتمشلردر لکن سیاره سائره ده ارضه غیر شامل افلاك صغار اثبات ایدوب افلاك
تسمیه ایتمشلردر پس فلك تدویر فلك ممثل زحله اوضه غیر شامل بر کوجك فلکدر که
کوکبك کندوسنی حامل وخارج المرکز اولان فلك ثانی ما کوزك منطقه سنده مرکوزدر وبر
حیثیتله مغرقدرکه تدویرك قطری حاملك ایکی سطحنه برابر جه مماسدر وفلك تدویر
سطح واحد ایله محاط بر جرم مصمت کره یدرکه فلك مائلك جرمی تحتنده کندی مکانندن
حرکت وضعیه ایله غربدن شرقه یعنی توالئ بروج اوزره دوران ایدوب بر طرفنده ایکی
قطبی منتصفنده مرکوز ومغرق اولان کوکب زحلی تدویر ایدر وبو فلك تدویر کندی مرکزی
حولنده حرکت غربیه سیله بر کون بر کیجه ده کندی منطقه سنك اوچیوز درجه سندن
بر درجه یه قریب حرکتله بو کوکبی وسط شمسه مطابق تحریك ایدر که سنده بر کره دوره
تمام ایدر وبویله حرکت اختلاف کوکب دیرلر وکوکب زحل دخی سطح واحد ایله محاط بر جرم
کری ومصمت ومضیء ومنیردر وفلك تدویری جرمنده بر حیثیتله مغرقدرکه سطح کوکب
منطقه تدویر اوزرنده سطح تدویره بر نقطه مشترکه ده مماس اولمشدر یعنی جرم کوکب
بتمامه جرم تدویرده واقع اولوب ایکی قطبی منتصفنده سطحی سطحنه تماس ایتمشدر
وحاملك بر جانبنده حرکت وضعیه تدویرکبی علی التوالی کوکب زحل دخی کندی مرکزی حولنده
دوار اولدیغنی ارباب رصدك اکثری کورمشلر چون فلك زحلك اجمال احوالی تحریر وترتیب
اجزاسی تقریر وشکل وهیئتی بو مقدارجه بیان وتصویر اولنمشدر پس بونکا قیاس ایله
بونك جوفنده اولان فلك مشتری نك وآنك داخلنده اولان فلك مریخك وفلك شمسك
داخلنده بولنان فلك زهره نك اشکال واحوالی من کل الوجوه بو فلك زحله مشابهتلرندن
بالجمله بلنمشدر لکن حرکات افلاك ثلاثه مذکوره مختلف وصفات کواکبی مغایر وابعاد
واجرامی متفاوت اولمغله هر برینك هیئتی ومقادیر حرکاتی وکوکب وصفاتی وابعاد
واجرام کراتك بر رفصل ایله تفصیل وخواص مخصوصه لرین بیان ایتمك لازمدر

نوع رابع

کوکب زحلك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کوکب زحلک استقامت واقامتی وبطوء وسرعتی ورجوع وحیرتی وشمس ایله اولان
ارتباط واحتراقی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه سبعهٔ سیاره‌دن
شمس وقمرک غیریسنه یعنی ثلاثهٔ علویه ایله سفلیّه‌نک ایکیسنه خمسهٔ متحیّره دینلمشدرکه
بونلره کاه سرعت وکاه استقامت وکاه بطء وکاه اقامت وکاه رجوع وبینه اقامت
ایله بطء وبعده استقامت وسرعت عارض وطاری اولور وبو احواللک بیانی بودرکه کوکب
تدویرک اعلاسنده اولدقده کندی مرکزی حرکتی تدویرک مرکزی حرکتنه توالی بروج اوزره موافقت
ایلدکده کوکب سریع الحرکة کورینور وکوکب جانب تدویره برمقدار میل ایتدکده مستقیم الحرکة
اولور واسفله نزولی توسط ایلدکده کندی نزولنده اولدیغی حرکتی کورنمز اولور کوکب بطی
الحرکة کورینور وکوکب اسفل تدویره قریب اولدقده کندی مرکزینک خلاف توالی حرکتی تدویر مرکزینک
حرکتی حامل برله علی التوالی حرکتنه برابر اولوب ایکی حرکت بری برینه مقابل ومعارض اولدیغیچون
کوکب مقیم کورینور وکوکب اسفل تدویره نزول ایتدکده کندی مرکزی حرکتی تدویرک مرکزی حرکتندن
زیاده اولدیغندن کوکب راجع کورینور ورجعت کوکب تمام اولوب ایکی حرکت بینه مساوی اولدقده
ثانیا مقیم کورینور وبعد الاقامة صعود حالنده کندی حرکتی بینه کورنمز اولوب کوکب بطیء
الحرکة کورینور وبعد البطوء بینه مستقیم اولور حال بوکیم کوکب کندی تدویرنده حرکت مستقیمه
ایله دوریدر سنی اختلافسز تمام ایدر زیرا که حرکات افلاک ونجوم کندی کثرتلرینک منطقه‌سنه نسبتیله
ابدا بسیط ومتشابه در وکوکبک رجعتندن مقدم اقامتنه مقام اوّل ومؤخرینه مقام ثانی
دیرلر اما زحلک مدت رجوعی دورت ایدر واستقامتی سکز ای ویکرمی کوندر وشمس منیره
قیاسیله خمسهٔ متحیّره‌یه ارتباطات واحتراقات هم عارض اولمشدر اما کوکب زحلک دائما
تدویرینک ذروهٔ وسطیسندن کندی مرکزی بعدی مرکز شمسک فلک بروجدن اولان موضع وسطیسندن
مرکز تدویرک موضع وسطیسی بعدی کبیدر پس کوکب زحل تدویرینک ذروهٔ وسطیسنده
بولندیغی حالده ابدا مقارنهٔ وسطیه ایله شمسه مقارن اولور زیراکه مرکز تدویردن بعیدی اولدیغیچون
تدویرک ذروهٔ وسطیسندن مرکز کوکبه دخی بعد شمس مقدارنجه بعید اولور تا شمس منیر مرکز تدویره
مقابل اولدیغی دکین کوکب دخی حضیض تدویره نزول ایدر پس کوکب زحلک شمس ایله قرانی واحتراقی
مدام تدویرینک ذروه سنده بولندیغی حالده مصادف اولور وشمس ایله مقابل اولماسی دخی حضیضده
بولندیغی حالده اولور وکوکب مشتری ومریخک دخی ارتباطلری بویله‌کبی بولنور وهر برینک کندی فصلنده
تفصیل اولنور وکوکب زحلک ایکی احتراقی میاننده اولان مدتی بر سنه واون اوچ کوندر زیراکه
هر اوچیوز التمش سکز کونده برکره فلک بروجده مکان شمسه کلوب انکله کورغیوب مقارن اولمش
اعتبار ایله قران واحتراق دینلمشدر وکوکب زحلک فلک حاملنک منطقة البروجدن جانب جنوب
وشماله ایکیشر بچق درجه میلی موجود ایکن فلک تدویرینک دخی ذروهٔ مرئیسی وحضیض مرئیسی فلک
کاه جنوبه وکاه شماله دورت بچق درجه قدر مائل اولدیغندن وبو کوکبک سیرنده
اختلاف عرضی بولنوب متحیّر کبی کورینوب انکله تسمیه اولنمشدر

نوع خامس

کوکب زحلک اوج وحضیضنی ورأس وذنب جوزهرلرینی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل
هیئت دیمشلردرکه سبعهٔ سیاره‌نک هر کوکبک بر اوجی واردرکه اول کاه بالغ اولدقده کندی فلکنک
ارضدن بغایت مرتفع وبعید اولمش اولور واوجک مقابلی اولان موضعه حضیض دیرلرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

كوكب اكا كلدكده ارضه قريب اولمغله كندى فلكنك بغايت اسفله نزول ايتمش اولور . پس كوكب اوجده اولدقجه قوت بولوب حضيضه كلدكده ضعيف اولور . واول فلكنك نصف اولنده اولدقجه حضيضه هابط اولوب نصف ثانيده اوجه صاعد اولور . واوجلر وحضيضلر انلرك مقابلى مواضع حضيضات اعتبار اولنور . وعكسيله دخى بولنور . ورأسلر مواضعى بلندكده ذنبلر مواضعى دخى بلنور . وعكسيله هم تعيين اولنور . زيراكه اوجات مقابلى حضيضات اولديغى كبى جوزهرات مقابلى نوبهرات بولنور . اما جوزهر اول موضعدركه آنده افلاك سياره ايله فلك بروج تقاطع ايتمشدر . وايكى موضعدن ايكى تقاطع نقطه لرى حادث اولمشدركه بربرينه مقابل كلمشدر . پس اول ايكى نقطه نك برينه رأس وجوزهر ديرلر . وبو اول نقطه دركه اندن كوكب مفارقت ايلدكده انك عرضى شمالى اولور . واول نقطه نك مقابلى اولان نقطه يه ذنب ونوبهر ديرلر . وبو اول نقطه دركه اندن كوكب تجاوز ايلدكده انك عرضى جنوبى اولور . وبونلرك عرضدن مرادلرى طريقت شمسدن كوكبك شمال وجنوب بوليندن بعديدر . اما اوج زحل ايكى جوزهرى نقطه لرى منتصفنده يعنى فلك مائلنك منطقة البروجدن جانب شماله غايت ميلندن . على التوالى التى درجه متأخر درجونكه اوج قمردن ماعدا اوجات وجوزهرات سياره افلاك ثوابتك حركت بطيئه سنه موافق ومطابق متحرك ديرلر پس تاريخ اسكندر روميك بيك بشيوز اون يدى سنه سنده اوج زحل برج قوسك طقوزنجى درجه سنده اولوب حضيضى دخى مقابل قوس اولان برج جوزانك كذلك طقوزنجى درجه سنده متعين اولمشيدى ورأس جوزهرى برج سرطانك اون طقوزنجى درجه سنده اولوب . ذنب نوبهرى دخى مقابل سرطان اولان برج جديك كذلك اون طقوزنجى درجه سنده متبين اولمشيدى . لكن چونكه حالا تاريخ رومى ماه آذر ابتداسنده ايكى بيك آلتمش طقوز سنه يه ابتدا ايتمشدر . وتاريخ هجرت هم بيك يوز يتمشه يتمشدر . پس اكثر اهل نجوم اتفاقى وزن اوجات وجوزهراتك هر يتمش سنه شمسيه ده بر درجه حركتلرى حسابيله غنيز تاريخندن بو تاريخه كلنجيه دكين . هر برى تقريبا سكز درجه حركت ايتمشدر . وحالا اوج زحل برج قوسك اون يدنجى درجه سنده وحضيضى جوزانك اول عدد درجه سنده كيتمشدر . ونقطه رأسى برج سرطانك يكرمى يدنجى درجه سنده ونقطه ذنبى جديك كذلك اول مقدار درجه سنده كيتمشدر . پس بو منوال مذكور قياس ايله هر تاريخده مواضع اوجات وجوزهرات بلنور .

نوع سادس

كوكب زحلك طبيعت واوصافنى . ومسافه بعدنى . ومساحه جرمنى بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل نجوم ديمشلردركه . بو كوكب زحلك طبيعتى افراط ايله بارد ويابسدر . ومذكر نهارى بولنوب نحس اكبر بلنمشدر . وبونكا نظر مورث غم وكدردر . نته كيم زهرايه نظر موجب سرور وصفا بولنمشدر . وبو كوكبه حمق . وجهل . وجبن . وبخل . وحقد . وكذب . ولوم . وغم . وكسل . وغبارت وضررات اسناد ونسبت قيلنمشدر . وبو كوكب ارحامه واقع اولان نطفه لره طالع اولسه . بونك طبيعت واوصافى اول نطفه لره اذن بارى ايله سرايت ايدر . اول جبلتله ولادت حكمنه آلوده بو اوصافك ظهورى تجربه اولنمشدر . وبو كوكب حاكيم ليله اربعا وبو سبت بولنمشدر واوليل ايله بو نهارك اولكى ساعتلرى بوكا نسبت قيلنمشدر . واصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاقلريله سطح محدب فلك زحلك مركز عالمدن مسافه بعدى تقريبا اوتوز اوج بيك كره بيك . وبشيوز اون بيك . ودورتيوز اللى فرسخ بولنمشدر . وسطح مقعرى فلك مذكورك

مابينلرى مسافه سى متعلق در . وهر كز متغير اولماز . زيراكه فلك بروجده مواضع اوجات بلنسه

مركز عين يوركن

مرکزمزه بوردن مسافۀ بعدی تقریبا یکرمی ایکی بیك کره بیك وطقوز یوز طقسان ایکی بیك ودورتیوز
سکسان یدی فرسخ کیل اولنمشدر • وبو فلك کلینك ثخنی اون بیك کره • ویتمش ایکی بیك وطقوز یوز التمش
اوچ فرسخ تقدیر وتخمین قیلنمشدر • وکوکب زحلك جرمی کره ارضی مقداری بولندیغی براهین هندسیه
وحسابیه ایله اثبات اولنمشدر • اما بزوم بو افلاك ونجوم احوالنی اجمال رقم اوزره ایرادمزدن
مرادمز بو کارخانۀ عبرتده کار وبار الهی سیر ایله عجایب صنعته حیران اولوب صانعی بلمکدر •
وجمله دن اکا توجه قیلمقدر • وبز بو کتابده کتابت ایلدیکمز اجرام کواکبدن مراد اجرام حقیقتلریدر که
حس وکیاح حسبیله نفس امرده مقادیر اجسامدر • زیجلرده قران واحتراق ومحاق واوقات تعیینی
ایچون کوکبك بعد وقربی حسبیله ورؤیت حسبیله اصابع فرض اولنان اجرام اعتبار دکلدر بلکه نفس الامری باندر

فصل رابع

هیئت سماء سادسی • وآنده حاکم اولان کوکب مشترینك اوصافی • بش نوع ایله بیان ایدر **نوع اول**
کوکب مشترینك فلك ممثلی بلدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردر که وفلك شمسك
سیاره نك سمواتی زمره سنده فلك مشتریدر که فلك قمره نسبتله فلك سادسدر وفلك شمسك
فوقنده بولنوب افلاك علویه نامیله شهرتیاب اولان افلاك ثلاثه نك اوسطی اولور کوکب
مشتری سعادت مظهر فقط آنده حاکم بولنمشدر • وطبیعتی عند البعض سعد اکبر تسمیه اولنمشدر • وارباب
فن هیئت کوکب مشتری ایچون دخی اوچ عدد فلك اثبات ایدوب نظامنی ویرمشلردر که • فلك
اولی مرکزده ومنطقه ده • وقطبلرده • وحرکتده فلکه بروجه مشابه وممثلدر • وفلك ثانیسی خارج
المرکزدر که بونه ممثلك ثخننده متوازی السطحین واقع اولوب • مرکزی تدویری حاملدر • وفلك
ثالثی فلك تدویردر که • کوکب مشتری آنك بر طرفنده مرکوز اولوب • اول کندی مرکزی اوزرنده
حرکت ایلدکجه بو کوکب دخی انکله دوار اولور • اما کوکب مشترینك فلك ممثلی که فلکیدر اولکی
سطح متوازی برله محاط بر جرم کریدر • وسطح اعلاسی کندی فوقنده اولان فلك زحلك سطح
مقعرینه وسطح اسفلی آلتنده اولان فلك مریخك سطح محدبینه تماس ایتمشلردر • وبو فلك
ممثلك کندی فوقنده وتحتنده بولنان افلاك سائره کبی اولا فلك اعظمك حرکتنه تابع اولوب حرکت اولی ایله
مرکز عالم حوالنده شرقدن غربه قسرا حرکت ایدر • وثانیا کندی حرکت ذاتیه سیله مرکز عالم حوالنده فلك ثامنك حرکتی
قدر غربدن شرقه آهسته کیدرکه فلك ثامنك تحریکیله حرکت ایدر بلکه اوج وحضیض وراس وذنب بو شکله یتمش ییلده بر درجه حرکت ایدر

نوع ثانی

کوکب مشترینك فلك خارج المرکزی شکل وحرکتیله بلدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل هیئت
دیمشلردر که • بو کوکب مشترینك نظام حالی ایچون فلك ممثلنك ثخنی درونده حامل نامیله تعیین
اولنان فلك ثانیدر که • ارضه شامل ومرکزی مرکز عالمدن کندی قطری اجزاسیله • بش بچوق درجه بعد ایله
جهتا وجنبا خارج ومائل ایکی سطح متوازی برله محاط بر جرم کریدر • وبو کره نك سطح محدبی
فلك اولك سطح محدبنه بر نقطه ده تماس ایتمشدر که • اول نقطه یه اوج دیرلر • واول نقطه مرکز عالمه
قیاس ایله ابعد نقاط اولمغله کوکب مشتری اول نقطه یه کلدکده • مرکز ارضدن بغایت بعید وعالی
اولور • کذلك بو فلك ثانی نك سطح مقعری فلك اولك سطح مقعرینه بر نقطه مشترکه ده مماسدر که • اول
نقطه یه حضیض اطلاق ایدرلر • زیرا که مرکز عالمه نسبتله اقرب نقاط اودر • وکوکب مرقوم بو فلك
حاملك حرکتیله اول نقطه یه نزول ایتدکده مرکز ارضه غایتله تقرب • وتسفل ایتمش اولور پس بو تعیین
اوزره فلك اولدن فلك ثانی افراز اولنوب • شکل مذبور افراغ اولندقده فلك اولدن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بالضرورة مختلفا الثخن ایکی کره قالورکه بری فلك ثانی یی حاوی و بری فلك ثانی بیله محویدر
وکرۀ حاوینك رقتی اوجه و غلظتی جانب حضیضه در و کرۀ محوینك رقت و غلظتی
کرۀ حاوینك خلافنه در و ایکی کره نك اتمام فلکده مدخللری تمام اولمغله برینه متمم حاوی
و برینه متمم محوی دیرلر و هر فلکك بر مخصوص حرکتی متعین اولوب کندویه مخصوص محور
و قطبلر اوزرینه دوران ایدر و دورینی تمام ایتمك تحقق اولمغله فلك مائل مشتری فلك ممثل زحلك
زیرنده کندی فلك ممثلی تحتنده حرکت وضعیۀ ذاتیه سیله غربدن شرقه حرکت ایدوب
کوکبی معا تحریك ایدر پس کوکب انکله هر برجه بر سنه مکث ایدرك اون ایکی سنه ده بر دوره سن
تمام ایدر فلك مرقوم کندی زیرنده اولان افلاکه نسبتله ارضدن ابعد و دائره سی اوسع
اولدیغندن حرکت کوکب مشتری تحتنده بولنان سیارات سائره حرکاتندن اثقل کورینور

نوع ثالث

کوکب مشترینك فلك تدویری هیئت و حرکتیله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل
هیئت بو کوکب مشترینك دخی تنظیم احوالنه تعیین مقدار منکوریله اکتفا ایتمیوب
ارضه شامل اولمیان کوچك فلك هم اثبات ایدوب اکا فلك تدویر دیمشلردر پس فلك
تدویر فلك ممثل مشتریده ارضه غیر شامل بر کوچك فلکدرکه بو کوکبك کتله وسنی حامل و خارج
المرکز اولان فلك ثانی یعنی مائل منطقه سنده داخل و حیثیتله مغرقدرکه قطر تدویر سطحینی
حامله مماسدر و فلك تدویر سطح واحد ایله محاط بر جرم مصمت کره یدر و کندی مکاننده
فلك مائلك جرمنده حرکت وضعیه ایله غربدن شرقه علی التوالی دوران ایدوب بو طرفندن
حرکت اولان کوکب مذکوری معاند ویرا ایدر و بو فلکدن کورلدکنده مرکزی حولنده اولان
حرکت عرضیه مدیوده سیله بو فلك بو کوکبی بر کوندن بر کیجه ده کندی منطقه سنك اوجیوز التمش
درجه سندن تقریبا بر درجه قدر مسافه آلوب کیدر یعنی سیر وسط شمس مقداری تحریك
ایدرکه سنه ده بر دوره سنی تمام ایدر و بو حرکت اختلاف کوکب و حرکت
خاصۀ کوکبه دیرلر و بو کوکب مشتری دخی سطح واحد بر له محاط بر جرم کری مصمت و
مستدیر در و فلك تدویری جرمنده بر حیثیتله مغرقدرکه سطح کوکب تدویرك ایکی قطبی منتصفنده
بر طرفنده واقع منطقه سی عندنده بر نقطۀ مشترکه ده سطح تدویره مماس ایتمشدر یعنی کوکب
تمامیله جرم تدویرده واقع اولوب سطحی سطحنه مماس اولمشدر و حاملك بر جانبنده فلك
تدویرك وجه مشروح اوزره حرکت وضعیه سی مثلی بو کوکبك دخی تدویرك جانبنده علی التوالی کندی
مرکزی اوزره حرکت دوریه سنی اکثر ارباب رصد مشاهده ایدوب لاساکن فی الافلاك دیمشلردر

نوع رابع

کوکب مشترینك سرعت واستقامتنی و بطوء و اقامتنی و رجوع و حیرتنی و شمس ایله اولان
ارتباط و احتراقنی بلدررر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه کوکب مشتری یه
هم کاه سرعت و کاه استقامت و کاه بطوء و کاه اقامت و کاه رجوع و کاه بو احواله اعادت
عارض و طاری اولور و بو احوالك بیانی بودرکه بو کوکب تدویرك اعلاسنده بولندقده کندی
مرکزی حرکتی فلك تدویرینك مرکزی حرکتنه توالیٔ بروج اوزره موافقت و مرافقت ایلمسیله
کوکب سریع الحرکه کورینور و چون کوکب اسفل تدویره بر مقدار میل ایدر مستقیم الحرکه کورینور
و کوکب اسفل تدویره نزولی توسط ایلسه بطیء الحرکه در زیرا که کوکبك کندی مرکزی نزولده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٤٠

اولدیغندن حرکتی کورنمز اولور • وکوکب اسفلات ویره قریب اولدقده کندی مرکزنک خلافی توالی
حرکتی تدویرک مرکز بیناک حامل حرکتیله علی التوالی اولان حرکتنه مساوی اولور • ایکی حرکت
برکیبرینه مقابل کلور • معارض اولدیغیچون کوکب مقیم کورینور • وکوکب اسفل تدویرده بولندقده
کندی مرکزی حرکتی مرکز تدویرک حرکتندن زیاده اولور • کوکب راجع کورینور • ورجعت کوکب تمام
اولور • ایکی حرکت مساوی اولدقده ثانیا مقیم کورینور • وبعد الاقامه بنه بطی کورینور • زیراکه
کوکبک کندی مرکزی صاعد اولمغله حرکتی کورنمز اولور • انجق مرکزنده وجه حرکتی کورینور • وبعد
البطوئیته مستقیم وسریع اولور • حال بوکیم کوکب کندی تدویرنده برسیاق اوزره دورندن اختلاف قسمت
تمام ایدر • زیراکه حرکات افلاک ونجوم کندی کره لری منطقه سنه قیاس ایله متشابه ومستقیمدر
وکوکبک رجعتندن مقدم اقامتنه مقام اول ومؤخرینه مقام ثانی دیرلر • اما مشتری نک مدت
رجوعی دورت آی • واستقامتی سکز آیدر • وطقوز کوندر • وبو کوکبک فلکی مائلی جنوب وشماله
منطقة البروجدن بر بچق درجه میلی واردر • فلک تدویرینک دخی ذروه مرئیسی ••
وحضیض مرئیسی فلک مائلندن • کاه جانب جنوبه وکاه جانب شماله مائل اولور • ایکی بچق
درجه اختلاف عرضی بولنمغله • سیرنده متحرک کبی کورینور • انکله تسمیه اولنمشدر • وبو کوکب
مشتری یه آفتاب عالمتابه نسبتله • عارض اولان ارتباط واحتراقک بیانی بودرکه •
بو کوکبک زحل کبی دائما تدویرینک ذروه وسطاسنده کندی جرمنک مرکزی تعدیل مرکزینه آفتابک
فلک بروجده اولان موضع وسطیسندن مرکز تدویرک موضع وسطیسی تعدیل کبیدر بس کوکب
مشتری تدویرینک ذروه وسطاسنده بولندیغی حالده ابدا شمس ایله مقارن اولور زیراکه مرکز شمس
مرکز تدویردن تباعد ایلدکجه تدویرک ذروه وسطاسندن مرکز کوکب دخی بعد شمس مقداری بعید اولور
تا شمس مرکز تدویره مقابل اولدقده کوکب دخی حضیض تدویره نزول ایتمش اولور بس بو کوکبک شمس ایله
قران واحتراقی ابدا تدویرینک ذروه سنده بولندیغی حالده واقع اولور • وشمس ایله مقابله سی تدویرک حضیضنده
ایکن حاصل اولور • وبو کوکبک ایکی احتراقی بیننده اولان مدت برسنه اتوز اوچ کوندر •••

نوع خامس

کوکب مشترینک اوج وحضیضی • ورأس وذنب عقده لری • وطبیعت واوصافنی ومسام
بعدینی ومقدار جرمنی بیلدردر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه • کوکب
مشترینک اوجی ایکی جوزهری نقطه لری منتصفندن • یعنی فلک مائلک منطقة البروجدن
جانب شماله غایت میلندن لا علی التوالی ایکی درجه متقدمدر • بس اوج مشتری عقده ••
رأسدن یتمش درجه متأخردر • وزحل ایله مشتریدن غیری کواکب متحیره نک اوجلری •
عقده رأسلرندن طقسان درجه متأخر منتصف شمالیده واقعدر • چونکه اوجات وجوز
هرات بالاراده بیان اولنه جغی اوزره • فلک ثوابته مطابق حرکت ایدرلر • بس اوج مشترینک
فلک بروجده مکانی تاریخ رومینک غنیزه سنه برج سنبله نک اون طقوز بچق درجه
سنده متعین اولمشدر • وحضیضی دخی مقابلنده برج حوتک کذلک • اون طقوز بچق
درجه سنده وصول بولمشدر • ورأس جوزهری برج سرطانک طقوز بچق درجه سنه •
کلمشدر • وذنب جوزهری برج جدیک کذلک طقوز بچق درجه سنده قالمشدر • وحالا تاریخ
رومی ایکی بیک التمش طقوز سنه ایروب • تاریخ هجرت بیک یوز یتمش ساله یتمشدر •••
بس عنیز تاریخندن بو تاریخه کلنجیه دک هر یتمش سنه یی بر درجه یه توزیع ایله اوجات

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وجوزهرانك هر بری تقریبا سکز درجه مسافه‌سی اکتمشدر ومنوال مذکور اوزره حساب ایتمك
هر تاریخده مواضع اوجات وجوزهراتی متعین ایدر واما کوکب مشترینك طبیعت واوصاف
حمیده‌سنده اهل نجوم اتفاق ایدوب دیمشلردرکه مشترینك طبیعتی اعتدال اوزره حار
ورطب اولوب مذکر ونهاری اولمغله سعد اکبر نامیله تسمیه اولنمشدر وبو کوکبك اوصافی
جهد دین وعلم وحلم وحیا وسخا وتواضع وکرم وعقل وعفاف وطلاقت وفصاحت
بولنمشدر پس بو کوکب ارحامه واقع اولان نطفه‌لر حین وقوعده طالع دوشسه اول حوالیه
بونك طبیعت سلیمه‌سی واوصاف جمیله‌سی انلره سرایتیله خلق وخوی اولوب طالعلری
مشتری حکم اولنور السعید من سعد فی بطن امه مضمونجه انلر اول سعادتله دنیایه کلوب هر بری
بر کونه سعید مادرزاد بولنور وبو کوکب حاکیم لیلة اثنین ویوم خمس بولنمشدر واول شبك
بعد الغروب وبو روزك بعد الطلوع بر زمان ساعتلری بو کوکبه نسبت قیلنمشدر واما کوکب
مشترینك وفلك ممثلك مسافه‌ء بعدلرنده ومقدار ثخن وحجملرنده اصحاب ارصاد وارباب هندسه
وحساب اتفاق ایدوب دیمشلردرکه سطح محدب فلك ممثل مشترینك مرکز عالمدن مسافه‌ء بعدی تقریبا
یکرمی ایکی بیك کره بیك وطقوز یوز طقسان ایکی بیك ودورت یوز سکسان ایکی فرسخ کیل اولنمشدر
وسطح مقعر فلکی بو دخی مرکزندن کوردن مسافه‌ء بعدی تقریبا اون دورت بیك کره بیك ویدی یوز
یتمش بر بیك وطقوز یوز قرق دورت فرسخ حساب قیلنمشدر وبو فلك ممثل کلینك ثخنی تقریبا سکز
بیك کره بیك وایکی یوز یکرمی بیك وبشیوز قرق اوچ فرسخ بولنمشدر وکوکب مشترینك جرمی تقریبا
نصف جرم ارضی قدر بولنوب جمله‌سی براهین ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم

فصل خامس

هیئت سماء خامسی وانده حاکم اولان کوکب مریخك اوصافی بش نوع ایله بیان ایدر
نوع اول کوکب مریخك فلك ممثلنی بیلورده ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه
سبعه‌ء سیاره‌نك سمواتی زمره‌سنده معدود فلك مریخدرکه فلك قمره نسبتله فلك خامس
وفلك خورشیدك فوقنده بولنوب افلاك علویه نامیله مشهور اولان افلاك ثلاثه‌نك
اسفلی وارضه اقرب اولوب کوکب مریخ احمر فقط انده حاکم بولنوب نحس اصغر تسمیه
اولنمشدر واصحاب فن هیئت کوکب مریخ ایچون دخی اوچ عدد فلك اثبات ایدوب نظامی
ویرمشلردرکه اول فلك اولکی مرکزده ومنطقه‌ده وقطبلرده وحرکتده فلك بروجه مشابه
ومماثلدر وفلك ثانیسی خارج المرکزدرکه بیته فلك اولك ثخننده متوازی السطحین واقع
اولوب مرکز تدویری حاملدر وفلك ثالثی فلك تدویردرکه کوکب مریخ انك بر طرفنده
مرکوز اولوب تدویری کندی مرکزی اوزرنده حرکت وضعیه ایله حرکت ایلدکجه مریخی دخی
معا تدویر ایلر اما کوکب مریخك فلك ممثلی کره فلکیدر ایکی سطح متوازیلر ایله محاط بر جسم
کره الشکلدر وسطح اعلاسی فوقنده بولنان فلك مشترینك سطح مقعرینه وسطح اسفلی
تحتنده اولان فلك خورشیدك سطح محدبینه مماسدر وبو فلك ممثل کندی فوقنده وتحتنده اولان
افلاك سائره متعددمکبی اولا فلك اعظمك حرکت ذاتیه سریعه‌سنه تابع اولوب اول حرکت
اولهایله مرکز عالم حولنده شرقدن غربه جبر ایله حرکت ایلر وثانیا کندی حرکت ذاتیه‌سیله
مرکز عالم حولنده فلك ثامنك حرکت بطیئه‌سی مقداری غربدن شرقه آهسته کیدر

کانه فلك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٤١

كانه فلك ثامنك تحریكیله حركت ایدر • پس اوج وحضیض وجوزهر نقطه لری بو حركتله
هر یتمش سنه ده انجق بر درجه قدر كندی منطقه سندن قطع ایدر •••••

نوع ثانی

كوكب مریخك فلك خارج المركزلی هیئت وحركتیله بلدردر ای عزیز معلوم اولسونكم اهل هیئت
دیمشلردر كه • بو كوكب مریخك نظامی حالی ایچون فلك ممثلنك ثخنی داخلنده حامل نامیله تعیین
اولنان فلك ثانیدر كه • ارضه شامل ومركزی مركز عالمدن كندی قطری اجزاسیله ایكی درجه
مسافه ایله جهت اوجنه خارج ایكی سطح متوازی ایله محاط بر جرم كریدر • وبو كره نك سطح محدبی
فلك اولك سطح محدبی ایله بر نقطه مشتركه ده تماس ایتمشدر كه • اول نقطه یه اوج اطلاق
ایدرلر و اول نقطه مركز عالمه قیاس ایله ابعد نقاط اولدیغندن كوكب مریخ حركت حاملیله اول
نقطه یه كلدكده مركز ارضدن بغایت بعید وعالی اولور • كذلك بو فلك ثانینك سطح مقعری فلك
اولك سطح مقعرینه بر نقطه مشتركه ده مماسدر كه • اول نقطه یه حضیض دیرلر زیرا كه مركز عالمه
نسبتله اقرب نقاط اولوب كوكب مرقوم بو فلكك حامل حركتیله اول نقطه یه نزول ایتدكده •
مركز ارضه بغایت متقرب ومتسفل اولمش اولور • پس وجه مشروح اوزره فلك اولدن فلك
ثانی افراز اولنوب صورت مذكوره یه افراغ اولندقده فلك اولك بالضروره مختلف الثخن
ایكی كره حاصل اولور كه • بری فلك ثانیی حاوی وبری فلك ثانی ایله محویدر • وكره حاوینك
رقتی جانب اوجه وغلظی جانب حضیضنه اولور • وكره محوینك رقتی وغلظی كره حاوینك
خلافنه كلور • وبو ایكی كره نك اتمام فلكك ما به الخللری تمام اولمغله برینه متمم حاوی وبرینه متمم
محوی دیرلر • وهر فلكك بر مخصوص حركتی متعین اولوب كندویه مخصوص محور وقطبلر اوزرنده
دوران ایدوب • دورینی تمام ایتمكلر محقق اولمغله • فلك مائل مریخ دخی فلك كلی مشتری زیرنده
كندی فلك ممثلی تحتنده كندی مركزی حولنده حركت وضعیه ذاتیه سیله غربدن شرقه حركت
ایدوب كوكب مریخی معا تحریك ایدر • پس كوكب مرقوم استقامتنه بر برجده قرق كون مقداری
مكث ایدوب رجوع حالنده بر برجده یدی آی قدر مقیم اولوب • تقریبا ایكی سنه ده بر دوره سنی
تمام ایدر • وفلك مرقوم كندی زیرنده بولنان افلاكه نسبتله ارضدن ابعد ودائره سی اوسع
اولدیغیچون حركت كوكب مریخ تحتنده اولان سیارات سائره دكاتنده اثقل وابطأ كورینور •

نوع ثالث

كوكب مریخك فلك تدویرینی وشكل حركتیله بلدردر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل هیئت
بو كوكب مریخك دخی تنظیم احوالنه تعیین مقدار ممدوح كورالیله اكتفا ایتمیوب ارضه شامل
اولمیان بر كوچك فلك هم اثبات ایدوب اكا فلك تدویر دیمشلردر • پس فلك تدویر فلك ممثل
مریخك ارضه غیر شامل كندی فلك حاملنه نسبتله بر كوچك فلكدر كه • فلك ممثل
شمسك اعظم واوسعدر • وكوكبك كندی سنی حامل وانكله متصعددر • وخارج المركز اولان
فلك ثانی یعنی مائلك منطقه سنده مركوز وبر حیثیتله مغرقدر كه • قطر تدویر سطحین حامله
مماسدر • وفلك تدویر سطح واحد ایله محاط بر جرم مصمت كریدر • وكذلك مكاننده فلك
مائلك جرمنده حركت وضعیه ایله غربدن شرقه علی التوالی دوران ایدوب بر جانبنده مركوز اولان
كوكب مذكوری معا تدویر ایدر • وبو فلك مذكور كندی مركزی حولنده حركت غربیه مذكوره سیله
كوكبنی یوری بر كون بر كیجه ده كندی منطقه سنده اوتوز التمش درجه سنده تقریبا بر درجه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قلندمسافه آلوب كيدر. يعنى سير وسط شمس مقدارى تحريك ايدوب سنه ده بر دوره سنى
تمام ايدر. وبو حركته حركت اختلاف كوكب وحركت خاصهٔ كوكب ديرلر. وبو كوكب مريخ دخى
سطح واحد برله محاط بر جرم كرى ومصمت ومنيردر. وكندى فلك تدويرى جرمندن بر حيثيتله
مفرق ايدركه سطح كوكب بو تدويرك ايكى قطبى منتصفندن منطقه عننك بر طرفنده واقع بر نقطهٔ
مشتركه ده سطح تدويره مماسدر. يعنى كوكب تماميله جرم تدويرده واقع اولوب سطحى سطحنه
تماس ايتمشدر. وحاملك بر طرفنده فلك تدويرك بيان اولنان حركتى كبى بو كوكبك دخى فلك
تدويرى جانبنده كندى مركزى حولنده على التوالى حركت وضعيهٔ دوريه سنى اصحاب
ارصاد جديده رأى العين مشاهده ايدوب تحقيقنه ايرمشلردر.....

نوع رابع

كوكب مريخك سرعت واستقامتى. وبطؤ واقامتى. ورجوع وحيرتى. وشمس ايله اولان
ارتباط واحتراقى بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردر كه كوكب مريخه
دخى كاه سرعت. وكاه استقامت. وكاه بطؤ. وكاه اقامت وكاه رجوع. وكاه سيرنده
حيرت عارض وطارى اولور. وبو احوالك بيانى بودر كه بو كوكب فلك تدويرى اعلاسنده
بولنديغى كندى مركزى حركتى فلك تدويرينك مركزى حركتنه توالى بروج اوزره موافقت ومرافقت
ايتمسيله كوكب سريع الحركت كورينور. وچون كوكب جانب تدويره مقارب ايديلم اولديده
مستقيم الحركه كورينور. وكوكب اسفل تدويره نزولده توسط ايلسه بطئ الحركت كورينور زيرا
كوكبك كندى مركزى نزولده اولديغنده حركتى كورنمز اولوب بر حركت كورينور. وكوكب اسفل
تدويره قريب اولدقده كندى مركزينك خلاف توالى حركتى تدويرى مركزينك حاملى حركتيله على
التوالى اولان حركتنه مساوى اولوب ايكى حركت بربرينه مقابل ومعارض اولمغله كوكب مقيم كورينور
وكوكب اسفل تدويره نزول ايتدكده كندى مركزى حركتى مركز تدويرك حركتندن زياده اولوب
كوكب راجع كورينور. ورجعت كوكب تمام اولوب ايكى حركت بينه مساوى اولدقده ثانيا مقيم
كورينور. وبعد الاقامه بينه بطئ كورينور. زيرا كه كوكبك كندى مركزى اوج تدويره صاعد
اولمغله حركتى كورنمز اولوب انجق مركز تدويرك حركتى كورينور. وبعد البطؤ بينه مستقيم
وسريع اولور. حال بو كيم كوكب كندى تدويرنده دورينى بر سياق اوزره اختلافسز تمام ايدر زيرا كه حركات
افلاك ونجوم كندى كره لرينك منطقه نسبتله متشابه وبسيط ومستقيمدر. وكوكبك رجعتندن
مقدم اقامتنه مقام اول وموخرينه مقام ثانى ديرلر. واما مريخك مدت رجوعى ايكى آى
واون يدى كوندر. ومدت استقامتى يكرمى اوچ آى واچ كوندر. وبو كوكبك فلك مائلى منطقهٔ
البروجدن جنوب. وشماله بر درجه مائل ايكن فلك تدويرينك دخى ذروهٔ مرئيسى فلك مائلك
كاه جانب جنوبه. وكاه جانب شماله مائل اولوب. تقريبا ايكى بچق درجه اختلاف عرض دخى
بولنوب سيرنده متحير كبى كورينور. انكله تسميه اولنمشدر. وآفتاب عالمتابه نسبتله بو
كوكب مريخه عارض اولان ارتباط واحتراقك بيانى بودر كه. بو كوكبك زحل ومشترى كبى ابدا
تدويرينك ذروهٔ وسطيسندن كندى جرمنك مركزى بعد مركز افتابك فلك بروجده اولان موضع وسطيسندن
مركز تدويرك موضع وسطيسى بعدى كبيدر. پس بو كوكب مريخ الحركى تدويرينك ذروهٔ وسطى
سنده بولنديغى حالده ابدا شمس مقارنهٔ وسطيه ايله مقارن اولور. زيرا كه مركز شمس مركز تدويردن
بعيد اولدقجه مركز كوكب دخى تدويرك ذروهٔ وسطى سندن بعد شمس مقدارى بعيد اولور. تا شمس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

107

٤٢

مركز تدويره مقابل اولنجيه دكين كوكب دخي حضيض تدويره نزول ايدر پس كوكب مريخك
اثناء عملده آفتاب ايله قران واحتراقي ابتداء تدويرينك ذروه سنده بولنديغي حالده واقع اولور وشمس ايله
مقابله سي تدويرك حضيضنده اولديغي حينده حاصل اولور وبو كوكب مريخ شمس ايله حين
مقارنه ده آره لرنده بولنان مسافه حين مقابله ده بولنان مسافه دن ابعد واكثر مشاهده اولنمشدر
زيرا كه حين مقارنه ده شمس ايله مريخ آره سنده واقع اولان تدويرينك قطري حين مقابله ده
واقع اولان قطر مثلنه شمسدن اعظم واطول بولنمشدر فسبحان الصانع الحكيم القادر القيوم
الذي جعل تدوير المريخ اعظم من فلك الشمس وجعل الشمس انور واكبر من جميع النجوم وبو كوكب
مريخك ايكي احتراقي ميانلرنده بولنان مدت ايكي سنه وقرق طقوز كون حسابي اولنمشدر

نوع خامس

كوكب مريخك اوج وحضيضي ورأس وذنب عقده لري وطبيعت واوصافي ومسافه
بعدي ومقدار جرمي بلدرور اي عزيز معلوم اولسون كه اهل هيئت ديمشلردر كه كوكب مريخك
اوج ايكي جوزهري نقطه لري منطقه يعني فلك مائلك منطقة البروجدن جانب شماله اعظم
ميلنده واقع اولمشدر كه عقده رأسندن طقسان درجه متاخردر چونكه اوج وجوزهرات
بلاده بيان اولنديغي اوزره فلك بروجك حركتنه موافق حركت ايدرلر واوج مريخك فلك بروجده
مكاني تاريخ روميك غين سنه سنده برج اسدك اون برنجي درجه سنده متعين ايدي
ونقطه رأسي مكاني برج ثورك اون برنجي درجه سنده ونقطه ذنبي مكاني برج عقربك
كذلك اون برنجي درجه سنده متبين ايدي وحالا تاريخ روميك سنه ايكي بيك التمش طقوزه
كتمشدر وتاريخ هجري بيك سالي بيك يوز التمشه يتمشدر پس اوج وحضيض ورأس وذنب منوال مذكور
اوزره هر يتمش سنه شمسيه ده بر درجه حركتيله تقريبا سكز درجه كتمشلردر واما كوكب
مريخك طبيعت واوصافنده اهل نجوم اتفاق اوزره ديمشلردر كه مريخك طبيعتي
افراط الحرارت ويابس ومذكر وليلي بولنوب نحس اصغر تسميه اولنمشدر وبو كوكبك صفاتي
نشاط وشجاعت وحدت وسفاهت وقوت وخيانت وغضب ووقاحت
وعناد وزياست بولنمشدر پس بو كوكب ارحامه واقع اولان نطفه لره حين وقوعده طالع
دوشسه بونك بو اوصاف ذميمه سي آنلره مراد حق ايله سرايت ايتديكي تحقيق اولنوب تجربه
قيلنمشدر وبو كوكب حاكم ليله سبت ويوم ثلثا بولنمشدر واو ليله نك وبو يومك او كوكبه
نسبتي اولنمشدر واما كوكب مريخك وفلك ممثلينك مسافه بعدلرندن ومقدار جرملرندن
اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاق ايله ديمشلردر كه فلك ممثل مريخك سطح
محدبينك مركز عالمدن مسافه بعدي تقريبا اون دورت بيك كره بيك وبديوز يتمش بر بيك
وطقوز يوز قرق دورت فرسخ كيل اولنمشدر وفلك مزبورك سطح مقعرينك مركزندن كوره
مسافه بعدي تقريبا ايكي بيك كره بيك ويكرمي طقوز بيك وايكيوز التي فرسخ حسابي قيلنمشدر وبو فلك
ثخني تقريبا ايكي بيك كره بيك وبديوز قرق ايكي بيك وبديوز اوتوز سكز فرسخ بولنمشدر
وكوكب مريخك جرمي تقريبا ربع جرم ارض قدر بولنوب براهين ايله اثبات اولنمشدر
والله اعلم اما بزم بو ايرادمزدن مراد كتاب جهاني شرح وبيان ايله صنايع صانعي دقايق
وخفايا قيليله تفكر وتذكر ايدن اولو الابصاره عيان ايتمكدر تا كيم شرح مفصل عالمدن
متن مختصر وجودك بلوب معرفت نفس حاصل قيلوب اندن معرفت حقه واصل اوله لر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل سادس

هیئت سمای رابعی و انده سلطان اعظم اولان آفتاب عالمتابك احكام و احوالنی و دورت نوع
بیان و عیان ایدر نوع اول نیر اعظمك خواص بجملتی و فلك ممثلنی بلدرر ای عزیز معلوم
اولسونكه اهل هیئت دیمشلردركه فلك مریخك زیرنده فلك قمره نسبتله فلك رابعدركه
انده انجق بر شمس بولنغله فلك شمس نامیله مشهور اولمشدر پس بو سلطان محتشم
و نیر اعظم اولان عالمتاب جمله كواكبك اشهری و انوری و عند الاكثر اكبر اولوب لیالی
و ایام و شهور و اعوام بونك حركتیله نظام بولمشدر و نیجه امور عظام بونك احكا
میله وجوده كلمشدر و سبعهٔ سیاره نك سلك منظومی خلالنده كویا كه نوردن بر فانوس
زیر و بالایه ضیا بخش اولمق ایچون مقام وسط كندویه ارامكاه اولمشدر و فلكی دخی سیارات
سائره افلاكندن ابسط اولوب ممثل و خارج المركز نامنده ایكی فلك اثباتیله بالجمله احوالی
نظام بولمشدر پس علی الاطلاق فلك شمسك مركزی مركز عالمدر یعنی فلك اعظم و ارضه شامل
ایكی سطح متوازی برله محاط بر جرم كریدركه سطح محدبی فوقنده اولان فلك مریخك سطح
مقعرینه و سطح مقعری تحتنده اولان فلك زهره نك سطح محدبنه مماسدر و بو فلك دخی افلاك علویه نك
ممثلاتی كبی مركزده و منطقه ده و قطبلرده و حركتده فلك بروجه مشابه و مماثلدر انكچون ممثل
تسمیه اولنمشدر و بو ممثل شمس كندی فوقنده و تحتنده اولان ممثلات سیارات سائره ممثلاتی
اولا فلك اعظمك حركت ذاتیهٔ سریعه سنه تابع اولوب اول حركتله لیلیه مجبوریله مركز
عالم حولنده شرقدن غربه حركت ایدر و ثانیا كندی حركت ذاتیه سیله مركز عالم حولنده فلك بروجك جانبه تحركیله
حركت ایدر پس اوج و حضیض و جوزهر عقده لری بر حركتله هر یتمش سنه ده بر درجه كیدر

نوع ثانی

شمس منیرك فلك خارج المركزی هیئت و حركتله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل هیئت
دیمشلردركه ارباب رصد حركت شمسده كاه بطوء و كاه سرعت معاینه ایدوب و جرم شمس كاه
بیوك و كاه كوچوك مشاهده ایتمكین مركز ارضدن كاه دور و كاه نزدیك اولمق اقتضا ایدوب اختلاف سبب
شمسی بعد ایتمكله بو عقدهٔ مشكلی حل ایچون شمسك فلك ممثلی تحتنده خارج المركز بر فلك
اثبات ایتمشلردر و بو فلك ثانی اول فلك اولك تحتنده ارضه شامل مركزی مركز عالمدن كندی قطری
اجزاسیله ایكی بچق درجه بعدیله جانب اوجده خارج ایكی سطح متوازی برله محاط بر جرم كریدر
و بو كره نك سطح محدبی فلك اولك سطح محدبیله بر نقطهٔ مشتركده مماسدركه اول نقطه یه اوج
اطلاق ایدرلر و بو فلكك مركزی عالمدن ابعد نقاط بودركه شمس منیر حركت حاملیله بو نقطه یه
كلدكده مركز ارضدن بغایت بعید و عالی اولمش اولور كذلك بو فلك ثانی سطح مقعری فلك اولك
سطح مقعرینه بر نقطهٔ مشتركده تماس ایتمشدركه اول نقطه یه حضیض دیرلر و بو فلكك
مركزی عالمه اقرب نقاط بودركه آفتاب عالمتاب حاملی حركتیله بو نقطه یه مصادف اولدقده مركز
ارضه غایتله تقرب و تنزل ایتمش اولور پس وجه محرر اوزره فلك ممثلك جرمی بو فلك خارج
المركزدن افزا اولنوب بو صورتده افراغ اولندقده بالضروره ایكی كره قالوركه ایكیسینك دخی سطحلری
متوازی اولمیوب بعض جزوی اغلظ و بعضیسی ادق اولور و بو ایكی كره نك بری فلك ثانینك حاوی
و بری فلك ثانی برله محویدر و كرهٔ حاوی نك رقتی جانب اوجه و غلظتی جانب حضیضه اولور
و كرهٔ محویه نك رقت و غلظتی كرهٔ حاوی نك خلافنه كلور و ایكیسی فلك ثانیه انظمام ایله

فلك اول

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فلك اوّل تمام اولور فلك واحد حكمنده داخل اولديغندن برينه متمم حاوى و برينه متمم محوى
ديرلر. امّا شمس منيرك كنديسى انجق سطح واحد برله محاط بر جرم كريدر كه مصمت و مضىء در
و فلك خارج المركز جرمنده ايكى قطبى منتصفندن مركوز و حيثيتله مغرقدر كه كرهٔ شمسك قطر خارج
المركز اولان افلاك ثانيه نك ثخننه مساوى اولور. محيط شمس خارج المركز محيطلرى برله ايكى نقطهٔ مشتركده
تمام اتصالدار. و شمسك فلك ممثلى ثخننده فلك خارج المركزى كنديه مخصوص بشقه مركزى و محور
و قطبلرى اوزرنده يعنى فلك بروجك محورينه و قطبلرينه موازى محور و قطبلرله منطقهٔ ممثل سننه مسامت
منطقه اوزرنده حركت وضعيهٔ ذاتيه سيله غربدن شرقه حركت ايدوب شمس هر برجده تقريبا اوتوز كون
مكث ايدوب اوچيوز التمش بش و ربع كونده بر دوره سنى تمام ايدر. و منطقة البروجك سطحندن جنوب
و شماله هركز ميل ايتميوب كندى منطقه سنده مركوز اولان كرهٔ شمسى دائما منطقة البروجك سطحنده
استقامت اوزره بر قرار تحريك ايدوب معاكس تورر. و جميع كرات افلاك و نجوم ساكن اولميوب
جمله سى حركت وضعيه دن خالى قالميوب. هر برى كندى مركزى حولنده بشقه بر طور ايله دقرار
اولمغله كرهٔ شمس دخى كندى مكاننده مركزى حولنده توالى بروج اوزره دوار اولمشدر.

نوع ثالث

شمس منيرك اوج و حضيضى. و نقطه اعتداليين اولان جوزهرلرى. و بطوء سرعتى بيلدر
اى عزيز معلوم اولسون كه اهل هيئت ديمشلردر كه آفتاب تابانك اوجندن فلك بروجده مكانى
تاريخ روميك نهايتزه سنه سنده برج جوزانك يكرمى يدنجى درجه سنده تعيين اولمشدى و حضيضنك
مكانى برج قوسك كذلك يكرمى يدنجى سنده متعيين اولمشدى. چونكه حالا تاريخ رومى ايكى بيك
التمش طقوزه بولمشدر. و تاريخ هجرت بيك يوز يتمش سنه اولمشدر. پس بلاده بيننا اولنان اموال
اوزره اوج و حضيضك هر برى تقريبا سكز درجه حركت قيلمشدر. اوج شمس برج سرطانك
دوردنجى درجه سنده و حضيض برج جديك كذلك دوردنجى درجه سنده كلمشدر. چونكه شمس
منيرك خارج المركزى منطقه سى منطقة البروجك سطحنده بولنمشدر. انكچون بونك عقده لرى و جوزهر
انجق منطقة البروج ايله معدل النهارك ايكى تقاطع نقطه سى عد اولنمشدر. برى اول برج حملدر
و برى اول برج ميزاندر. پس شمس منير ابتداى حمله كلدكده رأس و جوزهرينه كلمش اولور و ابتداى
ميزانده بولندقده ذنب و نو بهر نقطه سنده اولمش اولور. امّا سيارات سائره نك جوزهر نقطه لرى
افلاك حامله لرينه منطقة البروجك تقاطعلرندن حاصل اولان ايكى نقطهٔ متقابله بولنمشدر و منطقه دن
افلاك حواملك شماله مائل اولدقلرى نقطهٔ عقدهٔ رأس و جنوبه مائل اولدقلرى نقطه عقدهٔ ذنب
تسميه قيلنمشدر. تنكيم بالاده تفصيل اوزره بلنمشدر. پس بو علتدن حركت شمسك ابدا
اختلاف عرضيسى بولنميوب سيارات سائره حركاتنده اختلافات عرضيه مشاهده اولنمشدر لكن
حركت شمسك انجق اختلاف طولى سى بولنمشدر. يعنى بروج شماليه كه حمل. و ثور. و جوزا.
و سرطان. و اسد. و سنبله در. و بو بروج ستّه ده حركت شمس بطى كورنمشدر. و بروج جنوبيه كه
ميزان. و عقرب. و قوس. و جدى. و دلو. و حوتدر. بو بروج ستّه ده حركت شمس سريع بولنمشدر
پس حركات افلاك بالجمله متشابه و مطرد ايكن شمسك حركتنده اختلاف قومك علتى بودر كه
اوج شمس وجه مشروح اوزره حالا فلك بروجك برج سرطانك اوائلنده و حضيضى دخى برج جديك
اوائلنده بولنمغله شمسك بروج جنوبيه يى قطع مدتندن بروج شماليه يى قطعنده بر هفته قدر زياده عوق
اولوردنانك بيانى بودر كه چونكه مركز شمس ايله بر دائره نك محيطى اوزرنده متحرك و دوّار دركه اول دائره نك مركزى

مرکز عالمدن خارجدر • پس فلك البروجك بر نصفنده اولخارج المرکزك نصفندن زیاده بولنمشدر •
وبو اول نصفدر که اوج شمس آنده حسنا اولنمشدر • وفلك البروجك نصف اخرنده اولخارج
المرکزك نصفندن اقل تا المشاهد • وبو اول نصفدر که حضیض شمس اکا کلمشدر چونکه شمسك حر
فلك بروجك نصفنی قطع ایدر تا که نه دائره سندن آنده بولنان نصفی قطع ایتمامجه بیلان کلور
فلك البروجك بر نصفنی شمس منیرك قطعی زمانی ایکنجی نصفی قطع زمانندن مخالف اولور • لاجرم •
فلك بروجك حضیض ولانصفنده اوج اولان نصفنده حرکت شمس ابطأ کورینور • زیرا که اوج
نصفنی قطعی زمانی حضیض نصفنی قطعی زماننده سکز کون اطول بولنور حال بو که حرکت شمس خارج
المرکز دائره سنده مختلف اولیوب دور دائم متشابه در • ذلك تقدیر العزیز العلیم • فسبحان الصانع الحکیم جل شأنه

نوع رابع

شمس منیرك طبیعت وصفاتی • ومنافع وتاثیراتی • وبعد وعظمتی بیلمك دای عزیز معلوم اولسون که
اهل نجوم دیمشلردر که • نیر اعظمك طبیعتی اعتدال اوزره حار ویابس اولوب • مذکر ونهاری بولنمشدر
وسعد اوسط نامیله تسمیه اولنمشدر • وبونك صفاتی قوت • وشدت • وقهر واستطالت •
وغضب • ورغبت • وحس • ودقت • وحیا • وعفت • بولنمشدر • وبالاده بیان اولندیغی اوزره
بونك بو صفاتی کندی طالع دوشدیکی نقطه لرده عیانا مشاهده قیلنمشدر • وشمس منیر •
حاکم یوم احد ولیله خمیس بولنمشدر • واول یومك وبو لیله نك اول ساعتی بوکا نسبت اولنمشدر •
وتقدیر حکیم قدیر ایله اجرام اثیریه نك اجسام سفلیه ده انواع تاثیراتی کثیر اولوب هر کوکب نیجه
خاصیتله تاثیر ایتمکله • اول صانع اعلم بو نیر اعظمه هم کندی قدرتیله نیجه خاصیتلر
ویرمشدر که شمسك تاثیراتی اجرام علویه ده • واجسام سفلیه ده کندی سنیه اظهر در
وسیارات سائره دن اکثردر • واما علویاتده جمیع کواکبه ضیا ایدر • وقمره نور وفر اعطا
ایدر • واما سفلیاتده دریالره اشراق ایدوب انعکاس شعاعیله بحاردن بخارلر چقوب
طبقهٔ زمهریریه ده سحاب مطرا اولور • وارضده حیات وتربیه نبات واز هار واشجار
واثمار اولوب وثلوج وامطاردن عیون وانهار اولور • ونبات • وحیوانات حیات بخش
ایدرك جبال واودیه دن سو نیسو سیار اولور • وشمس ایله معادن تکون ایدوب نباتات بتوب
حرارتیله منضج اولورلر • وفواکه کمالاتن بولورلر • وطلوع شمس ایله حیوان وانسان تحرك
بولوب • حرارت وضیاسیله منتفع اولورلر • وغروب شمس ایله جمله سی مضطرب ومتحیر
اولوب • اموات امثالی مکانلرنده ایوز قالورلر • وشمس ایله اقلیم اولك اهالیسی جمله سیاه
اولوب • شدت حرارتیله نحول وجاع اولورلر • وسمت رأسلرینه شمس قریب اوبعیددن
جثه لری خفیف وعقللری ضعیفا اولوب • خویلری ضیق ومشربلری تیز وحدید اولور
وطبیعتلری سباع امثالی تند وشدید اولور • ممالك سودان وحبش اهالیسی امثالی عنید
اولور • واما اقلیم سابع اهالیسنك سمت رأسلرندن شمس منیر بعید اولوب • حرارتی ضعیف
وتاثیری تحلیل اولدیغندن جمله سی ابیض یا اسفر اولور • وخلق وطبیعتلری بری بقر وغنم کبی
ابله وبترا اولور • ممالك صقالبه وروس امثالی خلق وخلقتده بی رونق وبی فر اولور وشمس
منیرك تاثیر کثیرندن بری بو دورکه • اوج شمس بروج شمالیه ده اولدیغی اراضئ شمالیه •••
معمور اولوب • جنوبیه سی بحر ایله معمور اولور • واوج شمس اوج جنوبیه یه عبور ایتدکده
اول اراضی منکشف ومعمور اولوب • بو اراضی ماء بحر ایله مستور ومعمور اولور • پس بلاده

بیلادنی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٤٤

بیانی ولنان حرکت اوج ایله یکرمی بش بیك ایکیوز سنهٔ شمسیه‌ده بر کره بر وجه تمام تبدیل و تحویل
عالم حکیمانه نظام جدید بولور بلکه تأثیر شمس ایله ایام ولیال و حرارت ظلال و نور ضیا
وصیف وشتا و ثلوج و امطار و معادن و احجار و نبات و اشجار و جوده کلوب امتزاج
طبایع وارکان وعیش حیوان وانسان وحسنا ازمان ودهور وعدد سنین وشهور و نتیجه بیان
نفع ونعیم بالتقدیر عزیز علیم بالجمله افتا عالمتابك حرکت و حرارت وضیاسنه منوط و مربوط و موقوف اولمشدر
واما شمس منیرك عظمتی مقدارنه و فلك ممثلك بعدك مساسنه ارباب ارصاد و اهل حسنا و هندسه
اتفاق اوزره دیمشلردر که فلك ممثل خورشیدك سطح محدبیك مرکز عالمدن مسافهٔ بعدی تقریبا ایکی بیك
کره بیك ویکرمی طقوز بیك وایکیوز آلتی فرسخ کیل اولنمشدر و فلك مذبورك سطح مقعرینك
مرکزدن کوردن مسافهٔ بعدی تقریبا بیك کره بیك وسکز یوز اللی بیك ویوز اللی دورت فرسخ حسنا قیلنمشدر
وبو فلك ممثلك ثخنی تقریبا یوز یتمش طقوز بیك واللی ایکی فرسخ بولنمشدر وجرم کرهٔ شمس تقریبا یوز
التمش آلتی جرم کرهٔ ارض مقداری بولنوب جمله‌سی براهین هندسیه ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم
اما بزوم بو مقداری ایرادمزدن مقصود و مرادمز بو نیر اعظمك عظمتیله کوندن بر کره اطراف دنیا دوران
ایتدکده باشمزه دوندرن قادر و قیوم حضرتلرینك قدرت وعظمتن بیان ایتمکدر تا کیم اولوا الالباب رب
الاربابك بدایع صنایعن تفکر و تذکر ایتسون اولوب صنعندن صانعی بولوب جمله‌دن اکا رجوع ایده انکله قاله

فصل رابع

هیئت سماء ثالثی وانده حکم ایدن زهره‌نك احوالن بش نوع ایله بیان ایدر نوع اول زهرهٔ زهرانك
فلك ممثلی بلدر روای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردر که سبعهٔ سیاره‌نك سماوات
جمله‌سنده معدود فلك زهره درکه فلك قمر نسبتیله فلك ثالثدر وفلك خورشیدك
التنده اولوب سفلیین نامیله معروف اولان ایکی فلك اعلاسی و فلك شمسه اقرب بولنمشدر
و زهرهٔ زاهرا افتطانده اولوب سعد اصغر اسمیله تسمیه قیلنمشدر واصحاب فن هیئت ثالثه
علویه کبی کوکب زهره ایچون دخی اوچ عدد فلك اثبات ایدوب نظلمن و بر مشلردر که فلك اولی
مرکزده و منطقه‌ده و قطبلرده و حرکتده فلك بروجه مشابه و ممثلدر و فلك ثانیسی خارج المرکزدر که
بنه فلك اولك ثخننده متوازی السطحین واقع اولوب کندی تدویری حاملدر و فلك ثالثی فلك
تدویردر که کوکب زهره‌انك بر طرفنه مرکوز اولوب فلك تدویر کندی مرکزی اوزرنده حرکت
وضعیه ده دوران ایلدکجه زهره یی دخی مساعده ایدر اما کوکب زهره‌نك فلك ممثلی که فلك کلیه و مرکزده و
محورده و منطقه و قطبلرده و حرکتده فلك بروجه موافق و ممثلات سائره کبی مطابقدر و ایکی سطح
متوازی برله محاط بر جرم کری الشکلدر و سطح اعلاسی فوقنده اولان افلاك خورشیدك سطح مقعرینه
و سطح مقعری التنده بولنان فلك عطاردك سطح محدبنه مماسدر و بو فلك ممثل کندی فوقنده و تحتنده
اولان افلاك متعدده کبی اولا فلك اعظمك حرکت ذاتیهٔ یومیه‌سنه تابع اولوب حرکت اولی ایله مرکز عالم
حولنده شرقدن غربه حرکت ایدر و ثانیا فلك بروجك حرکت بطیئه‌سی قدر کندی حرکت ذاتیه‌سیله
مرکز عالم حولنده غربدن شرقه آهسته کیدر کانه فلك بروجك تحریکیله حرکت ایدر پس
اوج و حضیض وجوزهر نقطه‌لری بو حرکتله هر یتمش سنه‌ده بر درجه قدر بر قطع ایدر

نوع ثانی

کوکب زهره‌نك فلك خارج المرکزنی هیئت و حرکتیله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل
هیئت دیمشلردر که بو کوکب زهره‌نك نظام حالیچون فلك ممثلك ثخنی درونده حامل نامیله تعیین

اولنان فلك ثانیدرکه • ارضی شامل ومرکزی مرکز عالمدن کندی قطری اجزاسیله ایکی درجه مسافه
ایله جهت اوجنه خارج ایکی سطح متوازی ایله محاط برجرم کریدر • وبوکره‌نك سطح محدبی فلك
اولك سطح محدبیله برنقطهٔ مشترکه‌ده تماس ایتمشلردرکه • اول نقطه‌یه اوج اطلاق ایدرلر واول
نقطه مرکز عالمه قیاس ایله ابعد نقاط اولدیغندن • کوکب زهره حاملی حرکتیله اول نقطه‌یه کلدکده
مرکز ارضدن بغایت بعید وعالی اولمش اولور • کذلك بوفلك ثانینك سطح مقعری فلك اولك سطح
مقعرینه برنقطهٔ مشترکه‌ده مماسدرلرکه • اول نقطه‌یه حضیض دیرلر • زیرا که اول نقطه مرکز عالمه نسبتله
اقرب نقاط اولوب کوکب مرقوم فلك حاملی حرکتیله اول نقطه‌یه نزول ایتدکده • مرکز ارضه بغایت
قریب ومستفل اولمش اولور • پس وجه مشروح اوزره فلك اولدن فلك ثانی افراز اولنوب صورة
مذکوره‌یه افراغ اولندقده فلك اولدن بالضروره مختلف الثخن ایکی کره حادث اولورکه • بری فلك ثانی
یحاویدر • وبری فلك ثانی برله محویدر • وکرهٔ حاوینك رقتی جانب اوجه وغلظی جانب حضیضه
اولور • وکرهٔ محوینك رقت وغلظی کرهٔ حاوینك خلافنه کلور • وبو ایکی کره‌نك اتمام فلکه
مدخللری تمام اولدیغندن برینه متمم حاوی • وبرینه متمم محوی دیرلر • والا فلکك برمخصوص حرکتی
متعین اولوب • کندویه مخصوص محور • وقطبلر اوزرنده دوران ایدوب دورینی تمام ایتمك امر
محقق اولمغله • فلك مائل زهره دخی فلك کلی شمس المثل کندی فلك ممثل ثخننده کندی حرکتیله
حرکت وضعیهٔ ذاتیه‌سیله غربدن شرقه شمس منیرك خارج المرکزی حرکتنه موافق ومطابق
حرکت ایدوب کوکب زهره‌یی معا تحریك ایدر • پس زهرهٔ زهرا هر برجده یکرمی درت کون کیدر وبعض
برجده تردد ایلسه دورت ای اقامت ایدوب سنه‌ده بردوره‌سنی شمس ایله برابر تمام ایدر • وبو
کوکبك مرکز تدویری مرکز شمسدن ابدا مفارقت ایلمیوب • سمت شمس ایله برابر سیر وحرکت ایلدیکی
جهتدن بوکوکبك شمسدن بعدینك اکثر مسافه‌سی تقریبا نصف قطر تدویری قدردرکه بعد
اوسطنك سدس دور فلکك ثلثانیدر • یعنی تدویرینك بعدین اوسطیننده ایکی شمسدن بعدی قرق درجه‌در

نوع ثالث

کوکب زهره‌نك فلك تدویری • شکل وحرکتیله بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت بو کوکب
زهره‌نك دخی تنظیم احوال ثلثهٔ علویه کبی تعیین مقدار مذکور ایله اکتفا ایتمیوب ارضه غیر شامل
برکوچك فلك دخی اثبات ایدوب • اکا فلك تدویر دیمشلردر • پس فلك تدویر فلك ممثل زهره‌ده ارضه
غیر شامل برکوچك فلکدرکه بوکوکبك کندوسنی حامللدر • وخارج المرکز اولان فلك حامل ثانینك
منطقه‌سنده مرکوزدر • وبرحیثیتله مغرقدرکه • قطر تدویر سطحین حامله مماس ومساویدر • وفلك
تدویر سطح واحد برله محاط برجرم مصمت کریدر • وفلك حاملك جرمنده کندی مرکزی حولنده حرکت
وضعیه ایله غربدن شرقه توالی بروج اوزره دوران ایدوب برجانبنده مرکوز اولان کوکب مذکوری
معا تدویر ایله الوب کیدر • وبوفلك تدویر کندی مرکزی حولنده حرکت غربیهٔ مذکوره‌سیله کوکب
مذبوری برکون برکیجه‌ده کندی منطقه‌سنك اوچیوز التمش درجه‌سندن نصف درجه‌دن زیاده‌جه
تدویر وتحریك ایدوب • تقریبا اون طقوز بچق ایده بردوره‌سنی تمام ایدر • وبو حرکته حرکت اختلاف
کوکب وحرکت خاصهٔ کوکب دیرلر • وکوکب زهره دخی سطح واحد برله محاط برجرم کری ومصمت
ومنیردر • وفلك تدویری جرمنده برحیثیتله مغرقدرکه • سطح کوکب بوتدویرك ایکی قطبی منتصفنده
منطقه‌سی عندنده برطرفده واقع برنقطهٔ مشترکه‌ده سطح تدویره مماسدر یعنی کوکب تمامیله تدویره
واقع اولوب سطح سطحنه تماس ایتمشدر • وحاملك برطرفنده فلك تدویرك بیانی اولنان کبی کوکب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

زهره نك دخی تدویری جانبنده کندی مرکزی حولنده توالئ بروج اوزره حرکت وضعیه
دوریه سنی اصحاب ارصاد جدید رای العین مشاهده ایتمشلردر

نوع رابع

کوکب زهره نك سرعت واستقامتی وبطؤ واقامتی ورجوع وحیرتی وشمس ایله
اولان ارتباط واحتراقی بلدر لغز معما اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه کوکب زهره دخی کاه سرعت
وکاه استقامت وکاه بطؤ وکاه اقامت وکاه رجوع وکاه سیرنده حیرت عارض وطاری
اولور وبو احوالك بیانی بودرکه بوکوکب فلك تدویری اعلاسنده بولندقده کندی مرکزی حرکتی
فلك تدویرینك مرکزی حرکتنه توالئ بروج اوزره موافقت ومرافقت ایتمسیله کوکب سریع الحرکه
کورینور وچونکه کوکب ذروه تدویردن جانبه برمقدار میل ایدر اوزمان مستقیم الحرکه کورینور
وکوکب اسفل تدویره نزوله متوسط ایکن بطئ الحرکه کورینور زیراکه کوکبك کندی مرکزی نزولدن
اولدیغندن حرکتی کورنمز اولور یالنجق حرکت مرکز تدویر کورینور وکوکب اسفل تدویره قریب اولدقده
کندی مرکزینك خلاف توالی حرکتی تدویر مرکزینك حاملی حرکتیله علی التوالی اولان حرکته مساوی
اولوب ایکی حرکت بری برینه مقابل ومعارض اولغله کوکب مقیم کورینور وکوکب اسفل تدویره نزول
ایتدکده کندی مرکزی حرکتی مرکز تدویرك حرکتندن زیاده اولوب کوکب راجع کورینور ورجعت
کوکب تمام اولوب ایکی حرکت ینه مساوی اولدقده کوکب ثانیا مقیم کورینور وبعد الاقامت ینه
بطئ کورینور زیراکه کوکبك کندی مرکزی اوج تدویره صاعد اولغله حرکتی کورنمز اولوب انجق
مرکز تدویرك حرکتی کورینور وبعد البطوئیه مستقیم وسریع کورینور حال بوکیم کوکب کندی
تدویرنده دورینی برسیاق اوزره اختلافسز تمام ایدر زیراکه حرکات افلاك ونجوم کندی مرکزلری
منطقه سنه نسبتله متشابه وبسیط ومستقیم در وکوکب رجعتی مقامی اقامتنه
مقام اول وموخرینه مقام ثانی دیرلر واما کوکب زهره نك مدت رجوعی برآی وارنجه کوندر
ومدت استقامتی سکز بچق آیدر وبو کوکبك فلك حاملی منطقة البروجدن جنوب وشماله
ربع درجه قدر مائل ایکن تدویرینك دخی ذروه مرئیه سی وحضیض مرئیسی فلك مائلدن
کاه جانب شماله وکاه جنوبه مائل اولوب تقریبا ایکی بچق درجه اختلاف عرضی دخی بولنمشدر
پس بو احوال الله بوکوکب سیرنده متحیر مثالی کورینوب انکله تسمیه اولنمشدر ونیر اعظمه
نسبتله بوکوکب زهره یه عارض اولان ارتباط واحتراقی بویله بیان ایتمشلردرکه بوکوکبك حرکت
حاملی ابدا حرکت خارج المرکز شمس ایله مساوی اولمغله مرکز تدویری دخی ابدا مرکز شمسه مسامت
بولنمشدر پس زهره زهرا اقرص شمسك حولنده تدویری حرکتیله دوران ایلدیکجه نصف قطر تدویر
قدر انی بعد ایله انی طواف ایدوب بعدینی اوسطینه کلدکجه کاه صباح وکاه دخی مسا مشعله
مثالی برق اوروب کاه شمس ایله محترق اولور سیارات سائره کبی غرض شمسدن جدا دوشوب
هر بر دوره سنده ایکی کره شمس ایله مقارن اولور برکره نصف سرعتنده یعنی تدویرینك
ذروه مرئیه سنده بولندقده ابدا قران واحتراقی واقع اولور وبرکره دخی نصف رجوعنده
یعنی تدویرینك حضیض مرئی سنده اولدقده ابدا شمس ایله قران واحتراقی بولنور
وایکی احتراقی میاننده اولان مدت طقوز آی وتقریبا یکرمی کوندر والله اعلم بالحقیقه

نوع خامس

کوکب زهره نك اوج وحضیضی ورأس وذنب وعقده لری وطبیعتا وصافی وسنا

بعدینی ومقدارنی بلدرز ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه کوکب زهره نك اوجی
ایکی جوزهری نقطه لری منتصفنده یعنی فلك مائلك منطقة البروجدن جانب شمال غایتمیلنده
واقع اولمشدرکه عقده رأسندن طقسان درجه متأخردر جبهتکه اوج وجوزهرات بالادبیان
اولندیغی اوزره فلك بروجدن حرکت مطابقی اولان حرکت ممثله تابع اولمحرکت ایدر وأوج زهره نك
فلك بروجده مکانی تاریخ رومینك غتنز سنه سنده اوج خرشیدکبی برج جوزانك یکرمی یدنجی
درجه سنده وحضیضی برج قوسك کذلك یکرمی یدنجی درجه سنده متعین ایدی ونقطه
رأسی مکانی برج حوتك یکرمی یدنجی درجه سنده ونقطه ذنبی برج سنبله نك کذلك یکرمی
یدنجی درجه سنده متبین ایدی وحالا تاریخ رومی ایکی بیك التمش طقوزه کلوب تاریخ هجری دخی
بیك یوز یتمشه یتمشدر پس حالا اوج وحضیض وبو رأس وذنب نقطه لری اوج وجوزهرات
مذبوره کبی حرکت ایدوب وتقریبا سکز درجه تقدم ایتمشدردر واما زهره زهرانك طبیعتنده واوصافنده
اهل نجوم اتفاق ایدوب دیمشلردرکه کوکب زهره نك طبیعتی معتدل وبارد ورطب اولوب مؤنث ولیلی
بولنمغله سعد اصغر تسمیه اولنمشدر وبو کوکب نظر قلبه سرور ویردیکی تجربه قیلنمشدر
وبو کوکبك اوصافی لینت ومحبت ورقت وتخنث وفرح وتمنی ولعب وتغنی وجماع وتهتك
وحسن خلق بولنمشدر وبو کوکب طالع دوشدیکی نقطه لرده اوصافنی کورك عیانا مشاهده
اولنمشدر وبو کوکب حاکیم لیله ثلثا ویوم جمعه بولنمشدر یعنی اول لیله نك وبو یومك اولکی ساعتی
بوکا نسبت قیلنمشدر واما کوکب زهره نك وفلك ممثلك مسافه بعدلرینی ومقدار ثخن وجرملرینی
اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاق ایله دیمشلردرکه فلك ممثل زهره نك سطح محدبنك
مرکز عالمدن مسافه بعدی تقریبا بیك کره بیك وسکز یوز اللی بیك وبوز اللی دورت فرسخ کیل اولنمشدر وفلك
مذبورك سطح مقعرینك مرکزندن کوردن مسافه بعدی تقریبا ایکیوز یتمش آلتی بیك والتیوز اللی ایکی فرسخ
حسنا قیلنمشدر وفلك مرقومك ثخنی تقریبا بیك کره بیك وبشیوز یتمش اوچ بیك وبشیوز ایکی
فرسخ بولنمشدر وکوکب زهره نك جرمی تقریبا جرم ارضك اون آلتی جزؤدن بر جزؤی قدر بولنوب
براهین ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم بالحقیقة الامر والحال فسبحان الصانع الحکیم القادر المتعال

فصل ثامن

هیئت سمای ثانی یی وآنی حاکم اولان کوکب عطاردك احوالنی بش نوع ایله بیان ایدر نوع اول کوکب
عطاردك فلك ممثلنی وهیئت وحرکتنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه
سبعهٔ سیاره سمواتندن معدود فلك عطاردرکه فلك قمر نسبتیله فلك ثانیدر فلك زهره نك
التنده اولوب سفلیین نامیله مشهور اولان ایکی فلکك اوناسی وفلك قمره اقرب بولنمشدر
وکوکب عطارد فقط آنده حاکیم اولوب ممتزج اسمیله معروف اولمشدر وفلك مرقومك وضع وهیئتی
اجزا جهتیله افلاك سائره یه نوعا مخالف بولنمغله ارباب فن هیئت کوکب عطارده ایجون ارضه شامل
اوچ عدد بیوك فلك وارضه غیر شامل بر کوچك فلك اثبات ایدوب رؤیت حسیله احوال مختلفه سنی
بو افلاك اربعه تعیینله ضبط ایدوب نظامك ویرمشلردر اما فلك اولی فلك کلیدرکه مرکزنده ومحورنده
ومنطقه ده وقطبلرده وحرکتنده فلك بروجه موافق ومثلدر وبو فلك ممثلات سائره کبی ارضه شامل
ومرکزی مرکز عالم ایکی سطح متوازی بر له محاط بر جرم کریدرکه سطح اعلاسی فوقنده اولان فلك زهره نك
سطح سفلنه وسطح اسفلی تحتنده اولان فلك تحرك سطح اعلاسنه مماسدر وبو فلك
ممثل کندی فوقنده وتحتنده بولنان افلاك متعدده کبی اول افلاك اعظمك حرکت سریعهٔ یومیه سنه

تابع اولور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تابع اولوب حركت اوليله مركز عالم حولنده شرقدن غربه مجبورا حركت ايدر ۰ وثانيا فلك بروجك
حركت بطيئه سي قدر كندي حركت ذاتيه سيله مركز عالم حولنده غربدن شرقه اهسته كيدر كانه
فلك بروجك تحريكيله حركت ايدر ۰ پس اوج وحضيض وجوزهر نقطه لري بر حركتله سنوات كور اوزره
هر التمش سنه شمسيه ده بر درجه مسافه قطع ايدر ۰ بو عطاردك بيان فلك مدبرنده بولنان
اوج ثاني سندن غيري ۰ وقمرك بيان اولناجق اوجنك وممثلنك وجوزهرنك غيري ۰۰۰۰
زيرا كه بو دوري آنلره مخالف بولنوب ۰ شرقدن غربه حركت ايدرلر ۰۰۰۰۰

نوع ثالث

كوكب عطاردك خارج المركز اولان فلك مدبرنه ۰ وفلك حاملني هيئت حركتيله بر اعتبار
معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه ۰ فلك مدبر عطارد فلك ممثليله محوي بر فلكدر كه خارج
المركز اولان ايكي فلكك اوليدر ۰ وايكنجي فلك حاويدر ۰ حاويدر وافلاك اربعه عطاردك ثانيدر ۰
وبو فلك مدبر حاوي اولديغي خارج المركز ثانينك مركزيني شرقدن غربه تحريك ايله اداره ايتدكيچون بوكا
مدبر ديرلر ۰ وطرفين مشروح اوزره خارجة المركز اولان افلاك سائره ممثلاتي تخللنده متمكن
اولدقلري كبي ۰ ومدبرك سطح محدبي ممثلك سطح محدبنه اوج اول ناميله مشهور اولان نقطه مشتركده
مماسدر ۰ ومدبرك سطح مقعري ممثلك سطح مقعرينه حضيض اول اسميله معروف اولان نقطه
مشتركده تماس ايتمشدر ۰ وفلك مدبرك مركزي مركز عالمدن كنارى قطري اجزاسيله التي درجه
اوجي سمتنه خارجدر ۰ پس وجه مقرر اوزره فلك ممثلك فلك مدبري افراز اولندقده ممثلات محوي
اولان ايكيشر كره شكلنده بعينه بو ممثلده دخي حادث اولمشدر ۰ بعد هذا ايكي خارج المركزك ثانيسي
بو كوكب عطاردن فلك ثالثيدر كه محوي فلك مدبر وحامل مركز تدويردر ۰ وفلك مدبر
ممثلك ثخننده بولنديغي هيئت مذكوره اوزره بو فلك حامل دخي فلك مدبرك ثخني درونده تمكن ايتمشدر وحاملك
سطح محدبي مدبرك سطح محدبنه اوج ثاني ناميله معروف بر نقطه ده تماس ايلر وحاملك سطح مقعري
مدبرك سطح مقعرينه حضيض ثاني تعبير اولنور ۰ بر نقطه ده مماسدر ۰ ومركز حامل مركز مدبرك
اوج درجه ومركز عالمدن طقوز درجه مقداري جانب اوجنده خارجدر ۰ پس طور معهود اوزره فلك
مدبردن فلك حامل افراغ اولندقده فلك مدبرده شكل مذكور اوزره ايكي كره قالور كه آنك
متمم لري فعلي هذا عطارد بو ترتيب وتجزيه ايله بو شكل وهيئته افراغ اولندقده ۰ فلك عطاردده
اوجين وحضيضين بولنوركه ۰ بر ركيه ممثلك جزؤ كبي اولدقلرندن اوج ممثلي وحضيض ممثلي اسملرني
وناميله شهرت بولمشلردر ۰ وبر ديكري دخي مدبرك جزؤ كبي اولدقلري جهتدن اوج مدبري
وحضيض مدبري اسميله تسميه اولنمشلردر ۰ واوج وحضيض ممثلي اوج اول وحضيض اول دخي
ديرلر ۰ واوج وحضيض مدبريه اوج ثاني وحضيض ثاني دخي ديرلر ۰ وهر فلك بر مخصوص حركتي
متعين اولوب كنديه مركز ومحور ومنطقه وقطبلر اوزرنده دوران ايدوب دورني تمام ايتمك امر محقق اولديغيچون
فلك مدبر عطارد هم فلك زهره نك بر نلكنديك ممثلي ثخننده وكندي مركزي حولنده حركت وضعيه ذاتيه سيله
شرقدن غربه خلاف توالي اوزره اوج ثاني عطاردي معا اداره ايله وسط شمس مقداري حركت ايدوب ۰
سنه شمسيه ده بر دوره سني تمام ايدر ۰ وفلك حامل عطارد دخي فلك مدبرك ثخني داخلنده
افلاك حوامل سائره كبي كندي مركزي حولنده حركت وضعيه ذاتيه سيله غربدن شرقه توالي بروج
اوزره مركز تدوير عطاردي معا اداره ايله ضعف وسط شمس قدر حركت ايدوب وحركتنك نصفي
حركت خلاف توالي مدبره معارض ومقابل اولدقده نصف باقيسي ۰ وسط شمس برابر كلوب ۰

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عطارده هر برجده اون یدیکون مکث ایدوب بعض برجده تردد ایلسه ایکی ای مقیم اولوب سنك بردوره سنی شمس ایله معا تمام ایلر • پس مرکز تدویر عطارد مرکز تدویر زهره کبی ابدا حرکاتده شمسه مطابق کلوب • هر کز تخلف ایتمز • انکیچون بو کوکب عطارد هم نصف قطرندن و هم ویرندن قرص شمسدن ایراغه کتمز • و نصف قطری بعد اوسطنده یکرمی درجه دن زیاده بعده یتمز • والله اعلم •

نوع ثالث

کوکب عطاردن فلك تدویرینك شکل وحرکتیله بلدك ای عزیز معلوم اولسون که اهل هیئت بو کوکب عطاردن دخی تنظیم احوالنه متحیره سائره کبی تعیین مقدارمند کورایله اکتفا ایتمیوب ارضه غیر شامل بر کوچك فلك کدر که عطاردن افلاك اربعه سندن فلك رابعدر • وجرم کوکب حاملدر و خارج المرکز اولان فلك ثالث حاملك ثخننده یعنی ایکی قطبی میاننده بر طرزایله مرکوزدر که قطر تدویر ثخن حامله مساوی اولوب سطح تدویر ایله سطحین حاملدن هر بر بالاده بر نقطه ده مماسدر • و فلك تدویر سطح واحد بر له محاط بر جرم مصمت کره یدر و فلك حاملك جرمنك کندی مرکزی حولنده حرکت وضعیه ذاتیه سیله غربدن شرقه توالی بروج اوزره دوران ایدوب بر جانبنده مرکوز اولان کوکب عطاردی معا تدویر ایدر • و فلك مذکور و کوکب مزبوری بر کون بر کیجه ده کندی منطقه سنك اوچیوز التمش درجه سنده اوج درجه ویاده جه مسافه آلوب کیدر • تقریبا دورتآیده بردوره سنی تمام ایدر • وبو حرکته حرکت اختلاف و حرکت خاصه دخی دیرلر • وکوکب عطارد دخی سطح واحد بر له محاط بر جرم کری مصمت و منیردر • و فلك تدویرك جرمنده بر حیثیتله مغروز در که سطح کوکب تدویرك ایکی قطبی منتصف منطقه سی عندنده بر طرفنده واقع اولوب بر نقطه مشترکه ده سطح تدویره تماس ایتمشدر • یعنی جرم کوکب تمامیله جرم تدویره داخل بولنمشدر • و فلك حاملك بر جانبنده تدویرك شرح اولنان دورانی کبی کوکب عطاردك دخی تدویرك جانبنده کندی مرکزی حولنده توالی بروج اوزره علی الدوام حرکت وضعیه دوریه سنی معاینه ایله اصحاب ارصاد انصف نهارده بولنان کسوف وقتنده مشاهده ایتمشلردر •

نوع رابع

کوکب عطاردك سرعت و استقامتی • و بطؤ و اقامتی و رجوع و حیرتی و شمس ایله اولان ارتباط و احتراقاتنی بیلدك ای عزیز معلوم اولسون که اهل هیئت دیمشلردر که بو کوکب عطارده هم کاه سرعت و کاه استقامت • و کاه بطؤ و کاه اقامت • و کاه رجوع • و کاه سیرنده حیرت عارض وطاری اولور • و بو احوالك بیانی بودر که • بو کوکب تدویرك اعلاسنده بولندقده کندی حرکتی فلك تدویرینك مرکزی حرکتنه توالی بروج اوزره موافقت و مرافقت ایتمسیله کوکب سریع الحرکت کورینور • و چونکه کوکب جانب تدویرده بر مقدار میل ایتمسه مستقیم الحرکه کورینور • و کوکب اسفل تدویره نزولده متوسط ایکن بطئ الحرکت کورینور • زیرا که کوکبك کندی مرکزی نزولده اولمغله حرکتی کورنمز اولوب انجق حرکت مرکز تدویر کورینور • وکوکب اسفل تدویره قریب اولدقده کندی مرکزینك خلافی توالی حرکتی تدویرك مرکزینك حاملی حرکتیله علی التوالی اولان حرکتنه مساوی کلوب ایکی حرکت بربرینه معارض و مقابل اولمغله کوکب مستقیم کورینور • و کوکب اسفل تدویره نزول ایتدکده کندی مرکزی حرکتی مرکز تدویرك حرکتندن زیاده اولوب کوکب راجع کورینور و رجعت کوکب تمام اولنجه ایکی حرکت ینه مساوی کلدکده کوکب ثانیا مقیم کورینور • وبعد الاقامت ینه بطئ کورینور • زیرا که کوکبك کندی مرکزی اوج تدویره صاعد اولمغله حرکتی کورنمز اولوب انجق مرکز تدویرك حرکتی کورینور • و بعد البطوئیه مستقیم وبعده سریع اولور • حال بو کیم کوکب کندی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تدویرنده د رجعی بر سیاق اوزره اختلافسز تمام ایدر • زیرا که حرکات افلاك وما فیها اکنی
کره لری منطقه سنه نسبتله بسیط ومتشابه ومستقیمدر • وکوکبك رجعتنك مقامی اقامتنه
مقام اول ومؤخرینه مقام ثانی دیرلر • واما بو کوکب عطاردن مدت رجوعی یکرمی بر کوندر • ومدت
استقامتی اوچ آی وبش کوندر • وبو کوکبك حاملی منطقة البروج دن شمال وجنوبه اوچ ربع درجه
مائل ایکن تدویرینك دخی ذروه مرئیه سی وحضیض مرئیه سی فلك مائلدن گاه شماله وگاه جنوبه
مائل اولدوغی تقریبا آلتی درجه اختلاف عرضی بولنمشدر • وبو احوال مذکوره ایله بو کوکبه دخی
سیرنده متحیر کبی کورینور • متحیر تسمیه اولنمشدر • وشمسه نسبتله بو کوکب عطارده عارضی
اولان ارتباط واحتراقك بیانی بودر کم • بو کوکبك دکتی حاملی ابدا حرکت خارج المرکز شمسیه
مساوی اولدیغندن مرکز تدویری دخی ابدا مرکز شمسه مسامت بولنمشدر • پس بو کوکب عطارد
شمسك حولنده تدویری حرکتیله دوران ایلدکجه نصف قطر تدویری مقداری شمسدن بعد ایله
انی طواف ایدوب • بعده اوسطینه کالدکده گاه صباح وگاه مساده مشعل امثالی برق
اوروب گاه شمس ایله محترق اولور • زهره زهرا کبی قرص شمسه ملازم اولوب هر دوره سنده ایکی کره
شمس ایله مقارن اولوب بر کره نصف سرعتنده یعنی تدویرینك ذروه مرئیه سنده بولندقده
ابدا قران واحتراقی واقع اولور • وبر کره دخی نصف رجوعنده یعنی تدویرینك حضیض مرئیه سنده
اولدقده ابدا شمس ایله قران واحتراقی بولنور • وایکی احتراقی میاننده اولان مدت ایکی ایدر •

نوع خامس

کوکب عطاردن اولکی اوج وحضیضینك • وجوزهری عقده لرینك • فلك بروجده مواضعنی
وکندی طبیعت واوصافنی • وفلکنك مسافه بعدینی • وکندینك مقدار جرمنی بلدرر اعلم
معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه • کوکب عطاردك اوجی ایکی جوزهری نقطه لری
منتصفنده یعنی فلك مائلنك منطقة البروجدن جانب شمال غایت میلنده واقع اولمشلردرکه
عقده راسدن طقسان درجه متأخردر • چونکه اوجات وجوزهرات بالاده بیان اولندیغی
اوزره فلك بروجك حرکتنه موافق اولان حرکات ممثلات ایله حرکت ایدرلر • واوج اول عطاردن
فلك بروجدن مکانی تاریخ رومینك غتیز سنه سنده برج میزانك یکرمی التی بچق درجه سنده
ایدی وحضیضی برج حملك کذلك یکرمی التی بچق درجه سنده ایدی • ونقطه راس وجوزهری
تاریخ مذکورده برج جدیك یکرمی التی بچق درجه سنده ایدی • ونقطه ذنب ونوبهری برج سرطانك
کذلك یکرمی التی بچق درجه سنده ایدی • پس بو اوج وحضیض وبو راس وذنب دخی بالاده ••
کرارا بیان اولندیغی منوال اوزره حالا تقریبا سکز درجه مقداری حرکت ایتمشلردر • زیرا که تاریخ
رومی حالا ایکی بیك التمش طقوزدر • وتاریخ هجرت بیك یوز یتمش یتمشدر • واما کوکب عطاردك
طبیعت واوصافنده • اهل نجوم اتفاق ایدوب دیمشلردرکه • کوکب عطاردك طبیعتی منفرد
بولندیغی حالده اعتدال اوزره بارد ویابس اولوب • مذکر ونهاری بولنمشدر • وممتزج اولدیغی
کوکبك طبیعتله ممتزج اولدیغندن ممتزج ومنافق نامیله تسمیه اولنمشدر • وبو کوکبك اوصافی
ادب وکیاست وفهم وفراست وذهن ودرایت ونطق وبلاغت • ونقش وکتابت
وحساب واضا ودکا ودقت • ورفق ورقت • وهنر وصنعت وحیله وخیانت بولنمشدر • وبو کوکب
طالع دوشدیکی نقطه لرده بو اوصاف مذکوره سی معاینه اولنمشدر • وبو کوکب حاکم لیله احد
ویوم اربعا بولنمشدر • پس اول لیله نك وبو یومك اولکی ساعتلری بو کوکبه نسبت قیلنمشدر •••

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واما کوکب عطاردك مقداری جرمنده ممثلنك مسافه بعدنده اصحاب ارصاد وارباب هندسه
وحساب اتفاق ایله دیمشلردرکه فلك ممثل عطاردك سطح محدبنك مرکز عالمدن مسافه بعدی تقریبا
ایکی یوز یتمش آلتی بیك وآلتی یوز اللی ایکی فرسخ حساب قیلنمشدر وفلك مذبورك سطح مقعرینك مرکزندن کون
مسافه بعدی تقریبا سکسان ایکی بیك وبشیوز یکرمی دورت فرسخ کیل اولنمشدر وفلك مقومك ثخنی تقریبا
یوز سکسان طقوز بیك والتیوز یکرمی سکز فرسخ بولنمشدر وجرم کره عطارد کره زمینك تقریبا اوتوز
ایکی جزؤندن بر جزؤی مقداری بولنوب براهین ایله جمله سی اثبات اولنوب ابعاد واجرام فننده یقینا النمشدر
ذهی قاضی حاجات کیم عطاردی کاتب آسمانی قیلنمشدر فسبحان الصانع الحکیم الخالق الباری القدیم

فصل تاسع

هیئت سماء دنیایی وانك حاکم اولان قمر زیبایی واحوال واوصافنی واکا متعلق اولان اشیایی
آلتی نوع ایله بیان ایدر **نوع اول** قمرك فلك جوزهرینی وفلك مائلنی هیئت وحرکتلریله بیلدرر **ای عزیز**
معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه سبعه سیاره نك سموات جمله سندن محسوس فلك
قمردرکه مرکز عالمه نسبتله افلاك تسعه نك فلك اولیدر وفلك عطاردن زیرنده ممکن ایدوب
کوکب سیاره دن سیری اسرع اولان قمر خوب منظر فقط آنده حاکم بولنوب بجرم اصغر اسمیله نامدار
اولمشدر وفلك قمرك فلك کلیسی اجزای مختلفه یه تجزی برله اشکال وهیئتی سیاره سائره افلاکنه
نوعا مغایردر پس فلك کلی قمرده اولان عدد فلکه مشتملدرکه اوج ارضه شامل بیوك فلکلر ویر
ارضه غیر شامل کوچك فلکلردر وافلاك ثلاثه شاملدن ایکی اوکی فلکلرك مرکزلری مرکز عالمدر
واوچنجیسی خارج المرکزدرکه مرکزی تدویری حاملدر ودوردنجیسی فلك تدویردرکه جرم قمر حاملدر
پس اول کره عالم ایله متحد المرکز اولان ایکی فلکك اولکیسی ایکی سطح متوازی برله محاط وفلك ثانی بر
محیط برجسم کریدر ومحیطنده جوزهر نامنده نقطه رأس وذنب بولنمغله کندوسی جوزهر نامیله
شهرت بولمشدر ومرکز محورده ومنطقه وقطبلرده لا حرکتده فلك بروجه مشابهتنده ممثل نامنی دخی
بولمشدر وفلك مقومك سطح محدبی فوقنده اولان فلك عطاردك سطح مقعرینه وسطح مقعری کندی افلاك
کندن فلك ثانی نك سطح محدبینه تماس قیلمشدر وبو فلك جوزهر کندی فوقنده وجوفنده بولنان افلاك
متعدده کبی اولا فلك اعظمك حرکت ذاتیه یومیه سنه تابع اولوب حرکت اولی ایله مرکز عالم حولنده
شرقدن غربه مجبورا حرکت ایدر وثانیا فلك بروجك حرکتنه مغایر ومخالف کندی حرکت ذاتیه سیله
مرکز عالم حولنده خلاف توالی اوزره کندی فلکلریله شرقدن غربه کیدر برکون بر کیجه ده اوچ دقیقه دن
زیاده جه حرکت ایدر وبو کا حرکت رأس وذنب دیرلر وکره عالم ایله متحد المرکز اولان ایکی فلکك ایکنجیسی
فلك اولك جوفنده یعنی زیرنده ایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کریدر اگرچه مرکزی مرکز عالمدر
لکن منطقه سی منطقة البروجه مسامت اولانلق ممثلی منطقه سندن جانب شمال وجنوبه بشر درجه
مائل اولدیغندن فلك مائل نامیله شهرت بولمشدر وبو فلك مائل فلك جوزهرك سطح مقعری
زیرنده قرار ایدوب سطح محدبی آنك سطح مقعرینه وسطح مقعری عناصر اربعنك اعلاسی اولان
کره نارك سطح محدبنه مماسدر وفلك مائل قمرده حرکت اولی وثانیه قسمتی بیسندن غیری کندی
حرکت ذاتیه سیله مرکز عالم حولنده خلاف توالی اوزره شرقدن غربه ثخنی درونده بولنان فلکلریله
معدل نهاردن ومنطقه بروجدن وقطبلرندن میلنه کوری قدر مائل بشقه منطقه وقطب
اوزرنده برکون برکیجه ده اون بر درجه دن زیاده جه حرکت ایدر وبو کا حرکت اوج قمر دیرلر

نوع ثانی

قمر بری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قمرڭ بری بیکرڭ فلك حاملی هیئت وحرکتیله بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئتده مشهوردرکه
قمرڭ فلك ثالثی فلك حاملدرکه رسم معهود اوزره خارج المرکز اولان افلاك سیارهٔ سائرهنڭ مثلی
ثخنلرنده جایکیر اولدقلری مثللو بو فلك حامل دخی فلك مائلڭ ثخنی داخلنده بو طرزیله
متمکندرکه سطح محدب حامل سطح محدب مائله اوج اسمیله مسمی اولان بر نقطهٔ مشترکده
مماس اولمشدر وسطح مقعر حامل سطح مقعر مائله حضیض نامیله مسمی اولان بر نقطهٔ
مشترکده تماس ایتمشدر وفلك مرقومڭ مرکزی مرکز عالمڭ کندی قطری اجزا اسمیله اون درجه
وبر ربع جانب اوجنده خارجدر پس منوال مذکور اوزره فلك مائلڭ فلك حامل افراز اولندقده
مائلڭ ایکی معهود کره قالورکه متمم فلك مائل دیرلر وبو فلك حامل حرکات ثلثهٔ قسریهسندن
غیری فلك مائلی ثخننده کندی مرکزی حولنده مائلڭ منطقهسنه مسامت منطقهده ومحورینه
موازی محور اوزرنده حرکت وضعیهٔ ذاتیهسیله غربدن شرقه توالی بروج اوزره بر کونده بر کیجهده
یکرمی دورت درجهدن زیاده جرم مرکز تدویر قمری معا تحریکیله دوران ایدر چونکه بو فلك
حاملڭ بو توالی اوزره اولان غربیهسی نك اون بر درجه سنانڭ زیادهجهسنه فلك جوزهرڭ
وفلك مائلڭ خلاف توالی اولان حرکت غربیهلری مقابل کلوب معارض اولور کیرو اکتوردر
پس حامل قمرڭ توالی اوزره تقریبا اون اوچ درجه حرکت یومیهسی قالور وسریع السیر اولان
قمرڭ فلکی اصغر افلاك شامله اولمغله برج اثنی عشردن هر برینی تقریبا ایکی کون وثلث کون قدر مکث
ایدوب یکرمی سکز کونده فلك بروجی قطع ایدوب بر دورهسنی تمام ایدر ویکرمی طقوزنجی کوننده
بر کره شمسله برینشوب انککله محاق اولور اول جهتدن شهور قمریهنك بری یکرمی طقوز کون وبری
اوتوز کون رؤیت حسیبله حسنا اولنور واعتدالیه قریبا اولان غروب ایله اهالی اقالیم شمالیه
وفصول اربعهده اولان غروب ایله اهالی اقلیم جنوبیه یعنی خط استوایه قریب اولانلره هلال
اشا کوردینور زیراکه مدارات یومیه بو شمالیهده مائلهدر واول جنوبیهده قائمهیه قریبدر پس قمرڭ
غروب شمسدن تعقیبنجه نزول اینمیوب افقدن عالی اولور سبحان الصانع الحکیم

نوع ثالث

قمرڭ فلك تدویری شکل وحرکتیله بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئتده مشهوردرکه
قمرڭ فلك رابعی انك فلك تدویریدرکه ارضدن غیر شامل بر کوچك فلکدرکه وقمرڭ کنار غربیسنی حاملدر
وفلك خارج المرکزڭ منطقهسنده مرکوز وبر حیثیتله مغرقدرکه قطر تدویر سطحین حامله مماس
ومساویدر وفلك تدویر سطح واحد بر له محاط بر جرم مصمت کرهدر وفلك حاملڭ
جرمنده کندی مرکزی حولنده خلاف توالی اوزره حرکت وضعیه ایله شرقدن غربه دوران ایدوب بطننده
مرکوز اولان قمری معا تدویر ایله الوب کیدر پس تدویر قمر تداویر خمسهٔ متحیرهنك خلافنه حرکت
ایدر وبو فلك تدویر کندی مرکزی حولنده حرکت شرقیهٔ مذکورهسیله جرم قمری بر کون بر کیجهده
کندی منطقهسنك اوچ یوز التمش درجهسندن اون اوچ درجه قدر تحریك ایدوب یکرمی سکز کونده
حامل کبی بر دورهسنی تمام ایدر وبوکا حرکت اختلاف وحرکت خاصه دیرلر وکوکب قمر دخی
سطح واحد بر له محاط بر جرم کری الشکلدر وکندوسی مصمت ومظلم وازرق ومصقلدر
وخمسهٔ متحیره کبی رسم سابق اوزره فلك تدویری جرمنده بو قمر بر حیثیتله مغرقدرکه سطح
قمر تدویرڭ ایکی قطبی منتصفنده منطقهسی عندنده بر جانبنده واقع بر نقطهٔ مشترکده
سطح تدویره مماسدر یعنی جرم تمامیله جرم تدویرده واقع اولوب سطحی سطحنه تماس ایتمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وفلك حاملك بر طرفنده فلك تدویرك بیان اولنان حركتی كبی كرهٔ قمرك دخی تدویری طرفندن كندی
مركزی حولنده خلاف توالی بروج اوزره حركت وضعیه‌سنی ودوران شرقیه‌سنی اصحاب
ارصاد أی العین مشاهده ایتمشلردر كه لاساكن فی الافلاك دیو بیان ایتمشلردر وبو تدویرك
محیطی اوزرنده بو قمرك مركزی حركت حاملك محیطی اوزرنده تدویرك مركزی حركتندن
اقل اولدیغندن ابدا كوكب قمر راجع بولنور ویز مقیم كورینور انجق ذروه مرئیه‌سنك بطئی
السیر مشاهده اولنور وكوكب قمرك فلك حاملی منطقه‌سی فلك مائلی منطقه‌سنه سامت
اولوب فلك تدویری ذروه‌سی دخی فلك حاملی منطقه‌سنه ملازم بولندیغی جهتدن
بیانی سبقت ایدن فلك مائل قمرك منطقة البروجدن شمالا وجنوبا اولان بشدرجه میلندن
غیری كوكب قمرك عرضی بولنماز وسیارهٔ سائره كبی اختلاف عرضی اولماز زیراكه قمرك مائلی
وحاملی وتدویری سطح واحد بری برینه مسامت ومطابق بولنوب بری برندن
هر كز منحرف ومائل اولماز وبو افلاك اربعهٔ مذكوره ایله احوال قمر نظام بولمشدر

نوع رابع

نیر اعظمه نسبتله نیر اصغر اولان قمره عارض اولان احوالی بلمدر [red: ای عزیز] معلوم اولسونكم
اهل هیئت دیمشلردركه شمسه نسبتله قمره عارض وطاری اولان احوالك بر یسی محاقدر
اعنی بزه توجه ایدن وجهی شمسك اوزرینه واقع اولان نوردن خالی اولسیدر یوقسه شمس ایله
قمرك میاننده ارضك حائل اولمسیله محاق اولماز زیراكه نیرین آره‌سنك حیلولت ارض
خسوفدر محاق دكلدر وقمرك بر حالی ازدیاددر اعنی قمرك شمسك بتاعدی سببیله نورندن بر
وجه مذكورنده كورنمسیدر وبر حالی دخی تربیع اولدر اعنی قمرك بزه مواجه اولان وجهنك
نصفی قبل الكمال نور شمس ایله منور اولسیدر وبر حالی دخی كمالدر اعنی نوره مذكورك ازدیادی
تمام اولمقدر وبر حالی دخی نقصاندر اعنی قمرك شمسه بعد الكمال تقاربی حسبیله نورندن قوه‌سنك
وجه مزبوردن ناقص اولمسیدر وبو حالی تربیع ثانیدر اعنی قمرك بزه مواجه اولان وجهنك
نصفی بعد الكمال منور قالمسیدر وقمرك بر حالی دخی شمسی كسوف ایتمسیدر اعنی شمس نیرك
بزه مواجه اولان وجهنی كلیسنی یا بعضیسنی قمرك بزدن ستر ایتمسیدر وقمرك بر حالی دخی
كندی منخسف اولمسیدر اعنی شمس ایله قمرك میاننده ارضك حائل اولمسیله قمرك كلیسی یا بعضیسی
كندویه واقع اولان نور شمسدن خالی قالمسیدر وقمرك بو احوال مذكوره‌سنك بیانی بودركه چونكه
جرم قمر كندی نفسنده آزرق ولاجوردی كونه سیاه مائل وآیینه بولادكبی مظلم وكثیف وسطحی
مصیقل یرمق قورطوب شكلنده نسنه‌دركه غیرك الدیغی نوری مقابلنه عكس ایدكه قابلدر
پس كرهٔ قمر نور وضیاسنی انجق شمس منیردن مستفید اولوب اكا مواجه اولان نصفی بلكه
اكثری ابدا ضیا بولمشدر اكر اره‌لرنده حیلولت ارض مانع اولمز ایسه بو حال اولمشدر وكرهٔ شمس
كرهٔ قمردن اعظم اولدیغندن قمرك نصفندن اكثرینه ضیا ویروب نصفندن اقلی مظلم
قالمشدر وظل ارض شكل مخروط اولوب فلك زهرهٔ نك سطح مقعرنده نهایت بولمشدر
وظلك راس مخروطی منطقة البروجه مسامت اولمق لازمدر زیراكه مركز شمس منطقه‌ٔ
خارج المركزندن ابدا سطح منطقة البروجه ملازمدر پس عند الاجتماع اعنی شمس ایله قمر
فلك بروجك بر موضعنده بولنسلر قمر بزوم ایله شمس اره‌سنده واقع اولوب نصف مظلمی
بزه مواجه كلور وقمرك نصف منورنی بزه بر نسنه كورنمز اولور پس محاق بودر وچونكه

قرسید

قمر سیر سریعیله شمسدن اون ایکی درجه قدر کیجوب اندن بعید اولور • و قمرك نصف منورینك بر مقداری
بزه میل ایدر • و آنك بزه بر جانبی کورینور • پس هلال بودر • و بو محاقدن بر کون صکره اولور • زیرا که
قمر بر کونده بر کیجه ده اون اوچ درجه قدر بیان اولدیغی حرکت ایدر • و شمس هم اول مدتده ایچنده بر
درجه قدر حرکت ایدر • پس قمر شمسدن هر کون اون ایکی درجه قدر تباعد ایدر • بعد الهلال قمر شمسدن
یوما فیوما اون ایکیشر درجه بعید اولدقجه قمرك شمسه قریب اولان طرفی غربی سنتده یکان نصف
منورینك بزه میلی زیاده اولور • پس اندیار بودر • و بعده قمر شمسدن تباعد ایتدکجه ضیاسی هر کیجه بزه
نسبتله زیاده اولور • ربع دوره اولان اوچ برج قدر اندن بعید اولدقده نصف وجه منوری
کورینور • پس تربیع اول بودر • بعده شمسدن تباعدله بروج سته قدر قطع ایلدکده قمر شمسه مقابل اولغله
بزلر ایکیسنك میاننده بولنور • نصف منوری تمامیله بزه توجه ایدوب قمر بدر منیر اولتور • پس
کمال بودر • بعده قمر مقابله دن منحرف اولدقده فلکك نصف آخرندن یوما فیوما شمسه قریب اولدقجه
حسبیله نصف مظلم جانب غربی سنتدن یکا شیئا فشیئا بزه میل ایدر • او مقداری نصف منور
جانب شرقی سنتدن شمسدن یکا کیدر • و بزه نسبتله ظلمتی زائد و نوری ناقص اولور • پس نقصان
بودر • و بعده قمر شمسه تقرب ایتدکجه ظلمتی هر کیجه زیاده جه اولوب ایکیسنك آره سنده بنه
ربع دوره فلك قالدقده قمرك تکرار بزه نصف وجه منوری کورینور • پس تربیع ثانی بودر • بعده
قمر شمسه یوما فیوما قریب اولدقجه ظلمتی شیئا فشیئا زیاده اولوب نوری نقصان بولور • تا که
اجتماع شمس ایله ثانیا محاق اولور • و قمر بو احوال ایله بو منوال اوزره سیر منازل و قطع بروج ایدوب
کاه شمسه مقابل یا مقارن اولمسیله تقریبا هر یکرمی طقوز بچق کونده بر کره نیر اعظمله محترق
و محاق اولور • ذلك تقدیر العزیز العلیم • فسبحان الصانع الحکیم • و القادر القدیم •

نوع خامس

نیر اعظمه نیر اصغرله طاری اولان کسوفی • و نیر اصغره حیلولت ارضیله حاصل اولان خسوفی
و قمرله اوجه میاننده توسط شمس و حرکت اوج و حضیض و جوزهر قمری بلدر • ای عزیز
معلوم اولسون که اهل هیئتده مسلمدر که • بو کره قمر کندی نفسنده کثیف و مظلم اولدیغندن ذکر
شمس ایله اجتماع وقتنده فلك مائلنك حاصل اولان رأس و ذنب و عقده لری عندنده منطقه
بروجدن طریقی شمسه مصادف اولسه جرم قمر بزمله شمس آره سنده حائل اولوب ضیاسنك
کلیسنی یا بعضیسنی بزدن ستر ایلر • پس کسوف شمس بودر • و آنك وجهنك اول وقتده ظهور
ایدن سواد جرم قمرك لونی درکه • حین کسوفده سواد شمس مغرب جهتندن بدا ایدر • زیرا که حرکت
غربیه قمر حرکت غربیه شمسدن وجه مشروح اوزره زیاده اسرع اولدیغندن قمر غربدن کلوب
شمسله بر شوب حائل اولور • بعده اتی کچدکجه سیری سرعتندن شمس منیر بنه مغرب جهتندن
انجلا یه باشلر • و بو حالت کسوف حیلولت قمردن حادث اولدیغندن درکه کسوف شمس ابدا قمرك
محاق حالنده مخصوص اولوب سائر احوالنده اصلا بولنمشدر • و اما خسوف قمرك بیانی
بودر که • اکر کره قمر استقبالی وقتنده ذکر اولنان رأس و ذنب و عقده لری عندنده منطقه
بروجدن ایکی جزء متقابل عندنده یعنی محاق اتنده شمس ایله مقابل اولسه کره زمین ایکیسنك میاننده
حائل اولوب قمرك شمسه مواجه اولان وجهنه ظل ارض واقع اولور • و ضیای شمس قمرك
کلیسنه یا ظل واقع اولدیغی مقدارینه واصل اولمیوب ظلمت اصلیه سی اوزره قالور • پس خسوف
قمر بودر • و قمرك انخسافی و انجلاسی ابتدا مشرق طرفندن ظهور ایدر • زیرا که شمسك حرکت شرقیه سیله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حرکت ایدن ظل مخروط ارضک جانب غربیسنه وکرهٔ قمر حرکت غربیه سیله مغرب طرفندن
واصل اولوب قمرک اولا طرف شرقیسی ظلدن عبور وخروج ایدوب بنه ابتدا اول طرف انجلا
بولور وبو حالت خسوفده حیلولت ارضدن حاصل اولدیغندندرکه خسوف قمر ابدا بدر وکمالی حالنه
مخصوص اولوب سائر احوالنده هرگز اکا خسوف عارض اولممشدر ونیته شمسه قیاس ایله قمره
عارض اولان احوالک بری بودرکه شمس حرکت وسطیه سیله حرکت ایلدکجه قمرک اوجیله مرکز
تدویری میانندن ابدا توسط ایلر زیراکه قمرک مرکز تدویری کندی اوجندن ایکن مرکز شمسیله فلک
بروجده بر نقطه عنانده مقارن اولسلر بعده اول نقطه دن قمرک فلک جوزهریله فلک مائلنک
خلاف توالی اوزره حرکتلریله اوج قمر شرقدن غربه ومرکز تدویر اول نقطه دن توالی بروج اوزره
غربدن شرقه حرکت ایدرلر وشمس دخی علی التوالی غربدن شرقه حرکت ایدر تقدیر ازلی اولکه حرکت
اوج قمر الی غربه وحرکت حامل مرکز تدویر قمر ایله شرقه اولیه بر طرز وطور اوزره حرکت ایدرلرکه
ابدا شمس نیر ایکیسی میانندن متوسط بولنور وبو توسطدن لازم کلورکه مرکز تدویر قمر شمس ایله
ایکی تربیع اوقاتنده کندی حضیضنده بولنه واستقبال واجتماع اوقاتنده قمر کندی اوجنده
بولنه پس مرکز تدویر قمر هر بر دور وسطیسنده ایکی دفعه اوجنه صعود ایدوب ایکی کرّه حضیضنه
نزول ایدر ذلک تقدیر العزیز العلیم زهی صانع حکیم جل جلاله العظیم وعم نواله الکریم اما قمرک
اوج وحضیضی مائلیله رأس وذنب عقده لری ممثلیله متحرک اولدقلری علتدن اوجات وجوزهرات سائره
کبی فلک بروجده مواضع متعینه ده کلدر بلکه حرکت مائل وممثل ایله سیار ودوّاردر

نوع سادس

نیّر اصغرک طبیعت وصفاتی ومقدار جرمی وبعد فلکی بلدرر اعزّه معلوم اولسونکه
اهل نجوم اتفاقی اوزره دیمشلردرکه بو کوکب قمرک طبیعتی اعتدال اوزره بارد ورطب اولوب
مؤنث ولیلی بولنمشدر وسعد متوسط نامیله تسمیه اولنمشدر وبو قمرک اوصافی ضعف
وعجز وعی وجهل ومهانت وعجله ونمیمه واخبار ودلائل وحرکت وصوت بولنمشدر وقمر طالع
اولدیغی نطفه لرده اوصاف مذکوره سی مشاهده اولنمشدر وقمر حاکم یوم اثنین ولیله جمعه
بولنمشدر پس اول یومک ولیله نک اولکی ساعتلری اکا نسبت قیلنمشدر واما کوکب قمرک جرم مقداری
وممثل ومائلک بعدلرینه اصحاب ارصاد وارباب حساب واهل هندسه اتفاقی اوزره دیمشلردرکه فلک
جوزهر قمرک یعنی ممثلنک سطح محدبینک مرکز عالمدن مسافه بعدی تقریبا سکسان ایکی بیک
وبشیوز یکرمی ودرت فرسخ کیل اولنمشدر وفلک مذکورک سطح مقعرینک مرکزندن کوردن مسافه
بعدی تقریبا سکسان ایکی بیک وبشیوز قرق التی فرسخ حساب قیلنمشدر وبو فلک جوزهرک
ثخنی تقریبا درت بیک وطقوز یوز یتمش سکز فرسخ بولنمشدر وفلک مائل قمرک سطح محدبینک
مرکز عالمدن مسافه بعدی تقریبا سکسان ایکی بیک وبشیوز قرق التی فرسخ کیل اولنمشدر وفلک مزبورک
سطح مقعرینک مرکزدن کوردن مسافه بعدی تقریبا قرق اوج بیک وبیوز طقسان سکز فرسخ حساب
قیلنمشدر اکر بو مسافه محسوبه دن نصف قطر ارض طرح اولنسه که اول دخی ایکی بیوز
یتمش ایکی فرسخدر پس روی زمینک هر طرفنده فلک قمره وارنجیه دکین ما بین الارض والسما
تحقیقا قرق بیک وطقوز یوز یکرمی التی فرسخ قالورکه تقریبا اوتوز ایکی نصف قطر
ارض مقداری مسافه علیادر وبو مسافه درکه عالم کون وفساد وجهان حدوث وتغیرات
اشیادر ومکان عناصر وموالید ومحل کائنات جوقسادر وعالم صورت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

123

٥٠

وشهادت ومرضع ضيق وعنا ودار دنيادر • وفلكك مائل قمرك تحتي تقريبا اوتوز طقوز بيك
واوچيوز قرق سكز فرسخ بولنمشدر • واما جرم كره قمر جرم كره زمينك تقريبا قرق ايكي جزؤندن بر جزؤ
مقداري بولنوب بيان اولنمشدر • افلاك ونجومك ابعاد واجرامي اربعه متناسبه ايله اصحاب
ارصاده عيان اولوب نيجه دلائل حسابيه وبراهين هندسيه وتجاريب عقليه ايله بالجمله
اثبات اولنمشدر • واعلام اولنمشدر • پس بالاده بيان اولنان هيئت اسلاميه ابعاد واجرام سموات وارضيني
بشريوز بيللق يول ايله تعريفدن مراد تعيين عدد كلدكده كيله مقاديره اعتبار اولنه • بلكه عظمتدن
مبالغه دن كنايه در • زيرا كه قدرت بارينك نهايه يوقدر • والله اعلم بما في ملكه •

فصل عاشر

سياره نك
نيرا صغرك • اعني كوكب قمرك قدرت باري ايله تاثيراتي • وبروج اعتبار يله اختياراتي • وسبعه سياره
تاثيراتي ساعاتي • وافلاكك اعداد واصواتي ونغماتي • وحركات مراكز لري وابعاد رسومه اعتباراتي
وانحرافاتي مبدأ تاثيراتي • بش نوع ايله بيان وعيان ايدر نوع اول كوكب قمرك قدرت باري ايله تاثيراتي
بلدنز اي عزيز معلوم اولسونكه اهل حكمت اتفاق اوزره ديمشلردركه تقدير عزيز قدير ايله اجرام
علويه نك علي مراتبهم اجسام سفليه ده انواع تاثيراتي ولمغله اغلب تاثيرات شمسك حرارتيله
بولنديغي كبي قمرك دخي اكثر تاثيراتي رطوبتله بولنمشدر • نعم هذا اخلاق عالم بو كوكب قمر كندي
قدرتيله نيجه خاصه لر بخشليمشدركه • جمله دن برعجوبه قمر افق بحردن طلوع ايدر • ما بحر انكله مد
اولوب ساحلنه اقبال ايدر • وقمر نصف نهار بحره كلدكده مد بحر نهايت بولور • پس قمر نصف
نهاردن منحط اولدقچه • ما بحر سواحلندن جزر اولوب چكيلور • تا قمر افق بحره زوال ايديجيه دك
چون قمر افقدن اينجه جزر دخي نهايت بولور • پس بو منوال اوزره جزر ومد اولور • وخواص
قمردندركه قمرك ازديادي زماننده يعني ايلك نصفنده اولنلك كثرت سخونت ورطوبتدن عروق
دمله ممتلي اولوب • ابدان حيوان وانسان قوت بولور • اما كمال قمردن صكره يعني ايلك نصف ثاني
سنده غلبه برودت ويبوستله اخلاط اربعه غور بدنه بولنمغله دم عروقدن قالوب
نشو ونما اقل اولور • وابدان حيوان وانسان ضعف بولور • وخواص قمردندركه ايلك نصف
اولنده مريض اولنلرك ابداني قوتلي بولنوب • اغلبنك مرضي دفع اولور • وايلك نصف
ثاني سنده مريض اولنلرك ابداني ضعيف اولوب امراضي قوت بولور • وخواص قمردندركه
نور قمرك ازديادي ايامنده ذوي الارواحك مغز سرلري زياده اولوب نقصاني ايامنده مغز
رؤسي دخي نقصان بولور • وخواص قمردندركه ماهتابده انسان قمره قارشو اويوسه
ياچوقي اوتورسه بدننه رخاوت وكسل كلوب صداع وزكام حاصل اولور • وخواص
قمردندركه ماهتابده لحوم حيوان قالسه زمان قليل ايچنده طعم ورايحه سي متغير اولور •
وخواص قمردندركه نور قمرك ازديادي ايامنده بحار وانهار ايچنده سمك سمين اولوب
وجه مايه صعود ايلر • ونقصاني ايامنده سمك ضعيف اولوب قعر مايه كيدر • وخواص
قمردندركه ايلك نصف اولنده حشرات الارض آنك يوزينه كلوب كثرت بولور • وسباع اكل
اجساده زياده حريص اولور • وايلك نصف ثاني سنده حشرات وسباع امورينك عكسي
اولور • وخواص قمردندركه ايلك نصف اولنده غرس اولنان اشجار زياده نشو ونما اولور • ونصف
ثانيده غرس اولنان ضعيف اولور ياقورر • وخواص قمردندركه ايلك نصف اولنده وجميع فواكه
ورياحين واعشاب ونباتات اكثر نشو ونما بولوب الواني زياده اولور • وخواص قمردندركه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایك نصفی اولنلك قاشی وكتان ونبات یابسی اولدیغنه نور قمر واقع اولسه زیاده چوریوب پاره لنور ونصف ثانیده قلیل اولور وخواص قمردندر كه كره مصیقل قمر آینه مثالی كره ما وارضدن مقابل ومواجه بولندیغی بحر وبرك جزایر وسواحلی وسفن وامواجی وجبال ووهادن وقری وبلاددن جمیع اشكال والوانیله واشخاص واحوالیله برر عكس ایدوب كوستورر واصحاب ارصاد اول آیینه‌ده وجه ارضی تماما سیر ایدرلر لكن اول مرآت صافی بزدن بغایت بعید اولدیغندن اشكال اشیا تشخیص اولنمیوب انك وجهی بو عكس ایله متغیر اولوب مكدر كورینور كه انكا كلف قمر دیرلر وسیاره سائره‌نك صفات مذكوره‌سنك ساعات مخصوصه‌سنده اشباح وارواحه تأثیرات خفیه‌سی بیان اولنان تأثیرات نیّرینه اعنی خواص شمس وقمره قیاس اولنمشدر حال بو كیم عالمك جمیع اجزاسنك مؤثر حقیقی آنجق حق تعالی بلنمشدر وبو افلاك ونجوم وطبایع دولاب والات وخیالات امثالی بولنمشدر پس بو احوالی تفكر وتذكر معرفت مولایه هادی وبادی اولمق ایچوندر وجمله‌لی انسانده بولمق ایچون افلاك ونجوم احوالی بو معرفتنامه‌ده بو مقدارجه بیان ایله كتابت قیلنمشدر

نظم

حمد اول اللهه كه یكتادر اول
دخی دانا وتوانادر اول
اكا مخصوص ومسلم در هنر
موجد جمله امور عالمدر
متصرف اودر اشیایه تمام
نه خواص آره‌ده هر كز نه عوام

نوع ثالث

كوكب قمرك بروج اعتباریله اولان خواصی واختیاراتی بلمك درای عزیزا معلوم اولسونكم اهل نجوم قمر قومك هر برج ایله بشقه بر تأثیرینی تجربه ایلدكلرین تقویم ایلمه‌جك یر ایتمشلردر پس اول تقویمی بو زبان اقدم لسانی توركیده نظم ایتمشكن اول منظومه‌مزی بو مقامده یازمق مناسب كورلمشدر

منظومه

بسمك اللهم یا امن الخطر
ابتدأنا اختیارات القمر
حمد لله چوق صلوات چوق سلام
اول رسول وآل وصحبینه مدام
بعده دیر حقی بكا ای بكمر
اهل هیئت قولیله بو دیدیكم
چار عنصر اوزره نه چرخ كرات
قایله‌مشدر بربری صیق طبقات
بسیط بصل شكلی اولوب مجموع طوب
مركز ارض اولمش اثقالی جذب ایدوب
اول وسطده مركز عالم همان
هر جهتده اسفل اول نقطه همان
چرخ اعظم كیم محیط جمله در
جام اطلس دیدیلر انجمله در
هر جهتدن اول محیط فوقدر
كونده بر دور ایتمه‌ده بر شوقدن
كیم یكرمی دورت ساعتده مدام
شرقدن غربه ایدر دورین تمام
هم ایچنده اولان افلاكی بیله
دوندیرر كندیله شرقی غربه ایله
كیجه كوندز هر طلوع وهر غروب
قطب عالم اوزره دورندن اولوب
چرخ ثامنك اون ایكی برج بیل
منطقه‌ده هر برجنی سی كلم قیل
هیئت ایله اول اولمش مختتم
قطب عالمدن جدا قطب اوزره هم
غربدن شرقه دونر آهسته جم
اولسه یتمش بیل كیدر بر درجه
غربدن شرقه زحل دخی كیدر
اون ایكی برج اوتوز بیل قطع ایدر
مشتری هم غربدن شرقه كیدر
اون ایكی ییلده هان بر دور ایدر
غربدن مریخ هم دوران ایدر
بر ییل اون بر ایله بر دوره كیدر
چرخ ثامن قطبی طوغرو سنه‌كم
شمس هم چرخیله دور ایلر مدام
غربدن شرقه كونش دخی كیدر
ییلده بر اون ایكی برجی قطع ایدر
ییلده بر هم چرخ زهره دور ایدر
غربدن شرقه عطارد هم كیدر
جمله‌نك تحتنده در دور قمر
سرعت اوزره كندی چرخیله دونر

غربدن

125

٥١

غربنه شرقده دخی ای دور ایدر
صانمه اون ایکی دیلم بولنور
چون حمل ثور ایله جوزادر بهار
هم شتادر برج جدی و دلو و حوت
بر بروجه ایتمدین تحویل کون
یای حزیران و تموز طباخ حار
ال هر ایده قنغی برجه کون کیدر
اولمش ایامی اتوز بر کون نهار
اول برج حمل نوروز اولور
اولمش ایامی اتوز کون ای شجیع
ماه مایس آخر فصل بهار
برج جوزاده اوتوز بر کون کیدر
اون برنده شمس هم تحویل ایدر
اولمش ایامی اوتوز بر کون تمام
بل اغستوس آخر صیف اول زمان
سنبله برجن اوتوز بر کون کیچر
اون ایکنجی کونده کونش تحویل ایدر
اول ایکیجه هم برابر در او کون
اون ایکنجی کونده کونش تحویل ایدر
اول اوتوز کوندر تمام اول ماه هر ای
ماه کانون اول فصل شتا
اربعینک اولی اول کون اولور
اوسطی کانون ثانیده تمیشك
هم اوتوز کونده او برجی قطع ایدر
سال رابع دورت ربیع بر کون اولور
هم اوتوز کونده او برجی سیر ایدر
ابتدای سال شمس مارت بیل
هر برایه مخصوص اولدی ظرف
زادر ایلول و دو تشرین باوها
هر ابجد هوز احد هو ایله عد
بیل بونی التمش آلتیده تاریخ سال
هم بو ترتیب اوزره دائم دور ایدر
کیم اوتوز اوچ بیل اوتوز مارت اولور
حرفنی جمع ایت بازه فیله هین
ایکی هفته دن نه کون غایت بولور

دوره سن بیکرمی سکز کون کیدر
هر قسیم بر برج ادیله اصل اولور
فصل بکا سرطان اسد سنبله وار
اون ایکی برج اون ایکی آیدر مدام
اونکون اقدم روم باشلر بتون
هم خریف ایلول و تشرینین تمام
هر ایلك قاچنجی کون تحویل ایدر
اون برنجی کون کونش تحویل ایدر
بیس ایرا اول شبه اولدوغی اولور
عاشرنده شمس هم تحویل ایدر
بل اوتوز بر کما الیل و نهار
بل حزیران اول صیف ای پسر
سرطانه برجن اوتوز بر کون کیچر
اون ایکنجی کونده کونش تحویل ایدر
اولمش ایامی اتوز بر کون همان
ماه ایلول اول فصل خریف
برج میزانه ایچره اوتوز کون کیدر
ماه تشرین اول اوسطدر کوز
برج عقربده اوتوز کون کیچر
اون برنده شمس هم تحویل ایدر
هم اوتوز بر کون الی بیل ای فتا
کوندر و نیز اوزانغو بی شبهه الور
هم اوتوز بر کوندر آی صاحبشك
بل قیشك صوکی شباط کوچك آی
بیش شباط یکرمی طقوزی بولور
چون حمل برجنده کون فیروز اولور
هم شهور رومی استخراج قیل
مارت ها ابریل جیم مایس آك
هم دو کانونز اجیم شباط واو شها
کیم بو یکرمی سکز حرفک کیری
مارتده در بازار احد لفظنده دال
اولسه از ذال محرم بر او بیل
سال محرم اوتوز دورده بولور
ابتدا هفته در یوم احد
غره سی اول ایلك اول کونده اولور

چرخ ثامن اون ایکی قسم اولنور
کون هر اوچنك ایکی بر فصل اولور
فصل کوز میزان و عقرب قوسی طوت
روم آینی اون کون اقدم بیل تمام
بل بهار آزار و نیسان و ایار
قیش دو کانون و شباط اولمش تمام
ماه آزد اول فصل بهار
هم حمل برجنده اوتوز کون کیدر
نیسان اوسط فصل ربیع
برج ثور ایچره اوتوز بر کون کیدر
اون برنجی کون کونش تحویل ایدر
هم اوتوز کون اون اوچنده کون دونر
ماه تموز اوسط صیف ای همام
هم اسد برجن اوتوز بر کون کسر
اون ایکیسنده کونش تحویل ایدر
اولمش ایامی اوتوز کون ای ظریف
برج میزان اولنه کلسه کون
ایرمش ایامی اوتوز بر کوندر
بل کوزك تشرین ثانی اخری
برج قوس ایچنده اوتوز کون کیدر
اون برنده برج جدیه کون کلور
برج جدی ایچره کون اوتوز قالور
عاشرنده برج دلوه کون کیدر
اوچ بیل یکرمی سکز کون ربع صای
تاسعنده برج حوته کون کیدر
بیل تمام اولوب ینه نوروز اولور
لفظ ابجد هوز اولمش هفت حرف
واو حزیران هوز تموز آب دال
حفظ ایت ابجد وز ابد هوز بجد
حرف بازار اوله هر بیلده بری
ایرتسی سال اول بازار هایه کیدر
سال تداخل ایده بر سال طرح قیل
کر دلرسن شهر رومك غره سن
باشله اول مجموعی بوندن ایله عد
جون محرم در غره ده رأس سال

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

غرهٔ شهر قمر درهم هلال

زی محرم با صفر جیم ها در آ د ∗ دور بیعه وا والف ر دو جماد
با رجب شعبان دال ها رمضان ∗ زا یی شوال قعده الف جیم حجه دان
هشت حرفا اولدی اهج ز د بوده همان ∗ هر بریدر بر سنه حاکم اولان
بیلدی التمش آلتیه چون کلدی سال ∗ حاکم سال اول محرم اولدی حال
ابرتسی بیل حاکم سالدر الف ∗ دوری دائمدر هیچ اولماز مختلف
بلك استرسن هلالنه کوندر اوله ∗ حرفنی حاکمله جمع ایت غره بول
غرهٔ شهر هلالی هم تمام ∗ ایکی هفته کوندرندن بول مدام
ابتدا شمسك مکانن بول سز ∗ تا بروج ماهی آنده بیله سن
بر درجه کون کیده هر کون همان ∗ ای کیدر اون اوچ درجه اول زمان
ای کونی هر کون اون ایکی درجه ∗ چون کیچر بو یله حساب ایته هر کیجه
پس شهور رومدن بل شمسه جای ∗ قاچ کیجه کیچمش هلال اولدی ماهی صای
تا که معلوم اوله آندن جای ماه ∗ ماهه نه برجك قلچیلدر سیرکاه
انده ایکی مه نه ایشدر اختیار ∗ کیم آیك هر برجده بر حکمی وار
یا ایلك کیچمش شبین تضعیف قیل ∗ بش عدد هم ضم ایدوب قاچ اولدی بیل
اول عدد قاچ کره بش اولدی صای ∗ قنقی برج اولمش دخی بیل شمسه جای
شمسدن بشلر بشر هر برجه ویر ∗ بشدن ازی صالیمه برج ماهه ایر
چون حمل برجنده خوش بولنسه آی ∗ هر ایشی بدأ ایتمکی سن بخشی صای
کلسه برج ثوره تزویج ونکاح ∗ قیل تجارت هم بنا خیر وصلاح
کلسه مه جوزایه قطع ایله ثیاب ∗ علم اوقی هم آل عقار وآل دواب
سرطانده خوشدر ارسال خبر ∗ شرب مسهل بخشیدر نقل وسفر
مه اسده عرض حاجت بخشیدر ∗ زرع وتعمیر وحجامت بخشیدر
سنبله برجنده اولسه کی جدید ∗ صحبت نسوان مناسب آل عبید
کلسه مه میزانه قیل بیع وشرا ∗ ایله صحبت دخی یکله الحان ایچ دوا
برج عقربده کرك طهر وعفاف ∗ عزلت وصمت وفراغ واعتکاف
قیل حجامت کلسه برج قوسه آی ∗ لبس واستحمام وخلقی بخشی صای
کلسه برج جدیه قیل صید وشکار ∗ حفر ابار وزراعت ایله کار
کلسه برج دلوه مه خوش بر کوب ∗ وضع بنیاد ودخول بلده خوب
حوته کلسه ایلدر زیاده سفر ∗ عهد وشرکتدر تجارت معتبر
بیلك بونا التمش آلتی تاریخنده تمام ∗ بولدی یوز بیت ایچره تقویم اختتام
حقی ایتدك اختیاراتی بیان ∗ حقه هر حالده توکل قیل همان
عالم اجسامی چون بولدك خیال ∗ عالم ارواحه کل خوش بونده قال

نوع ثالث

سبعهٔ سیارەنك برج برینه نسبتله تشبیهاتن ووجه ارضده افاق اعتبار ریله تأثیراتی ساعاتن بلدر ای عزیزا معلوم اولسونکه اهل عبرت وخبرت دیشلردرکه

٥٢

بو عالمه عجب اختراع و ایجاددر و بو افلاکه غریب صنعت و حکمتدر و بو جهانی تنظیم
نه نهایتسز قدرت و عظمتدر فسبحان الصانع الحکیم و بو افلاک و نجومی بو هیئت و ترکیب
اوزره خلق ایلدی باری تعالی نیجه یوز بیک کره حمد و ثنالر اولسونکه بزکه لطف و عنایت
ایدوب آفتاب عالمتابی سیارهٔ سائره و سلطنت وضع ایتمشدرکه روی زمینه اعتدال
اوزره حیات بخش ایتمشدر اکر شمس منیرک تأثیر ایله فلک قمرده اولسه ایدی شدت حرارتدن
روی زمین محترق اولوردی واکر فلک بر وجه اطلسده ایدی شدت بردتله طبایع فاسد
اولوردی پس کوکب سبعهٔ سیاره میاننده سلطان جهان و سیارهٔ سائره اکا جنود
و اعوان اولمشدرکه قمر وزیر و عطارد کاتب و زهره سازنده و مریخ سرعسکر و مشتری
قاضی و زحل خزینه دار امثالی کلمشدر و اما مجره که اکا بو یرده صمان اوغریسی و کعبه یولی
دیرلر و عرب سرج السماء و ام النجوم و عجم کهکشان دیرلر بونک حقیقتی فلک بروجده
بیان اولنان قدر سادسک حدّ اصغرلرندن کواکب ثوابتدرکه برع برینه قریب
اولدقلرندن برع برینی طمس ایدوب سحاب ابیض کبی کورنمشدر لکن مجرهٔ مذکورهنک
کیجه اولنده بر باشی جنوبیده و بر باشی شمالده بولنوب نصف لیلده رأس جنوبی سی
غربه و شمالیسی شرقه وارو باخر لیلده رأس غربیسی شمالی و شرقیسی جنوبی
اولوب بر نسبتله رحوی دور ایتمسنک حقیقتنه عقول فحول متحیر قالمشدر
اکرچه بیاننده قیل و قال اولمشدر والله اعلم بحقایق ما فی ملکه و اما کواکب
سبعهٔ سیارهنک دوری زمینده بحسب الافاق ساعت بساعت نوبتله اولاً ثانیاً الی آخره
ساعاتن بوتاریخده قادم تعیین و بیان ایلدیکمز منظومهٔ ترکیه بو مقامه مناسب کورلیو یاز المشدر

منظومه

خدایه شکر کیم خلق ایتدی بنجه انجم افلاک
وبعد حقی دیر علم فلک سرّینی عیان ایتدم
ایکی عالمده بر بلدم مؤثر ذاتدر لا یحی
اکر بلمک دلرسن اول یغای ساعتن ساعتدر
یدی کیجه یدی کوننکن بابو بطو غدبغان ایچره
که هر کون هفتهده هر کیجه بر سیاره نکلد کیم
هان حفظ ایت یدی لفظی یدی کون بل یدی کوکب
اوائل حرف ابجد هوز اولمش هفته ایامی
شب بازار عطارد ایو ثنه سی شمس مشتری طالب
خمیس اخشامی شمس و جمعه اخشامنده مه شامل
بازار شمس ایرته سی مه صالی مریخ اربعایه تیر
یدی لفظ ایچره شب هم روز اوائل ساعتندن آل
زحلدن مشتری مریخ و شمس و زهره یه خوش بت
بر ساعت حکومتلو اولور سیاره لر قائم
کیجه کوندز کیرمی دورت اولور ساعت کم شانیدر
زمانی ساعتک مقدارک آرتار اکسیلور بیله

صلوات اوله دوستنه اولسونکه شانندن اولادینه
اوتوز بیت ایچره بخش و سعد ساعتی بیان ایتدم
ولی ربط ایلمشلر اسبابه ادنایی هم اعلایی
نه کوکب حکم ایدر اولدم نحوست یا سعادتده
یدی سیارهدن بولقتی حاکم در زمان ایچره
اوشبا اول رونک اول سلطنتده هم اودر حاکم
ادش بیر جهنجد لهیسی قمره زحل بد هب
حروف ثانیه شب ثالثه کون حاکمی نامی
شب شنبه زهره زحل چارشنبه شب غالب
شب سبت اولدی مریخ اول حروف ثانیه کامل
خمیسه مشتری جمعه یه زهره سبته کیوان میر
بو تاریخده یدی سیارهلی ترتیب ایلمه صای کل
عطارد و له قمردن کیجه بو ترتیب اوزره هم دور ایت
کیجه در اون ایکی ساعت کتونز هم اون ایکی دائم
دکلدر مستوی بونده مراد انجق زمانیدر
عددلر مختلف اولمز شب و روز طول قصر الیه

نهارك قوسنی هم لیلك اون ایكی قسمت قیل
شب و روز طول و قصر ایله قیاس ایت ساعتی بویله
كیجه ساعاتی بو ظللتیا ربع اوكرن یا اصطرلاب
زمانی ساعتی بر بریكه سیاره یه ویر كل
زحل بر نحس اكبر ساعتی هم آغر اولورمش
مبارك مشتریدر سعد اكبر ساعتی خوش بل
جهان مریخه محكوم اولدیغی ساعت هیچ ایش اتمه
مبارك شمس حكمنده طلب قیل جاه یا رانی
چو زهره سعد اصغردر او ساعت اجتماع ایله
عطارد ممتزجدر اول زمان یاز نسخه هم مكتوب
قمر سعد اولدی بو كوكده او ساعتده سفر خوشدر
یدی سیاره احكامی بو ترتیب اوزره قانوندر
قمو نحسی قمو سعدی قمو شری قمو خیری
قدی اوج مولودی دوررانی یدی ابای نه طاقی
بو ساعاتك بری دائم اكا نصف سدس ساعد بل
غروب و هم طلوعك كچمش بوش خوش حسنا ایله
غیمك یا یمه ساعتنك بو ساعات زمانی یاب
نه كوكب اولدیغك وقته كلورسه حاكم آنی بیل
مكانی چرخ سابعدر نبایاب ایشلمه هیچ ایش
نقل بیع و شرا ترویج ایدوب هر شغله اول مائل
چون اولدر نحس اصغر پس قان آلدر كیمسه یوكتیده
مكانی چرخ رابعدر زیارت ایله سلطانی
مفرح صحبت خوش سوز كوزل صوت استماع ایله
كتاب اوقی اقوت نقشایت حسنا ایتمك اولور مرغوب
تجارت شركت و ارسال مكتوب و خبر خوشدر
كلای حق بل اول حقی كه جمله حكم آنكدر
هبا ایدوب ایلین حقدر آنی بیل اونوت غیری
قمو شیء هالك و فانی هو الحی هو الباقی

نوع رابع

افلاكك اعداد و اصوات و نغماتن و حركات مراكزلر دوائر مرسومه اعتبار اتمشلر
بلدور ای عزیز معلوم اولسونكه اهل حكمت و اهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردركه
عدد افلاك تحریر اولندیغی اوزره یكرمی دورتدركه فلك اعظم و فلك ثوابت و ثلثه
علویه‌نك اوچ فلكلری و شمسك ایكی فلكی و زهره‌نك اوچ فلكی و عطارد و قمرك
دوردر فلكلری در و بو یكرمی دورت فلك وجه مشروح اوزره بری برینی محیط و بری
برینه مماس بولنوب حركتلری مختلف اولمغله هر بر فلك بشقه بر پرده‌نی صدا
ویروب نغمات جانفزالرله تسبیح و تهلیل ایدوب علی الدوام كرمیت عشق یزدان
ایله رقص و دوران ایدرلر و افلاكك بویله حالاتنی اصحاب ارصاد آلات و ریاضات
استماع و تماشا ایدوب نیچه اسرارینه اطلاع و وقوفی تحصیل ایتمشلردر
و افلاك اصوات و نغماتن پرده‌لر ایله ضبط ایدوب اصول و فروع مقامات
اعتبار ایله بری برینه حكیمانه مزج ایدوب ارواح اچون نیچه بیك كونه معجون
و لذتلی شربتلر یاپمشلردر و هر بر مقام جانفزانك نیچه دردده دوا و
نیچه مرضه شفا و نیچه طبعه صفا و نیچه قلبه جلا و نیچه روحه
غذا بولنمشلردر و بو علمه طب روحانی و هندسه روحانیه و قوت روحانی

و فن موسیقی تسمیه قیلنمشلردر

نظم

موسیقی حكمته دائر فندر | بلنه بلمینه مروشندر
نیجه اسرار و ادراك ایده جك | یر كلورسینه لكی چالك ایده جك
اعتبارات تقاسیم فصول | امتیازات مقامات و اصول

بردو بیلیشیر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بردہ وپیشرو وصورت وعمل ۔ کار ونقش وشعب وقول وغزل

هر بری حکمت ایله مملودر ۔ جان ریاض صوادر بر صودر

نغمۂ یابس وحار وبارد ۔ چشمۂ محض حکمدر وارد

هر بری بر مرضه نافعدر ۔ ضدّنی هر بریسی دافعدر

زیر وبالاسی هوادر امّا ۔ دائر اولوری هواسز دنیا

حکمتی جانه روان مضمردر ۔ الحلمز لفظنی اولکیم کردر

بویله جه ذوقن ایدر اهل رشکو ۔ الیسون ذوقنی الله زیاد

ویرر انسانه حیات تازه ۔ نغمۂ بلبل خوش اوازه

کوش قیل نغمۂ سنی مرغانک ۔ اقتضا ایلر ایسه انسانک

نغمۂ شوخ خوش آهنک بشر ۔ خواه نه خواه ایدر انسانه اثر

نغمه بر منطق روحانیدر ۔ نغمه نک لذّتی وجدانیدر

جانفزادر نفس انسانی ۔ دلرادادر نغمۂ روحانی

کر حقیقتله اولورسن سامع ۔ اولمانا اوقات حیاتک ضایع

وامّا دوائر مرسومه نک بیانی بودرکه ۔ افلاک سائره نک تخته‌لرنده ۔ ۔ ۔ نقطه‌لردورلیه رسم اولنان ۔ دوائردن بریسی ۔ اول دائره درکه ۔ مرکز شمسک حرکتندن ۔ فلک خارج المرکزک محیطی اوزرنده مرتسمدر ۔ ومراکز تداویرک حرکاتندن افلاک حواملک محیطلری اوزرنده رسم اولنان ۔ دوائردر ۔ ومراکز کواکبک حرکاتندن ۔ افلاک تداویرک محیطلری اوزرنده رسم اولنان دوائردر ۔ وبو دوائر مذکوره قنقی فلکده مرتسم ایسه اول فلک اسمیله تسمیه اولنمشدر ۔ مثلا مرکز شمسک ۔ حرکتندن فلک ۔ خارج المرکزی اوزرنده رسم اولنان دائره یه فلک خارج دینلور ۔ وسائرلری بوکا قیاس ۔ اولنور وافلاک حامله نامیله ملقب اولان دوائر خمسه وفلک مائل قمرک منطقه سی ۔ بواکتی دائره عالی قاطع فرض اولنسلر ۔ افلاک ممثّله نک وفلک بروجک وفلک اعظمک سطوحنده حادث اولان ۔ دوائر فلک بروجدن مسائل اولدقلری چون ۔ آنلره افلاک مائله دیرلر ۔ وبو دوائر مرتسم اولدیغی افلاک مرقومه بالاده بیان اولندیغی اوزره قطب عالمدن ۔ وقطب البروجدن غیری اقطاب اوزرنده حادث اولان ۔ افلاک مائله کم دوائر مرتسمه در ۔ افلاک ممثّله ایله تسمیه اولنان دوائر ایله ایکی نقطۂ متقابله اوزره تقاطع ایدرلرکه ۔ بالاده بیان اولنان جوزهرلردر ۔ وصور افلاک ودوائر مذکوره بونلردر ۔

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

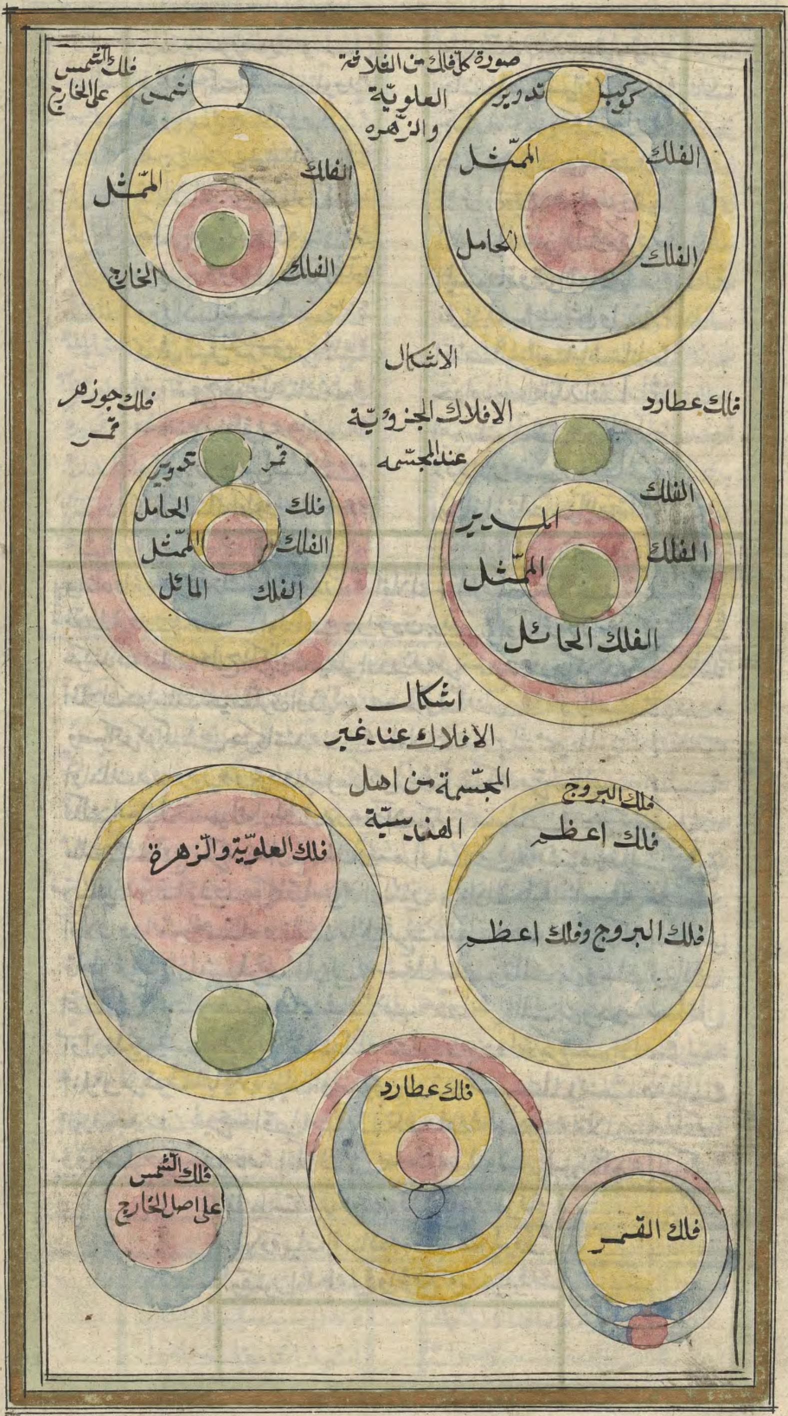

فيما خارج كوكب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

131

٥٤

طرح خامس

کواکب سبعهٔ سیاره نك و کیفیات اربعه نك مبدأ تأثیراتن بلدر ای عزیز معلوم اولسون کم
متکلمون دیمشلردرکه اول منجملر و اول طبیعتلر که معرفت خالق باریدن محروم و علما اولمشلردر
انلر جمیع امور نجوم و طبایعه اسناد ایدوب ضلالتده قالمشلردر بونلرك مثالی اول ایکی قرنجه درکه
بر کاغد اوزرنده یوریکن بر نقش ظاهر اولور بس قرنجه نك بری شاد اولوب دیرکه حقیقت افعاله
مطلع اولدمکه قلمك وجوده کلور ایمش بو قرنجه درجهٔ اخیرده اولان طبیعی مثالیدرکه جمیع
تصرفاتی حرارت و برودت و رطوبته و یبوسته حواله ایتمشلر و قرنجه نك اوبری دخی قتله
نظر ایدوب کوردکه حرکات قلم کندی یسندر دکلدر بلکه ارادت اصابعله حاصلدر بس
اولوب اول کی قرنجه یه بر کره سن غلط ایتمشسن و حقیقت حالی ادراکدن ایراق کتمشسن زیراکه
صدور افعال قلمدن دکلدر بلکه جمیع تصرفات اصابعدندر و قلم ایسه میان اصابعده مجبور
و مسخردر بو قرنجه اول منجم مثالیدرکه جمیع تصرفات اموری کواکبه اسناد ایتمشلر بلکه کندی
دخی بلمیوب خطا ایتمشلر زیراکه کواکب ملائکه نك یدنده مجبور و مضطردر و ملائکه
حق تعالی نك امرینه مطیع و مسخردر و جملهسی آنك ارادت و قدرتیله ساکن و متحرکدر اما
او بیچاره طبعی که تصرفی طبایعه اسناد ایلمشلر اول سوزی کرچك سویلمشلر زیراکه
طبایعك تصرفده مدخلی واردر اکر مدخلی اولمسه ایدی علم طب باطل اولوب علاج امراض
متروك و عاطل اولوردی حال بو که علم ابدان مشروعدر که اکله مأذونز پس اول طبیعتلرك خطا
سی انجق بودرکه نظر ضعیف ایدوب خلقنك مثالی اول منزلده یاتمشلر انی بلمشلرکه طبایع دخی حق
تعالی نك ید قدرتنده در و تصرفلری آنك تأثیریله در و اما او بیچاره منجم دیمشلرکه شمس بر
کوکبدرکه عالمده حرارت انکله در و ضیا آنکله در اکر شمس اولمسه ایدی نباتات و حیوان بولنمازدی
و لیل و نهار فرق اولنمازدی و قمر بر کوکبدرکه لذات ثمار انکله در و نور شب تار انکله در اکر قمر
اولمسه ایدی ریاحین و اثمارده روایح طیبه و الوان غریبه و لذات عجیبه بولنمازدی و هفته و ماه و سال فرقی اولنمازدی
و شمس کرم و خشکدر و قمر سرد و تردر پس کواکب بو کیفیاتیله عالمده متصرفدر و منجم بو سوزلرنده
صادقدر انجق انده کاذبلر جمیع اموری نجومه اسناد ایتمشلر و نجوم ایسه اذن حقیله بو تصرفاته
یتمشدر آنی ادراك ایتمشلرکه جمیع اشیاده متصرف و مؤثر آنجق حق تعالیدر و بو منجمله طبیعینك
اختلافلری اول ایکی اعمایه بکزرکه بری فیلك خرطومنی و بری ایاغنی طوتمشلر بری دیرکه فیل بر اولوق کبی
نسنه در و بری دیرکه فیل بر دوك مثالی نسنه در هر بری کندی تثبیت ایلدیکی عضوك وصفنده
صادقلر لکن فیلك بر عضونه تمام فیل بودر دیدکلرنده خطا ایتمشلردر پس نجوم و طبایعك
تأثیر و تصرفده مدخللری واردر لکن تأثیر تصرف آنلره منحصر و مخصوص دکلدر بلکه نجوم و
طبایع اول حکیم صانعك آلاتی مثالی ختامیدر مثلا بر پادشاه بر عظیم سرای بنا ایدوب
انده کندی وزیری ایچون بر خاص کوشك مهیا ایلسه و اول کوشکك اطرافنده بر حوللی
بنا ایدوب آنك اون ایکی حجره بنا ایلسه و هر بر حجره ده بر نائب نصب ایلسه
تاکیم وزیر اعظم ایچریدن هر نه بیورسه آنك امرن طشره یه تبلیغ ایده لر و اول
حجره لرك ابوابی اوزرنده یدی سوار نقیبلر یعنی بکلر تعیین ایلسه تاکیم خدمتك
مقدم اوله لر و پادشاهك وزیره و آندن نائبلره و آندن بو نقیبلره وارد اولان
اوامر احکامی طشره ده اجرا قیله لر و طشره ده هم دورت پیاده ضابط وضع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایلسه تاکیم اللرینه کمندلر طوتوب • پادشاهلك امرلرینه بعضی باشی بند ایدوب درکاهنه
کتوره • وبعضیسنی دخی درکاهندن رد ایدوب سوره لر • ایمدی بو مثاللرده پادشاهدن
مراد جناب رب العالمین حضرتلریدر • وسرای عظیم عرش اعظمدر وو زیر اعظم
عقل اولدر • وکوشك خاص کرسیدرکه • مقام وزیر اعظمدر • وحولی فلك
ثامندرکه • اون ایکی برجنده اون ایکی مالك واردر • وسوار نقیبلر سبعهٔ سیاره درکه
الملیل ونهار اول بروجك ابوابنی دولاشوب • خدمت ایدرلر • وپیاده ضابطلری
عناصر اربعه درکه کندی وطنلرنده حرکت ایتمزلر • وحرارت • وبرودت • ورطوبت • ویبوست
دورت کمنداستالیدرکه • آتش • وباد • وآب • وخاکك اللرنده در • پس بر کیمسه حالی
متغیر اولسه • وغم واندوه استیلاسیله متحیر قالسه و دنیادن اعراض ایدوب
الجکمك زمانی کلسه آنك حقنده طبیب درکه بوکا سودا مرضی غالب اولمشدر •
ومالخولیا علتی بولمشدر • بوکا شربت افتیمون ایله معالجه لازمدر • وطبیعی درکه
بونك مرضی طبیعتنه یبوست غالب اولدیغندندر • دماغی اوزره مستولی اولمشدر
ویبوست طبعنه سبب هوای شتادر • تا بهار اولوب رطوبت هواسی غالب اولدقجه
بوکا علاج اولماز • ومنجم هم دیرکه بوکا سودا عارض اولمشدر وسودا ایسه عطاردله
مریخ آره لرنده • مشاکلهٔ نامعلومه حصولندن ظهور ایدر • تا عطارده مقارنهٔ سعدی
ایله تثلیثه ایرشمدکجه • بونك حالی صلاحه کلمز • حال بوکیم بونلرك جمله سی
بو سوزلرنده صادقدر • زیرا که هر برینك عقلی ایردیکی قدر سویلمشدر • عقل
جزوی اصلنه ایرمشدر • اما حقیقتده آنك اصلی بودرکه قچن بر کیمسه یه سعادت
اقبال ایدوب • حق تعالی اکا هدایت ایتمك مراد ایلسه او کیمسه یه ایکی توتلی نقیب حواله
ایدرکه • عطارد له مریخدر • آنلر دخی عناصر اولان پیاده ضابطلره امر ایدرلر کم یبوست
کمندلری اول کیمسه نك بوینینه طاقوب • یبوستی باشنه و دماغنه حواله ایده لر و آنی
دنیا لذتلرندن ابا ایتدروب • حزن وغم تازیانه سیله سوق ایدوب • زمان اراولدقجه حضرت
حقه ییده لر • وبو حقیقتی بو وجه ایله ادراك نه علم طبایله ونه حکمت طبیعیله • ونه احکام
نجوم ایله حاصل اولور • بلکه علم نبوتله ظاهر اولورکه • جمله یی محیط اولان پادشاهی زوال
لایزالی بلمش اوله • زیرا که حق تعالی کندی محبت ایلدیکی عبادنی کاه محنت وبلا ایله وکاه
مرض وسودا ایله • جناب عزتنه دعوت ایدرکه • ای بنم قوللرم سز بلا و محنتده صاندیغکز
اول بنم لطفمه محبتمدر که کمند بیدرکه • عنایتمه محترم اولاتمغ ایچون اولمه کلنك کرضا وجنتمده وحضور
عزتمه دعوت وجذب ایدرم • نته کم خبرده • ان البلاء موکل بالانبیاء ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل وارد
اولمشدر • چونکه هیئت حکمادن افلاك ونجوم احوالنی بو مقدار جبیانی ایله وسیلهٔ عرفان اولان تفکر و
تذکر بدایع صنایع خلاق جهان آسان اولوب مطلب اعلا اولان معرفت مولا حصولنه بولمشدر • بش
مقدار دخی عناصر ومو الید احوالنی بیان ایدوب جهان کون وفسادا اسرارینی • هم اعیانی رموز یله عیان
ایتمك مناسب کورلمشدر • تاکیم مطالعهٔ اولوا الالبابه عبرت نما اولوب سرور و حضور ایله
کوکلری طولوب • ورد لسانلری تسبیح مولا اوله • سبحان ذی الملك والملکوت سبحان ذی العرش
والعزة والعظمة والهیبة والقدرة والکبریاء والجبروت • سبحان الملك المعبود سبحان الملك الموجود سبحان
الملك الحی الذی لاینام ولایموت سبوح قدوس ربنا ورب الملائکة والروح جل جلاله وعم نواله

شکل ثانی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

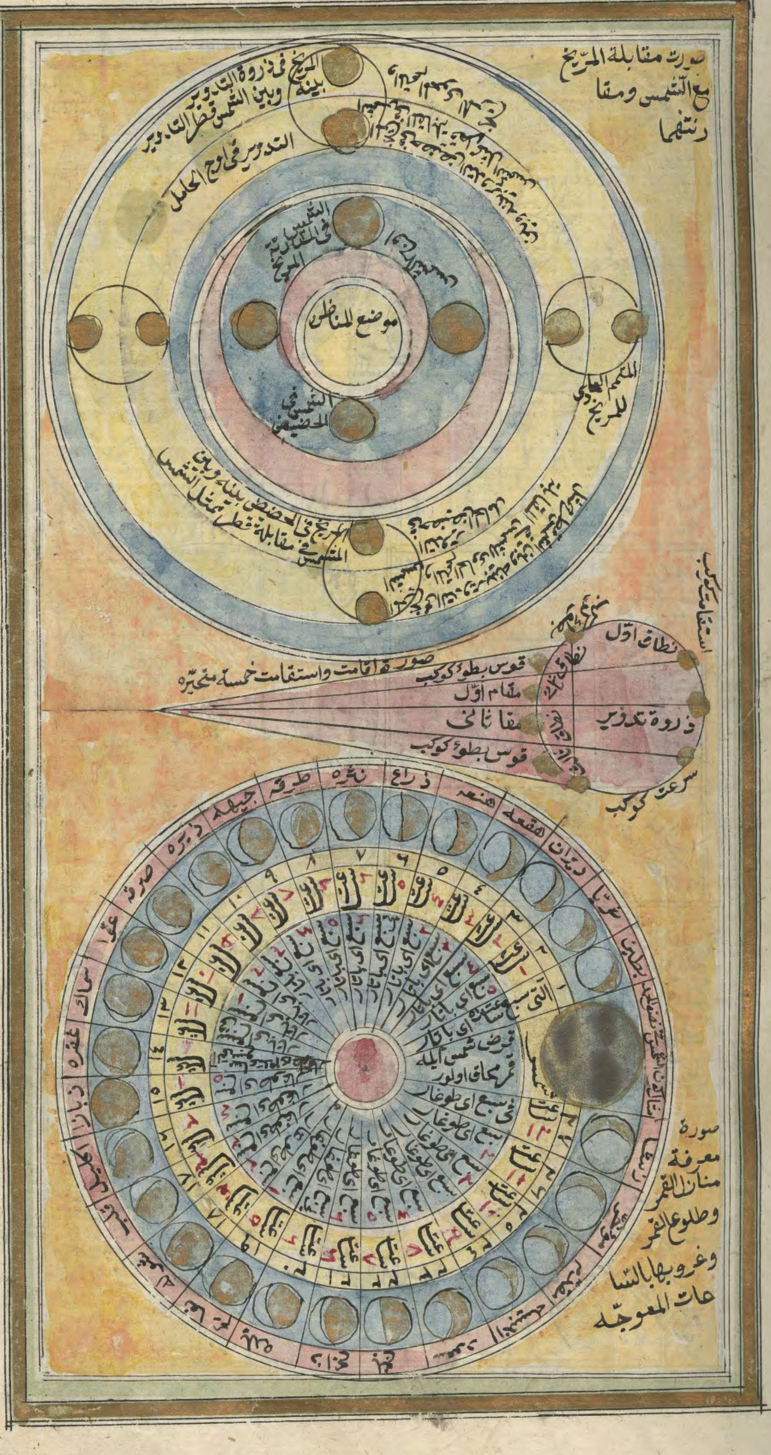

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

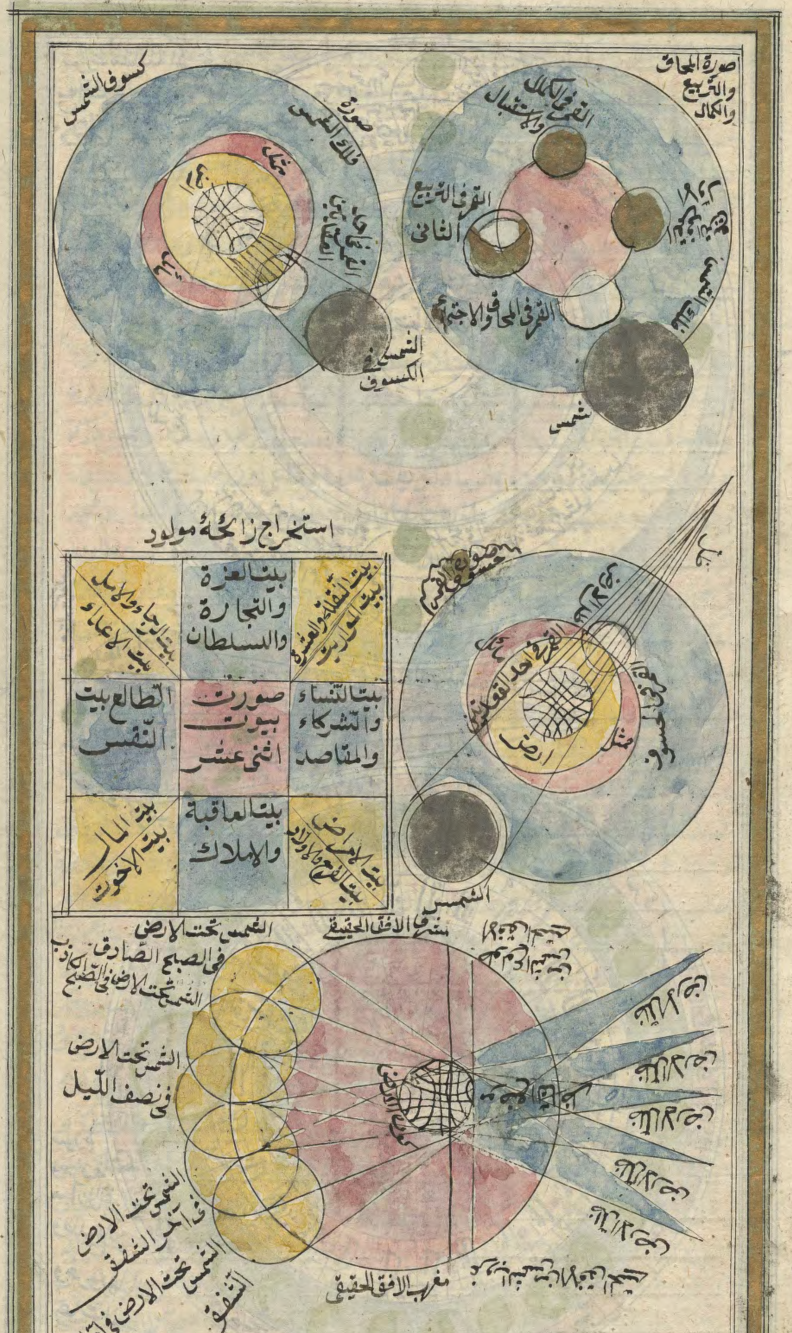

شکل ثالث

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جدول معرفت مکان القمر من البروج الاثنی عشر

عدد ایام ماه عربی	ا ب	ج د ه	و ز	ح ط ی	یا یب	یج ید یه	یو یز	یح یط ک	کا کب	کج کد که	کو کز	کح کط ل
کانون ثانی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی
شباط	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو
مارت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت
نیسان	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل
ایار	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور
حزیران	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا
تموز	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان
اغسطس	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد
ایلول	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله
تشرین اول	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان
تشرین ثانی	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب
کانون اول	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس

٥٦

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جدول الاختيارات على كون القمر في البروج

حوادث بروج	برق و صاعقه	كرفتن افتاب	كرفتن ماهتاب	تيركي افتاب	تيركي ماهتاب	خرمن بستن افتاب	خرمن بستن ماهتاب	امدن بادهاي سخت	قوس قزح	سرخي در هوا	زلزله زمين	غبار	امدن برف و تكرك	بانك رعد	بيدا شدن ذوذوابه
حمل	نوباده اب	بيماري	قلت بهايم	فتنه	خبرخير	عزملاح	دزدي	كراني	فيتنه	ملخ	اندكي ميوه	خرمي	درد	اندكي ميوه	فتنه
ثور	تشنكي	مرك بهايم	آشوب	ارزاني	سرما	ارزاني	ايمني	ميوه	سلامتي	باران	باران	باران	ارزاني	باران	كراني
جوزا	فراخي	وبال	عزل	سلامتي	باد	سلامتي	ارزاني	افت	مرك	ارزاني	ارزاني	خيرخير	مرك	ارزاني	ارزاني
سرطان	خبرخبر	بسيار اب	حوف	دولت	باران	ارزاني	كراني	نعمت	عزكسب	ميوه	ميوه	خيرخير	عزكسب	خبرخير	اوارگي
اسد	ظلم	عزل بسيار	واخي	خبرخير	بيماري	كراني	عزنان	ارزاني	ارزاني	دولت	ارزاني	فساد	باران	خيرخير	ايمني
سنبله	كسب	كراني علف	ارزاني	تباهي ميوه	زياده اب	شادي	سعادت	جاه علي	جنك	خبرخير	خاه	ايمني	كسب	نيكي كشت	ارزاني
ميزان	بسياري آب	بيماري	مرك بزركان	دردساق	خبرخير	صلح	جنك	شادي	ارزاني	خبرخير	شادي	مرك علم	مرك اسب	شادي	فتنه
عقرب	سود	مرك بسيار	عزتركان	منفعت	فساد	سلامتي	شادي	ارزاني	ارزاني	فتنه	دولت	دردابله	دولت	وبا	ايمني
قوس	دردزانو	عزجهاربا	مرك جهاربا	دزدي	ارزاني	شادي	كراني	مرك بهايم	ارزاني	وبا	ارزاني	مرك زنان	كراني غله	خرمي	مرك
جدي	كسب	درد زانو	خيرخير	نعمت	حرب	بيماري	ارزاني	كراني	باران	فساد	نعمت	فراخي	ظلم	كراني	سلامتي
دلو	خنك	بسيار كسب	سود	زياده اب	شادي	تعصب	باران	تباهي كشت	خرمي	ايمني	مرك كوسفند	كراني	شادي	درد	فتنه
حوت	وبا	خرمي	شادي	عمارت	اعف	خبرخير	باران	ايمني	دولت	مرك عوام	مرغ بسيار	خرمي	خرمي	خيرخير	خبرخير

باب ثالث

جهان كون وفساد اولان اجسام سفليه نك ماهيت وكيفيتى اعنى اركان اربعه نك
اوضاع واطوارى وموالید ثلثه نك اوصاف واحوالى وتأثيرات اثيريات ايله اولان
تبدلات اشكالى وسائر اركان احكاميله اولان تغيرات كيفياتى وهيئت جديده نك
بعض مقالاتى فصول عشره ايله حكيمانه تفصيل ايدر **فصل اول** ماهيت عنصر نارى
وآنك كيفيت احوال واطوارنى دورت نوع ايله بيان ايدر **نوع اول** كره نارك بعض احوالنى بيلدرر
اى عزيز معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه اجسام بسيطه كه نار وهوا وماء وارضدر
بو دورتدن موالید ثلثه اولان اجسام مركبات متولد ومتركب اولوب ينه بو دورده منحل
اولمغله بونلره عناصر ديرلر وبو دورده اجتماعنده وبربرينه انقلاب وامتزاجنده مركباته كون
وفساد عارض اوله بيلديكندن بونلره اركان ديرلر پس بو عناصر اركان اربعه فلك قمرك جوفنده
يعنى سطح مقعرى زيرنده بالاده بيان اولنان ترتيب اوزره برى برينك درونده هر برى
كنديى حيزنده قرار ايتمشدر وجملەسنك الطف واعلاسى عنصر ناردركه ايكى سطح متوازى
بوله محاط بر جسم بسيط جوهر كريدر وسطح محدبى فلك قمرك سطح مقعرينه وسطح مقعرى
كره هوانك سطح محدبنه مماسدر پس كره نارك حيزى فلك قمرك تحتنده وكره هوانك فوقندهدر
وكنديسى علوى مطلق ولطيف وخالصدر وسائر عناصر مثالى بحرك وبلورك وجمله يه غالب
بر عنصردركه آنى بصر ادراك ايده مز وشعاع شمس انعكاسى حرارتيله ارض وماءدن قالقر
ادخنه خفيفه وابخره غليظه صعود ايدوب اكا واصل اولورسه جملەسنى ياقوب نار خالص
ايدر اكر كره نار بزوم عنادزده اولسه آتش كبى ملون ومضئ اولسه ايدى عالم افلاك ونجومى
ايتمەدن ابصارمزى منع ايدردى وبو عنصرك طبيعتى كنديى مكاننده سكون وقرار ايكن فلك قمرك حركت يوميه سى
تبعيتله آنى تشييع ايلدكده مركز عالم حولنده شرقدن غربه كيدر وجميع اجزاسى اجزاسنه بى قرار اوزره ابدا قمرك دور ايدر

نوع ثانى

عنصر نارك طبيعت وقابليتى وبعض جرمنى بيلدرر **اى عزيز** معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه
عنصر نارك طبيعت نوعيه سى حار ويابس اولوب علوى مطلق بولنديغندن سائر عناصره
مخالفدر وخرق والتيامى قبول قيلمغله كون وفساد اولمغه ومختلف صورتلره بولمغه قابلدر
نته كيم بالاده بيان اولنديغى اوزره كنديى حيزنده نزول ايتدكده اجزاسى اخواننه تبدل ايدوب منقلب
اولمسى ظاهردر وامعا اوضاع وارباب هندسه وحسنا اتفاق اوزره ديمشلردركه كره نارك سطح
محدبنك وجه ارضدن مسافه بعدى تقريبا قرق بر بيك وطقوز يوز يكرمى آلتى فرسخ كيل اولنمشدر
وكره مرقومه نك سطح مقعرينك ينه وجه ارضدن مسافه بعدى تقريبا اون بش بيك ويكرمى التى فرسخ
بولنمشدر وكره مرقومه نك ثخن وعمقى تقريبا يكرمى التى بيك وطقوز يوز فرسخ قياس اولنمشدر ودرهان ايله بلنمشدر

نوع ثالث

نارك انواعنى بيلدرر **اى عزيز** معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه جنس نار نيچه انواعدر
اولا بو عنصر ناردركه جميع انواع نيراندن بونك تأثيرى قوتليدر وحرارتى شدتليدر چونكه
حق تعالى كلام قديمنده الله الذى خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن بيورمشدر

پس جمهور حکما عناصر سفلیه‌یی بو آیۀ کریمه‌نك مضمونه تطبیق ایچون عنصر هوایی اوچ طبقه
وعنصر ارضی ایکی طبقه فرض ایله جمله‌سنی یدی طبقه اعتبار ایدوب • وکرۀ ناری طبقۀ اولی عد ایلمشلردر
وثانیا حدید وحجر وشجر اخضر ونهار ومضر اولان ناردرکه • حدید شاید وصخرۀ صمایی ایله یدوب
ترك ایدر • ونبات واشجار یاقوب رماد ایدر • پس اجرام ثلثۀ کثیفۀ باردۀ مظلمه‌دن بو جسم
لطیف حار نورانی‌یی اخراج ایتمك حکمت عجیبه وصنعت غریبه‌در • وثالثا نار صاعقه‌درکه اجسام
لطیفه‌دن کیچوب • اجرام کثیفه‌یی احراق ایدر • ورابعا نار حرمیندر • واول بلا رعد ولا برق ولا غیم
کیجه ایله کوکدن سطوع ایدردی • وآنك ضیاسنك بنو طی اوچ کونلك مسافه‌دن دوه‌لرینی کوردکی
واکثریا اولانلری یاقوب کوندزلری • دخان کوروب کیجه‌لری نار اولوردی • پس حضرت
اسماعیل علیه السلام اولادندن خالد بن سنان بر بئر عمیقه حفر ایدروب • اول ناری اکا القا
ایتمشدی • وبر زمان خلق انی سیران ایدردی • بعده اول نار اول بئر ایچنده غائب اولمشدر •
وخامسا نار شهاب قبس‌درکه • ناس آنی انقضاض کواکب زعم ایدر • حال بوکیم اول ارضیدن
هوایه چقوب اکابر هدف تاثیر ایتمیوب • طبقۀ ناره بالغ اولان دخانلردر • وسادسا ناکه ‌ ... ‌

نوع رابع

نارك سراجه اتصالندر وحك بدنه اتصالنك • وجوه ایله مشابهتنی بلدر ای عزیز معلوم
اولسونکه • اهل حکمت دیمشلردرکه • روح حیوانی‌نك بدنه یورکه تعلق واتصالی بعینه نارك
فتیلۀ شمعیه اولان تعلق واتصالی کبیدر • نته کیم بو تعلقك ابطالی نفخ ایله اسنا اولدیغی
کبی کذلك تعلق نفسك ابطالی طعنه ایله اسان اولور • وشمعه‌نك دهنی اکنده نهایت بولدقده
نار آندن جدا و منطفی اولدیغی کذلك بدنك رطوبت غریزیه‌سی تمام اولدقده نفس آندن جدا دوشر
وهر پرده‌که نار تنفس ایدوب منطفی اولماز • آنده انسان دخی تنفس ایده بلور اولمز • ونار منطفی
اولان مکانده انسان دخی هلاك اولور • تنفس ایده بلمز پس بو علتدن ارباب معادن
وحفائر • بر مغاریه داخل ولمقراد ایلسلر • ابتدا برار وزون عصانك راسنه بر شمعه
یاقوب دروف غاره ادخال ایدرلر • اکر اول شمع منطفی اولمدیسه انلر دخی تقدم ایدوب ایچری
کیدرلر واکر شعلۀ شمع منطفی اولدیسه شماردن بفرار ایدرلر • ونته کیم شمعه‌نك دهنی تحلیل سنده
نهایت بولدقده • ایکی اوچ دفعه شعله حرکتله ضیا ویروب • آندن منطفی اولور کذلك انسانك موتی
عنانده قوتی زیاده اولورکه • اول حالته صحت موت دیرلر • بعده روح بدننده مفارقت ایلر •

فصل ثانی

ماهیت عنصر هوایی • وآنك کیفیت احوالنی وطبقۀ ثلثه‌سندن طبقۀ علیاسنی وطبقۀ
وسطی‌سنی • واولیاکی طبقه‌ده تکون ایدن کائنات جوی دورت نوع ایله بیان ایدر نوع اول کرۀ
هوانك حیزنی وطبیعتنی وبعد جرمنی وحرکتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت
واهل هیئت اتفاق وزره دیمشلردرکه • عناصر اربعۀ مرقومه‌نك ایکنجیسی عنصر هوادرکه ایکی
سطح متوازی برله محاط بر جوهر بسیط وجسم کرویدر • وسطح محدبی مستوی اولوب • کرۀ نارك
سطح مقعرینه تماس ایتمشدر • وسطح مقعری زیرنده اولان بحر ایله ارضك سطحنه مماس
اولدیغیچون تضاریس امواج وجبال حسبیله سطح هوا دخی مضرسدر • پس کرۀ هوانك
حیز طبیعیسی کرۀ نارك تحتنده وکرۀ مانك فوقنده‌در • وکندی حیزنده طبیعله ساکندر
وحرکات قسریه مختلفه ایله متحرکدر • ساکن اولدقجه اسمی هوادر وچونکه حرکت ایله کاریح

دیرلر • وبو عنصر هوا لطیف وشفاف وبی رنکدر • وطبیعت نوعیه‌سی حارّ ورطب ومضاف
علوی اولمغله اخواننه مخالفدر • وکون وفساد ایله صورتلری بولمغله قابلدر • زیرا که هوا کندی
حیزنده ایکن نیله اخوانته تبدّل ایدوب • منقلب اولورلر • واصحاب ارصاد وارباب هندسه
وحسّابلر اتفاق اوزره دیمشلردر که • مجموع کرهٔ هوانک مسافهٔ ثخن وعمقی تقریباً اون بش بیک
الّی فرسخ بولنوب • اوچ طبقه اعتبار اولنمشدر • امّا طبقهٔ علیاسی مجاور نار اولمغله اول دخی
حارّ اولوب • انکله حرکت فلک قمره تبعیت قیلوب • شرقدن غربه الی تشییع ایله دوران ایدر • وبو طبقه‌نک
فوق طرفی ناره قریب اولدیغندن • شدید الحرارة وسریع الحرکتدر • وسمت اسفلی ناردن بعید اولمغله
حرارتی قلیل اولوب • کندی طبیعتی اوزره کیفیتله تمام‌المشدر • وحرکت دوریه‌سی دخی تدریج ایله بطی
اولوب طرف اسفلی ساکن اولمشدر • وبو طبقه‌نک ثخن وعمقی اون بیک فرسخ بولنوب طبقهٔ
ثانیه عد اولنمشدر • واسفلندن مرتفع اولان ادخنه بونک متفرق ومستولاسی
اولدیغیچون • بوکا طبقهٔ دخانیه تسمیه ایتمشلردر • وبونک نیجه اسرارینه یتمشلردر •

نوع ثالث

کرهٔ هوانک طبقهٔ علیاسنده مشاهده اولنان کائنات جوی بیلدرر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاقاً اوزره دیمشلردر که • عنصر هوانک طبقهٔ علیاسنک
فوق طرفنده کواکب ذی الاذناب • وانواع شهاب تکوّن ایدر • امّا اصل شهب ولمعه‌سی لطیف
اولان دخانلردر که • انعکاس شعاع شمس ایله ارضدن هوایه چقوب • طبقهٔ زمهریردن
برودت کسب ایتمدن مقدم کچوب • طبقهٔ دخانیه‌دن کرهٔ ناره واصل اولور • اکر بو دخانک
طرف اسفلی ارضدن منقطع ایسه • رأس فتیلهٔ شمعه‌نک لهب شمعیه وصول والتهابی کبی
اول دخان لطیفه دخی مشتعل اولوب ناره منقلب اولور • وسرعتله محترق اولدیغندن منطفی
کبی کورینور چونکه شعلهٔ نار ابتدا اول دخانک فوق طرفنده دوشوب نهایت بولنجیه دکین مشتعل اولور
پس اول شعله اول دخانک طرف اخرینه واردیغی حالده اول سمته ممتد اولور فیشک مثالی متحرک کورینور که شهاب دیدکلری
بودر • واول دخانده اولان اجزای ارضیه منحل اولوب عنصر نار کبی خالص نار بجز نک اولدقده کورینمز اولور
واکر طبقهٔ ناره بالغ اولان دخان کثیف وغلیظ ایسه اکا نار واصل اولدقده غلظتی مقداری بر مدت
قالور ونیجه ایام وشهور منطفی اولمیوب • مادهٔ دخانک مقتضاسی اولان لون ایله ظاهر اولور • یا اوریلی سلح ویا طوق
ماجرج ویا کوکب ذو ذنب • ویا رمح قصیر • ویا عمود مخروطی اشکالنده • ویا حیوانات صورتنده کورینور •
واکر مادهٔ دخانیه‌سی کثیر ایسه ابتدا ناره واصل اولدقده آنک اوله عظیم شعله ظهور ایدر که
درون هوا وروی زمین ضیا النورکه نیازک بوندردر • ومشهوردر که • حضرت عیسی علیه السلامدن
چوق صکره سماده قطب شمالی سمتنده • بر نار مشتعل ومضطرب ظهور ایدوب • بر سنه
تمام قالمشدر • وآنک ظلمتی وجه ارضی بر مرتبه احاطه قیلمشدر که • نهارک طقوز ساعتندن صکره
کمسنه برنسنه کوره مز ایمش • وچوق سماردن رمله امثالی اجزای هولنات اوناری تحت نارده طوره مز
ایمش نعوذ بالله من غضب الله • واکر طبقهٔ ناره واصل اولان دخان کثیف وغلیظ •
اولوب طرف اسفلی ارضه متصل بولنده ایسه • مثلا منطفی اولان شمعه‌نک دخانیله فوقنده بولنان
شمعه‌نک شعله‌سی نزول ایدوب • اول شمعهٔ منطفیه شعله ویردیکی کبی عنصر نار دخی اول •
دخانه مشتعل اولوب • انکله ارضه نازل اولور که اکا حریق دیرلر • چونکه جمیع کائنات جوّ سما
عناصر اربعه‌دن مزاجسز حاصل اولور • پس انکیچون بو مذکورات اول عناصردن مزاج ایله

ترکباتی موالید ثلاثه کبی • بر زمان ثابت اولمیوب همان اول آنده فساده وارروب • محو اولورلر • یا صورتن حفظدن عاجز قالوب • صورت اخرایه کیررلر • وکیفیت اخرایه ایررلر •

نوع ثالث

کرهٔ هوانک طبقهٔ وسطی سنک جری مقادیرن • واوصاف واطوارن • وانده تکون ایدن بعض کائنات جوّ سماوی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت دیمشلردر که کرهٔ هوانک طبقهٔ وسطی سی ناره نسبتله طبقهٔ ثالثه در • واول کندی حیزنده ساکنه در • وبو طبقه نک ثخن وعمقی تقریبا بش بیک واون فرسخ مسافه در • وبو طبقه یه عنصر نارک حرارتی اثری نزول ایتمیوب • شمس منیرک وجه ارضدن منعکس اولان شعاعی حرارتنک اثری دخی بوکا صعود ایتمدکندن بو هوا ابخرهٔ مائیه ایله ممتزج اولوب • اندن بغایت کیفیت برودت کسب ایتمشدر • انکچون طبقهٔ زمهریریه نامیله شهرت بولمشدر • وبو طبقه منشأ سحاب ومطر وثلج وبرد یعنی طولو ورعد وبرق وصاعقه اولمشدر • وبو جمله بوندن تکون ایدوب • صکره طبقهٔ سفلی یه تنزل قیلمشدر • وبوند کورانک اکثر اسبابی اجزا اصغار مائیه درکه شعاع شمسک عکسی حرارتیله تلطف ایدوب اجزاء هوائیه ایله بری برندن فوق وامتیاز اولنماز حیثیتله بر بری برینه مختلط وممتزج اولوب • سمایه صعود ایدوب • بخار اولان اجزانک تکاثفیدر • پس چونکه نیر اعظم بحر واراضی اوزرینه اشراق ایلدی • واول شعاعی انعکاسندن حاصل اولان حرارتیله صویک اجزاء لطیفه سن چقاروب • اجزای هوائیه مزج ایله بخار ایلدی • ارضک هم اجزاء لطیفه سن اخراج ایدوب • اجزاء هوا ایله دخان ایلدکه حرارتک قوتی سبیله بخار من کوریکد ودخان زبوری • کرهٔ هوانک طبقهٔ علیاسنه جذب ایدرلر ایکن • اثنای طریقده زمهریریه طبقه رفع ایدر • چونکه بخار ودخان اول طبقه یه کیدر • پس هوا بو ایکیسله مندفع اولوب جهتلره حرکت ایدر • وجهت فوقدن برد زمهریریه وجهت تحتدن ماده بخار ودخان بری برینه متداخل اولوب • اول غوغا المیاننده واسطهٔ برد ایله تکاثف ایدر اکر برد شدتلی دکلسه اول بخار مجتمع اولوب • اندن سحاب حاصل اولور • وسحاب هر نه قدر فوق سمتنه صعود ایدرسه • اول قدر اجزای بخاریه بر بری برینه منضم اولور • واجزای دخانیه هوایه منقلب اولوب • حرکتیله ریح اولور • واجزای بخاریه صویه منقلب اولدقده بری بریله التیام بولوب • تکاثفدن حاصل اولان ثقلت ایچون مطر اولوب • اسفله تقاطر ایتمکه باشلر • واکر بخار قوتیله صعودی کیچ ایله اولوب برودت هوا شدت وقوت بولوب • اجزای سحابه قبل الاجتماع واصل اولدیسه • سحاب ثلج اولوب رفق ایله نزول ایدر • واکر برد بغایت شدید اولسه واجزای سحابی بعد الاجتماع بولسه • همان برد اولوب ضرب ایله دوشمکه باشلر • واکر بخار صاعدک حرارتی برودت هوایه نسبتله قلیل اولدیغی علتندن طبقهٔ زمهریریهٔ بارده یه وصول بولمدیسه • اکر کثیر ایسه یا سحاب ماطر اولور • ویا غمام ابیض اولورکه • بهار ایامنده بیاض وتازه قطف مند وفامثالی بر بری برینک اوزرنده طاغلر کبی جمع اولوب • اندن صور عجیبه • واشکال غریبه صورت بولوب • لطافتندن ادنی حرارتله هوایه منقلب اولور • واکر حرارتی قلیل اولان بخار صاعدک کندیسی دخی قلیل ایسه • انک احوالی کندی محلی اولان طبقهٔ

سلفلده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ساغله ده بیان اولنسه گرکدر • وآیله اولورکه بعض وقتده برد شدید ایله هوا منقبض اولوب طبقهٔ زمهریریه ده سحاب تکون ایدرکه • آندن مطر وثلج وبرد حاصل اولور •

نوع رابع

کرهٔ هوانك بو طبقهٔ وسطاسنده تکون ایدن کائنات جویه • یعنی رعد وبرق وصاعقه‌یی حکیمانه بیان ایدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت واهل هیئت دیمشلردرکه • رعد وبرق وصاعقه‌نك اسبابی بودرکه • چونکه حرارت اشراق شمس ایله تلطف ایدن اجزای صغار ارضیه ماجزای صغار ناریه بر بریله مخالط ومتخلل اولور • آکا دخان دیرلر • پس بو دخانی اول بیان اولنان بخار ایله مختلط اولوب بیله جه برابر صعود ایدوب • طبقهٔ بارده‌یه بالغ اولنجه اول بخاردن سحاب منعقد اولوب • او کره دخان اول سحابك درونده محتبس اولنسه • پس حرارتی باقی اولان دخان علوه صعودی قصد ایلدکده • ویا حرارتی زائل اولان دخان اسفله نزولی مراد ایلدکده اول دخنه صعود ونزولنده اول سحابی اویله عنف ایله خرق ومزق ایدرلرکه • آندن بویله صورت هائله صادر اولور • پس رعد اودر وچونکه موجب حرارت اولان حرکت عنفیه ایله مادهٔ دهنیه‌دن اول دخان مشتعل اولسه اگر لطیف اولوب سرعتله منطفی اولورسه آکا برق دیرلر • واگر غلیظ اولوب • ارضه واصل اولدقجه منطفی اولمازسه آکا صاعقه دیرلر واویله اولورکه بو صاعقه تلطف ایدوب • اجسام متخلخله‌دن گیچوب اجسام مندمجه‌یی حرق ایدر • مثلا کیسه ایچنده ذهب ومضمن اولسه کیسه‌یی یقمازمکر درونده اریتمش دراهمك حرارتی یقه • وبعض کره اولورکه صاعقه بغایت کثیف اولوب • هر شیئه اصابت ایلسه انی یقار • وجبال عظیمه واقع اولوب انی منهدم ایلر • اما رعد وبرق ایکیسی برابر حادث اولور • لکن رعدی ایشیدلمزدن مقدم برق گورینور • زیراکه رؤیت بصرله ظهور ایدر • واول سمع اذن ایله حس اولور • وسمع ایسه صوتك صماخه وصولنه موقوفدر ووصول ایسه • تموج وتموج هوایه مربوطدر • پس ذهاب شعاع بصر وصول صوتدن خبردن اسرعدر • نته کیم قصاره نظر ایدرسنکه • ثوبی حجره ضرب ایلر • بعده زمان صوتی صماخه ایرر واما فصل شتاده بخاره دخانی قلیل اولدیغندن رعد وبرق وصاعقه نادر اولور • انکچون بلاد دوهٔ سمتنده ثلج نزول ایلدکده • اصلا رعد وبرق وصاعقه حادث اولماز • زیراکه ثلج نزول ایدن سحاب ایله قطعا بخاره دخانی بولنماز • وشدت برد ایله بخاره دخانی منطفی اولوب • آتشی مخفی قالماز ومطر کثیر اولدقلده اجزای غمام کثیف اولدیغندن • رعد وبرق وصاعقه دخی کثرت بولور • وسحاب متکاثف اولدقلده مطر آنده محتبس اولمشدر • انکچون اندن مطر شدتله نزول ایدر • نته کیم کمو ضعیله محبوس اولان اصوات یول بولسه قتی قوتله اقار • فسبحان الصانع الحکیم جل جلاله وعم نواله ولا اله غیره •

فصل ثالث

کرهٔ هوانك طبقهٔ سفلاسنی وطبیعت واوصافنی • وحرکات واسماسنی • وسائر احوالنی سکز نوع ایله بیان ایدر نوع اول عنصر هوانك طبقهٔ سفلاسنك بعض احوالنی بیلدررر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت واهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه • عنصر هوانك طبقهٔ سفلاسی طبقهٔ ناره نسبتله دوردنجی طبقه‌در • وبو طبقه‌نك هواسی حرکات مختلفه ایله متحرکدر • وبونك ثخن وعمقی تقریبا اوف التی فرسخدن زیاده مسافه‌در • وبو طبقهٔ سفلی بر هوای کثیفدرکه ارض وماء مجاور اولوب • آنده واقع اولان شعاع شمس وکواکبك عکوسی حرارتیله کسب اعتدال

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایدر بوکیما انجره دن عارض اولان برودت صرفه ایله قالممشدر • وقوس قزح وهاله وطومان
وقراوی وژاله • وصبح وشفق وشب وروز ورباح جو ایله • بالجمله بو طبقه ده تکون ایدر اگر بو طبقه
حرارت مذکوره ایله معتدل اولمسه ایدی • ارض ومارن کسبایت یکی برودتی فوقنده اولان
طبقه زمهریریه دن زیاده شدید اولوردی • نته کیم قطب التناده سمت راسده شمس منیر
بعید اولمغله • هوا اویله بر مرتبه ده بارد اولورکه • دریا منجمد اولوب • ثلجلری خالی قرن قالمان
وشدت برد ایله نبات وحیوان هلاک اولوب • انده عمارت ممکن اولماز • پس کره هوا اوچ طبقه یه
منقسم اولوب • طبقه علیاسی مجاور نار اولمغله غایت حاردر • وطبقه وسطاسی اسفلدن
صعود ایدن انجره مائیه ایله مجاور اولمدیغندن افراط ایله بارددر • وطبقه سفلاسی
مجاور ارض وماء در • لکن انعکاس اشعه ایله طبیعتی معتدلدر • انکچون بو طبقه یه کرة النسیم دیرلر
وانجره وادخنه ایله ممتزج اولدیغندن بو کا کرة البخار والدخان دیرلر • وبو طبقه نک
هواسی کثیف اولمغله ضیای شمس انجق بونده ظاهردر • وظل عرض انجق بونک سایه دوائردر • انکچون
بو کا کرة اللیل والنهار دینلمشدر • وبو کره نک لونی در که سما ازرق کورنمشدر زیرا که جمهور
حکما عندنده بو طبقه نک فوقنده بولیل ونهار اولماز وشمس نجوملک ضیا وانواری انده
کره قمرک جرم کثیفندن غیری • اجرام لطیفه ده انعکاس ایله ظهور بولمازه لکن نهار افلاک
بو نور پاکورکه نه شرقیدر ونه غربیدر • لیس هناک صباح ولا مساء یهدی الله لنوره من یشاء
وبو طبقه نک بر یوزنده ارتفاعی بیان اولنان تخمین مقداریله که • اون التی فرسخدن زیاده جه در

نوع ثانی

کره هوانک طبقه سفلاسنده حادث اولان ریاح مختلفه یی • وجهات جهانی بیلدرر •
ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه • حدوث ریاح مختلفه قعر بحر عنصر هوانک
جهاتده حرکت وتموجیله اولور • نته کیم وجه بحر عنصر مانک تموجی اجزاسی بر جزئی جهتلره
تدافعله وجود بولور • وعنصر هوا ایله عنصر ما بحران ساکنان ایکن حرکات اجزای هوا خفیف
اولمشدر • وحرکات اجزای ما ثقلت بولمشدر • اما حدوث ریاحک بر سببی بودرکه شمسک
تأثیریدن یا غیریدن حاصل اولان ادخنه یردن صعود ایدوب • طبقه بارده یه وصول بولدقده
اکر انلرک حرارتی منکسر اولدیسه قصد نزول ایله تحرک ایدوب • انکله بحر هوادخی تموج ایدر
پس ریح اولور واکر حرارتلری اوزره قالدیلرسه کره ناره صعود ایدرلر • ونار ایسه اول ادخنه نک
ماده ارضیه سنی یاقوب قالان ماده هوائیه سنی حرکتده ویرمکله کوره سیله سمت اسفله
رد ایلر پس اول حرکت نزولیه ایله هوا تموج ایدوب • ریح اولور • ور بر سببی دخی بودرکه طبقه
زمهریریه ده سحاب ثقیل اولوب • جهت فوقیدن سمت اسفله مندفع اولدقده حرکت نزولیه
سخونت بولوب هوایه منقلب اولور کذلک ریح متحرک اولور • واندفاع ایدر کل ایله هوا تموج
ایدوب ریح اولور • وبر سببی دخی بودرکه • سحابلرک بری برینه تراکم تیرلرجمندن هوایه
مندفع اولوب • تموج ایدر • پس ریح هبوب ایدر • یاخود سحابلر قوامده اختلاف ایدوب
کثیفی رقیقنی دفع ایتدکده سحاب رقیق بر جانبندن سیر ایدوب • تموج هوادن ریح ظهور
ایدر • وبر سببی دخی بودرکه هوا تخلخل ایله بر جهتده منبسط اولوب • اکا بیسلر خرمن ختم
اولمازسه بینی مقداری ازدیاد بولمغله مجاوری اولان هوایی دفع ایدر • واما مجاور ملده مدفوع
کنده مجاورنی رفع ایدر • وهلم جرا بحر هوا تموج ایلدکده • اولا دفعه شیئا فشیئا ضعیف اولوب

ساعدلریح

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تباعد ایلدکجه حرکت هوا قلّت بولور • تا در ساکن اولور • مثلا بر ماء راکدک وسطنه بر حجر القا
اولندقده نه شکل تموّج ایدرسه هواء ساکن بعینه اویله تموّج ایدر • و بر سببی دخی بودرکه هوانک تخلخل
بر جهتده جمع اولدقده هوا حاصل اولور • زیرا که خلا ممتنع اولدیغندن حجم هوا مجتمع اولوب کوچلدکجه
مجاورینک جهتنه بالضروره حرکت ایدوب ریح پیدا اولور • و بر سببی هم بودرکه یردن صعود ایدن
ادخنه‌نک بعضیسی طبقهٔ بارده‌یه بالغ اولمزدن مقدّم هوایه متخلل اولوب بر جانبدن بر جانبه
حرکتیله ریاح اولور • امّا ریاح مسمومهٔ محرقه‌نک سببی اول مادّهٔ شهبک بقایاسیله مختلط
اولوب کندی نفسنده محترق اولان هوانک حرکتلریدر • یاخود هوای خالص اراضی حارّه مروریندن کیفیت
سمیه ایله متکیف اولوب ریح سام اولور • وامّا ریح زوابع قاصف دیدکلری بیلدرکه یر یوزنه سپورکه
دوران ایله کندینه صاریلوب عمود کبی کورینوب سمایه مرتفع اولور • و اول بیله‌ام زوبعه دخی دیرلر •
پس بونک اکثر اسبابی اولدرکه طبقهٔ زمهریریه‌دن نزول ایدن ریاح سحاب ایله مصادف اولوب
سحاب هم ریاح مختلفه ایله دوران ایتمکله ایکن اول ریح نازل دخی دورانه باشلیوب اول هیئتله ارضه
نازل اولور • پس خار و خاشاکی بلکه غبار خاکی دوندروب ایلدمیله بر دائره کورینور • و کاه اولورکه
جهات مختلفه‌دن • حادث اولان ریاح مختلفة الهبوب فجأة بربرینه تصادف ایدوب بربرینک هبوبن
منع ایله اجزای ارضیه مدافعه ایدرلر • پس اول اجزا اول ریاحک میاننده صیقلنوب بوکیلوب مناره
کبی مرتفع اولور • کویا که اعضاسی وار کبی کندویه ملتف اولور کورینور • و کاه اولورکه دریاده سفینه‌یه
تصادف ایدوب • دوندرر • و کاه اولورکه بو امر زوبعه وسطنده بر قطعه سحاب واقع اولوب • آنی
هواده دوران ایتدررکن • اول تنّین عظیم شکلنده کورینور • وامّا اصول جهات اشخاصه نسبتله
التی جهتدرکه شخصک فوق و تحت و قدّام و خلف و یمین و یساریدر • لکن اهل هیئت جهاتک
جهات اربعه‌سنده کونشک طلوع ایلدیکی سمته مشرق و غروب ایلدیکی سمته مغرب تسمیه ایتمشلردر •
و مشرقه متوجّه اولان شخصک یمینی سمتنه جنوب و یساری سمتنه فتح شینله شمال اطلاق ایتمشلردر
و بو ذکر اولنان دورت سمتک آره‌لرنده دورت سمت دخی وضع و ترتیب ایتمشلردرکه شمال ایله مشرق آره‌سنه
مشرق صیفی و مشرق ایله جنوب آره‌سنه مشرق شتوی و جنوب ایله مغرب آره‌سنه مغرب شتوی
و مغرب ایله شمال آره‌سنه مغرب صیفی تسمیه ایتمشلردر • پس جهاتک بو جهات ثمانیه‌سنه
ریاح ثمانیه نسبت و تعیین ایدوب • مشرق و مغرب و جنوب و شمال جهتلرندن حرکت ایلین ریاح
اربعه‌یی اصول ریاح اعتبار ایتمشلردر • و بونلرک آره‌لرندن حرکت ایلین ریاح فروع ریاح اعتبار
ایلدر دریالرده سفینه‌لر هر سمته کتمشلردر • و مراد اولنان سواحله یتمشلردر • پس اعلی مرسال
ریاح اولان قادر قیومک قدرت و عظمتی بر کره تفکّر و تذکر بیورسنکز بزه ارسال ایلدیکی بو ریاحک
اجزای سفن تقیل و نشر و غیوم کثیره کبی نیجه فوائد عظیمه‌سی واردرکه بیکده بری انجق بلنمشدر • زیرا
لولا الریح لنتنّ کل شیء دینلمشدر • چونکه هوانک حرکاتی جهاتیله بر مقدار جه بیان
اولندی • پس بر مقدار دخی فوائد و خواصن بیان ایده‌لم تا که هر تنفسده ایکی نعمت
اولدیغی جمله‌یه عیان اولوب • هر کس کندولی عزیف بحر نعمت ایلیوب شاکر اوله‌لر •••

نوع ثالث

بزی محیط اولان هوانک ابدانه و ارواحمزه اولان تأثیرات و منافعی بیلدرر • ای عزیز معلومک اولسونکه
اهل حکمت دیمشلردرکه • تأثیرات حقیله بزی محیط اولان هوانک ابدانمزه تأثیر غایتله ظاهردر •
و بو هوا ابدان و ارواحمزک عنصر اولدیغی بیله‌بیله بو بر حددرکه • ارواحمزه واصل اولوب فاعل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

معدل كبي موجب صحت وسبب عافيتمز اولمشدر • پس هوادن ارواحمزدن حاصل اولان تعديل
ايكي نعله متعلقدركه • بري ترويح وبري تنقيه در • امّا ترويح روحك مزاجي حرارتي تحيسله اشتد
اولدقجه كار يه دن وعروق روحه متصل اولان نبض مسامتدن استنشاق افاده ايتمكدر • زيراكه
بزي احاط ايدن هوا مزاج قياس ايله بغايت بارددر • پس صدمه هوا روحه واصل
اولوب قارشدقجه • سبب ايلمز او لان تاثير نفسك قبولي استعدادندن روحي منع ايدن
سوء مزاجه مؤدي اولان اتشه روحك تبدلندن حفظ ايدوب • جوهر رطب بخاريسي محو اولمدن
اني منع ايلر • وامّا تنقيه بو بدنك خلط فاضلي كبي اولان روحك بخاريسندن قرت ممتزه نك
انفاسمز اولان هوايه چقدقجه تسليم ايلديكيدر • پس تعديل استنشاق نفس عندنده هوانك روح
اوزرينه ورود يله اولور • وتنقيه در نفس عندنده هوانك جانبه صدوريله اولور • زيراكه
تعديل ايچون استنشاق اولنان هوا ابتدا ورودنده لازمدركه • بالفعل بارد اوله • پس دورنده طول مكث
ايله تسخين ايدوب كيفيتده روحه استحاله ايلسه فائده سي باطل اولوب اندن روح استغنا قيلوب
هواي جديده محتاج اولوركه • رئه نك درونته داخل اولوب • اوّلكي هوانك قايم مقامي اوله •
پس بالضرور اني اخراج ايتمك لازمدر • تاكيم عقبنجه كلجك هوايه مكان خالي قاله • واوّل هواي
خارج ايله معا فضول جولهر روح اندن منع اوله • ودخي مادامكه هوانك معتدل وصافي
اولوب • مزاج روحه منافي اولان جوهر غريب • اكا مختلط اولمشدر • وهوانك فعلي
بو منوال اوزره ابدان وارواحه ترويح وتنقيه ايله صحت وعافيت ويروب حفظ
وصيانت ايلمكدر • واكر هوا متغير اولديسه انك فعلي ابدان وارواحه ضرر ويرمكدر حقيقتده
ضارّ ونافع خداي صانع اكن ابدان وارواحي اسباب هوايه ربط ايلمشدر •••

نوع رابع

بزي محيط اولان هوايه عارض اولان تغيرات طبيعيه نك بيانيدر اي عزيز معلوم اولسونكه اهل
حكمت ديمشلردركه • بزي محيط اولان هوايه تغير طبيعي وتغير غير طبيعي وضد مجراي اولان
تغير عارض اولور • وامّا تغيرات فصوليه در • زيراكه بو هوا فصول سنه دن هر بر فصلده
بشقه بر مزاجه مستحيل اولور • امّا مزاج ربيع معتدلدر • ومزاج صيف حاردر • ومزاج خريف
اعتداله قريبدر • ومزاج شتا بارده در • اكرچه اهل طب عندنده بو فصول اربعه مزاجيه نك
ايام ازمنه سي اقاليم وبلاد حسبيله مختلف اولور • لكن اهل نجوم اعتباريله اختلافلري معتدل
دكلدر • زيراكه انلرك عندنده فصول اربعه نير اعظمك حركت غريبه سيله نقطه اعتدال
ربيعيدن ابتدا ايدوب فلك بروجك ارباعنده انتقالاتي زمانيدر • يعني شمس برج حمل
وثور وجوزاده ايكن فصل ربيعدر • وبرج سرطان • واسد • وسنبله ده • ايكن فصل صيفدر
وبرج ميزان • وعقرب • وقوسده ايكن فصل خريفدر • وبرج جدي • ودلوه • وحوته ايكن
فصل شتادر • امّا امزجه فصول اربعه نك بري برينه مخالفتلري نير اعظمك سمت راسمزه
قريب ورأسمزدن بعيد اولمه سي حسبيله در • پس فصل صيفك حار اولمسي كونشك سمت
رأسمزه قريب اولوب • شعاع قوّت بولديغندندر • زيراكه فصل صيفده شعاعك انعكاسي
بحسب البلاد وزواياي منفرجه وقائمه اوزره اولميوب • يا زواياي حاده اوزره اولور •
ويا خود بينه نافذ اولديغي خطوط ايچنده اتزلري اوزره رجوع ايلر • پس شعاع كثيف اولوب
حرارتي قاتي ايكن اولديغيچون • بزي محيط اولان هوا بغايت حار ايدي • وبونك سبب اصلي بودركه

شعاع شمسك

شعاع شمسك مسقطلرينك بعضيسى اسطوانه و مخروطلر بولنان مسقطلرنهم منزله سنده اولور • كويا كه شعاع شمس آنك مركزندن چيقوب مقابلنده بولنان نسنه نك درونه نافذ اولور • و مسقط شعاعك بعضيسى بسيط ايله محيط و ياخود قريب محيط منزله سنده در حال بوكيم شعاعك تأثيرى قوت ساهمى عنادنده در • زيرا كه تأثير هر جهتدن توجه ايدر • امّا اطرافه قريب اولان مواضعه تأثير ضعيف اولور • چونكه برعرضى شعاعى بلادنده ساكن اولورز پس فصل صيفده مسقط شعاع شمسك يا سمتنده و يا سمتنه قريب موضعده بولنورز و فصل شتاده يا محيطده و يا محيط قريب يرده بولنورز • انكچون فصل صيفده قرص شمس اوج صعودايدوب ارضدن بعيد اولديغى بيد بلاده زده ضياسى انور و تأثير حرارتى اكثردر و فصل شتاده حضيض شمسى حضيضنه اينوب ارضه قريب اولسه بيله بلاده زده ضياسى ضعيف اولوب مزاج هوا بارد قالور • زيرا كه فصل صيفده قرص شمس نزوم سمت رأسمزه غايتله قريب اولور و فصل شتاده بغايت بعيد اولور • و امّا فصل ربيع و فصل خريفده سهم نزبعد و محيطدن قوم آره سنده بولنه مسافه سنك وسطنده حاصل اولدقلريچون حرارت و برودتده معتدل اولمشلردر • نته كيم بالاده بيان اولنمشدر •

نوع خامس

يرى محيط اولان هوايه عارض اولان تغيرات غير طبيعيه سماويه بلدرلردر معلوم اولسون كه اهل حكمت ديمشلردركه • يرى احاطه ايدن هوايه عارض اولان تغيرات غير طبيعيه نك بعضيسى امور سماويه و بعضيسى امور ارضيه حسبيله عارض اولور • امّا امور سماويه حسبيله اولان تغيرات هوا تأثيرات كواكبله عارض اولان تغيرات امثاليدر • زيرا كه كاه شعاع كواكب بر جهتده جمع اولوب شمسله هوايى افراطله تسخين ايدرلر • و كاه سمت رأسدن وافر بعيد اولوب تسخين هوايى نقصان ايدرلر • و تسخين هواده مسامته نك و دوام مقاربه نك تأثيرلرى اكثردر • و امّا امور ارضيه حسبيله اولان تغيرات هوانك بعضيسى عروض بلاد سببيله و بعضيسى زمين بلادك ارتفاع و انخفاضى سببيله • و بعضيسى جبال سببيله • و بعضيسى بحار سببيله • و بعضيسى رياح سببيله • و بعضيسى تراب سببيله حاصل اولور • امّا عروض بلاد سببيله • اولان تغيرات ظاهردر • زيرا كه بلدكه جانب شمالده مدار رأس سرطانه و جانب جنوبيده مدار رأس جدى به مقارندر • اول بلادك صيفى خط استوا سمتنده اولان بلادك صيفندن و جنوب و شماله مائل اولان بلادك صيفندن بغايت اسخندر • پس معدل النهار دائره سى تحتنده بولنان بقعه نك هواسنك مزاجى اعتداله اقربدر • زيرا كه مستحق سماوى آنده بر سببدر كه نير اعظمك سمت رأسه كلمسيدر • حال بوكيم مسامته وحدها چوق تأثير ايتمز بلكه مسامته نك مداومتى چوق تأثير ايدر و بو علتدن نصف نهار وقتنده اولان شدت حرارت شمس قبل العصردن زياده بولور و بونكچون كه شمس رأس سرطانه ميل ايدوب • مادامكه منصرف اولمه تسخينى اشد اولور • او كمسه لك ممثلنده بولنديغندركه • هنوز رأس سرطانه بالغ اولمشدى • مثلا شمس رأس جوزاده ايكن هوايه ايلديكى تأثيردن رأس اسده كلدكده زياده تأثير ايدر • زيرا كه رأس اسده ايكن مسامته نك مداومتى بولنور • حال بوكيم خط استوايه مطابق اولان بقعه ده شمس بر قاچ ايام مسامت رأس اولوب • سرعتله تباعد ايدر • زيرا كه نقطه اعتدالين قربنده اولان تزايد اجزاى ميل نقطه انقلابين عندنده بولنان تزايد ميلدن چوق بيوكدر • بلكه نقطه انقلابين عندنده اولان اثرلرنك حركتى اوج دورت ايام محسوس اولماز • لاجرم شمس انده بر مدت متقارب حيزده قالوب تسخين •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

هواده دقت ایلیلر • پس بوندن معلوم اولدیکه اول بلدلرکه عرض میللری کلیه قریب وقریبدر •
انلر اسخن بلاد روی زمیندر • وآنلردن صکره اسخن بلاد انلرك قطبلرینه نیکا اولاجانبلرده
ومعتدلینیکا اولاجانبلرنده بشر مرجه یه دکین عرضی بولنان بلده لودر • وبین الانقلابین بونلر کبیدر •

نوع سادس

بزی احاطه ایدن هوایه عارض اولان تغیرات غیر طبیعیه ارضیه لی اعنی زمین بلدلرك ارتفاع وانخفاض
سبیله • وجبال • وبحار • ورباح • وترابه سبیله • هوایه عارض اولان تغیراتی بلدلرك اعتبار
معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه • اماکه بلاد مرتفع مکانده اولان بلدك هواسی ابدا بارد اولور •
ومنخفض یرده بولنمسیله تغیرات هوا محققدر • پس مرتفع مکانده اولان بلدك هواسی ابدا بارد
اولور • ومنخفض یرده وضع اولنان بلدك هواسی سخن اولور • زیراکه بو شعاع شمس ارضدن انعکاسیله
کسب ایلدیکی حرارتك اشد واغلظی ارضه اقرب اولان طرفی بولنمغله بزی محیط اولان کرهٔ نسیمك اسخنی
ارضه مجاور اولانیدر • وارضدن بعید اولدیجه طبقهٔ بارده یه تقریب اولوب مجاورتیله بارد اولور
واکر منخفض مکاندن مراد وادی عمیق اولورسه شعاع حارتی حبس ایدوب • هواسی اسخن واکثف اولور • اما
جبال سبیله بولنان تغیرات هوا ظاهردر • زیراکه او جبلکه بلدك مکان ومستقری بولنمشدر • اول
بلدك هواسی آفتابیا اولنان قسمندن عد اولنمشدر • واول جبلکه بلدك مجاوری بولنمشدر • اول بلد
محیط اولان هوا اوزه انك تأثیری ایکی جهتله تجربه اولنمشدر • تأثیرینك بری شعاع شمسی بلد اوزرینه
رد وحصر ویا بلده شعاعدن منع وستر ایتمك جهتندندر • وایکنجی تأثیری ریحی بلد اوزرینه هبوبیدن
منع ومدافعت • ویا هبوبنه سوق ومعاونت جهتندندر • اما اولکیسی جبل بلدك شمالی قربنده اولمق
کبیدر • پس شمس منیر کنده مداراتنده اول جبل اوزرینه اشراق ایدوب • شعاع اول بلده منعکس اولوب
هر چند عرض بلد چوقلو اولورسه ده • اکا احاطه ایدن هوایی تسخین ایدر • واکر جبل بلدك مغربی جهتنده
بولنوب • مشرقی جهتی منکشف بولنورسه تأثیر شمس آنده بیننه تمامیله تسخین هوا ادر • واکر جبل بلدك
شرقنده بولنوب • مغربی کشاده اولورسه نیم تسخین ایدر • زیراکه بو جبل اوزرینه شمس بعد الزوال
اشراق ایتدکده ساعت بساعت کتدکجه بو جبل شرقیدن بعید اولوب • کیفیت شعاع نقصان
بولوب تسخین هوا تمام اولماز لکن جبل غربیده یکا شمس کلدکجه هر ساعت قریب اولوب هوا ایدی
تمامیله تسخین ایدر • واکر جبل بلدك جنوبی قربنده اولورسه • هوای بلده هیچ تسخین ایدلمز • واما جبلك
جهت ثانیه سندن اولان تأثیری بلد اوزرینه ریح بارد شمالی هبوبنی جبالك منع ایتمسیله در
یاباد حار جنوبی هبوبی بلد اوزرینه دفع ایتمسیله در • یا خود بلد ایکی جبل عظیم اوسطنده
مرتفع مکانده موضوع اولوب • وجنلی ریحه منکشف اولمسیله در • پس او ریحك هبوبی صحراده بولنان
بلاد اوزرینه هبوبندن اشد واکثر اولور • زیراکه ریحك شاننددندرکه • بر ضیق مسلکده منجذب الحبس
اولنجذابندن مستمر اولوب • ماء جاری کبی سکونت بولماز • پس جهت جبالدن اعلی بلاد اول بلده
هواسیدرکه • مشرق وشمالی سمتی منکشف اولوب • مغرب وجنوبی سمتی مستور اوله • واما بحار سبیله
جوارنده اولان بلادك هواسی رطوبتلی اولور • پس اکر بحر بلدك جهت شمالی قربنده اولورسه وجها
اوزرنده باد شمالی هبوب ایدوب • اول بلدك هواسنه زیاده برودت بخش ایدر • زیراکه طبیعت باد
شمالی بارددر • واکر بحر بلدك سمت جنوبی قربنده اولورسه • اول بلدك هواسنه زیاده
غلظت ویرر • خصوصا شمالنده جبل قائم اولوب منفذ ریحه مانع اولورسه • آنك هواسی غایت
غلیظ وکثیف اولور • واکر بحر بلدك مشرقی ناحیه سنده اولورسه • آنك هواسنه رطوبت کثیره ویرر

بزركيده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

147

٦٢

زیرا که نیر اعظم تحلیل متزاید ایله اول بلدك اوزرینه الحاح ایدرك قریب اولور واکر بحر بلدك جنوبنده
اولورسه انك هواسنده رطوبت ویرمسی قلیل اولور زیرا که شمس اول بلدیه الحاح اتمز تباعد ایلر و بو معنایه
موافق اولان ریاح شمالیه و بعده شرقیه و بعده غربیه درکه مضر اولان ریاح جنوبیه در واما ریاح سببیله
بولنان تغیرات هوا بجریدرکه ریاح شمالیه بارد و یابسدر اما برودتی جبال بارده دن مرور ایدوب
کلدکلرندندر واما یبوستی شعاع شمس اول جانبده ضعیف اولوب آنده تحلل بخار قلیل اولدیغندندر
و ریاح شرقیه حرارت و برودتده معتدلدر لکن جبال و براری عبور ایدوب کلدکلرندن بر مقدار یابسدر
و ریاح غربیه دخی معتدلدر لکن دریالردن کچوب کلدیکندن بر مقدار رطبدر و ریاح جنوبیه
بلادك اکثرنده حار و رطبدر اما حرارتی قرب شمس ایله متسخن اولان جهتدن بویله کلدیکندندر
واما رطوبتی اندندرکه بحار جنوبیه حرارت شمس ایله متعفن اولوب شمس حرارتی قوتیله اول
بحاردن بخارلر چیقاروب اول ریاحه قاریشدیررر انکچون ریاح جنوبیه جسمه رخاوت ویرر
واما سام یعنی هلاك ایلری بالاده بیان اولندیغی اوزره یاغایتله حار اولان صحرالردن کچوب
کلن ریاحدر یاخود طبقهٔ دخانیه ده نار امثالی مهیب علامتلر اظهار ایدن ادخنه نك بقیه
ثقیله لری نزول ایدوب مختلط اولدیغی ریاحدرکه هر نه جهتدن حرکت ایلسه لر تصادف ایتدکلری
ابدانی ساعتنده یاقوب سیم سیاه ایدوب هلاك ایدرلر پس احکام مذکوره یی دخی سام
یللری تبدیل و تحویل ایدرلر وجمیع ریاح شدیده نك مبداء موادی کرچه ریاح ضعیفه کبی
اسفلدندر لکن مبدأ حرکاتی و هبوب و عصوفی جهت فوقندندر واما اراضی سببیله اولان
تغیر هوا که آندن احکام بلاد مختلف اولور اول اختلافك علتی بودرکه بلادك بعضیسی طینیدر
و بعضیسی صخریدر و بعضیسی رملیدر و بعضیسی حمائیدر و بعضیسی معدنیدر پس بونلرك جمله سی
مائی تغییر ایتدکلری کبی هوایی دخی تبدیل و تغییر ایدرلر و تاثیر حق ایله تصرفات ایلرلر زیرا که جمیع
ذرات کائنات انکله وجوده کلوب کیدرلر و هر نه ایدرلرسه آنك ارادت و قدرتیله ایدرلر زهی قادر و قیوم

نوع سابع

بری احاطه ایدن هوایه عارض اولان فساد بجرای طبیعی بولنان تغیراتی بلادده ای عزیز معلوم
اولسونکم اهل حکمت دیمشلردرکه بجرای طبیعی یه مضاد اولان تغیرات ردیهٔ هوائیه یا جوهر هواده
اولان استحاله دندر و یا کیفیات هواده بولنان استحاله و تبدلدندر اما هوانك جوهرنده اولان
استحاله جوهر هوا ردائته مستحیل اولمقدر اولیه دکلکه هوانك بر کیفیتی مشتد اولمه دن نقصان
بولمه ده افراط ایتمسیله ردی اولمش اوله بلکه هوانك جوهری بالکلیه ردی اولسه اول وباء درکه هوا
عارضی اولان تعفندر و کاطاعون دخی دیرلر و بو تعفن لون و ریح و طعمی متغیر اولان صویك
تعفنی کبیدر و بزوم بو هوادن مرادمز اول بسیط مجرد دکلدر زیرا که اجسام بسایط مجرده نك
هیچ بری تعفن ایتمز انجق کیفیتنده یا جوهرنده بسیط اخره مستحیل و تبدیل اولور بالاده بیان
اولنان استحالات عناصر کبی اما بزوم هوادن مرادمز درونده هوا متفرق اولوب اجزای
هوای حقیقیدن و اجزای مائیه بخاریه دن و بخار و دخان ایله صعود ایدن اجزای ارضیه
و ناریه دن ممتزج اولمش بر جسمدرکه بو کا هوا تسمیه سی ماء بحره صو تسمیه سی کبیدر
زیرا که ماء بحر دخی صاف صو دکلدر بلکه ارضدن و مادن و هوادن و ناردن ممتزج اولمشدر
لکن انده صو غالب اولدیغندن صو تسمیه اولنمشدر پس بو هوای ممتزج بعض کره تعفن
ایدوب جوهری ردائته مستحیل اولور نته کیم چکلی و اسعدره لرك صویی تعفن ایدوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جوهری انلره مستحیل اولوب طاش کسیلورە کذلك هوای مذکور تعفن ایدوب وبا کسیلورە
وعفونت هوانك اغلظی وعوض وبانك اکثری واخصیف وخریفده اولور • واما هوانك
کیفیتنده بولنان استحالەسی حرارتده یا برودتده تحمل اولنمیان کیفیتە خروج ایدوب • فزروع ونسلی
فساده ویروب هلاك ایتمسیدر • پس هوا تغیرات مذکورەنك بریسیلە متغیر اولسە
انلك اذن حق ایلە ابدانمزه امراض عارض اولور • زیرا که هوا متعفن اولدقده تاثیر حقایلەدرون
ابدانمزده اولان اخلاط اربعەیە دخی تاثیر ایدر • وابتدا یورکدن اولان خلطه عفونت ایرشدرر •

نوع ثامن

بزی احاطه ایدن هوانك ابدان واروا حمزه اولان انواع تاثیرات وفوایدی • وهبوب ایلن ریاحك
اصناف تغییرات ومنافعن بیلهدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمتك عندنده در که اکر هوا افراط
ایلە متسخن اولسە مفاصل ابدانه رخاوت ویروب رطوباتی تحلیل وعطشی افراط وقوای اسقاط ایدر
والتطبیعتا اولان حرارت غریزیەیی تحلیل ایدوب • هضمی تبدیل ایدر • واخلاط دمویەیی تحلیل وترقیق
سائر اخلاط اوزرینە تغلیب ایلەلونی اصفر ایدر • پس بو هوای حار ابدان صحیحەیە موافق دکلدر •
لکن نازلەء باردە اصحابنه وبعض مفلوجلره موافق ونافعدر • واما هوای بارد مفرط حرارت غریزیەیی
حصر وموادی سیلاندن منع ایدوب نازلەیی تحریك ایدر • وعصبه ضعف ویروب ریه وقصبهسنه
یعنی عرقنه ضرری شدید ایدر • واکر برودت هوا معتدل اولورسه هضمی وجمیع قوای باطنەیی وجمیع
اعضا والات شهوتیه قوت واستحکام ویروب • ابدان صحیحەیە موافق کلور • ومسامی ایدوب حشوی
عظامی عصر ایدر • واما هوای رطب اکثر امزجه ابدانه موافق کلوب جلدی لین ولونی جمیل وخلقی
هیئتی ایدوب • مسامی تنقیه ایدر لکن عفونته مهیا ایدر • واما هوای یابس یابس اولنان هوای
رطبك تاثیراتنده ضدی کاملدر • پس اروح ریاح ریح شمالیدر که بدنه قوت ویروب متانت بخش
ایدر • وسیلانات ظاهرەیی منع • ومسام بدنی سد ایدر • وهضمی قوی وبطنی استوار وبولی ادرار
ایدر • وهوای نزلی متعفن اولسە بو ریح انی اصلاح ایدر • واکر ریح جنوبی ریح شمالی اوزرینه تقدم
ایدوب عقبنجه ریح شمالی هبوب ایلسه جنوبی بدن اسالە وشمالی عصر ودرون حدوث ایدوب
خارجینی یکا انفتاحه مؤدی اولور • اول علتدن او حینده باشدن سیلان مواد کثیر اولوب
علل صدر ومثانه ورحم حدوث بولوب • عسر بول وسعال • واوجاع مفاصل واقشعرار جلد
عارض اولور • واما ریح جنوبی قوت بدنی دخول ایدوب مسامی فتح ایدر والخلاط خارج سمته
تحریك ایدوب حواسه ثقلت ویروب • قوت روحی افساد ایدر • وامراضی ازیاد ایدوب صداعی تهییج
ایدر • ونومی جلب ایدوب حمایی اثارە ایدر • واما ریاح شرقیه اکر اخر لیل واول نهارده هبوب
ایدرسه شمس ایلە معتدل اولان هوای لطیفدر که رطوبتی قلیل ویبوستی معتدلدر • وبو ریحك
هبوبی اول وقتلر اکثر اولغله بوکا ریح صبا ونسیم سحری دیرلر • پس اول باد صبا ابدانه صفا
ونومه لذت ومریضه شفا بخش ایدر • واکر نهار اخرنده ولیل اولنده هبوب ایدرسه بونك تاثیری
انك خلافیدر • وبلاد شرقیەنك هواسی بلاد غربیەنك هواسندن لطیف وصافیدر • واما ریاح
غربیه اکر اخر نهار واول لیلده هبوب ایدرسه هوای کثیفدر که بخار بجاردر • واکر وقت سحر
هبوب ایدرسه شمس ایلە معتدل اولمیان هوادر که اکثف واغلظدر • وبو ریح غروب جهتندن وقت
هبوب ایدرسه • بونك تاثیری مخالف منافع باد صبادر که بوکا ریح دبور دیرلر • وحدیث
شریفده • نصرت بالصبا واهلکت عاد بالدبور • وارد اولمشدر • وبونده بیان منافع هوادن

ده منافع ایله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

برمقدار ایله غنا کلمشدر • زیرا که اهل بصیرت بوندن عبرت المشدر • سبحان مرسل الریاح
ومروح الارواح ومفرج الاشباح ومسبب الاسباب ورب الارباب تعالی الله سبحانه وتعالی

فصل رابع

کرهٔ هوانک طبقهٔ سفلاسنده ظهور ایدن بقیهٔ کائنات جویه یعنی قوس قزح وهاله‌یی
وطومان وقراوی وژاله‌یی • وصبح وشفق وظلالی • وساعات لیل ونهاری • وسنین
وشهور ودهوری • بش نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول قوس قزح وهاله‌یی • وطومان
وقراوی وژاله‌یی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه • ابه قوشاغی
دیدکلری قوس قزح • مطردن یا بخاردن حادث اولان اجزاء مائیهٔ رشیهٔ صغیرهٔ
مستدیرهٔ صافیهٔ شافه‌ده شمس منیرک ضیاسی ارتسامندن ظهور ایدر • وبونک
بیانی بودرکه • اجزای مذکوره خلاف شمس اولان جهتده اولیه بر وضع اوزره بولنمق
لازمدرکه • اجزای مزبوره‌نک هر برندن شعاع بصر شمسه منعکس اوله • وبو انعکاس
اولزمان اولورکه • اول اجزانک ماوراسنده سحاب مظلم کبی کثیف نسنه بولنوب •
اینه مثال اوله • وشمس دخی افقه قریب اولوب حرارتی قلیل اوله • وناظر ظهرینی شمسه
ویروب اول اجزایه متوجه اوله • یعنی قرص شمس ایله اول اجزانک آره‌سنده اوله • تاکیم
شعاع بصری اول اجزادن شمسه منعکس اوله • پس اول ناظر اول اجزانک هر برندن •
انجق ضوء شمسی کورهبیلور شکلی کورمز • زیرا که مجربدرکه شعاع بصردن منعکس اولان
مصیقل نسنه بغایت کوچک اولدوقده مقابلنده بولنان ضیالی نسنه‌نک انجق
ضوءینی • ولونینی کوستره • شکلنی وهیئتنی کوسترمز • پس اول اجزاء مائیه نصف
دائره‌دن اقل بر قوس مستضی شکلنده اولور • وبو قوس ارتفاع شمس حسبیله نقصان
بولور • وانحطاط شمس قدر زیاده اولور • زیرا که شمس اول دائره‌نک مرکزی مکاننده
اولمغله • افقدن مرتفع اولدقجه مقابلی اولان دائره سنک فوق الافق نصفندن •
اقلی قالور • وشمس افقه نزول ایدوب قریب اولدقجه اول دائرهٔ ناقصه‌نک قوسی • افقه
مماس اولان ایکی طرفندن ازدیاد بولورکه • اول طرفینی اجزاسندن شعاع بصر شمسه
منعکس اولمغه باشلر • وحضرت شیخ ابن سینا شفاسنده یازمشدرکه • طوس
ایله ماورد آره‌سنده بر جبل عالی اوزرنه ایدم • وسما منکشف • وصحرا ایله مابینمزده
وسط جبلده سحاب وار ایدی • وهوا رطب ایدی وشمس نهارده ایدی •••
بن اول سحاب مظلمه نظر ایدوب قوس قزح الواننده بر دائرهٔ تامه کوردم • وبن اول جبلدن
تنزل ایلدکجه اول دائره تصغر ایلردی • تاکیم بن سحابه واصل اولدقده اولدخی مضمحل
اولدی • وبو قوس قزحده اختلاف الوانی ضوء شمس الوان مختلفهٔ غمام ایله ••
اختلاط دندر • زیرا که ناحیهٔ علیاسی شمسه قریب اولدیغندن اشراقی غالب اولوب • احمر
زعفرانی کورینور • وناحیهٔ سفلاسی شمسدن بعید اولدیغیچون • اشراقی مغلوب
اولوب احمر خمری کورینور • وایکی لونک ما بینی ایکیسندن مرکب اولدیغندن اخضر چمنی •
کورینور • وایالت وآنده قلعهٔ حیزانده فصل خریف زماننده قمر بدر کامل ایکن انده افقه
متصل بیان اولنان الوانده قوس قزح ظاهر ونمایان اولمشدر • وصورتی بودر •••

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واما هاله اولدخی اجزای رشیهٔ صغیرهٔ مستدیرهٔ شفافه‌دن قمرك نوری ارتسامندن
حوالیسنده خرمن مثالی حادث اولان دائرهٔ مستدیرهٔ بیضادر . و بونك بیانی بودرکه ناظر ایله
نیرك آره‌سنده اجزای مذکوره ایله بر وضع بولنمیدرکه اندرك هر برندن شعاع بصر اول
نیره منعکس اوله . پس ناظر اول اجزایه نظر ایلدکده هر برنده ضوء نیری کورور . لکن اول اجزا
بغایت صغار اولدیغیچون نیرك شکل و هیئتنی کوره‌مز . و مجموعی دائرهٔ تامه یا ناقصه شکلنده
اولورکه هاله اودر . و هوانك رطوبتندن حادث اولدیغندندرکه نزول مطره دلالت ایدر و
واکر صفت مزبوره اوزره ایکی سحاب اتفاق ایله بری برینك تحتنده بولنسه اول زمان ایکی هاله
حدوث ایدر . و تحتانیه‌سی بزه اقرب اولدیغندن اعظم کورینور . و اکر سحابلر کور ایکیدن
زیاده اولورسه هاله دخی اول عدد اولور . و نیر قمرك یدی هاله‌سی مشاهده اولنمشدر .
واما طقاره کیم ضم ظا ایله هالهٔ شمسدر . اول نادر بولنور . زیرا که شمس افقدن بعید اولدیغی
تأثیر حرارتی شدید اولدیغندن اجزای موصوفه کبی سحاب رقیقی حل ایدوب هوایه دوندرر .
و حضرت شیخ مرحوم شفاء مرقومنده یازمشدرکه نیر اعظمك حوالیسنده قوس قزح الوانده
هالهٔ تامه و هالهٔ ناقصه مشاهده ایتمشدر . و بو مؤلف حقیر بو کتابی تحریر ایتدن بر سنه
مقدم یاسین صحرسنده اخ فصل ربیعده وقت زوالده هالهٔ تامهٔ شمس یاران صفا ایله
تعجب ایده‌رك مشاهده ایدرکن بزوملده معاینه قریب ایکی یاشنده بر پیر فانی بولنوب اول دخی
بو هالهٔ استغراب ایدوب بن بو یاشه کلدم چوق عجایب کورمشم عمرمده ایچنده کونش
خرمن ایلدیکنی کورمشدم شمدی بونی دخی سیر ایتدم دیمشدر . واما طومانك و قراونك
و چیسه‌نك علت مادیه‌لری اول بخار صاعد معهوددرکه قسر کندیسی قلیل و هم حرارتی ضعیف
اولمغله طبقهٔ بارده‌یه بالغ اولمیوب کندی طبقهٔ سفلاسنده قالوب ارضه نزول ایتمکه باشلر
اکر اول اثناده اکا برد اصابت ایتمدیسه رؤس جبالی احاطه ایدر . روی زمینه منتشر اولوب
دخان کبی ماوراسنی ستر ایدرکه طومان اودر . و حرارت قلیله ایله هوایه منقلب اولور
کیدر . و اکر اول بخار ضعیف اثناء نزولنده برد اصابت ایلدیسه پس اول تقدیرجه اکر اول بخار
نازل العلو برد شدید ایله منجمد اولورسه اوقاف و براق اولوب ذرات امثالی نزول ایلدکم قراوی
دیدکلری اودر . و اکر اول بخار اول برد ایله منجمد اولمازسه صویه منقلب اولوب نبات

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

151

٦٤

ابواقی اوزرینه نزول ایدیجك لؤلؤ امثالی قطرات اولورکه ژاله وشبنم وجلید دیدکلری
اودور • وحقیقت حال بودر • وبیان اولنان کائنات جوّك جمله سی اجسام مرکّبات اعدادندن
بولنمشدر • لکن عناصردن مزاجسز ترکیب اولنمشدر • انکچون بویله سریع الزوال •
والانتقال بولنمشدر • فسبحان الصانع الحکیم جلّ جلاله وعمّ نواله ولا اله غیره •

نوع ثانی

صبح وشفق وظلالك حقیقت حالنی بلدروای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل
هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه صبح وشفقك ظهوری کرهٔ هوانك بو طبقهٔ سفلاسنه
مخصوصدر • وبونك بیانی بودرکه جرم شمس طوب زمیندن مقدار مذکور اوزره اعظم
اولدیغندن ابدا ارضك نصفندن اکثر نهار مضیء واقلّی لیل مظلم وظلّی شکلی مخروط اولوب • فلك زهره ده
نهایت بولمشدر • وراس مخروطی بالاده بیان اولندیغی اوزره ابدا منطقة البروجه مسامت اولمشدر •
وبو ظلّ مخروطك تحت الافق اولمسنك مدتی نهاردر • وفوق الافق بولنمسینك زمانی لیلدر •
پس نیّر اعظم زیر زمینده ایکن افق شرقیه یکا قریب اولدقجه میل ظلّ مخروط فوق الارض افق
غربی سمتنه قریب اولور • تا کیم ظلّ مخروطی محیط اولان شعاعك طرفی مشرق سمتنده کورینور •
پس ابتدا اول شعاعك طرف تمریجکه افق شرقیه واقرب تفعدر • اول سمتا بیض کورینور • انکله •
افقك ما بینی مظلم قالور • زیراکه موضع ناظردن ومحلّ بیاضندن • ومکان افقدن حاصل
اولان مثلّثك ناظر ایله بیاض آره سنده شعاع بصردن اولان ضلعی سطح ظلّه فرض اولنوب شمس
ایله ارضه تماس ایدن خط شعاع اوزرنده قایم اولدیغندن ناظر ایله افق آره سنده بولنان ضلعندن
اقصر واقرب اولوب • شعاع شمس انده مقدّمجه کورینور • بعده شمس افقه بر مقدار قریب اولدقده اول بیاض
مذکور منتشر اولمغه باشلر لکن ضیاسی قلیل اولدیغیچون ضعیف کورینور • پس عوام ناس اول بیاض
افقدن زائل اتوهم ایدوب باوظن ایله صبح کاذب دیرلر • حال بو کیم بیاض مذکور حقیقتده زائل دکل
زائد اولمقده در بعده شمس افقه زیاده جه قریب اولدقده • وبیاض مذکور کافق مذبور اوزرینه انتشار
عریض اولدقده ضیاسی قوّت بولدیغندن زائل کورنمز • پس اکا صبح صادق دیرلر • بعده شمس افقه بغایت
قریب اولدقده بیاض مذکور اطراف واکنافه منتشر اولوب مطلع شمس احمر کورینور • بعده قرص شمس افقدن
طلوع ایدوب ابتدای نهار اولور • پس احوال الصبح بودرکه حقیقتی اوزره بیان وعیان اولنمشدر • امّا
احوال الشفق بیان اولنان احوال صبحك ترتیبنك عکسی اوزره در زیراکه قرص شمس افقدن غروب
ایدوب آخر نهار اولدقده نصکره مغرب شمس احمر اولور • بعده بیاض عریض کورینوب • بعده بیاض زائل
ظن اولنوب • بعده بیاض مرتفع مستطیل اولور وتجربه ایله تحقیق اولنمشدرکه • افقدن شمسك اون سکز
درجه انحطاطی صبح کاذبك ابتداسی وشفقك انتهاسیدر • پس مرقی سکز بچق درجه عرضنده شمس منیر
منقلب صیفی یه کلدکده شفقك اخری صبح کاذبه متّصل اولوب • وقت عشا قالماز زیراکه شمس منیر نور منقلب
مذکورده ایکن عرضمز بورك افقندن اون سکز درجه دن زیاده منحط اولمز • واما ظلال ایکی قسم تقسیم
اولنمشدرکه • بری ظلّ اول تسمیه ایتمشلردر • وظلّ معکوس وظلّ منکوس دخی دیرلر • واول ظلّ سطح افقك
موازاتنده منصوب اولان مقیاسك ظلّیدر • مثلا دیواره غرز اولنان وتدك ظلّی کبیدر • وبری ظلّ ثانیدرکه
ظلّ مستوی وظلّ مبسوط دخی دیرلر • واول ظلّ سطح افق اوزرینه عمود اقائم اولان مقیاسدن کورینان ظلّدر •
مثلا ارض مستویه غرز اولنان عصانك ظلّی کبیدر • فسبحان فالق الاصباح وخالق ظلال الاشباح

نوع ثالث

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

لیل ونهارك خدی اعتباردن وساعاتی مقدارن بلدردای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل
حساب عندنده برکون برکیجه سیله شمس منیرك دائره نصف نهاردن مفارقت ایدوب حرکت کل ایله
اکا عود ایلدیکی زمانیدر وعند العامه لیل ونهار غروب شمسدن ینه غروبنه کیدك اما بر کون بر کیجه نك
ابتداسنی شمس منیرك منطقة البروجك هر هانکی نقطه سی مفارقتندن فرض ایتمك ممکندر لکن اهل نجوم دائره
نصف نهاردن ابتدا ایتمکی اصطلاح ایتمشلردر زیراکه فلك البروجك بر درجه قوسی اولان اختلاف مطالع
ومغارب افاق حسبیله ساکنلره چوق واقع اولور اما دائره نصف نهار حسبیله اختلاف قوس فلك
بروج هر ارضده مساویدر زیراکه دائره نصف نهار جمیع مساکنده خط استوا افاقنده بر سلی اولدیغنجه
آنك افقی مقامنده قائم اولور وبر کون بر کیجه نك زمانی حرکت کلك بر دوره اوزرینه شمس منیرك اول مدتده
فلك البروجده حرکت غربیه سیله سیر ایتدیکی مطالع مقداری زائد اولور ونهارك زمانی اهل حساب عندنده
طلوع شمسدن غروبنه وارنجیه دکدر واهل شرع قتنده نهار شرعی طلوع فجر ثانیدن غروب شمسه
دکدر پس لیلك زمانی ایکی مذهبه نسبتله خفی دکلدر اما اهل حساب کتنده لیل ونهارك هر برینی ساعات
معتدلیه وساعات زمانیه یه تقسیم ایتمشلردر اما ساعات معتدله نك مقدارلری ابدا
متساوی اولدیغندن بونلره ساعات مستویه دخی دیرلر وبو ساعات معتدله نك هر بری حرکت کلك
اون بش درجه دورانی مسنك مقداریدر واما ساعات زمانیه نك مقدارلری ایام ولیالی نك
مقدارلری اختلافیله مختلف اولدیغندن بونلره ساعات معوجه دخی دیرلر وبو ساعات زمانیه
نهارك یا لیلك ابدا اون ایکی جزئندن بر جزئیدر زیراکه نهار لیلدن اطول اولورسه ساعات نهار ساعات لیلدن
اطول اولور واکر نهار لیلدن اقصر اولورسه ساعاتی دخی ساعتندن اقصر اولور پس بوندن معلوم
اولدیکه طول وقصر نهار ایله عادت ساعات معتدله مختلف اولور وازمان اجزاسی مختلف اولماز
زیراکه اجزاسی دائما اون بش درجه در وطول وقصر نهار حسبیله ازمان ساعات زمانیه مختلف اولور
واعدادی مختلف اولماز که دائما اون ایکیدر واهل حساب احکام نجوم ساعات زمانیه اعتبار ایدوب
سائر حساب ایچون ساعات معتدله اختیار ایتمشلردر وساعات مستویه ایله ساعات معوجه نك
اعداد واجزاسی کی لیل ونهار استوا اسنده متساوی اولور سبحان مقلب اللیل والنهار والساعات والازمان

نوع رابع

سنه شمسیه حقیقیه لی وشهور بروجیه نجومیه لی واسماء شهور رومیه لی بلدر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل هیئت واهل نجوم اتفاق ایله دیمشلردرکه سنه شمسیه حقیقیه نك مدتی فلك
بروجك بر نقطه مفروضه سندن قرص شمس کندی حرکت خاصه غربیه سیله مفارقت ایدوب تا ینه
اول نقطه یه عودت ایدنجیه دك مرور ایلدیکی زماندر اما اهل نجوم سنه شمسیه نك ابتداسی افتابك
راس برج حمله حلولندن بدا ایتمشلردر وافتابك بروجك هر برینه حلولنی اوائل شهور اعتبار ایدوب
هر برج عبورنی بر شهر عد ایتمشلردر وبو سنه شمسیه نك عدد ایامی اوچیوز التمش بش یوم وربع یومدر
وبو مقامده یومدن مراد بر کون بر کیجه سیله در وبو شهور بروجیه نجومیه نك عدد ایامی حساب ابجد ایله بو
بیتك الفاظیله بیت لا و لا ل ب لا و لا لا شخص مهست لکل کط وکص لل شهور کوتهست کرچه سنه شمسیه
حقیقیه وشهور بروجیه حسابیه بودر لکن اسکندرین فیلقوس رومی سنه شمسیه حقیقیه نك اوائل
شهورنی اهل نجومك فرض ایلدیکی اوائل بروجدن اوزر اقدام اعتبار ایلنه ابتدای سنه یی افتابك راس
حمل حلولندن اون کون مقدم بدا ایتمشدر وهر بر شهری بر اسم ایله تخصیص ایدوب شهور رومیه
نامیله شهرت ویرمشدر وبر سنه یی فصول اربعه یه تقسیم ایدوب هر بر فصل ایچون اوچ شهر تعیین

الى النهاية

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

153

٦٥

ایدنهایتنه ایرمشلردر • اما فصول شهور ربیع آذار و نیسان و ایاردر • وشهور فصل صیف حزیران وتموز • وآبدر • وشهور فصل خریف ایلول • وتشرین اول • وتشرین ثانیدر • وشهور فصل شتا کانون اول وکانون ثانی وشباطدر • وحالا دیارمزده مشهور روزنامه لرده مسطور بو شهوردر که عدد ایامی بو بیتدن معلومدر •

بیت لا و کی لا در بهاروکی ولا لا فصل یای • کی و لا کی در خریف لا و لا کی در شتا • سبحان مکون الاکوان ومقلب الدهور والازمان ومکور السنین والشهور والساعات والاوان ومدور الافلاک والنجوم والارکان جل شانه ••

نوع خامس

سنهٔ قمریه دورتیبی • وشهور هلالیهٔ شرعیه واسماء شهور عربیه یی وغرر شهور عربیه ورومیه یی بیلدررز

ای عزیز معلوم اولسون که اهل هیئت واهل حساب اتفاق اوزره دیمشلردر که سنهٔ قمریه اون ایکی شهر قمریدر وهر بر شهر قمری قمرک شمسدن فرض اولنان وضعندن کندی حرکت غریبهٔ سریعه سیله مفارقتندن • •

تاینه اول وضعه عودت ایدنجیه دک مرور ایدن زماندر • وقمرک شمسدن فرض اولنان او ضاعنک اظهری هلالدر • وامور شرعیه ده معتبر اولان رؤیت هلالدر • وعند العرب غرهٔ شهر هلالدر لکن رؤیت هلال اختلاف مساکن ایله مختلف الاحوالدر • انکیچون اهل حساب ابتدای شهر قمری شمس ایله قمرک اجتماع ومحاقنده اعتبار ایتمشلردر • وبو شهرک زمانی ایکی اجتماع آره سیدر • وعدد ایامی یکرمی طقوز بچق کوندر • وبو سنهٔ قمریه نک زمانی اوچیوز اللی دورت یومدر • وخمس یوم وسدس یومدر که سنهٔ شمسیه دن اون کون ویکرمی بچق ساعت نقصاندر • وبو سنهٔ قمریهٔ شرعیه نک ابتداسی غرهٔ شهر محرمدر • وبو سنهٔ قمریهٔ عربیه اول سنهٔ شمسیهٔ رومیه دن مقدار مذکور نقصان اولمغله بر سیله تقریبا اون بر کون تقدم ایدر • مثلا بر سنه ماه آذرک شهر محرمک ابتداسی یوم واحد اولسه وبو ایکی شهر بر سنه مطابق کلسه • وتاریخ هجرتک بیک یوز اللی دورت سنه سی که عید نوروز سلطانی عید عاشوره بر کونه تصادف قیلسه لاجرم سنهٔ آتیه ده هلال محرم ماه آذردن اون بر کون قدر مقدم کوربنور پس هر سنه منوال مذکور اوزره تقدم ایتمسیله • اوتوز اوچ سنه ده بر دوره سی تمام اولوب ینه غرهٔ محرم ابتدای آذره بولور • لکن بر سنهٔ قمریه اول سنین شمسیه ایچنده تداخل ایدوب قالور زیرا که اوتوز دوردنجی محرمدرکه • اوتوز اوچنجی آذره مطابق کلور • چونکه بو شهور قمریه اول فصول اربعه یه منوال مذکور اوزره دوران ایدوب بر فصلده قرار بولمازلر • انکیچون بونلر بر فصله منسوب اولمازلر • پس هر ایکی شهری بر زوج اعتبار ایله بر ینی یکرمی طقوز کون • وبرینی اوتوز کون عد ایدوب ابتدای سنه یی شهر محرمدن بدأ ایتمشلردر • اما شهور قمریهٔ عربیه نک اسملری ابتدا شهر محرم ماه محترمدر که • اونجی کونی عید عاشورادر • وآنک رفیقی صفر الخیر ایله مستمددر • وبعده ربیع الاول بر شهر معظمدر که • اون ایکنجی کیجه سی مولود حبیب اکرم • صلی الله تعالی علیه وسلمدر • وآنک سمیسی ربیع الآخر محترمدر • وبعده جمازی الاولی بر ماه زیبادر که همنامی جمازی الاخردر • وبعده رجب اصم بر شهر مرغوبدر که • اول کیجه کیجه سی لیلهٔ رغایبدر • وآنک مقارنی شعبان بر شهر خیراندر که • اون بشنجی کیجه سی لیلهٔ براتدر • وبعده رمضان شریف بر مبارک شهردر که • یکرمی یدنجی کیجه سی لیلهٔ قدردر • وآنک ملازمی شوال سعیددر که ابتداسی یوم عیددر • وبعده شهر ذی القعده درکه آنک رفیقی ذی الحجه در • واونجی کونی حاجیلر بیرامیدر • وبو شهر سنه ختامیدر • واما غرر شهور عربیه وشهور رومیه نک استخراجی ایکیشر بیت ایله اداء ایدن غره نامه مز خاتمهٔ فصل اولده مقومنا کوریلمشدر • وبیان هوادث هو سمز بو رلمشدر

نظم ••

حقا حمد و حبیبنه سلام ایت
چو دور تبیت ایکی غرّه بجملیدر
شهور و حاکمن جمع ایتملیسن
او مجموعی نه کوندن کیم بولورسن
قاچنده شهر رومك غرّه در بل
بولا آنده رومیدن هم شهر شرعی
مقدّم بیتا اون ایکی کلمه در تمام
ایکنجی بیتی سکز کلمه در آل
اوچنجی بیتدر ترتیب منظوم
اون ایکی کلمه در بیتا اون ایکی آی
شهور رومه آذر برله بدأ ایت
شهور رومه تابع بیت رابع
چو یکرمی سکز حرف اولدی هر بیل
اَهَبِجِ زَدْ بُوزْ او سکز حرف اولور کیم
چو هجرت سالی بیك یوز التمش و بش
بو سال ایچره چون آذر غرّه بولدی
چون التمش التی اولدی سال هجرت
بو ترتیب اوزره حاکملر کیدر کیم
ولیکن حاکم روم احرنجیون
بو سالك اشهری ایلر تحوّل
مطابق کلسه آذرله محرّم

هر آیی روز و شب ساعت بساعت
حروفن شهر حاکم بلملیدر
ایکی هفته انکله کیتملیسن
او شهرك غرّه سن و اکون بلورسن
بروج ایامنه آندن نظر قیل
بروجی اصل بیل هم شهری شرعی
حروفیدر شهور شرعه ارقام
حروفن شهر شرعه حاکم سال
شهور رومیدر آنکله معلوم
اوائل حرفی شهرلر قامیدر صای
محرّمدن شهور شرعی صای کیت
او یکشنبه حروف اولدی جامع
شهور رومه حاکمدر بری بیل
شهور شرعه هر بیل بیری حاکم
بو شهرك حاکمی واو در رقم شش
اجد جیمیدر رومه حاکم اولدی
ایکی حاکم ایکی حال اولور البت
اَهَجِ زَدْ بُودَ کا ولمش دورده اشهر
بو سال هجر ایله دور ایتدی یکیجون
اوتوز اوچ بیلده برسال ایتدی اخلل
بو هجرت سالنی بر طرح ایتا والدم

چو غرّه نامه لر نظم ایتدی حقّی
شهور دهر الیبیل صنع حقّی

بیت اوّل

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

بیت ثانی

اولورسه ده همان جسمك زیانه		دوکانی بوله کوی ویران دکانده

ایام هفته

یکشنبه ١ ٨	دوشنبه ٢ ٩	سه شنبه ٣ ١٠	چهارشنبه ٤ ١١	پنجشنبه ٥ ١٢	جمعه ٦ ١٣	شنبه ٧ ١٤

بیت ثالث

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

بیت رابع

بل ابجد وزابدهوز بجدهز ٣١ ٧٦٤٣١ ٧٦٥٤٢١ ٧٥٤٣٢		ایج هوز اجد هو حاکم سال ٦٥٣٢١ ٧ ١ ٣ ٤ ٥ ٦

١٢١٧

١٢٧٩

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اشکال

155

٦٦

التاريخ الرابع: مدخل آذر	التاريخ الرابع: سال	التاريخ الرابع: تاريخ هجرت	التاريخ الثالث: مدخل آذر	التاريخ الثالث: سال	التاريخ الثالث: تاريخ هجرت	التاريخ الثاني: مدخل آذر	التاريخ الثاني: سال	التاريخ الثاني: تاريخ هجرت	التاريخ الاول: مدخل آذر	التاريخ الاول: سال	التاريخ الاول: تاريخ هجرت	حروف كيشنبه	حروف كبيسا
[illegible]	٦	١٢٤٧	[illegible]	١٦	١٢١٨	[illegible]	٧	١١٩٠	[illegible]	١٧	١١٦١	[illegible]	ه
	٧	١٢٤٨		١٧	١٢١٩		٨	١١٩١		١٨	١١٦٢	[illegible]	..
	٨	١٢٤٩		١٨	١٢٢٠ ١٢٢١		٩	١١٩٢		١٩	١١٦٣	[illegible]	..
	٩	١٢٥٠		١٩	١٢٢٢		١٠	١١٩٣		١	١١٦٤	[illegible]	..
	١٠	١٢٥١		١	١٢٢٣		١١	١١٩٤		٢	١١٦٥	[illegible]	ج
	١١	١٢٥٢		٢	١٢٢٤		١٢	١١٩٥		٣	١١٦٦	[illegible]	..
	١٢	١٢٥٣		٣	١٢٢٥		١٣	١١٩٦		٤	١١٦٧	[illegible]	..
	١٣	١٢٥٤ ١٢٥٥		٤	١٢٢٦		١٤	١١٩٧		٥	١١٦٨	[illegible]	..
	١٤	١٢٥٦		٥	١٢٢٧		١٥	١١٩٨		٦	١١٦٩	[illegible]	[illegible]
	١٥	١٢٥٧		٦	١٢٢٨		١٦	١١٩٩		٧	١١٧٠	[illegible]	..
	١٦	١٢٥٨		٧	١٢٢٩		١٧	١٢٠٠		٨	١١٧١	[illegible]	..
	١٧	١٢٥٩		٨	١٢٣٠		١٨	١٢٠١		٩	١١٧٢	[illegible]	..
	١٨	١٢٦٠		٩	١٢٣١		١٩	١٢٠٢		١٠	١١٧٣	[illegible]	[illegible]
	١٩	١٢٦١		١٠	١٢٣٢		١	١٢٠٣		١١	١١٧٤	[illegible]	..
	١	١٢٦٢		١١	١٢٣٣		٢	١٢٠٤		١٢	١١٧٥	[illegible]	..
	٢	١٢٦٣		١٢	١٢٣٤		٣	١٢٠٥		١٣	١١٧٦	[illegible]	..
	٣	١٢٦٤		١٣	١٢٣٥		٤	١٢٠٦		١٤	١١٧٧	[illegible]	[illegible]
	٤	١٢٦٥		١٤	١٢٣٦		٥	١٢٠٧		١٥	١١٧٨	[illegible]	..
	٥	١٢٦٦		١٥	١٢٣٧		٦	١٢٠٨		١٦	١١٧٩	[illegible]	..
	٦	١٢٦٧		١٦	١٢٣٨		٧	١٢٠٩		١٧	١١٨٠	[illegible]	..
	٧	١٢٦٨		١٧	١٢٣٩		٨	١٢١٠		١٨	١١٨١	[illegible]	ا
	٨	١٢٦٩		١٨	١٢٤٠		٩	١٢١١		١٩	١١٨٢	[illegible]	..
	٩	١٢٧٠		١٩	١٢٤١		١٠	١٢١٢		١	١١٨٣	[illegible]	..
	١٠	١٢٧١		١	١٢٤٢		١١	١٢١٣		٢	١١٨٤	[illegible]	..
	١١	١٢٧٢		٢	١٢٤٣		١٢	١٢١٤		٣	١١٨٥	[illegible]	[illegible]
	١٢	١٢٧٣		٣	١٢٤٤		١٣	١٢١٥		٤	١١٨٦ ١١٨٧	[illegible]	..
	١٣	١٢٧٤		٤	١٢٤٥		١٤	١٢١٦		٥	١١٨٨	[illegible]	..
	١٤	١٢٧٥		٥	١٢٤٦		١٥	١٢١٧		٦	١١٨٩	[illegible]	..

جدول سالي شهور	مارت ٣١	نيسان ٣٠	مايس ٣١	حزيران ٣٠	تموز ٣١	آغستوس ٣١	ايلول ٣٠	تشرين اول ٣١	تشرين ثاني ٣٠	كانون اول ٣١	كانون ثاني ٣١	شباط ٢٨ ٢٩
سال ١	١٧	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٤
سال ٢	٦	٤	٣	٢	~~١~~	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٣
سال ٣	٢٥	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٢
سال ٤	١٤	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	١
سال ٥	٣	~~١~~	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢٠
سال ٦	٢٢	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	٩
سال ٧	١١	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	~~١~~	٣٠	٢٨
سال ٨	٣٠	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٧
سال ٩	١٩	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٦
سال ١٠	٨	٦	٥	٤	٣	٢	~~١~~	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٥
سال ١١	٢٧	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٤
سال ١٢	١٦	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٣
سال ١٣	٥	٣	٢	~~١~~	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٢
سال ١٤	٢٤	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١١
سال ١٥	١٣	١١	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	~~١~~	خالي
سال ١٦	~~١~~	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٨
سال ١٧	٢٠	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٧
سال ١٨	٩	٧	٦	٥	٤	٣	٢	~~١~~	٣٠	٢٩	٢٨	٢٦
سال ١٩	٢٨	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٥

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

[illegible]

عدد ایام روم	[illegible]	عشا	عصر اول	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	عشا	عصر اول	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	عشا	عصر اول	[illegible]	[illegible]	[illegible]	ایام
	مایس ١١			جوزا ٣١			نیسان ١١			ثور ٣١			مارت ١١			حمل ٣١			
٠٠	١٦٧	٥٤ ١	٤٢ ٨	٤٣ ٤	٢٦ ٩	٣٤ ١٤	٤٣ ٨	٣٢ ١	٠ ٩	١٨ ٥	٣٤ ١٠	٤٤ ١٣	٣ ١٠	٢٢ ١	٢٥ ٩	ـ ٩	ـ ١٢	ـ ١٣	١
٨٠	١٤٧	٥٤ ١	٤٢ ٨	٤٣ ٤	٢٤ ٩	٣٦ ١٤	٤٠ ٨	٣٤ ١	٤ ٩	١٢ ٥	٣٣ ١٠	٤٧ ١٣	١ ١٠	٣٣ ١	٢٥ ٩	٥٢ ٥	٥٧ ١١	٣ ١٢	٢
٦٤	١٢٧	٥٥ ١	٤١ ٨	٤١ ٤	٢٢ ٩	٣٨ ١٤	٣٢ ٨	٤٠ ١	٣ ٩	١٥ ٥	٣٠ ١٠	٣٠ ١٢	٢ ١٠	٣٢ ١	٢٤ ٩	٥٢ ٥	٥٤ ١١	٦ ١٢	٣
٧٥	١٢٧	٥٥ ١	٤١ ٨	٤١ ٤	٢٠ ٩	٣٦ ١٤	٤٤ ٨	٤٠ ١	٢ ٩	١٤ ٥	٢٧ ١٠	٣٣ ١٣	٤ ١٠	٣٣ ١	٢٤ ٩	٥٥ ٥	٥١ ١١	٢ ١٢	٤
٨٥	٨٧	٥٦ ١	٤٠ ٨	٤٠ ٤	٢٠ ٩	٤٠ ١٤	٣٨ ٨	٤٠ ١	١ ٩	١٣ ٥	٢٥ ١٠	٣٥ ١٣	١ ١٠	٣٣ ١	٢٣ ٩	٥٢ ٥	٤٨ ١١	١ ١٢	٥
٦٦	٦٧	٥٦ ١	٤ ٨	٤٠ ٤	١٢ ٩	٤١ ١٤	٣٨ ٨	٤١ ١	ـ ٩	١١ ٥	٢٢ ١٠	٣٧ ١٣	٥٨ ٩	٣٢ ١	٢٣ ٩	٥٢ ٥	٤٥ ١١	١٥ ١٢	٦
٥٥	٤٧	٥٧ ١	٣٢ ٨	٣٢ ٤	١٨ ٩	٤٢ ١٤	٢٥ ٨	٤١ ١	٤٤ ٨	١ ٥	٢٠ ١٠	٤٠ ١٣	٥٦ ٩	٣١ ١	٢٢ ٩	٥١ ٥	٤٢ ١١	١٨ ١٢	٧
٦٤	٢٧	٥٧ ١	٣٢ ٨	٣٢ ٤	١٧ ٩	٤٣ ١٤	٢٣ ٨	٤٢ ١	٤٨ ٨	٩ ٥	١٨ ١٠	٤٢ ١٣	٥٣ ٩	٣٣ ١	٢٢ ٩	٤٩ ٥	٣٤ ١١	٢١ ١٢	٨
٨٨	٧	٥٨ ١	٣٨ ٨	٣٨ ٤	١٦ ٩	٤٤ ١٤	١٨ ٨	٤٢ ١	٤٧ ٨	٨ ٥	١٦ ١٠	٤٤ ١٣	٥٠ ٩	٣٣ ١	٢١ ٩	٤٨ ٥	٣٦ ١١	٢٤ ١٢	٩
٦٦	٥٨٦	٥٨ ١	٣٨ ٨	٣٨ ٤	١٠ ٩	٤٥ ١٤	١٠ ٨	٤٣ ١	٥٦ ٨	٧ ٥	١٤ ١٠	٤٦ ١٣	٤٨ ٩	٣٣ ١	٢١ ٩	٤٧ ٥	٣٣ ١١	٢٧ ١٢	١٠
١٦	٥٣٦	٥٩ ١	٣٧ ٨	٣٧ ٤	١٤ ٩	[illegible]	١٢ ٨	٤٣ ١	٥٥ ٨	٦ ٥	١٢ ١٠	[illegible]	٤٥ ٩	٣٤ ١	٢٠ ٩	٤٥ ٥	٣٠ ١١	[illegible]	١١
٠٢	٥٤٦	٥٩ ١	٣٧ ٨	٣٧ ٤	١٣ ٩	٤٧ ١٤	٩ ٨	٤٤ ١	٥٤ ٨	٥ ٥	١٠ ١٠	٥٠ ١٣	٤٣ ٩	٣٤ ١	٢٠ ٩	٤٤ ٥	٢٧ ١١	٣٣ ١٢	١٢
٤١	٥٣٦	٢ ٢	٣٦ ٨	٣٦ ٤	١٢ ٩	٤٨ ١٤	٦ ٨	٤٤ ١	٥٣ ٨	٤ ٥	٨ ١٠	٥٢ ١٣	٤٢ ٩	٣٤ ١	١٩ ٩	٤٢ ٥	٢٤ ١١	٣٦ ١٢	١٣
٧١	٥١٦	٣ ٢	٣٦ ٨	٣٦ ٤	١١ ٩	٤٩ ١٤	٣ ٨	٤٥ ١	٥٢ ٨	٣ ٥	٥ ١٠	٥٥ ١٣	٣٦ ٩	٣٥ ١	١٩ ٩	٤١ ٥	٢١ ١١	٣٩ ١٢	١٤
٨١	٤٩٦	١٢	٣٥ ٨	٣٥ ٤	١٠ ٩	٥٠ ١٤	ـ ٨	٤٥ ١	٥١ ٨	١ ٥	٢ ١٠	٥٨ ١٣	٣٣ ٩	٣٥ ١	١٨ ٩	٣٩ ٥	١٨ ١١	٤٢ ١٢	١٥
٦١	٤٨٦	١ ٢	٣٥ ٨	٣٥ ٤	٢ ٩	٥١ ١٤	٥٧ ٧	٤٦ ١	٥٠ ٨	ـ ٥	ـ ١٠	ـ ١٤	٢٩ ٩	٣٥ ١	١٨ ٩	٣٨ ٥	١٥ ١١	٤٥ ١٢	١٦
٥١	٤٧٦	١ ٢	٣٥ ٨	٣٥ ٤	٢ ٩	٥١ ١٤	٥٤ ٧	٤٦ ١	٥٠ ٨	٥٩ ٤	٥٨ ٩	٢ ١٤	٢٦ ٩	٣٥ ١	١٧ ٩	٣٦ ٥	١٢ ١١	٤٨ ١٢	١٧
٤١	٤٦٦	٢ ٢	٣٤ ٨	٣٤ ٤	٨ ٩	٥٢ ١٤	٥١ ٧	٤٧ ١	٤٩ ٨	٥٨ ٤	٥٥ ٩	٥ ١٤	٢٣ ٩	٣٦ ١	١٧ ٩	٣٥ ٥	٩ ١١	٥١ ١٢	١٨
٣١	٤٥٦	٢ ٢	٣٤ ٨	٣٤ ٤	٨ ٩	٥٢ ١٤	٤٧ ٧	٤٧ ١	٤٩ ٨	٥٦ ٤	٥٣ ٩	٨ ١٤	٢٠ ٩	٣٦ ١	١٦ ٩	٣٣ ٥	٦ ١١	٥٤ ١٢	١٩
٢١	٤٤٦	٢ ٢	٣٤ ٨	٣٤ ٤	٧ ٩	٥٣ ١٤	٤٥ ٧	٤٨ ١	٤٨ ٨	٥٥ ٤	٥٠ ٩	١٠ ١٤	١٧ ٩	٣٦ ١	١٦ ٩	٣٢ ٥	٤ ١١	٥٧ ١٢	٢٠
١١	٤٣٦	٢ ٢	٣٤ ٨	٣٤ ٤	٧ ٩	٥٣ ١٤	٤٢ ٧	٤٨ ١	٤٨ ٨	٥٤ ٤	٤٨ ٩	١٣ ١٤	١٣ ٩	٣٦ ١	١٥ ٩	٣٠ ٥	١ ١١	٥٩ ١٢	٢١
٠١	٤٢٦	٢ ٢	٣٣ ٨	٣٣ ٤	٦ ٩	[illegible]	٣٩ ٧	٤٩ ١	٤٧ ٨	٥٣ ٤	٤٦ ٩	[illegible]	١٠ ٩	٣٦ ١	١٥ ٩	٣٠ ٥	ـ ١١	[illegible]	٢٢
٦	٤١٦	٣ ٢	٣٣ ٨	٣٣ ٤	٦ ٩	٥٤ ١٤	٣٧ ٧	٤٩ ١	٤٧ ٨	٥٢ ٤	٤٤ ٩	١٦ ١٤	٧ ٩	٣٦ ١	١٤ ٩	٢٩ ٥	٥٧ ١٠	٣ ١٣	٢٣
٧	٤٠٦	٣ ٢	٣٣ ٨	٣٣ ٤	٥ ٩	٥٥ ١٤	٣٤ ٧	٥٠ ١	٤٦ ٨	٥١ ٤	٤٢ ٩	١٨ ١٤	٤ ٩	٣٧ ١	١٣ ٩	٢٨ ٥	٥٥ ١٠	٥ ١٣	٢٤
٨	٣٩٦	٣ ٢	٣٣ ٨	٣٣ ٤	٥ ٩	٥٥ ١٤	٣١ ٧	٥٠ ١	٤٦ ٨	٥٠ ٤	٤٠ ٩	٢٠ ١٤	٢ ٩	٣٧ ١	١٢ ٩	٢٦ ٥	٥٢ ١٠	٨ ١٣	٢٥
٦	٣٨٦	٤ ٢	٣٣ ٨	٣٣ ٤	٤ ٩	٥٦ ١٤	٢٩ ٧	٥١ ١	٤٥ ٨	٤٩ ٤	٣٨ ٩	٢٢ ١٤	٥٨ ٨	٣٧ ١	١١ ٩	٢٥ ٥	٤٩ ١٠	١١ ١٣	٢٦
٥	٣٨٦	٤ ٢	٣٢ ٨	٣٢ ٤	٤ ٩	٥٦ ١٤	٢٧ ٧	٥١ ١	٤٥ ٨	٤٨ ٤	٣٦ ٩	٢٤ ١٤	٥٥ ٨	٣٧ ١	١٠ ٩	٢٣ ٥	٤٦ ١٠	١٤ ١٣	٢٧
٣	٣٧٦	٤ ٢	٣٢ ٨	٣٢ ٤	٣ ٩	٥٧ ١٤	٢٥ ٧	٥٢ ١	٤٤ ٨	٤٧ ٤	٣٤ ٩	٢٦ ١٤	٥٣ ٨	٣٨ ١	٩ ٩	٢٢ ٥	٤٤ ١٠	١٦ ١٣	٢٨
٢	٣٧٦	٤ ٢	٣٢ ٨	٣٢ ٤	٣ ٩	٥٧ ١٤	٢٣ ٧	٥٢ ١	٤٤ ٨	٤٦ ٤	٣٢ ٩	٢٨ ١٤	٥٠ ٨	٣٨ ١	٨ ٩	٢١ ٥	٤٢ ١٠	١٨ ١٣	٢٩
٢	٣٣٦	٤ ٢	٣١ ٨	٣١ ٤	٢ ٩	٥٨ ١٤	٢٠ ٧	٥٣ ١	٤٣ ٨	٤٥ ٤	٣٠ ٩	٣٠ ١٤	٤٨ ٨	٣٨ ١	٧ ٩	٢٠ ٥	٤٠ ١٠	٢٠ ١٣	٣٠
١	٣٣٦	٤ ٢	٣١ ٨	٣١ ٤	٢ ٩	٥٨ ١٤	١٨ ٧	٥٣ ١	٤٣ ٨	٤٤ ٤	٢٨ ٩	٣٠ ١٤	٤٥ ٨	٣٩ ١	٦ ٩	١٩ ٥	٣٨ ١٠	٢٢ ١٣	ـ
[illegible]	[illegible]	عشا	عصر اول	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	عشا	عصر اول	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	عشا	عصر اول	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	حزیران ١١			سرطان ٣١			تموز ١١			اسد ٣١			آغستوس			سنبله ٣١			

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

157

٦٧

انتهاسی حالات ابتداسی سنبله‌نك [illegible] مقابله‌سی [illegible]
[illegible] حالات ابتداسی [illegible] و انتهاسی [illegible]
[illegible] درجه مقابله‌سی [illegible] ساعات [illegible]
[illegible] الجدول ٣

	میزان ١ ایلول ٣						عقرب ١ تشرین اول ٣						قوس ١ تشرین ثانی ٣						
	فجر	شمس	ظهر	عصر اول	عشا	امساك	فجر	شمس	ظهر	عصر اول	عشا	امساك	فجر	شمس	ظهر	عصر اول	عشا	امساك	
١	ـ ١١	١٢ ـ	ـ ٦	٣٦ ٩	٣٣ ١	١٦ ١١	٣٣ ١٠	٣٢ ١٢	٤٥ ٦	٣٧ ٩	٣٠ ١	٣٩ ١١	٣٠ ٩	٣٤ ١٢	١٠ ٧	٤٣ ٩	٣٤ ١	٤٣ ١٢	٣٠
٢	٥٧ ١١	٣ ١١	٢ ٦	٢٦ ٩	٢٢ ١	١٩ ١١	٣١ ١٠	٢٩ ١٢	٤٥ ٦	٣٧ ٩	٣٠ ١	٤٢ ١١	٣٨ ٩	٣٣ ١٢	١٦ ٧	٤٣ ٩	٣٤ ١	٤٤ ١٢	٢٩
٣	٥٤ ١١	٦ ١٢	٢ ٦	٢٧ ٩	٢٢ ١	٢٣ ١١	٢٩ ١٠	٣١ ١٢	٤٦ ٦	٣٧ ٩	٣١ ١	٤٥ ١١	٣٦ ٩	٣٤ ١٢	١٧ ٧	٤٤ ٩	٣٤ ١	٤٥ ١٢	٢٨
٤	٥١ ١١	٩ ١٢	٥ ٦	٢٧ ٩	٢٢ ١	٢٥ ١١	٢٧ ١٠	٣٣ ١٢	٤٧ ٦	٣٨ ٩	٣١ ١	٤٨ ١١	٢٥ ٩	٣٥ ١٢	١٨ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٤٦ ١٢	٢٧
٥	٤٨ ١١	١٢ ١٢	٦ ٦	٢٨ ٩	٢١ ١	٢٨ ١١	٢٥ ١٠	٣٥ ١٢	٤٨ ٦	٣٨ ٩	٣١ ١	٥١ ١١	٢٣ ٩	٣٦ ١٢	١٩ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٤٧ ١٢	٢٦
٦	٤٥ ١١	١٥ ١٢	٨ ٦	٢٨ ٩	٣١ ١	٣١ ١١	٢٣ ١٠	٣٧ ١٢	٤٩ ٦	٣٨ ٩	٣١ ١	٥٣ ١١	٢٢ ٩	٣٨ ١٢	١٩ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٤٨ ١٢	٢٥
٧	٤٢ ١١	١٨ ١٢	٩ ٦	٢٩ ٩	٣١ ١	٣٤ ١١	٢١ ١٠	٣٩ ١٢	٥٠ ٦	٣٨ ٩	٣١ ١	٥٥ ١١	٢١ ٩	٣٩ ١٢	٢٠ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٤٩ ١٢	٢٤
٨	٣٩ ١١	٢١ ١٢	١١ ٦	٢٩ ٩	٣١ ١	٣٦ ١١	[illegible]	٤١ ١٢	٥١ ٦	٣٩ ٩	٣١ ١	٥٨ ١١	٢٠ ٩	٤٠ ١٢	٢١ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٥٠ ١٢	٢٣
٩	٣٦ ١١	٢٤ ١٢	١٢ ٦	٣٠ ٩	٣١ ١	٣٩ ١١	١٧ ١٠	٤٣ ١٢	٥٢ ٦	٣٩ ٩	٣١ ١	ـ ١٢	[illegible]	٤١ ١٢	٢١ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٥١ ١٢	٢٢
١٠	[illegible]	٢٧ ١٢	١٤ ٦	٣٠ ٩	٣١ ١	٤٢ ١١	١٥ ١٠	٤٥ ١٢	٥٣ ٦	٣٩ ٩	٣١ ١	٣ ١٢	١٨ ٩	٤٢ ١٢	٢٢ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٥٢ ١٢	٢١
١١	٣٠ ١١	٣٠ ١٢	١٥ ٦	٣١ ٩	٣١ ١	٤٥ ١١	١٢ ١٠	٤٨ ١٢	٥٤ ٦	٣٩ ٩	٣٢ ١	٤ ١٢	١٧ ٩	٤٣ ١٢	٢٢ ٧	٤٤ ٩	٣٥ ١	٥٣ ١٢	٢٠
١٢	٢٧ ١١	٣٣ ١٢	١٦ ٦	٣١ ٩	٣١ ١	٤٨ ١١	١٠ ١٠	٥٠ ١٢	٥٥ ٦	٤٠ ٩	٣٢ ١	٦ ١٢	١٦ ٩	٤٥ ١٢	٢٣ ٧	٤٤ ٩	٣٦ ١	٥٤ ١٢	١٩
١٣	٢٤ ١١	٣٦ ١٢	١٨ ٦	٣٢ ٩	٣١ ١	٥١ ١١	٧ ١٠	٥٣ ١٢	٥٧ ٦	٤٠ ٩	٣٢ ١	٨ ١٢	١٥ ٩	٤٥ ١٢	٢٣ ٧	٤٤ ٩	٣٦ ١	٥٥ ١٢	١٨
١٤	٢١ ١١	٣٩ ١٢	٢٠ ٦	٣٣ ٩	٣١ ١	٥٤ ١١	٥ ١٠	٥٥ ١٢	٥٨ ٦	٤٠ ٩	٣٢ ١	١٠ ١٢	١٤ ٩	٤٦ ١٢	٢٤ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	٥٦ ١٢	١٧
١٥	٢٨ ١١	٤٢ ١٢	٢١ ٦	٣٣ ٩	٣١ ١	٥٧ ١١	٣ ١٠	٥٧ ١٢	٥٩ ٧	٤٠ ٩	٣٣ ١	١٢ ١٢	١٣ ٩	٤٧ ١٢	٢٤ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	٥٧ ١٢	١٦
١٦	٢٥ ١١	٤٥ ١٢	٢٣ ٦	٣٣ ٩	٣١ ١	ـ ١٢	١ ١٠	٥٩ ١٢	ـ ٧	٤١ ٩	٣٣ ١	١٤ ١٢	١٣ ٩	٤٨ ١٢	٢٥ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	٥٨ ١٢	١٥
١٧	١٢ ١١	٤٨ ١٢	٢٤ ٦	٣٣ ٩	٣١ ١	٣ ١٢	٥٩ ٩	١ ١٤	١ ٧	٤١ ٩	٣٣ ١	١٦ ١٢	١١ ٩	٤٩ ١٢	٢٥ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	٥٩ ١٢	١٤
١٨	٩ ١١	٥١ ١٢	٢٦ ٦	٣٤ ٩	٣١ ١	٦ ١٢	٥٧ ٩	٣ ١٤	٢ ٧	٤١ ٩	٣٣ ١	١٨ ١٢	١٠ ٩	٥٠ ١٤	٢٦ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	ـ ١	١٣
١٩	٧ ١١	٥٣ ١٢	٢٧ ٦	٣٤ ٩	٣١ ١	٩ ١٢	٥٥ ٩	٥ ١٤	٣ ٧	٤١ ٩	٣٣ ١	٢٢ ١٢	٩ ٩	٥١ ١٤	٢٦ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	١ ١	١٢
٢٠	[illegible]	٥٦ ١٢	٢٨ ٦	٣٤ ٩	٣٠ ١	١٢ ١٢	٥٣ ٩	٧ ١٤	٤ ٧	٤١ ٩	٣٣ ١	٢٥ ١٢	٨ ٩	٥٢ ١٤	٢٧ ٧	٤٥ ٩	٣٦ ١	١ ١	١١
٢١	١ ١١	٥٩ ١٢	٣٠ ٦	٣٤ ٩	٣٠ ١	١٥ ١٢	[illegible]	١٠ ١٤	٥ ٧	٤٢ ٩	٣٣ ١	٢٤ ١٢	[illegible]	٥٤ ١٤	٢٧ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٢ ١	١٠
٢٢	٥٨ ١٠	٢ ١٣	٣١ ٦	٣٥ ٩	٣٠ ١	١٧ ١٢	٤٨ ٩	١٢ ١٤	٦ ٧	٤٢ ٩	٣٣ ١	٢٦ ١٢	٦ ٩	٥٤ ١٤	٢٨ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٢ ١	٩
٢٣	٥٥ ١٠	٥ ١٣	٣٣ ٦	٣٥ ٩	٣٠ ١	٢٠ ١٢	٤٦ ٩	١٤ ١٤	٧ ٧	٤٣ ٩	٣٣ ١	٢٨ ١٢	٥ ٩	٥٥ ١٤	٢٨ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٢ ١	٨
٢٤	٥٢ ١٠	٨ ١٣	٣٤ ٦	٣٥ ٩	٣٠ ١	٢٣ ١٢	٤٤ ٩	١٦ ١٤	٨ ٧	٤٣ ٩	٣٣ ١	٣٠ ١٢	٤ ٩	٥٥ ١٤	٢٨ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٣ ١	٧
٢٥	٤٩ ١٠	١١ ١٣	٣٦ ٦	٣٥ ٩	٣٠ ١	٢٥ ١٢	٤٣ ٩	١٨ ١٤	٩ ٧	٤٤ ٩	٣٤ ١	٣٣ ١٢	٤ ٩	٥٦ ١٤	٢٨ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٤ ١	٦
٢٦	٤٦ ١٠	١٤ ١٣	٣٧ ٦	٣٦ ٩	٣٠ ١	٢٨ ١٢	٤١ ٩	٢٠ ١٤	١٠ ٧	٤٤ ٩	٣٤ ١	٣٤ ١٢	٤ ٩	٥٦ ١٤	٢٩ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٤ ١	٥
٢٧	٤٣ ١٠	١٧ ١٣	٣٩ ٦	٣٦ ٩	٣٠ ١	٣١ ١٢	٣٨ ٩	٢٢ ١٤	١١ ٧	٤٥ ٩	٣٤ ١	٣٦ ١٢	٣ ٩	٥٧ ١٤	٢٩ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٥ ١	٤
٢٨	٤٠ ١٠	٢٠ ١٣	٤٠ ٦	٣٦ ٩	٣٠ ١	٣٣ ١٢	٣٦ ٩	٢٤ ١٤	١٢ ٧	٤٥ ٩	٣٤ ١	٣٨ ١٢	٣ ٩	٥٨ ١٤	٢٩ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٥ ١	٣
٢٩	٣٨ ١٠	٢٣ ١٣	٤١ ٦	٣٦ ٩	٣٠ ١	٣٥ ١٢	٣٤ ٩	٢٦ ١٤	١٣ ٧	٤٦ ٩	٣٤ ١	٤٠ ١٢	٢ ٩	٥٨ ١٤	٢٩ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٦ ١	٢
٣٠	٣٥ ١٠	٢٥ ١٣	٤٣ ٦	٣٧ ٩	٣٠ ١	٣٧ ١٢	٣٢ ٩	٢٨ ١٤	١٤ ٧	٤٦ ٩	٣٤ ١	٤٢ ١٢	٢ ٩	٥٨ ١٤	٢٩ ٧	٤٥ ٩	٣٧ ١	٦ ١	١
	فجر	شمس	ظهر	عصر اول	عشا	امساك	فجر	شمس	ظهر	عصر اول	عشا	امساك	فجر	شمس	ظهر	عصر اول	عشا	امساك	
	حوت ١ شباط ٢٨ ٢٩						دلو ١ كانون ثانی ٣١						جدی ١ كانون اول ٣١						

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل خامس

ماهیت عنصر مائی وآنك كیفیت احوالنی واختلاف اوصاف واسماسنی وبحار ایكی بخار وسحاب
وثلوج وامطار وعیون وانهار وینه بحار اولمسنی وحركات مختلفه ایله حركت بولماسنی وبحر الیه بر
برینه تبدل وتحول قیلمسنی وجزر ومد اوزره بولنان اهل بحر اندن انواع منافع بولماسنی
واندن اولا حیواناتك وجوده كلمسنی وطبقهٔ مائیه نك تخمین عدد اولنان عمق بخاری كیل ایله بلمسنی وبحار
ایله سفینه لر جاری اولمسنی وبحار ایله سفینه لر خلقك هر سمته واروب هر مراد الماسنی وبحر محیط ایلیكی دنیا
بولنوب كرهٔ ارضی وماده ور اولنوب مغربه كیدن سفینه لرك مشرق سمتندن كلمسنی یدی نوع ایله بیان
وعیان ایدر **نوع اول** ماهیت عنصر مائی وانك طبیعت واطوارنی بلدرر **ای عزیز** معلوم
اولسونكه اهل حكمت واهل هیئت اتفاقی اوزره دیمشلردركه عناصر اربعه نك ثالثی عنصر مادركه
اول بر جوهر بسیط ولجرنك وشفاف وجسم كریدر وطبیعت نوعیه سی رطب وباردر وهوایه نسبتله
كثیف بولنوب ثقیله مضاف اولمغله اخواتنه مخالفدر وكون وفساد ایله صورتلری بولمغه قابلدر
وكندی حیزندن چقدقجه اخواتنه استحاله ایله متبدلدر وحیزی ایكی ایكی بیله عناصر منقلبدر
وكندی طبیعتیله حیزنده ساكن ایكن نجه حركات مختلفهٔ قسریه ایله متحرك كلدر وبو كرهٔ مانك سطح محدبی
تموجیله مضرس اولوب فوقنده بولنان كرهٔ هوانك سطح مقعری متحركنه تماس ایتمشدر وسطح مقعری
تعرجی اولان ارضك سطح مضرسنه مماس اولدیغندن اول وهاد وجبالك تضاریسی حسبیله سطح مائی
مضرسدر وبو كرهٔ مانك حیز طبیعیسی تحت هوا وفوق ارض ایكن اولمغله كرهٔ ارضی جمیع جهتندن ستر ایدوب جوشن آلوب
صحیح الاستداره اولمق مقتضای طبیعتی ایكن ستر ایتمیوب ارضك بعض یرلری مكشوف قالدیغنك
حكمتنده بعض اهل هیئت عنایت حقه نسبت ایدوب حیوانات بریه نك خصوصا انسان نوعنك
خلقتنه وروی زمینده هوادن تنفس ایله بقای نسل وتعیش ارادت علیهٔ الهیه تعلق ایتمشدر سببی ظاهردر بر
معلول كلام دیمشلردر واكثری دخی تسلیم اولنوب دیمشلردركه بو عالم اسبابده هر شیئك طریقی اسباب
ایله وجوده كلمك عادت الهیه دربس مادهٔ بحر كرهٔ زمینی كلیتده ستر ایتمدیكنك سببی بودر افتاب عالمتابك
فلك خارج المركزی حسبیله اوج وحضیضی اولمغله وحال حضیضی بروج جنوبیه ده جدی اوائلنده
بولنمغله شمس منبع كنارنه سیریده سنه ده بر كره حضیضنه نزول ایلدكجه حركتی ارضه قریب اولوب حرارتی زیاده
تأثیر ایدر چونكه افتاب عالمتاب اول بروج جنوبیه ده حضیضنده اولدقجه ارضه قریب اولور بو بروج
شمالیه ده اوجنده بولندقجه ارضدن بعید كتمشدر پس حضیضنده كلدكجه حرارتی شدتی بو عنصر
مائی تسخین ایدوب حركته كتوروب ارضك اول سمته جذب ایتمشدر زیرا كه ماء قلیل بر مرجل كبیرك بر كنارنده
غلیان ایلسه البته اول صو اطرافه مرجلك اول محله واروب سائر اطرافی صودن خالی اولوب منكشف اولور
كذلك ماء بحر جنوب سمتنده شمسك شدت حرارتنه حركت اضطراریه كلوب میاه بحار اقطار
سائره دن اول جانبه منجذب اولوب ارضك شمال سمتنده منكشف یرلر قالمشدر دیمشلردر لكن
عند التحقیق سبب حرارت وبرودت مجرد قرب وبعد شمسی كلدر بلكه مقابلهٔ شعاع شمس شدت
حرارته وانحراف شعاعی ضعف حرارته سببدر نتكیم بالاده بیان اولنمشدر زیرا كه مقابله اولان امرایای
محرقه ایله ثابت اولدیغی اوزره انعكاسی مضاعف بولنمشدر وبر ایله بحر ایكیسی بر كره اولدقده قصاع
مرور دهور ایله هبوب ریاح وجریان سیول اراضئ مكشوفه ده تأثیر ایدوب وهاد واغوار وتلال وجبال
حادث اولمشدر وماء بحر حركت ایلدكجه مواضع هاویه صوینه نزول ایلوب تلال وجبال حلول ایدوب
اراضی مكشوفه ده جابجا دریا قالمشدر پس خصوص حضیض انكشاف ارضه سبب كلی

بلنمیوب اکثری بلنمشدر زیرا ایکی دنیانك مکشوفی حضیض الثناده بولنمشدر والله اعلم

نوع ثانی

عنصر مانك اختلافنا و صفا و اسماسنی ومیاه بحار ایکن بخار و سحاب و ثلوج و امطار و ینابیع و آبار
و انهار اولمسنی و انکله نبات و حیوانات و انسان بلکه جمیع معادن و اعیان احیا بولمسنی و بحر میاه بحار اولوب
اصلنه رجعت قیلمسنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت و اهل هیئت اتفاقی اوزره دیمشلر در که
عنصر خاکی احاطه ایدن عنصر مائک اول بحر محیطدر و اول بحر واحد ایکن اماکن مختلفه یه نسبتله بحار
مختلفه یه تقسیم اولنمشدر و جهانک جهات اربعه سنه نسبتله دورت قسیم بولنمشدر پس محیط شرقی
و محیط غربی و محیط جنوبی و محیط شمالی تسمیه اولنمشدر و بونلرك هر بری کنده سواحلنه متصل اولان
ممالك و بلدانه اضافتله نسبت قیلنمشدر نته کیم بحر محیط جنوبیه بحر محیط چین و بحر محیط هند
و بحر محیط عجم و بحر محیط فارس و بحر محیط عمان و بحر محیط عرب و بحر محیط عجم و بحر محیط سودان
دینلمشدر و بو عنصر ما طبقهٔ ناره نسبتله طبقهٔ خامسه عد اولنمشدر و شعاع شمسك حرارتیله
ماء بحرك اجزای لطیفه سی هوایه صعود ایله یکندن اجزای ناریه و اجزای هوائیه و اجزای ارضیه
ایله مختلط اولان اجزای کثیفه سی قالوب طعمی بوبله مر و مالح بولنمشدر و بالاده بیان اولندیغی اوزره بو
میاه بحاردن واسطهٔ شمس ایله ورون هواده بخار و سحاب و ثلوج امطار اولوب ارضه نزول ایلدکده
تدریج ایله ینابیع و انهار اولورلر و اندن معادن احجار و نباتات و اشجار بلجمله متولد اولوب جمیع حیوانات
و انسان حیات جان بولورلر و جمله یه حیات ویردکدن صکره قالان زیاده سی انهار عظام اولوب ثانیا
بحاره دوکیلورلر فسبحان من جعل من الماء کل شیء حیا و ماء بحر حدنی بجاور هوا اولدقده ینلطافت
و حلاوت بولوب ماء عذب و فرات اولور و ماء بحر منوال مذکور اوزره مثال دولاب ابدا دور ایدوب
بحاردن کیدن بخاره بدل انلره انهار کلور انلکچون بخار صاعد ایله بحاره نقصان کلمز و دخول انهار ایله
زائد اولماز اکرچه ماء بحر قوت و کثیف ایکن مجاور هوا ایله حالات و لطافت بولور لکن حرارت شمس ایله محترق
اولان اجزای ارضیه مفارنتیله الوان و طعوم و کیفیاتی اکتساب ایدوب شور و حار اولور و اما ماء زمزم
جمیع امراضه دوادر و ماء عذبك فوائدی چوقدر لکن دفع ظما دن اعظمی یوقدر و عنصر مانك
دخی اخواتی کبی لونی اولمیوب مختلط اولدیغی نسنه یه منقلب اولوب انك طبیعتنی الور مثلا مانك
مختلط اولدیغی نسنه خل ایسه اول هم خل اولور و اکر عسل ایسه اول دخی عسل اولور و ما مطلق
ایکن جمیع الوان و طعومی قبول ایدر و جمله اوناس واوساخی محو ایدوب آثر کیدر و حکماء یونانیلر
بحر محیطه اوقیانوس دیرلر و بحر قوم بیاض بیضه مثالی کندی درونندن صفرهٔ بیضه کبی مدور
اولان عنصر ارضك اکثرنی لابس و محیط اولمشدر و کرهٔ خاك اندن جابجا ظهور قیلمشدر و ظاهر
اولان یرلر ربع مسکون و یکی دنیا و صد هزار جزایر معموره نیجه نام و نشان ایله شهرت بولمشدر
و بو ربع مسکونده اولان بحار صغار اول بحر محیطك بقیه لرندن جابجا بر غدیر امثالی قالمشدر
و اول بحار صغارك اکبری بحر خزردرکه بحر محیطه متصل کلمدر و بو بحر جنوبدن شماله طولانیدر
مدور دکلدر و جهت شمالنده بلاد خزر و اولوغ طاغ ای و ترکستاندر و جهت مشرقنده بلاد خوارزم
و طبرستان و جرجاندر و جهت جنوبنده جبال جام و بلاد کیلاندر و جهت مغربنده شروان
و طاغستان و ازدرهاندر و بو بحرك جزائری چوقدر لکن هیچ برنده عمارت یوقدر زیرا که صعب المسالك
و سریع المهالك در غایت عمقی یوز قولاج کامز و خزر و مدی اولماز و بو بحرك دوری تقریبا اوچ بیك میل
مسافه کیل اولنمشدر و طولی تقریبا سکز یوز اللی میل قیاس قلنمشدر و عرضی تجربه ایله مشرقدن مغربه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

التیو زمیل بولنمشدر واما قلزم بر شهر اسمیدرکه ساحل بحرده بولنمشدر واول بحر اول شهره نسبت
قیلنمشدر و بحر محیط متصل اولدیغندن جزر ومدده هیجانی بحر محیطه مشابه بلنمشدر وفرعون
عسکریله آنده غرق اولنمشدر و بحر قلزم ایله بلاد یمن میاننده برجبل طویل حائل اولمشدر
وآنک طول وعرضی بحر خزر مقداری قیاس اولنمشدر وجزائر کثیره سی معمور وسکون بولنمشدر
سهل المسالک ونادر المهالک تجربه قیلنمشدر وطولی جنوبدن شماله وعمقی ایکی یوز قولاجدن زیاده
بولنمشدر واکا متصل اولان بحر محیط زنجک و بحر محیط حبشک را کبلری قطب جنوبیی کوروب
قطب شمالیی کورمز اولورلر زیراکه خط استوادن جنوب سمتنده بولنورلر واما بحر روم که آق دکز در
اول بحر محیط غربیدن چقمشدر ومشرقه طوغری کلوب ارضه مستقر دکین آقمشدر وبو بحرک طولی
غربدن شرقه تقریبا التی ایلق یولدر وعرضی جنوبدن شماله مطرد دکل بعضی یرلری طاردر وبعضی
یرلری بولدر مغرب سمتنک عرضی تقریبا ایدی یوز میلدر واوسطی ایکی بیک میلدن زیاده ومشرق
سمتی بیک میلدن زیاده مکیلدر وبو بحر جهت شمالنده ممالک اندلس ویونان وفرنک وروم ایلی
واناطولیدر وجهت مشرقنده ایالت حلب وشام واراضی قدس شریفدر وجهت جنوبنده
ممالک مصر وبرقه وطونس وجزائر ومغربدر وجهت مغربنده مملکت سبته وبحر محیط غربیدر
وبو دریاده چوق اطه لر واردرکه مسکون ومعموردر وقرآنده مسطور اولان مجمع البحرین احوالی
بو دریاده بولندیغی مشهوردر وبو بحر سفید کثیر المهالک وسهل المسالک ومسکون السواحل و
معمور الجزائردر کثیر المنافع بر بحر عظیمدرکه جمیع مقناطیس شجر مرجان انجق آنده حاصلدر وبرکیچیده
مد وجزری دورده واصلدر غایت عمیق اولانمعری یوز قولاجدن زیاده دکلدر واما بحر اسود که
قره دکزدر اول استانبوله دورت بش ساعت مسافه یر بوغاز ایچنده کلوب اول بلده طیبه
اوکنده مجمع البحرینه دوکیلوب اندن بحر رومه داخل اولور و بحر روم اسم قوم سبته بوغازندن بحر محیط
غربییه واصل اولور وقره دکز بوغازینک جانب شرقیسنده برجبل عالی اوزرنده اولان قبه حضرت
یوشع نبینک قبریدر دیرلر وبو بحر اسود شرقدن غربه طولانی بیضه شکلنده بحر خزردن اوسع
واعمق بردریادرکه جهت شمالنده بلاد آق کرمان وکفه وازاق وآباره در ومشرقنده فاش وکرجستان
قلعه لری وریزه در وجنوبنده ایالت طرابزون وکرهسن وسینوب وادکلیدر ومغربنده استانبول
وقره خومی ونهر طونه در وبو دریانک وسطنده ادالری یوقلدر وغایت عمیق اولان یرلری اوچ یوز
قولاجدن چوقلدر وشرقدن غربه کیدن کشتیلر سهل المسالکدر وغربدن شرقه کلن سفینه لری
کثیر المهالکدر وبو بحرک دوری تقریبا بش بیک میلدر وطولی تقریبا بیک بشیوز میلدر وعرضی
جنوبدن شماله یعنی سینوبدن کفه یه تقریبا ایکی یوز میلدر ومسافه طولی شرقدن غربه قرق بش کونلکدر یولدر

نوع ثالث

بحارک انواع حرکاتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت واهل هیئت اتفاق ایلمشلردرکه
عنصر ما اولان بحارک حرکات مختلفه سی واردر اما حرکت اولی سمت اسفله حرکتیدر وبو عنصر
ثقیل خاکه مضاف اولدیغی جهتدن مقتضای طبیعتی ارضک جانب مرکزه حرکتیدر وبو حرکت
اولی حرکت سفلیه طبیعیه در واما حرکت ثانیه تحریک ریاح ایله اولان تموج کبیدر واما حرکت
ثالثه شرقدن غربه حرکتیدر جمله بحریلر قتنده مجرب وثابتدر که بحر محیطک شرقدن غربه
جریانی واردر مثلا آق دکزک سبته بوغازندن بحر محیط ایله غربه طوغری یکی دنیایه بر بوجق
آیده وارورلر ودورت بش آیده انجق شرقه طوغری کلورلر وبو رتقال طائفه سی بحر محیط ایله یکی

٦٤

دنیانك كیجه‌سی تحت الارضدن كیدوب كلور ایكن بحر محیطك حركت شرقیه‌سن سیر ایتمشلردر
و بو حركتی آق دكزده هم تجربه اولنمشدر و بو حركتك سببی فلك اعظمك حركت یومیه‌سندن
بلنمشدر زیراكه بحر محیطه تخفیفه تأثیر ایدرمش فلكلر كبی آنیده دخی دوندردیكی بولنمشدر واما حركت
رابعه شمال جهتندن جنوب سمتنه حركتیدر و بو حركت دخی بحریلر تجربه‌سیله اثبات اولنمشدر
و بو حركتك سببی شمال سمتنده خاكك بر مقدار ارتفاعی بلنمشدر واول سمتلرده نیجه انهار عظام
واردركه آنلر دخی جریان بحاره امداد ایله بولنمشدر نته‌كیم نظر ایتدی آزاق بحرینه و نهر طونه و سایر
انهار قره دكزه دوكیلوب امداد ایدر واول طرف كونشدن بعید و بردی شدید اولدیغندن
آنده میاه كثیره تكون ایدوب جنوب سمتنه آقار كیدر واما حركت خامسه حركت رحویه‌سیدر بو حركت
آق دكزده اولور و بو حركتك سببی حركت شرقیه‌در كه بوغازلره و كوزفیزلره مصادف اولوب كیرو
كلور پس اول سواحلك حركت رحویه وجود بولور واما حركت سادسه مد و جزر حركتیدر بو حركتله
میاه بحار تردد اوزره سواحلك كلوب التی ساعت قدر مكث ایدوب ینه كیرو كیدر و بونك
علت فاعلیه‌سنده حكما اختلاف ایتمشلردر اكثری دیمشلردركه بو عالم شهادتك كلیتی
عناصر اربعه‌دن مركب عقل و روح ایله قائم و نفس واحد ایله متحرك و ساكن بر حیواندر كه بر
حركتی مد و جزردر و بعضیلری دیمشلردركه مد و جزر بحر محیط الجناح اولان حیوانك
و اطرافنده اولان ارواحك تنفسندن اولور و بعضیلری دیمشلردركه مد و جزر حركت شمسدن
حاصل اولور یاخود حركت قمردن وجوده كلور و بعضیلری مد و جزری تأثیر قمره اسناد ایتمشلردر
نته‌كیم بالاده بیانی كیچمشدر والحاصل هر شیده و هر ایشده نیجه حكمتلر و فائده‌لر اولمغله
بو عنصر ماینك حركت مدامیه دخی لجه معنی اولیوب ضمننده نیجه فائده واردر اولا بحر حركت ایله متعفن
اولماز زیراكه حركتله عفونت كیدر قالماز مثلا بر كیمسه جهت شمسا عتدالی اوزره یوریوب كلمسنه امری
تجربه ایله تحقیق ایلر شبهه‌سی قالماز زیراكه شمس مقابل واقف و جالس اولانك حرارتندن
متأثر اولماز ثانیا مد و جزر ایله ماء بحر تنقیه بولور زیراكه ماء راكد اكثر ملوث و فاسد اولور
حال بوكیم بحر متحرك قاذورات كلنیوب اطرافنه چیقوب صوی صافی قالور ثالثا بو مد و جزرك
سفینه‌لره كلی امدادی واردر زیراكه بعض اسكله‌لر واردركه مد سز آنلره مقارنت و دخول
ممكن اولماز و جزر زماننده سفینه‌لر سهولتله چیقار عوق اولوب قالماز

نوع رابع

بحر ایله برك بری برینه تحول و تبدل ایتمسنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون كم اهل حكمت اهل هیئت
دیمشلردركه بحر ایله بر تبادل ایدرلر زیراكه مرور ازمان ایله صولردن خاكك نیجه وجهله تغیرات
عظیمه حاصل اولور اولا خاكك بعض یرلری شوره و یابس اولمش ایكن بحردن اكا اعتدال كلور و بالعكس
اولور بو جهتدن خاك حیوان و انسانه مشابهدر كه كاه حیوة و كاه پیر و ناتوان اولور و ثانیا بعض
اراضی منكشف ایكن بحر ایله مستور اولور و كاه دریا التنده مستور اولان یرلر اچیلوب معمور
اولور زیراكه حركت بحر اجرام فلكیه قوتندن صادر اولمغله و كاه قدرتنده طوفانی تحریك ایدن
انظار كواكب حركت بحره موافق كلمكله دریا حددن زیاده طغیان ایدر و سواحلنی كیچوب كیدر
كاه براولكه بحصوص ایدر و كنا ویه مخصوص ایدر و كاه غیری كنارندن چكلوب اراضی كشف
ایدر كویا كه بنی آدم مرور دوس اطرلی كبی اول اراضی بخش ایدر و ثالثا قریه متصل اولان بعض یرلر
مرور ایام ایله جزیره اولمشدر قبرس كبی قره‌دن منقطع قالمشلر و بالعكس نیجه غیری جزائر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بیوك قرم یه اتصالیله ایالتلره ملحق اولمشدر • ورابعا کوپاکه دریا ویر دیکی یرلره مکافات ایچون بعض
شهرلری وجزیره لی آلوب ازاق دکزی اطرافنده اولان یرلر امثالی نیجه بلادی بصوب قعرینه صالمشدر •
وبو جهتدن دیرلرکه سابقا سبته بوغازندن یری اولان آق دکزك مکانی قرم ایکن اراضیء یونانیده
بعده مرور زمان ایله محیط غربی طغیان ایدوب اول بوغازی اچوب اول اراضیلری کیچوب ••
حالا اولدیغی یرلره کلمشدر • واتلاس دکزی کنارندن اسفلده بر بیوك جزیره وار ایکن بر تاریخده
ینه محیط غربی طغیان ایدوب یکپاره بصوب آلمشدر • انکچون عمق بحاری کشف ایدنلر اول طرفی
تجربه ایدر ایکن بالحقل واوتلی بولمشلر • پس بو دلالت ایدرکه اول مکان صکره دن بحر ایله بصلمشدر
امام فخر رازی رحمة الله علیه دیمشدرکه • اشبه بودرکه ربع معمور سوالفه ده ماء
بحر ایله معمور ومستور اوله • وانك بو رأیی محققدرکه اکثر احجار کسر اولنسه اجزای حیوانات مائیه ظهور
ایدر زیرا که تحت مادن بارز اولان طین لرجیدرکه تاب آفتاب ایله تحجر ایتمشدر • ومسعودی مروج نام
کتابنده یازمشدرکه میاه بحار مرور دوار ایله متحرك وسیال وسیار در لکن وسعت فضاسندن
وبطوء حرکاتندن انتقالاتی حس اولنمیوب مساکن قدیمه سندن ساکن ظن اولنمشدر • نته کیم حضرت
خالد بن ولید رضی الله عنه صدیق اکبر رضی الله عنه حضرتلرینك خلافتنده حیره فتحنه
وارمشدر • ونجفه ایرمشدر • واهل حیره دن عبد المسیح نام بر پیر کوروب آندن اخبار عجیبه ومشاهد
واخبار عجیبه سینك بری بودرکه بن یتشدم که بحر فارس محل نجفه کلوب حلول ایدوب امواج یم تحت
قدمکده تلاطم ایدردی • وسفینه لر متاع سند وهند ایله بو موضعه کلوب کیدردی • ومسعودی
دیمشدرکه حالا بحر ایله حیره آره سی نیجه مرحله در • ونجف وارنلره بویله صادق تخمین ایلمشدر • وعریش
مصر ایله جزیره قبرس آره سنده بر یول وار ایدیکه اهل عریش قرم دن قبرسه کیدرلردی وسبته
بوغازنده احجار ایله مبنی طولی اون ایکی میل مسافه بر صتین کوپری وار ایدیکه اندن اهل اندلس جانب
غربیه واهل مغرب جانب اندلسه کیچر کیدرلردی وماء بحر روم اول جسرك تحتندن آقوب محیطه
دوکلوردی • بعده مرور ایام ایله ماء بحر اول جسری ستر ایدوب اطرافنی بیله بصمشدر حالا
اول بحرك صفا وسکونی وقتنده جسر مزبور عیان کورینوردیرلر • وبو مذکورات امثالی صد
هزار آثار وار درکه میاه بحارك غربدن شرقه حرکات وانتقالاتنه دلالت ایدر • وملوك هندك
اقدمی براهمنی اعظمدرکه اصول حکمتی اول بلوب سویلمشدر • واجرام علویه نك اجسام سفلیده
اولان تأثیراتنی بیان ایله مبدأ اقوالی اثبات ایلمشدر • وهند وسند نام کتابنده علوم حکمتك
اصول وفروعنی یازوب دیمشدرکه • اوج شمس هر برجده ایکی بیك ویوز سنه سیر ایدوب یکرمی
بش بیك وایکیوز سنه شمسیه ده بر دوره سنی تمام ایدر وقتاکه اوج شمس بروج شمالیه دن
بروج جنوبیه یه انتقال ایدر عمارت ارض دخی سمت شمالیدن جانب جنوبه تحول ایدر • زیرا که
بو ارض معمور بحر ایله مغمور اولوب حالا بحر ایله مغمور اولان یرلر مسکون ومعمور اولور • وزعم
ایتمشدرکه • اوج شمسك هر دوره سنده بر کره اهل عالم فنایه واروب مجددا وجوده کلور
ومسعودی دیمشدرکه • پس حضیض شمسك میاه بحری جانبنه اتیمسی بو قاعده اوزره مبنی در
چونکه اوج وحضیض مرقوملك انتقال ایتمسی ثابت ایجیدر • عمارتك غامر اولمسی وعالم اخرك
وجوده کلمسی دخی دکل ثابت ایجیدر • پس مادامکه حضیض شمس بروج جنوبیه ده در وجانب
جنوب سمت شمالدن زیاده حار اولوب اول حرارت بو رطوباتی اول جانبه جذب ایدر عنصر آب دخی
اول سمته کیدر • وابا عمارت ارض انتقال اوج شمس ایله فرض اولنوب بروج جنوبیه یه حلول ایلنده •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٧٠

عماوت دخی اول طرفه تحول ایدر بز بو اموری یازمقدن مرادمز اعتقاد ایچون دکلدر بلکه اول صانع
حکیمك عجایب صنعتلرن وغرایب حکمتلرن عارف اولانلر بی کندی وجودندن بولوب معرفت
نفسه نائل اولمغله معرفت حقه واصل اولوب هر مرادی کندی کوکلندن حاصل اولمق ایچوندر

نوع خامس

بحرك اهل بر و بحره اولان منافع و فوائدن و کندی درونندن بولنان حیواناتك بعض اوصاف
زوایدن بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه جمله دریالرك صولری اجیدر
لکن بحر محیطك سواحل شمالیه سنده و سواحل جنوبیه سنده اولان صولری ایچلمك غ
مرتبه سنده طاتلیدر و آنك سببی بودرکه اول سمتك جبالندن انهار عظیم و سیول کثیره
جریان ایدوب اول سواحلدن اول ایکی بحره دوکیلور و اول ایکی ناحیه نك سمت راسلرندن شمس
منیر بعید اولدیغندن تاثیری قلیل و حراری ضعیف اولمشدر و اول بحرینك اجزاء لطیفه
مائیه سی هوایه منجذب اولمیوب صولری لطافت اوزره قالمشدر پس بحرینی مز بورتینده سفینه لر
کتوردیکی حمل ایچی دریالره کوتوردیکی حملك نصفی قدر انجق کلور زیراکه ماء مرك جوهری کثیف
اولدیغندن تحمل سفینهء ثقیله ایچون قوت بولور اما ماء عذبك جوهری لطیف اولدیغیچون سفینهء
ثقیله یی تحمل اولمیوب غرق اولنور و ماء عذب ایچنده سیلحتك اسان کلور زیراکه اجزای
کثیفه یی شق ایتمدن اجزای لطیفه یی حرق ایله حرکت اسهل و اتمدر انکچون امواج بحر شیرین امواج
بحار تلخدن اعظمدرکه کاهی قباروب سحابه چقار و کاهی چکیلوب قعر ینه اینر و ماه بحارك
مر اولماسنده فوائد چوقدر اظهری بودرکه کندی کثافت بولوب سلامتله سفینه لر سواحله کیدوب
کلور و رایحه سی لطیف اولوب درون و برونده بولنان مخلوقات آنك عفونتندن هلاك اولمیوب
سلامت قالور زیراکه ماء راکد عذب اولسه طول مکثیله تعفن ایدوب رایحه سی مهلك اولور
حق تعالی عنایتیله بحاری دخی انسانه مسخر ایلمشدرکه آنك درونندن انواع احجار و لؤلؤ و مرجان
و مقناطیس و عنبر و نیجه منافع و سنکر و انواع لحم طری استخراج اولنور و روی زمینده
اولان مخلوقاتك انواعندن زیاده هم درون دریاده مخلوقات بولنور لکن عنصر مادت عنصر
هوا الطف اولدیغندن هوا ایله تربیه اولنان حیوانات بریه ما ایله تربیه اولنان حیوانات بحریه دن
الطف و اظرفدر و احسن و اشرفدر و حیوانات بحریه کثرت انواعیله ایکی قسم اولمشدر بر قسمنك
ریه سی اولماز بالق انواعی کبی استنشاق هوایه احتیاجی قالماز زیراکه طبیعتی صو او زرینه خلق
اولنمشدر و بو قسمی تنفس بولنادیغی کبی صوت و صدا سز بولنمشدر زیراکه تنفس هوا و
صوت و صدا آق جکرده بولنان ریه ایله حاصل اولور پس ریه سی اولمیان حیوانك نه تنفسی اولور و نه
صوتی کلور و بر قسمنك ریه سی اولمغله هم تنفس ایلیور و هم صوت و صدا ویروب قورباغا کبی سویلر
و بالق انواعندن بر نوع بالق اولورکه جثه ده جسم انسان مثالی نصف موخری چتالدر
و طبیعتی مخلوقات بحر ایله جنك و قتالدر اکرچه جثه ده اوج آدم قدر بلنمشدر لکن حیوانات
بحرك جمله سنه غالب بولنمشدر اول تمساح نامیله تسمیه قیلنمشدر و حیوانات بحرك اعظمی حوتدرکه
بیوك سفینه دن اعظم کورنمشدر حق تعالی حکمتیله مخلوقات بحرك مخلوقات بحرك بعضیسنی
اکل و بعضیسنی ماکول ایدوب ماکولاتك نسلنی کثیر خلق ایتمشدر تاکیم منقرض اولمیوب بقا بولسون
و قعر دریاده ساکن صدف نامنده بر حیوان واردرکه اوسط بهارده او اسطنده وجه دریایه چیقوب
اغزن آچوب مطر نیساندن بش اون قطره آلوب ینه دریایه طالوب او قطره لر لؤلؤ تر اولور سبحان الباری

نوع سادس

بحرك منافعندن اولان سفينه لرك اطراف وسواحله سير وسفرلرى بلادلرى اغراضى معلوم اولسون كه
اهل حكمت ديمشلردر كه عنايت حق ايله منافع بحريه دن دركه دريا يوزنده سفينه لر هر سمتك موافق
روزكاريله مراد اولنان جهتلره سرعتله سير ايدوب نيجه بيك جمال ونعالك نيجه بيك زحمت
ومشقتله نيجه ايام وشهور ايچنده نيجه قرا وبلاده كوتورديكى نيجه بيك قنطار احمال ثقيله يى
سهولتله تحمل ايدوب زمان قليل ايچنده نيجه بيك سواحل بعيده يه نقل ايدوب كتوردلر اما آق
دكزده وقره دكزده سفينه لرله سفر ايدن اهل اسلام ملاحى رئيسلرى كيجيلر سير سفينه ايچون اوتوزايكى
روزكار تعيين وتقسيم ايدوب جمله يى اون عدد اسم ايله بيان ايتمشلردر ابتدا جهت شماله يلدز
وجنوبه قبله وشرقه كون دوغسى وغربه باطى وشمال ايله شرق آره سنه پويراز وشرق ايله جنوب
آره سنه كشيشلمه وجنوب غرب آره سنه لودوس وغرب ايله شمال آره سنه قره يل ديمشلردر
بعده بونلرك هر ايكيسى آره سنه اورته وهر بريله اورته آره سنه كرته يعنى ربع اصطلاح ايتمشلردر
وكرته لرى هر برينه اضافتله تعيين ايدوب مثلا يلدز پويرازدن يكا كرته سى ديوب اوتوزايكى روزكار
بلوب جمله سن پوسله ايله بلوب اصلنى تمثيل ايتمشلردر وهر روزكار ايله بر سمته كتمشلردر واما بحر محيط
جنوبيده سير سفينه لرله سفر ايدن اهل چين وماچين واهل هند وسند واهل فارس وعرب
ملاحلرى مزبور اوتوزايكى روزكارى تقريب جهتيله اون بش مطلع وايكى قطب جمله سى اون يدى
اسم ايله ومطالعك مقابلنى مغيب ايله تسميه ايتمشلردر وبو اون يدى اسم ثوابتدن اون يدى
كوكبك اسميدر كه انلرى اصطلاح ايدوب اون بشينك مطالع ومغاربنه وقطبينه مقابلنه كتمشلردر
ونقطهٔ شمالدن بدأ ايدوب جانب شرقيده نقطهٔ جنوبه دك ترتيب ايله اعتبار ايتمشلردر ابتدا قطب
جاه دركه معرب كاه در واول قطب شمالى قريننده بولنان كوكبدر كه اهل هيئت آكا اسم تصغير ايله جدى
ديرلر اول سمتك روزكارى اصل اعتبار اولنمشدر بعده مطلع فرقدان ومطلع نعش ومطلع ناقه
ومطلع عيوق اعظم ومطلع نسر واقع ومطلع سماك رامح ومطلع ثريا ومطلع نسر طائردر واول
نقطهٔ مشرق جهتنده اولديغندن آكا مطلع اصلى دخى ديرلر بعده مطلع جوزا ومطلع تيرملى
ومطلع اكليل ومطلع قلب عقرب ومطلع فارسين ومطلع سهيل ومطلع سلبار وقطب جنوبى كه
آكا قطب سهيل دخى ديرلر وبو سمتك روزكارى دخى اصلدر ونصف غربى يه ذكر اولنان كوكبك
مغيبى ايله تسميه اولنمشدر پس قطب سهيلدن صكره مغيب سلبار ومغيب سهيل ومغيب
فارسين ومغيب عقرب ومغيب اكليل ومغيب تير ومغيب جوزا ومغيب طائر كه مغيب
اصليدر ومغيب ثريا ومغيب سماك ومغيب واقع ومغيب عيوق ومغيب ناقه
ومغيب نعش ومغيب فرقداندر كه بونلرله اوتوزايكى جهتدن هبوب ايدن رياحى
پوسله ده بولوب هر بريله مقابلى سمتنه سير وسفر ايتمشلردر واما پوسله بر مدور مقوادر كه
آنده اوتوزايكى روزكار يازيلوب درون حقه يه وضع اولنمشدر واول تقسيماتك برنده
نقطهٔ شماله سياه ايله اشارت قيلنمشدر واول حقه يه بيتا ابره ديلمشدر ورأس
ابره شمال مقناطيس ايله سقى اولنمشدر ومركز حقه ده قائم اولان ميلك رأسنه
وسط ابره وضع اولنوب فم حقه شيشه ايله سد اولنمشدر تا كيم درون
حقه يه روزكار يول بولميه وابره نك حركت وقرارينه مانع اولميه پس بو حقه نك
مرقومنك نقطهٔ شمالى خارجى نك نقطهٔ شماله وضع اولنسه ابره سى نقطهٔ

شمالدن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

شمالدن اون بر درجه غربی ایتمکله حقه ایله خارجك نقطهٔ شمالی ابره دن اون بر درجه
شرقی بولنسه بونکله اهل سفینه یه جمله جهتلر عیان و هر روزکار بیان اولنوب
نه طرفدن کلوب نه سمته کیدن جکلری هب ظاهر و نمایان اولور زیرا کیبوسله
ابره سی نقطهٔ شمالدن جانب غربه اون بر درجه منحرف قرار بولوره و تجربه ایتدکمز اکثر ایام
لیالیده رؤس جبالی بیله مشاهده ایده مزلر پس آنلره نسبتله شمس و کواکب دریادن
طلوع ایدوب ینه دریاده غروب ایدر سبحان من سخر لنا البحار نظم

کشتیء ساکنء صان وقف شتاب
باد باندن قناد آچش مرغاب

خوف طوفاندن اول ذوق و صفا
کا اوله سن طائر روی دریا

آنکا ایلیه سن بالینه
باقه سن آینهٔ سیمینه

اوله سن پارهٔ باد ایله وزان
ایده سن خیلی سواحل سیران

اولوب آسودهٔ بردوش هوا
کزه سن عالمی بی منت پا

نوع سابع

طبقهٔ مائیه نك تخنی بولنان عمق بحاری و مسافات بحر محیطی و کرهٔ بحریه یی سفینه ایله
سیر و دوری بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت عمق بحاری و مسافات روی
دریای کرات و مرات ایله تفتیش و امتحان ایدوب باتفاق اوزده دیمشلردرکه طبقهٔ
مائیه نك تخنی عدا اولنان عمق بحاری کرار و مرار ایله تفتیش و تجربه اولنمشدر اما اعماق
بحار رابعهٔ مذکوره بالاده بلنمشدر و اما محیط غربی نك عمقی خارج سبته و اسپانیا
و اتلاس ناحیه لرنده قعر دریایه دورتیوز قولاج اسقاندیل ایله ایرمشلردر و جرمانیا
و پورتقال ناحیه لرنده بحر محیطك عمقی اکثر یرلرده التمش ذراع انجق کورمشلردر
و غایت عمیق اولان یرلرنده یوز ذراعدن ناقص بولمشلردر لکن شمال ناحیه لرنده بحر
محیطك عمقی دورتیوز قولاج قدر آلمشلردر و اما بحر محیط جنوبینك عمقی سودان
و جبال قمر و حبش و عرب و عمان سمتلرنده التی بیك قولاجه یقین درین بولنمشدر
و عجم و هند و چین ناحیه لرنده بحر محیطك عمقی بش بیك قولاج مقداری بلنمشدر
و اما بحر محیط شرقینك عمقی چین و بتوکه و خطای تاتارستان ناحیه لرنده بعض
یرلری بشیوز قولاجدن زیاده و بعض یرلری آلتیوز قولاجدن زیاده جه بولنمشدر
و اما بحر شیلی نك شمالینك عمقی بعض یرلرنده اوچیوز قولاج و بعض یرلرنده دورتیوز قولاج
استماع اولنمشدر و یکی دنیانك اطرافنده بحر محیطك عمقی تفتیش و تجربه اولندقده
شمالی ناحیه لری دورت بش بیك قولاج قدر بولنمشدر و جنوبی سمتلری آلتی
یدی بیك قولاجدن زیاده کیل اولنمشدر و اما بحر محیطك تحت الارض اولان
اواسطنده بغایت عمیق اولان یرلری سکز بیك قولاجدن ناقص کیل اولنوب تیقن
ایله بلنمشدرکه نهایت عمق بحار مقدار ارتفاع اعظم جبال ارضه کلنجه فرسخ مسافه
بولنمشدر نته کیم بحر محیط ایچنده اولان جبال عالیه نك رؤسی کورنمشدر
و آنلره جزائر و آطه لر دینلمشدر و اما بحر محیطك مسافاتی معتدل روزکار ایله شرقدن
غربه بر کون بر کیجه ده یوز میل قدر مسافه سیر سفینه بولنورکه بو کا بر مجری
دینلور و اون کونده بیك میل و بر آیده اوچ بیك میل مقداری مسافهٔ بحر قطع اولنور

پس بو منوال اوزره سکز آیده کرهٔ زمینی تماما دور ایتمك ممکناتدن بلنور. زیرا که بحر ایله
ارض بیضه مثالی کرهٔ واحده حکمنده فرض اولنوب براهین هندسیه ایله منطقهٔ
کرهٔ زمین یکرمی دورت بیك میل مسافه قیاس اولنور که سکز بیك فرسخ مسافه
بولنور. نته کیم تاریخ هجرتك طقوز یوز یکرمی یدی سنه سنده موغلیان
نامنده بر قپودان یوز اون کیمسه آلوب ایکی سفینه ایله خارج سبته یه کلمشدر و ساحل
محیط غربیده سویلیا لیمانندن چقوب مسقط شمسی کوزه دوب بر موافق روزکار ایله
اوتوز سکز کون سیر ایدوب تمام دورت بیك میل بحر محیطك ساحلندن بعید
اولوب بر جزیره بولمشدر. بعده غرب وجنوب آره سنه اوتوز اوچ کون کیدوب یکی
دنیانك جنوبی قربنده عورت بورنی نام بر جزیره ده نیجه کون راحت ایدوب
آندن ینه غرب وجنوبه طوغری اوتوز کون دخی کیدوب یکی دنیانك جانب جنوبنه
یتمشدر. و بر آی قدر آنده راحت ایتمشدر. بعده یکی دنیانك جانب جنوبینی تماما قرق
کون ایچنده مرور وعبور ایدوب نهایتنده ینه قره چقوب نیجه ایام آنده راحت
وحضور ایتمشدر. و آندن تمام التمش کون غرب وشمال آره سنه کتمشدر. آنده بر جزیرهٔ
خالیه کوروب اکا چقوب نیجه کون راحت ایتمشدر. بعده کالاول مسقط شمسی
کوزه دوب طوغری جانب غربه و بر اعتبار ایله جانب شرقه کیتمشدر. و بره نسبتله
تحت الارض مغربدن شرقه کیچوب جزائر هنده یتمشدر. و تحت الارض اثناء سیرنده
بحساب آطه لره اوغریوب هر برنده نیجه الوان احجار. وانواع اجزا وریاحین وبهجه
قرنفیل وزنجبیل ودارچین آلوب جنوب هنده کلوب هندستانه جان آتمشدر. و آندن
بحر هند ایله عجم وعرب وحبش ناحیه لری جنوبندن ینه بحر محیط ایله مرور
ایدوب جبال قمر وسودان جنوبندن کیدوب ممالك مغرب وبلاد سبته
مغربی سمتندن عبور ایتمشدر. و سبته بوغازی مقابلنه کلدکده امتعه
سفینه سی دریایه باتمشدر. و کندی سفینه سی یتشمکسه سلامت یتمشدر.
پس طقوز یوز اوتوز سنه سنده ینه سویلیا قربنده سانلوقه لیماننه کلوب
کندی مکاننده قرار ایتمشدر. و جمیع مدت سفری اوچ سنه دن اون دورت
کون ناقص اولمشدر. و بو مدت ایچنده اللی بیك میل مسافهٔ بحری سیر وسفر
قیلمشدر. چونکه موغلیان قپودانك سفینه سی خط مستقیم اوزره سیر
ایتمیوب کاه جنوبه وکاه شماله مائل اولمشدر. انکچون اول قپودان سکز آیلق مسافهٔ
بحری اوتوز ایکی آیده آنجق سیر ایدوب کرهٔ زمینی دور ایلمکده عالمده کامیاب
اولمشدر. و مدت مرقومه نك ایام باقیه سن اثنای سفرده بلاد وجزائرده بیع وشرا
ایله کیچوروب قالمشدر. چونکه تحت الارض سیر وسفر ایدنلرك ابتداسی قپودان
مرقوم اولمشدر. انکچون بر یوزنده بو نام ایله شهرت بولمشدر. و اسپانیا قرالی آندن
حظ ایدوب یاننه المشدر. و اول سفینه یی بر عالی ترسانه بنا ایدوب. آنی قرمزی
چوقه ایله ستر ایتمشدر. و کرهٔ زمینی سیر ایله تماما دور ایدوب دورادمدن بر اولمش
بر ایشی ایتمشدر. دیو اول ناحیه ده اولانلر اول سفینه یی زیارت ایتمشدر. و بیان احوال بحار
بو شکل نهایته یتمشدر. واحوال مرقومه یی بو وجه مرسومه عیانا یتمشدر.

شکلی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

167

٧٢

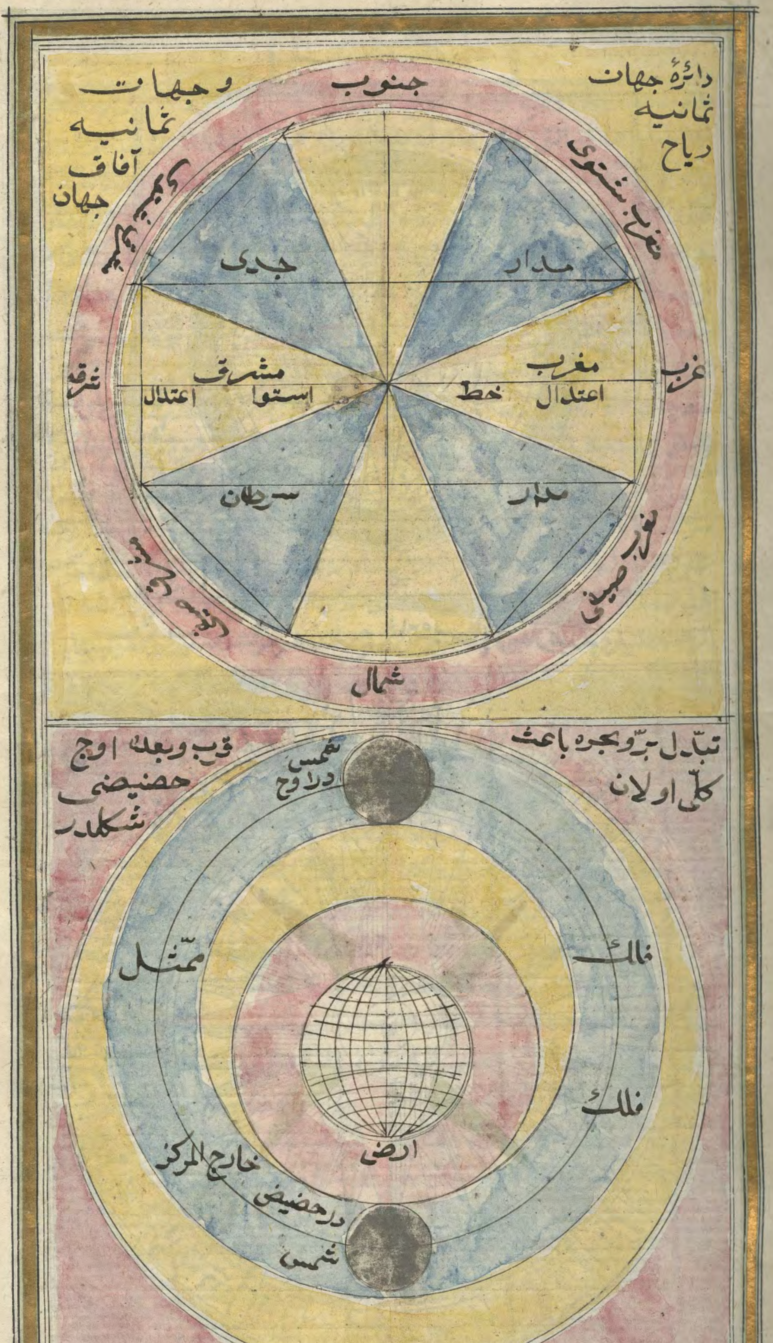

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

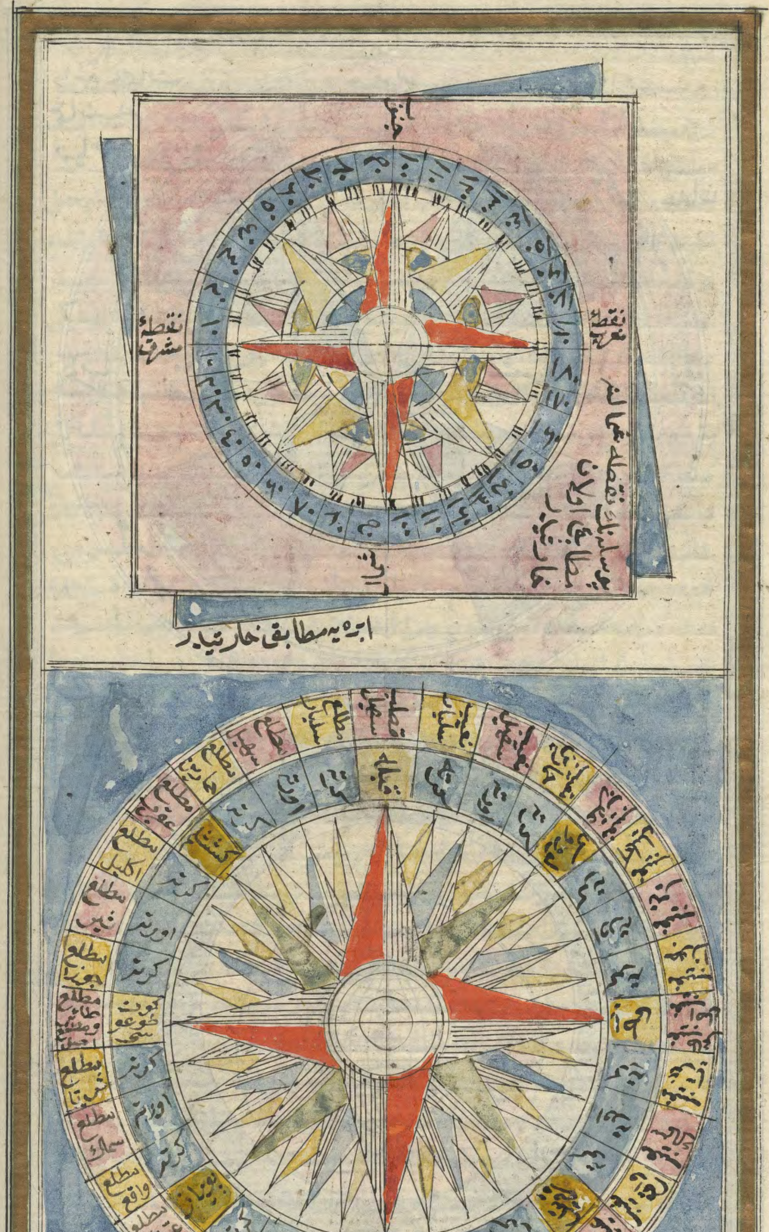

فصل سادس ماهیت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل سادس

ماهیت عنصر خاکی وآنک فواید وخواصنی وکیفیت احوالنی وسکون وقرارنی وحفظ
اجزاسنی ووهاد وجبالنی وکرۀ ارضک ایکی طبقه یه انقسامنی ویکی دنیانک ظهوریله ارتسامنی
وتفجر عیونی وزلزله زمینی دورت نوع ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر نوع اول ماهیت عنصر
خاکی وآنک فوائد وخواصنی وکیفیت احوالنی وهیئت ووهاد وجبالنی وسکون وقرارنی وحفظ
اجزاسنی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق ایله دیمشلردرکه عناصر
اربعه نک رابعی ولب لبابی عنصر ترابدرکه اول بر جوهر بسیط وکثیفدر وطبیعت نوعیه سی
بارد ویابس اولمغله سائر عناصره مخالفدر وثقیل مطلق بولندیغندن حیز طبیعیسی تحت
العناصر اولوب کندی اجزاسنی جذب وحفظ ایله حیزنده سکون وقرار ایتمشدر وبو
عنصر خاک سطح واحد برله بر جسم کرویدرکه اول کره نک مرکزی مرکز عالمدر وزیر پای امملر
وسطحی وهاد وجبال ایله مضرس اولوب فوقنده بولنان کرۀ مانک وهوانک سطح مقعرلرینه
تماس ایتمشدر وافلاک وعناصر کره زمینک اطرافنده متحرک اولوب دوران فلک اول
سرعتله حرکت ایلدیکه بو عنصری هر جهتدن وسطه دفع ایدوب ساکن طوتمشدر نته کیم بر شیشه ایچنه
بر حجر وضع اولنوب اول شیشه سرعت وقوتله اداره قیلنسه اول حجر آنک وسطنده حرکت
ایلمیوب ساکن اولور کذلک الارض اوسط فلکی ساکن اولوب برقرار اوزره قرار ایتمشدر
اگرچه بعضیلر دیمشلردرکه بو کرۀ ارض شمس حولنده هم حرکت وضعیه ایله وهم حرکت انتقالیه ایله
دائما متحرک بولنمشدر وافلاک ونجوم ثوابت ابدا ساکن وثابت اولوب انجق دوران ارض ایله
متحرک ودائر ظن اولنمشدر نته کیم راکب سفینۀ سائره اولانلر کمسنه یه ساحل بحر متحرک وسائر
کورنمشدر وبونک بر مقداری تفصیلی فصل تاسعده هیئت جدیده نامیله بیان اولنه جقدر
لکن بو رأی ضعیف جمهوره مخالف بولنمشدر چونکه بو کتابده احوال عالمی بیاندن مرادمز
انجق معرفت صانع جهاندر نفس امر جهان دکلدر پس عالمک کیفیتی اولورسه اولسون
وندن جهتله حرکت قیلسون جمله سی اول بدیع السموات والارض حضرتلرینک کمال قدرت
وعظمتنه دالدر وبزلره لازم اولان انجق بو نظر عبرتله کسب کمالدر وبو عنصر ارض اخواتی کبی
کون وفساد ایله انواع صورتلره بولنمغه قابلدر زیرا که کندی حیزنده ایکن بیله سائر عناصره تبدل
ایدوب منقلب اولور وبو عنصر ارضک برودت ویبوستی معا بولنمدی علت غلظت و
تمسک اولمغله ظهری حیواناته مقر وملجا وبطنی معادن ونباتاته مبدأ ومنشا بولنمشدر وکروی
الشکل اولدیغی نیچه دلائل وبراهین ایله اثبات اولنمشدر وجمیع روی زمینده ایکی بچق فرسخدن
زیاده مرتفع جبل اولمدیغی یقینا بلنمشدر چونکه ارتفاع اعظم جبالک قطر ارضه نسبتی سبع
عرض شعیره نک بر زراعه نسبتی کبیدر پس بو جبال جمیع ارضک کره اولمسنه مانع دکلدر
مثلا بر مدور تفاح اوزرنده حبات ارزن غرس اولنسه وانصاف حباتی آندن طشره بولنسه
اول تفاحک مدورلکنه انلر ضرر ویرمدیکی کبی تضاریس جبال دخی ارضک کرویتنه ضرر
ویرمز لکن کرۀ زمین زیاده عظیم اولدیغندن مسطح کورینور وانکچون علم حکمتدن بی بهره
اولانلر عقلی کوزی کوردیکی یردن تجاوز ایتمیوب اولدیغی مکانی دوز کورمکله مجموع ارضی سطح مستوی
ظن ایتمشدر حال بوکه واقعه مطابق دکلدر وکرۀ ارضک وسطنده بر نقطۀ موهومه
واردرکه مرکز عالم وتحت حقیقی اودر وجمیع جهتلردن اجسام ثقیله کامیل ایدوب موانع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مرتفع اولدیجه واروب آنی بولور؛ وهر جهتدن ارضك سمایه بعد مسافه‌سی اولدیغی حالده اجرام
ثقیله‌نك برینی تدافع سببیله یا مرکزك جذب‌جهتیله بو عنصر ارض وسط عناصرده قرار ایتمشدر
بیلانسان سطح ارضك هر بر موضعنده قائم اولورسه آنك رأسی ابدا سمت سمایه کلوب قدمی
سمت مرکزه طوغری اولور؛ واکا نصف سما ظاهر کورینور؛ زیرا که آنك افقی دائره سنك مرکزی
قدمی تحتنده بولنور؛ وارضك قنغی طرفنده نه مقدار حرکت ایلسه اکا سمانك اول مقداری اول طرفندن
ظاهر اولور؛ وطرف اخرندن اول مقدار ظاهر بدل سمایه خفا کلور؛ پس یکرمی ایکی فرسخ مسافه‌که
تقریبا ارضك بر درجه‌سیدر؛ هر آن اول مقدار حرکت ایتجك سمانك دخی بر درجه‌سی ظاهر
اولوب مقابلنده بر درجه‌سی خفا بولور؛ زیرا که بر درجهٔ ارضی کندنك منطقه‌سنك اوچیوز التمش
جزؤندن بر جزؤ اولدیغی کبی سمانك بر درجه‌سی اولیه‌در؛ پس ارضك بر درجه‌سی مقابل
وبرابرنده بولنان سمانك بر درجه سینه مطابق ومساوی عد اولنمشدر؛ اکرچه دائرهٔ ارضك
قوسنندن دائرهٔ سمانك قوسی اطول بولنمشدر لکن بو قیاس ایله جمله درجات مناطق افلاکده ارتفاع وانحطاطلری اکتساب اولنمشدر؛

نوع ثالث

عنصر ترابك ایکی طبقه بولندیغی وبعض آراء فلاسفه بعض آیات کریمه وبعض احادیث شریفه
من وجه تطبیق اولندیغی بلدر رای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل کلام دیمشلردرکه
بو عنصر ارضی کره ایکن ایکی طبقه‌یه تقسیم اولنمشدر؛ اما اولکی طبقه‌سی طبقهٔ طینیه‌درکه
جمیع معدنیات ونباتات وحیوانات وینابیع وزلازل ونجارات آنك ناحیهٔ علیاسنده تکون
ایدوب وجوده کلمشدر؛ وبو تراب عنصر هیرنك اکین آنلر مختلط اولدیغندن نیجه الوان
مختلفه ایله ملون اولمشدر؛ وبو طبقه‌نك ثخن وعمقنی هندستان حکماسی بیلمه ومکر یاقوب
انواع فنون ایله متعدد دیرلوده ابار عمیقه حفر ایتمکله تفتیش وامتحان قیلمشلردر؛ ونیجه صحرا
یدی بیك قولاجدن زیاده ودریا قعرنده اون بش بیك بشیوز قولاج که تقریبا بش فرسخ مسافه‌ده
اول مقدار قعر زمینی حفر ایتدکده طبقهٔ طینیه نهایتن بولمشلردر؛ وتراب خالص بی رنك
ویابس عنصر واصل اولمشلردر؛ حالا اول قویلرك دوروی هندستانك نهایتی اولان دریا
کنارنده که صحراسنده‌در؛ وبعضیلر شام شریفده عیون التوت سمتنده زیلانی صحراسنده
اکابئرها ویه دیرلر واول سمتك خلقی آنی تماشا ایتمك ایچون کیدرلر؛ ویا غلی خرقه‌لردن دوه قدر
بوینی دمتلو یا غلیوب نار ایله شعله لندروب اول بئره آنی طرح ایدرلر؛ پس اول شعله‌لی سیر ایدوب نیجه درلرکه
درون بئره نزول ایلدکجه کوچك کورینوب تا بیلدز قدر اولور دیرلر؛ وعلم مناظرده ثابتدرکه لیل مظلمده
برجبلده جمل بیوکلکنده یانان آتش بش فرسخ مسافه‌دن بر کوکب مقداری کورینور؛ پس بو قیاس ایله مسافهٔ
طبقهٔ طینیه بلنور؛ وبو طبقهٔ مختلطهٔ طینیه طبقهٔ ناره نسبتله التنجی طبقه عد اولنور؛ واما عنصر
ترابك طبقهٔ ثانیه‌سی خالص ترابدرکه مرکزه محیط اولان عنصر اصلیدر؛ واول تمام بارد ویابسدر
وبی رنکدر که ملون دکلدر؛ زیرا که عناصر اصلیه‌نك لونی اولمازنته کیم لون ماء الوانی ابادر؛ وبو طبقهٔ
خالصه‌نك عمقی مرکزه وارنجیه دك بیك ایکیوز التمش یدی فرسخ مساحه‌سی اولنمشدر؛ زیرا که منطقهٔ
کرهٔ زمینی سکز بیك فرسخ مسافه اولدیغندن محیطندن مرکزینه وارنجیه دك نصف قطری بیك
ایکیوز یتمش ایکی فرسخ مسافه بولنمشدر؛ پس نصف قطر ارضدن بش فرسخ طبقهٔ طینیه‌نك حصه‌سی
عمقی افراز اولندقده عمق طبقهٔ خالصه عدد باقی بلنمشدر؛ پس فلك قمرك جوفنده طبقهٔ ناریه وانك
واخلنده طبقهٔ دخانیه؛ وآنك باطننده طبقهٔ زمهریریه؛ وآنك درونده طبقهٔ بخاریه؛ وآنك؛

ابخره

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٧٤

ایچنده طبقهٔ مائیه • وآنك جوفنده طبقهٔ طینیه • وآنك باطننده طبقهٔ خالصه در که طبقهٔ
سابعه در • وبو ییدی طبقه بربرینی محیط اولمشدر وبو طبقات سبعه • ومن فی الارض مثلهن
کلام قدیمنك فحواسنه مطابق کلمشدر • امّا ابن عباس رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن نقل اولنان قصهٔ
ثور وحوت ثبوت بولدیغی تقدیرده • برج ثور وبرج حوت ایله توجیه اولنوب اکا موافق اولمشدر •
زیراکه اصحاب کرامك امورمن کوره دن بومقوله تعبیرات غالبا صدر اسلامده امور دین مبین هنوز
استحکام بولمامش آرای فلاسفه یه خلق مشغول اولنوب دین اسلام قواعدینی ضبط وروایتدن
قالمسونلر دیو امور دینیه دن اولمیان سؤاللره • کلّموا الناس علی قدر عقولهم مضمون نجه حکیمانه
جوابلر ویرمشلردر • لاجرم انبیای عظامك واصحاب کرامك مصالح خلقه امور دینیه تعلیم اولنوب
حقایق اشیا بیانی آنلرك وظیفهٔ شانی اولمدیغندن • اختلاف تشکلات قمردن سؤال اولندقلرنده
قل هی مواقیت للناس والحج بیورلمشدر • تاکیم خلق آنلردن سؤال ایدن چکلرینلر • بلسونلر وامور
دینیه دن اولمیان احوال اندن سؤال ایتمسونلر • نته کیم نخل خرماینی لقاح وتابیر قصه سنده پیغمبر صلی
الله علیه وسلم انتم اعلم بامور دنیاکم بیورمشلردر • وکرهٔ زمینك قطبینی عرض تسعین درجه بالاده
بیان اولندیغی اوزره التی ای کیجه والتی ای کوندز • پس ظلمت خضر واسکندر قطب شمالده اولان التی ای کیجه دن
عبارتدر • والاّ دائما محل ظلمات اهل فن قتنده ثابت دکلدر • وامّا سدّ یاجوج ومأجوج اقلیم سابعك مشرقی
سمتنده • تاتارستان قدیمك شمالنده برمحلده در • وبعض کتب قدیمه ده مسافهٔ ارض بشیوز
ییللق یول وارض ایله سمانك آره سی بشیوز ییللق یول یازلوب سما واتده بومفهومی مشتمل حدیث
شریفده خی روایت اولنمشدر • لکن مراد انجق معنای کثرتدر تعیین مقدار وعدد دکلدر • زیراکه
خمسین • وسبعین • وخمسمائة • وسبعمائة • وخمسین الف • وسبعین الف • ومائة الف اعداد
بالجمله مقام کثرتده استعمال اولنمشدر • نته کیم ان تستغفر لهم سبعین مرة نظم کریمنده عدد تعیینی
مراد دکلدر • کثرتدن کنایه بولنمشدر • پس بونلرك کبی ویلاآیه الکثر آرا حکماشرع شریف توفیق وتطبیق اولنمشدر •

نوع ثالث

ربع مسکون شهوردن غیری بر یکی دنیا پی معمور بولندیغی بلدر سای عزیز معلوم اولسونکم اهل هیئتدن
نصیر طوسی واندن مقدم کلان اهل حکمت بالجمله دیمشلردرکه • دائرهٔ معدل ایله افق نقاطعندن کرهٔ ارضده
حاصل اولان دورت قسمك ایکی قسم شمالیسنان برخی معموردرکه ربع مسکونه • وارباع باقیه نك
احوالی مجهول ومستوردر یا مسکون یا معموردر • ویا بحر محیط ایله مغموردر • لکن حکمای متأخرون
بحر محیطه سیر وسفر ایله ارباع باقیه نك جمیع احوالنی کشف واثبات ایتمشلردر • حکمای قدیمانك
معلومی اولمیان یرلر بولنوب معموری بر ربعه حصر ایتمکه مجال قالممشدر • زیراکه میلادك دوز بیوز
طقسان ایکی سالنده که تاریخ هجرتك طقوز یوز اوچنجی سنه سی ایدی • اندلیس مملکتنده علم ریاضیده
ماهر بر مهندس قوریسا کم نامنه قولون دیرلردی • اول هندی کشتیبانی تفتیش ایدوب احوال بحر محیطی اکلامق دکز
دیشه کزه دوکلدیکی سبته بوغازی خارجنده اسپانیا لیماننده اوچ سفینه ده یوز یکرمی آدم ایله
یلکنلر اچوب جانب غربه طوغری صالمشدر • وهمیشه مدار سرطاندن یکرمی درجه شمالی اتمشدر
یعنی قریب اوچ درجه عرضی مدارنده کیدردی • زیراکه ایکی جانبدن حرارت وبرودت آلتنده دوشمكدن
حذر ایدردی متصل ربع واصطرلاب ایله مسقط شمسی کوزه دوب بو اسلوب اوزره اوتوز اوچ
کون سیر ایتمشدر • واول مدت ایچنده بحر محیطك ساحلندن تمام اوچ بیك سکز یوز میل مسافه
قطع ایلمشدر • ونیجه دفعه اتباعی بو امتیله رجوعه قصد ایتمشدر وسفینه لرده بولنانلر اکا نیجه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کره عتاب ایدوب بزی کرداب بلایه اوغرتدک وجملەمزی بو بحر بی پایان ایچنده کیم نام ایتدک دیوب
قولون هنرمندی قتله هجوم ایتدکلرنده آنلره جواب ایتمشدر که سزک خلاصکز آنجق علم بحری بلور
والات فلکیه قوللنور آدم ایله اولور اما اکر بنی قتل ایدرسکز جملەکز دریاده قالوب هلاک اولوب
کیدرسکز دیو کاه وعد وکاه وعید ایله انلری تسکین ایدردی نجات بولمدن نا امید اولوب بو حیرتده
قالمش ایکن ناکاه بر جزیرهٔ خالیه کورنمشلکه انهار جاریه واشجار عالیه سی وار ایدی پس جانلری
بر مقدار راحت بولوب قولونه تسلیم اولمشلردی واتی کون ینه مسقط شمس طوغری کیدوب
التی جزیرهٔ خالیه دخی بولمشلردی وجمله سندن بیوک اولان جزیره یه اسپانیول تسمیه قیلمشلردی
اندن کیچوب سکز یوز میل دخی قره یل اوزرینه کتمشلردی پس اندن بر ساحله یتمشلردی ونیجه ایام
اول ساحلک طرفنده شمال وجنوب سمتلرینه سیر ایتمشلردی آنک جزیره اولمدیغنی بلمشلردی
وآنده بر قوم کورمشلردی که بونلرک سیرینه کلوب جمع اولوب سلحه یتمشلر و بونلر ساحله قریب
اولدقده انلرک جملەسی فرار ایتمشلر ابتدا سفینه لری حوت ظن ایدوب تماشایه کلمشلر بعده بنی آدم
اولدقلرن بلمشلر خوف ایدوب قاچمقله طیبان المشلر زیرا کم انلر سفینه وصندل بلمزلر ایمش پس بونلر
سفینه لردن چقوب آنلره یلمشوب بر عورت طوتمشلر اکا چوق هدیه لر ویروب رعایت ایتمشلر
لسانن بلمدکلرندن قومنی کتورمکی اشارتله تفهیم ایتمشلر پس اول عورت واروب قومنی سفینه لر
یاننه کوندروب اندن دخی سیم وزر وفواکه ونان ایله وانواع طیور واصناف حیوان ایله کلوب
اسکله یاننه یتمشلر ونیجه ایام وشهور آنده مراوده وبیع وشرا ایدوب اکا هند غربی دیوب
آنده قرق آدم قیوب ینه مشرقه طوغری سلامت کلوب کتمشلر واسپانیا حاکمنه یکی دنیا
تحفه لرن هدایا ایتمشلر وبعده ایکنجی واوچنجی سنه لرده واروب کلدکجه یکی دنیا اهلنک لسان
وعاداتن تمام بلمشلردر وطریقن بش بیک وایکیوز میل مسافه بحر بولمشلردر لکن بحر محیطک
حرکت شرقیهٔ مذکوره سندن اللی کون کیدوب انجق بش آیده کلمشلردر بعده دوردنجی سنه ده
ذوفنون بولدیغی یکی دنیایه وصول بولدقده انک فاسق نام حاکمی قولون حکیمی سفینه دن
قوپوب منع ایلدکده قونک اکا مقابله ایتمکه قدرتی اولمدیغندن حکیمانه حیله یتمشده
ایدوب دیمشلردر که سوزیمه جفا ایلدکز انکیچون ربکز سزه غضب ایتمشدر وعلامتی اولدرکه
شمسی السهر کرکدر مکر ایرتسی کونی بر نسبتله تحت الارض کسوف امری مقرر اولوب
قولون خبیر انی زیج وتقویم ایله بلمشدی پس بو سوزدن آنلر وهمه دوشوب صباحه منتظر
اولمشلردر بونک خبر ویردیکی ساعتده کسوف شمس واقع اولمغله بالجمله کلی خوفه ذاهب اولوب
قولونه هدیه لرله کلمشلردر وصلح ایدوب اکا منقاد اولوب هر وجهله اطاعت قیلمشلردر
وجمله سی عباد اصنام ایکن اکثر ممالکی اهالیسی دونوب قولون کشیشه تبعیت ایدوب ملت نصارادن
اولمشلر وقولون اتباعیله یکی دنیاده قالوب یکرمی سنه ده اکثر ممالکن ضبط ایدوب المشلردر
ونصف شمالیسی اهالیسی ابیض واسمر ونصف جنوبی ساکنلری حبشی واسود وقامتلرنی
اون دورت قارشدن زیاده عموما اوزون بویلی بولمشلردر ویکی دنیانک بغایت چوقدر انهار جاریه سی
واشجار ثمره سی وجبال عالیه سی ووهاد عمیقه سی واردر وآنده انواع وحوشی والوان وطیوری
بیحد وبیحساب اولور وآنک قرا وبلادینک نهایاتنی وبوادی ووهادینک غایاتنی خلق ایدن
خلاق بلور واول ممالک بی پایان وسعت وفسحتده ربع مسکونه معادل وکثرت عمارتده یدی
اقلیمه مماثل بر عالم جدید الوجدلردرکه اطوار غریبه سی واحوال عجیبه سی حضرت خلاقک آثار

صفتن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صنعتن تحقيق وآيات قدرتن تصديق ايتمشدر ومساحهٔ سماحتنك كمال وسعتنى افاده
ايتشيدن اهل عبرتك يقينى زياده ايتمشلردر مع هذا كتب قدمين وذراق لين الك خبرندن نقلى
اولوب دور آدمدن برى كوردلمش كل ايكن وابتداى عالمدن اول تاريخه كلنجه دكين كيدلمش كل ايكن
باتقدير حق مجيد اول هندلجديد ظاهر وبديد اولوب يكى دنيا ناميله شهرت بولمشدر پس بحر
محيط ارضك اكثرينى ستر واحاطه ايلمش ايكن ربع مسكون ويكى دنياده ونيجه بيوك اطوارده نيجه
بيك جبال واحجار واوديه وانهار وفلوات وجزائر وانواع اشجار وبدايع صنايع پروردكار
هزارانه هزار اول قدر واردركه تفصيلنى انجق اول جليل جبار ومقلب الليل والنهار وملكوت السموات
والارض والبحار بلوركه كلام قديمنده وماتسقط من ورقة الا يعلمها بيورمشدر

نوع رابع

اسباب تفجر عيون ومادهٔ زلزلهٔ زمينى حكيمانه بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه
تفجر عيونك وزلزلهٔ زمينك سببلرى بودركه درون ارضده تكون ايدن بخار آنده محتبس اولدقده
برجهته ميل ايدوب آنده برودت ايله مياهه منقلب اولور اكر قليل ايسه اجزاى بخاريه ايله مختلط اولوب
قالوركه قويلر صويى بودر واكر كثير ايسه درون ارضده صغيوب رفق ايله ملايم يرلر شق ايدوب
چيقاركه عيون منفجره بودر وعيون وينابيعك برسببى دخى ثلوج وامطاردن درون جباله
ترشحله سيلان صولردر زيراكه ثلوج وامطارك كثرتيله عيون وينابيع ازدياد بولوب
آنلرك قلتيله بونلر دخى ناقص اولمشدر پس ربوزنده جريان ايدوب مادهٔ حيات نبات وحيوان
اولان مياه عذب فراتى ايچون حق تعالى جبال ارضى خزاين قيلمشدر زيراكه مياه ثلوج وامطارى
جبالك جوفنده مغارات احجار ايچنده وزير زمينده جمع وحفظ ايتمشدر بعده شقوق ضيقه دن
شيئا فشيئا اخراج ايدوب آندن عبادينه كفايت مقدارى عيون وانهارى اقتمشدر تاكيم شتاء
آتيده ثلوج وامطارى ينه قلل جباله انزال وامطار ايدوب مياه هننان اول مغارات واحجار تحتنه آقن
عيون وانهاره بدل بر دخى ممتلى ايدنجيه دكين اول احجار اساقلنده اولان منافذ ضيقه دن توزيع
ايدوب ترشح ايدن مياه عيون وانهار نبات وحيوان وانسانه يتمشدر وزياده سى اوديه ده سيللر اولوب
فرياد ايله دريالره كتمشدر پس اول خالق تعالى ربوزنده اولان مخلوقاتى ايچون بو جبال ثلوج وامطار
آلوب عيون وانهار ويرمكله دولاب امثالى اولمشدر وبو دولابلرك دورى دائما كه الى يوم
القيمة قائمدر اما درون ارضده بخاردن تكون ايدن تا امطاردن مجتمع اولان صولر برينه صغيوب ارضى
لينه دن سهل وهين خروج ايلدكن اكر بحار واحجار ايسه يامسانيه خاك پاك ايسه اول ماء بارد
وعذب فرات اولور واكر شوره قيالردن كلورسه اول صو ملح اجاج اولور واكر ارضى كبريتيه دن
معدنيه دن چيقارسه اول ماء حار اولور زيراكه فصل شتاده برودت هوا غالب اولمغله حرارت شمس باطن ارضه
فرار ايلديكه ايكى ضد بر مكانده جمع اولماز انكچون درون ارض ايام شتاده حار اولوب ارضى كبريتيه
ومعادن حاره كثرت وقلتلرينه كوره اول حرارتى جذب ايدوب دائما حفظ ايتمشلردر پس اول
علتدندر كه معدنلر حرارتى قاينيا ايليجه صولرينك طعملرى ورايحه لرى وحرارتلرى و
خاصيتلرى والوانى بربرينه مغاير اولوب مقارنلرى احكامن اخذ ايتمشلردر واكر
بو صويه برودت هوا اصابت ايدرسه جامد اولوب جيوه اولور يا زفت ويا نفت ويا شب ويا طوز
ويا بويه اولور واصفهان ايله شيراز آرەسنده بر صو چيقاركه عجايب صنايع باريدندر صغرجق صويى ناميله
مشهوردركه برارضه كه مستولى اولوب محصولاتنى اكل ايلسه بركسه وار اوب اول صودن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بر تمقر آلوب ودراسنه التفات ایتمیوب اول تمقربی بره قومیوب اول ارضه کتوردیسه اول صوییه حساب سز
طیرزرزوتابع اولوب اول حجارک قتل ایتدیکنی تواتر ایله نقل ایدیلر واما درون ارضده تکون ایدن
محتبس اولان بخار اولیه بر مرتبه غلیظ اولسه که مجاری ارضدن نفوذ ایدوب چیقمق ممکن اولمسه
یا خود ارض کثیف وصلب اولوب خروج بخاره مانع اولسه درون ارضده مجتمع اولوب خروجه
طالب وحیزنه راغب اولسه اول بخار حیزینه خروج ایچون ارضی عنف ایله شق وخرق ودفع ایلدکده
اول مکانه حرکت ایلر که زلزله زمین اودر ودرون ارضده تکون ایدن اوخنورلر احکامی بخارات
زمینک بیان اولنان احکامی کبیدر که اولور که مواد مذکوره بغایت قوتلی اولوب ارضی اول عنف ایله شق ایلدکده بر
عظیم صوت هولناک پیدا اولور وکاه اولور که طبیعت دهن اوزره ممتزج اولان بخارلر دخی اشتعال اقتضا
ایدن حرکت شدید لر ایله ارضدن آتش ظاهر اولور واکثر معادن ظهوری ایدن سانی تمام احراق ایدنجه یک
ایام وشهور وسنین ایله منقطع اولمازدیشلردر والله اعلم بالصواب فانه هو مسبب الاسباب

فصول سابع

ایدن
کرهٔ ارض اوزرنده تعیین اولنان دوائر واقطابی ودوری زمینک اقسام خمسه یه انقسامنی اقتضا
اسبابی وربع مسکونک اقالیم سبعهٔ حقیقیه یه تقسیم اولندیغنی واقالیم سبعه بی تحدید ایله هر
برنده نیجه ممالک وجبال وانهار عظام ونه شکل اناس وانام بولندیغنی واقالیم سبعه نک ماوراسی
احوالنی وعرض تسعینده ک کثیف وامتحان قلندیغنی واقالیم سبعه نک هر برنده کندی اطوال
نهاری استعلام واطول نهاردن بلادک سمتی استخراج اولندیغنی واقالیم سبعه ده امزجه بلاد ومساکنی
مختلف بولندیغنی التی نوع ایله حکیمانه بیان ایدر **نوع اول** کرهٔ ارض اوزرنده تعیین وفرض اولنان
دوائر واقطابی بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسون که اهل هیئت امور افلاکی ضبط ایچون کرهٔ عالم اوزرنده
اثبات ایلدکلری دوائر واقطابدن سکز دائره وایکی قطب کرهٔ ارض اوزرنده دخی تعیین وفرض ایتمشلردر
تا کیم انلر ایله امور ارض دخی منضبط اوله اما ایکی قطبک بری قطب شمالیدر وبونک مقابلی قطب جنوبیدر
واما سکز دائره نک درردی عظیمه ودوردی صغیره در ودوائر عظامک اولکیسی دائرهٔ استوادر
وایکنجیسی دائرهٔ بروجدر واوچنجیسی دائرهٔ افقدر ودوردنجیسی دائرهٔ نصف نهاردر که تیز کیم
بالاده بیان اولنمشدر ودوائر صغارک ایکیسی انقلاب مدارلریدر وایکیسی قطب البروج مدارلریدر وبو سکز
دائره نک بشی متوازیه در که هر ایکیسی آره سنده بولنان ابعاد متساویدر واوچنجی منحرفه در که بربریله
تقاطع ایدرلر وبونلرک ایکیسی یعنی دائرهٔ افق ودائرهٔ نصف نهار کرهٔ ارض اوزرنده هیدسم اولنوب
منفصل ومتحرک وضع اولنمشدر باقیلری کره اوزرنده مرسوم وثابتلردر اما دائرهٔ استوا کرهٔ
ارض اوزرنده بر عظیمه در که منطقهٔ فلک اعظم ولاندائرهٔ معدل النهار سطحنده واقع اولنور
سنه ده ایکی دفعه شمس کندی حرکت غربیه سیله اوزرینه کلدکده اکثر معموره ده لیل ونهار آنده
حرکت فلک مساوی ومستقیم اولمغله بو کا خط استوا دیرلر اول ایکی وقت شمسک ایکی نقطهٔ اعتدالم
کلدیکی زماندر که بری ابتدای برج حملده وبری ابتدای برج میزانده وبو خط استواکه ویه متوازی
اولان دوائرک عظیمه سیدر واضک ایکی قطبندن بعدی برابر اولوب کرهٔ ارضی جنوبی وشمالی ایکی
برابر قسمه تقسیم ایتمشلردر ودائرهٔ بروج ایله ایکی محلده تقاطع ایتمشدر که اول تقاطع محللری اعتدال
نقطه لری مقامنده در واما دائرهٔ بروج کرهٔ ارض اوزرنده رسم اولنمشدر معدل النهار ایله تقا
طع ایدن ایکی انقلاب نقطه لرینه دک اجیلوب بر درجانبه میل ایتمشدر واول میل کلی دیرلر که یکرمی
اوچ بچق درجه قدر جنوب وشماله کتمشدر وبو دائره نک قطبلری دخی قطب عالمدن عددن

صوقوب قدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مرقوم قدر بر جانبه دوشمشدر • و بو دائره ایکی قسمه تقسیم اولنمشدر هر برینه بالاده بیان اولنان بور
اسم ایله برج دینلمشدر • و آلتی برجه دائرهٔ استوادن شمالده و آلتیسی جنوبیه بولنمشدر • و هر برج
اوتوز درجه یه و هر درجه التمشر دقیقه یه قسمت قیلمشدر • پس بو دائره اوچیوز التمش درجه بولنوب
احوال کرهٔ ارضا انکله بلنمشدر • و اما دائرهٔ افق بر عظیمهٔ متحرکه در که عالمک کورینور قسمنی کورنمز قسمندن
فصل و تحدید ایدر و بر کرهٔ زمینک فوقانی و تحتانیسی بونکله بلنمشدر • و بو دائرهٔ افق بنجه قسم بولنمشدر
بری افق حقیقی در که کره یی تنصیف ایدر عظیمه در • و بری افق حسی در که امکنهٔ مختلفه ساکنلرینک رؤیتی
حسبیله مختلف اولور صغیره در • و بری افق مستقیمدر که خط استوایه مخصوص عظیمه در •
و آنده طلوع و غروب استقامت اوزره دولاب آسا بولنمشدر • انکچون اکا افق مستقیم دینلمشدر •
و بری دخی افق مائلدر که مستقیم و عظیمه غیریسی بلنمشدر یعنی جمیع افاق مائله ایکی قطب عالمدن
بر جانبه مائل بولنمشدر • پس فلکک و ارضک هر جهتنک اولان هر جزؤنه افق اعتبار اولنمشدر •
و طلوع و غروب انلرک اکثرنده استقامت اوزره اولمیوب حمائلی اولنمشدر • و عرضی تسعینده که
اول محل قطب ارضدر • دور افلاک آنده رحوی بلنمشدر • زیرا که دائرهٔ افقک ایکی قطبنک بری سمت
راس و بری سمت قدم بولنمشدر • پس عرض تسعینده افق ایله معدل بربرینه مطابق اولوب
اقطابی متحد عد اولنمشدر • و افق حسی قطرینک مسافه سی حجر ارضک یکرمی ایکی بیک بشیوز خطوه دن
زیاده کملدر دینلمشدر • و اما دائرهٔ نصف نهار بر عظیمهٔ متحرکه در که ایکی قطب عالمدن و متعین
اولان سمت راسدن مرور ایدر و بو دائرهٔ معدلله و دائرهٔ استوا ایله تقاطع قیلمشدر • و افلاک
و ارضی تنصیف ایدر و بر نصفی شرقی و بر نصفی غربی واقع اولمشدر • و نصف لیل و نهار بونکله معلوم
اولوب تعین بولمشدر • و دائرهٔ معدل و استوا اجزاسندن هر بر جزؤه بر نصف نهار اعتبار
ممکن اولمشدر • و اما دوائر اربعهٔ صغیره که دائرهٔ استوایه متوازیه دیرلر و انلرک بری مدار قطب
البروجدن و بری دائرهٔ انقلاب صیفی در که مدار اول سرطاندر • و بری دخی دائرهٔ انقلاب شتوی در که
مدار اول جدیدر • پس بو دوائر ثمانیه ایله امور ارضک جمله سی مضبوط اولمشدر •••

نوع ثانی

کرهٔ زمینک دوائر اربعه ایله اقسام خمسه یه منقسم اولدیغینی بلدررای عزیز معلوم اولسونکه اهل
هیئت دیمشلردر که ایکی قطب و ایکی انقلاب مدارلری اولان دورت دائرهٔ صغیره جمیع کرهٔ ارضی بش
قسم ایتمشلردر که هر قسمی ایکی دائرهٔ صغیره مابیننده یا بر دائره وسطنده واقع اولان مسافه در
پس بو اقسام خمسه نک بری ایکی انقلاب آره سنده مدار شمس التنده اولمغله بوکا منطقهٔ محترقه
تسمیه قیلنمشدر • شدت حرارتندن قدما قاتنده غیر مسکون ظن اولنمشدر • و بو ایکی انقلاب آره سی
قرق یدی درجه مسافه در که خط استوا بونک وسطنده بولنمشدر • و ایکی قسمه منطقهٔ باره
دینلمشدر • زیرا که بونلر مسیر شمسدن بعید اولمغله شدت برودتدن حکمای قدما عندنده غیر مسکون
ظن اولنمشدر • و بو ایکی قسم ایکی قطب بروجک مدارلری وسطنده بولنان ایکی مدور مسافه در که هر برینک
عرضی قطب ارضدن وارنجیه دک یکرمی اوچ بچق درجه بولنمشدر • و بو ایکی قسمه دخی کندی قطبلری
اسمیله تسمیه اولنمشدر • و ایکی قسم باقی منطقهٔ معتدله بلنمشدر • بونلر حرارت و برودتده معتدل
اولمغله بونلر مسکن اولوب عمارت قیلمشدر • اما قسم شمالیسی مدار انقلاب جدیدن مدار قطب
بروج جنوبی یه وارنجیه دک اولان مسافه بولنمشدر • و انلر برینک عرضی مسافه سی قرق اوچ درجه
کیل اولنمشدر • و بو مناطق خمسه نک ساکنلری صنل و وضع جهتیله بربرندن فرق اولنمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اما ظل جهتندن منطقهٔ بارده ساکنلرینه رحوی تسمیه قلنمشدر زیراکه انلرك ظللری آسیا
آسیا سطح افقده سیر ودور ایدر بولنمشدر ومنطقهٔ معتدله اهالیسنه حائلی دینلمشدر زیراکه بونلرك
ظلی جانب شمالیه نصف نهار اولدقلری جانبه واقع بولنمشدر ومنطقهٔ حاره ساکنلرینه ذات
الظلین اطلاق اولنمشدر زیراکه خط استواده بولنانلرك ظللری نهارده کاه جنوبه وکاه شماله دوشر
کورنمشدر وشمس منیر سنه ده ایکی دفعه ایکی اعتدالده بولندقلری رأسلرینه کلوب نصف نهارده ظل
منعدم بولنمشدر وانلردن شمسك غایت بعدی انقلابینه واردیغی حالده بولنمشدر وانقلابین
آلتنده بولنانلرك سمت رأسلرینه شمس منیر سنه ده برکره کلوب نصف نهارده ظللری منعدم
بولنمشدر وانقلابین اهالیسنك سمت رأسلرینه قریب اولان قطب عالم ابدی الظهور کورنمشدر
ومقابلی اولان قطب عالم ابدی الخفا اولنمشدر وانلرك ظللری بر بولنمشدر واما وضع جهتندن
جمله‌سی اوچ قسم تقسیم اولنمشدر بر قسمی خط استوا ساکنلریدر که مغربدن مشرقه ابتدای طولدن
انتهاسنه دك بر مدارده وبر عرضده دوریلوب انلره فالاکردر وقسم ثانی خط استوادن ایکی طرفه
برابر بعید اولان عرضلرده دوزیلوب نظام بولانلردر وقسم ثالث خط استوانك ایکی طرفندن
برابر عرضلرده بری سمت رأس وبری سمت قدمده ساکن اولانلردر دائره‌سی بودر ۰۰۰

نوع ثالث

ربع مسکونك اقالیم سبعهٔ حقیقیه‌یه تقسیم اولندیغی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل
هیئت ربع مسکونی اختلاف لیل ونهار اعتباریله بر نیچه قسم ایدوب هر برینه بر اقلیم
تسمیه ایتمشلردر وکرهٔ زمینك نصف شمالیسنی بیان ایدوب اکا قیاس ایله نصف جنوبیسنی
کتمشلردر وجمیع کرهٔ ارضی التمش اقلیمه تقسیم ایتمکه همت ایتمشلردر فعلی هذا اقالیم حقیقی تقسیمی
کاه اطول ایام ایله وکاه عدد شهور ایله تعیین ایتمشلردر چونکه خط استوا التنده ساکن
اولانلره نسبت لیل ونهار مدام اون ایکیشر ساعتدر بعده بلاد قطب شمالی یا قطب جنوبی
سمتنه خط استوادن بعید اولدقجه اختلاف لیل ونهار اکا کوره ازدیاد بولور پس یدی دائرهٔ
استوایه موازی دوایر عرض اعتبار فرض ایدوب هر ایکی دائره ما بیننه بر اقلیم اطلاق ایتمشلردر
اول شرط ایله که انده اطول نهار خط استوا سمتنده بولنانلرك متصلندن نصف ساعت زیاده
اوله وبو تقسیم ایله مواضع وطبایع بلاد واختلاف لیالی ونهار اجمالا متعین ومعلوم اولمشدر
زیراکه بر عرضده بولنان بلاد امورنك کوده ده مشترك اولوب مساوی کلمشلردر واما اقلیم اولده
اوچ دائره فرض اولنمشدر که بری مبدأ وبری وسط وبری نهایت اقلیمدر واقالیم باقیه‌نك
هر بری ایکیشر دائره فرض اولنمشدر که بری وسط وبری نهایت اقلیمدر زیراکه هر اقلیم سابقك
نهایتی دائره‌سی مسبوقنك ابتداسنی تعیین ایتمشدر وحکمای قدما اقالیمی یدی اقلیمه حصر ایدوب
عرض خمسیندن زیاده اقلیم اعتبار ایتمشلردر لکن متأخرین اقلیم سابقك ماوراسنده
اولانلری معمور ومسکون بولوب آلتمش آلتی بچق عرضه دك یعنی مدار قطب بروجه وارنجیه دك
اطول نهارسنده نصف ساعت ازدیاد ایله تقسیم ویکرمی دورت اقلیم ایدوب اندن اطول
نهار بر شهر ازدیادیله عرض تسعین ناحیه‌سنه وصول بولنجیه دك تقسیم بالجمله اوتوز اقلیم اعتبار
وتعیین ایتمشلردر اما خط استوا ناحیه‌لرینك اکثری دریا اولمغله جمهور قتنده ابتدای
اقلیم اول اون ایکی بچق درجه عرضندن فرض اولنمشدر واول محلك اطول نهاری اون ایکی تقریبا
اون ایکی بچق ساعت بولنمشدر واطول نهار بر ربع ساعت زیاده اولندیغی محل بو اقلیمك

وسطیدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وسطیدر . و اطول نهار اون اوچ ساعت اولدیغی مکان اقلیم اولك نهایتی و ثانینك ابتداسیدر
پس هر اقلیمك اطول نهاری بو منوال اوزره نصف ساعت تفاوت شرطیله یکرمی دردنجی اقلیمك
اطول نهاری یکرمی دورت ساعته بالغ اولمشدر که مدار قطب برج شمالیدر . لکن اقالیم بو درت برج
برندن اصغردر . زیرا که اقلیم اولك عرض و طولی مسافه سندن اقلیم ثانینك عرض و طولی
مسافه سی انقص و اقصر اولور . جمیع اقالیم بو ترتیب اوزره بری برندن ضیق و اقل بولنمشدر . اما عرض
اقالیم خط استوادن ابتدا اولنوب عرض تسعین ده تمام اولمشدر . و اما طول اقالیم بحر
محیط غربیك اولا جزائر خالداتدن ابتدا قیلنوب محیط شرقیده نهایت بولمشدر .

نوع رابع

اقالیم سبعهٔ مشهوره نك حدودنده بولنان ممالك معموره لری و هر برنده اولان جبال عالیه لری
و انهار عظام جاریه لری و اهالیسی الوانی بلدر . ای عزیز معلوم اولسون که اهل هیئت دیمشلردر که
ربع مسکونی اقالیم سبعه یه تقسیم ایدن حکمای قدما هر بر اقلیمی نیجه ممالك معمورهٔ مشهوره ایله
تحدید و تعیین ایتمشلردر . و نیجه براهین ایله تجربه و امتحان ایدوب تحقیقنه یتشمشلردر . زیرا که
اوتوز درت سنه طرفنده نیجه لر بو ربع مسکونی سیاحتله باشدن باشه کزمشلردر . و اما
اقلیم اولك مسافه سی محیط غربیدن و مملکت بربردن . و مملکت نوبه دن و مملکت حبشه دن و مملکت
حضرموتدن . و مملکت سبادن . و جنوب مملکت یمندن و جنوب ممالك سند و هند و چیندن
کچوب محیط شرقینك بعض جزائرینه اوغرایلمشدر . و بو اقلیمده یکرمی جبل عالی و اوتوز نهر
عظیم تماشا و سیر اولنمشدر . و بونك اهلی جمله سیاه بولنمشدر . و اما اقلیم ثانینك مسافه سی
جمیع بلاد مغرب و شمال بلاد سودان و شمال جزیرهٔ عرب و بلاد یمن . و مکهٔ مکرمه و مدینهٔ منوره
و طایف و قطیف و بحرین و هرمز و ممالك سند و هند و ماچین . و چین اواسطندن بولنان بلادی
کچوب محیط شرقی جزائرینك اواسطنه واصل بولنمشدر . و بو اقلیمده یکرمی یدی جبل عالی و یکرمی یدی
نهر عظیم سیر و تماشا قیلنمشدر . و اهلی بالجمله سیاه مائل اسمر مشاهده اولنمشدر . و اما اقلیم
ثالثك مسافه سی محیط غربیدن کلوب شمال بلاد مغربدن . و مملکت مصردن کچوب قدس شریفدن
و دمشق و کوفه و بغداد و بصره و شیراز و اصفهان و جمیع مملکت فارس و مملکت مکران و شمال
ممالك سند و هند و ماچین و چیندن عبور ایدوب محیط شرقی جزیره لرینه وصول بولور .
بلنمشدر . و بو اقلیمده اوتوز اوچ جبل عالی تماشا و یکرمی نهر عظیم سیر اولنمشدر . و اهلی بغدایی
بکزلی اسمر بولنمشدر . و اما اقلیم رابعك مسافه سی مجمع بحر سفیددر . و بحر محیط اولانسته بوغازندن
و مملکت اندلسینك و مملکت اسپانیا و غالیانك . و مملکت فرنکستانك و روم ایلینك جنوبی
جانبلرندن مرور ایدوب بحر سفیدك و اناطولینك نصف جنوبیلرندن عبور ایدوب طرابلوس
و انطاکیه و اسکندروندن و حلب و ارزنجان و دیاربکر و موصلدن و تبریز و اردبیل و قزوین و طوس
و شمال جبال فارس و مملکت لاهور و کشمیر و خراساندن . و جنوب خطای و ختن ممالکلرندن
و هند و چین شمالندن کچوب محیط شرقیده بولنان جزیره لره واصل اولور بولنمشدر . و بو اقلیمده
یکرمی بش جبل عالی و یکرمی ایکی نهر عظیم سیر و تماشا قلنمشدر . و اهلی جمله بیاضه قریب اسمر مشاهده
اولنمشدر . و اما اقلیم خامسك مسافه سی محیط غربیدن و اسپانیا شمالندن و ممالك فرنج اواسطندن
و آق دکزك نصف شمالیسندن کچوب اکثر بلاد اناطولی و سیواس و ارضروم و شروان
و بحر خزرك نصف جنوبیده اولان کیلان و جام اشالی بلدکچوب ماوراء النهر جیحونه بولنان

مملکت خوارزم و مملکت سمرقند و بخارا و مملکت بدخشان و جنوب مملکت ترکستان و جنوب
مملکت تاتارستان و جنوب دشت کبیر و جنوب مملکت تبت و شمال ستا چین و جنوب مملکت
تبوکه و اواسط ممالک خطای و ختن دن مرور ایدوب محیط شرقیده اوغرار بلنمشدر و بو اقلیمده
اوتوز جبل عالی و اون بش نهر عظیم سیر و عد اولنمشدر و اهل جمله بیاض بولنمشدر و اعدل
اقالیم اقلیم رابع بلنمشدر بعده آنک ایکی جانبنده مجاوری بولنان اقلیم ثالث و اقلیم خامس
اکمل ضافی اولنمشدر زیرا که بو اقالیم ثلثه نک آب و هواسی لطافتندن اکثر اهالیسی قوای
ظاهره و باطنه ده و حسن و جمال و هنر و کمالده اعتدال اوزره بولنمشدر و اما اقلیم سادسک
مسافه سی محیط غربیدن و ممالک فرنگ شمالنده و وندیک مملکتندن و روم ایلی ممالکی شمالنده
بولنان بلاددن و استانبولدن و قرم دکزک جنوب و شمالنده اولان بلاد و ممالکدن و ازاقدن
کیجوب ممالک کورجستان و کنجه و تفلیس و روان و کوکجه دریادن شمال شروان و دربند قلعه سندن
ممالک داغستان و اژدرهانه اوغرایوب بحر خزرک نصف شمالیسندن مرور ایدوب ماورای
نهر سیحون اولان قرم قلپاق و اوزبک و جغتای و کاشغر و اولغای و ترکستان مملکتلرندن
و تاتارستان و دشت کبیرک نصف شمالیلرندن و خطای و ختن مملکتلرینک شمالندن
کیجوب محیط شرقیده بولنان جزائره واصل اولور بولنمشدر و بو اقلیمده اون بر جبل عالی و قرق نهر
عظیم عد و تماشا قیلنمشدر و بونک اهلی صاروی مایل بیاض مشابه اهل اولنمشدر و بو اقلیمک برده
شدتی ایکی بینه اعتدال اوزره بلنمشدر و اما اقلیم سابعک مسافه سی ساحل محیط غربیدن
مملکت پورتقال و مملکت انکلیزدن کیجوب مملکت قبچاق و بلاد صقالبه دن و مملکت بلغار
و مملکت روسدن و شمال بلاد خزردن مرور ایدوب شمال ممالک دشت کبیردن و شمال ممالک
تاتارستان قدیمندن و سد اسکندردن عبور ایدوب محیط شرقیده بولنان جزائره اوغرار
بلنمشدر و بو اقلیمده اون بر جبال عالی و قرق نهر عظیم تماشا و سیر اولنمشدر و اهلی قرمزی مائل بیاض
بلنمشدر و بو اقلیم سابعک نهایتی عرض خمسین تعیین اولنمشدر و اطول نهار انده تمام اون التی ساعت
بولنمشدر و حکمای قدما رأیی اوزره اقالیم سبعه مشهوده بو نلر در که بیان اولنمشدر اما متأخرینک
رأی اوزره تقسیم اولنان یکرمی دورت اقلیمک حد و تعیینی کلجک جدولده اولان ارقامه حواله قیلنمشدر

نوع خامس

اقالیم سبعه نک ماوراسی معمور بولندیغنی و عرض تسعینه دکین کشف ایله اقالیم اعتبار اولندیغنی
و اقالیم سبعه نک هر برنده اطول نهار بلندیکنی و اطول نهاردن هر بر اقلیمده مکان بلاد استخراج
اولندیغنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اکرچه متقدمین اهل هیئت اقالیم سبعه نک ماوراسنه
التفات و اعتبار ایتمیوب اقالیمی سبعه یه حصر و قصر ایتمشلردر لکن متأخرین اهل هیئت اقالیم
سبعه مذکوره تقسیم اولندیغی منوال اوزره اطول نهارسنه نصف ساعت ازدیاد بولدقجه بر
اقلیم اعتبار ایدوب خط استوادن اطول نهار یکرمی دورت ساعت اولدیغی محله دکین که اول مدار
قطب در وجدر یکرمی دورت اقلیم اختیار ایتمشلردر لکن آندن قطب ارض یعنی قطب عالم آلتنه وارنجیه دک
قاعده تفاوت نصف ساعت اجراسی ممکن اولمدیغندن اطول نهار بر بر شهر ازدیاد بولدقجه بر اقلیم
اعتبار ایله ایکی قطب آره سنده التی اقلیمه تقسیم ایدوب عرض تسعینه دک بالجمله اوتوز اقلیم اعتبار
و تعیین ایتمشلردر و اقالیم سبعه نک ماوراسنی تفتیش و امتحان ایله مدار قطب آلتنه دکین
کتمشلردر و اول یرلری مسکون بولوب سکانی صورتده انسان و سیرتده حیوان امثالی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مهمل و ناقص و نادان مشاهده اتمشلردر و مدار قطب اوتنده بر قوم بتمشلردرکه جمله سی ایت
اغزلی و ایت خویلی بری بریله ایتلك ایدرلر و ایتکبی تعیش ایدوب ایتدیرلکنده اولورلر و شدت
شتادن اول ای مدتنده ایتکلاجکوب برلره کیررلر اندنه دیانت بلورلر و نه صیانت و نه مذهب
اکلارلر و نه مشرب و نه صنعت بلورلر و نه زینت و نه عبادت بلورلر و نه عادت و نه نظافت بلورلر
و نه عفت صورتلری مقتضاسنجه معامله ایدرلر و اول محلده برجبل عظیم علم اتمشلرکه ایکی
یچق فرسنخ ارتفاعی اولمشلر و آنك جوفنده معدن ذهب بحت قاولوب ذروه قلّه سندن آتشی دود
هوایه صعود ایدرایدوکی کورنمشدر و جبال قورمق اطرافندن قتی چوق عیون حاره تفجر ایدوب
انهار عظیمه اولمشدر و منجمد اولان بحر محیط شمالیه دوکلور ماء بحر اول شدید الحرارة بولنان انهار ایله مخلل اولوب
اعتدال بولمشدر و بحرك اول سواحلی منجمد اولیوب حیتان بحر اول سمته کلوب طولمشدر و اول
ناحیه نك سکانی اول سمکی صید و اکل ایدوب بلاد بعیده اهلنه صاتوب آنکله جلود حیوانات
اولوب لیس ایدرلر و اول محلده علی الدوام ثلج نازل اولمغله اون ای مدتنده انهار حاره مذکوره ایله
معتدل اولانلر مایه لوده قالورلر و ایکی ای مقداری صیفا ولورکه کرمایه لردن طشره کلورلر و اول
ناحیه نك سکاننه کره عالمك نصف جنوبیسی تحت الافق ابدیا اختفا قالوب نصف شمالیسی فوق
الافق ابدیا الظهور ایدوب حرکت افلاك نجومه رحوی بولنمغله اول محلده عرض تسعینه وارنجیه
دکین اطول نهار هفته و ماه تفاوتیله التی آیه بالغ اولور زیراکه شمس اول بیانی اولنان حرکت غربیه سیله
ابتدای حمله کلدکده عرض تسعین جنوبیده بر درجه قدر یر یوزندن غروب ایدوب عرض تسعین
شمالیده مظلم اولان بر درجه قدر ارضه طلوع ایدوب التی آیده بروج شمالیه یی قطع ایدنجیه دك
قطب جنوبیده برکیجه و قطب شمالیده برکون اولور چونکه شمس ابتدای میزانه واصل و بروج جنوبیه ده
حاصل اولور ارضك قطب شمالیسندن غروب ایدوب جنوبی سنده طلوع ایدر و التی آیده
اول بروجی قطع ایدنجیه دك شمال سمتنده ارضك بر درجه سی بینه ظلمت شبده قالور اول ناحیه ده
بولنان دریا منجمد اولور و جنوبی سمتنك دخی احوالی شماله قیاس ایله بلنور پس شمالك نهاری زمانی
جنوبیك شب تاریدر و شمالك لیلی زمان جنوبیك نهاریدر سبحان مقلّب اللیل و النهار اکر بر
اقلیمده اطول نهار استخراج اولنمق لازم کلورسه اول قاچنجی اقلیم ایسه انك عددی نصفنی
اون ایکی یچق ساعت اوزرینه ضم ایله حاصل اولور مثلا اقلیم خامسده بولنان ارض روم رفعتلرومده
نصف عدد اقلیم اولان ایکی یچق عددی اون ایکی یچق اوزرینه زیاده اولسه اون بش اولور پس متعین اولور
اقلیم خامسده اطول نهار اون بش ساعت اولور و بو قیاس اوزره اطول نهاردن بلدك قاچنجی
اقلیمك نه سمتنده واقع اولدیغی معلوم اولور مثلا بلد مرقومك اطول نهاری اون بش ساعت و اون ایکی
دقیقه در پس عدد مرقومك اون ایکی یچقی طرح اولنوب قالان ایکی یچق ایلم اون ایکی دقیقه تضعیف
اولنسه حاصل اولان خمسه دن عدد اقلیم و یکرمی دورت دقیقه دن مکان بلد ظاهر اولور یعنی
معلوم اولورکه بلد مزبور اقلیم خامسك نصف ثانی سینك اواخری سمتنده بولنمشدر زیراکه
هر بر اقلیمك مسافه عرضی نصف ساعت تفاوتندرکه اوتوز دقیقه در و نصف اقلیم ربع ساعتدرکه
اون بش دقیقه در پس اون بش دقیقه بولنان بلد وسط اقلیمده و اون بشدن نقصان بولنان بلد نصف
اولده و بلد مزبورکبی اون بشدن زیاده بولنان بلد نصف ثانیده واقع اولمشدر و اکر اون ایکی یچق
طرح اولنوب قالان ایکی یچق تربیع اولنسه دوائر متوازیه نك عددی حاصل اولور زیراکه هر
اقلیمك اون دائره سی اولور و باقیلری بوکا قیاس ایله بولنور پس خط استوادن عرض تسعین شماله دك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وارنجه دك اقاليمك احوالى اطواريله بلنديسه عند المتأخرين سمت جنوبى احوالى دخى بعينه او منوال اوزره بلنور يعنى انى ههم اوتوز اقليم تقسيم اولنور زيراكه يكى دنيانك نصفى خط استوادن جنوبه ممتد واقع اولمشدر مثلا ربع مسكونك خط استوادن جانب جنوبنده اقليم اول جبال قمردن نهايتى منبع نيل مباركدن عبارت ايدى و اقليم ثانى انقلاب شتوى آلتندن كچوب قوروتنش بورنيه اوغرار زيراكه متأخرين اول طرفى اوتوز درجه عرضنده نيجه مملكتلر بولمشلردر و اهاليسى جمله عابد اصنام اولمشلردر بتتبع اقاليمك عاداتى دوائر متوازيه كوره اطوالنهارلرى و عرضلرى نفسلرى بوجمله اعدادى بلمكدن مراد اولنور جدولنك معلوم اولور

امزجه مساكن و بلادى بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه آب و هوا و ارض مختلفه ايله مجاور و ممتزج اولديغندن اختلاف مساكن حسبيله مختلف اولمشدر و قدرت باريله انواع تأثيراتندن مزاج ارضيه متحد بولنور آب و هوا خاكه تبعيت قيلمشدر و هر ارضك مزاجى بشقه بر طرزده اولديغيچون هر بلادك اهلى كندى مزاجى مقتضاسنجه تربيت بولمشدر اما مساكن حاره نك مزاجى كندى اهلنى اسود و شعرى قويرجق و هضمى ضعيف و تحليل قوى و كثير و رطوبتى قليل و قلوبى توجيل و ابدانى تليين و انحطاط و هرمى تعجيل ايتمشدر بلاد حبش كبى زيراكه انلرك ساكنلرينك عمرى انجق اوتوز سنه يه كتمشدر بلكه نادر اولور و لكن ياشى قرقه يتمشدر و اما مساكن بارده نك مزاجى كندى اهلنه شجاعت و قوت بخش ايدوب هضمى آسان و راحت قيلمشدر بو مساكن بارد و رطب دخى اولديسه كندى اهلنى ملحم و مجسم و سمين و عريض ايدوب عموما بدنلرى حرارت و نزاكت بولوب ابيض و براق اولمشدر صيفلرى معتدل اولوب شتالرى برودتى شدت بولمشدر و اما مساكن رطبه نك مزاجى كندى اهلنى كوزل يوزلى و نرم سوزلى ايدوب انلره استرخا و معتدل صيف و شتالرى و حروب حما و باسور و اسهالده قرحه و حلزون كثير استمشدر و اما مساكن يابسه نك مزاجى كندى اهلنك جلود و امزجه و دماغلرك يابس ايدوب صيفلرى حار و شتالرى بارد اولمشدر و اما مساكن عاليه نك مزاجى كندى ساكنلرينه صحت و قوت ويروب اكثرين حسن خلقله مسرور و علم كماليله معمور و حسن جمالله منور و طول بقاله معمر ايتمشدر و اما مساكن غائره نك مزاجى كندى محبوسلرينه رمد و كمد ايچنده ماء راكد غيرنافذ و ويروب انلر هواسيله محموم و كنافتيله مغموم و موادلرى قليل و مزاجلرى عليل ايتمشدر و اما مساكن حجريه منكشفه نك مزاجى كندى بها درلرينك بدنلرى قوى و شعرلرى كثير و قامتلرى قصر ايدوب اكثرى زكى و رشيد و صيفلرى حار و شديد ايتمشدر و انلرده بيوت و سهر غالب و لغلغه حرب و ضرب طالب اولمشدردر و اما مساكن جبليه ثلجيه نك مزاجى بلاد سائره كبى كندى اهلنى تربيت ايدوب ثلجى باقى اولديغيچون رياح طيبه سيله انلرى مطيب ايتمشدر و اما مساكن بحريه نك مزاجى كندى اهلنه حرارت و برودتى معتدل ايدوب رطوبتنى بيوستى اوزرينه غالب ايتمشدر و اما مساكن شماليه نك مزاجى بلاد و فصولى بارده احكامنده اولوب كندى اهلنه امراض عصبيه كثير و باطنلرينه اجتماع اخلاط قليل ايتمشدر و اول بلادك ساكنلرى هضمى قوى و عمرى طويل اولمشدر زيراكه انلرك اكثرى يوز ييلدن زياده عمر و بقا بولمشدر و انلرده قلت تحليل و كثرت امتلاء و اولمغله عمرلرى منجر اولور علتلرى كثير اولمشدر و قرحه لرى قليل اولوب تيز شفا بولمشدر و بدنلرى قوى و قلبلرى صافى و يوركلرى حارلرى اولديغندن اكثرى او صاف سباع ايله طولمشدر و اما مساكن جنوبيه نك مزاجى بلاد حاره و فصول حاره احكامنده اولوب اكثرى مياه شورمالح بولنمشدر و اهلنك رؤسى مواد رطبه ايله ممتلى و حواسى عليل و اعضالرى سست و اشتهالرى قليل و معده و شهوتلرى ضعيف مشاهده اولنمشدر و قرحه لرى عسرتله شفا بولوب و عودتلرى امراض ايله احوالى ضايع اولوب ولدلرى قليل و حيضلرى كثير اولور و جمله صرع و انواع حما اصابت ايدوب رمد رطبه ايله دم باسور استيلا ايتمشدر حتى اوتوز ياشنى تجاوز ايدن مفلوج اولوب كتمشدر و اما ساكن شرقيه كه مشرق تكشادر و لا بلادك مزاجى صحيح و خوش طلع ايتمشدر زيراكه آفتاب عالمتاب اول بلادك اهاليسى اوزرينه طلوع ايدوب هوالرى معتدل و صافى قيلمشدر و اما مساكن غربيه كه شرقيه عكسى اولمشدر اول

بلادك مزاجى

بلادك مزاجی رطب و غلیظ قالمشدر زیراكه بلاد غربیه اهالیسی اوزرینه شمس اول نهارده سعلصال
ارتفاع اولوب اطرافی تسخین ایتمدكجه اوزرلرینه كلمز پس آنلرك برودت لیلی عقبنجه شمس اوزرلرینه فجاءً طلوع
ایدوب اول آن ایجنده حرارتیله مستولی اولدیغندن اوخلقك خلقی بلغم طوپلمسیله خصوصاً فصل ربیعده صوتلری كسلوب
بوغنق اولمشدر بوینلری اولنامستا ممدوحه نك برینی اختیار ایدوب توطن مراد ایلین اهل سیاحته لازمدركه ابتدا اول
ارضك مزاجنی و ارتفاع وانخفاضنی وانكشافن واستتارده اولانخواصنی و اول بلدك مجاورنده بولنان جبال
ومعادن و بحارك امزجه وجهاتنی بلوب آنك اهل بلدك مرض و صحتنه و ضعف وقوتنه و هضم و شهوتنه
وحسن و صورتنه وخلق و سیرتنه و مشرب و عادتنه و مذهب و عقیدته حكم اغلبیتله احوالی تجربه
قیلسون بعده بنالرینك خارجی واسع و داخلی عالی ایده وابواب وروزنه لری سمت مشرقه كشاده یا طرف
شماله نهاده ایده بلسون زیراكه شروط بناده ندركه برون خانه واسع و درونی عالی
وابواب وروزنه لری یا مشرقه یا شماله مفتوح و متوالی اوله تاكه باد صبا و نسیم شمال اول خانه یه طول
وانكله بیته معمور اولوب اهل بیته اندن دمبدم حیات جان بوله و كوللری خوش اولوب بدنلرینه صحت
وعافیت قاله پس امور بناده اهم و الزم اودركه نسیم سحری و باد شمالی درون خانه یه داخل و شعاع
شمس ارضنه واصل و هواسنك صلاحی شمس مشرقی ایله حاصل اوله حتی كه نظیف و لطیف و جاری
وبارد و عذب انهاری هبوبیله زائر و مرور یله مجاور اوله انسیم اسحار الیه ندیم و یار اولوب اشتیاق ایله
استنشاق ایتمك جانه صفا و جسمه شفا و قلبه جلا دروا اشكال دوائره و عدد ربونلر دركه بو فصلك
نهایتنده جمع و رسم اولنمق مناسب كورلمشدر

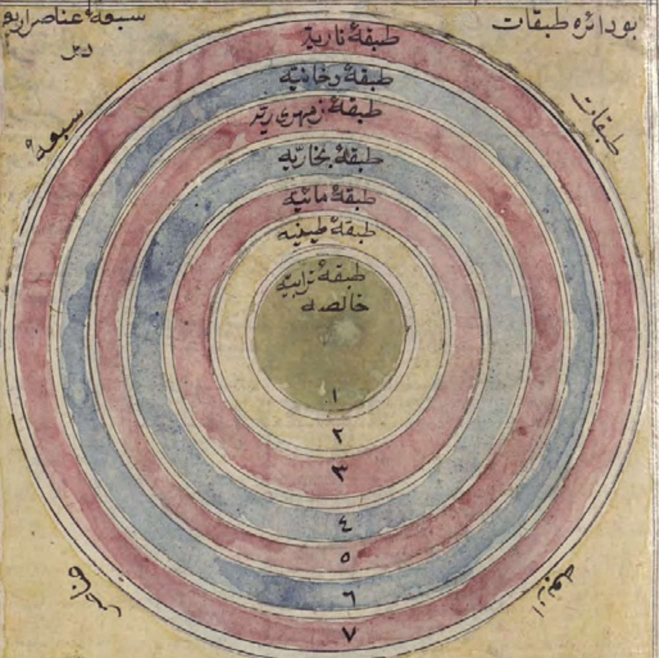

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

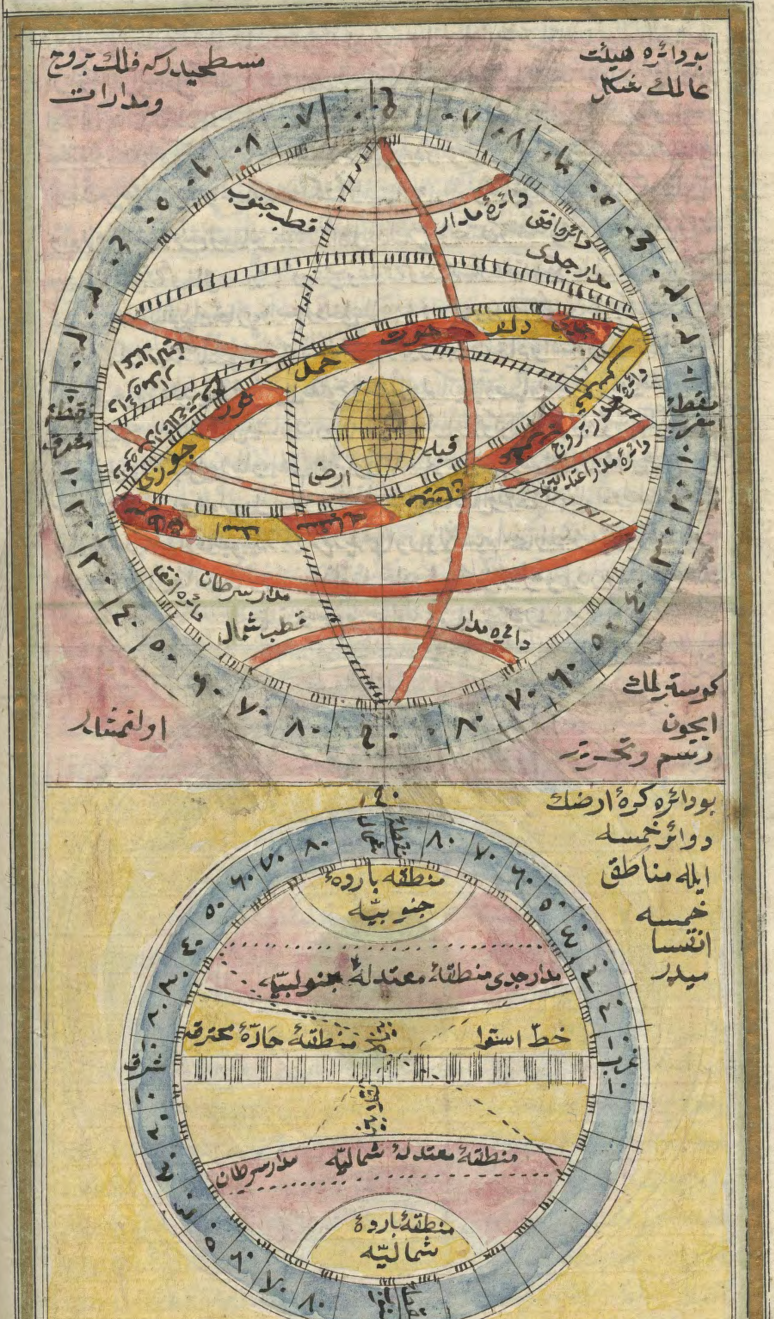

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

شكل

٨٠

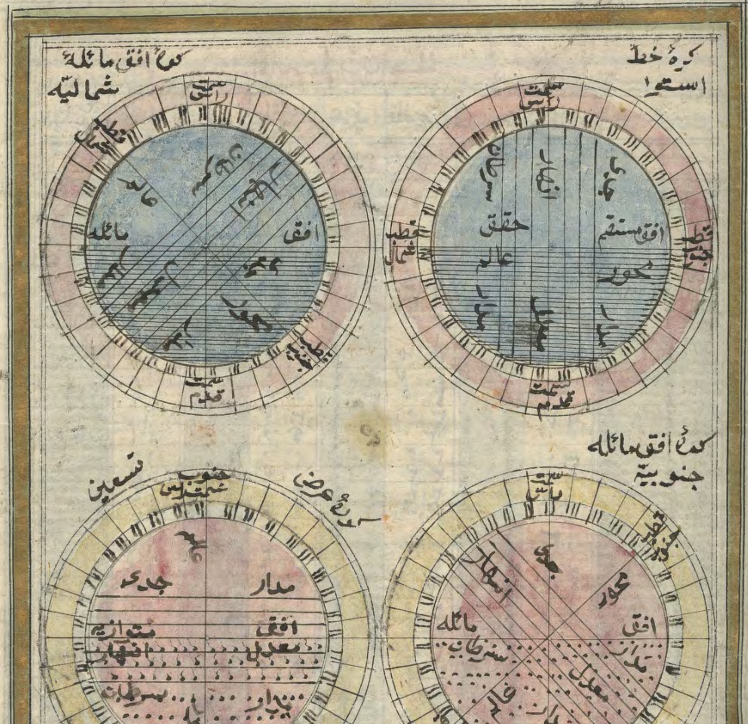

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جدول اقالیم علی رای المتاخرین

عدد اقالیم	عدد دوائر	اطوال نهار اقالیم ساعت	اطوال نهار اقالیم دقیقه	عرض اقالیم درجه	عرض اقالیم دقیقه	مسافات اقالیم درجه	مسافات اقالیم دقیقه	
٠٠	٠٠	١٢	٠	٠	٠	٠	٠	خط استوا
٠٠	٠٠	١٢	٠	٠	٠	٠	٠	مبدء ا
١	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٨	٣٤	وسط نهار
٢	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٧	٥٠	وسط نهایت
٣	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٧	٣	وسط نهایت
٤	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٦	٩	وسط نهایت
٥	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٥	١٧	وسط نهایت
٦	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٤	٣٠	وسط نهایت
٧	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٣	٤٨	وسط نهار
٨	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٣	١٣	وسط نهایت
٩	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٢	٣٤	وسط نهایت
١٠	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٢	١٧	وسط نهایت
١١	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٢	٠	وسط نهایت
١٢	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	١	٤	وسط نهایت
١٣	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	١	٢٩	وسط نهایت
١٤	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	١	١٣	وسط نهار
١٥	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	١	وسط نهایت
١٦	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٤٢	وسط نهایت
١٧	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٤٤	وسط نهایت
١٨	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٣٦	وسط نهایت
١٩	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٢٩	وسط نهایت
٢٠	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٢٢	وسط نهایت
٢١	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	١٧	وسط نهایت
٢٢	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	١١	وسط نهایت
٢٣	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٥	وسط نهایت
٢٤	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	٠	٠	وسط نهایت

عدد ماه	درجه	دقیقه
١	٦٧	١٥
٢	٦٩	٣٠
٣	٧٣	٢٠
٤	٧٨	٢٠
٥	٨٤	١٠
٦	٩٠	٠

فصل ثامن [illegible]

فصل ثامن

دوائر طول وعرض ایله کرهٔ ارضك تسطیح ابیاتی امثالی انقسامی وتعیینی طول وعرض ایله وجه ارضده
بولنان بلاد ومواضعك امکنه وجهتلرن وبری برلرینه بعد وقرب وجهتله نسبتلرن ودائرهٔ هندیه ایله
خط زوال وخط اعتدال وسمت قبله استخراجی وقطب عالمك سمتنده بولنان کوکب جدینك ارتفاع
وانحطاطیله درجات ارضك مساحهسی مقدارن وآنك معرفتیله کرهٔ زمینك دائره وقطر ومساحهسی اسعارن
وبر وبحری کیل وسیر ایله اجزا مسافاتی وربع مسکونك مثلثات بروج ایله سبعهٔ سیارهیه منسوب اولان
بلاد وجهاتی وزمان اون ایکی حیوانی اوزرینه دوران ایتدیکی یوزنی اولان تأثیراتی آلتی نوع ایله حکیمانه
بیان وعیان ایدر **نوع اول** دوائر طول وعرض ایله کرهٔ ارضك تسطیح ابیاتی کبی انقسامی وتعیینی
طول وعرض ایله وجه ارضده اولان بلاد ومواضعك امکنه وجهتلرن وبری برلرینه بعد وقرب
وجهتله نسبتلرن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل هندسه کرهٔ ارضی اوزرنده اوت
سکز دائره نصف نهار وخط استوادن شمال وجنوبه سکز دائرهٔ عرض رسم وفرض ایدوب منوال
مذکور اوزره هر دائرهیی اوچیوز درجهیه تقسیم ایتمشلردر پس دوائر نصف نهار ایله درجات طول
وخط استوایه موازی اولان دوائر عرض ایله درجات عرض متبیّن اولوب هر ایکی دائره مابینی حساب
شطرنجی وضرب ایله اوتوز درجه مساحه متعیّن اولمشدر وابتدای عرض اقلیم وعرض بلد خط استوادن
ایکی جانبه اختیار واعتبار اولمشدر بری عرض شمالی وبری عرض جنوبی بولنمشدر وابتدای طول اقلیم
وطول بلد اعتبار اولنان محیط غربیده جزائر خالداتك دائرهٔ نصف نهاریله دائرهٔ معدل النهارك نقطهٔ
تقاطعندن بلد مفروضك دائرهٔ نصف نهاریله دائرهٔ معدل النهارك نقطهٔ تقاطعی میاننده معدلدن
واقع اولان قوس اول بلدك طولی بلنمشدر وعرض بلد نقطهٔ سمت رأس بلد ایله معدل آره سنده اول
بلدك نصف نهاری دائره سنده واقع اولان قوسه اطلاق اولنمشدر وبو عرض بلد کاه جنوب وکاه شمال
سمتنده اولان اقطاب عالمك ارتفاعنه وخلاف سمتی قطبنك انحطاطنه مساوی بولنمشدر وبو تعیین طول وعرض ایله وجه
ارضده واقع اولان بلاد ومواضعك امکنه وجهتلری وبری برلرینه بعد وقرب جهتله اولان نسبتلری
تقریبا بلنمشدر اما ایکی بلد بری برینك نه سمتنده بولندقلری ظاهردر مثلا بلدهٔ طیبهٔ مصر ارضرومك جزائر
خالداتدن طولی یتمش یدی درجه وخط استوادن عرضی تقریبا قرق درجه دردینلوب مصرك طولی التمش اوچ
درجه وعرضی اوتوز درجه دردینلدکده مصر ارضرومك غرب وجنوبی جهتنده وارضروم مصر
قاهرهنك شرقی وشمالی سمتنده بولندیغی بلنور زیرا که طول مصر ارضرومدن ناقص اولدیغندن غربی
وعرضی ناقص اولدیغندن جنوبی واقع اولمق لازم کلور وطول ارضروم انلردن زیاده بولندیغندن شرقی
وعرضی دخی زائد اولدیغندن شمالی بولنمق لازم کلور واما ایکی بلدك آره سنده بولنان مسافه قدر بعد اولدیغی
بلنمك مراد اولنسه قاعدهسی بودرکه آنده نظر اولنور واکر ایکی بلدك عرضی موافق طولی مغایر ایسه تفاوت
مابین الطولین بعد مابین البلدین اولور ارضروم ایله توقات کبی واکر ایکی بلدك طولی موافق وعرضی
مغایر بولندیسه بو صورتده هم تفاوت مابین العرضین بعد مابین اولور ارضروم ایله موصول کبی
واکر ایکی بلد هم طولده وهم عرضده مختلف اولدیلرسه بو صورتده بعد مابین بر مثلث قائم الزاویهنك
وتری اولور که اول زاویهنك بر ضلعی بلد مسکونك دائرهٔ نصف نهارندن بر قوسدر وبر ضلعی بلد
مطلوبك دائرهٔ عرضندن بر قوسدر وآنك وتری بولنان ضلعی ایکی بلدك سمت رأس نقطهلرندن مروری
ایدن دائرهدن ایکی بلد آره سنده واقع اولان قوسدر چونکه بو اضلاع ثلثهدن ایکی ضلعك مقدارلری
معلوملردر که اول طول وعرض تفاوتلریدر پس بو ایکی ضلع معلوم ایله وتر اولان ضلع مجهولك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مقدارینی بلمکده طریق اهون بودرکه ایکی ضلع معلومک مربعینی جمع ومجموعک جذرینی اخذ ایدرزکه
ضلع مجهولک مقداریدر • وبعد مابین بلدک اودر • مثلا ارضروم رفعت لزوم ایله مصر قاهره ده
تفاوت مابین الطولین اون دورت درجه وتفاوت مابین العرضین اون درجه بولنمشدر • واون
دورد ایله اونک مجموع مربعی ایکیوز طقسان آلتی حسنا اولنمشدر • وعدد محسوبک جذری تقریبا اون یدی
بولنمشدر • پس ارضروم ایله مصرک مابینی مسافه سی اون یدی درجه اولدیغی محقق بلنمشدر • وباقی صورتلر
بوکا قیاس ایله بلنور • وبونکله سمت قبله دخی بولنور نتکیم اول بو فصلده تفصیل اولنور

نوع ثانی

دائره هندیه ایله خط زوال • وخط اعتدال وسمت قبله استخراجینی بلدرر • اعرف معلوم اوله که اهل
هیئت واهل هندسه حکمای هند ایجادی بولنان دائره هندیه دن خط زوال واول خط نصف النهار وخط
اعتدال واول خط مشرق ومغرب وجهت مکه اولان سمت قبله یی استخراج ایتمشلردر • اما خط زوال
وخط اعتدالی استخراجی بر طریقی بودرکه • ابتدا ارض اویله مستوی ایدرسن که وسطنه صو دوکلسه
جهات اربعه سنه برابر جریان ایده • بعده آنده بعد ایله اولورسه بر دائره رسم ایدوب مرکزنده بر مقیاس
قائم نصب ایدرسن که دائره نک ربع قطری قدر اوله • وآنک قائم اولدیغی شاقول میزان ایله محیط
دائره نک اوج موضعندن مابین رأس مقیاسه برابر اولمغله بولورسن • وقبل الزوال منتظر ومراقب اولورسن تاکیم
رأس ظل مقیاس اول دائره یه دخولی عندنده مغرب سمتنده محیطه واصل اولدیغی نقطه یی نشان ایدوب
بعد الزوال آنک دائره دن خروجی وقتنده مشرق طرفنده محیطه واصل اولدیغی نقطه یی علامتله بلورسن
پس اول ایکی نقطه مابینده محیط دائره نک شمالی بولنان قوسی تنصیف ایدوب اول منتصفدن بر خط
مستقیم اخراج ایدرسن ومرکزه اوغرادوب محیطه دکین کیدرسن که خط نصف النهار اودر • وظل مقیاس
آنده زائل اولدقده ابتدای وقت ظهر اولور • وبو خط اول دائره یی ایکی نصف ایدر • پس آنلرک منتصفلرندن
بر خط مستقیم اخراج ایدرسن که اول خط نصف النهاری مرکز عندنده زوایا قائمه اوزره قطع ایدر •
پس خط مشرق ومغرب اودر • وبو عمل اطول ایامده اصح اولور • زیرا که مدخل ظل ایله مخرجنده اصلا
تفاوت اولماز وطریق آخری بودرکه شمس منیر ایکی نقطه اعتدالک برنده ایکن بو استخراج مراد اولنورسه
هما طلوع شمسک یا غروبنک استقامتی اوزره نقطه افق برابرینه چقوب دائره هندیه نک مرکزینه
اوغرایوب محیطنه واصل اولان خط بعینه خط مشرق ومغربدرکه آنکله مرکز عندنده زوایا قائمه اوزرینه
تقاطع ایدن خط اول خط نصف النهاردرکه خط زوالدر • واما سمت قبله بلنمک ایچون دائره هندیه مرسومه نک
محیطنی اوچیوز التمش قسمه تقسیم ایدرسن که هر بر ربعی طقسان قسم اولور • وآنی افق بلد مسکون فرض ایدوب
سمت قبله انک قنغی نقطه سی اولدیغنی بلورسن که آکا توجه ایدن کعبه یه توجه ایتمش اولور • پس اول نقطه مطلوبه
مذکوره نک بلنمک طریقی بودرکه • ابتدا مکه مکرمه نک طولی محیط غربیده مقدم معمور • وحالا ابحر ایله مغمور
اولان جزائر خالداتدن یتمش یدی درجه اولدیغنی بلورسن وعرض خط استوادن یکرمی ایکی درجه اولدیغنی بلورسن
بعده بلد مسکونک طول وعرضنی جزاءیز بوره دن خط مذکوره دن آلورسن اگر طول بلد طول مکه ایله •
مساوی اولوب عرض بلد عرض مکه دن زیاده اولورسه • اول بلدک سمت قبله سی خط نصف النهارینک افقی
محیطه واصل اولدیغی نقطه جنوبیه درکه اول مصلی نقطه جنوبیه یه توجه ایلسه طوغری قبله یه متوجه اولور
بلده مزار ارضروم ومرکبی • زیرا که بلده مزبوره مکه مکرمه نک نقطه شمالنده واقع اولمشدر • واگر طول بلد طول مکه
ایله موافق اولوب عرض بلد عرض مکه دن نقصان اولورسه اول بلدک سمت قبله سی نصف النهارینک محیط
افقه ملاقی اولدیغی نقطه شمالیه مکه مکرمه نک نقطه جنوبیه سی واقع اولان بلادین کبی واگر عرض بلد عرض •

مکه ایله

مكّه الیه برابر كلوب طول بلد طول مكّه دن زیاده اولورسه اول بلدك سمت قبله‌سی خط مشرق ومغربك
محیط افقه متصل اولدیغی نقطهٔ مغربده‌در وَاكر عرض بلد عرض مكّه ایله برابر اولوب طول بلد طول مكّه دن
ناقص اولورسه اول بلدك سمت قبله‌سی خط ومغربك محیط افقه ملاقی اولدیغی نقطهٔ مشرقده‌در
وبو ایكی صورت اخیره‌ده معرفت سمت قبله‌نك بر طریقی دخی بودر كه شمس جوزانك سكزنجی درجه‌سنده
یا برج سرطانك یكرمی اوچنجی درجه‌سنده بولندیغی كونده طول مكّه ایله طول بلد آره‌سنده اولان تفاوتك
هر اون بش درجه‌سنه بر ساعت وهر بر درجه‌سنه درت دقیقه اخذ ایدوب مترصد اولورلر اكر
طول بلد طول مكّه دن زیاده ایسه شمس اول كونده نصف نهاردن ساعت ودقایق مأخوذه مقداری عبور ایلدكده ظل
مقیاس اول حینده سمت قبله خطنده واقع اولمش بلنور وقبله‌ء بلد جهت ظلّك خلافنه طوغری بولنور
بلاد عمان كبی واكر طول بلد طول مكّه دن نقصان ایسه شمسك اول كونده نصف نهاره كلمسنه ساعات
ودقایق مأخوذه قدر قالدقده ظل مقیاس اول ساعتده سمت قبله خطنده واقع اولور وقبله جهت
ظلّك خلافنه كلور بلاد سودان كبی زیرا كه شمس اول ایكی درجه‌ء مذكوره‌ده بولندیغی كونده سمت رأس اهل مكّه
كلور بولنمشدر واكر طول وعرض بلد طول وعرض مكّه دن زیاده بولنورسه محیط دائرهٔ هندیه‌نك
نقطهٔ جنوبیه‌سندن بدأ ایدوب ایكی طولك بیننده بولنان فضل قدر نقطهٔ مغرب سمتنه طوغری عد ایدرلر
ونقطهٔ شمالیه‌دن هم غربه اول قدر صایوب ایكی نهایتك مابیننی بر خط مستقیم ایله وصل ایدرسه
زیرا كه مركز دائره اولان بلد مفروضده مكّهٔ مكرّمه غربی بولنمشدر ودائره‌نك نقطهٔ مغربیه‌سندن ایكی
عرضك بیننده بولنان فضل مقداری نقطهٔ جنوبیه طوغری ونقطهٔ مشرقدن كذلك عد ایدوب ایكی
نهایت مابیننی بر خط مستقیم ایله وصل ایدرسن زیرا كه بلد مفروضدن مكّهٔ مكرّمه جنوبی جانبده
واقع اولمشدر وبو ایكی خط لا محاله بربریله تقاطع ایدرلر پس مركز دائره‌دن بر خط اخراج ایدوب
اول نقطهٔ تقاطعه اوغرادوب محیطه واصل ایدرسن كه سمت قبله اول خطّك محیطه متصل اولدیغی
نقطه‌در وانكله نقطهٔ جنوبیك مابیننده محیط افقدن بولنان قوس بلد مفروضك انحراف قبله‌سی
قوسیدر كه اندن مصلّی نقطهٔ جنوبیه‌دن مغربه اول قوس مقداری منحرف اولمق لازمدر تا كه قبله‌یه توجه ایتمش
اوله پس بو صورتده سمت قبله جنوب وغرب آره‌سیدر بلاد عجم كبی واكر طول وعرض بلد طول وعرض
مكّه دن ناقص بولنورسه مثال مذكور اوزره نقطهٔ جنوب وشمالدن مشرق سمتنه فضل طولی كیل ایدوب
نقطهٔ مشرق ومغربدن شمال سمتنه فضل عرضی صایوب خطلر ایله وصل ایدوب علی تمام ایلدكده بو صورتده
سمت قبله‌سی شمال وشرق آره‌سی اولور بلاد حبش كبی واكر طول بلد طول مكّه دن ناقص وعرض بلد عرض
مكّه دن زائد بولنور نقطهٔ جنوب وشمالدن مشرق ومغربدن جنوبه فضل عرضی عد وخطلر ایله وصل
واتمام عمل اولنسه بو صورتده سمت قبله جنوب وشرق آره‌سی اولور بلاد روم كبی واكر طول مكّه دن
زائد وعرض بلد عرض مكّه دن ناقص بولنوب نقطهٔ جنوب وشمالدن مغربه فضل طولی ونقطهٔ
مشرق ومغربدن شماله فضل عرضی عد وخطلر ایله وصل وعمل تكمیل اولنسه بو صورتده سمت
قبله شمال وغرب آره‌سی اولور اما طول وعرض بعض بلدان بو فصل اخرنده عیان اولور

نوع ثالث

قطب عالم قریبنه اولان جدی تسمیه اولنان ثابته‌نك ارتفاع وانحطاطیله درجات ارضك مسافه
بعیده مقدارین وانكله كرهٔ زمینك دائره وقطر مسافه‌سی قیاسنی بلدیلر ای عزیز معلوم اوله كه اهل هیئت
واهل هند قیاسی اوزره مسافه منطقهٔ كرهٔ زمین كه مجموع بحر وبردر تقریبا یكرمی درت بیك میل اولدیغی مقرردر
پس مسافه قطری كه قیاس ایله یدی بیك آلتیوز آلتی میل بولنمشدر ونصف قطری اوچ بیك سكز یوز التی سكز

میل بلنمشدر • ومسافه‌سی جمیع سطح کرۀ زمینك تقریبا یکرمی بش کره بیك • واوجیوز التمش اوچ بیك
والتیوز اوتوز التی فرسخ حساب اولنمشدر • وسلم سماده بو قیاس اوزره ابعاد واجرام علویه
دخی تعیین قیلنمشدر • ونصف قطر ارض مقیاس و ذراع اولمق اوزره مرکز عالمدن فلك قمرك سطح
مقعرینه بالاده بیان اولندیغی اوزره تقریبا اوتوز ایکی نصف قطر ارض قدر اولدیغی اربعۀ متناسبه
قاعده‌سی ایله دخی ضبط اولنمشدر • چونکه افلاك اوزرنده وارض اوزرنده اثبات و فرض اولنان
دوائرك جمله‌سی اوچیوز التمش درجه‌یه و هر بر درجه التمش دقیقه‌یه قسمت قیلنمشدر • پس کرۀ ارضك
بر درجه مسافه‌سی قاچ میل اولور • آنی تعیین ایچون ارباب هندسه نیجه صحراده قیاس و مساحه ایدوب
بر درجه‌یی التمش التی میل و ثلثان میل بولمشلردر • و بو قیاسی اول طریق ایله قیلمشلردر که بر صحرای
هموارده یا بانك بر یرنده بر علامت نصب ایدوب کیجه‌لین آنده کوکب جدی که اکا ثابته و تمور قازق
دیرلر • آنك ارتفاع ربع و اسطرلاب ایله المشلردر • پس اول مکاندن ایکی طائفه خط مستقیم اوزره حرکت
ایدوب بر طائفه نقطۀ جنوبه طوغری کیدوب بری نقطۀ شماله طوغری کلمشلردر • کیجه اولوقجه اول
ایکی طائفه کوکب مرقومك ارتفاعن آلوب کوندز اولدقجه استقامتله راهی اولمشلردر • کوکب ثابته‌نك
محل علامتده الدقلری ارتفاعندن جنوبیلر بر درجه نقصان و شمالیلر بر درجه زیاده اولمغله تفاوت
ایلدیکی ایکی محله ساکن اولمشلردر • و هر برینه بر علامت نصب ایدوب ایکی طرفدن اوچ علامت مابینی
کیل ایدوب ایکیشر مسافه‌یی بشر بر التمش التی میل و ثلثان میل بر بولمشلردر • بعده اول ایکی طائفه اول ایکی محل
تفاوتدن ینه شمال و جنوبه استقامت اوزره کیدوب اول علامتلر آره‌سنك امیال مذکوره‌سی عدد نیجه
مسافه کیل نهایتنده قالمشلردر • و کیجه اولدقده ایکی طائفه بیله کوکب مرقومك ارتفاعن المشلردر
ینه تماما بر درجه صعود و نزولله تفاوتی بولمشلردر • پس التمش التی و ثلثان میلی اوچیوز التمشه
ضرب ایله تمام دائره‌یه و اندن قطره و آندن نصف قطره و اندن شبهه‌سز جمیع مسافه کره‌یه واقف
اولمشلردر • و بو قیاس وجه مشروح اوزره نیجه ملوك امتحان ایدوب مطابق بولمشلردر •

نوع رابع

بر و بحری کیل و سیر ایله اجزای مسافاتی بلدر دای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت و اهل
هندسه اتفاق اوزره دیمشلردرکه بو عنصر ارض و ما من حیث المجموع کره واحد یعنی بر مدور طوب
شکلنده اولوب آنك طولا و عرضا یعنی کرك غربدن شرقه و کرك جنوبدن شماله وسطنده قوشاق مثللی
فرض اولنان دائره اوچیوز التمش بر ابر درجه‌یه تقسیم اولنمشدر • و ارباب هندسه مساحه‌سی اوزره بر یوزی
دوبدوز جبال و اودیه‌سز فرض ایله ارضك بر درجه‌سی یکرمی ایکی فرسخدن زیاده‌جه بولنمشدر • و هر فرسخ
اوچ میل و هر میل اوچ بیك ذراع • و هر ذراع اوتوز ایکی اصبع • و هر اصبع التی آربه بطن ظهره ملاصق
تقدیر اولنمشدر • پس بو تقدیرجه کیل معهود اوزره ارضك بر درجه‌سی التمش التی میل و ثلثان میل
بلنمشدر • و حساب ذراع ایله بر فرسخ یر طقوز بیك ذراع بولنمشدر • و ارضك بر درجه‌سی پیاده
سیر ایله اوچ مرحله قیلنمشدر • و بر مرحله یدی بچق فرسخ مسافه تعیین اولنمشدر • و بر فرسخ بر مسافه اقدام
ایله بر ساعتده قطع اولندیغی تجربه قیلنمشدر • پس بر کونده قطع اولنان مسافه یکرمی ایکی بچق میل بولنمشدر
و ارضك بر درجه‌سی مسافه‌سی تمام یوز بیك آدم • و هر آدم دورد قدم • و هر قدم اون التی شبر مقدار حساب
اولنمشدر • و بحر محیطك کنارلرنده و کوزقلرنده و قره‌ده اولان کوچك دکزلرده بولنان سفینه‌لرك
معتدل سیر ایله بر کونده التمش میلدن زیاده مسافه بحر قطع اولنوب اهل دریا قتنده بر مجرای تعبیر ایله
بر درجۀ ارض فرض و تقدیر اولنمشدر • اما حرکت کاربان • و سیر عسکرك معتدل سیر ایله هر

بر درجۀ ارض

بر درجهٔ ارض اوچ مرحله قسمت قیلنمشدر مثلا ارضرومدن بركت لزومدن بركونده نردبانوق بیننده
حركت ایتمك كبی اعتبار اولنمشدر واكر سیر وحركت بوندن سریع اولورسه اكا سیر متوسط دیرلر
بر درجهٔ ارض انكله ایكی مرحله بولنمشدر مثلا سوار مجردك بلده مرقومه دن بركونده اشقالیه سیری كبی قیاس
اولنمشدر واكر سیر وحركت بوندن دخی اسرع اولورسه بر درجهٔ ارض انكله بر مرحله اولور مثلا بلدهٔ
مزبوردن بركونده تقریبا قره قولاغه وارمق كبی تخمین اولنمشدر پس قسم اولده ثلث درجه وقسم ثانیده
نصف درجه وقسم ثالثده تمام بر درجه بر كونده قطع اولنور بولنمشدر والحاصل طوب زمینك بر درجه
مسافه سی حسبنا مذكور اوزره یوز بیك آدمدر آرتق دكلدر وایكی یوز بیك زراعدن زیاده دكلدر زیرا كه
بر ذراع ایكی قدمدر كه یارم آدمدر پس قاعدهٔ مرقومه یه صرف ذهن ایدن ارباب البابه تراب ومادن عبارت
اولان طوب زمینی هموار یعنی جبال وبحار فرض واعتبار ایله دائرا مادار خط مستقیم اوزره سیر ایدن
دوّار اتمام دورانینه نه مقدار زمانه محتاج اولدیغی ظاهر وعیان اولمشدر مثلا بلدهٔ طیبه ارضرومدن رفعت
لزوم بو امر موهوم اولان ذهاب وتقدم ایچون مبدأ معلوم ونشان مرسوم فرض اولنوب طوب زمینی
طولا سیر ودور ایتمك نیتیله بر كسه بلده مرقومه دن حركت وغربه عزیمتله طوقاتدن واناطولیدن
استانبولدن وروم ایلندن وفرنكستاندن مرور وینكی دنیادن عبور ایدوب سیر شمس طلوع اولادق
چیندن وماچیندن واصل اولور فعلی هذا آندن وهنددن وسنددن وتركستاندن وسمرقندن وبخارادن وتیراندن
روان ایله نصف جنوب بحر خزردن عبور ایله ایالت كنجه وروان دنینه بلده ارضرومه واصل اولور وبو مرادی
حاصل اولور پس بو كیمسه یه نسبت غربدن كیدوب شرقدن كلمش اولور كذلك طوب زمینی عرضا سیر
ودور ایتمك مراد ایدن كسه بلده مزار ارضرومدن چقوب شماله عزیمتله قره دكزك ساحل شرقیسندن
قاشق وابازه وازاقدن ومسقو ودیاردن وكشف جدید اولان نوه زمله یرلرندن مرور وشمس
منیر بروج شمالیه ده ایكن قطب شمالی آلتندن عبور ایله بزه نسبت طباطبا وتحت الارض سیر ایدرك شمس
منیر بروج جنوبیه ده وارد قده قطب جنوبی یه واصل اولور فعلی هذا اندن بحر محیط ایله عبور وحبش
مملكتندن ویمندن ومكهٔ مكرمه دن ومدینهٔ منوره دن وبادیه دن مرور ایدوب موصلدن بنه بلدهٔ
طیبه مزار ارضرومه واصل اولور بو مرادهم حاصل اولور پس بو كسه شمالدن كیدوب جنوبدن كلمش اولور
بو تقدیرجه طوب زمینی طولا وعرضا بو طرز ایله سیر ودور ایتمك ضابطهٔ مذكوره مقتضاسنجه مشی
معتدل بر ایله اولورسه تماما دوری بیك سكسان قوناق اولور ومثلا سوار مجردك سیری كبی سریع اولورسه
بیوز یكرمی قوناق اولور واولاق كبی سرعتلی منزل ایله سیر اولنورسه اوچیوز التمش كونده تماما طوب زمین بر مقتضای علم هیئت
وحتی هندسه خط مستقیم اوزره دائرا مادار سیر ودور اولنمق ممكندر دیمشلردر والله اعلم بحقیقة الحال

نوع خامس

ربع مسكونك مثلثات بروج ایله سبعهٔ سیاره نك منسوب اولان بلاد وجهاتنی واهالیسی اطوار
صفاتن بیلدردی ای عزیز معلوم اولسون كه حكمای اسلام بو عالم كون وفساد ایچنده جاری اولان احوال
واثار حقیقتده تاثیر فاعل مختار ایله اولدیغنی اثبات ایدوب دیمشلردر كه اجرام اثیریه واوضاع فلكیه
عالم عناصرده امر حق ایله تاثیر ایدر حال بو كه موثر حقیقی انجق رب الاربابدر وافلاك ونجوم آلات
امثالی اسبابدر وبو عناصر وموالیدك افلاك ونجومه ارتباط وانتسابی واردر كه اقالیم سبعهٔ حقیقیه
ترتیب مذكور اوزره سبعهٔ سیاره یه منسوب اولدیغندن غیری ممالك وبلادك هر بری اون ایكی
برجدن برسنه علاقه وارتباط اثبات اولنمشدر وبو علاقه بلادك مثلثات بروجه نسبتی بولنمشدر
ومثلثات بروج بلاده كندی فصلنده تفصیل اولنوب دورت مثلث بولنمشدر اما اولكی مثلث بروج

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مذكره وناريه وشماليه در وجهتلردن شماله تبو آره سی بوكا نسبت بولنمشدر • بو بروج مذكره بیوت شمس ومشتری ومریخ اولمغله بو مثلثك مدبرى كوندز شمس وكیجه مشتریدر • وایكنجی مثلث بروج مؤنثه وترابیه وجنوبیه در وجهتلردن جنوب ایله صبا مابینی بوكا منسوب اولنمشدر • وبونلر بیوت زهره وزحل وعطارد اولمغله بو مثلثك مدبرى كوندز زهره وكیجه عطارددر • واوچنجی مثلث بروج مذكره وهوائیه وشرقیه در شمال ایله صبا میانی بوكا نسبت قیلنمشدر • وبونلر بیوت زحل وعطارد اولمغله بو مثلث مدبرى كوندز زحل وكیجه عطارددر • ودردنجی مثلث بروج مؤنثه ومائیه وغربیه در جنوب ایله دبور آره سی بوكا منسوب اولمشدر • وبونلر بیوت زهره وقمر اولمغله بو مثلثك مدبرى كوندز زهره وكیجه قمردر • كذلك ربع مسكونی دخی مثلثات بروجه مشاكل درت قسمه اعتبار اولنور • هر بر قسم بر مثلثه نسبت قیلنمشدر • اما قسم اول آوروپا نامیله تسمیه اولنان غرب وشمال آره سی اولمغله اولكی مثلثه منسوب بولنمشدر • وبونده ساكن اولان طوائف وامم اولكی مثلثده اولی ریاست سببیله امورك اكثرنده جری وسركش كورنمشدر • واغلبی استعمال سلاح وسمت سیاسته مائل وتعب ومشقته متحمل لطیف ونظیف بولنمشدر • چونكه كیجه مشتری ومریخ تدبیرنده مشتركدر ومثلثك اجزای متقدمه سی مذكر واجزای متاخره سی مؤنثدر • بوقوم اكثریا عورتلری ارنه تغافل اوزره اولوب غیور اولمازلر ونسوانه زیاده غلمانه رغبت ایدوب كناه بلمزلر خصوصا انكلیز ونجه برج حمل وكوكب مریخه مشاكلدر • انكچون سكانی وحشی ومتهور اولوب اخلاقی سباع اخلاقنه مماثلدر • وبلاد روما وبلاد فرنسا واول اطرف برج اسد وشمسه نسبت اولنمشدر • واول علتدن اكثر خلقی اهل ریاست بولنمشدر • وبلاد اسپانیا وبلاد پورتقال قوس ایله مشتری یه منسوبدر انكچون اهالیسی عموما خلیق ونظیف ومحبوبدر • وبونلردن صكره وسط مسكونه قریب اولان روم ایلی واستانبول اطرافی وكرید وقبریس واسیای صغری سواحلی یعنی اناطولی وآق دكز ایله قره دكز نهایتلری مابینی كرچه مثلث اولك حدودینه داخلدر لكن ایكنجی مثلثه مشاكلدر • پس بونلرك تدبیرنی زهره وعطارد مشترك اولمغله ساكنلرینك اكثری اصحاب سیاست وارباب ریاست واهل فهم وفراست ومائل علم ودراست اولوب بری برینه قریب وصحیح المزاج ولطیف وصلوت وسیرتی معتدل بولنمشدر • ومدبری زهره اولمغله موسیقی یی سوب آنك لذتی الورلر • وعاشق مشرب وغریب دوست اولورلر خاصه استانبول برج جدی ایله كوكب زحله مشاكلدر • انكچون كباری ملك وریاسته نائلدر • واما قسم ثانی آسیا نامیله تسمیه اولنشدر • واول شرق وجنوب آره سی اولمغله آنك بلادی ایكنجی مثلثه نسبت قیلنمشدر • چونكه بو مثلثك مدبری كوندز زهره وزحلدر • ساكنلری بو كوكبلره عظیم اعتبار ایدر بولنمشدر • مشاكله كوكب زهره مقتضاسنجه بونلرده سماع ورقص وحركت • وجماع ونسوانه حرص ومحبت غالب اولوب لباس وبساطلرینه نقش وزینته طالب وبدنلری تدبیرنه رفاهیت وشهوته راغب اولمشلردر • وذكوره میل ایتمیوب نسایه مشابهت اوزره اولوب عظیم التفات ورغبت قیلمشلردر • ومزاج وطبیعتلرینه غلبه حرارت بولمشلردر لكن تدبیرده زحلك اشتراكی اقتضا ایدر كه نفسلری مؤثر وقوی وبوكلری شجیع وشدید وهمتلری عالی اوله • وبو قسمك بو مثلثه مشاكله كلیه سی حكمی بودر لكن اجزاسنك دخی علی الانفراد نسبتلری احكامی بو طرز ایله دركه • بلاد عجم برج ثور وكوكب زهره یه منسوب اولدیغیچون اكثر خلقی منقش لباس كیوب منقش بیوتلرده منقش بساطلر بسط اتمشلردر • حتی قیصلری دخی ساده دكلدر • وعراق ایله رجله مابینی وبغداد اطرافی سنبله وعطارده منسوب اولمغله خلقنده اصحاب

رصد واهل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

رصد واهل علم چوقدر • وهند وسند جدی وزحله مشاکل اولمغله اکثر خلقی بدکونی وبدروی وبد
خوی وچرك آلود وکنود وعنود اولورلر • وسط معسکون اولان ممالك قدس وشام وحجاز ویمن
وجمیع جزیرة العرب اولکی مثلثه مشاکل قیلنمشدر • پس بونلرك مدبری مشتری ومریخ وعطارد
بولنمشدر • انکچون اکثر خلقی اصحاب تغلب وارباب تجارت اولمشدر ومکر وحیله وجبن وتکاسل
ونهاون ادراك شاننه کلمشدر • وعربستانك معموریدیلری قوس ایله مشتری یه منسوب اولمغله اول
دیارلرك اکثری رخص ورخا اوزره در • واما قسم ثالث سقمونیا تسمیه اولنان شرق وشمال سمتی بولنمشدر •
وبو قسم اوچنجی مثلثه نسبت قیلنمشدر • وکورجستان وداغستان وماوراء النهر اعنی توران وترکستان
بو قسمدن بلنمشدر • وبونك مدبری زحل ومشتری وعطارد اولمغله اکثر خلقی حلیم وسلیم وپرحکمت
وفطنت واهل طهارت وعفت مشاهد اولنمشدر • خاصه بلاد آذربیجان جوزا وعطارده منسوب
اولمغله اکثر خلقی حرکت ومضرت وخیانت اوزره بولنمشدر • وماوراء النهر سمتلری دلو وزحله منسوب
اولمغله اکثر خلقی وحشی وغدار بلنمشدر • واما قسم رابع افریقا تسمیه اولنان غرب وجنوب آره سیدر
وبو قسم دردنجی مثلثه منسوب اولنمشدر • بونك بلادی اولا اراضی مصر وممالك سودان ومغرب
کبی شمالی بولنمشدر چونکه بو مثلثك تدبیرنده کوند زمریخ وزهره مشترکدر • خلقنك ملوکی
امورینه عورتلو مداخله دن خالی دکلدر • رجاله نسا اکثر اموره اختلاط اوزره اولوب برعورتی
برقاچ کمسه تزوج ایدوب • ارلری زنی نساده کزرلر • واکثری کاهن ورمال اولوب ازارلر • خاصه سواحل
بحر روم سرطان وقمره منسوب اولمغله اکثر خلقی اهل تجارت بولنمشدر ودیارلری حصب ورخا اوزره
اولدیغی بلنمشدر • واقصای مغرب سمتلری عقرب ومریخه منسوب اولمغله خلقنك خلقی اوصاف سباعه
مشابه اولوب اکثر خصومت ایدوب بری برینی قتلدن تحاشی ایتمزلر وممالك صعید وحبش تدبیرینی
زحل ومشتری وعطارد مشترك اولمغله اول دیارك خلقی عبادات مختلفه اوزره اولوب موتالرینه
تعظیم ایدرلر • وخارجدن کلن حکامه تابع وتسلم اولورلر • ونسوانه عظیم رغبت ایدوب جماعه
غایت حریص ومشغول اولورلر • وبونلر نفوس ضعیفه اصحابی جبان وذلیل قومدر • خاصه بلاد
مصر واسکندریه جوزا وعطارده منسوب اولمغله خلقی فهم وادراك اصحابی اولوب اسرار مکتومه
استخراجنه وعلوم غریبه تعلمنه بغایت مائل بولنمشدر • وممالك حبش اسطرلاب ایله وزحله منسوب
اولمغله خلقی اکل سمکه مائلدر • وعیش وعشرتلرنه هلیم کبیدر • سبحان الله زهی مسبب الاسباب جل شانه •

نوع سادس

زمانك اون ایکی حیوانك اوصافی اوزرینه دوران ایدوب هر سنه برینه مشاکلتله تبدلات تبدلات
وجه ارضده اولان تأثیراتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که حکمای هندستان زمانك اون ایکی حیوان
اوزرینه دوران ایدوب یلده برینك خلقیله متصف اولوب اهل جهانه بیلار حقیله سرایتی بولوب
تجربه وامتحان ایله احکام تأثیراتن اثبات ایتمشدر • واهالی ترکستان عموما اکا اعتبار ایدوب احکامیله
کتمشلردر • انکچون احکام زمانه یه سال ترکان اسمیله تسمیه ایتمشلردر • پس احکام زمانی
بیان ایدن منظومه مزبورنك تحریر اولنمق مناسب کورلمشدر • نظم

الله آدی خوش ایشدر اولیدر
فخر کونین وآلیته بدوام
حقی دایر سال تورکی نظم ایدم
حکمانده هنجه بیل انف

هردم الله دیان کشی ولیدر
بعد اسم الله حمد وصلات
نسبت وحکمی زمرینه یتیدم
حکما قولن اعتقاد ایدم

حمد لله دخی صلات وسلام
سال تورك اولدی سکسان ایکی ایام
جمله احکام سال تورکانه
همده کلی یلان دیوب کیدم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اكثر احواله واقف اولمشلر
اوت ایکی جانورله قائمدر
فاره در پس بقرله قپلاندر
مرغدن سکلمه خوك اولاویوندر
ماه آزرده اولکه التمش و چار
سال هجرتك جرینی طرح اودم
باق بو تاریخ هجرتده او سال
صکره اون ایکیشر ایدوب اسقاط
قنقی حیوانده آخر اولسه همان
دورداى اورتاسی وراى اخصامی
بو بلسه بر کسنه طوغدیغی سالی
اوسط سالده چقه یاغشلق اولور
قیشی درهم درازوهم سرماء
زیده اولور زیاده خوب خصال
اخر سالده طوغسه بگ کرداره
جوغ اولور هم صدا عن زاری
قیشی مشتد اولور قیتی کوتاه
غیر ایله ایشنه اولور مشغول
اخر سالده طوغسه پیوسته
خلقه دوشر علاوتله غضب
اختلاف ملوك اولور او زمان
کشتی یه افتا اوله دریاده
اول ییلك اولنده طوغان اوشاق
اخرنده جبان وکاهل اولور
صلح ایله طوله زمین و زمان
یازی یازجار فصلی خوب ونکار
اوسطنده طوغان اولور بختی
اوله حرب ایله فتنه لر بیدار
قیشی غایت دراز اولور دخی سرد
احمق و بدکهر اولور بدکار
چون کلور بو تیله سال یلان
قحط اوله هر کو کمانه غصه اولور و
اوسطی طوغان اوله بدا طور
ایله جنك حرب وفتنه ظهور
قیشی نرم و دراز اولور غایت

عقللر تجربه ایله بولمشلر
ییلده بر جانور خو ییله روان
صکره طوشان سمکله ییلاندر
بیلك یونت التمش لقدکه چونکه بو ییل
او توز اوج ییلده بر تداخلی وار
بلمك استرسن اولدیغك سالی
واقع اولانسنین روسدن آل
قاچ سنه قالسه قالورسه ویبشله
اول ییلك حاکمیدر اول حیوان
سال شمسیله در حجه نسبت حال
بلنور طبع و خوی واحوالی
اخر سالده فتنلر او یانور
فاره لر غلة ایدر یغما
اول ییلك اوسطنده طوغسه ولد
اولور اول هم حسود و هم مکار
فتنه لر اولور ملوك اولور غمناك
میوه لرهم صاوقدن اوله تباه
اوسطنده طوغان اولور پر نور
کوکلی غملی اولور تنی خسته
ناس چون نقض عهد اولور پیشه
ایصرن جانور جوغ اولور اوراان
قیشی قصه زیاده صاوق اوله
عالی همتلیدر یوزی یومشاق
چونکه طوشانیلی اولور وسعت
خلق صحتله بوله امن و امان
اول سالده طوغسه مالی اولور
اخری مکثر اوله هم وحشی
کندم و جو جوغ اوله هم ارزان
کیم زیان ایلیه اغجلره برد
اوسطنده طوغان حلیم و نرم
هر طعامك بهاسی اوله کران
اول سال طوغان اولور خاموش
اخری بد شکل اولور بدکار
صیفی خوش زرع و غله چوق اوله باللك
ابریشم میوه جنسنه آفت

سال تورکمان که دورد ائمه در
متصف اوله جمله خلق زمان
آنده آتدر قیونله میموندر
ایکی بیلك التمش اوچن دوری بیل
اولسه آزرده بس محرم هم
نسبتی قانقی جانور حالی
اول سما طرح قیل بنشاط
برسنه هر برینه باغشله
ییلبر اوج فصل اولى دوردای
ابتدای حلده اول سال
چونکه کلور سیچان فاره خوشلق اولور
جنك اولور نیجه لر دمه بیلانور
طوغسه مولود فی اوائل سال
دیدیلر اول ییلانجیلك خوی بد
چونکه بقر سالی کلسه بیماری
چارپانوعیته ایرشه هلاك
اول سالده طوغسه فقیر یا او غول
زیرك و خوبروی و هم مسرور
چونکه قپلانیلی کلور به تعب
بس حروشر جمله خوف و تشویش
زلزله اوله بعض صحرا اده
کوزه لر نهرلر صولی جوغ اوله
اوسطنده طوغار سمیز کامل اولور
جوغ اوله میوه لر هم نعمت
خوش قیشی معتدل بهاری بهار
بدخوی اولور و لی و غالی اولور
چونکه باهی ییلی کلور بسیار
کیم کثیر اوله بر قایله باران
اول ییلك اولی طوغان ناچار
اخری بد خوی اوله هم بی شرم
قیلیشی غایته نرم و قصه اولور
بلکلی سوزلری هم ایشلری خوش
چونکه کلور سال اسب باشر و شور
چارپایه ایریشه رنج و هلاك
اول سال طوغان جکر زحمت

هم اوهد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٨٥

هم اولور محبت وحکمت
چونکه سال غنم کلور غمناك
خیر واحسان سعی ایدن چوق اولور
اوسطنده طوغانلر آسوده
چوق اولور یان کیجی هم بیرسز
قیشی غایت قصیر وصاوغ اوله
لیك خندان وشاد اولور خوشخوی
سال مرغ اولسه خسته لك یوغ اوله
حامله زنلره ایرر آفت
اوسطی موزی خلق کا دشمان
هم عزیز اولور بهاسی هم کران
تیشی خفیف اولور میوه لر هم چوق از
اول بدکوی هم حریص واکول
چون کلور سال خوك اولور خسته
واقع اولور چوق اولور جنك ومصاف
خلق بروت بره قونا کوچه
اوله قیشی نرم وهم دراز او زمان
اوسطنده طوغار سخاوتلی اولور
خوش بو ترتیب ایله ایلدر دوران

اوسطی بخشی ایشلیلر خوشخوی
کشتیلر بحر ایچنده بوله هلاك
قیشی نرم ودراز اولور واقع
آخر اولنلر پلید وفرسوده
اول سنه خلقه چیقه ستملر اولور
عنب آز دیشلی بیجلر چوق اوله
اوسطنده طوغانلر اوله حسنی
غله ارزان میوه لر چوق اوله
اول سال طوغانلر حسن وجمال
آخرنده سخی سور مهمان
چوق اولور موت وقتل انسانی
مبشده امن وامان اولور شب وروز
اوسطنده طوغانلر ایده غوغا
مکر وایش بهر پیوسته
چوق اوله حنطه وشعیر قلیل
هم رعایا مشوش اوله قالیجه
اول سالده طوغنلر فرزند
آخرنده حلیم وراغب اولور
خلقی فهم ایلدکسه ای حقی

آخری غملی بدخوی وبدکوی
حرب اولور سرعت ایله صلحی بولور
اول سال طوغانلر اولور نافع
چونکه میمون ییلی کلور خیرسز
خسته لك اشتر ایله اسبی بولور
اول سال طوغانلر اولور بدروی
آخرنده طوغانلر اولور بی سود
قیشی نرم ودراز اولور غایت
اولور آز قسمتی فقیر الحال
چونکه ایت ییلی کلسه غله ونان
هم اوله دزد محیل شیطانی
اول سالده طوغنلر تمیز یا اوغور
آخرنده قناعت ایده وفا
پادشاهلر آرالرینده خلاف
آفت ایلر طوره هم تعجیل
چوق اولور آنده دزد طراران
اولور اول تیز خوی وخوش بیننده
هم اولور سال خنزیره دور زمان
ماسوایی یوغ انکله بول حقی

ایمدی بو مقامده فن هیئت قدیمه لی بو مقدار بیان ایله اکتفا قیلنوب
طول وعرض بلدان ودوائر مرسومه سی بونده تصویر اولنمشدر

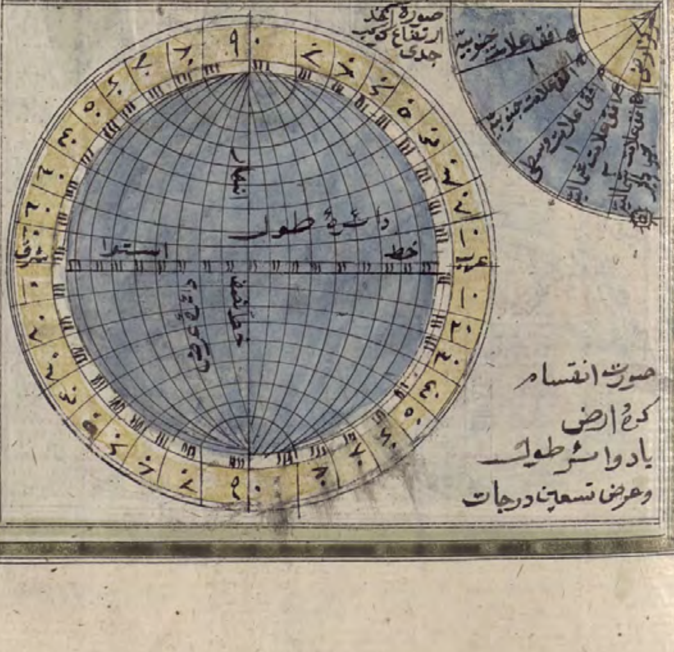

صورت انقسام
کرهٔ ارض
بادوائر طول
وعرض تسعین درجات

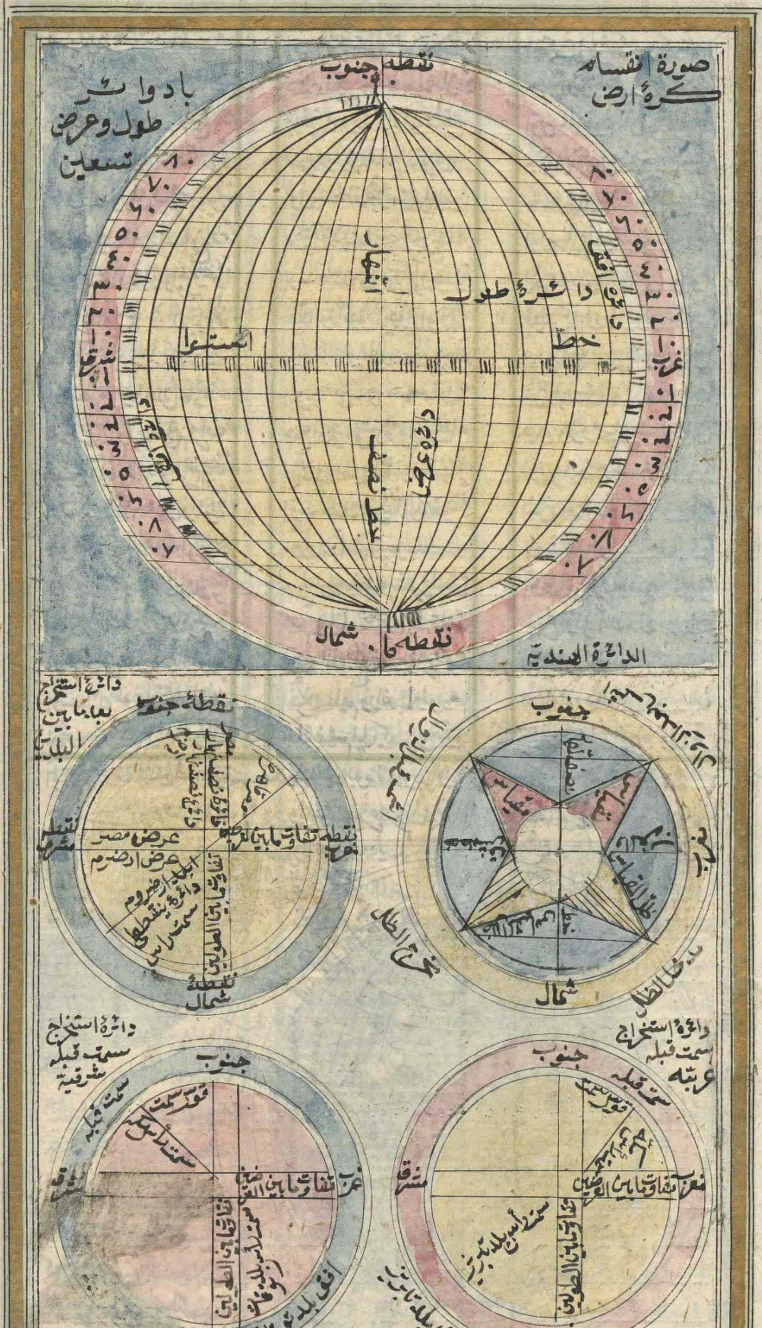

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

اشکال

٨٦

جدول اطوال البلدان المشهوره وعروضها مع ممالكها

اى عزيزم معلوم اولسونكه طول بلد محيط غربيدن جزائر خالداتدن وعرض بلد خط استوادن اعتبار اولنمشدر

اقليم	اسماء البلدان	الطول	العرض	اقليم	اسماء البلدان	الطول	العرض	اقليم	اسماء البلدان	الطول	العرض
مغرب	سوس اقصى	سه ل	كب ه		حلب شهبا	عى	له ك		دار الملك خزر	فه ك	لو ل
	فاس طنجه	ع ه	كب ه		انطاكيه	عاكو	له ل		دار الملك روس	فر ه	مح ه
	طرابلس مغرب	مه ه	كب لا		طرسوس	سح م	لو س		سقسين	فو ل	مح ه
اندلس	قرطبه	لح ابو	ل ه		ملطيه	عا ه	لز ه		بلغار	ص ه	مط ل
	غرناطه دار الملك	نزل	لزل		قسطنطنيه	نط ه	ما ه		ماثينا ور	صبه	مه ه
	اشبيليه	مه م	لز ه		ارزنجان	عو ه	لح ه		سر من راى	صا ه	مد ه
سودان	دار الملك حبشه	سه م	ط ل		ارزن الروم	عز ه	لط م		كوفه مشهد امام اعظم	عط ل	لا ل
	دارقله	نح م	يد ل		سيواس	عا م	لط ه		مداين	فب ه	لج ه
مصر	اسكندريه	سامه	ل ح		جزيره ابن عمر	فح ه	لو م		بغداد	فج ه	لج ه
	مصر قاهره	سح ك	ل ك		رقه	ع يه	لو ه		واسط	فا ل	لب ك
	دمياط	سح ل	لا كه		ماردين	عو ه	لز ه		بصره	فد ه	ل ه
يمن	قلزم	سله	كط ل		نصيبين	عه ى	لز مه		عبادان	فد ه	ل ه
	صنعا يمن دار الملك	عره	يدل		سنجار	عو ه	لو ه		شابور	فو له	ل ه
حجاز	عمان	غاه	يد ك		موصل	عز ه	لد ل		كازرون	فز ه	كط يه
	مكه مكرمه	عزى	كا م		آمد دياربكر	ع م	لح ه		فيروزآباد	فو له	كح ى
	مدينه منوره	عه ك	كه ه		ملازجرد	عط ه	لح م		شيراز	فح ل	كط لو
بحرين	طائف	عزل	كا ك		اخلاط	عط ه	لح مه		يزد	فط ه	لب ه
	يمامه	قسل	كح ه		ارجيش	ف ه	لط ه		حلوان	فا م	لد ه
	لحسا	فح ل	كد ه		وان	مح ل	لز ه		سهرورد	فح ك	لو ه
	قطيف بحرين	عو ه	كد ه		آخ	مه ه	ما ه		نهاوند	فح يه	لد ك
شام	قدس شريف	سو له	لا ن		خوى	مه ه	لز ه		همدان	فح ل	لو ه
	عسقلان	سو ل	لح		روميه	مد ه	لب ه		كرخ	فد مه	لد ه
	رمله	سو ن	لب ى		مرند	مو ه	لز ك		قزوين	فه ه	لز ه
	طبريه	سح ه	لب ه		نخجوان	نح ه	لح ل		اصفهان	فو ه	لح ل
	صيدا	سح ل	لب م		مراغه	مح ه	لو ه		كاشان	فو ه	لد ه
	طرابلس شام	سط ه	لد ه		تبريز	نح ه	لح ه		رى	فو ك	لط ل
	دمشق	ع ه	لج نه		اردبيل	نح ل	لح ل		جيلان	فى	لز ه
	بعلبك	ع مه	لج نه		تفليس دار الملك	نح ه	مح ه		ساريه	فح ه	لز ه
	حمص	ع مه	لد ه		شماخى	فا ل	م ى		استراباد	فط له	لو ه
	حما	س ل	له ه		باب الابواب	فط ه	مه ه		جرجان	ص ه	لو ن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

الاقليم	اسم البلاد	الطول	العرض
خراسان	بسطام	فطل	لوی
	نیشابور	صاحا	لوکحا
	طوس	صاحا	لرحا
	روزن	صحل	ل ك
	هراة	صه ک	لدل
	سرخس	صحا	لرحا
	فاراب	قحا	عله حا
	بلخ	واحا	لول
خوارزم	بدخشان	قدلد	لزی
	خوارزم دارملك	صدل	مس
	کاخسکات	صدحا	مالو
ماوراء النهر	بخارا	ضرل	لطل
	سمرقند	صطبو	لطل
	نسف	مح حا	لطحا
	طراز	صطن	مدلا
	خجند	قدحا	ماحا
	کاشغر	قول	مدحا
ترکستان	ختن	قرنیش	مبحا
	خطا	قحا	موحا
	خانبالغ	قکلط	موحا
کرمان	هرموز	صبحا	له حا
	نرشیر	صبل	لطن
مکران	دارملك مکران	صوحا	کزل
سند	منصوره سند	قه حا	له ل
هندستان	سومنات	قجا	لوحا
	مولتانی	قرله	لطه
	قندهار	قرم	لح حا
	فتوح	قه ن	لوله
	سرندیب	قل حا	ی حا
تبت	تبت	قی حا	م حا
	کشمیر	قح حا	له حا
	لاهور	قح حا	لح حا

الاقليم	اسم البلاد	الطول	العرض
اناطولی	اق سرای	سح حا	لح حا
	قره حصار	عدحا	لطحا
	قیصریه	عدحا	لطحا
	اقشهر	سطحا	لطله
	اماسیه	ع حا	م حا
	صامسون	سطحا	م ح
	توقات	عاحا	لطحا
	قسطمونی	سه حا	م ع
	سینوب	سطل	م له
	طرابزون	سوحا	م ل
روم ایلی	بروسه	نطحا	ماحا
	بولی	سححا	ماحا
	دیوریك	سدحا	لطم
	کلیبولی	س به	ماحا
	سلانیك	نرل	م ن
	اوسکوب	نحا	مرحا
	صوفیه	نه لب	ع ل
	سمندره	نعحا	ع حا
	بلغراد	نح حا	مدحا
اناطولی	ازنیق	ساحا	ماحا
	مغنیسا	ع حا	لح حا
	تیره	نح حا	لزل
	جزیره مدللی	نه حا	لطحا
	جزیره رودوس	ندل	لوحا
	جزیره ساقز	نه ل	لح حا
روم ایلی	ادرنه	نرل	مرحا
	سلوری	نطل	ماح
	یانبولی	نح حا	مرحا
	انابولی	س حا	ماحا
	نیش	نول	مح ل
	سلستره	س لخ	مدحا
	تجه الاحصا	مدحا	مح حا

الاقليم	اسم البلاد	الطول	العرض
قریم	اق کرمان	سوسه	مح حا
	کفه	ع حا	ماحا
[illegible]	ازاق	سه حا	مح حا
	ونديك	لحل	مه حا
	روم پاپا	له ل	مرحا
	جنویز	کطحا	مح حا
	یودین	شل	مرك
	پیپیچ	ن حا	مح حا
اناطولی	قبرس	نطمح	له حا
	قونیه	سه حا	لح حا
پورتقال	پورتقال	له حا	ن حا
[illegible]	مدینه	ع له	مح م
	جزیره تون	ک حا	سح ن
	دبید	عدل	نه حا
	کوپای روس	صوحا	ع حا
[illegible]	قزل الما	صحا	له حا
کرمان	سیرجان	صدحا	ل حا
	تیرماشیر	صدحا	لا حا
	سرخ	صسحا	لطحا
	کیج	صحا	لطحا
فارس	بیضا	غ حا	ل حا
	مهرویان	فوحا	ل حا
	تستر	فرحا	لا حا
	رطیب	فهحا	لح حا
عراق	سلطانیه	فوحا	لطحا
	ابهر	فحه حا	لر حا
	جام	صدحا	لوحا
	طلبیس	صح حا	لح حا
شیروان	روان	فرحا	لطحا
	باکو	فه حا	ماحا
	ابدلیس	ف حا	لن حا
	تمت البلدان		

شکل

٨٧

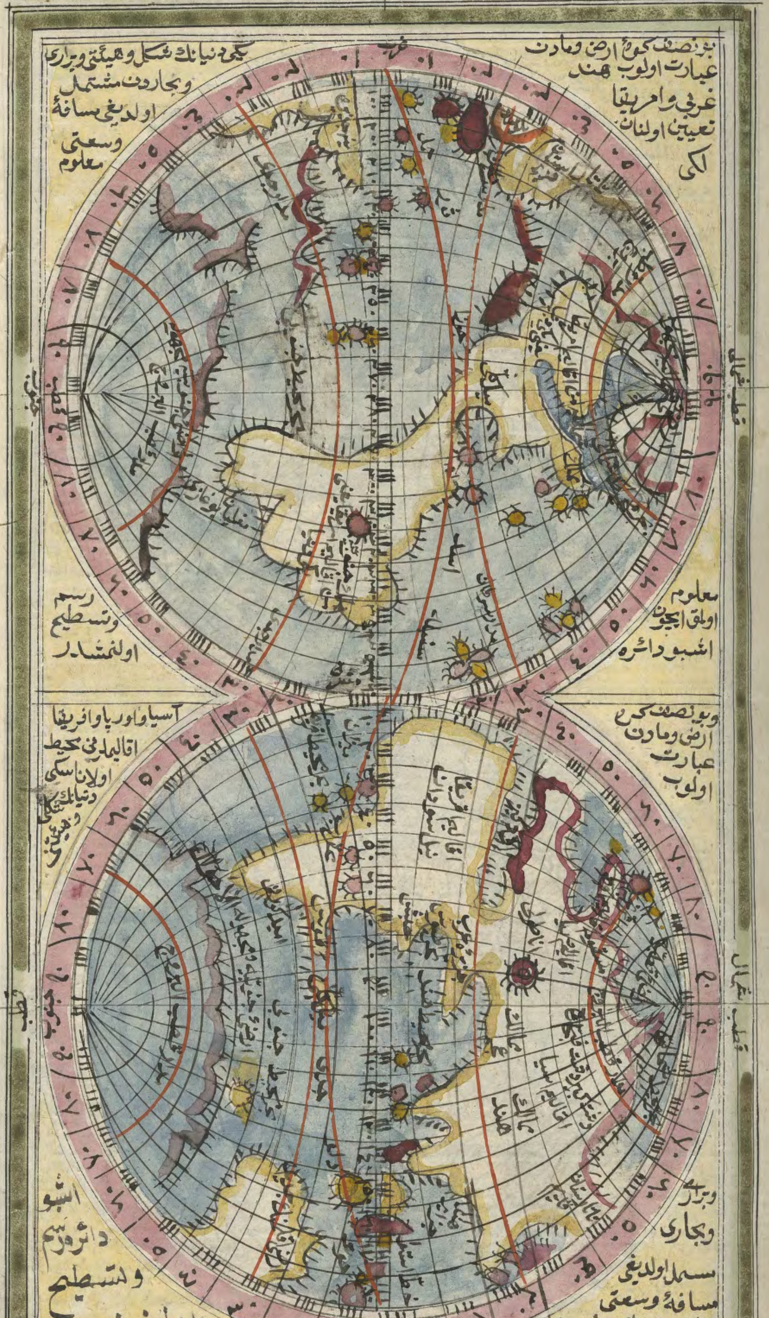

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

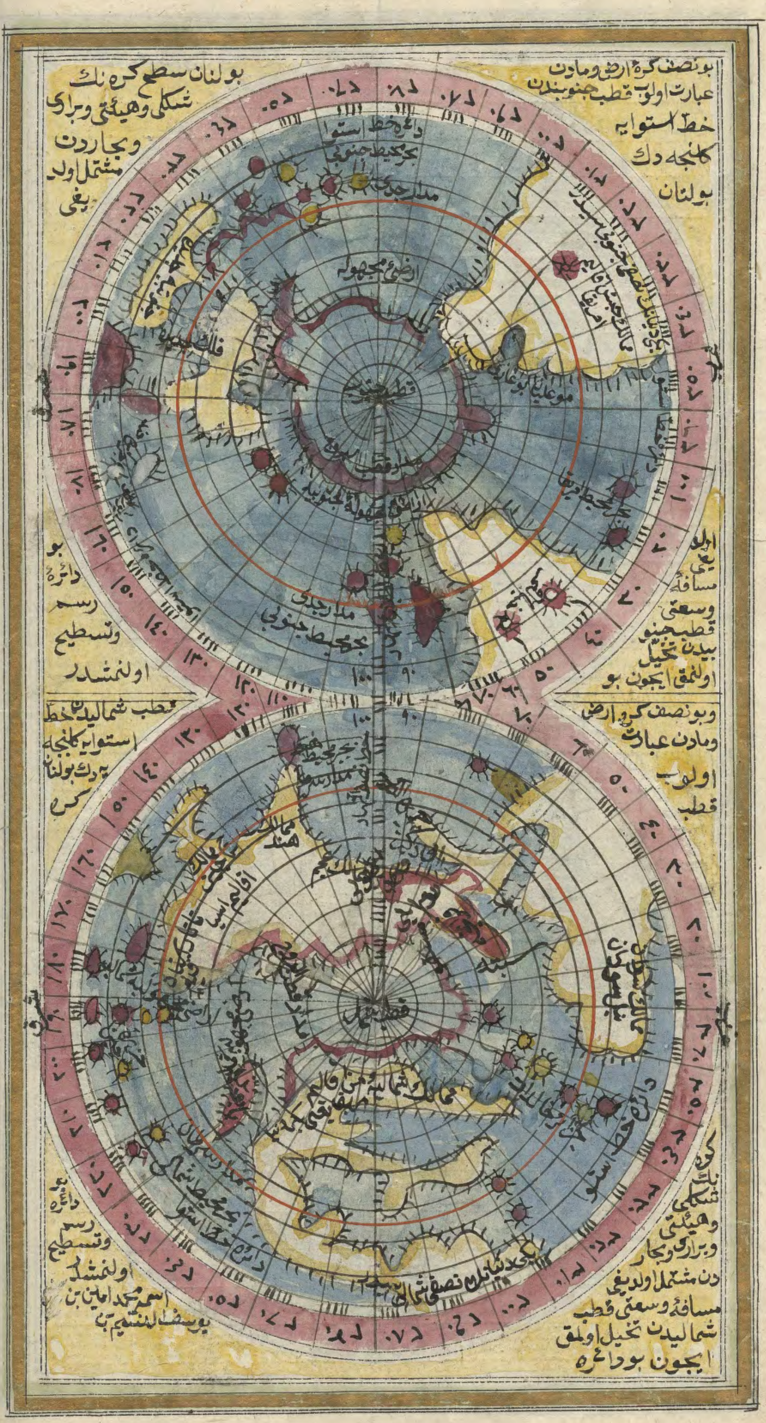

فصل تابع هيئت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل تاسع

هیئت جدیده نك شهرت بولدیغی وقواعدی سهل ومقتصر اولدیغی وارضك دورانیله حركت قیلدیغی ومحور ارضك محور عالمه موازی وقطبی قطبنه محاذی اولدیغی واهل هیئتجی بیدونی اثبات قیلدیغی وكواكب سیاره نك بو هیئته نسبتله اقامت ورجعت واستقامت بولدیغی وبو هیئت جدیده یه اعتراضلر صادر اولوب جمله یه بو سمتدن جواب اولدیغی وصانع فلكیاتده اهل هیئت اختلاف قیلدیغی طقوز نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول بو هیئت جدیده نك مشهور اولوب اعتبار بولدیغی بلدر رای عزیز معلوم اولسونكه علم حكمت اربابی وفن هیئت اصحابی اولان حكمای پیشین وپسین دقت آیین كرات اجرام اثیریه واجسام عنصریه دن مؤلف وملفف اولان كره عالمك كنه وماهیتنی وشكل وهیئتنی وترتیب اوضاع واطوارنی وكیفیت حركات وسكناتك وسائر احوال نهانن كشف وبیان ایلدكلرنده ایكی مذهبه ذاهب اولوب جمهور حكما رأی رزینی اصابت قرینلری اوزره برینی اختیار ایدوب آنده قرار ایتمدیله هیئت قدیمه نامیله شهرت بولمشدر وبو مذهب مختار اولان هیئت قدیمه دركه معرفت نفس وتفكر صنع باری ایچون بو معرفتنامه ده بو آرایه كلنجیه دك تحریر وبیان اولنمشدر واما مذهب ثانیه میل ورغبت ایدن فرقه حكما ایلرینه كوره نار دن عبارت اولان آفتاب عالمتابی جمله عناصرك كلی وجمیع اجرام واجسامك مركزی اولمق اوزره ناحاق وسط عالمده محاط وساكن وضع ایدوب طوپ زمینی شمسك حولنده سیاره دن بری كبی متحرك ودوار وسمواتی بر حال اوزره ساكن وبرقرار فرض واعتبار ایتمشلردر بعده بین الانام بو رأیلرینه نظام وسداد ویرمكه واستحكام ویرمك ایچون سعی واهتمام ایتدكجه ساده دل اولان عوام انلره طعن وتشنیع طاشلرین اولدركه زیرا كه آنلر عوامك عقل وادراكنه مخالف ورؤیت ابصار بینه مغایر اولان حركت ارضه قائل اولدیلركه ایچنابت ناسدن انواع برودت وبعض وخشونت بولدیلركه لكن بو جمله ایله بله زمان قدیمدن متأخرین ایامنه كلنجیه دكین سلك سنینی وازمنه ده منسلك اولان قرونك جمله سنده حركت ارضك قائلی منقطع ومعدوم اولمیوب افلاطون شم نشین ده خم اولخرعم نحر حركت ارضه قائل وبو رأیه ذاهب اولمشدر فعلی هذا تطاول ادوار ومرور دهور واعصار ایله ارصاد متوالی اولوب احوال فلكیات ضبطنه تقید اولنوب متأخرینك زماننده قوانین وآلات ارصاده زیاده اهتمام وتجاریب ومشاهدات والتزام ایله اصطلاح الافلاك نظام بولوب اولدقجه بو مذهب ثانی بر مرتبه رواج بولمشدر كه اكثر متأخرینك مقبولی اولمغین اولوب هیئت جدیده نامیله شایع ومشهور اولمشدر حتی بو رأیه ذاهب اولانلر هیئت عالمه تقلید ایله وبیوت وسطوت وصوامع وجوامع ونار ایقاد واشعال ایله لرایعش انجق غفلت اولنمسونكه احوال مرقومه اعتماد واعتقاد ایتمك امور دینیه ولوازم یقینیه دن دكلدر زیرا كه طوپ عالم هرنه شكل وهیئتده اولورسه اولسون واجرام واجسامك تركیبی هر كیفیتده بولنورسه بولنسون وبو چرخ فلك هرنه تقریب ایله دونرسه دونسون همان عالمك حدوثنی انكار محال اولمدیغنده وبو هیاكل بدیعة الاشكال بر صانع متعال جناب ذو الجلالك صنع بركالی بولندیغندن غیری خیال امر محال اولدیغنه اعتماد واعتقاد ایتمك لوازم دینیه وامور یقینیه دندر وحكمالك بو وجوه ایله جهانك سیر اصانع جهانك عجائب صنعتندندر وبو عالمه نظر ایله نظر اولنورسه اول جهتله دوران اخلاق عالمك قدر تندندر

نوع ثانی

هیئت جدیده نك قواعد اساسی ومضبوط اولدیغی بلدر رای عزیز معلوم اولسونكه اهل هیئت جدیده دیمشلردركه ابتدا بو شمس منیر بر كوكب ثابت بولنمشدركه مركز عالمده وسط اولمق اوزره محاط وساكن وضع اولنمشدر شمسه قریب اولوب جرم شمسی حاوی بولنان دائره عطاردك دائره سیدركه آنده كوكب عطارد شمسك حولنده

سیر و دوران ایدوب اوج آیده تمام دائره‌سنی قطع ایلدیکی کورلمشدر. بعده دائرهٔ عطاردی احاطه ایدن دائره
زهره‌نك دائره‌سیدر که زهره زهرا دائره‌سنی سکز آیده تماما قطع ایدر بولنمشدر. بعده دائرهٔ زهره‌یی
محیط اولور بر دائرهٔ واسعه اثبات اولنمشدر که کرهٔ ارض عنصر ماء و هوا ایله محاط اولوب انلر ایله معا
کوکب مثالی اولدی دائرهٔ واسعه‌یی بر سنه‌ده تماما طی ایدبیلمشدر. و بو دائرهٔ عظیمهٔ مرقومه اوزرنده
جرم ارضك جولانی دائرهٔ قمر تعیین اولنمشدر. و قمر دخی ارضی کندیسنه مرکز ایدینوب جولانیله سیر
و دوران ایدوب بر آیده تمام کندی دائره‌سنی قطع ایده بولنمشدر. بعده دائرهٔ مریخ دائرهٔ عظیمهٔ ارضی
محیط اولوب کوکب مریخ ایکی سنه‌یه تقریب زمانده کندی دائره‌سنده بر دوره‌سنی تمام ایده بولنمشدر.
بعده دائرهٔ مریخی احاطه ایدن دائره مشتریدر که کوکب مشتری اول دائرهٔ مخصوصه‌سنی اون ایکی سنه‌ده
قطع ایده مشاهده ایده قلنمشدر. بعده دائرهٔ مشتری‌یی محیط اولان دائرهٔ زحلدر که اول کوکب اول
دائره‌سنی اوتوز سنه‌ده قطع ایدر حسابا اولنمشدر. و بو کواکبك غیری دائرهٔ عظیمهٔ ارضده ذکر
اولندیغی وجه اوزره قمر ارضی مرکز ایدینوب جولانی سیر و دوران ایلدیکی مثال درت کوکب
مشتری‌یی و بش کوکب زحلی مرکز ایدینوب دورت مشتری اطرافنده و بشی زحل جولانیده جولان
و دوران ایده کورلمشدر. و بو کواکب تسعهٔ متأخرین زماننده رصد اولنمشدر. و اسماء جدیده ایله
بونلره قمر حکمی تسمیه قیلنمشدر. و بو جمله‌دن صکره دوائر مرقومه‌نك جمله‌سنی محیط اولان فلك
ثوابت سماء ذات البروج بلنمشدر. و انك تحتی واسع الفضا لا یعد و لا یحصی کواکب ثوابتله مزین بولنمشدر
و ثوابت مرقومه‌دن هر بری عظیم الجرم بر شمس مانندی اولوب مرکز عالمك موضوع و محاط آفتاب
عالمتابك بیان اولنان طور و طرزی اوزره ثوابتدن هر برینك جرمی جولانی نتیجه کواکب
سیاره جولان و دوار اوزره اولدیغی رصد لر ایله بلنمشدر. و بونلر همه کوره هیئت
عالمی تخییل ایجون وضع اولنان اشکال دوائر بو فصلك ختامنده تأخیر اولنمشدر.

نوع ثالث

آفتابك جولانی ارضك کیفیت جولان و دورانی بلا برای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت
جدیده دیمشلردر که اولا کرهٔ ارض کندی دائرهٔ عظیمه‌سی اوزرنده حرکتیله غربدن شرقه حرکت ایدوب
دائرهٔ بروجی بهر یوم ترتیبا اوزره قطع ایدرك تدریج ایلدکیدر سنه تمامنده اول دائرهٔ عظیمه‌سنی
تمام برکره دور ایدر بلنمشدر. و ثانیا ارض اول حرکت سنویه‌سنده ماعدا اینه غربدن شرقه کندی
محوری اوزرنده حرکت وضعیه ایله دور ایدوب بهر یوم یکرمی درت ساعتده بر دوره‌سنی تمام
ایلدکی حسابا اولنمشدر. و لیل و نهارك تبدلی راست ارضك بو حرکت یومیه‌سنه بولنمشدر.
فعلی هذا ارض حرکت یومیه سبیله غربدن شرقه حرکت ایلدیکندن بزه نسبت شمس جمله کواکب
حرکت یومیه ایله شرقدن غربه حرکت ایلدکی کورنمشدر. و ارضك بو ایکی حرکتنك مثالی بودر که
بو کرهٔ مجسمهٔ صحیحة الاستداره بر صحرای مستوی السطحده القا اولنوب مدحرج فرض اولنسه
اول کره مدحرجا اول صحرای مستوی‌نك طولا میدانی تماما طی ایلدکجه کندی محوری اوزرنده
حرکت وضعیه سبیله دوران ایدوب طولانیه‌دن خالی اولمدیغی کبی کرهٔ ارض دخی کندی دائرهٔ عظیمه‌سنده
غربدن شرقه حرکت واسعه ایله فلك بروجك مباینی تماملیه قطع ایلدکجه کندی مرکزی جولانیده
کندی محوری اوزرنده دونوب تمام طولانی بولنمشدر. چونکه ارض شمس ایله فلك بروج آره‌
سنده واقع بلنمشدر. پس ارض هر برجك برینه محاذات ایلسه لاجرم اول وقتده شمس اول
برجك مقابلی بولنان برجه کلور بلنمشدر. مثلا ارض حمل ایله شمس آره‌سنده بولنوب محاذات

جلد ایکی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٢

حمله ایکن ابتدا شمسك مقابلی اولان میزانده بولنمشدر • كذلك ارض سرطانده اولدقده یعنی
محاذات سرطانه کلدکده ابتدا اولدیغنده شمس مقابل سرطان اولان جدی برجنك مشاهدی اولنمشدر •
والحاصل ارض بروج شمالیه نك برینه محاذات ایلدکده اولوقت ابتدا اولدیغی زمانده شمس دخی بر برج
شمالیه نك مقابلی بولنان بروج جنوبیه نك برنده کورنمشدر • وعکسی دخی بو قیاس ایله بلنمشدر •
وشمسك بروج شمالیه ده سکز طقوز کون قدر زیاده اکلنمسی ارضك بروج جنوبیه ده • اول قدر
زمان عوق اولنمسندن بولنمشدر • زیرا که ارض بروج جنوبیه محاذاتنده تحرکت ایدرایکن دائرهٔ سنویه سی
بر مقدار توسیع ایتمکله دائره سنك نصف جنوبی سنك زیاده جهة مکث ایتمك لازم کلدوکی بلنمشدر • والله اعلم بحقیقة الحال

نوع رابع

کرهٔ ارضك محوری کدائرهٔ سنویه سنك اوزرنده معدل نهارك محورینه موازی وقطبلری قطبلرینه محاذی
اولدیغی وانکله ساعات لیل ونهار مختلف اولوب فصول اربعه نك تغیر بولدیغی بلدر ای غرض معلوم
اولسون که اهل هیئت جدیده دیمشلردر که کرهٔ ارضك محوری دائرهٔ سنویه سنك اوزرنده کندی
نفسنه ومعدل نهارك یعنی عالمك محورینه موازی وقطبلری قطبلرینه محاذی وضع اولنمشدر ومنطقهٔ
ارض اولان خط استوا دائرهٔ سنویه سیله معدل نهارك سطحندن جنوب وشمالده بولنمشدر • لکن
اکر محور ارض دائره سی محوری کبی دائرهٔ بروجك محورینه موازی بولنسه ایدی دائما هر یرده لیل ونهار برابر
اولوب اصلا بر قدر وهیچ بر مکانده فصول اربعه نك تبدل وتعاقبی اولمازدی • پس ارضك
دائره سنك محوری عالمك محورینه موازی اولمیوب دائرهٔ بروجك محوری کبی یکرمی اوج بچق
درجه تباعد ایله بولنمشدر • سطح معدل ایله بروجك میل بلنمشدر که انکله آلتمش التی بچق درجه
زاویه سنی احداث ایلدی بولنمشدر • چونکه ارض محور عالمه فرض اولنان موازاتنی دائما حفظ ایدرك
هر آنده فلکك بر وجهك بر محسوس ومخصوص اولان طرفنه متوجه اولدیغی متحقق کورنمشدر • پس
ابتدا ارض اول حرکت سنویه سیله اطراف شمسی دور ایلدی اولدقجه تعاکس فصولی ازمنهٔ معینه ده
رجعت وعودت ایلدیکی تجربه قیلنمشدر • وبونك شکل مسطحنده تخیل قیلنوب اویله فرض اولنمشدر که
فلك ثوابت ا ب ج د دائره سی اولوب ارضك دائرهٔ سنویه سی و ك ا ه دائره سی اولوب تا حاق
وسطنده شمس وضع اولنمشدر • پس مثلا فصل صیفا اولدقده یعنی ارض جدی برجنه محاذی اولوب
شمس انك مقابلی اولان برج سرطانده کورندکده ارض ك نقطه سنده وضع اولنوب ارضك محوری
اولان س م خطی محور عالمه موازی قیلنمشدر ویکرمی اوچ بچق درجه دائرهٔ بروجك محورندن
تباعد ایدوب ارضك دائرهٔ سنویه سنك سطحنه آلتمش التی بچق درجه سنده ك و ك ه زاویه سی
عنانده میل ایله بولنمشدر • پس بو صورتده شعاع شمس ارضه عمود اولمقاوزره واصل اولور
کورنمشدر • لکن مرکز شمسدن مرکز ارضه خروج ایدن شعاع سطح ارضه دائرهٔ معدل ارضیه یه وصول
بولمیوب بلکه مدار سرطانده یکرمی اوج بچق درجه دائرهٔ معدل نهاردن قطب شمالی سمتنه طوغری
بعید اولمق اوزره واصل اولور بلنمشدر • وبو علتدن آفتاب عالمتاب ارضك نصف شما
لیسنی بتمامه تنویر ایدوب بروج شمالیه ده کورینور اولدقجه قطب جنوبی طرفنه بر درجه قدر ارضی ترك
ایدر بولنمشدر • بعده ارض ابتدای فصل خزنده ا نقطه سنه انتقال ایلدکده محوری ارضی
اولان س م خطی کندی نفسنه ومحور عالمه موازات اوزره فرض اولنمشدر • وبو حینده ارض اول حمل
محاذی بولنوب شمس آنك مقابلی اولان میزانده کورنمکله مرکز شمسدن مرکز ارضه خروج ایدن شعاع که محور عالمه
عمود اولور بولنمشدر • اول سطح ارضه دائرهٔ معتدلات ابتدای برج میزانده اعتبار اولنان نقطه سنده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واصل اولور مشاهد اولنمشدر و ایکی بیله قطب صرخلرینك اولا ارضه مساوات اوزره منبسط
اولور بلنمشدر بعده ابتدای فصل شتا ایرینوب ارض هر نقطه سنه کلدیکی حینده شمس متمم
محورینك موازاتی کماکان حالی اوزره قالوب شعاع شمس مدارجك ارضیله عموداً سطح ارضه
واصل اولمغله کرهٔ ارضك نصف جنوبیسنی تمامه تنویر ایدوب قطب شمالی جانبندن بر درجه
ارضی تماماً ایدر مشاهد اولنمشدر بعده ابتدای فصل بهارده ارض حرکت سنویه سیله و
نقطه سنه وارد قلد یعنی ابتدای میزانه واصل اولدقده شمس اول وقتده حمله کورنمشدر پس
مرکز شمسدن مرکز ارضه خروج ایدن شعاع سطح ارضه معدل نهارك ابتدای حملده واقع اولان
نقطه سنده واصل اولور بولنمشدر و بو صورتده بنه ایکی بیله قطبك طرفلرینه مساوات اوزره
نور پاشش اولور بلنمشدر لکن بو تقدیرجه ارضك منور سمتی شمسه متوجه بولنمغله یزلره ظاهر اولمه
زیراکه بر خارج شکل مرسومده بولنمشدر پس هیئت جدیده یه کوره لیل ونهارك تعاقب وامتدادی
وفصول اربعه نك تبدلی واختلافی وایکی قطبك آلتی آی عرض تسعینك لیل ونهاری بو طریقله بلنمشدر

نوع خامس

هیئت جدیده نك قواعدی رسوخ بولوب معتبر اولدیغی بلدكدن ای عزیز معلوم اولسونکه اهل
هیئت جدیده دیمشلردرکه ارضك دائرهٔ سنویه سنه محاذی بولنان فلك ثوابتك مثلا ب
ج قطعه سی یاخود د ی قطعه سی بغایت بعید اولدیغندن بر نقطه قدر کورنمشدر
پس بوندن البته لازم کلورکه محور ارض کندی دائرهٔ سنویه سنك هر قانغی نقطه سنده بولنورسه
فلك ثوابتك دائما بعینه بر نقطه سنه متوجه اولمش کورینه وارتفاع قطب ارضی دائما بعینه
بر جانبه وفوق رأسده اولان بعینه بر کوکب و بر مقداره نظر الیه ظاهر اولمش بولنه کرچه ارضك
الحقیقه فلك بروجده یعنی کندی دائرهٔ سنویه سنده بولنان حرکت سنویه سیله کاه او کوکبه
وکاه بو کوکبه وکاه جنوبه وکاه شماله زیاده قریب اولورسه ده حال بو که بیم بزدن بك بعید اولان فلك
ثوابته نسبتله ارضك دائرهٔ سنویه سی انجق بر نقطه قدر کلمشدر پس ارضك فلك ثوابتدن
بعد وقربی فرق اولنماز اولمشدر وقوت وقدرت الهیه ده نهایته تعیین ایتمکه جسارت ایدنلرك عندنده
امر بو زیاده سیله بعید وقریب ایسه ده امعان نظر ایله نظر وملاحظه اولنسه فی نفس الامر
مستبعد دکلدر وبو هیئت جدیده اقتضاسی اولان حرکت ارضی استبعاد ایدوب قبول
ایتمیلره فکر وملاحظه لازمدرکه هیئت قدیمه نك دخی بوندن زیاده نیجه اموری استبعاد اولنور
بولنمشدر جمله دن بری محرك اول یعنی فلك اعظمك کمال وسعت وعظمتیله اول عجیبه غریب
سرعتدرکه انکله هر یوم شرقدن غربه اولان دورینی تکمیل ایده بلنمشدر وبر دخی فلك اعظمك یکرمی دورت
ساعت مدتده کندی درونده محاط اولان افلاکك حرکتلری وحرکتلرینك بولنان سرعتلردرکه هر بری
فلك اعظمه مخالفتیله کندی طبیعتلری مقتضاسنجه غربدن شرقه حرکت ایله ایکن
ینه فلك اعظمه تبعیتله هر یوم شرقدن غربه بر کره حرکت دوریلرن تمام ایدرلر دینلمشدر حال بو که بیم بر
تفنك قورشنی سیرنده بولنان سرعتدن اول حرکت یومیه ایله محرك اولك منطقه سنده اولان سرعت
اوچیوز بیك قات زیاده وشدید اولمق لازمدر تاکیم مدت مزبوره ده بر دوره سنی تکمیل ایتمك
ممکن اوله پس او لجرمی کبیر اولوب سطح محدبنك شکلی هنوز معلوم اولمیان فلك اعظمك ودرونده
بولنان افلاك عظامك کندیلرینه نسبتله بر حبه وبر نقطه قدر اولان ارضك حولنده دوران
وطیران ایتملرندن بو شکلی کروی اولوب حرکته زیاده مستعد اولان جرم صغیر ارضك شمس عظیم

اطرافنی سه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اطرافینی سنه ده بر کره دور ایتمه قتی چوق مرتبه آسان و لایق اولوب حقیقت حاله مطابق و نفس
امره موافق کلوب عقل سلیمه یقینی اولمشدر • و کره ارض اولدائره سنویه سنده حرکت ایکن اولدخی
محورینی موازات مذکوره سنی حفظ ایدر • دینلدیکی اولدیك دکلدر که محور ارض صلابتی و قتله
و هیچ بر جهتله وضعنی تبدیل ایتمیه زیرا که محور ارض بر دخی بغایت بطی اولان حرکتیله بر کوینه
متصف اولورکه • یکرمی بش بیك و سکز یوز اون آلتی سنه شمسیه ده فلك بروجك حولنده بر دائره
رسم ایدر بولنمشدر • و ارضك بو حرکتندن لازم کلورکه • دائره منطقه بروج ایله دائره معدل نهارك
محل تقاطعلری که نقطه مساوات لیل و نهار بولنمشدر • اول ایکی نقطه خلاف توالی بروج اوزره یعنی
شرقدن غربه انتقال ایدهلر • و بو حرکته انکچون تقدم مساوات لیل و نهار اطلاق اولنمشدر • پس کواکب
ثوابتك توالی بروج اوزره یعنی غربدن شرقه اولان حرکتلرینك ظاهر اولمسی و نقطه مساوات لیل و نهاردن
شرقه طوغری بولنان بعدلرینك ازدیاد بولمسی ارضك بو حرکتندن نشأت ایدر بلنمشدر • و ارضك
بو حرکتی نسق واحد اوزره اولمیوب مشوش بولنمشدر • زیرا که ثوابتك توالی اوزره بولنان حرکتلری
کاه یوز سنه ده بر درجه • و کاه یتمش سنه ده بر درجه و کاه التمش سنه ده بر درجه • مقداری معاینه
قیلنمشدر • پس محور ارض شمالدن جنوبه و جنوبدن شماله یالکز یکرمی دورت دقیقه مقداری حرکت ایدر بولنمشدر
ایلکه محور ارضك طرفی بو معقوله بوکاك و ساماشق حرکتیله بر بوکاك و ساماشق دائره احداث ایدر تخیل و فرض اولنمشدر •

نوع سادس

هیئت جدیده نسبتله خمسه متحیره سیاره نك کیفیت بطء و اقامتی و ماهیت رجعت و استقامتی
بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت جدیده دیمشلردر که کواکب سیاره دن خمسه متحیره ده
بولنان بطء و اقامت • و رجوع و استقامت بو رأی جدیده کوره فلك تدویره محتاج اولمیوب • سهولتله
بلنمشدر زیرا که خمسه متحیره نك اقامت • و رجعتکبی احوال مختلفه سی انجق زعم ارض متحرکده بولنوب
کواکب مذکوره یه ناظر اولدیغمزدن انلری بزه کاه بطء ایله • و کاه اقامتله • و کاه رجعتله متصف کورنمشدر •
و الا فرضا که مرکز عالم اولان شمس اوزرنده بولنمش اولایدق ابصارمزه بو معقوله خیالات اصلا کورنمز
اولورلردی • زیرا که انلرك حرکات و دورانی متشابه و یکسان بولنمشدر • نته کیم مقدمجه بیان اولنمشدرکه
عطارد ایله زهره شمسك حولنده اولان دائره لری ارضك مقدم قطع ایدرلر • و ارض دخی حول
شمسده بولنان دائره سنویه سنی کواکب ثلاثه باقیه دن یعنی مریخ و مشتری و زحلدن مقدم طی ایدر •
و بو علتدندرکه عطارد ایله زهره کاهیجه شمس ایله ارض آره سنده و ارض ینه شمس ایله کواکب
ثلاثه میاننده واقع اولورلر • اما ثلاثه علویه نك بیاننده فرض ایدلدرکه شکل سطحده شمس • ا
نقطه سنده اولسون و ارضك سنویه سی • ب • ه • ج • ت • ل • دائره سی اولسون مثلا
دائره مریخ دخی • ط • د • ق • ر • ی • ب • دائره سی اولسونکه مریخ بو دائره نك بر قوسنی قطع ایدنجیه دك
ارض کندی دائره سنده اولان دورینی تمام ایدر بعده فلك ثوابته • م • ق • لا • ف • دائره سی اولسون
بس ایمدی دیرزکه ارض • ل • نقطه سنده • و مریخ • ط • نقطه سنده بولندقلری وقتده کوکب مریخ دائره
ثوابتده • م • نقطه سنده کورینور بعده ارض • ل • نقطه سندن • ب • نقطه سنه • و کوکب دخی •
ط • نقطه سندن • د • نقطه سنه انتقال ایتسونلر • اویله که ارض کوکب ایله شمس آره سنده قریب
اولمق اوزره انتقال ایدر • و بو وقتده کوکب دائره ثوابتدن • لا • نقطه سنه معاینه اولنور • پس بو
صورتده بروجك ترتیبنه کوره اولان حرکتنك • م • نقطه سنه • لا • نقطه سنه تعجیل ایتمسی مشاهده
اولنوب • سرعت • و استقامت دینلور • بعده چونکه ارض • ب • نقطه سندن • ه • نقطه سنه و کوکب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ده نقطه‌سندن قه نقطه‌سنه وارد بوحینده لا نقطه‌سنده محسوس اولوب بطء و اقامت اولی
حاصل اولور بعده ارض عه نقطه‌سنه و کوکب ده نقطه‌سنه وارد قلرنده اول وقت کوکب فه
نقطه‌سنده بولنور پس ترتیب بروجك خلافنه رجعت ایتمش کورینور البته بو صورتده اولان
حالنه رجعت تسمیه اولنور بعده ارض جه نقطه‌سنه و کوکب یه نقطه‌سنه واصل اولدقلری
بو حینده ینه کوکب فه نقطه‌سنده مبصر اولوب اقامت ثانیه و بطء ثانی حاصل اولور بعده
ارض ته نقطه‌سنه و کوکب حتی به نقطه‌سنه انتقال ایلدکده کوکب ته نقطه‌سنده کورینوب
ترتیب بروج اوزره بولنورکه استقامت و سرعت دینلور فعلی هذا مشتری و زحلك استقامت و
رجعتلری یعنی اقبال و سکون و ادبارلری بو منوال اوزره بلنور واما سفلیین که عطارد و زهره در
و بو ایکیسی شمس ارضدن زیاده قریب اولمغله کندی دائره‌لرینی ارضدن اسرع قطع ایلدکلرندن ارض ایله
شمس آره‌سنه توسط ایدوب کاه سرعت و استقامت و کاه بطؤ و اقامت و کاه ده خی رجعت
ایدر کورنمشلر ایمدی فرض ایدرزکه ارض کندی دائره‌سنده اولا ته به جه ده یه فه قوسنی قطع
ایدنجیه دك مثلا عطارد کندی لا له مه نه طه دائره‌سنی تمامیله طی ایلیه پس دیرزکه ارض ته نقطه
سنده و کوکب عطارد لا نقطه‌سنده اولنجه البته عطارد دائره ثوابتده هه نقطه‌سنده کورینور بعده
ارض به نقطه‌سنه و کوکب له نقطه‌سنه وارد قده بو وقتده کوکب دائره ثوابتده به
نقطه‌سنده نمایان اولور پس بو صورتده توالی بروج اوزره کورینن حرکت عاجله سرعت و استقامت
دینلور چونکه ارض جه نقطه‌سنه و کوکب مه نقطه‌سنه واصل اولدقلری حینده کوکب به نقطه‌سنده
کورینور البته بو حالده بطؤ و اقامت اولی حاصل اولور بعده ارض ده نقطه‌سنه و کوکب
نه نقطه‌سنه وارد قلرنده بو حینده کوکب دائره ثوابتده قه نقطه‌سنده مشاهده اولنور
البته بو وقتده ترتیب بروجك خلافنجه رجعت ایلدکی کورینور پس بو صورتده بولنان حالنه رجعت
تسمیه اولنور بعده ارض یه نقطه‌سنه و کوکب طه نقطه‌سنه واصل اولیجق کوکب ینه قه
نقطه‌سنده محسوس اولوب اقامت ثانیه بطء ایله حاصل اولور بعده ارض قه نقطه‌سنه
و کوکب ینه لا نقطه‌سنه ایریشنجه بو حالده کوکب کندیسی دائره ثوابتده عه نقطه‌سنده کورینور
چونکه بو اثناده ینه توالی بروج اوزره حرکت ایدر بولنور پس بو حاله استقامت و سرعت دینلور و بو
تفصیلکه عطارد حقنده تصویر اولنمشدر زهره حقنده ده بعینه جاری بلنمشدر انجق فرقی بودرکه
بو تبدلات انده بطیجه بولنمشدر زیرا که زهره عطارددن زیاده زمانده کندی دائره‌سنی طی ایدر
نته کیم بالاده بیان اولنمشدر و بو فصلده تحریر اولنان تفصیل و تقریر بو هیئت جدیده‌یه بلکه
هیئت قدیمه‌یه نمونه اولمغله کفایت ایتمکله ایکی بو ناحیه توجه ایدن اسوله و اجوبه تحریرینه مباشرت قلنمشدر

نوع سابع

بو هیئت جدیده اهلنه توجه ایدن اسوله و اجوبه‌یی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل هیئت
جدیده‌یه استناد اصول دین و رصد هیئته متعلق اولان قوانینی ایله ابتدا بویله اعتراض اولنمشدرکه
بو رای جدید تعبیر اولنان تخیلات کتب سماویه‌نك قتی چوق منطوقاتنه مخالفدر و هر شیکه حال و شانی
بویله اوله اصلا بر وجهله کندوسنه رغبت و التفات اولنمغه حقیق و شایسته دکلدر ایمدی بو رای
جدید تعبیر اولنان تخیلاته دخی اصلا بر وجهله رغبت و التفات اولنمق لایق و سزا دکلدر چونکه بونی
کیری ده تردید ایلرك بویله ویرمشلردرکه نفس الامره اولمق اوزره رغبت و التفاته اولنمغه حقیق
و شایسته دکلدر دینلورسه هر نقدر که مسلم اولورسه ده قطعا فائده‌سی یوقدر و فرضی اولدیغی

اعتبار ایله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

21

اعتبار ایله ده اصلا رغبت والتفاته لایق وسزاوار کلدر دینلورسه ممنوعدر وصغرا ده هم
تکلم ایدرك بو منوال اوزره جواب ایتمشلردرکه ارض بو هیئت جدیده یه کوره دخی حد ذاتنده
حرکت ایله متصف اولمیوب حقیقتده متحرك اولان کندوسنی یعنی ارضی احاطه ایلیان اول
مادهٔ لینه دن اولان کره ایدر زیراکه ارض اول کره ایچره اولان مادهٔ لینه نك اجزاء معینه سی
میاننده دائما محاط اولوب همان داخل سفینه اولان کمسه نك سفینه ایچنده ساکن اولدیغی
کبی ارض دخی ذکر اولنان مادهٔ لینه نك اجزاء معینه سی ایچنده دائما ساکن اولورلر وبردخی
بو طرزه جواب ویرمشلردرکه امور دینیه وخلقیه یه متعلق اولمدقلری تقدیرده مجرد
رؤیتمزه کوره قتی چوق احکام کتب سماویه ده ایراد اولنمشدر ازجمله توراتده قمر بیوك سراج
تسمیه اولندیغی واردر مع هذا اکر واقعه نظر ایدرا اولدیغمزده قمر کوکب سائره دن اصغر اولدیغندن
غیری نوری دخی شمسدن اخذ ایدر بولنمشدر وبردخی ارضه دائما ساکندر حکمی که مجلدات
توراتده تصریح اولنمشدر مقصود اولان معنا الی الحق وکرچکیدر زیراکه بو سوزك اول
محلده ابتداسی بویله درکه نکونك بری کیدر وبری کلور بویله اولنجه تمام کلام بودرکه ارض
دائما ساکندر پس قرینهٔ سباق وسیاق ایله ارضه دائما ساکندر دیمك ارضه دائما بعینه
باقی قالوب من حیث المجموع تبدل وانقلابدن مبرادر هرنه قدر که بعضا کندوسنده فی الجمله
کون وفساد واقع اولورسه ده دیمکدر وکتب سائره نك منطوقی بو معنایه ارجاع اولنمشدر
زیراکه ارض مجموعی اعتباریله اصلا نه طاغیلور ونه برکونه فسادی قبول ایدر دیو جواب
ایتمشلردر وبوندن صکره قوانین رصد وهیئته استناد وتشبث ایله بو مذهب اهلنه
اعتراضات اولنمشدرکه اکر ارض مرکز عالمدن بعید اولوب کندی دائرهٔ ستویه سنده
حرکت ایلسه ایدی مثلا قطب شمالینك ارتفاعی هر زمان بر اسلوب اوزره قالمازدی
وسمت الرأسمزده بولنان کوکب دائما ظاهر اولمازدی وهر وقتده فلك ثوابتك بر نصف
معینی مقابل کلمزدی واوج ایله حضیض دخی بو منوال اوزره تعیین بولمازدی وبونلرك
جوابلری دخی بویله اولمشدرکه ارض منوال محرر اوزره حرکت ایتدیکی تقدیرجه ینه قطب شمالینك
ارتفاعی هر زمان بر اسلوب اوزره اولور وسمت الرأسمزده بولنان کواکب دائما ظاهر اولور وکرهٔ
فلکك بر معین نصفی یعنی بروج ستهٔ معینه سی تمامیله هر وقتده بزه مقابل کلوب منظورمز
اولور شوقدر وار درکه دائما ارضك بر معین قطعه سنده ثبات واقامتمز شرط ولازم کلور
چونکه مقدما دیدیکمز کبی فلك ثوابت بزدن اول قدر بعید درکه اکا نسبتله ارضك دائرهٔ عظیمهٔ
ستویه سی بر نقطه قدر کورنیور وچونکه محور ارض عالم الیه دائما موازاتده بولنور بو احکام
ثلثهٔ مذکوره یه دائما ارضك بر معین قطعه سنده ثبات واقامتده اولمز انکچون شرط اولنمشدر
قطب شمالینك دائما نهج واحد اوزره اولان ارتفاعی بزوم رؤیتمزه کوره بولنمشدر وارضك
دائما بر معین موضعنده اولدیغمز زمانده برقرار اوزره کورنمشدر یعنی شروطنه کوره بزوم ایچون بولنان
افق معینی وفوق رأسمزده اولان نقطهٔ معینه یی غایت وتبدیل ایلدیکمز وقتده بولنمشدر
زیراکه مثلا شمالدن جنوبه طوغری ویا جنوبدن شماله طوغری کرهٔ ارض اوزرنده حرکت
ایدوب مکان معینمزی وافق معینمزی سمت الرأسمزده بولنان نقطهٔ معینه یی تبدیل ایلدیکمز زمانده
البته بزه فلکك بر بشقه قطعه سی ظاهر اولور که مقدما آنی بز اصلا کورممزدك واکا بدل
مقدما کوررز اولدیغمز قطعه سی بزه بالکلیه مختفی اولور وقطب مذکورك ارتفاعی وسمت الرأسمزده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولان کواکب دخی متبدل اولور • واما اوج ایله حضیضک تعیّنلری لزومیله اولان معارضه یه
بو یله مقابله اولنمشدرکه • وجه مذکور اوزره ارض اول دائرۀ سنویه سنده بروج جنوبیه
محاذاتنده حرکتده ایکن دخی شمسدن بعید اولمق وضعنی بولمغله اوج حاصل اولور • وبروج
شمالیه محاذاتنده حرکتده ایکن ینه شمسه قریب اولمق وضعنه کلدکده حضیض پیدا اولور •
وبو هیئتك اوج وحضیضی احکامی بعینه احکام هیئت قدیمه کبیدر • انجق فرقی بودرکه آنده
بعد وقرب حرکت شمسدن وبورایه کوره حرکت ارضدن بولنمشدر • وآنده تبدل اوج وحضیض
حرکت فلك بروجدن وبونده ینه حرکت بطیئۀ ارضدن بلنمشدر • وبوندن صکره بو اجوبه نك
مبناسی بولنان مقدمه یه اعتراض اولنمشدرکه • فلك ثوابتك بزدن تا اول مقدار مسافۀ بعدی کم
انکله دائرۀ عظیمۀ سنویۀ ارض بر نقطه قدر ینه اینانلمیه جق مرتبه ده مستبعد بولنمشدر •
وبو اعتراضه بو یله جواب اولنمشدرکه • چونکه استبعاد مذکور ایله عدم نصابی بر حکمه سند
مستند دکلدر • ومع هذا صغرای مذکوره ایله مقصود اصلیمز بولنان احوال افلاکك نظامی اثبات
اولنمشدر • پس مع مقوله مقنع بونك کبی استبعاد اولنجق امور قتی چوق بولنمشدر • انکچون ضرری یوقدر دینلمشدر •

نوع ثامن

بو هیئت جدیده اهلنه استناد قواعد طبیعیات ایله اولان معارضات واجوبه لرین بیلدررد •
ای عزیز معلوم اولسونکه بو هیئت اهلنه قواعد طبیعیات دخی استناد ایله بو سیاق اوزره •
اعتراضات اولنمشدرکه • اسفل امکنه مرکز عالمدر • واسفل امکنه ده ینه اثقل اجسام اولان
ارض ساکن اولمق انسب والزمدر • وبوندن غیری اکر ارض متحرك اولسه ایدی حتی اولنوردی
وابنیه واشجارك دخی باشلری اشاغه کلوب ییقلورلردی واجسام ثقیله بو قاریدن اسفله
عمودا انزول ایده مز اولوردی • زیراکه استقامتله وآره جق اولدقلری نقطه لر سطح ارض ایله معا
حرکتده اولورلردی • وقوشلر هواده اوچار ایکن چونکه ارض اندلرك لانه لرین آلوب معا کتورررر
پس انلر لانه لرین بر دخی بوله میوب جهله بلورلردی • وبوندن غیری جانب غربه طوغری اتیلوب
مدحرج اولان طوب نسنه نك حرکتی طرف شرقه طوغری مدحرج اولدیغی زمانده بولنان
حرکتدن پك چوق بطی اولورکی • والبته غرب سمتنه اتیلان اوق شرق جانبنه آتیلان اوقدن پك چوق زیاده
منزل آلوردی • زیراکه اوق غربه کیدر ایکن غربدن شرقه کلن ارضك سطحی آنی استقبال ایتمکله اول
اوقك سطح ارضدن سطحی ایتدیکی مسافه قتی چوق اولورکه آنك شرقه کیتمسنده بو وسعت اولمزدی •
پس بو اعتراضاتك فرد افرد جوابلری بو یله ویرلمشدرکه • ارضك اسفل امکنه عبدرد کلمیدر
هنوز مثبت ومبین دکلدر • اما ادلۀ اثباتی مذموم ومرجوحدر • وبوندن ماعدا طبیعت
ارضه نظر اولندقده سائر کواکبدن اثقل اولسی دخی هنوز معلوم دکلدر • بلکه اسفل واعلا اولملری
بزه قیاس ایله بولنمشدر • کرچه احجار عظیمه واجسام ثقیله ارضدن مفارقت ایتدکلری حینده
ینه ارضه عودت ورجوع ایدرلرسه ده • لکن کرۀ ارض همان بر جسم ثقیل کبی کندی محلندن
حرکت ایلمز اولمق لازم کلمز • وینه جواب اولنمشدرکه • بز ارض ایله بیله اول مادۀ لینۀ مذکوره
ایچنده محاط اولوب • صوکو تورندیسی مثالی • ارض ایله معا حرکت ایدر • اولدیغمزدن حرکت
ارضی حس ایده میوز • وابنیه واشجارك منهدم ومنقلع اولمدقلری دخی بوندن معلوم
اولور • بلکه بو دلیلدن بونلرك قیام وثباتی لازم کلور • وارض ساکن اولسه • یاخود مادۀ
لینه ایله متحرك اولسون جسم ثقیلك یوقاریدن اشاغه طوغری عمودا نزولنه بر مانع یوقدر •

بجسم ثقیل ایله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

چونکه ثقیلك نزول حرکتندن غیری مادۀ لینهٔ ما کوره نك حرکتندن دخی حصه‌مند اولمسی محققدر
و بو عینیله اول طاشك کیبدر که سفینه نك سرنلی سرندن دیبنه طوغری القا اولنمشدر
زیرا که بو مقوله طاشك بو تاریدن اشاغه آتلدیغی حالده سرنك دیبنه دوشمه‌سی
تجربه ایله بلنمشدر سفینه ساکن اولسون یا جاری اولسون و بو کادخی بعینه سبب
طاشك نزولندن غیری سفینه نك حرکتندن دخی حصه‌دار اولمه‌سیدر بلکه بو
خصوصده طوغروسی بودر که نه جسم ثقیلك و نه جزء زمینك نزول دینلان حرکتی
قطعا مستقیم دکلدر بلکه بو خط مقوس رسم ایدرك حاصل اولور کرچه بزوم رؤیتمزه
کوره که درون سفینه ده یوز عمود تخیل اولورسه ده و بو بعینه بو کابکزر که بر کمسه
بر سفینه نك کورته سندن سرنك دیبنه بر طاش آتدقده طوغری حرکتله نزول
ایتدیکنی معاینه ایلر لکن خارج سفینه‌دن یعنی کنار دریادن نظر ایدنلره اول طاشده
ایکی حرکت محسوس اولور که بریله عموداً نزول ایدر و بریله دخی حرکت سفینه یه متابعت
ایدر اویله که اول ایکی حرکتیله بر اکری خط رسم ایلدیکنی مشاهده ایدرلر بویله اولنجه
همان بحر و حرکت مادون ماهیلر حصه‌مند اولدقلری کبی قوشلر دخی هوادن
حصه‌دار اولملو بویله لانه‌لرندن مباعدت و مفارقتلری لازم کلمز و شرقه طوغری اتیلان
کره مدحرجه نك حرکتی اسرع اولماز و غربه طوغری آتیلان اوقك مسافه‌سی
منزلی شرقه آتیلاندن زیاده بولنماز والله اعلم بحقیقة الحال

نوع تاسع

بو هیئت جدیده یه کوره افلاکك طبایع و اعداد و نی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه
اهل حکمت طبایع فلکیاتده یعنی مادهٔ افلاکده اختلاف ایدوب هیئت قدیمه یه راغب
اولانلر بالاده بیان اولندیغی اوزره مادهٔ اجرام اثیریه اجسام مصمته یعنی حجم
و صلابت و صفوت و شفتا اوزره اولوب افلاکده تمو و تذبل و تکاثف و تخلخل
و خرق و التیام اولمیوب حرکاتنده تشدد و تضعف و رجوع و توقف و حیزلرندن
خروج و تخلف ایتمزلر دیمشلردر و بو هیئت جدیده یه قائل و مائل اولانلر سماوات
موادندن حجم و صلابتی صلب ایدوب طبایع افلاك مایعه و لینه‌در و خرق و التیام
قبول ایدر اجرامدر دیمشلردر و بو مذهب جدیده کوره عدد سماوات اوجه منحصر
بولنمشدر اولکی سما جمیع سیارات و عناصردن عباراتدر اولان هیئت نه کوره‌در
و ایکنجی سما بزه ظاهر اولوب مشاهده ایلدیکمز فلك ثوابتدر و اوچنجی سما فلك
ثوابتك تخنی مسافه‌سی هر نه قدر واسع ایسه ده ماوراسنده فلك مزبوری محیط بر
فلك عظیم الشان و بی حد و پایان اولمسی تحقیق و یقین اولنوب اهل سعادت ایچون
آرامگاه تعیین قیلنمشدر و بو هیئت جدیده نك هیئت قدیمه یه مطابق جمیع قواعد
و احکامی استحکام بولوب بشبوز ییلدن بو آنه کلنجه‌دك مقبول متاخرین بولنمشدر
اما بزوم مراد و مقصودمز اولان معرفت صانعه وسیله بولنان عالم انسانه آیینه
وضع اولنان عالم کبیری بو وجهله بو جهتدن دخی سیران ایچون بو مقدار جه
تحریر و بیان ایله اکتفا قیلنوب سعادتنامه مزدن دخی بدایع صنایعی تفکر
و تذکره هادی و بادی اولمق ایچون اون التی رباعی تحریریله بو فصل ختم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولنیب اشکال بو عوده رسم اولنق مناسب کورلمشدر • رباعی

خلق ایلدك ای خدا بو عبرتکاهی
قرآنك دیدك ثمّ وجه اللهی
افلاك وعناصر وبو شمس وماهی
الهی ارنا الاشیاء کما هی

افلاك وعناصر وموالید ایچون
چونکه عالمدر حکیم صنعی شامل
اجسام وطبایع وصور در هپ بل
پس هیئت عالمی تفکّر خوش قیل

افلاك ایله دور ایدر کواکب هر آن
دورت طبع مخالف اولسه ممزوج ای جان
تأثیر ایدوب امتزاج ایله بو ارکان
معدنلر نبات اولور حیوان انسان

حقّی بو جهانی بیل کتاب حکمت
ترکیب موالیدی کلام عزّت
افلاك وعناصر هپ وجود قدرت
فهم ایت کلمات ربّی ال حقّی عبرت

بولان کلمات ربّیدن معنایی
طوغجی کاکیم او فهم ایدر اشیایی
هیچ اولماز او حرف کیر و نحو غوغایی
نه کوروب ایشیتسه یاد ایدر مولایی

حقّی دل ایله کل قیلمه هوس دنیا یه
باق بو کلمات ربّ اولان اشیایه
امواجی نیجه کندیکی صالدی دریایه
حقّی بو کلماتی اکله صال معنایه

بر بحرنه اکسیلمزنه ارتار اصلا
عالمکه اومو جیلر کبیدر مثلا
امواجی کلور کیدر او بحره وصلا
قالماز ایکی آن ایچنده باقی فصلا

حقّی حق ایچون ویر اهلنه دنیایی
امواج ایله بوش یورلمز بو دریایی
ادنایی او نوت سور سن اول اعلایی
یوغ اکله بو ما سوایی بل مولایی

حقّی آنی ایسته بل جهانی فانی
موتوا قبل ان تموتوا آنی طانی
بول موت ارادیده حیاتی جانی
دنیاسنی ترك ایتمدن ایله آنی

آه صوم ایله باغلسم دهانی هانی
دل بلسه او معنی نهانی هانی
عقل اوقوسه نسخهٔ جهانی هانی
جان بولسه او جان جانی هانی هانی

آه صمت ایله باغلسم دهانکی هانی
جان کورسه او معنی نهانی هانی
دل سویلسه دیکلسم نهانی هانی
عشقیله بولایدم آنی هانی هانی

بر بلدم ایکی جهانی مغرور اولدم
چونکه حالله وحدت وجودی بولدم
احکام مراتبین قویوب دور اولدم
پس حفظ مراتبیله مسرور اولدم

هپ وار الغیر بلنجه شادان اولدم
چونکه بلدر بکی کوربجه حیران اولدم
احکام مراتبنه نادان اولدم
هر مرتبه ده مطیع فرمان اولدم

توحید وجود چونکه همراه اولدم
چون ذوق شهودده ایردم آگاه اولدم
احکام مراتبنك کمراه اولدم
هر مرتبه سنك خوش مع الله اولدم

ظنّمجه یقین وصدقم ایله صدیقم
هر رتبه ده چون وجود ایله حکم دکی
توحید وجود ایله طولو تحقیقم
پس حفظ مراتب ایتمسم زندیقم

بل وحدت عالمی که عرض حقدر
اول شرکه غیوردر بو سر مغلقدر
اسرار جهانی سویلیان احمقدر
حفظ ایده‌نی حفظ ایدن شم مطلقدر

شکل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

شكل

٩٣

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فصل عاشر

کیفیت تکون کائنات مرکباتی یعنی اجسام مرکبات تامه اولان موالید ثلاثه‌یی که معدن و نبات و حیواندر جمله‌سنی بیکی نوع ایله بیان ایدر نوع اول طبعیاتده بولنان جمیع کائنات مرکباتک اصول و موادینی و مرکبات تامه‌نک اجناس و انواعنی اجمالا بیلدرر

ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردر که عالم کون و فساد ایچنده حادث اولان کائنات جو سماء و موالید ثلاثه بالجمله آباء علویه‌نک امهات سفلیه‌ده بولنان تأثیراتی نتیجه‌سیدر یعنی درون فلک قمرده وجوده کلن اجسام مرکباتک تامه‌سی و غیر تامه‌سی بالجمله کواکب سیاره‌نک عناصر اربعه‌ده اولان تأثیراتندن حاصلدر و سبعه سیاره ایسه لیل و نهار امر حقه مطیع و مسخردر و جمله‌سی آنک حول و قوتیله متحرک و مؤثردر نته کیم نظم کریمنده بیورمشدر که والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره الا له الخلق والامر تبارک الله رب العالمین **بیت** چون بیکی اردن مدام حامله در چار زن طفل موالید هم طوغمه‌ده دردمندم و دخی عناصر اربعه که نار و باد و آب و خاکدر بو دوردنک بری برایله امتزاج و ازدواجندن حاصل اولان اجسام مرکبه تامه‌نک یعنی موالید ثلثه مرقومه‌نک اولکیسی جنسی معدندر که انواع احجار دخی اندندر و ایکنجیسی جنسی نباتدر که انواع اشجار هم اندندر و اوچنجیسی جنس حیواندر که بو نوع انسان دخی اندندر و عناصر اربعه ابتدا ادخنه و بخارات و عصاراته استحاله و تبدل ایدر اما ادخنه لطائف ارضدر که تسخین شمس ایله هوایه صعود ایدوب آنکله مختلط اولور و اما بخارات لطایف میاه و بحار و انهاردر که ینه تسخین شمس ایله هوایه چقوب آنکله ممتزج اولور و بخار و دخاندن مرکبات غیر تامه تکون ایدر که بالاده بیان اولنان کائنات جو سمادر و اما عصارات میاه ثلوج و امطاردر که باطن ارضه منجذب اولدقده آنده اجزای ارضیه ایله مختلط اولمسیله غلیظ اولور بعده عمق ارضه سرایت ایدن حرارت شمس اول عصارات غلیظه‌یی محراطبخ ایدوب مادهٔ معدن و نبات و حیوان ایدر که بو اوج مولود انجق بر عجب بنیه ترتیب عجیب ایله متصل اولوب نظام لطیف ایله صورت بولمشدر تعالی صانعها عما یقول الظالمون پس بو کائناتک ابتداء مراتبی تراب کثیفدر و انتهاسی نفس ظاهره‌درکه غایت لطیفدر زیرا که معادنک اولی تراب و مایه و اخری نباته متصلدر و نباتک اولی معدنه و اخری حیوانه متصلدر و حیوانک اولی نباته و اخری انسانه متصلدر و نفس انسانیه‌نک اولی حیوانات اخری و نفوس ملکیه ظاهره‌یه متصلدر و کمالی انده حاصلدر

نظم

بو کائنات جهان هب تبدل ایلر امید — سماوات ارضدن و ذره لوله تا خورشید
جهان کون و فساد ایچره جمله غبت ایله — کمالنی طلب ایلر مرتبیلن جاوید
کمال خاک نبات و کمالی حیواندر — کمال حیوان انسانه اولدی اصل نوید
کمال آدم اولور وصال عشق جمیل — که اول در اصل مرادات و غایت هر امید
چه بحر موج اولور آندن بخار و غیم و مطر — مطر که سیل اولور اصلنه بولور و بعید
چو عشق سیر ایدر اشیا دور ایلر دائم — هر آنده کون و فساد اولور بشقه خلق جدید
اوکیم جهانی بو حکمتله سیر ایدر حقیق — اول اهل دل در اوواسع اولور که عرش مجید

نوع ثانی

موالید ثلاثه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٤٤

مواليد ثلاثه نك اولى اولان معدنياتك احوالنى تفصيلا وانواعنى اجمالا بيلدكدر اى عزيز
معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه مواليد ثلثه نك ابتداسى بولنان معدنياتك جملهسى
دروت ارضده محتبس اولان ابخره وادخنه دن تولد ايدن اجسام دركه كم وكيفده مختلف
بولنان انواع اختلاطات اوزره مختلط اولمشلردر اكر تركيبى قوى اولوب چكوج قبول ايدرسه
اجسام سبعهٔ مشهوره دركه ذهب وفضه ونحاس ورصاص وحديد واسرب
وتوجدر واكر تركيبى قوى بولنوب چكوج قبول ايتمزسه انواع احجاردركه الماس ولعل وياقوت
وزمرد وزبرجد وسيلان وپيروزه كبيدر واكر بخار دخان اوزره غالب كلورسه يشم
ومرمر وبلور وزيبق وسائر شفاف اولان جواهر تولد ايدر واكر دخان بخار اوزره غالب
اولورسه ملح وزاج وكبريت ونشادر وشب كبى احجار تولد ايدر وبعض احجار رطوبتله
منحل اولور اجسام منحيه كبى وبعضيسى نار ايله منحل اولور زجاج وكبريت كبى واكثر تركيبى
لين ايسه جيوه اولور واصول جميع معادن بر مقدار ارض ايچنده تكون وتمكن ايلدكدن
آندن فروعى مرور دهور ايله قعر زمينه دخول ونزول ايدوب كتمكده در نته كيم اصول جميع
نبات واشجار تحت الارضده تكون وتمكن ايلدكدن آندن فروع واغصانى مرور ازمان ايله هر
هوايه صعود ايتمكده در اما اجسام سبعهٔ مذكوره نك تولدى انجق جيوه ايله كبريتك كميت
وكيفده اختلاف واختلاطلرندن حاصل اولور واما جيوه نك تولدى اول اجزاى مائيه دندركه
اجزاى لطيفهٔ ارضيه مختلط اولوب حرارت شديده يه مقارن اولمشدر واما كبريت حرارت
شديده يه مصاحب اولان اجزاى مائيه وارضيه دن تولد ايتمشدركه حرارتدن دهن كبى
اولمشدر واما اجسام صلبهٔ شفافه نك تولدى اول طاتلى صولردندركه معادنده حجارهٔ
صلبه ايچنده بنجه بيك ييل طول مكث ايله صفا بولوب معدنى حرارتندن تحجر ايتمشدر
واما اجسام غير شفافه نك تولدى اول طينلردندركه صويك امتزاجندندركه حرارت شمس
اكا بنجه سنه تاثير ايتمشدر واما رطوبتله منحل اولان اجسامك تولدى ارضك
اجزاء يابسهٔ محترقه سنه صانك اختلاط شديدندن حاصل اولور واما اجسام دهنيه نك
تولدى باطن ارضده تمكن ايدن رطوبتلرندندركه حرارت معدن ايله تلطف وتخلل ايدوب
بقعه لر ترابنه مختلط اولدقده حرارت مذكوره آنى محرا طبخ ايتمكله دهن كبى غليظلشمشدر
بس التون معدنى جبال ايچنده وملايم طاشلى وقوملى يرلرده تولد ايدر وفضه اخوات
باطن جبالده تراب لين ايله مختلط اولان احجار ايچنده تكون ايدرلر وكبريتلر معدنى اراضئ
نديه ورطوبات دهنيه وتراب لينه حادث اولور وملحلر معدنلرى اراضئ سبخه ده وبقاع
مالحه ده منعقد اولور وجص معدنى اراضئ لينهٔ سبخه ده ظاهر اولور واسفيداج معدنى
جص ايله مختلط اولان قوملى يرلرده منعقد اولور وزاجلر وشبلر معدنى قيراج وسرت
يرلرده وجوده كلور وبو قياس اوزره هر معدنك بر بقعهٔ مخصوص بولنمشدر انك تولدى
اول بقعه نك خاصيتندن بلنمشدر وجميع معادن كثرت افراد ايله بيله اوچ نوعه
منحصر قيلنمشدر بر نوعى فلذات وبر نوعى احجار وبر نوعى اجسام دهنيه بولنمشدر

نوع ثالث

نوع ثالث

معدنياتدن اجسام فلذاتك تكونات وطبايع واوصافنى بيلدكدر اى عزيز معلوم اولسونكه
اهل حكمت ديمشلردركه انواع ثلثهٔ معادندن اولكى نوعى بولنان فلذاتكه اجسام سبعهدر

مشهورهٔ مذکوره در • آنلرك جمله سی انجق کبریت ایله زیبقی تکون ایدرلر • اکر کبریت و زیبق
صافی اولوب بری برینه تماما مختلط اولدیلرسه • و ارض رطوبت مائی جذب ایلدکی کبریت
اول زیبقك رطوبتن شرب ایلدیسه • و اول کبریتك قوت صباغتی اولوب • زیبق ایله
مقدارده مناسب بولدیسه • و معدنی حرارتیله نیجه بیك ییل مدت تنده محرّ اطبخ اولدیسه
و اول منعقد اولوب ذهب اصفر اولور • و اکر کبریت و زیبق صافی اولوب ناتمام اختلاط قالدیسه •
و مقدارلری مناسب کلور • زمان طویلده محرّ اطبخ اولدیسه • و کبریت ابیض اولوب • رطوبتدن
قالدیسه • اول منعقد اولوب • فضهٔ بیضا اولور • و اکر منطبخ اولمازدن مقدم اکابرد اصا
ایدرسه • منعقد اولوب تنج اولور • و اکر زیبق صافی و کبریت ردی اولوب محترق اولدیسه
نحاس تولد ایدر • و اکر صو ماده سی غالب اولوب حرارت مفرطه یه مصادف اولدیسه • حدید
اولور • و اکر کبریت ردی محترق اولمادیسه رصاص متولد اولور • و اکر کبریت و زیبق ایکیسی
دخی ردی اولورسه اسرب حاصل اولور • پس غلذات مذکوره یه عارض اولان اختلاف •
انواع کبریت ایله زیبقك یا کمیتلرندن • و یا کیفیتلرندن حاصل اولدیغی تجربه ایله بلنمشدر •
امّا سلطان غلذات بولنان ذهبك طبیعتی حارّ و لیّن و لطیفدر • و نار ایله محترق اولماز •
اجزاء مائیه سی اجزاء ترابیه سنه شدّت اختلاطندن تفریقنه نار بیله قادر اولماز و ترابه
ایچنده بیك ییل قالسه • چورمز و پاسلانمز • و لونی اصفر و برّاقدر • و طعمی حلو و رایحه سی
خوشدر • و جسمی پاکدر و سخی اولماز • و وزنی ثقیلدر • و کنهی جمیلدر • و قدری جلیلدر
پس حرارت طبعی و صفرت لونی نار اولدیغندندر • و لینتی دهنی غالب بولندیغندندر
و برّاق اولدیغی صوبی صافی قالدیغندندر • و حلاوت طعمی و طیب رایحه سی کبریتی صافی
اولدیغندندر • و لطافت و نظافتی زیبقی صافی و پاك اولدیغندندر • و ثقلت وزنی خاکی
اولدیغندندر • و جمال و قدری نفس طبیعی اکا بر توصال یغندندر • و بو ذهب اصفر بر نقد •
رواندر • و سرمایهٔ دو جهاندر • و اعزّ اثمان اشیادر • و اشرف نعم خدادر • زیرا که ذهب اصفر
دین و دنیانك قوامیدر • و خلق عالمك نظامیدر • و هر اقلیمده رواج بولمشدر • و هر کس
اکا محتاج اولمشدر • و رجال دنیایه قوّت و عزّتدر • و نسای زیبایه زینت و لذّتدر • نتکیم
دینلمشدر رباعی ای ذر توانکه جامع اللذاتی • محبوب جهانیان بهر اوقاتی •
بی شبهه خدانهٔ ولیکن بخدا • ستّار عیوب و قاضیٔ حاجاتی • و امّا فضهٔ بیضا اول
زر محبوب قلوبه اقرب غلذات بولنمشدرکه • معدننده ماده سی اولان کبریت ابیض اولمیوب
اجزاسی اختلاطی ناتمام قالمسه اول ذهب اصفر اولوردی • پس بو فضه نار دائم ایله محترق
اولور • و ترابه ایچنده طول زمان ایله چورر • و بیاض تنسه بی سیم سیاه ایدر • زیرا که
وسخی اول مقارننه کیدر • و اکا زیبق مقارن اولدیسه چکوچ قبول ایتمیوب • منکسر اولور
و کبریت اصابت ایلدکده فضهٔ بیضا ایکن سیم سیاه اولور • و امّا نحاس فضه یه قریبدر
فرقی همان حمرت لونی • و کثرت وسخی و یبس طبیعتی • و خبث طعم و رایحه سیدر • آنك
حمرت لونی افراط حرارت کبریتیه ندر • و کثرت وسخیله یبس طبیعتی غلظت مائیه سیندر
پس انی تبییض و تلیین ایتمکه قادر اولان کمسنه هر حاجتنه ظفر بولمشدر • و امّا حدیدك سوداسی
افراط حرارتدن بلنمشدر • و غلذات سائره دن زیاده مائی بولنمشدر • و امّا رصاص
ابیض فضه جنسندندر • لکن بطن مادرده جنینه آفتاب یتشوب • ضایع اولدیغی کبی

بطن ارضه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بطن ارضده فضه یه اوج آفت ایرشدکی رصاص منقلب اولور و آفات ثلاثه ماء متغیر
ورایحهٔ خبیثه ورخاوتدر و امّا اسرب رصاصک ردی صنفیدر و تولّد وفسادلرینک کبید
وامّا توجلک طبیعتی حلّ سندن ابرو وایبسدر ورایحه سی دخی اخبثدر پس تفکّر صنع باری
ایچون بیان احوال غلذات بومقدار بسدر والله اعلم بحقیقة الحال

نوع رابع

معدنیاتدن اجسام احجارک تکوّنی و تلوّناتی اجمالا بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت
دیمشلردر که جمیع احجار شفّافه میاه امطاردن درون ارضده محتبس اولدقلری طوبتلردن تکوّن
وتولّد ایدرلر و احجار غیر شفّافه تاثیر حرارت شمس ایله اولان امتزاج ماء وطین لزجدن تکوّن
ایدرلر امّا احجار شفّافه نک تکوّن وتلوّناتی میاه امطار ورطوبات زمینی و احجار معادن
ومغاراتده ایچنده محتبس اولوب معادن ایله مختلط اولمیوب نیچه بیک ییل آنده قالمغله زیاده صفا
وصقالت وغلظت کسب ایدوب اندن اول احجار صلبه منعقد اولورکه ماء ونار ایله هم
متأثّر ومتکسّر اولمازلر و معتبر جواهر اولوب یرده قالمازلر و اختلاف الوانی انوار سیّاره
ایله وجود بولمشدرکه هر کوکب جواهر نیچه انواعنه دلالت ایدوب شعاعنی اول جبال
اوزرینه صالوب اول معادنه بیله مستولی اولمشدر زیرا که سواد زحلک و حضرت مشتری‌نک
وحمرت مرّیخک وصفرت شمسک وزرقت زهره‌نک وتلوّن عطاردک وبیاض قمرک شعاعی
تاثیرندن کلمشدر و انواع جواهر خواص بواهر ایله قیمتی چوق بولنمشدر وجمله سنک سلطانی
وقیمتلو کرانی جوهر الماسدرکه معدنیاتدن اشدّ واصلب واقوی معاینه قیلنمشدر
وجمله جواهردن اعزّ واعلا واصفا خلق اولنمشدر وجمله یه غالب وموثّر ایکن فقط
قورشونله مغلوب ومتأثّر اولمسی غیرت حقدن بلنمشدر واکا یقین جوهر زمرددرکه هر
اکا نظر ایدنک کوزی نورلنور وکوکلی سرور بولور وشعاعندن ییلان کور اولوب حاملندن دور
اولور وجوهر زمردک منافع وخواصّی قتی چوق قدر لکن بو محلده قصر اولنمشدر و امّا احجار
غیری شفّافه نک تولّدی وجه مشروح اوزره مرور زمان ایله حرارت شمسک تاثیرندن
ممتزج اولان ماء وطین لزجدرکه اول طین تحجّر ایدوب قالمشدر نته کیم نارک تاثیرندن سوت
پرک یوغورد اولمشدر وتکون احجار اختلاف بقاع ایله مختلف اولور اکر بقاع ترابیه طین
حارّه ده بولندیسه حجر مطلق منعقد اولور واکر بقاع سخنه ده اولورسه اندن ملح وبورق
وشبلر تولّد ایدر واکر قیراج یرلرده بولندیسه اول طین لزجدن احمر واصفر واخضر احجار
تکوّن ایدر پس هر موضعک بر بشقه خاصیّتی واردرکه انلری خلق ایدن خلّاق عالم بلور
وکاه اولورکه حجر صووده منعقد اولور وآنک سببی اول صوبک یا اول موضعک خاصیّتندندر
وکاه اولورکه هوایه صعود ایدن اجزاء دخانیه نک حرارتی اصابت برد ایله منطفی اولوب هواده
حجر منعقد اولوب هبوط ایدرکه طاش یاغدی دیرلر وکاه اولورکه صاعقه ایله حجر یا حدید ویا
نحاس واقع اولور ایمدی انواع ثلثهٔ معادنک نوع ثانیسی اولان احجار بومقدار جه بیان اوزرینه
اقتصار اولنمشدر امّا نوع ثالثی بولنان اجسام دهنیه بونلره قیاس ایله بالکلیّه طی اولنمشدر
زیرا که اصناف معادن اعتدال مزاج عناصردن بعید اولمغله بغایت کثیر بولنمشدر وجنس نبات
اعتدال مزاجه آندن قریب اولدیغندن انواعی اندن قلیل بولنمشدر وجنس حیوان اعتدال
مزاجه نباتاتدن اقرب اولدیغیچون انواعی دخی آندن اقل اولوب اون سکز بیک نوع بولنوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

هر نوعی بر عالم تسمیه قیلنمشلردر و بر نوعی دخی عالم انسان بلنمشدر و بو نوع انسان کمال
اعتدال مزاج اوزره بولنه یغننت افرادی جمله دن اقل اولوب اعز و نادر بولنمشلردر پس تفکر صنع
خالق ایچون احوال معادنی بو مقدار بیان ایله اکتفا قیلنمشدر زیرا که قدرت باری بلانهایه بلنمشدر

نوع خامس

موالید ثلاثه نك ثانیسی اولان نباتات احوالنی اجمالا بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت
دیمشلردر که موالید ثلاثه نك ایکنجیسی نباتاتدر و آنك بر شعورسز قوتی واردر یعنی جنس نباتك
بر طبیعتی واردر که آندن حرکات مختلفه و الات مختلفه واسطه سیله حرکات مختلفه صادر اولور
و اول قوته نفس نباتیه دیرلر اول جسم طبیعینك انجق تولد و تزاید و تغذی جهتنده کمال
اولیدر و نفس نباتیه نك قوت غاذیه سی واردر که شخصنك بقاسی انکله حاصلدر و بو
اول قوتدر که صو کبی اولان جسم آخری کندی بولنایغی جسمك مزاج و قوام و لون و جوهری
مشاکلنه تبدیل ایدوب حرارت غریزیه ایله جسمندن تحلل ایدن نقصانه بدل اکا اولمشکلی
ملاصق ایدر و انك قوت نامیه سی یعنی بیتمه سی واردر که شخصك کمالی آنکله حاصلدر
و بو اول قوتدر که اولدیغی جسمی طول و عرض و عمق اقطارنده زیاده ایدر تا اول جسم اقتضای
طبیعتنجه نشو و کماله بالغ اولنجیه دك کیدر و آنك قوت مولده سی واردر که بقای نوعی
آنکله حاصلدر و بو اول قوتدر که کندی جسمندن بر جزء الوب کندی مثلی وجود بولمق ایچون
مبدأ و ماده ایدر و اکا تخم نبات اطلاق اولنور چونکه قوت غاذیه غدایی جذب ایدر
بعده مسك ایدر بعده هضم ایدر بعده فضله سنی دفع ایدر پس آنك دورت خادمی
واردر که بری قوت جاذبه و بری قوت ماسکه و بری قوت هاضمه و بری قوت دافعه در
اما قوت نامیه نبات کمال نشونی بولدقده اول فعلندن توقف ایدر و اما قوت غاذیه عاجز [margin: اولنجیه دك]
عملنده باقیدر عاجز اولدقده نبات موت ایریشوب یابس اولور و جمیع انواع نباتات ارضك
بر مقدار عمقنده تکون و تمکن ایلدکدن تدریج ایله هوایه صعود ایدر اما جمیع انواع و اصناف نباتك
حد و حسابنی انجق انلرك خالقی بلور و اما اطبایه لازم اولان بعض اجزا و ادویه خواصیله کتب
طبده مسطور اولوب عامه یه لازم اولان سبزوات و فواکه جمیع او صافیله السنه ناسده
مشهور اولدیغندن جنس نباتك انواع و اصنافنك اسما و خواصنی تعداد ایله تطویل اولنمیوب
توحید خالقنه و معرفت صانعنه باعث اولمق ایچون کنه و ماهیتنی بو مقدار جه بیانی ایله اکتفا
قیلنمشدر نته کیم انواع نباته عبرتله نظر ایچون دینلمشدر هر کیاهی که از زمین روید
وحده لا شریك له کوید برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقی دفتریست معرفت کردکار

نوع سادس

موالید ثلاثه نك ثالثی اولان حیوانات احوالنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت
دیمشلردر که موالید ثلاثه نك اوچنجیسی جنس حیواندر که او مختص نفس حیوانیه در و اول نفس غیر بدن
ممتاز اولان جسم طبیعینك کمال اولیدر و حرکات ارادیه ایله متحرکدر و بو نفس حیوانیه ایچون
مخصوص اولان اثرلردن همان ایکی قوتی واردر که بری قوت مدرکه و بری قوت محرکه در اما قوت
مدرکه سی یا ظاهر بدنده اولور و یا باطننده اولور اما ظاهرده اولان بش قوتدر که
سمع و بصر و شم و ذوق و لمسدر اما سمع بر قوتدر که صماخك سطح مقعرنده مفروش اولان
عصبه ده وضع اولنمشدر و عصبه مذکوره ده طبل کبی هوا محتبس بولنمشدر اکر شدتلو قرع ندن

ولا قوتی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ویا قوتلی قلعه دن حاصل اولان صوتك كیفیتله متكیف اولان هوا تموج ایتمكله قریب اولورسه
اول عصبه یه واصل اولوب آنی قرع ایتدكده آنده مودوع اولان قوت سامعه اول صوتی ادراك
ایدر. واما بصر بر قوتدر كه دماغك مقدمندن بتوب بر عصبه نك تقاربله تلاقی قطع ایدوب اندن
تباعد له عینین شحمه لرینه واصل اولان ایكی مجوف عصبه نك مزبور ملتقاسنده وضع اولنمشدر
و اكا مجمع النورین دخی دیرلر. واما شم بر قوتدر كه مقدم دماغدن نابت اولان ثمه حلمه لری كبی ایكی
زائد ایچره مودوعدر. واما ذوق بر قوتدر كه جرم لسان اوزرینه مفروش اولان عصب ایچنده
موضوعدر. وانك ادراكی اول رطوبت لعابیه نك توسطیله اكا ذی الطعمدن اجزای لطیفه
مختلط اولوب اندن جرم لسانه غرق اولدقده كیفیت ذی الطعمی حس ایدر. واما لمس بر قوتدر كه
جسم حیوانك اكثرینه مخالط اولان عصبلرده وضع اولنمشدر. واما باطن حیوانده اولان قوتلر
دخی بشدر. حس مشترك. وخیال. وواهمه. وحافظه. ومتصرفه در. واما حس مشترك بر قوتدر كه
دماغده اولان تجاویف ثلاثه نك اولكی تجویفی مقدمنده مرتبدر. وحواس ظاهره ده گورده
منطبق اولان صورتلرك جمله سنی حس مشترك قبول ایدوب قوای باطنه باقیه یه توزیع ایدر.
واما خیال بر قوتدر كه دماغك اولكی تجویفنك مؤخرنده موضوعدر. وجمیع صور محسوسات
حس مشتركدن آلوب صور مذكوره نك غیبتندن صكره جمله سنی حفظ ونقش وتصویر وتمثیل
ایده. وبو خیال خزانهٔ حس مشتركدر. واما واهمه بر قوتدر كه دماغده اولان تجویف اوسطك
مؤخرنده موضوعدر. وبو قوت محسوساتده موجود اولوب حواس ظاهره ایله ادراك اولنمیان
معانئ جزویه یی ادراك ایدر. نته كه شاتك قوت واهمه سی حكم ایدر كه ذئب مهروب عنه در.
وولدی معطوف علیه در. واما حافظه بر قوتدر كه دماغدن تجویف آخرك مقدمنده
موضوعدر وقوت واهمه نك معانئ جزویهٔ غیر محسوسه دن ادراك ایلدكلرین حفظ ایدر حافظه ویو
خزانهٔ واهمه در. واما متصرفه بر قوتدر كه دماغدن تجویف اوسطك مقدمنده موضوعدر
وبو قوتك شانی خیال حافظه ده اولان صور ومعانی نك بعضیسنی بعضیسنه تركیب ایدوب
بعضیسن بعضیسندن فصل ایتمكدر. اگر بو قوت متصرفه یی عقل كندی تحركاتنده استعمال
ایدرسه بوكا متخیله دیرلر. واما نفس حیوانیه نك قوت محركه سی ایكی قسمدر كه بری قوت باعثه
وبری قوت فاعله در. اما باعثه كه شوقیه دخی درلر. واول بر قوتدر كه قچن خیالده بر صورت
مطلوبه یا منفوره مرتسم اولسه. قوت فاعله یی اعصابه سوق ایدر. اگر باعثه فاعله یی
حصول لذت ایچون اولان اشیاء متخیلهٔ نافعه یی ویا ضاره یی طلب ایدهجك تحریكه سوق
ایدرسه اكا قوت شهوانیه دیرلر. واگر باعثه فاعله یی دفع ایدهجك تحریكه سوق ایدرسه
اكا قوت غضبیه دیرلر. واما فاعله بر قوتدر كه اعضاده عصبه ده باطولحم وغشادن تركب
ایدن عضلری قبض وبسط ایله تحریك اعضا ایچون مهیا ایده. فسبحان الصانع الحكیم

نوع سابع

جنس حیوانك اشرف انواعی. واحسن اصنافی بولنان. افراد انسانك ماهیتین اجمالا بیلورز
ای عزیز معلوم اولسونكه اهل حكمت دیمشلردر كه جنس حیوانك احسن انواعی بو نوع انسان
دركه اشرف موجودات ونتیجهٔ كائنات ونفس ناطقه یه مختص ومرآت اودر. اما نفس
ناطقه بر جوهردركه كندی حد ذاتنده ماده دن مجرددر لكن افعالنده ماده یه مقارندر.
وامور كلیه یی. وجزئیات مجرده یی ادراك ایدوب افعال فكریه ایلمك جهتنده واسطه

والتی اولان جسم طبیعینك كمال اولیدر وبو نفس ناطقه نك بر قوت عاقله سی واردر كه انكله امور تصوریه
وتصدیقیه یی ادراك ایدر وبو قوته عقل نظری وقوت نظریه دیرلر ونفس ناطقه نك بر قوت عامله سی
دخی واردر كه انكله بدن انسانی افعال جزئیه دن یكا كندویه مخصوص اولان رأی واعتقاد اقتضاسی
اوزره تحریك ایدر وبو نفس ناطقه نك قوت عاقله سی اعتباریله دورت مرتبه سی واردر اما اولكی
مرتبه سی جمیع معقولاتدن خالی اولوب طفل مستعد كتابت اولدیغی كبی معقولاتك جمله سنه مستعد
اولماسیدر وبو مرتبه ده اكا عقل هیولانی دیرلر واما ایكنجی مرتبه سی اكا معقولات بدیهیه حاصل
اولوب بدیهیاتدن فكر ایله نظریاته انتقال ایدر وبوندن اكا عقل بالملكه دیرلر وبو عقل اویله لطیف اولسه
اكا جمیع نظریات حدث ایله حاصل اولوب فكره حاجتی قالمسه بوكا قوت قدسیه دیرلر واما
اوچنجی مرتبه سی اكا معقولات نظریه مطالعه سندن حاصل اولوب عندنده بر حیثیتله مخزون اولقدر
مراد ایلدكده كسب جدیده احتیاج جمله سنی حاضر ایتمشدر وبونده نفسه عقل بالفعل دیرلر
واما دوردنجی مرتبه سی معقولات مكتسبه یی مطالعه ایتمسیدر وبو مرتبه ده نفس ناطقه یه عقل
مطلق دیرلر واما حیواناتك جمیع انواع واسماسن وطبایع واشكالن واوصاف واحوالن آنجق
انلری خلق ایدن باری تعالی حضرتلری بلور وبعض كتبده مسطور والسنه ده مشهور اولان بودر كه
جنس حیوان اون سكز بیك نوعدر كه هر نوعی بر بشقه عالمدر پس مجموعی اون سكز بیك عالمدر
بو اون سكز بیك عالمی ایجاد وخلق ایدوب حد وحسابه كلمیان اصناف وافرادینی دمبدم محیی
ومربی ومیت اولان حی وقیومك قدرت وعظمتن تفكر وتذكره هادی وباعث اولمغله احوال عالم كبیری
وورونده بولنان عالملری بو مقدار بیان ایله اكتفا اولنوب حقایق اسرار نامتناهی كانی وصنایع
بدایع یزدانی بولنان عالم جسمانی علمنده بحر بی پایان حكمت ربانی یه بوندن زیاده توغل اولنمیوب مرآت
كائنات اولان فن اول بو محلده ختم اولنمشدر زیرا كه قشور وظروف وخادم بولنان افلاك
وعناصر عالمدن كیچوب طفیل وتوابع وخدام انسان اولان معدنیات ونبات وحیواندن
كوچلوب اعیا جهلنك لب لبابی وسلطان بولنانك درگاه وبابی اولان جسم جان انسانك تشریح
وتسریحی فننه عزم دخول قیلنمشدر چونكه مطلب اعلی ومقصد اقصی حضور حضرت مولی بولنمغدر
پس خلاق عالمدن غفلت ایدوب احوال عالم ایله مشغول اولمق هما حضوره هما یوندن بولنان قول سلطاندن
یوز دوندروب نقوش سرای سیران ایله قالمق مثالی بلنمشدر نته كیم بو ابیات ایله اكا اشارت
قیلنمشدر **بیت** خانه نك لازم اولان صاحبیدر ✿ بلمین خانه سنك طالبیدر ✿ **نظم**
نظر ایله بو دور افلاكه ✿ دائر اولدی نقطه خاكه ✿ دائره ایچره عالم امكان ✿ عالم ایچره بهایم انسان ✿
اولدی انسان ایچنده عرش عظیم ✿ كعبة الله یعنی قلب سلیم ✿ قلبا ایچنده محبت
سبحان ✿ احسن الخالقین وعالی شان ✿ آنك ایله وجوده كلدی جهان ✿
بحر ایله صانكه موج بی پایان ✿ قطره دن آدمی قیلور پیدا ✿ ان بحر علوم ایله محضا ✿

نظم

قنده در جهل ایله ظلمت نفس شیعانكده در	قنده در علم ایله حكمت بل انك جانكده در
ظاهرا احكام افلاكك اگر محكومی سن	باطنا آی كون فلكلر جمله فرمانكده در
صورتا بو خرمن عالمده سن بر دانه سن	معنی بوزنده نه كم وار جمله خرمانكده در
صیقل اوور مرآت قلبه طشره یقماغی قوی	سن سكا باق جمله عالم خلقی دیوانكده در
وجه حقه آیینه سنسن اوزكه خوش كوزت	من عرف سرنده كم معدن سنك كانكده در

فرد
تاکه بو جهان هیئتنه اولمه حیران
افلاکه نظر قیل که جان آیت عالی سبحان

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فن ثالث

مرآت ابدان اولان علم تشریح وتسریح جسم وجانی وقوا وحواس نفس نباتی وحیوانی
وبدنه تعلق روح انسانی وبعض احوال روح روانی ابواب خمسه ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر
باب اول فوائد علم تشریح ابدانی ومبداء ومعاد جسم وجانی وطبایع اعضاوتیله اخلاط
وترکیب جسم انسانی واقسام واسما وخواص اعضای هویدا وپنهانی فصول ثلاثه ایله تفصیل
ایدر فصل اول فوائد علم تشریح ابدانی وبدنه بعض تصرفات روح حیوانی ومبدأ ومعاد
بدن انسانی وکیفیت نزول وعروج جسم وجانی وتغییر بدن وبقای روح روانی
وما درکبی اولان تربیۀ جهانی التی نوع ایله بیان ایدر نوع اول فوائد علم تشریحی اجمالا بلدر
ای عزیز معلوم اولسونکم اهل حکمت علم ترکیب ابدانه علم تشریح وتسریح اطلاق ایتمشلردر
واطوال واسرار ابدان وارواحه یتمشلردر وامام همام شافعی رحمة الله علیه حضرتلری
العلم علمان علم الابدان ثم علم الادیان بیورمشدر وعلم ابدان اهم علوم والزم فنون
اولدیغن طیورمشدر پس تشریح ابدان بر عزیز ولذیذ علمدر که نتیجۀ حکمت محققین
وسرمایۀ اطبای مدققین وتنعم نفوس اهل یقین ووسیلۀ حصول دنیا ودین
ومعرفت مولایه واسطه ومعیندر زیراکه علم تشریحی بلمیان خشین طب وحکمتدن اهل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ومعرفت نفسدن غافل معرفت حقدن وصلتدن عنیندلر حال بوکیم اکثر ناس انی بلمز
غبینددر واکر تحصیل ایدن اولورسه ده طبله ماهر اولمق ایچون مائل اولورلر الا معرفت الله
ایچون انی تحصیل ایدن متانت بولوب معرفت نفسه واندن معرفت حقه نائل اولورلر
پس اکر علم تشریحی مطالعه ایدوب عجایب قدرت صانعی آنده مشاهده ایدرسه سکا ایکی
دورلو فائده حاصل اولور اولکی فائده بودرکه بویله بر مصنّع ترکیبی سیر ایدوب بلورسن کم
بونک جمیع اشیانک امثالی جامع اولان مختصر بناسی وشکل زیباسی اکمل نظام
واحسن تقویم وانتظام اوزره خلق ایدن خلّاق ذو الجلالده تصوّر عجز وقصور امر
محالدر پس اندن صانع حکیمک کمال قدرتن علم الیقین بلورسن وایکنجی فائده بودرکه بو نجه لری
مفید ومدرک ومزیّن ترکیبی ایجاد ایدن بدیع بی کلالده کمال وعلم اولمق نا احتمالدر
پس اندن خالق وباریک علیم وحکیم اولدیغن عین الیقین مطالعه ایدرسن واوچنجی فائده بودرکه
حق تعالینک سکا اولان انواع الطاف وعنایتلرن وکمال رحمت وشفقتلرن ادراک
ایدوب آندن ربک سنی نه مبلغ تربیه قیلدیغن حق الیقین مشاهده ایدرسن زیراکه باری
تعالی ترکیب بدانده حکمتلردن وفائده لردن وزینتلردن بر قصور قومیوب جمله سنی تکمیل
ایتمشدر ورب العالمین حضرتلرینک بو الطاف وکرملری همان انسانه مخصوصه کلدر بلکه
اون سکز بیک عالمه شاملدر حتی خیول وشترده وحیتانده وطیورده وذبابده وذنبورده ومارو
مورک حیات وبقاسنده وزینت ومعاشنده سبب ومدار اولان احوال واطوارندن هیچ قصور
قومیوب جمله یی کمال اوزره تصویر وتعدیل ایتمشدر نته کیم امام غزالی علیه رحمة الله تعالی لیس فی الامکان
ابدع مما کان بیورروب بو معنایی طیورمشدر پس علم تشریح ابدان مفتاح معرفت نفس انساندر
ومعرفت نفس مفتاح معرفت یزداندر اما معرفت نفس معرفت حقه نسبتله کنشدن ذره ودریادن
قطره در واما بدن بر مرکبدرکه نفس انسان انکا سوار اولمشدر ومعرفت الله مقصد اصلیدر
پس کیمسه کندی بدنن ونفسن ادراک ایتمزسه رب العالمین معرفتن دعوا سی ایلسه اول
کیمسه اول بر مفلسه بکزرکه کندی ماکول ومشروبی اولمیوب فقرای بلاده عموما ضیافته دعوت
ایدر وهر کیمسه لازمدرکه ابتدا کندی نفسن بلکه ربّسین بلمکه توجّه قیله تاکیم محبّته نائل ومحبوبنه
واصل ومرادی حاصل اوله زیراکه معرفت نفس معرفت حقی مقتضی اولدیغی کبی معرفت حق دخی
محبّتنی مقتضیدر مثلا بر خط ملیحی یا بر شعر فصیحی کوروب قراءت ایدرسن وکاتب وقائلن
بلوب انکا محبّت قیلوب لقاسنی دیلرسن ولذت آرزو ایدرسن اولدخی سکا دوست اولوب
محبّت وموافقت ایلر اللهم ارزقنا معرفة انفسنا ومعرفتک ومحبّتک یا داور یا الله هر

نوع ثالث

بدن انسانده بعض غرایب صنایع یزدانی وار حتی که بعض تصرفات نفس حیوانی وخواص
بعض اعضای ابدانی بلدک ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردرکه انسانک رکن
اعظمی قلبیدر رکن اصغری قالبیدر که قلبک قشریدر نته کیم بدن انسان الجهان اکبر کذلک قلب انسان
لب ابداندر پس لب لباب اولان کوکل ایمش حالا وعلم جهان علم ابدانه معین اولدیغی کبی
علم ابدان دخی علم قلوبه معین ورهنمادر زیراکه خلقت بدنده اول قدر عجایب صنعتلر وغرایب
حکمتلر والوان زینتلر وانواع خدمتلر واردرکه حد وحصردن کلما زبی شماردر وظاهر وباطنده
اولان اعضانک هر برنده نیجه فوائد مقرّردرکه خلقک اکثری انلردن بی خبردر مثلا بدن

انسانک

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انسانک نیجه یوز عدد عظام ونیجه یوز عدد اعصاب ونیجه یوز عدد عروق ونیجه یوز عدد
حرکات اختیاریه وضع وترتیب قیلنمشدرکه هر بری بشقه هیئتده وبر بشقه صفتده
وبر بشقه خدمتده وبر بشقه صنعتده وهر بری بر مصلحت ایچون خلق اولنمشدر
وتربیا مطلع اولورسک جمله سی اجمال اوزره قلمه النمشدر اما اکثر ناس بونلردن ذاهل
وکیفیتلرندن غافل بولنمشلردر وناس انجق بونی بلورکه کوز باقمق وال طوتمق ایچون خلق
اولنمشدر لکن کوزک اون طبقه وندر واول طبقه لرک ندر وخاصه لری نه در بلمزلر واکر او طبقه لرک
بر بینه خلل کلسه کوز کورمکدن قالور واول خلل نه کلور ونیچون کورمز اولدیغن بلمزلر والا قاچ عظم
وقاچ عصب وقاچ عرق اولدیغن وهر برینک هیئتی نظام بولدیغن ونه طرز ایله حرکت
قیلدیغن بلمزلر ودرون بدنده اولان اعضانک وحلک اشکال وطبایعی نیجه در وهر برینک
قوت وخدمتی ندر وقوای نفسک هر برینک صنعتی ومنفعتی نه بلمزلر مثلا باطنده
یورک ومعده وکبد وطحال ومراره ورئه وکلیه کبی اعضا وقوت جاذبه وماسکه وهاضمه
وممیزه ودافعه ومصوره ومنمیه ومولده کبی قوی بونلرک جمله سی بدنده خادم تعیین اولنمشدر
وهر بری کندو خدمتنده قائم وهر آن مداوم بولنمشدر زیرا که منبع حیات اولان یورک ومبدأ
اعضای مذکوره یه انواع حرارت وقوت ویرمه ده در بعده معده ده اولان قوت جاذبه اطعمه
مختلفه یی معده یه جذب ایدوب قوت ماسکه حفظ ایدوب قوت هاضمه طبخ ایتمکده در بعده
قوت ممیزه غدای مطبوخک کثیفی لطیفندن جدا ایدوب قوت دافعه اول کثیفی معده دن
دفع ایتمکده در اندن معده ده قالان لطیفی کبد که جکردر کندویه چکوب جکرده اولان قوت
مصوره آنی قان لوننده صبغ ایتمکده در وآنک اوزره رنک اولان سیاه کفک اکا سودا دیرلر
آنی طحال چکوب کندویه تبدیل ایتمکده در وآنده قالان کف حمره که اکا صفرا دیرلر آنی
مراره که اوددر کندویه چکوب تبدیل ایتمکده در وآنده اولان بلغمی دخی رئه جذب ایدوب نفس ایله
طریق حلقه دفع ایتمکده در بعده بونلردن خالص اولان دم کبد ایچنده مایله مختلط قالوب
قوام بولمیغندن آنده اولان مائی کلیه که بوکرکدر کندویه جذب وتبدیل ایتمکده در
وکلیه ده قالان کثیفی بول اولوب طریق مثانه یه کتمکده در بعده اول جکرده قالوب قوامه کلمش دم صافی
طرف عروق ایله جمیع اعضایه وصول بولمقده در وقوت منمیه اندن اعضایه نشو ونما ویروب
لحم وشحم وقوت وقدرت حاصل اولمقده در بعده عروق ایچنده قالان دمدن قوت مولده
رجالده منی ونساده هم منی وهم لبن تولید ایدوب منی کلیتلن وانثیینه طولمقده ودرلبن
عروق ندیینه کلمکده در پس اکر طحال بر علته ایریشوب دم مزبوره دن سودای مذکوری
تفریق دور ایلمسه اول سودا ایله مختلط قالان دم اعضای بدنه متفرق اولوب اندن حما و
جذام وجنون امثالی سوداوی مرضلر حاصل اولور واکر مراره بر علته ایریشوب صفرای
مرقومی دمدن جدا ایتمسه اول دمدن استسقا کبی صفراوی مرضلر پیدا اولور وبونک
امثالی بدنده اولان اعضا وقوتک هر بری کندو خدمتنده مقیم اولور واکر بونلرک بری
نقصان اولسه یا خدمتندن قالسه امراض مختلفه حصولیله هلاک اولوب نفس انسانه
اصرفیت قالور سبحان الله الصانع الحکیم وسبحان الخالق الباری المصور القدیم جل جلاله

نوع ثالث

مبدأ ومعاد یدن انسانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیشلردرکه مبدأ ومعاد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ابدان خالدر که ارض اولور نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده منها خلقناکم وفیها نعیدکم ومنها نخرجکم تارة اخرى
بیورمشدر زیرا که بالاده بیان اولندیغی اوزره اشعه کواکبک تأثیر ایله عناصر اربعه جمع اولوب
امتزاجی بر مقدار اعتدال بولدقده خاک کندی صورتن ترک ایدوب نبات صورتنه کلور بعده اول نبات
یا انسان ویا علف حیوان اولور پس انسان وحیوانه غذا اولدقده قوای مزبوره مذکوره اوزرنده بحث
دنه بولنوب جاذبه که استعداد غذایی جذب ایدر وماسکه حفظ ایدوب هاضمه طبخ ایدوب ممیزه
کثیفنی لطیفندن جدا ایدوب دافعه کثیفنی طریق معادن اخراج ایدوب کیدر وبو احوال مرقومه حرارت
عزیزه نک قوت وضعفی حسبیله ایکی ساعتده یا اوچ ویا دورت ساعتده معده ده حاصل اولور
اکا هضم اول دیرلر بعده اول لطیفی کبد کندویه جذب ایدوب قوای مزبوره معده ده اولان افعالی
مذکوره سنی بردخی انده اشلرلر پس انده کثیف اولان دورت قسم اولور که بر قسمی طحاله کیدوب
سودا اولور وبر قسمی مراریه واروب صفرا اولور وبر قسمی کلیتینه اینوب انده بول
اولوب مثانه یه بولور وبر قسمی ریه سمتنه کلوب سینه بلغم اولور وبو احوال دخی قوت وضعفه
کوره ایکی اوچ دورت ساعتده کبدده حاصل اولور که بوکا هضم ثانی دیرلر پس انده قالان لطیف
دم خالص اولوب عروق رأس واعضایه جریان ایدوب کیدر وقوای مزبوره افعال مذکوره سنی
بردخی عروق ایچنده مدت مرقومه ده تمام ایدرلر که بوکا هضم ثالث دیرلر وبو هضمک
کثیفی منافذدن چیقوب وسخ اذن ورمد عین ومخاط انف وشعر واظفار وعرق حمام
ووسخ اعضا اولور واکر بونلردن زیاده اول کثیفدن برنسنه قالورسه نازله واورام وقروح
وجروح امثالی اولور بعده عروق ایچنده قالان دم لطیفک هر جزوی بر عضوه منقسم
اولوب قوت مصوره اول اجزایی بولندیغی اعضا شکلنه تصویر ایلدیکی حالده اول قوتلر اول
ایشلری اول ذات اول عروق ایچنده بردخی ایدرلر که بوکا هضم رابع دیرلر وبو هضمک
کثیفی بدندن تحللر ایله نقصان اولان بدل ما یتحلل اولیدوروب تکمیل ایدر بلکه زیاده لحم
وشحم اولوب اوجسمی سمین وجمیل ایدر وقالان زبده لطیفی قوت مولده صلب رجاله جذب
ایدوب انی منی ایدر وصدر نسایه جذب ایدوب انی هم منی وهم مرضعه ده لبن هضمی ایدر
بعده اول خلاصه غذا اولان منی که نطفه در بر وقت معینده واسطه جماع ایله نطفه
زن ایله جمع اولوب رحمه واقع اولور وانده قرق کونه دک نطفه صورتن ترک ایدوب علقه
صورتنه کلور یعنی اویوشمش قان اولور وبر قرق کون دخی مرور ایدنده یعنی سکسان کون
عبورنده اول علقه مضغه اولور یعنی مضغ اولنمش لحم صورتن بولور واوچنجی قرق
تمامنده یعنی یوز یکرمی ختامنده اول مضغه ایچنده عظام واعصاب وعروق اعضا
ولحم وشحم وشعر وظفر وجوده کلور پس دوردنجی آی تمام اولدقده جمیع اعضا جنینی
کمالنی بولوب انده روح حیوانی متصرف اولوب طریق نافه دن غذاسی قان اولور چونکه
نطفه رحمده قرار بولور اوّلکی آیده زحلک تربیه سنده اولور وایکنجی آیده مشترینک
تربیه سنده اولور واوچنجی آیده مریخک ودوردنجیده شمسک وبشنجیده زهره نک والتنجیده عطاردک
ویدنجیده قمرک تربیه سنی بولور پس اکر یدی آیلق تولد ایدرسه اول ولد معمر اولماز
واکر سکز ایلق تولد ایدرسه بقا بولماز اولور زیرا که سکزنجی آیده تربیه زحله کلور
وزحل بارد ویابس اولمغله طبیعتی موت اولور واکر طقوز آیلق متولد اولورسه مشترینک
تربیه سنده اولمغله بقا بولور زیرا که مشتری رطب وحاردر که طبیعتی حیاتدر

اولور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولور وطريق مبدا ومرجعى حق تعالى بيان ايدوب بيورمشدركه • ولقد خلقنا الانسان
من سلالة من طين ثم جعلناه نطفة فى قرار مكين ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا
العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاما فكسونا العظام لحما ثم انشأناه خلقا آخر فتبارك الله
احسن الخالقين • پس بو تفصيلك زبدهسى بويله اولمشدركه • اصل مادهٔ انسان
برخاكدركه • اول خاك ابتدا انبات كلوب • يا نان ويا علف حيوان اولمشدر • بعده اول نان
وحيوان غذاى انسان اولوب • اندن رجال ونساده منى صورتن بولمشدر •
بعده رحم مادرده نطفه • وعلقه ومضغه • اولوب عظام واعصاب وعروق
ولحم وشحم ايله طولمشدر • بعده يا انثى ويا ذكر اولدقده روح بولوب تولد ايدوب
ظهوره كلمشدر • بعده يا معمر اولوب كمالن بولمشدر • ويا علقه بالغ اولميوب طفل ايكن
اولمشدر • حال بو كيم حركات افلاك واشعهٔ كواكب ايله عنصر خاكك بيك جزؤندن انجق
برجزؤى نبات اولور • ونباتك بيك جزؤندن انجق برجزؤى نان وحيوان اولور •
وحيوانك بيكده برى غذاى انسان اولور • وغذانك بيك جزؤندن برقطرهٔ منى حاصل اولور
وبيك قطرهٔ منيدن انجق برقطرهسى رحمه واقع اولور • وارحامه دوشن نطفهلرك بيكده برى
متولد اولور • وبونجه متولد اولانك بيكده برى معمر اولور • وبونجه بقا بولانك بيكده برى
مقام عقله بالغ اولور • ونيجه بيك عاقلك انجق برى مؤمن اولور • ونيجه بيك مؤمنك
انجق برى عالم اولور • ونيجه بيك عالمك انجق برى محقق اولور • ونيجه بيك محققك
انجق برى عارف بالله اولور • ونيجه بيك عارفك انجق برى واصل كامل اولور • پس
حركات افلاك امتزاج عناصردن وظهور مواليد وجميع كائنات ظواهردن • مراد
ومقصود انجق انسان كاملك وجود شريفى بولنمشدر • وانسان كاملك ماعداسى
بالجمله اكا طفيل • وخدام وتوابع قلنمشدر • نته كيم اكمل بنى ادم حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
حضرتلرينك شاننده • لولاك لولاك لما خلقت الافلاك دينلمشدر • وبو معنى بو بيت ايله بلنمشدر
بيت درهزاران سال به برج دلى رسد • از آسمان عشق بد بنسان ستارهٔ • چونكه مبدأ بدن انسان
بو بيان ايله عيان اولنمشدر • پس كل شيء يرجع الى اصله حكمنجه معاد بدنى دخى ظاهر وعيان اولمشدر

نوع رابع

كيفيت نزول وصعود جسم وجانى • ومنازل بدنى قطع ايله رجوع روح انسانى • وتغير
بدن وبقاى روح روانى بلدرر • اى عزيز معلوم اولسون كه اهل حكمت ديمشلردركه اكر بركمسه
مراد ايلمسه كه اولكندى معاد موعودنى تحقيق ايده • ومنازل معادنى قطع ايدوب
اصلنه كيده • اول همان بونى بلسون كه پيرلكدن مقدم كهل اولمشدى • واندن مقدم جوان
اولمشدى • وجوانلقدن مقدم طفل اولمشدى • وطفوليتدن مقدم رحم مادرده جنين
اولمشدى • واندن مقدم مضغه اولمشدى • واندن مقدم علقه اولمشدى • واندن مقدم
رحمده نطفهٔ مجتمعه اولمشدى • واندن مقدم صلب پدرده • وسينهٔ مادرده منى اولمشدى •
واندن مقدم عروق ايچنده دم اولمشدى • واندن مقدم غذاى پدر ومادر اولمشدى •
واندن مقدم حيوانى اولمشدى • واندن مقدم نباتى اولمشدى • واندن مقدم اجزاى
عناصرله ممتزج خاك ايدى • وخاكدن مقدم جسم مطلق ايدى • واندن مقدم طبيعت
كليه ايدى • واندن مقدم جوهر مجرد ايدى • پس اولكمسه كه حالا بو مقامه يتشمدر •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولطرفه اجسام وارواح تماميله قطع ايدوب كتمشدر وحجب ظلماتی ونورانيی بالجمله
رفع ايتمشدر وكندی نفسن اكليوب بلمشدر ومولاسن طانيمش وبولمشدر ومبدا
ومعادی بلوب قندن كلوب كتديكينه مطلع اولوب عارف وواصل اولمشدر وبو معراج روحانيله
هر مشكلی حل اولوب هر مرادی حاصل اولمشدر وبو تعبيردن ظاهر اولان بودركه اكرچه
روح انسانی افعاليله بدنه مقارندر لكن ذاتيله بدندن بشقه‌در وكامبايندر زيراكه
روح برجوهر مجرددركه بو حالله اوزره باقيدر وبدن ايسه هر آنده متغير وفانيدر وروح
اول جهتدن غيريدر كه اول منازل بدنی جمله سير وكيل ايدوب برى برندن فرق وتميز
ايتمشدر وطريق مبدا ومعادی تفكرله طی ايدوب تذكرله نهايتنه كتمشدر وتحقيق ويقين
ايله كركی كبی حقيقت احواله يتمشدر پس بر كمسه كه برنسنه‌يی كيل وتقدير ايدر بلمشدر
اول كمسه اول نسنه‌نك عينی اولميوب غيری اولمشدر وروح جسمك غيری اولديغنه
كتب حكمتده ادله چوقدر بو مقامده تطويله حاجت يوقدر لكن بو مقامه مناسب دليل
بودركه روح انجق اول روحدركه بو بدن بش ياشنده ايدی اما بدن اودكلدر زيراكه بدن
بونجه اشكاله كيروب نيجه صفتلو بولمشدر وطول وعرض وعمقده صغر كلله كبير اولمشدر
يا مقدم جوان ايدی شمدی پير اولمشدر يا سمين ايدی ضعيف اولمشدر ويا لطيف ايدی
كثيف اولمشدر پس حقيقتده پير اولان بدن جوان اولان بدنك غيريسيدر وجوان
اولان بدنك دخی طفل اولان بدنك غيريسيدر اكرچه بدنه بونجه تبدل وتغير كلور
لكن روح انسان ينه اولكی حالتنده قالور وموت طبيعی وقتنده مفارقت ايلديكی بدندركه
آنی قبرده ومحشرده بولور وانكله يا جهنمده متألم ويا جنتده متنعم اولوب قالور

نوع خامس

كيفيت تغير ابدانی وبقای روح روانی بيلدرر ای عزيز معلوم اولسونكم اهل حكمت
ديمشلردر كه روح انسان متغير اولميوب بدن متغير اولديغنك علتی بودركه روح روانی
عالم علويدن كلمشدر وعالم علويه كون وفساد اولمديغندن آنك جزوی بولنان روح
دخی برقرار اوزره قالمشدر وبو اجزای بدن بو عالم سفليدن آلنمشدر حالبوكيم عالم
سفلی كون وفساده محل قلنمشدر چونكه بدن عناصر اربعه‌دن خلق اولنمشدر پس
انسانك بو تركيبی بو عالم كون وفسادك برجزوی بولنمشدر واجزا ايسه دائما كله راجع
اولوب كل دخی جزؤينه مائل وفايض بلنمشدر اما جزؤك رجوعنك دليلی بودركه انسان
پير اولوب جان عالمنه راجع اولور انا لله وانا اليه راجعون آيه كريمه‌سی حكمنی بولور واما
كلك جزؤه ميل وفيضنك دليلی بودركه دائما فيض الهی واسطهٔ عقل كل ايله عالم ملكه نازلدر
نته كيم الحمد لله رب العالمين آيه كريمه‌سی بوكا شاهد عادلدر پس كل جزؤه مائل وقابض
اولديغی كبی جزؤ دخی كله راجع ومائلدر وجزؤك كله رجوعنك بر دليلی دخی بودركه
انسان جايع وظمآن اولور زيراكه اجزای بدنك كل طرفنه رجوعی هر آن اولور پس اندن
بدنه ضعف ونقصان كلور واكل وشرب مباشرتيله بدن ايچون بدل ما يتحلل اولور يعنی
طرف عناصره كيدن اجزای بدنك برينه غذادن بدنه كلوب ينه بدن آنلردن قوت بولور
چونكه غذای بدن ينه اصلی بولنان عناصردن حاصل اولان نبات وحيواندر پس
حقيقتده ابدانمزك بش سنه‌لك اجزاسی بالجمله تحلل ايدوب ومنعدم تدريج ايله ابدانمزدن

صفحه‌یه محسوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٠٠

طنشرع حقیقی کلیه کتمشدر • مثلا اللی یشنده یاشمزده ایکن ابدانمزده اولان اجزا اللی یاشمزده اول
اجزانك غیریسیدر که بدل ما یتحلل غدادن کلوب بینه تدریج ایله ابدانمزه اجزا اولوب کلمکده‌در اجزا
نك برینه طولوب اشکالنك تشکل ایتمشدر • لکن بو احواله واقف اولمیانلر بدنده روح روحانی کبی حال
اوزره ثابت قالور ظن ایتمشلر • وبونك مثالی بویله‌در که برکسه بر صحراده بر خیمه نصب ایلسه آنك اوتاد واطنا
بجه سیاه اولسه اول هفته‌ده بر دفعه واروب بر وتد سیاهی چیقاروب برینه بر وتد ابیض دقیلسه
وبر طنب سیاهی آچوب برینه بر طنب ابیض شد ایلسه وبو منوال اوزره بر سنه تمامنه دك اول سیاه
اوتاد واطنابك جمله‌سنی قلع وحل ایدوب یرلرینه بتمامه بیاض اوتاد واطناب دق وشد ایلسه • پس
بو تبدیلاته مطلع اولمیانلره اول خیمه بر سنه ماضیه‌ده نصب اولندیغی حال اوزره منصوب وجمیع
اجزاسیله کورنمشدر • حال بوکه آنك جمیع اوتاد واطنابی تبدیل وتغییر اولنمشدر • زیرا که بو بیاض اوتاد
واطناب اول سیاه اوتاد واطنابك غیریسی بولنمشدر • فکذلك بدن انسان دخی آناً فاناً شیئاً فشیئاً ظاهراً
وباطناً تحلل ایدوب بدل ما یتحلل غدادن جمع اولمغله هر بش سنه‌ده تماما متبدل اولوب تغیر بولور
بلنمشدر • پس جزئك کله وکلك جزئه میلی بو ادله ایله اثبات اولنمشدر • والله اعلم بحقیقة الحال •

نوع سادس

بو جهان بزه والده مشفقه کبی تربیه ایلدیکنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردر که
بو عالم بزم شفقتلو والده مزدر • نته کیم والده طفلنی تربیت ایلر واول غدالر که طفل تناول ایده من
والده سی آنلری اکل ایدر که آنلردن لبن حاصل اولوب طفلنه غدا اولمغه لایق اوله • وثدیندن طریقندن
طفلنه لاحق اولوب انکله تربیت بوله کذلك بو عالم دخی بزوم مادر مشفقمزدر که دوبیستان امتانسند
بولنان نبات وحیوان طریقندن لا ایتمز اولان غدالری بزه ایصال ایدوب الوان فواکه لذیذه وانواع
اطعمه نفیسه ایله بزی تربیت ایلر • فاما بو مادرکه عالم بلنمشدر غیری مادرلك عکسی بولنمشدر زیرا که
جمله والده‌لر طاهرلرینه متوجه اولمشدر • وعالم ایسه کندی باطننه توجه قیلمشدر • تاکیم بزه ناظر
اولوب تربیه مزده حاضر اوله • پس حقیقتده هنوز حالا بز کندی والده مز بطننده ساکنز که السعید
من سعید فی بطن امه والشقی من شقی فی بطن امه • حدیث شریفنی بعضیلر بویله تاویل ایتمشلردر
وبو معنی بو آیه کریمه‌یه موافقدر که حق تعالی من کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی واضل سبیلا
بیورمشدر • وبو معنای بر کامل بر بیت ایله طیورمشدر • بیت کیمکه بونده عارف حق اولمدی
تا ابد بیکانه قالدی بولمدی • وبو معنا خوش ظاهردر که مادرزاد اولان اعمایه اصلا علاج اولماز •
پس ایکی جهان سعادتن همان بو حالده تحصیل ایتمك ممکندر که هنوز بطن مادرده بوز اعنی بو عالمده بوز
وبونده اعمی اولمق بودر که انسان کندویی بلمیه وکورمیه وکندی حقیقتنه ایرمیه • زیرا که کندویی
بلمیان طفل صایلور • وبو مولا سن دخی بلمش وبولمش اولورسن • پس اول کمسه ایکی عالمده اعمی قالور ••
انکچون انبیا واولیا وعلما کلمشدر که خلقی خالقه دعوت قیلالر وخلقی جهان نور قران وعلم توحید
وعرفان وعبادت رحمان نابینالقدن خلاص علتندن ایلر • ومعرفت نفس واسطه‌سیله آشنای
خدا وخاص الخاص اولالر آنکچون قالالر • اللهم یا حی یا قیوم یا بدیع السموات والارض یا مالك
الملك یا ذا الجلال والاکرام • نسئلك بعزتك ان تحیی قلوبنا وابصارنا بنور معرفتك یا الله ••

فصل ثالث

كیفیت ترکیب ابدان • وماهیت طبایع اعضای پیدا وپنهانی • وحقیقت امزجه اسنان انسانی و
تولد اخلاط اربعه ارکانی • واخلاطك اسباب واحوال وفوائدی • وانلردن متولد اولان بش نوع ایله هم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تفصیلا بیان ایدر نوع اول کیفیت ترکیب ابدانی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه
ارکان اربعه که اجسام بسیطه‌در بدن انسان و سائر حیواناتك اجزای اولیه‌سیدر زیرا که اجسام
مرکباتك انواع مختلفه‌سی امتزاج ارکان ایله حادث اولور و ارکان ایسه دورتدر که ایکیسی خفیف و ایکیسی ثقیلدر
اما خفیف نار ایله هوادر و اما ثقیل آب و خاکدر چونکه عنصر نار جوهر هوائیه سنك سرایتیله عناصر
سائره‌ده جریان ایدوب ممتزج اولوب حرارتیله ایکی عنصر ثقیل باردك برودتلرن کسر ایدر اندن
عنصرلرك ترك ایدوب مزاجیه مرتبه سنه کیدر پس ایکی عنصر ثقیل تکون و سکون اعضا ماده‌سی
متین اولور و ایکی عنصر خفیف حیات و حرکات اعضایه بادی و معین اولور اما قوای اولیه ارکانکه کیفیات اربعه‌در
آنلر حرارت و برودت و رطوبت و یبوستدر بو دورد امهات عناصردرکه ارکان مذکوره‌ده موجوددر
و بو کیفیات عنصریه صور طبیعیه اوزرینه زایددر زیرا که آنلر تسخن و تبرد کبی کیفیتلرده مستحیل و متبدلدر
حال بوکیم صور طبیعیه کندی ذاتیله باقیدر اکر کیفیات اربعه نفس صور طبیعیه اولسه ایدی آنلر
دخی تبدیل اولوب ثابت قالمازدی پس اکر اجسام بسیطه اولان ارکان اربعه تصغر ایدوب جمع اولسلر
و اجسام مرکبه تامه اولان موالید ثلاثه‌ده مماس اولوب کیفیات متضاده لریله بری برینه تاثیر
قیلسه‌لر و اول بسایطك هر بری او برینك کیفیتی شدتنی کسر ایلسه اول کیفیات متضاده میانندن هر برندن
جمله‌سنده بر کیفیت متوسطه متشابهه متساویه حاصل اولورکه اکا مزاج دیرلر و موالید ثلاثه یعنی
معدن و نبات و حیوان جمله انکله وجوده کلورلکی اجسام مرکبات غیر تام اولان سحاب و شهاب
امثالی کائنات جو مذکوره عناصردن مزاجسز حاصل اولورلر انکچون سرعتله فنا بولورلر

نوع ثانی

ماهیت طبایع اعضای ابدانی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اول خالق و
مصور حضرتلری عالمده هر نسنه‌یی مناسب و موافق یرلو یرینه کوزل و معتدل الخلق ایتمشدر
و هر حیوانه صالح و لایق و هر عضوك حالنه موافق اولان مزاجی ویرمشدر و جمیع اجزای عالمك اولان اکرم
الیق و اعدلی بدن انسانکرم قیلوب هر عضوینه اصلح و انسب اولان مزاجی بخشش ایتمشدر و بعض
اعضا زیاده حار و بعضیسی زیاده بارد و بعضیسی زیاده رطب و بعضیسی زیاده یابس ایتمشلردر
اما بدنده غایت حار اولان اول روحدرکه بخار لطیفدر بعده یوراکدرکه منشاء روحدر بعده دم درکه
یوره متصلدر بعده کبددرکه او دم قوشمش دم کبیدر و دم آندن متولددر بعده لحمدر اولا لحم‌در بعده
عضله‌درکه لحم ایله مختلط اولان عصبدر بعده طحالدرکه آنده دم واردر بعده کلیه‌درکه دمی قلیلدر و بعده
عروق متحرکه‌درکه مجاور اولان دمك حرارتنه قیلدر بعده عروق ساکنه‌درکه مطلق دمك ظرفی قیلدر بعده
جلد کفدر و اما بدنده غایت بارد اولان بلغمدر بعده شعردر بعده عظمدر بعده غضروفدرکه تکلی
بعده رباطدر بعده وتردر بعده غشادر بعده عصبدر بعده نخاعدر بعده دماغدر بعده شحمدر
بعده سمیندر بعده جلددر و اما بدنده غایت رطب اولان بلغمدر بعده دمدر بعده سمیندر
بعده شحمدر بعده دماغدر بعده نخاعدر بعده لحم ثدیك و انثیینددر بعده ریه‌درکه مکان تنفسدر بعده کبددر
بعده طحالدر بعده کلیتیندر بعده عضله‌در بعده جلددر و اما غایت یابس اولان شعردرکه بخار
دخانیدندر بعده عظمدرکه اصلب عضادر بعده غضروفدر بعده رباطدر بعده وتردر بعده غشادر
بعده اوردهدر بعده شراییندر بعده عصب محرکدر بعده یورکدر بعده عصب حسدر بعده جلددر

نوع ثالث

کیفیت امزجه اسنان انسانی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه امزجه اسنان

مختلفا ولمغله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

225

101

مختلف اولمغله انسانك اسنانی فی الجمله دورت دور اولاسن نمو دركه سن حداثت دیرلر و بونك
مدتی انسانك اوتوز یاشنه دكین بعده سن وقوفدر بو كاسن شباب دخی دیرلر و بونك مدتی
انسانك قرق یاشنه دكین بعده سن انحطاط خفیفدركه سن كهولت دیرلر و بونك مدتی انسانك
التمش یاشنه دكین بعده انحطاط جلیلدركه بو كاسن شیخوخت دخی دیرلر و بونك مدتی اخر عمره
وارنجیه دكین لكن سن حداثت ایكی قسمدر كه بری سن صبادر كه اون بش یاشنه دكین بعده سن
نمودر كه سن حداثتك نهایتنه دكین بعده صبیانك مزاجی معتدلدر و فتیانك مزاجی حار و رطبدر
و شبانك مزاجی حار و حدتلیدر و سن وقوفك مدتندن نصكره حرارت غریزیه ماده سی اولان رطوبت
غریزیه یی برنی محیط اولان هوا جذب و نشف ایتمكله حرارت نقصانه بولمغه باشلر زیرا كه فصل بقدن
بیان اولندیغی اوزره جمیع اجزا و قوای جسمانیه متناهیه در و بدل ما یتحلل ایجون علی السواء بر منوال
اوزره دائمة الابراد دكلدر لكن تحلل علی السواء یوما فیوما زیاده اولمغله ابراده مصرف یعنی رطوبت بدل ما یتحلل
برابر كلمز پس ابراد و مصرف بدننده نقصان و تراجع اوزره اولدقده رطوبت مزبوره فنا بولوب حرارت
مزبوره منطفی اولور كه موت طبیعی بودر پس هر بر شخصك مزاج اولیسی حسبنجه حفظ رطوبتی متضمن
اولان قوتی نه مقدار ایسه آنك اجل مقدر طبیعیسی اودر اكر خارجدن بر قضایه اوغرامزسه اوددركه
اوددر زیرا كه قدرت باریله اجرام علویه نك اجسام سفلیه ده انواع تاثیراتی دائما متعاقب و متوالی
اولدیغندن جمیع خلقك اشكال و احوالی و اخلاق و اطواری هنوز ارحام امهاتده ایكن نطفه ایكن
مصادف اولان بخت و طالعلرك تاثیراتندن ظهور ایتمشدر كه رحم مادرده نطفه واقع اولدیغی ساعتده
پدر و مادرك طالعلرنه ایشده ایسه و هر برینك كوكبی نه بیتده ناظر ایسه اكر سعد و اكر نحس اول نطفه نك
ذاتنه تاثیر ایله نقشبند اولور مثلا سعادت و شقاوت و فهم و حماقت و بخل و سخاوت و خوف و شجاعت
و حب و عداوت و حرص و قناعت و همت و دیانت و فقر و غنا و راحت و عنا و عمر و فنا و جمال و
كمال و كلال و ملال هر نه وضع اوزره ایسه اول نطفه ذاتنه طالع اولور زیرا كه اول نطفه جسم
جنینك لوح محفوظیدر و لوح محفوظ بو عالمك مظهریدر پس هر كیمكه سعید اولمشدر اول
سعادتی بطن مادرده بولمشدر و هر كیمكه شقی كلمشدر اولدخی شقاوتی اناسی بطننده آلمشدر
نته كیم حبیب اكرم صلی الله علیه و سلم حضرتلری السعید من سعد فی بطن امه الشقی من شقی
فی بطن امه بیورمشدر هر كسك طالع مرقومنك تاثیرات مذكوره ایله ظهور ایتمشدر چونكه جمله خلقك
جمیع اشكال و اوصاف و امزجه سی اوضاع فلكیه مقتضاسنجه ارحامده مختلف بولنمشدر پس
اجل مسمالری دخی مزاجلری حسبیله انده مختلف تقدیر اولنمشدر و الحاصل ابدان صبیان و فتیان اعتدال اوزره حار
و طبیعتلری هده قیلنمشدر و ابدان شبان حدتلی حار قیلنمشدر و ابدان كهول و مشایخ و روح بخار و دم حارتی وجه مشروح
اوزره بعید كهله اولدقلری ایجون بارد و یابس بولنمشدر و اما اناثك مزاجی ذكوردن ابرد و ارطب اولدیغی تجربه قیلنمشدر

سبحان الخالق الباری المصور المحیی الممیت الحی القیوم جل جلاله و عم نواله و لا اله غیره

نوع رابع

كیفیت تولد اخلاط اربعه ابدانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه بدنك
رطوبات اولاسی اولان اخلاط اربعه اجسام رطبه سیاله دركه غذا ابتدا اكا استحاله ایدوب انلردن
اجزای بدن مغتذی اولور اما رطوبات خلطیه محموده دورت جنسدر كه افضلی دم جنسیدر بعده
بلغم جنسیدر بعده صفرا جنسیدر بعده سودا جنسیدر و بو اخلاطك هر بری طبیعی و غیر
طبیعیدر اما دم طبیعی حار و رطبدر و لونی احمر و طعمی حلودر و منفعتی لحم و شحم و غدای اعضا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولمقدر • وغیر طبیعیسی بارد ولونی مکدّر ردر • وطعمی مرّ اولوب نفعی اولماز • واما بلغم طبیعی بارد
متوسطدر • ولونی بیاض بیضه کبیدر • وطعمی حلودر • ومنفعتی یا دم ویا قائم مقام دم اولوب غذاء
اعضا اولمقدر • وغیر طبیعیسی یابس المزاج ومتغیّر اللون • ومرّ الطعم در • واول یا مالح یا حامض اولور •
واما صفرای طبیعی حارّ واحمر • مائل ولزجدر • ومنفعتی دمه مختلط ومعین اولوب اجزای بدنه ایصال اولمقدر
وغیر طبیعیسی جنکاریدر • وجوهر سم محرقدر • واما سودای طبیعی دم طبیعینک قعرنده قالان دردیدر
وطعمی حلاوت میالدر • ومحلی طحالدر • ومنفعتی تحریک جوع وشهوتدر • وغیر طبیعیسنه مرۀ سودا دیرلر • واما
کیفیت تولّد اخلاط بویله در که ابتدا غدانک مضغ ایله بیله هضم اولمسی وار در که سطح فم سطح معده
ایله متّحد ومتّصلدر • پس انده هم قوّت هاضمه حاصلدر • زیرا که مضغ اولنمش نسنه نک اول کی طعم و
رایحه سی زائلدر • بعده غدای ممضوغ ومشروب معده یه وارد قده ثم سدّ اولنوب آنده تماما هضم اولنور •
لکن مجرّد حرارات معده ایله دکلدر • بلکه جانب یمیندن کبدک ویسارده طحالک واندن اولان شرایینک واورده نک
وقابل حرارت اولان شحمک ومعده نک فوقنده ورای حجابده یورکک بو جمله نک حرارتلریله تمام اولوب
ایکی اوچ ساعتده هضم اول حاصل اولور • وبعده هریسه صوکبی جوهر سیال اولور • بعده
آنک کثیفی معده دن امعایه وخروجه بولور • ولطیفی معده یه متّصل اولان عروق بولنان کبده متّصل
اولان اینجه قوللر کبی عروقه سوزیلوب کبده منجذب اولوب • پس کبد کملیتیله ملاقی اولوب سیکر کبی
ممتلی اولور • واندن هم مدّت معلومه قدر زمانده منطبخ اولوب هضم ثانی حاصل اولور • واول
منطبخ لونی احمر صبغ اولنوب انک یوزنده تمایلی کبی نسنه ودیبنده دورکبی نسنه حاصل اولور اکر افراط
ایله منطبخ اولورسه بر محترق نسنه حاصل اولور • واکر قلیل منطبخ اولورسه بطیخ هندک مثالی بر نسنه
پیدا اولور اما اول تمایلی صفرادر • واما دردی سودادر وبو ایکیسی طبیعیدر • واما محترقک لطیفی صفرا
ردیه در وکثیفی سودای ردیه در وبو ایکیسی غیر طبیعیدر • واما بطیخ هندی بلغم طبیعیدر • وبو جمله دن
متصفی وخالص اولان نسنه دمدر لکن صوبی غالبدر که کبددن منفصل اولمازدن مقدم صوبی
کلیه لره نزول ایدن عروق ایله منجذب اولوب کلیه لرکندیلره غدا اولاجق دسومتنی ودمویتنی آلوب
باقیسی مثانه یه سوزیلوب احلیله یول بولور • واما قوام بولمش دم خالص کبد فوقندن طلوع ایدن
عرق عظیمه منجذب اولوب اندن متشعب اولان اورده یه سلوک ایدر • بعده جداول اورده یه • بعده
سواقی جداوله • بعده رواضع سواقیه • بعده عروق لیفیه شعریه یه سلوک ایدوب انلردن تقدیر عزیز
حکیم ایله اعضا ترشح ایدوب غدا اولور • سبحان الصانع الحکیم • جلّت عظمته •

نوع خامس

اسباب تولّد اخلاطی وطبایع وفوائدنی • واسباب حرکاتنی ومجاراتندن تولّد ایدن روح طبیعیی
بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که دم طبیعینک سبب فاعلیسی حرارت معتدله در •
وسبب مادیسی اغدیه واشربۀ معتدله در • وسبب تامی تغدیۀ بدندر • واما صفرای طبیعینک سبب
فاعلیسی حرارت معتدله در • وسبب مادیسی غدای حار لطیف حلو دسمدر • وسبب صوریسی افراط
نضیجدر • وسبب تامی اختلاط دم وتغدیۀ بدندر • وصفرای محترقه نک سبب فاعلیسی حرارت معتدله در •
وسبب مادیسی طوبیق قلیل اولان غدای حار شدید غلیظدر • وسبب صوریسی یا سیلان
ویا تحلل ایتمیان دوردر • وسبب تامی دمی شد ید وقوی ایدوب غدای بدن اولمقدر • وسودای
محترقه نک سبب فاعلیسی عتدالدن متجاوز حرارتدر • واما بلغمک سبب فاعلیسی سبب مقصردر
وسبب مادیسی غدای غلیظ بارد رطب لزجدر • وسبب صوریسی قصور نضیجیدر • وسبب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تا کی اختلاط دم و تغذیه بدندر. پس اسباب تولد اخلاط حرارت و برودتدر. زیرا که حرارت معتدله‌دن
دم و حرارت مفرطه‌دن صفرای محترقه و غلیت مفرطه‌دن سودای محترقه و برودتدن بلغم تولد ایتمشدر
و دم ایله عروقده جاری اولان اخلاطک عروق ایچنده دخی ایکی اوچ ساعت مدت تمامنده هضم ثالثی
واردر. و اعضایه توزیع اولندقده هر عضوده کندی نصیبینک مدت مقومه‌ده هم هضم رابعی واردر
اما عرق ایچنده اولان هضم ثالثک و اعضاده اولان هضم رابعک فضله‌لری فصل سابقده بیان اولندیغی
اوزره وسخ صماخ و ماء عین و مخاط انف اولوب شعر صورتنی بولوب اعضای بدندن تحلل ایدن
عرق و اوساخ و اورام و قروح منفجره مندفع اولور و اخلاط مذکوره‌نک اسباب تولدی اولدیغی کبی هم
واردر. زیرا که حرکت بدن و اشباه حاره دمی و صفرای تحریک ایدر و بعض کره سودای دخی تحریک
ایدر لکن سکون بلغمه قوت ویرر و توهم نفایس دخی اخلاط اربعه‌یی محرکدر. و نته کیم کثافت اخلاط
اربعه‌دن بر جوهر کثیف تولد ایدر که عضودر یا عضوک بر جزؤیدر کذلک لطافت بخارات اخلاطدن
برو امتزاج حسبیله بر جوهر لطیف تولد ایدر که روح طبیعیدر. و روح حیوانی قبوله استعداد دخی
بولمش مزاج اوزرینه ابتدا بو روح تولد ایدوب بعده جمله اعضایه قوای نفسانیه‌یی و غیری قبوله استعداد
ویرن بودر پس قوای نفسانیه و حیوانیه اعضای بدن انسانده حاصل اولمسنه الا اکثر بو روح طبیعی
واسطه‌سیله اولور. و اگر بر عضوده قوای نفسانیه و حیوانیه‌دن معطل اولوب روح طبیعیدن معطل
اولمسه اول عضو هنوز حیاتده‌در. زیرا که اویوشمش و یا مفلوج اولان عضو حس و حرکت قوتندن فاقد ایکن ینه
حیاتی واجددر اگر میت اولسه متعفن و فاسد اولوردی. پس عضو مفلوجی الی حفظ ایدن بر قوت
واردر که بو روح طبیعیدر. سبحان الخالق الباری المصور جل شانه و عم نواله

فصل ثالث

کیفیت و ماهیت و منافع اعضایی و اسما و قواسنی و تولد و خواصنی درت نوع ایله تفصیلا
بیان ایدر. نوع اول کیفیت و ماهیت اعضایی بیلدرر. ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که
ارکان اربعه‌نک اولکی مزاجندن تولد ایدن اجسام اخلاطدر. اولدیغی کبی اخلاط اربعه‌نک دخی اولکی مزاجندن
تولد ایدن اجسام اعضای بدن اولمشدر. و بعض اعضا مفرد و مرکب صورتین بولمشدر. اما عضو
مفرد اودر که قنقی جزؤ محسوسنی اخذ ایلسک حد و اسمده اول جزؤ کلیسنه مشارک اولور.
عظم و لحم و عصب کبی بونلره اعضای متشابهة الاجزا دیرلر. و اما عضو مرکب اودر که قنقی جزؤنی اخذ
ایلسک نه حدده و نه کلیسنه مشارک اولمایه. وجه و ید و رجل کبی. زیرا که وجهک بر جزؤی وجه دکلدر.
و بونلره اعضای آلیه دیرلر. زیرا که اتمام حرکات و افعالده آلات نفس اولمشلردر. اما متشابهة الاجزا اولان
اعضانک ابتداسی عظمدر که بدنک خلقی اولنمشدر. زیرا که اسم عظم اساس بدن و عماد حرکات اعضا
بولنمشدر. بعده غضروفدر که ملایمدر منعطف اولور. اول عظمدن الین و سائر اعضادن اصلب
قیلنمشدر. و بو منفعتی اعضای لینه‌یه عظمک اتصالی بو شکله کوکچک اولمقدر. تا کیم ملایم الیه برکک
واسطه‌سی اولوب ضرب و سقوط اوقاتنده برکدن ملایم متأذی اولمایه. بعده اعصابدر که دماغدن
یا نخاعدن بتمش انعطافده ملایم و انفصالده برک و بیاض اجسامدر. و حس و حرکت ایچون اولان اعضا
بالجمله اعصاب ایله تمامدر. بعده اوتاردر که اطراف اعضله‌دن بتمش و اعصابه مشابه اجسامدر و اعضای
متحرکه‌یه متصل اولمشدر که عضله‌نک اجتماع و رجوعیله اوتار دخی منجذب اولوب اعضا متحرکه‌یی جذب ایدر
و کاه عضله‌نک انبساطیله و کندک و ضعفنه عود ایتدیله اوتار مذکوره رخاوت بولوب اعضایی حالی
اوزره منبسط ایدر. بعده رباطاتدر که عظمدن بتمش و اعصابه مشابه اجسامدر. و بونلرک

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عضلاره ممتد اولانلر ینه• مطلقا رباط عقب دیرلر ورو ابط مذکوره نک جمله سنک حسی یوقدر
تاکیم کندیلره لازم کلمش کثرت حرکت وحك ایله متأذی اولمیه لر• ومنفعت رباطات اعضاء ربط ایلمکدر
بعده شریانات در که یورکدن نشأت ایلمشلردر• وممتد ومجوفدرلر که طوللری اعضاده وجوهرلری روابطه
مشابهدر• وبونلرك اوله حركات منبسط ومنقبضه لری واردر که سکونات ایله منفصله در وبونلر
جانب طرفلریدر• ومنفعتلری بودر که بونلر یورکدن بخار دخانی یی نقض ایله کار احتراق وروحی
اعضای بدنه توزیع ایچون خلق اولنمشدر• بعده اورده در که کبددن بتمشلردر• وشریانات متشابه •
اجسامدر• وبالجمله ساکندر• وبونلر قاطرلریدر• ومنفعتلری بودر که بونلر کبددن دمی اعضای بدنه
توزیع ایچون خلق اولنمشدر• بعده اغشیه در که مستعرض ورقیق الثخندر• ومحسوسدر واولیاف عصبانیدن
نسج اولنمش اجسامدر• وسائر اجسامك سطحن غشی ایدرلر• ونیجه منافعی محبوبدر که بری جمیع
اعضانك هیئت واشکالی اوزره حفظ ایدرلر• وبری دخی کندی لیفنده متصل اولان عصب ورباط واسطه سیله
اعضای بربرینه تعلیق وربط ایدرلر کلیه لری صلبه ربط ایلدکلری کبی• وبر منفعتی دخی ریه
وکبد وطحال وکلیتین امثالی حسی اولمیان اعضانك جواهرینه بو غشیه کندیلره ملاقی اولان
بالذات حساس اولوب• اجسام ملفوفه لرینه ملاقی اولانی بالعرض حساس اولملریدر• بعده لحم در که
اعضای مذکوره بدنده اولان خلل واوضاع آره لرینك حشو وسند وقوتلریدر• واما اعضای
البته بونلردن ترکیب ایدن اعضادر که ان شاء الله تعالی بوندنصکره آنلر دخی بیان اولنور

نوع ثانی

اسمای وقوای اعضایی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که بدنده اولان اعضانك
هر بر عضوك کندی نفسنده بر قوت غریزیه سی واردر که اول عضوك تغذیه سی آنکله اولور وقوتلر
اوت غذای جذب وامساك وتشبیه والصاق ایدوب آندن فضله یی دفع ایتمکدر• وجمله اعضانك
قوتلی دماغ وکبددر• زیرا که بو ایکیسی یورکدن قوت حیاتی وحرارت غریزیه یی وروحی قبول ایدر وهم
دماغ مبدأ جمیع حواس اولوب کبد مبدأ تغذیه جمیع اعضای بدن اولمشدر• یورکدن غرض
زیرا که یورك درون سینه ده ثدی شمالك تحتنده کبد نوعندن آنك لوننده فلجان شکلنده بر عضو شریف
ولطیف در که آنك جهت اسفلنده سطح مقعری وسطنده قرة العین مثالی بر نقطه سودا واردر که
الطف اعضادر واسمی سویدادر• ومنبع روح وجمیع قوادر ومحل تعانق روح حیوانی ونفس
انسانی ومهبط الهامات ربانی ونظرگاه خدادر• وجمیع اعضایه حیات وحرکات وادراکات وغذا ویرمک ترتیبه
اندندر• وجمله قوا واعضا انك خدام ورعایاسیدر که اول امیر بدندر پس بعض اعضا بدنده
رئیسه در• وبعضیسی خادمه رئیسه در وبعضیسی نه رئیسه ونه خادمه در• اما اعضای رئیسه اول اعضادر که
بدنده اولان قوای اولینك مبدألریدر• وبقای شخص یا بقای نوع آنلره مضطر ومحتاجدر اما بقای
شخص حسبیله اولا اعضای رئیسه اوچدر بری یورکدر که مبدأ قوت حیاتدر وبری دماغدر که مبدأ
قوت وحس حرکتدر• وبری دخی کبددر که مبدأ قوت تغذیه در واما بقای نوع حسبیله اولا اعضای
رئیسه ینه بو ثلثه مذکوره در• وبقای نوعه مخصوص اولان رابع انثیین در که آنلر نسلی حفظ ایدن
منی یی تولید ایچون محتاج الیه در• وعلم هیئتی وذکور واناثی اولان امزجه افاده ایدرلر• واما اعضای
خادمه نك بعضیسنه خدمت مهیئه وبعضیسنه خدمت مؤدیه مخصوصدر• وخدمت مهیئه
فعل رئیسدن مقدم وخدمت مؤدیه فعل رئیسدن مؤخردر تا یورکك خادم مهیئی ریه کبی وخادم
مؤدیسی شرایینی کبی• واما دماغك خادم مهیئی کبد وسائر اعضای روح واعضای غذا کبیدر• وخادم مؤدیسی

عصبلر کبیدر

عصبلر کبیدر ۰ واما کبدك خادم مهیئی معده کبیلدر ۰ وخادم مؤدیسی اورده کبیدر ولسا انثیینك
خادم مهیئی انلردن مقدم منی محل تولیدایدن اعضا کبیدر ۰ وخادم مؤدیلری رجالده احلیلدر
وانکله انثیین آره سنده اولان عروقدر ۰ ونساده محیله منی مندفع اولان عروقدر ۰
ومحیلدرکه منفعت منی آنده تمام اولوب جنین تکون ایده جك مکاندر سبحان الخالق

نوع ثالث

کیفیت تکون اعضای جنین بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اجزاسی امکساب
اولان اعضای بدنك جملهسی ایکی منیدن تکون ایدر لحم وشحمدن غیری زیراکه بو ایکیسی دمدن تکون ایدر
پس لحم وشحمدن ماعدا اعضای متشابهة الاجزا بیرقورسقده منعقد اولدیغی کبی منیدن بیدردن منعقد
اولور ۰ واعضا منکوره جنین لبندن تکون ایلدیکی کبی منی مادردن تکون ایدر نته کیم قورسغك ولبنك
هربری کندی یلردن حاصل اولان جنبك جمیع جوهرندن بر جزء اورز کذلك ایکی منینك هربری جمله
اولان جنینك جمله جوهرندن بر جزء اورور ۰ بعده حامله نك دم حیضی رحمده تکون ایدن جنینك سرهسی
یولندن غداسی اولوب انکله نشو ونما بولور ۰ وحشونی منعقد اولوب اوکلی اعضاسی آنده سنده اولان
خالی یرلری طولدروب لحم وشحم اولور ۰ وفضلهء دم وقت نفاسه دك قالوب اذن طبیعت مادرآنی
دفع ایلر ۰ وبعد التولد ولدك کندی ایلدیکی دم غدا طریق نافه دن الدیغی دمك مقامنه کیدوب مستدنی
ایدوب اول دمدن تولد ایدن لحم وشحم بو دمدن تولد اتمکه باشلر اما لحم دمك متیننده تولد ایدوب
حرارت ویبوستله منعقد اولور ۰ واما شحم دمك صولو ویاغلیسندن تولد ایدوب منعقد اولور انجق
حرارتله منحل اولور ۰ وایکی منیدن تکون ایدن اعضانك بری بیری بدندن منفصل اولسه بردخی اول عضو اتصال
حقیقیله منجبر اولماز وبرجزئی نقصان بولسه انك عوضی بتنسه بتمز عظم کبی الا کسر صباوتده سنی بتر
ودمدن تولد عظم اتسلاینده صکره بینه تمام بتوب نشلنه متصل اولور لحم کبی فتبارك الله احسن الخالقین ۰

نوع رابع

خواص وفوائد اعضاء بدنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که حساسیتی
اولان جمیع اعضانك مبدء حسی وحرکتی کاہ عصب اولوب وکاه متفرق اولوب هر قوتك مبدأ بر بشقه
عصب اولور ۰ وغشایه ملفوفه اولان جمله احشانك منبت عشایی صدر وبطنك ایکی مستبطن بولنان
غشالرینك بریسیدندر ۰ اما صدرده اولان حجاب ورئه واورده وشریانات کبی اعضانك منبت غشیه لری
اضلاعك غشاء مستبطنندن اولمشدر ۰ واما جوفده اولان اعضاو عروقك منبت غشالری عضل
بطنك صفاق مستبطننده واما جمیع اعضای لحمیه یا لیفیه در عضله اولان لحم کبی ویا انده لیف اولماز کبی
وحرکات بدن ایسه انجق لیف ایله اولور کرك ارادیه اولسون وکرك طبیعیه اولسون اما حرکت ارادیه
ایله طبیعیه نك ترکیبایدن حرکت مرکبه بو ایکی حرکت وضع طول وعرض وتوریبدن بر هیئته مخصوص
لیف ایله اولور پس جذب ایچون لیف متطاول ودفع ایچون لیف متعارض وامساك ایچون لیف مؤرب مخصوصدر ۰
واعضادن اورده مثالی بر طبقه لی اولان عضوك اوج قسم لیفی بربیرینه منسجدر ۰ وایکی طبقه لی اولان
عضوك طبقهء خارجسنده لیف متعارضدر ۰ وطبقهء داخلسنده لیف مؤربدر ۰ وداخلنك سطح ۰
باطننده لیف متطاولدر انجق بو طرز اوزره خلق اولنمشدرکه لیف جذب ایله لیف دفع معا جمع اولمایوب
بلکه لیف جذب ایله لیف امساك جمع اولسونلر الا که امعاده مدکل زیراکه امعانك امساکه شدت احتیاجی
یوقدر همان جذب ودفعه محتاجدر ۰ واما کندی جوهرنده غریب اولان اجسامی احاطه ایدن اعضا عصبانیه نك
بعضیلری بر طبقه لی وبعضیلری ایکی طبقه لی بولنمشدر ۰ وایکی طبقه لی خلق اولنملرنده نیجه فائده لر واردر ۰

اما اوّلکی فائده درونلرندن اولان اجسامك حركاتی منتشق اولمه‌دن تحفظ در شرایینك كبی واما فائده ثانیه
بودركه درونلرنده بولنان اجسام خروجندن تخلخل و خروجدن ایكیٔ قاّ محفوظ اولور شریانده اولان روح و دم
كبی واما فائده ثالثه بودركه دفع و جذبه اول عضو قوتلی حركته محتاج اوله‌قده آلت دفع بر طبقه سنی و آلت
جذب بر طبقه سنك بشقه بولنسونلر معده و امعا كبی واما فائده رابعه بودركه اول عضوك طبقه عصبیه سی
حسّی ایچون و طبقه خارجیه لحمیه سی حفظ ایچون مخصوص اولسن زیراكه هاضم هضمنه ملاقات ایتسن
قوتیله و اصل اولمق ممكندر واما بعض اعضانك مزاجه مه قریب اولوب دم اكا غدا اولمق ایچون استحالة
كثیره ده متصرف اولمغه محتاج اولماز لحم كبی انكچون لحمه واصل اولان غدا برمدت قالوب صكره غدا لحم اولمق
ایچون آنده تجاویف و بطون یوقدر همان غدا لحمه ملاقی اولدیغی ساعتده اكا مستحیل اولور واما بعض
اعضا دمدن بعید المزاج اولوب دم اكا مستحیل اولمقده استحالة كثیره محتاج اولور عظم كبی انكچون
غداسی آنده برمدت قالدیغی یا بر تجویفی وار در عظم فك اسفل كبی و بونكله اولان اعضا و قتنده غدادن
فوق الحاجه اخذ و جذب ایدر تا كیم تدریج ایله كندی جنسنه تبدیل ایده واما قوتلی اعضا كنادیده
فضولنی ضعیف اولان جیرانه دفع ایدر یورك ابطینه و دماغ ماخلف اذنینه و كبد ارنبه ‌ده دفع ایتدكلری
كبی • سبحان الخالق البارئ المصوّر • و سبحان الصانع الحكیم عز شانه و دام سلطانه •

باب ثانی

كیفیت تركب عظام بدن انسانی و اسما و خواصنی فصول ثلاثه ایله تفصیل ایدر **فصل اول** كیفیت
تركب عظام رأسی و اسما و خواصنی آلتی نوع ایله تفصیلا بیان ایدر **نوع اول** اجمال فوائد عظام اعضانك
ابدانی بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلر دركه بعض عظامك بدنه قیاسی اساس و عللك
بیانه قیاسیدر فقار صلب كبی زیراكه اعظم فقار اساس بدندر كه جمله اعضا آنك اوزرینه اولنوب
اعتماد ایدنلردر نته كیم جمیع اجزای سفینه ابتدا نصب اولنان خشبه اوزرینه بنا قیلنور كذلك اعضای
بدنك جمله سی عظم صلب اوزرینه نظام بولوب تكمیل اولنور و بعض عظامك بدنه قیاسی وقایه
و مجن مثالی بولنور عظم یافوخ كبی و بعض عظامك بدنه قیاسی صد مانی دافع سلاح قیاسی
بلنور فقار صلب اوزرنده متوك امثالی اولان عظام كبی و بعضیسی مفاصل بیننده حشو بولنور
سلامیات آره سنده بولنان عظام سمسمانیه كبی و بعضیسی علاقه یه محتاج اولان اجسام متعلقدر عضل حیجره
و لسانك و غیرینك لامه مشابه اولان عظمی كبی و عظامك جمله‌سی جمیع بدنك دعایم و قوایم و وقایه
و حمایه‌سیدر و اجرام صلب و اجوف اولان تجویفی و سطنده قیلنمشدر و حشوندن مجتمع اولان مخ
آنك غداسی بولنمشدر و تجویفك وسعتی فائده‌سی اخفا اولمقدر و تجویفك حكمت فائده‌سی صلابت
جرمی حالی اوزره قالمقدر و صلابتك فائده‌سی حركات عنیفه عندنده منكسر اولمقدر و درونده مخك فائده‌سی
وجه مشروح اوزره غداسی اولوب دائما عظمه رطوبت ویرمكدر تا كیم تجفیفه حركتله رخاوت بولوب متفتت
اولمایه و عظمك و ناقه احتیاجی كثیر اولدقده آنك تجویفی قلیل بولنمشدر نته كیم عظام ساقین اویله
خلق اولنمشدر و اعضا بدن اندره تحمیل اولنمشدر و عظمك خفتنه حاجت كثیر اولدقده تجویفی
كثیر بولنمشدر نته كیم عظام مشاشیه اویله قیلنمشدر هم غدای مذكور ایچون و هم هوا ایله مستنشق
اولان ایچكبی اشیا اول عظامه نافذ اولمق ایچون و هم فضول دماغ انلردن مندفع اولمق ایچون بویله خلق
اولنمشدر و عظام بدنك جمله‌سی متجاوره و متلاقیه وضع اولنمشدر و آره‌لرنده اولان مسافه یسیره

منافع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٠٤

منافع عظامه نیجه خلق اولنان لواحق غضروفیه ایله تمثیل قیلنمشدر و منافع مذکوره اقتضا
ایتدیکی محللرده ایکی عظم آره سنده لاحقه سز مفصل خلق اولنمشدر فک اسفل کبی بولنمشدر که مجاورت
عظام نیجه انواع بلنمشدر بعضیسی تجاور مفصل سلسدر که ایکی عظمک بری تحرکده اتبر بری عظم
اخر حرکت ایلمز مشاهده قیلنمشدر ساعد ایله مفصل رسغ مثالی بولنمشدر و بعضیسی تجاور مفصل
عسردر که ایکی عظمک بربرینک تحرکی عظم اخرسز عسیر و قلیل المقدار معاینه اولنمشدر مفاصل مشط
امثالی بولنمشدر و بعضیسی تجاور مفصل موثقدر که ایکی بربرینک حرکتی عظم اخرک حرکتنه موقوفدر مفاصل عظام قص کبی
معروفدر و بعضیسی تجاور مفصل بر کوزدر که ایکی عظمک بربرینک زیاده سی اولوب عظم اخرک نقره سنه
دخول قیلوب متحرک اولمازمنبتلردر اورالده اسنان کبی وضعی تغیر بولماز و بعضیسی تجاور مفصل
مدروزدر که عظمینک ایکیسنک بیله منشار کبی تضاریس و اسنانی اولوب بربرینه صفایح نحاس
کبی تداخل ایدر عظم قحف کبی سبحان الخالق البارئ المصور وسبحان الصانع الحکیم البدیع المقدر جلت عظمته وقدرته

نوع ثانی

کیفیت ترکیب عظام قحف راس انسانی بلدر رای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که جمله
قحفک منفعتی دماغی آفاتدن حفظ ایچون جنه ساتره اولقدر و عظام قحفک متعدد اولمسنک نیجه
منافعی واردر اولکی منفعتی بودر که قحفک بر جزؤینه کسر و عفونت مثالی آفت ایرشدکده آنک کلیسنه عموم
اوزره عارض اولمیه زیراکه اکر بر عظم اولسه ایدی جمله سنه آفت کلمک لازم کلوردی و ایکنجی منفعتی
بودرکه ذکر اولنه جق معنی مقتضاسنجه صلابت و لینده و تخلخل و تکاثفده و رقت و غلظتده عظم
وحدک اختلاف اجزاسی بولنمایه و اوچنجی منفعتی بودرکه دماغک ابخره غلیظه دن تنقیه ایلیه اکر عظم
غلیظ اولسه ایدی آندن ابخره نفوذ ایدمیوب دماغ تعفن ایله فساده و یرردی و دوردنجی منفعتی
بودورکه درون راسه دخول ایدن عروق و شرائینه طریق و منفذ اوله و بو عظم قحفک شکل طبیعیسی ایکی منفعت
ایچون مدور اولمقدر اما اولکی منفعتی بودرکه شکل مستدیرک مساحه سی غیری احاطه مساوی اولان
اشکال مستقیمة الخواطدن اعظم بولنمشدر و ایکنجی منفعتی بودرکه شکل مستدیر زاویه لی اشکال قدر طوقنمقله جفا
پنسنلوردن منفعل اولمیوب سلامت قالور بلنمشدر و بو عظم قحف استداره سیله طولانی قیلنمشدر
زیراکه منابت اعصاب دماغیه طولا وضع اولنمشدر و بو عظمک قدام و خلف سمتلرینه ایکی جقا معوج
طرفلری ایکی جانبدن نزول ایدن عصبلری حفظ ایچوندر و شکلک اوچ حقیقی درزی یعنی ایو درزی
واردر و ایکی کاذب درزی واردر اما درز ثلثه حقیقیدن بری قوسیدر که جبهه ایله مشترکدر
و بو شکلده بو کا اکلیلی دخی دیرلر و بری درز سهمیدر که مستقیم اولوب طول راسی متصف بولنمشدر
بو شکلده و بو درز اکلیلیه متصل اولدیغندن بو کا سفودیه دخی دیرلر و درز ثالث خلف راس ایله قاعده
راس آره سنده مشترکدر و اول بر زاویه قائمه شکلنده در که زاویه سی نقطه سنه طرف درز سهمی
متصل بو شکلده و بو لامه یونانه مشابه اولدیغندن بو کا درز لامی دیرلر اما ایکی درز کاذب
درز سهمینک موازاتیه ایکی طرفندن طول راس ایله نزول ایدوب عظم راسه تماما داخل اولمدقلرندن
بونلره قشریه دخی دیرلر و بونلر ثلثه حقیقیه ایله متصل اولدقلرندن بو شکلده اولور

نوع ثالث

راس انسانک قاعده و حیطانی بمنزله سنده اولان عظام خمسه یی بلدر رای عزیز معلوم اولسونکه
اهل تشریح دیمشلردر که راس انسانک عظام مذکوره سندن غیری بش عظمی دخی واردر که دورت جدران
امثالی و بری قاعده مثلی بولنمشدر و بو چار دیوار قبه یا نوخ یعنی عظم ناصیه نی اصلی خلق اولنمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

زیرا کصدمات وسقطات آنلره زیاده تصادف ایدر بلمنشدر و تجار متخالی دماغه نقلت ویرمیوب
عظمینک نفوذ ایتمک ایچون تخف ویا فوخ ایله متخلخل قیلنمشدر اما جدار مقدم عظم جبهه درکه طرف اعلاده
حدّی اولان درز اکلیلیدر وطرف اسفلی طرف اکلیلدن ممتد اولوب حاجب عنانین عینین فوقندن مرور ایدوب
آخر اکلیلینک طرف ثانیسنه متصل اولان درزدر واما یمین ویسارده اولان اولدر ایکی جدار
اول ایکی عظمدرکه آذنین آنلرده در وحاسه سمعی حفظا ایچون صلب اولملر ایله آنلره حجر تلبی دیرلر واول
حجر تلبی ثقبه لرینک اوزرنده صدغ شکلنده ایکی مضلع ومدور عظم خلق اولنمشدر تاکیم آنلردن
بخار راصواتی اولان هوا جمع اولوب ثقبه لردن سامعه یه وصول بولسون وبونلره قولاق دیرلر
واول حجر تلیدن هر بیرینک فوق طرفندن حدّی درز قشریدر وطرف اسفلندن حدّی بر درزدر که درز
لامینک طرفندن کلوب مرور ایدوب اکلیلده نهایت بولمشدر وقدّام سمتندن حدلری اکلیلینک بر جزوی
وخلف سمتندن لامینک بر جزویدر واما جدار موخرک حدودی فوقندن درز لامی واسفلندن راس ایله
بیننده مشترک اولان درزدر که درز لامینک ایکی طرف بیننی وصل ایدر واما دماغک قاعده سی اول
عظمدرکه عظام مذکوره حامللریدر واکا وتد دیرلر وصلب خلق اولنمسنده ایکی منفعت واردر
بری صلابت حمل معین اولقدر وبری صلب اولمغله عفونت فضولی قبول ایتممکدر زیرا که بو عظم
فضول تحتنده موضوع اولوب دائما اکا منصب اولمشدر پس ایکی اولمق لازم کلمشدر وایکی صدغک یعنی
شقاغک ایکی یاننده ایکی پرک عظم واردر که صدغ مرور ایدن اعضایی ستر ایتمشلردر وایکی عظم
مذکورک ایکی صدغ صولنده وصعلری مؤربدر یعنی قیقاجدر وآنلره زوج دیرلر

نوع رابع

فک اعلانک کیفیت ترکیب عظامی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که عظم فک
اعلانک حدّی فوق طرفندن کند ایله جبهه میاننده مشترک درزدر که تحت حاجبدن مرور ایدوب
صدغدن صدغه وصول بولمشدر وتحت سمتندن حدی منابت اسنان اولمشدر وایکی جانبدن حدی
ورای اضراسده اولان عظم تدیله کندی بیننده مشترک بر درزدر که اذن سمتنه کلمشدر وطرف آخر
اولان منتهاسی حنکی بر درزدر که بونکله حنکی یعنی چکه یی طولا قطع ایدن درزک مابیننی فرق ایتمشدر
پس عظم فک اعلی بو حدوده منتهیدر اما فک اعلانک داخل حدودنده اولان درزلردن بریسی حنکی
طولا قطع ایتمشدر وبریسی حاجبین آره سندن شفتین آره سی برابرینه نزول ایدوب کتمشدر وبری
بو درزک مبدأندن کلوب یمینه میل ایدرک اسنان انیاب ایله رباعیه مابیننی برابرینه یتمشدر وبری
دخی بونک کبی یساره میل ایدوب کتمشدر پس اوسط طرفین اولان درز ثلاثه بیننده ومنافذ کوز
برابرینه بیننده ایکی عظم مثلث محدود اولمشدر لکن بو مثلثلرک قاعده لری منبت اسنان اولمیوب
بلکه اندن مقدم منخرینک قاعده سی قربنده ایکی مثلثی بر درز قطع قیلمشدر زیرا که درز ثلاثه بو درزی
قاطع تجاوز ایدوب مواضع مذکوره یه وصول بولمشدر وبو ایکی مثلثین غیری ایکی عظم دخی حاصل اولمشدر که آنلری
قاعده مثلثین مذکورین ایله منابت اسنان ودرزین طرفندن ایکی قسم احاطه قیلمشدر ودرز اوسطدن نزول
ایدن قسم بو ایکی عظمی بربرندن فصل ایدوب درز فاصل عندنده هر بر عظمک ایکیشر زاویه قائمه لری
اولمشدر وثانیین عندنده بر زاویه حاده لری ومنخرین عندنده بر زاویه منفرجه لری حصول بولمشدر
وبیه فک اعلانک درزندن بریسی درز مشترک اعلادن نزول ایدوب عینین سمتنه کلوب نقره یه بالغ اولدقده
اوچ شعبه یه منقسم اولان درزدر که بر شعبه سی جبهه ایله مشترک اولان درزک تحتنده ونقره عینک فوقنده
مرور ایدوب حاجبه متصل اولمشدر وبر شعبه سی نقره دخول ایتمیوب کیلک متصل اولوب شعبه ثالثه

فقره یه دخول

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

233

١٠٥

نقره یه داخل اولدقدن صکره کذلك اتصال قیلمشلر و شعبه‌ٔ اولانك افرازلریله ایکی عظم اول
عظم ثانیدن اعظم و عظم ثانی عظم ثالثدن اعظم صورت بولمشلر سبحان المصور جل شانه

نوع خامس

منافع انفی و ترکیب عظامی و فکك اسفلنی بیان ایدرلر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که
انفك نیجه منافع ظاهره‌سی واردر بری بودرکه شامل اولدیغی تجویف ایله استنشاقه معین اولور
و بری بودرکه آنده هوای کثیر منحصر اولوب دماغه نفوذ ایتمزدن مقدم معتدل اولور زیرا که هوای
مستنشقك بر مقداری دماغه نفوذ ایدوب اکثری درندرتیه ممتلی اولور و بری بودرکه آلت شمك امامنده بر موضعده
تشمیمه صالح اولان هوای جمع ایدر تاکیم ادراك اوفق و اکثر اوله و بری بودرکه تقطیع حروف و تسهیل اخراجنه
معین اولور تاکیم بر مقدار ایله تقطیع حروفه محاول اولان موضعده هوانك جمله‌سی مزدحم اولمایه و بری
بودرکه باشدن مندفع اولان فضولی حفظ ایدوب ابصاری ستر ایدر و بری بودرکه فضولك بعضی محال طلك
نقصنده نفخ ایله اعانت ایدر اما عظام انفك ترکیبی ایکی مثلث کبی ایکی عظمدندرکه بر در زاویه‌لری
فوق طرفندن ملتقی اولوب و ایکی قاعده بر زاویه‌ عندنده تماس ایدوب ایکی زاویه ایله مفارقت ایدرلر
و بو ایکی عظمك هر برینی عظام وجهك شرحنده ذکر اولنان درزین طرفینك برینه رکوب ایتمشدر
و ایکیسنك طرفی سافللرنده ایکی ملایم غضروفی بیتمشدر و مابینلرنده درز وسطانینك طولی اوزرینه
بر غضروف اولورکه جزء عالیسی جزء سافلندن اصلب اولوب کندیسی بالجمله طرفین غضروفلرندن اصلب
بیتمشدر و بو وسطانی غضروفك منفعتی بودرکه فضلات رأس راسلمك ایچون سیلین بجه مشابه‌سنی اولان
انفی منخرین ایتمشدر تاکیم دماغدن فضله‌ٔ نازله انفه نزول ایتدکده اکثر حالده ایکی منخر برینه میل ایتمه‌غین
بولنان روحه راحت ویرن هوای استنشاق طریقی بالکلیه سد ایتمیه و ایکی طرفده اولان غضروفلرك منافع
اوجدر بری اطراف عظامده واقع اولان غضاریف ایله مشترك منفعت‌که مذکوره‌دردر و بری زیاده استنشاقه
یا نفخه محتاج اولدقده منفرج و متوسع اولمقدر و بری دخی نفخ عندنده اهتزاز و ارتعادلولیله نفس تجاره
معین اولمقدر و انفك ایکی عظمی خفیفنده دقیق خلق اولنمشدر زیرا که بونده وثاقت ایسه خفتدن احتیاج
اکثر بولنمشدر و اما فکك اسفلك صورت عظامی ظاهر الانتظامدر زیرا که فکك اسفل ایکی عظمدن مرکبدرکه آنلرك
بینی فوقانی آلتده بر منفصل موثق جمع ایتمشدر و ایکی آخر طرفلری ایکی مرتفع و معوج عظم عندنده مرتفع
اولوب زوائد ایله ترکیب ایدوب رباطات ایله بری برینك اوزرینه واقع اولمشدر و اما فکك اسفلك
حرکتیله انفتاح فم و مضغ لقم کبی منافع کثیره‌سی عیانا و لغایه مستغنی عن البیان بولنمشدر

نوع سادس

کیفیت ترکیب اسنان انسانی و اسما و اشکال و نظامنی بیان ایدرلر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که
اسنان انسان اثنان و ثلثون اولمشدر و بعض انسانك اطراف اسناننده نواجد اربعه منعدم
اولوب ثمانیه و عشرون اولمشدر اما اوسط اسنانده ایکی ثنایا رباعیه‌سیدر فوقانیه و امثالی تحتانیه
قطع ایچون نظام بولمشدر و ایکی ناب اعلادن و مقابللری ایکی ناب اسفلدن کسر ایچون استحکام بولمشدر
و بونلرك وراسنده ایکی جانبده فوقانی و تحتانی ایکیشر دخی طحن ایچون خلق اولنمشدر و آنلرك وراسنده
هر جانبده ایکیشر اضراس مضغ ایچون قیلنمشدر و نواجد اربعه اعلام ایچون بولنمشدر پس ثنایای اربعه و رباعیات
اربعه و انیاب اربعه و ارحاء ثمانیه و اضراس ثمانیه و نواجد اربعه بو جمله اوتوز ایکی دیش اولمشدر
و اکثرینده نواجد اربعه بعد البلوغ و قبل الوقوف ظهور قیلمشدر انکیچون بونلرك اسمی اسنان الحلم اولمشدر
و اما اسنانك اصولنده رؤس محددلری واردرکه فکینده اولان عظام حامله‌سی ثقبه‌لرنده مرکوزدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وهر نقبه‌نك حاقه‌سی اوزرنده بر لحم مستدیر بتمشدر و انلك اوزرنده بر كوچك عظم بتمشدر كه سنی
احاطه ایدوب روابط قوتی ایله شد ایتمشلردر و اما سوای اضراس اولان اسنانك هر بر ینك بر الچی واردر
اما فكك اسفلده اولان اضراس مذكوره‌نك هر بر ینك یا ایكی و یا اوچ راسی بعاینه قیلنمشدر و نواجذ ینك
رؤسی اوچر بولنمشدر و اما فكك اعلاده مركوز اولان اضراس ایچون یا اوچ و یا دورد هر رؤسی خلق
اولنمشدر خصوصا نواجذینك رؤسی دورددر بلنمشدر اما نسبب كثرت رؤس اضراس عظمت اجرام
وكثرت اعمالدر و اما حكمت ازیاد رؤس علیا اول اضراسك سر نكون معلق اولوب ثقللریله روشنك
خلافی جهتلرینه میللریدر و اسنان سفلی ایسه ثقلی ركزینه متصاد و مخالف كلدی و بدنده
اولان عظامك هیچ بر ینك حسی اولمازلكن عظام اسنان قوت دماغ ایله حسی قالمازر زیراكه عظام اسنان
حار و بارد و حلو و حامضك و سائر اضداد كیفیتی فرقنی بولور سبحان الخالق عطا بولمامشدر البادع

فصل ثالث

كیفیت تركب عظام صلبی و عظام عنقی و فقار صدری و عظام اضلاعی و عظام ترقوتی بش نوع
ایله بیان ایدر **نوع اول** كیفیت تركب عظام صلب ستابلددر **ای عزیز** معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه
عظام صلب نیچه منافع ایچون خلق اولنمشدر برمنفعتی بودركه بقای حیوانك محتاج الیه اولان نخاعه
مسلك بولنمشدر زیراكه اكر جمیع اعصابك منابتی دماغ اولسه ایدی راس انسان بو هیئتدن
زیاده اعظم اولمق اقتضا ایدردی و بدنه برحمل ثقیل اولوردی و اصنا اقصای اعضا و صوله بولمده
مسافات بعیده‌یه محتاج اولوب افات و انقطاعه متعرض اولمه‌دن ماعدا اعضا ثقیلی جذب ایتمه قوتلری
قلیل اولوردی پس خالق باری مصور عز شانه حضرتلری حكمت و عنایتیله دماغدن برجزء اولان نخاعی
اسفل بدنه عین مادن بكار ینه شالی اجرا ایدوب صلبی انكا مسلك محفوظ ایلمشدر تا كیم صلب اطرافنده قسمت
اعصا توزیع اولنمق انسب اولوب احسن بولنه و صلبك برمنفعتی بودركه قدامنده موضوع اولان اعضا
شریفه‌نك جنة حافظه‌سی بولنمشدر انكچون عقده‌لی و شوكه‌لی واردركه انلر ستاسن اسمیله
تسمیه قیلنمشدر و برمنفعتی دخی بودركه اعظام بدنك خلقتنه اساس و محل بولنمشدر تا كیم خشبه وسطی
سفینه كبی اولدیغی بالاده بلنمشدر انكچون عظام صلب غایت متین و محكم خلق اولنمشدر و برمنفعتی
هم بودركه قیام انسان ایچون و حركاتنه امكان ایچون مستقل قوام بولنمشدر انكچون عظام صلبك نظام
فقره‌لرله نظم اولنمشدر جمله‌سی عظم واحد یا عظام عظیمه اولمیوب حسن انتظامی احسن تقویم اوزره
قیلنمشدر و فقرات آره‌سنده بولنان مفاصل نه رخوزدركه تواهی ضعف بوله و نه شدیدركه منع انعطاف
اوله بلكه بو ایكیسی بینی خلق اولنمشدر و صلبك فقره‌سی بو عظمدركه وسطنده نخاع نفوذ ایده‌جك
نقبه‌سی واردر و بعض فقره‌نك یمین و یسارنده نقبه‌نك ایكی جانبنده دورت زوایدی بلنمشدركه
بعضیسنده شاخصه الی فوق و بعضیسنده شاخصه الی اسفل بلنمشدر و بعض فقره‌نك زوایدی
اولوب دورددن برجانبنده ایكیسی جانبنده بولنمشدر و بعض فقره‌نك سكز زوایدی مثلا اكا محلنمشدر
و زواید مذكوره‌نك منافعنك بری بودركه بونلرله منفصل منسوب اتصال ایله فقره‌لری مابینی منتظم
اولوب بر ینك زوائد رؤسی بر ینك نقره‌لرینه متداخل اولوب متانت بولمشدر و بو فقرات صلبك
زوائد مذكوره‌سندن غیری بشقه زوائدی واردركه انلرك منافع مصادمت و قایه حفظ ایدوب مقاتلرله
ایله جنه اولمقدر و بو زوائد صلب و عریض عظام بولنمشدركه فقره‌لرك طولی اوزره وضع اولنمشدر
و بونلرك خلقتنه یكا موضوعنه شوك و سناسن دینلمشدر و یمین و یسارده موضوع اولانلرینه اجنحه دیرلر
و بونلر طول بدنده اولان عصب و عروق و عضله‌لری حفظ ایدرلر و اضلاعه مجاور اولان اجنحه‌نك برمنفعتی

دخی بودركه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

دخی بودرکه اضلاعك رؤس محدبه سی بونلره مرکوز اولوب نقره لرله مرتبط اولور زیراکه هر جناحك
ایکی نقره سی وهر ضلعك ایکی محدب زائده سی واردر وبو فقره لرك ثقب متوسطه لرندن ماعدا نیجه ثقبه لری
واردرکه آنلردن عصبلر خروج ایدوب طمرلر دخول ایدر وبو ثقبه لر انکچون ایکی جانبنده خلق اولنوب
خلفنده بولنمشدر زیراکه خارج وداخل اولان عرقه مصادمدن وقایه اقتضا ایتمز واما عروق
واعصاب مذکوره اکر صلبك قدامنده خلق اولنسه ایدی بدنك ثقل طبیعیسیله وحرکت ارادیه سیله
میلی اولان مواضعده واقع اولمغله ضعیفا اولوب ربطایه مزلردی وبو وقایه ایچون اولان زوایدك اوزرینه
عصب ورطوبت جاری اولوب سلس واملس ایتمشدرکه مماس اولدیغی لحم متاذی اولمسون وزائده مفصلیه نك
دخی شانی بودر وآنلری برینی تعقیبا ایله محکم طوتوب جمیع جهتلرده ربط ایدرلر لکن قدامدن ولا تعقیب غایت
محکمدر وخلفه اولان سلسله زیراکه طرفی قدامه انحنا طرفی خلفه انعطافدن زیاده اقتضا ایدر پس فقرات
صلب تعقب وارتباطلر ایله بویله محکم اولدقدن عظم واحد کبی ثبات وسکون ایچون خلق اولنمشدر وانحنا وانعطافی
قبول ایتملریله بویله سلس ورخو اولدقلرندن عظام کثیره کبی حرکت وانحنا ایچون وضع اولنمشدر سبحان الصانع الحکیم جل جلاله

نوع ثانی

عظام عنقی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عظام عنق یدیدر قصبه ریه ایچون وقصبه
ریه نیجه منافع ایچون خلق اولنمشدرکه بیان اولنسه کرکدر اما فقرات عنقیه نك وفقرات صلبیه نك عالیه سی
تحتنده اولان فقره اوزرینه محمول اولمغله هر بر فقره کندی حاملندن اصغر واخف خلق اولنمشدر تاکیم
حرکات اعضا نظام حکمت اوزره بولنمشدر وفقره عجزکه فقار صلبك اسفل ونهایتیدر اول جهتدن اعظم
واصلب خلق اولنمشدر ورحم مادرده عظامك نظامندن مقدم بولنمشدر وقبر ایچنده جملهسندن مؤخر
چوریوب تراب اولور بلنمشدر ونخاعك اعلاسی اعلاده مجاریه کبی اکثر واغلظ اولدیغیچون فقار
عنقك ثقبه لری اوسع قیلنمشدر زیراکه مقاسم عصبك اعلایه مخصوص اولان اسفله مخصوص اولاندن اکثردر
پس عنقك فقره لری صغیر ونقبه لری واسع اولمسی قتاجرامنی اقتضا ایتمکله جملهدن اصلب واوثق وسناسنلری
صغار واجنحه لری کبار وایکیشر باشلی خلق اولنمشدر وبو فقره لرك حرکته احتیاجی ثباته احتیاجندن
زیاده اولمغله مفاصل خرزاتی ماتحتی مفاصلنه قیاس ایله سلیس ورخو قیلنمشدر وبو مفاصلك شدونا قتنه
احتیاج قلیل اولدیغیچون ماتحت العنق کبی سمت فوق واسفله شاخص اولان زواید مفصلیه کبیر وعریض
اولمیوب کوچك بولنمشدر وخرز عنقك عددی یدی اولمسی طولی معتدل اولمق ایچوندر وبو خرزاتك اولکیسندن
ماعدا هر برینك منوالی کوردا وزره اون برر زوایدی واردرکه برر سنسنه وایکیشر شعبه اولان ایکیشر جناح وسمت
فوقه شاخص اولان دورد زوائد مفصلیه واسفله شاخص دورد زوائد مفصلیه در ومخرج عصبك
دائره ثقبه سی هر ایکی فقره بیلننده نصفیتا اوزره تقسیم اولنمشدر اما خرزه اولی ایله خرزه ثانیه نك نیجه
خواصی واردرکه خرزات سائره ده بولنماز زیراکه راسك یمین ویساره اولان حرکتی کندیله فقره اولی بیننده
بولنان مفصل ایله متفق وملتئم اولمشدر وراسك قدام وخلفه اولان حرکتی کندوسیله فقره ثانیه بیننده بولنان
مفصل ایله وجود بولمشدر اما مفصل اول فقره اولی نك شاخصنی اوزرندن ثابت اولمشدر وبو فقره نك
جانب فوقندن ایکی نقره سی واردرکه آنلره عظم راسك ایکی زائده سی طرفلری دخول ایلمشدر وقتاکه
بو ایکی زائده نك بربیری نقره سندن مرتفع اولوب اوبری نقره سنده تماما غرق اولنسه راس انك ایکا میل ایدر
اول سمته اکیلور واما مفصل ثانی فقره ثانیه ده بولنمشدر بو فقره نك جانب متقدمندن بر زائده طویله
خلق اولنمشدرکه فقره اولینك قدام نخاعندن اولان ثقبه سنه نفوذ ایلیوب عظم راسده بولنان نقره
وصول بولدی وقتاکه زائده مذکوره فقره مزبوره نك ثقبه سنه کیچوب نقره مرقومه یه دخول ایلسه راس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قدّام سمتنه میل ایدوب منحنی اولورلر و اکر زائدهٔ معهوده نقره سنك خروج ایدرسه رأس مستوی
طورور و اکر زائدهٔ نقبه سنندن دخی چیقارسه رأس خلف سمتنه منعطف اولور و فقرهٔ ثانیه نك خلقنده
دخی بر زائدهٔ قصیره واردر که آنجق فقرهٔ اولیده اولان نقره سی درونندن حرکت ایدوب تجاوز ایتمز و امّا خرزهٔ
اولینك خاصه سیدر که سنسنه سی اولمامغنك منفعتی بودر که ثقیل اولمایوب حولنده موضع اولنان اعصاب
و عضلات کثیره یه زحمت ویرمز و فقرهٔ مرقومه عظم رأسه ما فوقی کبی اولدیغیچون اجنحه دن دخی عاریدر
زیرا که مبدأ اعصاب قریب اولوب یرلری ضیق اولدیغندن اجنحه بولنمدیغی حکمت باریدر و بو فقره نك خوا
صندندر که اعصاب اندن طلوع ایدرلر و سائر فقره لر کبی ایکی جانبندن و ثقبهٔ مشترکه دن طلوع ایتمزلر انجق جانب
خلفنك فوقی طرفندن ایکی ثقبه دن جمله سی لیف کبی انجا اولنقلری حالده خارج اولورلر و ممتد اولدقچه تدریج
تخین و محللرینه کوره غلیظ اولوب متانت بولورلر و امّا فقرهٔ ثانیه نك زائدهٔ قصیره سی اعلاسی خلفنده
بولنوب آندن مخرج عصب ثقبه لری ممکن اولمدیغندن بونك ثقبه لری سنسنه سنك ایکی جانبنده تعلیم اشدر
و بو ثانیه نك زائده لری رباطات قویه ایله فقرهٔ اولیه ربط اولنمشدر و مفصل رأس فقرهٔ اولی ایله سلس
بولنمشدر و فقرهٔ ثانیه ایله سائر فقره لر مفاصلنك اسلسی قیلنمشدر زیرا که بو ایکی مفصل ایله اولان حرکات رأسه
احتیاج اشدّ و اکثر بولنمشدر و بالجمله صنعت بارکیلنمشدر سبحان الخالق الباری المصور جلّ جلاله و عمّ نواله لا اله غیره

نوع ثالث

فقار صدری بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که فقار صدر اول عظاملردر که عظام اضلاع
متصل اولوب اعضای نفسی جامع و محافظلردر و بونلر اون ایکی فقره در که اون برینك سنسنی و اجنحه سی
واردر و برینك جناحی یوقدر و سنسنلری متساوی کلدر زیرا که بونلرده یورك مثللو اشرف اعضا
اقرب اولوب متصل اولان اعظم و اقواددر و اجنحهٔ فقار صدر غیرینك اصلب اولوب اضلاع آنلره وصول
بولماز و صدرك یدی فوقانی فقره لرینك سناسنلری کبیر و اجنحه لری غلیظ اولوب متانت بولمشدر
تا که امیر اعضا اولان یورککی کمال تعظیم ایله حفظ و حراست ایدرلر چونکه بو فقراتك اجساسناسنی و اجنحه
ذاهب اولمشدر پس بونلرك زواید مفصلیه لری قصیر و عریض صورت بولمشدر و فقرهٔ عاشره نك
ما فوقنده بولنان فقره لرك سمت مخرفه شاخص اولان زوائد مفصلیه لرینه التقام نقره لری واردر و سمت
اسفله شاخص اولان زوایدك حدبه لری اول نقره لره دخول ایدوب سناسنلری اسفله منحنی اولمشلردر و امّا
عاشره نك سنسنه سی قبه کبی منتصبدر و زواید مفصلیه سنك ایکی جانبنده اولان نقره لری لقمه سز
بولنمشدر زیرا که فوقی و تحتنده معا لقمه لنمشدر و عاشره نك ما تحتنده لقمه لری فوق سمتنده نقره لری
اسفل سمتنه مائل اولوب سناسنلری فوق سمتنه منحنی بولنمشدر و اون ایکنجی فقره نك اجنحه سی
اولماز زیرا که آنده اضلاع وار ایکن حاجت قالماز و امّا جناح معده نك طرفینده اون ایکنجی فقره یه متصلدر
و امّا بو خرزه نك ما فوقی صغار الجرم اولمغله استحکام ایچون زوائد مفصلیه کثرتندن مستغنی بولنمشدر
و خرز صدر خرز عنقدن عظیم اولدیغیچون ثقبهٔ مشترکه لری ایکی خرزه بیننده برابر منقسم اولمیوب
تدریج ایله عالیه ده زیاده و سافله ده ناقص اولوب ثقبهٔ عصب تمامیله خرزهٔ عاشره ده بولنمشدر
و امّا صدرك باقی خرزه لری بو ثقبه مذکوره یی تمامیله متضمن اولدیغیچون آنلرك اولمدیلر خروج اعصا
ایچون بو خرزه لرك یمین و یسارنده بو ثقبه خلق اولنمشدر و قطن فقره لرینك اوزرنده سناسن
و اجنحهٔ عریضه لری واردر و زوائد مفصلیهٔ سافله لری اجنحهٔ حافظیه مشابه عریضدرلر
و عظام فقرات قطن بش عظم اولمشدر و قطن عجز ایله معا صلبك کلیسنه قاعده کبی اولوب
اوله عامه و حامل عظم عانه و منبت اعصاب رجلین اولمشدر و عظام عجز اوچدر اندر جمله فقره لردن

اصلب

اصلب ومفاصلی اوثق واجنحه‌سی عریض بولنمشدر واعضا ایچون قدام وخلف سمتلرنده مخصوص
ثقبه‌لر واردر که مفصل ورك آنلره مانع ومزاحم اولمیه وبو عظام عجز بیننده اولان عظام قطنه‌یه مشابهدر
واما عظام عصعص اوچ فقره غضروفیدن مؤلفدر که زوائدی یوقدر کوچك اولدقلرندن فقرات
رقبه کبی اعصابه مشترك ثقبه‌لرندن بیتمشدر اما فقره ثالثه‌نك طرفندن بر عصب خروج ایتمشدر پس بو بیان
عیان اولمشدر که صلبك جمله‌سی بر نسنه کبیدر وافضل اشکال ایسه شکل مستدیره‌در زیرا که آفاته
مصادمه قبول ایتمز بعده اشکال شکل مستدیره‌در انکچون فقار صلبك عالیه‌سنك رؤسی اسفله
وسافله‌سنك رؤسی اعلایه منعطف اولوب فقره متوسطه اولان عاشره‌سی عندنده بالجمله
جمع اولمشلردر وبو فقره عاشره طول وصلب حسبیله متوسطه سناسن اولوب ایکی جهتك جوینه
منعطف اولمشدر تا کیم ایکی طرفدن هر برنده بولنان فقار تسعه بو عاشره‌نك اوزرینه جمع اولوب انتظام
بوله‌لر پس فقار عنق ایله فقار صلبك مجموعی یکرمی التی خرزه بولنمشدر سبحان الصانع الحکیم

نوع رابع

عظام اضلاعی بیلدیرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که عظام اضلاع محیط
اولدقلری آلات نفسی وآلات غذانك عالیلرینی حفظ ایتمك ایچون خلق اولنمشدر پس بونلر ثقیل
اولمق ایچون وجزوینه ایرن آفت کلیسنه ارمك ایچون وغدا ونفخدن احشا ممتلی اولوب مکان
وسعه محتاج اولدقده اچلمق اسان اولمق ایچون وافعال تنفسه تعیین اولنان عضلاته تخلل ایتمك
ایچون متعدد اضلاع اولوب جمله‌سی عظم واحد اولمشدر وبو عظام صلبه رئیس اعضا اولان یورکی
وآنك متعلقاتی بولنان اعضایی احاطه ایتمشلردر زیرا که اول اعضای شریفه‌یه آفات عارضه‌نك
تاثیری امر عظیم اولدیغندن آنلری اشد احتیاط ایله حفظ ایتمك لازمدر پس انکچون اضلاع سبعه
فوقانیه کندی دورلرنده اولان اعضای نفسانیه اوزرینه قص عندنده متلقی اولوب عضو رئیسی
هر جهتدن وقایه ایلمجه جوانبندن احاطه ایتمشلردر واما اعضای غذائیه مجاور اولان اعضای تحتانیه
خلف سمتندن تاجنه محرز کبی کبد وطحال وسائر اعضای حفظ ایچون درکه بری برینه متصل اولمیوب تدریج
ایله منقطع اولمشلر پس اعلاسنك اطراف بارزه‌سی مابینی اقرب واسفلنك ابعد بولنمشدر تا کیم
مکان معده واسع اولوب اغذیه ونفخدن ممتلی اولدقده منعصر ومتاذی اولمسون اما سبعه فوقانیه اضلاع
صدریه اسمیله تسمیه اولنمشدر وبونلر هر جانبنده یدیشر ضلعدر که ایکی واسطه‌لری اکبر واطولدر طرفلری اقصر
زیرا که بو شکل هر جهتده اعضای نفسی شامل بولنمشدر وبو اضلاع اتحاد ایلدکلری اوزره ابتدا اسفله میل ایدوب
آندن فوقه رجوع ایدرلر عظام قصه متصل اولمشلردر که مشتمل اولدقلری مکان اوسع بولنسون ونه کیم
اضلاع مذکوره‌نك هر برینك ایکی زائده‌سی فقرات صلبك هر جناحنده اولان نقره عمیقه‌یه دخول ایدوب مفصل
مضاعف حاصل اولمشدر کذلك بو اضلاع سبعه‌نك عظام قص ایله بولنان ترکیباتی بعینه فقرات صلب ایله
اولان ترکیباتی کبی صورت بولمشدر واما اضلاع خمسه متقاصره باقیه عظام خلفیه اضلاع زوردر ورؤسی
غضاریفیله محفوظ ومصادمتدن دور ودروا انکسارتی امین ولین وصلابت بیننده متوسط سبعه‌دن مؤلف
بولنمشدر وآنك عظم واحد اولمدیغی نیه خفت ایچون بلنمشدر ولکن غضاریف لینه ایله موصول ومفاصلی محکم خلق اولنمشدر
تا کیم اعضای نفس انبساطنه ملایمته مساعده کار بولنسون وبو عظامك عددی کندیلره ملتصق اولان اضلاع
عددنجه یکی بولنمشدر واسفل قسمی بر عظم عریض غضروفیه متصل اولمشدر که آنك طرف اسفلی مدور کبی اولوب
خنجره مشابه اولمغله عظم خنجری نامیله شهرت بولمشدر وآنك منافعی فم معده‌یی حفظ ایدوب قص ایله اعضای
لینه بیننده توسط ایدوب هر بری ایله ملایم بیننی اتصال ایتمکده مناسب وپرمکدر سبحان الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع خامس

عظام ترقوه بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که عظم ترقوه قصی اعلاسنک
ایکی جانبنده هر برینک اوزرینه موضوع بر عظمدر که انک تقعیرینک خلق عندنه بر فرجه خالیه قالمشدر
تاکیم انده دماغه صعود ایدن عروق نزول ایدن اعصاب نافذ اولوب بولمشدر وبر عظم جانب وحشیه
میل ایدوب کتف طرفنه متصل اولمشدر وکتف بو عظم ایله مرتبط اولوب ایکیسی معا عظم عضده ارتباط
بولمشدر اما عظم کتف نیجه منفعت ایچون وجوده کلمشدر برمنفعتی بودرکه عضد ایله یدانک معلق اولوب
صدره ملتصق اولمسون وایکی یدک بری برینه حرکتی آسان اولوب سلامتده قالمسون وبرمنفعتی بودرکه
کتف اضلاعدن بعید اولوب ساعدینک جهات حرکاتی واسع قالوب مانع اولمسون وبرمنفعتی بودرکه
صدرده محصور اولان اعضاء شریفه یه جنه خزینه اولوب فقرات صلبک سناسی جنحه سی مقامنده طوروب
صدره آفات ایرمسون وبو عظم کتفک جانب وحشیدن یکا دقیق وجانب انسیدن یکا غلیظ اولمشدر وطرف
حشیلی اوزرنده بر نقره غیر غائره واردرکه عضدک طرفی مدوری انکا دخول قیلمشدر وبونک ایکی زائده سی واردرکه
بر بیسی فوق وخلف سمتنه منعطف اولمشدر واول منقار الغراب نامنی بولمشدر والکلرکتف ترقوه یه مرتبط
اولمشدر واول زائده درکه راس عضدک فوق سمتنه منخلع اولمه دن منع قیلمشدر وایکنجی زائده سی
اسفل وقدام سمتنه کلمشدر تاکه راس عضدک انخلاعندن مانع اولمشدر پس جهت انسیه دن یکا تباعد
ایله کیجه عریض اولوب استقامت واقیسی کثرت بولمشدر وبو زائده نک ظهری اوزرنده شکل مثلث مثالی
بر زائده واردرکه آنک قاعده سی جانب وحشیدن یکا وزاویه حاده سی انسیدن یکا کلمشدر تاکیم ظهرک مسطح
اولمسنه خلل کلمامک ایچون فقار صلبک سناسی بر منزله سنده وقایه اولمشدر
وبو زائده یه متصل اولان غضروف مستدیر الطرف قله عرض کتف نهایت بولمشدر
وبو غضروفک علت اتصالی غضاریف سائره کبی معلوم اولمشدر سبحان الله

فصل ثالث

کیفیت ترکیب عظام یدینی وعظام رجلینی واسما ونحو اصنعی یدی نوع ایله بیان ایدر نوع اول عظام
عضدینی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که عظم عضد جمیع استخوانلرک اوزره صورت
بولمشدر تاکیم افاق قبول لنک ابعد اولمشدر وطرفی اعلاسی محدب اولوب نقره کتفه مفصل رخو ایله دخول
قیلمشدر وبو مفصل رخاوتنده ظع کثیر عارض اولمشدر وبو رخاوتک منفعتی ایکی امردر که بری
حاجتدر وبری امانی وسلامتدر اما حاجت جمیع جهتلرده سلامت حرکتدر واما امانی ثابتدر زیرا که چند
هرجهتدن یکا حرکات شتایه متمکن اولمغه محتاجدر لکن اول حرکات انک ودائم دکلدر تاکیم رباطلرینک
انهتاک تخلعندن خوف اولنه بلکه عضدک اکثر احوالده ساکن ویدک سائر مفاصلی متحرک بولنمشدر
انکچون اول مفاصل عضدن زیاده محکم خلق اولنمشدر ومفصل عضدک دورت رابطه ضم ایتمشدر بر مستعرضی
غشائی درکه اول مفصل سائر مفاصل کبی محیط اولمشدر وایکیسی اخوتینه نزول اتمشدر برینک طرفی عریض
اولوب طرف عضدک شامل اولمشدر وبری اعظم واصلب اولوب رابطه اربعه الیه زائده منقاریه دک
نازل اولمشدر وشکل عریض اولوب عضدک تماس قیلمشدر وعظم عضد انسیدن یکا مقعر اولوب
وحشیدن یکا محدب قیلمشدر تاکیم اوزرنده مجموع ومرتب اولان عضلات واعصاب وعروق مستور اولوب
دراغوش ایله یکی نسنه کوکجک واسان دراغوش اولسون وایکی ید بربرینک اوزرینه راحت وصول بولسون
واما عضدک طرف اسفلنک اوزرنده ایکی متلاصق زائده ترکیب ایتمشدر که باطن سمتنده اولان اطول
وادق بولنوب برنسنه ایله مفصل اولمیوب انجق عصب وعروق حفظ ایچون خلق اولنمشدر وظاهر

سمتنده اولان

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سمتنده اولان زائده ایله وزندن اعلاده اولان نقره ایله ونقره ده اولان لقمه ایله مفصل مرفق تمام اولمشدر
واکیسی بیننده بر حزّی واردر که آنك ایکی طرفنده ایکی نقره واردر ونقرهٔ فوقانیه قدّام وتحتانیه خلف سمتنده واقع
اولمشدر اما نقرهٔ انسیهٔ فوقانیه نك مانعی بو قدر مستویدر واما نقرهٔ وحشیه ثانیه اکبردر وانسیه نك
نقره سنه قریب اولان موضعی مستوی اولمیوب نقره سی دخی مدوّر بولنمیوب همان جدار کبی مستقیم خلق
اولنمشدر تاکیم آنده زائدهٔ ساعد جانب وحشیه یکا حرکت ایدوب اکا واصل اولدقده واقف اولسون
وبو ایکی نقره یه عتبتین اطلاق ایتمشلردر وبو مفاصل بو هیئتله اوزره نظام طوتمشلردر

نوع ثانی

عظام ساعدینی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که ساعد طولا ایکی عظمدن مؤلفدر که
اکا زندین دیرلر وبونلرك ابهامه قریب فوقانیسی دق اولوب اکا زند اعلا دینلمشدر وخنصره قریب اولان
تحتانیسی حامل اولدیغندن اغلظ قیلنمشدر واکا زند اسفل تسمیه اولنمشدر اما زند اعلانك منفعتی آنکله
حرکت ساعد معوّج ومورّب اولمقدر واما زند اسفلك منفعتی آنکله ساعد انقباض وانبساطه یکا حرکت
قیلمقدر وبو ایکی زندنك هر برینك وسطی دقیق ولطیف خلق اولنمشدر تاکیم عضلات غلیظه آنلری استغنا
ایله ثقلت ویرن غلظتلرندن مستغنی اولهلر اما اطرافی لحم وعضلاتدن عاری وروابط ایله متواتر اولدقلرندن
ومفاصل حرکتیله مصادم عنیفه بولدقلری ایچون غلیظ ومتین قیلنمشدر وزند اعلا معوّج اولوب اعوجاجی
انسیه سمتندن باشلیوب التوا ایله وحشی سمتنه منحرف بولنمشدر وبونك منفعتی زند اعلا حرکت معوّجه یه
مستعد اولمق ایچون‌در وزند اسفل انبساط وانقباض ایچون استقامته انسب اولمغله مستقیم خلق اولنمشدر
واما مفصل مرفق عضد ایله زند اسفلك مفاصلندن مؤلفدر وزند اعلانك طرفنده بر نقرهٔ صغیره واردر که
عضدك وحشی طرفنده اولان لقمه آنده مرتبطدر که اول نقره ده بو لقمه نك دورانیله حرکت معوّجه حاصل
اولمشدر واما زند اسفلك ایکی زائده سی واردر که بینلرنده شکل سینه مشابه بر حزّی بولنمشدر وآنك
تقعیرنده اولان سطح محدّب قلنمشدر تاکیم عضدك مقعّر طرفنده اولان حزه داخل اولوب مفصل مرفق
آنکله مرکب اوله وقتا که حزه داخل حزّ مقعّر اوزرنده خلف وتحت جهتلرینه حرکت ایله منبسط اولور وخی
لقمه یی حبس ایدر ومنع ایدر تا عضد ایله ساعد استقامته قریب اولورلر وحتی ایکی حزّ مذکور برینه
اوزرنده قدام وفوق سمتلرینه تحرك ایلسه ید منقبض اولوب ساعد عضده جانب قدامه وانسیه
مماس اولور وایکی زائده نك اسفل طرفلری شیء واحد کبی مجتمع اولوب آنلرده بر نقرهٔ واسعه مشترکه حادث اولور که
اکثری زائده سفلیه ده بولنمشدر وبو فقره نك فضله قالان اقتدارلری بعید اولمق ایچون محدّب واملس خلق
اولنمشدر وزند اسفلك فقره سی خلفنده طولا بر زائده واردر که منفعتی بو حمایه وحفظ ایتمکدر

نوع ثالث

عظام رسغ یدینی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که رسغ ید عظام کثیره دن مؤلف
بولنمشدر تاکیم جزؤینه ابریشه آفت کلیشنه ایرشمسون وکف یدك قبض ایتدکده اول عظام ایله مدوّر
جمله اوزرنده کفك چقور اولمسیله سیالاتك ضبطی ممکن اولسون وبو عظامك مفاصلی بر برینه ربط
اولنمشدر تاکیم طاغلمسون وکفك اخذ ایلدیکی نسنه لردن ضبطی ضعیف اولمسون حتی جلد کفده سلخ
اولنسه عظام مذکوره نك جمله سی متصل واحد کورینور واتصالدن بوره ایله بیلیه بو عظامی بر برینه روابط کثیره
محکم شد وربط ایدوب بر مقدار مطاوعت ویرمشدر تاکیم تقعیره باطن کفده ممدّ دیه اولان انقباض موجود
اولسون وعظام رسغ سبعه وعظم زائد واحد خلق اولنمشدر اما سبعهٔ اصلیه قلنمشدر بو صفّی ساعده
یکادر که اجزاء عظام دقیق وعددی اوچ بولنمشدر وصف ثانی نك عظامی مشط اصابعه یکا بولندقلری ایچون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عريض اولوب اعدادى دورت بولنمشدر. پس اول عظام ثلثه درج اولنوب ساعده قريب اولان اطرافى دقيق
وغايتيله متصل بولنمشدر. وصف آخره قريب اولان اطرافى عريض واتصالى اقليا بولنمشدر. ولما
عظام رسغك ايكى صفتى تقويم ايچون دكل بلكه كفه قريب اولان بر عصبى حفظ ايچون بولنمشدر. وصف ثالث
عظامنك رؤسى اجتماعندن آنك رأسى ولحاصل اولوب ايكى زند اوجلرنده حاصل اولان نقره‌يه واسعه منه كوره
داخل اولوب اندن مفصل انقباض وانبساط اولمشدر. وزند اسفلدن بيان اولنان زائدنك عظام رسغه مقارن اولان
عظمك نقره سنه داخل اولوب آنكله مفصل انبطاح والتواء صورت بولمشدر. اما عظام مشط كفده دورت
اولوب دورت اصبعه مقابل كلمشدر. وبو عظام مشط رسغه مقارن اولان طرفلرى برى برينه متقارب
اولمشدر. تاكيم ملتصق كبى اولان عظام مذكوره رسغه اتصالاتده كوچك اولسون واصابع جهتندن
يكا بر مقدار منفرج اولمشدر. تاكيم عظام منفرجه مغايره يكدل متصل اولسون وباطن طرفلرى مقعر اولمشدر
تاكيم وسعت وانتظام اعانت قيلسون ومفصل رسغ ايله مشط كفه عظام رسغ اطرافندن اولان نقره‌لره
عضاريفى لابس اولان عظام مشطدن نقرلره دخول ايله مؤلف خلق اولنمشدر. سبحان الله

نوع رابع

عظام اصابع يدينى بلدرر اى عزيز معلوم اولسون كه اهل تشريح ديمشلردر كه اصابع يد اشيايى قبض ايتمك
آلاتى اعانتدر. واصابعك لحم وعظامدن خالى خلق اولنمدى اكرچه حركاتى مختلف لكى سلوك وسمك حركاتى كبى
ممكن ايدى لكن افعال اصابع مرتعش يدكبى ضعيف اوليوب متين وقوى اولمق ايچون عظام ايله ممتلى خلق
اولنمشدر. وبو اصابع بر عظمدن خلق اولنميوب متعدد عظام ايله بولنمشدر. تاكيم افعالى متعسر اولمسون
وعظام ثلثه‌دن خلق اولنمشدر. زيرا اكر اوچدن زياده اولسه اشيايى تقبيل ايله اصابع ناقص اولوركى وعظام اصابعك
رؤسى دقيق وقاعده‌لرى عريض وعظام تحتانيه وفوقانيه‌ده تدريج اوزره اعظم خلق اولنمشدر. تاكيم حامل
ومحمول آلاتده سنلى مناسبت كوچك اولسون وبو عظام مدور قلنمشدر. تاكيم آفتلردن محفوظ قالسونلر وبو
تجويفه بى مخ صلابت اوزره خلق اولنمشدر. تاكيم حركاتده وجر قبض ايتمده ثبات ومتانتلرى محكم وقوتلى اولسون
وظاهرلرى محدب وباطنلرى مقعر بولنمشدر. تاكيم قبض وداك آسان اولسون واطرافى خارجه دخى ابهام وخنصر كبى
اصبع اولمياجانبلرى محدب قيلنمشدر. تاكيم عند الانضمام آفتلردن محفوظ اولان شكل مستديره مشتمل اولسون وبا
طنلرنده لحم قليل اولمشدر. تاكيم آنلرى حفظ وستر ايدوب قبض ايله مماس اولمغه نسبتلرنده مائل اولسون وطرف
خارجلرى بى لحم قالمشدر. تاكيم ثقيل اوليوب خفت بولسون واطرافى اصابع اظفار اولمشدر. تاكيم رؤسى
اسلحه مؤثره مكاننده طوتسون ولحوم انامل كثرت بولمشدر. تاكيم برى برينه منظم اولدقده متلاصق
مثلى بولنسون ووسطانك مفاصلى اطول اولوب اندن بنصرك اندن سبابه‌نك آندن خنصرك مفاصلى اقصر
اولمشدر. تاكيم قبض عندنده اطرافى اصابع برابر اولوب درون كفده مكشف ير قالميوب منتظم اولسون ومقبوض
مستدير اوزره راحت كف واصابع مقعر اولوب هر جهتدن اكا تماس قيلسون اما ابهام اصابع اربعه‌دن
اقصر واغلظ خلق اولنمشدر. تاكيم جمله سنه مقاومت ومعادل كلسون اكر ابهام كندى موضعى غيرنده
وضع اولنسه ايدى منافعى قالميوب موانعى پيدا اولوردى زيرا اكر ابهام باطن راحته اولسه ايدى درون راحتده اولان افعالك
اكثرى منعدم اولوردى. واكر خنصر جانبنده وضع اولنسه ايكى يد معا قبض ايله ايكنسنده برى برينه مقابل ومواقف
كلمزدى. وبرى برينه معاونت بلمزدى. واكر ظهر يد اوزرنده اولسه ايدى زياده بعيد اولوب منفعتى قالمزدى.
وابهام مشط دبطه اولنمدى تاكيم كندى ايله اصابع اربعه بيننده مسافه ضيق اوليه پس وقتاكه اصابع اربعه بر جهتدن
بر نسنه يه شامل اولوب ابهام هم انلره مقاومت ايلسه يدك بر عظيم نسنه‌يى قبض واخذ ايتمسى ممكن
اولور. وبر وجهله ابهام كفك قبض ايله ايكى نسنه نك غطاسى شاليدكه آنى ستر ايدر وجميع سلامتى

اصابع مذكوره

اصابع مترطّب ولزج قیلینوب بو برینه اتصال ایدوب و ترطیب لزج اولدیغی حروف ونقره لرده متّصل خلق
اولنمشدر تاکیم انکلر رطوبتلك دائم اولوب انلر حرکاتنده یبوست کلمسون ومفاصلی روابط قویه ایله مشتمل اولوب
اعشیه غضروفیه ایله مستلاتی خلق اولنمشدر تاکیم محکم اولسونلر وزیاده استحکام ایچون مفاصلی بولنان حرکتی
عظام صغار ایله ممتلی قیلنوب متانت ویرلمشدر وبونلره سمسانیه دیرلر واما اظفار یدده کی منفعت ایچون
خلق اولنمشدر اولکی منفعتی بو نسنه یه سند و ربط ایله که اصابعه سند اولمقدر و ایکنجیسی انلر ایله اوفاق نسنه لری
التقاط ایتمکه قدرت بولمقدر واوچنجیسی انلر ایله حك وتنظیف اشیا اولمقدر ودوردنجیسی بعض اوقاتده اقتضا ایلدکده
اسلحه امثالی آلت اولوب اعدادن انتقام المقدر واحرار اظفار مستدیر قیلنمشدر تاکیم آفات ومصادمه دن محفوظ اولسونلر
وعظام الیندن خلق اولنمشدر تاکیم بری نسنه لره ملاقاتی عندنده ملایمتله میل ایدوب سلامتله
منعطف اولسونلر مقاومت ایله منشق ومنکسر اولمیوب صحیح قالسونلر ومحل حك ومحو اولان
اطرافی بولنمشلردر انکچون دائما نشو ونما بولوب طویل اولورلر و بلنمشلردر تاکیم مصادمه ایله مکسر
ومحو اولدقجه ینه تمام اولسونلر وطویل اولدقجه قلم ایتمکله قصیر بولسونلر

نوع خامس

عظام عانه وفخذینی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که بدنده اولان اعظامدن بری دخی عظم
عانه در واو عجز عندنده صاغ وصول ایکی عظمدن لکه وسط عانه ده مفصل موثق ایله بر برینه متصل
اولمشدر وبونلر جمله عظام فوقانیه مذکوره نك اساسی مثالی قیلنمشدر وجمله عظام تحتانیه نك حاملی وناقلی
بولنمشدر وبو ایکی عظمدن هر بری دورت جزوه تقسیم اولنمشدر اما جانب وحشیده اولان اجزاء لری
عظم حاصره وخرقفه تسمیه اولنمشدر واما قدامده اولان اجزاء لرینه عظم عانه اطلاق اولنمشدر واما خلفده
اولان اجزاء لرینه عظم ورك دینلمشدر واما اسفل انسیده اولان اجزاء لرینه حق الفخذ دینلمشدر زیرا که
بونلرده فخذین عظملرینك رأسی حقه لری دخول ایدوب جك تعبیرلر بولنمشدر وعظمین اوزرنده آلات منی
وجوف مقعد ومثانه کبی اعضای لطیفه وضع اولنمشدر واما رجلینك منفعتی ایکی نسنه در نظام اوزره
قیامدر که قدملینی ایله ثابت وقائمدر وبری صعود ونزول واستوا حالانده انتقالاتدر لکن فخذین و
ساقین ایله حادث وحاصلدر زیرا که اگر قدم برآفت ایرسه نظام قیام عسیر اولور انتقال اسان ویسیر اولور
واگر عضل فخذه وساقه برآفت ایرشسه اول وقتده نظام قیام آسان اولوب انتقال عسیر اولور اما عظام
رجلك اولکیسی عظم فخذیدر که بدنده اولان عظاملك اعظمیدر زیرا که بو عظمین مافوقنده اولانی حامل وما
تحتنده اولانی ناقلدر وبو ایکی عظمك فوق طرفلری کره کبی محدب اولوب حق الورکده اولان تقعیره داخل بولنمشلر
وعظمین جانب قدامده و وحشیده اولان محدب وجانب خلف وانسیده اولان مقعر ومقصع قلنمشدر تاکیم عضلات
عظیمه یی واعصاء عروق کثیره یی کوکجك حفظ ایده وجلوسده بر مستقیم نسنه حاصل اولوب انکله
هیئت جلوس احسن اولسون واگر حق الورك برابرنده استقامت اوزره وضع اولنسیدی ایکی ایاقلق مابینی
تناسب واسع اولوب مایق اولوردی وبو ایکی عظمك طرف اسفلنده مفصل رکبین ایچون هر برینك
ایکی زائده سی واردر ومفصل رکبه ده مقدم عظام ساقی بنا ایدر تاکیم مفصل رکبه عیان اوله

نوع سادس

عظام ساقینی ومفصل رکبتینی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که ساعد کبی ساق
دخی ایکی عظمدن مؤلف خلق اولنمشدر بری اکبر واطول وانسیده در که اکا قصبه کبری دینلمشدر وبری
اصغر واقصر و وحشیده در که طرف عالیسی عظم فخذه ملاقی اولمیوب اکا قصبه صغری تسمیه قیلنمشدر وفخذ
کبی عظم ساقك جهت وحشیده اولان انحدابی بولنمشدر وقصبه صغرانك طرف اسفل عندنده جهت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انسیده یکا منجذب خلق اولنمشدر تاکیم انلرله ساقك عضلات واعصابی منتظم اولسون وحقیقتده ساق
اول قصبهٔ کبرادرکه عظم فخذدن اصغر بولنمشدر تاکیم حرکت ایچون خفیف اولسون وبو ساقه بر معتدل
مقدار ویرلمشدرکه نه فوقی تحملدن عاجز اولور ونه حرکتده عسرت بولور وبونکله بیله قصبهٔ صغری
ایله اکا قوت واستحکام ویرلمشدر وقصبهٔ صغرانك بر استحکامندن غیری قصبهٔ کبرا ایله مابینلرنده
اولان اعصاب وعروقی ساتر وحافظ بولنمشدر ومفصل قدمك قصبهٔ کبرا ایله مشارکتله انقباض وانبساطنه قوت
ویرمك ایچون خلق اولنمشدر امّا مفصل رکبه عظم فخذك طرف اسفلنده اولان ایکی زائده نك عظم ساقك
طرف اعلاسنده بولنان ایکی نقره یه دخولیله حاصل اولمشدر وبونلر بر رباط ملفوف ایله مربوط اولوب ایکی جانبده
ایکی رباط متین ایله محکم شدّ اولمشدر وایکیسنك مقدمکی عظم صغیرده متمکن بولنمشدر ورضفه
کسر ایله بر مدوّر عظمدرکه اکا عین الرکبه دیلمشدر وبونك منفعتی دیز اوزره جلوس عندنده مفصل رکبه
انخلاعندن بو عظم ایله تحفظ ایدوب امنیت بولمقدر وثقل بدنی متحمّل اولان مفصل حرکتیله قوت ویروب
اکا عماد اولمقدر وبو عظمك مکانی بو مفصلك قدّامنده بولنمشدر زیراکه بو مفصل عنف ایله انخلاع وانجذابی
اکثر اوقاتده قدام سمتنده یکا لاحق اولور بلنمشدر امّا جانب خلفدن یکا عنف ایله انجذابی اولیوب جانب یمین ویساره
انجذابی قلیل بولنمشدر پس نجائله قیام وقعود اوقاتنده منفصل رکبه قدام سمتنده زور زحمت کلکله احتیاط قیلنمشدر

نوع سابع

عظام قدمیی بلدرکه ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه قدم قیامده ثبات ایچون الت خلق
اولنمشدرکه ونشکلی قدّام سمتنه طویل بولنمشدر تاکیم اوزرینه اعتماد انتصاب قیامده معین اولسون وجانب
انسیدن یکا بیلی انجه قیلنمشدر تاکیم قیام حالنده طرف قدّام نظیرهٔ قدام اولوب وشوکه اولانمق صعب
قدم بصدیغی یانی اوزره اولوب برسمته قلیبوب کتسون وقدمکه عظام کثیره دن تمامیه الت بولندیغنده نیجه
فوائد بلنمشدر بری بودرکه قدم بصدیغی نسنه یی عند الاقتضا محکم قبض ایدوب ثابت اولمغه تمام بولنمشدر
زیراکه قدام بصدیغی نسنه یی کف ید مقبوضی اخذ اولدیغی کبی اخذ وقابض بلنمشدر وفوائد سائره
سی کثیرة العظام اولان اعضانك فوائد مذکوره سیله مشترك بولنمشدر وبر قدمك عظامی یکرمی یدی عدد اولنمشدر
بری عظم کعبدرکه آنکله منفصل ساق تمام قیلنمشدر وبری عظم عقبدرکه عمده ثبات قیام آنکله بولنمشدر
وبری عظم زورقیدرکه وسط قدم انکله بر دخی مرتفع اولوب نظیره سی دخی آنکله بره کلور ورسغ قدمك
دورت عظمی واردرکه انلرله قدم مسطح متصل اولور وبش عظم زردیدرکه شکل مستوی قیلنمشدر
واول قدمك وحشی جانبنه یکا وضع اولنمشدر تاکیم ارض اوزرنده اول جانبك ثباتی کوجلك بولنسون وبش
عظم دخی مشط ایچون خلق اولنمشدر امّا کعب قلکانك سائر حیواناتك کعوبندن زیاده مکعب قیلنمشدر وحرکت قدمه
نافع اولان عظاملك انفعی کعب بولنمشدر نترکیم ثبات قدمه نافع اولان عظاملك الزمی عقب بلنمشدر وکعب اول بیاض
اولنان ایکی قصبه نك مدوّر طرفلری میاننده وضع اولنمشدرکه آنی جانب فوقندن وقفاسندن ووحشیسندن وانسیسندن
احاطه واستیعاب ایتمشلردر وآنك ایکی طرفی عظم عقبده ایکی نقره یه تمکن ایتمشلردر وبو کعب ساق ایله عقبه
آره سنده بر واسطه درکه آنکله بری بری بر ینه کوجلك اتصال بولمشدر واول ایکیسی بیننده مفصل
متین اولمشدر امّا کعب اوره ده بولنوب قدّامنده عظم زورقی ارتباط مفصلیه ایله اکا مربوط اولمشدر
وامّا زورقی خلف سمتنده عظم عقب وقدّام طرفنده عظام رسغه اوجنه وجانب وحشیدن یکا عظم سادس اتصال
بولمشدر وامّا عقب کعبك تحتنده وضع اولنوب کندی صلب وطرف خلفی مدوّر اولنمشدر تاکیم آفاته مقاومت
ایدوب عنف ایله اصابت ایلدیکی نسنه دن کسیلمسون وطرف تحتی مستوی قیلنمشدر تاکیم مستوی بصمسی
آسان اولوب بصدیغی نسنه اوزرنده راحتله قرار ایتسون ومقادیری کبیر اولمشدر تاکیم جمیع بدنی تحمل

ایتمکه عدری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایتمکه قدرتی یتشسون وشکلی مثلث طولاً اولوب تدریج ایله دقت بولوب وسط قدمده وحشی سمتنه
واصل اولدقده نهایت بولمشدر تاکیم تقعیر قدم خلفده وسطنه طوغری تدریج ایله کسب ایتسون رسغ قدم
رسغ کفه مخالط بولنمشدر زیرا که رسغ قدمك عظامی بر صف وکفك ایکی صف بولنمشدر وبو رسغك عدد
عظامی انده اقل قیلنمشدر زیرا که قبض وحرکته احتیاج کفده اکثر بولنمشدر وقدمك مقصودی اولا ثبات
واستحکام بولنمشدر وکثرت عظام ومفاصل مضر ثبات واستحکام اولدیغی کبی عدد کثرتی دخی مضر ثبات
واستحکام اولدیغندن قدم انسانی بو هیئتده خلق اولنمشدر واما مشط قدم عظام خمسه دن ترکیب
اولنمشدر تاکیم هر برینه اصابع خمسه دن بری متصل اولوب بر صفده منظوم اولسونلر واصابع قدم
اصابع کفدن اقصر قیلنمشدر زیرا که قدمده مطلوب اولان متانت وکفده قبض ایتمك بولنمشدر
اما ابهام ایکی بیوك سلامیدن وآنك ماعداسی اصابعك جمله سی اوچر سلامیدن خلق اولنمشدر تاکیم حرکات
متنظامی بولوب انسان رفتارده خوشحال اولسون پس دعلیم بناء بدن انسانی اولان عظام مذکوره سمسمانیلر له
بیله جمعا یکوز تمام اوجیوز عدد عظمه نهایت بولمشدر وترتیب مذکور بولنان ترکیب عجیبلر اولو الالبابه
عبرت نما اولمشدر واشکال غریبه سنك بدایع صنایع خالقی تفکر وتذکر ایدن عقول وفحول لره
حیرت کلمشدر واهل خبرت بو مصنع بنادن چوق عبرت آلوب نیجه عزت ولذت بولمشدر سبحان
الخالق الباری المصور دیو تمجید قالمشدر سبحان الصانع الحکیم جلت عظمته

باب ثالث

کیفیت حرکات اعضایی وماهیت عضلاتی واجزای ومنابت وخواصنی فصول ثلاثه ایله تفصیل
ایدر **فصل اول** کیفیت تألف عضلات وآنلرله رأس ورقبه ده بولنان حرکاتی ایکی نوع ایله بیان وعیان ایدر
نوع اول تألف عضلاتی وآنلرله حاصل اولان حرکاتی اجمالا بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح
دیمشلردرکه بدن انسانده موجود اولان دورتیوز یکرمی عدد حرکات ارادیه واختیاریه نك تمام وکمالی
واسطه اعضا ایله بولنور کذلك دماغ وآندن اعضا واصل اولان قوتله حاصل اولوب اعضای متحرکه نك
اصولی بولنان عظام صلب ایله اعصاب لینه لطیفه نك اتصالی مناسب اولمدیغندن باری تعالی عنایتیله
تلطفا ایدوب عظام اعصاب اعضا مشتار رباطات انبات واعضا ایله شیء واحد کبی جمع وتشبیك ایتمشدر
ورباطات ایله اعصابدن ترکیب ایدن اجرام رأس ودماغ ونخاعك جلدی تحملنیچه نشئات ایلدیکی تحلله دقیق
بولنوب اعضا منقسم ومتشعب اولدقده هر بر عظمك حصه سی بغایت دقیق وضعیف اولوب منبت اصلندن
تباعد ایلدیکجه فساد ظاهر اولمغیچون باری تعالی حکمتیله تدبیر اولنوب عصبلر باطندن ترکیبلر اجرام مذکوره یه
تنفس ایله غلیظ ایدوب خلالنی لحم ایله طولدروب غشا ایله برده چکوب عصب جوهری اولان عموقی وسطنده
حفظ ایلمشدر پس بونك جمله سی عصبدن وعقبدن ولیفدن وحشودن وبرده غشادن مؤلف بر عضو اولمشدر که
آکا عضله دیرلر وبر عضله مجتمع اولمغله قصر اولدقده اندن جانب عضوه عبور ایدوب وتری جذب ایدر اول
حالده اول عضو بو دیشوب منجذب اولور وینه بو عضله نك انبساطیله طویل اولدقده اول وتر مرتخی اولور
اولوقتده اول عضو آچیلوب تباعد ایلر وجمله حرکات ارادیه بو کیفیتله حاصل اولوب انواع مختلفه ایله محکن کوره
صورت بولور سبحان الخالق العضلات وباری الحرکات جل جلاله وعم نواله هر

نوع ثانی

بعض عضلات وجهی وآنلرله حاصل اولان حرکاتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عضلات وجه آنلر اولان اعصابڭ متحرکه نك حرکاتی علت نجه بولنمشدر ووجهك اعضای متحرکه سی
جبهه ومقلتانلر وجفنانی عالیانلر وخدانی وارنبتانلر وفكك اسفل وشفتانلردر اما حرکت جبهه ده رقیق
وعریض ومحجوب عضله ایله حصول بولمشدر وبو عضله جبهه نك جلدی تحتنده منبسط اولوب اکا بر
مرتبه مختلط اولمشدرکه قوام جلد جبهه نك جزئی اولوب آندن تجردی ممتنع بولنمشدر وجلد جبهه عضله دن
متحرك اولان عضوه وتربلاقی اولمشدر وبو عضله نك مجتمع اولمسیله حاجبین مرتفع اولوب ارتخاسیله
تنزل ایدرلر اغماض عینه دخی اعانت قیلمشدر واما مقلتکه درون دیده در آنی تحریك ایدن آلتی عضله در
دوردی عینك جوانب اربعه سنده درکه هربری مقلتی کندی جهتنه تحریك ایتمشدر وایکیسی عینك یعنی
قیقاجنده وضع اولنمشدر وآنلرله مقلتنك استداره اوزره اولان حرکتی بولنمشدر وورای مقلته ده بر عضله
واردرکه بیانی اولنجق عصبه مجوفه یه عماد اولوب اکا کندی اعشیه لری ایله متانت ویرمشدر وآنی تجدید عندنده
ارتخادن منع ایله ضبط ایتمشدر واما عینك فقد اجفن فوقانیسی حرکتیله غرض تمام اولوب تغمیض تحدیق
کما ینبغی بولدیغندن جفن تحتانیسی حرکتنه حاجت قالمامشدر وعنایت حق ایسه ممکن اولدقجه تقلیل آلاته
صرف اولنمشدر زیراکه تکثیر آلاته افات کثیره بولنمشدر وجفن فوقانی ساکن اولوب تحتانی متحرك اولمق ممکن
ایکن لکن عنایت حکیم افعال مبادیسنه تقریبه مصروف در وجفن فوقانی منبت اعضا اقربا اولمغله عصب
اکا وصول بولدقده انعطاف وانقلابه محتاج اولمدیغی معروفدر وجفن فوقانی ایچون انفتاح عینی عندنده حرکت
ارتفاع واغماض وقتنده حرکت انحدار اقتضا ایدرکه اغماض ایسه جانب اسفله جاذب اولان عضلات محتاج
اولمغله عینك ایکی جانبنده ایکی عضله خلق اولنمشدرکه جفن رقومی سمت اسفله جذب ایدر وانفتاح جفن ایچون
وسطنده بر عضله ایدوب وتربیك طرف جفننك طرفنده منبسط اولمشدرکه اول منقبض ومجتمع اولدقده
انفتاح عینی حاصل اولور انکچون برجرم عریض اولوب منبت هذا التنده منبسط اولمشدر وجفن
حفظ مقله ایچون واقسنا آنی غبارلردن صیانت ایچون خلق اولنمشدر پس جمیع اجزای بدن بنجه
حکمتلر وغایتلر ایچون خلق اولنمشدر سبحان الخالق الباری المصور جل شانه

نوع ثالث

حرکات خدین وشفتین وارنبتینه وسیله اولان عضلاتی بلملدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح
دیمشلردرکه خدلك ایکی حرکتی واردر بری حرکت فكك اسفل تابعدر وبری حرکت شفه ایله عضو آخره
حرکتنه تابع اولانکندی حرکتیدر انکچون خد ایله اول عضوك مشترك بر عضله کی واردرکه اول عضله هر
وجهنده عریض بولنوب بو اسم ایله بلنمشدر وبو ایکی حرکتده ایکی عضله سنك هر بری دورت جزءدن
مرکب بولنمشدر زیراکه هر برینه دورت موضعدن لیف کلمشدر بر جزء ترقوه دن نشأت ایدوب نهایتلری
طرفین شفتینه سمت اسفلدن متصل اولوب فمی وراب واسفله جذب ایتمشدر وجزء ثانی ایکی جانبده
قص وترقوه دن نشأت ایدوب لیفلری ورانیه کتمشدر یمیننده نشأت ایدن شمالده نشأت ایدنله تقاطع ایدوب
عبور ایتمشدر پس یمیننده کلن لیف شفه نك طرف شمالی اسفلنه وشمالده کلن لیفلرك طرف یمینی اعلاسنه
یتمشدر وبو ایکی لیفك اجتماع وانضمامیله فم ضیق اولوب شفتین قدام سمتنه کلور کیسه نك خیطی کبی
فمی جمع ایلدیکی هیئتده اولور وجزء ثالث کتفدن اولان اخرم عندنده نشأت ایدوب اول عضله نك
متصل اولدیغی موضعك فوقنه متصل اولمشدر وشفه یی ایکی جانبه مساوی امالة ایله مائل قیلمشدر
وجزء رابع سناسن رقبه دن کلوب اذنین دن کیچوب اجزاء خده وصول بولمشدر وخد اکله اولیله ظاهر
حرکته کلمشدر واول حرکته شفه دخی تابع اولمشدر اما شفه نك عضلاتنك برخد ایله مشترك اولان
عضله درکه بیانی اولنمشدر وشفه یه مخصوص عضلات دورت بولنمشدرکه ایکیسی وجنتین فوقندن کلوب

شفه نك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

111

شفه‌نك ایكی طرفنه متصل اولان و ایكی عضله دخی اسفلدن كلوب شفه‌یه وصول بولمشدر و تحریك
شفه‌ده فقط بو دورده كفایت قیلمشدر زیرا كه بو عضلاتك هر بری منفردا حركت ایلدكده شفه‌یی كندی
سمتنه تحریك ایدر و ایكیسی ایكی طرفدن معا حركت ایلسه‌لر شفه ایكی جانبه منبسط اولوب كیدر و دورده
معا حركت ایلسه‌لر حركات شفه جهات اربعه‌یه تمام اولوب قصور قالماز و بونلردن غیری آنك حركتی اولمازدی مشترك
اولان عضلاتك اطرافی جرم شفه‌یه ممتزجدر كه آنك جوهری اولان لحمدن فرق اولنماز و اما اطراف لاذنیه كه
بورندر قناده ایكیسنه ایكی كوچك محكم عضله‌نك اتصالی واردر و كوچك اولدقلرینه كثیر الحركات
اولان خدروشفه‌نك عضلاتی مكانك لزوم وسعتی باعثیدر و محكم اولدقلری
اندده عظیم اولمدیغندن تدارك قیلنمشدر و بو ایكی عضله‌نك موردی وجنتین سمتندن بولنمشدر
زیرا كه وجنتین لیفنه مختلط اولوب ارتباطی اول سمته تحریك بلنمشدر و جملسی حكمت باریله وضع اولنمشدر

نوع رابع

فك اسفلك حركتی و فوائدی و عضلاتنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون كه اهل تشریح دیمشلردر كه فك اعلی
حركت ایلیوب فك اسفل حركته مخصوص اولدیغندن نیجه منافع واردر بری بودر كه اخفی تحریك انسب
و اهوندر و بری بودر كه حركتلر زحمت چكن اعضا شریفه‌یی مشتمل اولمیا تا اسلم و احسندر و بری دخی
بودر كه فك اعلی ساكن اولدیغندن مفصلیله مفصل راس متین و محكمدر اما حركته مخصوص اولان فك
اسفلك اوج حركتی واردر كه بری فتح فم حركتیدر و بری اطباق حركتیدر و بری مضغ و سحق حركتیدر اما حركت
فاتحه فكی اسفله انیدر و اما حركت مضغه فكی سمت فوقه رفع ایدر و اما حركت ساحقه فكی ایكی جانبه میل
ایله تدویر ایدر پس اطلاق ایچون ایكی عضله خلق اولنمشدر كه فوق سمتندن نزول ایدن فكی فوقه جذب ایدرلر
و فك انسانده خفیف اولوب حیوانات كبی قطع و قلع عنیفه محتاج اولمدیغندن بو ایكی عضله‌نك مقداری اصغر خلق
اولنمشدر بغایت لیّن اولان جرم دماغك مبدالری قیلنمشدر اما قریب اولدقلرندن بونلر دخی لیّن اولنمشدر
زیرا كه بونلر عضله اوله دماغ آره سنده انجق عظم خلق اولنمشدر و دماغده منشالری عنده ایكی عظم زوج
ایچنده اولنهالق و بارز بونلری دفن ایدوب پرده كبی ایچلمشدر تا كیم بو عظم مقداری مبدالرك تباعدلرینه كوره
بر مقدار صلابت بولسونلر و ایكی عضله‌نك هر برینك بر وتر عظیمی واردر كه فك اسفلك كنارینی مشتمل در و
مجتمع اولدقجه اول فكی دفع ایدوب فك اعلایه ضم ایدرلر و بو ایكی عضله‌یه ایكی عضله دخی معین اولمشدر كه
المرد اخلده تمدن كلوب فك اسفلده غاره نزول قیلمشدر و داخل فمده كلن عضله‌لردن نابت اولان اوتارك منتهالری
وسط الرخده نشأت ایتمشدر و اما فتح فم و انزال فك عضله‌لرینك لیفلری خلف اذندن اولان ابره زائده‌لرندن اینوب
جمع اولوب عضله واحد اولمشدر اندن زیاده وثاقت ایچون بر قصیر خالص وتر اولوب فك ذقنه منعطف
اولاجق موضعه ملاقی اولوب انظمام قیلدقده حنكی خلف سمتنه جذب ایدوب اسفله نازل اولمشدر چونكه
بو فكك ثقل طبیعیسی تنزیلنه اعانت قیلمشدر پس اكا ایكی عضله كفایت ایدوب معین آخره احتیاج قالمشدر و اما مضغ
و سحق ایچون ایكی عضله خلق اولنمشدر كه هر جانبده بر مثلث عضله بولنمشدر فكی ولرینك حاده اولان طرفی زوجنه
دخول ایلیوب ایكی ساقی ممتد اولوب بری فكی اسفله نزول و بری ناحیه زوجه صعود ایدر و قاعده مابینلرندن استقامت
اوزره اتصال بولوب هر بری زاویه كندی موضعنه كیدر تا كیم عضله مثلثه مذكوره‌نك
اجتماعندن جهات مختلفه‌سی حادث اولوب مضغ و سحق آنكله حاصل اولسون

نوع خامس

راس و رقبه‌نك حركات و عضلاتنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون كه اهل تشریح دیمشلردر كه راس ایچون
حركات مخصوصه واردر و عنقك خرازات خمسه‌سیله دخی مشترك حركاتی واردر كه میل راسه میل رقبه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

منضم اولور • وبو ایکی نوع حرکت که مخصوص و مشترکدر هر برى یا قدام سمتنه منتکس یا خلف طرفنه
منعطفدر • ویا جانب یمینه منحنی ویا جهت یساره مائلدر • وکاه بو ایکی نوع حرکت بیننده کثیر التفات
متولد اولور که استداره هیئتنی بولور • اما راسک منتکس ومخصوص اولان حرکتنک ایکی عضلهسی واردرکه
راسک ایکی ناحیهسندن کلمشلر • زیرا که لیفلر ایله فوقدن خلفا اوزنه واسفلدن عظام قسنه تشبث ایدوب
متصل واحد کبی اولوب راسه صعود ایتمشلر • پس اکر بری فقط حرکت ایلسه راسی اول شقه مائل منتکس ایدر •
واکر ایکیسی برابر حرکت ایلسهلر راس اعتدال اوزره قدام سمتنه منتکس اولور • واما راس ایله رقبه بی معا قدام سمتنه
منتکس ایدن عضلهلر بر زوجدرکه مری تحتنده وضع اولنمشدر • وفقرهٔ اولی بر وثانیه واصل اولوب اندلره ملتحم بونلر
پس اکر مری به قریب اولان اجزا کرمجتمع اولدیسه فقط راس منتکس اولور واکر فقرات ایله ملتحم اولان اجزا کرده جمع •
مجتمع اولدیسه رقبه هم قدام سمتنه مائل اولور • واما فقط راسی خلف طرفنه منعطف ایدن عضلات دورت •
زوجدرکه بیانی اولنان بر زوج عضلهنک تحتنده ستر اولنمشدر • وبو زوجلرک منبتی مفصلک فوقنده بولنمشدر •
بر زوجی فقرهٔ اولینک ایکی جناحنه کلمشدر • وبر زوجی فقرهٔ ثانیهنک سنسنه سنه متصل اولمشدر • وبونلرک
خاصیتی میل راسی انعطافی عندنده مستقیم ایدوب حالت طبیعیهسنه کتورمکدر • ومبدا زوج رابع الدلرک
فوقی اولوب زوج ثالثک تحتنده وارنه جانب وحشیدن یکا کیجوب اولکی فقرهنک جناحنه ملازم قیلمشدر •
واولکی اوکلی زوج راسی ایکی جانبه میلسز خلف طرفنه دوندررلر • وزوج ثالث راسی استقامت اوزره
طوتار • وزوج رابع راسی وادب اوزره خلف طرفنه دوندررلر • واما راسی عنق ایله معا خلف سمتنه
عطف ایدن عضلات دورت زوجدرکه اوچ زوجی دوردنجینک تحتنده مستتر اولوب اول التی احاطه قیلمشدر •
وبو زوج رابعک هر فردی بر شکلده که قاعدهسی دماغک عظم موخری اولمشدر • اندن رقبهیه نزول قیلمشدر •
وبونک تحتنده منبسط اولان اوچ زوجک بریسی فقار عنقک ایکی جانبیله اسفله نزول ایتمشدر • وبر زوجی بوغازه
اجنبیه میل ایله کتمشدر • وبر زوجی دخی فقارک ایکی جانبیله اطراف جناحک مابیننی توسط ایتمشدر •
واما راسی ایکی جانبه میل ایتدیرن عضلات ایکی زوجدرکه مفصل راسه ملازمت ایتمشدر • وبر زوجک
موضعی قدامدهدرکه آنک بر فردی راس ایله فقرهٔ ثانیهنک مابیننی جانب یمیندن وبر فردی جانب یسارندن وصل ایتمشدر •
وزوج ثانینک موضعی خلفدهدرکه آنک بر فردی راس ایله فقرهٔ اولینک مابیننی جانب یمیندن وبر فردی جانب یسارندن
جمع ایتمشدر • پس بو دورت فردک قنقیسی مجتمع اولوب قصیر اولورسه راس آنک جهتنه وراب اوزره
میل ایدر • وبونلرک قنغی ایکیسی بر طرفده معا مجتمع اولوب قصیر اولورسه راس آنلرک جهتنه استقامت
اوزره میل ایدر • واکر بونلرک دوردی برابر حرکت ایدرسه منتصب اولوب استقامت اوزره ساکن
اولور • وبو عضلات اربعه سائر عضلاتک اصغریدر لکن موضعلری قریب ونظاملری سائر
عضلاتک التندن منتظم اولدیغندن عضلات عظیمهنک تدارکنی کورمشلردر • سبحان الله

نوع سادس

محل صورت اولان حنجرهنک غضاریف وعضلات وحرکاتی بیلدررلر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح
دیمشلردرکه حنجره بر عضوی غضروفیدرکه صوت ایچون آلت خلق اولنمشدر • وبو حنجره اوچ غضروفدن مؤلفدر
بری اول غضروفدرکه قدام خلق وتحت ذقنده محسوس وملموسدر • آنک باطنی مقعر وظاهری محدب اولدیغندن
اکا درقی وترسی دیرلر • وغضروف ثانی آنک وراسنده قریب عنقده وضع اولنوب عنقه ربط اولنمشدر •
وغضروف ثالث اول ثانی اوزرنده طاس کبی مکبوب اولوب ثانی یه اتصال ایدوب درقی یه اتصالسز ملاقی
اولمشدر • وغضروف مکبوب ایله متصل اولدیغی ثانی بیننده ایکی نقره لک بر مفصل واردرکه غضروف ثانینک
ایکی زائدهٔ اول ایکی نقرهیه داخل اولور حنجرهنک توسیع وتضییقنی برى برندن تباعدوری برینه تقارب ایدرلر •

وغضروفی

وغضروف ثانینك غضروفی درقی اوزرینه انکباب وملاصق اولدقده تباعد ایله حنجره نك انغلاقی و
انفتاحی بولنور وقدام حنجره ده بر مثلث عظم واردر که لام یونانی شکلنده اکا عظم لامی دینلدکده کیم عظم
بیا اولمشدر وبو عظمك منفعتی بودر که حنجره یه سند اولوب آنك ایله عضلاتی بونده نشأت ایتمشدر
پس عضروفی ثانی یی ضم ایچون وغضروف ثالثی الکیسنه تطبیق ایچون وثالثی الکیسندن تبعید ایله حنجره یی فتح
ایچون عضلاتی اقتضا ایتمشدر اما حنجره یی فتح ایدن عضلهلر بر زوجدر که عظم لامیدن نشأت ایلدکده غضروفی
درقی نك مقدمنه کلوب اوزرینه منبسط وملتصق اولمشدر وقتاکه تشنج ایله مجتمع اولوب غضروف مکبوبی
قدام فوقی سمتنه ابراز ایلسه حنجره انفتاح ایله متسع اولور وبر زوج عضله حلقی اسفله جذب ایدن عضلهلر ایله
مشترکدر وبونلرك منشألری درقینك یکا اولان باطن عظم قسمدندر وایکی زوج عضله دخی واردر که بر زوج
ایکی عضلهدر وآنلر غضروف مکبوبه کلوب خلفندن اکا متصل اولمشدر وقتاکه تشنج برله مجتمع اولسه غضروفی
مکبوبی نفع ایدوب سمت خلفه جذب ایلسه انظمام درقیدن بعید اولوب حنجره واسع اولور وزوج ثانی نك
ایکی عضلهسی غضروفی مکبوبك ایکی طرفنه کلوب منبسط اولمشدر وقتاکه تشنج ایلسهلر مکبوبی درقیدن عرض
مد ایدوب انبساط حنجره یه معین اولورلر واما حنجره یی تضییق ایدن عضلات بر زوج عظم لامیدن کلوب غضروف
درقی یه متصل اولور بعده عریض اولوب غضروفی ثانی یه صاریلوب آنك وراسنده ایکی فردنك ایکی طرفی
متحد اولمشدر پس وقتاکه تشنج ایلسهلر حنجره ضیق اولور ودورت عضله غضروفی درقیله غضروف ثانی نك
ایکی طرفی ما بیننی وصل ایتمشدر پس بونلر تشنج ایلدکجه حنجره نك سمت اسفلی ضیق اولور واما حنجره یی
منطبق ایدن بر زوج عضلهدر که غضروفی درقی نك اهلندن نشأت ایدوب داخلندن کیدوب غضروف ثانی نك اصلنه
مکبوب اولوب ثالثی اطرافنه یمین ویسارندن متصل اولمشدر وقتاکه مرتفع اولسهلر مفصلی ربط ایدوب
حنجره یی اطباق ایدرلرکه حبس نفسه ایتمه ده عضلات صدر وحجابه مقاومت ایدرلر وبو ایکی عضله
اصغر ومحکم خلق اولنمشدر تا کیم درون حنجره ده اذ دحامسز توتله منطبق ایدوب نفسی حصر ایلسونلر
وبو ایکی عضله نك انحرافی قلیل اولوب استقامت اوزره صعود ایتمشدر وغضروفی ثانی نك
ما بینلرك جمع کمتشدر وایکی عضله وغضروف مکبوبك تحتنده کورکوچك عضلهلر
اعانتا ایچون وضع اولنمشدر وبونلرده نیجه صنعت بولنمشدر سبحان الله

نوع سابع

حلقومك وعظم لامینك ورقبه نك عضلات وحرکاتنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح
دیمشلردر که حلقوم بر جلددر وآنك ایکی زوج عضلهسی واردر که آنی اسفله جذب ایدر بر زوجی حنجره ده
ذکر اولنانلر وزوج آخری عظم قصدن نشأت ایدوب فوق سمتنه چقوب عظم لامی یه وانده حلقومه
متصل اولوب آنی اسفله جذب ایدر واما حلقك عضلهلری دردر حلقده موضوع ایکی لحم نغنغدر که آنك عضلهلری ابو
تا الموابتلاع معینی المقایچون خلق اولنمشدر واما عظم لامینك هم مخصوص وهم عضو آخرله مشترك
عضلاتی واردر اما مخصوص اولان عضلات اوچ زوجدر که بر زوجی ذقنك ایکی جانبندن کلوب بو عظم
اوزرنده اولان خط مستقیمه متصل اولوب عظمی جانب ذقنه جذب ایتمشدر وبر زوجی تحت ذقندن نشأت
ایدوب لسانك التندن کیچوب بو عظمك طرف اعلاسنه یتمشدر بو دخی بو عظمی ذقن سمتنه جذب ایتمشدر وبر
زوجی اذنین عندنده اولان سهم زائده لرندن نشأت ایدوب بو عظمك اوزرنده بولنان خط مستقیمك طرفی
اسفلنه متصل اولوب آنی اسفله جذب ایتمشدر واما عظم لامینك مشترك اولان عضلاتی قریبا بیان اولنور
واما لسانی تحریك ایدن طقوز عضلهدر که الکیسی زائده لردن نشأت ایدوب عریض اولوب لسانك ایکی
جانبنه اتصال قیلمشلردر والکیسی عظم لامینك اعلاسندن نشأت ایدوب مطول اولوب لسانه متصل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولمشلردر • وایکیسی عظم لامینك ضلع منخفضندن نشأت ایدوب عریض وطویل عضلات آره سنده
لسانه کیجوب آنی وراب اوزره تحریك ایدر • وایکیسی دخی لسانی منبسط ایدر بولنمشدر • وآنلرك موضعلری
مذکورلرك تحتنده اولوب لیفلری لسانی آلتنه عرضنه بسط اولنمشدر • پس بو ایکی عضله عظم فکك
اسفلك جمله سنه متصل قیلنمشدر • وبری لسانی ایله عظم لامی بینینی وصل وبری برینه جذب ایلمشدر •
اما فقط رقبه یی تحریك ایدن ایکی نوع عضله درکه بر زوجی یمنده وبر زوجی یسارده در • بونلرك هر قنقیسی منفرد
تشنج ایلرسه مجتمع اولورسه رقبه آنك جهتنه وراب اوزره منجذب اولور • وقتی ایکیسی بیله بر جهتدن تشنج ایلرسه
رقبه اول جهته استقامت اوزره اولور • واکر چوردکی معا برابر تشنج ایلمسه رقبه میلسز انتصاب اوزره قصیر
اولور • واکر چوردی بیلمه اوزره قالورسه رقبه دخی حالی اوزره منتصب اولور پس کرکدر تفکر اولنسونکه
انسانك فقط رأس ورقبه سنده خالق باریك نیجه بدایع صنایعی بولنمشدر • فتبارك الله احسن الخالقین

فصل ثانی

کیفیت عضلات صدر وکتفین ویدین واصابعی آلتی نوع ایله بیان ایدر نوع اول صدرك قبض وبسط
ایدن عضلاتی بیانندر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه صدرك تحریك ایدن عضلاتك بعضیسی
انی انجق بسط ایدر قبض ایتمز • وصدرك بو عضلاتندندر اعضای تنفسیه ایله اعضای غذائیه بیننده حائل
اولان حجاب دیانی اولنجق عضلاتی وبر زوج عضله دخی عظم ترقوت آلتنده وضع اولنمشدرکه منشئی کتف
راسنده ممتد اولان ذکر اولنجق جزءدن بولنمشدر • وصدرك اولکی ضلعنه یمین ویسارندن متصل اولوب اول
ضلعی جذب ایچون قیلنمشدر • وبر زوج عضله سنك ایکی تمات فردنك ایکی جزؤنك اعلا کرقبه متصل اولوب
آنی تحریك ایتمشدر • واسفلی صدرك تحرکنه یتمشدر • وصدرك بشنجی والتنجی ضلعنه متصل اولان وصف
اولنجق بر عضله یه مختلط اولوب کتمشدر • وبر زوج عضله دخی کتفدن بر منقعر بوضعه یتمشدرکه فقره
کتفه نزول ایله بر زوج عضله یه یتمشدر • وایکیسی عضله کبی اولوب اضلاع خلفنه کتمشدر • ودوردنجی
زوج عضله رقبه نك یدنجی فقره سندن وصدرك اولکی وایکنجی فقره سندن نشأت ایلیوب اضلاع قسمنه
متصل اولمشدرکه صدرك بسط ایدن عضلات بونلردر • واما صدری قبض ایدن عضلاتك بری بالعرض
حجاب قابضدر وبالذات قبض ایدن عضلاتدن بر زوج عضله درکه اضلاع فوقانیه اصلی تحتنده
ممتد اولوب صدرکشده وجمع ایتمشدر • وبر زوجی بو اضلاعك اطرافی عندنده ترقوت ایله جنجره بیننده قصر
ملاصق اولوب عضلات مستقیمه بطنه مختلط اولمشدر • وایکی زوج عضله دخی بو زوج مذکوره
اعانت قیلمشدر • واما صدرك هم قبض وهم بسط ایدن عضلاتی انلردرکه اضلاع آره لرین جمع ایتمشلردر •
پس هر ضلع آره سنده دورت عضله واردرکه لیفلرینك بعضیسی اضلاعك ظاهرینه وبعضیسی باطننه
وراب اوزره اتصال ایتمشدر • وایکی عضله ترقوت طرفی کتفه کلوب اولکی ضلعه یمین ویسارندن متصل
اولمشدر وآنی فوقانیه سنه رفع ایدوب انبساط صدره اعانت قیلمشدر • پس عضلات صدرك جمله سی
طقسان بالغ اولمشدر • واما کتفی تحریك ایدن یدی زوج عضله درکه ایکی زوج مؤخر راسدن کلوب
بر زوجی اعلایه کتفه ترقوته وانجیه دك یتمشدر وناحیه راسه میلیله کتفی رفع ایتمشدر • وزوج آخر دخی
اصل کتفه متصل اولوب آنی حذاء راسه رفع ایتمشدر • وبر زوج عضله دخی فقره اولیدن کلوب کتف
اعلاسنه متصل اولوب آنی رقبه یه قریب ایتمك ایچون یتمشدر • وزوج لامیدن نشأت ایدوب وینه اعلای
کتفه کیدوب آنی رفع ایتمشدر • وایکی زوج عضله فقرات صدرك عنقله اولان سنسنه لرندن نشأت ایدوب
کتفی خلف واسفله تحریك ایله کتمشدر • وزوج سابع قطنیدن نشأت ایدوب محدبی کتفی اسفل قدامه جذب
ایدرلر وکتف عضله لری معا فوقانیه سنه رفع ایدرلر وانبساط صدره دخی اعانت ایلرلر • لا حول ولا قوة الا بالله

نوع ثانی مفصل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع ثانی

مفصل کتفی عضدیله تحریك ایدن عضلاتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه مفصل
کتفی تحریك ایدن عضدك عضلاتیدرکه انلرك اوچی صدرده نشأت ایدوب عضدی اسفله جذب ایدرلر وبو
عضلاتك بری صدرك الندن نشأت ایدر وعضدی قریب اولان قرهنك مقدمی عندنده عضده متصل
اولور کتفی اسفله کتوره مکله عضدی صدره قریب ایدر وعضلات ثلاثه مذکورهنك برنجیسی اعلادن تسیدن نشأت
ایدر وراس عضدك جانبانسیسنه منطبق اولور عضدی رفع ایتمسیله صدره قریب ایدر وعضلهٔ
عظیمهٔ ثالثه جمع قسمدن نشأت ایدوب عضدك مقدمی اسفلنه متصل اولمشدر اکر جزء فوقانیسی لیفیله
عمل ایدرسه عضدی رفع ایدرك صدره کتوررو واکر جزء تحتانیسی لیفیله عمل ایدرسه عضدی منحطا ایله
صدره کتورر واکر ایکی جزئیله برابر عمل ایدرسه عضدی استقامت اوزره صدره کتورر وعضلات ایکی عضله سی
خاصرهدن نشأت ایدوب عضلهٔ عظیمهٔ مذکورهنك اتصالندن زیاده متصل اولور بریسی عظم خاصرهدن
واضلاع خلفدن کلوب عضدی اضلاع مذکوره سمتنه استقامت اوزره جذب ایدر وایکنجی دقیق جلد
خاصرهدن وسط مائل کلوب ثدی سمتندن جهت فوقه صعود ایدن عضلهنك وتریله متصل اولوب خلف
سمتنه میل قیلوب غرت اولمشدر واولکی عضلهیه اعانت قیلمشدر وبو عضله بشنجی عضلهدر نیجه وارددرکه
جمله سی عظم کتفدن نشأت ایتمشدر وبونلرك بری کتفك ضلع فوقانیسیله جانبی طولنده راس عضدك
جانب وحشیسنك جزء فوقانیسنه عبور ایدوب کیتمشدر وبونلرك ایکیسینك منشأ کتفك ضلع
اعلاسی اولمشدر وبری بیوکدرکه لیفی اجزاء تحتانیهٔ حاجبه کندروب حاجب ایله ضلع اسفلك مابیننی
طولمشدر وراس عضده جانب وحشیسی نهایتنده متصل اولوب عضدی وحشیدن بکامیل الی بعید
قیلمشدر وثانیسی بو اولکی متصل اولوب بونکله بونك فعلی ایده کالشدر لکن ایکنجی عضله علادی کتفه
تعلق ایدوب ظاهر عضده وراء اوزره متصل اولوب آنی وحشیدن مائل قیلمشدر ودردنجی عضله عظم
کتفك موضوع مقعرینی طولدروب وتری راس عضدك جانب انسیسندن دخول ایدن عضلهنك اجزاسنه
متصل اولوب عضدی خلفدن یکا منعطف ایتمشدر وبشنجی عضلهنك منشأی کتفك اضلاع اسفلنك طرف
اسفلندندر ووتری حاصرهنك اعلاسندن صعود ایدن بیوك عضلهنك اتصالی فوقنده عضده متصل اولمشدر
وبو عضلهنك فعلی راس عضدی اعلاسنی فوق سمتنه جذب ایتمکدر وعضدك ایکی باشلی عضلهسی التنجی واردر
آنك فعلی ترقوتك اسفلندن وعنقدن کلوب عضدی احاطه ایتمکدر وبونك بر باشی عضده داخلدن وداخل وراب
اوزره مائلدر وراس آخری ظاهرندن اسفل کتفه حاصلدر وبر مقدار وراب اوزره خارجه مائلدر
پس اکر ایکی جزوی ایله عمل ایدرسه عضدی استقامت اوزره رفع ایدر وعضدك ایکی کوچك عضلهسی
دخی واردرکه بری ثدی فوقندن کلور وبری مفصل کتفه مدفوندر سبحان الله

نوع ثالث

عضلات ساعدی وحرکاتنی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه ساعدی تحریك
ایدن عضلاتك بعضیسی بسط وبعضیسی قبض ایدر وبونلر عضد اوزرنده وضع اولنمشدر وبونلرك
بعضی عضدی وجهی اوزره مکبوب ایدر وبعضیسی نشر وبسط ایدر وبو عضلهلر عضد اوزرنده کلدیلر لکن
بسط ایدنلر بر زوج عضلهدرکه ایکی فردنك بری داخله میل ایله ساعدی بسط ایدر زیرا که فرد مذکور عضدك
مقدمی تحتندن وکتفك ضلع اسفلندن نشأت ایدوب مرفقه اجزاء داخله عندنده متصل اولمشدر وفرد ثانی
خارجه میل ایله ساعدی بسط ایدر زیرا که بو فرد عضدك قفاسندن کلوب مرفقدن خارج اولان اجزایه متصل اولور
وبو ایکی فرد بو ایکی فعلده جمع اولدقده ساعدی استقامت اوزره بسط ایدرلر واما قبض ایدنلر بر زوج عضلهدرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایکی فردنک کبیری ساعدک داخله میل ایله قبض ایدر زیراکه بو فرد کتفک زند اسفلندن و رأس منقارمانکوردن
نشأت ایلیوب باطن عضده میل ایدوب و وتری مقدم زند اعلایه متصل اولمشدر و ایکنجی فردی ساعدک
خارجه میل ایله قبض ایلر زیراکه بو فردک منشأئی ظاهر عضدک خلفندندر و بر عضله دخی ایکیلی ایکی راسی
واردر بری خلف عضددن و بری قدامندن مرور ایلیوب خارجه میل ایله قبض ایدن زند اسفلک مقدمی
اسفلنه و داخله میل ایله قبض ایدن زند اعلاسنه متصل اولمشدر تاکیم محکم جذب ایده لر و بو ایکی عضله
ایکی فعلنده جمع اولدقده ساعدک استقا اوزره جمع ایدرلر و بو ایکی عضله باسطنک باطننده بر عضله
واردر که عظم عضدک محاطی ایدوب قبض ایدر و اما ساعدک وجهی اوزره مکب ایدن عضله لر بر زوجدر که خارجده
وضع اولنمشدر و ایکی فردنک رأس عضدک انسی طرفنک اعلاسندن نشأت ایدوب زند اعلایه متصل اولمشدر و مفصل رسغه
متصل اولمشدر و فرد ثانی اندن اقصر ولیفی اعرض و طرفی عصبانی اولوب ذات زند اسفلدن نشأت ایدوب
مفصل رسغ عندنده زند اعلایه متصل اولمشدر و اما ساعدک ظهری اوزره بسط ایدن عضله لر بر زوج درکه
ایکی فردنک بری ایکی زندک خارجنده وضع اولنوب زند اعلایه وتر سز اتصال قیلمشدر و فرد ثانینک منشأی
رأس عضدک ظاهرنده یکا جزؤ فوقانیسندن ممتد اولان عظم رقیقدن اولوب ساعددن مرور ایله
نفوذ ایتمشدر تا مفصل رسغه قریب اولنجیه دکین کتمشدر پس طرف زند اعلادن
جزؤ باطنه کلوب بر غشائی وتر ایله بو فرده اتصال ایتمشدر تعالی الله

نوع رابع

عضلات رسغ و حرکاتنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که مفصل رسغی
تحریک ایدن عضله لرک بعضیسی باسط و بعضیسی قابض و بعضیسی ظهری اوزره باسط و بعضیسی
وجهی اوزره مکب اما رسغی بسط ایدن عضله لرک بعضیسی بر عضله متصل اولوب بری زند اسفلک و
سطحندن نشأت ایلیوب و تری ابهامه متصل اولوب آنکا سبابه نی بعید اولور و بری زند اعلادن نشأت ایلیوب و تری
رسغک ابهامک حذاسنده وضع اولنان اول کی عظمه متصل اولمشدر و بو ایکیسی بیله حرکت ایدکن رسغی کثیر
قلیل ایله بسط ایدرلر و اکر فقط عضله ثانیه حرکت ایلسه رسغ ظهری اوزره بطح ایدر و اکر فقط
اول کی عضله حرکت ایلسه هم رسغ منبطح ایدر و هم ابهامک سبابه دن بعید ایدر و بر عضله راس عضدک اسافلندن
نشأت ایدوب زند اعلانک جانب وحشیسندن یکا القا اولنوب ایکی باشلی اولور و ترلی کوندروب بر باشی
سبابه ایله وسطی قداسنده وضع اولنان مشطک وسطنه متصل اولور و بر باشی رسغ عندنده
زند اعلا اوزرینه آنکا ایدوب رسغی کبالیه بسط ایتمشدر و اما رسغی قبض ایدن عضله لرک بر زوجی سا
جانب وحشیسی اوزرنده درکه آنک فرد اسفلی عضدک راسی داخلندن نشأت ایلیوب قدام خنصرده
اولان مشطه متصل اولمشدر و فرد اعلاسی آنک فوقندن نشأت ایدوب بنه مشطه اتصال قیلمشدر
و آنکله بر عضله سی اجزاء سفلیه عضددن نشأت ایدوب بیان اولنان ایکی عضله نک موضعلرنده توسط قیلمشلر
و بونک ایکی راسی واردر که بری برینه صلیب کبی منعطف اولوب سبابه ایله وسطی بیننده اولان موضعه
متصل اولمشدر بو ایکیسی معا حرکت ایلدکده رسغی قبض ایدرلر پس بیان اولنان عضله لر باسطه و قابضه
بالذات رسغی بطح و کبه نحو ایدرلر و اکر قدام خنصرده بولنان مشطه متصل اولان عضله منفرد حرکت
ایدرسه کتفی بر مقدار ظهری اوزره دوندرر و اکر ابهامک بیان اولنه جق عضله سی بو عضله یه اعانت ایدر
کفی تمام دوندرر و اکر قدام ابهامده رسغه متصل اولان عضله منفرد متحرک اولسه کفی بر مقدار وجهی اوزره
منطبق ایدر و اکر خنصرک بیان اولنه جق عضله سی بو کا معین اولورسه کفی تماما منطبق ایدر سبحان الله

نوع خامس

عضلات اصابع

عضلات اصابعك حركاتنی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه اصابع یدی
تحریك ایدن عضلاتك بعضیسی عظام كفده حاصلدر و بعضیسی عظام ساعده متصلدر اكر بالجمله
كفده اولسهلر كثرت لحم ایله كف كبیر اولوب خفیف اولمازدی و آنك بو لطافتی قالمازدی چونكه عضلات رسغ
اصابعدن بعید اولمشدر پس انكچون اوتارده دقت و متانت و طول اولوب هر طرفی محكم اغشیه ایله استحكام
بولمشدر و اعضا متحركهیه اتصال ایرایچون لینلكده عریض و محیط قیلنمشدر و اصابعی فتح ایلیوب
اسفله تحریك ایدن عضلاتك جملهسی عظم ساعد اوزرنده وضع اولنمشدر پس اصابعی اسفله تحریك ایله فتح ایدن
عضلاتك بری ظاهر ساعدك وسطنده وضع اولنمشدر كه عضدك رأس اسفلنك جزء ظاهرندن نشأت ایلیوب
اوتاردن اصابع اربعهیه كوندروب آنلری اسفله تحریك ایله فتح و بسط ایتمشدر و بو عضلات فاتحهنك اوچ دخی
جانبنده بر عضله متصل اولوب بری عضدك رأس وحشیسنك ایكی زائدهسی مابیننده جزء متوسطندن نشأت
ایدوب خنصر ایله بنصره ایكی وتر كوندرمشدر و بو مضاعف اولان عضلهلرك ایكنجیسی عظم عضدك
ایكی زندهسی اسفلندن و زند سفلانك طرفندن نشأت ایدوب وسطی ایله سبابهیه ایكی وتر كوندرمشدر و اوچنجیسی
زند اعلانك زند اعلاسندن نشأت ایدوب ابهامه بر وتر كوندرمشدر و بو عضله عندنده بر عضله
دخی واردركه عضلات رسغده بیان اولنمشدر و آنك منشائی وسط اسفلدركه آنك وتری سبابهیی ابهامی
بعید ایتمشدر و اما اصابعی ضم و قبض ایدن عضلاتك بعضیسی عظم ساعد اوزرنده و بعضیسی
كف ایچنده وضع اولنمشدر اما ساعدك اوزرنده اولانلر اوچ عضلهلردركه ساعدك اوسطنده بری برینك
فوقنده ترتیب اوزره وضع اولنمشدر و اشرفلری اسفلده مدفون اولوب زند اسفلك عظمنه متصل
اولان عضله بولنمشدر و بونك فعلی اشرف اولدیغندن موضعی محفوظ اولنمشدر و بو عضله تحتانیه
عضدك رأس وحشیسی وسطندن نشأت ایدوب اندن وتر كثیری عریض اولوب اوتار خمسهیه منقسم اولدقده
هر بری بر اصبعه داخل اولوب اصابع اربعهنك اولكی و ایكنجی و اوچنجی مفاصلنی قبض ایتمشدر و ابهامك
وتری ایكنجی و اوچنجی مفاصلنی قبض ایتمشدر و عضله ثانیه بونك فوقنده بونك اصغر اولوب عظم عضدك
داخلندن نشأت ایدوب زند اسفل اتصالیله قلیل بولنمشدر و زند اعلانك فوقانی سطحی كه جانب وحشیه ایله جانب انسینك
حد مشتركیدر آنك اوزرندن كیچوب ابهام سمتنه وصول بولدقده داخله میل ایدوب اوتار اصابع اربعهنك
مفاصلنه كوندرمشدر تاكیم المری قبل قبل ایكسونلر و اما اوچنجی عضله قبض ایچون كلمشدر لكن وتر ایله درون كفه چیقوب
ایدوب راحتده عریض و منبسط اولمشدر تاكیم راحت كفه حس بخشش ایدوب نبت شعردن مانع اولوب
اخذ و بطشنده قوت و متانت ویره لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

نوع سادس

عضلات كفك فوائدینی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه عضلات ساعدك
ابهام قبضنده بر عضلهیه اقتصار ایدوب اصابع اربعه اكثر عضله ایله منقبض اولملرنده حكمت بودركه دوردینك
اشرف افعالی قبضدر و ابهامك ایسه الزم اعمالی انفتاح و سبابهدن تباعددر و اما كفك كندینك اولان
عضلات اون سكز بولنمشدر كه بری برینك اوزرنده ایكی صف قیلنوب ترتیب ایله نظم اولنمشدر و اول صف
اسفل داخل كفده و بو صف اعلی ظاهر كفده قیلنمشدر اما صف اسفلده منتظم اولانلر عضلهدركه
یدی اصابعی فوق سمتنه جانب ایله مائل ایدنلردر و ابهامك عضلهسی عظام رسغ اولندن ناشیدر و التنجی
عضلهسی قصیر و عریض اولوب لیفی مؤرب قیلنمشدر كه رأسی وسطی جذاسندن مشط كفه وصل
اولنمشدر و وتری ابهامه متصل اولوب انی اسفله كوندرمشدر و یدنجی عضلهسی خنصر عندنده اولان مشط
عظمندن نشأت ایدوب خنصری اسفله ایلتمشدر و بو عضلات سبعه مذكورهدن هیچ بری قبض ایچون دكلدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بلکه بشئ دفع واکیسی حفظ ایچوندر• واما صفاعلاده منتظم اولان اوتز بر عضله درکه سکزندن هر ایکیسی اصابع اربعه مفاصلنک اوّلکی مفصللرینه بریکی برینک فوقنده متصلدر تاکیم اوّلکی مفاصل محکم قبض ایده لر• واما ابهامه مخصوصه درکه بری اوّلکی مفصلنی واکیسی یله ایکنجی مفصلنی قبض ایده لر• پس ابهام ایله خنصره اوچر عضله محافظ تعیین اولنوب ثلاثهٔ باقیه نک هر برینه ایکیشر عضله حافظ ویرلمشدر• وهر اصبعک قابضی دورت ورافعی بر در• عضله خلق اولنمشدر• سبحان من هو الخالق البارئ المصوّر جلّت عظمته وکملت قدرته•

فصل ثالث

کیفیت عضلات صلب وبطنی وعضلات انثیین ورجلین اصابعنی وحرکات ومنافعنی ایکی نوع ایله بیان ایدر نوع اوّل عضلات صلبی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشدرکه صلبی تحریک ایدن عضلاتک بعضیسی آنی قدّام سمتنه وبعضیسی خلف سمتنه منحنی ومنعطف ایدر وصلبک غیری حرکاتی دخی بو ایکی حرکتدن حاصل اولور واما صلبی قدّام سمتنه منحنی ایدن عضلات ایکی زوجدر برزوجی سمت فوقده وضع اولنمشدر واول رأس ورقبه یی تحریک ایدن عضله لردن بلنمشدر وبو زوج رقبه نک ایکی جانبندن مرور ایدوب طرف اسفلی صدرک فوقانی فقره لرینه بش فقره به متصل اولوب طرف اعلاسی تجبه و رأسه کلمشدر• وبونک تحتنده برزوج عضله وضع اولنمشدرکه آکلوه متنین دینلمشدر وبونک ایکیسی دخی صدرک اون ایکنجی واون برنجی فقره لرندن نشأت ایدوب اسفله نازل اولوب صلبی قدّام سمتنه زیاده منحنی واما صلبی خلف سمتنه مائل ومنعطف ایدن ایکی عضله درکه انلره عضلتین صلب اطلاق ایدلور وهر بری یکرمی اوچ عضله دن مؤلفدر• زیراکه بو ایکی عضله نک هر برینه فقره اولیدن غیری هر بر فقره دن بر عضله کلمشدرکه لیفنه نسبتله بیدر پس بو عضله لر بالجمله اعتدال اوزره ممتد اولسه صلبی استقامت اوزره منتصب ایدرلر واکر افراد ایله ممتد اولسه صلبی خلف سمتنه مائل ومنعطف ایدرلر واکر فقط بر جانبک اولان عضله لر حرکت ایدوب ممتد اولسه صلب اول زمانده جانب اخره میل وانحنا ایدر وبو عضلات مذکوره صلبک حرکات متوسطه سائرهسنه کفایت ایتمشدر زیراکه صلبک هر سمتنه میل وانحناسی قدّام وخلف حرکتلرینه تبعیتی بولنمشدر• سبحان الذی هو الصانع الحکیم•

نوع ثانی

عضلات بطنی بلدرور ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عضلات بطن سکز عضله درکه نیچه منافعله مشترکدر برمنفعتی احشاده بولنان فضله وبول ورحمده اولان جنینی عصر وحفظ اعانتدر وبر منفعتی جماعده اولوب قوّت ویروب ریح قبض ایله ممتلی اولدقده معاین اولمقدر وبر منفعتی دخی معده وامعایی حرارتلریله تسخین ایتمکدر• پس اول عضلات ثمانیه دن برزوج عضله مستقیم غضروف خنجری عندندن استقامتله نزول ایدوب لیفی عانه یه وارنجیه دک طولا ممتد اولوب اطرافی عانه اوزرینه بسط ایتمشدر• وزوج مرقومک جوهری ابتداسندن انتهاسنه دک لحمیدر• وایکی عضله دخی بطن اوزرینه ممدود اولان غشانک فوقندن نشأت ایدوب اول عضلتینی ممدوتین ایله عرضا زوایای قائمه اوزره تقاطع ایدوب اسفله کتمشدر• وایکی زوج عضله دخی بو عضلات مذکوره نک وراسی اوزره قائم اولوب هر بری برطرفده یمین ویساره بولنمشدر• وهر زوجی ایکی عضله درکه شرسوفدن عانه یه دک وخاصره دن غضروف خنجری یه دک صلبا آسا تقاطع ایدوب ایکی فردک ایکی طرفی یمین وشمالدن عانه عندنده ملاقی اولوب ایکی فرد اخرک ایکی طرفی دخی خنجره عندنده ملاقی اولمشلردر وبو ایکی جانبده هر ایکی عضله عریضه نک اجزای لحمیه لری وزرینه وضع اولنمشدر• وبو ایکی زوج عضله نک دخی جوهرلری تا عضله مستقیمه یه اغشیه کبی اوتار عریضه ایله تماس ایدنجیه دک لحمیدرلر وبو ایکی زوج عضله ایکی عضله عریضه

اوزرینه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اوزرینه وضع اولنان ایکی عضلهٔ طولیه اوزرینه وضع اولنمشدر بو دخی صنع باری بلنمشدر

نوع ثالث

عضلات انثیینی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیشدیلرکه رجال ایچون عضلات خصیتین اربعه بولنمشدر وانلری حفظ و رفع ایتمک ایچون خلق اولنمشدر تاکیم مسترخی و متدلی اولمیوب ارتخا ایله اسفله نزول قیلمیوب مصادمه دن بیضه لری محفوظ اولسون پس آنلرک هر فردی ایچون بر زوج عضله تعیین اولنمشدر واول بیضه لر صلب اولوب طبیعتلری حار بولندیغی ایچون دخانندن وجه رجاله لحیه بتمشدر زیرا که بیضه سی اولمیه نک و یا حار اولمیانک لحیه سی هم اولماز و بیضه لری قطع اولنسه لحیه لری دخی الیسه دوکیلور قالماز اما نسوان ایچون بر فرد عضله تعیین اولنمشدر واما فم رحم اوزرنده بر عضله واردر که آنلرک لیفی بغایت عریض اولوب رحمی و ثنی جمله احاطه ایتمشدر و بو عضله نک بر منفعتی وقت حیضه دک فم رحمی قبض ایدوب دم رحمی انده حبس ایتمکدر و زمان حیض اولدقده رخاوت بولمقله تا کیم مجتمع اولان دم خالی و طاهر اولسون و بر منفعتی دخی جماعده مرتخی اولمقدر تا کیم فم رحم اچیلوب نطفه یی جذب ایده و درونده آلسون بعده فم رحمی محکم باغلیوب جنینی حفظ ایتمکدر تاکیم زمانی کلسون بعده بغایت مرتخی و منتشر اولمقدر تا کیم ولادت ممکن اولسون واما مثانه فمی اوزرنده بر عضله واردرکه انلرک دخی لیفی عریض اولوب مثانه یی و فمنی احاطه قیلمشدر و بو عضله نک منفعتی بول وقتنه دک بولی حبس ایتمکدر قچن بولی دوکمک مراد اولنسه بو عضله قبضندن رخاوت کیدوب عضلات بطن دخی مثانه یی عصر ایدوب قوت دافعه نک اعانتیله بولی آتمغه چقارا قادر اولور واما ذکری تحریک ایدن عضلات ایکی زوجدر که بر زوجی عظم عانه دن بتوب ذکرک ایکی یاننده ممتد اولمشدر وقتا که بونلر مرتخی اولورلر مجرای بول کچلوب وسعت بولور پس انده بول و منی سهولتله جاری اولور و بر زوجی دخی عظم عانه دن نشأت ایدوب اصل ذکره ورباطیله متصل اولمشدر پس بونلرک ایکی فردی برابر ممتد اولدیسه آلت استقامتله منتشر اولور واکر بونلرک بر زوجی شهوتله کلوب ذکره اولان عروقه طولدیسه آلت قوامه کلور واکر شدتله ممتلی اولدیسه آلت کبیر و صلب اولوب عانه طرفنه مائل اولور واکر امتداد مذکور زوج مزبورک بر فردینه عارض اولدیسه آلت جهت آخره میل ایله انتشار بولور واما عضلات مقعد دورتدرکه بری آنلرک منفذ اطرافنی بلازمدر و لحمنه بغایت اختلاط لازمدر و بو عضله عروقه کیسه مثل الاطراف مقعدی جمع و ضم ایدیسته و شد ایتمشدر و منفذندن فاالابقیه فضله عصر و نفض ایله کنس و طرح ایتمشدر و آنده بر عضله دخی وضع اولنمشدرکه عضله مذکوره فوقنده یعنی درون مقعدده اولوب طرفی رجالده اصل ذکره اتصال قیلوب نساده اطراف بضعی محیطا اولمشدر و بو ایکی عضله نک فوقنده بر زوج مورب عضله واردرکه لحم مقعدی رفع ایدوب داخله جذب ایچون قیلنمشدر و بونک ارتخاسیله مقعد خارجه چقار بولنمشدر و بونده کورلتک جمله سی اول مصور حکیمک ایجادی بلنمشدر

نوع رابع

عضلات فخذینی و حرکاتنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیشلردر که فخذی تحریک ایدن عضلاتک اعظم آنلرک مفصلنی بسط و فتح ایدن عضله لردر بعده انی ضم و قبض ایدن عضله لردر زیرا که اشرف افعال فخذ انبساط و انقباضدر و بسط ایله قیام حاصل اولدیغندن قبضدن افضلدر بعده عضلات مقعد و عظمدر بعده فخذین بری برینه مقارن ایدن عضله لر عظیمدر اما مفصل فخذی بسط ایدن عضلاتک اعظمی بدنده اولان عضلاتک جمله سندن اعظمدر و بو بر عضله در که عظم ورکی و عانه یی احاطه ایدوب فخذک خلفنده داخل سمتلرینه ملتف اولوب دکبه یه دک وصول بولمشدر و بونک لیفلرینک مبدألری مختلف اولدیغندن انواع افعالی دخی مختلف اولمشدر زیرا که بعض لیفلرنک مبدائی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اسفل عظم عانه‌دن اولوب فخذ جانب انسیسی مائل ایدرك بسط ایتمشدر • وبعض لیفنك منشائی بونك بر مقدار فوقندن اولوب فخذی انجق فوق سمتنه رفع ایتمشدر • وبعض لیفنك منشائی بونك جوق فوقندن اولوب فخذی جانب انسیسی اماله ایله رفع ایتمشدر • وبعض لیفنك منشائی عظم وركدن اولوب فخذی استقامتله بسط ایتمشدر • وبو عضله‌نك مفصل وركی خلفندن یكا مشتمل اولمشدركه اوچ عرض وتری ایكی طرفی واردر • اما بو اوتار ثلثه‌نك منشألری خاصره‌دن وورك‌دن وعصعص‌دندركه اول مقعد عندنده اولان اعظمدر • وبو اوتار ثلثه‌دن ایكیسی لحمیدر • وبری سی غشائیدر • واما ایكی طرفی رأس فخذدن جزء مؤخرینه متصلدر • پس بو عضله اكر بر طرفیله جذب ایدرسه فخذ ایدرسه فخذی كند ویه میل ایله بسط ایدر • واكر ایكی طرفیله جذب ایدرسه فخذی استقامت اوزره بسط ایدر • وبر عضله‌سنك منشأی عظم خاصره‌نك جمیع ظاهرندن اولوب زائده كبرانك سمت اعلاسنه متصل اولوب بر مقدار سمت قدامه ممتد اولدقده فخذی جانب انسیسی اماله ایله بسط ایدر وبونك امثالی عضلات ابتدا زائده صغرانك اسفلنه متصل اولوب اندن نزول ایدوب اول ایكی عضله‌نك فعلنی ایدرلر وبو عضله‌نك فرقی بودركه بونك بسطی قلیل واماله سی كثیر ومنشائی عظم خاصره‌نك اسفلی ظاهرنده‌در • وبر عضله دخی اسفل عظم وركدن سمت خلفه مائل نشأت ایدوب فخذی اول سمته میل قلیل ایله • وجانب انسی یه میل كثیر ایله بسط ایدر • واما مفصل فخذی قبض ایدن عضله‌لرك برى فخذی انسی جانبنه میل قلیل ایله قبض ایدر وبو بر عضله زائده مستقیمه‌دركه عظم خاصره‌دن نشأت ایدوب اندن اینوب ایكی وترینك بری عظم عانه‌نك آخرینه وبری صغرایه متصل اولمشدر • وبر عضله دخی عظم عانه‌دن نشأت ایدوب زائده صغرانك اسفلنه اتصال قیلمشدر وبر عضله دخی بو عضله ثانیه جانبنه ورا اوزره ممتد اولوب زائده كبرادن بر جزء كبی اولمشدر • وعضله رابعه عظم عانه‌دن منتصب اولان قائم نسنه‌لردن نشأت ایدوب فخذی قبض ایله شاید دخی جذب ایتمشدر • واما فخذی داخل سمتنه مائل ایدن عضله‌لرك بعضیسی بسط وقبض تحتنه بیان اولنمشدر • وبو نوع تحریكك بر خصوصی عضله‌سی واردركه عظم عانه‌دن نشأت ایدوب غایتله مستطیل اولوب تاركبه‌یه بالغ اولمشدر • واما فخذی خارج سمتنه اماله ایدن ایكی عضله مخصوص صوردركه منشألری عظم عریض‌دندر • ولكن فخذی خلف سمتنه اماله ایدن ثنیه ایكی عضله‌دركه بری عظم عانه‌نك جانب وحشیسندن وبری جانب انسیسندن نشأت ایدوب بری برینه التفا ایله مؤدب زائده كبرانك مؤخری قربنده اولان موضع مقعره ملتحم اولمشلردر • وقنقیسی بنفسه جذب ایدرسه فخذ بسط قلیل ایله آنك جانبنه ملتوی اولوب میل ایدر • واكر ایكیسی معا جذب ایدرلر فخذ استقامتله خلف سمتنه مائل اولور وبونده كوراتمی عبرتله تفكر ایدن باری تعالینك عجایب صنعی بولور •

نوع خامس

عضلات مفصل ركبه‌یی وحركاتنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه مفصل ركبه‌یی تحریك ایدن عضله‌لرك اوچی قدام فخذده وضع اولنمشدر • وبونلر فخذده بولنان عضله‌لرك اكبری • واتفسی بولنمشدر • وافعالی بسط ایتمك بلنمشدر • وبو عضله‌لر ثلاثه‌نك بری ایكی قات كبی كورنمشدر • وبونك ایكی طرفی واردركه بری زائده كبرادن وبری مقدم فخذدن نشأت قیلنمشدر • وبو ایكی طرفك بری لحمی اولوب وتر اولمدن مقدم عظم عین ركبه‌یه متصل اولمشدر • وطرف آخری غشائی اولوب فخذك انسیسی طرفنده نهایت بولمشدر واما ایكی عضله باقیه‌نك بریسی فخذی قبض ایدن عضله‌لر ایله بیان اولنمشدركه عظم خاصره‌دن اولان حاجزدن نشأت ایلدیكی بلنمشدر • وایكنجیسی زائده وحشیه‌دن نشأت ایدوب عظم عین ركبه‌یه احاطه ایله تحتنده اولان اجزایه متانت ویرمك ایچون كلمشدر • واندن عظم ساقه ینوب ركبه‌یی بسط ایله ساقی ممتد ایتمشدر • وبر عضله باسطه سی ملتقای عظم عانه‌دن نشأت ایدوب فخذك انسی جانبندن وراء اوزره نزول

ایدوب کیتمشدر تا عظم ساقك اعلاسندن اولا جزؤ مغرقه یتمشدر وساقی انسی جانبنه اماله ایله بسط
ایتمشدر وبر عضله اخری عظم ورکدن بیتمشدر وجانب وحشیسندن ورابا وزره نزول ایدوب عضله مذکوره نك
مقابلنه بیتمشدر وانلر عبور ایدوب موضع مغرقه کیتمشدر وساقی وحشی جانبنه اماله ایله بسط ایتمشدر
اگر بو ایکیسی بیله برابر بسط ایتسهلر انبساطا استقامت اوزره اولور واما ساقی منقبض ایدن
عضلاتك بری برقیق وطویل عضله درکه عظم خاصره دن وعظم عانه دن بیتمشدر وعضله داخله نك
منشائنه وخاصره وسطنده بولنان حاجزه یقین کیتمشدر وانلر کیه نك ایکی طرفنه ورابا وزره دخول ایدوب
آندن بیله ظهوره کلمشدر وموضع مغرقه دکین ده نهایت بولوب اکا ملتصق اولمشدر وبو شکله ساقی
فوق سمتنه منجذب اولوب قدمارینه سمتنه اماله قیلمشدر واوچ عضله دخی واردر که بری انسی
وبری وحشی وبری وسطی بولنمشدر ووحشی ایله وسطی ساقی وحشی سمتنه اماله ایله قابض قیلنمشدر
واما انسی ساقی انسی جانبنه اماله ایله قبض ایدر بلنمشدر اما انسی نك منشائی قاعده عظم ورکدن
اولوب توریب ایله وراء فخذه مرور ایدوب تا جانب انسیله ساقه اولا موضع مغرقه وارور اکا
متصل اولمشدر وانك لونی اخضره مائل کلمشدر واما وحشی ایله وسطی نك منشالرینه قاعده عظم
ورکدن اولوب انلر بیتمشدر لکن بونك ایکیسی جزؤ مغرقه اتصاله جانب وحشیدن یکا میل
ایتمشدر ومفصل رکبه ده برعضله مدفونه واردر که وسطینك حاعانه سنه بیتمشدر پس بو صنایع سیر
ایدن حیرته کیتمشدر وکنار وی کلوب عجایب حکمت سیر ایتمشدر ومعرفت بدنله معرفت نفسه یتمشدر

نوع سادس

مفصل قدمی تحریك ایدن عضلاتی بلدر اى عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه مفصل
قدمی تحریك ایدن عضلاتك بعضیسی قدمی فوق سمتنه رفع ایدر وبعضیسی سفله رفع ایدر اما
قدمی رفع ایدنلرده برعضله عظیمه واردرکه قصبه انسیه قدامنده وضع اولنور راس قصبه نك
جزؤ وحشیسندن نشأت ایدوب جهت ابهامه مرور ایله ساق اوزره مائل کیتمشدر وابهامك اصلنه
قریب موضعه متصل اولوب قدمی رفع ایتمشدر وبرعضله ینه راس وحشیدن نشأت ایدوب آندن
دوتر بیتمشدرکه اصل خنصره قریب موضعه متصل اولوب قدمی رفع ایتمشدر خصوصا عضله
اولی بونکا مطابق اولدقده ایکیسی معا قدامی استقامتله رفع ایتمشدر واما قدمی اسفله خافض اولان عضلاتك
بر زوجی راس فخذدن نشأت ایدوب بعده متحد اولوب باطن مؤخر ساقده میل قیلوب لحمی اولمشدر وانلردن
بر وتر عظیم نشأت ایدوب عظم عقبه اتصال قیلمشدرکه وتر العقب نامیله شهرت بولمشدر پس وتر مزبور
عقبدن کوری وحشی جانبنه مؤرب جاذب اولمشدر تاکیم قدم ارض اوزرنده ثابت اولسون وبو کا
برعضله اعانت قیلمشدرکه لونی بادنجانی اولمشدر وراس وحشیدن نشأت ایلیوب بی ارسال وترلحمی
اولدیغی حالده کنار تنزول ایدوب تحت عقبه عضله اولینك اتصالی فوقنده ملتصق اولمشدر اگر بو ایکی عضله
ویا وترلرینه برآفت عارض اولسه قدم کوترم اولور وبرعضله دخی راس قصبه انسیه دن نشأت ایدوب اسفله
کیدوب ایکی وتره منشعب اولمشدرکه بری قدام ابهامدن اسفل سغره اتصال قیلمشدر پس بو وتر ایله قدم منخفض اولمشدر
ووتر ثانی وترا ولمه تجاوز ایدوب ابهامك اولکی مفصلنه کیدوب آنی جانب انسیه مؤرب بسط ایتمشدر
وبغایك وحشی راسندن برعضله نشأت ایدوب بو ایکی عضله نك بیرینه یتمشدر بعده باطن ساقی تجاوز ایدوب کوه
بینه آندن جدا کیتمشدر ووتری اسفل قدمه عبور ایدوب قدمك راحتی باطننه منبسط اولا عضله مثالی
بودخی قدمك تحتنه تمامیله منبسط اولوب احاطه ایتمشدر تاکیم راحت کفده بولنان منافع راقدمده حصول بولسون
وبو صنعتلرده نیجه حکمتلر بلنسون وقدرت باریدن نیجه عبرتلر آلنسون سبحان الصانع الحکیم دینلسون وهو

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عیب ونقصاندن تنزیه وتقدیس اولنسون وعظمت شانندن خشوع ایله خضوع قیلنسون

نوع سابع

عضلات اصابع قدمی بیلدرای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اصابع قدمی تحریک
ایدن عضلاتدن اکثری عضلات قابضه‌در والدن بری قصبه وحشی راسندن نشأت ایدوب انک
اوزرینه امتداد ونزول ایلیکتمشدر وبعده تر ارسال ایتمشدرکه ایکی وتره منقسم اولوب وسطی ایله بنصری
قبض ایتمشدر وبر عضله دخی بوندن اصغر اولوب خلف ساقیدن کلوب اظهر قدمه بر وتر ارسال ایتمشدرکه
بنه ایکی وتره منقسم اولوب سبابه ایله خنصری قبض ایتمشدر بعده بو ایکی قسمک هر برندن بر وتر منشعب
اولوب اوبرندن منشعب اولان وتره اتصال قیلوب ایکیسی بر وتر اولدقده ابهامه کلوب انی قبض ایتمشدر
واوچنجی عضله درکه ذکری سبقت ایتمشدر اول قصبهٔ انسیه‌نک طرف وحشیسندن بیتمشدر ولکن
قصبه‌نک آره سندن نزول ایتمشدر وبر جزوی قدمی قبض ایچون کوندرمشدر واوبر جزوی ابهامی قبض
ایچون وتحریک ایچون آنک اولکی کعبنه ایندرمشدر وبونلر عظم ساق اوزرنده وضع اولنوب اصابعی قبض
وتحریک ایچون قیلمشدر اما کف قدمده وضع اولنان عضله‌لردن اون عضله اصابع خمسه‌یه کلوب هر برینه یمین
ویسارندن متصل بولمشدر پس اکر ایکیسی برابر حرکت ایدرلرسه اصبعی استقامتله قبض ایدرلر واکر بری منفرد
حرکت ایدرسه کندی جانبنه اماله ایله قبض ایدر ودورت عضله رسغ اوزرینه وضع اولنوب هر بری بر
اصبعه متصل اولوب آنی قبض ایتمشدر وایکی عضله دخی ابهام ایله خنصره مخصوص اولوب آنلری قبض
ایتمکه بیتمشدر وقدمی قبض عضلاتک کثرتندن حکمت بودرکه اصابعه بالجمله استحکام وقوت ویرمشدرکه
تاکیم حالت نهوض وقیامده ثقل بدنه بنانلریله مقاومت ایدرلر وحالت مشیده خوش رفتار ایله انتظام
اوزره کیده‌لر واصابع قدمک عضلاتندن بش عضله قدمک فوقنده وضع اولنمشدر تاکیم اصابعی جانب
وحشیه اماله ایده‌لر وبش عضله دخی تحت قدمده وضع اولنوب هر بری شق انسیدن کندویه قریب
اولان اصبعه کیدوب آنی جانب انسیه اماله ایتمشدر پس بدن انسانده بولنان دورت یوزیکرمی عدد حرکات
ارادیه واختیاریه‌نک تمام وکمالنه واسطه اولان عضلاتک جمله‌سی بیان اولندیغی اوزره تماماً بشیوز اوتوز
عدد عضله‌یه بالغ اولمشدر سبحان الخالق الباری المصور بو نه صنعتدرکه بو ترتیب اوزره بو ویله نظام
بولمشدر حقا که بونی تفکر ایدن عاقل نیجه جوق عبرت آلمشدر وبو صنعتدن صانعی بیلمشدر

اللهم جعلنا ممن یتفکر فی افعالک ویری اجزاء وجوده من الائک فیشکرک علی نعمائک ویذکرک
باسمائک ویعرفک بصفاتک ویرضی بقضائک ویطلب رضائک فی جمیع احواله

باب رابع

کیفیت اعصاب وشرایین جانندن وعروق قوای ابدانی وقیافه ایله معرفت اخلاق اختلاف واطوار جنین واختلاف
اشکال اعضا حسبیله اولان اوصاف انسانی واختلاج اعضایه متعلق اولانی فصول خمسه ایله حکیمانه
تفصیل ایله **فصل اول** منابت ومنافع اعصابی بش نوع ایله بیان وعیان ایلر **نوع اول** حکمت اوضاع واشکال
اعصابی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه بدنده اولان عصبلرک بعضیسینک
منفعتی بالذات وبعضیسنک بالعرضدر اما منفعت عرضیسی بودرکه واسطهٔ اعصاب ایله دماغ
اعضای سائره‌یه حس وحرکت بخش ایتمشدر واما منفعت عرضیسی بودرکه لحمی تثبیت وبدنی قوی
ایتمشدر واعصابک مبداء اصولی دماغ ومنتهای فروعی جلد بشره‌در ودماغ ایکی جهتله مبدأ

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اعصاب اولمشدر زیراکه دماغ اعصابک بعضیسنه بالذات مبدأ بولنمشدر وبعضیسنه کندوسنک
فقار صلبده جریانی ایله نخاع مذکورک واسطه سیله مبدأ بولنمشدر امّا نفس دماغدن نشأت ایدن عصبلردن
انجق اعضای رأس ووجه واحشاء باطن حس وحرکت بولمشلردر وامّا اعضاء سائره
اعصاب نخاعدن حس وحرکت آلمشلردر حقا که اول اجلیل الشأن وعمیم الاحسان اولان حق تعالی وتقدس حضرتلری لطف
وعنایت ایدوب دماغدن احشایه نزول ایدن اعصاب حرکاتی حفظ وحمایتده احتیاط بلیغ ایتمشدر زیراکه
مبدأ اولدن بعید اولدقلریچون زیاده متانت اقتضا ایتمکله اوچ موضعده غضروف ایله عصب میاننده توسط
قوای اولان اجرام ایله تغشیه ایتمشدر که موضع اول حنجره وموضع ثانی اصول اضلاع وموضع ثالث
اسفل صدردر امّا دماغک اعضاء سائره سنده اولان عصب که انک منفعتی اعضاده حس وحرکته سبب اولدیغی بولنمق
تأثیری غلیظ قوتلی اولمق ایچون اول عصب عضو مقصوده اقرب طریقدن نافذ ومتصل قیلنمشدر وبو اعصاب حسیه زیاده
ملایم اولدیغی قوت حسی زیاده ادا ایدر اولوب محتاج متانت اولدقلریچون بونلر اعصاب حرکتی کبی صلب و
متین اولمیوب لطیف ولین بولنمشدر ومقدم دماغ مؤخرندن الین وزیاده حساس اولدیغندن اعصاب حسیه
مقدمندن واعصاب حرکت مؤخرندن خلق وخالق باری مصوّر حضرتلرینک بو افعال ناتجیه عبرت آلنمشدر

نوع ثانی

دماغدن نشأت ایدن اعصاب مقلتینی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه نفس
دماغدن نشأت ایدن اعصابک جمله سی یدی زوج عصب بولنمشدر امّا اوّلکی زوجک مبدئی آلت شم اولان
حلمتین ثدیه مشابه ایکی زائده قربنده دماغک بطن مقدمی غور تدنکه اول برکوچک بچه قدر دبو
زوجک یسارندن نشأت ایدن فرعی یمیننده نشأت ایدن فرعی یسارینه کلوب بربرینه ملاقی اولوب صلیب اشکالی
ایتمشدر وبعده منعطف اولوب یمینده نشأت ایدن عین یمنایه وشماله کلن یسرایه کتمشدر وزجاجیه تسمیه
اولنان رطوبتی احاطه ایتمک ایچون قدری وسعتلی ایتمشدر وبو تقاطعک منافعی اوچدر بری بودرکه ایکی
عینک بربرینه جاری اولان روح اوبربرینه دخی جریان ایتسون وبربرینه آفت ایردکده اوبری آنک برینی طوتسون ایچون
عین واحد منغمض اولدقده عین مفتوحه نک رؤیتی قوت بولور زیراکه عین منغمضه نک نوری اکا جاری
اولور وایکنجی منفعتی بودرکه ایکی عینک متعددیسی بر اولوب ایکیسنک رؤیتی درون تقاطعده رؤیت واحد اولسون
تاکیم کوردیکی بر نسنه حس مشترکده بر تمثل قیلسون ایچون احول بر کسنه نک ایکی کوردی زیراکه آنک برکوزی فوق
سمتنه وبرکوزی اسفل سمتنه زائل اولوب عین ایله مجرانک تقاطعی طوغری نفوذی باطل اولمشدر
وقدام حد مشترکده انکسار عصبدن برحد آخر وجود بولمشدر واوچنجی منفعتی بودرکه ایکی عصبدن قوت بربرینه عماد
اولوب بری برینه استناد ایله قوت بولسون وبو تقریب ایله منشالری عینه قریب اولسون وامّا اعصاب دماغک
زوج ثانیسی بیان اولنان زوج اوّلک منشائی خلفندن جانب وحشیده نشأت ایدوب عینی محیط
اولان نقره نک ثقبه سندن چقوب عضلات مقله یه منقسم اولمشدر وبو زوج عصب غایتله غلظت
بولمشدر تاکیم آنک غلظتی مبدأنه قریبیتدن لازم کلن لینتنه مقاومت قیلسون وانکله قوت بولوب مقله یی
تحریکه قادر اولسون وامّا مقله نک طبقات عشره سی تفصیلی طویل اولوب بو نوع اجمالده مذکور دکل
کمال قدرتنه اولا دلیل اولمغله بیان اعضاده تطویله حاجت قالمشدر سبحانه تعالی هو الخالق البارئ
المصوّر القدیر لیس کمثله شیء وهو السمیع البصیر نعم المولی ونعم النصیر غفرانک ربنا والیک المصیر

نوع ثالث

دماغدن نشأت ایدن اعصابک ازواج خمسهٔ باقیه سن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح
دیمشلردرکه اعصاب دماغدن زوج ثالث حد مشترکده دماغک مقدّمی ومؤخری وقاعده سی مابیننده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نشأت ایدوب ابتدا زوج رابعه برمقدار اختلاط ایدوب آندن ایریلوب دورت شعبه یه منقسم قیلنمشدر
اولکی شعبه سی بیان اولنجق عرق سبات مدخلندن چقوب برقبه یه نزول ایدوب حجاب بعده یی کچوب
آنک تحتنده بولنان احشایه توزیع اولنمشدر وشعبهٔ ثانیه سی ثقبهٔ عظم وجنه دن چقوب جلده اولدقده
بیان اولنجق زوج خامسدن منفصل اولان عصبه اتصال بولمشدر وشعبهٔ ثالثه سی مقصدی کلام وجهده
وضع اولنان اعضا اولوب زوج ثانی چقدیغی ثقبه دن چقوب اشرف اعضا اولان زوج اولک منفذ
مجوفندن کچیوب اذدحام ایله آنک تجویفنی منطبق ایتمشدر پس بوشعبه اول ثقبه دن منفصل اولدقده اوچ
قسمه منقسم اولمشدر اولکی قسمی ماق عینه میل ایدوب وجنتین وماقین وجفنین وحاجبین وجبهه
عضله لرینه اتصال بولمشدر وایکنجی قسمی زنب عین عنلنده اولان ثقبه لردن درون انفه کچوب انفک طبقهٔ
باطنه سنده مستغرق اولمشدر واوچنجی قسمی کبیر اولوب عظم وجنه ده مهیا اولان تجویفه نزول ایدوب
ایکی فرع اولمشدر برفرعی تجویف باطن فمه دخول ایدوب اسنان فوقانیه یه وآنلرک اصولنه اولان لثریه
انقسام ایله وصول بولمشدر وفرع آخری آنده اولان اواجنه نک وارنبه نک وشفه نک جلدی کبی
ظاهر اعضا مستغرق اولمشدر وبونلر زوج ثالثک اوچنجی شعبه سنک اوچ قسمیدر اما آنک دوردنجی شعبه سی
فک اعلی ثقبه سندن لسانه کچوب طبقهٔ ظاهره سنده متفرق اولوب لسان انده حاسهٔ ذوقی بولمشدر وآنک زیاده سی
اسنان تحتانیه میاننده واصولنده بولنان لحوم ملتحمه وشفهٔ تحتانیه نک درونده متفرق اولمشدر ولسانه
کلن شعبه عصب مقلدن دقیق اولدیغندن بوآنده اصلب اولمشدر وبونک صلابتی آنک غلظتنه برابر
اولوب معادل کلمشدر واما زوج رابعک منشأی زوج ثالثک خلفنده قاعدهٔ دماغه مائل اولمشدر وزوج
ثالثله برمقدار اختلاط ایدوب بعده اندن مفارقتله حنکه عبور ایدرکن بونده حنکک حسی بولمشدر وبو
زوج رابع اول زوج ثالثدن اصغر واصلب اولمشدر واما زوج خامسک هربر فردی بر زوج اولوب
دماغک ایکی جانبندن نشأت ایله وجود بولمشدر وبونک هربر زوجنک قسم اولی غشاء مستبطن
صماخه اعتماد ایدوب آنک درونده جمله سی متفرق اولمشدر وصماخه حس سمع اندن کلمشدر واما قسم ثانی اولکیدن اصغر
اولوب عظم حجرده اعمی تسمیه اولنان ثقبه دن نفوذ قیلمشدر وظاهر اولدقده عصب زوج ثالثه مختلط
اولمشدر وایکیسنک اکثری عضلهٔ وجنه سمتنه کلمشدر وباقیلری عضلات صدغه واروب متفرق اولمشدر
واما زوج سادس مؤخر دماغدن زوج خامسه متصل نشأت ایدوب منتهای درزلامیه اولان ثقبه دن
چیقوب اوچ قسمه منقسم اولمشدر برقسمی زوج سابعک تحریکنه اعانت ایچون عضلات حلقه واصل اولمشدر
کلمشدر وقسم ثانی عضلات کتفه متفرق اولمشدر وقسم ثالث ایکیسندن اعظم بولنوب عرق سباتی صعود
ایدنجک موضعنده اکا ارتباط قیلمشدر وآندن احشایه نزول ایدرکن حنجره برابرینه کلدکده آندن شعبه لر
متفرق اولمشدر وحنجره یی غضاریفیله دفع ایدن اطرافی فوقنده اولان عضلات اتصال قیلمشدر وحنجره دن عبور
ایلدکن آندن ینه شعبه لر چقوب حنجره نک غضروف ثالثنی اطباق وفتح ایدن اطرافی اسفله منکب اولان
عضلاته کلمشدر انکچون اهل طب عندنده بونک اسمی عصب راجع اولمشدر وبو عصب نخاعدن چقیوب
دماغدن اینوب کلمشدر تاکیم مستقیم اولوب جذبنده استحکام بولسون وبو عصب زوج خامسدن و
زوج سابعدن اولیوب زوج سادسدن اولمشدر زیراکه ماقبلی لین ومابعدی معوج اولمغله بونک کبی صلابت
واستقامتله نزول ایتمزلرکه متانت بولوب صعود ورجوعه قابل اوله لر وبوشعب راجعه یی سبب الرنده
تبعیدک حکمتی کسب صلابت وقوتدر واعصاب راجعه نک قواسی حنجره یی اطباق ایدن عضلاته متفرق
اولان عصبدر بعده بوعصبک زیاده سی آندن نزول ایدوب شعبه لر کچاب صدرک غشیه وعضلاتنه
کیدوب اندن یوزک ورئه واورده وشراینینه متفرق اولمشدر وباقیسی حجابه کچوب بیان اولنان زوج

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ثالثدن نزول ایدن شعبه یه مشارکتله احشا غشالرینه متفرق اولوب عظم عریضیه نهایت
بولمشدر • واما زوج سابعك منشأی دماغ ایله نخاعك حدّ مشترکلرندن اولوب اکثری لسانی
تحریك ایدن عضلاته کلمشدر • وآندن منشعب اولوب عظم درقیله عظم لامینك مشترك اولان
عضلاتنه واروب متفرق اولمشدر • واقلّی بونلره مجاور اولان اعصابه متفرق اولمشدر ••
وبو ترتیب غریب وترکیب عجیب اول خالق باریك قدرت وحکمتیله نظام بولمشدر ••

نوع رابع

فقرات رقبه نخاعندن نشأت ایدن اعصابی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه
نخاع رقبه دن نشأت ایدوب فقرلرندن سلوك ایدن اعصابك جمله سی سکز زوج عصب بولنمشدر • اما
اولکی زوج فقرهٔ اولینك ایکی ثقبه سندن چقوب مجرد عضلات رأس ایله متصرف اولمشدر • وبو زوج
دقیق وصغیر قیلنمشدر • تاکیم مخرجی ضیق اولسون وعظم فقره متانتی اوزره قالسون • واما زوج ثانینك
مخرجی فقرهٔ اولی ایله ثالثه نك میاننده بیّنًا اولنان مشترك ثقبه لردن اولمشدر • وبو زوجك اکثریدن
اعضاء رأس حسّلیسی بولمشدرکه قفانك فوقنه مورّب صعود ایدوب قدم رأسه منعطف اولمشدر
واذنینك طشره طبقه لرنده تمکن ایدوب بیّنًا اولنان زوج صغیرك تقصیرن تدارك قیلمشدر • وبونك باقیسی
خلف عنقده اولان عضله لره وعضلهٔ عریضه یه کلمشدر • وانلر آنکله حرکت بولمشدر • واما زوج
ثالثك مخرجی فقرهٔ ثانیه ایله ثالثه بیننده مشترك اولان ثقبه لردندرکه هر بر فردی ایکی فرعه منقسم اولوب
برفرعی آنده بولنان عضلاته متفرق اولمشدر • خصوصا رأسی رقبه ایله تقلیب ایدن عضله لره وبر فرعی
شعبه لری کلمشدر • وآندن اول فقره لرك شوکه لرینه صعود ایدوب انلرك اصولنه ملتصق اولمشدر
آندن آنلرك رؤسنه چیقوب اول سنسنه لرده نشأت ایدن رباطات غشا ایله مختلط اولمشدر • وآندن
کیچوب اذنینك اطرافنه منعطف اولمشدر • وابدا بها ایدن تحریك اذنین ایچون ایکی قولاغه منتهی اولمشدر
وایکنجی فرعی قدّام سمتنه منعطف اولوب عضلهٔ عریضه یه کلمشدر • وصعوده باشلادقده کاه فوقی
وعضله لره ملتف اولمشدر • وانلره متانت واستحکام بولمشدر • وبو فرع ثانی بها ایدن عضلات صدغین
واذنینه اختلاط قیلمشدر • واما زوج رابعك مخرجی فقرهٔ ثالثه ایله رابعه میاننده مشترك اولان ثقبه لردن
اولمشدر • وذکر اولنان فوقنده بولنان زوج ثالث کبی بر جزوی مقدّم وبر جزوی مؤخره منقسم اولوب
جزو مقدّمی اصغر اولمغله زوج خامسه مختلط اولمشدر • وجزو مؤخری سمت خلفه رجوع ایدوب اول
عضلاته کیدرکه سنسنه لره وصول بولمشدر • ورأس ایله رقبه میاننده مشترك اولان عضلاته شعبه لر
کوندروب آندن صلبه اینوب نهایت بولمشدر • واما زوج خامسك مخرجی فقرهٔ رابعه ایله خامسه بیننده
مشترك اولان ثقبه لردن ینه ما فوقی کبی ایکی فرع اولوب فرع مقدّمی اصغر اولمغله عضلات حذیه کلمشدر
ورأسی قدّام سمتنه منحنی ایدن عضلاته ورأس ورقبه ایله مشترك اولان عضلاته متفرق اولمشدر
وفرع مؤخری ایکی شعبه اولوب بر شعبه سی فرع مقدّم ایله شعبهٔ ثانیه میاننده توسط قیلمشدر وکتفك
مواضع فوقانیه سنه کلوب التنجی ویدنجی زوجك بر مقدارینه مختلط اولمشدر • وایکنجی شعبه سی التنجی
ویدنجی زوجك شعبه لرینه مختلط اولوب وسط حجابه عبور قیلمشدر • واما زوج سادس وسابعك مخرجلری
بیّنًا اولنان ثقبه لرك ترتیبی اوزره تحتنده بولنان ثقبه لردن اولمشدر • واما زوج ثامنك مخرجی فقرات رقبه نك
اخری سیله فقرات صلبك اولی سی بیننده مشترك اولان ثقبه لردن اولمشدر • وبو اوج زوجك فقره لری
بربرینه مختلط اولمشدر • والتنجی زوجك اکثری سطح کتفه کلمشدر • واقلّی دوردنجی وبشنجی زوجك
قلیلی ایله حجابه نزول قیلمشدر • ویدنجی زوجك اکثری کلوب اقلّی بشنجی زوجك قلیلی ایله رأس وعنق وصلبك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عضله‌لرینه و آندن حجابه وصول بولمشدر و سکزنجی زوجك اقلی کتفه کلوب اکثری عضلهٔ ساعده
تفرق اولمشدر واما حجابك اعصابی مذکوردن بهره‌مند اولدیغندن حکمت بودرکه حجابه وارد اولان فوقندن
نزول ایتمکله انقسامی اشتداد اولمشدر و حجابك فعلی کبیر اولمغله اعصابی متعدد مبادیدن کلمشدر تاکیم بر
مبدا اینه اصابت ایدن آفتله فعلی باطل اولمیه سبحان من هو الخالق البارئ المصور جل شانه

نوع خامس

صدر و صلبك فقراتی نخاعندن نشأت اعصابی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر کم
فقار صدرك نخاعندن نشأت ایدن اعصابك جمله‌سی اون ایکی زوج عصب خلق اولنمشدر اما زوج اولك
مخرجی فقار صدردن فقرهٔ اولی ایله ثانیه میاننده مشترك اولان ثقبه‌لردن بولمشدر و ایکی جزؤه قسمت
قیلنمشدر و جزؤ اعظمی عضلات صلب و اضلاعه تفریق اولنمشدر و جزؤ اصغرنی ایکی اولکی ضلعه
ممتد اولوب اعصاب عنقك زوج ثامنی رفاقتله معاً یدین سمتلرینه کلوب ساعدین و کفینه وصول
بولمشدر واما زوج ثانینك مخرجی بیان اولنان مشترك ثقبه‌لر اولوب ایکی جزؤه منقسم اولمشدر
بر جزؤی ظاهر ارضده توجه ایدوب اکا حس لمس بخش ایتمشدر و بر جزؤی دخی ازواج باقیه ایله جمع
اولوب مفصل کتفی و صلبی تحریك ایدن عضله‌لره کتمشدر اما فقار صلبدن نشأت ایدن اعصاب کتفه کلیان
شعبه‌لری عضلات صلبه و عضلات اضلاعه کلمشدر واما فقار اضلاعدن نشأت ایدن اعصاب انجق
اضلاع آره‌سنده بولنان عضلاته و عضلات بطنه وصول بولمشدر و بو عضله‌لرك شعبه‌لری ایله معاً
عروق ضاربه و ساکنه جاری اولوب بیان اولنان مخارج اعصابك بالجمله داخل اولمشدر واما اعصاب قطن و
بطن و صلب ایله مشترك بولنمشدر زیرا که اعصاب قطن ایکی جزؤه تقسیم اولنمشدر و آنك بر جزؤی
اوچ زوج قیلنمشدر که عضلات صلب الره بولنمشدر و جزؤ آخری ایکی زوج بولنمشدر عضلات بطنی آنلر
قیلنمشدر اما اولکی جزؤینه دماغدن نزول ایدن عصب مختلط اولمشدر و ایکنجی جزؤی که بطنی کلن ایکی
زوج عضله اولمشدر آنلر ساقین سمتنه عظم شعبه‌لر کوندروب اولکی زوجك ایکنجی زوجندن آنلره
شعبه‌لر کلمشدر و بر شعبه دخی اعصاب عجزدن اولکیسندن کلوب جمله‌سی برینه مختلط اولمشدر و بعضلری
ورکده قالوب بعضیلر ساقین اسافلنه تنزل قیلمشدر اما خلف بدنك و فخذین ایچنده عرقی عضلات
کثیره اولمغله طرف عظم عانه‌دن نشأت ایدن عضلاتك خلف بدنده و درون فخذینده رجلین سمتنه طرق
اولمدیغندن عضلات عجز ایلوار و بلد خالی اولنمشدر تاکیم عضلات عانه‌یه توجه ایدوب آندن عضلات
رکبتینه اینوب کتسون واما عجز که دیبلدر آنك عضلاتی التی زوج اولدیغی عجیبدر و آنك بر زوجی قطنبه
عضله‌سنه مختلط اولمشدر و باقیسی بش زوج عصب و عجز عندنده نشأت ایدن بر فرد عصب
بونلرك جمله‌سی مقعده و ذکر و مثانه و رحم عضلاتنه و غشاء بطنه و عظم عانه‌نك اجزاء انسیه
داخل سنه و عظم عجزدن کلن عضلاته بوجمله‌یه متفرق اولمشدر و بو فصلده بیان
اولنان اعصابك عددی مقدم تفصیل اولنان عضلاتك عددی مقداری تماما بشیوز
اوتوز عصبده نهایت بولمشدر چون بیان اولنان دقایق صنعتلرندن اول صانع حکیمك کمال
قدرتنه دلالت ایدوب نوع انسانه اولان نوال و نعمتنه اجزای اعضای بدن دمبدم شهادت قلمشدر
پس بو صورتده جمع اولان صنعتلری سیر ایدن اکا صانعن بلمشدر وکندولی غریق بحر
عنایت بولمشدر و مولاسنه جان و دلدن محبت قیلمشدر و هر حالده اکا متوجه اولمشدر

فصل ثانی

منابت عروق ضاربه‌یی و فوائدنی تفصیلا بش نوع ایله بیان ایدر نوع اول بودرکه نشأت ایدن شریان

ورجیلی بلدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وریدیی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه بدنده اولان عروق ضوارب که
آنلره شرایین دیرلر حرکت جاندن طرلر یدر و بونلرك برنکسی اعدا جمله سی متحرك بولنمشدر و مستبطن
اولانلری صیانت ایچون جمله جاندن اصلب خلق اولنمشدر زیرا که بونلر بونلر جوهر بوحك حرکت مقصوده
قویه سی ضربنه ملاقی بولنمشدر اما منبت شرایینی یورکك ایکی تجویفندن تجویف یساری قیلنمشدر زیرا که
تجویف یمینی کبده قریب اولدیغندن غدایی جذب و هضمیله مشتغل بلنمشدر و اما شریان وریدی که
شرائینك جمله سندن اقدم و اصغر اولمشدر و یورکك تجویف یسارندن نشأت ایدوب آق جکره محل
محل و مقسم تنفس اولان ریه درونه کلمشدر و بو شریان غدای ریه اولان دمی یورکدن اکا ایصال قلمشدر
زیرا که ریه نك غداسی یورکدن آلمشدر و بو شریانك منبتی یورکك اجزای رقیقه سندن و عروق ریه یه نفوذ
ایدیجك موضعنده اولمشدر و بو شریان شرایین سائره نك خلافنجه بر طبقه دن وجوده کلمشدر
تاکیم انبساط و انقباض ایچون الین و اسلس اولسون و ریه جوهرینه ملایم نجاره منسوب اولان دم الطف
یورکدن درون ریه یه ترشیح ایلدکه آنده اولان ترشیح سهولت بولسون و بیان اولنه جق ورید اجوفك دروننده
دم جارینك زیاده طبخنه محتاج اولدیغی کبی بونده احتیاج اولمیه خصوصا بو مکانی یورکه قریب اولمشدر
و بو کامی اطبخ ایدن قوت حاره سهولتله وصول بولمشدر و بو شریان وریدینك ایکی غشاسی واردرکه
خارجدن خلندن داخلنه نفوذ قیلمشدر و بونك متانته احتیاجی اولدیغندن ایکی غشا ایله اکتفا
قیلمشدر تاکیم بخار دخانینك و محترق اولمش قانك ریه سمتنه اندفاعی آسان اولسون و اما بیان اولنه جق
ورید اجوف کرچه ریه نك مجاوریدر لکن صلب قریبنده ریه یه مغذی سمتندن کلمشدر و مقدمنده منشعب
اولدقده اجزا و شعبه لری درون ریه یه نفوذ بولمشدر و بونلر دخی باری تعالی حضرتلرینك قدرتنه
دلالت ایدوب کمال عنایتنه شهادت قیلمشدر سبحان الخالق الباری جل جلاله

نوع ثالث

یورکدن نشأت ایدن شریان کبیرك وجودی شعبه لریله کتف یدینه صعودینی بلدر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه شریان کبیر یورکك تجویف یسارندن نشأت ایدوب ایکی شعبه
اولمشدر اما شعبۀ کبیره سی یورکك اطرافنی طوانی و دوران ایدوب اقلی یورك اجزاسیله اختلاط
قلمشدر و اما شعبۀ صغیره سی دخی یورکك خلفندن عبور ایدوب اقلی تجویف ایمنه متفرق اولمشدر و بو ایکی
شعبه نك اکثرلری بنه ایکی قسم اولمشدرکه قسم اصغری اعلایه صعود و قسم اعظمی اسفله نزول قیلمشدر و نزول
ایدن قسمك مقداری صعود ایدن قسمدن اعظم اولدیغنده حکمت بو اولمشدرکه نزول ایدن قسم یورکدن
اسفلده وضع اولنان اعضاء کبیره و کثیره یی حرارتیله تربیه ایدوب نشو و نما و تر اولمشدر و یورکك
فوقنده بولنان اعضای شریفه صغیرة المقدار و قلیلة العدد اولدیغندن آنلری تربیه ایدن قسم ساعد اصغر
قیلنمشدر و بو شریان کبیرك مخرجی اوزرنده اغشیۀ ثلثۀ صلبه واردرکه یورکك داخلندن اکثرلری
خارجه چقوب اکا استحکام ویره کلمشدر و بو ایکی قسم من یورك قسم ساعدی یورکك فوقندن ینه ایکی
قسم اولمشدر و بونك قسم اکبری موضع قلاده یه چقوب آنده جانب یمینه میل ایدوب دونوب الده اولان
لحم رخوه ایرشدکدن بوده دخی اوج قسم اولمشدر و بونك ایکی قسمی سباتین اولوب بیان اولنه جق شاه
طمرلر معاً رقبه نك یمین و یسارندن رأسه چقوب انقسامده اکثره موافقت قیلمشدر و اوچنجی
قسم قسمیه و ایکی اولکی ضلعلره و فقرات رقبه نك ستۀ فوقانیه سنه و ترقوه یه متفرق اولوب
فوق کتفه بالغ اولمشدر و آنده اعضای بدینه نزول ایدوب الده متفرق اولوب نهایت بولمشدر
و قسم ساعدك قسم اصغری ابط یسارك سمتنه چیقوب هم قسم اکبرك قسم ثالثی کبی متفرق اولمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

پس واسطهٔ شرائین ایله اعضای بدن حیاتجا بولمشدر • زهی خالق وباری که ترکیب ابدانک ترتیب
ونظامن انواع اعضا ایله قیلمشدر • وهر عضوه جاطمرلرندن حیات وقان طمرلرندن غدا بخش ایتمشدر ••

نوع ثالث

اعضای رأسه صعود ایدن شرائینی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که شریان
کبیرک قسم صاعدنک سباتین تسمیه اولنان ایکی شریان رقبه منتهی اولدقده هر بری ایکی قسمه
اولمشدر که بری مقدم وبری مؤخر نامن آلمشدر • اما قسم مقدم ایکی قسم اولمشدر که بری مستبطن اولوب
لسانه کلمشدر • وباقیسی فکّ اسفلک عضلاتی باطنه سنه متفرق اولمشدر • وبر قسمی مستظهر اولوب
عضلات اذنین وغدارینه کلمشدر • وشعب کثیره سیله قله رأسه چیقوب یمین طرفندن کلن شعبه لر ایله
یسارندن کلن شعبه لرك اطرافیله فرق رأس اوسطنده بالجمله متلاقی اولمشدر • واما قسم مؤخر دخی ایکی
قسم اولمشدر که بری اکبر وبری اصغر اسمنی بولمشدر • اما قسم اصغرك اکثری سمت خلفه ارتقا ایدوب
مفصل رأسی احاطه ایدن عضلاته متفرق اولمشدر • وباقیسی قاعدهٔ مؤخر دماغه متوجه اولوب درز
لامی عندنده اولان ثقبهٔ کبیره دن دخول قیلمشدر • واما قسم اکبر استقامتا وزره چقوب تاج ام ثقبهٔ
کبیره ده اولان ثقبهٔ حجریه دن شبکه یه داخل اولمشدر • وآنده مطبقا وزره اولان طبقات عروقی ملتصقه
شبکه مثالی منتسج اولدقده قدام وخلف ویمین ویساره متفرق اولوب شبکه دن منتشر اولمشدر
وشبکهٔ مذکوره دن بر زوج شریان اولکی مثالی مجتمع اولوب غشائی دن دماغه نفوذ ایدوب اول
غشاء دقیق ایچنده اجزاء دماغه متفرق اولمشدر • بعده بطون جوهر دماغه وارنجیه دك بونلك صعود ایدن
شعبه لرینك ضیقی مجتمع اولان مجاری فرقدر اسدن عروق وریدیه شعبه لرینك واسع ومنعطف
اولادمك طرفندن احسن اوضاع مکبوب الاطراف اولمشدر • واما عروق روح انجق نفح افاده قیلمشدر
حال بوکیم روح لطیف ومتحرك وصاعد اولدیغندن طرفی مکبوب الطرف اولمغله محتاج دکلدر • بلکه
روحك طرفی مکبوب الطرف اولسه آنك مفارقتی اولدیغی جملك افراط استفراغنه وانده روحك عسر
حرکتنه مؤدی اولوردی زیراکه حرکت زوج سمت فوقا اسهل کلمشدر • ودماغه لازم اولان تسخین کبی فوائدن
روحك دماغه صعود ایدوب آنده متفرق اولملریچون روحك بولنان حرکت لطافت کفایت قیلمشدر • انکچون
شبکهٔ مرقومه دماغ التنده بسط اولنوب ابتداء دم شریانی آنده تردد ایدوب روح ایله ممتزجا منطبخ اولوب
مزاج دماغه تشبه قیلمشدر • بعده عظم ایله غشاء صلب آره سنده تدریج ایله کلمشدر ودماغه دخول
ایدوب آنده بولنان اعضا وحواسنه متفرق اولمشدر • وبو ترتیب وترکیبی تفکر وتذکر ایدن اهل خبرت
بونلردن نتیجه عبرت آلمشدر • وبو صنعك صانعی هر نسنه یه قادر بولمشدر وبو صورتدن صدرك کندویه اولان
عنایت وصیانت بلمشدر • ومولاسنه کمال محبتله توجه قلمشدر • انسی حضورنده آنکله قالمشدر •

نوع رابع

یوقاریدن اسفله نزول ایدن قسم اعظم شریانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که
یوقاریدن اعضاء بدنه توزیع اولنان شریانك بیان اولنان قسم اعظمی ابتدا یوقاریدن استقامتا وزره نازل
اولوب خامسه یه آنکا قیلمشدر • زیرا که انك موضعی یوقاریك باشی مقابلنده اولمشدر • وفقرهٔ مذکوره دن
اسفله منحرف اولوب فقار صلب اوزرنه نزول ایدوب عظم عجزه وصول بولمشدر •
وبو قسم اعظم نزول ایدرکن یوقاریك تجویف ایمنده متفرق اولان شریان
صدرك برابرینه کلدکده بر کوچك شعبه کوندرمشدر که ریه نك صدر ندن
اولان طرفنه متفرق اولوب قصبهٔ ریه نك اطرافنه دخی وصول بولمشدر •

ثلوثیه داخل ومنطبق اولمشدر نتکه عروق وریدیه
عروق ضواربه یه مساوی کلمشدر ومنصب اولانلر •

بعده بو رقم

بعده بو قسم نازل صدرك جرابرینه اولان فقرلره كلدكجه هر برینه بر شعبه ارسال قیلمشلركه
نخاع واطلاع آره لرینه متفرق اولمشدر بعده صدری تجاوز ایلدكده انلر ایكی شریان تفرع ایدوب
یمین ویساردن حجابه كیدرب آنك اجزاسنه منقسم اولمشدر بعده بو قسم نازلدن بر شریان ممتد
اولمشدركه اندن اوچ شعبه تفرع قیلمشدر برشعبه كبده وبری طحاله وبری دخی معده وصول بولمشدر
وشعبه كبد آندن كیچوب مثانه یه دخی كلمشدر بعده بو قسم نازلدن بر شریان ممتد اولمشدركه حوالی امعاء
اولاجاده اولان دقیقه یه بولمشدر بعده بو قسم نازلدن اوچ شریان منفصل اولمشدركه اصغری مخصوص كلیه
یسرا یه كلمشدر واول بونلرك حیاتی بولمشدر واول كلیه نك لیفلرینه وآنی محیط اولانلره متفرق اولمشدر
واولا ایكی اكبری كلیتین درونینه دخول قیلمشدركه آنلردن كلیتین ماء دم كبدك وجه مشروح اوزره
جاذب اولمشدر زیراكه درون كبدده هضم ثانیدن صوامه كلیا اندمك ماء لطیفی كلیتینه طولوب
آندن عدل الوالدقدن آنلرده قالان ماء كثیف مثانه یه كلمشدر وكلیه یمنادن منفصل اولان بیضه یمنا
بولمشدر وكلیه یسرادن نزول ایدن بیضه یسرا یه كلمشدر بعده بو قسم نازلدن شرائین متعدده
متفرع اولوب ماء مستقیمك حوالیه بولنان اجزا واعروقه منقسم اولمشدر وشعبه لری فقره لر ثقبه لرندن
نخاعه دخول ایدوب آنده جمله سی متفرق اولمشدر بعده بو قسم نازلدن اوچ شریان ممتد اولوب ایكیسی
خاصره یه وبریسی انثیین جلدینه واروب آنده متفرق اولمشدر بعده اصل نازلدن بر كوچك روح
شریانی تفرع قیلوب رجال ونساده قبله كلمشدر وآنده اولان عروقه مختلط اولمشدر بعده اصل نازلك
قسم اعظمی اول فقرات صلبك اخرینه منتهی اولدقده بیا اولنه جق عروق ایله بیله ایكی قسم اولمشدر
بر قسمی یمینه وبر قسمی یساره كیدوب وهر بری بر عظم عجزی احاطه ایدوب آندن ایكی فخذه تنزل قیلمشدر
وهر برندن عجز تحتنده برر شعبه منفصل اولوب بری مثانه یه وبری سرته وصول بولمشدر وسره عندنده
بری بیله ملاقی اولوب ایكیسندن فروع كثیره تشعب قیلمشدر بعضیسی عظم عانه اوزرنده وضع اولنان
عضلاته متفرق اولمشدر وبعضیسنك اطرافی طریق مثانه دن رجالده استقامت اوزره آلته كلمشدر
ونساده قبله كلوب داخلنه منعطف اولوب بینه انده ملتصق اولمشدر واندن بر كوچك زوج ماثلدر كه
رحمه كلوب داخل اولمشدر سبحان من تحیر فی بدایع صنایعه عقول الفحول وسبحان من صور الانسان فی احسن
صورة بلا قصور فمنهم اناث ومنهم ذكور وسبحان من هو المنزه عن العجز والنسیان والفتور

نوع خامس

فخذین وساقین وقدمین سمتلرینه نزول ایدن شرائینی بلدك ای عزیز معلوم اولسونكه اهل تشریح
دیمشلردركه رجلین سمتنه نزول ایدن قسمین مرقومین دن هر بری ایكیشر شعبه عظیمه اولمشدر
بر شعبه سی وحشیه وبر شعبه سی انسیه نامیله شهرت بولمشدر وفخذده وضع اولنان عضلاته شعبه لر
كوندرمشدر بعده ساقینه نزول ایدركن آنده اولان عضلاته دخی شعبه لر ایندرمشدر بعده قدمه نزول
ایدوب قدام سمتنده ابهام ایله سبابه مابیننه شعبه عظیمه سیله میل قیلمشدر وقالان شعبه لری اجزاء قدمك
اكثرنده مستبطن اولمشدر وبیا اولنه جق شعب وریدیه نك تحتنده مرور ایدوب سائر اصابعه كلمشدر
امابیان اولنان شرائین كه جان طمرلریدر بونلرك بعضیسی ضارب ورید ینك شعبه لری كبی وفقره خامسه
نفوذ ایدن ضاربك شعبه لری كبی وقلاده موضعنه صعود ایدن شریانك شعبه لری كبی وابطه میل ایدن
شریانك شعبه لری كبی وشبكه ده متفرق اولان سبابتین ومشیمه كبی وحجابه كلن شریانك شعبه لری
كبی وبر شعبه ایله كتفه نفوذ ایدن شریان كبی ومعده یه وكبده وطحاله وامعایه نزول ایدن شرائینی كبی
وبطن طرفندن عظم عجزه منفرد نزول ایدن شریان كبی اعضاء باطنه ده اولان شرائین عروقه مرافقت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایتمیوب منفرد قالمشدر • واما قالان اعضا ظاهره اولان شرائین بالجمله صادمدن محفوظ اولمق ایچون •
عروق آلتنده مستور قالوب عروق وریدیه اول شرائینه جنّه کبی حافظ اولمشلردر • واما اوردن تسمیه
اولنان عروق که قان طمرلریدر • وبو شرائین اولان جان طمرلری بونلر بر بر برینه ایکی منفعت ایچون مقارن اولمشدر •
بریسی بودر که اورده اغشیهٔ مجلله ایله مربوط اولوب آنلره مماس اولان اعضا ایکیسندن قان وجان
استفاده ایدهلر وایکنجی منفعت بودر که شرائین ایله اورده بری برلرندن جان وقان کسب ایدرلر • پس
بدن انسانده وضع وترتیبا اولنان جان طمرلری بونلردر که بیانی قلمه کلمشدر • وجملهسی
تمام ایکیوز عدد شریانه بالغ اولمشدر • سبحان من خلق الانسان فی احسن تقویم لاحول ولا
قوة ولا قدرة لنا الا بالله العلی العظیم • یا رب العالمین اجعلنا من العالمین العارفین •

فصل ثالث

منابت عروق ساکنهیی ومنافعنی آلتی نوع ایله تفصیلاً بیان ایدر **نوع اول** کبدن نشأت ایدن
بابك فروع ومنافعنی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که عروق ساکنه بالجمله
کبددن نشأت قیلمشدر • وکبددن ابتدا ایکی عرق وجوده کلمشدر • بری کبدك جانب مقعرندن وجوده
بولمشدر • وآنك اکثر منافعی غدایی معدهدن کبده جذب ایتمك اولمشدر • وبو عرقه اطبا بیننده باب اسمیله
شهرت بولمشدر • وعرق ثانی کبدك جانب محدبندن ظهوره کلمشدر • وآنك اکثری منافعی بودر که
غدایی کبددن اعضایه ایصال وقسمت قیلمشدر • وبو عرقه اجوف نامنی آلمشدر • اما باب اولان عروقك
تجویف کبده مغرق اولان طرفی ابتدا بش قسمه بیتمشدر • واطرافی محدب کبده یتدکده تشعب ایتمشدر و
شعبهسی مراره یتمشدر • وبونك شعبهلری شجرك تحت الارض اولان اصولی امثالی درون کبدده متفرق
بتمشدر • واما بابك تقعیر کبده متصل اولان طرفی آندن منفصل اولدقدن سکز قسم اولمشدرکه ایکی قسمی
کوچك والتی قسمی بیوك صورتده بولمشدر • اما ایکی کوچك قسمك بری اثنی عشر تسمیه اولنان امعاءك
کندوسنه اتصال قیلمشدر • وآندن غدایی جذب ایلر کلمشدر • وبوندن دخی شعبهلر منقسم اولوب فرماس
تسمیه اولنان جرمه متفرق اولمشدر • وقسم ثانی اسافل معدهیه نزول ایدوب معدهنك فم تحتانیسی
اولان ابوابی عندندن متفرق اولمشدرکه آنده جذب غدا قیلمشدر • واما اقسام ستهٔ باقیهنك بری
جانب سطح معدهیه کلمشدرکه ظاهر معده غداسنی اندن آلمشدر • زیرا که باطن معده ملاقات غدا ایله تغذی
اولمشدر • واما اقسام ستهنك ایکنجیسی طحاله وصول بولمشدرکه تغذی قیلمشدر • وطحاله وصولندن
مقدم اندن شعبهلر منفصل اولوب قرماس جرمنه کلمشدرکه اکا غدا ویرمشدر • وطحاله اتصالیله
بیله اندن بر شعبه رجوع ایدوب معدهنك جانب شمالنده منقسم اولمشدرکه اول جانب آندن غداسنی بولمشدر
وطحاله نفوذ ایدن شعبه طحالی توسط ایلدکدن ایکی جزؤه منقسم اولمشدرکه بر جزوی صعود وبری نزول
قیلمشدر • وصعود ایدن جزؤه منقسم اولوب بر جزؤنك طحالك جزء فوقانیسنده یعنی نصفندن
شعبهلر متفرق اولمشدرکه اول نصف آنلردن غدا کلمشدرکه وجزو ثانیسی ظاهره کلوب معدهنك محدبی نهایتنه
ایروب آنده ایکی جزؤ اولوب بری معده جانب یساری ظاهرینه متفرق اولمشدرکه اول جانب غداسنی
آندن آلمشدر • وبری جزوکی فم معدهیه مغرق اولمشدرکه فضل خامض سودایی اکا دفع قیلمشدر •
وفضولدن چیقوب فم معدهیی تردید وتحریکه یتمشدر • وشهوت اشتهایی ایقاظ وتهییج ایتمشدر •
واما طحالدن متوسط اولان شعبهدن نزول ایدن جزؤدخی ایکی جزؤ اولمشدر • برینك شعبهلری طحالك نصف
اسفلنه متفرق اولمشدرکه اول نصف اندن تغذی قیلمشدر • وجزو ثانیسی شحمك ظهرینه ایدوب آنده متفرق اولمشدرکه
اندن شحمه غدا کلمشدر • واما اقسام ستهنك اوچنجیسی جانب شماله وارروب معاء مستقیمك حوالینه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولان عروقك جدا اولا دقيقه سنده متفرق اولشدر كه غذانك اسفلده بولنان حاصلندن غذاسن آلشدر
واما اقسام ستّه نك دوردنجيسى شعر امثالى انجه شعبه لره منقسم اولوب بعضيسى محدب معدّه نك جانب
يمينى ظاهرنده طحال جهتندن شمال معده يه كلن جزؤ مقابل اولديغى حالده متفرق اولشدر غذاسنى آندن اخذ ايده
كلشدر واما آلتنجى قسمك اكثرى صائم حولنده وبعضيسى عورده متصل اولان انجه ليفلر حولنده متفرق اولشدر
غذايى الرندن آلشدر سبحان الله وسبحان من هو الخلاق الرزاق جلت عظمته وكملت قدرته

نوع ثانى

كبددن نشأت ايدن عرق اجوفك بعض فروع ومنافعى بياننده در اى عزيز معلوم اولسون كه اهل تشريح ديشلر كه
عرق اجوفك اصلى ابتدا كبد ايچنده شعر امثالى متفرق اولشدر كه بو شعر امثالى مجتمع اولان عرق بابك
شعبه لرندن غذايى جذب ايده كلشدر اما عرق اجوفك شعبه لرى كبدك ظاهر محدبندن جوفنه وارد اولشدر
واما عرق بابك شعبه لرى تقعير كبددن جوفنه ورود قيلمشدر پس بو اجوفك ساقى ظاهر محدب كبد
عندنده طلوع ايدوب ايكى قسم اولشدر كه برى اعظم وبرى اصغر وجود بولمشدر وقسم اصغرى صعود وقسم
اعظمى هبوط قيلمشدر اما قسم اصغر صاعد درون حجابه كيجوب اكا ايكى عرق اعطا ايدوب آنده متفرق اولشدر كه
اكا غذايى كومر قيلمشدر بعده قسم صاعد يورك غلافنه برابر كلوب اكا شعب كثيره ارسال قيلمشدر
وآنده شعر امثالى متفرق اولمشدر وغلافه غذا آنده كلمشدر بعده قسم صاعد ايكى قسم اولشدر كه برى
اعظم وبرى اصغر صورت بولمشدر اما قسم اعظم يوركه كلوب آنك اذن يمناسى عندنده داخلنه
دخول قيلمشدر وبو عرق يورك عرقلرينك اعظمى اولديغنده حكمت بو اولمشدر كه ساير عرقلر استنشاق نسيمى
تيمم ايدوب بو عرق اعظم غذا ايچون قالمشدر وغذا ايسه نسيمدن اغلظ اولديغندن منفذى اوسع و
ظرفى اكبر اولمغله محتاج اولمشدر وبو عرق اعظم يوركه داخل اولدقده اكا اغشيه ثلثه اعطا قيلمشدر كه
منفعتلرى خارجدن درونه كلمشدر وبو اغشيه ثلاثه اغشيه سايره دن اصلب اولمشدر كه تا كيم يورك
تمددى عندنده اندرون غذايى جذب منبسط اولدقده عودت ايلمسون واما قسم اصغر يوركه چقدقده
اكا اوچ قسم عرق ارسال ايتمشدر كه برى يورك دن رئه سمتنه كتمشدر ومنبت شرايين عندنده يسارى كلى
قريب موضعده بيتمشدر وتجويف ايمندن رئه سمتنه منعطف اولوب اكا بيتمشدر وبو عرقه قوت شراييندن
امثالى ايكى غشالى بيتمشدر انكچون اطبا بوكا وريد شريانى تسميه ايتمشدر وبونك منفعتى بو اولمشدر كه
بوندن ترشح ايدن دم بغايت رقت بولمشدر ورئه جوهرينه مشاكل كلمشدر زيرا كه بو دم رقيق بو
قريب العهد اولديغندن بونده طبخ اولميوب شريان وريديه منصب اولدقده آنده محل طبخ اولمشدر
اما اقسام ثلاثه نك ايكنجيسى يورك حولنده ملتف اولوب درونده متفرق اولمشدر كه يوركه آندن
كلمشدر واما اوچنجى قسمى مخصوص انسانده جانب يساره ميل ايدوب فقره صدردن فقره خامسه يه كيدوب اكا
اتكا ايدوب اضلاع ثمانيه تحتانيه يه والده قريب اولان اضلاعه منقسم اولمشدر واما قسم صاعد
يورك ناحيه سنى كچدكدن صدرى تنصيف ايدن اغشيه نك وعلافك عاليلرينه وتوث تسميه اولنان
لحم رخوه شعر امثالى شعبه لرله متفرق اولمشدر بعده قسم صاعد ترقوت برابرينه كلدكدن ايكى منقسم
اولمشدر وبرى برندن تباعد ايدرك ناحيه ترقوته كلمشدر وهر بر شعبه ايكى شعبه اولمشدر وهر جانبدن
برى طرف قصى اوزرنده يمين ويسارده نزول قيلمشدر تا كيم خنجريه منتهى اولمشدر بعده قسم صاعد
اوچ شعبه يه منقسم اولمشدر وايكى شعبه سى اضلاع آره سنده بولنان عضلاته متفرق اولوب قمله آندن
متفرق اولان شرايينك غلولرينه ملاقات ايله مطابق كلمشدر وبو ايكى شعبه دن عرق كثيره صدردن خارج
اولان عضلاته بروز قيلمشدر وخنجرى تكميل ايلدكده بر بولان عرقه دخى كتفى تعمير ايدوب ايله مه اكيم

اولان عضلاته متفرق اولمشدر ٭ وبو ایکی شعبه دن بر بلوك عروق دخی عضلات مستقیمه نك تحتنه
نزول قیلمشدر ٭ وشعبه لری انلره متفرق اولمشدر ٭ ونهایتلری بیا اولنه جق ورید عجزیدن صعود ایدن
عضلات وشرائینه اتصال بولمشدر ٭ وقسم صاعدك اوچنجی شعبه سی موضع کتفینه غدا ویره کلمشدر ٭ سبحان
الخالق الباری المصور ٭ بونك خلقتنده ونه صنعتده ونه صورتده ونه حکمتده که دقایق حقایقنده عقول وفحول متحیر قالمشدر ٭

نوع ثالث

کبددن نشأت ایدن عرق اجوفك صدر وکتفین وفکینه ٭ وعنق وراس وصدغینه صعودی ایله فرعی
بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که صدر وکتفین عضلاتنه متفرق اولان ایکی ٭
شعبه نك باقیسی زوج شعبه در که هر بر فردی بشر شعبه اولمشدر ٭ اما هر فردك بر شعبه سی صدرده
متفرق اولمشدر که اضلاع اربعه فوقانیه سنه انلردن غدا کلمشدر ٭ وایکنجی شعبه لری وضع کتفونه متفرق
اولمشدر که اول ایکی موضعده اولان عضلات انلردن غدا المشدر ٭ واوچنجی شعبه لری طرفنده عنقده متفرق
اولان عضلاته متفرق اولمشدر که اول عضلات انلردن غدا بولمشدر ٭ ودردنجی شعبه لری عنقك فقرات
ستهٔ فوقانیه سی ثقبه لرینه منقسم اولمشدر ٭ وایکی طرفده انلره دخول ایدوب راسه عبور قیلمشدر ٭ و
انده اولان عضلاته بونلردن غدا کلمشدر ٭ وبشنجی شعبه لری جلددن اعظم اولوب ایکی جانبدن ابطینه کلوب هر بری
دورت فرع اولمشدر ٭ واما هر شعبه نك بر بر فرعی قص اوزرنده مفصل کتفی تحریك ایدن عضلاته
متفرق اولمشدر ٭ وایکنجی فرعلری لحم رخوه وعروق ضوارب ابطینه متفرق اولمشدر ٭ واوچنجی فرعلری
صدر اوزرنده مرور ایدوب طرف مراقه هبوط قیلمشدر ٭ ودوردنجی عظیمدر که هر بری اوچ جزء منقسم اولوب ایکیشر
جزولری تقعیر کتفینه کلمشدر ٭ وانده اولان عضلات کبیره وصغیره یه وابطینده اولان عضلات کبیره یه متفرق
اولمشدر ٭ وجزء ثالثلری عظیم اولوب هر بری ایکیشر شعبه اولمشدر ٭ وصدر اوزرنده مرور ایدوب ناحیه
یدینه کیدوب انلرده اولان عضلاته متفرق اولمشدر ٭ واهل طب انلره ابطی تسمیه قیلمشدر ٭ واما قسم
صاعدك اوچنجی شعبه سی عنقه صعود ایدرکن ایکی قسم اولمشدر که بری وداج ظاهر وبری وداج باطن صورتی
بولمشدر ٭ اما وداج ظاهر ترقوه ده صعود ایلدکن ایکی قسم اولمشدر ٭ بری انده مفصل اولدقده قدام سمتنه
صعود ایله کلمشدر ٭ وایکنجی قسمی ابتدا قدام سمتنه نزول ایله کلوب انده صعود ایدوب وظاهر ترقوه ده وصول
بولمشدر ٭ انده صعود ایدوب ظاهر عنقه کیدوب اولکی قسمیله واصل ومختلط اولمشدر ٭ پس ایکی قسمدن وداج
معروف حصوله کلمشدر که شاطرلر نامی المشدر ٭ وبو قسم ثانی قسم اولله مختلط اولمدن مقدم بونلرك ایکی
جزء منفصل اولمشدر که بر جزؤی عرضا کیدوب موضع غایره ده ایکی ترقوه نك ملتقاسی عندنده ایکیسی
بینه متحد اولمشدر ٭ وجزء ثانی ظاهر عنقده مقرب اولوب بعده ایکی فرعدن منفرج قالمشدر ٭ وبو ایکی
زوج عروقدن شعب عنکبوتی متفرع اولوب کتف اوزرنده ممتد اولدقلرندن هر بری عرق کتفی نامیله شهرت
بولمشدر که فیقال دخی بوندن اولمشدر ٭ وبو عرق کتفینك ایکی جانبنده ایکی عرق کتفه دکین بو کاملا زمت
قیلمشدر ٭ لکن بری انده حبس اولوب متفرق اولمشدر ٭ وبری فوق کتفی تجاوز ایدوب راس عضده کیدوب
انده متفرق اولمشدر ٭ واما عرق کتفی ایکیسی دخی تجاوز ایدوب نهایت یدینه کتمشدر ٭ ولما وداج ظاهرك
ایکی فردی اختلاطندن صکره ایکی قسم اولمشدر که بری مستبطن ایدوب صغیره لره تفریع قیلمشدر ٭ وملك
اعلاده متفرق اولمشدر ٭ وانلردن شعب کبیره متفرع اولمشدر ٭ وفك اسفله متفرق اولمشدر ٭
واما وداج باطن مری یه ملازمت ایدوب انکله طوغری فوق سمتنه کیدوب شعبه لره کوندرمشدر که وداج
ظاهردن کلن شعبه لرله مختلط اولمشدر ٭ وجله سمعی یه وحنجره یه وعضلات مغرقه منقسم اولقه آخرنها
دردزلامی یه کلمشدر ٭ بعده انده نیجه شعبه لره تفرع قیلمشدر که فقره اولی وثانیه دن خروج ایلدی اعصابه متفرق

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولمشدر ۰ وآندن بر شعبه کبی عرق رأسه و رقبه منفصله کلمشدر وآندن فروع حاصل اولوب تحنک
عشاء محلنه واصل اولمشدر ۰ و تحنک ایکی جمجینک ملتقاسنه چقوب آنده تحنک درونه متفرق
اولمشدر ۰ و فروع مذکوره بی ارسالدن صکره قالان عرق منتهای درز لامیه جوف تحفه دخول ایلمشدر ۰
وآندن غشائین دماغه شعبه لر متفرق اولمشدر ۰ واول غشا الوغداسن بو شعبه لردن آلمشدر واغشیه
صلبه یه حولنلری بولنان اجزا ایله بو شعبه لر ربط ایدوب آندن بروز قیلمشدر ۰ و بونلردن تحنک
حجاب محلنه غدا کلمشدر ۰ بعده غشاء رقیقه دن و دماغه نزول ایدوب عروق ضوار ایله تفرق کبی آنده
متفرق اولمشدر ۰ و جمله ضوار بی محکم ربط ایدوب واسع موضعه استقبال قیلمشدر که ۰ قملرینه دم
منصب اولوب انلرده مجتمع و منطبخ اولسون بعده ایکی طاق آره سنه متفرق اولمشدر که اول معصره
نامنی المشدر ۰ وآنده متشعب اولان محالرده دمی جذب ایدوب ایدوب آنده بطن اوسطدن ایکی مقدمکی بطنه
ممتد اولوب اول موضعه صعود ایدن عروق ضوار به ملاقی اولمشدر ۰ و غشا معروف شبکه یه شمیه ایله
تشنج بولمشدر ۰ و بونلرک جمله باری تعالینک کمال قدرتنه دلالت قیلمشدر ۰ سبحان من هو الخالق البارئ المصور

نوع رابع

کبددن نشأت ایدن عرقه اجوفک ساعد و یدینه کلن فروعنی و منافعنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که
اهل تشریح دیمشلردر که قیفالک اصلی عرق کتفدر و اندن متفرق اولان شعبه لرک ابتداسی قیفالدر که اول
عضدک محاذی اولدقده آندن عضدک اجزاء ظاهره سنه و جلدینه متفرق اولان شعبه لردر ۰
بعده مرفقک مفصلنه قریب اولمسیله اوج قسم اولمشدر که بری حبل الذراع عدد و بو قسم زندا علانک
ظاهری اوزرینه ممتد اولمشدر ۰ وآندن جانب وحشی وزند اسفلک تحتینه میل ایلدکده جانب
وحشی رسغک اسفل اجزاسنه متفرق اولمشدر ۰ و ایکنجی قسمی ساعدک ظاهرندن معطف مرفقه توجه ایدوب
ابطیدن بر شعبه یه اتصال کیدوب ایکیسندن عرق کحل وجوده بولمشدر ۰ واوجنجی قسمی تعمق ایدوب
ینه ابطیدن بر شعبه یه اتصال قیلمشدر ۰ واما ابطینک اولکی شعبه لری درون ارضده تعمق ایدوب
انلره اولان عضلاته متفرق اولوب فنا بولمشدر ۰ الا که بر شعبه سی عظم ساعده بالغ اولمشدر و بو
ابطی مفصل مرفقه یقین کلدکده ایکی قسم اولمشدر ۰ بر قسمی تعمق ایدوب قیفالدن تعمق ایدن شعبه یه
بر مقدار اتصال قیلوب بعده منفصل اولمشدر ۰ پس بو منفصلک بری جانب انسیده نزول ایدوب خنصر
و بنصرک کلمشدر و نصفنه وسطایه بالغ اولمشدر ۰ و منفصل ثانی صعود ایدوب یدک عظامنه تماس
ایدن اجزاء خارجه سنه منقسم اولمشدر که و ابطینک ایکنجی قسمی ساعد ایچنده دورت فرع اولمشدر که
بر فرعی ساعدک اسافلنده رسغ وارنجیه دک متفرق اولمشدر ۰ و فرع ثانیسی فرع اولک فوقنده آنک
کبی متفرع اولمشدر ۰ و فرع ثالثی ساعدک وسطنده کذلک رسغه دک تشعب قیلمشدر ۰ و فرع رابعی
جملهسندن اعظم کلوب اعلی و اظهر اولوب آنک بر فرعی قیفالک شعبه سنه اتصال قیلوب ایکیسندن
اکحل حاصل اولمشدر ۰ و باقیسی عرق باسلیقدر که بری دخی متفرق و متعمق اولمشدر ۰ و اکحل جانب انسیده
نشأت ایدوب زند اعلایه چقوب اندن جانب وحشیه کیدوب لام یونانی شکلنده ایکی فرع اولمشدر ۰
فرع اعلاسی زند اعلانک طرفنه اینوب رسغه توجه قیلمشدر ۰ و ابهامک خلفنده و انکله سبابه
بیاننده و سبابه نک کذلک متفرق اولمشدر ۰ و فرع اسفلی زند اسفلک طرفنه اینوب اوج فرع
اولمشدر که بو فرعی سبابه ایله وسطانک میاننه کلوب فرع اعلادن سبابه یه کلن عرقک بو
شعبه سینه اتصال قیلوب انکله عرق واحد اولمشدر ۰ و ایکنجی فرعی که اسلیمدر اول وسطا ایله
بنصر میاننده متفرق اولمشدر ۰ و اوجنجی فرعی بنصر ایله خنصره توجه قیلمشدر ۰ و بونلرک

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جلدسی مفاصل اصابعه منقسم اولمشدر وبونلردن اصابع یدین اناقانا قدرت باری ایله
نشو ونما بولمشدر سبحان الصانع الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم عز شانه

نوع خامس

عرق اجوفك کبددن اسفله یدینه هابطا اولان قسم اعظمنك فروعنی ومنافعنی بلدرر ای عزیز
معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اجوفك نزول ایدن جزؤی که قسم اعظمیدر اول کبددن طلوع اولوب
شعب شعریه یه تفرع قیلمشدر وکلیه یمنانك لیفلرینه وصول بولوب انده وکاه قریب اولان اجزاده
متفرق اولمشدر وجلدیه غدالی کوز قیلمشدر بعده بو قسم نازلدن بر عرق عظیم انفصال قیلوب
بونده شعر امثالی عروقه متفرع اولمشدر وکلیه یسرایه کلوب آنك لیفلرك بولوب انلرده وجوارنده
اولان اجسامده متفرق اولمشدر وجمله سنه بو فروع ایله غدا کلمشدر بعده قسم نازلدن ایکی عرق عظیم
متفرع اولمشدرکه آنلره طالعین اسمی مناسب کلمشدر وبونلر تغدیه ایچون درون کلیتینه دخول قیلمشدر
زیرا که بونلر اولنلشدر یانلر مثالی بوطالعیندن دخی کلیتین غداسنی جاذب اولمشدرکه مائیه دم کبدالنده
غدا کلمشدر وبوطالعینك یسارندن بر عرق انفصال بولوب رجال ونساده بیضه یسرایه تنزل قیلمشدر
وبو عرق یمیندن تشعب قیلوب بیضه یمنایه بالغ اولمشدر وکلیتین درن انثیبنه یمناده دخی یمنایه
ویسرادن یسرایه کلن عرقین صلب جهتنه منعطف وشکللری مستدیر اولدیغندن کلیتینه انلرده
بیضه لره جریان ایدن دم خالص محمر اسطبخ اولوب دم احمر ایکن منی ابیض اولمشدر وایکی عرق
دخی صلبدن ایکی بیضه یه وصول بولمشدر وبو عروق مذکوره بالجلد ذکوره وقبلدن وعنق رحمه [illegible]
اولمشدر بعده بو قسم نازل صلبدن اعتماد ایدوب نزول ایدرکن هر بر فقره عندنده آندن بر شعبه منفصل
اولمشدرکه بعضیلری اول فقره لره دخول ایدوب نخاعه منتهی اولمشدر وبعضیلری عندنده وضع اولنان عضلاته
متفرق اولمشدر وبعضیلری ایکی خاصره یه کلوب عضلات بطنده نهایت بولمشدر پس بو قسم نازل احوال
مذکوره سبیله اخر فقرات صلبیه یه واصل اولدقده آندن ایکی قسمه منقسم اولمشدرکه بر قسمی فخذ یمینه
وبری فخذ یساره یول بولمشدر وبو قسمین فخذینه نزول ایتمزدن مقدم هر برندن اون عرق انفصال
قیلمشدر اولکی طبقه لر ایکی متنیه کلمشدر وایکنجی طبقه لر شعر امثالی تشعب ایدوب صفاقك اجزاسی اسافلنه
متفرق اولمشدر واوچنجی طبقه لری طبقه لری عظام عجزه اوزرنده اولان عضلاته متفرق اولمشدر ودوردنجی
طبقه لری عضلات مقعده وظاهر عجزه منقسم اولمشدر وبشنجی طبقه لری نساده عنق رحمه توجه ایدوب
بعضیسی آنده واکا متصل اولان اجزاده متفرق اولمشدر وباقیسی مثانه سمتنه کلوب ایکی قسم اولمشدر
بری مثانه ده متفرق اولوب بری عنق مثانه یه کلمشدر وبو طبقه خامسه رجالده کثرت بولمشدرکه هم
مثانه یی احاطه قیلوب هم ذکره اولمشدر والتنجی طبقه لری عظم عانه اوزرنده وضع اولنان عضله لره
توجه قیلوب آنده متفرق اولمشدر ویدنجی طبقه لری بطن اوزرنده استقامت بدن ذاهبا اولان عضلاته
صعود قیلمشدر وبو عروق اول عروقك اطرافنه اتصال بولمشدرکه صدردن انلره بطنه نازل اولمشدر
وبو عروقك اصلندن نساده دورت عرق نشأت قیلوب جوانب اربعه دن رحمه کلمشدر وآندن سکز
عرق ثدیین سمتنه صعود قیلمشدرکه بو عروق ایله رحم ثدیه شریك اولمشدر وسکزنجی طبقه لری رجالده
ذکوره ونساده بضعه کلوب انلرده متفرق اولمشدر وطقوزنجی طبقه لری باطن فخذك عضلاته
اینوب انلرده متفرقا اولمشدر واوننجی طبقه لری سمت جانبدن خاصره یه چقوب یدینك طرفندن نزول ایدن
عروقك اطرافنه وصول بولمشدر وجمله سندن بر جزؤ عظیم حاصل اولوب عضلات الیتینه نزول
ایدوب آنده منقسم اولمشدرکه یکرمی طبقه نهایت بولمشدر وعروقك بو توزیع وتفریقاتندن

اهل خبرت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اهل خبرت نیجه عبرت آلمشدر سبحان الله الواحد القهار الذی یجری الدم فی العروق کالانهار

نوع سادس

عرق اجوفك قسم نازلندن مخذین اسافلنه کیدن فروعنی ومنافعنی بلدررای عزیز معلوم اوله که
اهل تشریح دیمشلردرکه قسم نازلی مرقوسینك طبقات مذکوره سنده باقیسی درون مخذینه نزول ایدوب
هر بر قسم مخذ ایچنده اون بشر شعبه اولمشدرکه بری مقدم فخذ اوزرنده وضع الیناعضلاتنه
متفرق اولمشدر وبری جانب انسی عضلاتنه تشعب قیلمشدر وبری جانب وحشی عضلاتنی بولمشدر
وده ورد کمی عمق فخذه متفرق اولمشدر وایکیسی عضلات اسافل فخذه نزول قیلمشدر والیکی عضلات مفصل
رکبه یه بالغ اولمشدر وشعب ثلاثه باقیه نك وحشیه سی قصبهٔ صغرانك اوزرنده مفصل کعبه ده
ممتد اولمشدر وشعبه وسطاسی منتهای رکبه دن باطن ساقك عضلاتنه شعبه شعبه تحریك ایدرك نزول
قیلمشدر آندن ایکی شعبه قالدقده بری اجزای ساقك داخلنده غایب اولمشدر وبری ایکی قصبه میاننده ممتد
اولوب مقدم قدمه نزول ایلمشدر وحشیه عرق ومرانك بر شعبه سنله مختلط اولمشدر وشعبهٔ ثالثه انسیه سی
متفرق ساقه میل ایدوب قصبهٔ کبرانك محدب طرفندن کعبك صوینه کیدوب قدمك انسی جانبنه
کلمشدر وثانیا اولثاشعب ثلثه اندن دورت شعبه یه منقسم اولمشدر وایکیسی انسی درکه ایکی وحشینك ایکی
انسینك انسیسی وصلت بولمشدر وقدمك فوقنه چقوب اعالیسنده متفرق اولمشدر وثلیسنه قسم انسینك
شعبهٔ وحشیه سی اتصال قیلوب اجزاء سفلیهٔ قدمده متفرق اولوب نهایت بولمشدر پس جمیع بدن انسان
بولنان عروق قادم بوندردرکه بیان کلمشدر وجله سی تمام اوجینده التمش عروق ودر بالغ اولمشدر وحضرت مصور
حکیمك احسن تقویم اوزره خلق ایلدیکی بدن انسانده اولان بدایع صنایعن تفکر ونذکره هادی وبادی اولان
ایچون اندن بولنان اعضاء متشابهة الاجزایی بو مقدارجه تشریح وترشیح ایله اکتفا اولنمشدر وبوندنصکره بعض امور
حواس وقوائی وحکمت اختلاف اشکال اعضایی دخی ایکی فصل ایله تصریح وتوضیح ایتمکه مباشرت
قلنمشدر وبدنده اولان دقایق وصنایع بلانهایه دن بیان اعضاء متشابهة الاجزا ایله اقتصار اولنمشدر
زیراکه بدنده خلق اولنان جمیع اعضاء مختلفة الاجزانك تفصیل احوالنی اهل حکمت علم ابدانده
نیجه یوز کتب مدونه ایله انجق بیان وعیان ایتمشلردر فتبارك الله احسن الخالقین

فصل رابع

بدن انسانده بولنان اجناس وانواع قوایی ومبدأ افعال اعضایی ونفوس اربعهٔ احیا وحواس وقوا
کبی خادملری اولان اشیایی آلتی نوع ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر **نوع اول** بدن انسانده اولان اجناس
وانواع قوایی ومبادی افعال اعضای اجمالا بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه
قوا ایله افعال بری برندن مفهوم اولمشدر زیراکه هر قوتك مبدائی بر فعل اولوب هر بر فعل انجق بر قوتدن
صادر اولمشدر پس افعال امثالی قوا دخی ایکی جنس اولمشدرکه بری قوای طبعیه وبری قوای نفسانیه
بولنمشدر وبو قوادن هر بر یسی بر عضو رئیسی وارددرکه اول قوتك معدنی اولوب افعالی اول
عضودن وجوده کلمشدر واما جنس طبیعی که نفس نباتی اولمشدر اول ایکی نوعه شمول قیلمشدر بر نوعنك غایتی
اول بدنی تدبیر ایله حفظ ایتمکدر وبو نوع امر غذاده متصرفدرکه بدنك بقاسی نهایتنه دکین کاغذ ارشدر
ونشوی نهایتنه دك اکا تماما ایرشدر وبو نوعك مسکنی وفعلنك مصدری کبد بولنمشدر واکنجی نوعنك
غایتی بدنك اول نوعنی حفظ ایتمك بولنمشدر وبو نوع امر تناسله متصرفدرکه امشاج بدندن منی جوهرنی فصل ایدوب
اندن امر حق ایله آنك مثلی تصویر اولنمشدر وبو نوعك مسکنی وفعلنك مصدری انثیین بولنمشدر
واما جنس نفسانی که اکا نفس حیوانیه دینلمشدر اول دخی ایکی نوعه مشتمل بیلنمشدر واول بر نوعی قوت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مدرکه وبر نوعی قوّت محرّکه بولنمشدر٭ امّا قوّت مدرکه ایکی قسمدرکه برینه ظاهر برینه باطن اسمیدر٭
امّا ظاهر بدنله مدرك اولان بش قوتدرکه قوّت سمع وقوّت بصر وقوّت شمّ وقوّت ذوق وقوّت
لمسدر٭ وامّا باطن بدنك ادراك ایدن دخی بش قوّتدرکه قوّت حسّ مشترك وقوّت خیال وقوّت فکر
وقوّت وهم وقوّت حفظدر٭ وبو نوع مدرکه نك مسکنی وفعلنك مصدری دماغ بولنمشدر٭ وامّا
قوّت محرّکه بر نوعدرکه مبادئ حرکاتی حسبنجه اقسام تقسیم اولنمشدر٭ زیراکه هر بر عضله بر نسبت طبیعتك
خلق اولنمشدر بو نوع محرّکه عروق واوتاربدنی تشنیج ایله قبض وارخا ایله بسط ایدن قوادرکه
بونلره مفاصل منبسط اولوب اعضا حرکت قیلمشدر٭ وبو قوانك مواضع ومنافذی عضلاته متصل
اولان اعصاب اولمشدر٭ وبو قوّت محرّکه نك بر قسمی قوّت غضب وبر قسمی قوّت شهوت قیلنمشدر امّا غضب
نفس حیوانیه یه عارض اولان انقباض بلنمشدر٭ وامّا شهوت اکا عارض اولان انبساط بولنمشدر٭ وغضبله شهوتك
مسکنلری ومصدر حرکتلری یورك قیلنمشدر٭ وحقیقتده جمیع قوانك مبادیسنك مبدائی یورك بولنمشدر
لکن مبدئی مذکوره قوای موصوفه نك مظاهر افعالی بولندیغندن هر بری مبدأ تسمیه اولنمشدر٭ نته کیم
مبدأ حواس دماغ ایکن ینه بر حاسّه ایچون بر عضو مفرد تعیین اولنمشدر٭ زیراکه اول حاسّه نك فعلی
مخصوص اول عضوده ظهوره کلمشدر٭ امّا بعض فاعل مفرده هضم غدا کبی قوّت واحده ایله تمام اولمشدر٭
وبعضیسی اشتهاء طعام کبی قوّتله کمالی بولمشدر٭ زیراکه بو اشتها بر قوّت جاذبه ایله بر ده فم معده ده
وضع اولنان قوّت حسّاسه ایله تمام اولمشدر٭ امّا قوّت جاذبه لیف متطاول دطوبتیله تحریك
ایدر٭ وامّا قوّت حسّاسه بو انفعالله اشتها منبه اولان سوداپی لذغ ایدر زیراکه حسّاسه یه بر آفت عارض
اولسه جوع واشتها باطل اولوب کیدر٭ سبحان مسبّب الاسباب وسبحان ربّ الارباب جلّت عظمته وکملت قدرته

نوع ثانی

بدن انسانده اولان نفس طبیعیه ونفس نباتیه یی وآنلرك خادملری بولنان قوالری تفصیلا بلدرر ای عزیز
معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردرکه بطن مادردن عالم شهادته کلن طفل دورت جان ایله زنده اولدیغی
حالده متولد اولمشدر٭ واول ارواح اربعه نك بریسی نفس طبیعیه٭ وبری نفس نباتیه وبری نفس
حیوانیه وبری نفس انسانیه بلنمشدر٭ امّا نفس طبیعیه بر قوّتدن عبارتدرکه اجزاء جسمی حفظ ایدوب بری برندن متفرق
ومتلاشی اولمه دن مانع بولنمشدر٭ وجمیع بدنی بو نفسك موضعی قیلنمشدر٭ وبونك ایکی خادمی واردرکه برینه
خفّت وبرینه ثقل اطلاق اولنمشدر٭ امّا خفّت اول قوّتدرکه سمت محیطه مائل بولنمشدر٭ وامّا ثقل آنك
عکسیدرکه سمت مرکزه مائل بلنمشدر٭ وامّا نفس نباتیه بر قوّتدن عبارتدرکه جسمی طول وعرض وعمقده ممتد
ایدوب مقدارینی کبیر قیلمشدر٭ وبو نفسك موضعی کبد اولمشدر ونفس طبیعیه مرقومه ایکی خادمیله بیله
بو نفس نباتیه خدمتی قیلمشدر٭ نباتیه بونلره غیر مخصوص کندو ایچون طقوز خادم دخی بولمشدرکه بری
قوّت جاذبه وبری قوّت ماسکه٭ وبری قوّت هاضمه٭ وبری قوّت ممیّزه٭ وبری قوّت دافعه٭ وبری قوّت مولّده٭ وبری قوّت
مصوّره٭ وبری قوّت غاذیه٭ وبری قوّت نامیه اولمشدر٭ امّا جاذبه بر قوّتدرکه غدای نافعی طرف ظاهردن
باطن جسمه جذب ایدر دیمشلر وبو قوّت بو فعلی کندو موضعی اولان فم فوقانی معده نك لیف مستطیلی ایله
ایشلر٭ وامّا ماسکه بر قوّتدرکه غدائی باطنده حفظ ایدر٭ وبو قوّت بو فعلی کندو موضعی بولنان فم تحتانی
معده نك لیف مستعرضی مؤربیله ایدر٭ وامّا هاضمه بر قوّتدرکه جاذبه نك جذب وماسکه نك حفظ ایلدیکی
غدای نافعی احاله ایدر٭ وبر قوامه کتوررکه مولده نك بنا اولنجق فعلی ایچون مهیّا ایدر وباقیسی اخلاط اولوب غدای اعضا
اولورکیدر٭ وبو هیئته هضم اطلاق ایتمشلر وبو قوّت بو طبخ ومزاجی کندو موضعی اولان معده وکبد وعروق
ایچنده آنلرك حرارتیله ایشلر٭ وامّا ممیّزه بر قوّتدرکه غدای طبخ اولندقده کثیفنی لطیفندن جدا ایدر٭

وبوقوت

وبو قوّت بو فعلی کندی که موضعی اولان سطح باطن معده الیه ایدر ۰ وامّا دافعه بر قوتدر که غدادن اغذیه
لایق اولیان فضلاتی ویا مقدار کفایتدن زیاده قالان فضلاتی سیلندن یا الکا معتدل اولان منافذدن
اخراج ایدر نته کیم شجردن صمغی اخراج ایدر ۰ ویا اول زیاده اولان فضلاتی اعضای شریفه دن اعضای
خسیسه یه وصلبه دن رخوه یه دفع ایده ۰ وبو قوّت بو افعالی معده الننده موضعی اولان لیفنی عریض
عاصرک بروندن اجتماعیله ایدر ۰ وامّا مولّده بر قوّتدر که الطف غدایی جمع ایدر تا کیم اندن اول جسمک
مثلی حاصل اولنه نته کیم اول مجموعه نباتلرده تخم وحیوانلرده نطفه دینلمشدر ۰ وبو قوّت ایکی نوعدر
بر نوعی ذکورده واناثده منی یی تولید ایدر ۰ وبر نوعی دخی رحمده کلی نطفه ده اولان قوابلی بر بریندن
فصل ایدوب هر عضوه مخصوص بر مزاج حاصل اولنجه دک مزاج ایدر ۰ وبو قوّت بو افعالی کندی موضعی
اولان عرق بدنده ایشلر ۰ وامّا مصوّره بر قوّتدر که قدرت حق ایله جمیع اعضانک تشکلات واخلاط ومقادیر واوضاع
وتجاویف وتغییر کیفیاتنه متعلّق اولان جمیع اموری کوروب حفظ نوع ایچون غداده متصرف اولور
جسمه هم رنک ایده ۰ وبو قوّت بو افعالی کندی مواضعی اولان شرائینی ایچنده ایدر ۰ وامّا غادیه بر قوتدر
غدای مغتذینک مشابهتنه احاله ایدوب ۰ بدنده ما یتحلل اعطا ایدر ۰ وبو قوّت بو افعالی کندی موا
ضعی اولان جمیع اعضاده ایدر ۰ وامّا نامیه بر قوّتدر که اقطار جسمی تناسب طبیعیسی اوزره زیاده ایدر
وکبیر اولنه سنه امداد ایدر که جسمه دخول ایدن غدا ایله نشو ونما بولور ۰ وبو قوّت بو افعالی کندی موضعی اولان جمیع بدنده
ایشلر بو ایکی نفس کوره خدّام مزبوره سیله بیّنا اولندی نفس حیوانیه نک خدّامی اولمشدر وتسخیر
حکیم قدیر ایله جد بسی اولان نفس انقیاد ایله اطاعت قیلمشدر ۰ ونفس حیوانیه دخی نفس ناطقه نک مرکوبی اولمشدر
سبحان الذی سخّر لنا هذا وما کنّا له مقرنین ۰ وانّا الی ربّنا لمنقلبون ۰ سبحان الله ۰

نوع ثالث

بدن انسانده اولان نفس حیوانیه یی وآنک بدنده اولان خدّامنی حواس خمسه ظاهره یی تفصیلا
بلدرر اعلم که معلوم اولسون که اهل تشریح دیمشلردر که نفس حیوانیه قوّتدن عبارتدر که اول جمیع بدنه
سرایت قیلمشدر ۰ وبدن انک اختیاریله متحرک اولور حسیله اشیایی بلمشدر ۰ وبو نفس حیوانیه نک
بالاده بیان اولنان خدّامندن ماعدا اون ایکی خادمی واردر که اونی حواس عشره در ۰ وبری غضب وبری
شهوتدر ۰ وحواس عشره دن بشی ظاهری بدنده در که مواضعی اذن وعین وفم وجمیع بشره در
وبشی باطندر که انلرک مواضعی تجاویف دماغده ۰ وانلر حس مشترک وخیال ووهم وفکر وحفظدر
بو جمله حواس عشره دن هر برینک بر مخصوص شغلی واردر که آنک کاری اولنمشدر امّا حواس خمسه
ظاهره نک بری قوّت سامعه ۰ وبری قوّت باصره ۰ وبری قوّت شامّه ۰ وبری قوّت ذائقه ۰ امّا
قوّت سامعه نک شغلی بودر که اصوات وحروفی استماع ایدوب بری برندن فرق وتمیز ایده ۰ وانجق بونک
واسطه سیله کلامی ایشیدیلوب فهم وانتقال اولنور ۰ وبو ادراک ایسه بو قوّته مخصوصدر که قوای سائره
بو کاردن عاجز قالمشدر ۰ وبو سامعه نک موضعی اذن ایچنده صماخ اولمشدر که اول بر تجویفدر ۰ ظرفی ایچنده
نجار لطیف طولمشدر ۰ وامّا قوّت باصره نک شغلی بودر که اشکال والوانی کوروب ادراک ایدر که ابیض و
اسودی ۰ وطویل وقصیری ۰ وکبیر وصغیری ۰ وقریب وبعیدی ۰ وملیح وقبیحی ۰ ونور وظلمتی بر بریندن فرق وتمیز
قیلمشدر ۰ وبو ادراک ایسه بو قوّته مخصوص شانه کلمشدر که قوای سائره بو کاردن عاجز قالمشدر ۰
وبو قوّتک موضعی قرّة العین اولمشدر ۰ وامّا قوّت شامّه نک شغلی بو اولمشدر که روائح طیبه یی وقبیحه یی
ادراک ایدوب بری برندن فرق وتمیز قیلمشدر ۰ وبو ادراکی مخصوص بو قوّته اولمشدر که قوای سائره بو کاردن
عاجز اولمشدر ۰ وبو قوّتک موضعی دماغک مقدّمنده حلمه ثدی مثلی ایکی پاره لحم کلمشدر ۰ وامّا قوّت

ذائقه نك شغلی طعم اشیایی ذوق ایتمك اولمشدر پس مری حلودن و حامضی مالحدن فرق و تمییز
ایتمك و انواع اطعمه و فواکهك طعم و لذتلری ادراك ایتمك بو قوته مخصوص اولمشدر و ادراك انجق
بو قوتك شاننه کلمشدر قوای سائره بو ذوق و لذتده عاجز و قاصر قالمشدر و بو قوتك موضعی درون حلق
ایله فوق اللسانه مبسوط اولان اعضالر اولمشدر و اما قوت لامسه نك شغلی بودر که لینی خشیندن و حاری باردن
و رطبی یابسدن و خفیفی ثقیلدن تشخیص و تمییز قیلمشدر و بو ادراك ایسه انجق بو قوته موجوده
کلمشدر قوای سائره بو کارده بی بهره قالمشدر و بو قوتك موضعی جمیع ظاهر بدن اولمشدر لکن راحت کف و اصابعده
زیاده ظهور ایدوب رأس و سطاده کمالن بولمشدر و بو وضع ترتیب اول خالق بارینك کمال قدرتنی و نوال نعمتنی
بیان و عیان قیلمشدر رواهل خبرت بو صنعتدن نیجه عبرت المشدر سبحان الصانع الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن
تقویم و جعل لنا السمع و الابصار و الافئدة المکرمه و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

نوع رابع

نفس حیوانیه نك بدن انسانده اولان خدام مرقومه سندن خواس خمسه باطنه یی تفصیل ایلدر
ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دعشلردرکه تجاویف ثلثه دماغده اولان حواس خمسه باطنه نك
بری قوت حس مشترك و بری قوت خیال و بری قوت متفکره و بری قوت واهمه و بری قوت حافظه در
اما قوت حس مشترك اولکی خادمدر و بو کا ایکی معنی جهتندن حس مشترك دینلمشدر اما اولکی معنی
بودر که ایکی دیده نك ادراك ایلدیکی بر نسنه نك صورتنی حس مشترکدن بر مشاهده قیلمشدر زیرا که بر کمسه نك
دیده سیله حس مشترکی میاننده بر خلل واقع اولسه او کمسه احول اولوب بر نسنه یی ایکی کورمشدر
و اما ایکنجی معناسی بودر که حس مشترك حواس ظاهره نك اولنده متوسط اولدیغندن حواس ظاهره ایله
ادراك اولنان اشیا مقدم بر حس مشترکه کلوب اولانهار بو دریاده مجتمع اولدقدن حواس باطنه یه
وصول بولمشدر و قلبه خطور ایدن افکار ابتدا دماغ جقوبندن اولان حواسه کلیجق بو حس مشترکه کلوب
اول عیون و ینابیع اکا طولدقده انلر حواس ظاهره سنه واصل اولمشدر حیثیت ایچون بو قوته حس مشترك
دینلمشدر و بونك شغلی تحریر اولنان ترجمانلق بولمشدر و بو قوتك شانی بو ترجمانلق بلنمشدرکه قوای
سائره بو کارده عاجز قالمشدر و بو قوتك موضعی و مبدأ فعلیهسی اولدیغی تجاویف ثلثه دن تجویف اولك
جزؤ مقدمی اولمشدر و اما ایکنجیسی قوت خیالدر و بونك کار و صنعتی بودر که حواس ظاهره دن بر نسنه
ایکن مشاهده ایده بلور یا خود بر کمسه بر شهری سیر ایدوب انی بر غیری یره کیتمش اولسه اول شهری
مراد ایلدیکجه غائبا ایکن مشاهده ایده بیلور چون کار خیال تخیل ایله ادراك معانیدر پس حقیقتده
خیال کاتب مثالیدرکه معانی یی صورتدن بعید ایتمك آنك حالیدر یعنی مادامکه بر کلام تلفظ اولنوب صوت بولمدقجه
مبناسی حاصل اولماز و بر کمسه یه وصول بولماز لکن کاتب بی صورت صوت و لفظ اولان معنایی غیری یه ایصال
ایده بلور کذلك خیال صورت اولمیان اشیایی غیری حواسه کوستره بلور و بو ادراك معانی بو قوته
مخصوص اولمشدرکه قوای سائره بو کارده عاجز قالمشدر و بو قوت خیالك موضعی و مبدأ فعلی حس مشترکك
خلفنده اکا متصل اولان تجویف اولك جزؤ مؤخری اولمشدر و اما اوچنجیسی قوت تفکره در اکر بو قوت
ناطقه انسانیه اقبال ایدوب کندی منفعتنده استعمال ایدرسه اول حینده بو قوته متفکره و مفکره و متصرفه
و ذاکره دیرلر و اکر قوت واهمه حیوانیه بونی استعمال ایدرسه آنك فعلی ایچون بونی بوحض ایلدرسه اول حالده
بو قوته متخیله دیرلر و بو قوت متفکره نك کاری بودر که حواس ظاهره و باطنه دن قوت حافظه ده هر نه
تحریر کورمش ایسه بو اول اشکالی کوروب قرائت ایلر و بو قوتله اولکی و ایکنجی قوتلرك فرقی بودر که
صور محسوسه دن آنلره کلنلری انجق بری قبول و جمع ایدوب بری اول مجموعی حفظ ایلر لکن بو قوت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ثالثه اول قوت ثانیه ده اولان صورتلره متصرف اولدقدنصکره اول صورتلره موافق ومخالف اولان
محالاتی دخی حاضر ایده بلور آنکچون بو قوته متفکره قوت واهمه یه آلت کبی کلمشدر وبو ادراك آنجق
بوکا مخصوص اولمشدر که قوای سائره بو صنعتدن عاجزه قالمشدر وبو متفکره نك موضعی ومبدأ فعلی
دماغك تجویف اوسطنك جزء مقدمی اولمشدر واما دوردنجیسی قوت واهمه در وبونك شغلی
وصنعتی بودرکه کوردیکی وکورمدیکی وصادق وکذبی نفسه کوسترر وعالم شهادتده صورتی اولان
واولمیان معنالری ادراك ایدر بولنمشدر وبو قوت واهمه مثلا عالمده یوز بیك کونش توهم ایده بلور
حالبوکیم عالمده نوعی فردینه منحصر اولان شمس سمادن زیاده دکلدر یاخود زیبقدن بیك دریا توهم ایدر
حالبوکیم بری دخی بولنماز ویاخود ذهب وفضه دن وانواع جواهردن هزاران هزار تلال وجبال توهم ایده
بلور حالبوکیم عالمده بری دخی قالماز وحیوان غیر ناطقك عقلی آنجق بو قوت واهمه درکه بونکله ولد غنم
بر سوکیلك مادری امثالی غنم ایچنده کندی مادرین بلور وبولور وصداقت واعیا عداوت دخی بو قوتله
حس ایدر بلور پس بو قوت واهمه حیوانات سائره ده انسانه مخصوص اولان قوت عقل مقامنده اولور
زیراکه حمل مخسوس اولمیوب معقول اولان صداقت وعداوت واهمه حکمیله بلور وانسانده دخی بو قوتك بعض
احکامنده تابع اولمیوب حیوانلق ایدر زیراکه قوت واهمه نك قوت متخیله یی استعمال ایدوب واقع حاله
مغایر وحقیقت امره مخالف نیجه نه هیچ کیدر ونیجه اکاذیب خیال ایجاد ایدرکه حکم عقلده محال وغلطلردر
وحکم نقلده ضلالات وباطللردر انکچون قوت واهمه یه شیطان بدن تسمیه ایتمشلردر زیراکه جمیع قوای بدن
عقل انسانك تحت حکمنده اوله رك مسخر ایکن الا که واهمه انسانه مطیع ومسخر دکلدر نته کیم جمیع ملائکه
رحمانی حضرت آدمه سجود ایتمشلردر الا که ابلیس لعین سجود ایدرد کلدر وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم حضرتلری حدیث شریفنده هر مولود که رحم مادردن دنیایه کلور انکله شیطانی برابر متولد اولور
بیوردیغی قوت واهمه دن کنایه دردیمشلر زیراکه قوت واهمه یالان سویلکدن واشیایی مخالف کوسترمکدن
ایلمکدن هرکز خالی اولماز وانك تسلطی اولدقده عقلك حکمی قالماز نعوذ بالله من غلبة الوهم علی الفهم وبو قوتك
موضعی جمیع دماغدر لکن مبدأ فعلی تجویف اوسطك اخری اولمشدر واما بشنجی قوت حافظه در وبو قوت
لوحه مشابه بولنمشدر ولوح محفوظ عالم انسان بلنمشدر زیراکه حواس ظاهره وباطنه دن بوکا هر شکل
صورت کلورسه انك نقشی بعینه اولدیغی کبی بو لوح اوزرنده ثابت اولوب کورنمشدر مثلا ایکی کمسنه بری
برینی بر کره کورمش اولسه بعده بر دخی کورشسلر البته بری برینی طانیوب بلور زیراکه مقدم کورشدکده
ایکیسنکده صورتی قوت حافظه لرنده رسم ونقش اولمشیدی پس اول ولکی نقش که حافظه لرده یازلمشدی
بو ایکنجی کره ده یازیلان نقشه تطبیق اولندقده ایکی نقش مطابق کلوب برابر اولورلر انی بلورلر که
بونلر مقدما بر دخی کورشمشلر وبو قوت حافظه صور محسوسه دن وغیر محسوسه دن قوت واهمه یه
کلن معنالرك خزانه سی بولنمشدر نته کیم صور محسوسه دن حس مشترکه کلن معنالرك خزانه سی خیال
بلنمشدر وبو خط آنجق بو قوته مخصوصدر که قوای سائره بو کاردن مأیوسدر وبو حافظه نك موضعی و
مبدأ فعلی بطن ثالثه دماغده بطن مؤخرك مقدمیدر پس حقیقتده بو قوت حافظه بر لوح مکتوب
مثالیدر وقوت متفکره آنی قرائت ایدن عالم کبیدر وقوت خیال کاتب مثالیدر وقوت واهمه شیطان کبیدر
وحس مشترك بر دریا مثالیدر که انهار ظاهره وینابیع باطنه نك هم مجمعی هم مقسمی بولنمشدر نته کیم انفا
بیان اولنمشدر وشهر بدنك سلطانی روح انسانی ونفوس وقوالری آنك اعوانی بلنمشدر نظم

تنك شهر اولدی جانك پادشاهی | کوکل عرش ودماغك تختکاهی
خیالك کاتب وحفظك چو دفتر | علوم فکر او دفترده مصور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عسس عقل و بهیمی نفس بیداد | چو شیطان و اهمه عشق ولدی جلاد

نوع خامس

نفس حیوانیه نك بدن انسانده بولنان خدام مزبوره سندن منشأ اخلاق اولان قوت غضبیه وقوت شهوانیه یی تفصیلا بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه هر بر حرکتکه اول دفع مضرت ایچون ویا غیره غلبه ایچون نفس حیوانیه دن یورکدن حصول بولمشدر اول حرکتك اسمی قوت غضبیه اولمشدر وبو غضب اول دفع وغلبه یی کندویه شغل و پیشه قیلمشدر وبونك موضعی ومبدأ فعلی یورك اولمشدر وغضبك اعتدالی شجاعتدرکه آنکله اقدام اولنه جق اموره اقدام اولنمشدر واول خلق ممدوح اولوب شرع ومروتده مقبول بولنمشدر وغضبك افراطی تهوردرکه آنکله اقدام اولنمیه جق اموره اقدام اولنمشدر واول خلق مذموم بیلنمشدر وغضبك تفریطی جبندرکه انکله مباشرت اولنه جق اموردن امتناع اولنمشدر وبو بر خلق آنك کبی مذموم بولنمشدر وهر بر حرکتکه اول جلب منفعت ایچون ویا طلب لذت ایچون نفس حیوانیه دن یورکدن بولنمشدر اول حرکته قوت شهوانیه تسمیه قیلنمشدر وبو شهوتك شغلی وصنعتی اول جذب وطلب بیلنمشدر وبونك دخی موضع ومصدر فعلی یورك بولنمشدر وبو شهوتك اعتدالی عفتدرکه انکله شرع ومروته موافق اولان مشتهیاته مباشرت قیلنمشدر وبو خوشی خلق حسن بیلنمشدر وشهوتك افراطی شرهدرکه انکله شرع ومروته مطابق کلمین مشتهیاته مباشرت اولنمشدر واول خلق مذموم بولنمشدر وشهوتك تفریطی خمود درکه آنکله استیفاسی لازم اولان مشتهیاتدن تقصیر اولنمشدر وبو دخی خلق انك کبی مذموم بیلنمشدر پس اکر قوت غضبیه وقوت شهوانیه بیله اولنه جق نفس انسانیه نك تحت حکمنده کلوب عبد مملوك آسا هر حالده هر امرینه مطیع ومنقاد اولدیلر ایکیسی دخی اعتدال بولوب ایکی خلق حسن حاصل اولور که بری شجاعت وبری عفتدر وغضب وشهوته غالب ومالك اولان نفس انسانیه حر وکامل دیرلر اکر امر بر عکس اولوب غضب وشهوت نفس انسانیه اوزرینه غالب کلوب آنی حکملری تحتنه الوب عبد مملوك کبی استخدام قیلدیلر اول زمان غضب وشهوت اعتدالدن قالوب ایکیسندن اخلاق اربعه مذمومه وجوده کلورکه انلر تهور وجبن وشره وخمود اولور ونیجه اخلاق دیمه بو اخلاق اربعه دن متولد اولوب کثرت بولور وغضب وشهوته مغلوب اولان نفس انسانیه اسیر وناقصدرکه کندوسنی بیلمز جاهلدر ومولاسندن دخی غافلدر اللهم لا تکلنا الی انفسنا طرفة عین ولا اقل من ذلك وکن لنا ولا تکن علینا وارزقنا حضورك فبارك **بیت**

جون نفس بهیمی قولیوز قیل بزی ازاد ** قول ایله سکا قیل غضب وشهوته مالك

نوع سادس

بدن انسانده متصرف بولنان نفوس اربعه نك خاتمه سی اولان نفس انسانیه یی خدا لمیزل حکیمانه بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه نفس انسانیه ناطقه که روح انسانی وامر ربانیدر اول بر جوهردرکه کندی ذاتنده هر ماددن مجرددر لکن تعشق ایلدیکی بدنك امورینی تدبیر ایچون نفس حیوانیه نك موضعی اولان یورکك وسطنده بولنان نقطه سودا سویداده نفس حیوانیه ایله مقارن ومعانق اولمشدر وآنك واسطه سیله جمیع اجزاء بدنده متصرف اولمغه تمکن بولمشدر زیرا که جسم خاك غایت کثیف وروح پاك غایت لطیفدر نفس حیوانیه بین الخسیس والشریف اولدیغندن ایکیسنك آره سنده متوسط اولمشدر وبو شکله بدن کثیفه مائل اولان روح لطیف کسب مناسبت قیلمشدر ونفس حیوانیه ایله تعانقندن بو روح علوی نك اسمی کوکل اولمشدر وبو روح شریفك بر سمتی کثافت نفس حیوانیه ایله مظلم قیلنمشدر انکچون مرآت جمال ونظرکاه ذو الجلال اولمشدر وبو مرتبه اعتبار عز وشرف بولمشدر لکن بو مرآت اوصاف بهیمیه ایله مغبر اولمشدر وغلاف ظلمانیده محجوب قالمشدر انکچون بو روح کندوی بیلمز مولاسنی بولماز اولمشدر

وکندی عقللنت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

275

١٢٦

وکندی عالمندن اعراض قیلمشدر ونفس حیوانیه‌نك تحت حکمنه کلمشدر حالنکه فرق اولنمامش اولمشدر که
کندی خادمنك خدمتنه اسیر اولوب قالمشدر حال بوکه نفوس ثلثه مذکورك جمیع خادملریله بیله بو نفس
انسانیه سلطانیچون بدن مملکتنه خدام ورعایا کلمشدر وبو سلطانك بونجه خدامندن ماعدا اوچ مخصوص
خدامی دخی واردر که بری نطق وبری عقل نظری وبری عقل عملیدر اما نطق بر قوت ادراکیه‌در که انکله دقایق
معانی بربرندن فرق وتمییز قیلمشدر وبو نطقك اعتدالی حکمتدر که انکله صوابی خطادن فرق ودرك اولنمشدر
وبو نطقك افراطی جربزه‌در که انکله اطلاع ممکن اولمیان معانینك ادراکی آرزو قلمشدر وبو نطقك تفریطی
بلادتدر که خیر وشرك فرقی اولنمامق ایکیسی مساوی بلنمشدر پس نطقك حال وشانی ادراك معانیدر واما عقل
نظرینك کار وصنعتی نظام اموری تصور ایتمکدر مثلا بنا اولنجق عمارتی ابتدا بو عقل نظری تصور ایدر
قاچ بیت وقاچ روزنه‌سی ولمق لازمدر جمله‌سنی مناسبیله تصویر ایدر که بونك کاری بودر واما عقل عملینك
شغل وپیشه‌سی بودر که نطقك ادراکنی وعقل نظرینك تصورنی فعله کتوروب عمل ایتمکدر پس بو یوزدن
اولکه جمیع بلاد وقراده بولنان بنالر وعمالر وصنعتلر وزینتلر ولسانلر ولغتلر ومأکولات وملبوسات وکتب وعلوم ونقوش
ورسوم وبساتین وکروم وعادات خصوص وعموم که عالمده واردر جمله‌سی قوت نطقدن وعقل نظریدن
بالقوه وجود بولمشدر وعقل عملینك آلتده اطاعتندن بالفعل وجوده کلمشدر نته کیم بو عالم خلق بو عالم
امردن ظهور بولمشدر کذلك اشیاء مرقومه عقل نظریدن وقوت نطقدن عقل عملی واسطه‌سیله وجوده
کلوب بو نظامی بولمشدر زیرا که عقل عملی ایسه عقل نظری ایله نطقك خادمی اولمشدر وبو اوچ خادم انسانك خدامی
بلنمشدر وجمله‌سی اکا مطیع ومنقاد بولنمشدر پس بو مخدوم مکرم اولان انسانیتك بدنده بولنان خدامی تماما
یکرمی سکز قوتدر که بیان اولنمشدر وبو نفس انسانیه ظل عقل اولدر که اول عقل حضرت واجب الوجودك نورندن وجود
بولمشدر ودخی بو عقل کل روح اضافی وعشق الهی نامی المشدر پس معرفت ارادیله بو نفسندن فنا اولان روح ایله
زنده اولمشدر وهر نه کیم عالمده وارده کندی وجودنده بولمشدر وکوکل بو زندن حجاب انانیت قالقوب رتبه‌سنی
بلمشدر وروح بدر کامل کبی شمس بی زواله مقابل کلمشدر وکوکلی نور وحضور وسرور ایله طولمشدر بو دو سوم
جهاندن وجسم جاندن کیچوب عالم قلبه کیچوب وطن اصلیسنه رجوع قلمشدر وقنده کلوب کندیکی بلوب مرادینی
الوب اولمزدن اولوب حیات ابدی بولوب دشمندن خلاص اولوب دوستیله قالمشدر که قالمشدر مثلا بدن انسان
بر جدار مثالیدر که انك بر سمتی عالم غیب مجرده وسمت آخری عالم شهادتدر واول جدارك تجدید وعمارتی اکل
وشرب ونوم ایله یوما فیوما عادتدر وآنك تخته روزنه بیك قدر شقوق وخلل وزوایای فارغه‌سی واردر که
تجاویف عظام وعروقه اشارتدر واول دیوارك غیب سمتنده برآینه وضع اولنمشدر که اول کوکلدن عبارتدر
وآنك بللور وجهی غیب سمتنه متوجهدر که اول حال روح انسانیدر وبللورك ظهری دیواره بیجنده ظل انیدر
اکا غضب وشهوت مثالی سلیمانیدر وظهر مرآت اول سراج وهاجك مکانیدر که مثال بر روح حیوانیدر وآنك بقاسی
فتیله ودهن التقاسیدر انیدر که آنده حرارت ورطوبت غریزیه جانیدر واول سراجك نوری حواس قوادر که
شقوق وزوایای دیواره آنکله ضیا دروا اول حیات جمیع اعضادر واول جدارك شهادت سمتنده جنبش روزنه‌سی مفتوحدر که
الم حواس خمسه ظاهره روحدر واول مرآتك وجهنه غبار طولمشدر که اخلاق ذمیمه‌دن اکا کدورت کلمشدر
ولکنده غلافدن مستور اولمشدر که انانیتدن محجوب ومتحیر قالمشدر پس انکچون غضب وشهوتنه مغلوب وانانیتدن
محجوب اولان کوکل کندی نفسنی جاهلدر ومولاسندن غافلدر وکندو دخی جدار وسراج اکلدیغی خیال باطلدر
اول انجق بشریت روزنه‌دن ظاهر دیواره مائلدر واحوال ظاهر ایسه یوم نائم وظلال زائلدر چونکه اول مرآتك غلافی کیدوب عالم غیب
آره‌سندن حائلدر پس اول عالمدن بالکلیه اعراض ایلر زاهدر وخلق سمتنه منقلب وحواس خمسه روزنه‌لرندن عالم شهادته
کال التفات ایله متوجه ومائلدر زیرا که اول کوکل بو فرعی اصل وبو فرقتی وصل وبو مکدری صافی وبو غداری وافی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وبو غربتی وطن وبو منزلی مسکن وبو ادباری اقبال وبو نقصانی کمال وبو نقمتی نعمت وبو محنتی جنت ظن ایدوب بو دار غروره ایله مغرور اولمشدر ونفس حیوانیه نك اسیری اولوب اخلاق ذمیمه مسلط اولمشدر وانسان صورتنده حیوان اولوب ایکی عالمده اعمی قالمشدر وبو حجاب انانیتیله ظلمت جهالتده سرکردان اولمشدرکه حقدن اعراض ایدوب وساوس نفسانیه ایله بلاسن بولمشدر ونعمت جمعیتدن محروم اولوب عذاب تفرقه یه دوشوب قالمشدر پس حضور حقدن دور اولوب افکار ماسوایه طالمشدر وتضییع اوقات عمر ایدوب کندوبی اعلادن ادنایه صالمشدر زیراکه حضور مولادن اعدایه کلمشدر والا اشیایی ویروب نعمت دنیایی آلمشدر همان ایشیمز هدایت حقه قالمشدر **بیت** آخر درهم که همدر اخر دنیار نار اخر و لنکه لندر آخر تیمار مار ذوق روحانیدن اولکیم میل ذوق جسم ایدر سلطنتدن ایلمشدر ارتکاب کار عقل عز وجاه فانی یه بدل وجاه جاندن ای عزیزم جاه وذلتدن حذر قیل نیم‌بهار اما غضب شهرت نفسه غالب ونعیم جهاندن کندی عالمنه هارب ومعرفت محبت مولایی طالب اولان کوکل انانیت حجابن خارق وکاشف ونفسنی دریبسنی مشاهده وعارف وجمیع احواله مطلع وواقف اولمشدرکه نور بدسما غیبدن اول مرآته واصلدر وکندوسنی عینی تربیلنمشدرکه شمس واجب الوجوده مقابلدر وضیاء عقل کلی کندنه بولمشدرکه عالم شاملدر وعقل کل ایسه وطن ارواح واصل اشیا حدرکه آنی بولان عارف واصلدر وهر مرادی انکله حاصلدر پس اول کوکل که کندی عالمنده بو دولته نائلدر اولجدار وسراج وانیه دن کلمش بدر کاملدر **نظم**

کوکل خلاصهٔ عالمسن افسر افلاک ۞ ولی نه فائده کیم کندک ایتمدک ادراک
چو آفتاب عیانسن زمین تنده نهان ۞ مثال کوهر کانسن مقارن کل وخاک
جمال عشق الهی ایچون بر آینه سن ۞ ولی نه حاصل اول آینه دنکه اولمیه پاک
وجود جمله جهاندن غرض وجودکدر ۞ فمالکون فی الکون کائن لولاک
جهان سنکله اولور شاد وخرم وخندان ۞ نیچون یاتوب اویورسن همیشه غمناک
اوروحی نور بسیط اکاله موج بحر محیط ۞ بو جسمی تو بکه بود رظلمت وخس وخاشاک
حتا بولدی او کیم بلدی نفسن ای حقی ۞ کیم اول بیغی بیلن اصلا نه غم کور نه هلاک

فصل خامس

حکمت اشکال اعضا ابدانی واختلاف قیافت اعضا حسبیله مختلف ولان اوصافی واحکام اخلاقی اعضا انسانی سکز نوع ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر **نوع اول** حکمت اشکال اعضا اساسی بیلدرر **ای عزیز** اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه خلاق جهان بدن انسانی کمال جمال اوزره الطف اجسام واحسن اشکال قیلمشدر وآنك تناسب اعضاسی مرتبه لطافت ونزاکت وملاحت بولمشدرکه آنك اوصافی نطقدن وبیاندن عاجز قالمشدر وآنك روح پاکی فهم وفراستله وعلم حکمتله اویله طولمشدرکه بحر بی پایان اولمشدر وجمال وصورت وکمال سیرتله ولهجهٔ ملیحه ولحجهٔ فصیحه ایله جهانده بی مثل کلمشدر وخوشی رفتار وشیرین کفتار ایله وحسنی ادا ولطیف صدا ایله عالمک عقلن آلمشدر وجاذبهٔ آن وطالعی جمالیله محبوب جهان ومرغوب اهل عرفان اولمشدر وانده عشاقه نیچه حالت کلمشدر **بیت** سرو قلمرده اولان شیوهٔ رفتار ندر ۞ غنچه غلمرده اولان لذت کفتار ندر پس حضرت مصور منان بدن انسانی اولان اخلاط اربعه دخاننده رأس شریفه یه شعر لطیف احسان ایدوب بیضین ودخاننده سنه وروی مردانه موی اظهار ایلمشدر تاکیم شعر ایله نسوانی مزین ولحیه ایله رجالی معین وحاجبین ایله جمله سی معنون اولسون وشعرك سیاه اولمسی غلبهٔ دخانندندر وصاری اولمسی غلبهٔ بلغمدندر وبیاض اولمسی حرارت غریزیه نك ضعفندندر وضعف حرارت غلبهٔ نازله دندر وکثرت جماع وشرب خمردندر واما جبهه نك نوری که کلاه سرور ندر واملح جبین

سایبان عینین و بربدر اوزرنده هلالین اولمشدر ومکان عینی میان انفده حاجبین اولدیغی صاوندن
محفوظ اولمغه زین اولمشدر واما عیاق آدم سمتنده خلق اولندیغی جسمک اقدام ایله حرکت امورنده اکادیمه بن
اولمق ایچوندر واما جفنانک مکاره سنن نظرهدن مانع اولوب نوم حالنده غطای ملتقا اولمشدر واما مژکان
ابرو کبی چشم تزیین ایدوب جمع اولدقده مقلتینی غبار دخاندن تحصین ایتمشلردر وآره لرنده نظر ایچون بولنه
طوغری کتمشدر واما قرح عین اسود و مقلتین ابیض اولدیغی زین اولمق ایچوندر واما نور باصره نقطه
سوداده بولندیغی الطف اعضا اولدیغندندر واما وسط مقلده اولدیغی طبقات مذکوره سی اقتضا سندندر
واما مقله نک سطحی محدب اولدیغی نور بصرک اطرافنه منظری آسان اولمق ایچوندر واما راس انسان مدور اولدیغی
مصادمدن امن واثبت بولمق ایچوندر ودماغ اعضاسنه واسع مکان اولمق ایچوندر وجبهه بو مقدار اولدیغی مطبوع
ومناسب اولمق ایچوندر واما وجه انسان مدور اولدیغی حسن ایله شمس وقمره مشابهت ایچوندر واما شفتین
احمر و اسنان لؤلؤ تر اولدیغی زینت و لطافت ایچوندر واما انف منخر اولدیغی بر نفس و بری مخاط ایچوندر واما
غضروف اولدیغی خفت و مصادمدن احتیاط ایچوندر واطراف ارنبتین اوسع اولدیغی کثرت تلسین ایچوندر
واما انفک بو هیئتده بولندیغی نزول فضلات وزکام ایچوندر واما اسنانک طویل اولانلری کسر وقطع ایچوندر
طحن ومضغ ایچوندر ومنظوم اولدقلری حین تکلمده اجزاء صدا ایچوندر واما لسانی عظم اولدیغی لقمه تحریک
وحروف ادا ایچوندر واما صوت کلامی اعلام ایچوندر واما لسان شفه و اسنان ایله حبس اولدیغی تلفظ
کلام ایچوندر واما لسان بر و عینان واذنان ایکی اولدیغی کثرت نظر وسماع ایچوندر واما اذنان ایکی
جانبده اولدقلری هر طرفدن کلن اصواتی استماع ایچوندر واما اطرافی ثقبه سی بو هیئتده اولدیغی
جلب اصوات ایله تیقظ ایچوندر واما غضروف اولدیغی خفت و لطافت و مصادمدن تحفظ ایچوندر
واما عنقک طول وعرضی بو مقدار اولدیغی راس ایله مناسبت وانی تحمله متانت ایچوندر واما عظم لحد
اولیوب فقرات سبعه اولدیغی هر سمته التفات ایله حرکت ایچوندر واما راس انسان جمیع اعضاسندن
اعلا اولدیغی علو شان ایله مهابت ایچوندر وجوهر عقلی باشنده اولدیغی اکا تعظیم ایچوندر وجمله حواس
عشره سی راس شریفنده اولدیغی آنی تشریف وتکریم ایچوندر وبو نجه اعضا و فوائدک بر برنجیع اولدیغی اظهار
قدرت کریم وابراز صنعت حکیم ایچوندر سبحان الصانع الحکیم جل شانه وعم نواله

نوع ثالث

حکمت اشکال اعضاء سائره جسم انسانی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه بو نوع
انسانک اعتدال اوزره قائم قیلندیغی ورجلین ایله حرکتی بولندیغی آنی تعدیل وتفصیل ایچوندر واما
کتفین وساعدینی بو شکل وهیئتده قیلندیغی احبابی سینه یه در اغوش ایدوب تقبیل ایچوندر واما ید
واصابع واظفار بو ایله مصنع اولدقلری صد هزار منفعت ایچوندر وابهامک غلیظ وقصر اولدیغی
اصابع اربعه یه مقابل کلدکده مقاومت ایچوندر واظفار عظم لین اولدقلری حک جلد اعضا ونک وحل
اشیا ایچوندر ومصادمدن انعطاف ایله مدارا ایچوندر واما لوح سینه سمین اوزرنده ورود ورمان امثالی
وبستان مرادنده حسن وجال وزنانده زینت ولین اطفال ایچوندر واما ثدی لین سنه بولندیغی قعود
حالتده ارضاع طفل اسنا ایچوندر واما جلد بشره لطیفه دقیق اولدیغی آندن وسخ وعرق سهولتله
ترشح ایدوب جسم وجارحت بولمق ایچوندر وجلدک وجودی اعضای باطنه یه اعضاء ظاهره یی تزیین
ایچوندر واما لحم سمین باطن بدنی تحصین وظاهرنی تحسین ایچوندر واما ثدی وسترن منافذنده هوانک
محیطک درون بدنه وصولی روحه فرح ایرمک ایچوندر وابطین واعانه کبی جابجا شعر اولدیغی
منافذنک عفونت اخلاطی طشره یه ویرمک ایچوندر واما عطاس عفونات صاعدنک دماغه نفوذنی منع ایچوندر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واما سعال بروده بلغمی یورکدن دفع ایچوندر * واما ضحك حدوث لذتده بولنان فرح وتعجبی اظهار ایچوندر * واما
بکا کوکلده بولنان درد والمی اشعار ایچوندر * واما ارتعاد اعضا استرخاسندندر که طلب انتظام واستحکام
ایچوندر * واما تثاوب جلب طعام ایچوندر * واما منام استرخاء عروق دماغدندر که صعود بخار طعام
ایچوندر * ونوم السهادتقوا وهضم غذا وتکمیل اعضا ایچوندر * واما صلب عظم واحد اولیوب فقرات مذکوره ایله
نظام بولدیغی هر سمته انعطاف وانحنا ایچوندر * واما رجالده آلت عمود مستدیر شکلنده بولندیغی مشی وقعود
حالنده بین الفخذین بولندقده تحول وانقلابی اسهل اولمق ایچوندر * وجوهری عظم اولیوب اعصاب وعروقدن
اولدیغی یورکده شرایینی ایله کلن ریح شهوتله جری کبیر اولوب طولمق ایچوندر * تاکیم فم رحمه وصول بولوب
نطفه‌یی اکا ویروب فارغ اولدقدن صکره اولکی هیئتنه کلوب غلافنه چکلوب لی غلبه راحت بولمق ایچوندر *
ورأس بر غوغاسی لحم طری بولندیغی لحم بضع داخله مناسب کلوب دخول تقلمنا احساس ایدوب کمال وصلت
حاصل اولمق ایچوندر * وبلالی باشی کرتك اولدیغی کندوسندن وبضع ایچنده بولنان خاطر لوندن الی تحصیل
انزال المنی لذیذ اولمق ایچوندر * واما شهوت اکل شهوت انزاله ایچوندر * وشهوت انزال حصول اطفال ایچوندر *
اکر خلاق ذو الجلال حصول اطفالی بولذات ایله مقید ومربوط قیلمسه ایدی وبو لذاتك نتیجه‌سی اولاد اولمسه
هر کسده اختیار واراده ایله بو فتنه وبلالره قائل اولمزدی پس نسل آدم منقطع اولوب یر یوزنده کمسه قالمازدی
واما نساده بضع ایکی فخذ آره‌سنده بولندیغی جماع جبرینه استیك کلوب نسب ثابت اولمق ایچوندر * واما
طوبت بضع انده جولان آلت آسان اولمق ایچوندر * واما حرارت بضع آنده جماع قامق ایچوندر * واما تعاقب اخراج
والیکه کرات ومرات ایله وصلت واتحاد بولمق ایچوندر * واما بضعك طولانی اولدیغی ندیه هنیء رجلیه بولنه
اولمق ایچوندر * واما بضعك اعضا وعروقی متعدد برابرینه کلوب انده رجوع قیلوب هر بر کنار بر التصاقیه
داخل بضع منعطف اولوب محل انعطاف خوما شکلنده قالوب ذکر مقلوب اولدیغی آلت رجلی کبی فم رحم یقین کلوب
طبیعت نطفه‌ء زن برد ایله فاسد اولمازدی نطفه‌ء رجل کبی سلامتله رحمه دخول قیلمق ایچوندر * واما
فم رحم بین الشبیلین بولندیغی اندن تولد ایده متواضع اولمق ایچوندر * واما رجالده بیضتین خارجده
بولندیغی کبیر وصلب اولمق ایچوندر * واما کبیر اولدقلری صاحبی جری اولوب جسارت بولمق ایچوندر *
واما صلب اولدقلری جوهر نطفه‌یه صلابت ویروب احمر ایکن ابیض قیلمق ایچوندر * نته کیم لحم ثدی اکا کلن دم
احمری لبن ابیض ایتمك ایچون خلق اولنمشدر * وبیضتین زنان اصغر والین اولدیغنده کندیلری جبان اولوب
نطفه‌لری اصغر ومایع بولنمشدر * واما ایکی بولندقلری تتمم اولادتناسل امرنده اهتمام اولنمق ایچوندر اکر برینه
آفت اصابت ایدرسه بری سلامت قالوب نسلی باقی بولنمق ایچوندر * واما بیضتین واسع بولندیغی تخذین
آره‌سنده اولدقلری ظرفی درونندهء وسعت ایدوب سلامت بولمق ایچوندر * واما نساده انثیین داخل بضعده بولندیغی
غلبه وصلت تامه تمکن بولمق ایچوندر * واما بیضتین آنلره اصغر والین اولدیغی دوکی سینه‌لری دور
وبارق وتازه وطری وفایق وبوس وکناره لایق اولمق ایچوندر * وبشره‌لری نرم ونازك اولدیغی رجال
آنلره میل ومحبت قیلمق ایچوندر * واما اولیتلر ملحم اولدیغی قعود حالنده فراش لینی حلقه‌ء مقعدی حفظ
ایتمك ایچوندر * واما ضراط یعنی قواره کلدیکی معده‌ده غذادن حاصل اولوب قلبه وبطنه ثقلت ویرن ریح
خبیثی جقوب کتمك ایچوندر * واما غلظت فخذین عضلات رجلینه متانت ویروب تدریج دقت بولوب اعضاء
فوقانیه وتحتانیه‌یی مناسب قیلمق ایچوندر * واما رکبتین وکعبین بو شکلده بولندقلری انواع مشی وقعودی ممکن
اولمق ایچوندر * واما قدمین قدام سمتنه طویل اولوب اصابع قدم بو هیئتلرده خلق اولندیغی چارپایی قیامده
طورمق ممکن اولوب مشی ورفتار برقرار اوزره اعتدال بولمق ایچوندر * واما بیان اولنان حکمت اعضا وجود
انسانده موجود اولان قوائد ومنافعن اقل قلیلدر * وجمیع اجسامك اقوم واتم واهم واسلم واحفظ واحسن

واکمل واجمل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واکمل واجمل انسانك یدندن مضع مدللشکلی الانسان بنیان الرب ملعون من هدمه حدیث شریفی برهان ودلیلدر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده ولقد کرمنا بنی آدم وحملناهم فی البر والبحر ورزقناهم من الطیبات وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلا بیورمشدر یعنی بونوع بنی آدم جمله عالمك مخدومی مکرمی واکثر مخلوقاتك افضلی ومحترمی اولدیغن طیورمشدر سبحان من خلق الانسان فی احسن تقویم فتبارك الله احسن الخالقین

نظم معین ایتدی بومعنای حجت برهان ﴿﴾ که زبده درجهاندر بوحضرت انسان ﴿﴾
هر اوکره سکا بوسوزی دیدم تحقیق ﴿﴾ که کندی قدرکی بل ای خلاصهٔ دوران ﴿﴾
بلنسه مشرب عرفان حیات جان بولنور ﴿﴾ که عین آب حیات اولدی مشرب عرفان ﴿﴾

نوع ثالث

قیافت اشکال اعضای انسان فهم وفراستله نظرك دل وجانه اولان امن وسلامتی ولطف وکرامتی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردر که عالمی بو هیئتله خلق وتقدیر ایدن حکیم وقدیر انك نظری اولان عالم انسانی احسن تقویم اوزره اولدیغی صورتله تصویر ایدوب نفخ روح ایله تزیینی ومنور ایتمشدر وجنس حیوانی نونوع انسانی حسن وآن ایله اجمل واعدل قلوب نطق وبیان ایله افضل واکمل قیلمشدر کرچه بنی آدمك جمله سنی طینت وخلقتده مطرد ومتحد یاراتمشدر لکن افرادی صورت سیرتده بری برینه مخالف ومغایر ایتمشدر بعده لطف وعنایتیله حقایق حکمتی ودقایق صنعتی بوعالم انسانیده بنا وعیان ایدوب صورت سیرته واعضای اخلاقه علامت ونشان ایتمشدر تا کیم ابتدا انسانك قیافتندن کندی اوصافنی تمامیله بلوب اهمامیله تهذیب اخلاق ایلسون بعده اقران ویارانی قیافتلرینه فهم وفراستله نظر ایدوب هر برینك ذاتندن مضر اولان احوال واخلاقنه واقف ومطلع اولدقده آنلره یا خلقنجه رغبت ومحبتله معامله ایلسون ویا عقلنجه حسن مدارات ایله کیجنسون ویا جمله سندن عزلت ایدوب امن وسلامت وعزت وراحته یتسون ونه کمسه دن انجنوب نه کمسه یی انجتسون کوکل خوشلغیله تنها اوتوروب یاتسون بیت جهانی عنده ای عاقل بودر مقبول انس وجن ﴿﴾ نه کمسه سنی انجنسون نه سن بر کمسه یی انجن ﴿﴾ وحدیث شریفده اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه بیورمشدر یعنی کوکچك آدملك کولر یوزو شرینی کوریکوز ایشدلدیکنی وکرك خیر ویخشی ایشلر وجوده کلدیکنی جمله طیورمشدر نظم کیمکه حکمتله ناسه قیلدی نظر ﴿﴾ هر ایشی مقتضای ذات سیزر ﴿﴾ وحق تعالی کلام کریمده قل کل یعمل علی شاکلته وعد وبشارتن اشارت بیورمشدر پس جمله به غفور وحلیم وجواد کریم ورؤف ورحیم اولدیغن جمله طیورمشدر زیرا که هر کس کندنك لایقنی اشلدیکن هر کس کورمشدر اللهم افعل بنا فی الدین والدنیا ما انت له اهل ولا تفعل بنا یا مولانا ما نحن له اهل انك غفور حلیم جواد کریم رؤف رحیم

نوع رابع

قیافت اعضای رأس وعنقی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردر که

کیمکه بویی اوزون طویل	ساده دل اولور جمیل	کیمکه بویی در قصیر
حیله سی وار دد کثیر	کیمکه وسط بویلیدر	عاقل وخوشی خویلیدر
کیمکه ساچی سرت اولور	عقلله جرأت بولور	کیمکه ساچی نرم اولور
ابله وبی شرم اولور	کیمکه ساچی صاریدر	کبر وغضب کاریدر
کیمکه ساچی در قره	صبر وار آنی آره	قومرا ایسه ساچ کوزلك
صاحب نبی بدل	صاچی از اولان لطیف	اولدی عریف ظریف
صاچی چوق اولسه زنك	فهمی از اولور آنك	باشی کوچك عقل از
اولسه اکا دیمه راز	باشی بیوك اولانك	عقلی چوق اولور آنك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

يصّي ايسه فرق سر
خير ايدر ايتمز زيان
جبهه سي صيق اولانك
صاحبي زشت و غمبين
معتدل اولسه جبين
كاهل اولور بي كمان
قاشى آره سي چين اولان
جاهل و كاهلدر اول
اينجه اولان قاش اوجى
مكثر اولور غصّه لى
اينجه قاشلى اولور جميل
دلبر اولور هر زمان
چشمي سيهدر مطيع
ليك الا كوزلى اديب
ديده سي يومري حسود
باقشي مست اولدي زبج
اعوره اولمه يقين
كيم سكا اكري بقار
وجهي بيوكدر عليل
يصّي اولانلر جميل
وجهي بك اوزون اولان
تلخ اولور اكثر سوزي
چون متبسم اولور
اسمر اولانلر لبيب
كوزلرى كوك اشقر آق
هم آغ اولور هم قزيل
انفا كر اولسه قصير
صاحبي اولور طروب
ثقبۀ انف اولسه بول
جمع اوله قهر و عناد
انفا وكيم اكريدر
ليكن اولور يروجل
اغزي كبيدر زنك
كبردن اولدر خبر
اركشي سسلى زنان

صاحبي چكمز كدر
اقرعه اولمه يقين
صيق اوله خلقي آنك
جبهه سي اولا عريض
صاحبني بل امين
چيني اوزوندر فهيم
غم يوكيدر اول همان
اذني كوچك اوغريدر
فتنه در ايشي كوچي
قاشي اچوق طوغريدر
كبره طويلي دليل
كوزجقوز اولسه قليل
چشمي قزلدر شجيع
چشمي كوچكدر خفيف
اوسط اولانلر ودود
نقطه لي كوز اوق اولور
ضيق باقن اولمز امين
چشمي كوچكدر كوزل
كبره كوچكدر دليل
وجهي ايريقلدر محيل
لاف ايله سويلر يالان
وجه مدوّر كراك
آني كورن كام آلور
بكزي صاريدر عليل
اولسه اول آنك ايراق
انف كر اولسه دراز
خوف اولور آنه كثير
انف اوجي آغزه يقين
كبر و حسد طولمش اول
انف اولسه عريض
همت آنك فكريدر
اغزي بيوكدر شجيع
هيئت بضع آنك
صوت دقيق اركشي
اكثري سويلر يلان

جلد سري برك اولان
بدخوي اولور كي صقين
يومري اولورسه جبين
بدخوي اولور چون مريض
جبهه سي بي چين اولان
آز ايسه اولمش كريم
اذني كبير اولسه بول
اوسط اولان طوغريدر
قاشلري چوغ اولان قيلي
چاتمه ايسه اوغريدر
قاشي مقوّس اولان
اولمش اوكبره دليل
كوزلري كوكدر لبيب
چشمي بيوكدر ظريف
چشمي قبق اولدي شين
دكمه سي بك چوق اولور
شاشيه ايتمه نظر
كبريكي صيق بي بدل
يومري اولاندر بخيل
انلي اولاندر ثقيل
كيمكه ترشدر يوزي
بدردن انور كرك
بكزي قزيلدر اديب
اسوده مائل محيل
لونكي اولان معتدل
صاحبيدر فهم آز
انف اوجي كر اولسه طوب
اولان ادمك صقين
اولسه قلقلي قناد
شهوت ايله در مريض
اغزي كوچك در كوزل
اكري اولاندر شنيع
غنته لي سوز اولسه كر
شهوت زنده ايشي
سوزده كيم اولسه سريع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٢٤

فهمیده آنك رفیع	کیمکه سسیدر قبا	همتی وار مرحبا
سس جتال اولسه اوجان	خلقه ایدر بدکمان	خنده سی جوق اولسه هما
ادمه سن آندن حیا	یوزکولج وسور لذیذ	اولسه اوجاندر عزیز
یوفقه واحمر طوداق	صاحبی اکلر سبق	شفه غلیظ اولسه بل
صاحبی مغضب ثقیل	دیشلری ایری اولان	ایشده اول اکثر بیان
معتدل اولان دیشی	صالته وصفاده رایشی	نکهتی خوش اولانك
خلقده خوشدر آنك	اینجه زقنلی حریف	عقلدر آنك خفیف
کوزقنی انیلی اولور	صاحبی غلظت بولور	معتدل اولسه زقن
عاقل اولور هم حسن	لحیه طویل اولسه کر	صاحبیدر بی هنر
لحیه سی صقالدر ثقیل	صحبتی ایلر طویل	ریش سیاه وقلیل
اولدی ذکاسی دلیل	کوسه که هیچ ریشی یوق	آنك اولور مکری جوق
اولسه ذکرمی صقال	صاحبیدر بر کمال	اولسه قفاسی عریض
حق ایلهدر اولمریض	بوینی اولان جوق دراز	رشدی آنك اولور آز
اینجه که کردن اولور	صاحبی نادان اولور	بوینی غلیظ اولسه اول
روز شب اولور اکول	بوینی اولورسه قصیر	حیله سی اولور کثیر
بوینی اولان معتدل	خیر ایله در مشتغل	هر یری اوسط اولان
دلبر اولوربی کمان	نظم جهد ایله ور عارف دانای بول	یا بر صنم لطیفه عنایی بول

بو ایکیسیك بری اولمازسه اوقاتکی ضایع ایتمه تنهایی بول

نوع خامس

قیافت اعضاء باقیه بدنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت بیشدر دركه

اوموزی سیوری اولان	دوزدر اولوب ایشلری عیان	اکری اموزلی کشی
اکریلك اولور ایشی	قصه اموز ابلهك	دوشکون اموراسفهك
معتدل اولان اموز	صاحبی اکلر رموز	ساعدی اکری قصیر
اولسه اولور اول شریر	رسغی اولورسه دراز	بخشیش ایدر بی نیاز
کرکوچك اولدیسه آل	بی بدل اولدر کوزل	اصبعی اولان اوزون
اهل هنر ذوفنون	اصبعی یومشق اولان	زیرك اولور بی کمان
ظفری عریض اولسه	سوانی صبح ومسا	طرنغی یومری جزیق
اولسه اولور یازیق	طرنغی یصی ودوز	اولسه اولور دستی اوز
صدری چیقق اولانك	خلقیده بد در آنك	صدری کر اولورسه طار
غم تر اولیل ونهار	سینه عریض اولسه اول	کوکلی هیچ اولماز ملول
صدری وار مودکه قیل	جرأته اولمش دلیل	ثدی زن اولسه کبیر
شهوتی اولور کثیر	ثدی که اولسه طویل	انده لبندر قلیل
سودلی ممه لی ولود	زوجنه در اول ودود	معتدل اولسه ممه
زوجی هم آنی اسه	لحمی ملایم اولان	تنده اولور لطف جان
لحمی اولان خوش لطیف	اولدی عریف وظریف	لحمی اولان پك قتی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولدی قوی غلظتی
ارقسی کوزك آدم

ارقده ده بتدیسه قیل
بطنی کوچك چلبی
عانه ده بتمزسه قیل
تبیل اولور بی کمان
آلتی اولان طویل
مالکیدر یك لئیم
اولسه بیوك خصیتان
صاحبه سید در خطیر
فخذ اولان یك طویل
کبر وحسد در ایچی
ساقی غلیظ اولانك
شیوه لی عدایت آنی
اوکجه سی قالین اوره
جور وجفادر ایشی
اصبعی اولان اوزون
جنبش خوش در انك

ارقسی یصی کشی
زشت اولور اخلاقی هم
کربلی انجه اولور
شهوته اولمش دلیل
بطنی بیوك هم قصیر
وحشی اولور طبعی بیل
آلتی اولان صغیر
حمقنه اولمش دلیل
اولسه کوچك انثیان
حاملیدر پهلوان
اولسه ملحم کبیر
شهوتلی اولور قیل
رکبه سی اولان بیوك
اولمایه لطفی انك
اوکجه سی یوفقه اولان
ولدی شجاعتده فرد
کی اورون اولورسه پا
فهم ایله در پر فنون
چونکه خرمان اولور

اولدی سفاهت ایشی
ظهری عریض اولانك
شکلی بر انجه اولور
بطنی بیوك رغبی
بدخوی اولور پك عسیر
اولیغی اینلی اولان
اولدی رشید وخبیر
کر فکر اولسه عظیم
صاحبی اولمشدر جبان
بضعکی اولسه صغیر
شهوت زنده کثیر
اعرج اولان بر تجی
یوکلنور اولنجیلی بیوك
کعبی ملحم زنی
دلبر اولور بی کمان
ایاغی اینلی کشی
صاحبیدر بر حیا
خطوه سی طار اولانك
عقل ایله حیران اولور

نظم ادمی اولدر اور رفتاری مرده احیا ایدر او گفتاری

نوع سادس

علامات جمال نسوان ودلائل رسوم حسن وانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکم اهل حکمت قیافت اعضای نسادن ده ذکر

حسن زنانه دلیل
صاج وقاش وکبریك وکوزه
دورت یری لازم قزیل
قاش وکوز وسینه کوبك
دوردی کبیر اوله نلی
انفا غز ایاق الی
لحم وسمین وطری
اولسه کوزلدر اوزن

اوتوز ایکی رسمی بیل
دورت یری آق اوله زین
خد ولب ولثه دیل
دورت یری ضیق اوله درج
ثدی سری بضع ودین
صوت وبلی انجه هم
اولمه لی قیلدن بری
بویله که زن خوب اولور

دورت یری لازم سیاه
لون ودیش ظفر وعین
دورت یری واسع کرك
انف وصماخ ابط وفرج
دوردی کوچك اولمالی
شکلله بر نجه هم
بویله قیافتلی تن
خلقیله محبوب اولوب

نته کیم حمدی شریف بیان رسم جمال زنانی حضرت زلیخانك شاننده عیان ایتمشدر

نوجه حسنی بیانه صغمز ایدی
لیك بر حرف ایشت کتابندن
قامتی سرو باغ رحمت ایدی
اب لطفیله بولدی چونکه نما

نته کیم عشق جانه صغمز ایدی
دی یه یینی زره آفتابندن
برك وباری صفا ولذت ایدی
خلعت اولمش ایدی لطافت اکا

اللّه وبناه لی ه

دام عقل ایدی

دام عقل ایدی فرقتك مویی
فرقتی اولنمازدی مشکدن بویی

انجه قیل یاردی شانه سعی الجست
فرقی نازك قودی میانه درست

ایکینه بچور تار زلفنی
لیل ایچنده نهار مابینی

السنی لوح نور ایدر الله
سبق حسنی الوردی انك ماه

قاشی اول صحفهٔ سرور اوزره
نون درصان یازلدی نور اوزره

نونی آنك عینی صاد مثال
ایکیسندن کورندی نقش جمال

کوزلری اهل مکرك الّلیسیدر
ای یوزینك کورنش زوالّیسیدر

لاله خدّنده خال عنبر وش
کویا کلستانده طفل حبش

عارضی جنّته نمونه ایدی
کلدی انده کونه کونه ایدی

دهنی صغمدی آنك سخنه
بر سخن صغمز ایکن اول دهنه

نه دینلسون لبی زلالندن
صولا نورکن دهن خیالندن

دهنی درفشان تکلمده
لبلری قوت جان تبسمده

کلسه نوره قیلدر ترّیادن
سوزی لذتلی قند و حلوادن

کلسه لطفایله لعل خندانی
عقدهٔ دل آچردی دندانی

درّ دندانی لعل خنداندن
کورینور نور حق کبی جاندن

زنخی قیلدی حق شکردن سیب
حسنی عیدینه ویردی زینت زیب

سکری سیب ایکن زنخدانی
چاه اسیب اولوردی زندانی

نیجه دل چاهنه ویردی اول سیبه
دوشر ایدی اوچاه اسیبه

زنخی سیبنك حلاوتی جان
غبغبی سیمنك زکاتی جهان

غبغبی کیم معلّق آب ایدی
صانکه ترشیشه ده کلاب ایدی

بوینی اولمشدی زلف ایله مستور
بر پیسی کافر جزیسی کافور

کون کبی طوغدی اوسمیندر
بلدی نقصانی قول اولدی قمر

برکش لوح ایدی اول سینه همان
اول کمش لوحه نقشبند جهان

ایکی نقش ایلمش ترنجه کبی
بر کل اوستنده ایکی غنچه کبی

ایکی ساعد ایکی سبیکهٔ سیم
اومار آندن زکاتی درّیتیم

حسنی اعجازینه آنك برهان
یدی بیضاسی کانی ایدی همان

کفی عشاقه راحة الارواح
بارمغی دل کلیدنه مفتاح

حسنك اوراق لبرك کیم ایده عیان
که بیاننده عاجز ایدی بیان

لیکن آنده یازلسه بر بارمق
قلمه شوق قدر کلور انجق

کیم انك بارمغنك کورن آدم
اولدی دیوانه رفع اولندی قلم

فولادینی کوهر قوجاردی همان
اینجه بلن کمر قوچردی همان

اویله خوب ایدی بیلی کیم آنی
قیلجه قالوردی کورنه جانی

سیر ایدن اول همایی طاقندن
بر کبوتر صانوردی صاقندن

عالم حسنی اکا مسخر ایدی
مهر ایله کندوزی چاکر ایدی

یوغ ایکن زیب و زیوره حاجت
ایلدی میل زیور و زینت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اما زمانه زنانی حنانه اولیوب مناّنه اولدقلریچون کمال وجمال مالك
اولانك بیله زلال وصالندن ایسه خیال جمالی ایلك قات التذذ اولادر

تخیل الیسم انی کوکل حضوری بولور ‌ تذکرندن وصالی قدر تلذذ اولور
بکا بکانه دردلبر خیالی جانه محمدر ‌ انیسیم مونسیم یارم اورکیم دلده همدمدر
کرچه دلبردر بخوش انیدر زنان ‌ ناقصات العقل والدین ایان
زنبهارای مرد عاقل ریشها و ‌ کامل ایسك ناقص ایله اولمه یار
هیچ اولوری لایق اهل کمال ‌ سنجه منظر ناقص ملق ماه وسال
نفس اینه وبره بوجان یاقسن ‌ شهوت اودیله نیچون جانه یاقرسن
نطفه تنده مایهٔ جان بخشدر ‌ شهسوار روحه چابك رخشدر
ایتمه آنی راه جقده لنك ولوك ‌ ایدر سنی چونکه بر مرکب سلوك
چون خیال دلبره جان میل ایدر ‌ اولر ایله سمت اعلایه کیدر
پر و بال الجان اولور حب خیال ‌ نطفه دن بیدا اولور اول پر و بال
پر و بال روحی کسر ایلر جماع ‌ خلق ایسه ظن ایلر انی انتفاع
آرزوی مرد وزندر اتحاد ‌ عاشقه زندر تخیلده مراد
قبلهٔ صورت پرست اولدیسه زن ‌ قبله اصحاب دلدر ذو المنن
نقش صورتدن یوبوب اینه کی ‌ ایله مرآت معانی سینه کی
تا درونك نور حقدن اوله پر ‌ درج روحك معرفتدن طوله در

نفس سابع

ای عزیز قیلنات اعضا تعدیل دلائل اضداددی واختلاف نفوس ایله مختلف اولان احکامنی بلدر
معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه قیافت اعضاده ذکر اولنان دلائل اضداد شخص واحدده
جمع اولسلر جملهسی اعتدال معمور و اباد ایلر مثلا کوسه نك بویی طویل اولسه اولکوسه دردی بو اکا
طعن اولنمازه زیرا اکا اعتدال بولنشدر آنی کیم طلکار واکر یوزندن نورانی اولدیسه انی اهل دیده نور
آکلر پس هرکسه ده قنقی جانبك دلائلی اکثر بولندیسه اول کسه اول جانبه بلنمشدر واکر بر
کسه به نور حق بصر اولسه آنك فراستی دلائل مذکوره دن مستغنی بولنمشدر زیرا که خبرده حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرتلرندن اتقوا فراسة المؤمن بنور الله نقل اولنمشدر چونکه علامات مذکوره نك
جملهسی نفس حیوانیه نك اخلاق واوصافه دلائلیدر پس اکر انسانیه اماره ایسه اول نفس حیوانیه
اسیری اولدیغندن آنك حکمینك داخلیدرکه ظلم وظلمت وجهل وکدورتدن اوصاف صافی کلمدر
کاهی شیطان صفتلی وکاه سباع صفتلی وکاه بهایم صفتلی بولنمشدر حال بوکیم صورتا انسانکورنمشدر
واکر نفس انسانیه لوامه ایسه کاهی مغلوب نفس حیوانیه اولوب کاه اکا غالب اولدیغندن بو نفس کاهی حیوان
صفتلی وکاه انسان صفتلی بلنمشدر واکر نفس انسانیه ملهمه ایسه دائما نفس حیوانیه نك اوزرینه غالب
اولوب مطمئنه اولدیسه جنکی صلحه ونزاعی رضایه منقلب اولوب شرلر اکا خیر محض اولور وجمله وارنی
ترك ایلدیکندن اغیاری اکا یار اولوب وکندندن نشان وعلامت قالماز وانك وصفی بیانه کلمز
کل ای حق او نوت خلق بو بنلکدن کیجوب کندیکی خال ایله ونظرکاه خدا اولان قلبکی ماسوادن پاك ایله
اندن آنك انیس القلوب اولدیغی ادراك ایله ومحبتیله علوانی خرق ایدوب حالك ایله بیت
کیمکه استرسه انسه الدارن ویرمسون ماسوایه دل دارن قطعه زمانه خلقنی فهم ایله اولمه مغرور

کوکلده دوستی

کوکلده دوستی بولوب هر نظردن اول مستور ؛ نه لطفی وار بر الای خسته و بسته لرك ؛ قوای اهل غفلت
وجهی سنی ایله دلده حضور ؛ چونکه سر ناسده آفت بو ناسی اول ناسی ؛ کر ربتنا سلر بو لسون دل انس اولور سرور ؛

نوع ثامن

بدن انسانده عروق ایچنده جریان دمك جریانی جنبشندن ظاهر بشرده کورینن ؛
اختلاج اعضای احکامیله بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردر که ؛

اختلاج فوق سر	جاهدن ویرر خبر	اختلاج پیش سر
اولدی دولته الشر	اختلاج جنب سر	صاغ وصولی خبر
اختلاج جبهه شر	صاغ عیش وصول خیر	اختلاج حاجب اول
دوستلق اولدی صاغ صول	اوسطی ایدر سه کر	صاغ ذوق وصول کدر
اختلاج اینسه ذنب	صاغی حزن صولی طرب	اختلاج ظهر عین
صاغده لوم وصولده زین	اختلاج بیت نور	صاغ رنج وصول سرور
اختلاج دنبال	صاغده مهر وصولده مال	اختلاج زبر چشم
صاغده مهر وصولده خشم	اختلاج رخدر ال	صاغده خبر صولده مال
اختلاج انفده راه	صاغده قهر وصولده جاه	اختلاج فوق لب
صاغده رزق صولده طرب	اختلاج کنج لب	صاغده حزن وصولده طرب
اختلاج زیر لب	صاغ وصولده بخشش هب	اختلاج ایلد ذقن
صاغده عیش وصولده حسن	اختلاج کوش ایدر	صاغده صولده خوش خبر
اختلاج حلق هنر	صاغده مال وصولده غم	اختلاج دوش ایدر
صاغده حزن وصولده کدر	اختلاج بازو ال	صاغده رزق صولده مال
اختلاج زند ایدر	صاغده صولده خوش خبر	اختلاج ساعدین
صاغده لغو صولده شین	اختلاج رسغ وید	صاغده مال وصولده کین
اختلاج ظهر کتف	صاغده حزن وصول شرف	اختلاج کفده آل
صاغ وصولده رزق ومال	اختلاج ابهام	صاغده حمل وصولده کام
دترديسه سبابه	صاغده صولده اسبابه	اختلاج وسطی هب
صاغده حزن وصول طرب	اختلاج بنصر هم	صاغده جاه وصولده غم
اختلاج خنصر ال	صولده خیر وصاغده مال	اختلاج صدر اولور
صاغ حزن وصول سرور	اختلاج ثدی هب	صاغده جاه وصول طرب
اختلاج بطنه تام	صاغده وصل صولده کام	اختلاج ناف اولور
صاغده حزن وصل سرور	اختلاج پهلو آل	صاغ رنج وصول مال
اختلاج تهیگاه	صولی رزق وصاغی جاه	اختلاج اویلغ اول
صاغ مهر وصول اوغول	اختلاج عانه بر	صاغ جماع وصول سفر
اختلاج خصیه هم	صاغده طفل وصولده غم	اختلاج مقعد ال
صولده راه وصاغده مال	اختلاج فخذ ایدر	صاغ عیش وصول سفر
اختلاج رکبه اولور	صاغده حزن وصول سرور	تحت رکبه قیلسه کر
صاغده راه وصول کدر	اختلاج ساقه راه	صاغده مال وصولده جاه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اختلاج وجه ساق	صاغنه راه وصلی ارزاق	اختلاج بطن ساق
صاغنه مال وصلی فراق	اختلاج کعب ایدر	صاغنه مهل وصلی سفر
اختلاج پشت پا	صاغنه حزن وصلی صفا	اختلاج کعبی آل
صاغنه مشی وصولنه مال	اختلاج ایدرسه کف	صاغنه مشی وصلی شرف
اختلاج ابهام	صاغنه مال وصولنه کام	اصبع ثانی ایدر
صاغنه صولنه خوشی خبر	اصبع وسطیدن آل	صاغنه وصولنه جدال
اصبع بنصر بولور	صاغنه جدل اصولی سرور	اصبع خنصرده قال
صاغ وصولی رزق ومال	مختلج اولسه اکر	بربرك ایله نظر
بونده قیل احکامی یاد	شبهه سز قیل اعتماد	کیم ظهور اوبنارنده دن
حقدر آنی دیرده ن	اکله اشاراتنی	بکله بشاراتنی

بیت هر نه کیم طوپار اشارتلدر خرم اولسون دل بشارتلدر

اما تشریح ونشریح وجانك وقوائد ومنافع قوا واعضانك تفصیل وتذییلی کثیر وطویل اولوب مطلوب جزیلمز اولاّ معرفت خدای جلیله بونجه تمثیل وتسهیلده بو اجمال جمیل ده نمی معینی قلیل اولغله بیان احوال علم بدن انسانی بی تطویل تقلیل کلام ایله تحصیل مرام وتعدیل نظام وتکمیل مقام اولنمشدر زیراکم احسن تقویم اوزره خلق اولنان لوبکی جهانی جامع بولنان حضرت انسانك بدن شریفنك هر عضو لطیفنده اولان دقایق صنایع خالق باری تعالی نظر حیرت وعبرتله سیر وتماشا قیلنوب تفکر وتذکر ایله تامّل وتخییل اولندقده فهم وادراکنده عقول وفحول عاجز وقاصر اولوب وصف وبیاننده مبهوت ومتحیر بولنمشدر سبحان من هو الخالق البارئ المصور البدیع الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم نعم المولی ونعم المعین فتبارك الله احسن الخالقین جل شانه وعم نواله

باب خامس

آدمی عالمه تطبیق وانفسی آفاقه توفیق ایدوب امثال اجزا ومعانی دو جهانی بو وجود انسانی بولوب بدننده اولان اعضا وقواسنك جمیع اشیایه انفرادا اوزره وجوه ایله مشابهتی وصحت بدننك حفظ وحراستی مواظبتی وموت طبیعیله روحك بدننك مفارقتنی فصول اربعه ایله تفصیل ایدر فصل اول بدن انسانك ازمنه وامکنه یه مشابهت ومماثلتی سکز نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول عالم آدم ایچون خلق اولندیغی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه حق تعالی کلی جهانی وانلرده اولان بالجمله انسان ایچون ایجاد وموجود ایلمشدر تاکیم عالمده اولان صنعتلره نظر قیلوب اشیاده بولنان حکمتلری بلسون وجمله نك امثالنی کندی وجودنده بولدقده معرفت نفسه ایروب آندن معرفة الله میسر اولسون زیراکم حق تعالی نظم کریمنده وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون بیورمشدر وحدیث قدسیده اعرف نفسك یا انسان تعرفنی امر بیله معرفت نفسی وسیله معرفت رب اولدیغی طیور مشدر بیونکم حق تعالی انسانی کندی معرفتیچون خلق ایدوب کندی معرفتنی موقوف معرفت نفس انسان ایتمشدر پس ابتداده انسان کندی نفسنی بلمك استعدادنی ویرمشدر تاکیم نفسی معرفتنی خالقی معرفتنه وصله بولسون نته کیم خبرده من عرف نفسه فقد عرف ربه وارد اولمشدر اکرچه مفتاح معرفت نفس بلنمشدر ومفتاح معرفت نفس معرفت عالم قیلنمشدر لکن حق تعالینك آفاق عالمده اولان بدایع صنعتی آثارنی بالجمله کوروب اسرارنه ایرمك وانفس آدمده بولنان کمال

قدری اطواری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تدریجی اطوارنی بالکلیه بلوب انوارنی کورمك وآندن مطلب اعلا اولان حضرت مولایه ایرمك
شغلی کثیر وا[illegible] سیر وستر مغلق بولنمشدر زیراکه انسانه ممکن ومیسر دکلدرکه رؤس جبال الصعود
ده قعر بحاره نزول ووردی ارضه دخول ایده وعالم سفلینك هر برینی کوره بیله وجمیع احوال واسرارینه
مطلع اوله وفوق سمایه عروج ایدوب مرکز افلاك ونجومك حقایق ودقایقنه تماشا ایده وعالم علوینك
احوال واسرارینه کرکی کبی واقف اوله وعالم ملکوت سمواته دخول ایدوب مرکز عالم ارواحك احوال و
اسرارینی کما هی عارف اولوب عقول ونفوس افلاکی مشاهده قیله وانك عالمك بو نجه کائناتی ابتداع
واختراعندن ماجزاء عالمی ذره ذره آنا فانا تقلیب وتربیه سندن افعالنی سیر وتماشا ایله اسما و
صفاتنه مطلع اولوب اندن ذاتنه یول بوله پس رؤف ورحیم اولان رب العالمین حضرتلری کمال افضلدن
وغایت عنایتندن باطن وظاهر عالمده علویات وسفلیات اشیادن هر برینی خلق ایتمشدر بو وجودانسانك
دخی ظاهر وباطننك همان اول اطوار وطرزی ایله احسن تقویم اوزره نمونه عالم خلق وتصویر ایلمشدر
ونته کیم عالمی کندی اجزاسیله کند ویه مطیع ومسخر ایلمشدر کذلك جسمی انسانی جمیع اعضاسیله روح پاکنه
مطیع ومنقاد ایلمشدر تاکیم بو انسان کندی وجودینه نظر قیلوب ترکیب اعضاسندن وترکیب قواسندن عالم
سفلیده وعالم علویده سهولت اوزره امثال وعلاماتن بولوب کندی وجودی نمونه عالم بلسون وکندی روحنك جسمنده
اولان انواع تصرف وتدبیراتندن حق تعالینك عالمده اولان تصرف وتأثیراتن بولسون وآندن افعال وصفاتنه
واقف اولوب ذات پاکنه محبت وعبادت قیلسون ومعرفت سعادتنه ایروب اهل عرفان اولسون نظم

علم ایها الانسان		انك مجموع الاکوان	
انت الحاوی الموجود		ماتری عندك موجود	والغائب عندك مشهود
بالبصیرة والعرفان		تعرفه حاضر فی الآن	
جسمك ظلمانی سفلی		روحك نورانی علوی	سرك ربانی مقوی
خازن حاجز للافنان		مغنی مطرد للحرمان	
افرح وانس بذاتك		واقرأ وافهم صفاتك	تهناء بجمع اشتاتك
قلبك بیت الرحمان		عالی واسع بالنبیان	
اعرف قدرك یا عارف		تحتی تدق لطائف	ینبع منك المعارف
تلبس تاجا فی الاکوان		تذکر حیا فی الازمان	
اثبت واسکن یا حائر		انت قطب الدوائر	منك تشرق بصائر
منها تعلم یا انسان		انك حضرت الانسان	

نوع ثانی

عالم انسانی عالم کبیره تطبیق وبعض اعضاسنی اصله توفیق ایتمه نك طریقنی بلدرر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه بدن انسان عالم اصغر وروحی عالم کبیردر زیراکه هر نه کیم عالمده خلق
اولنمشدر جمله نك مثالی وجود انسانده بلنمشدر پس جسم وجان آدم نسخه جمله عالمدرکه ایکی عالم تمامیله
آدمده موجود ومعین بلنمشدر مثلا جمیع جمادات محسوسه مثال اعضای انساندر وجمله حیواناتی
مثال اخلاق انساندر وفصول اربعه مثال اسنان انساندر وعلوم وصنایعه مثال حواس وقوای انساندر وعالم
برزخ مثال افکار وخواطر انساندر وعالم ملکوت مثال دل وجان انساندر وبو تمثیلات وتشبیهاتك تفصیلی بیان ایدر
بو کتابه نکل کبیوزکتابه صغر انجق عارفك قلبنه صغار بز بو مقامده هماکه نشندن ذره ودریادن قطره
بیان ایدرز تاکیم بو انسان عالم اکبر اولدیغی عیان اولوب معرفت نفسه برهان اوله وانکله معرفت بزدان اهلینه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آسماناوله اما نسخهٔ عالم اولان انسانك بدنی شریفی آسمان زمینه مشابه سنلر دركه بو جهانده ماه وسال مشابه سنلری دركه زمانده وبلد مشابه سنلری دركه مكانده اما بدن انسانك ارضه بر مشابهتی بودركه ارضده جبال اولدیغی كبی بدنده هم عظام اولور وارضده اشجار ونبات اولدیغی كبی بدنده هم شعر راس واعضا اولور وبر مشابهتی بودركه ارضده اقاليم وار ایسه بدنده اعضا واردر وارضده زلزله وار ایسه بدنده ارتعاد وعطسه واردر وارضده اوریه سنده انهار جاریه وار ایسه عروق بدنده دماء جاریه واردر وارضده ینابیع سیاه مختلفة الطعم وار ایسه بدنده هم ینبوع اذن مح وینبوع دیده شور وینبوع انف ناخوش وینبوع طعم حلو دركه بويله ینابیع واردر اما وسخ اذن مر اولدیغنده حكمت بودركه انسان اویقوده ایكن اذننه حشرات ارضدن دخول مراد ایلدكده مرارة اذندن آنك حسنه واصل اولوب رجوع ایلمسی اولنامك اذننه دخول ایله آنی هلاك ایتمسون واما آب دیده اول جهتدن شور دركه مقله سی شحم ندر وشحم ایسه بی نمك فساده كیدندر پس آب چشمهٔ دیده شور اولمشدر تا كیم مقله سی تازه قالوب همیشه چشمك روشن اولسون واما مخاط انف انكچون ناخوش شدكه انده اولان اشمام وروایح طیبه دن معطر اولوب لذت آلسون زیراكه اشیا اضدادیله بلنور بولنمشدر واما ریق فم انكچون خوش شدركه لسانده اولان قوت ذائقه دائما الذتده بولنسون وبدن انسانده بولنان حكمت الهيه بلا نهايه بلنمشدر بو مقامده انجق ایكی عالمی بری برینه تطبیق وتوفیقه اهتمام اولنمشدر تا كيم عالم خارجده بولنان اشیاء عالم انسانده بولنان اشیایه نمونه بولنمشدر نظم

نسخهٔ نامهٔ الهی كه تویی	وی اینهٔ جمال شاهی كه تویی
بیرون زتو نیست هرچه عالم هست	از خود بطلب هر آن چه خواهی كه تویی

نوع ثالث

عالم انسانك عالم افلاكه مشابهتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل عرفان دیمشلردركه بدن انسانك سمواته بر مشابهتی بودركه سما زات البروجدك اون ایكی برجی اولدیغی كبی بدنك هم ظاهرده باطنه اون ایكی طریقی واردركه اذنین وعینین وست وسبیلین در وبر مشابهتی دخی بودركه افلاك سبعهٔ سیاره اولدیغی كبی درون بدنده هم یدی اعضاء نفس واردركه ریه قمره ودماغ عطارده وبوكرك زهره وبورك شمسه ومراره مریخه وكبد مشتری یه وطحال زحله مشابه بولنمشدر وسماده ثوابت كثیره اولدیغی كبی بدنده هم اعضا كثیره واردر وفلكده یكرمی سكز منازل مشهوره اولدیغی كبی بدنده هم یكرمی سكز حواس وقوای مذكوره واردر وفلكده اوچیوز التمش درجات اولدیغی كبی بدنده هم بیان اولنان اوچیوز التمش قلن طمرلری واردر وافلاك كلیه وجزئیه نك وكواكب وثوابت وسیاره نك منوال مذكور اوزره انواع حركات طبیعیه وقسریه لری اولدیغی كبی بدنك هم طور مزبور اوزره اصناف حركات اختیاریه واضطراریه سی واردر وفلك عناصر اربعه یی محیط اولدیغی كبی بدنده دخی اخلاط اربعه یی محیط اولمشدركه صفرا نار كبی یابس حاردر ودم هوا كبی حار ورطبدر وبلغم آب كبی رطب وبارددر وسودا تراب كبی بارد ویابسدر وبو عناصردن موالید ثلاثه متولد اولدیغی كبی بدنده هم اخلاط اربعه دن اعضا تولد ایتمشدر اما نهار مثال انسانك سروریدر ولیله مثال آنك حزینلكدر وصحوه مثال انبساطیدر وغیمه مثال انقباضیدر ورعد مثال آنك صوتیدر وبرق مثال آنك ضحكیدر ومطر مثال آنك بكاسیدر ورياح مثال آنك انفاسیدر ولون وقوس مثال آنك كلامیدر وقوس قزح مثال ابروی كمانیدر وهلاله مثال قولاغیدر وبدر مثال وجه مدوریدر وظلمه لیله مثال شعر اسیدر ونور صبح صادق مثال آنك جبهه سیدر وعالم ظاهرده بو عالم انسانك بو بیان اولنان مشابهتلرندن غیری مشابهتی چوقدر لكن عارفه اشارت كفایت ایتمكله تطویله حاجت یوقدر نظم

اسمانهاست در ولایت جان	كار فرمای اسمان جهان

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

دردهء روح پست ولا هاست ٭ كوههاى بلند ودرياهاست ٭

نوع رابع

بدن انسانك زمان ومكانه اعنى ماه وسال وشهرستانه وآنده روحك سلطانه تشبيه وتمثيلاتن بيلدررای عزيز معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه بدن انسانك ماه وساله برمشابهتى بودركه برسنه ده فصول اربعه اولديغى كبى بدنده هم اخلاط اربعه واردركه بلغم فصل ربيع كبى رطب وبارددر وصفرا فصل صيف كبى حار ويابسدر ودم فصل خريف كبى حار ورطبدر وسودا فصل شتا كبى يابس وبارددر وبر مشابهتى دخى بودركه فصل ربيعه موافق سن صباوتدر وفصل صيفه مماثل سن شبابدر وفصل خريفه سن كهولتدر وفصل شتايه سن شيخوختدر وبر مشابهتى دخى بودركه برسنه ده اون ايكى شهر اولديغى كبى بدنده هم اون ايكى منافذ مرقومه واردر وبر هفته ده يدى كون اولديغى كبى بدنده هم يدى عضو زبور واردر وبرسنه اوچيوز التمش كون اولديغى كبى بدنده هم اولقدر عروق دم واردر واما بدنك شهرستانه مشابهتى بودركه برشهرده برپادشاه اولور بعده وزيرى بعده شحنه سى وبعده جزيه دارى اولور وپادشاهك باركاهى ومملكتى واسبى ورعاياسى وخزينه دارى وپاسبانلرى والجيلرى وشاطرلرى وجاسوسى وحكيمى اولور وشهرايچنده اهل صنايع اولور مثلا معمار وبنا ونجار وطحان وخباز وطبيب وقصاب وذركر وكناس اولديغى كبى بدن انسانده هم بوجمله نك امثالى واردركه روح انسانى پادشاه عالمدر وعقل نظرى وزير اعظمدر وقوت غضبيه شهربارادر وقوت شهوانيه اكا جزيه داردر وبو پادشاهك تختگاهى يوركى سويداسيدر ومملكتى جسم هويدادر واسبى نفس حيوانيه در ورعاياسى اعضاء بدنيه در وخزينه دارى قوت ماسكه در وپاسبانلرى دوديده در والجيلرى اذنيندر وشاطرلرى يديندر وجاسوسى قوت شامه در وحكيمى قوت ذائقه در وبدنده هم اهل صنايع واردركه معمار عقل عمليدر وبنا طبيعتدر ونجار قوت جاذبه در وطحان اسناندر وخباز قوت هاضمه در وطبيب قوت مميزه در وقصاب قوت مصوره در وذركر قوت منميه دركه بدن شهرينى نشو ونما ويروب غنى ايدر وكناس قوت دافعه دركه بدن شهرندن قاذورات فضلاتى دفع واخراج ايدر وشهرستانك سائر اهل صنايع امثالى بدن قواى سائره سيدر پس بو بيانات عيان اولدى بودركه روح انسانى سلطان شهرستان وجود وارض وبدنده خليفهء حضرت حق ودود اولمشدر نظم

سيد عالمدر آدم غيرى سوداى كس ٭	زاهدك وهمى اراقدر كرچه سوق ايلر فرس ٭
دلده دلدارك مثالى محمل ايچره يار در ٭	بو سعيدن خبير اولماز فغان ايلر جرس ٭

نوع خامس

انسانك قلبنده بولنان اخلاق ذميمه نك صور حيواناته مشابهتى وواقعات رؤيالرك تعبيراتن حروف هجا ايله بيلدررای عزيز معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه عالمده خلق اولنان انواع حيواناتك اشكال وصورتلرينك اشباه امثالى نفس انسانده هم واردركه اخلاق ذميمهء بهيميه سيدر مثلا صورت كبر قپلانه مشابهدر وصورت تسلط اسده مماثلدر وصورت حسد زئبه مشاكلدر نته كيم حضرت يعقوب عليه السلام كنعانى اولادينك حضرت يوسف عليه السلامه اولان حسدلرندن افتراق وقعه سنندن مقدمجه واقعه سنده بر زئب صورتنده يوسف عليه السلامك اوزرينه حمله ايله هجوم ايدركورمشدى انكچون اولادينه اكا ارسله معنادن ديكن اخاف ان ياكله الذئب ديمسيله تعلل بيورمشدى پس كوكلده غضب كلبدر وصورت حيله ثعلبدر وصورت غفلت ارنبدر وصورت شهوت فرجيه خردر ودبرية خوكدر وصورت شهوت بطنيه غنمدر وصورت شهوت كثرت اكل بقردر وصورت طمع نملهدر وصورت بخل فاره در وصورت كين جمل ابيضدر وصورت وجد جمل احمردر وصورت عداوت حيه در وصورت ايذا عقربدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وصورت وسوسه زنبور اصفردر • وصور اخلاق سائره اشكال حيوانات سائره يه مشابهدر •
حتى اخلاق ذميمه دن برينه غالب اولان كوكل واقعه ده كندولي اول صورتده اولان حيوانه دخی غالب
كوررر • مثلا غالب شهوت فرجيه اولان كمسه واقعه سنده بيله راكب حمار اولور • واكر مغلوب ايسه
كندولي زير خرده بولور • واخلاق سائره دخی بوكا قياس ايله معلوم اولور • چونكه انسان برزخ جامع و مظهر
كاملدر • پس جميع صور حيوانات واشكال كائنات آنك ظاهر و باطننده صورت بولوب تشكل قيلمشدر •
واقتضا سنجه ظهوره كلمشدر • وتهذيب اخلاق ايدن كوكل آيينه مثالی صافی اولوب جمالی كندنده بولمشدر •
يا مثال الله ويا تعبير ايله بلمشدر • وغامض اولانلری يا بو منظومه ايله واضح اولمشدر • نظم

چون نجار غدادماغ كلور • اولحواس برحنه حائل اولور • روح حيوانی اول زماننه ايدر •
ظاهر جسمی قوردرونه كيدر • پس حواس بردن معطل اولور • حالت نوم جسم انكله بولور •
چون دماغك حواس قلبه ايدر • قلبه اودم اندرون روحه دوشر • قلبه الهام اولور اشارتلر •
آصلدن قلبه آلور بشارتلر • بی وسائط بلورسه نافعه در • عيني واقع اولور كه واقعه در •
قلبه كر واسطه ايله اولسه خبير • كورديكی وشنك اولنور تعبير • پس كلور قلبه كورديكی رؤيا •
يا اشارت ويا بشارت اكا • عربی اسمی اوّلی آلنور • نه ايسه اول حروف ايله بلنور •
الف واللغه اشارت اولور • رفعتقدرينه بشارت اولور • با ايسه جسم وجانه راحتدر •
تا ايسه اولحصوله حاجتدر • ثا ايسه دشمن اوزره نصرتدر • جيم ايسه فرصت وغنيمتدر •
حا ايسه عزت وسعادتدر • خا ايسه هرمراده وصلتدر • دال ايسه زحمت ومشقتدر •
ذال ايسه مال وملك ودولتدر • را دخی دولته دلالت ايدر • زا ايسه اعتقاد قلبی يدر •
سين ايسه اولغه علامتدر • شين ايسه فعلنه ندامتدر • صاد كلام المغه بشارتدر •
ضاد مال بولغه اشارتدر • طا ايسه دشمن هلاكه اولور جق • ظا ايسه قلبی حزن ايله طولور جق •
عين ايله دلله بولنشويشی • غين ايسه ظلم نفس اولور ايشی • فا ايسه رتبه سی اولور عالی •
قاف ايسه بوله دولت وملی • كاف ايسه غائبی كلور خرم • لام ايسه اول امين اولور خوخرم •
ميم اولورسه مرادنی اله جق • نون ايسه خاطری ملول اولور جق • واو ايسه ايشلری اولور آسان •
ها ايسه حزن ايله اولور كريان • يا ايسه طاعته موفق اولور • هب بو تعبيرلر محقق اولور •

نوع سادس

افاق وانفسك يكديگرينه تطبيقی اولنديغی وشكل عالم انسان هيئت عالم كبيرك عكسی قيلنديغی ودو عالم
دل آدمده تماما بولنديغی بلدررر ای عزيز معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه هر جهتدن •
افاقه انفس موافق ومطابق بولنمشدر زيراكه جمله عالمك بعض اجزاسی ظاهر وبعضيسی باطن قيلمشدر •
اما ظاهری افلاك تسعه وعناصر اربعه ومواليد ثلاثه در • واما باطنی عقول عشره ونفوس تسعه
مرقومه در • وانسانك دخی ظاهری وباطنی واردركه ظاهری جميع اعضای بدندر وباطنی حواس
عشره مزبوره دركه جميع اشيايی ادراك ايدندر • پس وجود انسان كتاب جهاندن برمجموعه قيلنمشدركه
جمله عالمده هرنه بولنمشسه بر آدمده هم بولنمشدر • وبو صورت انسان بركوچك عالمدركه بيوك
عالمده بولنان افلاك وعناصرك امثالی آنده هم بولنمشدر • نته كيم مرات ايله بيان اولنمشدر • لكن بو
كوچك عالم بيوك عالمك هيئتی عكسنجه بلنمشدر • زيراكه عالم كبيرك قشر ظاهری محيط محدد
بولنان فلك اطلسدركه لسان اهل شرع ايله عرش اعظمدر • وآنك باطننده فلك بروجدركه اول
كرسيدن عبارتدر • وآنك دروننده فلك زحلدر • وآنك داخلنده فلك مشتريدر • وآنك ايچنده فلك

ريحود

مریخدر و آنك تحتنده فلك شمسدر و آنك زیرنده فلك زهره‌در و آنك آلتنده فلك عطارددر و آنك ایچری
فلك قمردر و آنك باطننده كرهٔ ناردر و آنك داخلنده كرهٔ هوادر و آنك دروننده كرهٔ ناردر و آنك ایچنده
عالمك لبّ باطنی اولان كرهٔ خاكدر كه عالم كبیرك هیئت و شكلی بویله‌در اما عالم انسانك هیئت و شكلی
آنك عكسیدر زیراكه بونك قشر محیطی خاكدر كه بو جلد بدندر و آنك باطننده آب‌در كه دمدر و آنك
داخلنده هوادر كه بخار جانیدر و آنك درونده ناردر كه بو دركه روح حیوانیدر و آنك ایچنده سموات سبعه كبی
قلبك اطوار سبعه‌سیدر و درون دلده روح انسانیدر كه آنك ظاهری كرسی و باطنی عرش رحماندر زیراكه
قلب اهل عرفان بیت حضرت یزداندر نته كیم حق تعالی ما وسعنی ارضی و لا سمائی و وسعنی قلب المؤمن
التقی النقی الورع بیورمشدر بو روح انسانی عالم اكبر اولدیغی طپورمشدر پس حضرت انسان معناً
عالم اكبردر كرچه صورتده عالم اصغردر و روح ایله باپای عالمدر كرچه بدن ایله مولود آدمدر و حصول ایله
جملەدن مقدمدر كرچه ظهور ایله جملەدن مؤخردر مثلا عالم كبیر اجزاسیله بر شجردر كه عالم انسان آنك وجودی
كلمش ثمره‌سیدر پس عالمك علت غائیه‌سی بو نوبتشدر نته كیم اصل شجر نوات ثمردر كذلك اصل جهان بو روح
انساندر و نته كیم نتیجهٔ شجر ظاهر ثمره‌در كذلك نتیجهٔ عالم بدن آدمدر و نته كیم هر ثمرك نواتنده
كندی شجره‌سی اجمالا موجوددر كذلك بو روح انسانده جمیع كائنات اجمال اوزره موجود و مشهوددر و نته كیم
وجه ثمره نهایت كمال اغصاندر كذلك وجود انسان نهایت امتزاج اركاندر و نته كیم اجزاء ثمره
جمیع اجزاء شجردن عبور ایدوب رأسنده ظهور ایتمشدر كذلك اجزاء وجود انسان جمیع اجزاء جهانك
اعالیسندن مرور و اسافلندن عبور ایدوب هر جزؤندن بر منفعت و بر مضرت و بر خاصیت آلوب جمله‌یی جامع
ظهور ایتمشدر و فیض الهی قبولنه مستعد اولوب بو مرتبه ایله مخلوقات سائره بیننده تفرد قیلوب بوجه تكریم
و تفضیل و احسن تقویم ایله بو رفعته یتمشدر **بیت** چار عنصردن مركب نفس واحددر جهان هست كرك
ادم خیال ایله كرك عالم خیال **بیت** ایكی كورمك شاشلقدر غیری بلمك عین جهل عالی همم آدمی بر
كندی نفسن بولدی اهل چونكه اصل و مبدأ جهان بو روح انسان بولنمشدر پس معاد و مرجع جهان
بنده بو روح روان قیلنمشدر زیراكه بو روح انسانی فیض عشق الهی بولنمشدر حال بو كیم عشق الهی عقل
كل و روح اضافیدر و عقل كل ایسه جمله اجزاء جهانه محیط و واقفدر و هر آن جمیع اموری مدبر و كافیدر
ایمدی نفسنی بو یله مشاهده ایدن عارف مولاسنی بلمشدر و جهانه جان اولوب حیات ابدیه بولمشدر
و عالم كبیری كوكلنده كوروب عالم اكبر اولمشدر نته كیم بر عارف بالله بو معنایی ادا قیلمشدر **نظم**
دواؤك فیك وما تشعر و داؤك منك وما تبصر و تزعم انك جرم صغیر و فیك انطوی العالم الاكبر

نوع سابع

انسانك باطن و ظاهری جهانك باطن و ظاهرینه مطابق اولدیغی حكیمانه بلدرر ای عزیز معلوم
اولسون كه اهل حكمت دیمشلردر كه انسانه ابتدا كندی نفسنی بلمك لازمدر كه باطن و ظاهری نه حقیقت
و خلقتده نه خصیصه ملازمدر تاكیم بو صنعتدن صانعی بلوب آنك اسما و افعالی تجلی و تسلیلرن
باطن و ظاهر عالمده بوله و نفسندن ربیسنه كوكلی بولندن رجوع ایله روانه اوله و اكا حقایق
اشیا و دقایق معنا عیان اوله و حضور انس ایله ابدا قاله زیراكه انسان صورتده بر كوچك عالمدر كه
اندن خارج بولنان بیوك عالمدر چونكه بیوك عالمده هر نه وار ایسه آنك مثالی بو كوچك عالمده هم بولنمشدر
پس نته كیم عالم كبیرك بحار اربعه‌سی بلنمشدر كذلك عالم انسانك دخی بحار اربعه‌سی بولنوب اكا تطبیق
اولنمشدر اما عالم كبیرك بحار اربعه‌سی حب كنج پنهان و جوهر اول و عالم ملكوت و عالم ملكدر و اما
عالم انسانك بحار اربعه‌سی صلب پدرده منی و رحم مادرده نطفه و روح باطن و بدن ظاهردر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

چونکه حق تعالی محبت ازلیه سیله کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف بیورمشدر اعنی کندی محبتنی مایهٔ خلقت عالم اولدیغنی طیورمشدر پس اول محبت الهیه عالم کبیرک اولکی بحری اولمشدر اولدریا حرکت قیلمشدر آنک فیضندن جوهر اول وجوده کلمشدر واول عالم کبیرک ایکنجی بحری اولمشدر واول جوهرک باطنی وظاهری واردرکه باطننده افلاک وعناصرک حیاتی حاصل اولمشدر واول عالم ملکوتدرکه عالم کبیرک اوچنجی بحری اولمشدر واول جوهرک ظاهرندن افلاک وعناصر اولا اجسام بسیطه وجوده کلمشدر واول عالم ملکدرکه عالم کبیرک دوردنجی بحری اولمشدر وآنک بحار اربعه‌سی بونکله نهایت بولمشدر اما افلاک سبعهٔ سیارهٔ آباء علویه وعناصر طبایع اربعه امهات سفلیه دینلمشدر وبو آبا وامهات ابدا حرکت قیلمه دوروب بونلردن موالید ثلاثه وجوده کلمه‌در نتکیم حق تعالی ن والقلم وما یسطرون بیورمشدر اعنی نون محبت کبریدر وقلم جوهر اول وما یسطرون مفردات عالم ملک ومجردات عالم ملکوت اولدیغنی طیورمشدر ومفردات ایله مجردات انا فانا کتابت واولکه ابندن اجسام مرکبه وجوده کلمکده در بونلر کلمات الهیه امثالی حکمتله نظام بولمشدر وبو کلمات الهیه بی نهایه اولدیغنی حق تعالی نزه لطفیله طیورمشدر نتکیم قرآنده ما نفدت کلمات الله بیورمشدر

نظم ای اینجه بر دوردایه بو چار عناصر کیم اکا نه اول اوله معلوم نه آخر

کاه اولیلر عالم تفریدده سیران کاهی اوله‌لر عالم ترکیبده سائر

تفریدده چاره اوله وناچار اوله دوری ترکیبه کلنجه سه موالید اوله ظاهر

بو جمله مظاهرده اوله معتبر انسان انسانک اوله جمله طفیلیسی مظاهر

اما عالم انسانک مایهٔ خلقتی صلب پدرده اولان منی درکه اول آنک اولکی بحری بولنمشدر وآنک جوهر اولی رحم مادرده بولنان نطفه درکه اول آنک ایکنجی بحری بلنمشدر ونطفه‌نک باطنی وظاهری واردرکه عالم ملکوت ملکه تطبیق اولنمشدر واما باطن نطفه‌ده جنینک حواس وقواسی حاصل اولمشدرکه آنک اوچنجی بحری قیلمشدر واما ظاهرندن مولودک اجزا واعضاسی وجوده کلمشدرکه آنک دوردنجی بحری اعتبار اولنمشدر وعالم انسانک دخی بحار اربعه‌سی بونکله نهایت بولمشدر زیرا که منی صلب پدرده پنهان ایکن محض محبتدن ایکی ایندی حرکت اظهورده کلوب رحم مادرده جوهر اول اولمشدرکه ظاهر وباطنی جسم وجان مولود اولوب عالم انسان وجوده کلمشدر وعالم کبیر او عالم انسان اخادم وطفیلی اولمشدر

نظم

نه در حکایت لیلی که طولدی عرصهٔ خاک	نه ایدی حالت مجنون مست دلق چاک
شراب عشق ایدی نوش ایدی حسن لیلینی	زهی شراب صفا زهی پیالهٔ پاک
جمال وعشق وخدادن بولور بو موجودات	الهی انت الهی ولا اله سواک
جهان مظاهر صنع وصفات بولادر	بو سیر ذوقنی ایدر جان عارف چالاک
ولیکن مظهر انسان که خاص مظهر اودر	قیاس اولنماز اکا غیری مظهر ایت حاشاک
فلک ملکده بوغ انسان مثالی بر جوهر	هزار بار آده دم آنی بولمشم دراک
کمال علت غائیهٔ نوع انساندر	دلیلی حقا ایدرسی طلبا وقی لولاک

نوع ثامن

عالم انسانک عالم آخرته وجوه ایله مشابهتنی ومشاکلتنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه رموز انبیانک بر مناسبتی یعنی عالم انسانک عالم بقایه بر مشابهتی بوددرکه مبدأ دخول عالم بقا اولان موته مثال عالم انسانده هضم اول غدادر وفنای بدنه مثال هضم ثانیدر وایکنجی نشویه مثال هضم ثالثدرکه دم خالص وجود بولوب وحشر اجساده مثال هضم رابعدرکه منی حاصل اولور ومحشره مثال صلب پدردرکه منی آنده جمع اولور وحساب وکتاب ومیزانه مثال جوهر نطفه‌ده حاصل اولان تاثیرات واوضاع فلکدر وصراطه مثال طریق مثانهٔ پدر دورنجیه مثال

بصفدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بضعه‌در • وکوثره مثال نطفهٔ ماده‌در • وجنته مثال رحمدرکه آنده انواع نعمت اولاحواسقع الیه حیات جان بولور • ولقاء مولایه آنده مشتولدا ولمقدرکه حسن وجمالی انسانی کورونجه دیدار یاره حیران اولور • وبرمشابهتی هم بودرکه موته مثال نومدر • وشیطانه مثال واهمه‌در • وبرزخه مثال رؤیادر • وملکوته مثال واقعه‌در • ولحده مثال درون سینه‌در • ومنکر ونکیره مثال تکبیر واختیاردر • وظلمت قبره مثال حجاب غفلتدر • وعذاب قبره مثال نفسی جهالتدر • ونور قبره مثال حضور دلدر • ونعمت قبره مثال معرفت نفسدر • واسرافیله مثال عشق الهیدر • وصوره مثال خلق انساندر • ومحشره مثال حس مشترکدر • ودفتر اعماله مثال قوت حافظه‌در • ومیزانه مثال عقل مثالیدر • وصراطه مثال قوت متفکره‌در • وجهنمه مثال سجین طبیعتدر • وزبانیه‌ره مثال اخلاق ذمیمه‌در • وعذاب الیمه مثال شرك وهوادر • وشغل ماسوادر واعتراض وشکوادر • زیراکه هب ایدن ایلین برمولادر • وحوض کوثره مثال شراب محبتدر • وجنت اعلا مثال قلب عارفدر • وحور وغلمانه مثال اخلاق حمیده‌در • وانهار اربعه‌یه مثال آب علم وشیر حلم • وعسل رضا ونعیم عشقدر • ونعیم خلده مثال کثرتده وحدتی بولمقدرکه خلوت در انجمندر بیت
نعیم خلد حلالست برکسی صلبت • کدست ولب به نعیم جهان بنالاید • ونعمای مولایه مثال فقر حقیقی‌یی بولوب فانی اولمقدر • وسدره‌یه مثال رأس وجه انساندر • وشجر طوبایه مثال شعر رأس انساندر • وطوبای زیبایه مثال دخی اعضای بدن موزوندر • زیراکه یدین ورجلین واصابع اعضاسی نکوندر • ولوح محفوظه مثال قوت حافظه‌در • وقلم اعلایه مثال قوت خیالدر • وکرسی وسبعه مثال جمیع دماغدر • وآنده اولان برده وکوکده بولنان ملائکه‌یه مثال حواس وقوای بدندر • وعرش عظیمه مثال سر انسان کاملدرکه اول حقه واصلدر • بیت تخت دل معمور شد از هوی
بروی الرحمن علی العرش استوی • وحق تعالی‌نك مثال اولمازکه روح انسانی مثال اوله • نته‌کیم قرآنده لیس کمثله شیء بیورمشدر • ولله المثل الاعلی دخی بیورمشدر • نظم

ای کوکل سنده دراول قاف قناعت سنده • سنده در عقل وادب نطق وبلاغت سنده •
سنده در عشق ایله جان حسن وملاحت سنده • سنده در بخت علا نجم سعادت سنده •
سنده در علم لدن رمز بشارت سنده • سنده در سر خدا بار امانت سنده •
سنده در کنج نهان عین کرامت سنده • سنده در کان کرم ذات هدایت سنده •
سنده در خمر ازل سکر وفراغت سنده • وار ایکن طالبی اوزك بو نیجه فراست سنده •
سنده در نور خدا لطف وعنایت سنده • حاصلی سنده در اول غایت غایت سنده •
سنده در دورلو هنر دورلو مهارت سنده • سنده در ضبط ایله ربط امر اطاعت سنده •
سنده در خلق جهان جمله عمارت سنده • سنده در بحر الهی بر جلو ولایت سنده •
بو جهان وارلغی خوش بولدی نهایت سنده • وارلغك عشقده کثرت ایله فراغت سنده •
سنده در دوزخ سوزان دخی جنت سنده • سنده در ایکی جهان ملکی تمامت سنده •
غافل اولمه کوزك آچ عالم کبری سن سن • سنده در لوح وقلم عرش معلی سن سن •

فصل ثانی

انسان کندی وجودنده خالقنك وجودنی وکندی صفاتنده صانعنك صفتنی وکندی بدنی عالمنده بولنان تصرفلرنده رب العالمین حضرتلرینك بوك عالمده اولان تصرفاتنی وکندی نفسنی تنزیهنده حق تعالی‌نك تنزیه ذاتنی فهم وادراك ایتمك تمثیل وتشبیهاتنی وانسان کاملك علامتنی التی نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول انسان کندی وجودنده خالقنك وجودنی ادراك طریقنی بیلدرر ای عزیز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

معلوم اولسون کم اهل عرفان دیمشلردر کم انسان کندی وجودینه دقت نظر ایله خالقنک وجودینی بلوب
عارف بالله اولور زیرا که هر کیمسه تفکر قیلسه که بو وجودنک خبر و اثری یوغیکن حالا کندی وجودی کوروب
بلسه و کندی خلقتنه دقت ایله ناظر اولسه اول تیقن ایدر که بوندن مقدم ایکی قطره ماء منی ایدی نه لحمی
وار ایدی ونه شحمی نه عظمی وار ایدی ونه عرقی ونه قانی وار ایدی ونه جانی نه عقلی وار ایدی ونه اذعانی
آنجق صنع الهی ایله صکره دن عجایب ظاهره و غرایب باطنه وجوده کلوب نیجه اعضای هنرمند
و اخلاق دلپسند ایله مزین و بهره مند اولمشدر چونکه انسان بو منوال اوزره کورلتی ادراک ایدر محقق بلور که
بر خالقی واردر که جمله ذرات جهانه متصرف و جمله سنه مؤثر و فاعلدر و جمیع اشیانک ظاهر و باطننه علمی
محیط و شاملدر و هر جسمک هر عضونده و هر جزؤنده و هر دمده قدرتی و حکمتی و رحمتی و سائر و جاری
و کاملدر و انسان هر نه قدر کندی بدنی خلقتنک تکمیلنه و اعضاسی منافعنک تفصیلنه دقت ایله نظر
ایدرسه خالقنک معرفتی و صانعنه محبتی اول قدر ازدیاد بولور و بلور که وجود انسانده موجود
و معهود و معدود اولان اعضا و حواس و قوتلر و علوم و فنون و صنعتلر بالجمله حضرت صانع حکیمک
و رؤف رحیمک بو نوع انسانه محض لطفندن و عین عنایتندندر و عموم رأفتندن و کمال رحمتندندر
نته کیم کلام قدیمنده ان الله بالناس لرؤف رحیم بیورمشدر و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم ان الله ارأف بعبده و اشفق علیه من الوالدة البرة بولدها الرضیع بیورروب حق تعالی نک
رب العالمین و ارحم الراحمین اولدیغنی تطبیق ایتمشدر پس هر جه معهود او ذره معرفته جوق معرفت
وجود حق و دود حضرتلرینک مفتاح و مرآتی اولمغه قابلدر اللهم ارزقنا
معرفة وجودنا من عین جودک بشهود فضلک یا ودود

نظم

وجود جود الهی حیات بخشی کریم	نفس عطیهٔ رحمت کلام فضل قدیم
بدن بنای خدا روح نفخهٔ تکریم	قوا ودیعهٔ قدرت حواس صنع حکیم
بو کارخانه ده بلسم بنم نم وار	
بو کارخانه ده بر بشقه کار و یارم یوق	نه وار ایسه جمله انکدر بر اوزکه وارم یوق
جهانه کلدیکم کتمکده اختیارم یوق	بنم بنم دیه جک آلتی بر مدارم یوق
بو کارخانه ده بلسم بنم نه وار	
عدمده ایناکی بنی قدرتی برآورده	غدامی ایلدی آماده رحم مادرده
نوال ظاهر و باطنله ایتدی پرورده	بنمله جکلدی ظهور جماله پرده
بو کارخانه ده بلسم بنم نم وار	

نوع ثانی

صفات روح انسانک صفات حضرت رحمانه من وجه مشابهتندن و وحدت ذات پاکنی ادراکک
طریقن بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل عرفان دیمشلردر که اعضای بدن انسان اجزای عالم اجسامه
من وجه مشابه اولدیغی کبی صفات روح انسان دخی صفات ثبوتیهٔ رحمانیه و اسمای حسناسنه جزوی
مشابه بولنمشدر نته کیم حضرت رب العالمین حی و علیم و سمیع و بصیر و متکلم و قادر و مرید
و متصرفدر کذلک روح انسان حیات و علم و سمع و بصر و کلام و قدرت و ارادت و تصرف
صفاتیله متصفدر لکن روح انسان آلات اعضادر و صفات مولا ایسه آلات اشیایه محتاج اولمقدن مبرادر
ونته کیم حق تعالی رحمن و رحیمدر که اسمای حسناسیله متصف و رشید و مصوردر کذلک روح انسان اسمای
حسنی ایله متصف اوله بیلور لکن آلات اعضایه محتاج اولور و نته کیم مراد الله اولمدقجه فلکلر

حرکت قیلمز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حركت قيلمز و بعضيله حكمتلر ظهوره كلمز كذلك روح انسانك مرادى اولمدقجه لسان سويلمز و قولاقدن كلمز
وكوز نظر ايتمز و ال اوزنمز و اياق كتمز و اعضا كالنه يتمز پس روح انسانك بدنده متصرف اولمسى حق
تعالى عالمده متصرف اولمسى مثاليدر ونته كيم بقاى عالم حق تعالى ايله قائمدر كذلك بدن آدم روح ايله
قائمدر ونته كيم اجزاء عالمه نظر ايله افلاك و عناصر و مواليدك اشكال و احوال و الواننده كثرت بى نهايه
كورينور حال بوكيم وحدانيت ذات پاكه اعتبار ايله جملهسى بر حكيمك تحت قدرت و حكم تصرفنده مظاهر
افعال و صفات و اسمادر كذلك اجزاء جسمه نظر اولنسه عظام و اعصاب و عروق و انلرك اشكال و احوال
و الوانده وافر كثرت كورينور حال بوكيم جملهسى بر روح پاكك تحت حكمنده اعضا و حواس و قوادر
پس بو صورتده معنى هويدادر اكر هدايت ايريشوب بو معنايه واقف اولورسن كثرت صفاتده جنك
وحدت ذاتى بولورسن و حضرت ابراهيم عليه السلام كبى ملكوت سموات و ارضى دلده بصيرت ايله كورر سن
زيراكه معرفت نفس و معرفت ربانى عالم دلده حاصلدر و معرفت نفسله ايرن معرفت واصلدر
نته كيم من عرف نفسه فقد عرف ربه رمزى بو معنايه شاملدر زيراكه روح انسان مرآت تجلادر
آنكله كوكل محل تجلادر اكر سنك كدورت بدندن كيجوب صفاى قلبى بولورسن نور عشق
ايله طولوب عالم وحدته كلورسن و آشناى حق اولوب انكله قالورسن نظم

وحدت عشقى طلب قيل ما و مندن ايت فرار
بر عدد دركيم مراتبدن اولوردر صد هزار

بحر عشقك بحر قمواز و لجه ريكرنك ليك
بولدى بوتنلر ظروفنده بو كثرت اعتبار

ظرفى ناخوش ايسه اولور تلخ آب شيرين روان
كر خوش اولسه دمراد اول اشياى جويبار

قشرده دانهٔ انكور و ذارك كثرتى
عصر اولنسه جمله بر در شيرهٔ انكور نار

اولمق استرسن كوكلك سرور و كوزده نور
جسم خاكى قوى همان قيل عشق پاكى اختيار

آشناى عشق اولورسن سرمد دولت سنك
نقد اولورسن هر مرادك سنده قالماز انتظار

عشق ايله فانى اولورسن عارف آكاه سن
فارغ و آزاد اولورسن قالماز اصلا اعتذار

يار غارك سنده دربهر دلبرسن بيلسن اول
آچ الك طوت دامنك قيل كند يكى بوس و كنار

سن سكا كاسن سنى بيل كيمسه اى حقى سن
صابه جسمك كيم كوكلده غار يار و يار غار

فتوح ثالث

انسان كندى بدنى مملكتنده بولنان تصرفاتنده حق تعالى نك ملك عالمده اولان تصرفاتنى ادراك
ايتمه نك طريقنى بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه حق تعالى نك ملك عالمده
اولان سلطنت و حكومتنى و جميع اشياده بولنان تأثيراتنى و ذرات عالمى تربيه تصرفاتنى انسان كندى بدننده
اولان سلطنت و حكم و تصرف و حركات افعالى قياسيله بيلك ممكندر كه حق تعالى نك خارجده ذرات جهاته
نه جهتله امثال ايدرلر زيراكه روحك بدنده نه كيفيتله متصرف اولديغن بيلمينى كه كندى نده و رخداى عالمك
جميع جهانده نه كيفيتله متصرف اولديغن ادراك ايتمك نيجه ممكن اولور اعرف نفسك يا انسان تعرفنى
بيوردیغی بو مضمون ايچوندر مثلا سن بر كاغذك اوزرينه بسم الله يازمق مراد ايلدكده ابتدا روحك
قلبكده آنى يازمغه ميل و ارادتى حاصل اولور بعده روح حيوانى واسطهسيله اول ميل و ارادت دماغه واصل
اولوب آنده بولنان قوت حافظهده بسم الله ظاهر اولور بعده بر عصب ابيض ايله اول صورت حافظهدن
رؤس سابعه نازل اولور بعده اصابع ارادت قلب ايله و اعانت حواس ايله و واسطهٔ قلم و جيز ايله
كاغد اوزرنده بسم الله يازار كذلك حق تعالى نك ارادهٔ عليهسى بر نسنه اوزرينه تعلق ايلسه ابتدا
اول ارادتك اثرى عرشده حاصل اولور بعده عقل اول واسطهسيله اول ارادت كرسى يه واصل اولوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنده اولان لوح محفوظدن ظاهر اولور بعده عقل عاشر اولان روح القدس الهی افلاکدن عناصره انزال ایدر
بعده حرکات افلاك وشعاع کواکب واسطه سیله امّهات طبایع اولان حرارت ورطوبت وبرودت
ویبوستدن اول مراد اولنان نسنه وجوده کلور که موالید ثلاثه دندر یا کائنات جو سماد ندر ویا اثار
اولان اشکال وافعال واحوال مستوالیه دندر ونته کیم کاغد محل کتابت اولوب اشکال حروفی حفظ ایتمز
کذلك طبایع قابل اشکال غیبیه اولوب ظهور ایدن اشکالی حفظ ایدر اولمشدر وحق تعالی ابداع ایتدیکی نسو
اولان معانی بو طریق مذکور ایله عالم اسفله انزال ایدوب انواع ترکیب ایله اجسام ایله کند کائنات جو ایله
موالید ثلاثه بونجه اشکال الله صورت پذیر اولمشدر پس مثالمزده روح انسانك مراد اولان داعیه سنك
کوکلده حصولی حق تعالینك اراده علیه سی عرشك عرشدن ظهوری مقامنده در وشول انسانك روح حیوانی
جهانده عقل اول مقامنده ده وقوت حافظ لوح محفوظك یرنده در وعصب ابیض عقل عاشر حکمنده در واصابع
بد عناصر سفلیه شکلنده در وحواس وقوا افلاك ونجوم امثالیدر والات کتابت امّهات طبایع اشباهیدر
وخطوط بلکه کائنات جو وموالید ثلاثه نظائریدر که بو مثالده بسم الله دور وچونکه انسانك قلبی جمیع بدننك
متصرفی اولوب اعضاء بالجمله قلبنه مغلوب ومطیع اولمشدر انکچون عوام انسان قلبنه بلمشدر کذلك عرش عظیم
ارادت مالك قدیم ایله جمله عالمده متصرف اولوب جمیع اجزاء عالم عرش اعظمه مغلوب ومطیع اولدیغیچون کر
مالك الملکی حاشا عرشده ساکن اولور زعمنه ذاهب اولمشلردر پس ان الله خلق ادم علی صورته لیعرفه رمزی
بوندن مفهوم اولور زیرا که سلطانی بله سلطان بلور وقدر سلطانی غیر سلطان بلور اکر حق تعالی سنی
بو بدن مملکتنده پادشاه ایتمسه ایدی وامور سلطنتی سکا تفویض ایتمسیدی وسکا غونه عالم
اولمق ایچون بو نسخه بخش ایتمسیدی سن اول سلطان جهانی نیجه عارف اوله بلوردك پس اول قدیم
لایزالی بوزبیك حمد وثنا اولسون واول کریم بی زواله یوز بیك شکر وسپاس اولسونکه بو بدن مملکتنی
سکا مسخر ایدوب سنی کندی عالمنك سلطانی ایتمشدر وقلبکی عرش ودماغکی کرسی وخزانه حافظه کی
لوح محفوظ ایلمشدر وبجمع اعضا وعروق معدن حواس وقوابی لنان دماغکی افلاك ونجوم ایلمشدر
واعضا وجوارحکی عناصر وکیفیات ایدوب جمله سی سکا مطیع ومنقاد ایلمشدر وجمیع مخلوقاتدن
سنی احسن واکمل واکرم وافضل ایدوب جمله کائنات اوزرینه عالی وغالب ایلمشدر ومسجود ملك ومخدوم
فلك ایدوب انجم کند ویه ساجد وعابد ایلمشدر وسکا بو تقریب ایله کندی معرفتنی آسان ایدوب انس ومحبتنی انعام
واحسان ایلمشدر پس هاسن کندی قلبکدن ومملکتکدن وسلطنتکدن غفلت ایتمیه سن تا کیم کندی خالقکدن
وصانعکدن ومالکدن غافل اولوب ایراغه کتمیه سن اکر بو شهوده واصل اولورسن جمیع اشیانك کوچك
وغایتی کوروب جمله اموری برحسب بنه مناسب وموافق ولایق بولورسن ونار معارضه دن بعید اولوب
نعیم تسلیم ورضاده مقیم وسعید اولورسن زیرا که موجودات اول صانع حکیمك ایجاد وصنعتیدر
ونقش بند قدرتیدر پس بو نقوش جهانه بد سویلیوب تعییب ایدن کمسنه نقاشی بکنمیوب عیبن ایتمش اولور
وآنك عقل قاصری هر نسنه ده بر نفع ظاهری وهر شرده بر خیر حاضری وهر ایشده نیجه حکمت قادری اردی
ایتمدیکندن چون وچرا ازهرین ایچوب کند وبی اعتراض آتشنه آتمش اولور بوقسه هر نسنه مناسب ننه صنع
اولنوب هر ایش موافق وصلحینه لایق بولنمشدر زیرا که هر ظلمده بر عدل وهر شرده بر خیر بولنمشدر نته کیم
الخیر فیما وقع ولیس فی الامکان ابدع مما کان دینلمشدر وخبرده ما من شر جزوی الا وبتضمن خیر کلیا
وقرآنده ان الله بالناس لرؤف رحیم بیورمشلردر بیت هر چیز که هست آنچنان می باید آن چیز که
آن چنان نمی باید نیست مبیت هر ایشی حقدن بلور خلقی آنو نمش حق شناس اولکور که کیم خیر وشر
وعدل ظلم اولمش لباس نظم حقی حقدن غافل اولمه حاضر اول هر ایشده حکمتینه ناظر اول

جزوی متضمن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جزؤی شرّ ضمننده خیر کلی بول ❁ پس قضاسنه رضاده ماه اول ❁

نوع رابع

انسان کندی نفسنی تنزیه ایتدکده حق تعالی‌یی تنزیه ایتمک ادراکی طریقین بیلمکدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه انسان کندی نفسنک تنزیهی مثالنده حق تعالینک تنزیهن ادراک ایتمک ممکندر نته کیم روح انسانی کوکلدن یوررکه و بیورکدن جمیع اعضایه متصرفدر حال بوکیم او برامر ربّانیدرکه آنک حقیقتی خیال و وهمه کلمکدن منزّهدر و مقدار و کیتدن مقدّسدر و قبول قسمتدن مبرّادر و اشکال و الواندن معرّادر حق تعالی هم خاطره کلمکدن و وهامدن منزّهدر و خیالده اولان اشکالدن مقدّسدر و زماندن و مکاندن منزّهدر لکن تصرفاتی زمان و مکاندن عاری و تجلیاتی مکانندن خالی کلمدر ونته کیم وجود انسانده بولنان وداد و محبّت و راحت و محنت و طمع و لذّت و غم و سرور و ذوق و حضور و صفا و کدر و سمع و بصر و شمّ و صدا و سائر حواس و قواکبی صفات روحک وجودی مقرّردر لکن حقیقت و کیفیتلری متصوّر دکلدر حق تعالینک دخی جمیع صفات و اسما و افعالی عالمده ظهور ایدوب جمیع اشیا مظاهر افعال و صفات و اسما اولمشدر لکن کیفیت افعال و ماهیت صفات و حقیقت اسمای حقّ متصوّر و مفهوم بشر دکلدر و نته کیم ادراک بصر سماع صدادن محظوظ بولمز و ادراک شمّ ذوق اطعمه‌دن لذّت آلمز کذلک حواس ظاهره‌نک مدرکات عقلیه‌دن نصیبلری اولمز و عقل دخی کوکل احوالنی بیلمز زیرا کما هی اولان روح انسانک تنزّلی کوکلدرکه آنک حقیقتی بیلمکدن بریدر و صفه کلمز پس نته کیم روح انسان جمله بدنده متصرفدر وکیفیتی مفهوم بشر دکلدر حضرت ربّ العالمین دخی جمله عالمده جمیع اشیاده متصرّفدر و هیئت و ماهیتی متصوّر دکلدر و نته کیم روحک توجه و تعلّقی جمیع اعضایه ساری و حکمی جمله بدنده جاری و بدنک کلیتیله آنک جندی مسخّریدر لکن بدن قابل قسمتدر و روح ایسه قسمتدن بری و عاریدر و حق تعالینک نوری دخی جمیع اشیایه ملازمدر و جمله ذرّات جهان آنک قدرتیله قائمدر و هر نسنه آنک ذکر و تسبیحیله هائمدر و هب مخلوقاتی آکا عابد و خادمدر و بالجمله هر آن آکا مائل و عازمدر و آنک لطف و کرمی جمله‌یه دائمدر لکن بونلر بر مکانه مضاف و بر نسنه‌یه قیاس و بر جهته نسبت اولنماز تنزیهی لازمدر و باب تنزیهه مولا فتح اولنه تا سرّ نفس انسانیه کشف اولمدقجه حال بوکیم اول سرّک کشفنه اذن شرعی یوقدر انکچون روح انسانی بدنده تجرید و تنزیه ایدنلر درونی بدننده بدننک عدا ایدن یوقدر لکن حکمای موحّدین ادلهٔ عقلیه ایله روح انسانی عبر بدن بولوب تنزیهنه ذاهب اولمشلردر یا من نصب آیات قدرته علی کواهل هیاکل الممکنات و اودع آثار حکمته فی قوابل شوابل الکائنات یا نور النور و یا خفیا من فرط الظهور انت نور کل شیء و بک ظهور کل فیء افض علینا انوار معرفتک و خلّصنا عن ظلمات الهوی بشرق سناء محبّتک ونجّنا عن الانهماک فی مهاوی عالم الزّور و ارفعنا بحبل شعاع القدس الی معارج النور

نظم

حق دیدی نور سموات و زمین ❁ ذاتنی و صفن بیلدی ربّ العالمین ❁
اهل حق جاننده بولمشدر عیان ❁ نور حقّی عالمه بیچون قرین ❁
حق قبی یسمع و بی یبصر دیدی ❁ بولدیغیچون نورنی بوماء و طین ❁
اهل ایتمزدی وجدندن سماع ❁ اولمسه راز معیّت مستبین ❁
نور پاکی بولمسیدی آب و خاک ❁ اولمازایدی صورت معنی مبین ❁
نور لا شرقی و لا غربی بولان ❁ اهل دل مشکات نور اولمش یقین ❁
دار لغک محو اولیوب بولسک فنا ❁ ظاهر اولور سرّ خیر الوارثین ❁
وحدتی کثرتده بولمش اهل حق ❁ امنین و سالمین و غانمین ❁

حقه تفویض ایله حقی سن سنی • فاعل مختار بول نعم المعین •

نوع خامس

تنزیه روح انسانی وفنای جسم وبقای جانی واکا متعلق ولانی حکیمانه بیلدردر ای عزیز بعلوم
اولسونکه اهل حکمت دیمشلردر که نفس انسانیه بدندن مجرددر زیرا که سن کندی ذاتکدن غافل اولمز سین
نوم واغما حالاتنده بیله دخول ایتمز سین واجزاء بدنکدن بر جزء یوقدر که الا که آنی سن بعض و
قتده اونودرسن حال بوکیم کمال ادراک اولنماز الا جمیع اجزاسیله الکاک اولنور پس اگر سن عین بدن
ویا اجزاسندن بر جزء اولسه ایدک ذاتکی نسبتا ایله شعورک مستمر اولمازدی پس معلوم اولدیکه سن بو بدن ویا اجزا
سندن مجردسن حال بوکیم حرارت غریزیه نک رطوبت بدنیه تصرفی سببیله بدنک دائما تحللی وسیلانی
ایتمکده در وقتا که قوت غاذیه غذای مستحیلی اعضایه کتورر اکر عداده حاصل اولان اجزاء جدیده وارد اولدقجه
بدنکدن اجزاء عتیقه تحلل ایتمش اولسه ایدی بدنک بوندن چوق عظیم اولوردی چونکه اجزای غذا
بدل ما یتحلل اولمشدر انکچون حدندن زیاده عظیم اولمیوب بو شکل اوزره قالمشدر واگر سن بو بدن
ویا اجزاسندن بر جزء اولسه ایدک هر چند انانیتک متبدل اولوب سنده مدرک اولماجوم بوله
دائما قالمازدی پس سن بدنسز واجزاسز سن سن وسن بجمیع عین غیر بدن عد اولنور سنکه
آنک تحللندن خبرک اولماز حال بوکیم سن کندی ذاتندن هرگز غافل دکلسن پس سن بو اشیانک
ماوراسی سن نته کیم حضرت واجب الوجود ابدا ممکناتک جمله سندن مجرد ومنزهدر کذلک عقول
عشره ونفوس تسعه فلکیه نه جسمدر ونه جسمانیه در وآنلر بو عالمه نه داخلدر ونه متصلدر
ونه منفصلدر زیرا که دخول وخروج واتصال وانفصال عوارض اجسامدندر که جسم اولمیان
الرک مجرددر پس نفس ناطقه ایسه بر جوهردر که آکا اشارت حسیه اولنمیوب متصور کلدر زیرا که
بو نلطقه اول نفس دکلدر که عقل کلک ظاهرینه حاصلدر وآنک تکتفی نورینه درکه نفس اکا مثال فرع
وظلدر ومفیض واجب الوجود آندن بوکا واصلدر وبونک شاننده ندر که کندی ذاتنی ادراک واشیانی کلیا
وتقدیرا وجزئی حفظ ایچون امورنی تدبیر ایدر پس ماهیت قدسیه نک جسمی ولمسی بنجیه توهم اولنورکه
وارادتی اثناسنده طرفینک قریب اولور که جسمی ترک ایدوب کندی عالمنه توجه ایده حتی دینلمشدر که النفس
الناطقة قائمة لا فی این هی نور من انوار الله من الله مشرقها والی الله مغربها ومع هذا مادام امکنه
نفس انسانی بو جسد له مستور ومحو لقدر اول بو شرع شریفایله مأمور ومکلفدر واحکام اجسام
مجبور وملحقدر پس الواث بدنیه دن طاهر واناییت دنیه دن طاهر اولان نفوس زکیه اسرار الهیه
اولدیغندن آکاه اولوب عارف بالله ومقعد صدقی بعلوب واصل درکاه اولور اما بو صورت
نوعنده مربی تربیه ایدوب انوار حسن وآن الجمیل ایدوب ونفوس سمزی ابداعیزه افاضه ایدوب
کمالات علمیه وعملیه الی تکمیل ایدن عقل کلدر که مبدأ ومعادمز وواجب الوجوده واسطه مز اودر ولسان
شرع آنک اسمی روح محمدیدر واول بابای عالمک بزی تربیه وتکمیل واسطه عقل فعالدر دکه او عقل
عاشردر واهل شرع آره سنده روح قدس ایله نام وشانی ظاهردر وبدنک بطلانیله نفس انسانی باطل اولماز
زیرا که اول ذات محل دکلدر که آنک ضدی ویا مزاحمی اوله ومبدأ اولی عقل کل اولدیغندن اول دخی حیدر
ودائمدر که هرگز فنا بولماز حتی وجدانی صحیح اولانکسه بونی کماینبغی ادراک ایدر که اعضای بدنی
بو زمنعدم اولسه کندی نفسی قطعا منعدم اولماز وقوای بدنیه سی منحط ومنتفی اولدیغندن
نفس ناطقه نک قوت نظریه سی اشراقیه کماله ایروب زوال بولماز زیرا که نور مجرددر حقیقتنه عدم
کلمز پس نفس انسانی اصلا عدمی قبول قیلماز آنجق نقصان اوزره بولنانلر ایه مختلفه سی ایدانده کلور عدم

برحالده قالماز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جرحالده قالماز وقتاکه بربدن خاص حادث اولوب مزاج خاصیتله نفس کلّك تنزلاتندن برمرتبه سیله
منوّر اولمغه مستعد ولایق اولور اول حده نفس کلّك اول مراتبندن برمرتبه سی طریق استقلال ایله اول
بدنه تعلّق ایدر وبو نفس کل اولان نورك بو مراتب تنزّلاتی بولنان خصوصیاتی کندو نسبتله جسم
بسیط عارض اولان اشکال مختلفه نك واسطه سیله اول جسم بسیط ایچون فرض اولنان حصه لر
منزله سنده در پس اول بدنك مخصوص فاسد اولدقده نفس کلّك اول خصوصیّتی نقصانیّه سی منعدم
اولماز واکر اول هیئتلر باقی اولمسه ایدی نفس کلّك بو انانیتلری قالمازدی وضیاء شمس صرافت
اصلیّه سنه عودت ایدوب انفس اولمازدی چونکه نفس ایله بدن بیننده بولنان علاقه انجق علاقهٔ
عرضیّهٔ شوقیّه در پس اول علاقه نك بطلانیله بر جوهر مجردك بطلانی لازم کلمز واما حواسّ قوانك
هر برینك لذّتی آنجق کندی کمالی حسیله واول انتفانی ادراکی قدر بولوب متالم اولور چونکه هر قوتك
کمالی کندی لایقی بولمقدر ونقصانی لایقندن محروم اولمقدر پس نفس ناطقه نك کمالی قوای بدنیه دن تجرّی
قیلمقدر ومبدا ومعادی معرفتیله منتقش اولمقدر وکندی حقیقتنی بلوب حق تعالیی بولمقدر ونقصانی
بو معارفدن خالی قالمقدر وذوق ولذتی قور معرفتیله طولمقدر وحزن والمی ظلمت جهل وغفلتله طالمقدر
لکن مادامکه نفس انسانیه بو امور جسمانیه ایله مشتغلدر اول بو رذائل نفسانیه ایله متالم اولیوب
فضائل روحانیه ایله متلذذ دکلدر زیراکه اول طبیعت بدنله سکران وکندی کندندن زاهلدر
پس وقتاکه نفس ناطقه بدنندن مفارقتیله سکرندن افاقت بولور اکر نفوس کاملهدن ایسه
ایسه کمال علیّه سی وجمال خلقیه سی حسبنجه انوار واجب الوجودی مشاهده ایدوب کوزلر کورمدیکی
وقولاقلر ایشتمدیکی وقلبه خطور ایتمدیکی نعمتلری ولذتلری بولور وانوار مجرده ایله الفت قیلور مبداینه
واصل اولوب هر مرادی حاصل اولور واول دولت ابدیه ایله بعث وحشر اولوب اول سعادت سرمدیه ده
قالور ومبدا ایله قالمیوب اخیار ناسه نوعا تعلق ایدوب آنده خیر وسداد اوزرینه معاونت ایدرسه
بردن یك اولان جن زمره سندن اولور واکر نفوس خبیثه دن ایسه حین مفارقتده ظلمت جهلیه سی
وخلق بهیمیه سی حسبنجه هیئت ردیه ایله عذاب الیمه بولور بو عالم حسدن منقطع اولدقده
عالم قدسه واصل اولیوب ظلمت برزخده قالور وآنده خوف وندامت ویأس وغمله الی یوم القیمه متالم اولور واشرار
ناسه نوعا تعلق ایدوب آنده شر وفساد اوزرینه معاونت ایدرسه جمله شرلی اولان شیاطین زمره سندن
اولور وجمله نفوس ناطقه جواهر ملکوتیه ایکن بو قوای بدنیه ومشاغل دنیه آنلری کندی عالمندن
المشلدر وبو عالم سفلیه جذب ایدوب بو ظلمتلره صالمشلدر اکر نفس ناطقه اخلاق فاضله روحانیه
ایله متصف اولوب معارف مختصه حقانیه ایله قوت بولورسه وتدریج ایله تقلیل طعام وتقلیل
منام ایدوب تسلط قوای بدنیه دن خلاص بولوب غضب وشهوته غالب اولورسه اولزمانکه کندی عالمنی آرزو
قیلوب مبدا ومعادینه مقابل کلور وبو نوم ویقظه حالنده الهامه متوجه اولوب اندن معارف حقیقیه آلوب امور ما
مضیه وآتیه اولان مغیبات کورنیه بیلور زیراکه بو نفس اول عقلك آیینه سی اولوب نقوش معارفی آلور
اهل کشف اولور واویله اولورکه نفس ناطقه مبدا اندن براری اولوب قوت متخیله آنی کندویه
مناسب صورته مشابه قیلوب اول صورت بعینه آندن حس مشترکه کلوب اندن معاینه تخیله صور مختلفه منعکس اولور
پس نفس ناطقه آنده حسن ولطف وعظمتله صور عجیبه واشکال غریبه مشاهده ایدوب وآنلرله تکلم
ایدر یاخود کسه لری کورمیوب انجق کلمات منظومه واصوات حسنه ایله نغمات موزونه استماع ایدر اکر
امور مذکوره نوم اثناسنده ظهور ایدرسه رؤیای صادقه در واکر بین النوم والیقظه واقع اولورسه
واقعه در واکر نفس اثنای نومده مبدائنه مقابل اولیوب بو حالاتی واسایطله کورورسه اضغاث واحلامدر تخیلات

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اوهامدر و بی‌اشتباه انوار ملکوت عائنهٔ ملهوفینا بحون مانعسز نازلدر وشعاع قدس انفس
مستعدّه ومتجردهٔ اوزرینه منبسط وواصلدر وفتح باب الله اسمیله قرع باب ایدنلره حاصلدر ربسیجون لذات
روحانیه یی انکار ایدوب خیالات فاسده ظن ایدنلر بی‌بصیرتلر لذت جماعی انکار ایدن عنینه مشابه
اولمش اولورلر بهائمی ملائکه اوزرینه ترجیح ایدوب الیری بولمش اولورلر ربّنا امنّا بك وبصفات کمالك
علی ما یلیق بعظمتك وجلالك واقررنا برسالاتك وعلمنا انّ الملکوت مراتب متفاوته فی شهود انوارك
لمعاد النفوس بعد تجرّدها عن الابدان وان لك عبادًا امثالهم یتوسّلون بالکمالات العلمیّة والخلقیّة
الی مشاهدات الانوار مع انّهم قد یحجبون عن النور للظلمات البدنیّة واللذّات الطبیعیّة
المعتدلة الشرعیّة لیتوسّلوا بتلك الظلمات الی النور فیحصّلون بحرکات المجانین
قرّة اعین العقلاء الکاملین یا قیّوم ایّدنا بالنور وثبّتنا علی النور واحشرنا الی النور

رباعی

انها که براسمان صحبت ماهند / برتختهٔ شطرنج ملامت شاهند
واناکه زسر این سخن آکاهند / کر اه خلایقند وحور برزاهند

نظم

قلبیکه نفس ناطقه یی بل لب لباب / ویراندای بحره کنج مثال ایتمسن احتجاب
سرچشمهٔ وجود کاوور کندك آنی بل / زیرا بو بنلك اندن اولور لمعهٔ سراب
بحر حیات جملدر اول نفس ناطقه / انسان حقیقتی اکا المرخوش انتساب
فعلی کمال حکمت وقول صواب صرف / حتی وفای دائم وحسنی حیات ناب
بو جسم وجان وعقل ودل هب قشوردر / سن لبّه وارمیانده قشور اولمسین حجاب
معراج وصل ناطقه یی حالده قیل طلب / بو قسه مثال دیو یقادجسمی هر شهاب
ای حقی حتی بلدی او کیم بلدی نفسنی / قالماز اوجانده زحمت تقلید شیخ وشاب

نوع سادسی

عالمك لبّ لبابی انسان کامل اولدیغی وکمال عبودیتله متصف اولوب مقام رضایی بولدیغی
وبی مراد اولمغله ومراد الدیغی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه کرات افلاك تسعه
وعناصر ثلاثه طباق قشوردر وظروف امثالی بو نقطهٔ خاکی نوات ثمر کیبی هر جهتدن محیط ومشتملدر
وبو اوون ایکی ردالب عالم اولان ترابك اون قات لباسیدر وتراب ایسه قادر وقیمتله انلردن اعلی
واولاسیدر وتراب معدنك ونبات حیوانك لباسیدر وحیوانات انسانك لباسیدر
وبو بدن انسان قلبك لباسیدر وقلب انسان معرفت مولانك محلی ومحبتنك اساسیدر پس لبّ لباب
جهان عارف بالله اولان انسان کاملدر وبو کاملك عظمت شانینی سکره تماشا ایله که اون بش قات
خلعت کیوب لوای شریعت وتخت معرفت وتاج محبتله سلطان اعظم اولمشدر زیرا که جمیع کائناتی کندینه
خادم وحشم بولمشدر وکندو سنده شریعت وطریقت وحقیقت کمال بولمشدر یعنی آنك اقوالی کوزل
وافعالی کوزل واخلاقی کوزل زیرا که اول کامل الشریعة اقوالی والطریقة افعالی والحقیقة احوالی
حدیث شریفنه تبعیت قیلمشدر پس هر کیمده کی بو اوچ علامت حاصلدر اول مؤمن وعارف
وکاملدر واکر ایکیسی بولنورسه مؤمن وعارفدر واکر بری بولنورسه مؤمن وغافلدر
واکر هیچ بری بولنمازسه جاهل وکاهلدر وجمله عالم شخص واحد فرض اولنمشدر وبو انسان کامل آنك
قلب منوری بولنمشدر بیت نه فلك راست میسّر نه ملك را حاصل آنچه در سر سویدای بنی آدم هست
وبو انسان کامل علو قدر وعظمت شان ایله وبو نجه حسن اخلاق وعلم عرفان ایله تحصیل مرام ایتمکه

قادر اولماز

قادر اولمازو کندی مرادی اوزره برکار ایشلمك الندن کلمز انکچون کندی مراداتن بالجمله ترك ایتمشدر وعالمده نام اولوب مراد حق ایله کتمشدر اکرچه بر کامل خلق وعرفان جهنده کامل وماهر ایدی لکن تحصیل مرامنده عاجز وقاصر ایدی نتکیم انبیا واولیا وملوك واغنیا نیجه بیلك اشیا مراد ایتمشلردر وجوده کلمشدر ونیجه بیلك اموری مراد ایتمشلر ایکن وجوب بولیوب امورلری حاصل اولمشدر پس بو بیان عیان اولدی بودرکه جمیع انسان اکر دانا واکر نادان رعیت وسلطاندر جملهسی تحصیل مرادنده عاجز وحیراندر ولیجرادن اولانلر راحت وشادان ومرادایله سرکرداندر چونکه بو کامل سره واقف وبو حقیقتی عارف ایدیکه هیچ بر کمسه کندی مرادنی تحصیله قادر اولمازو سعی ومشقتله اول قدرت الکریمدن پس ترك مراد وتدبیر ایدوب راه توکل وتفویضه کتمشدر وتسلیم ورضا ایله معتاد اولوب هر خوف وحزندن فارغ وآزاد اولوب سعادت دارینه یتمشدر زیرا که حق تعالی وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم والله یعلم وانتم لا تعلمون بیورمشدر بو عواقب امور خیر یا شر اولدیغی معلوم بشر اولمدیغی ظهور ایتمشدر چونکه بو کامل بو سری دخی بلمشدر وجمیع امور جهانی مراد مولایه موافق وحکم حکمتنه مطابق بولمشدر پس تقدیر عزیز حکیم ایله دلشاد اولوب احکامنه تسلیم وراضی وافعالنه مطیع ومنقاد اولمشدر وجمعیت خاطر بولوب خاطر حق اولوب حضوره کلمشدر واصلا تدبیر وترجیح وعزم واختیار قالمیوب بالجمله کتمشدر وجمیع طلب ورجا ودعا وانتظاری میانهدن رفع ایتمشدر وترك مرادات ایله هر مراده یتمشدر ونفسندن میت اولوب حیات عشق بولوب قلبندن اثر کتمشدر زیرا که موتوا قبل ان تموتوا امرینی جان ایله طوتمشدر **بیت** کاملی زندهٔ صانمه اولمشدر زوحنه جسم مرقد اولمشدر

نظم

حقیقت سرلی پیر مغانده کاشف ودانا
له فضل علی اهل النهی علما وعرفانا

سوزی رمز اشارتدر صنا نور سن استغفار ایتدر
کواکلر سن بشارتدر کل تدریس مولانا

حدیثی محض حکمتدر خوی ایثار وشفقتدر
ایشی چون خلقه خدمتدر فصار الکل اخوانا

اوکیم عشق اهل اولمشدر کوکلده دوستی بولمشدر
دم عشق ایله طولمشدر متی زرناه احیانا

چو بولمش وجد کوش لحا اوته عشق قیلوب نوش قالی
مقدم بخت اودرتالی لقد کان الذی کانا

ایرشمش جذب ربانی قیلوب معراج روحانی
سن اکله عین عشق آنی یراه الناس انسانا

طرفی سد اولمش ای حقی همان کسنه کده بولاعشقی
فکانه اعیانا وفینا صار اکوانا

فصل ثالث

لازم المحافظه بولنان اعضاء مرکبهٔ جانك ماهیات ومواضع ومنافعن وصحت بدن انسانی حفظ وحراستی ارکانن وبعض ادویه واغذیهٔ مفردهنك طبایع واحکامن وبعض اطعمه وفواکهك فوائد وفضائلین ووجود انسانی تحصین وتحسین ایدن بعض البسهنك اشکال والوانی اون بر نوع ایله بیان وعیان ایدر

نوع اول محافظهسی لازم اولان اعضاء مرکبه روحك ماهیات مواضع ومنافعن بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل طب دیمشلردرکه بدن انسانده بولنان اعضاء مرکبهٔ جانی بو ذکر اولناندرکه دماغ وعینان واذنان ولساندر وریه وقلب وحجاب صدر ومعده وامعای ثماندر وکبد ومراره وطحال وکلیتاندر وانثیان وقضیب ومثانه ورحم وثدیاندر وبونلرك جملهسی واجب المحافظه اولاندر اما دماغ بر جوهر رخو متخلخلدرکه لونی ابیض بولنمشدر واول مخ وشریانات واورده دن وام الدماغ اولان غشادن ودرون قحفه ملاقی بولنان غشادن ترکیب اولنمشدر ودماغك هیئتی بر مثلثه مشابهدرکه آنك قاعدهسی مقدم رأس جانبنده وساقین ایله محاط اولان زاویهسی مؤخر رأس ناحیهسنه قیلمشدر وحس وحرکت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بدن دماغ ایله تکمیل اولنمشدر که حواس بدن اعضای لینه وحرکات اعضا اعضای صلبه واسطه سیله
بولنمشدر وحکمتلری بالاده بیان اولنمشدر واما عینان ایکیسنک هر بریسی یدی بشر طبقه دن واوچ
رطوبتدن ترکیب اولنمشدر ومجموعی طبقات عشر دیمکله بلنمشدر اما طبقهٔ اولی ملتحمه درکه
هوایه ملاقی اولان طبقه در وطبقهٔ ثانیه قرنیه درکه ملتحمه نک صکره در واول لون خلق اولنمشدر که تحتنده
اولان طبقه نک لونیله متلون بولنمشدر وطبقهٔ ثالثه عنبیه درکه یا سیاه ویا اشهل در ویا صفرا
ویا زرقا در وملتحمه نک تحتنده لونیله شبیه زهرادر وطبقهٔ عنبیه نک صکره رطوبت بیضیه درکه
بیاض بیضه گبی صافیه در وطبقهٔ رابعه سی عنکبوتیه درکه مشابهه در وطبقهٔ عنکبوتیه نک
صکره رطوبت جلیدیه درکه جمدکی شفافه وصافیه در وبوندن صکره رطوبت زجاجیه درکه زجاج
ذائبه مشابهه در وطبقهٔ خامسه شبکیه درکه رطوبت زجاجیه نک صکره در وطبقهٔ سادسه
شیمیه درکه اکا مشابهه در وطبقهٔ سابعه صلبیه درکه جمله سنک اصلبی عظم عینیه ملاقی
بولنمشدر وبو طبقاتک منافعی طویل الذیل اولدیغندن طی اولنمشدر واما اذنان ایکیسنک
هر بریسی لحم محض غضروفدن وعصب حساسدن ترکیب اولنمشدر ومنفعتلری صوتی قبول ایتمک بلنمشدر
واما لسان لحم وعروق وشریانات ایله عصب حساسدن وغشاء مرییه متصل اولان غشادن ترکیب
اولنمشدر ومنفعتی ذوق طعام وتقلیب لقمه واداء کلام وابتلاع ایتمام بولنمشدر واما ریه ورد لحم
لونده اولان لحمدن وکندی قصبه سی غضاریفندن وبورکدن نشأت ایدن شرائیندن ترکیب اولنمشدر
وریه که آق جکر در کندو ذاتنده جسمی بو قدر لکن غشاسنک حسی قلیلی وار در وبونک منفعتی یورکه
نشأت ایدن حرارت عزیزیه دن ترویح بدن بلنمشدر واما یورک صنوبر شکلنده بر جسمی مخروطدر که
قاعده سی وسط صدر ده در ورأسی جانب یسارده وضع اولنمشدر ولونی احمر رمانی بولنمشدر واول لحم لیفی
ایله غشاء صلبدن ترکیب اولنمشدر واول منبع حرارت عزیزیه بلنمشدر وآنک ایکی بطنی وار در که بطن
ایمنی روح قلیل ودم کثیر ایله مملو بولنمشدر وآنک مجری وار درکه اندن یورکدک ریه سمتنه دم غدا
گیدر ریه دن یورکه هوای فرح گلمشدر وآنک بطن ایسری دم قلیل وروح کثیر ایله طولمشدر
واول منبت شرائین اولمشدر واما حجاب صدر لحم منسجدن وعصب حساس ومتحرکه دن ترکیب اولنمشدر
وبونک منفعتی صدرک انبساط وانقباضی بولنمشدر واما معده بر جسم مستدیر الهیئتدرکه لحم وعصب
وعروق وشریاناتدن ترکیب اولنمشدر واول اجزاء ثلثه یه قسمت قیلنمشدر بر جزئینه مری بر جزئینه فم
معده وبرینه قعر معده دینلمشدر اما مری غایت نماکلو بعظام قسی مقطعنده نهایت بولمشدر
واما فم معده مقطع حرقومک عندنده دکلمک معرا قیلنمشدر واما قعر معده ملحم خلق اولنمشدر وموضعی
فوق السره بولنمشدر ومعده نک منفعتی هضم غدا بلنمشدر واما امعا الجناء عصانیه مضاعفهٔ
حساسه بولنمشدر عصب وشحم وعروق شریاناتدن ترکیب اولنمشدر وبونلر عدد لرنده یدیدر که برینه
بواب وبرینه اثنی عشری وبرینه صائم وبرینه دقاق وبرینه اعور وبرینه قولون وبرینه مستقیم
دینلمشدر وبو مستقیم حلقهٔ مقعده متصل بولنمشدر وبونلرک منفعتلری دفع ثقل غدا بلنمشدر
واما کبد لحم وعروق وشرائین ایله کند ولی ستر ایدن غشادن ترکیب اولنمشدر وبونک کندی
ذاتنده حسی اولمیوب غشاسنک حسی کثیر بولنمشدر وبونک لونی دم جامده تشبیه اولنمشدر
وکبد که قره جکر در اول منبت عروق دم بولنمشدر وبونک موضعی جانب ایمنده موافق وظهری اضلاع
خلفه ملاصق وبطنی معده یه مطابق واعلاسی حجاب صدره لاحق واسفلی خاصره یه منتهی بولنمشدر
وبونک منفعتی اعضایه تغدیه ایچون تولید دم بلنمشدر واما طلاوه کبده ملاصق خلق اولنمشدر که اول حرف

مرّهٔ صفرا منتشر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مرهٔ صفرا قبیلنمشدر وبونك منفعتی مرهٔ مذکوره‌یی کبددن جذب ایتمك بلنمشدر واما طحال بر جسم متخلخلدر که
لحم وشریانلردن ترکیب اولنمشدر ولونی کبده مشابه بولنمشدر وکندو ذاتنده حسنی اولمیوب غشاسی حساس قلنمشدر
وبونك موضعی جانب ایسرده اضلاع خلف ایله معده‌نك میاننده تعیین اولنمشدر ومرهٔ سودایه وعا بولنمشدر
وبونك منفعتی اولدر که کبددن کند ویه چکمك بلنمشدر واما کلیتان ایکیسندن هر بریسی تحلیل لحمر اولان
لحم شدید ایله شحم کثیردن وشریانلردن ترکیب اولنمشدر وکلیه که بوکرکدر آنك کندو نفسنده حسنی اولمیوب
غشاسنده حتی چوق بولنمشدر وبونك موضعی اسفل ظهرده قلنمشدر ومنفعتی حدبهٔ کبددن
بول جذب ایدوب مثانه‌یه اجرا ایتمك بلنمشدر واما مثانه عروق ایله مضعف بر جسم عصبانیدر وشریانلردن
ترکیب اولنمشدر وبونك موضعی مقعد ایله عانه میانی بولنمشدر ومنفعتی جمع واخراج بول بلنمشدر
واما انثیان ایکیسندن هر بریسی لحم ابیض دسمدن وعروق وشریانات کثیره‌دن ترکیب اولنمشدر ومنفعتی
طبخ وانضاج منی بولنمشدر واما قضیب لحم قلیلدن وعصب وعروق وشرائین کثیره‌دن ترکیب اولنمشدر
ومنفعتی بالاده حکمت اعضاده بلنمشدر واما رحم بر جسم عصبانیدر که اناثده خلق اولنمشدر وموضعی
معاء مستقیم وسره ومثانه میاننده قلنمشدر وآنك عنقی طویل اولوب فرجه وصول بولور اصلنده
انثیان وضع اولنمشدر ومنفعتی جذب نطفه وحفظ جنین بولنمشدر واما ثدیان زنان ایکیسندن
هر بریسی لحم رخو ابیض دسمدن وعروق وشریانات کثیره‌دن ترکیب اولنمشدر وموضعی ظاهر سینه‌ده
مشاهده قلنمشدر ومنفعتی طبخ دم وانضاج لبن بلنمشدر پس بو وجه ایله بر مصنوع بیان اصناف عمارایله تعمیر و
تحصیل ودروب وبروش انواع کمالات ایله تزیین وتحسین ایتمك جمله‌دن اهم الزم بولنمشدر وبو صنعتلرك خیرتی نیجه یوز عبرت التمشدر
سبحان من هو الخالق البارئ المصور الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم فتبارك الله احسن الخالقین

نوع ثامن

صحت بدن انسانك حفظ وحراستی ارکاننده اولان امزجه‌لی بلدرد ای عزیز معلوم اولسون که اهل طب
دیمشلردر که علم طب علم بدندر که آنك نظریسی وعملیسی حتی ذاتنده ایکی فندر فن اولی حفظ صحتدر
وفن ثانیسی تدبیر علتدر حال بو که صحت بدن بر بیوك نعمتدر واهل دین دنیانك سرمایهٔ دولتدر
وصحت وجودی حفظ وحراسته قیلمق سعادتدر وقدر وقیمتنی بلمك قواعد وارکاننه عامل اولمق خوش
غنیمتدر چونکه صحت وجودنی حفظ ایدن عاقل عافیت بولور وجسمنه علت عارض اولمیوب سلامت قالور
وتدبیر وعلاجه احتیاجی قالمیوب راحت بولور وفراغ بال الله معرفت مولایه نائل اولور پس بو معرفتنامه‌ده
انجق حفظ صحتك قواعد وارکانك تحریر وبیان ایتمك لازم کلدی تا کیم اول دولت وسعادتك قدر وقیمتنی
بلوب فرصت الده ایکن انی حفظ وحراست قیله‌سن وعمرك اولدقجه صحت وعافیتده قاله‌سن وخلق
بالله معرفت ومحبت مولایه مشغول اوله‌سن اکرچه قواعد حفظ صحتی عارف اولوب عمل ایدن کمسنه
عون حق ایله صحت وجوده مالك اوله بلور لکن طبیب حاذق اولمسه بیله شباب وقوتنی ابقا ایده مز وهر
شخص اجل اطول اولان یوز یکرمی سنه یاشنه کیده مز خصوصا امر ضروری بولنان موت طبیعینك
وقتی کلدکده آنی بر کسه تاخیر ایده مز زیرا که تکون وبقای بدن اول رطوبتله ممکندر که انی غدا ایدوب
فضلاتنی دفع ایدن حرارته مقارندر پس بو حرارت اولمادهسی اولان رطوبت عزیزه‌یی تحلیل ایدرك
اول رطوبت ازقالدقجه بو حرارت دخی قلت بولوب هضم غدا هم ضعیف اولور وبدنك اول ایرادی
نقصان بولور که اکر اول ایراد اولمسیدی بو بدن مدت تکوننده بقا بولمزدی پس بدن دخی بو منوال اوزره
ضعف ونقصان کلور تا رطوبت عزیزه فنا بولدقده حرارت عزیزه دخی منتفی اولور وهر شخصك
کندویه مخصوص اولان امزاج وقوتی حسبیله مدت عمری واجل مقدری بولنان موت طبیعیسی انجق بودر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

پس مقداربشر اولا حفظ صحتك غايتى بودركه ابتدا امزجه يى بلوب اندن اسباب ضروريه يى تعديل ايله
بدنده بولنان رطوبت غريزيه يى عفونتدن حمايت وزياده تحللدن صيانت ايدوب اجلى منتهاسنه
بالغ اولنجيه دك خارجدن برضرر اصابت ايتمزسه اسنان اربعه دن هرسنى كندى مقتضاسنجه حفظ
وحراست ايدوب صحت وعافيت وصفاى خاطر ايله عمرنى تمام ايده وامزجه بدانيه علامات عشره ايله
بلنمش واسباب ضروريه سى آلتى عدد بلنمشدر اما امزجه بدنك علامات عشره سندن اولكيسى
لمسدركه مزاجى معتدل اولان بدنك لمسى حرارت وبرودتده معتدل بولنمشدر ومزاجى منحرف اولانك لمسى
دخى مزاجنك انحرافى جهتنده حس اولنمشدر واما ايكنجيسى لحم وسمين وشحمدركه بونلرك كثرتى بدنك
رطوبتنه وقلتى يبوستنه علامتدر واما اوچنجيسى شعردركه آنك كثرت جعودتى وغلظتى سوادى
بدنك حرارت ويبسى علامتيدر وقلت واسترسال ورقت وبياضى بدنك برودت ورطوبتى علامتيدر
واما دردنجيسى لون بدندر كه آنك بياضى برودتنه وغلبه بلغم علامتدر وحمرتى حرارتنه وغلبه
دمه علامتيدر وايكيسنك تركيبى اعتداله علامتيدر وسمرتى بدنك حرارتنه علامتيدر وصفرتى حرارتنه وغلبه
صفرايه علامتيدر وسوادى افراط برودتنه وغلبه سودايه علامتدر واما بشنجيسى هيئت اعضادركه
صدرك وسعتى ونبضك عظمت حركتى وعروقك ظهور وغلظتى ويد ورجلك وعظامك عظمتى
بدنك حرارتنه علامتدر واعضاء مذكوره نك اضدادى بدنك برودتنه علامتدر اما التنجيسى
كيفيت انفعالدركه سرعت انفعال قنغى كيفيتدن اولورسه بدن دخى اول كيفيتده اولديغنه دلالت
ايدر مثلا كيفيت برودتدن سرعتله متأثر اولمق اول بدنك برودتنه علامتدر واما يدنجيسى افعال
طبيعيه دركه افعالنده كامل اولان طبيعت كندى اعتداله ونافص يا باطل اولان برودتنه ومشوش
بولنان حرارتنه علامتدر وسرعت طبيعت حرارتنه وبطوئى برودتنه علامتدر واما سكزنجيسى نوم
ويقظه دركه نومك كثرتى بدنك برودت ورطوبتنه ويقظه نك كثرتى ايسه حرارت ويبوستنه
علامتدر وايكيسنك اعتدالى بدنك اعتدالنه علامتدر واما طقوزنجيسى فضلهء معده دركه
آنك كسكين رايحه ليسى ومحكم صبغليسى بدنك حرارتنه وآنك ضدى بدنك برودتنه علامتدر
واما اونجيسى انفعالات نفسانيه دركه انلرك قوت وسرعت وكثرتى بدنك حرارتنه وتبلدا يعنى
بطوئى حتى بدنك برودتنه علامتدر ودوام وثباتى بدنك يبوستنه وسرعت زوالى آنك
رطوبتنه علامتدر وغضب وشدت وجرأت وحدت وتكلم سرعت وكثرت بدنك حرارتنه
وكثرت وقار وحيا آنك برودتنه وضعف قلب انك رطوبتنه وجبن وخوف آنك يبوستنه علامتدر
وبو علامات عشره مذكوره ولى ماعدادن انسانك اولان اخلاط اربعه دن هربرينك ازدياد وغلبه
سنك نتيجه علاماتى واردركه بوذكر اولنه جقلردر اما علامات غلبهء دم ثقل رأس وتمطى وتثاوب
ونعاس وكدورت حواس وبلادت وحمرة لون ولسان وظهور دماميل وبثور وانصداع ورعاف
دمدر ورؤياده قرمزى اشيا كورمك وحين استيقاظده حلاوت فمدر واما علامات غلبهء بلغم
بياض لون وترهل بدن ولين ملمس وبرودت مس وكثرت رقيق وقلت عطش وضعف هضم
وجشاء حامض وبلادت طبع وكثرت نوم ودشده رؤيت مياه ثلج وحين انتباهده ملوحت فمدر
واما علامات غلبهء صفرا صفرت لون وعين ويبس فم ومنخرين وشدت عطش مدام وضعف شهوت
طعام وكثرت غشيان وخشونت لسان ودوشده رؤيت نيران ومستيقظا ولدقده مرارت فمدر
واما علامات غلبهء سودا يبوست بدن وكمودت بشره وسواد لون دم وازدياد افكار ولدغ معده وشهوت
كاذبه وحرت بول وغلظهء بول ودم ومنامده رؤيت دخنه ومخاوف وحين استيقاظده

حموضت

حموضت فمدر واهل طبك تجربه ایله بلدكلری بودر والله اعلم بالصواب

نوع ثالث

صحت بدن انسانك حفظ وحراستی قواعد واركانندن اسباب ستۀ ضروریه یی بیلمكدر
ای عزیز معلوم اولسونكه اهل طب دیمشلردركه بقای تكون بدنك اسباب ضروریه سی آلتیدر اما اولكی سبب هوای
محیط اولان هوادركه آنی استنشاق ایدوب درون ریه ده روحك بخار دخانیه سی اولان فضلاتینی رد وتنفسله
اخراج ایدوب ورود روحه تعدیل ویرمك ایچون مضطر الیه اولمشدر وبو هوا مادام كه حالی اوزره ومعتدل قالوب
روایح خبیثه وادخنۀ ردیه ایله مختلط اولمشه بقای تكون بدنك موجود ومحافظ وصحت وجودی
مورث وحارث بولنمشدر اكر هوا روایح وادخنۀ ردیه ایله متغیر اولدیسه حكمی دخی متبدل بولنمشدر
پس فصول اربعه نك هر بری كندوسنه مناسب اولان امراضی ایراث ایدوب اضدادی ازاله ایدر تحقیقا
فصل صیف تكثیر صفرا ایله امراضی ایراث ایدوب وتحلیل رطوبات وتسخین قلب ایله عطش وكربی احداث
ایدر وفصل خریف لیل ونهاری تغییر برد وحر ایله تكثیر امراض ایدوب تغییر فواكه ایله تقلیل دم وتكثیر
سودا ایدر وفصل شتا تكثیر بلغم ایله امراضی ایراث ایدوب عصر مواد راسله زكام ونزله وسعالی
احداث ایدر وفصل ربیع تحریك اخلاط ایله ودام حلقی ایراث ایدوب تكثیر دم ایله ملاوه لی امراضی احداث ایدر
وبو فصل اصح فصولدر وحیات وصحت ایچون انسب والطف اصولدر واما سبب ثانی حركت
وسكون جسمانیدر وبو حركت بدن ضعف وقوتی وقلت وكثرتی وبطؤ وسرعتی مختلف اولدیغندن
حركت قویه سریعه قلیله نك بدنی تحلیلندن تسخینی اكثر بولنمشدر وحركت ضعیفه بطیئه كثیره نك
تأثیری آنك عكسی بولنمشدر وافراط حركت وسكون مبرد بدندر واعتدال حركت انحدار طعامه
واعتدال سكون هضمه اعانت ایدندر واما سبب ثالث حركت وسكون نفسانیدر وبو حركت
نفسه حركت روح ایله حركت دم لازم كلور پس روح یا خارج بدنه دفعة حركت ایدر شدت غضب
حالنده اولدیغی كبی ویا تدریج ایله حركت ایدر فرح ولذت عندنده بولندیغی كبی ویا روح داخل بدنه
دفعة حركت ایدر خوف وحذر حالنده اولدیغی كبی ویا تدریج ایله حركت ایدر حزن وكدر وقتنده
بولندیغی كبی ویاخود خارج وداخله تعاقب ایله حركت ایدر خجالت زماننده بولندیغی كبی وروحك بو
حركات مذكوره سندن بدنك متحرك ایله اولان طرفنك سخونتی ومتحرك عنه بولنان جهتنك برودتی
لازم كلور زیرا كه سخونت بدن حرارت ومدندر وبرودتی قلتندندر وبو حركت مذكوره نك افراطی
هلاكدر وبو سكونك افراطی مبرد ومبلددر واما سبب رابع نوم ویقظه دركه نوم سكونه مشابه
ویقظه حركته اشبهدر زیرا كه نوم حالنده روح كندو حرارتیله هضم طعام ایچون داخل بدنه
متوجه اولوب ظاهر بدن برودتی اوزره قالور انكچون بدن نائم ایكن یقظه حالنده زیاده غطا ودثاره
محتاج اولور ونومك افراطی بدنی زیاده سیله ترطیب وتبرید ایدر واكر نوم ادخال روح ایله داخل
بدنده هضمی قابل اولان غذا بولدیسه انی هضم ایدوب بدنی تسخین ایدر واكر هضمی قابل اولمیان غذا ویا
خلطی بولدیسه تحریك حرارتله آنی نشر ایدوب بدنی تبرید ایدر وسهر مفرض دماغی ضعیف وهضمی
فاسد ومادهٔ بی تحلیل ایدوب رطوبت غریزیه ایله جوعی ایراث ایدر ونوم نهار دخی ردی ومتهمدر
زیرا كه اول مفسد لون ومضر طحال ومورث غمددر ومرخی وجمیع قوای نفسانیه ومنتج تهمدر اكر
نوم نهار اعتیاد اولنوب طبیعت تأثیر بولندیسه تركی جائز اولماز الا كه تدریج ایله تركی الزمدر
ونوم ایله سهر بیننده تردد وتعلل دخی ردی وموجب حیرت وملالدر واما سبب خامس مأكولات
ومشروباتدر واول بدنه یا فقط كیفیتیله تأثیر ایدندر اول محلل ودادر ویا فقط ماده سیله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تأثیر ایدرکه اول خالص غذادر ویا فقط صورتیله تأثیر ایدرکه اکر آنک خاصیتی بدنک مزاج وحیاتنه
موافق ایسه تریاقه شاملدر واکر مخالف ایسه مثال سم قاتلدر ویا هم مادّه‌سیله وهم کیفیتیله
تأثیر ایدرکه اول غذای دوا ایدر ویا هم کیفیتیله وهم صورتیله تأثیر ایدرکه اول خاصیتلی دوادر
سقمونیا کبی ویا هم مادّه‌سیله وهم صورتیله تأثیر ایدرکه اول خاصیتلی غذادر تفاح کبی وغذا ایسه
کاه لطیف وکاه غلیظ وکاه متوسط اولور وبونلرک هر بریلک بدنه غذاسی یا کثیر اولور ویا قلیل
اولور وماء مطلق بسیط اولدیغندن بدنه غذا اولماز آنجق اول آغذایی ترقیق وطبخ ایچون وآنی مجاری
ضیقه‌یه تنفید ایچون استعمال اولنور واما سبب سادس استفراغ واحتباسدر وبونلرک
معتدلی جسمه نافع وصحتی حافظدر وافراط استفراغ بدنی مبرّد ومجفّفدر مکرکه اول مستفرغ دم
وصفرایه غالب اولان بلغم وسودا کبی بارد ویابس اوله پس اول صورتده افراط استفراغ بدنی مرطب اولور
وافراط احتباس امتلاء مجاری دم وعفونت ورطوبت وهم سقوط اشتها وثقل بدن لازم کلور مکر بارد ایله مأورم
وجهیدر بش اولنمش حرارتی دفع ایدر وحرارت غریزیه‌یه تقویت ویرر غایة نافع اولور انجق عادت اولنمامق ولا کاجل اللهم بلور

نوع رابع

اسباب ستهٔ ضروریهٔ مذکوره‌دن اوچ سببک تعدیلاتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل طب
دیمشلردرکه حفظ صحت وجودی تعهد والتزام ایدن آدمه لازمدرکه اسباب ستهٔ ضروریهٔ معهوده
تدبیر ایله تعدیل ایده اما تعدیل هوای محیط ابتدا اکر کیدرکه فصل ربیعی قصد ایله استقبال ایدوب
تنقیه ایله استفراغ ایده وحصوص کبی مطفیاتی استعمال ایدوب حب رمان کبی مسکنات موادن
تناول ایده وحرکات قویه وحلاوت قلیه وحامات محمیه کبی مسخناتدن اجتناب ایدوب تقلیل غذا
وتخفیف ثیاب ایده وفصل صیفده سکونه مداومت وظله ملازمت وصفرایی محو ایدن اغذیهٔ
باردهٔ لطیفه‌یه مواظبت ایدوب هر مسخندن وتخفیف ایدن غذادن احتراز ایده وخیار بطیخ امثالی
فواکه رطبه‌یی اختیار ایدوب لبس لباس ابیض وکتان ایودی اکثار ایده وفصل خریفک کثرت جماعدن
وماء بارد ایله اغتسالدن وجمیع مجففاتدن اجتناب ایدوب اشربهٔ بارده‌دن واکثار فواکه رطبه‌دن
وقی ایتمکدن وباش آچمقدن وبرد صبح وحر ظهردن احتراز ایده وفصل شتایی کورک وکتان ایله استقبال
ایدوب لحوم وهریسه کبی اغذیهٔ قویهٔ حاره‌یی اختیار ایده وبو فصلده حرکات قویهٔ عنیفه نافع
بدندر وبو فصلده قی ایتمک قوایی ضعیف ایدر واما تعدیل حرکت وسکون جسمانیه اکر بدنک داخل وخارجنده
بولنان اسبابیله دائما آندن تحلل ایدن اجزایه بدل غذایه محتاج اولمغله غذاسز بقا بولماز وهیچ
بر غذا کلیتیله بر عضوه جزو اولماز بلکه هضمدن اربعه‌دن هر بریسی عندنده غذادن بر فضله
وبر لطخه قالورکه آنده بر فائده قالماز واول فضله‌نک دفعنه طبیعت فرصت بولمدیغندن اکا
التفات قیلماز پس اکر اول فضله‌لر ترک اولنوب مدت مدیده ایله کثرت بولورسه اول قدر مادّه جمع
اولورکه بدنه کیفیتیله ضرر ویرر یعنی بدنی تسخین ویا تعفین ویا تبرید ایدوب یا خود
حرارتی اطفا ایدر ویا کمیتیله ضرر ویرر یعنی مجاری دمی سد ایدوب بدنه ثقلت ویرر امراض
احتباسی ایراث ایدر واکر اول مادّهٔ مجتمعه استفراغ اولنسه البته بدن اول ادویه‌دن متأذی
اولور زیراکه ادویهٔ مستفرغه‌نک اکثری سمیه‌درکه بدنه صالح ونافع اولان خلطی اخراجدن
خالی دکلدر پس فضلات مجتمعه ترک اولنسه دم استفراغ اولنسه ده مضرتدر حال بوکیم
ریاضت اصطلاح اولنان حرکات بدن اول فضلاتک تولدینی بیله منع ایدر زیراکه حرکت بدن
جمیع اعضایی تسخین ایدوب فضلاتنی اولیه برمرتبه اساله وازاله ایدرکه هیچ بر هضم

عندن

عندنده بر فصلده قالاز واکر حرکت معتدله بیان اولنه چوق فائده استعمال اولنورسه اول بر ریاضتدر که
جسمه نشاط وخفت ویروب آنی قابل غدا ایدر ومفاصله صلابت ویروب تحلیل رطوبات ایله
اعصابی واوتاره متانت اعطا ایدر وجمیع امراض مادیه دن امین اولور اکثر امراض مزاجیه دن جدا اید
وبو ریاضتک وقتی غدانک انحدار وهضمی کمالنده که صکره در یعنی طعام امسی معده وکبد وعروق
ایچنده هضم اولنوب بر طعام اخرک وقتی کلدیکی زمانده در اما ریاضت معتدله اولدر که انکله لون وجه
احمر اولوب بشره ده عرق ظهور ایدر واما اول ریاضتکه آنده سیلان عرق کثرت بوله اول مفرطه
در که انکله بدنده حرارت کلوب خفاف بولوب رطوبتی کیدر وقتی عضوک ریاضت معتدله سی اکثر
اولور سه اول عضو اقوا اولور خصوصا اول ریاضتک نوعنده زیاده قوت بولور مثلا ایدک ریاضتی
حمل اشیاده کثیر اولسه آنک قوتی رفع اشیاده خام اللردن زیاده اولور بلکه هر قوتک شانی حرکت
اعضا کیبدر نته کیم حفظ مداومت ایدنک قوت حافظه سی قوت بولور چونکه هر عضوک
بر مخصوص ریاضتی اولور پس دماغک ریاضتی عطاس اولور که اول حرکتله طبیعت آنده بولنان
اذانی واکا طریق خیشومدن متصل اولان رواح خبیثه یی دفع ایدر وریه نک ریاضتی سعال در که
اول حرکتله طبیعت آنده اولان بلغم غلیظی یا صدره اصابت ایدن برود شدیدی آندن دفع ایدر واما علت
اختلاج اعضا بر ریح غلیظدر که انکله عضلات وآنده ملتصق اولان جلد بشره متحرک اولور تاکیم
اول ریح اندرون تحلل وحلول ایده واما رعشه قوت متحرکه نک تحریک عضلاتدن عجزی عندنده حاصل
اولور نته کیم اول خوف وغضب وتشویش وغم وغیریده حادث اولور وریاضت صدر قرائتدر
وانده اخفا ایله بدا ایدوب تدریج ایله جهر ایتمک راحتدر وریاضت سمع اصوات حسنه ایله
نغمات لذیذه یی استماع ایتمکدر وریاضت بصر اشیاء جمیله یه نظر ایتمکدر وریاضت ید بطش
ایتمک وریاضت قدم کتمکدر واما معتدل اولان رکوب خیل وریاضت جمیع بدنه وبدن تسخینه
زیاده تحلیل ایدندر وخیل بهصوب ایله تمزیج ایتمک رکوب خیل ایله معتدل کتمک کبیدر ولعب
طوپ وچوکان ریاضت نفوس وابداندر زیرا که غالبا اولان خرم وشاداندر ومغلوب اولان
مغموم وغضباندر ومسابقه دخی ریاضت نفوس وابداندر ورکوب سفینه اخلاطی تحریک
وسعدیه نافعدر واستسقا وجذام امثالی امراض مزمنه یی دافعدر زیرا که نفس آنده فرح وفرغی
تعاقبله جامعدر واکر آنده قی اقتضا ایدرسه دفع ایتمسونکه بدنه غایت نافعدر ودلک اعضا دخی
بر ریاضتدر عدا اولنور واکر دلک ایتمک خرقه خشنه ایله اولورسه دمی ظاهر بشره یه جذب ایدوب
لونی احمر کوریندر واعتدال دلک اعضایه قوت ویرور افراطی زحمت ویرر واما تعدیل حرکت
وسکون نفسانی تحقیقا منشا حرکات روح آنک کند پسندی اولان غضب وشهوتدر اما
غضبک افراطی تهور وتفریطی جبن واعتدالی شجاعتدر وبو حرکت معتدله بدنه صحت ونفسه
عزت ودنیا ودینی صیانتدر واما شهوتک افراطی شره وتفریطی خمود واعتدالی عفتدر
وبو حرکت معتدله بدنه صحت ونفسه لذت وایکی جهانه راحت وسلامتدر واما شهوت مذکور
استیلای نفس ایله عقله غالب اولدیسه اکا عشق مجازی دیرلر که مالخولیانک بر نوعیدر
واول بر مرضدر که غالبا شبان وعزابه عارض اولوب هوای معشوقک ماعداسندن
اندک اعراض ایتدیرر وبو عشقک سر وسببی شکل وشمائل محبوبی افراط استحسان ایله تفکر
وتذکره ملازمت ومداومتدر واکثر اول فکر ایله شهوت جماع دخی بولنور وبونک علامتی صفرت
لون وضعف نبض وسمن جفن وغور عینن بلنور وبو عشقک حرکت عینی ضاحک

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وشاطر ونكاته بر لذيذ نسنه يه ناظر ر ودرونى آه ايله صوتى حزين كلور وآنك اصوار واحوالى
نظامسز اولور وقلت نومدن سحرلرده سهوله قالور اكر بر طبيب آنك نبضنه ال بصوب نيجه اقرانه
ويارانى اسما واوصافك ذكر ايليه قنقى اسم ايله نبضى مختلط اولوب لونى وجهى متغير اولورسه
اول مسمى آنك معشوقى اولديغى بلورلر اكا وصلت كبى علاج اولماز واكر اكا وصلت معشوق وجه
مشروع اوزره ممكن دكلسه اكا معشوقنك ذم وتبغيض ايله معالجه اولونور اكر اول عقلادن ايسه
قبول ايدوب اول سودادن وازكلور والا انى استهانه واستهزا ايدوب عشقه جنون وسودا
ديمكله فارغ اولوب صحت بولور واكر ترك سماع وكثرت جماع ايله عاجلا علاج اولنمسه عشق آنك
طبيعتنه دخى استيلا ايدوب هلاك اولور بيت العشق مرض وداء الحب ليس له دواء ولو كان المسيح طبيبا

نوع خامس

اسباب ستهٔ ضروريهٔ مذكوره دن ثلاثهٔ باقيه نك تعديلاتى بلدرلر اى عزيز معلوم اولسون كم اهل
طب ويشلودركه حفظ صحت بدنك تعهد والتزام ايدلمكسيه امر لازمدركه اسباب ستهٔ
مشهوره نك ثلاثهٔ باقيه سنى دخى تدبير ايله تعديل ايدوب اخر عمرينه دك صحت وعافيتله كيده
اما تعديل نوم ويقظه نومك افضلى اولدركه مقدار زمانى معتدل اوله يعنى درت ساعت مرورى
قدر عرقى متصل اوله وهضم اولدقدنصكره شروع اولنه يعنى بعد الاكل والشرب ايكى اوچ ساعت
مرورنده نوم طارى اولوب هضم ثانيه بولنه واكر ضعيف المعده بولنمسه هضم طعامه نوم ايله
استعانه ايده ابتدا نصف ساعت قدر يمينى اوزرينه ياتمق لازمدر تا كيم غدا جانب يمينه مائل
اولان قعر معده يه جذب كبد ايله اساسى منحدر اولوب حرارت كبد انى تسخين ايده بعده ايكى ساعت
قدر يساره اوزرينه ياتوب اويومق لازمدر تا كيم كبد معده اوزرينه لحاف كبى شامل اولوب آنى
تسخين ايدوب هضم اولدقده معده يه معين اوله بعده ينه ايكى ساعت قدر جانب يمينى اوزرينه
ياتوب اويومق كركدر تا كيم ثانى ايچون جهت كبده غدانك انحدارينه اعانت ايده ونومك تعريقى يقظه دن
اكثردر طبيعت ماده يه استيلا جهتندن زيرا كه نوم حالنده حرارت باطنده زياده اولديغندن
ماده يه زياده غالب اولور ويقظه نك تعريقى نومدن اكثردر طبيعت ماده يى اساله جهتندن زيرا كه
يقظه ده حرارت ظاهره توجه ايدوب ماده يى تحليل واساله ايدر وكيمكه نومده عرقى نجس بسبب كثرت
بولور اول غدا ايله يا خلط ايله ممتلى اولور وكيمك كه نومى ثقيل وطويل اولور يعنى سكز ساعتدن
زياده اويورقالور آنك دماغنده رطوبت غالب اولور اول اغذيهٔ مجففات ايله تخفيف النوم اولنوب
اعتدال بولور وكيمكه طول سهر ايله مبتلا اولور يعنى يكرمى درت ساعتدن زياده اويقوسز قالور
اول حمام ايله راحت بولور ولبن وماء شعير امثالى رطوبات ايله نومى كلور اما كابوس خانق كه نائم
اثناء نومنده تخيل ايلدكه اوزرينه بر ثقيل نسنه دوشوب آنى صقوب حركتدن منع ايدوب نفسنى
تضييق ايدر وبو كابوس خانق بخارى تحليل ايدن يقظه وحركتك عدمى عندنده دمك يا بلغمك
ويا سودانك بخارى دماغه صعودندن ظهور ايدر پس بونك علاجى استفراغ ايله تنقيه اولنور
اول بدنك كيفيتنده شبيهى اكا ايراد اولنمق كركدر واكر بر صحت منحرفه لى كندوسنده افضل اولان
صحته نقل ايتمك مراد اولنسه اكا ضدى ايراد اولنمق لازمدر پس صحت وجودنى حالى اوزره حفظ
ملازم اولانلر كمسه يه لازمدركه اغديه دن حيات سودا امثالى شوايب رديه دن تنقيه اولنمش
بغداى ايكمكيله ملايم حلوالر ولحوم غنم وعجول واجديه ودجاج وطيور اوزرينه اقتصار ايده ولقمه لى
كوچك الوب مضغنى اكثار ايده وفواكه دن آنجق تين وعنب وذبيب رطب اختيار ايليه اما اغديه

وفواكه دوائيه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٤٣

وخواکه دوائیه التفات ایتمیه مگر که تعدیل مزاج ایچون تناول اولنه یاخود مأکول حاضر آنلر بولونه
زنهار اشتهاسز طعام اکل ایتمیه واشتهای هایجنی دفع وتأخیر ایتمیه وصیفده یا ستنده
اغذیهٔ بارده وشتاده اغذیهٔ حاره تناول ایده وهضم اولنمش طعام اوزرینه طعام ادخال
ایتمیه وزمانی اکلدیکی اوذاتمیه تاکیم غدانک اولیله آخری هضمده مختلف اولمیه واکثار انواع
اطعمه قلیه تاکیم هضمده طبیعتده حیرت گلمیه وغدای انفعدر اکثار اولنمسه وشهوت طعام
اسرعدر بحارینه ملازمت اولنمسه وغدای حار مضریدن ومسرع خرم ومجفف اعضادر
وملازمت غدای حلو مرخی معدهدر ومحمی بدن ومحرک صفرادر وغدای مالح مخفف بدن ومولد
صفرا ومهزل اعضا وقوادر ومضرت حلوی حامض دفع ایدر ومضرت حامض حلو ایله
کیدر وتفریح نمک مالحی ومائح تفهی معتدل ایدر ونفسده اشتهای غدا قالمش ایکن آندن کف
ید لازمدر ومراعات عادات اوقات اغدیه وجبات التبه واجبدر لکن اغدیهٔ ردیه ایله اولان معتاد
مداومت ایتمیوب تدریج ایله ترک ایتسون ووجبات متعدده سنی تنزیل ایدرک اکلهٔ واحده ایله
اکتفا ایتسون زیرا که بیاض نهارده برکره تغدی ویردخی لیلده تعشی وجودده صحت روحه
خفتدر چونکه اغلب امراض مختلفه کثرت غدادن حاصل اولور پس شبعدن تحفظ ایدنکسه
عمری اولدقجه عافیت بولور اما دموی المزاج اولانکسه نک غداسی سماقیه کبی مبرد وقابضدر
وبلغمی المزاج اولانک غداسی مسخن وملطفدر وصفراوی المزاجک غداسی رمانیه کبی مبرد
ومرطبدر وسوداوی المزاجک غداسی مرطب کرکدر واکل سمکله لبنی جمع ایتمک مضر بدندر وجذام وفالج کبی
امراض مزمنه یی تولید ایدندر ولبن ایله حامضی جمع ایتمک دخی یاندر وسوتلی اوزرینه سویق
وباچه اوزرینه عنب وهریسه اوزرینه رمان اکل ایتمک وارز ایله خلی جمع ایتمک ضرر ویعنی
زیاندر من اقتصر علی اکل الخبز والزبیب لم یحتج فی عمره الی الطبیب اهل طبدن آره سنده ورد لسانلر
واما ضعیف الجسم اولانکسه تسمین بدن ایچون غدای معده واعاده جبس ایدن عروقه
تنفیذ ایدن اجزای تناول قیلسون مثلا لوز وفستق وبندق وحمص وحنطه وارز مطبوخ
وبزر بطیخ وبزر خشخاش امثالی اجزای لبن بقر ایله مخلوط ایدوب قریب صباح علی الریق ایکیشر مبلغ
تناول ایدوب ملحم اولسون واکر فصل ربیعده لبن بقری بشروب ملح ایله جوروددوب آنک مائیه
سندن قریب الی صباح قبل الغدا علی الریق ایکی اوچ فلجان قدر ایچوب بر ساعت مقداری ارقه
اوزرینه یاتورسه اعتدال اوزره سمین اولور واما افراط ایله سمین الجسم اولانکسه تضعیف
بدن ایچون تقلیل طعام وتکثیر حمام وجوع اوزرینه حرکت ایدوب ارض صلبه اوزرنده یاتسون
واغذیه دن عدس وشعیر وجبن عتیق اوزرینه اقتصار ایتسون وبدنی معتدل اولورسه
راحت ایتسون واما تعدیل مشروبات ماء نهر ایله ماء بئری قبل الهضم جمع ایتمک طبیعته
مشکلدر زیرا که بو ایکی صو بری برینه لطافت وغلظتده موافق دکلدر ومیاهک افضلی ماء
نهردر خصوصا پاک یرده جریان ایدوب جمیع شوائبدن صافی کله ویا حجار اوزرنده جریان
ایدوب قبول عفونتدن ابعد اوله وخصوصا شماله یا شرقه طوغری جریان ایده وخصوصا بر عالی
موضعدن اسفله منحدر اولوب کیده وخصوصا منبعی بعید اولوب کثرت جریان ایله تلطف قیله
وخصوصا لطافتدن خفیف الوزن اوله وخصوصا کثیر اولوب شدتلی آقه کلمه وبو اوصاف ایله
متصف اولان بر صودر که فضیلتده نهایت بولمشدر وماء نیل مبارک بو محامدک اکثرینی جامع
اولمشدر وماء عین فلت حرکتندن غلیظ قالمشدر وتحت الارضی اولان کاریزلر ایچنده جریان

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایلن صولر غلظت بولسند• ومیاه مغارات وآبار آنلردن اغلظ اولمشلر• امّا شرب ماء غدانک
هضم ثانیسی شروعندن صکره اعنی زمان تغدیه‌دن ایکی اوچ ساعت مرورندن صکره اولمق اقتضا
بلنمشدر• وامّا خلال قتا ولده شرب ما منفع ودادر• وعقیبنده مفسدلردادر لکن معده‌سی حار اولانکسه
تغدینک خلال وعقیبنده شرب ما ایله مستفید اولور• واشتهاسی ضعیف اولا قوت بولور•
زیرا که اول ضعف غلبۀ حرارتدن کلور پس شرب ما ایله حرارت معتدل اولور• وامّا علی الریق اعنی خلو
معده حالنده• وحرکت مفرطه عقیبنده• خصوصا جماع وحمّام وشرب مسهل عقیبلرنده• وفواکه اوزرینه•
خصوصا بطیخ اوزرینه شرب ماء اشربۀ بارده بغایت ردیدر• لکن اکر اوقات مذکوره‌ده عطش
تحمّل اولنمزسه ولد حلمه غدیی مص ایدر کبی شغه ایله کنار کاسه‌دن آزه‌سندن امتصاص ایله ایچوب اوچ نفسده
کیچمسون• وهر نفسده اوچ یودمدن زیاده ایچمسون• زیرا که جوع اولورکه عطش بلغم لزجدن یا بلغم مالحدن
حادث اولور• حال بوکیم شرب ما به التفات اولنسه عطش ازدیاد بولور• اکر اول عطشده صبر اولنسه
طبیعت او ماده‌ئی نضج واذابت ایدوب عطش دخی کندی ذاتنده کیدر• وچوق اولور که
بونک کبی عطش مادّه‌یی عسل کبی اشیاء حارّه تسکین ایدر• وهر زمان قیام حالنده شرب ما خطر
وخطادر• الا که ماء زمزم عین شفادر نظم تتّقی شرب الماء فی خمس مواضع• فانّها جالبة
للسّقام• عقیب حمامک والباءة• والنّوم والاعیاء واکل الطّعام• وامّا تعدیل استفراغ و
احتباس صحّت وجودی محافظه ایدن واجبدرکه دائما کندی طبیعتنه مقیّد ومراقب اوله اکر
طبیعت قبض اولورسه انی تین وسنامکی امثالی اشربه ایله تلیین ایلسون• خصوصا طبیعت مشلیجه
لینت راحت وسلامتدر• واکر طبیعتنده افراط لینت بولورسه انی سماقیه وحصرمیه کبی
اشیا ایله قبض ایتسون• واکر امتلا اولورسه کثرت تعامدن بعده حاصل اولوب ککرمکله
جقان دخان ایله یا حوضت حلوا ایله ویا مجرّد نقل ایله غدانی فاسد بولورسه اول ساعت
مبادرت ایله قی ایتمکه جان آتسون• واکر قی اکا متعسّر ایسه ویا وقتی دکل ایسه مصطکی برله قینامش
ماء حارّ ایچوب صاغ یانی اوزرینه یاتسون یاخود بر برمق بالا انجه طرزنده یاتسون• وبنبه ایله معده‌سنه
نصف ساعت قدر حمله تحمّل ایتسون• تاکیم لینت بولوب راحتل اول غدای فاسدی کتسون• بعده
تفّاح مثالی معده‌یه قوت ویرن اشیایی تناول ایدوب جامده یاتسون• واکر اسهال اولورسه
ورق ورد وعفص مسحوق وصمغ محمص• وطین ارمنی• وتخم ریحان• وطباشیر• وکمون امثالی
اجزاء حابسه‌دن اکل ایتسون• ویا تفّاح• وسفرجل• وربّان حامض کبی فواکه‌دن تناول ایتسون•
تاکیم طبیعتی بینه اعتدالنه یتیشسون• وامّا حبس بول• وغائط بغایت مضرّتدندر• ورعشه‌یی
ایرات• وهرنی تعجیل ایدندر• ومعتاد اولنان مستفرغانک اسهلی جماع وحمّامدر• نظم

مایۀ عیش آدمی شکمست • تا بتدریج میرود چه غمست
کر ببند دچنانکه نکشاید • ور دل از عمر برکند شاید
ور کشاید چنانکه بتوان بست • کو بشوی از حیات دنیا دست
چار طبع مخالف سرکش • چند روزی شدند باهم خوش
کر یکی زین چهار شد غالب • جان شیرین بر آید از قالب
لاجرم مرد عارف کامل • ننهد بر حیات دنیا دل

لوحه سادس

حالت صحتده معتاد اولنان مستفرغانک اسهل انواعی بولنان جماع وحمامک تعدیلاتن بلدرر

ای عزیز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ای عزیز معلوم اولسونکه اهل طب دیمشلردرکه صحت حالنده عادت اولنان استفراغلرک اسهل
وانفعی جماع رجالدر اما جماعک انفعی بعد الهضم الاول واقع اولاندر وبدنک حرارت وبرودت ورطوبت
ویبوستده وخلا وامتلاسنده اعتدالی عندنده بولناندر پس اکر اول خطا ایله بو اعتدالانک
خارجنده بولنادیسه بدنک حرارت ورطوبت وامتلاسنده بولنان جماعک ضرری آنک برودت
ویبوست وخلاسنده بولنانندن اقل واساندر وشهوت جماع قوت بولدقجه وآلت فکر ونظرسز
منتشر اولدقجه اکا اقدام ایله مباشرت صحت وجوده منافی برلعب بر زیاندر واما علامات جماع
نافع اودرکه آنک عقبینده وجوده خفت ونشاط تام واشتهای طعام ومنام کله تاکیم استفراغ
مادهٔ فضلیه حاصل اولمش اوله زیراکه جماع معتدل حرارت غریزیه‌یی دفع ایله مفرح بدندر
واغتذا ونموا ایچون بدنی مهیا ایدندر وغضبی ضعیف ایدوب وساوس ردیه‌یی وافکار
سوداویه‌یی ازاله ایدر و امراض بلغمیه‌نک اکثری آنکله کیدر وچوق اولورکه جماع تارکلک منیسندن
انجرهٔ ردیه دماغنه صعود ایدوب دوار سر وظلمت بصر کبی بلالر باشنه کلورلر وبخار منی دروت
بدندن محتبس اولوب اوعیه سنه طول بغندن ورم خصیه وعلم عانه وثقل بدن حاصل اولور
وبر عودت اولندقده سرعتله خفت وشفا بولورلر وکثرت جماع اندامی ارخا وقوتی اسقاط
وبصری ضعیف ایدر ومبتلاسنی رعشه وفالجه ایقاع ایدوب اعصابک تجفیف ایدر
وعجوزه وقبیحه ومریضه وباکره وصغیره‌نک ومدت سنین ایله مجامعه اولنمیان ثیبه‌نک
جماعندن اجتناب لازمدر زیراکه بونلرک کورلاری البته جاذب قوت ومزیج آلت ومجفف رطوبت
وموارث غمدر وموجب ندم وموجد هرمدر ولواطه منفر طبع ومضر بدندر زیراکه اهانت
واذیتی جمع ودفع انزالی منع ایدندر واما جماع شایسته جمیله وجوده صحت وحواسه قوت وبروت
طبعی مسرور وقلبی پرحضور ایدر زیراکه طبیعت اکا مائل اولدیغندن استفراغ منی کثیر بولور
اول مادهٔ فضلیه بدندن کیدر واما افضل اشکال الجماع اودرکه زنی ظهری اوزرینه القا ایدوب
تخذینی مکشوف ایدوب بیننده دیزه کلوب ابتدا ملاعبه ومکالمه وملاطفه ایله سینه ولبلرن خسارلرک
بوس وکنار ایدوب بلککلرینی وعانه سن دلک ودغدغه قیلوب بعده التیله بضعی مس وحک
ایدوب آنک چشمنه ناظر اوله تاکیم ایکیسی بیله شدت شهوتدن توقان بوله وقتاکه هیئت عینی زن
متغیر اولوب صدرندن منی سی انفصال بولغله استرکه رجلی صدرندن آله پس اول حالده اوزرینه دور
ایلدوب واخراج ایله انزالی وقتنه حاضر اوله وبعد الانزال آنک بطنی اوزرنده بر لحظه قاله تاکیم ایکی منی
ممتزج اولوب رحمه دخول بولابجه واولکده آرزوایندن بو آداب اوزره حرکت قیله تاکیم انزالی آسان
اولوب زن دخی اندن لذت آله ووجود ولد کامل اولوب جملسی عافیت بولوب استفراغ تمام اوله
زنهار کندی یاتوب زنی اوزرینه المسون تاکیم بقیهٔ منی طریق مثانده قالمسون واندن تعفن ایدوب
مرض اولمسون ورطوبت بضع اکا تقطر ایدوب آندن قروح مثانه تولد قیلمسون وجماعی تحریک
ایدن اشیانک بری مجامعهٔ ناسی اطلاعدر وبری نغمات اصوات نسوانی استماعدر وبری دخی
رؤیت مجامعهٔ حیواناتدر وبری هم جماعه متعلق اولان حکایاتدر وحلق عانه مهیج شهوت ومعظم
ذکردر واطالهٔ عهد جماع ایله نفس آنی اونوتمق امر مقرردر زیراکه نفس اول فضله‌یی ضعفدن
اعراض ایدوب قوت مولده اولکسه دخی منی تولدی اونوتدکیدر نته کیم مولده‌دن فاطمه ده لبنی
تولدی فراموش ایدر کذلک اندهٔ منی تولدی ترک ایدر **نظم** نظر شهوت ایچون روی زنان آغ
اولنده زنی اولمزسه کشینک حصول الحصانی اولسون دیوب بدیله استمنا ایتمک

موردث غم ومو جب فتور اولور واستفراغ جماعی ترك ایدنك دروندن جلدینه اولان ابخره تلمه طوبندن قلی تكوین ایدوب بحر كتیله ایدر كلور زیراكه واهب حیات اول حیات تملیه ایچون صالح اولان ماده ی آندن محروم ایتمیوب اكا هم حیات ویرر وكاه اولوركه تمل بدننده دفعه حادث اولور وبو مرتبه كثرت بولوركه لونی اصفر ایدوب مانع نوم وقاطع شهوت اولور انكچون اركنلر زیاده مبتلی اولور وانك علاجی بدنی وثیابی تنقیه ده اهتمامدر انلا آب شور ایله استحمامدر بعده ماء عذب ایله اغتسال وقمیص حریر ایله تمامدر واما حمامك فضلی بناسی قدیم وفناسی عظیم ومائی عذب وحرارتی معتدل اولاندر وانك بیت اولی مبرد ومرطب وثانیسی مسخن ومرطب وثالثی مسخن ومخفف بولنانددر پس وجود صحتنی محافظ ایدوب استفراغ عرق ایچون حمامه كیدن آنك حار اولان بیت ثالثنه تدریج ایله داخل اولسون وانندن خروج ایلدكده ینه تدریج ایله خارجه كلسون وحمامك داخلنده طول مكث موجب غشی وكرب واضطراب وجفاف وخفقاندر ومزاجی یابس اولانلر مائی هوادن اكثر استعمال ایتملیدر پس ترطیبه شدت احتیاجنده ارضنده بیله رش ایدوب یاتملیدر وبخار رطبی اكثار ایچون ارض حمامه صو لی صب وحبسنی تعلیل ایلمیه ومزاجی رطب اولانلر هوایی مادن اكثر استعمال ایتملیدر پس تجفیف وتحلیله شدت احتیاجنده استعمال مادن مقدم افراط عرقی دوكملیدر وصحتنی محافظ حمامده مادامكه جلدی رطب واحمردر اول تحلیل عرقده افراط ایتمدیكی مقرردر وقتاكه بدن ضموره وكرب تزایده باشلر اول وقت سرعتله طشره یه كلملیدر وبعد الحمام لحاف ودثاری هر فصلده زیاده قیلملیدر زیراكه بدن حمامك هواسندن ابرد اولاهواء منتقل اولوركید وبدن حمامك سوینده تشرب وجاذب ایلدیكنده آنك حرارت غریزیه سی اندن سرعتله زائل اولور بالطبع بارد اولان صوبرودتی بول قلمه بدنده دخی تبرید ایلیدر واكر استحمام عقیب غذاده واقع اولورسه تسمین بدنه معین اولور لكن سكنجبین ایچسه ستده مرضنده امین اولور واكر حمامك عقبینده تغذی ایدرسه ستده دن امین اولوب اعتدال اوزره سمین اولور واكر هضم اولندقده حمامه كیدرسه كذلك سمین وامین اولور وخلو معده استحمام تجفیف بدندر زیراكه حرارت اصلیه ایله حرارت غریزیه یی جمع ایدندر وریاضتی تحلیل اولماسه حمام معرقی كثیر استعمال ایتسون تاكیم حرارت ریاضتله تحلیل اولناجق فضلات مجتمعه حرارت حمام ایله عرق ودسخ اولوب كتسون وبو استفراغ ایله وجودی اعتدال مزاجنه یتسون واما ماء بارد ایله اغتسال ابدان شبانه تقویت ویرندر وصیفیا منده نصف نهار اوآنده حار المزاج ومعتدل اللحم اولانلره صحت بدندر واما شیوخ وصبیانك واسهال ونزله سی اولانك وهضمی نقصانا بولانك ایدانه ضرر وزیان ایدندر واما حمامات كبریتیه یی استعمال یعنی معلوم كبریتیه دن نبع وغلیان ایدن میاه حاره ایله اغتسال محلل فضول خارج وعلاج رعشه وفلجدر ومزیل حكه وجربدر واوجاع وركه ایچون نفعی مجربدر ومیاه معدنیاتك جمله سی بدننده اولان رایحه دواوقروح وجرب وخدر هم مجدر وبو ابلجه لوك وجوده اولان منافعنی الله تعالی اعلمدر

نوع سابع

كثرت الاستعمال اولان ادویه واغذیه مفرده نك طبایع ومنافعی وخواص احكامی ابجد هوز حطی حروفنك ترتیبنجه بلدرر ابجد معلوم اولسونكه اهل طب دیشلردركه هركیمسه كندی وجودنك حكیمی اولمالیدر واستعمال ایلدیكی ادویه واغذیه نك طبایع ومنافعنی بلملیدر وهر برسی حكیمه استعمال قیلملیدر تاكیم وجودی صحت اوزره قالملیدر اما ادویه مفرده دن هر دواكه

بدن انسانیده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

313

١٤٥

بدن انسانده کیفیتیله تأثیر ایدر تحقیق اوده وابدان انسانه وارد اولوب انکله بدنک کی حرارت
عزیزیه سنده منفعل اولورسه اکر بدنه کیفیت انسانیه دن زیاده تأثیر ایتمزسه اول دوا معتدلدر
واکر بدنه کیفیتندن زیاده تأثیر ایتمزسه اول دوا اعتدالدن اول کیفیتده بکا خارجدر پس اکر اول تأثیر
قلیل اولوب محسوس اولمازسه اول دوا درجهٔ اولده در و اکر تأثیری حسا معلوم اولورسه لکن بدنه ضرر
ویرمزسه اول دوا درجهٔ ثانیه ده در و اکر بدنه ضرر ویررسه لکن ضرری مهلک درجه سنه کلمسه اول دوا درجهٔ
ثالثه ده در و اکر ضرری قتله بالغ اولورسه اول دوا درجهٔ رابعه ده در واکا دوای سمی تسمیه
قلنمشدر واغذیهٔ مفرده نک احکامی بو ادویهٔ مفرده نک احکامی درجاتنده بولنمشدر وجمله سنک
اسما واحکامی ترتیب حروف ابجد ایله بیان اولنمشدر **الف** ابریشم حار و مفرحدر خصوصا
خامی نافعدر ولبسی تولد قملی مانعدر اجاص درجهٔ ثانیه ده بارد ورطبدر وانک حلوی
معده یی مرخی ومسهلدر و مزی التهاب قلبی تسکین ایدوب صفرایی قلع ایدر وحلونده بوزی
اسهالی اقلدر اسفاناخ درجهٔ اولده بارد ورطبدر وغداسی جیددر و حار و یابس اولان
رئه وصدره نافعدر وبطنی ملیّن واوجاع دمویهٔ ظهری دافعدر افتیمون بر حشیشدر که
درجهٔ اولده یابس ودرجهٔ ثالثه ده حاردر نفخی مسکن و کهولی ومشایخه موافق ونافعدر
وامراض سوداوی وبلغمی مزیل ومسهل وصرع ومالیخولیایی دافعدر وشتان محرورلری معطشدر
ایسون بر معروف تخمدر که درجهٔ ثالثه ده یابس وحاردر کلیه ومثانه ورحم وکبد وطحالک سده لرک
فتح وریاحی تحلیل ایتمده تأثیر تامی واردر وصداع دموی وصفراوی ودوارینی تسکین ایچون بخوری
واستنشاقی نافعدر ومسحوقی دهن ورد ایله اذنه تقطیر اولنسه باطن اذنده ضربه وصدمه
وسقطه دن عارض اولان اوجاعی دافعدر وبول وطمث ورطوباتی مدردر وعطش بلغمییه نافعدر
ولبن ومنی یی مکثر وضرر سمومی رافعدر اثمد کحل اصفهانیدر که اسرب معدنک جوهریدر
واول درجهٔ اولده بارد وثانیه ده یابسدر ولدغ عقرب مجفف وقابضدر وبصری مقوی ورعاف
انف ونزفی قاطعدر ارز غدای معروفدر که درجهٔ اولده حار وثانیه ده یابسدر وصویله غسل
اعضانی وسخی پاک ایدر واکلی معده یی دباغت ایدر لبنی ایله مطبوخی بطنی عقل ایتمیوب
معنانی زیاده ایدر **ب** بصل درجهٔ ثانیه ده یابس وثالثه ده حاردر اول محلّل ومقطع وملطف
وجالیدر وافواه عروقی فتح آنک حالیدر واحدّ واشدی وجهی احمر ایدر وبزری بهق طلا
اولنسه کیدر وملح ایله ثآلیلی قلع ایدر واعتدال اوزره اکلی معده واشتهایه قوت ویرر واکثاری رأسه صداع
وعقله خفت ویرر وبصل مطبوخ کثیر الغذادر لکن معطشدر وبر قانه نافع وافواه بواسیری
فاتحدر وباهیی مقوی وبولی مدرر وطبیعتی ملیّن وریح سمومه نافعدر وطلای بصل مشوی
منضج قروح واوجاعنی دافعدر بطیخ اصفر درجهٔ اولده حاردر وسرعتله صفرایه استحاله
ایدر وانی سکنجبین اصلاح ایدر بطیخ اخضر که قاربوزدر درجهٔ ثانیه ده رطب وباردر
وبدنی وسخدن جالیدر وبولی مدرر وکلیه ومثانه ده تکوّن ایدن حصاتی دافعدر وطعام الیه اکلی
نافعدر بیض افضلی نیمبرشتدر یعنی سمن ایچنده نیم پخت اولان بیضدر جلجه نک محیدر وانفعی
تازه وطری اولان بیض فرخیدر وبیضک مشوی صلبی دخانیه یه مستحیل اولوب اعتداله
یقین کلمشدر لکن محی حرارته وبیاضی برودته زیاده مائل اولمشدر واکیسی دخی رطبدر نافعدر
وبیاضی وجه اوزرینه اولسه تأثیر شمسی وحرارت ناری مانعدر ومحی عسل ایله مشوی اولوب کلف
ایچون وجهه طلا قیلنسه آنی دافعدر وبیاضی اوجاع عینه وخشونت حلقه وانقطاع صوته

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وسعال وضیق نفسه ونفث دمه نافعدر وبیض دجاجه سریع النفوذ وجید الکیموس
وکثیر الغذا ومولد منیدر وبیض مشوینك مخی قابضدر وعفص مسحوق ایله اسهالی دافعدر
وقیر ایله مخلوطی قرحه مفتح ومادّه سن جاذبدر وبیض ایسه لحم قوتنده در زیراکه اول حیوانك
جزؤیدر بلکه بالقوّه حیواندر وبیضك افضلی مخیدر بادنجان درجهٔ ثانیه ده حار ویابسدر
سودا ودوار وسدد وجرب وبواسیر وجذامی تولید ایدر ولونی فاسد وتصفیر وتسوید ایدر
بندق حرارت ویبوسته مائلدر بطئ الهضمدر وباهیی زیاده ایدر وصداع وقییء تهییج وریح
ونفخ تولید ایدر ودماغه نفع ایدوب سعالی دفع ح جوز درجهٔ اولی ده یابس وثانیه ده
حاردر آنك تصدیعی واردر هضمی عسیر وحرارتی کثیردر وخاصه سی تمیز دیدر وعسل ایله
معدهٔ بارده یه نفعی جیددر جوز بوّا درجهٔ ثانیه ده حار ویابسدر بصری مقوّی وسبیله
نافعدر ونکهتی مطیّب وطعامی هاضمدر وکبد وطحال ومعده یی مقوّی وبولی مدردر وطبیعتی
قابضدر جبن آنك رطبی بارد ورطبدر وعتیقی حار ویابسدر ومتوسط عادی ومستمندر
وملحی عتیق اولورسه مهزلدر وحصاة مثانه یی مولّددر جزر اصلی درجهٔ ثانیه ده حار واولی ده
رطبدر ومعده یی نفخ وباهیی تهییج ایدر وآنك تخمی بول وطمثی ادرار ایدر د دارچینی درجهٔ
ثالثده حار ویابسدر بغایت لطیف وجاذبدر وسددی مفتحدر وهر عفونتی مصلحدر
وآنك دهنی جالی ومحلل ومندیدر ونفعی کلف ورعشه یه عجیبدر ورأس وصدر اوجاعنه
نافعدر ونزلات بارده یی وسعال رطبی دافعدر ومعده یی مقوی وقلبی مفرحدر وسدد کبدك
مفتحیدر واوجاع کلیه ورحم نافعدر وظلمت وغشاوت بصری اکلاً واکتحالاً دافعدر دیك
ودجاج دیکك افضلی صباحه بالغ اولمیانلردر ودجاجك انفعی بیضه یه قتی کلمینلردر ومرقه دیك
وجع مفاصله ورعشه یه ومعدیه وریحیه وقولنجه موافق کلندر ولحم دجاج عقلی قوی وطبیعی
کشاده ومنی یی زیاده وصوتی صافی ایدندر وآنك دماغیله نزف رعاف انف کیدندر ه
هریسه بر معروف غذادرکه ماء لحم ایله طبخ ونطبیخ اولمش حنطه دن حاصلدر واول رطوبت
ویبوسته حار ومعتدلدر و ورد احمر درجهٔ اولی ده بارد وثانیه ده یابسدر وبزری
ورقنه زیاده قابضدر وآنك یابسی دخی زیاده قابضدر واول سکّر ومفتح وسودایی
مسکن واعضای باطنه یی مقوّیدر وماء ورد غشیه نافع وصداع حاری دافعدر ومطیّب
رایحهٔ بدندر وتریاسی حاردر که معده وکبده قوت ویروب هضمه اعانت ایدندر وطرابیسانی اوندرهم استعمال
ایدن اسهال اولوب اون مجلس مستراح کیدندر ز زعفران درجهٔ اولی ده یابس وثانیه ده حاردر
محسّن لون ومدرر بول ومسقط شهوت ومحلل سدد ومفتح عروقدر لکن قبضی واردر
زنجبیل درجهٔ ثانیه ده یابس وثالثه ده حاردر وآنده بر رطوبت فضلیه واردرکه باهیی تهییج
ایدر وخاصه صیله کبد ومعده نك بردینه موافق کلور وانکله رطوبت معده زائل اولور وطبیعت
دخی لینت بولور وآنك استعمالی نصف درهمدن ایکی درهمه دك مفید اولور زیت خام زیتون
زیتی درجهٔ اولی ده بارد ویابسدر ومدرکنده اتخاذ اولنان زیت اعتدال اوزره حاردر ورطوبته
مائلدر وعتیقنده حرارت زیاده حاصلدر وزیت ایله هرکون ادهان شعری مقوی وشیبی مبطیدر
ح حنا درجهٔ ثانیه ده بارد ویابسدر ومحلل ومفتح ومجفف وقابضدر واورام حارهٔ و
بلغمیه ایچون طبیخی نافعدر ودهنی عصبی ملیّن وتعبی محلل ودافعدر حمص درجهٔ اولی ده حار
ویابسدر واسودی احمر وابیضدن واجودی اکبریدرکه وجع ظهره نافعدر ولبنه وعذار اودانی دافعدر

وصوتی صافی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وصوتی صافی ایدوب جوب سائره‌دن زیاده غدالی رتبه اولدیغی مجرب وشایعدر وطبیخی استسقایه
نافعدر وحصاء کلیه ومثانه‌دن مفتت ودافعدر وحمصك تاثیری منی‌یی تکثیر وباه‌یی زیاده‌ایدر
وادرار بول وتسهیل ولادت ایدر حنطه حرارت ورطوبتده معتدلدر وانسانك حرارت ورطوبتنه
معادلدر وآنك مقلیسی هضمی بطوء ایله قابلدر واول معول دورو نفخه شاملدر وحنطه کبیره حمرا
افضل ما قوا والذ اغذادر حمام آنك نوا هضمی فراخنت اخف واغذادر وفراخی احروارطب واشهادر ط
طین ارمنی درجه ثانیه‌ده بارد ویابسدر طبیعتی ودمی بغایت حابسدر وبثور وطواعینه شرباً و
طلاءً نافعدر وعفونت اعضایی وتن لذع حاره‌یی مانعدر طباشیر درجه ثانیه‌ده بارد وثالثه‌ده
یابسدر قلبی مقوی وخفقان حاری دافعدر وانصباب صفراوی اولاغم وغشیه‌یه نافعدر وعطش
والتهاب معده‌یی وحرارت کبدی مسکن وحمیات حاره‌یی مانعدر ی یقطین که قرعدر درجه ثانیه‌ده
بارد ورطبدر وانحداری سریع وخلطی صالح وغداسی لطیفدر وحصرم ویا سماق ویا سفرجل ویاخود
رمان حامض ایله قرعك مطبوخی صفراویه نافعدر لکن قولنجه ضرری متضاعفدر وعسل ایله مطبوخی اغ

نوع ثامن

کثیر الاستعمال اولان ادویه واغذیه مفرده‌نك اسما واحکامنی کلی سعفص حروفنك ترتیبی اوزره بیلدرر
ای عزیز معلومك اولسونکه اهل طب دیمشلردر که ك کافور درجه ثالثه‌ده بارد ویابسدر رعافی اورام
حاره‌یی وصداع حاری مانعدر ومحرورك حواسنی مقوی ونوامی مستمر واستشمامی ایله مؤثر وباه‌یی
قاطعدر کهربا درجه اولی‌ده حار وثانیه‌ده یابسدر نفث دمی ونزفی حابسدر وخفقان وزحیره
نافع واسهالی قاطعدر کمون درجه ثانیه‌ده حار وثالثه‌ده یابسدر ریاحی محلل وطارد
ومجفف وقابض وقاطعدر وعسر بوله دخی نافعدر وجراحاتی لاصق وحصاتی مفتت ودافعدر
کات حکمی غلیظ وغداسی شنیدر انجق آنك آنك صویی زین درکه محللدر عبنلدر کرفس مفتح سدد
انواعندر درجه اولی‌ده حار وثانیه‌ده یابسدر نفخی محلل وبدنی معرق وافواه عروقی فاتحدر وجعی
مسکن ونکهتی مطیب وباه‌یی مهیج وصرعی مولدر وحبلایه مضردر وکبد وسعال وکلیه وطحاله
واستسقایه ومثانه‌یه نافعدر کلیه حرارت وبرودتده معتدلدر وبر مقدار یابسدر وهضمی
عسیر وخلطی نیسیر ومهملدر والذی کلیه جدی وحملدر کبد حاردر وکلیه‌دن احسندر وآنك اجودی
کبد بط ودجاج مسمندر وکلب کلبك لقلقه معضوضنه صحت بدنندر کزبره که کشنشدر درجه اولی‌ده
یابس وثانیه‌ده قابضدر وجعی مسکن واورام حاره‌یی دافعدر ومعده حاری مقوی وخفقان
حاری وحموضت طعامی دافعدر وصرع ودوار وسدر یابسه‌یی مانعدر لکن منی‌یی مجففدر
وشهوت باه‌یی قاطعدر وکثرت اکلی ظلمت بصره باعثدر کراع که پاچه‌در اول طبیعتی ملیندر
وخلط لزج نافعی مولددر وهضمی آسان وفضولی قلیل ایدوب سعاله نافعدر ل لوبیا یابسدر
لکن آنده بر رطوبت فضلیه واردر که خلطی رطب بلغمیدر وکتدنقا اخذکه احلام ردیه‌نك
کائیدر وصدری تلیین وطمثی ادرار آنك شانیدر ورتبه ایچون دخی کوزلدر وآنك صلاحی فلفل
وملح وخلدر لوز که بادامدر حلو رطوبتده یکا معتدل وقریب درجه ثانیه‌ده حاردر وشربی
احتلامده طمثی ادراری واردر ولوز مرك غداسی قلیل وتفتیح وجلا وتنقیه‌سی کثیردر
ولوز حلوك تاثیرات مذکوره‌سی ضعیف ویسیردر لکن بدنی مسمن وسعالی دافعدر وسدد کبد
وطحالی فاتحدر لبن نسوانك لبن حیوانات البانندن انفعدر بر دکلدر زیرا که مزاج انسانه جملدن
معتدلدر ولبن نسوانك افضلی ندیدن شربا ولنا بلمشدر وهر لبن که حیوانك حلب اولنمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنك انفصالی بعید العهد اولدیغندن اول دری بولنمشدر • وهر حیوانك كه مدت حملی انسانك مدت
حملندن اطولدر • آنك لبنی اردا واغلظدر • ومدت حمل انسانه مناسب اولانك لبنی لبن بقر كبی افضلدر
ولبنك مائیتی حار وملطف وغسالدر • وآنده هیچ لذع اولماز سنفوق مثالدر • وآنك خاصه سی
صفرای محرقه یی اسهالدر • وافتمون ایله سودای محترقه یی دخی مسهلدر • ولبن حامض بارد ویابسدر
وقریب العهد اولان لبن رطب وحاردر • وجمیع انواع لبن مقوی بدندر زیرا كه جمله سی بالقوه دمدر
وعسل ایله قروح باطنه یی تنقیه ایدر • ودماغه قوت ومنی یه كثرت ویرر • ولبنك جمله سی باه یی
تهییج ایدر • وامزجه حاره یابسه قلیل الصفراویه نافعدر • وسعالی دافعدر لكن بلغمیلره مضر
ومنافیدر • زیرا كه انلرك حرارتی آنی هضم ایده مز ودموییته احاله ایده مز ومشایخه رطوبت
ویردیكیچون نافع ومناسبدر • پس انلره هضمنده عسل ایله استعانه واجبدر • وچوق اولور كه
لبن ابتدا بطنی اطلاق ایدر وبعده امعاده اولان فضلاتی اخراج ایدر • بعده بدنده مستقر اولوب طبعی
قبض ایدر وبعده اعتدال اوزره كیدر • وجنس لبن نفاخ ومولد دیداندر • مگر كه مطبوخ اولوب سهل
هضمی آساندر • واما لبان كه آغوزدر • آنك هضمی بطی وخلطی ردیدر • وعسل مصلحیدر • وهر لبن
احشاء كبدی سد ایلر • الا كه لبن ناقه سد ایتمز • واكثار لبن علاج وسواس ونسیان ایلر لكن
مضر لثه واسناندر • وصداع ودوار اصحابنه زیاندر • ومولد قمل ومورث ظلمت بصردر وآنك اصلاحی
شكردر • ولبن شكرله محسن لون ومسمن بدندر • وتركیب جنس لبن مائیه وجبنیه وسمنیه دندر
اما لبن بقرك اكثری سمنیه در • ولبن ناقه ومعز رقیق ولطیفدر اكثری مائیه در لحملرك انفعی لحم ضاندر
فتیدر ولحم عجل وجاب فضولی اقلدر • وهر حیوانك مذكر وسمین واسودی الذ واخف واجوددر
ولحم بقر لحم معزدن زیاده یابسدر • ولحم معز لحم ضاندن یابس وهضمی عسیر وحابسدر • ولحم جزورك
غداسی غلیظ وهضمی عسیردر • ولحم ارنب حار ویابس اولدیغندن سوداسی كثیردر • والیه حار
ورطب وبسیردر • وجنس لحم غدای مقوی بدندر • وسرعتله دمه استحاله ایدر • ولحم
مشوینك غداسی پیوسته ومسلوقك رطوبتی كیدر • وشحمك اعتدالدر وسمینك اردر
زیرا كه بونلر ملین بطن وقلیل الغذادر • وفصل ربیع وصیف اوائلنده محرور ایچون اكل لحم بقر
خطا وخطردر زیرا كه اول مولد جرب • وجذام وطحال اولدیغی متقرردر • كذلك ربیعك جمیعنده
وصیفك نصفنده جمیع لحوم غلیظه نك وجوده ضرری واردر لكن لحم ابل غلظتیله سریع الانحلال
در • ولحم بط غلیظ وكثیر الغذادر • ولحم دجاج آنك اخف والطفدر • واشهادر • لادن درجه اولیده
یابس وثانیه ده حاردر • لطیفدر كه تحلیل ونضجی واردر • وعلل رحمه نافعدر • وتساقط شعری
مانعدر • وعسیر الاندمال اولان قروحی مدملدر • مر مصطكی درجه ثالثه ده حار ویابسدر
وغایتده لطیف ومحلل وقابضدر • وبلغم رقیقی مذیب ودافعدر • ومضغی منقی رأس وبلغمی جاذبدر
وسعاله نافع ونفث دمی قاطعدر • ومعده یی مطیب • ومقوی ونافعدر • ملح درجه اولیده یابس
وثالثه ده حاردر • وزیاده تحلیل وتجفیف وجلاسی واردر • ورياح مختلفه یی كسر وازاله ایدر
اخلاط جامده یی تسخین واذابت ایدر • ونصف درهم قدر شربی كفایت ایدر • وملح محرق تحلیله وسخ
اسنان كیدر • وملحی اعتدال اوزره استعمال محسن لوندر ومشتهی انحدار غدا واخراج فضول
ومعین ادویه اسهالدر • وملح ابیض شفاف بلوری بلغمیدر • وملح اسود بلغمی سوداوی قوتله قالع
ومسهلدر • ملوخیا درجه اولیده بارد وثانیه ده رطبدر • وسدد كبدی مفتحدر • مشمش درجه
ثانیه ده رطب وباردر • ودهن نواتی درجه ثانیه ده حار ویابسدر • وبواسیره نافعدر ومشمشك

غلطی سریع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

خلطی سریع العفونتدر و یابسنك نقیعی مسكن عطشدر و اول معده یه خوخدن یعنی شفتالودن
خوشدر و حیاتی سرعتله مولد اولمشدر ن نیل درجهٔ اولیده حار و ثانیه ده یابسدر و ثالثه ده
قابضدر نزفی قاطع و كلفی دافع و تازه جراحاته نافعدر و ورقی خضابه صالحدر نعناع یابس
و حاردر و انده رطوبت فضلیه واردر و آنك جوهری الطف بقولدر و معده یی سرعتله مسخن و مقوی
اولدر و فواقی دافع و هضمه نافعدر و بلغمی و دموی اولان قیئی دافعدر و باهی یی مهیج و منی یی مولد و معدر
و بش اون ورقی لبنه وضع اولنسه آنی تجبندن مانعدر نخاله دقیق درجهٔ اولیده حار و یابسدر و جلا
و تلیین و تنقیه یی جامعدر و لوز و شكرله شربی حلق و سعاله نافعدر و شرابله عجن و ضمادی
اورامی تحلیل دافعدر نشادر درجهٔ اولیده بارد و یابسدر و ملین و مقویٔ خالصدر و زعفران ایله
عجن و طلاسی مذهب كلفدر و حسوی مانع نوازل و ملین صدر و عسل ایله اشرفدر س سماق
درجهٔ ثانیه ده بارد و ثالثه ده یابسدر و قابض و مقوی و مسدد و جابسدر و بطنی معقل و نزفی مانعدر
و صفراینی احشایه جالبدر و تزاید اورامی دافعدر و وجع اسنانی شافی و عطشی مسكن و معده یی
دابغدر و اشتهایی مهیج و طمثی قابضدر و شعری مسود و غثیانی مسكن و مانعدر سكر درجهٔ
اولیده رطب و حاردر و عتیقنده یبوست واردر و قصبنك عتیقی كندی طبعنده ساكن و لینتی زیاده
حاصلدر و صدر و حلقی ملین و خشونتی مزیل و سددی فاتحدر و صفراوی اولیا معده یه آنك
تعطیشی موافقدر و بطنی ملین و بلغمی دافعدر و آنك احمری لینته زیاده نافعدر سمن درجهٔ اولیده
رطب و حاردر و سموم مشروبه یه تریاقچه نفعی واردر و حلق و صدره تلیین و تحلیل ایدر و فضلا
دخی نضج و تقلیل ایدر خصوصا الوره و عسل ایله زیاده تأثیر ایدر سفرجل درجهٔ ثانیه ده بارد
و یابسدر و كندوسی و زهره سی قابضدر و حامضی حلوندن زیاده قابضدر و هر نوعی مسكن
عطش و مدر بول و مقویٔ شهوتدر خصوصا عسل ایله معده یه دخی قوتدر و آنك لعابی یعنی
نواتنك آبی طبیعتی ملین درکه عقیبنجه قبضی مانعدر و قصبهٔ ریئه یی ملین و سعاله نافعدر و اكثار
سفرجل قولنجی مورث و جالبدر سمك رطب و باردر اجوری صغاریدر كه دمی قلیل و طعمی لذیذ
اولوب سرعتله فاسد اولمیه و شدید الجریان اولان ماء عذب ایچنده تولد ایدوب قلیجی كثیر بولمیه
یاخود بحار مالحه دن انهار حلوه نك جریانه مقابل حركت ایدوب آنده قالمیه و مملحنك افضلی
اودركه چوق عتیق اولمیه و اكا ملحك قوتی غالب اولوب حار و یابس اولمیه و سمك طری مولد بلغم
مائیدر و سریع الفسادر اولدیغندن حار اولان معده لی غیری یه منافعدر و لحم سمكی فساده ویرن رطوبات
و لبندر و آنی حلویات اصلاح ایدنلردر ع عنبر درجهٔ ثانیه ده حار و اولیده یابسدر مقویٔ معده
و كبد و قلبدر و حواس و قوادر و عنبر مسكدن زیاده معتدل و علاج دماغه دوادر عود درجهٔ ثانیه ده
یابس و حاردر و قوت معده و كبد و قلب و حواس ایچون نفعی واردر و سددی فاتحدر و دماغه
بغایت نافعدر و مضغی نكهتی مطیب و ریاحی دافعدر عسل درجهٔ ثانیه ده حار و یابسدر و جلا
و مفتح و جاذبدر و عفونت و قملی مانعدر و تلطخیله دخی قملی قاتلدر و قروح وسخه یی منقی و ظلمت
بصری مجلی و معده یی مقوی و غذایی مشتهی و بطنی مسهلدر و شمعی دخی حاردر ضماد ایله جروح و قروحی
ناضج و موادی جاذبدر خصوصا قیر ایله زیاده مؤثر و جالبدر عنب قشری بارد و یابسدر و مقویدر
و حشوی رطب و حاردر و نواتنده هم برودت و یبوست واردر جید الغذادر كه معده و باهی یی
و نضیجی اجود و معلقی احمد و زبیبی اسودی افضلدر و عنب نفاخ معده و مضر مثانه در و آنك مصلحی
رمان حلودر ف فضه بارد و یابسدر خفقانی مانعدر و مائی معده و قلبه نافعدر و جرب

وحكه‌يي دافعدر فستق درجهٔ ثانیه‌ده یابس وحاردر وآنده بر رطوبت فضلیه واردر ومقوی
قلب ومفتح سدد کبد ونافع دوادر فجل غذاسی قلیل وبلغمی کثیردر ومفتح سدد کبد ومولد
قملدر ومحلل ریح بدندر ودیدانی قتل ایدندر وهضم طعامه اعانتی کثیردر لکن کندی هضم
اولنمسی عسیردر فلفل درجهٔ رابعه‌ده یابس وحاردر واسودینک زیاده ابیضنده حرارت واردر
ودار فلفلك یبوستی ایکیسندن ازدر اوچی دخی معده‌یه واسعاده اولان ریاح غلیظه‌یی تحلیل ایدر واخلاط
لزجه‌یي تقطیع ایدر وعصب وعضلی تسخین ایدر ص صندل درجهٔ ثانیه‌ده بارد ویابسدر
وطلا وشربي اورام حارّه‌یه وصداع حارّه وخفقان حارّه نافعدر صعتر درجهٔ ثانیه‌ده حار
ویابسدر وملطف ومحلل ونافعدر وشربي وضمادی نفخ ورياحي دافعدر ومعده‌یي مخفف
وبول وطمثی مدردر وحدّت بصری مکثر واوجاع وركی قاطعدر صمغ تفریح وتجفیفی قوی‌ایدر
والطفی صمغ عربیدر زیرا که اول خشونت صدری تلیین وبطنی تعقیل ایدر واقاقوت وبرد الیان حبر الیه خطو اکثیر

نوع تاسع

کثیر الاستعمال اولان ادویهٔ اغذیهٔ مفرده‌نك اسما واحکامنی ترشث تحفه ضبط وتبیین ایلدر
ای عزیز معلوم اولسونکه اهل طب دیشلودرکه ق قثاکه بطیخك بر نوعیدر خیارکبی طویل اولور
اول درجهٔ ثانیه‌ده رطب وبارددر وآنك نطبي احسن در وحرارت وصفرایی تسکین ایدندر لکن
خلطی مستعد عفونت ومولد حمادر ونضیجنك فسادی اسرع واردادر واشتهای عشیهٔ نافعدر
وعطشی قاطعدر ومثانه‌یه موافقدر وقثاده ادرار بول وتلیین طبیعت واردر قثا کم خیاردر
آنك قثادن زیاده برودت ولطفی واردر وحمیات محرقه‌یي دافعدر وادرار بول ایچون بغایت نافعدر
وازکرهٔ وجع معده وخاصه لحیحند ندر وآنی ملح ویا زیت ویا عسل مصلحدر قرنفل درجهٔ ثانیه‌ده
حار ویابسدر وکبد ومعده ودماغه نافعدر ر ریحان درجهٔ اولی‌ده حار ویابسدر وقلبي مقوی
وباسوری دافعدر واستنشامی نومی جاذبدر راوند ریقا وزرنیه ایکی درهم قدر اوت صباح شربي
قروح وفسوخ وسقطه وضربه وکبد ومعده وفتق وعانه وکلیه ومثانه ایچون بغایت نافعدر
رازیانه آنك بریسنك حرارت ویبسی درجهٔ ثالثه‌ده وبستانی بسنك درجهٔ ثانیه‌ده در اول بصری
محدّدر وسدد کبدی مفتح وبول وطمثی مدرر ونافعدر وماء بارد الیه غشیان والتهاب معده‌یي
دافعدر ریباس درجهٔ ثانیه‌ده یابسدر ودمی مطفی وصفرایی قامعدر وحرارتی مسکن
وقاطعدر وعصاره سیله اکتحال حدّت بصره نافعدر وطواعین واسهال صفراوی‌یي
دافعدر رمان آنك حلوی درجهٔ اولی‌ده بارد ورطبدر وحامضی ثانیه‌ده بارد ویابسدر وایکیسی
صفرا قامع واحشایه سیلان فضولي مانعدر وحامضنك حبانی نك عسل ایله ضمادی وجع
اذنه نافعدر وادرار حامض اکثردر ورمانك مزی التهاب معده‌یه انفعدر وحامضی حلق وصدری
تخشندر وحلوانلری مقوی وملیندر وسعال حاری مانعدر وهر نوعی خفقانی دافعدر افضلی
حبانی مائی اولانیدر ش شعیر درجهٔ اولی‌ده بارد ویابسدر وغذاسی حنطه‌دن آزدر وماء
شعیر سویقندن اغذادر وسویقی نفخ صوینك اکثر ومعده‌یه اردادر وماء شعیرك رقیقی ضماد
صدر وسعال یجرب وکلفه موافق دوادر شونیز که حبة السوداء در آخر درجه‌ده حار ویابسدر
واول حاد وجلادر وریاحی محلل وثالیل وبهق وبرصی قاطعدر ودیدان بطنی قاتلدر وکیسهٔ کتان
رزقا ایچنده ایکی درهم محمّص ومصروری وناصیه اوزرینه موضوعی زکام ونزله‌یی دافعدر
شلجم رطب وحار وملیندر وخلطی غلیظ ومداومت اکلی محلّلدر وبزری جلا وطبخی مقویدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ت تمر هندی درجهٔ ثانیه ده بارد و یابسدر معده یی مقوی و صفرایی مسهل و قیئی مسکندر
و عطشی دافعدر تفاح آنک حلوی اعتداله قریب حرارته مائلدر و آنده بر رطوبت فضلیهٔ بارده
وارد که آنکله نافخدر و آنک حامضی ابرد و رطوبتی اقلدر و خلطی مستعد عفونت و حاددر
تین آنک رطبی آز رطب و حاردر و چوق ماء و غذاسی واردر و معده دن سریع الانحداردر
و یابسی لطیف و حاردر و جمیع فواکهدن اغذادر و انضجی اعتداله قریبدر و لحم جروح و قروحی
انضجدر و تلیین و تعریقی ابلغدر و حرارتی مسکن و مقملدر و آنک لبنی الیان و دماء ذائبه یی
بجمد و جامدلری ذوب ایدر و امراض الیه فاسد اولا الوانی مصلحدر و ضماده ماملی منضجدر
و محروری معطشدر و طوزلی بالغم اولان عطشی مسکندر و سعال مزمنی دافع و ربو و صدره
نافعدر و سدد کبد و طحال و کلیه و مثانه یی فاتحدر و رقت اوزرینه تینک فتح مجاری غذاده تاثیرات
عجیبه سی متقرردر خصوصا لوز الیه یا جوز الیه تغذیه سی اکثردر لکن اغذیهٔ غلیظه الیه اکل ایتیه
خصدر و تینک خل ایچنده منقوعنی اوچ صباح علی الریق اوچر تین اکل ایلن محموم حادن
خلاصی بولور و صفرادن آزاد اولور توت اما ابیضی تینه یقیندر لکن آندن اقل غذادر
و معده یه ارادادر و اما احمری رطب و بارددر و آنده بر قبض واردر که اعضایه سیلان مواد ما نعدر
و اورام حلقی دافعدر و بونک اکل و شربنده قوت اشتهاء غذا واردر و بو توت معده دن انحداره
غدایی مسرع و اسعاده مبطی و بولی مدر دردر ث ثوم اصلی درجهٔ ثالثه ده حار و یابسدر تغیر
میاه ایچون و وجع اسنان و سعال مزمن و اوجاع صدر ایچون بغایت نافعدر و علق و دود
مخرج و بول و طمثی مدر دردر و قملی و بیضنی قاتل و مکسردر لکن کثرت بخارندن راسی مصدع
و بصره مضردر ثلج انک محتبس اولان حرارت دخانیه سندن عطشی مورث و معده و عصبه
مضردر و اسنانک وجع رحانی مسکندر خ خشخاش درجهٔ ثانیه ده بارد و یابسدر و اسودی
شربا و ضمادا درجهٔ ثالثه ده مبرد و مخدر و منومدر و اکلی نزله یی مانعدر خطمی خیری جمیعکیدر
اعتدال اوزره حاردر آنده انضاج و تلیین و تحلیل و ارخا واردر و وجع مفاصلی دافع و ار
تعاشی مانعدر و آنک بزری سعال حاری قاطع و ورقی اورام ثدیه نافعدر و طبیخ اصلی حرقت امعا
و حرقت بول و اورام مقعدی و اسهال ردی یی دافعدر خوخ درجهٔ اولیده رطب و آخر ثانیه ده
بارددر و سریع العفونت و ملین طبیعتدر و ماء قضبان و اوراقی تقطیر الیه دیدان
اذنی و سره یه ضماد و شربی دیدان بطنی قاتلدر و کثیر الغذادر لکن غذاسی جید دکلدر و اکل
و آتی طعام اوزرینه تقدیم اولادر خل حرارت و برودتدن مرکبدر و برودتی اغلبدر و طبخ الیه
برودتی نقصان بولدیغی مجربدر و بو خل دمی ملطف و صفرایی قامعدر و حادث اولجق
اورامی مانعدر و سودا و بلغمه مضر و بلغمه مضاد و هضمه معین و جرب و قوباء و قرحه نمله
و حرق جمره یی دافعدر و دهن ورد الیه صداعه نافعدر و تمضمضی وجع اسنانی و دموی
قاطعدر خبز افضلی خبز حنطهٔ نقیه در که دقیقی دقیق و منخول اولوب عجینی ملح و خمیرندن
اعتدال بولوب قرصی رقیق نضیج تنوری اولور و اکا قریب اولصوموندر که فرنجی اولور و بوندن
ماعدا افضیلتده برونی اولور خبزک حاری ضماد و باردی نافعدر و سمید که فطیردر غذاسی
کثیردر لکن خشونتندن بطیء النفوذ و انحداری عسیردر و خبز دقیق غیر منخول طبیعتی
ملیندر و انحدار و نفوذی سریع و هیندر لکن قلیل التغذیه در و خبز قطایف لذیذدر
لکن مولد خلط غلیظدر و لبن الیه تخمیر اولنان خبز کثیر الغذا و بطیء الانحداردر و سدد مجاریده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

دخی واردر وخبز حنطه مقلی ما ایله اکلی سر عتله سمن بدن ایدر وصحت وجودی حفظ ایدندر
خردل که اورزالک دیر درجهٔ ثالثه ده حار و یابسدر وبلغمی قاطعدر ودهنی دهن فجلدن سخندر
وهوام آنک دخاننه فرار ایدنلر ودافع اوجاع مفاصل بدندر وجرب ازاله واورامی تحلیل
ورطوبات راسی تنقیه ایدندر ونقطیر ماء ودهنی وجع اذنی دافعدر وعسل ایله بغاوزریته
اکلی قصبهٔ ریه ده اولان خشونته نافعدر خیار شنبه حرارت وبرودتده معتدلدر ورطبدر که
احشاده اولان اورام حاره یی مانعدر وطبعی ملین ومحترق اولان صفرا وبلغمی سهولتله
مسهل ودافعدر انکجون حامله انکله اسهال اولنورکه اول حملنه ضارد کلنا فعدر ذ ذهب
لطیف ومعتدلدر وسحاله سی ادویه سوداویه داخلدر وقلبی مقوی وخفقانه نافعدر وخدی
امساکی بحر قیمی زایل ودافعدر والتون میل ایله اکتحال عینی مجلی وبصری مقوی وغبار نفعدر
ض ضیمران ریاحین انواعندن بر نوعدر که فسلکن دیرلر اول درجهٔ اولیده رطب وحاردر
واستشمامنك دماغه نفعی واردر ظ ظرور درجهٔ ثانیه ده حار ویابسدر مواد قروحی
جاذبدر وآنک اجودی احمر نار تجبیددر ع غالیه بر عطردر که ان بهاودر اورام صلبه یی ملین
وجوق دروجد واردر واستشمامی صرعه یی دافعدر وصداع باردی دافعدر وقبلدن تحلی
اوجاع رحمی مانعدر وجمیع ادویه واغذیه تاثیر حق ایله مؤثر اولدیغی تحقیق وواقعدر بومقدارات
اسباب ظنونه دن اولدیغنه علت طبیب دلیل قاطعدر پس جمیع اسباب واشیادن
مؤثر اولان آنجق مسبب الاسبابدر که جمله یه اول ضار ونافعدر وبومقامده العلم علمان علم الطب للابدان
وعلم الفقه للادیان کلامندن بومقدار تحریر وبیانا خلاصهٔ علم طبی جامعدر وماعداسی اطبا بینده شایعدر

نوع عاشر

صحت وجوده عواید اولان اکل وشربک آداب وقواعدی وبعض اطعمه وفواکهک فضائل وفوائدی
بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حدیث دیمشلردر که انبیا علیهم السلامک عادتلری مدام اکل
خبز شعیره ادمان ایدی وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینک اکثر تناول اولنان
ایکی ویا دقیق حنطه ایله مختلط اولان ایدی وخبز شعیر ایله اوچ کیجه علی التوالی شبعان اولمیوب
اکثر اوقاتی جایع وظمان ایدی پس تره تنبیه وبیان بیورمشلر که بیاض نهار وظلمت لیل
ایچنده ایکیشر کره اکل وشرب اسراف وعلتدر واکل لحم وشربه مرقه یه مواظبت موجب قسوتدر
وقرق کون قدر لحم ودسم ترکنه مداومت مسیئ خلق ومغیر طبیعتدر وبی جوع اکل ادم وبی ظما
شرب ماصحت وجوده خللدر نته کیم بی تعجب ضحک انسانه خجلدر وبی سهر لیل نوم نهار اکا
عار وکسلدر ومحافظ صحت اولان مداوم شبع اولمیوب جوع قدر لذت اکلی بولسون ولیمه
فردوس ایچون قدرت قدر تجوع قیلسون تاکیم عقلی صافی وصدری منشرح وقلبی مستنیر اولسون
وممکن اولدقجه غدایی تبادر قیلسون تاکیم بدنی صحت وطبعی قوت بولسون وعشایی ترک ایتمسونکه
اعضاسی هرمک امین اولسون وانواع نعمتلرله الوان شربتلری جمع ایتمیوب بر طعام اوزرینه
اقتصار ایتسون تاکیم جسمی صحت وسرور وقلبی حیات وحضور بولسون زیرا که هر مرضک
اصلی شبع وهر دوانک اصلی جوع اولدیغی تجربه قیلنمشدر وادبله فقط خبز اکل ایدنک
بدنی عمری اولدقجه صحت وعافیته بولنمشدر وادب ایسه بعد الجوع اکل وقبل الشبع ترک اعتیاد
اولنمشدر پس قلت اکل وشربک درجهٔ دنیاسی ثلث بطنی طعام وثلثی شراب وثلثی نفس ایچون
اولمقدر ودرجهٔ وسطاسی اکل وشربله آنجق نصف بطنی طولمقدر ودرجهٔ علیاسی اکلی اکل مریض

ونوعی نوم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ونومی نوم غریق اولوب لذت حضوری بولمقدر وشبع اوزرینه اکلدن اجتناب اهم الزمدر زیراکه
اول اسراف وحرام اولدیغندن ماعدا مورث برص وموجد مرض وموجد هر درد وحضوره کلن
طعام وشرابی تعییب ایلمسون اکر اشتهاسی وار ایسه تناول بیورسون والا ترك ایدوب سیلسون
وطعام واحد اثنینه کافیدر نته کیم طعام اثنین اربعه یه وطعام اربعه سکز آدمه وافیدر اما
بعض اطعمه وفواکهك فضائل وفوائدنده نیجه حدیث شریف وارد اولمشدر نته کیم
جبرائیل امین علیه السلام حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه هریسه اکلنی اشارت
قیلمشدر پس آنی اول تناول بیوروب بطش وجماع وقیام لیل ایچون اوتوز قرق آدم قدر قوت بولمشدر
وآنك عندنده جمیع اطعمه دن خبز شعیر ومرقه عدس وصوقماغی احب واطیب اولمشدر
زیراکه ذکر الله ایلدکده آندن قلبی رقت بولمشدر ولحمدن دماغ وسمع وبصر واعضا واجزای
ذکر قوت المشدر ولحمك اطیبی لحم کتف وظهر در که فوائد مرضی اصلاح وقلب حزینی راحت
قیلمشدر وانفع ادام خل خمر اولمشدر وتمر وعنب فواکهدن اولوب ادام رتبه سن دخی بولمشدر
وعینی خبز ایله یمك وحلوا وطیبی ویرلدن رد ایتمیوب ذوق وشم ایتمك خبرده کلمشدر ومبارك
عسلی صباح ایله ریق اوزرینه اکل وشرب ایدنه هر مرضدن شفا بولمشدر واول حضرتك فواکهدن
بطیخ ورطب اطیب اولوب جمیع اشربه دن حلو بارد لذیذ کلمشدر واکل ارز عندنده اول حضرتك
صلوة وسلام ایتمك لازم اولمشدر زیراکه ارزانك نوری عجیبه هرنده وجود بولمشدر وحدیث شریف
وارد اولمشدر که هر کیمکه بقلة قشریله اکل ایدر آنك اول قدر مرض چقار کیمدر وشونیز که حبة
السودادر اولومدن غیری هر مرضدن شفادر وجبن وجوزی فرادا اکل ایتمك دادر لکن ایکیسی
جمع ایدنه دوادر واکلی بیب نکهتی تطییب ولونی صافی وبلغمی قطع ایدوب عصبه قوت
ویرلدر آنی اکل ایدن تواتنی طرح ایتسونکه اول مضر بدنلدر وعنبی دانه دانه اکل اهنا واحسندر
وسفرجل فوائدده وقلبه ذکا وجبانه شجاعت بخش ایتمکده بی بدلدر وآنی ارزا ایله اکل ایدن
حامله نك ولدی اغلب کوزلدر ورمانی شحمیله تناول معده یی دباغتدر واکل یقین قولنجدن
امان وقلبه رقتدر ومبارك بطیخ ماء جنتدر وهر طعامنده اولا لذتی جامعدر وآنك لحم وشحم
وبزر وقشری جمیع اعضا وقواسنه نافعدر واول طعام وشراب وریحاندر وبطن ومثانی غسل
ایدر اوشانلدر وماء ظهره برکت وشهوته حرکت ویرندر ونکهتی تطییب وصداعی تسکین
وبشرهی تنقیه وتزیین ایدندر وبصره حدت وطعامه اشتها ولذت ویروب عطشی دفع
ووریداتی بطنی قتل ایدوب یمشدر علت اخراج ایلمه نافع بدندر اما خیاری ملح ایله وجوزی حلوا ایله
یمك سنتدر وفواکهی اقبالنده تکثیر وادبارنده تقلیل ایدنه صحتدر وبادنجانی تلیین وتزیین
ایدوب روانیتیله یمك مزیل علت ومورث حکمتدر ومرطب دماغ ومقوی جماع ومحرك
شهوتدر والطف بقول بادیوز وکرم وزور بیاسدر وبونلر طعام حضر والیاسدر
ومورث حفظ ودافع جنون وجذامدر ونافع دماغ ومانع نسیاندر واما کمأه که آق منتردر
اول بر نوع من منزلدر وماء شفاء عیندر واسودی افضلدر وبرادرضه داخل اولان آنك بصلندن
تناول قیلسون تاکیم اولاد صنك ویاسندن امین اولسون ومطبوخ اولان بصیل وثومی اکل ایدن
لذت وقوت بولور ومطبوخ اولمیانی اکل ایتمسونکه رایحه سندن ملائکه متاذی اولور واما طینی
اکل ایدنکند نفسنی قتل ایدندر زیراکه اول منفخ بطن ومصفر لون ومهلك بدندر وحدیث شریف
وارد اولمشدر که اوچ نسنه موجب سرور سینه وموجد صحت بدندر بوی استشمام وجری عسل

وبری لبس ثوب حسنلر واول حضرت صادق قدر که حق سویلیندر زیرا که الناس باللباس کلامی
بو معنانك تصدیق ایلیندر یس ناس لباس ایله مزیّندر ولباس تقوی ایسه جملهدن احسندر وجسم وجانی احصندر

نوع احد عشر

آداب دین مبین وسنت رسول امین اوزره ثیابی تحسین ولبسی تعیین وبدنی تحصین وتزیین ایتمك
رسم وآیینی بیلدر ای عزیز معلومڭ اولسون که اهل حدیث اتفاق ایله دیمشلردر که حبیب اکرم صلی
الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه ثیابك احبی قمیص اولمشدر وکم قمیصلی اطرافی اصابعنه وصول
بولمشدر وذیلی طولی فوق الکعبین آنجق کلمشدر وقصیر ثیاب ایله امّته وصیت قلمشدر
فعلی هذا تقصیر ثیاب سنتدر وتطویلی بدعت وکبر علامت اولمشدر وخلیل الله علیه سلام الله
رجال ونسوان ایچون سراویلی استر لباس بولمشدر زیرا که سراویل عورت یریله ارضی آره سنده
بیله حائل اولمشدر امّا لبس عمامه حلم ووقار وجاهدر وتاج عربدر که اول حضرتك مبارك
عمامه سی ثوب سیاهدر ورأس عمامه یی بین الکتفین مقدار شبر ینه آصمق سنتدر وتحت الذقن
اداره سی بدعتدر وسنن اسلامك بریسی لبس لباس خشن ومرقعدر وثیاب خشن عزتی
انشف وقلبی اخشعدر ولبس شعر وصوف سنت انبیاء عظامدر وموجد عبا حضرت
سلیمان علیه السلامدر وتواضعله مساکینه تشبه ایچون لبس عبا عادت اولیاء کرامدر واما
حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك قمیص وازار وسراویلی قطندن ثوب ابیض
وقبا وعبا ومنطقه سی صوفدن شال اخضردر واخضره نظر سرور قلب وقوت بصردر
پس لبس اخضر آنك امتنه سنتدر ورجالنه صرف اصفر واحمر مکروه وبدعتدر وحریر
خالص آنلره حرام وحلالیته مختلط مباح وزینتدر وتطهیر ثیاب تحدیث نعمتدر وزینت
ولطافت ونظافتدر ودفع ثقلت ودفع غم وقساوتدر وغنای طبع ایله لبس ثوب عتیق
آدمك تواضعنه علامتدر وجلددن مقدم قمیص کیوب بعده قعودی حالنده سراویلی
کیمك سنتدر ومبغوض ناس اوله‌ن وقلبه غم کلمه‌ین امینتدر وبر ثوبی ترقیع ایتمدکجه
نزع ایتمك قلبه راحتدر وثوب منزوعی بر فقیره ویرمك آفتلردن سلامتدر واوج قات
لباسی جمع اولدقده بر قاتنی فقرایه بخش ایتمك سخاوتدر وثیابنی هر نزع ایلدکجه طی ایتمك
آنی شیطان لبسندن حفظ وحراستدر وثوبك لساحالله‌ینی کیجه تزیین ایلدکی کوندن تزیینی
ایلدرمدیکی اول حضرتدن روایتدر وبساط مولی اولان ارض اوزرنده احیانا حافی یورومك
کسر نفسه دلالتدر ومشك وعنبر وعود وکافور امثالی طیب وعطورله وبخور ایله تطیب
وتعطر وتبخر سنتدر ولذتدر واثمد ایله هر کوزینه اوچ کره اکتحال سنتدر وزینتدر واهدابی
منبت وبصره قوتدر ویوم عاشورا اکتحال عینی رمددن صیانتدر واما تطهر وتزیین و
ادهان وتسریح شعر ولحیه دخی سنتدر ورغبتدر وادهانی حاجتدن بدا ایتمك صداعی دافع
بلنمشدر وقص شارب ونتف ابط وحلق عانه سنن راتبه‌دن بولنمشدر وشعر عانه‌یی شعیره‌دن
زیاده ترك ایتمك نهی اولنمشدر وهر یوم خمیس یاخود یوم جمعه بعد العصر شعری اولمیانك کسر
رأسنی حلق ایتمك ولحیه سنك طولنده وعرضندن بر قبضه‌دن زیاده‌یی قص ایتمك واظفارنی
مقراض ایله قلم ایدوب شعر ایله دفن ایتمك صحت جسم وراحت جان ایچون سنت وعادتدر
قیلنمشدر نته‌کیم قلموا اظفارکم بالسنة والادب یمینها خوابس ویسارها اوخسیه‌دن بیلنمشدر ونظام
هیئتك ایچون آیینه یه وباصافی صویه باقوب اللهم کما حسّنت خلقی فحسّن خلقی دیمك حدیث

کیر بوك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

شریفنه آلنمشدر ٭ وبو مقامده صحت وجودك حفظ وحراستنی بو مقدار بیان ایله اکتفا قیلنوب موتك بیانه شروع اولنمشدر ٭ زیرا که لدوا للموت فخواسنجه هر طوغان اولکله هر کلك برن والی اوله جق دنیایه کلن کیدر بولنمشدر ٭ وبو عالم کون وفساد اولاصورت بزوم ایچون کروان سرا قیلنمشدر ٭ نته کیم کل نفس ذائقة الموت ثم الینا ترجعون آیه کریمه سیله بو معنا تأیید اولنمشدر ٭ پس بو دار فنادن دار بقایه اولمزدن مقدم متوجه اولمق وبو غربتده اول وطن ایچون کسب کمال الله تدارك قیلمق اعنی نظرگاه خدا اولان قلبی ماسوادن پاك ایدوب امراض اخلاق بهیمیه دن صحت بولمق وانوار اخلاق ربانیه ایله طولمق وایکی عالمده برمولا ایله اولوب قالمق جمله دن اهم والزم بلنمشدر ٭ ٭ ٭ نظم

جهانده وارلغی قوی نه مسافر اولنه مقیم ٭ که خانه بر کدر اولمش طرف دخی بر بیم
چو نعمتی نقم و غم و نازی محل اوله جق ٭ سکانه فائده جسم اولسه غرق ناز و نعیم
مزار ایچنده اولور عاقبت سرك پامال ٭ نه فرق اولور سه کلاهك نه دخ یا خود دیهیم
طریق حقده کیدرسن تنك ضعیف اولسون ٭ که قطع بادیه مشکلدر اولسه رهرو جسیم
خوی ایله خسته تنی ظن ایده اول طبیب صحیح ٭ مرض شناس که کیم دیندر آدی حکیم
حیات جسم کوکل خوشلغیله نعمت اولور ٭ نه ذوق اولور که اوله تن صحیح و روح سقیم
نه غمکه فقر و مرض موت ایر رسته حقی ٭ اولور جانی که کوکل خوش خویله صاغ و سلیم

فصل رابع

موتك فضیلتی وحقیقتی وکنه وماهیتنی ومدح وکیفیتنی وروحك بدندن مفارقتی ونزع حالتنی ونشأت ثانیه ده صورتنی وخلقی حسبنجه سعیر ونعیمه رحلتنی یدی نوع ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر نوع اول موتك فضائل وفوائدی آیات واحادیث ایله بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که حق تعالی کلام قدیمنده بیورمشدر که ولئن متم او قتلتم لالی الله تحشرون فتمنوا الموت ان کنتم صادقین ٭ انا لله وانا الیه راجعون ٭ الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها فیمسك التی قضی علیها الموت ویرسل الاخری الی اجل مسمی ان فی ذلك لایات لقوم یتفکرون ٭ هو یحیی ویمیت والیه ترجعون ٭ قل ان الموت الذی تفرون منه فانه ملاقیکم ثم تردون الی عالم الغیب والشهادة فینبئکم بما کنتم تعملون ٭ انا نحن نحیی ونمیت والینا المصیر ٭ ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر ٭ یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی ٭ وحق تعالی حدیث قدسی سنده بیورمشدر که لو علم المؤمن ما کان له بعد الموت لما تمنی الحیاة فی الدنیا بل قال کل لحظة ربی امتنی امتنی وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بیورمشدر که مؤمنك قلبنه نور ایمان نازل اولدقده قلبی واسع ومنشرح اولور ٭ سؤال اولنمشدر که آنك بر علامتی وارمدر ٭ جواب ایتمشلردر که بلی دار غروردن اجتناب ودار خلوده رجوع ایتمکدر ٭ وموت اکا کلزدن مقدم آنك تدارکی طریقنه کتمکدر ٭ وبیورمشدرکه موتی عبرتیله درك ایدن دنیایی خبرتیله ترك ایدر ٭ وبیورمشدر که موتی فکر ایدنك نفسی پاك وقلبی آگاه اولور ودنیادن اکراه ایله ولی الله اولور ٭ وبیورمشدرکه حق تعالی کیمه که هدایت ایتمشدر اکا واعظ اولمغه موت کفایت ایتمشدر ٭ وبیورمشدرکه خلقك زیاده عاقلی موتی زیاده فکر ایدنلر وتدارکیله شرف دارینی آلوب کیدنلردر ٭ وبیورمشلردرکه ای انتم املکزی قصیر وفکر موتی کثیر ایدکز وبیورمشدرکه عند الموت انسانك عینی سمت رأسنه راجع اولور زیرا که آنك بصری

جاننه تابع اولور٭ وبیوررمشدر که صائمنك مؤمن موت ایله منفعل اولور٭ لكن بر خانه دن برخانه یه
منتقل اولور٭ وبیوررمشدر که مؤمن که جسر موتی عبور ایدر٭ اول كندی حبیبیله حضورایدر٭
وبیوررمشدر که جمیع ناس نوم غفلتده کمراهدر وجمله سی موت ایله آکاه اولور٭ وبیوررمشدر که
امواتکزی خیر ایله ذکر ایدکز٭ وسیأتیمیوب رحمتله آکوز وبیوررمشدر که آدم اوغلی موتدن
فارو فریاد ایدر٭ حال بوکیم موت آنی فتنه لردن ازاد ایدر٭ وبیوررمشدر که٭ موت مؤمنك
تحفه جانیدر وآنك نعیم وروح ریحانیدر وبیوررمشدر که موت مؤمنك راحتیدر٭ وآنك
سود وغنیمتیدر٭ وبیوررمشدر که موت مؤمنك عید مسعودیدر ولقاء موعودیدر٭
وبیوررمشدر که٭ دنیا مؤمنك زندانیدر٭ وموت آنك اخلاق وسیرانیدر٭ وبیوررمشدر که
هرنه کیم مؤمنك بکلنجك مطلوبیدر آنك موتی جمله دن خیرلی محبوبیدر٭ وبیوررمشدر که٭
برمؤمن یوقدر٭ الا که موت اکا خیر اولدیغی محققدر زیرا که وما عندالله خیر للابرار کلامی حقدر٭
وبیوررمشدر که٭ مؤمن قسمی اکر بر واکر فاجردر٭ موت اکا خیر اولدیغی ظاهردر وبیوررمشدر که٭
خلقك عندنده غنا وصحت وحیات احب اشیادر٭ وبنم عندمده فقر ومرض وموت اعز و
الذ واعلادر٭ وبیوررمشدر که کندی موتم ایچون ایوه رم٭ ودوستمك موتنی هوه رم٭ وبیوررمشدر که٭
غایب اولان صدیقمدن هرخبر که بکا کلوب یتشدی٭ جمله سندن بکا خوش کلنی آنك موتی خبریدر٭
دنیادن کتمشدر کندی جانم ایچون آرزو ایلدیکم تحفه موتی هردوستمه هم صانمشم زیرا که
وطنم دار سرور ایکن بو دار غرور٭ اقامتنه اوصانمشم٭ وبیوررمشدر که موتی کندی نفسمه
وصدیقمه آرزو قیلمشم٭ زیرا که لقاء الله موت ایله حاصل اولدیغنی بلمشم وبیوررمشدر که٭
لقاء الله آرزوسی اولان مؤمن موته محبت ایدر٭ زیرا که اول طریقی موت ایله عالم لقایه کیدر
وبیوررمشدر که٭ واسطه موت ایله حبیب حبیبنی بولور٭ وموت ایله مؤمن دنیادن ازاد اولور
وبیوررمشدر که٭ مؤمنك موتی خلقدن عزلتدر٭ وابدا حق ایله خلوتدر٭ وبیوررمشدر که صانمك
کیم موت عدم وفنادر٭ لکن بدندن تجرد وبقادر٭ وبیوررمشدر که موت مفارقت بدن وتبدل
حالدر وبرداردن برداره انتقالدر٭ وبیوررمشدر که٭ انفس ابد ایچون مخلوقدر٭ ونفس مؤمن عندالله
مرزوقدر٭ وبیوررمشدر که٭ سز لر فنا وفنا ایچون دکلسز انجق خلود وبقا ایچون براودن
براوه منتقلسز وبیوررمشدر که نفس ایچون دورت دار واردر٭ اولکی دار رحم دن طاردر که
رحم مادردر٭ ایکنجی دار عالم شهادتدر٭ اوچنجی دار عالم برزخدر٭ دوردنجی دار عالم اروا حدر
وهر بردارك بشقه بر حکمی وبرشانی واردر وبیوررمشدر که٭ دنیاده موتك مثالی رحمده جنینی
احوالیدر٭ نته کیم جنین وقت ولادتده رحمدن دنیایه کلمك استمز کذلك مؤمن موتدن جزع وفزع
ایدوب اولمك استمز٭ ونته کیم٭ مولود رضاع مادردن لذت وانسیت بولدقده بردخی مکاننه
کتمك استمز کذلك مؤمن مولاسنه ملاقی اولدقده بردخی دنیایه رجوع ایتمك استمز ونته کیم
ولادتله مولود اول ظیق ومظلم مکاندن بو واسع وروشن جهانه خروجندن صکره اول مکانی
منعفنی فراموش ایدر٭ کذلك مؤمن موت ایله بو داردنیادن اول دار علیایه عروجندن صکره
بو دار عنایی اونودرکیدر٭ وبیوررمشدر که مؤمنك روحی جسمندن راحت عروج ایدکانه بو قیلی
خمیر ایچندن خروج ایدر٭ وبیوررمشدر که هر مؤمنك روحنی رفق ولطف ایله قبض ایدن عزرائیلدر
واول ملك الموت امین وشفیق وجمیلدر٭ اکر مؤمن ایچون عندالموت انواع کرامتك بریسی
مهیا اولمسه٭ رؤیت جمال عزرائیل اکا الطف خبرلیدر٭ وبیوررمشدر که عندالموت نفس مؤمن

حسن ابك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حسين ملك الموت ايله مشغول ايدى وحالت نزع المنات ذهولدن ليله معذ ايدى نتكيم زنان
مصر اول جمال يوسفله مشغول اولوب قطع يد المنتدن ذهول ايتديلر كه نص ايله منقولدر وبيور مشدركم عند الموت
مؤمنه ربتى مبين اولور وحزن دنيادن وخوف آخرتدن امين اولور وبيورمشدر كم حق تعالى نفس
مؤمنى قبض ايلدكده روحى انكله مطمئن اولور وثقلت بدندن راحت وسلامت بولور مشدر كم وبيور
بدنكه قفس كبيدر روحه پس بدنده جان محبوس وبحر وحدر وموت اكا فتح وفتوحدر
وبيورمشدر كم ارواح اموات اشجار برزخده امثال طيوردر وبربريله متعارفه مسرور در
وبيورمشدر كه قلبى مظلم اولان مشركك موتندن صكره حالى بيت مظلمه بولنان طيرك كسر قفسى
مثاليدر وقلبى منور اولان مؤمنك آرزوى موت ايله انتقال ايتمش اشجار عاليه تحننده قفسده
قالان طيرك آندن اوجوب اشجار اوزرنده ترنم ايدن همجنسى زمرسنه كتمسيدر وبيورمشدركه
عند الموت عرق جبين ياتدمع عين وياتوسع منخرين علامات سعادتدر اما تنفس
اختناق ياسواد شفه وياتر مدلون علامات شقاوتدر وبيورمشدر كم ميت بلور كه
بدننى كيملر غسل وتكفين ايدر ونمازنى كيملر قيلوب جنازه سيله كيدر ولحدينه كيملر اينديرر
اكا تلقين ايدر وبيورمشدر كه اموات خير ايله يا شر ايله كورمك احوال ارواحه كشف ايلدر كه
بوكشف انجق تبشير ويا تنبيه ايجون اولور وبوكشف مؤمنلره زياده ومقربينه يقظه حالنده
بولور وبيورمشدر كه مؤمنك جسمنه قبرى منضم اولور كانه والده مشفقه ولدى عانق اولور
وقبرينه جنتدن بر روزنه آچلور وروحنه باران رحمت صاچلور وبيورمشدر كم ارواح مؤمنين
امثال طيور خضر اولوب عالم برزخده بلوك بلوك طيران ايدرلر وهفتده بركره عالم شهادته
كلوب كيدرلر وبيورمشدر كه نشأت اخرده ارواح اغلب اخلاقى صورتنده حشر اولونور يعنى
قنقى حيوانك خلقى روحه غالب ايسه روح اول صورتده بولنور صدق رسول الله نظم

جان تنكناى تنده ايدى حبس چون هماى — كسر ايتدى لطف ايله قفس پنجۀ قضا
صدق وصفا جناحن آچوب اوچدى شوق ايله — دل عالمنه بولدى كوزل عشقدن نوا
غافل قفسدن اوزكه مكان بلمز ايدى كيمدر — تندن فراقه ماتم ايدوب دردى حسرتا
عارف كه بولدى كلشن جان وسعتن روان — تندن خلاص شكر ايدر اولور مرحبا
قوشدر او جان پاك وقفسدر بو جسم خاك — سفلى قفسده قالماز اوچار بلند جاى
قوش بسته بر قلمسه نيجون آچماز اول جناح — صد پاره ايلمز قفس طوتماز اول هوا
سر ايلسك كوكلده هما جلوه كاهينى — حق شكستن قفس آسان اولور سكا

شرح ثالث

موتك حقيقتنى بلدر اى عزيز معلوم اولسون كم اهل حكمت ديمشلردر كم انسانك موتندن مقدم
اولان احوالى دنيادر كه سريع الفنادر وبعد الموت اولان احوالى آخرتدر كم قديم البقادر ودنيايه كلمكدن
مقصود انسانك دولت ابديه وسعادت سرمديه سيدر وبو دولت وسعادتك تحصيل وشهودى
جالدر انسانه ميسر اولماز الا كه عين بصيرتنى كشاده اولمغله اولور وچشم بصيرتى فتح اولنه
الا كه عالمه عبرتله باقوب صنعت وحكمت خالقى هر نسنه ده تفكر وتذكر ايدوب بولمغله اولور
ونظر عبرت وسير صنعت وفهم حكمت اولماز الا كه حواس ظاهره وباطنه ايله اولور پس حواس
عشره ابواب معرفت خلاق عالمدر ومكان حواس عشره بدن آدمدر وحق تعالى بدن آدمى انكچون
وورت طبع مخالفدن خلق ايتمشدر تاكيم اهل ادراك اولان بدنى فناسنى بلدكده بودار فنادن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فراوان ايدوب دار قرارده قرار ايتمك تدارك ايده اولا ولوث بدندن پاك اولوب حضور انسى بوله زيراكه بدن انسانك هر حال وشانى وحواس وقواى روح حيوانى بالجمله زائل و فانيدر اما انسانك حقيقتى اولان روح انسانى كه اكا كوكل ديرلر او لعر ربانى محل عرفان يزدانيدر واول روح باقى در كه اكا هركز فنا كلمز ايكى بلنمشدر واول روح باقى بو جسم فانيدن مفارقت ايدركه اول مفارقت حالنه موت اطلاق اولنمشدر پس هر امكه انسانك روح حيوانى سى قلبنه حاكيم وغالبدر اول كسه نفسانيدر كه موتدن خائف وهاربدر زيراكه روح حيوانى عالم ملكدندر كه اول بو اصلنى محب وطالبدر پس نفسانى اولان كسه حيات دنيايه مائل وراغبدر ومال ومناله جامع وجالبدر چونكه عون ربانى برله روح انسانى قوت بولوب روح حيوانى اوزرينه حاكم وغالب اولور اول كامل روحانيدر كه موتى آرزوى جان ايله محب وطالب اولور زيراكه روح انسانى عالم ملكوتدندر اول وطن اصليسنه مائل وراغب اولور پس روحانى اولان كامل حيات ابديه يى محب وطالب اولور وجهان جانك دولت ابديه وسعادت سرمديه سنه سالك ومالك اولور وبو جهاندن بعد و فرقندن معرض وهارب اولور وطريق موت ايله اول جهان قرب ووصلته متقارب اولور ووسيله اولان موته محبتله اقرب اقارب اولور نته كيم بو كاملدن بيشدر رباعى تحصيل كمال نفس شد پيشه من ٭ جز باده عشق نيست در شيشه من ٭ بر من چو بقاى نفس روشن شده است ٭ هر كز نبود ز مرك انديشه من ٭ وحضرت على رضى الله تعالى عنه بيورمشدر كه طول حيات عذاب ارواحدر وموت ايسه راحت وانشراحدر وبر كسه بر عارف كامله ديمشدر كه بن رؤياده كوردم كه سنك عمركدن آنجق بر سنه قالمشدر واول كامل بو سوزدن آغلمش منفعل اولمشدر پس اول كسه سؤال ايتمشدر كه اى شيخ البته سنك حيات دنيايه چندان اعتبارك يوغ ايكن بو آغلمق نه ندر اول كامل جواب ايتمشدر كه اى اوغل بن بر كيجه آرزوى موت ايله واول نيت ايله اويودم ايدى خوفم بو در كه بو رؤيا صادق اولوب بن بو كلخنى بر سنه دخى بكله يم آنى آغلرم زيراكه جهان جان كلشنى وار ايكن جهان بدن كلخنى چكلمز ديمشدر نظم

اى بلبل جان قالمه حبس قفس تنده ٭ قانى اولانى الله باقى آره سن سنده
اى بلبل جانى قويدك او كلستانى ٭ قالدن او نوردب آنى آواره بو كلخنده
اول كلشنى او نوتدك كلخنده مكان طوتدك ٭ چوق توز دو توتون بوطدك چيق ذوقى ايت او كلشنده
بو تن قفسن كسر ايت بو منزله دن اوج كيت ٭ اول كلشن عشقه بت مست اول تن تنده
مرغان هم آوازك چون اكلديلر رازك ٭ چيقمشدر او تورمشلر كلشنده نشيمنده
اى طائر افلاكى ترك ايله تن خاكى ٭ بو دانه تن تاكى ذوق ايله اوچ منده
بو جنك جهانيدر هر خوف مكانيدر ٭ وار اول وطن صلحه راحت بول او مأمنده
چون جسمدن اى مطلق حكمكده دكل چيمق ٭ دل پنجره سن آچ باق سير ايله او روزنده
حقى قو بو اشباحى بول عالم ارواحى ٭ نوش ايله سبوحى اول راحى باقى او لا او مسكنده

نوع ثالث

موت انسانك كنه وماهيتنى بلدر اى عزيز معلوم اولسون كه اهل حكمت ديمشلردر كه موتدن اول كسه خوف وحذر ايدر كه ماهيت موتى بلمز ويا مبدأ ومعاد نفس ناطقه دن خبرى اولمان ويا ظن ايدر اجزاء بدنك انحلالندن كندى ذاته عدم طارى اولور ويا كمان ايدر كه موتدن صكره بو جهاندن بى خبر قالور ويا قياس ايدر كه موت امراض المرندن بر عظيم المدر ويا بعد الموت احوالى نه منجر اولاجغنى بلميوب متحير قالاندر ويا متروكاتى بولنان اموال واولادينه متأسف اولاندر پس بو علل سبعه يى احد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

موتدن خوف وحزن ايله اجتناب وفراق آنجق كلال وملال لتدر زيرا كه علل سبعهٔ مذكوره فقط ظنون
فاسده دركه منشألرى خيال وجهالتدر وبو خوفى وحذر بر آجى مرضدر كه آنك علاجى علل فاسدهٔ
مذكوره سنى ازاله ايتمكدر وعلل ازالهسى حقيقت موتى بلوب كندوما لقيتنه تيمكدر اما علل
سبعه دن علت اولى نك ازالهسى علاجى اوبله بلمكدر كه موتك حقيقتى نفس ناطقه الات بدنيه سنى
استعمال ايتمكدر نته كيم بر صنعت صاحبى كندى الاتندن برينى استعمال ايتميوب ترك ايدر كذلك
نفس ناطقه كندى جسمنى استعمال ايتميوب فراغت ايلر پس نفس ناطقه اولان حقيقت
انسانيه نك ايكى حالى واردر كه بر حالتده بدنه متصرف اولور وبر حالتده متصرف اولماز
وبو نفسك بدنده تصرفى كاتبك قلمده تصرفى كبيدر اكر كاتب مراد ايدرسه قلمنى تحريك ايله كتابت
ايدر واكر مراد ايدرسه قلمنى ساكن ايدوب قلمدانه وضع ايله فراغت ايدر كذلك اكر نفس ناطقه
مراد ايدرسه بدنك تحريك ايله جست وچالاك ايدر واكر مراد ايدرسه بدنن ساكن ايدوب
مزارستانه وضع ايله خاك ايدر پس بو حالده نفسك بدنده متصرف اولمسنه حيات
اطلاق ايدرلر وبو تصرفك بدندن انقطاعنه موت تسميه ايدرلر **قطعه** روح زيبا چونكه
وارست از جسد ٭ از قضاى شك چنين جسمش رسد ٭ آن توفى كه بى بدن وارى بدن ٭
پس چرا ترسى ز جان بيرون شدن ٭ واما علت ثانيه نك ازالهسى علاجى بو بلمكدر كه نفس
ناطقه اولان روح انسانى عقل كلدن صدور ايدوب ملكوت سموات اولان عالم ارواحه
تنزل قبلوب آندن ملكوت ارض اولان عالم برزخه داخل اولوب اندن جهان كون وفساد اولان
عالم طبيعته كلوب بدن انسانه تعلقله بونك متصرف اولمشدر تاكيم بو عالمده تحصيل كمال
ايدوب دولت معرفت مولايه نائل اولوب اولكى مقامندن اعلايه واصل اوله وحضور انس اللهه مراد
حاصل اوله پس اكر روح بدنده متصرف اولديغى حالده اقوالى بد واحوالى بد واخلاقى بد اولوب
تحصيل كمال ايده مزسه بدندن قطع تعلق ايلدكده عالم برزخده كندى اعمال واخلاق قيله
الى يوم النشور محبوس ومقيد قالور كانه موحش رؤيالرله معذب اولور واكر روح انسانى
بدنده متصرف ايكن اقوالى كوزل وافعالى كوزل واخلاقى كوزل اولوب تحصيل كمال ايدوب بلورسه
بدندن مفارقتى عندنده اول عالم برزخده محبوس اولميوب هيچ بر نسنه ايله مقيد قالميوب
كاهى عالم ملكوته ايچرى دخول ايدوب كاهى عالم شهادتده پرواز ايدر وسرور وحضور ايله
كلوب كيدر كانه مفرح واقعهلرله ذوق وصفالر ايدر عاقبت مقعد صدقه كيدر
واندن بنه عقل كل اولان عشقه عودت ايدر پس روح انسانى نك مبدأ اولى بحر عشق
ربانى اولديغى كبى معاد ومرجعى دخى اول دريادر **قطعه** بحر نفسك عشقدر اولمش بو زيجهان
امواجيله حوادث عالم على الدوام ٭ چون مبدأ ومعادمز اول عشقدر همان ٭ بزاره بزه
كثرت موهومز السلام ٭ واما علت ثالثه نك ازالهسى علاجى شويله بلمكدركه بو روح انسانى
بر جوهر باقيدر كه انحلال اجزاء بدن ايله فانى ومنعدم اولماز نته كيم نار والماصيقلسه نتيره سى
باقيدر وثلج وبرد اريوب منحل اولسه صويى باقيدر وبوز بيك خانه يقلسه وشمعهلرى
منطفى اولسه نور قمر باقيدر كذلك اجزاء بدن متفرق اولسه وروح حيوانى فنا بولسه بو روح
انسانى ينه حالى اوزره باقيدر اما نفسنى عارف اولميان كسه كندوبى صورت بدن ظن ايدوب
معنى جان اولديغن بلمز ونار والماكمان ايدوب نتيره سنى اولديغن فهم قيلمز وثلج وبرد
صانوب آب حيات اولديغن اكلمز وبيت وشمعه قياس ايدوب ماهتاب اولديغن ادراك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایلمز پس بونك خوف وحذری كندی كبی ملندنلر والآموتك دكلدر نته كیم برعارف دیمشدر
قطعه مردن وكشتن كه برنقش تنست ** چون انار وسیب رابشكستن است ** آب جان وارنراندر بحرجان ** تاشوی دریای بی حد وكران ** واما علت رابعه نك ازاله سی علاجی اویله بلكدركه بو روح انسانی بدننك قطع تعلق ایلدكده ایكی عالمك احوالنه دخی زیاده مطلع اولور نته كیم شمشیر نیامندن عریان اولدقده زیاده بران اولور وآیینه غلافندن طشره كلدكده روی زیبا آنده نمایان اولور طیرهما قفسدن خلاص بولدقده پر و بال آچوب بالاده بران اولور كذلك روح پاك جسم خاكدن مجرد وعریان اولدقده سیری سریع وآسان واوج اعلایه بران اولوب اسرار نهان هر دو جهان آكا هر آن ظاهر وعیان اولور نظم دلا ترك ایت بو زندانی ** بو محنت خانه درخانی ** بول اول كلزار ایوانی ** كه فرشی آسمان اولمش ** معاذ الله انسانك ** تنی زندانیدر آنك ** تعالی الله كه عنقانك ** یری تنك آشیان اولمش ** واما علت خامسه نك ازاله سی علاجی بویله بلكدركه مركب روح انسانی بولنان روح حیوانی بدنك ظاهر وباطننه تمامیله توجه واشراق ایلدكده حیات بدن كمال حسن وحركتیله حاصل اولور اكر ظاهر بدنك توجه واشراقنی كلی قطع ایلدیسه بدنه اول حالده موت حاصل اولور وتصرف روح انسانی دخی اول بدندن زائل اولور وتعلقی دخی اول بدندن زائل اولور وتعلقی دخی منقطع اولوب راحت بولور چونكه روح حیوانی بدندن توجهنی جزؤی قطع ایلدكده بدن نائم اولور وتوجهنی كلی قطع ایلدكده بدن میت اولور پس نوم ایله موت اول روحك قطع وتوجهنده مشترك اولمغله موت الام امراضدن عند اولمیوب نوم ایله همجنس اولمشدر نته كیم خبرده النوم اخ الموت اشارتیله بشارت كلمشدر ومؤمن راحت وسلامت اولان نومی نعمت وكرامت اولان موته مشاكل ومماثل ومعادل بلنشدر واهل بصیرت اولان نوم ایله موتی بربریله برابر مثال دو برادر بولمشدر نته كیم نوم حالنده روح اول عالم برزخه رؤیا ایله مطلع اولمشدر كذلك موت حالنده روح اول عالمه واروب سیر وتماشا قیلمشدر زیرا كه نائمك حالی اول فرس مثالیدركه باركرانندن وسرج وپالاننی عریان اولوب اول سرج وپالان مشدود اولان اوزون پابندیله باغ وبستان امثالی مرغزارده برزمان باامن وامان سنبل وریحان اشباهی سبزه ولاله زار ایچنده وهر طرفنده آب روان كنارنده چرنده وشادان ایكن اول سرج وپالانك سببیله ینه باركرانی آلتنه كیروب نیجه بلا ایله افتان وخیزان روان ودوران اولور واما میتك حالی اول فرس مثالیدركه پالان بدندن عریان اولدقده پای بند تعلقی منقطع اولوب نیجه باركران جسمانی ونفسانیدن آزاد اولور ورياض جهان جاندن هر زمان امن وامان ایله دلشاد اولور زیرا كه اول كمسنه كه عبد غضب وشهوتدر واسیر نفس وطبیعتدر آنك موتی كندویه عتق وراحتدر پس موت انسانه كمال عزت وتمام لذت ایكن آنی مرض شدید والم عظیم ظن ایتمك غایت غفلت ونهایت جهالتدر واما سكرات موت اجسام اعتباریله روایتدر نته كیم ولا تلقوا بایدیكم الی التهلكة نهی شریفی حلاوت موته دلالتدر زیرا كه موت من دنیا ومافیهادن الذ واحلا ایكن جسمنه هلاك وفنا اولدیغندن اول نهی آنك برزمان بدنله مكثنه اشارتدر ونهی ایسه شیرین نسنه دن عادتدر واجی نسنه دن خلاف حكمتدر قطعه چونكه زندانمز بو جسم اولمش ** موتمزدر نجاتمز حقا ** دو برادر بكنك نوم ایله موت ** پس اولمدن صقنمه سن اصلا ** حق سن موتی بل حضور وسرور ** ایتمه ماتم بو باله دیمه بلا ** واما علت سادسه نك ازاله سی علاجی

اولیا ملكدركه

بلکه بزکه موت ابدان حیات جاندر ‌ و صورتده بو ممات حقیقتده عین حیاتدر زیرا که محب محبوبی موت ایله بولور و هر مرادی موت ایله حاصل اولور و وطن اصلیسنه موت ایله واصل اولور **بیت** کهنه جانی قیل نثار ‌ و تازه جان بول اندن کنار ‌ ان فی موتی حیاتی ان فی عیشی ممات **نظم** مرده تن زندکی جان بود ‌ رفتن جان جانب جانان بود ‌ ترك بود رفتن جان سوی جان ‌ بلکه بتحقیق حیات آن بود ‌ واما علت سابعه تك ازالهسی علاجی بویله بلکدر که بو جهان بر شجره در که انسان آنك ثمرسیدر نته کیم ثمره وبی طعم خام ایکن شجره یه محکم تشبث ایدر بعده پیشوب کمالن بولوب لذیذ اولدقده شجره دن مستغنی اولور کیدر کذلك انسان مادامکه ناقص و خامدر ‌ آنك بو جهانه تعلقی تامدر ‌ واهتمام حیات مستعار ایله بدنی ارامدر و جمیع حظ ایله نظام و انتظامدر ‌ وقتاکه تحصیل کمال ایدر قلبندن ایچری کیدر ‌ پس لذت موت آلور بو حیات مستعاری نیدر ‌ زیرا که انسان کامل بو عالم کون و فساد یه رغبت ایلماز ‌ و اموال و اولاده هم میل و محبت قیلماز و عزت و لذت ایله مغرور اولماز ‌ ونعمت موتی آرزو ایله قراری قالماز ‌ **نظم**

بو مرغ جان نیچه اوچماز چون اول جناب جمال ‌ خطاب لطف و وداد ایلیوب دیه که تعال
نیچون صو یه قوریلن کنار آتماز اول ماهی ‌ که کلدی کوشنه خوش بانك موج بحر زلال ‌
نیچون شکاردن اوچماز شهنه اول شاهین ‌ که ارجعی خبرك ویردیلر طبول و دوال ‌
عجب حلاوتی وار در بو عشق جان بخشك ‌ اوکیم قرار ایدر آنسز کور در شعا و ظلال ‌
تیز اوچ ایر یشی هما ای مرغ جان او صاحبا ‌ خلاص بول بو قفسدن آچلسون اول پر و بال ‌
بو خاك شوره دن ایله سفر ایچ آب حیات ‌ کو کلده صدر صفا بول یتر بو صف نعال ‌
جهانی اهلنه ویر حق عالم دله کل ‌ که اول جهان فراق اولدی بو جهان وصال ‌

نوع رابع

بیر الك موت التنی ‌ و موتك کراهتنی ‌ و روحك تسلیمتنی بلدرر **لیعرف** معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردر که موت ایکی نوعدر که بری موت ارادی ‌ و بری موت طبیعیدر ‌ اما موت ارادی اماته غضب و شهوتدر ‌ واما موت طبیعی روح حیوانینك بدندن مفارقتیدر ‌ پس حیات دخی ایکی نوعدر که بری حیات ارادیه و بری حیات طبیعیه در اما حیات ارادیه که حیات فانیه در ‌ اول اکل و شرب موقوفدر ‌ واما حیات طبیعیه که حیات ابدیه در ‌ اول نوع لذات الهیه موصوفدر ‌ نته کیم افلاطون حکیم دیمشدر که مت بالارادة تحیی بالطبیعة ‌ و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم موتوا قبل ان تموتوا بیورمشدر ‌ و موت ارادی حیات طبیعیه باقیه اولدیغنی طبیورمشدر ‌ پس عاقل اولان نقصاندن مستوحش اولوب کمال الله مستأنس اولور ‌ و اویله بزنسنه یی طلب ایلکه اول کندوبی نفسانیت قیدندن ازاد ایده ‌ و کابقلا یروب ابد الاباد آنی عزیز و دلشاد ایلیه زیرا که عاقل بلمشدر که اموال ‌ و اولاد اکا فتنه و غمدر ‌ و تجربه قیلنمشدر که جملهسی اسباب مشقت و المدر پس اول لذات نفسانیهدن اعراض ایدوب آلام جسمانیهدن مستغنی اولمشدر ‌ و غیرینك کوکلنی بویلیوبنی تکرار دن فارغ و آزاد ایدوب جملهدن راحت و سلامت بولمشدر ‌ و عالم کون و فساد ایچنده هیچ بر کسه ایچون بقا ممکن اولمدیغنی بلمشدر ‌ زیرا که اکر دنیاده بقا ممکن اولسه ایدی دنیایه مقدم کلنلره ممکن اولوردی ‌ واکر بو دار فنایه هر کلن آدم بونده قالسه ایدی وجه ارضه صغمیوب ناس بری برینك باشی اوزرنده طورمقلازم کلوردی خصوصا موتك قدر و قیمتنك بلیوب عمری طویل اولدی زواید کمسه پیر لکه رغبت ایتمش اولور حال بو کیم پیرلك بر مرض شدید و حبس مدیددر ‌ و عذاب الیم و بلای عظیمدر ‌ و اسفل سافلین و ارذل آفلیندر زیرا که پیرلکده نقصان حرارت و بطلان رطوبت عارض اولوب سقوط اضراس و ضعف حواس طاری اولور ‌ و هجوم امراض و فوات اعراض رسوخ بولوب اعضا حرکتدن و قوا عملدن عاجز قالمق لازم کلور ‌ و موتك اول خاصیتی وار در که

روحی زحمت مکاندن وجود زماندن خلاص ایدوب دار قرارده منزل ابرارده واصل ایدر و اکا کمال قدرت
لذت ویروب حضور قدر مرتبه‌یه نائل ایدر نته کیم حضرت علی رضی الله عنه بیورمشلردر که جزی الله
عنا الموت خیرا فانه ابر بنا منی والدینا اوراف یعجل تخلیص النفوس من الاذی ویدنی من الدار التی هو اشرف
بو بیانده عیان اولدی بودر که موتك معناسی عدم و فنا دکلدر بلکه جوهر لطیف جوهر کثیفدن جدا
اولمقدن عبارتدر و بو جوهر لطیفدن مراد روح حیوانیدر که بالاده بیان اولندیغی اوزره آنك منبعی نقطهٔ
سویدادر و بو روح بر بخار لطیفدر که هوا کبی جسم صافیدر و باطن حیوانك اخلاط اربعه‌سی امتزاجندن
ناشیدر و بو کاه مزاج معتدل حاصل اولدقده آنك اثری یورکدن و اسطهٔ عروق ایله دماغه و جمیع اعضایه
واصل اولور و حواس و قوا بو روحك اثرندن اعضا بدنده جاری و هر جزوینه ساریدر و بو روحك استعدادی
روح انسانینك اثارینی قبول ایله موصوفدر و روح حیوانینك بو قبول اثاره کتلکی مزاجی اعتدالنه موقوفدر
زیرا اکر بو روحك اعتدال مزاجی باطل اولور حواس و قواسی و حرکتی عاطل اولسه اثار روح انسانی
دخی اعضادن زائل اولوب اول بدنه موت طبیعی حاصل اولور و اما روح انسانی اول بر جوهر مجرددر که جسم کبی قابل قسمت
دکلدر زیرا که محل معرفة الله بودر و حد در که بر نوع عقل کلدر و جمیع انبیا و اولیا و علما و اکثر حکما اتفاق ایتمشلردر که
روح انسانی فنا بدندن نصکره باقیدر که اول موت طبیعی ایله منعدم اولمازلر و ابدا فنا بولمازلر **نظم**

بلدکسم کندیی ای جان چون غنکر اولدی اولمك — جان عشقه اولسه حیران چو کوهر اولدی اولمك
اولمك کبی بو یاندن طوغمق کبی او یاندن — آب حیات ایچ آندن کیم کوثر اولدی اولمك
هیچ بو جهانده ای جان وار اولمجهان رقصان — خوف ایتمه کرچه بران شور و شر اولدی اولمك
شاندر که حسن و آندر جان چرخه طالکی چاندر — کاندر که کیزلی کاندر کار و زلبر اولدی اولمك
حق دعوت ایتسه جان قبض ایلر اولدم آنی — جان ذوق ایدر نهانی چون دلبر اولدی اولمك
خوش خویلی اولسه بر دل هم موتی خوش اولور بیل — بدخویلی اولسه مشکل هم آزر اولدی اولمك
آیینه در بماتك بول آنده هب صفاتك — حقی بیل آنی ذاتك خوش منظر اولدی اولمك

نوع خامس

موتك کیفیتی و روحك بدندن مفارقتی و نزع حالتی و عالم برزخده غرامت و کرامتی بیلدرر **ای عزیز**
معلوم اولسون که اهل حکمت دیمشلردر که بر شخصك قیامه قوتی قالمسه اول کمسه‌یه ضعیف
دیرلر اکا مریض دیرلر و اکر نطقه مجالی قالمسه اکا محتضر و علتنه مرض موت دیرلر و اکر
نفس المغه تحدرکی قالمدیسه اکا میت دیرلر پس اول شخص بو عالمدن میت اولوب عالم برزخده متولد
اولمشدر نته کیم عالم برزخدن میت اولدقده بو عالمه متولد اولمشدر اما حقیقت موت انسانینك
بدننه تعلقی ایدن خیال مجردك قطع تعلقندن عبارتدر و خیال مجرد دیدیکی روح انسانیدن کنایتدر
اما اول خیال زیبا ایدلال که روح مؤمندر و موت ایله مؤمن اول خیال الوب انده ایچرو کیدر و اما
اول خیال موحوش مستکره که روح غیر مؤمندر اول خیال اولوب آنکده روزنه کیدر پس اول جوهر مجرددر
بو جسم مرکبدن مطلق و کندی لشکرینه ملحق اولدیغنه موت انسانی اطلاق اولنمشدر و بو روحك
بو قطعی تعلقی روح حیوانینك بدن انسانیدن مفارقتی عندنده بولنمشدر **بیت** ای برادر تو همان
اندیشه‌ئی ما بقی تو استخوان و ریشه‌ئی و اما کیفیت موت انسانی بویله‌در که شخص مریضك
وجودنده بر سبب ایله علت حاصل اولوب آنك نفس طبیعته‌سنی بدنندن تدریج ایله تحلیل و اخراج
ایدوب نفس حیوانیه‌سنی ضعیف و ذلیل ایلدکده اول علت انکله قرار ایدر پس اول شخص مریض اول
حالنده صحت بولور کبی حرکته کلوب دیده‌سن آچوب دنیایه بر خوش نظر ایدر تا بو مرتبه که

کندوسی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کندوسی واکثر عامه آنی صحت بولمش ظن ایدر حال بوکیم اول علت آنك طبیعتی کائنات تمکین
ایدوب وروح حیوانیسنه غالب اولوب ایشنی تمام ایتمشدر و بو حالت رمق آخر صایولور که چراغ منطفی اولمق ایچون
شعله اورمش اولور ومن بعد اول مریض بو صحت مقارنه‌سنده اولدقجه کندوسنده برخیال پیدا ایدوب
بو چکدیکی بحرانات وشدایدی خاطرینه کتورر و بو تخیل حالنده هر نقدر که کندوبی میزان قوتیله چکر اول قوتی
بولاز که طبیعتی اقبالنه ومزاجی اعتدالنه واصل اوله چونکه بو خیالنده کندوبی قوتدن بعید اولمش
بولور پس غیرت ایدوب بردخی حرکته کلور و بو حرکتده تمکین درکه طعام آرزوسنده اولور و بردخی
برغیر خیاله توغل ایدوب وهر نوبت زیاده خیالاته کیدر و بو خیالاتك جمله‌سی آنجق کندو جسمنده قوت
اصلیه‌سنی بولمق ایچوندر حال بوکیم آنی بولمق اکا محالدر زیرا که اوحالده کندوسی بدننك بشقه بر
مجموعه خیالدر پس ینه اول مختضر بو کثرت خیالات ایچنده برحرکت دخی ایدر وایلداوله که بوحرکتله
قالقوب کیده واکر قیامه قادر اولمدیسه النی باشنه قویوب یوزینه سوروب صدرینه کتورر وبوا
ایشلکر بغایت غیرت وحسرتندن ایدر لکن قاتنده ویروب کیده وبردخی برغیر خیاله ایچرو کیدوب
کندوبی تکرار میزان قوتیله سنجیده ایدر لکن کندوبی بر خیال مجموعه‌سی بولور تکرارینه بر حرکته
کلور اکر قادر اولمدیسه اول حالده ساقی ساقته ملتف اولور وبدنك حیاتندن نا امید اولور پس بو
خیالات متموجه متضاده متزایده‌یه سکرات موت اطلاق اولنور چونکه خیالك کثرتی بولوب
قوتدن تجاوز ایدر پس اول مختضر جامه و لحافندن نسنه التقاطنه باشلر ویا شفه‌سنك یوزینه
آچوب دیشلرك اظهار ایدر ویا صیحه ایله اغلر ویا کوزلرك تغمیض ایله باغلر ویا وجهنی دیوار سمتنه
دوندروب بویله ایشلر ایشلر ویا کوزلرك مبالغه ایله آچوب هر طرفه دوندروب حضورنده
بولنان احبا واولاد وعیالنه صیق صیق باقمغه باشلر لکن بو احوالنده لشکر خیال مجرد اولمشدر که
خیمه‌سن صحراده منتصب بولمشدر و بدننده بقیه روح حیوانیدن آنجق بر رمق سرده
قالمشدر چونکه روح حیوانی خیال مجرد بدنك طشره‌یه کلمشدر رمق مرده‌یی دخی کندویه جذب
ایتمك قیدنده بولنمشدر پس بو حالتده بدن مرکب ایله بخار مجرد آره‌سنده بر نزاع حاصل اولور
اکا حالت نزع دینلمشدر ولسان اهل شرع ایله بو خیالات کثرتنه ملائکه رحمت وملائکه عذاب
وارواح مجرده تسمیه اولنمشدر و نزاع مرحوم اولزمان بولنور که هر اوله‌جق اولمش اوله وجمیع
حواس و قوا انتظامندن قالمش اوله وبدنك حیات وماهیاتی بالجمله خیالات مجرده اولوب خارجه
کلمش اوله و بدنده آنجق بر رمق رده قرار قیلمش اوله کانه بدن مرکبه درکه بو رمق برودتندن بکا مشابهدر
وبخار مجرد دیرکه اصل رمق بدنك خارجدر اول دخی اصلنه کلمك مناسبدر پس بو ایکی شخص مرکب
ومجرد بو نزاع ایله اول قدر زحمت چکرلر که عاقبت بدنده قالان نفس سرد اصلنه متصل اولوب
بدن مرکب بنان منفوخ کبی یرنده قالور و اول لشکر خیال غبارات ترابیه و بخارات مائیه واجزاء
هوائیه وشرارات ناریه کبی باعیش ما تشتهی الانفس وتلذ الاعین بی قید وبند وکدورات طپراغ
وجولان وعشرت ایدوب اول بدن مرکبك چقدقلری حالده اوزره آنك اطرافنده جولان ایدرلر و بدن دخی
تندی تجردی کارنده کلیسیله یا اول قدر کده اولورکه خاك تیره لحد ایچره مقید قالمیوب نشأت ثانیه ایچون
نبات شکلنده نشو ونما بولوب هردم اول مفرح الاشکال اولان لشکر خیال وصالی میسر اولوب انلر کبی
مجرد اوله ویاخود بدن نوقعده اولورکه اول خیالات موحوش الاعضاء ومستکره اللقاء کنز اکا تردد
ایتمیه‌لر تاکیم اجزاء بدن الوك عقوبتندن ازاد اوله حال بوکیم اول خیالات ایله فظ وغلیظ اشکال
وصورتلرده اکا تردد ایدوب آندن بر آن منفك اولمازلر اول بدن غیر مؤمنلرکه الی یوم القیمه عذاب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قبر ایله متألم اولورلر و اما نشأت ثانیه تدارکنده اولان بدنلر بعث اول بدنله مؤمنلرکه الی یوم النشور
انواع لذات ایله متنعم در و زائرات خاك ایله مستأنس اولورلر   بو عالم کیم کوکل قیدی چکرسن محنت
غمدر   فنا سز عالمی سیر ایله کیم بر خوشجه عالمدر کوروب تنها الغی بحر ایجره نفرت قیلمه اولمکدن
طریقی انسی طوتکه هر اوج طیراق بر آدمدر و ترکیب جسمانی مفرد اولان روحك احوالی بعینه
نائم اولان کیمسه یه تشبیه ایدرلر نائم اولان کیمسه تیقظه حالنده بلاد و صحرالردن عیش و عشرتله و
سرور و صحتله تفرج و نظر قیلدیغی یرلری و ایلدیکی صفالری رؤیاسنده ذوق ایله سیر ایدر یا خود
خوف و عسرتله و کدر و محنتله سیر و سفر ایله یکی و چکدیکی جفالری دوشنده زحمتله کورر
کذلك شخص مفردك عالم برزخده اولان مکانی کندینك ترکیبی حالنده بولنان اقوال و اعمال
و اخلاقیدر زیرا که انسانك کندی سعیله مالك اولدیغی کمالی بولور پس اگر ترکیبی حالنده اولان
احوالی جمله خیر و احسان اولمش ایسه آنك تفریدی مکانی دخی اول کوزل اقوالی و کوزل اعمالی و کوزل
اخلاقیدر اول دائم و باقی ما تشتهی الانفس و تلذ الاعین ایله مجارات و ملتذ اولوب بی خوف و حزن
مقام نعیمده مقیم اولور و اگر ترکیبی حالنده اولان احوالی خیر و شردن مؤلف اولمش ایسه آنك تفریدی
مکانی دخی مختلط اولورکه نه حضور ایله قناعتی اولور و نه قرار ایله قرار بولور همیشه عذاب ایله ایچنده
متردد قالور و اگر ترکیبی حالنده جمله احوالی شر و عصیان اولمش ایسه آنك تفریدی مکانی دخی اول
قول و فعل خلقیدر که عذاب عظیم ایچنده مقیم اولور چونکه میتك برزخده اولانلری نائمك زنده
رؤیاده اولان لذتلری و زحمتلری کبیدر پس احوال میت الی یوم البعث احوال حوالی وقت الاستیقاظ
ایکیسی بردر که بردر زیرا که احوال میت و احوال نائم عالم برزخده حاصلدر که بر بردر پس تموتون کما
تعیشون و تحشرون کما تموتون مضمونی بو معنایی مشعردر و الحمد لله الذی احیانا بعد ما اماتنا
و رد الینا ارواحنا و الیه النشور حدیث شریفی مفهومنجه نوم ایله موت بردر پس کندولی
نه روح اولدیغن بلن مولی نعمت بولوب خوف قالماز قطعه سوی مرکست خلق را آهنك
دم زدن کام و سال و مه فرسنك جزء و ورلکی نشد زمرك هلاك مرد بکرنك راز مرك باخبر
رباعی آن مرد بنم کز عدم بیم آید آن نیم مرا خوش تر از این نیم اید جانیست بعاریت بمن
دار حدا تسلیم کنم چو وقت تسلیم اید قطعه این جان عاریت که بحافظ سپرد دوست روزی رخش ببینم و تسلیم وی کنم

نوع سادس

مبدأ و معاد روح انسانی حکیمانه بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل حکمت دیشلردرکه روح انسانی بدندن
قطع تعلق ایلدکده آنك مرجع و معادی اول مقامدرکه آندن نزول ایدوب جسمنه تعلق ایتمشدی و هر روحك
بر مقام معلومی واردر که آنك هم مبداء و هم معادی اول مقامدندر و ارواحك هیچ بری کندی مقامنی
تجاوز ایده مز و کسب کمال ایتمدکجه کندی مقاملرندن اعلایه کیده مز پس ارواحك بر طائفه سنك
مقام معلومی عقول عشره دن عقل ثانیدرکه عقل فلك اعظمدر و بر زمره نك مقامی عقل فلك
قمردر و مقامات ارواح بو مراتب تسعه درکه تحصیل کمال ایتمین روح اول عقل فلك اعظمدن کیچوب
کیده مز و عقل اوله رجوع ایده مز پس معاد ارواح انسانیه افلاك تسعه نك عقولیدرکه عالم
جسمانیده علم و طهارتی اوزره قالان روح پاك ینه کندی اصلنه عروج و رجوع ایدر یعنی عقول
تسعه دن هر عقل کندویه مناسبتی اولان روحی کندویه جذب ایدر چونکه عقول عالم علوی بالجمله
طهارتله موصوفدر و قنغی عقلکه اعلا و عقل کله اقرب بولنمشدر اول عقل مادونندن اعلم
و اظهر بولنمشدر پس هر روح که کندی مقامندن تنزل ایدوب جسمنه تعلق ایتمشدر اگر اول روح

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تعلق وتصرف حالنده زیاده علم وطهارت کسب ایلدیشه آنك مرتبهٔ معادی مقام معلومندن اعلا
یتمشدر واکر بو تعلق حالنده کسب وکمال ایده میوب کندی علم وطهارتی اوزره قالدیسه آنك معادی
ینه کندی مقام معلومیدر که مبدا ینه کتمشدر وبو ایکی زمره علم طهارتلری مناسبتیله حرکیات
سفلیهٔ فانیه دن خلاص بولورکیدرلر وبجردات علویهٔ باقیه ایله نشأت اخرایده ذوق وحضور
ایدرلر **بیت** حجاب چهرهٔ جان میشود غبار تنم ** خوشا دمی که ازان چهره پرده برفکنم **
واکر روح انسانی بو عالم جسمانیده کلنکدن بدنه تعلق وتصرف حالنده روح حیوانیه مغلوب ولنکه علم
وطهارتندن مسلوب اولدیسه روح حیوانی اکا حائل ومناسب عقول علویه آندن زائل اولور
ودرون فلکده قرار اولان عالم سفلیده قالور ونشأت ثانیه زماننده دخی عذاب الیم ایجنده روح حیوانیله
محبوس وجمیع ارواح علویه وسفلیهٔ قیامت کبراده نفخهٔ ثالثه ایله هر روح کندی جسدك بولوب انکله
حشر اولوب هر کیش ایشلدیکنی بولور وبو حقیقت حالی حکمای محققین اوزره بولور اکرچه
مذهب تناسخ زاهب اولان حکما کندی عقللرینجه دیمشلردرکه تحصیل کمال اولمازالاکه تهذیب
اخلاق اولور وتهذیب اخلاق اولمازالاکه تبدیل ابدان ایله اولور وتبدیل ابدان اولمازالاکه
تناسخله اولور وطهارت بولور وکمال علم وطهارت بولنانی بولورکه بولندیغی بدنك مقدم نشأ
مختلفه ده نه شکل مظاهرده ظهور ایتمشدر وهر بدنده نه قدر زمان مکث ایدوب آندن قنده کتمشدر
جملسی تذکر ایله فکرینه کلور وتفصیل اوزره ادراك ایده بیلور وبو کتب حکمتده یازمشلردر لکن
اهل تناسخ اصول دین مبینه مخالف کیدوب آزمشلردر اما بعضی وجه مخالف نیجه اشیا سز
دمشلردرکه اول حکمتکرمتکلمین انواع تاویلات ایله بالاده بیان اولندیغی کبی شرع شریفه توفیق
وتطبیق ایدوب نظامیله دوزمشلردر ودنیا ایله اخرت آره سنده اولان طریقك مسافه سی
موت انسانی بولنمشدر نته کیم من مات فقد قامت قیامته دینلمشدر انکچون موته قیامت صغری اطلاق
اولنمشدر **نظم** راه بینا زین جهان ** بیش یکدم نیست جاز ادرمیان ** زین جهان تا آن جهان
بسیار نیست ** جز دمی آنده میان دیوار نیست ** جون براید آن دمت از جان باك ** جسم خاکی
راشود جان زیر خاك ** موت ابرخلق عزم جازمست ** جمله را در خاك خفتن لازمست ** پس ایدی
عارف نفس اولوب کندیکی بیل وتحقیق ویقین قیل که سن جسم خاکده کلمش روح پاکسن ونتیجهٔ
دور افلاکسن وخلاصهٔ کیفیات وارکانسن وزبدهٔ کائنات جهانسن زیراکه سن بر شجرهٔ سنکه
اجزاء شجرهٔ جهان اطوار عبور وظهور کدررلب لباب عالمسن که افلاك وعناصر وبنی بالجمله ظروف وقشور
کدر وبر نوات زیباسنکه اغصان کائنات فروعکلدر وبر نقطهٔ کبراسن که اعیان موجودات حروفکدر
اکرسن کندیکی بویله بلورسن رنکی بولوب انکله مطمئن اولورسن وموتدن اصلا خوف وحذرك قالمیوب موتی
نعمت عظمی بلورسن زیراکه جسم خاکی جبل قاف وروح پاکی مثال عنقا کورسن **نظم**

ای طبل رحیلی ایشیدن عالم جاندن ** وی رحلت ایدن خوش وطنینه بو جهاندن
سن قانده سن ای کوزلری نرکس یوزی لاله ** قبرنده بتر نرکس ولاله عوضی آندن
بو جمله در آسان اکر اولمزغ ضمیرك ** وای قویوب اوچدیسه کوکه راه نهاندن
جان بولسه سلامت بولنور صورت دیکر ** بای اولسه روان موزه بولور غیر مکاندن
بیك شکر ایله اول جانکه بدندن اولور ازاد ** ای بیخبر اول لذت تجرید مکاندن
قوی لذت آب وکلی ایچ آب حیاتی ** کیچ نه فلکی اصلکا کل دور زماندن
ای حق سحر ایتدی بزه دوزخ اشباح ** کیم نار ه یانوب کیچمشسن انوار جناندن

نوع سابع

بعد الموت ارواحك اخلاقك اقتضاسنجه اولان حشر و جحیم و نعیمی بلدر اى عزيز معلوم اولسون كم اهل حكمت و عرفان دیمشلردركه رب العالمین حضرتلرینك اسماء حسناسنك برى اسمى جلیلدر برى اسمى جمیلدر ومظهر جلالى جهنم و مظهر جمالى جنتدر چونكه حق تعالى و علم آدم الاسماء كلها بیوردى بو انسان مظهر جمیع اسما اولدیغى ظهور ایتدى پس جلال و جمال دخى انسانده در هر كیمده قنقیسى غالب ایسه عاقبت آنك سرانجامى آنده در اكر انسانده صفت جلال غالب اولوب آنك نشأت ایدن اوصاف ذمیمه حیوانات ایله متصف اولورسه قنقى صفت حكمنده ایكن موت ایله بدندن خلاص بولورسه نشأت ثانیه ده اول صفت صورتنده حشر اولوب مكانى جهنم اولور مثلا حسد حكمنده اولان ذئب و غضب حكمنده اولان كلب صورتنى بولور اولئك كالانعام بل هم اضل زمره سنده اولوب عذاب الیم ایچنده و اكر انسانده صفات جمال غالب اولوب اندن نشأت ایدن اوصاف حمیده ملائكه ایله اول نشأت ثانیه ده صورت انسانیه ده حشر اولوب مكانى جنت اولورسه ولقاء الله دولتنى بولور پس روح انسان صفت جلال ایله متصف اولدیغى حالده آنك ادى نفس و حیواندر و كندى شقى و لئیم و ناداندر وبو روح اول صفت جمال ایله متصف اولدیغى حالده آنك اسمى عقل و جاندر و كندى سعید و كریم انساندر چونكه انسان مظهر كلدى پس قلبى انواع خواطردن بر لحظه حالى كلدى و خواطر ایسه یا خیر محض و یا شر محض لدر اما خاطر شر صفت جلالدن كلوركه اول شیطانیدر و اكا تابع اولان نفسانیدر و اما خاطر خیر صفت جمالدن كلوركه اول رحمانیدر و اكا تابع اولان روحانیدر پس عالم انسانده جهنم نفس حیوانیدر و جنت آنك دل و جانیدر مقام نفسده قالان عذاب الیمده در و مقام قلبه صعود ایدن نعیمده مقیمدر نته كیم دینلمشدر **بیت** بهشت و دوزخت همراه یانست فراز عرش و شیب جاه باتست اكر انسان اوصاف نفس حیوانیه سیله توقف ایدرسه اصناف عذاب الیم ایله متألم اولور كیم آنك كندى خو ییدر جهنم و اكر انسان قلبنى اوصاف بهیمیه دن تخلیه ایدن اخلاق الهیه ایله تحلیه ایدرسه انواع لذات نعیم ایله متنعم اولور **نظم**

سیر كان بر وجود عالمیست | هم بران قصور پر حشمت و ابیسم | جمله اخلاق و اوصاف ای پسر
هر زمان كرده ممثل در صور | كاه نارت می نماید كاه نور | كاه دوزخ كاه جنات و حور
ملك دوزخ قوای نفس است | مانع لذات روح قدسی است | هفت دوزخ هست اخلاق بدت
هشت جنت حسن اخلاق خودت | حور و غلمان جمله اوصافت است | مهر و مه روح است و قلب صافیست
خلق نیكو شد بهشت حور و عین | خلق بد را دوزخ سوزان ببین | خلقهای حق همه خلق نیكوست
خلق نیكت را جزا دیدار اوست | هر كه دارد در جهان خلق نكو | مخزن اسرار حق شد جان ای
نیست انسان هر كه را خلق بدست | در حقیقت چون سباعست و ددست | مایه دوزخ باشد خلق بد
خلق بد آمد بر آه دوست سد | چون شوی پاك از همه اخلاق بد | اسلم الشیطان ترا باشد سند
مهر و رقت وصف انسانی بود | خشم و شهوت وصف حیوانی بود | خلق نیكو خاصه انسان بود
آدمی با خلق بد حیوان شود | خلق نیك آمد صراطی مستقیم | شد مثال خلق بد نار جحیم
خلق نیكو بمعنی راه راست | آنكه دارد خلق بد دور از خداست | چون شود اخلاق و اوصافت نكوا
هشت جنت خود تویی ای نیك خو | گر بخلق بد گرفتار آمدی | هم تو دوزخ هم عذاب سرمدی
هر كه دارد در جهان خلق نكو | مخزن اسرار حق شد جان او | آنچه گفتم هست از عین الیقین

فی ذاته

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نی نزا اسمتد لال و نقلد ستاین . چونکه بو معرفت نامه نك فنون ثلثه سنده فن اولنده
اجسام واشباح اولان بعض احوال علم وفن ثانیسنده امور ابدان وارواح اولان بعض احوال آدم بو رابه
کلنجیه دك اصول دین مبینه مطابق اولان انواع حکمت حکمای اسلام ایله بو مقدارجه تحریر بیان
اولنوب خذ ما صفی دع ما کدر دینلمشدر . زیراکه فروع شریعت غرایه جزوئی مخالف بولنان
بعض حکمت حکما جزؤیات مثالی اولان حقایق اشیا مقبول اولدیغی بالاده بلنمشدر . پس ایدی
بو مقامده تیمن و تبرك ایچون حکیم سنائی رحمة الله علیه حضرتلرینك حدیقهٔ شریفه
سندن مدح و ترغیب موتی متضمن اوتوز بش بیت ایله بو فن ثانی ختم اولنمشدر . وفن ثالثده
امور دین مبین اولان بعض احوال قلب انسانی و جمیع شروط و ارکان راه عرفانی ظاهر شرع شریفه
مطابق اولان حکمت اولیاء کرام ایله بر مقدار تحریر و بیان ایتمك عزیمتی قیلنمشدر . نظم

دل ازین عمر مقصور بر کیر
گر چنین عمر کس نگردد پیر
غم تن مرد را اسیر کند
مرد را عشق هم پیر کند
عمرها جمله مستعار بود
عقل را زین حیات عار بود
مرد عاقل ز لهو بر هبزد
زین چنین هم عقل بگریزد
مرد پیر بقای جانان شد
با چنین عمر پیر نتوان شد
هر که او رنگ و بوی راست اسیر
زن وکور رنگ بود نه مرد و نه پیر
این جهان را ممارست کردم
کرد از امید خود دید اوردم
زین حیاتم ز خود ملال آمد
زنده کانی مراد بال آمد
در جهانی که عقل و ایمانست
مرد چون چشم زادن جانست
تن فدا کن که در جهان سخن
جان شود زنده چون بمیرد تن
دو دشمن حق تنست خاکش دار
قبله حق دلست پاکش دار
رهبر این راه جو مرکب نیست
بی نوای بکن چو مرکب نیست
مرگ هدیه آست نزد دانندة
هدیه دان مهمات ناخوانده
مرگ کاید برت سبك مهمان
پیش هدیهٔ خدای کش دل و جان
مرگ چون رخ نمود هیچ منال
بدل و جان همی کن استقبال
چار آت ای کنجستان خرد ست
ز آتش آب و خاك و باد بدست
خرفکی دلق چار پاره خویش
رقص کن بر نهار جان خویش
هم جای پار رای هوش سروش
جامهای برهنکی در پوش
چند باشد به بند نان با تو
دو جوان مرد عقل جان با تو
چار طبیعت دار سرای رحیل
الت چار میخ عزرایل
مرد کش زنده کی زارکانست
مسند بصحرای عالم جانست
چار مرغند چار طبع بدن
بحر حق جمله را بزن گردن
پس با ایمان و عشق عقل جلیل
زنده کن هر چهار اچو خلیل
جان نبردی بسی که معدن خویش
تا نکردی پیاده از تن خویش
تا نیابد ز جان بروت حیوان
ره نیابد بر تبهٔ انسان
پس چو انسان ز نفس ناطقه رست
روح قدسی بجای او بنشست
ای شده شاه بر همه حیوان
زشت باشد غلام جامه و نان
تالکی آنده و مجلمه و غم نان
پس خواجهٔ همه حیوان
گر ترا برگ راه مرگ بود
ای تر شهوت بعار الوده
زیر دست عیال و زن بوده
زان اجل دشمن دنیا ردست
بر دلت قلب مرگ برگ بود
حالت اینجاست همچو چشم دوست ای
باطل را رها کن ای بیحق
مرگ راجوی کاندرین منزل
مرگ حقست و زنده گی باطل
عقل جان تا ابد غلام تو است
تا ابد انی و بینی آن مطلق
پنج حس پنج دوزه دام توانه
چون آزین دام کاه اهر این
جان بپرید خاک بر سر تن
ایعدی زیارت مزارستان و گذشتکان تتمه

موت الانسان غدا اولقد بغنده بویلدی بیت دخی بونده یازلمق مناسب کورلمشدر نظم

امر علی بالیات الخیام
وابکی علیها بکاء النعمام

حیف قالمش دور گردون ایله — کیچن سالك جمعیت ایچره نظام
نه ظاهرده اول خیمه لردن نشان — نه باقیده اصحابنك غیری نام
ستون خیم جمله تحت التراب — دوکلمش هم اولمش رمیم عظام
قنی روح محبوب عین کمال — قنی حور مقصوره صاحب خیام
عجب قنده وارمش اوشیخ روان — اوجان جهان قانده طوتمش مقام
ایده حقی جاننه او کیچمشلره — هزاران تحیه هزاران سلام

مرآت القلوب اولوب تصحیح اعتقاد وایمان وصلوة ایچون وضع اولنان آداب وارکان وترك حب لذات جهان وتوجه بدرون جنان ومعرفت حقیقت دل وجان شروط راه یزدان اولدیغی وتقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام وعزلت انام وذکر مدام وفکر تمام ارکان طریق عرفان اولدیغی وتوکل علی الله وتفویض الی الله وصبر فی البلا ورضا بالقضا اصول مقامات روح انسان اولدیغی ومعرفة الله مطلب اعلی ومحبة الله مقصد اقصی وحکمت اولیالت معنی واولیاء کرام عوام ناسدن اولی اولدیغی وطالب انس وحضور مقامات سبعه نفسنی نیجه عبور ایدوب قرب حضرت قدسه تقرب ایله وصول بولدیغی واندن قابل عرفان اولان احباسنی نه طریق ایله تربیه قیلدیغی ابواب خمس ایله کتاب وسنته مطابق واجماع امته موافق بیان وعیان ایدر کتاب وسنته اقتدا واز عانی وشروط وارکان صلوة رحمانی وترك حب اللذات جهانی وتوجه بدرون جنانی وحقیقت دل وجانی فصول اربعه ایله تفصیل ایدر فصل اول کتاب وسنته اقتدای وتصحیح اعتقاد وخدایی وصلوة خمسه ادایی بش نوع ایله بیان ایدر نوع اول انسان جهل وغفلتله حیوانه شامل وعلم ومعرفتله انسان کامل اولدیغی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اول دمکه دبیر حکمت کلی بدایع نگار مشتیله ارقام خطط موجوداتی صحیفهٔ ابداعه کتب وتحریر ایدوب نقاش قدرت خامهٔ جواهر نثار ارادتله رسوم صور مصنوعاتی لوحهٔ جریدهٔ اختراعده رسم وتصویر ایتمشدر اول دم بر موجب مضمون عبرت نمون ن والقلم وما یسطرون عقل اول وقلم اعلی علت غائیهٔ ابداع مبدعات وسبب واسطهٔ ظهور سطور عالیات وسافلات اولوب قائد قوافل اعیان وذوات سائق رواحل ممکنات اولمشدر چونکه بو درّهٔ بیضا بر مقتضای فحوای وعلم آدم الاسماء کلها افق آدمیدن طالع وهویدا اولوب برجوهر فرد یکتا بر مسنای واشرقت الارض بنور ربها ماهیت انسانیده لامع وپیدا اولمشدر لاجرم بو نسخهٔ کبری مجموعهٔ لطائف صنایع الهی وبو جریدهٔ عظمی فهرست بدایع حکم نامتناهی اولمغله حامل بار امانت وکافل مهمات خلافت قیلمشدر قطعه برسماوات وارض ومافی بین وعرضنا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

الامانة قابين ٭ ليس في الكون كائنا من كان ٭ كافلا حملها سوى الانسان ٭ اكرچه بو
فرقه عليه نك منشور امال نجسته مال الذي انى جاعل في الارض خليفة عنوانيله معنون
وبو زمرۀ سنيه نك احوال بدايع مثال الذى وسخر لكم ما فى السموات والارض وما فى الارض برهانيله
مبرهن اولديغندن قدر كزين لرى سموات سبعه دن بالاتر و زير نكين سعادت
رهينلرنده كافه عوالم جسمانى وروحانى مطيع وفرمان بر اولوب مسجود عامۀ ملائك
ومسند نشين سبع ارائك اولمشلردر لكن مظاهر اسما استقابله ومجالى صفات مخالفه
بولندقلرندن كاه وفضلناهم على كثير ممن خلقنا خطابيله مشرف وممنون وكاه من يفسد
فيها ويسفك الدماء جوابيله معاتب ومطعون اولوب بر نوعى خلقت الخلق لاجلك مستدعا
محبوبدركاه احديت اولديغى اجلدن اجنحۀ جذبات الهيه ايله اوج درجات اعلى عليين جمع الجمع
ساعد وواصل اولوب بر قومى اولئك كالانعام بل هم اضل مقتضا سنجه مغضوب دركاه
صمديت اولديغى جهتدن اهويۀ شهوات رديه ايله حضيض دركات اسفل السافلين تفرقه يه وارد
ونازل اولوب وفرقۀ اولى ان الابرار لفى نعيم ايله موعود ومبشر وزمرۀ اخرى وان الفجار لفى جحيم
ايله مقهور ومدمر قيلنمشدر قطعه ادمى زاده طرفه معجونيست ٭ كان فرشته سرشته
از جوانه كر بدين ميل ميكند كم ازين ٭ ور بدان ميل ميكند به ازان ٭ پس هر عاقله امر اهم وحكم الزم
دركه بر موجب وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون عبادت حضرت خالق العباد ومعرفت
اسرار مبدأ ومعاد ايله امين حمل امانت وحقيق مسند خلافت اولمغه بذل همت وصرف
طاقت قيلنوب حصول حيات ابديه سعادته واصل اوله وسعادت سرمديه ايله دولت
ابديه حاصل قيله وارباب فطنت وزكايه بودخى ظاهر وهويدادر كه شرافات بلند ايوان غرفه
عرفانه صعود ووصول ودرجات رفيع البنيان قصر ذوق ووجدانه ولوج ودخول اسنى تمسك
بالكتاب والسنه فقد استمسك بالعروة الوثقى وانفصام لها مفهومنجه حبل المتين شريعت
شريفۀ غراية تمسك بذل مقدور وسررشتۀ ارادت ومحبت اوليايه تشبثده سعى مشكور
ايتمكه موقوفدر قطعه بنده ٴ پاك مرد روشن دل شوى ٭ كر بصاحب دل رسى كوهر شوى ٭ اكرچه
اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى فحواسنجه بحر كتاب وسنت ايله عمل موجب فوز وفلاح
وباعث نجاح اولمقده وسيلۀ كافيه وواسطۀ وافيه در وعازم شارع شريعت عاقبت
سر منزل جنانه واصل وملازم شاهراه كتاب وسنت بالاخره دار الامان روضۀ رضوانه داخل
اولور ومعه هذا ورانت كه كنجور كنجينۀ نبوت وتحفۀ دفينۀ خاتميتدر بيت بين المحبين
سر ليس يفشيه ٭ قول ولا قلم للحق يحكيه ٭ بو مقصودك ميدان ظهورده جلوه كر اولمسى
ارباب قلوبك ارادت صادقه ومحبت لايقه لريله نظر كيميا اثرلرينه مظهر اولمغه منوط
ومربوط اولديغى كالشمس فى وسط النهار روشن واشكاردر اولئك الذين هدى الله فبهديهم
اقتده مضمونجه خرمن هدايتلرندن بهره مند اولوب المرء مع من احب مستدعاسنجه عداد احبادن
عد اولنمق ايچون دائما مهر ومحبتلرينى حرز جان واخلاص وارادتلرينى مثال كنج سلطانى درون
دل وجانده نهان ايتمك كركدر نظم الفت بينى وبين الحب معرفت ٭ لا تنقضى ابدا وينقضى الابد
لا تخرجن من الدنيا وحبكم ٭ بين الجوارح لم يشعر به احد بيت دركام دلم چاشنى شهد محبت
با شير فرو رفته وبا جان بدر آيد ٭ وبودخى محققدر كه اصحاب وجد وحالك دررحالات
كرانبهالرى وغرر كمالات بى مثل وهمتالرى قعر بحر ذوق ووجدانده مرنى ومهيا وكان جود وشهود

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نا بقاندن ظاهر و بیدا اولمغله غواص عقل و حواس اکا دست رسه قادر اولمغه امر نادردر وجوهری
خردخوده شناس آنی تملکدن عاجز و قاصردر پس بو در شاهوار صدف سینهٔ احرارده دل کبی
درج جان و بو کوهر عالیمقدار صندوقهٔ صدر کبارده جان کبی مخفی و نهان اولدیغی کبی بیدا و عیاندر
و هر بی سرمایهٔ معرفت بو در یکتایه خریدار و هر بی بضاعهٔ محبت بو یاقوت بی بهایه سزاوار اولمدیغی
مستغنی عن البیاندر بیت علم التصوف علم لیس یعرفه الا اخو فطنة بالحق معروف وحالات
و مقامات اولیاء کرامه وصولک حصولی تصحیح اعتقادات و اداء صلوات و نسیان شهوات
و معرفت صفات و محبت ذات مولی ایله بولنمغله بو فنده کتاب و سنته اقتدا و ادعا و رسم
و راه اهل محبت و عرفان نیجه ابواب و فصوللر تفصیل و بیان اولنمق مناسب کورلشدر تاکیم نفحات
نسیم مطالعه سندن غنچهٔ کلستان کبی دل طالب عرفان شکفته و خندان اوله و رشحات
زلال ملاحظه سندن مثال ازهار بهارستان روح روان انسان سرمست و ریان اوله و وجد
و حالات ایله درجات کمالاته نائل و مقام محبته واصل و محفل انس و حضوره داخل اولوب
دولت ابدیه ایله سعادت سرمدیه بوله و قلبی ما سوادن پاک و خالی قالوب مهبط الهامات
عرفان اوله اللهم یا رافع الاستار ارفع بلطفک عن ابصارنا حجب الاغیار الهی خلصنا
عن الاشتغال بالملاهی ارنا حقایق الاشیاء کما هی یارب بو کوکلی کوزنی بینا ایله مرآت
دلی پاک و مجلا ایله ذکر کله سنک شکر اوله ورد لسانک جان بلبلنی حمدکا کویا ایله

نوع ثامن

کتاب کریم ایله اهتدا و قرآن عظیمه اقتدا ایات بینات و احادیث شریفه ایله بلدرر
امعزیز معلوم اولسونکه حق تعالی کندی کتاب مبیننه تشبث و حبل متیننه تمسک ایتمه یی
ترغیب و مخالف کتمه دن ترهیب ایدوب کلام قدیمنده بیورمشدرکه الم ذلک الکتاب لا
ریب فیه هدی للمتقین و اعتصموا بحبل الله جمیعا و لا تفرقوا قد جاءکم من الله نور و کتاب مبین
یهدی به الله من اتبع رضوانه سبل السلام و یخرجهم من الظلمات الی النور و یهدیهم الی صراط
مستقیم و هذا کتاب انزلناه مبارک فاتبعوه و اتقوا لعلکم ترحمون یا ایها الناس قد جاءتکم
موعظة من ربکم و شفاء لما فی الصدور و هدی و رحمة للمؤمنین و نزلنا علیک الکتاب تبیانا
لکل شیء و هدی و رحمة و بشری للمسلمین ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم و ننزل من القرآن
ما هو شفاء و رحمة للمؤمنین و لا یزید الظالمین الا خسارا اولم یکفهم انا انزلنا علیک الکتاب
یتلی علیهم ان فی ذلک لرحمة و ذکری لقوم یؤمنون کتاب انزلناه الیک مبارک لیدبروا ایاته
و لیتذکر اولوا الالباب الله نزل احسن الحدیث کتابا متشابها مثانی تقشعر منه جلود الذین
یخشون ربهم ثم تلین جلودهم و قلوبهم الی ذکر الله ذلک هدی الله یهدی به من یشاء و
من یضلل الله فما له من هاد و انه لکتاب عزیز لا یاتیه الباطل من بین یدیه و لا من خلفه
تنزیل من حکیم حمید صدق الله العظیم و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم
بیورمشدرکه ای امتم و اصحابم سز شهادت ایتمز مسزکه عبادته لایق کمسنه یوقدر الا که الله تعالی
واردر و بن آنک سزه رسولیم دیشلردرکه بلی یا رسول الله شهادت ایدرز پس خطاب
ایتمشدرکه تحقیقا بو قرآنک بر اوجی الله تعالینک یدنده در و بر طرفی سزک الکزده در اکا محکم
تشبث ایلهکزکه تحقیقا سز قرآن ایله عاقل اولدقچه هرکز آزوب ضلالته دوشمزسز
و بیورمشدرکه بو قرآن یوم القیمه بر شفیعدرکه شفاعتی مقبولدر و بر مشتکیدرکه شکواسی

نافذ و عزیزدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ناشد وترغيب ايدر كيمكه اكا تشبث ايله اقتدا ايدر اول كمسه يي بكا الوركيدر وكيمكه انكله عملدن
اعراض ايدر اول كمسه يي نار جحيمه سوق ايدر وبيورمشدر كه كيمكه قرآني اوقيوب مقتضاسنجه
عامل بولنور آنك والدينيه يوم قيامتده بر تاج الباس اولنور كه ضياسي دنيا بيوتنده بولنان ضوء
شمسدن احسن كورينور پس قرآن ايله عمل ايدن كمسه نك كندي حقنده كمانكز نيجه در وبيورمشدر
تحقيقا بو قرآن ضيافة الله در پس طاقتكز قدر ضيافة اللهي قبول ايدوكز وتحقيقا بو قرآن حق تعالينك
حبل متيني ونور مبينيدر وشفاء نافعدر كه اكا تشبث ايدني حافظدر واكا تابع اولان كمسه يي
منجيدر وقرآن طريق مستقيمدن مائل اولماز كه تقويم اولنه وقرآنك عجايبي دوكنمز وكثرت تكرار ايله
اسكيمز قرآني اوقويكز كه الله تعالى آنك هر بر حرفيچون سيزه اون ثواب احسان ايدر آگاه اولوكز كه
بن ديمكه الم حرف واحددر لكن الف بر حرف ولام بر حرف وميم بر حرفدر وبيورمشدر كه
تحقيقا يقيندر بر فتنه ظهوره كلور واول فتنه دن مخرج كتاب الله اولور كه انكله عمل ايدن خلاص
بولور زيراكه سيزدن مقدم اولانك آثار وسيزدن مؤخر اوله جقك اخبار وما بينكزده بولنان احكام
آنده واردر وقرآن حق ايله باطلي فارق وفاصلدر اول هزل دگلدر آني ترك ايدن جباري الله تعالى
هلاك ايدر وآنك غيريسنده هدايت طلب ايدني اضلال ايتمشدر زيراكه الله تعالى قرآن
حبل متين وذكر حكيم وطريق مستقيم ايتمشدر وقرآن اولدر كه هوا وهوس ايله حقدن باطله ميل
قيلماز والسنه ايله ملتبس اولماز وآندن علما طويمز وچوق تكرار ايله اسكيمز وعجايبي دوكنمز
وقرآن اولدر كه آني جن ايشتدكده حكمندن اعراض ايتمزلر حتى ديشلردر كه انا سمعنا قرآنا عجبا يهدي الى الرشد
فآمنا به پس هر كيمكه قرآن ايله سويلرسه اول تصديق اولنور وكيمكه انكله عمل ايدرسه اول اجر
جزيل ايله مأجور بولنور وكيمكه انكله حكم ايدرسه اول عادل بلنور وكيمكه اندن اكا دعوت ايدرسه
طريق مستقيمي كوسترمش اولور وبيورمشدر كه تحقيقا شيطان سيزك بو دياركزده كندويه
عبادتله طاپلمقدن مأيوس اولمشدر لكن اكا قولقدن ما عدا حقير عد اولنان اعمالكز ايله راضي
اولمشدر پس انك راضي اولديغي اشلردن حذر اوزره اولكز زيراكه تحقيقا بن سزك عندكزده
ايله نسنه ترك ايتمشدر كه اكر سيز انكله اعتصام ايدرسكز البته ابدا سيز ضلالته دوشميوب
صراط مستقيمه كيدرسز واول نسنه كتاب الله در ورسولي سنتيدر وبيورمشدر كه كيمكه
قرآن عظيم اوقيوب اذبر ايدرسه وحلالني حلال وحرامني حرام بلوب مقتضاسنجه كيدرسه
حق تعالى آني قرآن ايله جنته ادخال وكندو اهل بيتندن ناره مستحق اولان اون كمسيه شفيع ايدر
ارسال صدق رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم والآن بوراده دعاء ختم قرآن يازلمق مناسب
كورلوب تماميله تحرير اولنمشدر بسم الله الرحمن الرحيم صدق الله العظيم وبلغ رسوله
النبي الكريم ونحن على ما قال ربنا وخالقنا ورازقنا ومولنا من الشاهدين بالتصديق والقبول
والاقرار واليقين اللهم ربنا تقبل منا ختم القرآن وتجاوز عنا ما كان في تلاوته من خطاء
او نسيان او تحريف كلمة عن مواضعها او تغيير حرف او تقديم او تأخير او زيادة او نقصان
او تاويل على غير ما انزلته او ريب او شك او تعجيل عند تلاوته او كسل او سرعة او زيغ اللسان او
وقوف بغير وقف وادغام بغير مدغم او اظهار بغير بيان او مد او تشديد او همزة او جزم
او اعراب بغير مكان فاكتبه منا على التمام والمهذب من كل الحان فاغفر لنا يا ربنا ويا سيدنا
ولا تؤاخذنا يا مولينا وارزقنا فضل من قرأه مؤديا حقه مع الاعضاء والقلب واللسان
وهب لنا به الخير والسعادة والبشارة والامان ولا تختم لنا بالشر والشقاوة والضلالة

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

والطغيان ونبهنا قبل المنايا عن نومة الغفلة والكسالة امنّا من عذاب القبر ومن سؤال
المنكر والنكير ومن اهوال يوم الدين وبيّض وجوهنا يوم البعث واعتق رقابنا من النيران ويمّن كتابنا
ويسّر حسابنا وثقّل ميزاننا بالحسنات وثبّت اقدامنا على الصراط واسكنّا في وسط الجنان
وارزقنا جوار محمد عليه الصلاة والسلام واكرمنا بلقائك يا ديّان استجب دعائنا بحق التوراة
والانجيل والزبور والفرقان واعطنا جميع ما سألناك به في السرّ والاعلان وزدنا من فضلك
الواسع بجودك وكرمك يا رحيم يا رحمن اللهم صلّ على محمد صاحب الشريعة والبرهان برحمتك يا
ارحم الراحمين اللهم زيّنا بزينة القران والبسنا بخلعة القران واهدنا بهداية القران واختم
لنا بتلاوة القران ونوّر قبورنا بنور القران واحشرنا مع اهل القران ونجّنا من النيران بشفاعة
القران وادخلنا الجنة بكرامة القران وارفع درجاتنا بفضيلة القران وعافنا من كل بلاء
الدنيا وعذاب الاخرة بحرمة القران يا ذا الفضل والاحسان اللهم اجعل القران لنا في الدنيا قرينا
وفي القبر مونسا وفي القيمة شفيعا وعلى الصراط نورا والى الجنة رفيقا وبيننا وبين النار سترا
وحجابا والى الخيرات كلها دليلا واماما بفضلك وجودك وكرمك يا اكرم الاكرمين
اللهم ارزقنا بكل حرف من القران حلاوة وبكل كلمة كرامة وبكل اية امانة وبكل سورة سعادة
وبكل جزء جزاء اللهم ارزقنا بالالف الفة وبالباء بركة وبالتاء توبة وبالثاء ثوابا وبالجيم جمالا
وبالحاء حكمة وبالخاء خلاصا وبالدال دنوا وبالذال ذكاء وبالراء رحمة وبالزاء زيادة وبالسين
سلامة وبالشين شفاء وبالصاد صدقا وبالضاد ضياء وبالطاء طراوة وبالظاء ظفرا
وبالعين علما وبالغين غناء وبالفاء فلاحا وبالقاف قربة وبالكاف كفاية وباللام لطفا
وبالميم موعظة وبالنون نورا وبالواو ولاية وبالهاء هداية وباللام الالف لقاء وبالياء
يسرا اللهم صلّ على محمد النبي واله وصحبه اجمعين اللهم بلّغ واوصل ثواب ما قرأ ونور
ما تلوناه من القران المبين الى روح وضريح حضرت سيد المرسلين والى ارواح اله واولاده واصحابه التابعين
رضوان الله عليهم اجمعين والى ارواح ابائنا وامهاتنا واخواننا واخواتنا واعمامنا وعماتنا واخوالنا
وخالاتنا والى ارواح من علّمنا واحسن الينا خاصة والى ارواح جميع المؤمنين والمؤمنات عامة اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين

لوح ثالث

حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه اقتدالي وسنت سنيه سبيله اهتدالي وصدد
اولدقلرى دين مبين امورنده حادث اولان بدعتلردن اجتناب وايات كريمه واحاديث
شريفه ايله بلددر اى عزيز معلوم اولسونكه حق تعالى كندى رسولنه اقتدا ايتمزى وانك شريعتى
جاده سبيلنه كتمزى ترغيب وسنت حبيبنه مخالف بدعتلردن جملمزى ترهيب ايدوب كلام
قديمنده بيورمشدركه قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم والله
غفور رحيم قل اطيعوا الله والرسول فان تولوا فان الله لا يحب الكافرين واطيعوا الله
والرسول لعلكم ترحمون لقد منّ الله على المؤمنين اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم يتلوا عليهم
اياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل لفي ضلال مبين يا ايها الذين امنوا
اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولي الامر منكم فان تنازعتم في شيء فردوه الى الله والرسول
ان كنتم تؤمنون بالله واليوم الاخر ذلك خير واحسن تاويلا فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك
فيما شجر بينهم ثم لا يجدوا في انفسهم حرجا مما قضيت ويسلموا تسليما ومن يطع الله والرسول
فاولئك مع الذين انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين

وحسن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وحسن اولئك رفيقا ❁ من يطع الرسول فقد اطاع الله ورحمتى وسعت كل شئ فساكتبها
للذين يتقون ويؤتون الزكوة والذين هم باياتنا يؤمنون ❁ الذين يتبعون الرسول النبى الامى الذى
يجدونه مكتوبا عندهم فى التورية والانجيل يامرهم بالمعروف وينهيهم عن المنكر ويحل لهم
الطيبات ويحرم عليهم الخبائث ويضع عنهم اصرهم والاغلال التى كانت عليهم فالذين
امنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذى انزل معه اولئك هم المفلحون ❁ قل يا ايها الناس
انى رسول الله اليكم جميعا الذى له ملك السموات والارض لا اله الا هو يحيى ويميت فامنوا
بالله ورسوله النبى الامى الذى يؤمن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم تهتدون ❁ وما ارسلناك
الا رحمة للعالمين ❁ فليحذر الذين يخالفون عن امره ان تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب اليم ❁ لقد
كان لكم فى رسول الله اسوة حسنة لمن كان يرجوا الله واليوم الاخر وذكر الله كثيرا ❁ يا ايها النبى انا
ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا الى الله باذنه وسراجا منيرا ❁ ومن يطيع الله ورسوله
فقد فاز فوزا عظيما ❁ وما اتيكم الرسول فخذوه وما نهيكم عنه فانتهوا واتقوا الله ان الله شديد
العقاب ❁ صدق الله العظيم ❁ وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدر كه ❁
اى امتم واصحابم سيزه وصيتم بودركه حق تعالىدن خوف ايده سز واولو الامر كزه بر عبد حبش
اولورسه ده اكا اطاعت ايله كيده سز ❁ زيراكه سيزدن كيمكه چوق معمر اولور تحقيق اول كمسه كلجكده
اختلافات كثيره كورر ❁ پس اول وقتده سيزه لازم اولان بنم سنتمله عمل ايتمكدر ❁ واصحابم اولان
خلفاء راشدين ومهديين ايله ايتمكدر ❁ وسنتمه تشبث بر نسنه يى آزى ديشلر ايله عض ايتمك
مرتبه سنه يتمكدر ❁ وبندنصكره حادث اولان امور دينيه دن بغايت احتراز ايتمك كركدر ❁
زيراكه هر حادث اولان بدعتدر وهر بدعت ضلالتدر ❁ يعنى ضلالت اولان بدعت اصحاب
كرامك صكره اندن ازنسنه دين امورنده ايجاد واحداث بولنان ياده ونقصان ايتمكه اشارتدر ❁
زيراكه اذن شارع ده دين امورنده احداث اولنان بنا ر مناره ومدارس وتصنيف كتب كبى اشيا
بدعت حسنه اولديغى بشارتدر ❁ وبيورمشدركه اى امتم اكاه اولوكزكه بكا بو كتاب ويريلوب
بونكله برمثلى دخى ويريلمشدر ❁ اكاه اولكزكه قريب اولوركه بر مالى چوق كمسه كندى تختى اوزرنده اوتور
خلقه ديه همان قران ايله عمل قيلكز اندده نه يى حلال بولورسكز انى حلال بلكز حال بوكيم تحقيقا الله
تعالى نك رسولى حرام ايلديكى اشيادخى آنك كندى حرام ايلديكى اشيا كبيدر ❁ اكاه اولوكزكه سزلر
ايچون حمار اكل حلال اولماز ❁ ويرتيجيلرك هزاردشلسى دخى حلال اولماز ❁ وذميلرك ايتمش مالنى
الموق حلال كل وبالدر ❁ مكركه صاحبى اندن مستغنى اولورسه حلالدر ❁ وبركمسه بر قومه مسافر
اولسه الملرك اوزرنيه واجب اولان اطعامدر ❁ قدر انلره اكرامدر ❁ وبيورمشدركه زنهار بن سيزك
بركزى اويله بولمايم كه تختنده آنكا ايدوبده امر ايلديكم يانهى ايلديكم امورك برى اكا كلدكده اول ديركه
بن بونى بلمم آنجق هر نه كيم كتاب الله ده بولورز اكا تابع اولورز ❁ وبيورمشدركه سيزك بريكز تختنده
آنكا ايدوب اويله مى ظن ايدركه ❁ الله تعالى بو قرآنده تحريم ايلديكى اشيادن غيرى بر نسنه يى حرام
ايلمشدر ❁ اكاه اولكزكه بن دخى نيجه اشيا ايله وعظ وامر ايلمشمدر ❁ ونيجه اشيادن نهى ايلمشمدر
اندر قران قدر دريادخى اكثردر وتحقيق الله تعالى سزلر ايچون حلال ايتمهمشدركه اهل كتاب اولان
اهل ذمتك اذنسيز اولرينه كيده سز ونه ده نسالرينى ضرب ونه ميوه لرنى اكل ايده سز مادامكه
جزيه لرك سزلره ادا ايدهلر ❁ انلر سيزدن امين اولوركيدهلر ❁ وبيورمشلدركه هر حديثك
خيرليسى بو كتاب اللهدر ❁ وهر هدايتك خيرليسى هداية محمددر ❁ وامورك شرليسى صكره دن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حادث اولانلردر که بدعتدر و هر حادث اولان بدعتدر و هر بدعت ضلالتدر و بیوردیکه جمیع امتم داخل اولور الا که ابا ایتن کیمسه‌در دینلدکده جواب ایتمشلردر که کیمکه بکا مطیع اولور اول دخول جنتی بولور و کیمکه بکا عاصی اولور تحقیق اول کسنه ابا ایتمش اولور و بیورمشدر که کیمکه حلال اکل ایدوب سنتمله عمل قیلور و آنك شرندن ناس ایمین اولور اول کسنه دخی دخول جنتی بولور دینلمشدرکه سنك امتکده بویله کسنه تحقیقا بوزمانده چوق مشاهده اولنور جواب ایتمشدرکه بندن صکره بو قومه ایچنده آنجق بولنور و بیورمشدرکه کیمکه امتك فسادی وقتنده بنم سنتمله متمسك و عامل‌در اول کسنه یوز شهید اجرینه نائلدر و بیورمشدرکه تحقیق اسلام دینی بدایه غریب کلمش غریب کیدیجیدر طوبا اول غربایه کیم بندن صکره خلقك فساد ایلدیکی سنتمی اصلاح ایدیجیدر و بیورمشدرکه سزکندی دنیاکزك امورلری اعلمسز بندن سؤال ایتمکز و قتاکه بن سزه دینکز امورنده بر نسنه یی امر ایدرم انی اخذ و قبول ایدیکز و بیورمشدرکه سزك بریکزك هواسی بنم کتوردیکم احکام شریعته تابع اولمدقجه اول کسنه مؤمن عد اولنماز و بیورمشدرکه بنی اسرائیله کلن فتنه‌لر البته بنم امتمه کلسه کرکدر حتی آنلرده انا سیله اشکاره زنا ایدن اولمش ایسه ده بنم امتمده هم انی ایشلیان اولسه کرکدر و بنی اسرائیل تحقیقا یتمش ایکی ملته متفرق اولمشدر و تحقیقا بنم امتم یتمش اوچ ملت اوزره تشعب قیلسه کرکدر و جمله‌سی نار جحیمی بولسه کرکدر الا که ملت واحده سلامت قالسه کرکدر اول ملت واحده کیمدر دیو سؤال اولنمشدر جواب ایتمشدرکه اول ملتدرکه بن و اصحابم کندیکز یولده بولنمشدر و انس رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه بیورمشدرکه ای بنم اوغلنجغم اگر قادر اولورسنکه قلبنده هیچ کمسنه غل و غش اولمدیغی حالده صباحلیه سن و اخشاملیه سن اویله ایشله کیم ای اوغلنجغم اول بنم سنتمدر حال بوکیم بنم سنتمه محبت ایدن تحقیقا بکا محبت ایتمش اولور و بکا محبت ایدن ایسه بنمله جنتده قالور و حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه عمر ابن خطاب رضی الله عنه حضرتلری کلوب تحقیقا بزلر طائفه یهودك بعضی سوزلرن ایشیدوب بکنمشزدر آنلری یازمغه اذن وارمیدر دیدکده اکا بیورمشدرکه یهود و نصاری متحیر و متهور اولدقلری کبی سز ده‌می متحیر اولاجقسز تحقیقا بن سزه بو شریعت مطهره‌یی بویله کمال اوزره کتورمشمدرکه اگر موسی علیه السلام حیاتده اولسه ایدی بکا اتباعندن غیری وسعی و طاقتی قالمزدی و ابن عمر رضی الله عنهما مکه ایله مدینه آره‌سنده بر شجره‌یه کلدکده آنك تحتنده بر مقدار قیلوله‌یه کیدردی و دیر ایدی کیم اول حضرت بویله ایدردی و بیورمشدرکه کیمکه بنم سنتمدن اعراض ایدرسه اول کسنه بندن دکلدر و بیورمشدرکه هر عملك بر حرصی وار نوسی واردر و هر حرصك بر فترت و اوصانغسی واردر پس اول کمسنه‌نك که اوصانغسی بنم سنتمدن یکا کلمشدر تحقیق اول کسنه هدایت بولمشدر و کیمك که اوصانغسی غیری نسنه‌ده قالمشدر تحقیق اول کسنه هلاك اولمشدر و بیورمشدرکه سزك بریکزك قتنده والدین و ولدندن مؤمن عد اولنماز و بیورمشدرکه کیمکه بزوم بو شریعتمزده بوندن اولمیان فعلی احداث ایدرسه اول فعل مردوددر صدق رسول الله علیه الصلوة والسلام نظم

هر ایشده ذکر ایدردی اسم رحمانی اول کرم کانی	ثنا و حمد پیغمبر ایدی کان اول کرم کانی
اول ایدی مظهر الطاف و علم و حلم و فیض منبع	که حسن خلق ایله طولمشدی اول جانی اول کرم کانی
حقك مخلوقنه رفق و تواضع ایلیوب فی الله	ایدردی جمله خلقه لطف و احسانی اول کرم کانی

همان الله ایچون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

همان الله ایچون خلقی سوردی بغض ایدردی هم
نه کولدی قهقهه‌یله اول نه سوکدی نسنه‌یه هرگز
حیا و حلم ایله موصوف ایدی هم لطف و حرمتله
قبول ایلردی عذری صوچلیلرڭ عفو و لطفیله
غنانی سوییوب فقری سوردی فخر ایدردی هم
بما القلر دیکوب اسبابنه نعلین کیوب داخی
هم اهل بیتنڭ خدمتلرن کندی کورردی خوش
اکر خبز شعیر ور رجات جو باسی اکلیچون
بنردی کاه دوه کاه آت کاه قاتر کاهی مرکب
مربع اوتوردی یادنه اوزره یادیکردی دیز
سوب اوچ بارمغیله هم یالاردی آنی لذتله
سوردی بال و حلوا هم قبق سرکه ترید اما
مبارك بطننه طاش باغلر ایدی کاهی اجلقدن
سعادتخانه‌سنده نیجه ایلر یاغمز ایدی اود
کوزلر ایشلرده صاغ یانڭ سوردی ایلیه تقدیم
یاتوردی صاغ یانی اوزره یوزی مستقبل القبله
فراشی سختیان ایدی ایچی لیف یصدیغی دخی
اویوردی کوزلری هیچ اویمازدی کوکلی دوستیله
هوادن سویلمزدی نطقی باکی جمله وحی ایدی
تنی خلق ایچره ایدی کوکلی دوستیله تك و تنها
صلوة و چوق سلام اولسون اکا هم آل و صحبنه
کل ای حقی اونوت خلقی حبیب حقدن آل خلقی

نه دوستا اولشدی نفسی ایچون نه دشمنا اول کرم کانی
کوزلی سوزلی کولر یوزلی ایدی بر آن اول کرم کانی
کلوب یلوارنی قو یمازدی کریان اول کرم کانی
عظیم الخلق ایدی شفقتلی حنان اول کرم کانی
قیلوب مسکینلری کندویه اخوان اول کرم کانی
وار و بهر خسته‌یه ایلردی درمان اول کرم کانی
قمو مشکللری ایلردی آسان اول کرم کانی
اولنسه دعوت اولوردی او مهمان اول کرم کانی
یالینی ایاق یورردی کاه او سلطان اول کرم کانی
طولی اداب ایدی پیدا و پنهان اول کرم کانی
ایچردی اوچ نفسده آب ریان اول کرم کانی
طوییجه بیمشدی اربه‌دن نان اول کرم کانی
قوادم اولمسون دیر ایدی لرزان اول کرم کانی
قناعتله بر ایدی عمر و زمان اول کرم کانی
وضویه اولسه یالبسه شتابان اول کرم کانی
ایدردی هر نفسده عیبنی سیران اول کرم کانی
کیجه یاتسه از اویوردی اویقظان اول کرم کانی
ازلدن حسننه اولمشدی حیران اول کرم کانی
درحکمتله ایدی بحر عمان اول کرم کانی
بولوردی وحدتی کثرتده هر آن اول کرم کانی
که قیلمش انلری کندویه یاران اول کرم کانی
که حقدن حسن خلق آلمشدی مجان اول کرم کانی

نوع رابع

اعتقاد قلبی تصحیح و اهل سنت و جماعت مذهبنه تطبیق بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که صحابه کرام و تابعین و ائمه دین مبین و سلف صالحین رضی الله عنهم اجمعین جمله‌سنك اعتقادی بو منظومنده نظام بولمشدر نظم

خدا ربم بنم آنجق محمد در رسول الله
عقاید ایچره اهل سنت اولدی مذهب جمعا
دخی ذریتی یم حضرت آدم نبینك هم
بولنماز ربمك ضدی و تاتی مثلی عالمده
شریکی یوق بر یدر طوغمدی طوغرمدی انجق
تبدلدن تغیردن دخی الوان اشکالدن
نه کوکلرده نه یرلرده نه صاغ و صولده اوك ارتده
خدا وار در ولی وارلغنه یوق اول و آخر
بو عالم یوغ ایکن اولوار ایدی فرد و تك بو تنها
اکا حادث حلول ایتمز و بر شیء واجبه لازم کیم

هم اسلام دینیدر دینم کتابمدر کلام الله
عملده بو حنیفه مذهبیمدر مذهبیم الله
خلیلك ملتی یم داخی قبلم کعبه بیت الله
و صورتدن منزهدر مقدسدر تعالی الله
احدر کفوی یوق اخلاص ایچنده ذکر ایدی الله
محقق اول مبرادر بو در سلبی صفات الله
جهتلردن منزهدر که هیچ اولماز مکان الله
بنه اول وارلغی درکندینك غیری و کل والله
و کلدر کسه‌یه محتاج و هپ محتاج غیر الله
هر ایشده حکمتی وار در عبث فعل ایتمز الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حلول ایتمز اوذات عبده هیچ بر فرده ظلم ایتمز
اکابر کسه خیر ایله برابر ایشلیه بر اصلا
آنك هر بر کمالی بی تغیر حاصل اولمشدر
صفات با کمالیله او دائم متصفدر کیم
سکزدر چون صفات ذاتی علم ایله ارادتدر
علیم اولدر که علمنه ایرشمز کسه نك عقلی
مرید اولدر دیلیجیدر و هر شیء اوزره قادردر
جمیع خیر و شری اول دیلر تقدیر خلق ایلر
بصیر اولدر حقیقتده که هپ اشیایه ناظردر
سمیع اولدر ایشیدر هر آوازی ستر ایله جهری
متکلمدر اما اول بریدر دلدن اغزدن
ثبوتیه صفاتی کیم عیندر نه غیریدر
حقك مکرم عبادیدر ملکلر یرده کوکلرده
یمك ایچمك هم ارککلك دیشیلك یوقدر انلرده
وجبرائل ومیکائل واسرافیل وعزرائل
حقك یوزدورت کتابی کیم نبیلر اوزره اینمشدر
زبوری ویردی داووده دخی توراتی موسیا
حبیب الله قرآنی کتوردی حاجت اولدقجه
دخی بن انبیا حقنده بلدم عصمت و فطنت
قدرله ذنب و حق کذب و کتمان و خیانتدن
نبیلر اسمنی بلمك دیدیلر بعضلر واجب
بری آدم بری ادریس و نوح و هود ایله صالح
دخی یعقوب ایله یوسف شعیب و لوط ایله یحیی
و داود و سلیمان و دخی الیاس و ایوبدر
برینك اسمی ذو الکفل و بری یونس نبیلر هم
عزیر لقمان و ذو القرنین اوچنده اختلاف اولمش
جمیع انبیانك اولیدر حضرت آدم
ایکیسینك آره سنده چوقی انبیا کلمش
رسالات رسول موتیله باطل اولماز اوله قطعا
بزوم پیغمبرك احکام شرعی اولیله باقیدر
و معراج نبی حقدر انکا شخصیله مخصوصدر
جهانی جمله جهاتیله و اجزاو صفاتیله
آنك علمی و مرادی خلق و تقدیر ایله حادثدر
عبادك اختیاری واردر افعالنده خیر و شره
اول افعالك جمیلیدر حقك حب و رضاسیله

عبادك اصلحی لازم دکل کیم خلق ایده الله
نه کیم کلنك مرادی ایلر وجوده اول کلموز بالله
که بوقدر منتظر اولناجق هیچ بر کمال الله
تمو نقصان صفاتلردن بریدر ذو الجلال الله
حیات و قدرت خلق و بصر سمع و کلام الله
احاطه ایلمشدر جمله بو اشیای علم الله
نه کیم دیلر اولور بیدا علی وفق مراد الله
ولی خیری سور آنجق که سومز شرلری الله
ولی کوزدن منزهدر بصردن من صفات الله
منزهدر قولقدن اول صفتدر انك سمع الله
حروف لفظ و صوتیله دکلدر صفتی کلام الله
قدیم دائم ذاتیله قائمدر صفات الله
عوامدن عوام ناسی افضل ایلمش الله
حقه هیچ عاصی اولمازلر مطیع دیرلر لامر الله
مقربدرلر نعمتلر بودر وردی هپ لمن الله
کتبدر انلرك دورردی صحف یوزی کلام الله
دخی انجیل عیسییه کتوردی جبرائل الله
یکرمی اوچ ییل اتمام الهیوب قطع اولدی وحی الله
نظافت هم امانت صدق ایله تبلیغ حکم الله
منزهدرلر مبرادر جمیع انبیاء الله
یکرمی سکزدر بلدردی قرآننده بیزه الله
هم ابراهیم و اسحق ایله اسمعیل ذبیح الله
ذکرها ایله هرون اخ موسی کلیم الله
بریسی الیسع در دخی عیسیدر اورروح الله
ختامی اول حبیب حق محمددر رسول الله
که بعض انبیا دردیرو بعضی دیر ولی الله
تمودن افضل و آخر محمددر حبیب الله
حسابك کسدیلر بلورانی همان الله
و افضللکی ملکلر جمله سندر انبیاء الله
که اهل محشری بو شرعیله فصل ایدجك الله
چقوب فوق العلایه حتی کورمشدر حبیب الله
هم افعال عبادك خیر و شری جمله خلق الله
که بوقدر خالق باری ایکی عالمده غیر الله
اول افعال اوزره بولمشدر ایی هم عقاب الله
قبیحنده بولنماز نه محبت نه رضاء الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ثوابا فضا ليدر حقك وعد ليدر عقابا آنك
مقارندر بو فعله استطاعت كيم اوقدر تندر
كه عبدك كنده وسعنده نه كيم اولمازانی اصلا
حرام ارزاقدر هر كسه ايجر كندی رزقن هپ
اجل وقتنده ميتدر او مقتول واجل بردر
هبولی يوقدر اذهان ايچره بر جزؤ اولديغی حقدر
قبرده ميته منكر نكر دورت شيئ سؤال ايلر
جوابك ويره نك جانيله جسمی ذوق ايده آنده
بو دنيايه كلن كيدر كه قالماز جانلی هيچ كسنه
ويررلر دفتری اعمالنی هر آدمك آنده
كتابيله حساب وار خدانك روز محشرده
كبايرله صغاير اهلنه اولكونده شفاعتلر
عملار وزن اولندقده صراطی جهنم حقدر
كچيك جنته مؤمنلر آنده چوق بولور نعمت
وجنتله جهنم شمدی وار اهليله باقيدر
قضا ايله كلور هر خير وشر تكری جنابندن
وپيغمبرنه كيم اشراط ساعتدن خبر ويرمش
چقار دابه سی دجال ويأجوجيله مأجوجی
كبيره مؤمنی ايماندن اخراج ايلمز دخی
اوعصياننده ايلمز آنی هم مخلد هم جهنمده
خدا عفو ايلمز شركی والا آندن ادنايه
كبائردن دخی جائز عقابا ولماز صغايرلر
قبول ايلر دعايی حق تعالی كندی فضليله
دخی ايمان ايله اسلام ايكيسی شيئ واحددر
تموسن ديل ايله اقرار وتصديق ايلدم بالقلب
چودين اعمال ايماندن محقق بشقه خارجدر
ديمكيم انشاء الله مؤمنم بل مؤمنم حقا
واما تكوينك كندی قولنه معرفت كنجن
وايمان مقلدك هم صحيح اولمشدر اما كيم
كرامات اولكه حقدر نبيسی معجزاتيدر
بولورلر وقت حاجتده طعام وهم لباس آنلر
كهی صو اوزرنده مشی ايلرلر وجد وحالتله
ايرشمز بر ولی هيچ بر نبينك رتبه سنه هم
وافضل اوليا صديق اكبر بعده فاروق
بونزره هم خلافتك بو ترتيب اوزره قائمدر

وجوب ايجابسز حقه بی استحقاق عبد الله
بولنسه استطاعت اولنور تكليف شرع الله
اكا دين ايچره تكليف ايتمشدر اول رحيم الله
اوكسه كيمسه نك رزقن آلوب اكل ايدهمز والله
وحال يأس ايمانی دكل مقبول عند الله
كه اول وصف تجزيدن مبرادر در اهل الله
كه ربك كيم نبيك كيمدر ديندر دينك وقبلك كاه
شاشوب كفار وعاصيلر چكر آنده عذاب الله
دخی يوم قيامتده ايدر اموات بعث الله
كيمينك صاغ الينه كيميه صول معاذ الله
صورورلر هر كسك افعال واقوالن بامر الله
ايدرلر انبيا واهل علم واولياء الله
وكوثرله سكز جنت ويرر مؤمنلره الله
كورورلر شبهه سز آنده نتر لكسز جمال الله
جهنم يديدر اهلنی يا قار دائم اونار الله
بولور خير اهلنی دائم اولور شر اهلنه همراه
ايناندم جمله سن اظهار ايدر وقتنده هم الله
طوغار كون مغربندن چون اينر كوكدن او روح الله
نه كفره داخل ونه طاعتی حبط ايدر عند الله
مكركه اعتقاد ايلر حلال انی معاذ الله
ديلديكی قولندن هر كناهی عفو ايدر الله
وبی توبه كيدن جائز كبائردن كچه الله
وحاجات عبادی هم قضا ايلر رؤف الله
جناب حقدن اولهرنه كتورديسه رسول الله
جرينه يوقدر انكارم ايناندم شبهه سز والله
بس ايمان ازدياد ونا قص اولماز حفظ ايده الله
بومعنا ايله ايمان كسبی ومخلوقدر الله
هدايت قيلديغی معنا ايله وهبيدر اول عطاالله
اول استدلال عقلی ترك ايله اثم اولور بالله
كسر آز مدت ايچره چوق مسافه اولياء الله
بهايم هم جمادات له سويلرلر باذن الله
هواده كاه اوچرلر خرق ايدر عاداتنی الله
اكا ايرمز كه آندن ساقط اوله امر ونهی الله
وذی النورين دن صكره علی در اول ولی الله
بو چار ياردن صكره هم افضل اولياء الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قالالرى اصحابدركم جمله سينك ذكر خيرا ولسون
عشرهٔ مبشره وفاطمه حسن حسين
وغيري كسه يه عينيله جنتلك دينلمز كيم
واصحاب كرامك جمله سنك صكره امتدن
امام المسلمين سلطان سليمان حرمكلفدر هم
ولى هشمي معصوم افضل اولمق شرطو كملدر كيم
وبر وفاجره اويوب نمازه قبلهدر بيله
وخفلو زره حضرده هم سفرده مسح جائزدور
تصدقله دعازهدن بولور اموات نعمت
بلنمز مشركين اطفال جنتدهمى ناردمى
نه كيم معدوم مدر اول شئ مرئى عد اولنمز كيم
اصابت عينى جائز دروسحر انسانه واقعدر
دليله مجتهد اول باقوب ايلر اصابت حق
كه حق بردر معيندر وقران وحديث آنجق
بوظاهردن اول اهل باطنك دعوا معنايه
هم استحلال ذنب ورحمت حقدن يأس همده
ولفظ كفرطوعيله وكاهن سوزلرن تصديق
خدا اوتوز ايكى فرضى عبادينه بيوردمشدر
شروطى بشدر اسلامنك توحيد صلوة وصوم
نمازين شرطى خارجده اولنلر التى فرض اولمش
طلشوه كه طهارت ستر وعورت وقتى بلكدر
نماز اچنده تكبير وقياميله قرائتدر
وضونك فرضى يوز يومق يدينى مرفقيله هم
وغسلك فرضى اوجدر كيم مضمضه هم استنشاق
تيمم ايلمك واجبدر ابدست ايله غسل ايچون
آنك ركنى ايكى اورمق شروطى بش برى نيت
وصومك فرضى اوچ اكلى وبنكى ترك ايتمك
دخى حجك فرضى اوچ برى احرامه كيرمكدر
حرامى اعتقاد ايتمك حرام اندن صقنمقدر
هب اصحاب كزين وتابعين ومجتهدينك
تمونك اعتقادين بويوزادن بيتا يحرر بلحقى
اكر بنده كفر عمدا وخطاء صادر اولديسه
دخى شرعه مخالفسه اكر اقوال وافعالدر
نه كيم قيلمش حبيب الله بزه تبليغ واحكامى
دلم اقرارين قلبمله تصديق ايلدم جانم

جميع آل واصحاب كرامى سومشم فى الله
بوامتنك بولار ره جنت ايله نشهد بالله
او غيبه حكم اولور غيبى نه بلسون كمسه غير الله
جميع تابعين اولمشلر افضل اكياء الله
قريشى طاهر اولمالى ايدوب تنفيذ حكم الله
او فسق وجور ايچون هيچ منعزل اولماز بشرع الله
هم انلرك جنازهسى نمازن قيلورم لله
ومسكر اولميان خمر وعنب صوبى مباح الله
وفضل امكنه واشخاصى ازمان حقدر اوالله
وكفاره كراما كاتبين ودرمش كريم الله
مكون كائناته بكن مز شيدر تعالى الله
بشر عقلندن افضلدر علوم انبياء الله
وصكره حكله باقدقده خطاسك عفو ايده الله
نه مقدار اولسه ممكن ظاهر ينه حمل اولور حكم
عدله هم نصوصى رد واستخفاف شرع الله
عذابندن امين اولمق بو جمله كفردر بالله
كفردر ليكن انكارى يكيدن توبه در لله
تموسن فرضى بلدم بوينمه الدم بطوع الله
زكوة حج وغنيلر حقنده فرض ايلمش الله
واركانى ايچنده اولديلر هم التى فرض الله
وابدست المق ونيت هم استقبال بيت الله
ركوع وقعده اخرى ايكيشر سجده در لله
باشه مسح ايلبوب ايا قلرى غسل ايتديكى الله
اوجنبى جمله اعضاسن يومقدر توبه لله
صو بولنمزسه ياقدرت يوغيسه در بو شرع الله
صعيد وطاهر ومسح وبرى عجزى عباد الله
فجر طوغدقده كون باتنجه امساك اولكدر امر الله
برى وقفه جبلاوزره زيارت اوكى بيت الله
حلالى هم حلال ايتمك بودر جمله فروض الله
نه كيم وار اهل سنت والجماعت جمله اهل الله
بودر حق مذهب آنجق بونلر ثابت ايلسون الله
بن اول كفرك جميعندن برى اولدم لوجه الله
بن انلردن رجوع ايتدم وتبت قربة الله
قبول ايتدم انى امنت بالله وحكم الله
سنك حفظنكده ايمانم امانت اولسون الى الله

نوع ثاني

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع خامس

آداب وفرائض طهارتی وکیفیتاه اعصلوتی وصلوات ایچون اولان شروط وارکانی وواجباتی
وسنن مکروهات ومفسداتی سراج الامة وتاج الائمه سرمد فقیه نعمان ابن ثابت الکوفی
امامنز امام اعظم ابی حنیفه رحمة الله علیه حضرتلرینک اجتهاد ومذهبی اوزره اجمالا بیلدرر
ای عزیز معلوم اولسونکه اعاظم علماء مجتهدین واشرف فقهاء حنفیین اتفاق اوزره
دیمشلردرکه ایاق یولنده اوتوروقده صکره مقعدینی طاش ایله یا کسک ایله سلمک سنتدر
وسلندیکی طاش تك اولمق مستحبدر وصو ایله یومق وبر خرقه ایله تجفیف ایتمك وطوننه
صو اسپماك والتی بر حائطه دلك ایتمك جمله سی ادبدر واکر اطراف مقعده نجاست چوق
دکش ایسه طاش ایله سلمك بیتمز صو ایله دخی یومق لازمدر وصاغ الیله سلمك
یا یومق مکروهدر صولیله کرکدر وعظم وروث ایله ومأکولات انسان وحیوان ایله
سیلنمك مکروهدر وقبله یه قرشی اوتورمق ویا اردن ویرمك ویا کونشه ویا آیه قارشی
اوتورمق مکروهدر واما ابدستك فرضلری دوردرکه برکره یوزك یومقدر وبرکره ایکی
قوللری مرفقلریله یومقدر وبرکره باشنك ربعنه مسح ایتمکدر وبرکره ایاقلرینی طوپوقلریله
یومقدر واما ابدستك سنن وادابی یکرمیدرکه امور وضوء یه کندوسی مباشرت
ایدوب غیری یه ایتدرممکدر وابدست اولنده اوچ کره اللرین بلکلرایله یومقدر و
اول حالده بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام دیمکدر ومسواك استعمال ایتمکدر
واغزینه اوچ کره صو ویرمکدر وبورننه اوچ کره صو ویرمکدر وبورنلری صاغ الیله ایتمکدر
وابدستی الورکن بر مرتفع یرده قبله یه قرشو اوتورمقدر وآره سن کسمیوب غسل
ومسحی برپری اولشدرمقدر ودنیا کلامن سویلمیوب هر عضوك غسلی عندنده
دعاسنی اخفا ایله اوقومقدر وابدستی نظم کریمك ترتیبنجه المقدر واصابع ولحیه سنی
خلال ایتمکدر وهر یونان یری دلك ایله اوچ کره یومقدر وباشنه قبلیوب مسح ایتمکدر
وقولاغنه باشندن ارتان صو ایله مسح ایتمکدر وبوینینه ایکی جانبندن اوچ برمق ظهریله
مسح ایتمکدر وابدستی نیتله باشلمقدر وبویمغله صاغندن باشلمقدر ومسحه النندن
باشلمقدر واللرینی وایاقلرینی یومغه بارمقلرندن ابدستك مکروهلری دوردرکه
صاغ الیله سومکرهکدر واوچدن زیاده یومقدر وکونشده ایصنمش صو ایله ابدست
المقدر وصوینی یوزینه پرك اورمقدر ابدستی بوزانلر طقوزدورکه ایکی یولدن
چقان نجاست وبویلده وبدندن غسلده یومه سی لازم اولان یره قان واریت وصاری صو
چقوب اقمقدر واغزی طولوسی قوصمقدر اکر بلغم دکل ایسه ویاتوب یاطیانوب
اویومقدر اکر صاق النسه دوشمك لین اولورسه ودلو اولمقدر واوغنمقدر وسرخوش
اولمقدر ونماز ایچنده صوت ایله کولمکدر وعریان حالنده اهلیله قوجشمقدر
غسلك فرضلری اوچدرکه برکره اغزینه صو ویرمکدر وبرکره بورننه صو ویرمکدر وبرکره
جمله بدنك یومقدر غسلك سنتلری التیدرکه ابتدا بدننده نجاست وار ایسه انی
یومقدر وغسله نیت ایتمکدر وغسل اولنده ابدست المقدر ومضمضه واستنشاقده
مبالغه ایتمکدر وبدننی اوچ کره یومقدر وصوینی ابتدا صاغ اموزینه وصکره صول اموزینه
دخی صکره باشنه وسائر اعضاسنه دوکمکدر غسلك موجبلری التیدرکه شهوتله هم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

منی چقمقدر و یانق ایکن اولسون اویورکن اولسون و ذکرك سنتنا ولدیغی ترکه خرج عورته
دخول ایتمکدر و انزال اولمزسه ده ایکی سینه دخی غسل لازم اولور و یقودن قالقدقده
دوشکنده یاطونبنده منی یا مذی بولمقدر و ذکر او جنبه صو بولمقدر اگر یاتدیغی وقتده
ذکری حرکت اوزره دکلسه و عورت حیضدن پاك اولمقدر و نفاسی کسلمکدر نمازك
خارجنده اولان فرضلری که انلره شروط صلوة دیرلر التیدر که نماز قیلرکن عورت یرینی ستر ایتمکدر
اگر کیشینك عورت یری نافه سی آلتندن رکبه سی تحتنده وارنجیه دکدر و جاریه نك عورت
یری بویله در انك ازدیادی ظهری و بطنی دخی عورتدر و حره نك هر یری عورتدر الا که یوزی
والی ایاسی و ایاقلری دکلدر و صاچی دخی عورتدر که اورتمك کرکدر حتی قربچقده اولورسه
و تنهایرده و قرنلقده قیلرسه ده و نیت ایتمکدر که نمازه شروع اوکنجه فرض ایسه نیت ایلدم
شو وقتك فرضنه دیمکدر و سنت ایسه شو وقتك سنتنه دیسون و نافله ده نیت ایتدم
نمازه دیمك یتر و امامه اقتدا ایدرسه بونك غیری اویدم شو امامه لفظنی زیاده ایدر و نیت ایسه
قلب ایله قصد ایتمکدر لسان ایله دیمك لازم دکلدر در ایسه مانع دکلدر و نیت ایله افتتاح
تکبیرینك آره سنی کسمیه و قبله یه یونلمکدر و نمازك وقتنی بلوب وقتنده قیلمقدر و بدنك ولباسك
و ایاقلری طوردیغی و الکری و النی وکدیکی مکان نجاستدن پاك ایتمکدر و ابدست المقدر اگر صو
بولنمسه و یا خسته اولسه ابدسته قادر اولسه و یا صویی دکدرمك ازدیاد مرض خوفی اولسه
اول زمان ابدسته بدل تیمم ایلسون یعنی رفع حدث نیتیله پاك و قوری طوپراغه و یا غبارلی
پاك اشیایه ایکی الی ایه سن ایکی دفعه ضرب ایدوب بریله یوزینی و بریله قولارینی
دیرسکلریله مسح و استیعاب ایلسون نمازك داخلنده اولان فرائض که انلره ارکان
صلوة دیرلر انلر دخی التیدر که نمازك اولنده الله اکبر دیمکدر و قادر ایسه ایاق اوزره طور مقدار
و ایکی رکعتده بردر آیت قرآن اوقومقدر و هر رکعتده بردر رکوع ایتمکدر و هر رکعتده ایکیشر
سجده ایتمکدر و نمازك اخرنده تحیات اوقیه جق مقداری اوتورمقدر نمازك واجبلری
اون بردر که ایکی رکعتده فاتحه اوقومقدر و بر سوره و یا اوچ آیت و یا بر اوزون آیت فاتحه یه
ضم ایتمکدر و قرآن ایچون ایکی اولکی رکعتلری تعیین ایتمکدر و ایکی سجده یه بری برینك عقبنجه
کتمکدر و تعدیل ارکان ایتمکدر یعنی رکوعده و سجودده و رکوعدن قالقوب طوغرولدقده
و اولکی سجده دن قالقوب اوتوردقده بر کره سبحان الله دیه جك قدر اکلنمکدر و دورت یا اوچ
رکعت اولان نمازلرده ایکی رکعتی قلدقدن صکره بر تحیات اوقیه جق مقداری اوتورمقدر
و نماز ایچنده و اخرنده اوتوردقده تحیات اوقومقدر و نمازك اخرنده بر کره سلام ویرمکدر
و بیرام تکبیرلریدر و ظهر و عصرك فرضلرنده قراتی اخفا ایله اوقومقدر و مغرب و عشا
و صباح و جمعه فرائضنده امام اولورسه قراتی جهر ایله اوقومقدر و منفرد قیلرسه جهر و اخفا
ایتمکده مخیردر و کیجه قیلنان نوافلك جمله سنده مخیردر نمازك سنتلری یکرمی درکه
افتتاح تکبیرنده الکری قالدرمقدر ارکشی قولاغی یومشغنه دك و عورت چکننه دك
قالدرر و سبحانك اوقومقدر و اعوذ اوقومقدر و بسمله اوقومقدر و بو اوچنی هر
نمازده اخفا ایله اوقومقدر و بسمله یی هر فاتحه اولنده اوقیوب سوره اولنده اوقومیه
و سبحانك ایله اعوذی آنجق اولکی رکعتده افتتاح تکبیرینك اردنجه اوقویه و قیامده صاغ الی
صول الی اوزرینه منفرج الاصابع وضع ایدوب ارکشی ایسه سره سی تحتنه قومقدر

وعورت ایسه

وعورت ایسه صدرینی قومقدر و فاتحه‌یی اوقودقدنصکره یا امامک استماع ایلدکدنصکره
اخفا ایله امین دیمکدر و رکوعه ایندکده و سجده‌یه قالقدقده الله اکبر دیمکدر و رکوعده اوچ
کره سبحان ربی العظیم دیمکدر و رکوعده الّرینی دیزلری اوزرینه قویوب برمقلرین آچوب
باش و ارقه‌سنی مساوی ایتمکدر و رکوعدن باش قالدردقده سمع الله لمن حمده دیمکدر
امّا امام ایسه ربنا لک الحمد دیمکدر اماما اویدیسه و ایکیسک جمع ایتمکدر منفرد قلدیسه
و سجده‌ده اوچ کره سبحان ربی الاعلی دیمکدر و سجده‌ده آلنی و بورنی ایکیسک بیله
یره دکدرمکدر و سجده‌ده الی برمقلرین برعی برینه دکدرمکدر و بطننی فخذندن چکوب و الّرینی
یردن قالدرمقدر ارکشی ایسه و اکر عورت ایسه بطننی فخذینه یاپشدروب و قولّرینی یره
دکرمکدر و تحیاتی اوقورکن الّرینی فخذی اوزرینه برمقلری کندی حالنده قومقدر و تحیاتی
اوقومغه اوتوردقده صول ایاغی اوزرینه اوتوروب صاغ ایاغنی دیکمکدر ارکشی ایسه
و اکر عورت ایسه ایکی ایاغن صاغ جانبندن چقاروب صول اویلغی اوزرینه اوتورمقدر
و نمازک آخرنده تحیاتدنصکره صلوات و دعاسنی اوقومقدر و ابتدا صاغنه صکره صولنه
سلام ویرمکدر نمازک مکروهلری التمشدر کم نماز ایچنده بوینک اکوب باقمقدر و

مکروه صلوة آلتمشدر

ثیابنی یایدننی برنسنه ایله اویناتمقدر و سجده یرنی ضرورتسز طاش کیدرمکدر و بر مغنی
چتلتمقدر و الّرینی بوکرینه قومقدر و عذرسز بغداش قورمقدر و برکره و یا ایکی کره برینی
قاشمقدر و خانه قوللوغنده کیوب انکله اکابره وارمدیغی ثیاب ایله قیلمقدر و آدم یوزینه
قرشو قیلمقدر و آتشه قرشو قیلمقدر امّا مومه و قندیله قرشو قیلمق مکروه دکلدر و اوکنده
و اوستنده و یا لباسنده حیوان صورتی اولمقدر و کرلشمکدر و اسنمکدر و قفتانک اکنه الّرینی
قولّرینی تمولتغندن چقارمقدر و ایکی اوکجه‌سی اوزرینه اوتورمقدر و کوزلرین یومقدر و ندالی
اولمزسه باشی آچق قیلمقدر و سجده‌ده و تحیاته لرده الی و ایاغی برمقلرین قبله‌دن الکمکدر و
صفده آچق یر وار ایکن صف اردنده یالکز طوروب اماما اویمقدر و بیده سز قبره قرشو نماز
قیلمقدر و نجاسته قرشو قیلمقدر و بر عورت ایله برابر طوروب بشقه بشقه نماز قیلمقدر
و ایاق یولی تقاضاسی وار ایکن قیلمقدر و سجده‌دن قالقدقده الّرینی اول دیزلرین قالدرمقدر
و افوزمکدر و امامدن اول رکوعه ایتمکدر و رکوعدن باشن امامدن اول رفع ایتمکدر و اندن اول سجده‌یه
کیتمکدر و اندن اول سجده‌دن باشن قالدرمقدر و سجده‌یه ایترکن عذرسز الّرینی یره دیزندن اول
قومقدر و دیواره عذرسز طیانوب قالقمقدر و نماز ایچنده آلننده طوپراق سیلمکدر و ایکنجی
رکعتده برسوره اولامقدر و ایکنجی رکعتده اولکی رکعتده اوقودیغنک اوستنه یاننندن اوقومقدر
و بر رکعتده برسوره‌یی تکرار اوقومقدر فرضده و ایکنجی رکعتده اوقودیغی اولکندن اوقودیغندن
اوچ آیت زیاده اولمقدر و امام اردنده قراءت اوقومقدر و دولبندی باشنه عذرسز سجده ایتمکدر
و یا قیامده ایکن عذرسز عصایه و یا دیواره طیانمقدر و رکوعه ایندکده و یا قالقدقده الّرینی
یوقاری قالدرمقدر و چکنی و قوللری آچق ایکن قیلمقدر عذرسز و اوکنده آدم کچجکده احتمالی
اولان یرده سترهسز قیلمقدر و آیتلری و تسبیحلری برمغیله صایمقدر و امام محرابده یالکز
طورمقدر امّا ایاقلری سجده‌ده و سجده‌سی محرابده اولسه مکروه دکلدر و امام عذرسز محرابک
غیری سننده قیلمقدر و امام یالکز ایچقده طوروب جمله جماعت اچقده قالمقدر امّا بعضیسی
امام ایله بولنسه مکروه اولماز و بسمله‌یی و آمینی جهر ایله دیمکدر و قراءتی رکوعه ایترکن تمام ایتمکدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وانتقالاتده مشروعه اولان اذكاره انتقال تمام اولدقده نصكره دیمكدر و ركوعك وسجودك
تسبیحلرینی باشك قالدردقده نصكره دیمكدر وعذرسز ایكی الینی یره قویوب دوردنكلی اولوب
قیام ایتمكدر وقیامده ایكی ایاغنی بر سیومكدن زیاده بری برندن ایراق باصمقدر وقیامده بر ایاغی
اوزرینه عذرسز انكا ایتمكدر وركوعده ایكی ایاغنی برعی برندن ایرمقدر و نمازده اول سجده
برندن ایراغه باتمقدر وقیامده كاه صاغنه وكاه صولنه اكلمكدر و برنسنه یی قوقولمقدر
واما نمازك مفسدلری بكرمی اوچدر كه قیلركن سوز سویلمكدر وكنایه ایشلمك قدر كولمكدر
واكر غیری اشیدجك قدر كولرسه آبدستی بیله بوزیلور واه ایتمكدر وصوت ایله آغلمقدر
اكر مصیبتدن یا آغریدن ایسه اما جنت وجهنم اكمه دن ایسه ضرر ویرمز وبوغازن
ایتلمقدر ضرورتسز وصقرجینمكدر وباش یاصقالی طرامقدر واوچ كره قیلنی قوپرمقدر
وكهله قیومقدر واوچ كره بریرین قاشمقدر هر برندن الینی قالدرمغله بر ركعتده وایكی
ایاغیله طوارد ایمكدر وایكی صفك آره سی قدر یورمكدر وسجده ده ایكی ایاغنی قالدرمقدر
وامامه اویه قاچ بر عورتله برابر طورمقدر ویا اردندن طورمقدر اكر امام عورتلره
امامتی نیت ایلمش ایسه والا اول عورتك نمازی جائز اولماز وبوزلمز وكوكسن عذرسز قبله دن
دوندرمكدر واما منك غیریسی حصر اولسه اكا فتح ایتمكدر ومصحفدن اوقومقدر
ویك یمكدر وصو ایچمكدر ومعنی بوزیلجقلین قرآنی یكلش اوقومقدر وسلام المقدر
وقصد یله سلام ویرمكدر اما آخر تحیاتی صانوب قصد ایله سلام ویرسه نمازی فاسد اولماز انجق سهو
سجده سی لازم اولور واما طهارت وصلوتك ادعیه ماثوره سی بونلردر كه ابتدا خلایه دخولدن
مقدم اللهم انی اعوذ بك من الرجس والنجس ومن الشیطان الرجیم دیمكدر وعند الخروج
الحمد لله الذی اذهب عنی ما یؤذینی وابقی علی ما ینفعنی دیمكدر وابدست الوركن ابتدا تسمیه
عقبنجه الحمد لله الذی جعل الماء طهورا دیمكدر وعند المضمضه اللهم اعنی علی ذكرك وشكرك
وتلاوت كتابك دیمكدر واستنشاق عندنده اللهم ارحنی من رایحة الجنة وارزقنی من نعیمها
ولا ترحنی رایحة النار دیمكدر وغسل وجه عندنده اللهم بیض وجهی بنورك یوم تبیض
وجوه اولیائك ولا تسود وجهی بذنوبی یوم تسود وجوه اعدائك دیمكدر وغسل ید یمنی عندنده
اللهم اعطنی كتابی بیمینی وحاسبنی حسابا یسیرا دیمكدر وغسل ید یسری عندنده اللهم
لا تعطنی كتابی بشمالی ولا من وراء ظهری دیمكدر ومسح رأس عندنده اللهم غشنی
برحمتك وانزل علی من بركاتك دیمكدر ومسح اذنین عندنده اللهم اجعلنی من الذین یستمعون
القول فیتبعون احسنه دیمكدر ومسح رقبه عندنده اللهم اعتق رقبتی من النار ومن
السلاسل والاغلال دیمكدر وغسل رجل یمنی عندنده اللهم ثبت قدمی علی الصراط یوم تزول
فیه الاقدام دیمكدر وغسل رجل یسری عندنده اللهم اجعل لی سعیا مشكورا وذنبا مغفورا
وعملا مقبولا وتجارة لن تبور دیمكدر وفضل وضوئی شربی عقیبنده اللهم اشفنی بشفائك
وداونی بدوائك واعصمنی من الوهل والامراض والاوجاع دیمكدر وتمام وضوء عندنده
اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادك الصالحین واجعلنی
من الذین لا خوف علیهم ولا هم یحزنون دیوب انا انزلنا سوره سن اوقومقدر ونماز قیلوركن
ابتدا افتتاح تكبیری عقبنجه سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولا اله غیرك
وفرضك اوچ یا دورت ركعتلی و لانندن قعده اولی سنده التحیات لله والصلوات والطیبات

السلام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

السلام عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين اشهد
ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله اوقيومقلدر ونوافلك قعدۀ اولى واخيره سنده
وهر فرضك قعدۀ اخيره سنده اللهم صل على محمد وعلى ال محمد كما صليت على ابراهيم وعلى ال
ابراهيم انك حميد مجيد اللهم بارك على محمد وعلى ال محمد كما باركت على ابراهيم وعلى ال ابراهيم
انك حميد مجيد اوقيوسقلدر وصلوة وترك اوچنجى ركعتنده قبل الركوع اوقونان قنوت دعالرى
بونلردر اللهم انا نستعينك ونستغفرك ونستهديك ونؤمن بك ونتوكل عليك ونثنى
عليك الخير كله نشكرك ولا نكفرك ونخلع ونترك من يفجرك اللهم اياك نعبد ولك نصلى
ونسجد واليك نسعى ونحفد نرجو رحمتك ونخشى عذابك ان عذابك بالكفار ملحق
اللهم اهدنى فيمن هديت وعافنى فيمن عافيت وتولنى فيمن توليت وبارك لى فيما اعطيت
وقنى شر ما قضيت فانك تقضى ولا يقضى عليك انه لا يذل من واليت ولا يعز من عاديت
تباركت ربنا وتعاليت وصل اللهم على النبى محمد واله وصحبه وسلم وهر صلوة اخرنده صباغنه
وصولنه باش دوندردیكى حالده السلام عليكم ورحمة الله ديوب عقبنجه اوقيوسنكه
اللهم انت السلام ومنك السلام تباركت يا ذا الجلال والاكرام والحمد لله رب العالمين

فصل ثانى

كنه وماهيت دنيايى وآندن اعراض وابايى ودنيادن مذموم اولاشيايى وانلك مطلوب اولان
معنايى سكز نوع ايله بيان وعيان ايدر **نوع اول** دنيانك فانى ومرغوب ادانى ومكدر وظلمانى
وغدار شيطانى وملعبۀ حيوانيه وخيالات اثيره اولديغنى ايات قرآنيه واحاديث قدسيه
ايله بيلدرر **اى عزيز** معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه عنايتيله كندى جناب قربنه دعوتله
هدايت ايدوب لذات حيات دنيانه متاع اولديغنى طيور مشددر نتكيم كلام قديمنده بيورمشدر
زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة
والخيل المسومة والانعام والحرث ذلك متاع الحيوة الدنيا والله عنده حسن المآب يبشرهم
ربهم برحمة منه ورضوان وجنات لهم فيها نعيم مقيم خالدين فيها ابدا ان الله عنده
اجر عظيم وما الحيوة الدنيا الا متاع الغرور وما عند الله خير للابرار لا يغرنك تقلب
الذين كفروا فى البلاد وما الحيوة الدنيا الا لعب ولهو وللدار الاخرة خير للذين يتقون
افلا تعقلون واعلموا انما اموالكم واولادكم فتنة وان الله عنده اجر عظيم قل ان كان اباؤكم
وابناؤكم واخوانكم وعشيرتكم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضو
نها احب اليكم من الله ورسوله وجهاد فى سبيله فتربصوا حتى ياتى الله بامره والله
لا يهدى القوم الفاسقين ارضيتم بالحيوة الدنيا فى الاخرة الا قليل قل بفضل الله
وبرحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون وفرحوا بالحيوة الدنيا وما الحيوة الدنيا فى الاخرة
الا متاع ما عندكم ينفد وما عند الله باق المال والبنون زينة الحيوة الدنيا والباقيات الصا
لحات خير عند ربك ثوابا وخير املا وتوبوا الى الله جميعا ايها المؤمنون لعلكم تفلحون وما اوتيتم
من شىء فمتاع الحيوة الدنيا وزينتها وما عند الله خير وابقى افلا تعقلون فلا تغرنكم الحيوة
الدنيا ولا يغرنكم بالله الغرور يعلمون ظاهرا من الحيوة الدنيا وهم عن الاخرة هم غافلون
وانيبوا الى ربكم واسلموا له وهو الذى يقبل التوبة عن عباده ويعفو عن السيئات ويعلم ما تفعلون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اعلموا انما الحيوة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الاموال والاولاد كمثل غيث اعجب الكفار نباته ثم يهيج فتريه مصفرا ثم يكون حطاما وفي الاخرة عذاب شديد • قل ما عند الله خير من اللهو ومن التجارة والله خير الرازقين • يا ايها الذين امنوا توبوا الى الله توبة نصوحا • كلا بل تحبون العاجلة وتذرون الاخرة وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة • فاما من طغى واثر الحيوة الدنيا فان الجحيم هي الماوى • واما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى فان الجنة هي الماوى بل تؤثرون الحيوة الدنيا والاخرة خير وابقى وللاخرة خير لك من الاولى • ولسوف يعطيك ربك فترضى • الهيكم التكاثر حتى زرتم المقابر كلا سوف تعلمون ثم كلا سوف تعلمون • وحق تعالى احاديث قدسيه سنده بيورمشدركه يا ابن ادم افنيت عمرك في طلب الدنيا فمتى تطلب الجنة من اصبح حزينا على الدنيا فكانما ساخطا على • يا ابن آدم عجبت لمن ايقن بزوال الدنيا كيف يطمئن بها وعجبت لمن ايقن بالاخرة وبقائها ونعيمها كيف يصبر عنها يا ابن ادم عبدتم الدنيا ونسيتم لقائي انما مثلكم كالقبور المجصصة ظاهرها مليح وباطنها قبيح يا ابن ادم انما الدنيا دار من لا دار له • ومال من لا مال له ولها يجمع من لا عقل له وبها يفرح من لا يقين له و • عليها يحرص من لا توكل له وفي شهواتها يرغب من لا معرفة له فمن اخذ نعمة زائلة وحيوة منطقة • وشهوة فانية فقد ظلم نفسه ونسي ربه وغرته الحيوة الدنيا • يا ابن ادم لا غيبوا قلوبكم بحب الدنيا زواله قريب فكل شيء هالك الا وجهه لو رغبتم فيّ كما ترغبون الدنيا لاسعدتكم في الدارين • يا ابن ادم ان اردت حبي اخرج حب الدنيا من قلبك فاني لم اجمع حبي وحب الدنيا في قلب واحد ابدا • لان الضدان لا يجتمعان كما لا يجتمع الماء والنار في اناء واحد ابدا • يا ابن ادم كيف تطمع في حبي مع حب الدنيا فاطلب حبي ورضائي في ترك الدنيا وتفرغ لعبادتي املاء قلبك غنا ويدك رزقا وجسمك راحة • يا ابن ادم من عرف الدنيا فرفضها خلص • ومن عرف الاخرة وسعى لها وصل يا ابن ادم كيف رغبتم في الدنيا وهي فانية ونعيمها زائلة • وحياتها منقطعة فان عندي للمطيعين لجنان ابوابها ثمانية فمن طلب رضائي ودار كرامتي فليترك الدنيا وليقنع بالقليل • يا ابن ادم تفرغ من الدنيا املا بحبي يا ابن ادم الحلال ياتيك قطرة قطرة والحرام ياتيك كالسيل فان تركت السيل فاستقبلك القطرة صفي وقتك وقلبك معي • يا ابن ادم لا تحزن على ما فاتك من الدنيا ولا تفرح بما اوتيت منها فانها اليوم لك وغدا لغيرك فدع الدنيا واطلب الاخرة فاني اعددت لعبادي الصالحين • ما لا عين رأت • ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر • نظم

يا راقد الليل مسرورا باوله
كم الجلد يديق اقبالا واد بارا
نفر من الدنيا فانك انما
الفقر شفاء وسوى الفقر مرض
نظم انما الدنيا كظل زائل
فاذا ما ذهب النوم بطل
اذا لم يكن لي في الحيوة عذوبة
ان السلامة منها ترك ما فيها

ان الحوادث قد يطرقن اسحارا
نظم تجرد من الدنيا فانك انما
ستخرج من الدنيا وانت مفرد
العالم كله خداع وغرور •
او كضيف بات ليلا فارتحل
نظم الا انما الدنيا شراب مكدر
فان رحيق الموت احلى واعذب
لا دار للمرء بعد الموت يسكنها

افنى القرون التي كانت منعمة
خرجت الى الدنيا وانت مجرد •
نظم الفقر جوهر وسوى الفقر عرض
والفقر من العالم ستر وغرض •
او كنوم قد راه نائم ليلى •
وكل حريص في هواها معذب
نظم النفس تبكي على الدنيا وقد علمت
الا التي كان قبل الموت بانيها •

بيت ومن ترك الدنيا واصبح راهدا
وامن بل سرور في حضور ،
فان المال يغني عن قريب ،
عند نا نحن خلاق البرايا ،
وان ركبوا خيولا سابقات
نزلنا في المشاجد والزوايا
نظم هي الدنيا اقل من القليل

لما اللاذى يوما اليه سبيل
بيت رضينا قسمة الجبار فينا
وعلم الله يبقى لا يزال ،
اذا افتخروا بالديباج وخز ،
مشينا في العلوات حنايا ،
رضينا القوة من خبز الشعير
وعاشقها اذل من الذليل ،
فهم متحيرون بلا دليل ،

بيت لا هل الزهد في الدارين عز
لنا علم وللاعداء مال ،
نظم ملوك الارض اصحاب الرعايا
فخرنا بالمرقع والعبايا
وان نزلوا قصورا عاليات
اذا اكلوا الحلاوة والقلايا ،
نصم بسحرها قوما وتعمى ،

نوع ثاني

دنيا اربلا وجفا ، وساحر وغدار ، وبي وفا ومبغض ، ومنفور عرفا وشرفا واخرت عالم ذوق ، وصفا اولديغني احاديث حضرت محمد المصطفى عليه الصلوة والسلام الادن ايله بلدرر ، اي عزيز معلوم اولسونكه حضرت حبيب اكرم صلى الله تعلى عليه وسلم امتنه رافتيله شفقت ايدوب واخرتك برقرار ودنيانك محيل وغدار اولديغن طيورمشدر نته كيم احاديث شريفه سنده تنبيه بيورمشلر ، اي بنم امتم واصحابم عيش طيبه اولكسه يتمشدركه دنيا اني ترك ايتمزدن مقدم اول دنيايي ترك ايتمشدر وبيورمشلركه دنياده اويله اوله سنكه كنديكي بر غريب ويا بر مسافر بله سن وقبور اهلندن عد ايده سن تا كيم تدارك كليه سن وبيورمشلركه دنيانك محب وطلبي هر كناه وخطانك سروسببيدر ، وبيورمشلركه بر مؤمنه دنيادن بر زياده نسنه اصابت قيلماز الاكه انك درجاتي عند الله نقصان بلور ، اويله قالماز وبيورمشدر كه كيمك كه قصد وآرزوسي آخرت اولوب طريقنه كيدر ، حق تعالى انك غناسني قلبنده قيلوب امورني جمع وتسهيلله معيني اولوب دنيايي اكا خذمتكار ايدر وكيمك كه قصدي وآرزوسي دنيا اولوب آنكله قالور ، حق تعالى انك فقرني كوزني اوكونده حاضر ايدوب امورني متفرق ومتشتت قيلوب اول متحير قالور ، ودنيادن اكا كلمز الا كه مقدر اولان كلور ، وبيورمشلركه هر كون بر منادي اوچ كره ندا ايدركه دنيايي اهليچون ترك ايديكز وسيز آخرت بولنه كيديكز وبيورمشلركه كيمكه دنيادن كفايتدن زياده اخذ ايدر اول كسه كندو هلاكني اخذ ايلر حال بوكيم بلمزكه نيلر ، وبيورمشلركه دنيايي ترك ايتمك قلب وجسد له راحته يتمكدر ، وبيورمشلركه ازهد ناس اولدركه زينت دنيايي ترك ايدوب عالم بقايي ورك ايده ويارنكي كوني عمرندن عد ايتميوب كندو موتادن صايوب آنداركله كيده ، وبيورمشلركه دنيا مؤمنك زندانيدر ، وكافرك جنتي وسيرانكاهيدر ، وبيورمشلركه دنيا بر ساعتدر آني طاعتيله كيچورمك كركدر وبيورمشلركه دنيا مؤمن ايچون صافي اولماز وانده راحت بولماز نيجه صافي اولسونكه انك زندانيدر وبلا يجاينيدر وبيورمشلركه اعجب عجايبدركه دار خلود وحضوري تصديق ايدن مؤمن بو دار فنا وغروره نيجه ميل ورغبت ايدر ، وبيورمشلركه تحقيقا دنيا بر لذتلي سبزه وريحاندر ، حق تعالى آني سيزه ويردي كي سيزي تجربه وامتحاندر ، زيرا كه بني اسرائيله دنيا بسط اولديقده البسه فاخره يه مايل واطعمه نفيسه طالب اولوب اشربه لذيذه يه راغب اولمشلر ، وانواع فتنه وفساده ذاهب اولمشلردر وبيورمشلركه مؤمن كشي نفسنده نفسيچون ودنياسندن آخرتيچون وشبابندن هرميچون وحياتندن موتيچون تزود ايله تدارك ايلسون زيرا كه دنيا سيزلر ايچون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

خلق اولنمشدر وسیز آخرت ایچون خلق اولنمش سز وبعد الموت بر دار یوقدر الا که یا جنتلر
ویا ناردر وابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری بر شربت عسل ایستیوب شربی
عندنده بکاء شدید ایله مشدد بعد السکوت تا کادیمشلردر که نیچون اغلدک جواب ایتمشدرکه
بر کون اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینی کوردم که کندی اوزرندن بر نسنه‌یی
دفع ایدردی وانکله بیله بر کمسه‌یی کوردم وقت آخرده ودیدم که یا رسول الله سن کندکدن دفع
ایلدیکک نه ایدی کن نه ایدی بن کمسه‌یی کورمدم جواب ایلدیکم اول بو دنیا ایدیکه تمثل ایدوب
بکا کلدکن آنی دفع ایدردوم دیدم که بندن بعید اول یسی اول رجوع ایدوب بکا دیدیکه سن بندن
خلاص بولدک لکن سنادن صکره هیچ کمسه بندن خلاص بولمز ایدی بن انکیچون اغلدم وینه
وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بعض اصحاب ایله بر اولمش اوغلاق لاشه‌سی
یاننه کیچرکن اصحابنه دیمشدرکه قنقکز بو اوغلاغی بر درهمه آلورسز دیمشلردر که مجانا دخی
اذل واحقردر وبیورمشلردرکه عبد دینار وعبد درهم وعبد خمیصه نفس اولسون یعنی عمل
آخرتی قویوب جمع مال الله مشغول وملابس حسنه ایله ملتذذ ومکبول اولان غافل هلاک اولسون
دیو دعا ایتمشدر وبیورمشدرکه نار جحیم شهوات ایله محفوف وجنت نعیم مکاره ایله
مستوردر یعنی شهوات دنیایه تابع اولان ناره واقع اولورلر حال بوکیم ناری کوره‌مزسته‌اسنی
کورور ومکاره دینی اولان زحمتلره تحمل ایدن کمسه جنته داخل اولورلر حال بوکیم جنته نظر
ایتمز آنجق زحمتلری کورور وبیورمشدرکه والله بن سیزک ایچون فقردن خوف ایتمم لکن خوفم
بودرکه دنیا سیزدن مقدم کلنلره بسط اولندیغی کبی سیزه دخی بسط اولنوب انلری هلاک
ایلدیکی کبی سیزی دخی هلاک ایده یعنی غفلتله دنیایه رغبت ایدرسز وانک جمع خطامنده شغلکز
تمام اولوب حق تعالی‌یه توجه وطاعتکز نقصان بولور ودنیالق سببیله ما بینکزده عداوت
حاصل اولور ودعاسنده بیورمشدرکه اللهم اجعل رزق آل محمد قوتا کفافا وبیورمشدرکه
اول مؤمن فلاح بولمشدرکه رزق کفاف ایله قناعت قیلمشدر وبیورمشدرکه ادم اوغلی مالم مالم دیر
اول مغروردر اعتباردر آنک مالندن ییوب یاکیوب افنا ایلدیکندن غیری یا تصدق ایدوب ابقا ایلدیکندن
غیری نه‌سی واردر وبیورمشدرکه وبیورمشدرکه غنی اودکلدرکه متاع دنیاسی چوق اولور بلکه غنی اولدر
عطاء حق ایله قناعت ایده بلور وبیورمشدرکه مزارع وبساتینی اتخاذ ایتمزکه دنیایه رغبت ایدرسز
وبیورمشدرکه بر سوری قویون ایچینه دوشن ایکی آج قوردک اول قویونه اولان زیانندن کشینک دیننه
مال وشرف حرصنک زیانی زیاده چوقدر اما شرفدن مراد شرفی جاه وعزت ومناصب وریاستلردر و
بیورمشدرکه دنیایی ترک ایله که حق تعالی سکا محبت ایلسون وخلقک یدنده اولان مالندن قطع ایله که
خلق سکا محبت ایلسون وبیورمشدرکه ربم بکا عرض ایلمشدرکه بطحاء مکه‌یی آلتون ایله طولدره
وبن دیمشدرکه لا یا رب استمکه دنیاده تنعم قیلمیم بلکه بر کون جایع وبر کون شبعان
اوله‌یم تا کیم جایع اولدقده تضرع ایله سنی ذکر وفکر ایده‌یم وشبعان اولدقده سرور ایله سکا
حمد وشکر ایده‌یم وبیورمشدرکه حق تعالی دنیایی اوچ جزء ایدوب بر جزءنی مؤمنه وبر جزءنی
منافقه وبر جزءنی کافره ویرمشدر پس مؤمن دنیاسندن تزود ایدوب طریق آخرته کیدر
ومنافق تزیین وکافر تمتع ایدر وبیورمشدرکه بو دنیا محبه وآننه لایقدر کلدر
وبیورمشدرکه ناس بالجمله خواب غفلتده اویودلر وقتاکه میت
اولورلر اول وقت اویانورلر وحضرت حبیب اکرم

الهٰ بر حیا اوله حضرت دیمشدرکه والله
بو دنیا عندالله سزه اولدقلکزدن بر جیفه‌دن

صلی الله

صلی الله تعالی علیه وسلم بر کوشه بر حصیر اوزرنده یاتوب اتدن قالقدقده آنك جسد شریفنده
اثر حصیر اشکاره اولدیغندن اصحاب کرام اندن استیذان ایتمشلردر که سنکیچون بر فراش مهیا ایده
اول حضرت بیورمشدر که بنم بو دنیا ایله ایشم ندر بن بو دنیا ایله دکلم الا بر راکب مثالی یکم
طریق اوزرنده بر شجره تحتنده مستظل اولوب بر مقدار مکث ایدر بعده اول شجره یی ترك ایدوب
طریقنه کیدر و بیورمشدر که بو دنیا بر کوپریدر همان بوندن عبور ایده سز یعنی عمارت ایتمیوب
کیچوب یولکزه کیده سز و بیورمشدر که دنیاده مکثکز قدر تدارکن ایده سز و آخرتده اقامتکز
قدر انکا سعی ایده سز یعنی آنك امارت طریقنه کیده سز و حضرت عیسی علیه السلامه حواریون
دیمشلر که یا روح الله بیزه بیر کوستر که سنکیچون بر عمارت بنا ایده لم اول حالده بو دریا کنارنده ایش الوب
جواب ایتمشکه من فا الذی یبنی علی موج البحر دارا ویلکم الدنیا لا تتخذوها قرارا ای حواریون
دنیایی و رب اتخاذ ایتمکز که اول سیزی عبد اتخاذ ایتمسون

نظم

سر جمله هاجت دنیاست
چو دل بستن نمی شاید و هیچ
کسی کو دوستار جاودانیست
عمارت هم نکرد و هم نفرمود
نمی شاید عمارت کرد بر آب
مکن زنهار دنیا را عمارت
بکلی دل بر از دنیا برادر
نصیبی نیست بر فرزند آدم
براه آخرت دنیا بود پل
حقیقت آن کلست و محض عقباست

نه دار دوست اورا هر که دانست
سراسر این جهان در داسته و اندوه
سزاوار عذاب آن جهان نیست
سراسر این جهان بر رنج آبست
و کر کردی شود البته غرق آب
نشان ابلهی اینست حاصل
چه آخر میشور و بران و ابتر
مکن زنهار میل از دل بدنیا
بکویم این سخن از جزو و از کل
کمال دانش آنیست ای برادر

نشاید دوستی را این عدو هیچ
که هر دردی بود مقدار صد کوه
محمد که نکین انبیا بود
اکر بر روی آبست این جابست
اکر تو مردی و صاحب بصارت
بود یا این دنی بسیار مائل
از این دنیا بغیر از محنت و غم
کذشتن زود بهتر از قد بجا
مجازان جزوی آست و عینی دنیاست
از این پل تیز و تند زود بکذر

نوع ثالث

دنیانك کیفیتی و کنه و ماهیتی و محنت و مشقتی و انکا میل ایدنلرك شقاوتی و آنی ترك ایدنلرك
سعادتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که احوال دنیا مثال منامات
ما و ظلال لدر و دنیا دار فنا و عنا و زوالدر بو دنیا دار محنت و مشقت و وبالدر و دنیا دار کلال
و ملال و انتقالدر دنیا مطلقا اکیا سدر و مغرور و مضر عوام ناسدر ترك دنیا دولت و سعادت
عظمادر و رغبت دنیا موجب مقت خدادر دنیا خیر اتدیکنی کسر ایدر و محبت ایلدیکینه قهر ایدر
دنیا ظل غمامدر و حلم منام و اضغاث احلامدر و بو واقعه واقع ظن ایدن عوام ناس نا مدر
دنیا ظل زائل و نوم نائمدر و انکا مائل اولان غافل البته نادمدر دنیا منتقلدر که آنی بر حال اوزره
بولمزسن و اول سنکله قالسه ده سن آنکله قالمزسن دنیا مؤمنك زندانیدر و موت امن و آمال
و جنت آنك مکانیدر کیمکه دنیایی ترك ایدر آنك عیوبنی درك ایدر دنیانك جسدك چقمازدن
مقدم قلبکدن دنیایی چقر مق الزمدر عند الله قدر دنیاو نیدر و انکا محبت هر بلانك بعد
نیدر لذات دنیایی ترك ایدن نعیم خلدی بولور و ایکی عالمده عزیز و محترم اولور دنیا بر منقش حیه
در که مستی لین و سمی قاتلدر پس غافل اولان زینته مائلدر و اندن اعراض ایدن عاقلدر دنیا
خوابدر و شرابی سرابدر و نعمتی نقمتدر و صفاسی کدرتدر دنیا افنای ابدان و تجدید امال
ایدر کندی محبتنه اعراض و تارکنه اقبال ایدر دنیا بر طبق بالدر میانه میل ایدن مکس مثالدر

دنیا مثال شبکهٔ طیور در اکا مائل اولان عاقلن کل طورد دنیا بر حلوا کسمومدر حاد وتله
مغرور اک حالی بعلومدر دنیانه صاحبنه وافیدر ونه شاربنه صافیدر دنیانك نعمتلری
منتقلدر واحوالی متبدلدر اکر اول سندن اعراض ایتمزدن مقدم سن آندن اعراض ایدرسن موت
ایرشدکن چقارکیدر سن دنیایه واهلنه اعتبار واعتماد اولنماز زیراکه دنیاده واهلنده
وفا وصفا بولنماز طالب لقاء الله رشقاوت کیجر وراغب بقاء عالم فنادن قچار فانی اولانی
ویرکه باقی قالانی آله سن حب دنیا رأس خطیئت واصل محنتدر وترك دنیا سر نجاح وسبب فلاح
فانی یی ترك وباقی یی ادراك ایتمك قادر وار در صحبت دنیا سقمدر ولذتلری الم در **نظم** چیست
ستر انکه در حمام هر کو یانهاد ** بر دل غمکین او بکشاید از شادی دری ** ان بود سترش که اسباب
دنی نیست هیچ ** غیر طاس وفوطه آن هم از ان دیکری ** مجید کم او کیم نفسنی عارف اولور
بو دار فنا ایله نیجه انسیت ایده بلور دنیانك غایتی فنادر ودینك غایتی رضادر رغبت
اشقیا دنیایه در ورغبت سعدا عقبایه در دنیانك جمیع احوالی زلزالدر وملکی سلب وانتقال
دنیانك کثرتی قلتدر وعزتی ذلتدر جاهلکه دنیایی قبول واختیار ایتمشدر عاقل آنی قبول ایتمدن
عار ایتمشدر **بیت** اکر جهانی کوکلدن جدا ایدرسن سن ** حضور قلب ایله ذکر خدا ایدرسن سن **
دنیا امرنده جاهل ودین امرنده عاقل بدنکله دنیاده اول وقلبکله آخرتده بول یقینی صحیح
اولانی باقی یه قوبوب فانی یی الماز وباقی یی بولان فانی ایله قالماز **نظم** کیمم بن وغم عالم ندر
جهان قاندر ** چو عیده یرغم یاران وناودان قندر ** دیار یار مه وارسم نیچون بو منزلده در لور
مناسبتنه وطن قنده وخاکدان قنده ** شهوتلری ترك ایدن پاك اولور وافتلردن سلامت بولور
دنیا ایله مصارعه ایدن اول آلور واندن اعراض ایدن اول کلور دنیایی کلیا ترك ایدن ناسی
فهم ایدن تفکر ایدر قبلهٔ حاجات حضرت حقدر خلقدن استیان حرمانه مستحقدر دنیایی ترك
ایدن محنتلری اشتکلور ودنیادن اعراض ایدن انس وحضوری بولور دنیایه رغبت ایدن
راحت بولماز وآنی ترك ایدن اول فوت اولمازمو چوق ذکر ایدن دنیایه الدانمز وکفاف ایله
راضی اولوب نار حرص ایله یانمز وزینتی دنیایه رغبتی قالماز دنیایی ترك ایدن نفسنی آزاد ایدر
وربنی رضا سیله کیدر کیمکه الله ایچون بر نسنه یی ترك ایدر حق تعالی آکا آندن خیرلی
احسان ایدر دنیایی فهم ایدن مصیبتدن ملول اولماز وراحت وسلامت استینی دنیا ایله
مشغول اولماز **بیت** چیست دنیا خاکدانی کهنهٔ ویرانهٔ ** غصه زاری محنت آبادی سلامت
خانهٔ ** کیمکه نفسندن خبیر اولور دنیا آنك عندنده حقیر اولور کیمك که همتی دنیادن
منصرف اولور اول نفسی بلوب ربینی بولور مولاسنه خدمت ایدنه دنیا خدمت ایدر
ودنیا خدمت ایدن اول استخدام ایدر کیمکه دنیادن بر لذت الور اول آکا البته بر غصه اولور
هر نه ولادت ایدرسن تراب ایچوندر وهر نه عمارت ایدرسن خراب ایچوندر **بیت** بو دنیا بر کهنه کروان
سرادر ** که بونده نیجه مهمان قوندی کوچدی **بیت** دنیا سنك ظلکدر زنهار ای یار **
قوارسن قچار طورورسن طورر قچارسن قوار ** دنیادن کفاف ایله قناعت دوکنمز دفینه در
وطوفان جهانده بر سفینه در **بیت** ای قناعت توانکرم کردان ** که ورای تو هیچ نعمت
نیست ** بو دنیا رغبت واعتبار ایچون دار محنتدر ولذتلرك ترك ایدن ایچون دار
نعمتدر وعبادت ایدن ایچون دار غنیمتدر وعبرتله نظر ایدن ایچون دار حکمتدر
ومعناسنی فهم ایدن ایچون دار سلامتدر ورحم مادر ده مثال جنتدر وعالم بقایه نسبتله

جاه طلب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جان ظلماتده زیرا که دنیا محل ضیق وحرج ومشقتدر وعالم بقا محل وسعت وسرور وسعادتدر ومجلس انس وحضور حضرتدر

نظم

گر جنین را کس بگفتی در رحم / هست بیرون عالمی بس منتظم
یک زمین خرمی با عرض وطول / اندرو صد نعمت وچندین اکول
کوهها وبحرها ودشتها / بوستانها باغها وکشتها
آسمانی بس بلند وپر ضیا / آفتاب وماه وانجم باسما
از جنوب واز شمال واز دبور / باغها دارد عروسیها وسور
در صفت ناید عجایبهای آن / تو درین ظلمت چه در امتحان
خون خوری در چارمیخ تنگنا / در میان حبس وانجاس وعنا
او بحکم حال خود منکر بدی / زین رسالت معرض وکافر شدی
همچنان کین خلق عالم ان جهان / زان جهان ابدال میگویند شان
کین جهان چاهیست بس تاریک وتنگ / هست بیرون عالمی بی بوی ورنگ
هیچ در گوش کسی زیشان نرفت / کین طمع آمد حجاب ژرف وزفت
همچنانکه آن جنین را طمع خون / شد حجابش زین جهان در جای دون
بر تو هم طمع خوشی این جهان / شد حجاب از خوشی جاودان
از طمع بیزار شو چون راستان / تا نهی پا اندرون آستان
چشم جانت روشن حق بین شود / بی ظلام شرک نور دین شود

نوع رابع

دنیانک حدّ وحقیقتی واوچ قسمه قسمتی وتعیین قسم اخرتی وانکله قناعتک کیفیتی
وقناعتک راحت وسلامتی بیاننده در ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلرکه هر نسنه که
انسان ایچون قبل الموتدر خیرا اولسون شرا اولسون دنیا آنک جمله سنه عبارتدر پس انکیچون
حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دنیایی ذم ایلدکده آنده خیر اولان اشیایی
استثنا ایدوب بیورمشلرکه دنیا ومافیها ملعونه الا که ذکر الله وتلاوت قرآن ورضاء الله
ایچون بولنان اقوال واعمال واحوال واعیان جهان ملعون دکلدر حال بوکیم بو استثنا اولنان
اشیا جمله سی ینه دنیادندر که بو عالمده بولنمشدر واشیاء مذکوره یی دنیا ملعونه
دن اخراج ایتمشدر زیرا که عبد ایله بعد الموت اشیاء مذکوره مفارقت ویا قیلدر بیورمشلردر که
سیزک دنیا کزدن بکا محبتلی اولان اشیا اوچ نسنه در که بری نسادر وبری خوش قوقولی
نسنه لردر وگوزمک نوری نمازه ایچنده در ونمازی دنیادن ولذتندن عد ایدوب اکا استثنا قیلمشدر
زیرا که آنک قراءتی وحرکاتی حواس ومشاهده ظاهره یه داخل اولمشدر پس بو بیاندن عیان اولان
بودر که هر لذتکه بعد الموتده آنک ثمره سی حاصلدر او لذت ملعون اولان دنیادن دکلدر اکرچه
او لذت بو عالمده بولنمشدر ینه اول محض آخرت حکم اولنمشدر زیرا که دنیا اخرت ایچون مزرعه
قیلنمشدر آخرت ایچون عد اولنان اشیا آخرتدن بلنمشدر ودنیادن بو قسم اولدر که مقبول
وممدوح اولوب عین اخرت عد اولنمشدر اما اول اشیا کیم لذت عاجله سی چوقدر لکن
بعد الموتده انلرک قطعا بر ثمره سی یوقدر معاصی ومنکرات امثالی وحاجتدن زیاده مباحات
اشباهی اشیادر وبو قسم ثانیدر که ملعون ومذموم اولان محض دنیادر وبو قسم ثالث
قالمشدر که اول ایکی قسمک بیننده متوسط اولمشدر وبو قسم باقی مأکل ومشرب

وملبس ومنکحدر ومسکن ومسکب ومزرع ومبحثدن مقدار حاجتی اولان حظ عاجلدر که عمال
اخرته معین وشاملدر وبو قسم اولکی قسمه واصل وآخرت حکمنه داخلدر زیرا که آخرت
اعمالی بو وسیله لرله حاصلدر پس برکسه اطعمه دن هر نه یی حلال حاضر بولورسه آنک بر نوعندن
نصف بطنیله اکل وشربه اقتصار قیلسه وملابسدن هر نه یی حلال حاضر بولسه دفع
حر وبرد ایلیه جک قدر ثیاب وسطله اکتفا قیلسه ومناکحده کلیشی کوزل همان بر عاقله
عورت السه وآنکله قناعت ایدوب قالسه ومساکندن عرض ومالنی صیانت مقداری
بر اله جق منزله ومکاسبدن تعیش قدر حیله سن صنعت یا انصاف ایله تجارت قیلسه
ومزارعدن کفایت مقداری زراعتله قناعت قیلسه ومباحثدن مالایعنی سوزلری ترک ایدوب
خیر ایله ناطق اولسه وعلوم نافعه دن کندی علم حالنی بلسه تحقیقا اول کسه لذات دنیایی
ورضای مولایی بولور وهم حظ دنیایه وهم حظ اخرته نائل اولمش اولور نته کیم حبیب
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلدر که انصاف بطون ایله اکل وشرب ایدیکز اول
نبوتدن بر جزؤدر چونکه بونی بویله بلدک پس تیقن قیلدک که تحقیقا مذموم اولان
دنیا اول اشیادر که سنی آخرت اعمالندن معزول ایدوب حضور حقدن مشغول ایدر اما هر نسنه که
حق تعالی یه توجه وطاعته سکا معیندر اول عین اخرت اولدیغی اهل عندنده تحقیق و
یقیندر اگرچه صورتا بو عالمده بولندیغی ایچون دنیادن عد اولنمشدر لکن حقیقتده دین
امورندن بولنمشدر نته کیم رکاملدن بعضی دیمشدر که کل ما الهاك فهو دنیاك **نظم** چیست دنیا
از خدا غافل بدن نی قماش ونقره وفرزند وزن کوزهٔ سر بسته اندر آب رفت از دل
پر باد فوق آب رفت باد درویشی چو در باطن بود بر سر آب جهان ساکن بود وحق تعالی
عبادینه هدایتیله حقیقت دنیا بش نسنه اولدیغن نته کیم کلام شریفنده اعلموا انما الحیوة
الدنیا لعب ولهو وزینة وتفاخر بینکم وتکاثر فی الاموال والاولاد بیورمشدر وحق تعالی
جلدیه عنایتیله بو خباثت خمسه نک منبعی یدی نسنه اولدیغن طبو رمشدر نته کیم قراءت
مبیننده زین للناس حب الشهوات من النساء والبنین والقناطیر المقنطرة من الذهب
والفضة والخیل المسومة والانعام والحرث ذلك متاع الحیوة الدنیا بیورمشدر پس
بو اشیاء سبعهٔ مذکوره در که جمیع خباثث وقبایح آنجق بونلرله حاصل اولور حال بوکیم
بو اشیاء سبعه کندی ذاتنده امور مذمومه دکلدر بلکه محللرینه صرف اولندقده جمله سی
معین آخرتدر نته کیم حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم مالی مدح ایدوب بیورمشلردر که غبطه
اولنماز الا که ایکی رجله اولنور بری اول کسه در که حق تعالی اکا مال اعطا ایتمشدر
واول دخی اول مالدن لیل ونهار انفاق ایدر وبری اول کسه در که حق تعالی اکا قرآنی ویرمشدر
واول دخی لیل ونهار آنکله عمل ایدر وبیورمشلدر که نه کوزلدر که صالح کسه نک حلال مالی اوله
پس بو حدیث شریف دلالت ایدر که مال کندی ذاتنده نه خیردر ونه شردر بلکه خیر وشر آنجق
نفس رجلدندر اگر آنی خیره صرف ایدرسه خیر اولور واگر شره صرف ایدرسه شر اولور
پس بالاده تحریر اولنان آیات واحادیث ایله مذموم اولان اول ملعون دنیادر که اعتبار خدادن
جدا ادر زیرا که لعب ولهب وزینة وتفاخر وتکاثر قلبی حضور حقدن مهجور ایدن اشیادر
انکیچون حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم لا تتخذوا الضیعة فترغبوا فی الدنیا
بیورمسیله بساتین ومزارع اتخاذندن نهی ایتمشلردر زیرا که جمیع ناس عبادت ایچون خلق اولنمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حال بوکیم ستر عبادت ماسوادن فارغ اولان قلب سلیم ایله جلال وجمال معبودی ذکر وفکر
ایتمك بلنمشدر وضیعه صاحبی ایسه کیجه وکوندز ساعت بساعت باغبانلرك وبوستانجیلرك
وارغادلرك ومرابه لرك وخدمتکارلرك واعوان بهرهند مکارلرك مکر وحصوبتلریله وانلرك
کندویه اولان خیانتلریله ومالنی سرقتلر ایله وبونون کبی انواع افکار وهموم ایله مشحون
واصناف کدورات وغموم ایله محزون بولنمشدر وسائر امور اصنافنك هر نسنه کیم قلبی توجه
وعباداتدن مشغول وحضور عزتدن معزول ایدر اول نسنه صنعت یا تجارت اولسون ضیعه حکمنده در
وآنك ذکر اولنماسی اغلبا اویغند ندر زیرا که هر مدار معاشه صیغه دینلمشدر وحضرت حبیب
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر که اغبط اولیائم عندی مؤمن اول مؤمندر که اول خفیف
الحاذ اوله وصلوة وصیامدن حظ وافی بوله وستر وعلانیتده ربسنه کوکجك عبادت قیله و ناسك
ایجنده مشار بالبنان اولمیوب غامض اوله ورزقی کفاف اولوب انکله صابر اوله بویله دیوب
بعده آنك حسن حالندن وقلت مبالاتندن وکثرت طهارتندن وعدم خوف وحزننه تعجب ایلدیکنندن مبارك
ابهامنی وسطاسنه ضرب ایله سمسلندوب دیمشدر که هر آرزوسی تمناوهر صفاسی تمنادر **نظم**

بو وجودك ملکی الدن جقمدن — دور ایام اول حصارك یقمدن
صورت ومعنی ایکیسی یار ایکن — ایکی عالمده الکده وار ایکن
حب دنیایی ضمیرکدن کیدر — تا الا سن عالم جاندن خبر
نور وظلمتدن بو غرمشدر سنی — جانکی نور اکله ظلمت بو تنی
تن مرادی اکل وشرب ملك ومال — جان تمناسی جمالی ذو الجلال
لا جرم ادنی یری ادنی سور — یعنی تن دنیا وجان مولا سور
عاریت کو ملکدر اون کونلك تنك — بس اله جانی عاریت نکدر سنك
عالمك سن جانی هم سلطانیسن — حیف در کیم اوله سن مغلوب تن
مجمع البحرین سنسن آچ کوزك — جام جمسن هیچ صانمه کندوزك

نوع خامس

ذمومه اولان دنیا غدار وساحر اولدیغنی ومکر وحیله سیله ناسی الدامقده ماهر اولدیغنی واهل
سعادت کفافه قناعتله آنك مکرندن امین اولوب راحت وسلامت بولدیغنی بلدرر **ای عزیز** معلوم
اولسونکه اهل الله دیمشلردر که دنیا بر ساحره در که کندو سنی دائما سنکله ساکن اولدیغی کوستررسن اویله
ظن ایدرسن که اول سنکله ابدا قرار اوزره در حال بوکیم تعاقب لیل ونهار ایله اول سندن فرار اوزره در
لکن ساعت بساعت تدریج ایله مرورندن عبوری ظهور ایتمز سن انی صانورسنکه ساکندر کتمز پس عمر دنیا
مثال ظل جدار ساکن وپایدار کورینور حال بوکیم مدام حرکت اوزره در یورر وعمر ایسه ماء جاری
کبی مقیم ظن اولنوب لکن بصیرتله باقلسه دمبدم اقوب کیدوب بولنورپس دنیاده نیجه اقامت
قیلنور **بیت** ای دل ترا که کفت بدینجا قرار کیر ٭ وبن جان نازنین خود اندر حصار کیر جای
مقام ٭ نیست جهان دل بدو مده ٭ خود را مسافری کن واین رهکذار کیر ٭ بو دنیا بر غدارك
درکه سکا صدا قتلر عرض ایدوب محبتلر کوستررر تا کیم سنی کندویه مائل وعاشق ایدر
جونکه سن اکا میل ومحبت ایدرسن پس اول سنی اول غدارك سنك اعراض ایدوب قتلکا
قصد ایدر همان دنیا اول عجوزه مثالیدر که جلوه لر ایله اظهار ایدوب خلق حسنته حیران
ومحبتیله سرکردان ولکنك خانه سنده مهمان ایلدکن مهمانی امان وزمان ویرمیوب همان قصد جان ایدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بیت اذا امتحن الدنیا لبیب تکشفت ٭ له عن عدو فی ثیاب صدیق ٭ بو دنیا بر مکاره
درکه کندی ظاهرن حطامیله تزیین ایدوب اثاث ومخنتلرن ستر وتحصین ایدر تاکیم اهل
جهل آنک ظاهر ایله مغرور ومفتون اوله لر وحقیقتنه ایردکلرنده ندامتله مغبون ومحزون اوله لر
اول عجوزه کبی کیم کمخا ودیبا کیوب زر وزیوره غرق اولور ونقاب لطیف ایله یوزنی ستر ایدوب
نزاکتله صالنور تاکیم آنک لباس وشکلنه ایراقدن باقانلر اکا مائل اوله لر وبس اکر بر طالب اکا
غفلتله راغب اولورسه واکا مقارنت قصدن قیلورسه لباسندن عریان ایلدکده عیوبی
ظهوره کلور واول طالب ندامته قالور نظم یا خاطب الدنیا الی نفسها ٭ تنح عن
خطبتها تسلم ٭ ان التی تخطب ٭ غدارة قریبة العرس من المأتم ٭ نتکیم منبع فیض لایزالی
امام محمد غزالی علیه رحمة الله تعالی دیمشدر که نفسنی ورتبسنی اونودوب اطعمهٔ نفیسه یه والبسهٔ
لطیفه یه میل ایدوب وانلر کبی لذات دنیا ایله مغرور اولان عبدک مثالی اول حاجینک مثالی
لیدرکه طریق کعبه نک بعض منازلنده اکلنوب کاه ناقه سنه علف ویروب کاه نیجه خدمتلرله
انی تنظیف ایدوب الوان زین وپالان ایله تزیین ایدر وکاه انواع حشیش ایله تربیه ایدوب
صویون تبرید ویا تسخین ایلر تاکیم قافلهٔ حجاج آنی آنده قویوب کیدر حال بوکیم اول حاجی
کعبه دن وجرم قافله دن غافلدر واول بادیه ده تک وتنها قالدیغندن وناقه سیله صید سباع
اولدیغندن ذاهلدر کذلک سالک آخرت اکر تطییب مأکل ومشربیله مکبول الدوکی تزیین ملبس
ومسکنیله مشغول اولورسه ونه ایچون خلق اولندیغن اونودوب عبادت ومعرفتدن معزول
اولور اول کعبهٔ حضوردن دور وبودار وحشتده مهجور اولوب طبیعت ظلمتنده مغرور ونفس
وشیطان النده مغلوب ومقهور اولور قالور نظم در زمین مردمان خانه مکن ٭ کار خود کن
کار بیکانه مکن ٭ کیست بیکانه تن خاکی تو ٭ کز برای وست غمناکی تو ٭ تا توتن را چرب وشیرین
میدهی ٭ جوهر خود را نه بینی فربهی ٭ تحقیقا عاقل واکاه اولکسه در که کندی نفسی امورنده ودنیا
خصوصنده اصلاح غم چکمز وامل قصیر ایدوب صباحدن صباحه چقمز وعبادتنه قوت بوله جق
وراه عزتنه سالک اوله جق مقداردن زیاده معیشت فکر ایتمز پس بو مضمونک منتهیسی بودرکه
سعید اودرکه نه ایچون خلق اولندیغن بلوب اکا مستعد ومهیا اولوب آنک ماسواسندن
اعراض واباء ایدر ودنیا امورنده ضرورتی وقتنده آنجق حاجتی قدر کیلدر وشقی اودرکه
شهوت وغفلت اکا غالب اولوب نفس ودنیا امورنه طالب وراغب اولور پس اکل وشرب
ایله تلذذ وتنعم ایچون ولمس ولبس ایله تعزز وتعظم ایچون عبادتی قویوب تجارت کید
وسعی واهتمام ایله کار وکسب ایدر لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم اللهم نجنی و
اخوانی مما یقطعنا من جنابک واجعلنا هادین ومهدیین غیر ضالین ولا مضلین وصل اللهم
علی محمد وآله وصحبه اجمعین ٭

نظم

ای کوکل غفلتدن آکاه اول حذر قیل زینهار ٭ مکر اید ربیدار خصم اولمش سکا بو روزکار ٭
قسمت میراث خوردر ملک ومالک صاندیغک ٭ حب ملک وجمیع مالی قوی هیچ ایتمه اعتبار ٭
کیمکه وارلقدن فقط بو عالمی بلمش همان ٭ عشق بحرندن آکا آنجق کورنمش بر کنار ٭
طمطراق نه فلک شهر عظیم عشق ایله ٭ خیمهٔ صحرادر اول بو پای تخت شهریار ٭
نه فلک جو قنده بو قدر چار عنصر حرمتی ٭ چار عنصر بحر بو خاکی نه لطف وقدر وار ٭
بویله او ناخالدن دستکده موجود اولنه ٭ نافذ اولماز حکمک اول تبدیل اولوری اختیار ٭

کم زبون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

361

١٦٤

کر زبون آسمانسن تا که طالع شمس اوله — که رهین غم اولورسن تاکیم اولسن قطره بار
بو جهان دار البلادر اول جهان دار السرور — بو جهان بئس القرین اول جهان نعم القرار
رحمت دنیا قدر در نعمت عقبی سکا — غربتك جوری قدر لذت ویرور دار دیار

نوع سادس

حبّ دنیا مانع حضور مولی اولدیغی وانلردن انواع زهد ایله کوکل خلاص بولدیغی بیلدرر
ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که محبت دنیا عبدی مولاسندن قطع ایدوب
عبادت وحضورندن عوق ومنع ایدر پس دنیایی کوکلدن دفع ومیاندن رفع ایتمك انجق
آنك تجرد وزهد ایتمکله اولور وبو تجرد وزهد انکچون سکا لازمدر که دنیایه میل ومحبتك
سنی مشغول ایدر اما ظاهرکی طلب وسعی ایله مکیول واما باطنکی ارادت وآرزو ایله
مشغول ایدر حال بوکیم ایکیسی دخی حضور وعبادتدن قاطع ومانعدر زیرا که نفس وقلب
ایکیسی بردر وبر نسنه ایله مشغول اولدقده ضدندن معزول اولور حال بوکیم دنیا ایله آخرتك
مثالی ایکی ضرتك مثالیدر که بریسنی ارضا ایدن بریسنی اغضاب ایدر تحقیق دنیا ایله آخرت
مغرب ایله مشرق کبیدر که برینه میل ایلدیکن قدر اوبریندن اعراض ایدرسن اما ظاهرده
طلب وسعی ایله اولان شغل دنیا واقعدر زیرا که حضرت ابو الدردا رضی الله تعالی عنه
دیمشدر که عبادتله تجارتك بینی جمع ایچون سعی ایلدم جمع اولمدیلر پس تجارتدن اعراض
ایدوب عبادته اقبال ایتدم وحضرت عمر رضی الله تعالی عنه بیورمشدر که اکر عبادتله
تجارت بنم غیرم ایچون جمع اولمق ممکن اولسه ایدی بنم ایچون مجتمع اولوردی زیرا حق تعالی
بکا هم لین وهم قوت ویرمشدر واما کوکلده ارادت وآرزو ایله اولان شغل دنیا محققدر زیرا که
حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر که دنیاسنه محبت ایدن آخرتنه ضرر ایدر
وآخرتنه محبت ایدن دنیاسنه ضرر ایدر پس باقی اولانی فانی اوزرینه ترجیح ایدیکز **نظم**
کسی چون بو فانی نهد دل زجان — حواور از زوالی رسد غم بود
چون دل بباقی نهادم تمام — ازان خاطر محبوب وخرم بود
پس ایدی سن تحقیق بیلدك که ظاهرك طلب دنیا ایله وباطنك
ارادتیله مشغول ایکن سنکچون نه عبادت میسر اولور ونه حضور واکر دنیایی ترك ایدوب
ظاهر وباطنکله آندن فارغ اولدکسه سنکچون هم عبادت میسردر هم حضور اما زهدك
حدّ وحقیقتی دنیادن اعراضدر که انك ضدّی رغبتدر وزهد ایکیدر که بری عبدك مقدورید
وبری غیر مقدوریدر اما زهد مقدور اوچ نسنه در که بری ترك طلب مفقود دنیادر وبری
تفریق متاع مجموع دنیادر وبری ترك ارادت واختیار دنیادر واما زهد غیر مقدور زاهدك
قلبنده برودت دنیادر وزهد مقدور ایسه مقدمات زهد غیر مقدوردر زیرا که عبد اول
زهد مقدور ایله عامل اولوب بدنك بولنمیان دنیایی طلب ایتمسه وبدنده اولان دنیایی
تفریق ایلسه وآفات دنیایی بلوب انی قلبیله مراد واختیار ایتمسه بو اشیانك قلبنده الله ایچون
برودت دنیایی حاصل ایدوب اول زهد غیر مقدوره مالك اولور که زهد حقیقی بو معنادر
واصعب امور ثلثه مزبوره قلب ایله اولان نفرت وبرودت دنیادر وآندن اعراض واکراه وابادر
زیرا که نیچه زاهد واردر که ظاهر ایله دنیادن زاهد وباردو هارب در وباطنیله اکا محبت
ومریدور اغبدر پس اول زاهد مشقت شدیده ایچنده نفسله محاربدر اما اول نسنه که
برودت دنیایه باعثدر ذکر آفات مهلکات دنیادر که عیوبنی باحثدر نتکیم بر عارف

دیمشدرکه دنیایی انکچون ترك ایلدمکه عناسی چوق وغناسی قلیلدر وفناسی سریع وشرکاسی
خسیسدر وبر کامل بونی ایشیدوب بو کلامدن رایحهٔ رغبت فایح واردر زیرا که بر کسنه نك
فراقندن شکوی ایدن وصالنی طالبدر وبر نسنهٔ شرکاسیچون ترك ایدن منفرد بولسه الکامائل
وراغبدر بلکه قول شامل بو کلامدر که دنیا عدوی مولادر ایکن قلبك آنك محبتنه ملازمدر
محبت ایسه حبیبنك عدوسیله عداوت ایتمك لازمدر نظم ترك این شرب اریکولی بکدروز
درکنی اندر شراب خلد بوز یك دوروزی چه کہ دنیا ساعتیست هر که ترکش کرد اندر
راحتست برسکان بکذار این مردارا خردلشکن شیشهٔ بندارا وبر کامل دیمشدرکه
دنیا اصلنده بر جیفهٔ خبیثهٔ قبیحه مثالیدر کوز ییسنکز آخری قذر وفضا واضمحلالدر
لکن ظاهر جیفهٔ دنیا انواع طیب وزیور ایله وسیم وزر وجوهر ایله مزین اولدیغندن ظاهر ایله
غافللر مغروردر وکامللر آندن زهد ایله دور اولمشدر حال بوکیم دنیانك حرامندن زهد ایتمك فرض
عیندر وحلالندن زهد ایتمك نفل وزینتدر زیرا که دنیانك حرامی نار وحلالی میته مثالیدر
آنجق ضرورت عندنده حاجت مقداری تناولی حلالدر مثلا بر کسنه شر وطیله بر حلوا
طبخ ایلسه بعده آنك ایچنه بر مقدار سم قاتل طرح ایلسه وآنك بو طرحنی بر رجل کورسه
وآخر رجل کورمسه بعده اول کسنه اول شکرلی حلوایی بر منقش طبق ایله اول ایکی رجلك او کینه
قویسه وآنده اول سمی کورن رجل اول حلوادن زاهد اولور واني اکل ایتمك خاطرینه کلمز بلکه
اول حلوایی اتش منزلهسنده بولور پس انك ظاهر وزینتنه نظر ایله مغرور اولماز زیرا که آنك آفتنی
بلور واما اول حلواده اول سمی کورمین رجل آنك منقش ظرفیله ولذت وحلاوتیله
مغرور اولوب حرصیله مسرور اولور وزاهد اولان رفیقنه دخل وتعجب ایدرك او حلوادن
اخذ وتناول ایدر وهلاك اولور کیدر پس بو حلوا اهل آخرتله اهل دنیانك حرام دنیا ایله اولان
احوالنه مثالدر واما حلال دنیا کرچه سم قاتلدن بعید اولمشدر لکن اول بر حلوادر که براق
ومخاط امثالی اکراه اولنه جق نسنه لرله طولمشدر وظاهری طیب وحلاوتله زینت بولمشدر
پس اول رجل که آنده اول قاذوراتی مشاهده اولور اول آندن ابدا زاهد اولور واول حلوادن
تناول ایدهمز مکر که شدت حاجت عندنده وغایت مضطر قالور اول زمانده بالضرور آندن
حاجت مقداری الور واول رجل که اول حلواده اولان مکارهدن غافلدر آنك ظاهر ایله
مغرور واکلمائلدر وآندن زاهد اولان رجله تعرض وتعجب ایدوب او حلوایی حرص ایله اکل ایدر
وبو مثال اهل بصیرتله اهل غفلتك حلال دنیا ایله اولان احوالنه شاملدر وبو ایکی
رجل طبع وخلقتده برابر ایکن انکچون احوال مختلفهده که بری علم وبصیرتله منکشفدر وبریسی
جهل وعمی ایله متصفدر پس اگر اول راغب اول زاهدك بلدیکنی بلسه اول دخی آنك کبی زاهد
اولوردی واکر اول زاهد اول راغب کبی جاهل اولسه اول دخی آنك کبی راغب اولوردی پس بونلك ظاهر
اولانی بودر که فرق وتمییز آنجق بصائرله درطیابعله دکلدر وبو اصل نفیس وکلام سدیدر نظم

یوزك طوت بو دیرك آیینه سنده سن مقیل آنی	که بو صورتکه سن طوتالك نه معنادر آنك شانی
چو سن سنی احسن تقویم وحوبك ایجد ادم	سنکله اولدی مستخرج حسنا چرخ دورانی
کوکلك آیینهٔ جلحسن تنکنی کیچ که هیچدر بو	کر اولسه شمس نجاتابان اولور افاق بستانی
اکر جنت دیلرسن نفسنك هیچ کوکلك اکل کیم	جهنم نفسدر خولریدر نار سوزانی
نیچون عارف کوکلده طشس چقسون سیرکیم جانی	آچلمش غنچهٔ ولدن آنك یوز بیك کلستانی

الاعمی

او معنی گلشننک کیم دوننه بو صورتله باقسه … اولور لر آب سوان زنجیر صحن باغ زندانی
جهانده زر ایله سیم وزیبه دنسنک استغنا … اکا دست طمع اورماز او کیم پاک اوله دامانی
طمع چون آتش گلخن دیلر زیل زر و سیمی … آنی جمع ایلیان اهل طمع حور اوله گلخانی
بو گلخننک کیجن اهل قناعت وار در حمامه … تجرّد ایلیوب عزلتله پاک اولور تن و جانی
رجال فقرک ادباریدر اهل دولتک اقبالی … حقیق فقر چردو لتله اقبال اولمه نادانی
مسبّب آشناسنک سبب فوت اولسه غم چکمز … که دریادن ریحان نه بلسون قحط بارانی
نیجه دوستی بولور اول خود پرست نفس پرور کیم … بو کوننه فرزند و زن استر یارینه همجو روانی
حظوظ نفسی ترک ایت ور حقوقن پرست اول کیم … دو عالمده حرام اوله جانه کیم اولمش او حقانی
محبت اهلنه بی دوست گلشن گلخن اولمشدر … بولان آنی ایکی عالمده اولمش مست و حیرانی
شیوع کمل ستر جاوز الاثنین ظاهر در … ایکی لیکنه نهان طوت الامان ستر دل و جانی
پشیمان اولمش راز درونن کتم ایدن هرگز … ولی افشای رازه چوق اولور حقی پشیمانی

نوع سابع

ای عزیز دنیا و اهل دنیا و نفس و هوا و امثالی اعدا و مانع طاعت و حضور خدا اولدیغی بلدر معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عبد مؤمنی عبادت و حضور مولادن مهجور ایدن موانعدر حذر ایدیب دور اولمق اهمّ اموردر حال بو کیم طاعت و حضوردن منقطع اولانلر یا دنیا ایله و یا خلق ایله و یا نفس ایله فتور بولدقلری مجرّب و مشهوردر امّا دنیا سکا لازمدر که آندن زهد ایدوب حذر اوزره اوله سن زیرا که انواع جهتدن خالی کلدر یا سن بصیرت و فطنت اهلندنسن پس بو سکا کفایت ایدرکه تحقیقا دنیا سنک صدیق و حبیبک اولان ربّک عدوی مبغوضیدر و سنک عدو قدیمک اولان عقلک خلاف و نقیضیدر یا خود سن عبادت همّت اهلندنسن پس بو سکا کفایت ایدرکه تحقیقا دنیانک شومی اول مرتبه‌ده‌در که آنی تفکّر و ارادت سنی خضوع و عبادتدن منع ایلر وار قیاس ایله که وجود نفس دنیا نیجه منع و قطع ایله سکا نیلر و یا سن جهل و غفلت اهلندنسن نه بصیرتک وار که حقی ایله اوله سن و نه همّتک وار که اکا عبادت قیله سن تا کیم حضور و انسی بوله سن پس بو سکا کفایت ایدرکه دنیا باقی قالماز یا سن آندن مفارقت ایدرسن و یا اول سندن مفارقت ایدر اگر سن آنکله قالسن اول سنکله قالماز دنیا بویله ایکن آنی طلب ایتمکده نه فائده وار در نظم ذر الدنیا نساق الیک سوقا ** الیس مصیرها الی الزوال ** و ما دنیاک الا مثل ظلّ ** اظلّک ثم آذن بارتحال ** و امّا خلق سکا لازمدر که آنلردن عزلت ایده سن زیرا که اگر سن خلق ایله اختلاط ایدوب و عادات و هوالرینه آنلره موافقت ایدرسن قلبک حالنی افسا و آخرتک امورینی برباد ایدرلر و اگر آنلره مخالفت ایلرسن و هواتنی ترک ایدوب حقی سویلرسن جفالری ایله متأذّی اولورسن و امور دنیاکی محکمدر بولورسن بعضی شرلرندن امین اولمیوب عدا و تلری فکرنده قالورسن و اگر سنی مدح و تعظیم ایتسلر سنکچون عجب و فتنه‌دن خوف اولنور و اگر سنی ذمّ و تحقیر ایتسلر سنک اولدمده یا حزن و یا غضب بولنور پس مدح و ذمّ آفات مهلکه‌دندر که حذر قیلنور بعده تجربه وار دیغندن اوچ کون صکره خلق ایله اولان احوالکی برکره فکر ایله که سندن نه مرتبه اعراض ایدرلر و سنی نیجه نسیا منسیا ترک ایدوب کیدرلر و سنی بر خیر ایله یاد و روحکی شاد و خرّم قیلورلر کویا که سنی بر کون کورمشلر بلمزلر پس آنده سنکله برکسه قالماز آنجق حق تعالی قالور که و هو معکم این ما کنتم بیوردر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

هیچ ابرلماز چونکه خلق ایله حالك بو در پس غبن فاحشدر کلیدکه بو یله قلیل البقاء وعدیم الوفاء اولان خلق ایله تضییع اوقات عمر ایده رسن واول مولایه توجه وعبادت ایلمزسنکه عاقبتکار جوع ایده جك کیده رسن زیرا که اول بر صانعدر که جمله یه معطی ومانعدر وجمله سی آندن یکار اجمعدر نظم دربن نشیمن حرمان مکن بکسی پیوند که هر کسی که نهی دل بر آشنائی او اکر مخالف طبع تو باشد او صناعش عذاب روح بود صحبت ریائی او واکر موافق طبع تو باشد اخلاقش مذاق عمرك وهد شربت جدائی او واما نفسدن اعراض ایدوب حذر اوزره اولمق ایچون سکا بو کفایت ایدرکه آنك دناءت همتنی ورذالت حالتنی ورداوت ارادتنی وسوء نیتنی مشاهده ایدرسنکه شهوت حالنده مجنون هائمدر ونعمت حالنده مثل فرعوندر واکر جایع قالسه جزع ایلر واکر شبعان اولسه لغو سویلر والحاصل اکر عقلله ناظر اولورسن یقین اوزره بلورسنکه دنیا بر الجق نسنه درکه آنك اهلی آنی زحمتله جمع وخستله حفظ ایدرکن بنه حسرتله قویوب کیدرلر چون تحقیق ایدرسنکه دنیانك هرکز بقاسی یوقدر وآنك نفعنده شغل تعلب وزحمت بدن کبی ضرری چوقدر پس فضول دنیادن زاهد اولورسن وآندن آنجق عبادتده قوت بولجق قدر الورسن وکدورتایله مختلط اولان نعمتلر وزینتلرندن اعراض وابا ایدرسن واکامیل ورغبتدن فارغ اولوب قلب سلیم ایله حضور حقه کیدرسن وچونکه بلورسنکه تحقیقا خلقك اصلا وفاسی یوقدر وحتی نمیدی سکا مؤنتلرندن چوقدر پس انلردن عزلت ایدوب وخیرلریله اتنفا وشرلرندن اجتناب ایدرسن وناس ایله معامله نار ایدوب وتوجه وطاعتله حضور حقی بولورسن خلقی بیلرسن همیشه آنك عبادتیله متنعم وکتابیله مستأنس ودرکاهینه ملازم اولورسن پس من کان لله کان الله له فهوا سنجه اوله نجه سنك معینك اولدیغنی بلورسن وخلقدن ایراغ اولدیغن قدر حقه یقین اولورسن وسعادت دارین ایله قرة عینی بولورسن وچون بلورسنکه تحقیقا نفس اماره بر مکاره بر شردر واول عقل کلده عاصی واهل آخرته عدو اکبردر پس تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام وعزلة انام ایله انی مطیع ورام ایدرسن وآنك عداوت شرندن خلاص بولوب کمال عبودتیله متصف اولوب حضور مولایه کیدرسن نته کیم ابو طالب مکی رحمة الله علیه دیمشلرکه ابدال اولانلر ابدال اولمدیلر الا که جوع وسهر وصمت وعزلتله اولدیلر وبر کامل دیمشدرکه سرمایه سعادتمز چوقدرکه چوعدر یعنی بزم ایچون حاصل اولان توکل وراحت وتفویض وفراغت وصبر وسلامت ورضا وحلاوت وذوق ومعرفت وشوق ومحبت وعلم وحکمت وحلم وولایت وحضور وقربت وانس وکرامت وجد وحال وجذب وعنایت وکمال وسعادت والهام وهدایت ودولت ووصلت جمله سی جوع ایله بولنور وبو مجملات انشاء الله تعالی فصول آتیه ده تفصیل اولنور وبو ابیات ایله بنه احوال دنیا بلنور نظم

کون وفساد عالمنك شانیدر فنا	بو ششجهتده غیره تعلق ندر عنا
بیچاره دل ایدر چرخه اتکا	سرکشته در او کیم اوله یالینی آسا
یوقدر وفا بو ناسده ایتمه اعتماد	جان وکوکلدن ایله همان حقه اتکا
آلدنمه بو رسوم وبو عاداته زن کبی	کر مرد عشق ایسك بترازاولك سکا
قلبك مقیدلك ایله صید نکسله کیم	عنقا هم اشیانه ده اعلا شکار اکا
فرخنده مرغدر دل وعرفان غداسیدر	جهل استخوانی ویرمه که اکل ایتمز اول هما

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نور خدا اولور چو غدا روحه دمبدم
دل ویرمه بو حباته صقین قیلمه اعتبار
ویر حقه بو امانتی سن زنده اول ابدا
موت ایرادید ر چوسکا آب زندکی
مت بالارادت قوی امل وآرزو لری
دل کامی اوزره موت اولور مثال نوم
کر بو لباس عاریه دن عاری اولسه جان
یاندکسه بو جحیم طبیعتده مزده کیم
بردر ایکی جهان و بر آیینه در همان
بو سمتی فرقت اولمش او سمت جهان وصل
بو یوزده محنت و الم او یوزده ذوق جان
آیینه جی مکدر ایدر بر یوزک آنک
واربنی حق بر آنده ایچون ویرمز آدمه
لیل و نهار جمع اوله بر زمانده کیم
حق جهان فانیه دل ویرمه فانی اول
بو بان و آب بو کلده اولماز اکا عدا
کیم سنده عاریتدر آنی هم الور خدا
آب بقا ایله طولیدر کاسهٔ فنا
مت قبل ان تموت بیورمش اوردهمان
کی تحیی بالطبیعیه فلاطون ایدر ادا
تاریخ مولد کدر او معناده مرحبا
خلقی مناسبنجه بولور حله و قبا
قلبک بهشت نقدی اولوب جان بولور نوا
ظهری بو عالم اولدی یوزی عالم لقا
بو سمتی ظلمت اولمش او وجهی قمو ضیا
بو یوز تمو کدورت او یوزی قمو صفا
کیم اول کدر در آیینه یه مایهٔ جلا
کر وهم اولنسه بخل اکا اول فکر در خطا
جمع ظلام و نور دکل ممکن و روا
تا عالم بقاده بوله جان و دل بقا

نوع ثامن

دنیادن و اهلندن اعراض و ابا ایتمه لی و نفسی قویوب کوکلک ایچری مولایه رجوع ایدوب کندینی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلر که کیمکه دنیادن زهد و اعراض ایدوب معرفت و تجلی عطا و احسان ایدر و حضور و انسیله آنی خرم و شادان ایدر و آندن راضی اولوب مکانن روضهٔ رضوان ایدر و کیمکه مولاسنی اونودوب ذکر و فکرنده اعراض ایدوب دنیایه و اهل دنیایه تمایله و محبت ایلیه و نفسه تابع اولوب هواسنجه کیده حق تعالی آندن اعراض ایدوب عنایتنی سلب ایده و نفسنا صیرلیوب قهر و غضب ایدر و دنیاده انجق نصیبی تعب ایدر و عقباده آنی جهنم نارینه حطب ایده نته کیم تواریخ تفاسیر ایله حکایت اولنمشدر که حضرت موسی علیه السلامک زماننده بلده مزاده مصر و رفعت لزوملک جانب جنوبنده بیوک ایرلی شغوه نامیله مشهور عالم اولان جبل اعظمک ذروهٔ اعلاسنده ان زو قیلان اکابر اولیادن اولان بلعم ابن باعورا اسمیله شهرت بولان مقامات و اولیادن اولیه مرتبه یه نائل اولمشدی کم نظر ایلدکده رؤیت عرشه قوت بولمشدی و آنک ذلهسی انجق بو اولمشدر که دنیایه و اهل دنیایه میل ایدوب حضرت موسی علیه السلامه عصیان ایله مخالف اولمشدر پس حق تعالی اکا قهر ایدوب معرفتنی آندن سلب ایتمشدر و حضورندن طرد ایدوب مثال کلب ایتمشدر نته کیم حق تعالی فمثله کمثل الکلب دیوب ابد الاباد ابدی بحر ضلالته اویله دوشرمشدر که ابتدا امرنده مجلس وعظنده اون ایکی بیک دوات و قلم ایله متعلم آنک الهامات ربانیه سیله علوم لدنیه سندن استماع ایلدکلرن یازرلر ایکن آخر امرنده غرق بحر هلاک اولوب عالمک یوقدر دیو کتب تصنیف ایدنلرک ابتداسی اولمشدر نعوذ بالله من غضب الله پس ای بنی دنیانک نه مرتبه خبیث و شوم اولدیغن وارقیاس ایله که اکملیل و رغبتاینک علما و صلحایی نه بلالره دوشرر و متنبه اول که امر خطیر و عمل یرده یا و تقصیردر و ناقد ایسه خبیر و بصیردر و انجق ربکا عبادت قیلکه اول سکا هادی و نصیردر و دنیایی و اهلنی ترک ایلکه آفات کثیره در اکر خلق

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

احوالكا واقف اولسه كركه سن آنلر ایچون عاملسن ورضالرینه مائلسن وخالقك تعالی فلس تحقیقا انلر سكا بغض وعداوت وطعن واهانت ایدرلر انلردن بنه نائلسن پس اویله بر كریم الله ایچون خلوص ایله عامل ورضاسنه مائل اولكه عملك مقبول وسعیك مشكور اوله وسندن راضی اولوب سكا محبت قیله وسنی جملهدن مستغنی ایدوب سكا عون وعنایتیله كفایت ایده وسنی هر حالده حفظیله صیانت ایده اكر ارادت وسعیكی رب العبادیچون مجرد ایتمیوب عملكله رضای عبادی مراد ایدرسن اول مقلب القلوب قلوبی سندن اعراض وعبادت نفرت ایتدررر پس بو وجهله سكا سخط الله وسخط ناس حاصل اولور وقلبك حرمان وخسران ایله تمام اولور كل بو وفاسز ناسی اونودوب اول تكا عبادت قیل كه سنی بونغ ایكن وار ایتمشدر بعده حسن تربیه لر ایله جملهدن ترجیح واختیار ایتمشدر بعده حسابسز نعم ظاهره سیله والطاف باطنه سیله سنی برخوادار ایتمشدر زیرا كه دنیایی وخلقی ترك ایدوب هوای نفسندن كیجن قلبندن ایچره مولاسنه كتمشدر واخلاص ایله مراقبه ایدن نسیان حظوظ ایله حضور حقه یتمشدر وماسوا قیدندن آزاد اولوب هر ایشی آنكله بتمشدر

مصراع: الله بس دره … باقی هوس دره بیت

لكل شيء اذا فارقته عوض … وليس الله ان فارقت من عوض
نظم
سكا آدل فلكلر كرچه ظاهر سایبان اولمش … ولی سن سنك سیر ایتیكیم مقامك عرش جا اولمش
اوقاف قرب قو یدك بو قفسده حبس اولوقالدك … روا ایسه كه عنقانك یری بو خاكدان اولمش
بلا اچ شوقیله پرواز ایله جان افلاكه اوجندن … چو عنقا سن سنكچون اوج افلاك آشیان اولمش
نهادكده ایكی قوت وار ادراكی وتحریكی … بری اعضاده قدرتدر بری علم جنان اولمش
جناح اچ بو ایكی قوتله پرواز ایله سن سنده … قدیمی آشیانك ایدرسن خوش جهان اولمش
قفسده كرچه خسته بستهكه دردغم جان ایده … خلاص اولدقده سیر ایتیكم همای بی نشان اولمش
شه قاصر عقلدر اول كیم صانور عالم بودر انجق … فلكلر بو فلكلر در جهان یا بو مكان اولمش
اووادیلرده كیم عشق اهلی راه عشقه كتمشدر … او یولده بو فلكلر چون غبار كاربان اولمش
جهان عشقه داخل اولسك آندن بو ایكی عالم … كوریبور صانكه بر صحراده بر سنك نشان اولمش
خطوط شش جهت اندن كوریبور نقطهٔ موهوم … كرات نه فلك مركز كبی ایدر میان اولمش
اوعالمده بوسنك وخاكی لعل وزر بولورسن هم … اوعالمده تموخاری كورورسن كلستان اولمش
نه وادیده مخرامان اولسك آنده شاد وخرم سن … نه چرده قالسك آنده دل كورورسنی كامران اولمش
بوغ آنده درد وغم خوف وخطر موت ومرض اصلا … دمادم هر دل دجان اول جهانده شادمان اولمش
كهی قدوسیان ایلر سكا كوكلكجه عز تلر … بولورسن كاه سكا روحانیانی میهمان اولمش
ایدرسن میر نائلق عشرت ارواح عشاقه … هم ارواح مجرد روحكا خوش میزبان اولمش
بودنیاده بو مهمان اولخشه مقلر فكره كلدكجه … جها التلر چكر سن كیم تصورن چوق یمان اولمش
اومهمانخانهٔ خاص الهیده نشر بولسك … كورورسن غیرتك آنی تمودن پاسبان اولمش
سنی سن آنده بولماز سن اولور عشق ایله محرم … اوكیم فانیدر اول نه وسیله باقی جاودان اولمش
كوكلدن اول جهانه یول وكلدرور و دراز اصلا … آنی اول بولدی كیم عالمده هر سودی زیان اولمش
ایكی عالم یولی بر خطوه در عشق اهلنه انجق … وجودنده كیجن اول عالمه چون روان اولمش
برابق جسمه بصر اول بر قدمده جان ظهور ایلر … آنكله دلده ساكن اولكه جسم اهلی دوان اولمش

كز اولسه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کر اولسه عشق روحانیده لذات جسمانی … که عاشق وجد وحال استرتنی بارکران اولمش
عجبمی ولتدر اولکیم راحتی بی رنج وزحمتدر … عجب نعمتدر اولکیم ذوقی بی کام ودهان اولمش
وجود استخوان آنجق بو مخ مغز ایچوندر اول … قنی بی مغزدر کیم آرزوسی استخوان اولمش
اکرچه بسته کون ومکاندر بو تن خاکی … ولکن روح پاک اصلنی دیلرکیم لامکان اولمش
همای جانکه پرواز هوای لازمان استر … ولی نیسوت جناحی بسته دام زمان اولمش
طلسم صورتك کسری نکل ممکن بو قوتله … آنی فتح ایلر اولکیم عشق بولمش قهرمان اولمش
صدای طبل فتح قلعه دل عشق نامیدر … اودر سلطان هر لشکرکه چوق شیرزیان اولمش
جلای زنك دلدر هرکه ورندن صفا کسب ایت … که خاسترله هر آیینه صافی بی طومان اولمش
زر ناقص عیاری بوتروه زرکر گذار ایلر … سزای سکه سلطان اولان ذر امتحان اولمش
اکر بوغ اولسه وارلق غل وغشی نقد قلبکدن … کوررسن سکه عرفان ایله روحك روان اولمش
چقار شهر بدندن شهریار شهوت وخشمی … که سلطان جهان انلرله عبد ناتوان اولمش
پس آندن نخوت وکبری کوکل ملکندن اخراج ایت … که مسجود ملك چشمکده نخوتدن نهان اولمش
تواضع ایله مخلوق خدای سندن اعلا بل … که ذل وافتقار اوج علایه نردبان اولمش
نماز اولمش انکچون مؤمنك معراجی هر ساعت … که رأسی عرضه وضع ایتمك عروج آسمان اولمش
نماز زروه عارف که حفظ حقدر اولصلا … صلادر حرز جان اولمش صیای حفظ تن اولمش
رضای حق ایچوندر دائما افعال واقوالی … عباد اللهه اکرامی قبولی امتنان اولمش
کتاب وسنتی حفظ ایت عمل تحریر زرعی قیل … که محصول جهان جان مزرع بو جهان اولمش
چو بولدك نور قرآنی نه حاجت علم یونانی … که اول عشقی عیان ایتمش بو اشیای بیان اولمش
اولم عشق ایله یکدر زخم اولقدر بو عقلله … که عشقك شانی عرفاندر بو عقل آندن زبان اولمش
اکر عرفان وبرهانك دیلرسن فرقك آندن بل … که عادت دوستنی بولمش او عقل نامه خوان اولمش
کوزن بند ایلدی تا هر قیل دیبنده بر قیل آچلسون … لسانك باغله باق کیم هر سرمو بر لسان اولمش
بهشتك وار ایکن دوزخده سن کر یانوب بلمزسن … که قعر خانه جسمکده مدفون ورکان اولمش
بهشت عدل ایکن دل ایقیلدك آنی دوزخ سوزان … مراد وآرزو لذت ابتنی آه وفغان اولمش
تعلق کسمه تا خواهشدن اولا اوجه تندن … کوزك بوم کند یکا باق کیم جنانك جوت جنان اولمش
امید ذوق ایله تلخ ایتمه کامل قوی بو لذاتی … کوکل بر مندن ذوق ایت کیم صفاسی رایکان اولمش
کلیچون وحشت جهانده بولور جمعیت خاطر … کوردکیم عشق وجانده هم برسینه مهربان اولمش
بو خوش بینلك جهانك قوی کوکلدن بی خفا اول ذوق ایت … که بی خودلق صفاسی آرزوی انس وجان اولمش
سنی آلدتمسون الوان صورت قلبکا بق کیم … بو ظلمت زنکی جان آیینه سنده مستهان اولمش
قو صورت زینتی قلبك کوزل خویله تزیین ایت … که صورت زینتی معناده مار جانستان اولمش
کوزل صورتلر اشکالیه کیم سن بویله حیرانسنی … عجب بیلورسن اولدم کیم کوررسن جان عیان اولمش
نه حسن ولطفی وار بو آب وکل جسمك عالمده … که شوقندن بو نفس هر نفس آتش فشان اولمش
اول ایله کیم عبادتده مرادی حور وغلمان … او نور شمسدن محجوب ومست فرقتدن اولمش
کورزم تاکی بو خارستان صورتده کل استرسن … کوکلدر کلشن معنی که اولبر کلوخن اولمش
جهان عشقه کل ولدیده سیله آنی سیر ایت کیم … جمال عشقدن جانده کوکل بر حسن وآن اولمش
او حسن معنوینک پرتو السندر بو صورتلر … او بو توز نیت در آب ورویی رنك وشان اولمش

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تو خوف و کدورت شرك و غفلتدن ایدنشان ایان بول وحدتی کثرتدن خوشن امن امان اولمش
بصیرت دیده سنا آچ عالمی معنی سنی سیر ایت که اول کل وصفی هر خارك دلنده داستان اولمش
هبا اشیا پرتو انوار حسن لایزالیدر اگر خار و گل اولمشدر اگر رشت حسان اولمش
صفای گوهر و لعل و گل و سل رنگنی سیر ایت که آب دستا سناو طبیعت خوش تدوان اولمش
رخ نفس نباتی سیر ایت ازهار فواکهدن جمال نفس حیوانیله هر حیوانجهان اولمش
جمال نفس نطقی جلوه سن سیر ایله انساندن که ناز و شیوه و غنج و دلال هر جوان اولمش
تماشای جمال نفس کلی قیل فلکلردن که تدویرلر افلاککی و نور اختران اولمش
جمال عقل کلی کندی جانکدن تماشا قیل که اول تشویر و شوق و وجد و حال عاشقان اولمش
جمال لایزالی جان گوزیله دلده سیر ایله که عقل کل اکا حیران او نور مستعان اولمش
چون ابراهیم سن دوشن نار عشقه نور محض اولکیم گورورسن هر سر مویك چو شاخ ارغوان اولمش
طوغارسن مادر ایامدن وحدت ظهور ایلر ازلدرهم ابد پرشیوه طفل تو امان اولمش
بو الفاظا تشمعنی دخانیه رور و تنده که پیر عشقدن کلمك بیان نکته دان اولمش
فهم زنده دلدر باعثا انشاد اشعارم سوزم یوقسه مرده دل ایله که نطق آندن نهان اولمش
فقیر الله که اسمعیل تلویکه غوث علویدر او روحیا که ابراهیم حقی ترجمان اولمش

فصل ثالث

محل فیوض عرفان درون دل و جان انسان اولدیغی و ماسوای نوردن حظوظ نفسی قویان حضوری و انسی قلبنده بولدیغی و قلب انسانك تعریف و ماهیتی و احوال و خاصیتی و عقلك حد و حقیقتی و قلبه نسبتی یدی نوع ایله بیان و عیان ایدر نوع اول موضع فیوض عرفان درون قلب انسان اولدیغی ایات بینات قرآنیه ایله بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حق تعالی کندی رحمتیله عبادینی کندیدن ایراغه ایتمشدر و کمال رأفتیله دولت معرفت و محبتنی و سعادت حضور و قربتنی آندن دریغ ایتمشدر انکچون محل عرفانی درون دل و جان انسان قیلدیغی و کندی ذات پاکیله قلبه قرب و رقیب اولدیغی و ارواح انبیا هدایتیله نته لکسز بولدیغی جمله یه بشارتله طیور مشدر نته کیم کتاب کریمنده لطف و عنایتیله طیور مشدر واذ قال ربك للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة هو الذی جعلکم خلائف فی الارض واذا سألك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان فلیستجیبوا لی ولیؤمنوا بی لعلهم یرشدون واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه وانه الیه تحشرون انه علیم بذات الصدور ان ربی قریب مجیب واذ قال ربك للملائکة انی خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون فاذا سویته ونفخت فیه من روحی فقعوا له ساجدین ولقد کرمنا بنی ادم وحملناهم فی البر والبحر ورزقناهم من الطیبات وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلا ویسئلونك عن الروح قل الروح من امر ربی وما اوتیتم من العلم الا قلیلا والله خلقکم من تراب ثم من نطفة ثم جعلکم ازواجا وما تحمل من انثی ولا تضع الا بعلمه والله اخرجکم من بطون امهاتکم لا تعلمون شیئا وجعل لکم السمع والابصار لعلکم تشکرون الم تروا ان الله سخر لکم ما فی السموات وما فی الارض واسبغ علیکم نعمه ظاهرة وباطنة فانهم عدو لی الا رب العالمین الذی خلقنی فهو یهدین والذی هو یطعمنی ویسقین واذا مرضت فهو یشفین والذی

یطعمنی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

يميتني ثم يحيين • الذى خلق كل شئ خلقه وبدا خلق الانسان من طين ثم جعل نسله من
سلالة من ماء مهين • ثم سويه ونفخ فيه من روحه وجعل لكم السمع والابصار والافئدة •
قليلا ما تشكرون • والله خلقكم وما تعملون • وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى ولقد
خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن اقرب اليه من حبل الوريد افرايتم ما تمنون
وانتم تخلقونه ام نحن الخالقون • ما كذب الفؤاد ما راى وهو معكم اينما كنتم والله بما
تعملون بصير • قل هو الذى انشأكم وجعل لكم السمع والابصار والافئدة قليلا ما تشكرون

نظم استه سنك اوستكى سن هان • ماسوالى قوى اني بول تنها
استه سندن آنى كه اول معنى • ايلمش جمله عالمى رعنا
استه سندن آنى كه ربكدر • هم اودر نور جمله ارض وسما
استه سندن آنى كه چرخ فلك • آندن اولمش بو رقص ايله شيدا
استه سندن آنى كه جمله نبات • آندن آلمش هزار نشو و نما
استه سندن آنى كه جسمه جيدر • روح وادراك وحس اولوردانا
استه سندن حقى آنى كه باقيدر • هالك وفانيدر تمو اشيا

نوع ثانى

محل عرفان قلب انسان اولديغى وقلبنك ايجرى توجه ايدب حضور وانسى بولديغى احاديث
قدسيه ايله بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه حق تعالى عبادينه عنايت
ازليه سيله احاديث قدسيه سندن بيورمشلردركه • لا يسعنى ارضى ولا سمائى ووسعنى
قلب عبدى المؤمن الهين اللين الورع • يا ابن ادم سافر فى نفسك تجدنى اول قدم • • •
يا ابن ادم من حرم عن سفر الباطن ابتلى بالسفر الظاهرى ولا يزداد منى الا بعدا يا ابن آدم
ان فى جسدك مضغة وفى المضغة قلبا • وفى القلب روحا • وفى الروح سرا وفى السر نورا
وفى النور انا • يا ابن آدم انا مكون الاكوان • وليس لى مكان • سوى سر الانسان • يا ابن آدم
من اعرض عن الدنيا فقد اقبل على الاخرة ومن اعرض عن الاخرة فقد اقبل على ومن اقبل على
فقد دخل من الجسم الى الروح ومن الروح الى السر فوصل الى يا ابن آدم من اراد ان يدخل
حضور حضرتى فلا يلتفت بالملك والملكوت والجبروت • فمن رضى بواحد منها فهو من
للطرودين عن حضور حضرتى لان المعراج هو العروج عما سوائى والانس بلقائى
فان لى عبادا لم اخلقهم للجنة ولا للنار • ولا للثواب • ولا للعقاب • بل خلقتهم لمحبتى
وهم اهل البقاء المحرقون بنور اللقاء عبدى انا لك فانت لى وانا معك فانت مع من عبدى
ان اتيتنى بنفسك فالك رضائى • وان اتيتنى بقلبك فلك جمالى • ولقائى • يا داود انا بدك اللازم •
فالزم بدك اللازم • يا ابن ادم انا لا انظر الى صوركم ومحاسنكم بل انظر الى قلوبكم ونياتكم
لولا حب الدنيا يحوم على قلب ابن آدم لنظر الى ملكوت السماء • ولولا الاسباب يحجب قلب
ابن آدم لوجدنى قريبا منه ابدا • يا ابن آدم من تقرب منى شبرا تقربت منه ذراعا ومن
تقرب منى ذراعا تقربت منه باعا ومن اتانى يمشى اتيته هرولة لا يزال عبدى يتقرب
الى بالنوافل حتى احببته فكنت سمعه الذى يسمع به وبصره الذى يبصر به ولسانه
الذى ينطق به ويده التى يبطش بها ورجله التى يمشى بها فبى يسمع • وبى يبصر • وبى ينطق •
وبى يبطش • وبى يمشى • ولئن سئلنى لاعطيته • ما تقرب الى عبدى بمثل اداء ما افترضت •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عليه يا ابن آدم انا تقرب اليك بستر عيوبك و انت تبارزني بالغفلة عني يا ابن آدم
لو ان اخوانك وجدوا رايحة ذنوبك لما جالسوك وانا الستار الحليم يا ابن آدم اذا
صبحت اصبحت بين نعمتين عظيمتين لا تدري ايتهما اعظم عندك اذ نوبك المستوره
عن الناس اما الثناء الحسن عليك منهم ولو علموا ما اعلم منك لما كلمك احد من خلقي وانا
الغفور الرحيم يا ابن آدم ما تكلمت كلمة ولا نظرت نظرة ولا سمعت صوتا ولا شممت رايحة ولا
بطشت شيئا ولا مشيت خطوة ولا تفكرت خطرة ولا تالمت بحزن ولا تلذذت بسرور الا
وانا معك وحاضر عندك ومطلع عليك وناظر الى قلبك وقريب منك ورقيب على كل ذرة من ظاهرك
وباطنك ومحيط بك وحفيظ عليك ومتصرف في جميع امورك فاشكر لي انا عبدي وهلم الي وتوكل علي وفوض الي وارض عني
ارض عنك واحبك واكفيك فتجدني معك اينما كنت ان كنت لي كنت لك بقدر ما تكون لي اكون لك نظم

انا المطلوب فاطلبني تجدني	وان تطلب سواي لم تجدني	انا المقصود لا تقصد سوائي
كثير الخلق فاطلبني تجدني	انا الرب الذي يخشى عذابي	جميع الخلق فاطلبني تجدني
انا المعبود لا تعبد سوائي	انا الجبار فاطلبني تجدني	انا الله الذي لا شيء مثلي
انا الديان فاطلبني تجدني	انا الملك المهيمن جل جودي	عظيم الملك فاطلبني تجدني
انا مالك الملوك وكل ملك	لي الميراث فاطلبني تجدني	انا قبل الدهور وقبل قبل
وبعد البعد فاطلبني تجدني	انا الوهاب يا عبدي سريعا	وفي العهد فاطلبني تجدني
انا المعبد ارحم من اخيه	ومن ابويه فاطلبني تجدني	تجدني في سواد الليل عبدي
قريبا منك فاطلبني تجدني	تجدني في سجودك حين تدعوا	وحين تقوم فاطلبني تجدني
تجدني احبا برا رؤفا	بكل الخلق فاطلبني تجدني	تجدني واحدا صمدا عظيما
كثير البر فاطلبني تجدني	تجدني مستغاثا بي مغيثا	انا القهار فاطلبني تجدني
تجدني واسعا بالخلق عبدي	انا الميسور فاطلبني تجدني	اذا اللهفان ناداني كظيما
اقل لبيك فاطلبني تجدني	اذا المضطر قال الا تراني	نظرت اليه فاطلبني تجدني
اذا عبدي عصاني لم يجدني	سريع الاخذ فاطلبني تجدني	وان هو تاب لي تبت عليه
انا التواب فاطلبني تجدني	العرف ساتر العيب غيري	انا الستار فاطلبني تجدني
اتعرف غافر الذنب غيري	انا الغفار فاطلبني تجدني	اتعرف من يغيث الخلق غيري
من النيران فاطلبني تجدني	اتعرف منقذا غيري سريعا	من الهلكات فاطلبني تجدني
اتعرف من يقل للشيء غيري	بكن فيكون فاطلبني تجدني	العرف من له اسم كاسمي
انا الرحمن فاطلبني تجدني	اهل في الخلق من يعطي جزيلا	سوائي ليس فاطلبني تجدني
اتذكر ليلة ناديت سرا	الم اسمعك فاطلبني تجدني	فلا ينجيك يا عبدي سوائي
من النيران فاطلبني تجدني	ولم يحللك بالفردوس غيري	انا الرزاق فاطلبني تجدني
وارحم من عبادي من عصاني	يجهل منه فاطلبني تجدني	واكرم من يتوب الى خوفا
لي الاكرام فاطلبني تجدني	لي الالاء والنعماء عبدي	لي الخيرات فاطلبني تجدني
لي الدنيا وما فيها جميعا	لي الملكوت فاطلبني تجدني	ومن مثلي واين يكون مثلي
فليس له يكون فاطلبني تجدني	تعززني فلم يشر قط مثلي	وليست تراه فاطلبني تجدني
هلم الي لا تقصد سوائي	انا المنان فاطلبني تجدني	ساغفر للعباد ولا ابالي
غداة الحشر فاطلبني تجدني	واكرم من اريد بلا حساب	انا الوهاب فاطلبني تجدني

انا الفرد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٧٤

انا الفرد المدبر فوق عرشی — بلا کیف فاطلبنی تجدنی

نوع ثالث

محل معرفت یزدان درون دل انساندر اولدیغی احادیث شریفه ایله بلدک ای عزیز معلوم
اولسونکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتنه شفقه و رحمتیله حق تعالینک عبادینه قریب
قریب ورقیب اولدیغن بشارتله طیوردمشلردر نته کیم احادیث شریفه سبیله اشارت بیورمشلردر که
ربمی نور مطلق بولمشم و تحقیقا بن آنی مشاهده قیلمشم وبیورمشلر که کوزلرم نائم اولور و قلبم
هیچ اویومازه رب الانام ایله حضور دائم بولور وبیورمشلردر که حق تعالی ایله بنم اویله بر وقتم
اولورکه آنده نه بر ملک مقرب اعتبار ایده بلورم ونده بر نبی مرسله اعتبار ایده بلورم انجق
آنکله مشغول اولورم وبیورمشلردر که ربمک عندنده بیتوتة ایدرم یعنی کیجه آنک حضورنده
آنکله انسیت ایدرم وکندوسی بکا یدر وایچرر وبیورمشلردر که کیمکه بنی کورمشلر تحقیقا
اولکسه حقی کورمشلر وکیمکه بنمله مصافحه ایتمشلر تحقیقا اولکسه حق ایله مصافحه
ایتمشلر وبو ید الله در که انلرک الدی فوقنده در وبیورمشلر که حق لسان عمر ایله نطق ایدر
وبیورمشلر که قلب مؤمن بیت اللهدر وبیورمشلردر که قلب مؤمن عرش اللهدر وبیورمشلر که مؤمنک
قلبی ارض وسماده اوسعدر وبیورمشلردر که مؤمن مرآت مؤمندر وبیورمشلر که تحقیق الله
تعالی مؤمن قولی قلبنده وعظ و نصیحت ایلر وبیورمشلر که تحقیق الله تعالی مؤمنلرک قلوبنه خیری
الهام ایدر وبیورمشلر که ای بنم امتم سزدن بر یکز یوقدر الا که ربسی آنکله ترجمانسز تکلم ایدر
نته کیم حق تعالی فالهمها فجورها وتقویها کلامیله بو شکلده خبر ویرمشدر وبیورمشلردر که
بر امر ایشلمک مراد ایلدکده قلبکدن استفتا قیل اکر قلبک سکا فتوی ویردیسه یعنی اول امره
خواهش و اقبال اولدیسه اول امری ایشله زیرا که خیر اودر که قلب آنکله مطمئن اولور وشر اودر که
قلب آنکله متردد قالور اکرچه سکا ناس آنکله فتوی ویررلرسه ده آنی ایشلمه وبیورمشلر که
حق تعالی هر مراده رفق وملایمتی سورر وحزین ورحیم اولان قلبه محبتیله نظر ایدر وبیورمشلر که
قلب عباد عرصه لرندن حق تعالینک ایچون اوانیدر وآنک عندنده در آنلرک احبی ارق واشفق اولانیدر
وبیورمشلر که تحقیق الله تعالی سزک صورتکزه ومحاسنکزه نظر ایتمز لکن قلوبکزه ونیتکزه
نظر ایدر وبیورمشلر که والده مشفقه ولدی تربیه سنک هر نیجه ایسه تحقیقا رب العالمین
عبادینه آندن ارحمدر وبیورمشلر که آنک قلبنده کنز غیبا ولمابه حق تعالی بر عبدینه خیر مراد
ایلدکده آنکچون قلبنده بر قپو آچوب عجایب الاء وغرایب کبریاسنی اکا کوسترر وبیورمشلر که
بر مؤمن یوقدر الا که آنک دورت کوزی واردر ایکی کوزی باشنده درکه انلرله ایکی امور ظاهره
یی کورر وایکی کوزی قلبنده در که آنلرله امور غیبیه یی مشاهده ایدر پس حق تعالی بر عبدینه
خیر مراد ایلسه آنک قلبنده اولان بصیرت کوزینی فتح ایدر وبیورمشلر که قلوب عباد اصابع
رحمانک ایکی اصبع بیننده در آنلری هر نیجه مراد ایلرسه اویله دوندرر وبیورمشلر که تحقیقا بنی آدمک
قلوبنه جملهسی اصابع رحمانک ایکی اصبع آره سنده قلب واحد کبیدر هر سمته مراد ایلرسه تقلیب ایدر
وبیورمشلر که قلب سلیم آنی تقلیب ایده نی کورر ودعا ایتمشلر که اللهم یا مقلب
القلوب ثبت قلوبنا علی دینک وطاعتک برحمتک یا ارحم الراحمین

نظم

چو قلبه نازل اولور پرتو جمال حبیب — کورینه جان کوزینه بدر یا کمال حبیب
نه التفات قالور کائنات لذتنه هم — آنک جانه اولور لذت وصال حبیب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نه اعتبار ایده اشكال چون خیاله اوكیم — همیشه دلده بولور ذوق وجد حال حبیب
نه اقتضا ایده آب حیات اوعاشقه كیم — مدام قلبنه طولمش می زلال حبیب
بودام ودانه میل ایتمدی اول بلبل جان — كه اولدی دلده گرفتار زلف وخال حبیب
ایكی جهانی كوزمز خیالنه اصلا — او دل كه آینه اولور دمبدم خیال حبیب
ایكی جهانده بولنمز حبیبه مثل وبدل — اكرچه هر دوجهاندن بزه زلال حبیب
نوالحصورتی نیلر اومست روحانی — كه اولدی جانی محبتله پرنوال حبیب
طلوع ایدنجه كوكل مشرقندن ای حقی — نجومی محو ایدر اول شمس بی زوال حبیب

نوع رابع

محل معرفة الله اولان قلب انسانك كنه وماهیتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون كه اهل الله دیمشلردر كه چونكه قلوب عبا نظرگاه مولادر پس قلبنی ماسوادن پاك ایتمك هر طاعتدن اولادر قلبنك استفتا ایلدندن اشتدن جدادر وفتوای اقبالنه مخالف كیدنك ایشی خطادر قلب انسان بارحماندر كه قول موسى حضورنده طوره چق مكاننده كوكل امیر بیننده واسیر ذوالمنندر كوكل لوح قدرتندر ونقوش عقل ومعرفتدر كوكل صورتده نقطه سویدادر ومعناده منبع روح ونظرگاه خدادر كوكل بر لطیفهٔ ربانیه در ومعنی بر نقطهٔ جسمانیه در كوكل ظاهر عقل معادیدر وروح انسانی آنك جرادیدر كوكل هر شیء عجیبدر وادراكنده عقل غریبدر قلب اصلاح اولسه جسد اصلاح اولور زیراكه امیرك اصلاحیله رعیت فلاح بولور كوكل اصل خلقتدر وآنك شانی محبتدر چونكه معامله قلبه منتقل اولور پس اعضا وجوارح راحت بولور صانمكه تقوی قابل القوال واعمالدر بلكه تقوی قلوب احوال الله در وبر كامل دیمشدر كه ایكی سنه قلبمی حفظ ایتدم اوله بعد محفوظ اولوب راحت بولدم قلب معدن ایماندر وفوائد منبع توحید وعرفاندر قلب مقام حضوردر وفؤاد مدینهٔ نوردر **نظم** مهرك فرحی سینه ده كالنور فی البصر عشقك هواسی روحده كالروح فی الجسد اولمش نفور حضوركده اهل جهل حقا كه شمسدن قچار اول صاحب رمد بلكه بر دریدر كه محتاج دباغتدر ونفس بر دابه دركه محتاج ریاضتدر وكوكل هر جامعدر كه محتاج مراقبتدر كوكل سرمایهٔ قبولدر لكن ظنون ایله مشغولدر كیمك خطرات قلبنده راقب قیومدر اول حركاتنده معصومدر قلوب اهل وحدت اوعیهٔ معرفت ومحبتدر رؤیت ابصاركدر ومشاهده قلوبك ومكاشفه اسراركدر **بیت** خواب غفلتدن باغلمش خلقك بصیرت چشمنی یوقسه اول خرشید عالم دلده طوغمشدر سحاب كوكل حاضر اولسه هواسی معمور ومسرور اولور قطع مغاوز دنیا ركوب ایله وقطع مغاوز معنی قلوب ایله در قلب سلیمك قبله سی خدادر وعادتی قضایه رضادر قلوب اوجلدكه بر قلب منتظر عطادر وبر قلب منتظر رضادر وبر قلب منتظر لقادر گلستان دلده گل وریحان عرفانی استشمام ایدوب كاسات وحدت نوش ونغمات عشقی گوش ایتمك جمیع اشیادن الذ واشهادر **نظم** نظرگاه خدادر دل الهی سن بنكلكندن سیل چون اولدی صاف قلبك بل گرك مستانه لك ایتمك دل اولسه عشق ایله روشن اولور معشوقه خوش مسكن جمالیله اولور گلشن بولور سیمانه لك ایتمك خانه لك ایتمك خائبلدر اوكوكل كه دنیا ایله در وذائبدر اوكوكل كه عقبا ایله در وطیبدر اوكوكل كه مولا ایله در قلب غافل دنیایه متعلقدر وقلب زاهد عقبایه متعلقدر وقلب عارف مولایه متعلقدر كوكل بر رفیق شفیق خطیردر اما خوف وخطرا عسیردر زیراكه

الترقیل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اکر تحلیل آنك مقتضاسی کثیردر قلبك حق ایله اولسی و قالبك خلق ایله قالسی کیبك که قلبنه
حقی استیلا ایدر جمیع خلق آنك نظرنده دوشرکیدر حیات قلب انسان صفات حضرت رحماندر
مثلا رحمت وعدل واحسانه عجایب قلب ادراك حواسندن مبرادر ونغمات روح افزاسی حیات اشیا در
وترنمات خوش نواسی صدای ملاهیدن احلا واعلادر وخمور محبتی هر نعمتدن الذ واهنادر ولذات
جمیعتی هر فرح وصفادن اعزّ واولادر زیرا که اول مجمع هر معنی وجامع اسما ونظرکاه مولادر **نظم**

کوکل بر نغمهٔ پستکله در بلند وجود ✿ بر نفخ صوردر اونی سن یا قیامت موعود
ایشتمشم که نیجه خلقك آلدی جانلرنی ✿ او ذوق لذت اواز نغمهٔ داوددر
سناء دمك اثری عکسیدر آنك نفسی ✿ آنکله میّت اولور حیّ دمکله هر موجود
ایرر جهانه مادام دمکله بوی حیات ✿ بو دمله عطر جهان سن عنبر یا عود
دکل نوالرك ای دل بو حلق وبو تندن ✿ نوالر کلدی نه مهر و ماه چرخ کبود
ترنمکله انکچون جهان اولور پر ذوق ✿ که نفخ ایدر نفحاتن خدای حیّ ودود
جهانی طوتدی چو انفاس طیبك ای دل ✿ بو بحر ذوقده طالوب حقی اولوب ودود

نوع خاص

مکان عرفان اولان قلب انسانك احوال وخاصیتین بلمك ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله
دیمشلردر که کوکل ترقیه به میناله اکا کلوب کیدن خواطر واحوالدر کوکل مثال هدف منصوبدر هر جهتدن
اکا کلان سهام ایله منقوبدر کوکل بر مرآت منصوبه به مشابهدر واشکال وصور اکا مواجهدر
کوکل بر لجهٔ طبیعهٔ طاهره دیر وجمیع انهار حواس باطنه وظاهره در کوکل ینبوع هر حکمتدر
واستاد هر صنعتدر انتباه قلب اصل انتباهدر وانتباه عین آنسز نباهدر کوکل بدنك بکی ملولی
اولوب بوریلور انجق ظرایف حکمتله نشاط وقوت بولوب آچلور قلبك نشاط وملالی اولور
وادباری اقبالی اولور پس نشاط واقبالیله مباشرت امور خوشدر وملال وادبار ایله بولنان
ایشلر منفعت ولذتدن بوشدر ضمایر قلوب اسرار غیوب اطلاعنه قریبدر صفا بطن شراب
وطعامدندر وصفا لسان لازمسز کلامدندر وصفا قلب افکار واوهامدندر وصفو قلب
اینسه عادات کرامدندر اول کوکل که ماسوادن خالیدر ذوق حضور مولا آنك حالیدر فقدان بصر
فقدان بصیرتدن اسهلدر زیرا که بصر رؤیت فرعه وبصیرت شهود اصله تحلدر اول کوکل که
حقی بولیدر خلقك جمله سندن اول مستغنی اولور نته کیم جسمك حواس ظاهره سی واردر که
آنلرله عالم شهادتی ادراك ایدر کذلك قلبك دخی حواس باطنه سی واردر که آنلرله عالم غیبی
ادراك ایدر زیرا که قلبك کوزی واردر که آنکله امور غیبیه یی مشاهده ایدر وسمعی واردر که
آنکله کلمات اهل غیبی استماع ایدر وقوت شامه سی واردر که آنکله روایح غیبیه یی استشمام
ایدر وقوت ذائقه سی واردر که آنکله حلاوت ایمانی وطعم عرفانی ولذت محبت حقانی
ذوق ایدر ونته کیم حس لمس بدنك جمیع اعضاسنده در کذلك جوهر عقل مرتبهٔ قلبك
لمسی مثابه سنده در که قلبك آنك واسطه سیله معقولاتك جمله سندن مستفید اولور
وبو حواس باطنهٔ قلبیه نك عالم ارواحه فتح اولماسی حواس ظاهرهٔ بدنیه نك عالم اجسامدن
سد اولماسنه موقوفدر وقتا که حواس ظاهرهٔ بدنیه نوم ایله یاغفلتله کندی مدرکاتندن مسدود
اولوب معطل قالور اول حالده حواس باطنهٔ قلبیه نك یوللری آچلور پس بو تقدیرجه تبدیل
معنوی حصول بولوب اول کسنه نك قلبندن ینابیع حکمت لسانی اوزره جاری اولور اکرچه کوکل

سن چشمهٔ عالم ملکوت اولمشدر لکن طریقی ینبوع آنك درونندن مسدود اولدیغندن انهار حواسن ظاهرهٔ انواع کدورات وافره ایله طشره دن کلوب اکا طولمشدر وآنده مجتمع ومتعفن اولوب قالمشدر پس اکر خلوتله طرف انهار ظاهرهٔ سد قیلوب نفی خواطرله دلدن اول ماء مجتمع اخراج اولنسه من اخلص لله اربعین صباحا تفجرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه فحواسنجه طریق ینبوع آنده آچلوب بر آحد نیدن قلبه ینابیع حکمت طولوب اول کوکل منبع انوار و مخزن اسرار اولور واول کوکل صاحبی انشاءالله بو بیتی اوقور **بیت** انکه آنده زجهانی کنجد در دل تنك من وطن دارد چونکه کوکل بیت خدادر کوکلنه کلمیجك جدادر برو در خود ببین دیدار دلدار که جانست جا رحق دل دار دلدار جونکه کوکل درکاه مولادر اکا توجه الزم واولیدر **نظم** سرای لی مع الله کوکلدر تجلی خانهٔ والله کوکلدر نه استرسن یوری وار آنده استه خدانك اولودر کاهی کوکلدر **بیت** کعبه مرادن نه از آب وکلست طالب دل شو که بیت الله دلست **بیت** ای کوکل هرنه دیلرسن سنسن اول سن سکا کل سنده استه سنده بول **بیت** هرچه بجواهی روخواهی در تو هرنه دیلرسن وار ایسته سنده **بیت** خضروش آب حیاتی ظلمت تنده اره وار سنی وار ایلین مولایی سن سنده آره قلب غافل سجن مظلمدر اوحش واضیقدر وقلب عارف عرش وکرسیدن اوسع اولدیغی محققدر زیراکه عرش وکرسی ومافیهما عالم جسمانیدر وقلب سلیم ایسه روح انسانیدر که اول امر ربانیدر پس دل وجان محل عرفاندر وعرش رحماندر وقلبنی ماسوادن پاك ایدن عارف وکامل انساندر وسلطان جهاندر **نظم**

جنت اعلادر خم ایوان دل	اند لطفیله تجلی ایلر اول سلطان دل
کندی نورندن منور در بهشت بادجان	حسن وجهندن نیدر نکارستان دل
جونکه دل تختنده سلطان حقیقت حکم ایدر	جمله جاندر حب وطاعتله طوتر فرمان دل
جسمدر بر پرده بر نقش جان درکاهنه	جان ندر بر پرده وار درکه جانان دل
اولی بل آخری بل ظاهر بل باطنی	آنه ت آنلوسن نه دن یابلدی جار ارکان دل
دلده عشق ایلر جو هردم بشقه رنکیله ظهور	لاجرم هردم بشقه دنك اولور الوان دل
جمله عالمده محیط دلده بر موج روان	موجدن کیج اول غریق بحر بی پایان دل
چون بساط دلده بسط اولمش سماط عشق حق	اهل دل عالمده اولمش دمبدم مهمان دل
وار ایکن عالمده حقی بوله بر عالی مقام	قبلهٔ جان اولمیدی حسن وهم احسان دل

نوع سادس

جوهر قلب انسان اولان عقل معادك حد وحقیقتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه حق تعالی عبادینی تزیین ایلدیکی زینتلرك احسن عقلدر وداود علیه السلام بیورمشدرکه عقل اودرکه انسان هرنسنه نسیان ایندروب معرفت حققه نائل ایلیه وهو اولدرکه انسان کندی نفسنی اونوتدروب فانیلره مائل ایلیه واهل الله دیمشلردرکه حد عقل ثانیدن انفصالدر وباقیه اتصالدر حد عقل قضا رضا در ومعرفت نفس ایله معرفت خدادر عقل نیدر ونفس شیندر عقل شفادر عقل بر صدیق صادقدر وهرشیدن عبرت الور فایقدر عقلك شانی تسلیم واطاعتدر عاقل اولان اهل سعادتدر کیمك عقلی کامل اولور آنك کلامی نقصان بولور عاقل اودرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جاهلك مرغوبنه تنزل ایتمز وشریعته مخالف وعادته مغایر کتمز حق تعالی بر عبدینه
محبت ایلسه اکا قلب سلیم وخلق کریم وعقل قدیم احسان ایدر عقلك غایتی جهلنی اعترافدر
عاقلك لسانی قلبنه مصنافدر نیجه ذلیلی عقلی جلیل ایدر ونیجه قبیحی خلق جمیل ایدر عقلك
نصفی تغافلدر ونصفی تحملدر تجاهل کبی عقل اولماز وتغافل کبی حلم اولماز بی ادبك عقلی
یوقدر وبی خردك دینی یوقدر عقل قابل خطاب یزداندر وسرمایهٔ دولت دوجهاندر عقل
بر نور فطریدر که اقتباس انوار حکمتله ضیاسی مزید اولور عقل اودر که نفسی شهوتلردن قطع
قلبی شبهه‌لی نسنه‌لردن نزع وروح خلقه نظردن منع ایده وجمله‌یی حضور دائمده جمع ایده
عقل اودر که عواقب امور سکا اراءت ودفتر کائناتی قراءت ایده عقل بر نور کاملدر که قلبك
کلیسنه شاملدر وادراك محسوسات ومعقولات آنکله حاصلدر عقل روح انسانیدر
وراکب روح حیوانیدر وروح حیوانیکه شهوانیه‌در اول راکب ابدان انسانیه‌در عقول
وقلوب ملکوتیه وسماویه‌در ونفوس وابدان ملکیه وارضیه‌در پس انلر نورانیه وعلویه‌در
وبونلر ظلمانیه وسفلیه‌در عقل اطراف اکوان جولانیله دائردر لکن حضور مکوننده عاجز و
متحیردر وعقل عبد حضرت خلاقدر وسید حسن اخلاقدر عقلك نام وشانی بغایت چوقدر
اولکی نامی بودر که دنیا ایله برشغلی یوقدر عقلك ظاهری صمت لسانیدر وباطنی کتمان راز نهاندر
عقل اودر که اشیایی حق ایله بولور وهرشیده حقه راجع اولور عقل بر التدر که معرفت
عبودیت ایچون ذلة حاصلدر صاغه کیم معرفت ربوبیت ایچون قلبه واصلدر عقل بر
نیر ناصحدر وهوا بر وکیل فاضحدر عقل بوکدن برنور وبصارتدر والکا مخالفت خسارت
وحقارتدر کیمکه صمت مائلدر وصدق ایله قائلدر وحق ایله عاملدر وخیری خلقه واصلدر
اولکسه عاقلدر که عاقل اودر که حقی ماسوادن ترجیح واختیار ایدر وهوای نفسی
قیوب حضوره انسه کیدر عاقل صدیق خدادر وصدیقنه مخالفت جدادر علامت عقل
حسن اخلاقدر وتوحید حضرت خلاقدر عقل لب لبابدر ومحبوب رب الاربابدر عقل معادنك
شاهی وداد ورشاددر ولطف وداد وسداددر هر نه کیم موجود عالم نیك وبددر بالجمله خوش
چیز خرمن خرددر چونکه عقل بارگاه ازلدن کلمشدر امور علم وعمل انکله نظام بولمشدر
کچمش وکلجك امور واحوالی عقلدر کوسترن آیینه مثالی حق بولنده دلیل عقل بسدر هر مکانده
خلیل عقل بسدر مشرق شمس عقل نوراز لدر ومغربی هم حق عز وجلدر عقل بر قندیلی
پادشاهیدر زیراکه عالمده ظل الله در عقل جوهر سایهٔ نور خدادر سایه صاحبندن قنده
جدادر آنجق اول صاحبنه تابعدر اختیار جزوییسی مانعدر عقل باطن روح انسانیدر
واولبر جوهر لطیف ربانیدر عقلده کوکلده بر نور بارقدر وانده حق ایله باطلی فارقدر
عقل حسی وقیاسینك اعلادر زیراکه اول سر مکتوم مولادر عقل وزیر یزداندر ومدبر امور دو
جهاندر عاقلك بر غمی اولماز زیراکه قضاده بر قصور بولماز عقل نهاد عالمده رحمت حقدر
عقل درون آدمده حجت حقدر عقلدر عالم اولان جمله اسمائی عقلدر عارف اولان بر مسمایی
عقلدر کتخدای شهر بدن عقلدر خیر وشری فهم ایدن عقل سلطاندر وغیری حشمدر
زیراکه عقل جمله‌دن اعلمدر عقل حیات قلب انساندر غیر بابنده ترجماندر نفس ناطقه ایله
بو عقل شریف پدر ومادر جهان لطیفدر کیمکه بو ایکی جفت شریفدن تك وطاق اولور اول بولکی
اصلنه عاصی وعاق اولور نته کیم آفتاب آبی خاکدن بالایه جاذبدر کذلك عقل انسانی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انانیتدن مولایه جان بلدر هوا کفر و عقل دیندر هوا اعمی و عقل عاقبت بیندر عقلك بدو لسانی کوتهدر مراد و آرزو سرمایهٔ ابلهدر طبایع اربعه مریددر عقل پیردر و حواس عشره سپاه و عقل امیردر بونلردن اکا مخالفت ایدن خور و حقیردر و قتاکه بدن خواب ایله راحت ایدر عقل بیدار اول زمان کندی عالمنده سیاحت ایدر عقل بردیدهٔ دوربیندر و آنك نوری اصول دیندر کیمکه غضب و شهوتله مغلوب و مقهوردر و آنك عقلی چشمی بی نوردر عقل عزیز دو جهاندر واول اهل بر و احساندر کیمك که وجهی جمیل و عقلی قلیلدر آنك حمقی سوء خلقته دلیلدر اول کوزلکه بی عقل و آییندر آنك روبی کندولی رنکیندر عقلسز کوزلك کوکلی بر کینه دراول کاشانه سیر دن لوزینه در عقل اویله صورتلره باقمز عقل کندی صاحبنی انشلره باقمز پس عقلله بو صورت قالبدن سرای قلبه دخول ایدن جهان فانیدن کیچوب جهان جانی بلور و کوکلده عقلی سیران ایدوب و حسننه حیران اولور و دولت معرفته ایروب باده محبت کوروب مست مدام اولور و حضور یاریچه مرادآلور

نظم

عقل کیم کاری خلقه حیله سیدر
صانغه عقل اول کوکل عقیله سیدر

عقل کیم بر نفاق و تلبیسدر
دیمه عقل اسراف ابلیسیدر

ذهن قلاب و کاهن و ساحر
رای دزد و مشعبد و شاعر

جمله بو فطنت و زکا و حیل
هب عطای عطارد اولدی زحل

عقل دین اختیار ایدندر پیر
اسدالله اودر بو جمله یه میر

عقل هیچ مال و جاهه میل ایتمز
عیب و عارك طریقنه کتمز

عقل اشعار دینده عار ایلر
کذب و صنعتدن اول فرار ایلر

کیمسه یی عقل مدح و ذم قیلمز
عقل بر کسه یه ستم قیلمز

خلق بددن چو عقل عار ایدر
فعل بد پس آنك نه کار ایدر

عقل دین و معاده میل ایلر
بو امور معاشی اول نیلر

عقل بر خواجهٔ محققدر
حقی عرفانده هم مدققدر

نوع سابع

منشاء عقل انساندر و مبدا روح رواندر عقل کالك عظمت شانك انکا فانا جمله یه اولان لطف و احسانك و حق تعالی نك اکا اولان محبت و اکرامك و آنك اجزای عالمه اولان فیوضات محاسن بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم بیورمشدر که حق تعالی جمله عالمدن مقدم ابتدا عقلی خلق ایتدکده اکا جلوس ایله امر ایتمشدر عقل همان اندم جالس اولمشدر بعده اکا قیام ایله فرمان ایتمشدر عقل فی الحال قیام ایتمشدر بعده اکا اقبال ایله اشارت ایتمشدر عقل اول دمده اقبال ایتمشدر بعده اکا ادبار ایله تکلیف ایتمشدر عقل اول دمده ادبار ایتمشدر بعده اکا تکلم ایله اشارت ایتمشدر عقل اول ساعتده تکلم ایتمشدر بعده اکا استماع ایله امر ایتمشدر عقل اطاعتله استماع ایتمشدر بعده اکا نظر ایله فرمان ایتمشدر عقل اکا نظر ایتمشدر بعده اکا ادراك ایله اشارت ایتمشدر عقل اول دمده سرعتله جمله یی ادراك ایتمشدر بعده اکا انصراف ایله امر ایتمشدر عقل اول ساعتده منصرف اولمشدر بعده حق تعالی عقله خطاب ایتمشدر که عزت و جلالم و عظمتم و کبریا و سلطنتم و مخلوقاتمه اولان قدرتم حقیچون بکا سندن مکرم و محبوب و محترم بر کسه خلق ایتمشم هر کز خلق اتمیم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انجق سنکله معروف اولورم وسنکله معبود اولورم وسنکله عبادک تزیینی ایده رم وسنکله
انلری تحسین ایدرم وسنکله دوستلرمی احیا ایدرم وسنکله منع واعطا ایدرم وسنکله محبت
وعنایت ایدرم وسنکله تربیت وهدایت ایدرم وسکا خطاب وعتاب ایدرم وسنکیچون عالمی
خلق ایتدرم بیورمشدرکه پس بو عقل کل جمله دن اقدم وافضلدر وحق تعالی حضرتنه احب واقربدر
ومسند جمیع جهانیدر ومبداء روح انسانیدر وحیات قلب اهل عرفاندر وانکله انسان قابل معرفت
یزدان اندر وانکیچون کائنات جهان خادم انساندر ونوع انسان انکله مشرف اولان اهل عرفانک
طفیلی اولدیغی بو معنایه برهاندر نتکیم خطاب لولاک لولاک لما خلقت الافلاک اول روح پاکه
تعظیم شاندر زیراکه بو عقل کل که روح اضافیدر ونور محمدی وعشق الهیدر اکر اول اولمیه خدمت
افلاک ونجوم وعناصر وطبایع ونبات وحیوان باطن انسانده ظاهر وعیان وقلبنده عارف
ومعروف جهان اولمسی ممکن واشان اولمسه ایدی بو افلاک وعناصر وکائناتک بریسی بریسی وجوده
کلمزدی پس علت غائیهٔ وجود جهان ونتیجهٔ زمین واسمان وخلاصهٔ دور زمان ومجموعهٔ
جمیع اکوان بو حضرت انساندرکه روح اضافیله قلبی زنده اولدقده ولی رحماندر وجهان جهاندر
زیراکه بو روح اضافی بر جوهر اعظمدرکه محیط اجزای عالمدر وبونک انوار باطنه سیله حیات
عقول ونفوس اهل جهاندر واطوار ظاهره سی نظام اجسام اعیاندر وبو عقل کلدرکه
مدبر امور انفس وافاق وقسمت جمیع امطار وارزاق بانقدیر حکیم خلاق انجق بودر وجمیع
اجزای عالم اکر فلک واکر ملک بو روح اعظمک آلات واعضاسی امثالی خدمت ایدر حال بو کیم
قلبی صافی اولان انسانک باطننده بو روح اضافی ظاهر اولوب آنی جام محبتله مست هایم
وحی دایم وطیب وظاهر ایدر چونکه بو عقل اقدم اولان روح اعظمدن اجزای عالمک وبنی آدمک
هر بری کندی استعدادی قدر بهره مند اولمشدر پس روح حیوانی سندن ییت اولان انسان بو روح
ربانیله حق باقی اولمق استعدادن بولمشدر وانکله ابدا باقی المشدر وجمیع اشیانی کاشی کوروب
حقیقت احواله ایروب مبدأ ومعادی بلمشدر ودائرهٔ وجودی تکمیل ایدوب انسان کامل اولمشدر
زیراکه روح انسان ابتدا بو روحدن تنزل ایدوب مراتب وجوده کلمشدرکه افلاک وعناصردن
نزول وموالید ثلثه دن عروج ایله صورت انسان کلوب ینه بو روحی کندی قلبنده بولوب تکرار اکا
واصل اولمشدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده مثل نوره بیورب وروح اضافیدن کنایه قیلمشدر
واهل تفسیرک تعبیر اتیله انسانک وجودنده اولان روح طبیعی مشکاته وروح نباتی
فتیله یه وروح حیوانی روغنه وروح انسانی زجاجه یه وروح اضافی مصباحه مثال
اولمشدر پس تعدیل طعام وتقلیل منام وتطییب کلام وذکر مدام ایله مکانی فانوسی خالی
ومرتفع ودهن وفتیله سی فراهم ومعتدل وشیشهٔ قندیلی صافی ومنصقل بولنانکو کلده اول
مصباح ملکوتی ملتهب ومشتعل اولوب نوریله کوکل طولوب کندوبی بلوب مولاسنی بولمشدر
وبو روح اعظم بر بیوک انوردرکه بر حال اوزره دائمدر وجمیع اشیا آنکله قائمدر اکرچه جهانه
هزاران هزار انسان کلوب جمله سی عارف وکامل اولوب روح اضافیله زنده اولمق استعداد
بولسه بو روح اعظم انلرک جمله سنه حیات جان احسان ایدر واکر هزاران هزار انسان کامل
جهاندن کتسه بو روح اضافی کندی حالی اوزره باقیدرکه اکا ذره قدر ازدیاد ونقصان کلمز
مثلا بو زبیک خانه بنا ایدوب کونشک پکا هر برنک بر روزنه اچسه لر ضیاء شمس اول خانه
لرک بنجره لری مقدارنجه جمله سنی روشن ایدر وشمس اول خانه لردن ذره جه ازدیاد بولمز واکر

واکر بو زبیك خانه ویران اولسه آنلودن شمسه ذرّه قدر نقصان کلمز کذلك شمس یلطنکه دمیدز فیّاض هردو جهاندر ومظهر نور جمال حضرت یزداندر آنك نور ضیاسی همیشه تاباندر که زوال ونقصاندر وبو شمس نورك ضیاسی مظاهر افلاك وبخون وطبایع وارکاندرکه نتیجه‌لری موالید واحوال جهاندر وبو روح ایله زنده اولان انسان کامل المؤمنون لایموتون زمره سنده داخلدر زیراکه حیات ابدیه سعادتنه نائلدر واهل بقا مرتبه سنه واصلدر **بیت** حقی اهل بقاده باد ایله خاطرك یاد ایله شاد ایله پس جمله عقول ونفوس وطبایع جهان واباء وامهات وموالید اعیان وجمیع صور ومعانی وبنیان وهر کثیف پیدا ولطیف پنهان بلکه جمیع اسما واجناس وانواع واشخاص والوان واشکال واقوال وافعال ودول وحالات واطوار واسرار دوجهان وازل وابد وازمان واکوان هپ روح اضافیله بولنمشدر وانکیچون خلق اولنمشدر وهر کمال ومعرفت وجمال ومحبت آندن استفاضه قیلنمشدر زیرا که اول عیان ایچون وسیلهٔ مولا وتربیه وتکمیل ایچون خلیفهٔ خدا بولنمشدر

نظم ای عشق پاك جمله یه سن اولدك ابتدا	عالم سنکله بولدی وجود ای بم خدا
حبا زلسن اولدی سنکچون فلك ملك	سرّا اید سن اولدی سکا کل شیء فدا
سندن کلور جهانه فیوضات حق مدام	انجق سکا عقول ونفوس ایلر اقتدا
سن عقل کل واصل جهانسن ای پدر	کیدك لباس شاهی ودخی کسوت گدا
جان جهانسن آن ایله سن جمله دن عیان	اذقد بدا جمالك فی کل ما بدا
سنسن جهانه جلوه ایدن جمله ذره دن	سندن کلور قلوبه نداکو یشله هم صدا
صلحکله نور عالم وجنکله نار سن	لطفك بهشت وقهرك ایله دوزخ اولا
ذوقکله طولسه جان وکوکل آب دنانی قود	خبر کیده اهل ذوقه نهان وسیلدم غدا
حقی ره خدایه هدی عشق پاك در	کل عشقه والسلام علی تابع الهدی

فصل رابع

معرفت حقیقیه دل وجان شرط راه یزدان اولدیغی وقلب انسان مرتبه فضل وکمال بولدیغی وقلبا اطوار سبعه یه منقسم اولدیغی وکوکل عارف اولدقده تصرّف قلمت وقدرت بولدیغی وکامل اولدقده مراد وهمتدن خالی وتصرّفات وقدرتدن عاری قالدیغی وتسلیم ورضا ایله طولوب جمله‌دن فارغ اولدیغی وکوکل الهام ونوم وموت ایله کندی عالمنده علم آلوب بهره‌مند اولدیغی وکوکل کندی عالمك نسیان وتذکر قیلدیغی وکوکل کندی عالمنه ریاضتله روان اولدیغی وکوکل معرفت ومحبت مولا ایله عزت ولذت بولدیغی وکوکل کندی عالمنه توجهی جمله‌دن اهم اولدیغی وروح انسان نیجه منازلدن سیر وسفر قیلدیغی وروح انسان بو جهانده نیجه نقصان وکمال بولدیغی ونه شکل مراتبه تنزّل وترقّی قیلدیغی اون دورت نوع ایله بیان وعیان ایدر **نوع اول** قلب انسانك هر آنده بر شان ایله انواع انقلاباتی مقلّب القلوبك تصرّفاتیله اولدیغی آیات کریمه واحادیث شریفه ایله بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه حق تعالی لطفیله عبادینه کوکللری احوالنی طیودمشدر نته کیم هدایتیله کلام قدیمنده بیورمشدر ربّنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنك رحمة انّك انت الوهاب وما جعله الله الا بشری لکم ولتطمئن قلوبکم ولیبتلی الله ما فی صدورکم ولیمحص ما فی قلوبکم والله علیم بذات الصدور ونقلب افئدتهم وابصارهم فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضیقا

حوجا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حرجا و یشف صدور قوم مؤمنین ویذهب غیظ قلوبکم ولیربط قلوبکم ولیس علیکم جناح
فیما اخطاتم به ولکن تعمدت قلوبکم ثم قست قلوبکم من بعد ذلك فهی کالحجارة او اشد قسوة
قل ارایتم ان اخذ الله سمعکم وابصارکم وختم علی قلوبکم من اله غیر الله یاتیکم به ولکن قست قلوبهم وارتابت
قلوبهم فهم فی ریبهم یترددون وقالوا قلوبنا غلف ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم فی قلوبهم
مرض فزادهم الله مرضا وجعلنا قلوبهم قاسیة ونطبع علی قلوبهم فهم لا یسمعون
وطبع علی قلوبهم فهم لا یفقهون وجعلنا علی قلوبهم اکنة ان یفقهوه واما الذین فی قلوبهم
مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم اولئك الذین لم یرد الله ان یطهر قلوبهم لهم فی الدنیا خزی
ولهم فی الاخرة عذاب عظیم ثم انصرفوا صرف الله قلوبهم بانهم قوم لا یفقهون
اولئك الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم واولئك هم الغافلون افلم یسیروا
فی الارض فتکون لهم قلوب یعقلون بها او اذان یسمعون بها فانها لا تعمی الابصار ولکن
تعمی القلوب التی فی الصدور افی قلوبهم مرض ام ارتابوا اولیس الله باعلم بما فی صدور العالمین
افلا یتدبرون القران ام علی قلوب اقفالها کذلك یطبع الله علی کل قلب متکبر جبار فاتیهم الله
من حیث لم یحتسبوا وقذف فی قلوبهم الرعب فلما زاغوا ازاغ الله قلوبهم کلا بل ران علی قلوبهم
ما کانوا یکسبون کلا انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون الذین امنوا وتطمئن قلوبهم بذکر الله
الا بذکر الله تطمئن القلوب وربطنا علی قلوبهم اذ قاموا فقالوا ربنا رب السموات والارض
قال رب اشرح لی صدری ویسر لی امری وبشر المخبتین الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم ثم
تلین جلودهم وقلوبهم الی ذکر الله اولئك الذین هدیهم الله واولئك هم اولوا الالباب ان فی
ذلك لذکری لاولی الالباب هو الذی انزل السکینة فی قلوب المؤمنین لیزدادوا ایمانا مع ایمانهم
لقد رضی الله عن المؤمنین اذ یبایعونك تحت الشجرة فعلم ما فی قلوبهم فانزل السکینة
علیهم واثابهم فتحا قریبا والف بین قلوبهم الم یأن للذین امنوا ان تخشع قلوبهم لذکر الله
وما نزل من الحق ان فی ذلك لذکری لمن کان له قلب او القی السمع وهو شهید وجعلنا فی
قلوب الذین اتبعوه رأفة ورحمة اولئك کتب فی قلوبهم الایمان وایدهم بروح منه ومن یؤمن
بالله یهد قلبه ونفس وما سویها فالهمها فجورها وتقویها قد افلح من زکیها وقد خاب من
دسیها الم نشرح لك صدرك وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلدر که
تحقیقا بدن انساننده بر لحم وار در که قچن اول اصلاح اولسه جمیع بدن اصلاح اولور و قچن اول
فاسد اولسه جمیع بدن فاسد اولور اگاه اول لکن که اول قلب انساندر پس قلبك اصلاحی جملهدن
اهم و الزمدر زیرا که کوکل بر نا فذ الحکم سلطاندر که جمیع اعضای بدن آنك خدام و رعایاسیدر وقلبك
اصلاحی اودر که آنی اوصاف ذمیمهدن تخلیه و اوصاف حمیده ایله تجلیه ایده سن یعنی اول حضرتك اقوال
و افعال و اخلاقنه طبعیتله اتباع ایده سن زیرا که اول حضرت مکارم اخلاقی تکمیل ایچون بعث
اولنمشدر بیورمشلر که وانشاء اخلاق حمیده سیله ایکی جهان سعادتنه نائل اول یعنی طیورمشدر نظم

کوکلم برایدی نیچون بی قرار و مضطربم	شریوزدن اسم اولور قلب و نیجه منقلبم
چکن عنانمی هر سمته دمبدم کیمدر	کیمك یدنده یم ایا که بویله منجذبم
کهی مثالی جبالم کهی جو دریا یم	کهی جو جنت و کاهی جو نار ملتهبم
کهی جو خانهٔ اصنام و کاهی بیت حرام	کهی تمام اورم زند و کاهی محتسبم
جون ابردی حقه لکوکل نه صفتله بولسن	سجود ایدر اکا طوعیله درکه مقربم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ضیای مهرك انتسابی هر نیجه دره ٭ کوکل دریا آنجلینی بنله حقه تسبیم ٭
اومهره سایه و همستادوشدلمی حق ٭ بوکیم آنی کوره مسم وار لغمله محتجبم ٭

نوع ثانی

قلب انسانك حقیقت معناسینی وستر استواسنی بلدك ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردرکه٭ طالب عرفان ایچون حقیقت قلب انسانی و تعلق روح روانی کیفیتله بلمك
کرکدر اما قلبك مقامی و مرکزی بو یورکدر بالاده بیان اولنایغی اوزره یورکك وسطنده
بر نقطهٔ سودا واردرکه اول محل سویدادر٭ وبو نقطهٔ سودا مطلع شمس باطندرکه اول روح
جهاندر٭ وعرش عالم انساندرکه اسمی جهاندر٭ ومرآت نقطهٔ کبرادرکه مبدأ روح انسانیدرکه
وبو نقطهٔ سودایه تعلق ایدنجه نفس ناطقه درکه اقلیم بدنده سلطاندر٭ وخلیفهٔ
عقل کلدرکه اول نقطهٔ کبرای نهاندر٭ وبو نقطهٔ سودانك عظمت شانی صورت ظاهرده سنده
دکلدر انجق ستر استواسنده حاصلدر٭ وبو ستر اولکسه ایرمشدرکه بشریتدن
کیچوب ملائکه مقامنده وارمشدر٭ وکوزلو کورمدیکنی کورمشدر٭ ومجلس حضور
وانسی بولمشدر٭ زیراکه نقطهٔ سودانك ستر استواسی بوفرد ومجرد نقطه درکه اجسام
واشکال والواندن ساده در٭ وبو نقطهٔ مجرده اول عقل اول وروح اکمل اولان نقطهٔ کبرانك
مقابلنده مرآت کامل ومظهر تامدر٭ وبو عقل معاد اول نقطهٔ کبرانك آثاریدرکه بعضی قلوبه
کلمشدر نته کیم حدیث شریفده العقل نور فی القلب وارد اولمشدر٭ یعنی ضیاء شمس باطن
مؤمنلرك قلوبنه طلوع اولمشدر٭ نته کیم نقطهٔ کبرای جهان علی الدوام هرآن حروف مرکبات وموالید
اظهارندن خالی قالماز کذلك نقطهٔ حقیقت انسانیه متصل لیل ونهار اظهار حروف خواطردن
بر لحظه منقطع اولماز٭ زیراکه روح حیوانی خوابه واردقده حواس بدن معطل قالدقده رؤیا کورن
اونقطه درکه نومده بلمز ومعطل قالمز وکوندز افکار ایله افعال ایجادندن فارغ اولماز٭ پس حقیقت
انسانیه اول ستر سویدادرکه همیشه موجد اندیشه ورؤیادر٭ ولب لباب حواس وقوادر
وبو حروف واصوات ایله ظهور ایدن کلمات اول نقطه نك حروفی اولان خواطرك قشور وظروفیدر
واول نقطهٔ مغز ونغز معنادر٭ وبو سویدایه تعلق ایدن بر نقطهٔ فرها صفادرکه اول ایینه قرص شمس
معنادر٭ وآنك ضیاء معنویسی عقل معاد اولمشدرکه یورکدن دماغه انعکاسیله بر توصالمشدر
نته کیم خورشید جهان فلکده ایکن انك شعاعی ارضه کلوب آندن منعکس اولوب جهانی روشن قلوب اشیایه
حیات وقوت ویرمشدر٭ کذلك شمس باطن سماء عماده حقیقت انسانیه ده تابان ایکن آنك ضیاسی
نقطهٔ سویدایه طلوع ایدوب آندن دماغه منعکس اولوب حواس وقوای بدن انسانی منور قیلوب اعضا
حیات وقوت ویرمشدر٭ وهر بری کندی مشغول اولوب لسان سویلیوب قولاق دیکلیوب کوز کورر مشد
وجملهیه اول نوری معنوی لك اشراق وتاثیری ایرمشدرکه٭ بدنك هر موضعنده بر بشقه ادراك ایله
وبشقه فعالله٭ وبشقه اسم ایله کندی مصلحتنی کورمشدر بیت کلکوکل شمس کوزت بوکوکده کی
مهتابی قوی ٭ دردریای قدمسن بوکیچی سیلابی قوی ٭ والحاصل محل سویدا یورکده بر
نقطهٔ سودادرکه اول حامل حقیقت جامعه انسانیه در٭ کانه بو نقطه بر کلمه درکه معناسی نقطهٔ
حقیقت جامعه در وحقیقت جامعه ایسه بر مجملدرکه تفصیلی جمیع کائنات علویه وسفلیه
در نته کیم هر میوه نك مواتنده کندی شجرهسی علی وجه الاجمال موجود اولمشدر کذلك بو حقیقت
جامعه ده جمیع کائناتك اجمال اوزره وجودی بولمشدر٭ چونکه نسخهٔ نامهٔ الهی کوکلدر وحامل اسرار

مناهی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

متناهی کورکلدی پس هرکیمکه کندی کوکلنه دخول قیلمشدر اول آب وکل زحمتندن قورتلمشدر وجان ودل صحبتندن بولمشدر وجانب حقه تعبسن منجذب اولمشدر ومحفل انس وحضوره کلمشدر وهر مراد ومقصودن آلمشدر وسعادت سرمدیه بولمشدر بو مقامک قلبه نقطه وخواطرینه حرف واطلاق اولندیغی بوکوریلندوف ونقطه کبی دکلدر زیراکه بو صورتده اول معنادر وبونک شانی فنادر وآنک بقادر بو قابل قسمت وتجزیدر واول تجزیدن بریدر

نظم

دلدر بولان انوار جلالی وجمالی
حقدن دله هر آنده نظر در متوالی

دلدر جو نظرکاه رفیع شه حاضر
ناظر در او سلطان وبو در منظر عالی

اقبلدر دلدن بولنمز رخ دلداره اوزکه
کیم نقش جهاندن اولور اول آینه خالی

دل عالمنک شمسی دکل شرق وغربه
بو قدر او جهان ایچره بو ایام ولیالی

دل ملکنی فتح ایلیه من عقل موسوس
اول ملکه بو عشق اولدی جهان حاکم ووالی

عالمکه خط باریله در نسخهٔ حکمت
بو نسخهٔ دل صاحبیدر قاری وتالی

ای حق جهان خلقی نه بلسون دل وجانی
کیم عالم دلدر بو جهانده متعالی

نوع ثالث

قلب انسانک عظمت ووسعتی ومقلبنه قربیتی نسبتی بلدرلدی عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه یورکده اولان نقطهٔ سوداٴنک سر استواسی حقیقه انسانیه درکه آنک روح روانیدر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده کناکحبیبنه قل الروح من امر ربی بیورمشدر بو روح انسانی بر امر ربانی اولدیغن طیور مشدر وامر ایسه بر حی مدرکدرکه غیره حیات وادراک اعطا ایدیجی بولنمشدر وبو امرک مقامی ومرکزی اول نقطهٔ سوداٴدرکه ایکی یوزلی بر آیینه کبی مدور ومجلادر اعنی عالم غیبه وعالم شهادته متوجه خلق اولنمشدر پس اکر بو آیینه مصیقل اولسه انوار غیب آنده ظاهر اولور واسرار معانی آنده صورت بولور اکرچه هر انسانک درونده بر آیینه متصوردر لکن جهل وغفلت ژنکیله وغضب وشهوت جنکیله وحب دنیا ژنکیله اول آیینه مکدردر وآنک صیقل وجلاسی وصفا وانجلاسی علم حقیقتله واتباع شریعتله ونظر عبرتله وعلم عشقله وزهد وطاعتله وذکر وفکرتله اولدیغی امر مقرردر پس بو آیینه درکه مرآت وجود وقابل فیض معبود ومرکز امر معهوددر وصاحب امر ایسه امریله بیله درکه بو معیت امر محض عنایتله در وماتشاؤن الا ان یشاء الله کلام شریفی بو عنایتدن کنایتدر وهو معکم اینما کنتم هدایتی بو معیتدن عبارتدر وبو معیتک کیفیتی بر سر مکتومدرکه اول انجق الله قتنده معلومدر واهل الله اول کامللردرکه نفسی تواضعله خاک وقلبی ماسوادن پاک بیت الله اولوب ونحن اقرب الیه من حبل الورید اشارتی وبشارتی آکاه اولمشدر لا یسعنی ارضی ولا سمائی ووسعنی قلب عبدی حکمنجه کوکل اول مرتبه وسعت بولمشدرکه عالم کبیر آنک درونده بر خانه ده بر دانهٔ خشخاش اولدیغی کبی اولمشدر نته کیم حدیث شریفده قلب المؤمن اوسع من الارض والسماء والعرش والکرسی کلمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم قلب المؤمن بیت الله بیورمشدر کوکل بیت خدا اولدیغن امتنه طیورمشلدر چونکه قلب عبد مؤمن بیت حضرت مولا اولمشدر پس اول خانه ده کیم غیر الیوب صاحب خانه تنها قلمشدر شبهه یوقدرکه آنده قائل وسامع وناظر وحاضر انجق صاحب البیت اولمشدر زیراکه اذا احببت عبدی کنت له سمعا وبصرا ولسانا ویدا ومؤیدا روایتی بو معنایه اشارتدر ودخی من کان الله کان الله له ارائتی بو دولتله سعادت بشارتدر واول کوکل کندی صاحبنک قهر ولطفی اصبعینی بیننده اولدیغن کوروب

مرادی اوزره دوندردیکی سرینه ایرو هر آنده برشان ایله آنی عارف اولمشدر الرحمن علی العرش استوی
استیلاسندن اوصاف بشریتی محو اولوب اوصاف ملائکه ایله طولمشدر و بو حضور ایله حیات
ابدیه بولمشدر **بیت** تخت دل معمور شد پاك از هوی ٭ بر وی الرحمن علی العرش استوی

نظم
دلده دردلدار دائم صاغله بردم دور اولور ٭ کرچه غفلتله آنی دمبدم مهجور اولور
خوابغفلتدن اویانسه دل بولور دلداری ٭ جان اولور حاضر حضور ایلر کوکل مسرور اولور
جنتاربابی دل جانان جمالن سیر ایدر ٭ حور غلمان اولمان اول جنتده نور نور اولور
استه سن دیدار دلداری نظر قیل کوکلکا ٭ حضرت موسی کبی جان عاشق دل طور اولور
سن کتاب الله سن ای جان سنده در جمله علو ٭ هر نه وار ایکن جهانده سنده هم مسطور اولور
ناصر المنصور ایدی دیردی انا الحق المبین ٭ سو یلیان ناصر در آنده ترجمان منصور اولور
عارف اولدر که کورر نفسن بلور حق همان ٭ اولکه نفسن بیلمه بونده هم آنده کور اولور

نوع رابع

قلب انسانك فضل و کمالك و شرف حالك بلمدر **ای عزیز** معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که
هر فیض که عالم لاهوتدن که وجود اقدسدر تنزل ایدر عالم جبروته وجود مقدسدر و اندن دخی
تنزل ایدر عالم ملکوته که عالم ارواحدر و اندن هم تنزل ایدر عالم ناسوته که عالم اجسامدر و بوکا
عالم ملك و عالم ظاهر و عالم شهادت و عالم دنیا و عالم کون و فساد و عالم صورت هم دیرلر و بوندن دخی
تنزل ایدر عالم باطن انسانه که استعداد اصلیدر السعید سعید فی بطن امه بو معنای محلدر
فصلیدر و بو طریق مرقوم راه نزولدر که رتبه مربوبه کلجك یولدر پس فیض رب العالمین قنقی
یولدن اول حال اوزره بسوی رب العالمین رجوع ایدوب جذبه عنایت حق ایله مقامنه عروج ایدر که الطرق
الی الله بعدد انفاس الخلایق بودر چونکه قلب انسان سودای ما سوادن طاهر اولور اناده عجایب
ملکوت ظاهر اولور که وصفنده عقل بشر عاجز و قاصر اولور اکرچه قلبك محلی بو لحم صنوبریدر
لکن کندی محل و مکاندن و عیوب و نقصاندن بریدر اکرچه قلبك لباسی ناسوتیدر لکن کندوسی
لاهوتیدر چونکه قلبك حیاتی روح اضافیدر پس بو جواب شافی معرفت قلب ایچون کافیدر
نته کیم حق تعالی حدیث قدسیسنده قلب انسانك فضیلت شانك عبادینه طیورتوب بیورمشدر که
لی خزانة اعظم من العرش و اوسع من الکرسی و ازین من الملکوت و اطیب من الجنة ارضها الایمان
و سماها المعرفة و شمسها الشوق و قمرها المحبة و نجومها الخواطر و سحابها العقل و مطرها
الرحمة و انهارها الخدمة و اشجارها الطاعة و اثمارها الاخلاق الحسنة و قصورها الهمة
و لها اربعة ارکان التوکل و التفویض و الصبر و الرضاء و لها اربعة ابواب العلم و الحلم و الذکر
و الانس و هی القلب من عبد عارف کامل پس اعظم اکوان قلب اهل عرفاندر که فیاض فیض
یزداندر و برزخ جامع فردوس جهاندر و کلستان عالم جاندر و مرآت جمال جانندر و خزانه علم
و عرفاندر و دریای لطف و احساندر و بیت حضرت رحماندر ایمدی فضل و کمال قلب انسانی
بلکو عارف نفس اولوب معرفة الله استعدادن بولمق ایچون بو مقدار ایله اکتفا قیلنمشدر زیرا که
بحر محیط جهان بر داغه صغمدغی عیاندر و احوال قلب انسان تحریر و تقریر ایله بیان اولنمدیغی بانکه
وقتا که مداومت و ذکر الله ایله کوکل مرآتی مصیقل و مصفا اولور اول شمس باطنك عکسی کندنده بولور پس
اول آیینه کندوسنده بروارلق کوروب انکله تفاخر ایتمکه نیجه عارف تقاضا ایتمشدر و انسان کامل آنك
عکسی اولدیغن بلوب اصلنه یتمشدر لکن اختیار ایله اظهاری ممنوع اولدیغندن اول سرینهان مکتوم

حدیث قدسی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قالمشدر آنی بلمی دیمز و دیمن بلمز محروم اولمشدر نیجه ایدیسن اشنای رموز اهل عرفان اولوب فهم ایلدك كه طی مكان و سیر آسمان و معراج روحانی و جذب رحمانی و حشر ارواح و اتصال الاشباح و قلب انسان و جان و خانمان و فقر و فنا و لقا و نقا ایمش ایكی جهان دل و جان انسانك برنشانه ایمش **نظم**

عالم دلده حقك جنت و باغی وار در … جان عشاقك او كلشنده طوراغی وار در
اهل دل دلده بولور اول كل و كلزاری مدام … مست اولور خوش قوقیدن اول كل باغی وار در
وار ایكن دلده بو دولت فلكه بوق منت … عارفك طشره دیوق میلی فراغی وار در
قلب ایاغیله بر آن ایچره جهانی دور ایت … بشقه سیاحدر اول بشقه ایاغی وار در
عشق و جان حجرهٔ قلبا ایچره حوداوماعرمسی … بولسلر وصلته اودم قنده طواغی وار در
خانهٔ دل اولور خلوت اودم وصلتدر … بویله خانه كه غم عشقله داغی وار در
طشره دن خوف و رجا ایله حقی زیرا … شاه عشقك حرم دلده اوتاغی وار در

نوع خامس

قلب انسانك اطوار سبعه سی احوالنی بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه قلب انسان و نفس ناطقه و روح انسانی و حقیقت انسانیه و لطیف ربانیه بلكه عقل معاد جمله سی بر جاندركه روح رواندر و بو اسمائله مسمی اولان قلب انسان او عقل كل اولان روحه اضافی برلردر اولان حیات جاودانی بولوركه حیوان و ملك مرتبه لرك قطع ایدن انسان كامل مرتبه سنه واصل اولور نته كیم حضرت علیه السلام بیورمشدركه بر كمسنه ایكی كره طوغمدقچه ملكوت سموانه و زمرهٔ ملائكه یه داخل اولمز بس ولادت بودركه رحم مادردن جهانه كلوب اول ضیق ظلمتدن خلاص بولوب قاتلی صولرندن پاك اولوب عالم صورتنده بر شخص معین و حواس و قوا ایله مزین و مبین اولمشسن و ایكنجی ولادت اودركه صفات ذمیمهٔ حیوانیه دن و كدورات مظلمهٔ نفسانیه دن چقوب نظافت بولوب ملك خصلتلو اولسن تاكیم كوكل عالمنه كلوب زمرهٔ ملائكه دن اولوب مجلس انسه یول بوله سن و اول عالم معنادن اهل دل اولوب اطوار قلبی كوره سن و اطوار سبعهٔ دلده كلیم الله كبی مناجات ایده سن و قلبك هر طورنده بر طوره كیره سن اما اولكی طورنده كه قلبدر عاقل اولوب حق باطلدن فرق و تمییز قیلوب مؤمن اوله سن واما ایكنجی طورنده كه صدر القلبدر متفكر اولوب انشراح صدر بوله سن واما اوچنجی طورنده حبة القلبدر غم و نشاطی اونودوب و ارادات غیبیه ایله طائر اولوب اول هوا ایله منزل الله سن واما دوردنجی طورنده كه مهجة القلبدر الهام جمالی رحمانی و الهام جلالی نفسانی بلوب فراست قرتنی بله سن واما بشنجی طورنده كه شغفدر سنی جذبهٔ حقانیه آلوب حب دنیادن بالكلیه كچوب وازكله سن واما التنجی طورنده كه فؤاددر واردات رحمانیه حاصل اولوب الهامات نفسانیه دن خلاص بولوب مظهر جمال اوله سن واما یدنجی طورنده كه سویدادر تحصیل صدق ایدوب صدیق اوله سن و قلبكی مرآت جمال و نظر كاه ذو الجلال بوله سن و نور و حضور و سرور ایله طوله سن و زمان و مكاندن خروج ایده سن و مقلمك اولان سمای عمایه عروج ایده سن و ملك مقتدر عندنده انبیا ایله مقعد صدقه كیده سن و ابد الاباد آنده ذوق و حضور ایده سن

نظم كوكل تیز ایله وداع جهان كون و فساد … سمای روحه سفر قیل سفر مبارك باد
سفر مبارك اولور عشق ایدرسه استقبال … اوشیوه لرله ملاحتله قیلسه حسن رشاد
رشاد اودركه مرتفع اولور موانع وصل … وصال اودركه اولور متحد مرید و مراد
بو باقی عشق طلب قیل جهان فانیده … بو آرزو ایله و بر جانی دی هر چه باد اباد

عنان نفس نفسی هوسلره ویرمه — محبت ایله تاکیم سکا هپ اهل وداد
اکر حقایق اشیایی کاشف اولدکسه — قودك زمین حقیقتده چون متین بنیاد
عیان کتاب خدادر درونك ای حقی — زهی صحایف تابان بیاض وسواد

نوع سادس

قلب انسانك نائل عرفان اولدقده تصرفات ایله همت وقدرت بولدیغی وکامل اولدقده مرادندن وهمتندن فارغ اولوب تصرفات وقدرتندن خالی قالدیغی وتسلیم ورضا ایله طولوب جمله دن ازاد اولدیغی بلبدر ای عزیز معلومك اولسونکه اهل الله دیشلردرکه قلب انسانك قدرت ملائکه جنسندن بر قدرتی واردرکه حیوانات سائره ده او قدرت یوقدر نته کیم عالم اجسام اذن حق ایله ملککلره مسخردرکه مراد الله اولدقده ملائکهٔ کرام ارسال ریاح وانزال مطر واخراج حبوب وانبات شجر وارحام ایچنده اصلاح جنین وترتیب اشکال وصور ایدرلر کذلك قلب انسان ملائکه جوهرندن اولمغله عالم اجسام ایچنده مراده حقه مطابق نیچه اموری انواع تصرفاته قادردر اما قلبك عالم خاصه اعنی کندی جسم اعظاسنده انواع تصرفاتی تنی ظاهردر مثلا حین کتابتده اصابع ید قلبك مرادی تعلقیله حرکته کلوردر واکل اوقاتنده فم ایچنده لسانك آلتنده ارادت قلبیه ایله بر رطوبت حاصل اولوب غذا به مختلط اولورکه انکله مضغ وبلع وهضم آسان اولور وقصد جماع اولندقده کوکل مرادیله جماع اقتضاسنده عروق ایچنده ریح شهوت التِ جماعه کلوب آنی حرکته کتوردر تاکیم جماع ایشنی بتوردر وهرکوکل کندی جسمی تصرفاتنده ماهردر وجمیع اعضا قلبه مطیع ومسخر اولدیغی ظاهردر اما کوکلکه سجن طبیعتدن خلاص بولوب شبکهٔ عادتدن فارغ وازاد اولمشدر واوصاف خبیثهٔ بهائمدن خالی باك اولوب اخلاق طیبهٔ ملائکه ایله طولمشدر اول مالك مثالی جسم آخرده هم تصرفه قادر اولمشدر مثلا اکر اولکوکل صاحبی شیر وپلنکه هیبتله نظر ایلسه هر بریکی هر تمثالی ضعیف ومنقاد اولوردی واکر مریضه محبتله نظر ایلسه آنك مرضی صحته منقلب اولور واکر صحیحه خشم ایله نظر ایلسه اول فی الحال سقیم اولور وبو تأثیراتك صحتی نیچه براهان وتجربه ایله ثبوت بولمشدر لکن بعض نفوس خبیثه اوصاف سباع ایله متصف ایکن امور غریبه یه مخصوص اولوب قلبی قوت بولدیغندن آنلردنی اجسام سائره دن تصرفات مذکوره امثالی ظهورات عجیبه ظهوره کلور نته کیم سحرده اولان مضرت وعینده بولنان اصابت وکوز للرده اولان حالت وعاشقلرده اولان محبت وحاکملرده اولان هیبت بو قبیلدندرکه کوکل تصرفندن اولور مثلا اکر بر شخص خبیث النفس برکسنه ضرر مراد ایدوب اول نیتله هر نه او قدرسه قدرت قلبی اولکسنه یه آغرلق ویروب اول ثقلتله اکا یا فتورتیت ویا انقطاع محبت ویا انقباض وکسل ویا انفعال ووجل ویا جنون ومرض ویا صرع وموت عارض اولور واکر بر شخص حسود برکوزل کسنه یه یا برکوکجك نسنه یه نظر ایتدکده انك زوالی مراد ایلسه حسودك قلبی قوتی اکا تأثیر ایدوب یا فاسد اولور ویا هلاك اولور وقلبك سائر تأثیراتی بو قیاسه کلور وجمله سی مراد حقه مطابق اولور پس هرکیمکه جسم آخرده تأثیری ظهور ایتمشدر اکر اولکسنه ملك خویلی ولوخلقی حقه دعوتله مأمور ایسه اکا نبی دیرلر واکر خلقی خالقه تفویض ایدوب حق ایله مشغول ومستور ایسه اکا ولی دیرلر واکر حیوان خویلی اولوب ضلالتده مغرور ایسه اکا ساحر یا حسود دیرلر وبوندن فهم اولنان بودرکه معجزه وکرامت وسحر واصابت وجذب ومحبت سائره تأثیری حق ایله قلبك تصرفاتیدر وقلبك تصرفاتی اوچ نوع اوزره در اولکی نوعی رؤیادرکه جمیع ناسه کشف اولور اما خلقه رؤیاده کشف اولنان اسرار انبیا واولیایه حالت یقظه ده هم کشف اولور

وایکنجی

وایکنجی نوعی علمدر کم عموم خلقه تعلیم وتعلم ایله حاصل اولور امّا انبیا واولیا وازکیا خوص فهند دخی الهام ایله اولورلر نته کیم علوم وصنعتدری استاد وتعلمسز اختراع وایجاد بولورلر واوچنجی نوعی قلبك تاثیری درکم کندی بدننده تصرف ایدرلر بودخی عموما اوزره در امّا انبیا واولیا واقویا غیری بدنلرده دخی متصرف اولورلر لکن عبودتیله کماله ایرنلر وذروهٔ تحقیقه وارنلر وجمیع امورنی ابدع وانسب کورنلر وکوکل عالمنه ایچری کیرنلر وحضور مولاده اداب ایله طورانلر مقام توکلده تسلیم وراضی اولورلر ودعا وهمته بر یر بولمیوب تدبیر وتصرفدن قالورلر زیراکه جمیع اموری مراد حقه مطابق بولورلر پس اول کاملده کیم بو اوچ خاصه اعنی یقظه حالنده رؤیا وعلم لدنی واجسام سائرده تصرف بولنمشدر اول خواص اولیادن عد اولنمشدر واول تصرفات آنك دکلدر کم متصرف حقیقی نك بلنمشدر وآندن خبرسز انك واسطه سیله تصرف قیلنمشدر زیرا که انسان کامل درکرز عزیمت ونیتدن وکبر وانانیتدن وحول وقوتدن وتصرف وقدرتدن ومراد وهمتدن وطلب وعادتدن بلکه ماسوادن فارغ وازدر وحقه مطیع ومنقاد ورضاسیله معنا وحضوریله شاد وخرم بولنمشدر نته کیم انسان کاملك احوالنی بلادمینا اولنمشدر پس لطیفلکجها بلکه بیت شریف رحمانی قلب اهل عرفان بلنمشدر ؛ نظم

وصف لسانسنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی	نطق وبیانسنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
هر هنرك کمالی سن ؛ هر کوزلك جمالی سن	حسن ایله آن سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
شوق وطلب سنده در ؛ ذوق وطرب که سنکه در	عشق ایله جان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
فکرك اولورسه بر خدا ؛ قالمیه سنده ماسوا	امن وامان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
اولمیه کبر ایله ریا ؛ سنسن او بیت کبریا	کنج نهان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
اولسه غلاف تن جدا ؛ آینه سن جهان نما	عین عیان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
بلدی کسه جوهرك ؛ عالمه طولدی کوشرك	ذوق وجهان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
اصل جهانسن ای کوکل ؛ وصله مکانسن ای کوکل	کون ومکان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی
حکمکه حقی بناه در ؛ جانی سنکله زنده در	جمله جهان سنکله در ؛ وصف ایدم کوکل سنی

نوع سابع

قلب انسانك کنکه عالمندن خواب وموت ایله وتصفیهٔ قلب والهام ایله بهرهمند اولدیغی بلده ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که کوکلدن عالم برزخه روزنلر فتح اولدیغنه ایکی دلیل روشن واردر که بری واقعهٔ منام وبری خاطر الهامدر امّا واقعهٔ منام وقتا که انسان خوابه کیده کوکل پنجره لری آچلور عالم ملکوت ایچنده لوح محفوظده کلجك زماندن کنلوبه واقع اولهجق احوالی ادراك ایدر یا روشن سیر ایدر که همان بعینه واقع اولور ویا مثال الدکوردر که آنجق تعبیر ایله بلنور پس اکر حواس بش پنجره لری نوره ایله مسدود اولسه ویا کوکل مرآتی کدورات اوصاف ذمیمه دن صافی ولوجلا بولسه لوح محفوظه مقابل کلوب آنده مسطور اولان صور معنویه وامور غیبیه مرآت قلبه منعکس اولوب نیجه اشکال عجیبه واحوال غریبه یی سیر ایدر کنلوسنده بولور واکر انسان اویقودن کلوب کوکلی محسوساتیله مشغول اولوب کندی عالمنه توجه ایده بلمسه ویا کدورات اوصاف حیوانیه دن صافی اولمسه کوکل کندی عالمندن محجوب اولوب نه نسنه سیر ایده مز اولور کرچه حالت نومده حواس ظاهره بدن معطل قالور لکن قوت خیال اول حالتده معطل اولمیوب کوکل آیینه سنده منعکس اولان صورتلری محافظ اولور واول صورتلر حینا الله ضبط اولندیغندن صراحتله عیان اولمیوب آنجق خیالکر رؤیا کورینور امّا حالت موتده حواس بدن بالکلیه منقطع اولدیغندن

حجاب جسم آرادن مرتفع اولوب كوكل عالم ملكوتی برق لمعان كبی سیر ایدوب واسرار غیبیه كره كی كبی مطلع اولوردی وآنادلیل ثانی اولان خاطر الهام بودركه هیچ بر كمسه یوقدركه آنك خواطر قلبیه سی وتفرقات فكریه سی اولمایه یعنی هر كس كوروب ایشتمدیكی نسنه لری طریق الهام ایله ادراك ایدوب بلورلكن كوكل عالم ملكوتدن ایكن آنك اعراض ایدوب عالم شهادتده حواس ظاهره بله روزنلریدن محسوسات ایله مشغول اولدیغندن یاخود اوصاف حیوانیه ایله كدورت بولدیغندن كلدكی عالمنه محجوب وسیر وطننده ممنوع اولمشدر انكچون خواطر الهام اكا قندن كلدیكن كوره میوب حیرتده قالمشدر انجق بیان اولنان روزنلردن فهم ایله ادراك ایده بلمشدر نظم

عارفك آیینه قلبی مصفّا كورینور / وجه دلداری اول آیینه ده پیدا كورینور
كندینی كورسه اول آیینه ده كثرت بولنور / آنی سیر ایلسه اول آیینه اصفا كورینور
ظاهر آیینه ده تخفیجه نكاه ایلر اكا / جان ویرر ذوق ایله چون اول ایح زیبا كورینور
عشق سوداسنده دوشوب قیس نه كیجه / كیم تماشاكه دلبر بوسویدا كورینور
اسم جان پروری شوق ایله تكرار ایدنك / دل جاننده عیانی نور مسمّا كورینور
نظر همتی عشاقه كورنمز دو جهان / حسن معشوق ایله حیرتده او شیدا كورینور
طولسه دل ساغری ای حقّی بو عشق ایله خوش / آنده حسن رخ ساقی نه هویدا كورینور

نوع ثامن

قلب انسانك كندی عالمك نسیان وتذكر قیلدیغن بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه قلب انسان اولان روحی عالم ارواحده ایكن كندی خالقن وصانعن بلا حجاب كورمش وبلمشدی ونه خدمت ایچون خلق اولندیغن فهم قیلمشدی قالوا بلی مجلسنده الست بربكم باده سیله مست اولمشدی وآنده جمله نك مشاهده سی شبهه سز عین الیقین مرتبه سنی بولمشدی وجمله ذریه آدم آنده انبیا ایله برابر قراد المشدی بعده كوكل عالم وصلندن بودار فرقته اول مجلس محبتدن بو منزل محنته واول روحانیتدن بو جسمانیته نزول ایتمكله سراپرده حواسه دخول ایدوب ونیچه قیدلر ایله مقیّد اولمشدی بعده شهوت جسمانیه اكا غالب اولوب اوصاف بهیمیه ایله طولمشدی پس قلب انسان لباس غفلتله مستور اولدیغندن اول مجلسی نسیی فراموش ایدوب بو فانی مجلسی باقی صانوب بو دار البوارده جای قرار ایچون اختیار ایتمشدر مگر كه اول كسلر كه آنده عنایت ازلی وهدایت لم یزلی معین اولوب بصیرتلرندن غفلت حجابنی آتمشلردر پس اگر چه آنلر بو عالم اجسامه مطلوب تعلقی ایتمشلر ایسه ده بعضیلرندن عالم ارواح اصلا مستور اولمامشدر وبعضیلرندن مستور اولمش ایسه ده ادنی توجه ایله ینه كشف اولوب حجاب غفلتده قالمامشدر وكیمكه بو كشفی بولمشدر اگر اول كمسه اصلاح خلق بر طریق مخصوص قیلمشدر اول پیغمبر وطریقی شریعت وخارق عادتی معجزه اولمشدر واگر اهل كشف اولوب دعوت خلق ایله مامور اولمیوب غیری نبینك شریعتیله عمل قیلدیسه اول كمسه ولی وآندن صادر اولان كرامت اولمشدر اگر چه كشف مذكور انبیایه مخصوص اولمیوب نوع انسان فطرت اصلیه سنده بو كشف ایله متصف اولمشدر لكن بو كثافت اجسام ایله محجوب اولدیغندن بو كشفك حقیقت وایكی جهان سعادتی اولان معرفة الله تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل كلام وعزلت انام وذكر مدام وتوجه تام ایله حصول بولمشدر زیرا كه بو اركان سته ایله بین الافراط والتفریط عمل ایدوب وشریعه محمدیه جاده سندن كیدوب دنیایی اونودوب كوكلنده ایچری مولایه توجه ایده بو كشفی بولوب هر بلادن آزاد اولوب هر مرادن المشدر نظم

نظم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نظم

بوكوكل بنده ايكن ارض وسمايه دوشدم ٭ بلمدم كندوكى اوهام سوايه دوشدم ٭
خيلى اطرافه سكردوب آره دم دلدارمى ٭ عين وصلنده ايكن غير بلايه دوشدم ٭
كرچه دوستا اولدى بكا همره نزديك ولى ٭ آه كيم غفلت وجهلله جدايه دوشدم ٭
بنلكدن كه كوكل بسته وجان خسته ايدى ٭ بن بنى عشقله ويروب صفايه دوشدم ٭
نفسى دشمن بلوب اللهى صديقم بولدم ٭ فكر نفسى اونودوب ذكر خدايه دوشدم ٭
تاكه دل خلوت اولوب سعايله تنها قالدم ٭ هب دعا كتدى همان مدح وثنايه دوشدم ٭
اصل هر نغمه جو حقك نفس رحمتيدر ٭ حقى بو نغمه دن اولدقجه نوايه دوشدم ٭

نوع تاسع

قلب انسان كندى عالمنه رياضتله روان اولديغى وعقل كللدن استفاده قيلديغى وعلم حكمتله طولديغى بلدر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه اكر طالب معرفة الله اولان كمسنه بر خالى مكانده نيجه ايام اولوب حواس خمسهٔ ظاهره سن معطل قيلوب دل وجاندن اسم جلالى اخفا ايله مداوم اولورسه ونفسى حقوقن ويروب حظوظندن منع ايله مجاهده ايده بلورسه وقلبنى اخلاق ذميمه دن تخلاق حميده ايله تحليه ايدوب اقوال وافعال واخلاق ايله حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك ايزنجه يولنه كيده بلورسه وبر كون بر كيجه ده بوزدرهم طعام ايله ودورت ساعت منام ايله قلبنى عالم ملكوت ايله بر مرتبه مناسبت كسب ايدركه عالم جسمانيدن بى خبر اولوركيد ومكلوت سمواتى سيران ايده كيدر ودولت معرفته يتر
بيت حكمت دنيا وما فيها بلن عارف دكل ٭ عارف اولدر بلمسه دنيا وما فيها نندر ٭ پس عالم ملكوت انكا كشف اولوب تجريد حالت نومده رؤيا ايله كوردكى اشكال واحوال وعجايبى اهل عارف حالت يقظه ده مشاهده ايدر بعده ملائكهٔ كرام وارواح انبيا واولياء عظام انكا ظاهر اولوب آنلردن بلكه روح محمديدن استفاده ايدوب واوليه عظيم اشيا سير ايدركه وصفايله بيان اولنمز وكوردكچه حقيقتلرى بلير نته كيم حق تعالى كلام قديمنده وكذلك نرى ابراهيم ملكوت السموات والارض وليكون من الموقنين بيورديغى وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم كشفت لى الارض فرايت مشارقها ومغاربها مشاهده سن طيورديغى كشفدر قومدن عبارتدر وحق تعالى ان لك فى النهار سبحا طويلا٭ واذكر اسم ربك وتبتل اليه تبتيلا٭ رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وكيلا٭ واصبر على ما يقولون واهجرهم هجرا جميلا٭ بيورديغى رياضت مذكوره يه اشارتدر تاكيم ذكر وفكر ايله مشغول اولوب مقام توكلى بولوب خلقدن عزلت قيلوب نفع وضررلرندن فارغ وازاده اوله سن وقلبك كدورات اعدادن صافى وشهوات دنيادن پاك وانتقال حواسدن خالى اولوب مشاهدهٔ جلالى وجمالى بوله سن زيراكه قلب انسان اول حوضه بكزركه انكا خارجدن بش نهر جريان قيلمشدر واول انهار خمسه كاه صافى وكاه متكدر آقديغيچون اول حوضك قعرنده طين كثير اجتماعندن متعلق اولوب قالمشدر نته كيم حوض مرقومك قعرنده مجتمع اولان طين شعقنى چقاروب آنى تنقيه ايتمك مراد ايدن كمسنه يه لازمدر كه اول انهار جاريه نك ٭٭٭ بولرينى سد ايدوب وطشره دن بر آلتله اول طينى تحريك ايده تاكيم اول حوضك قعرنده ينابيع صافيه تفجر وجريان ايدوب اول ماء متكدرى آندن اخراج ايده واول حوض ظاهر وماء طيب اوله كذلك حواس خمسهٔ ظاهره دخى دمبدم كلوب قلبه ممتلى ومستولى اولان انواع نفوش وفنون واصناف افكار وظنون كوناكون كى صالح وكى فاسد وكيمى مفسد اولديغيچون ٭

درونده دلده اوصاف ذمیمه جمع اولوب تمکن ایدوب قالمشدر پس تصفیهٔ قلب وتزکیهٔ نفس مراد ایدنکسنه لازمدرکه ابتدا حواس خمسه یوللرین سد ایلیه تا کیم مسموعات ومبصرات ومشمومات ومذوقات وملموساتك برنسنه قلبه دخول ایتمیه بعده نفی خواطر ایله اسم جلالدون اکهر مداومت ایلیه تا کیم کوکلده بر احدیتك ینابیع حکمت تفجر ایدوب هر خیال محالی وهر کلال وملالی وهر خلق کاسدی وهر ظن فاسدی آندن اخراج ایده واول کوکل ماسوادن ظاهر وعلم صدور ایله ماهر اوله رباعی علمی که حقیقتست در سینه بود در سینه بوده انچه درسی بنود صد خانه پر از کتاب سودی نکند کر سینه کتاب کشت ترسی بنود نظم

مرآت قلبه جور سفردروین جلا
کر سیر کعبه در سفرك کرره غزا

تنده خدایه دلده سفر در جهاد نفس
قطع طریق کعبهٔ جان طی ماسوا

عارفکه دلده سیر وسفر ایله اول مدام
مرآت قلبیدر آکا جام جهان نما

قلبکده قیل سیاحت واهل سعادت اول
اهل سفردر اهل سفر قیل سنی انزوا

درمانك استه سنکه سنی ای مرد منلا عشق
دلدن ایراغه کتمکه دلدر سکا شفا

رتبك دیلرسنی استه درونکده بول قریب
دل خانهٔ خدادر آنی صانمه سنی جدا

چون پیر عشق ایتمش سنی ارشاد ایله مدام
حقی کوکلده بول آنی سنی غفلت ایتمه ها

نوع عاشر

قلب انسانی معرفت یزدان ایله عزت ولذت جان بولدیغی ومحبت حضرت رحمان ایله سعید هر دو جهان اولدیغی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که قلب انسانك عزت ولذتی معرفة الله در ودولت وسعادتی محبة الله در زیرا که هر نسنه نك ذوق وسروری ولذت وحضوری طبیعتی مقتضاسی اوزره اولمسیدر وکندی جنسنه وصولیدر مسیدر نته کیم لذت سمع اصوات حسنه ایله نغمات والحان طیبه استماعنده در ولذت بصر کوزل بر وحضور ولطیف نسنه لر تماشاسنده در ولذت دماغ انواع روایح طیبه استماماعیله معطر اولمسنده در ولذت ذوق وشهوت کل شرب وجماع ومنامده در ولذت غضب شتم وضرب ایله عدودن اخذ انتقامنده در کذلك لذت عقل ادراك حقایق اشیا ودقایق معنایده در وکوکل خوش مشاهدهٔ جمال وجلال مولا ایچون اولدیغندن آنك لذتی اول الذ اشیا اولانه القاده در پس انسانکه کوکلدر آنك لذت وسعادتی آنجق معرفة الله ومحبة الله در اما اول کوکل کرآنده سوای معرفة الله وآرزوی محبة الله اولمازه آنجق طالب محسوسات وراغب شهوات اولوره اول کوکل شول مریضه بکزرکه آنده اشتهای غذای نافع اولمیوب آنجق تراب امثالی غذا اولمیان نسنه لره اکلنه مائل اولوره پس اول مریض اکر عجله ایله معالجه ایدوب اشتهای غذای نافع کسب ایتمدیسه اول مزاج فاسد ایله قالوب تناول مضرات ایله یوما فیوما مرضی طبعنه غالب اولوب وموت ایله جسمی فنا بولوب دنیا سعادتی الندن کیدر کذلك اکر قلبی مریض اولان کسنه علم ربانی برله ذکر وفکر الله ایله قلبنه معالجه ایدوب آنده سودای معرفة الله وآرزوی محبة الله حصولك سرعتیله کسب ایتمدیسه اول افکار فاسده ایله قالوب مشغلهٔ دنیا ورغبت ماسوا ایله آنا فانا امراضی وضنا فیمه غالب اولوب معاذ الله غفلتله کوکل هلاك اولوب سعادات بدیه الندن کیدر زیرا که امواج بحر امثالی اولان محسوسات فانیه ایله وجوده کلن لذات فانیه بالجمله موت طبیعی ایله منقطع وزائل اولور الا که عزت معرفة الله ولذت محبة الله که قلبه متعلقدر اول باقی قالور وقتا که

حواس

حواس ظاهره معیتیله مرتفع اولور قلبك نور و ضیاسی غالب اولوب شهود جمال آرزوسی ازدیاد بولور

نظم

کوکل کیمك می و میخانه سن صورر سن سن ... کیمك دو دیده مستانه سن صورر سن سن

نه خانماندر یاقمش بو عشق عالمسوز ... کیمك بو آتش ایله خانه سن صورر سن سن

هزار قیصر و خاقان و خسرو اولدی روان ... کیمك باطل ایله افسانه سن صورر سن سن

هزار کان ایله دریاسنك فقیرك ایکن ... کیمك جواهر دردانه سن صورر سن سن

جهان مثال دفتردر که شمعی سن ای جان ... کیمك بو شمع ایله پروانه سن صورر سن سن

بوجمله عالمه جانسن تموز جانان سن ... کیمك بو حسنله جانانه سن صورر سن سن

بوجلدی قصر جنانك جو سقف عرش مجید ... کیمك بو قصر ایله کاشانه سن صورر سن سن

سکا جو حال اوله سبحانما اعظم شانی ... کیمك بو جام ایله پیمانه سن صورر سن سن

سنك که جرعه جامك ذکر دارای حقی ... کیمك بو جام ایله پیمانه سن صورر سن سن

نوع احد عشر

قلب انسانك کندی عالمنه توجهی جمله دن اهم و الزم اولدیغی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که حق تعالی نوع انسانی عالم ارواحده جمال باکمالیله تجلی ایدوب کندی ذات و صفاتنی انلره استعدادلری حسبنجه بیلدرمشدی و ارواح آنك جام محبتندن و باده وصلتندن نیجه مدت مست و مدهوش اولمشلر ایدی و مقام شوقده نیجه دوام ذوق ایله قالمشلر ایدی صکره حکمت ربانیه اقتضاسیله ارواح مجنته اول عالم علویدن بو عالم سفلیه دوشوب اول جهتله وصلتدن بو مکان فرقته کلوب مجرد ایکن بو قیود نفسانیه ایله مقید اولوب تعلقات جسمانیه اشتغالیله طولوب وطن اصلیلرندن بعید و غریب اولدقلرندن اول مجلس الفتی و اول ذوق وصلتی فراموش ایتمشلردر و اول عالمدن ممنوع اولدقلری جهتدن بعض انسانك حضرت یزداندن مستور اولوب و اول وصلت ازلیه و محبت لم یزلیه بالکلیه زائل اولمشدر پس هر قنده بر حسن و جمال و بر لطف کال سیر ایلسه آنك روحی بلا اختیار اکا مائل اولور لکن اول قدیم اولان آشنالقدن محجوب و آرزوی شهوت ایله مغلوب اولدیغندن اول میل و محبتی بو لذات دنیادن ظن ایدوب و اکا اقتضای نفسیله ناظر اولوربلر و اکلمز بیلمسلر که خاطرینه کلمز اما بعض انسانك روحی بدننه تعلق ایتدکده هدایت حق اکا رهنما اولمغله بیلدیکه عالمنده محجوب اولمیوب و اول مجلس انسی فراموش ایتمیوب ارواح ایله اولان احوالی خاطرنده قالمشدر و دنیاده هم تجلی صفاتندن مستور اولمیوب شوق مشاهده جمال لم یزلی یوما فیوما ازدیاد بولمشدر و ذلال وصالك تشنه سی اولمشدر پس اکر هدایت حق دخی رهنما ایشه اول مجلس انسی فراموش ایتمیوب آرزو ایدرسن و بو روح نفسی علایق دنیا و عوایق ما سوادن خلاص ایدوب کوکلی ایچی اکا کیدسن تا کیم اول کمال و دیار الهی اصلیی بولسه اعنی کوکل کندی عالمنده فنا سن بقایه و جفاسن صفایه و شبهه سز عرفانه و دریغسز جماله و نهایتسز دولته نائل اوله و اکر انسان کوکلی عالمنه توجهیله اصلنه رجوعی آرزو ایتمیوب همان عالم بدننده غفلتیله مشاغل محسوساته و هوای نفسیله شهواته مائل اولدیسه دنیاده آندن عاجز و ناقص و فقیر و ضعیف و ذلیل و حقیر بر مخلوق دخی اولماز زیرا که بو عالمده او آدم کاه اسیر درد و غم و کاه مبتلای مرض و الم و کاه علیل جوع و شبع و کاه ذلیل شهوت و طبع اولوب بر کون راحت قالماز و اکا بر ذوق و صفا باشنه دک میسر اولماز و اکر بر لذتی آرزو ایله الله کتوردیسه نیجه مدت آنك محنتلرندن خلاص اولماز مثلا لذت کال آرزو سنك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولان كسبه ابتدا اول ماكولك كسب وتحصيلنده تدبير وحركت قيلوب اصلاح وطبخنده تعب
ومشقت بولور وتناول ايلدكده هضمنده اكا ثقلت وفضلاتنده زحمت كلور بعده آندن تولد
ايدن امراضه ايلشمكده قالور وبو نحليه دنيانك هر برلذتنك مقدم ومؤخر نتيجه غرامت ونتيجه
ندامت حاصل اولور پس اكر اول جوهر نفيسى بو لذات خسيسه ايله مبتلا قيلمديسه وبر مراد
آلمق يوزيرده رذالته نامراد اولمديسه همان هر مرادى ترك ايدوب وكندو بى دنيا مسافر بلديسه
وكوكلدن ايچرى كندى وطن اصليسنه توجه قلديسه واخلاق ذميمه دن طهارت وصحت بولوب
سجن طبيعتدن چقوب آزاد اولديسه البته اول كسه كوكل اقليمنده تخت لعح اوزره جلوس ايدوب
كندى عالمنده سلطان اولور وماسواى اونودوب غرق بحر شهود اولوب مولا سن بولور اللهم نجنا
ولا تجعل الدنيا اكبر همنا پس ايمدى زينهار سن سنده ابراغ اولميه سن وعالم صورتده بيهوده
يورمليه سن وعالم ابدانده كيجوب عالم قلبه كله سن وحظوظ نفسى قويوب حقوقنى ويروب
كوكلده دخى ساكن اوله سن وماسواى اونودوب حقه توجه قيله سن تا كيم سن كنديكى بلوب آنى كوكلده بوله سن

نظم

كيمكه جاننده ايراغ اولدى ايشى اولمش — نفسنى عارف اولان عارف بالله اولمش
سفر فرقنده دوشمش سفر ظاهر ايدن — سفر باطن ايدن واصل دركاه اولمش
كيدر عقلله دلداردن اولمش دلدور — صفا اولان عشق ايله اوله هر اليه حق تا اولمش
دل تدلبرسن ايراغ اوله همان سن سندن — اولمشدر كسه ده شغلك كه كوكل شاه اولمش
قلبكا ايله نظر كنديكى طانى كيمسن — كندوبى دلده كورن اهل دل آكاه اولمش
نقده ايكن عشق ايله جان دلده اوديدارلا — انتظار اودينه ياغشلوكه كمرا اولمش
حيرت عشق ايله كندن بلن اهلى وقتن — لذت جانى مناجات سحركاه اولمش
كر سليمان ايسك اينجتمه اكر مور ايسه — كه قمو ذره دن اول شمسه نهان راه اولمش
چكلدى كشمكش رد وقبول خلقى — حقى كبو قبله جانى همان الله اولمش

نوع ثالث عشر

روح انسانيه عالملردن سير وسفر قيله يعنى وبدن عالمنه كلوب بونده كمال ومعرفت
بولديغنى بلدر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردر روح انسانى بو عالم اجسام
كلمزدن مقدم عالم ارواحده ايدى وعالم ارواحه كلمزدن مقدم عالم عماده ايدى وعالم عما
ايسه عالم معانيدن كنايتدر كه حق تعالى نك علم ازليسنده اولان صور تلرندن عبارتدر
زيرا كه حق تعالى نك علمنده موجود اولان جميع اشيانك صورتلرى واردر كه نوعا بزوم تعقل
وتصورمز كيبدر اكرچه علم الله ذاتنك غيرى دكلدر لكن نفوس علميه اعتباريله آكا
عالم عما وعالم معانى دينلمشدر وعالم عمانك اصلى عالم لاهوتدر كه اهل الله اصطلاحنده
وجود قدسيدن عبارتدر ومرتبه احديته اشارتدر پس عالم عماده صفات الله ايله روح
انسانى بيننده مناسبت اولديغى عظيم عزت ورفعت ودولت وسعادتدر وتا كه ايلك بيوك عارفه
نعت وهدايت وعنايتدر وكندى حالى اولان كامللرى نهايه ذوق وصفا ولذتدر وبو
روح انسانى اول عالم معانيدن عالم ملكوته كلمشدر عالم ارواحدر واكا عالم غيب ديرلر
وآنده اهل ملائكه كروبيون وعقول ونفوس وارواحدر وآندن عالم ملكه كلمشدر كه
عالم شهادتدر وبوكا عالم افلاك وانجم وعالم عناصر وموالد هم ديرلر وعالم ملكوت ايله
عالم ملك آره سنده ايكى عالم دخى واردر كه برى عالم مثالدر وبرى عالم خيال مقيددر اما عالم

مثال خيال

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مثال خیال مطلقدر که اکا عالم برزخ دخی دیرلر و بو بر عالمدر که اهل کشف ارواحی آنده کورلر و دخی واقعه و رؤیای صالحه کہ عینی واقع وظاهر اولور جمله سنی بو عالم مثالده کوررلر و اما عالم خیال مقید که انسانک قوت متخیله سنه دیرلر و بو بر عالمدر که بونک اصلی عالم مثالدر و اما عالم ملک اول ایکی قسمدر اما اولکی قسمی عالم ملکوته متعلقدر که اول عرش و کرسی و سموات سبعه در و اکا عالم علوی دیرلر و اما ایکنجی قسمی عالم ملکه متعلقدر که اول عناصر اربعه دن و آنلردن تولد ایدن کائنات جو سما و موالید ثلاثه در و بوکا عالم سفلی و عالم کون و فساد هم دیرلر پس ارواح انسانیه بالجمله علویه و نورانیه اولوب اشنای حضرت یزدان ایکن و مقامات معلومه سی علی مراتبهم عرش و کرسی و هفت آسمان ایکن اول عالم علویدن بو عالم سفلی یه تنزل ایتمشدر تاکیم تحصیل کمال ایدوب مقامات اصلیه لرینه رجوع ایدهلر یا خود کندی مقاملرندن اعلی مقامانه کیده لر اما کسب کمال بر آلت حاصل اولمدیغندن حق تعالی عنایت ایدوب عالم علویده اولان ارواحه عالم سفلیده اولان ابداندن بر آلت احسان ایدوب وجود انسانی روح و جسم ایله مرتب و ایکی عالمدن مرکب احسن و اکمل خلق ایتدی تاکیم ارواح علویه بو سفلیده ابدان استرلرینه سوار اولوب کسب کمال ایله قطع مراتب ایدهلر و مقامات اصلیه لرینه عروج ایله اعلایه کیده لر چونکه مبدأ ارواح عالم علویدر پس عالم سفلیده کسب کمال ایدنلرک یعنی انبیا و اولیانه کیدنلرک معادی ینه عالم علویدر و کسب کمال ایتمیوب همان اسفل سافلین اولنلر یعنی تخلقوا باخلاق الله امرینه امتثال ایله تهذیب اخلاق ایتمیوب اوصاف حیوانات ایله ناقص قالانلر و نفسنی تربیه و تزکیه دن و قلبنی تخلیه و تحلیه دن عاجز اولانلر عالم علویه عروج ایدهمزلر و مقامات معلوملرینه رجوع ایتمیوب کیده مزلر و معاذ الله آنلر بو عالم سفلیده قالورلر و حیوانات امثالی خایب و خاسر اولورلر و الحاصل اصل کوکلدر که اکا داخل اولان اصلنه واصلدر و ما سوادن پاک اولان کوکل صاحبی انسان کاملدر

نظم

تجرید و تجرد ره کاشانهٔ دلدر هر خانه که ویرانه در اول خانهٔ دلدر
جان سمعن ایچون دیکله سماع که همیشه آفاق طولی نغمهٔ مستانهٔ دلدر
مجنون دخی لیلی یوزندن سی عشق افلاکی وحدته پیمانهٔ دلدر
اول شعله که پروانه سیدر جمله ذرات دور ایله او شوقیله که پروانهٔ دلدر
هر جان جهان ایچره بها باده ویر عشق اول خمر ایله عالم طولی میخانهٔ دلدر
اصلی دو جهان دلدر اودر رونق اشیا معمورهٔ عالم همه ویرانهٔ دلدر
ای حقی کوکل صاحبیدر محرم دلدار محروم اولان اول که بیگانهٔ دلدر

نوع ثالث عشر

روح انسانک عالم ابدانه ینجه نقصانی بولدیغنی و نه ایله کسب کمال قیلدیغنی بیلدررلر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که چونکه جمیع ارواح اول عالم علویدن بو عالم سفلیه کلوب ابدان انسانی بولمشلردر پس نوع انسانک جمله سی اوچ صنف اولمشلردر اما اولکی صنفی بو عالمه نه ایچون کلدیکن و مطلوب آندن کسب و کمال اولدیغن اصلا بلمیوب اصنام ثلثهٔ عوام ایله طاپمشلردر یعنی اکل و نوم و جماعدن کندویی ایش ایتمشدر پس بو صنف اول عالم علویه اولان مقامات اصلیه سنه عروج و رجوع ایدهمزلر که مغبوندر زیرا که اوصاف ذمیمه و کثیف صفات بهایمله مشحوندر و اما نوع انسانک ایکنجی صنفی بو عالم سفلیه تنزلدن مقصود آنجق کسب کمال اولدیغن بلمشدر لکن اصنام اربعهٔ خواصه مایل اولمشدر یعنی حب نفس و حب ولد و حب مال و حب جاه ایله طاپمشدر و بو صنف اول مقامات اصلیه سنه رجوع ایدر لکن ینه مغبوندر و اصنام اربعهٔ مذکوره سیله

مفتوندر زیراکه تکمیل نفس ایله مقاماتنك اعلی مقامنه واصل دکلدر و بو عالم تنزلاتی مقصودی ولکن ترقی حاصل دکلدر واما نوع انسانك اوچنجی صنفی بو عالم سفلیده تحصیل کمال ایچون کلدیکن بلمشدر و رفیق هدایت اولدیغندن کندولری بونده مسافر بولمشدر و صنام سبعهٔ مذکوره یی کسب ایتمکله کسب کمال قیلمشدر و بو صنف اول مقامات اصلیه سندن اعلی مقاماته واصلدر زیراکه بو عالمده تکمیل نفس ایدن انسان کاملدر و حق تعالی عنایتیله اصنافك ثلاثه ملکورینی طیو رمشدر نتکیم کلام قدیمنده فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخیرات باذن الله بیورمشدر چونکم وجود ملائکه لطیف و نورانیدر که عقول کروبیات و کی نفوس روحانیدر و مقاملری عالم علوی آسمانیدر پس آنلرك بر عالمی واردر که زیاده دکلدر اما ارواح بهائیم بالجمله ظلمانیدر و مقاملری عالم سفلی ارکانیدر و آنلر عالم علویه یی بهره در پس آنلرك دخی بر عالمی واردر که ایکی دکلدر و اما نوع انسانك ایکی عالمی واردر بری بدنی و روح حیوانی اعتباریله عالم ملکك اسفلیدر و بری عقل و روح انسانی اعتباریله عالم ملکوتك اعلاسیدر زیراکه حق تعالی ملائکه محض عقلدن خلق ایتمشدر و بهائمی صرف شهوتدن خلق ایتمشدر و انسانی عقلله شهوتدن خلق ایتمشدر پس عقلی شهوتنه غالب اولوب اصنام سبعهٔ یی قیروب عابد صمد اولان انسان ملکلردن اکرم و افضلدر زیراکه ملائکه کرامك هر بیرینك مقامی معلومدر که ابدا آنده قالور و انسان ایسه تکمیل نفس ایله مقام معلومندن اعلاسنه ترقی ایدهبلور و اکر انسانك شهوتی عقلنه غالب کلوب عابد اصنام سبعه اولورسه اول صمدی ناسی و آنك قلبی قاسی اولور اکرچه اوصورتا آدمدر لکن سیرتده بهائمدن کمدر زیراکه خدمت بهائم طاعته بدلدر و حقیقت غفلتاینده المردن اضلدر اللهم لا تجعلنا من الغافلین آمین اما کمال روح انسانی ذات فانیه یی ترك ایله اصنام سبعه یی کسر ایلیوب لذت حضوری درك ایله ماسوادن کیچوب کوکلده عاکف اولدقده کلیم مبدا و معادن بلوب اسراره واقف اولور و نفسنی بربیسی حاالله عارف اوله و روح اصافیله ابدا تناهی عالمی و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم بیورمشدرکه یا علی کندیکی فهم ایلیه سن تا کیم عمریکی ضایع ایتمش اولمیه سن و قلبیکدن بیکانه قالمیه سن

نظم درون جانده ایچون جای جانان	مدام اولمش کوکل ماوای جانان
کوکل مرآت صاف اولسه ایچنده	کورینور خوش رخ زیبای جانان
سویدای دل آگاه ایچنده	دمادم جوش ایدر سودای جانان
غوغای عالمدن چو قلبك	اولور خالی طولار غوغای جانان
سفینه شکلی قلبه انقلابی	ویرر اول جنبش دریای جانان
تو کبری اول نمرادن ادنی	که اولدر قرب آواد نای جانان
بو حقی روحنی پر شور ایدر اول	لب شیرین شکرخای جانان

نوع اربع عشر

روح انسانك تنزلاتی احوالنی و ترقیات و کمالنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه روح انسانی اولان امر ربانی اعلای علییندن عبارتدر بو اسفل سافلین بدنه تنزلندن اول نورانیتی بو ظلمته و اول لطافتی بو کثافته و اول استعدادی بو نسیانه و اول محبتی بو عصیانه تبدیل اولوب مجاور انس رحمان ایکن مقارن نفس و شیطان و هم جنس حیوان اولمشدر بعد المشرقین حیوان و ملاهی قنده روح انسان و عشق الهی قنده پس انسان ابتدا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مرتبهٔ بهایمدن بعده مرتبهٔ سباعدن بعده مرتبهٔ شیاطیندن بعده مرتبهٔ ملائکه‌دن بعده مرتبهٔ
نفسانیتدن کچیلدکجه مرتبهٔ انسانیته وصول بولنور و کندیدن فانی اولنجه روح اضافیله
باقی اولنور و تهذیب اخلاق قابلیتی حیوان مرتبه‌سنده قالور انسان مرتبه‌سنده کمال بولور و تخلق باخلاق الله
اولوبده مراد الله در زیراکه انسانده اوچ روح واردرکه سائر حیواناتله مشترکدر بری روح طبیعیدرکه
آنک موضعی جمیع بدندر و ایکنجی روحی نباتیدرکه آنک موضعی جکردر و اوچنجیسی روح حیوانیدرکه
آنک موضعی یورکدر و غضب و شهوت ایکیسندن تولد ایدن اخلاق بد جمله‌سی اوصاف روح حیوانیدر
و انسانک دوردنجی روحی نفس ناطقه‌درکه انسانه مخصوصدر و آنک موضعی تعلقی انجق یورکده اولان
نقطهٔ سویداده بولنان روح انسانیدر و آنکله تعلقی بونک شانیدر اگر روح حیوانی بو روح انسانی
اوزرینه غالب گلورسه غضب و شهوتنه اسیر اولدیسه اول کمسه حیوان بلمشدر زیراکه حکم غالبکدر
بولنمشدر و مادامکه روح انسانی مغلوب روح حیوانیدر اول کمسه‌نک قلبی میت و نفسی حی اولدیغندن
اول نفسانیدر و اگر عون حق ایله بو روح انسانی اول روح حیوانی اوزرینه غالب اولوب غضب و شهوتنه
مالک اولدیسه کندی حیاتی بولدیغندن و اول کمسه‌نک نفسی میت و قلبی حی اولدیغندن اول روحانیدر
بلکه مکان و زماندن مجرد انسان کاملدر و کندی مقامندن اعلا و اصلدر و بو کیمیای سعادت اسعدی
کوره‌بیلدی یابو آیده و یابوکونده و یابو ساعتده نائلدر و حق تعالی کلام قدیمنده ونفخت فیه من روحی بیوردی
کندی ذاتنه مضاف ایلدیکی روح اضافیه واصل و هم مراد حاصلدر و روح اضافینک نیجه اسماسی واردرکه
عقل کل و عقل اول و جوهر اول و قلم اعلی و لوح اعظم و عرش اعظم و کلمهٔ اعظم و ملک مقرب
و روح اکمل و روح افضل و روح لایفنی و روح عارف و روح ناطق و روح قدس و روح محمدی
و آدم معنی و شمس باطن و شمس حقیقت و نقطهٔ وحدت و نقطهٔ الکبری و سر اعظم
و لطیفهٔ ربانیه و امر ربانی و جوهر ربانی و حقیقت ربانیه و عشق الهی و مبدأ اول و منشأ
ارواح و سلطان حقیقت و سر الهیدر آثار ایتمدکوره‌دن فوق مرتبه‌ده بولنان یعنی ملک مراد ایلدیکی
همان کندی احوالکا نظر ایدرسن اگر بیوب ایچوب اویورسن و شهوت آرزوسن کورورسن و غیری نسنه
آرزوسندن بی خبر اولورسن ظاهر بودرکه بهایم مرتبه‌سنده‌سن و اگر بیوب ایچوب اویورسن
و شهوت آرزوسنی کورورسن و بونلر ایله بیله هم غضب ایدوب و نزاع و جنک و جدال و شتم ایله و
عداوت و عنف و قهر و ضرب و هجو ایله خلقی انجدوب انتقام آلورسن بلورسنکه سباع مرتبه
سنده‌سن و اگر بیوب ایچوب اویورسن و شهوت آرزوسن کورورسن و بونکله بیله بیوب
ایچوب یلان سویلیوب خلقه مکر و حیله و کذب و خدعه ایله آلدیوب غیبت ایلیوب دو زنلر ایله
الده دوب رنک ایدوب نفاق ایله یورورسن شبهه سز بلورسنکه شیطان مرتبه‌سنده‌سن
و اگر آز بیوب آز ایچوب آز اویورسن و شهوتدن فارغ و آرزوسندن آزاد اولورسن و کیمسه‌یه قطعا
رنجیده ایتمزسن و کیمسه‌یه حیل و مکر ایله هرکز یلان سویلمزسن و جمیع خلقه رفق و مدارا ایله
معامله ایدرسن و جمله ناسه خیرخواه دوشمن خلقه متلرن کوروب دعا و ثنا ایله ملایم
سویدرسن حقا که ملائکهٔ کرام مرتبه‌سنده‌سن و اگر اعتدال اوزره بیوب ایچوب اویورسن
و غضب و شهوته مالک اولورسن و معرفت الله محبت الله یولونه سالک اولورسن و کندی صفاتندن
فانی و هالک اولورسن کندیکی یقین اوزره بلورسنکه هم عارف و هم معروفسن و اخلاق حق ایله مو
صوفسن و خزینهٔ علم الله‌سن و حقیقتده آکاه‌سن و انسان کاملسن و مقام اعلایه واصلسن
و مجلس انس و حضورده داخلسن و هر مراده نائلسن و جمیع امورکده حالت توسطا ایله عاملسن و ابد حقه نائلسن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نظم ای روح پاك جسم ایله دنیاده خوشی سن ٭ وای نور محض دیده بنیاده خوشی سن
ای مرغ عرش نیجه طوتلدك بو دامه سن ٭ صفرا و خون و بلغم و سوداده خوشی سن
کر بو یورك دکلسه مکانك کوکل نه در ٭ چون بو یورکده سن بو سویداده خوشی سن
اول کلشنی قویوب نیجه دوشدك بو کلخنه ٭ کلخنجیلر ایله حسن ماداده خوشی سن
اول بزم انسدن او وطندن ایراقمی سن ٭ قلبکله یا او مجلس بالاده خوشی سن
مشغول رسم عادت اولوب غم چکرمیسن ٭ یا هم حضور حضرت مولاده خوشی سن
اولمش سنکله بسته محبت هزار دل ٭ عاشقلر کله رفق و مواساده خوشی سن
عالم سنکله در نیجه عالمده سن عجب ٭ سن سنده حسن عشق تماشاده خوشی سن
حق صورر سنی سنکا ای نفس ناطقه ٭ دل حجله سنده عشق ایله تنهاده خوشی سن

باب ثانی

ارکان طریق عرفان اولا تقلیل طعام و تقلیل منام و تقلیل کلام و عزلت انام و ذکر مدام و فکر تمام
فصول ستّه ایله تفصیل ایدر فصل اول ارکان ستّه راه عرفانك اولکی رکنی اولان تقلیل
طعامك فوائد و خواصنی سکز نوع ایله بیان ایدر نوع اول آیهٔ کریمه و نیجه احادیث شریفه ایله
بلدی ای عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی عبادنه عنایتیله تعدیل اکلی تعلیم ایدوب کلام قدیمنده بیوردی
کلوا واشربوا ولا تسرفوا انّه لا یحبّ المسرفین و حدیث قدسیده بیورمشدر که یا ابن آدم انّی جعلت
العزّ فی الطاعة والناس یطلبونها فی ابواب السلاطین فکیف یجدونها وجعلت العلم فی الجوع
والناس یطلبونه فی کثرة الاکل فکیف یجدونه وجعلت جلاء القلب فی السهر والناس یطلبونه فی
کثرة النوم فکیف یجدونه یا ابن آدم کیف تطمع فی العلم والعمل مع الشبع وکیف تطمع فی جلاء القلب
مع کثرة النوم فکیف تطمع فی الحکمة مع کثرة الکلام وکیف تطمع فی الانس بی مع الاستیناس کیف
تطمع فی حبّی مع حبّ الدنیا فاطلب العلم والعمل فی الجوع وجلاء القلب فی السهر والحکمة فی الصمت
والانس ولقائی فی العزلة وحبّی ورضائی فی ترك الدنیا یا ابن آدم الصوم لی وانا اجزی به انّ الصائم
فرحتین اذا افطر فرح واذا القینی فرح و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امّتنه شفقتلو
ادابکلی تعلیم و آفات شبعی تفهیم ایدوب فوائد جوعی طیورمشدر نته کیم احادیث شریفه سنده
بیورمشدر آدم اوغلی بطننده شرلی بر قاب طولدرمامشدر آکا اوچ بش لقمه چوق کفایت ایلر که
صلبنه قوت و قوام اوله لوبس هر کیمکه شهوات اکلله مبتلا اولوب بطنی طولدرمق استرسه بارینی طعام
وثلثنی شرابنه اولسون باقیسی ثلثی تنفسیچون قالسون و بیورمشدر که شبعا ایکن اکل طعام
هم مضردر و هم حرامدر و بیورمشدر که کثر اکل شومدر و نوادر و اکول مذمومدر و بیور
مشدر که شبع ایله اکل اینه نك قلبی قاسیدر و حکمتی محروم و حقی ناسیدر و بیورمشدر که
حق تعالی بر قولینه محبت ایلسه آنی انی اوجوز طعام اولان برده جایع ایدر و بیورمشدر که حق تعالینك
مخلوقنده اولیاسی اهل جوع و عطشدر آنلر اجحت شقیدر و یری آتشدن کیمکه آنلره خور باقوب
الحق طوقنارسه یا بر فعلله انجدوب یا بر سوز اتارسه اول عزّتی و انتقامنی مجموعه
اسقام ایدوب رسوای عام و علیشنی حرام ایدر و بیورمشدر که کیمکه بطنی جایعدر و قلبی
قانعدر و حقی ذاکردر آنك مقربیندن اولدیغی ظاهردر و بیورمشدر که نیجه شیطان ابن

ادمك

ادمك عرق تنك جريان دم كبی جاریدر پس آنك یوللرینی جوع ایله و عطش ایله ضیق ایتمك مقربین
كاریدر وبیورمشلدركه جوع اطولكز عند الله افضلكزدر وتحقیقا ابغضكز هر نوله رو
اكولدركم تنبلكزدر وبیورمشلدركه هر كیمك كه بطنی جایع اولور آنك قلبنده نور معرفت لامع
اولور وبیورمشلدركه اهل جوع اهل حكمتلردر وبدنلری ملازم صحتلردر وبیورمشلدركه حق
تعالی یه خلقك اقربی خلقی احسن اولانلردر وبطنی اجوع واعطش و قلبی احزن اولانلردر وبیورمشلدركه
حق تعالی مخلوقاتنی شبعان ایدر واولیاسنی جایع وعطشان ایدر وبیورمشلدركه نفسكزی
جایع ایلكز تاكیم نور عرفان ساطع اوله و قلبكز ینابیع حكمتله طوله و اهل ارضدن سمانه بكله
فرح بوله وحضرت عمر رضی الله تعالی عنه كونده بركره طعام اكل ایلدكده اون برلقمه ایله اكتفا ایدركه

نظم حبیب الله مبارك بطننه طاش بغلدی یعنی
طعاما استرسه بطنك ویرالما طاشه ویره سن تاكی

شكم پر وركیم پرخاك ایلمش دیوار اعضاسن
اوقالمش خانۀ مظلمده كورمز شمس تابانی

شكایت ایلمن اوچ كونلك اجلقدن وكما عارف
او نادان كار وكسب ایلسون كم بوقلبه حقه تكلانی

دیسه اجلقده وار ضعف وكسللك مانع طاعت
دیرز اجلقده در انس حق اولور قوت روحانی

طعامكحقدر آجلق آنی مخصوص خواص ایتمش
بولور جوع اهلی جلده حال وذوق وجد حقانی

بولان اجلقده بولمشدر فناده دولت فقری
طویان آجلقده طویمشدر رموز سر سبحانی

كورن اجلقده كورمشدر اكر عشق اكر روحی
آلان آجلقده آلمشدر كنوز نفس انسانی

ایرن اجلقده ایرمشدر حضور وحضرت حقه
بلن آجلقده بلمشدر علوم بحر عرفانی

تمو آجلقده در دولت سعادت عزت ولذت
اولور جوع اهل روحانی دخی سیمای نورانی

شبعدن قلبه قسوتدر كلن هم شهوت ونخوت
بولور جوع اهلی علم وحلم اولور اخلاقده بانی

ضعیف ایت نفسی تاكیم قوت قدسی بولندر جانك
حیات جانده آجلق هم ممات نفس شهوانی

كلامی حقی بو اكمل ونوبی قوی فقر وفنا ایسته
كه ویرانده السه تن كوشكی بولورسن كنج پنهانی

نوع ثامن

اغات شبعی وكراهات جوعی بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه هر كیمكه نعمت
بلنز الكاله مطعم ومشربده بلور آنك عملی قلیل وعذابی كثیر در بطنت فطنتی كاسد ایدر وحكمتی
حكمتی فاسد ایدر شبع منع دادر وجوع انفع دوادر آدمان شبع مورث اصنافدر وجعدر
تقلیل طعام تقلیل اسقامدر كثرت طعام موجب اسقامدر ومفسد احلامدر آدمان
شبع مهیج عللدر وحكمته خللدر كثرت اكل قلبه قسوت وجسده علت ویرر حق تعالی بر
قولنه عنایت واكرام ایلسه آنك بطننی طعامدن وفرجنی حرامدن پاك ایدر حق تعالی كیمكه اكرام
ایدر اكا قلت طعام وقلت منام وقلت كلامی الهام ایدر كیمكه جایع اولماز اول صفای فكری
بولماز كثرت اكل انسانه ضرردر وكثرت نوم اكا كدردر هر كیمك كه طعامی قلیل اولا آنك آلامی
قلیل وصحتی طویل اولور صحتله تخم جمع اولماز وجوع ایله سقم جمع اولماز كیمكه نفسنه آرزوی
انواع طعامی غرس اول اصناف اسقامی جلب ایله صحتنی بر عكس ایدر جوع طعام انبیادر
ومقام اولیادر جوع بحر در فطنتدر وسحاب مطر حكمتدر جوع ترویح ارواحدر وتشریح
اشباحدر جوع دواء داء فضولدر وجلاء صداء عقولدر جوع غذای اشتهای روحدر
ودوای قلب مجروحدر جوع ثمرۀ شجرۀ صحتدر وزینت صفت عفتدر جوع عطیۀ صوفیه
ومطیۀ وصولدر جوع نفی جاندر وقوت دوادر جوع تهذیب اولیادر وتعذیب اعدادر

جوع تصفیهٔ روحانیه ومطالعهٔ فتوحاته جوع قهر جنود شیره در و نصر و فوز آله رجوع هوی
نفسه ممات ویرر وفؤاده صفا وحیات ویرر وعلم دقیق ایرات ایدر والحاشیات ویرر جوع داغ غنیمین
فترتندر وجوع زاهدین حکمتیدر وجوع عارفین صفوتندر وجوع محبین قربتندر وجوع
واصلین طهارتندر جوع نفوسه مذلت ویرر وقلبه رأفت ویرر وعلم سماوی اطلاعنه دقت ویرر
عارفك نوری حکمتی لهب جوعین نیجه ایام اطفا ایدر واول بر نسنه تناول ایلدکده بش اول لقمه ایله
اکتفا ایدر وسوسه بذر شیطاندر آنك مزرعی بطن شبعاندر کیمکه الله ایچون اول بر کون
جایع اولور آنك قلبنانه حکمتدن بر بشقه باب آچلور جوع مورث علم وفطنتدر وشبع موجب
جهل وظلمتدر اطیبا طعام جوعدر واهل نفسك انك جزو عدد جوع ضیافت حضرت مولادر
وشبع فقدان عقل وذکادر بقرهٔ نفسین جوع ایله ذبح ایله اول نور معرفتله حیات قلبی بج ایله بندان
دهانی سیر ایله جهانی اول لقمه که لذتندن بولدك ذوقی کاشکی بولسه آنی دوشمن خلقی کیمکه شبعان
اولنجیه دك اکاله اول اکلنده حیوانه مشابهدر جوع یر یوزنده طعام یزدانیدر وابدان اولیا اکلده شبعان
وبطن ایسه عدوی انساندر وعارفك اکلی فاقه دندر ونومی غلبه دندر علم وحکمت جوعده اولور جهل و معصیت
شبعده در کلور جوعده اولان طریقه ملوك ارضه بحر وملك زیرا که جوع بو حیواناته مخصوص اولان ضیافتی وقیوبده نظم

کلدی رمضان ای یار ترسیما … اول صایم آناوني تا قلبك اوله بینا
خالی اول وحالی اول نای اول الهنای بول … نی مثال مسندن طول نوش ایت شکر وحلوا
نهر شکلی کل تزح اول ملیدر هر سیل … تا عین حیات دل تن ارضنن ایده احیا
صوم ایله تن وجانی پاك ایلدیه نانی … طولسون می روحانی تا مست اولسه اجزا
بو دمکی کوش ایله نی در بونی نوش ایله … سیلاب کبی جوش ایله تا قلبك اوله دریا
جوع اولدی طعام الله قوتدل هر آکاه … ویرمش اوقو لینه شاه کیم عشق ایله در شیدا
حق دون وکون دائم اول قائم دهر صائم … طول عشق ایله اول هائم قوی صورتی بول معنا

نوع ثالث

رذائل شبع وفضائل جوعی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اوچ خصلت
قلبه قسوتدرکه کثرت طعام وکثرت منام وکثرت کلامدر بطون شبعان اولدقده ارواح ابدان
اولور وبطن جایع اولسه بدن روحه راجع اولور وصحت بدن قلت طعامده در وصحت روح قلت
منامده درکیمکه شبعان اولورسه انك بر عقل کیدرکه بردخی رجوع ایتمز جوع اسم اعظمدر
وملك اکرهدر قلت طعام موجد قلت منامدر وقلت منام موجب قلت کلامدر شبع داعیهٔ سقم
وسقم داعیهٔ الم در شبع اصل جمیع دادر وجوع اصل جمله دوادر نیران وساوس اهلم بلکه نیران
جمیع انفس انام جوع ایله منطفی اولور نفسی جایع اولانك وساوسی زائل اولور نته کیم مجنون
جایع اولدقده جنونی قالمیوب عاقل اولور جوع مزرعهٔ عبرتدر وینبوع حکمتدر وروح فطنتدر
ومنقا محبتدر ومصباح معرفتدر ومنهاج حقیقتدر نفس مریض جزو عدر وآنك شفای
عاجلی جوعدر شبع ایله کوکلك حکمتی زائلدر وجوع ایله انده هر علم حاصلدر جوع صفای
اصفیادر ورشاد انقیادر نظم اجتمق کیم وجودکده صفادر سحار اولیاء واصفیادر
تقاضای طعام اولماز ولیاده ولی تنك قوتی چون ذکر خدادر جوع منبع اخلاق حمیده در
وشبع منبت اوصاف ذمیمه در بطن شبعان اولدقده اعضا جایع اولور وبطن جایع اولسه
اعضا شبعان جوع نفسه زندانددر وقلبه کلستاندر شبعده واقع اولان وساوس

ثالث

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ثابت وثابت اولور • وجوع دخی واقع اولان وساوس عاطل وباطل اولور کیمك که بطنی جایع اولور •
آنك قلبی ایکی عالمدن کچوب مولایه راجع اولور جوع قلبی بر حکم ایلر وشبع اصم وابکم ایلر جوع •
ابدانده خفت وعفتدر • وکوزندن عبرت وکوکلنده حکمتدر • وجلاء قلب ایکی خصلتده مقرردر که بری
جوع وبری سهردر • نان غدای ابداندر • وجوع ایسه غدای دل وجاندر • بر شیخك بر مریدی بر کون آج
قالوب شیخنه الجوع دیدکده شیخ الله دیمشدر • پس اول مرید اول اسمه مداومت قیلوب ایکنجی کونده
لابد من القوت دیدکده شیخ اکا لابد من الله دیمشدر • بعده اوچنجی کونده اول ذاکر وصابر شیخنه
ما القوت دیدکده شیخ الحی الذی لا یموت بیورمشدر • پس دوردنجی کون تمامنده اول ذاکر
صایم بر جذبه حق ایله افطار ایدوب برخوردار قوت جان اولمشدر • ودولت معرفتی دریافت
بولمشدر واجزای وجودی شراب عشق ایله طولوب مجذوب اولمشدر • • • نظم

چو عشق مردم خورددر بس اکرك ای یار • که اول لقمه شیرین عشق شیرینکار •
سن آجی لقمه کبی بویله هضم اولنماز ایکن • اوشاه عشقه نه لایقسه ایده نوش کوار •
ریاضت ایله ضعیف اولکه تنکدر اودهن • لذیذ لقمه اولوب قوی سنی یسون یکبار •
نیچون رهانی بقارسن اودیك کرم ایلیه سن • سیاه اولور کبی استنباوکه لب ودستار •
مثال دوزخ اومعده بر اولدی هر کز • مکر قدم بصنه بردم سکاشه جبار •
خدادر ایلیان احیای حشمینی شبعان • یوغ اولیاده نه بنلك نه حرص هر مردار •
نه حرص علم وهنر وارنه رنك وبو حق • نه صلح جنك اولور آنلرده عشق اولور هر بار •

نوع رابع

تقلیل طعامك کیفیت • ومقداری وفوائد • واسراری بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلرکه
تقلیل اکلدن مراد نفس شهوانیه حیوانیه یی ضعیف اولمغلوب عقل ومکسور شهوت اولمقدر • ومقصود
بورکی تبیض وقلبی اوصاف ذمیمه دن تصفیه قیلمقدر • زیرا که جوع انسانده یورکك شحمنی اریدوب
دمنی قلیل ایلدکده بیاض ورقیق اولور • وکوکل کدورت نفس حیوانیه دن پاك وصاف اولور جلا بولوب
وصفا سیله انوار اذکار وواردات قبوله مستعد اولور • بعده اول آیینه دن اول انوار ارض نفسه
منعکس اولوب روشنی نور ایله اشراق بولدقده مضمحل اولوب صدف شهوت ظلمتی دخی لؤلؤ مکنون
محبتدن منشق اولور • زیرا که شهوت مطیه محبتدرکه انسانده محبت مطلوبدر • وانکله افتتاملا
محبوب وجمله دن مرغوبدر • اما سلوك طریق عرفانه مبتدیلر ایچون طعامدن امساك نافع اودرکه
افراط ایله تفریطی محفوظ اولوب اکل متوسط اوله واکل متوسط بر کون بر کیجه ده اللی درهمدن
یوز درهمه وارنجیه دك تناول در • ومشروب دخی اول یوز درهمه داخلدر • وبو تقلیل اکل تزکیه
نفس وتصفیه قلب وتجلیه روح ایچون امر لازمدر حضرت عیسی علیه السلام بیورمشدرکه
بطنکزی جایع ایلیکز اوله کیم قلبکزله رنکریزی کوره سز • وحدیث شریفده بطن انساندن شرلی
وضررلی بر قاب طولمشدر مضمونی کلمشدر • زیرا که بدنه غدادن امداد اولور • حال بو کیم
امر غدا ایچون جکرده وضع اولنان قوای طبیعیه خود شیطاندر • پس حزب شیطان اولان قوای
مذکوره غدادن حظ وافر الدقده دواعی نفس انکله قوت بولور • وظلمت نفس وطبیعت بورکه
مستولی اولیر • ورطوبت غدادن عروق دماغه رخاوت کلور • پس آندن کلال حواس وعلته نوم
وکدورت خاطر حاصل اولور • واکر غدا قلیل اولورسه دواعی نفس وقوای طبیعت ظلماتیله
ضعف وقلت بولوب کوکل صافی اولور پس قلب مصفاده روح مجلا اولان عقل معلا ایلدر •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

كاتيله تصرفدن منع ايده مزلر حكم آنكدر روحك اولوب انساننك كمال مرتبه سن بولور وبونك سري بودركه انسانك امر تعالي سي مرتبه نباتيه سيدر وامر شهوتي مرتبه حيوانيه سيدر وعلم وعرفان مرتبه انسانيه سيدر پس بحر ازدياد بابنده ايچون عدالته اقبال ايدوب آنلوله مشغول اولان كمسه نك اوزرينه غالب اولان مرتبه دركه قضاء وطر ايچون شهوتلره اقبال ايدوب لذات فانيه ايله مشغول اولان كمسه نك اوزرينه غالب اولان مرتبه حيوانيه در وبو ايكي مرتبه حق تعالي عبادينه طيور مشابه در نته كيم كلام قديمنده اولئك كالانعام بل هم اضل اولئك هم الخاسرون بيورمشدر پس عاقل اولدر كه بو ايكي مرتبه دينه ناقص ده قالميوب تصفيه قلبه وتجليه روح ايله فتوحه توجه ايدوب انسان كامل اولوب مبداء ومعادينه كيك اعني بر نسنه يمز الا كه سد رمق واداي صلاته قادر اوله جق مقداري بر قاج لقمه تناول ايدر ونفس شتري كبكدن حمي ايله ويا فطير شعير ايله قناعت قيلوب حظ نفسه شغل قلماولان اطعمه نفيسه يي تحصيل وآرزودن فارغ اولوب انسان مرتبه سنه واصل ومجلس انسه داخل وهر مرادي حاصل اولور زيراكه نبات وحيوان مرتبه لرنده انسان مرتبه سنه وصول بولمقده تقليل طعام اصل مقدم وركن اعظم وشرط الزمدر اما انسان مرتبه سن بولمش ونفس وطبيعتدن ازاد اولمش كاملك جوع ضرري وپرهيز صبري جيلدر بلكه آنك جوع طوبلي حضور جزيلدر نظم

هر لحظه اول روحي علا ارواحه ايلر خوش ندا | درد اولمه خاكي انيه جا پاك اولكل اي شعر سما
هر جانكه اول تنبل اولور چون دردخم قعرن بولور | اعلاي خمه خوش كلور كر بولسه كندن صفا
اولمازتنده خاك نان صافي اولوب آب جان | اسرار اولور قلبه عيان بولور قمو دردك دوا
جانك چو شعله در هيان نورنك اكثر درنخا | دود ايچره نور اولمش نهان دل خانه سي بولماز ضيا
آن اولسه كر بودود نان قلبك بولور نور عيان | روشن اولور خوش بيكان هم بو سرا هم اول سرا
سيرايت مكلدر اولسه مانه صوركورينور شما | بيهان اولور شمس ضحي غيم وطوفان اولسه هوا
باد شمالي جن اسرصافي اولور قالمز كدر | بوصيقل ايچون هر سحر خوش خوش اسر باد صبا
عشقك دمي هر بر نفس جه قلبه صيقل اولور بس | بل عشقدر جانلر هم نفس نفس ايلدر فنا
اي جان يتر حبس جهان سير انكه در لامكان | حقي بله بو خاكدان فرعي بوراق كل اصل كا

نوع خامس

علامات شبعي وكراماتي جوعي بلدر اي عزيز معلوم اولسون كه اهل الله ديمشلر دركه منشا جميع اراضي قلب انسانك ايكله حل دوزخ اولمشدر وآندن جمله اخلاق ذميمه حصول بولمشدر وآنك ايچون ادم جنتدن طشره كلمشدر اول شهوت اكل نانده كم سراي جهاني جانه زندان ايتمشدر وعقل داناي اسير نفس نادان ايتمشدر لذت جوعي بولان شبعدن ملول اولور زيراكه بلوركم اكول اولان ماكول اولور عاقل اولان شهوت اكلي ترك ايدوب ونفسني اسلمز وتراب قيبا ايچون بدنك بسلمز كرچه نفس شهوانيه عقله طغيان وحقه عصيان ايدر لكن شمشير جوع آني مطيع فرمان ايدر جوع انسانه نافع جسم وجانه وتنعم اسيه مضراين وآنده كيمكه عمرن وپروب طعام وشراب الور اول عين حياتي قويوب خيال وسراب الور نان اكل ايدن كندي حياتني اكلدر وحياتن اكل ايدن لر مماتن حاصلدر عبد بطن اولان كمسه ده نه عقل اولور ونه هوش ونه چشم اولور ونه كوش تن پرور اولان عبد فرج اولور وعمري حيوان كبي شهوات خرج اولور جوع ايله نفس بهيمي ضعيف اولسه اول كوكلده روح قديمي قوت بولور ونفس شهوانيه حكمتدن ازلو وعلم

وحكمته

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وحکمتله زاد و حضوری وانس ایله معتاد اولوری اکر بو دهان بند اولمسه دهانی آچلوی وانکله قوت جان یلوب شراب عشق ایچلدی وخلعت عرفان بوینه بیچلوری پس اول نان نور ایله بو نان تنوردن کیچلدی اول شراب طهور ایله بو جیفهٔ دنیادن قاچلوری واول خلعت معرفتله عالم وحدته کوچلوری وجناح عشق ایله زمرهٔ اولیایه قاریشلوب ارواح انبیا ایله اوچلوری وپیر اولان جوان جاودان اولوب رخ زردی ورد احمر کبی آچلوری وامطار انوار واسرار بو دودکار لیل و نهار اول قلبه صاچلوری واکر بو دهان آچلسه دهان جان بند اولوری وبدن مزبله سنه کوکل دردمند اولور زیرا اکر جسم خلقک غداسی بینه خاک در اکرچه تنک اولوری وروح اسیر هوا وکوکل زندان بلا ودماغ انهار اودها نابسند اولور وجمیع اقوالی بد وافعالی رد واحوالی پر حیله وخند اولوری ونفس لیمی تعاله ازنکل ودروح قایدی آندن خسته ومستمند اولوری زیرا که هر لقمهٔ لذیذه اول جانه غزیز بر زنجیر پایبند اولوری پس هر کیمکه خردمند اولور اول نان جوین ایله خرسند اولوری وتقلیل اکل ایدن لقمه سی یکجند اولوری بونکله نفس ضعیف اولوب روح آندن خلاص بولوب جسم وجانی حلاوت محبتله طولوب لذیذ وارجمند اولوری ، نظم

عجب حلاوت پنهان ویرر خلو شکم	مثال جنک اولور ادم تنی نه پیش ونه کم
پر اولسه کر شکم جنک وساز اولور مهمل	نه ناله ایلر او مهمل خشب نه زیر ونه بم
دماغ ومعدن اورجدن یانار رسه ای عاشق	بو سینه سوزشن ایله ناله ایدر هر دم
شکم تهی اول ودرد ایله ایکله نای مثال	شکم تهی اول واشعار سویله مثل قلم
مثال دوزخ اولور معده خلق بد ناری	شکم پر اولسه بد اخلاق ایله طولر آدم
اوروح طو تارسن اولور دل مثل باغ جنان	خصال خوب ایله کوکلک طولر چو صورت چشم
اوروجده حقی بولور علم وحلم وچوق حکمت	بو جسم اورجله سلیم اولدی جان دخی اسلم

نوع سادس

افات شبع ومنافع جوعی وفوائد صومی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که طعامی اولمقدار اکل ایله که اول سنی حامل اوله اول قدر یمکه سن آنی حامل اوله سن طعامی اویله اکل ایله که سن آیمش اوله سن اویله ایتمکه اول سنی یمش اوله اکر سن آنی اکل ایدرسن جمله نور جان اولور واکر اول سنی اکل ایدرسه جمله دخان اولور رباعی دررورزه چو از طبع دمی پاک شوی اندر پی پاکان تو بر افلاک شوی از سوزش روزه نور کردی چون شمع وز ظلمت لقمه لقمه خاک شوی بر طالب عرفان بر کامله نیاز ایتمشکه طریق معرفت یزدانی بکا ایله اول کامل اول سائلک اکول اولدیغنی بلوب جواب ویرمشدرکه وار ابتدا اکلی تعلم ایله بعده بکا بر زمله معرفت سوزی سویله زکات بدن صیامدر وکیجه لرده قیامدر بر عابد هر کون صائم اولوب هر کیجه بر بطمان طعام ایله افطار ایدروب صباحه دک نماز قیلدیغنی بو کوکل صاحبی مرشد کامل ایشدوب دیمشکه اکر نیم نان ییوب او بوسه افضل ایدی اندرون از طعام خالی دار تا در و نور معرفت بینی تهی از حکمت بعلت آن که پری از طعام تا بینی اکل کثیر اولانک صحتی قلیل ومؤنتی ثقیل اولور کیمک که همتی بطن وفرجیدر آنک قدر وقیمتی آندرکه خرجیدر کیمک که همتی ادخال ایتدیکیدر آنک قیمتی اخراج ایتدیکیدر کثرت اکل اسرافدر وقلت عفافدر جوع انسانی جمله خصالکار فعیدر وجسم وجانک نفعیدر راحت بدن قلت طعامدهدر وراحت جان قلت منامدهدر وراحت عقل قلت کلامدهدر وراحت قلب قلت اهتمامدهدر وابدال ابدال اولمدیلر الا که جوع وسهر وصمت واعتزال ایله اولدیلر جوع وسهر وصمت وعزلت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ذکر وفکر باد وام تا تمامان جهانرا میکند اینها تمام وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم جوع علی منکب وملتوی اولوردی وابو هریره رضی الله تعالی عنه آجلقدن مجنون کبی
مصروع اولوردی وپیرمز غوث علوی فقیر الله شیخ اسمعیل تلوی رحمة الله علیه بو حققی
اوغلنه ترتیبه ایچون خطاب ایتمشدرکه منلا ابراهیم انا اکل فی الیوم واللیلة مرة واحدة
لقیمات مما حضر واکل کل اسبوع زعیقین خبز مع ای طعام کان وماء اللحم غیر مانع للریاضة
واصل هذا الخبز عفص حلال واشرب کل ستة ایام مرة ماء بکاسة مقدار فنجانین فقط
وانام بعد العشاء الی الانتباه ثم اقوم الی الصباح واصوم یوم الاثنین والخمیس **نظم**

بنده ایله لبك ناندن طولسون کهر روزه ٭ کتسون اوکده جاننده گلسون هنر روزه
بو عالم بیل سجین دلدر ره علیین ٭ قلبه نظر جان بین ویرسون نظر روزه
قوی نفس وتدبیری هر حیله تزویری ٭ مکسور اوله هر تیری اولسه سپر روزه
روزه نه ضرر ایلر بیك دورلو هنر ایلر ٭ بر بشقه سفر ایلر سودای سر روزه
روزه تنی رام ایلر اخلاقی تمام ایلر ٭ هم مست مدام ایلر جانی اثر روزه
تن ظرف محبتدر دل کلشن وحدتدر ٭ جان حجله وصلتدر فتح اولسه در روزه
حتی کیجه اول قائم هم کوندزی صائم ٭ تا قلبه طوله دائم شهد وشکر روزه

نوع سابع

کثرت اکلك آفات عشره سی وقلت اکلك کرامات عشره سی وتقلیل اکلك اسبابلری سی
بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که طالب عرفان اولوب نبات وحیوان مرتبه لرندن
انسان مرتبه سنه یتمك وتزکیهٔ نفس وتصفیهٔ قلب وتجلیهٔ روح ایتمك مراد ایلدکده لازمدر
ابتدا بطننی حرامدن حفظ واصلاح ایده بعده تقلیل اکل ایله فضول حلالدن بیله اجتناب ایده
اندن معرفت ومحبت بولنه طغری کیده زیرا که بطن انسانك حفظ واصلاحی جمیع اعضادن
اشق واعسردر وشغل وموئنتی جمله دن اعم واکثردر وجسم وجانه ضرر واثری جمله دن
اعظم واکبردر واول بر منبع ومعدندر که عفت ونخوت وضعف وقوت اعضایه اندن کلور
وآفات کثرت اکل حددن افزوندر لکن آفات مهلکه سی عدد اوندر اما اولکی آفاتی بودر که
تحقیقا کثرة اکلده قلبك قاسی اولمسی ونورینك زوال بولمسی وارددر نته کیم حضرت حبیب
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر که لا تمیتوا قلوبکم بکثرت الطعام والشراب فان القلب
یموت کالزرع اذا کثر علیه الماء زیرا که بدن انسانده یورك التنده معده غلیان ایدن قدر کبیدرکه
بخاری اکا مرتفع اولور پس بخار معده کثرتندن یورك سودا وتغیر وتکدر کلور واما ایکنجی
آفت بودر که تحقیقا کثرت اکلده اعضانك فتنه وهیجانی وفضول وفسادا انبعاثی واردر
زیرا که انسانك بطنی شبعان اولسه عینی مالایعنی یه نظر ایتمك واذنی آنی استماع ایتمك ولسانی
مالایعنی سویلك ویدی آنی طوتمق وایاغی اکا کتمك استر واکر بطن انسان جایع اولسه انك
اعضاسی جمله ساکن اولوب بر نسنه یطمع ایتمز ومالایعنی ولادن فضول ومحرماته کتمز زیرا که
بطن بر عضودر که اکر اول جایع اولسه اعضای بدن شبعان اولور واکر اول شبعان اولسه اعضا
جایع اولور والحاصل انسانك افعال واقوالی طعام وشرابی حسبنجه در اکر اکا حرام طعام
داخل اولورسه اندن حرام افعال واقوال صادر اولور واکر فضول حلال داخل اولورسه مالا
یعنی ولادن افعال واقوال خارج اولور کانه طعام وشراب افعال واقوالك تخمیدرکه بونلر اندن

اجوده کلور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واما اوجنجی افت بودورکه تحقیقا کثرت اکلدن قلت فهم وعلم واردر زیراکه فان البطنة تذهب
الفطنة دینلمشدر واکر دنیا واخرت حاجتلرندن برحاجت مراد ایدرسن تا آنی قضا ایتمدکجه
برنسنه تناول ایتمیه سن زیراکه بخار غدا حجاب فهم وزکادر واما دردنجی آفت بودرکه
تحقیقا کثرت اکلدن قلت عبادت واردر زیراکه انسانك اکل کثیر اولدقجه بدنی تثقیل اولوب نومی غلبه
ایدر وحواس وقواسنه فترت کلوب توجه واطاعتدن اراده قالوب اویقویه کیدر حال بوکیم
عبادت برصنعتدرکه انك دکانی خلوتدر والاتی مجاعتدر واما بشنجی آفت بودرکه تحقیقا
یعنی اجلوق
کثرت اکلدن فقد حلاوت عبادت واردر نته کیم حضرت صدیق اکبر رضی الله عنه دیمشدرکه
اسلام ایله مشرف اولدیغم وقتدن بوآنه دکین هرکز شبعان اولمش دکلم تاکیم ربمك عبادتی لذتن
بولمیم واول زماندن بوزمانه دك صودن قانمش دکلم تاکیم ربمك لقاسی اشتیاقندن فترت بولمیم
وبرکامل محقق دیمشدرکم طاعتك لذت واحلاسن جانم اولدنمان بولدرکه جوع وظمادن بطنم
ظهرمه ملتصق اولدی بیت کر تواین انبان زنان خالی کنی پر زکوهرهای اجلال کنی واما
التنجی افت بودورکه تحقیقا کثرت اکلدن حرامه دوشمك خطری واردر زیراکه حلال سکا کلمز
الاکه آزآز کلور وحرام ایسه هرجهتدن چوق کلور نته کیم حدیث شریفده ان الحلال یاتیك
قطرة قطرة وان الحرام یاتیك کالسیل جزافا وارد اولمشدر واما یدنجی آفت بودورکه تحقیقا
کثرت اکلدن اولا ماکولی تحصیل ایدوب حکمنده اشغله ثانیا آنی اصلاح وتهیه قیلغله ثالثا انی اکل
وهاضم اولمغله رابعا آندن خلاص وفراغ بولمغله خامسا بدنده تولد ایدن امراض وعلتدن سلامت
قالمغله شغل قلب ومشقت بدن واردر نته کیم حدیث شریفده هر دردن اصلی تخمه وهر دوانك
اصلی جوع اولدیغی وارد اولمشدر وبونلردن بشقه ناسك طمعله طلب دنیا واشتغال اکل ایله
تضییع اوقات واردر واما سکزنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده شدت سکرات موت واردر
نته کیم حدیث شریفده ان شدة سکرات الموت علی قدر لذاتها الدنیا ومن لذاتها الاکل والشرب
فمن اکثر من هذه فقد اکثر من ذلك وارد اولمشدر واما طقوزنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده
نقصان آخرت واردر نته کیم حق تعالی اذهبتم طیباتکم فی حیوتکم الدنیا بیورمشدر حلاوت دنیا
مرارت عقبی اولدیغن بیورمشدر زیراکه دنیادن لذت الدیغن قدر آخرت لذتی سنکچون
نقصان بولور وکثرت اکل ایسه لذت دنیادن عد اولنور وحضرت عمر خالد بن ولیدی رضی الله
تعالی عنهما دعوت ایدوب آنکچون برطعام نفیس تهیه ایلدکده امیر المؤمنین اکا دیمشدرکه چونکه
بوطعام نفیس تنعم ایچوندر پس خبز شعیر ایله شبعان اولمیوب آخرته کیدن فقرا ایچون نه واردر
حضرت خالد اکا جواب ایتمشدرکه یا امیر المؤمنین آنلر ایچون جنت واردر پس حضرت عمر رضی الله
تعالی عنه بیورمشدرکه آنلر جنتله فوز بولمشلردر ودنیادن بوطعامدن بزم حظمز اولدیغندن
آنلر بزدن تباعد ایدوب فوز عظیمه نائل اولمشدر بیت نعیم خلد حلالست برکسی صنما
که دست ولب بنعیم جهان نیالاید واما اونجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده عار وملامت
واردرکه طلب شهوت واخذ فضول ترك ادبدر زیراکه دنیانك حلالی حساب وحرامی عذابدر
ولذتی سراب وزینتی تبابدر وآفات عشره بودرکه نهایت بولمشدر واهل کفایت ایچون
بری دخی کفایت قیلمشدر پس طالب عرفان کثرت اکل ومداومت شبعدن اجتناب ایله تا آفات
مذکوره دن آزاد اولوره وتقلیل اکلی اعتیاد ایدوب وکرامتله دلشاد اولور زیراکه قلت اکلك
صحت بدن ونشاط قوی وقوت حفظ وصفای خاطر وانجلای قلبه نوردوانی وسرعت ذکا

وخفت مؤنت ٭ وامكان قناعت وتذكر جوع يوم قيامت وتيسر توجه وحصول خضوع ومداومت
عبادت وحفظ وضوء وتمكن ايثار فضل طعام وتطبيب قلوب فقرا وايتام وبونك امثالی نتيجه
كرامتلری واردر ٭ واما تقليل اكلی تحصيلك نيجه طريقی واردر بر طريقی بودر كه قلت اكلك كراماتن ومنا
فعن تذكر ايله اكا مائل اوله سن وطريق اخری بودر كه مهيا بولنان اطعمه نك انفسن تقديم ايده سن
طريق اسهلی بودر كه بر كون بر كيجه ده بر كره تناول ايده سن وطريق اغلبی بودر كه اكول وجميعا ايله تناول ايتميه
تنهايه كيده سن ٭ وطريق اقربی بودر كه وزن ايله بيلنوب كوندن برر درهم نقصان ايده سن تا كيم اللی درهم قاله ٭

نظم نفسم بنی چوق ايلدی بر غم ٭
آز ييوب آز ايچسم اوليدی كوكلم خرم
نفسم بنی الدی مقدی فرصت بكلر ٭
ترغيب ايدر افراط ييمك ايچمكلر ٭
هر لقمه كه سن شرله يرسن آنی ٭
حيوانه ويراول لذت آب ونانی ٭
هر لقمه كه لذتيله بولدی ذوقی ٭
حيوانه ويراول نباتی سن ای حقی ٭

اغرلشوب اولورم اصم وابكم ٭
جسمم هم اولور خفيف وجانم بردم ٭
چون سفره بولورا اوده چكوب ايكلر ٭
دوشمن بنی دوستدن آلیقور اكلر ٭
غفلتله طولوب كوكل اولور ظلمانی
حقی آنی ياد ايدوب بی قوت جانی ٭
اول لقمه يی كشكه بولسه دشمن حلقی ٭
جان لذتن آل كوكلدن استه حقی ٭

نوع ثامن

جوعك اقسامك وحال ومقامن بلدرر ای عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديشلردر كه جوع سهری متضمندر ٭ نته كيم عزلت صمتی متضمندر ٭ وجوع ايسه ايكی قسمدر بری جوع اختياريدر كه اول جوع سالكدر ٭ وبری جوع اضطراريدر كه اول جوع محققدر ٭ زيراكه محقق تجويع نفس ايلمز لكن بعض كره تقليل اكل ايدر اكر مقام انسده ايسه ٭ واكر مقام هيبتده ايسه اكلی زياده كثير اولور ٭ محققين ايچون كثرت اكل دليل اولمشدر كه مشهودلرنده عظمت حاليله كوكللرينه انوار حقيقتك سطواتی صحت بولمشدر ٭ وآنلر ايچون قلت اكله دلالت قيلمشدر كه آنلرك مشهودلرنده موانسه حاليله محادثه وجود وصحت بولمشدر ٭ وسالكين ايچون كثرت اكله دليل اولمشدر كه آنلر حق تعالیدن بعيد وبابندن مطرود اولوب آنده نفس شهوانيه بهيميه تسلطيله استيلا فرصتن بولمشدر ٭ وآنلر ايچون قلت اكله دليل اولمشدر كه آنلرك كوكللرينه نفحات جود الهی طولوب آنلری بدنلری تدبيرندن مشغول قيلمشدر ٭ وافراط اولميان جوع ايسه هر حال وهر جهتله سبب دركه سالكی احواله واصل ومحققين اسراره نائل اوله لر لكن جوع افراط اولدقده اول هوای نفسه وذهاب عقله مؤدی وفساد مزاجه باعث اولور ٭ پس مبتدی اولان سالكه سبيله اولمازكه نيل احوال ايچون تجويع نفسده افراط ايده لكن اكا متعين اولان بودر كه استدامت صيام ايله تقليل طعام ايده ليل ونهار مابيننده اكله واحده يه ملازمت ايده ٭ وبر هفته ايكی كره ادام اكل ايده وادامك اعنی طعامك يا غليسين تناول ايده اكر منتفع اولمق معرفت ومحبت بولمق ديلرسه بويلجه ايده نته كيم وربت مخمصة شر من التخم ديلمشدر ٭ وجوعك حالی ومقامی واردر ٭ اما جوعك مبتديلرده اولان حالی خشوع وخضوع ومسكنت وذل افتقاردر ٭ وسكون جوارح وعدم خواطر رديه در ٭ واما محققينده اولان جوعك حالی دقت وصفادر ٭ وموانسه وذهاب ماسوادر وعزت الهيه وسلطنت ربانيه ايله اوصاف بشريه دن تنزهدر ٭ واما جوعك مقامی مقام صمدانيدر واول بر مقام عاليدر كه آنك احوال عجيبه سی واسرار غريبه سی واردر ٭ پس مصاحب همت ومقارن عزيمت اولان

جوعك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جوعك فوایدی بودر عامه نك جوعی دکل زیرا که عامك جوعندن صحتله صلاح مزاج وتنعیم بدندن غیری بر فائده یوقدر وجوع انسانك بر خاصه سی هم بودر که مورث معرفت شیطاندر

نظم
آجلق طوق الهی اول تمواعضانی | آجلقله بو نفس ترك ایدر دنیانی
هم آجلق آچار رموز هر معنانی | آجلقده بولور بو جان ودل مولانی
ناندن بوش اولان کسنه بر حکمتدر | کوکلی کوزی اویانق ایشی عبرتدر
آجلق کم تمام حفت و عفتدر | هر درده شفادر اول تنه صحتدر
حقی آز ایله بطنه حلقی سیران | آجلقده یوغ اول زیانکه طوقلقده عیان
آجلقده اولان زیانه بسدر برهان | طوقلقده مرضده کرك چوق درمان
حقی یك آز آز اویی آز سویله | جان صاغلغی دل خوشلغی بولسن ایله
هر نه دیله سن کوکلده بول ذوق ایله | کیم ایکی جهان سعادتیلده بویله
بند ایله دهانی بو جهانی سیر ایت | نوی خوابی کوکلده هر نهانی سیر ایت
عشق آچه یورکده چون دهانی سیر ایت | دریالر ایچوب صفای جانی سیر ایت
نفس اهلنه کرچه آجلق اولمش زندان | اما او کوکل اهلنه دوخوش سیران
اجلقده کوکل صفا بولور لذت جان | پس جوعدر اهل حقه حقك احسان
حقا که طعام انبیادر آجلق | هم حال و مقام اولیادر آجلق
هم صفوت قلب اصفیادر آجلق | هر درده دوادر دخوش نوادر آجلق
حقا که صفای اصفیا جوع اولمش | تقوی و رشاد اتقیا جوع اولمش
چوق اویومق اولدی علم و فضله هادم | نوم آز اکول اولور علیل و نادم
شب قائم و کوندزی دخی اول صائم | تا منبع علم و فضل اوله سن دائم
حقی حق ایچون نهار و لیل اول قائم | المزدن اولوب سن اول غمده هائم
اول قچه بو نفس حی کوکلدر ندیم | نفس اولسه کوکل بولور حیات دائم

فصل ثانی

ارکان ستهٔ راه عرفانك ایکنجی رکنی اولان تقلیل منامك فوائد ومنافعنی اون نوع ایله بیان وعیان ایدر **نوع اول** تقلیل منامی آیات قرآنیه واحادیث قدسیه ایله بلدرر **اعزنه** معلوم اولسونکه حق تعالی عنایتیله عبادنی غفلتدن حضورینه دعوت ایدوب فضائل احیاء لیلی جمله یه طیور مشهد تنزیل کلام قدیمنده بیورمشدر الصابرین والصادقین والقانتین والمنفقین والمستغفرین بالاسحار ۞ والذین یبیتون لربهم سجدا وقیاما ۞ یا ایها المزمل قم اللیل الا قلیلا نصفه او انقص منه قلیلا او زد علیه ورتل القرآن ترتیلا ۞ ان ربك یعلم انك تقوم ادنی من ثلثی اللیل ونصفه وثلثه ومن اللیل فاسجد له وسبحه لیلا طویلا ۞ ومن اللیل فتهجد به نافلة لك عسی ان یبعثك ربك مقاما محمودا ۞ وتنزیل زبورنده بیورمشدر ۞ تجدنی فی سواد اللیل عبدی قریبا منك فاطلبنی تجدنی ۞ وحدیث قدسیده بیورمشدر ۞ یا ابن آدم کیف تطمع فی انجلاء القلب مع کثرة النوم فاخر نومك الی القبر واطلب نور قلبك فی قلة النوم واسهر اللیل کذب ۞ من ادعی محبتی واذا جنه اللیل نام عنی و بر کامل دخی بیورمشدر که ۞ **نظم**

عجب للمحب کیف ینام ۞ | کل نوم علی المحب حرام ۞

ایومه سن بر کیجه سن ای مهلقا — تا سکا یوز کوستره کنج بقا
دل کونشندن کیجه جون کم اوله — بو ایکی چشمك اچه اول توتیا
بر کیجه صبر ایله یره قویه باش — مرغ سعادت قونه تا باشکا
کوندزا اولور کسب و کیجه عشقبار — عاشق ایده هر کیجه ذکر خدا
خلق وار اویقویه دوشلر کورر — بولسن اویانق کسر و کبریا
حق دیدی داووده بنم عاشقم — کیجه اویومازبکا ایلر ثنا
عاشق اولور طالب خلوتکه تا — کوستره دلداره دلندن رضا
جواب کران تشنیه ممکن دکل — اویوسه دیشده کورر او عین ما
حقی ایرر هر کیجه حقدن خطاب — قالق و توجه بکا قیل بولا هدا

نوع ثالث

فضائل قیام لیلی احادیث شریفه ایله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم امتنه شفقتیله قیام لیلی ترغیب ایدوب هر کیجه کلن ندای خدای طیو مسدلتم سمیم
احادیث شریفه متشابهه سندن بیورمشدر هر کیجه نك نصفی اخری قالدقده حق تعالی سماء دنیایه
نزول ایدوب دیرکه من یدعونی فاستجیب له ومن یسئلنی فاعطیه ومن یستغفرنی فاغفر له
وبیورمشدر که هر کیجه نك اولکی ثلثی کیجدیکی حینده حق تعالی سماء دنیایه نازل اولوب تا فجر مضی
اولنجیه دك دیرکه انا الملك انا الملك من الذی یدعونی فاستجیب له ومن ذی الذی یسئله فاعطیه
ومن ذی الذی یستغفر له وبیورمشدر که نصف لیل کیجدکده حق تعالی سماء دنیایه نزول
قیلوب تا صبح منفجر اولنجیه دك دیرکه هل من سائل یعطی هل من داع یستجاب له وهل
من مستغفر له وبیورمشدر که کیجه نك ثلثی اخیرنده حق تعالی سماء دنیایه نزول ایدوب
دیرکه من یدعونی فاستجیب له او یسئلنی فاعطیه من یقرض غیر عدیم ولا ظلوم **بیت**
ندا ایدر کیجه ارواحه دیر او نور النور بکا توجه ایدن جان بولور کوکلده حضور وبیورمشلر کم
عینای تنام و قلبی لا ینام عن رب الانام **بیت** صاغ یانی اوزره یاتوردی قبله استقبال ایدوب
هر نفسده آچلوردی اکا بیك غیبی قپو وبیورمشلر کم صباح آچلدیغی وقت او یومق رزقی
مانعدر وعمری جامعدر وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك موذنی بلال حبشی
رضی الله تعالی عنه حضرتلری هر کیجه وقت سحرده حسن صوت ایله بو بیتی اوقوردی **نظم**

تیقظوا تیقظوا یا نیام — قد هزم والفجر جنود الظلام
یا نائما عن نومك فانتبه — لیلك قد اسرع فی الانهزام
یا من قد استغرق فی نومه — انت تنام وربك لا ینام
ربك یدعوك الی بابه — فاسئله العفو بغیر انتقام
صلی علی سیدنا المصطفی — احمدنا الهادی علیه السلام
جهانی عشق شور اکله بعد نصف اللیل — زمانی بزم حضور اکله بعد نصف اللیل
جوماهتاب شبلر شراب عشق ظهور — پیاله سن لب حور اکله بعد نصف اللیل
شب عشقی ایچ قلبی صاف اولان کیجه لر — اویان کوکلده سرور اکله بعد نصف اللیل
براق اهل دل اولمش جور وشانی ماه — عروج روح ضرور اکله بعد نصف اللیل
شراب وحدتی سیر ایله ماهتاب ایسه شب — ظلام ایسه دخی نور اکله بعد نصف اللیل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بوخاك پاك زمینی پرشراب وحدتله • آنی شراب طهور ایکله بعد نصف اللیل
اویومه شب نظر ایله جهانه ای حقی • جمال عشقی طهور ایکله بعد نصف اللیل

نوع ثالث

تقلیل منامی وکیجه قیامی ونومی کرامی و غفلت انامی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه تقلیل منام توجه مولاده اهتمامدر زیراکه نوم عوام غفلت وانعدامدر وغفلت ایسه دلده ظلامدر وطالب عرفان ایچون کیجه اویومق حرامدر زیراکه آنك مطلوبی قیوم لاینام در
شعر دع النوم ان النوم للفضل هادم ؛ ولا ترض من دنیاك بالاکل والنوم ؛ فکن ساهرا باللیل واطلب معالیا اذا کنت ترجو ان تسود علی القوم ؛ اما نوم عارف مشاهده ومراقبه در وارواح ایله معارفه وملاطفه واجاب ایله معانقه ومواصله در سهر عاشقلره نعمتدر ونوم لذت استراحتدر سهر کوکل حیاتك بریدر جوع وسهر ایله کوکل دیریدر سهر عیون مخ عبادتدر وانتباه سهر علامت سعادتدر ذکر الله ایله سهر لیل عبادات ابرار وعادت احراردر ذکر الله ایله سهر عیون صنعت مشتاق ودولت عشاقدر ذکر الله ایله سهر لیل شعار اولیا وکار اصفیادر ذکر الله ایله سهر عیون نزهت اولیا وسعادت سعدادر ذکر الله ایله سهر لیل غنیمت رجال وفرصت ابدالدر ذکر الله ایله سهر عیون ربیع خواص وروضهٔ مقربین در ذکر الله ایله لیل تحفهٔ عارفین ودفینهٔ کاملیندر

نظم
چون کلور شب وقت خلوتکاه اولور • قبلهٔ عشاق وجه ماه اولور
خواب قوی مهتاب ایکن ای مه پرست • ماهدن آکاه آکاه همراه اولور
اویقی برنده تمو خلق اولسه لا • اویقوسزلر وقتی الا الله اولور
عاشق ایلر آرزو شب خلوتی • کیم اکا شب وصلتی ناکاه اولور
دانهٔ جان جسم ایله چون کاه در • جسم اولورسه دانه سی بیکاه اولور
قوللرك شب قیل وقالی غرقه اولور • وقت الهاما شاهنشاه اولور
شب نزول ایلر چو سلطان تحتنه • جمله سوز حقی اودم کوتاه اولور

نوع رابع

موجب تقلیل منام اولان قیام لیلك فوائد وفضائلن بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سرمایهٔ سعادتمز کیجه لردر وناسدن عزلتمز ودوست ایله خلوتمز کیجه لردر کیجه عاشقلرك وردنداشیدر کیجه عارفلرك سرداشیدر کیجه عاشقلرك دردی ارتر کیجه عارفلرك باشی طارتر کیجه روز فیروزکاملدر وسماء قلبنه شمس نازلدر هر کیجه اول کونش طلوع ایدر لکن خلق بجز نوم الورکیده هر سحر هر مراد حاصلدر اول وقت اعمی کبی اویومق مشکلدر سحر وقتی مبارك ساعتدر واول ساعتده بیدار اولان اهل سعادتدر سحر وقتی عاشقلر خواب ایتمزلر وعارفلر کوکلدن ایراغه کتمزلر سحر وقتنده ابواب رحمت کشاده اولور واول زمان بیدار اولان ذوق جان وصفای خاطر بولور ؛ نظم

اهل عشقك دیده سی بیدار اولور وقتی سحر • جان اهل دل طوطی اسرار اولور وقتی سحر
شهر دل بی کثرت ناجنس تنهادر کیجه • برکجان بی زحمت اغیار اولور وقت سحر
دفع ایدر دلدار وجهندن نقابی وقت صبح • آنی سیر ایلر او کیم هشیار اولور وقت سحر
مرده دل خواب ایچره غافل دولت بیداردن • عارف آکاهه دولت یار اولور وقت سحر
پرتو خورشید وجه دلبره مشتاق اولان • اهل حالك کوکلی پرانوار اولور وقت سحر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حق ندا ایلرکه هل من سائل هر نیم شب ٭ کیم نه استرسه اوبرخوددار اولور وقت سحر ٭
باب احسان خدا فتح اولنق استرسن سکا ٭ دل قپوسن بکلمك خوش کلر اولور وقت سحر ٭
اولکه اکل و شرب اولور شغلی کیجه کوندز همان ٭ اویقی لازم در اکا بیمار اولور وقتی سحر ٭
حقی بیدار اول سحر وقتنده تنبل اولمه کیم ٭ اویومق انسانه عیب و عار اولور وقت سحر ٭

نوع خامس

تقلیل منام خصلت کرام اولدیغی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه افضل اولیاء الله صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه حضرتلری هر کیجه بعد صلوة العشا بر ایکی ساعت قدر اهل بیتیله صحبت ایدر بعده اهلی و اولادی یاتدقده کندی قالقوب تجدید وضوء ایدردی و ایکی رکعت نافله قیلوب سجاده اوزرنده جالس اولوب خشوع و خضوع ایله مراقبه یه کیدردی تا صباحه برساعت مقداری قالدقده مبارك باشن قالدروب برکره آه ایدردی و اول تاوه ایله فم شریفندن بر نور ظاهر اولوردی کیم شعاعندن آنك بیت شریفی ضیا بولوب دیواری طیفندن اولان صمانی آشکاره و نمایان اولوردی آندن قالقوب اون ایکی رکعت تهجد و اوچ رکعت وتر نمازی قیلوب اهل و اولادن ایقاض ایدردی بعده صباح اولدقده سنت صبحی قیلوب آندن جامع شریفه کیدردی بر کمسه بر جاریه آلمش و آنکله بعد العشا تنها قالمش واکا خوابی دوشه کیم نائم اوله یم دیدکده اول جاریه دیمشدر که ای مولی سنکچون بر مولی وارمیدر اغاسی دیمشدر که بلی بن دخی بر عبدمکه بنم ایچون بر مولی واردر پس جاریه سؤال ایتمشدر که اول مولی نائم اولورمی اغاسی جواب ایتمشدر که بنم مولام بر حی و قیومدرکه ابدا نائم اولماز پس اول جاریه اغاسنه عتاب ایله دیمشدر که یا سن هیچ حیا ایتمزمیسن که هر کیز نائم اولمیان مولا حضورنده یاتوب اویورسن پس بو نکته آنك قلبنه تاثیر ایدوب قیام لیلی کندویه علاوه ایتمشدر و اولکسه عمری اولدقجه فراش ویحافه کیرمیوب تقلیل منام ایله اولیا مرتبه سنه یتمشدر زیرا که اولیاء یولینه کیدن اوچ خصلتله کتمشدر اولا بر نسنه یمز الاکه فاقه عندنده اکل قلیل ایلر ثانیا اویومز الاکه غلبه عندنده نوم خفیف ایلر ثالثا تکلم ایتمز الاکه ضرورت عندنده مختصر سویلر کیمك که نومی کثیر در آنك حیاتی علیل و امری عسیردر

نظم
ای دیده ندر اویقو کل اویان کیجه لرده ٭ کوکبلرك ایت سیرنی سیران کیجه لرده ٭
باق هیئت عالمده بو حکمتلری سیر ایت ٭ بول صانعنی اول اکا حیران کیجه لرده ٭
چون کوندز اولورسن نیچه اغیار ایله عاطل ٭ قوی غفلتی دلداردن اوتان کیجه لرده ٭
غفلتله اویومق نه روا عبد حقیره ٭ شفقتله ندا ایلیه رحمان کیجه لرده ٭
جمله کیجه یی اویومه قیومی سورسن ٭ تا حی اوله سن حی ایله ای جان کیجه لرده ٭
عاشقلر اویوماز کیجه سن هم اویوما کیم ٭ کوکلك کوزینه کورینه جانان کیجه لرده ٭
دل بیت خدادر آنی پاك ایله سوادن ٭ قصرینه نزول ایلر او سلطان کیجه لرده ٭
آزیجه آز اویی حیرته وارقانی اول آندن ٭ بول جان بقا اول آکا مهمان کیجه لرده ٭
الله ایچون اول خلقله مقارن کیجه کوندز ٭ ای حقی نهان عشق اوده یان کیجه لرده ٭

نوع سادس

نوم مذموم و کثرتی شوم اولدیغنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که نوم غفلت مذمومدر و کثرتی کسل و شومدر زیرا که نوم عوام قعطیل اعضای بدندر و تضییع اوقات عمر ایدندر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده وهو الذی یتوفیکم باللیل بیورمشدر بو نوم اخ الموت اولدیغن بزه طیور مشدر حقاکه غایب اولان اهل حسرتدر و اهل حسرتك نومیدر هم

برمصیبتك

بو مصیبتك شومارخایسه حاضر حضرتدر واهل حضوره نوم توجه ولذتدر اول نوم كه حضوردن
غفلتدر اول موجب طرد وبعد وندامتدر وموروث خسران وجهالت وملامتدر وعلم حكمتدن
محروم اولمغه علامتدر زیرا كه عارفك لذتی حضور عزتدر وحیاتی محبتدر وعلامات
محبت مولا اوچ خصلتدر كه سهر لیال وحسن مقال وثنای ذو الجلالدر پس نوم لیالی
اعراض وو بالدر اگر نوم بر لذتلی نعمت اولسه ایدی البته جنتده هم نوم اولوردی حال بو كیم جنتده
بولنماز بس نوم علیه ایتمدكجه اكا التفات واعتبار اولنماز زیرا كه انكله تحصیل كمال قیلنمز

نظم

عزیز باشكیچون كیجه یار ایچون اویومه / اوغور له لیلی ملكك شكار ایچون اویومه
چون اویودك نیجه بیك كیجه نفس حظی ایچون / بر ایكی شب نه اولور یار غار ایچون اویومه
لطیف یار كه هرگز اویومز آنك ایله / حضوره ایدك كیجه لر اول نگار ایچون اویومه
حلال اولورمی آغر اویقی خسته صاحبنه / ترحم ایله بو قلب فكار ایچون اویومه
خدا دیمشكر بنم عاشقم كیجه اویوماز / حیا ایدرسن اگر شب اوعار ایچون اویومه
اشتمدیكی كه شب كام آلور قمو عشاق / بو عشق پادشه كامكار ایچون اویومه
هزار كره دیدم حقی حقه كل كیجه لر / یوغ اولدیغن بله سن تا او وار ایچون اویومه

نوع سابع

تقلیل منام جلای قلوب انام وكحل بصیرت كرام اولدیغن بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله
دیمشلردر كه مجاهده سز مشاهده اولماز زیرا كه مجاهده قیلمیان مشاهده بولماز وكوكلی كوزی
آچلماز اما مجاهده ایدن ایچون مشاهده حاضر اولور استرسه مراد ایلسون استرسه مراد
ایتمسون مشاهده یی بولور پس مشاهده حاصل اولنجیه دك مجاهده لازمدر ومشاهده یی
مراد ایدن جوع ایله سهره ملازمدر زیرا كه مجاهده ایدن طالب عرفان تقلیل طعام ایله تقلیل منام ایله
ایلدكده آنك بدننده اجزای عناصردن حاصل اولان اخلاط اربعه اریور ارقالوب ذكر الله
اجزای بدنی لطافت بولدقده كوكلی حجب عناصردن مبرا ولباس بدندن معرا اولور ونومی
حالنده عالم برزخه واروب راحت بولدیغی كبی یقظه حالنده هم برزخه وهم ملكوته مطلع
اولوب هم راحت وهم سعادت بولور پس اعتدال منام راحت بدن اولدیغی كبی راحت جاندخی
اولور نته كیم حق تعالی قرآننده وجعلنا نومكم سباتا بیورمشدر نوم انسان اعتدال
اوزره بولنسه راحت بدن روح اولدیغن طیور مشدر اما طالب عرفان ابتدای حالنده خواب
وراحتی قویوب ظلمت شبده عین حیات جانی مشاهده ایله كورمشدر

نظم

صلح وصلاح اولدی بو غوغای شب / اولدی چو صحرا بلره دریای شب
شاهد غیبك تتق كیجه در / عاشقه روز اولمدی همتای شب
استمز اویقویی فجار خوابدن / ایلسه بو دیده تماشای شب
چوق دل پر نور ونیجه جان پاك / اولدی قمو بنده مولای شب
دیك سیهدر كوزه شب ظلمتی / وارمسه دل لذت حلوای شب
كوندز اولور گرچه بو سودای كار / بشقه صفادر دله سودای شب
باغلدی شب دست جوهر كاردن / حقی ایدر صبحه دك احیای شب

نوع ثامن

نوع انسانك اسرار وفوائدن بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردر كه روح انسانی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عالم علویدن بو عالم سفلیه غریب کلمشدی ونفس حیوانیه نك امورینی تدبیر ایله مشغول اولمشدر وآنك منفعتنی جلب ومضرتنی دفع ایچون اکا تعلق وبدنه توجه قیلمشدی واول حیثیتله بو جهان ضیق وحرجده محبوس قالمشدی پس بو جسمه نوم حاصل اولدقده اول روح علوی کندی عالمنه کیدوب ایکی دورلی فائده بولمشدی اولکی فائده بودرکه بو عالم شقاده اولان غربتدن ختلر تمامیله راحت بولوب تدبیر امورندن فارغ وآزاد اولمشدر واول عالم لقاده ملاقات ارواحله ذوق وحضور ایدوب مبدأ ومعادی صحبتنه کیدوب وطننده امین ومسرور اولمشدر وایکنجی فائده بودرکه روح علوی کندی وطننه واروب عقل اولدن بعض اسراره مطلع اولدقدن عالم برزخده محبوس اولدیسه انك واسطه ایله نیجه معانی تحصیل قیلمشدرکه عالم شهادتده اولان امثال الله وضوح بولمشدر وستر تعبیر واقعه بودرکه تلبیه امور ماضیه وتبشیر احوال آتیه رؤیاء صادقه ایله معلوم اولمشدر واکر روح نائم برزخدن کچوب عقل کله مقابل کلدیسه اول بی واسطه مشاهده ایدوب والهامات آلمشدر ونومی یومی کبی یقظه اولوب مراقبه ایله بحر مکاشفه یه طالمشدر پس بدن انسان بر تخته بند مثالیدرکه نوم حالتنده روح روانی آندن آزاد ایدوب غیری منزله کوتوردوکدن تا کیم بو جهان استهدن غیری بر منزل وبو عالمدن ایجری بر بشقه عالم اولدیغن کوروب تیقن ایلیه کیم آندن کلمشدر وینه عند الموت اول عالمه کیدجکدر پس آندن بو عالم اسفله میل ایتمیوب اول وطن اعلایه محبت قیله واکا عروج واصلنه رجوع ایچون متوجه ومترتب اوله ومجاهده ایله کسب مشاهده ایدوب معرفة الله مرتبه سنی بوله تا کیم محبة الله دولتنه نائل اوله ونومی حالتنده بلکه مومی وقتنده بیله عالم برزخده قالمیوب ملکوته ایچری کیدوب کله بیله وسعادت انس وحضور اکا میسر اوله رباعی سن کشته دلا بدوست ارجانت راهیست ای کم شده اشکار دبنهانت راهیست کر شش جهت بسته شود باك مدار کز قعر نهادت سوی جانانت راهیست بر کامل ذو الآری کثرتندن ملول اولدقده ای یاران اذنکزله بر ساعت قدر وحدته وارایم دیرایمش یاتوب خرقه سن باشنه اوبور ایمش زیرا که بصیرت کوزی کشاده اولانلرك جسمی هجوع ایدر وروحی کندی عالمنه رجوع ایدر وحضور حضرتده خضوع وخشوع ایدر ومبدأ ومعادی اولان عقل کله کیدر نظم

بو کشف ایچره چونکه روح لطیف … قیلدی بر لحظه خواب خوشچه خفیف
بادپای خیاله اولدی سوار … غیب سحر الرینی قیلدی شکار
دیده سن بوم مدی بو جهانده او جان … آچدی حسنی نقابنی جانان
بلی جانان یوزینه جان کوزینی … آچه مز بو میان جهان کوزینی
ینه جاننده بولدی جاناننی … ینه تحتنده کوردی سلطاننی
وصف اولنماز جمال الله کوردی … کرچه چشم خیال الله کوردی
قلب عارفده ظاهر اولدی نور … قیلدی اولکی صورتیله ظهور
دون کیجه تا روز اینس جان خیال یار ایدی … کوزلرم کرچه اویوردی عقل ودل هشیار ایدی
لذت کفتار جانان جانده قالمشدر هنوز … الله الله اول نه شیرین لب شکر کفتار ایدی
وه که کندی خاطرم ونه دیدی دوشده بکا … کرچه کاذم تاسحر اول سوزلری تکرار ایدی
روز چشمیدشب مظلمدر اول رخسار سز … ای خوش اول شبلر که چشم دلده اول رخسار ایدی
بوم اهل دل حضور حضرت دلدار اولور … چونکه هردم آرزوسی دلده او دیدار ایدی

عارفك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عارفك چشمی اویودی قلبی اویومازعشقله ٭ کیم ازلدن عشقه کاهی حالده یارغار ایدی
خوابگنوش اولسون حلال اول عینه کیم اوشله کورر ٭ آنی کیم حتی انکچون برزمان بیدار ایدی

نوع تاسع

حقیقت منام نه اولدیغنی ونفوس عوام برزخده قالدیغنی وارواح خواص ملکوته یول بولدیغنی
بللو اي عزيز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حقیقت منام اودرکه رطوبتلی غدا یورك طمرلرینه
رخاوت ویروب آنك بخاری دخی یورك ایله دماغ آره سنده حائل اولدقده کوکل دماغ ایچنده تعلق
وتصرفدن معزول اولور وحواس واعضای بدن دخی حس وحرکتدن قالور وعروق کبد ایله
جمیع بدن مغتذی اولوب نشو ونما بولور ونوم آنجق بدنك بو حالتنه عبارتدرکه هرکسه عارض
اولور ورطوبت غدا موجب نوم اولدیغندندرکه کثرت شرب ایله نوم ثقیل حاصل اولور وبلغم
غفلت ونسیان ازدیاد بولور پس اکر نائمك قلبی نفسیله مقید ایسه کندی کالی کسبنه توجهدن معطل اولور وعالم برزخده حبس اولوب خیالات رؤیا واضغاث واحلام ایله قالور
واکر نائمك کوکلی روح مجرد ایسه برزخدن کیچوب عالمنه ایچری کیدوب حضور ایدر واصلا نائم
اولماز ونوم بدن بویله قلبی هرکز معطل قیلماز وبو توجه وترقیدن برنفس خالی قالماز پس نوم
نفسانی تعطیل وغفلتدر ونوم روحانی حضور حضرتدر نوم جاهل موت موتی حاضردر
ونوم عارف کشاد مخاطردر نوم عوام ادبار وغوامدر ونوم خواص توجه تامدر نوم
ناقص تضییع اوقاتدر ونوم کامل طاعاتدر برکامل اهل دل بر تکیه ده اون کون مسافر قالوب
هرکون اون آدم طعامنی ییوب طول لیل اویویوب طول نهار سویلر ایمش پس مریدان آنك
بو وفرت اکلندن وثقلت نومندن وکثرت کلامندن نفرت ایدوب تکیه شیخنه شکوی ایلدیکده اول شیخ
اول مسافره دیمشدرکه ارکان طریق اولیاء کرام تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام ایکن سن مثل
عوام کثرت طعام وکثرت منام وکثرت کلام ایله مبتلا اولوب قالمشسن وبو تکیه اهالیسنه کلوب
بارکران اولمشسن پس اول کامل مسافر بو سوزدن وافر تعجب ایدوب اول شیخك جوابنه ویروب
دیمشدرکه اکر بزدن تشکی ایدن مریدان اهل عرفان اولسلردی بدل تشکی بزدن تشکر ایدرلردی
زیراکه بز طعام اکل ایتمیوب نور اکل ایدرز ونائم اولمیوب حضوره کیدرز ومالایعنی سویلمیوب
حکمت سویلرز پس اول شیخ انصاف قصور ریشه اعتراف ایدوب اول کاملی او تکیه ده مقیم ایدوب
کندی اکابرینه ندیم اولمشدر وآنك اشارتیله بنجه ایام جوع وسهر وصمت مداومت قیلمشدر تا کیم
اوله دخی اول نور وحکمتی بولمشدر اما بو کماله واصل اولمیان عاشق کثرت اکل ونوم ایله تخیا وخاسر قالمشدر

نظم
نیم شب عشق ایلدکی ولدن بکا وار چه ناز ٭ چوق عتاب ایلدی دیدی عاشق سن ایله خوا آز
بوسنکله کیجه لر تا صبحه دك سوز سویلرز ٭ سن یا غن ایلمشسن جانه خواب ایچره دراز
کوندزك غفلت سن بزدن دخی شب خوابده ٭ نانه وقت ایلمرسن ای عاشق بزه مطالبلی نیاز
سن بزی اویله فراموش ایلدك کویا که سن ٭ بر دخی راجع دکلسن اصلا کل اینمه ناز
نیم شب قالقوب آغله دردیله توجه قیل بکا ٭ تا سنی جذب ایلیم کوتاه اوله راز دراز
نوم غفلتدر اخ الموت اولمه حی اول عشق ایله ٭ دیکله هر شب سوزلوم معلومك اولسه حال راز
حاضر اول هر دم دمدن بر حیات تازه بول ٭ کیجه حتی خوابی ازاینه خوابی از

نوع عاشر

سیرك اقسامنی وحالی ومقامنی بیلدرر اي عزيز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سیر

سهر نتیجهٔ جوعدر زیرا که معده‌ده غدا اولمسه اویقو کلمز • و سهر ایکی قسمدر • بری سهر عیندر
و بری سهر قلبدر • اما سهر قلب طلب مشاهده ایچون غفلت اویقولرندن انتباهیدر • و اما سهر عین
طلب مشاهده ایچون کوکلده اولان همتك بقاسنه رغبتدر که اول توفیق الٰهیدر • زیرا که عین نائم اولدقده
غالبا قلبك عملی باطل اولور • و اکر عین نائم اولدقده کوکل اویومیوب عملی حالی اوزره قالدیسه
اول مشاهد سهر متقدّمك نتیجه‌سیدر که حاصل اولور • پس بو سهرك فائده‌سی عمل قلبك
استمرار و بقاسیدر • و عند الله اولان منازل علیه‌یه تحرّزونه یا ارتقاسیدر • اما سهرك
مبتدیلرده اولان حالی تعمیر اوقاتدر • و محققلرده حالی ازدیاد تخلّق ربّانیدر که اول تخ عنا
یاتدر • و مبتدیلر آنی بلمزلر که نه حالاتدر • و اما سهرك مقامی مقام قیومیتدر که • زیرا که حضرت
الٰهیه‌ده بر اسم قالمازالا که انسان کامل آنی حاملدر • و سهرك بر خاصه‌سی دخی بودر که •
مورث معرفت نفسدر • بر سلطانك بر بنده‌سی بنی سکا عاشقم دیو عرض حال ایلدکده او سلطان
رحیم او عبدنی بر تنها حجره‌ده مقیم ایدوب و سنی بونده بکا منتظر اول بو کیجه نصف لیل اولدقده
بن بو حجره‌یه کلورم و جمله ناسدن پنهان اولورم دیو وعد کریم ایتمشیدی • و آنك اوزرینه حجره
قاپوسن باغلیوب کتمشدر • و نصف لیل اولدقده صادق الوعد اولان سلطان فتح باب ایدوب
عبدی حجره‌سنه کیدوب وعده سن جیبنه جوز و موز قویوب کتمشدی • یعنی ملعبهٔ صبیانی
اکا لایق کوروب کلدیکن اشعار ایتمشدر • و صباح اولدقده اول مسکین اویانوب زنبلنی مقطوع
و جیبنی مملو بولوب سلطان کرهك کلدیکن بلوب منامندن پشیمان اولمشدر • و عمر اولدقجه
هر کیجه پنهان عزیزینه خواب و راحتی فدا قیلمشدر تا کیم انس و حضوریله کامن اولمشدر

قطعه

صفتین ای یارم پنهاندار او یومه	کلور دل بیتنه دلدار او یومه
قو خواب غفلتی شب قلبه سیر ایت	نتیجه ظاهر اولور اسرار او یومه
دیلرسن حق و قیومك رضاسن	کیجه یاتمه او تور زنهار او یومه
جو شب اقبال فرح بولدی عشّاق	کوزت سن سنده بول دیدار او یومه
ایدوب تضییع اوقات او یوسه خلق	سن ایتمه ضایع اول بیدار او یومه
غم عشق ایلسه شب قلب مکسور	کلور تختنه اول جبار او یومه
غم عشق اولسه پنهان قویمه تنها	اکا ویر حقی هر بار او یومه

فصل ثالث

ارکان ستّه‌دان عرفانك اوچنجی رکنی اولان تقلیل کلامك فوائد و منافعی التی نوع ایله بیان و
عیان ایدر **نوع اول** تقلیل کلامی آیات قرآنیه ایله و احادیث شریفه ایله بلدرور اعزّز معکوا السنکم
حق تعالی عبادینه عنایت ایدوب تقلیل کلامی عادات کرام و نظام امور انام و مفتاح باب سلامت
و موجب حضور مدام اولدیغن جمله‌یه طیورمشدر • نته کیم کندی حبیبنه خطاب ایله کلام قدیمنده
بیورمشدر • و قل لعبادی یقولوا التی هی احسن و عباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا و اذا
خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما • و الذین لا یشهدون الزور و اذا مرّوا باللغو مرّوا کراما • و اذا
سمعوا اللغو اعرضوا عنه و قالوا لنا اعمالنا و لکم اعمالکم سلام علیکم لا نبتغی الجاهلین • یا ایها الذین
امنوا لا یسخر قوم من قوم عسی ان یکونوا خیرا منهم و لا نساء من نساء عسی ان یکنّ خیرا منهنّ
و لا تلمزوا انفسکم و لا تنابزوا بالالقاب بئس الاسم الفسوق بعد الایمان و من لم یتب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حدیث قدسی

فاولئك هم الظالمون، ولا تزكوا انفسكم هو اعلم بمن اتقى يا ايها الذين امنوا اجتنبوا كثيرا من الظن
ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضا ايحب احدكم ان يأكل لحم اخيه ميتا
فكرهتموه واتقوا الله ان الله تواب رحيم، ما يلفظ من قول الا لديه رقيب عتيد فاما اليتيم فلا تقهر
واما السائل فلا تنهر واما بنعمة ربك فحدث، وحديث قدسیسنده بیورمشدر كه يا ابن آدم اذا
وجدت قساوة فى قلبك وسقما فى بدنك وحرمانا فى رزقك فاعلم انك تكلمت فيما لا يعنيك، يا ابن آدم
كيف تطمع فى الحكمة مع كثرة الكلام فاطلب الحكمة فى صمت القلب للسان يا ابن آدم لا تغتبن احدا
ابدا فان من ترك الغيبة طهرت سريرته وظهرت محبته وعلا قدره، يا ابن آدم لا يستقيم لك دينك حتى
يستقيم لسانك ولا يستقيم لسانك حتى يستقيم قلبك ولا تستقيم قلبك حتى تستحى منى
وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امتنى شفقتيله صيانت ایدوب تقلیل كلام موجب
اجتناب آثام ومورث نيل مرام ومنتج مورث انام وحفظ اسرار كرام اولديغن طيورمشدر
نتكيم احاديث شريفه سنده بیورمشدر سلامت انسان حفظ لسانده در، وبیورمشدر كه سویلرسن
خیر سویله والا سكوت ايله وبیورمشدر كه جرم لسان اعضادن اصغردر و جرمی جملهدن اكبردر
وعلم و زللی اكثردر، وبیورمشدر كه كیمكه صامت اولور هر بلادن نجات بولور، وبیورمشدر كه
كیمكه كاذب اولور اول خاسر وخایب اولور، وبیورمشدر كه كذب لسان جانب ایماندر، وكذب اشد
بهتاندر، وبیورمشدر كه دروغ یاده زیاده سویلمك خدایه افترا ایلمكدر، وبیورمشدر كه غیبت اخبث كلامدر
واسلامی اوتوز زنادن اشد حرامدر، ومؤمن مغتابه نصرت ایدن منصور مدامدر، وبیورمشدر كه
مؤمن طعان ولعان وبی حیا اولماز وناسی تعییب ایدن اول عیوب ایله مبتلا اولمدقجه اولماز وبیورمشدر كه
قرآنی لحون عرب ایله قراءت ایلكز ولحون اهل فسق فراغت ایلكز، وبیورمشدر كه كلمهٔ طیبه صدقه در
وتبسم دخی حسنه در، وبیورمشدر كه اطعام طعام وكیجه قیام وطیب كلام موجب رضای رب
الانامدر، وبیورمشدر كه صفای قلب ایكی خصلتده تمامدر بری اعطاء فضول مال وبری امساك
فضول كلامدر، وبیورمشدر كه كثرت ضحك انسانك قلبك میت ایدر، وكثرت مزاح وجدال الیلك كشی
ناره كیدر، وبیورمشدر كه فاسق مدح اولندقده رب غضب ایدوب عرشی اهتزاز اولور، وبیورمشدر كه
وقتاكه مؤمنی مواجهه سنده مدح ایدرسن تحقیق آنی كسكین اوستوره ایله ذبح ایدرسن، وبیورمشدر كه
كشی لسانك حفظ ایتمدكجه حقیقتا ایمانی بولماز وخدا حقی چون زنانده حبس اولمغه لسانه
احوج بر نسنه اولماز، وبیورمشدر كه صمت لسان بر حكمت ممتازدركه آنی ایشلیانلر
آزدر وبیورمشدر كه ذكر اللهدن غیری كلامی كثیر ایتمكله قلبك قاسی اولور حال بوكیم قلب قاسی
حق تعالیدن بعید وعاصی اولور، وبیورمشدر كه طوبی اكا كیم لسانه مالك اولمشدر، ولكندی
بیتنه صغوب ناسدن عزلت قیلمشدر، وبیورمشدر كه بر جماعت انبیا امر اولنمشدركه ناسك
عقللری مقدارنجه تكلم ایدهلم وبیورمشدر كه سن بر قومه عقللری ایرمدیكی سوزی سویلرسن
الا كه اول سوز اكثرینه فتنه اولور بس اویله ایلمزسن، وبیورمشدر كه فتنه نائم بولنمشدر آنی
ایقاظ ایدن طرد اولنمشدر، وبیورمشدر كه افشاء سر حرامدر افشا ایدن ملامدر، وبیورمشدر كه
بر كمسه بر كمسیه تنهاده بر سوز سویلیسه اول سوز آنده امانتدر آنی كمسیه دیمه سوزكه اوخیانتدر
وبیورمشدر كه صدور احرار قبور اسراردر، وصدیق اكبر رضى الله تعالى عنه حضرتلری
فم شریفنده حجر حفظ ایدوب بیهوده سوزدن تحفظ ایدردی وضرورت عندنده طاشی
چقاروب آنك تلفظ ایدردی، وبو لسانه دركه بنی بلالره وقبیح اولان جفالره صالمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

دیو احبابن تیقظ ایلدی وحضرت علی رضی الله تعالی عنه بیورمشلدرکه اکر ابو القاسم
حضرتلرینك فم شریفندن اشتدیکم اسراری بن سیزه سویلسم سیز بنم باغمدن جقوب ویرسزکه
تحقیقا علیکذب ایدر که بونی کیم ایشتمشدر بن کیم حق تعالی کلام قدیمنده بل کذبوا بما لم یحیطوا بعلمه
بیورمشلدر وکشی بلدیکی نسنه نك دشمنی اولدیغی جملهده طیورمشلدر و بو معنا بیتی زین العابدین
بن حسین بن علی رضی الله تعالی عنهم اجمعین یارب جوهر علم لو ابوح به لقیل لی انت ممن یعبد الوثنا ولا استحل
رجال مسلمون دمی حتی یروا اقبح ما یأتونه حسنا انی لاکتم من علمی جواهره کیلا یری الحق ذو جهل فیفتتنا

نوع ثانی

تقلیل کلام موجب اجتناب اثامدر ومورث عزت واحترامدر اولدیغی بلدرادر معلوم اولسونکم اهل الله
دیمشلردر که بو زمان سکوت زمانیدر وملازمت بیوت زمانیدر انسان ایکی اصغر ایله مرهوندر اولاندن آنك بری
یورکدر وبری لساندر کرچه کلام انسانده کرامتدر لکن صمت لسان هر حالده سلامتدر لسان انسانك
وبال رسالتدر که اطلاقی زیاندر صمت کسوه وقاردر وکفایت مؤنت اعتذاردر ماوامکه سویلمزسن
کلامك حکمنده بولورسن وقتاکه سویلرسن کلامك حکمنه داخل اولورسن تقلیل الکلام اولان ایدی ملال
اولور کیمك که صمتی طویلدر آنك قدری جلیلدر کیمکه هر زمان ستار عیوب اولور اول مستور العیوب
ومحبوب القلوب اولور کیمکه مغتاب وغماز اولور اول مبغوض جمیع انام اولور کثرت کلام ننك وعاردر و
صمت لسان عزت ووقاردر وصمت لسان امن وامانتدر وصمت قلب موجب عرفاندر لسانك خطراتی
جوقدر زیرا که اول خطا ایتمز او قدر دیش طاش کیبیدر ولسان چقمقدر وسوز اتشدر که جقیق سویلیان احمقدر
اوشبدر یا پنبه دکانی ویا باروتخانه ده پس پنبه وباروت چقمق جقان دیوانه در اوچ نسنه که مجلس جمیع
آفتدر بری هزل وبری مزاح وبری ترهات در مغتاب وغمازك عذابی شدید اولور واول ناسدن ورب ناسدن
بعید اولور کثرت کلام احبابه خللدر ومورث ملالدر وفضول کلام اظهار عیوبدر وتحریك عداوت
کیمکه آجی سوز سویلر آنك احبابی نفرت ایلر غیبت یاران رذالتدر وهر سوزدن نجالتدر اعقل ناس مجالدده
سمتنه کتمز وعقوبت ایلمهده صمتی تجاوز ایتمز قدر سؤال قیمت نوالدن زائددر ونفع کلمه طیبه
متکلمنه عائددر اکر کلامده بلاغت وار ایسه عدم تکلمده سلامت واردر مزاح آفت هیبتدر و
آفت سخاوتدر نطق ایدرسن طوغری سویله ووعد ایلرسن وفا ایله لین کلام وافشاء سلام
سنت کرامدر لین کلام وبذل سلام مورث محبتدر نامه اعتبار وحسن کلام محل سمعدر وکثرت ابرام موجب ملالدر
کثرت صمت موجب وقاردر وکثرت ضحك خفت وعاردر کثرت مزاح تهمتی جلبدر وکثرت ضحك قلبی میت
کثرت هزل جهل نشانیدر وکثرت الفاظ نقصان معانیدر صمت زینت عاقلدر وستر جاهلدر کوزل سویلی
اولکولج یوزلی اول هرکز یلان سویلمه وکندنکی رذیل ایله لسانی بذی اولانکو کلامده عزت اولور ضحکی
جوق اولانك هیبتی قلیل اولور ومزاح جوق اولانك عقلی علیل اولور کیمکه سوزی سلامتدر آنك محبتی
لازمدر ضحکی جوق اولانك قلبی میت اولور وکذبی جوق اولانك صدقی کسا بولور مقالی صادق اولا
نك جمالی زائد اولور وکلامی قلیل اولانك اثامی قلت بولور غیبتایه مستوم اولور وغم اولانی موم اولور
کیمکه ما لا یعنی ایله مشغول اولور اول ما یعنیدن معزول اولور هزلی کثیر اولانك قدری حقیر اولور
خلقك شکوی ایدن حقك ایتمش اولوب شاکر اوله مز وخفیات عیوبی صورن مودت قلوبی
بوله مز نفسنی مدح ایدن ذبح ایتمش اولور ونفسنی ذم ایدن سلامت بولور صمت ایدن سلامت بولور
سوزنکه مغتنم اولمز کیبیدر صدق اقوال ووفق افعال وحسن احوال علامات اقبال کیبیدر کشی لسانلرینه
انساندر حال کیمی لسانی کناده دوشمانده وبیجوابلی سوزی سویلیان پشیماندر لازمدر که عاقل جاهلدن حسن معامله

بر الله دفتر و مدار

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

برله رفق و مدارا ایلیه و طبیبك مریضه ایلدیکی معامله کبی عقلنجه ملایم سویلیه قیل و قالی ترك ایدوب کوکلی خوشلغی درك ایله صمت زینت و وقار و کذب شین و عاردر صمتك منافعی بی نهایه‌در و اذنی منفعتی سلامتدر سن مایه در هلاك جان راس لسانده در سری کیمسن صقله که سن امانت اولمازسك امانت ویرن سلامت اولمه سریکی صاقلمزسن سرك سلامت اولمه سری اظهارك صوکی ندامت اولدوغی سنکدن هیچ بر نسنه دریغ ایلمه لکن هر سریکی اکا سویله

نظم اجه رازکی که زار اولیه سن ؛ محنت و درده یار اولیه سن
صقله سری که سر سلامت اوله ؛ سری اظهار ایت ملامت اوله
فکرنی ذکر ایدن فکار اولدی ؛ اشکاره اولان شکار اولدی
نیچه سروار که کرهیانه کلهٔ ؛ نیچه جانلر روان دهانه کلهٔ
دل قفسدر از مرغ وحشیدر ؛ مرغ وحشی قفسه بخشیدر
راه دولتده کیمکه کنجه ایرر ؛ صقلمز سه هزار رنجه ایرر
حق اولان خلقه شکار اولماز ؛ صید ایدمر دیر ایکن شکار اولمه

نوع ثالث

حفظ لسانده حفظ اعضا و حفظ اوقات و حفظ اعمال و حفظ احوال و حفظ حیا و سلامت امان و سایر اسرار اولدیغن بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که صمت افضل علومدر و حکمت حق و قیومدر لسانك نطق ایلیسه کوکل صمت ایلر و لسان صمت ایلیسه کوکل حکمت سویلر کلام فضه اولسه صمت التون اولور نیجه ناطق نادم اولور و هر صامت سالم اولور صمت لسان الفاضی ترك ایتمکدر و صمت قلب اعتراض و اعراضی ترك ایتمکدر صمت قلب مورث حیرتدر و حیرت موجب واردات و کشف بغتتدر عارف صمت ایلسه مالك اولور و عاشق صمت ایلسه هالك اولور صمت افضل خصال مؤمندر و اکثر عافیتی متضمندر و بلا نطق ایچنده متعیندر صمت ایله کوکل کوزی کشاده اولور و عقل ازدیاد و راحت بولور هما البته لسانکی ضبط و ربط ایله که آنك عصیان و طغیانی سایر اعضادن اشد و اعظمدر هما البته لسانکی قید و بند ایله که آنك فسادی و عدوانی جمیع اعضادن اضر و اعمدر پس حفظ لسان جملهدن اهم و الزمدر زیرا که حفظ لسان حفظ اعضا واردر نته کیم خبرده کلمشدرکه ادم اوغلی صباح داخل اولدقده جمیع اعضاسی لساننه الله ایچون مستقیم اولدیرلر زیرا که اکر سن مستقیم بزدخی مستقیم اولورز واکر سن منعوج اولورسن بزدخی اعوجاج بولورز دیرلر پس نطق لسانك اعضای انسان توفیق و خذلان ایله تأثیر بلیغی ظاهر و نمایاندر نته کیم بالاده ذکر اولنان حدیثی بزدخی بومنایه دلیل و برهاندر که ای آدم اوغلی اکر بو دلکده بر بر کلك و بدنکده بر ضعیفلك و رنجکله بر نقصان بولدکسه تیقن ایله که ما لایعنی کلام سویلمشسن اول کلامك تاثیرندن بو بلالره دوشمشسن و حفظ لسانده هم حفظ اوقات واردر زیرا که انسانك اکثر تکلمی لغو باطلدر که جمله‌سی تضییع اوقاتدر **رباعی** اذا همت بالخوض فی الباطل ؛ فاجعل مکانه ذکرا و تسبیحا ؛ واغتنام السکوت افضل نطق ؛ وان کنت فی الکلام بلیغا و فصیحا ؛ و حفظ لسانده حفظ اعمال دخی واردر زیرا که چوق سویلیان غافل البته غیبت ایدر پس آنك اعمال حسناتی اعداسینه کیدر نته کیم بر عارف دیمشدر که اکر غیبت ایلسم کندو والده مك غیبتنی ایدردم تاکیم حسناتم اکا کیده ایدی زیرا که لسان خزانه مفتاح عرفاندر پس کثرت کلام ایله کوکل جواهر حکمتدن خالی قالور و نااهلی عندنده ضایع اولور و حفظ لسانده آفات دنیادن دخی سلامت واردر نته کیم دینلمشدر که اول کلامی لسان کتوردی که اول موجب کسر اسناندر زیرا که بسط لسان فساد شاندر و لسان کیمنده ارسلاندر و صمت آنده امن و اماندر و حفظ لسانده آفات آخرتدن دخی سلامت واردر نته کیم حدیث شریفده وارد اولمشدر که ناسی یوزی اوزره القا ایتمز الا که حصایدر

السنه لری ایدر پس حفظ سلامت هر دو جهانه وسرمایهٔ اهل عرفانه وحصن متین دل وجانه سنه کم
حضرت داود علیه السلامك حضورینه لقمان حکیم کلوب کورسنلر که آنك یدنده اهن پولاددن ملایم
بالموم اولوب آنده حلقات صغار متداخله ایله بر صنعت عجیبه قیلمشدر ولقمان آنك بو فعلندن تعجب
ایدوب اول حلقات منسوجه نه ایچون اولدیغن صورمق مراد ایلدکن لقمانك قلبنده اولان حکمتی آنی
سؤال ایتمکدن منع ایتمشدر پس وقتا که اول خلیفة الله اول معجز سن تمام ایلدی آنی کیوب لقمان خطاب
ایتمشدر که بو زرخ انسانه ایچون حین محاربه ده بر متین قلعه در ولقمان حکیم اکا دیمشدر که بنم بو صمتم نه دیرسن که
سؤال ایتمدم پس حضرت داود علیه السلام بیورمشلردر که صمت بر حکمتدر که فاعلی آزدر ودل جانی ایچون
حین محاوره ده بر حصن حصین ممتاز در صمت ایله سلیم و بی باکدر وذلت لسان اسنده هلاك کدر
اکر کتم ایدرسن سرك سن ورکدر واکر افشا ایدرسن ضرور و شورکدر سرك اسیرکدر وسن امیرسن
اکر افشا ایلدکسه سن آنك اسیری یسن سوز وار خلق ایچنده هر مقامك مقالی
و هر امرك بر مثالی واردر **رباعی** اسرار جهان چنانکه در دفتر ماست * خوان نهتوانکه آن وبالم سرست
چون نیست درین مردم نادانی امین * کفتن نه توان هر آنچه در خاطر ماست **نظم**

ما دامکه کلدی در بو سوزلر سردر	هر فکرنی ذکر ایدن دلی مسکتردر
کوش ایکی خبر ودل چو بر مخبردر	یعنی که ایشتمك ایکیدر سوز بردر
سوز وار که او خلق ایچنده اولمش ستان	سوز وار که او خلق ایچنده اولمش پنهان
پنهان سوزی دلده صقله هیچ ایتمه عیان	تا قالمیه سن نادم ایچره نالان
حال اهلی اولادل ایتمه قیل و قالی	قال اهلی شراب عشقدن در خالی
حلوا دیمه دن حلاوت اولماز حلقه	ذوق ایلر اول حل که بولدی وجد حالی
سفره اوزرنده بطنك ایتمه شبعان	حفظ ایله لسانی چو کوردسن باران
بش وقتی حضور قلب ایله قیل ای جان	یولده یولکا باق بوش ایتمه سیران

لمع رابع

تقلیل مقال مورث عز واقبال ومنتج نیل کمال وموجب حفظ احوال اولدیغن بیلدی **ای عزیز** معلوم
اولسون که اهل الله دیمشلردر که لسانکی ذهبك کبی محزون ایله تاکیم نکته ایله قلبك محزون اولمسون
لسانکی محبوس لب ودندان ایله تاکیم سنی مقید بند وزندان ایتمسون اکر کلامی تقلیل وصمتی دلیل ایدرسن الله
ستر وسکنده یولنه کیدرسن کشی کندی لسانی آلتنده کزلنمشدر هر نه کیم لسانه کلور اول سوز زبانه
کلور انسانك بلاسی لسانندن اولور **بیت** باغله ای حقی دهانك خامش اول مثل صدف * کیم
زبانك زیانك خصم جاندر شبهه سز نیجه لغو صاحبنه نقصاندر ونیجه لسان صاحبنه
دشماندر مجلس امانتدر ونقل مجلس خیانتدر صلاح انسان حبس لسان وبذل احساندر اولا فکر ایله
بعده سویله لسان عاقل قلبنده اولور وقلب احمق لسانده اولور حقی سویله غنیمت بوله سن وباطلدن سکوت ایله
امین اوله سن هر انسان لسانیله مواخذه اولور وکتم اسرار ایله هر مراده النور نته کیم بر کیجه حال
دلنجه بر بلبل بر کلشنده بر شاهین شاهه فریاد ایله سؤال ایتمشدر که ندندر که سن وبن قوشی
نوعندن ایکن سنك یرك ید سلطان وبنم یرم خار کلستان اولمشدر سن کوزل ککلك یورك وبو کرکس
اکل ایدرسن و هر طیری صید ایدوب مراد الورسن وسلطان عندنده قدر وقیمت بولورسن وسلطان طیور
اولورسن وبن هر کیجه فریاد و آه ایله تا سحرکاه کشاد غنچه کلی بکلرم بن اویومدقجه اول آچلمز اویانور ایکم
کول آچلمش بن آنك آچلدیغن کوره ممم بر کره مرادمه بی مراد اولوب خار زار ایچنده زار زار اغلرم قاندیورم

بوركيم

١٩٦

یوره کیم داغلرم پس شاهینی آنك جواب شاهانه ویرمشدر که بن مراد الوردم و بنی سویلیمش ایسه
بر آلمزدن بیك سویلرسن آنك ایچون بی مراد قالوب آه ایلرسن **بیت** سکوت ایله حقی که صمت ایچره
وار نیجه بیك لشاو نیجه بیك بیا خیر کلا لفظی قصیر و مفهومی کثیر اولاند نیجه سکوت بلیغ کلا
نیجه کلام امثال مهاملد نیجه انسانی هلاك ایدن لسانیدر نیجه نعمتی سلب ایدن کلامیدر ذلت لسان آتی قدم
عظیمدر وجرح لسان جرح سنانك الیمدر اول صمت که سکاسلامت و قار و بره اول سوزدن خیرلیدر که
ندامت و عار و برر حفظ لسان راس ایماندر کلام ایله انوار ذکر الله کوکلدن زائل اولور پس کثرت
کلام ایله کوکل مظلم قالور طوبی اکا کیم لسانی ساکت و قلبی ذاکر در طوبی اکا کیم لسانی مالك و هر حالده شاکر در
عارفکم اهل حال اولور آنك لسانی لال اولور **بیت** حقی بحث ایتمه او ذات پاکدن حیرتده وارکیم یوغ الدن
ابتحاث لسانك حفظ ایدن نفسنه اکرام ایدر سرینی کتم ایدن روحنه احترام ایدر صدر عارفی صندوق
سردر صمت جاهل کندوی ستر دردر دلنه مالك اولمیه نك ایشی ندمدر و ایکی لسانك برسوخی قتل یدر
لسانك حفظ ایدن امین اولور و حکمتله نطق ایدن عزت بولور ناسه بلدکلرن سویله بلمدکلرن سویله
آنلری کندیکا ماهل عرفانه بار کران ایلمه بدن ولسانکله ناسه مقارن اول دل و جانکله آنلردن مباین اول
بیت ضیای شمس خفا فیش نیلر ای حقی بو سر وحدتی کثرته ایتمه هیچ افشا بلمدیك نصف علمدر عجز
اور تمك تمام جهلدر لا ادری لفظی ترك ایتمك جنك و جدال سمتنه کیتمکدر عاقل اولدر بلدیکن خلقه
ناقل اولماز تکذیب اولنه جق کلامی خلقه سویلیه و هر بلدیکی حکمتی اظهار ایلیه **بیت** کوکل صقین
شکرانه مه دهان رنجوره کونش جمالنی بیهوده سویلیه کوره عورت و عبدینه کشف ایدن انلره
عبد اولوب نیاز ایدر صرینی خلقه افشا ایدن نفسنی عذابه القا ایدر فقرینی خلقه اظهار ایدن
قدرینی بی اعتبار ایدر مالك له سخی اول و دریغ ایلمه سرکله بخیل اول صقین سویلیه ما بخیل اولان
ذلیل اولور سرینه بخیل اولان جلیل اولور کندی سرینی حفظ ایتمیان احمقدر اول سنك سرینی صقلیه
جقی محققدر پس سرینی کشف ایدن بر دخی سویله کندولی بلمزلر ایچنده کند یکی لیل ایله **بیت**
همان سر صقله سر او لسون سکا که قلب صاف اولان بر اسرار اولاندر واقف اسرار اولمیانه هتك استار
ایلمه هر کسك هر سؤالنه جواب سویلمه صقین کمسنه سوء خطاب ایتمیه سن تا کم هر کز بد جواب
اشتمیه سن صقین نجاهله عقلی یتمدیکی حکمتی سویلیه کیم سنی تکذیب ایلمسون زیرا که حکمتك سنك
اوزرینه حقی واردر و حقی بودر که انی نا اهلندن حفظ ایده سن تا کیم ضایع اولمسون **بیت** کر خبردار
ایسك اسرار ازلدن حقی صقله سری دیمه هر بی خبره طوی ایتمه نته کیم خبرده کلمشدر که انجوی
افواه کلابه ایتمیه سن و جواهر اعناق خنازیره اصمیه سن زیرا که حکمت انجو و جواهر کبیدر کیجلکدر
وانی انکار ایدن کلب و خنزیر دن الچقدر سری صدرینه صغمیان امین اولماز و کذا اولا هر کز خیر کوره مز
انسان بر تسنه کتم ایتمز الا که صفحه وجهنده کورینور و فلتات لسانندن بلنور اکر نطقك فضه اولورسه سمتك آلتون اولور

نظم
عشقك احوالیدر اسرار دینلمز اصلا
کنج پنهان کرك ای یار دینلمز اصلا
عاشق اول یار ایله اغیاردن اولسه خالی
بونجه اغیاره او کفتار دینلمز اصلا
سخن عشق که حکمتدر امانتدر هب
جان عاشقده نلر وار دینلمز اصلا
حسن کل وصفنی صد بار هزاره سویله
استه مز چون کلی هر خار دینلمز اصلا
نیچون اول شعلهٔ جواله دمادم ایلر
نیجه بیك دائرهٔ اظهار دینلمز اصلا
نقطه حرف اولدی کلام اولدی کتاب اولدی جهان
اویله بر نقطه یه بسیار دینلمز اصلا
نقطهٔ عشقی بو اشیاده کورر خوش محو ود
وقور اول محرم اسرار دینلمز اصلا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قطرهٔ واحد تکرار ایله دریا اولمش
نقطهٔ علمی کثیر اکلدی چون ابلهلر
بر شجر و بردی چوق اثمار دینلمز اصلا
حقی اول یار در اغیار دینلمز اصلا

طلوع خامس

صمت لسانی حفظ احوال دل وجان اولدیغنی وطالب عرفان ترك اغیار جهان قیلدیغنی وماسوایی کیجکه مقبول درکاه اولوب مراد الدیغنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عارفك درونندہ اسرار غیبیه منکشف اولوب عرایس معنا ظهوره کلورسه زینهار وزینهار او اسراری کمسنه سویلمه سون واول ابکار معنایی نامحرم اولان اغیاره ارائت ایلمسون وحکمت اولیایی ناهل اولان اعدایه اعطا قیلمسون تاکیم یارغاری اولان حکمته ظلم ایتمش اولمسون وآنی اهلندن منع وستر ایتمسون تاکیم اهل حکمته ظلم ایتمش اولوب وباله باتمسون مثلا بر سلطان اندرون اغالرندن برقولنه کندی کنیزکلرندن بر دختر زیبا اعطا ایدوب وتنبیه ایلسه که صقین عوام ناس آنی کورمسون وسنك اولدیغنی بلمسون وآنی کندی بیتکده حفظ وحمایت ایله ولیل ونهار آنکله طاتلی صحبت ایله پس بویله تنبیه فایقدن صکره اول عبد عاشقه سی اولا بقمیه کرا اول آلدن اشیا اولان محرم وعنایی قولندن طوتوب اکراه ایله بازاره کوتوره وبوزن آچوب یوزن نامحرم ایچنده عرض وحرمتن ایتوره وکندیله مستور اولان کلماتك آنلرك قولاغنه یتوره واکر اول عبد غدار اولوب اول محرم اسراری بویله بلایه کرفتار ایدرسه اول زیبا آندن اباایدوب دخی بیتنه کلمز واکاهرکز التفات ومحبت قلمازواهل سوقك هر بربنه میل واعتبار ایدوب محرم اولماز بلکه حضرت سلطانه کیدوب صاحبندن شکوی ایده پس اول سلطان عادل اول عبدی درونی باب همایوننندن بیرون ایدوب واول دختر مخدره یی آندن مصون ایده کذلك حق تعالی خواص قولرینه تخصیص ایلدیکی حکمت نعمتنی عوام قوللرینه حرام ایتمشدر زیراکه انلرده اول حکمت دولتنه لیاقت اولمدیغنی بلمشدر پس حکمت دفینه سن بولاحکیم انك قدر وقیمتك بلوب آنی کوکلده حفظ وحمایت قیلکه جانك عزیز مکرم مطوعق کرکدر بیت یا مدعی بکوئید اسرار عشق ومستی تابی خبر بمیرد دوردرد خودپرستی وعوام ناس ایله خواص اولدرتبه اضداد ومباین بولنمشدرکه عوامك مقابلندن حاصل اولان خصومتدن خواص مؤمنین احتیاط وحذر اوزره اولمغله امر اولنمشدر نته کیم کلام قدیمنده یا ایها الذین آمنوا ان من ازواجکم واولادکم عدوا لکم فاحذروهم بیورمشدر وعوامك خواصه اولان عداوت ومعارضه سی مسطور اولدر پس برحکیم الهی که حکمت خواصی بر کلمه ایله یا بر حرفله عوامك اول شخصه وبرسکه اول واملاکنك واولادینك وجسم وجاننك ونام وشاننك بالکلیه کیجمیوب بریله قالمشدر اول عارف حکمتنه مخالف کتمش وکندو قتلنه سعی ایتمش اولمشدر زیراکه حکمت خواص آنجق لب علم دنیلور وعقل عوام ایسه قشر دنیایی دوندر پس قشر دنیا ایله قالمش لب معنا اولان حکمتدن بحث ایدن مغبون ومفتوندر زیراکه دنیا مخالف دیندر واهلی اهلنه عدو بیندر نته کیم حضرت ابو هریره رضی الله تعالی عنه دیمشدرکه حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرندن ایکی عالم اخذ ایلمشم برینی خلقه اظهار ایدوب سویلمشم اما برینی اظهار ایدرسم بنی بوبلعومی کسلور انکچون جنید بغدادی علیه رحمة الهادی بر مریدینه عتاب ایله خطاب ایتمشدرکه بز بو علم توحیدی سترادیبا یچنده پنهان ایتمشز لکن سن کلوب عوام ناس ایچنده عیان ایلدك خلق ایچنده اولان کلامی خلق ایچنده سویلیك وبایم ولاقتنه لی ابقاص ایلدك وبرحکیم الهی کوکل احوالندن مکتوب ایله سؤال اولنمشدی یازمشدرکه سائلی بلسم کیملدرکه اکا کوره جواب ویره ایدم ومادام اهل ارشاده وصیت خواص ودرکه اکر عوامك بری

نوازش

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تواضع تام ایله سیزه کلورسه اولا انصاف ایدب جمیع امورنده امرکزه مطیع اولورسه بعده کندولی بی حکم ونزاع آنجق حکمکزه تسلیم وتسلیم بولورسه بعده تخلیص نفس ایچون کلمهٔ توحیدی سزدن تلقین آلورسه بعده هر نه سی وار ایسه جمله سن سزه ایثار ونثار ایدرسه بعده اولاد وعیال ونام وشانی خیالنده سن کچوب تبری ایلدوب ونه منکره کیدرسه والحاصل برکسه نیل عرفان ایچون جمله سن عبد مملوك اولدیغنه صکره آنك جمیع امورنده برقصور ایتمیوب جمله کسوتلرك جبر ایدرسیز کلنوا الناس کالهم دیو بر شبر کلنه بر ذراع کیدرسز والا ظاکم حکمت وخاین امانت ومطرود وحضر تدر اولکسه که محب دنیا ومنکر اولیا وجاسوس حیا اولان منافقلره حکمت خواص اسرارندن بر کلمه یا بر حرف سویلرلر آنلره قوت واستطابت وامید واستمالت ویروب مخطوط ایلرز زیراکه حکمت اولیا علم لدنیدر که اظهاری ممنوعدر واسرار خواصی عوامه افشا غیر مشروعدر واظهار ایدنك سوزی غیر مسموعدر نظم

الا ای جان بر سود اکه عشق اولمش سکا ماوا ۔ خطاب مستطابك بل حذر قیل ایتمه هیچ افشا
اکر بر جوهر الدی کسه محیط عشقدن زینهار ۔ آنی جان ایچره حفظ ایت سویلمه بر کمسه عمدا
سوزك سنتله شرح اولسه بو لنسه عاقل اکه ۔ حدیث عشق سرمدسر بولورسن مست نا بروا
اوکیم خرسنده وساکندر بو جسمك مظلمنده ۔ اوحل ملکنده سیر ایتسون نکه دلدر کلشن زیبا
بونك آدم وحوا ایغایت روشن اولسك ۔ ولی معناده عقلك نفس کلدر آدم وحوا
اوکیم نفسیله قالمشدر انانیتله طولمشدر ۔ اول اهل رسم وعادتدر اکا سوز قالمش اصلا
حیات عشق اماندر آنی افشا ایدنا نتدر ۔ نه بلسون عاقل خود بین کلام عاشق مولا
کوکلك حکمتی نا اهله اظهار ایلیان ظالم ۔ قالور محروم او حکمتدن دلی مظلم اولور عما
رموز عشقی تصریح ایلیان مفتوندر ای حقی ۔ دینلمش خوش کلام العاشقین یطوی ولا یجری

نوع سادس

صمت اقسامی وحال ومقامی نه اولدیغی واهل عرفان احوال قلبی رموز ایله اشارت قیلدیغی بلدرر

ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که صمت لسانك نتیجهٔ سهودر زیراکه سهرانك اولا کمسهده آرزوی کلام اولدیغی امر مقرردر وصمت ایسه ایکی قسمدر بری صمت لسان وبری صمت قلبدر اما صمت لسان ما سوا الی ماسوا ایله سویلمکدن بالکلیه سکوت ایلمکدر واما صمت قلب کوکلدن نفی خواطر اکوان ایلمکدر پس اول کمسه نك که لسانی صمت ایدوب قلبی صامت اولماز آنك ذنوبی آز اولوب کندولی حب بولور وکیمك که هم لسانی وهم قلبی معا صامت اولور آنك سری پاك اولوب مولاسنی بولور وکیمك که قلبی اولور لسانی سویلر اول کمسه لسان حکمتله نطق ایلر وکیمك که نه لسانی ونه قلبی صامت اولور اول کمسه شیطانك مملکتی وآنك مسخره سی اولور قالور پس صمت لسان منازل اربابی سلوکندندر که آنلر ابراردر وصمت قلب صفا اهل شهوددندر که آنلر مقربیندر اما صمتك مبتدیلرده اولان احالی آفتلرد ن سلامت ومقربلرده اولان حالی خطاب انسدر پس اول کمسه که احوالك جمله سنده صمتی التزام ایده آنك کمسه ایله حدیثی قالماز الا که ربیله اولور زیراکه انسانك قلبنده صمت کامل ایسه حالده وقتا که اول ماسوا ایله حدیثدن مولا ایله حدیثه انتقال ایلسه اول نجی مقرب ونطقنده مؤید اولور ونطقا ایلدکده صدق ایله ناطقدر زیراکه اول حقدن نطق ایدر صادقدر پس نطق با صواب نتیجهٔ صمت خطادر وماسوی ایله کلام ایسه هم حال الله خطادر وماسوی بی سویلمك هر جهله هوادر اما صمتك مقامی وحیلك انواعی مقامیده برخاصه سی دخی بودر که مورث معرفة الله در اما اهل عرفان احوال قلوبی غیرت وحیلرندن کندو آره لرنده اشارتله سویلشوب کتابلرنده بیله رموز ایله یازمشلردر تاکیم بیکانه بولنان اهل نفس آنلره عقل قاصرلرنجه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سوء ظن ایله دیمسونلر که ازمشلردر بیت سخن شناس نه دلبرا خطا اینجاست چو بشنوی سخن اهل دل مکر که خطاست زیرا که اهل عرفانك كتبی اهلی یدینه و نااهلی یدینه دوشوب کندی نفس اهل جهل اول عبارت ایله ادعای عرفان ایده جکلرین سیزمشلردر پس طریق معرفت مندرس اولمیوب واضح اولسون کندی بلوردن صکره طالب عرفان اولنلری ارشاد ایچون جهانده نائب قالسون قصدیله اول بابده نیجه کتاب تالیف ایدوب و اصطلاحاتی لؤلؤ ترکیبی ده زمشلردر تا کیم درروغرزندی اول اشتالر بهره مند اولسونلر که صحرای جهانده قالمیوب دریای حل وجانه طالوب اوزمشلردر زیرا که هر علمك اصطلاحاتی اهلندن سماع و تعلمسز مطالعه سندن ذوق ایله تماما سیزمشلردر کانه کندیلر دخی ایدوب و یازمشلردر بیت رشد کامل اولنجه نایاب سکار رشد بلشور شمدی کتاب اما کوکل احوالك رمز و اشارتله نطق و کتابت ایلمیان اهل عرفانك نیجه کلماتی عوام ناس اکله میوب آنلری کفر و زندقه حمل ایتیلرندن محروم اولوب کتابلردن الاورمشلردر حال بو کیم آنلر نور ایمانی بولوب حق ایله طالبی فرق و تمیز قیلوب نفسلرن و مولالرك بلوب عشق شرایله طولوب کرمیتله قیزمشلردر واهل جهل ایسه اهل عرفانی کاهی رد و انکار و کاهی نیجه قبول ایده کلمشلردر و بو انکار و محبتده نیجه اسرار و حکمت واردر که اهل اللری بلمشلردر پس عارفه لایق دکلدرکه اسرار محبتی اهل جهله ایده مکر اول محبته کم کندی ذراعنی قصد ایلدکده آنك ذراعندن قان روان اولمشلردر حال بو کیم اولمرتبه محبتله کندی علوم عرفانی واحوال حال و جانی کوکل بولنده جذب و ذوق ایله حصول بولمشلردر زیرا که علم قلوب آنجق علم حالدرکه تذکر ایله قلوبه طولمشلردر و علوم عقلیه ایسه تعلم و تفکر ایله حاصل اولمشلردر و حفظ اسراری شیخ عطار رحمة الله تعالی علیه سکز رباعی ایله تنبیه قیلمشلردر

نظم

ای دل چو شراب معرفت کردی نوش ❊ لب برهم نه ستر الهی مفروش

در هر سخنی چو چشمه کوبجوش ❊ دریا کردی کس بنشینی خاموش

چون لوح دل از دو کون بستردم من ❊ دو کون بزیر پای بسپردم من

ای بس سخنی را که سر کردی کوی ❊ آمد بکلو یم و فرو بردم من

چون بر فکنند از همه چیزی سرپوشی ❊ چون دیك در آید همه عالم در جوشی

چون می نتوان کرد بانکشت نشان ❊ انکشت به لب باز همی دار و خموش

دل در پی راز عشق پویان میدار ❊ جان میکن و راز عشق در جان میدار

سری که سرت در سر آن باخته ❊ چون پیدا شد زخویش پنهان میدار

تا بر جای بجای می باش و خموش ❊ سر می نه و خاك پای می باش و خموش

تا خلق خدا رفق و مدارا میکن ❊ نظاره کر خدای می باش خموش

هر چند ترا محرم اسراری نیست ❊ صابر میشو که عمر تو بسیار نیست

کر هم دم ما نی و ترا یاری نیست ❊ دم در کش و با هیچ کسب کاری نیست

از خلق جهان تا باید روی بپوش ❊ بی زحمت لب شراب تحقیق بنوش

تا چند زنی ای دل برخاسته جوش ❊ در ماتم این حدیث بنشین و خموش

آن به که نفس زکار عالم تزنی ❊ و ز دست زمانه دست برهم تزنی

هم غصهٔ روزکار و هم قصهٔ خویش ❊ مردانه فرو میخوری و دم تزنی

فصل رابع

نوع ارکان سته

اركان ستهٔ راه عرفانك دوردنجى ركنى اولان عزلت انامن فوائد ومنافعنا ونوع ايله بيان وعيان ايدر
نوع اول عزلت ناس ايات قرانيه واحاديث قدسيه ايله بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه
عنايت ايلدوب وعزلت انام موجب حضور مدام اولديغن طيورمشدر نته كيم كلام قديمنده بيورمشدركه
يا ايها الذين امنوا عليكم انفسكم لا يضركم من ضل اذا اهتديتم فاعرض عنهم وتوكل على الله قل الله ثم ذرهم في خوضهم
يلعبون ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار وما لكم من دون الله من اولياء ثم لا تنصرون واذ اعتزلتموهم
وما يعبدون الا الله فأووا الى الكهف ينشر لكم ربكم من رحمته ويهيئ لكم من امركم مرفقا
واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تعد عيناك عنهم
تريدون زينة الحيوة ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذكرنا واتبع هواه وكان امره فرطا فمن كان
يرجوا لقاء ربه فليعمل عملا صالحا ولا يشرك بعبادة ربه احدا واعتزلكم وما تدعون من دون الله
وادعوا ربي عسى ان لا اكون بدعاء ربي شقيا وجعلنا بعضكم لبعض فتنة اتصبرون
وكان ربك بصيرا ام تحسب ان اكثرهم يسمعون او يعقلون ان هم الا كالانعام بل هم اضل سبيلا
فانهم عدو لي الا رب العالمين فاعرض عمن تولى عن ذكرنا ولم يرد الا الحيوة الدنيا وان الى ربك
المنتهى يا ايها الذين امنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم قل انما ادعوا ربي ولا اشرك به احدا
واذكر اسم ربك وتبتل اليه تبتيلا رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وكيلا واصبر على
ما يقولون واهجرهم هجرا جميلا وحديث قدسيده بيورمشدركه يا ابن ادم عجبت لمن ايقن انه يدخل
القبر وحده كيف يستانس بالناس يا ابن آدم لا تكن كالمصباح يحرق نفسه ليضيء للناس
يا ابن آدم كيف تطمع في الانس بي مع الاستيناس بالناس فاطلب لقائي في العزلة يا ابن آدم
لو ان اخوانك وجدوا ريح ذنوبك لما جالسوك وانا الستار الحليم يا ابن آدم لو علم الناس
ما اعلم من ذنوبك لما كلمك احد من خلقي وانا الغفور الرحيم

شعر

راحتي يا اخوتي في خلوتي	اظهر واعيبي وابد وازلتي
وبلائي كلها في عشرتي	لم اجد منهم خليلا صادقا
كلما صاحبت قوما مالة	يحفظ الود ويرعى حرمتي

ما انقطاعي عنهم استحقارهم بل رايت عزتي في عزلتي

نوع ثاني

عزلت انام موجب عز واحترام اولديغن احاديث شريفه ايله بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه حضرت
حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته شفقت ايدوب افت ناسدن انجق ناس اولديغن طيورمشدر
نته كيم حديث شريفنده بيورمشدر ناسك آفتي دكلدر الا كم ناسدر وبيورمشدركه مؤمنك خيرلى مالى غنمدركه
آنكله جبال اعاليسنده واوديه حواليسنده بولونوب دينيله فتنه لردن امين اولور وبيورمشدركه ايله ملوك
جالس اولان فتنه يه واقع اولور وبيورمشدركه ماداملكه علما ملوك ايله اختلاط ايتميوب دنيايه كير
مشلردر آنلر عبا اوزرينه امناى رسول اولمشلردر وقتاكه ملوك ايله اختلاط ايدرلر پس آنلردن ابراغ
اولكزكه تحقيق آنلر رسل عليهم السلام اولوركيلر لردر وبيورمشدركه كيمكه ظالمه ظلمتنده اعانت ايله بر سوزسويلر حق تعالى
او ظالمى آكا مسلط ايلر وبيورمشدركه بندن صكره حاكملر كلسه كركدر كيمكه آنلرك يوسنه كيده وكذبلرك
تصديق ايده وظلملرينه معين اولور اول كسه بندن دكلدر وبيورمشدركه كوشهٔ وحدتده عزلت قيلمق
سوء جليسدن ايله مقارن اولمقدن اسلم واليقدر وبيورمشدركه محبت رياست اولماز وطالب حكومت راحت بولماز وبيورمشدركه
جاهل كندى نفسنك عدوسى ولنجق غيريسنه نيجه صديق اوله جقدر وبيورمشدركه عقللى دشمن
احمق دوستدن يكركدر وبيورمشدركه زمرهٔ نسوان حبالة شيطاندر ودجال الحجر بارى جانكه وضع معوجات خلق اولنمش

حديث قدسي

نادانلر ویبورمشدركه طائفهٔ نسا مغلوبت جاهلدر وغالبت عاقللردر نسوان طائفه سی ناقصات العقل والدین درلر

نظم

اوسمین شناساهلی دال حك طوتمه هیچ آنی — كه عقلك نیجه سنی آخر كرمكر بیله دستانی

اوسیب غبغبك سیرابواره ایتمه كیم دلده — دوكلمش قطره قطره قان بولورسن ناربستانی

كوكلدن استه جالی حسن تنده كیم كه فانیدر — كراولسه شمس جان تابان اولور آفاق مستانی

وجود آیینه سنده عكس جانه كیم ظهور ایتمش — آنك عكس وجمالیدر كوز للرحسنی هم آنی

فقیر اللهی حقیقت عیان سیر ایلین عارف — عیان اهلیلهدر اول نیلر بیان عقل وبرهانی

نوع ثالث

عزلت انام سبب قربیت رب الانام وموروث انس مدام وموجب حضور تام اولدیغی بلالدن ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه خلقدن بعید اولان حقه یقین اولور وناسدن مستوحش اولانلر بسبیله مستانس اولور وملكوته اطلاع ناسدن انقطاعده در وعزلت ناس افضل شیم اكیاسدر وناسدن تفرغ علت خیرلی آنلردن یاسدر وراحت تزهدده در وسلامت تفرددده در وغرض عزلت انس بالله در وخلقدن مستوحش اولان انس درگاهدر ودنیایی بلن تزهد ایدر وناسی فهم ایدن تفرد ایدر كیمكه ناسدن بعید اولور اول حضور ایله سعید اولور وناسدن منقطع اولمیان رب ناسه واصل اولمز طوبی اكا كیم ناسدن معتزلدر وقلبیله مشتغلدر واختلاط ناس آفتدر وكثرت معارف محنتدر واحمقدن بعید اول كه مداراتی كلال وملالتدر وموافقتی ضلالتدر ومخالفتی بذالتدر وموددت احمقدن حذر ایله كه آندن خیر كلمز سكا فائده ایدر صانوریكن ضرر ایدر بلموضد ایله مالوف اولانك عیبی مكشوف وقلبی ملهوفدر صحبت جاهل عذاب الیمدر ومدارت احمق بلای عظیمدر وعقلسز مصاحب وقرین اولمه وكذاب وخاینله امین اولمه صحبت الله الا كه عاقل ومتقی وعالم ومتركی ایله صحبت ایله معصیت خالقده مخلوقه اطاعت ایلك اولمز وكثرت خلوت نسوان ایله كوكلده موددت تكثر قالا عورت بیلانلدر وآنك لذعی تجذیانلدر اگرچه عورت قسمی شر لیكن واكا احتیاجمز اندن شرلیكدر عورته مكرم ملازمت ایمسانلر حذر ایتمك لازمدر عورته نظردن غض بصر ایتمك قلبده حلاوت ایمان بولور

نظم

اكر وصل ولداری استرسن ای دل — همان غیری ترك ایله اول عشقه مائل

سكا عشقدر شهپر عرش پرواز — آنی ایتمه شهوتله آلوده كامل

سنك ذروهٔ اوج عزت بركدر — نیچون ایلدك مركز خاكی منزل

بوآمیزش جسم واویزشندن — سن اولمش سن اول روحدن بویله غافل

كالات وهمی وحالات حسی — ووصلتدن اولمش سكا جمله حائل

اجارسین تماشای رخسار خوابه — نظر كیم بودر مهر وماهله مشاكل

اوبر بوسه كیم طولی خلط وخونده — آنی جانی صانك كه وبردك الكدن

قتی تلخدر جستو جوغد عیشك — كه شكر دهاندر او شیرین شمائل

انی بلمدكی كه تاكه كوررسن — او لطف ایرلیوب قالمش اولاشه حاطل

اوغدا درصورتده اعراض ایدرسن — اولور اول مرادك بینه سنده حاصل

بولورسن درونكده سن عشقی دائم — كه اولمش جمالی قموحسنه شامل

بولورسن كه مرآت عشق اولمش آدم — كوز للرجمالنه طورمش مقابل

هر آیینه دن لطف وقهرك كوررسنی — طانورسن جهانده اودرشاه عادل

عیان حكم وحكمتلرك سیر ایدرسن — هم آنده اولورسن قمو لطفه نائل

حقیقتده حكمتده اشعار حقی — فیا نعم قولی ویا بئسه قائل

نوع رابع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع رابع

عزلت نام شیمت کرام و لذت مدام و حضور تام اولدیغنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که عزلت عبادتدر و عزلت و سلامتدر خلقه باقمق آفتدر بقمیا راحتدر خلقی الیجلیس اولمیا حق ایله اینس اولور اخوان دنیا مثال ناردر قلیل نافع و کثیری ضاردر صحبت نادان عذاب جاندر صدیقی تعب و سرکرداندر ناس ایله استیناس علامت افلاسدر اختلاط ناس تحرک وسواسدر ناس ایله اختلاط ایلیان حیله لریله مفتوندر و عزلت ایلیان شرلرندن مصوندر ناسی فهم ایدن آنلره اعتماد ایلمیه و هر بلدکن هرکسه سویلیه خلقه عرض و احتیاج ایدن محروم و رزیلدر و خلقدن مستغنی اولان حق ایله غنی اولور ناسدن متبرا اولان انس موبی بولور ابنای دنیادن تذلل ایدن لباس تقویدن معرا قالور خلقدن وکندودن حیا ایدن حق تعالیدن حیا ایتمش اولور اهل دنیا ایله کورشمه هیچ ایشلرینه قارشمه صدیقک عدوسینه کتمه و اکار غبتله آنی انجتمه ابواب ملوکه کتمه کیدرسن آنلره مداهنه ایتمه ناسه نار کبی قریب اولنه چوق ایراغ ونده چوق یقین اولمه سوسنی سونی صورمه صورمیاکنده قدرنی بلنی خلق آره سنه دوشمه الناسی حقی بولان ناس ایله ایلشمز اهل دل السنه واجسادیله خلقه مقارندر و قلوب واخلاقیله جملهدن بعید و میانه لردر ابراهیم بن ادهم حضرتلرینه دیمشلردر که نیچون ناس ایله انسیت ایتمزسن جواب ایتمشدر که کندمدن بیوکلرک کبرندن و کوچکلرک حمقندن و اقرانمک حسدندن فرار ایدندن برو فارغ البال اولوب تصدیق قلرندن خلاص بولمشم محیل اولان انسان صورتنده شیطاندر ونیجه ایسم شعبه حیواندر و صحبتلردر یعنی الفت غلمالفتنه وخدلاندر مناکحی کثیر اولانک فضایحی کثیر اولوب متحیر قالور

نظم

هر لذت هر بوسه یه اورمه طوقنما تعجیل	دلدار لبندن اوله سن مست و شکرخا
اغیار لبی رایحه سی قالمیه سنده	عشق ایچره مجرد قاله سن کیدلو یکتا
اول نور قدیم اولمیانی بلکه حدثدر	چقمز بلدن کیم ایده سن نور تماشا
اول کیم حدث اولمش بولور لذت پاکی	پاک اولسه حدثدن او بولور پاکی تعالی
چوق نعمت فرعوندن الیقدی موسی	دریای کرم ویردی کا بر ید بیضا
بندایله بو چشمی که بودر احوال معزول	بو معده بو شراب بوله او لذات مهیا
ای دل قنی اول جانکه اوله همتی عالی	دریالری نوش ایلیوب اوله قانعیه اصلا
امواجی قویوب غرق یم عشق اوله مطلق	اول بحر صفا ایچره اولا قلبی مصفا
پاک اولسه حدثدن دل ایدر حقی قدیمه	خمر ازلی نوش ایده قدحا اولور اشیا

نوع خامس

عزلت نام موجب طاعت رب الانام و مورث حضور تام و منبع صدق و اخلاص و سبب نیل منازل خواص اولدیغنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که طالب معرفت مولایه لازمدر که ابنای دنیا در عزلت قیلسون تاکیم آنلر حالنه مانع اولمیوب بو مافیه مایر فی بولسون و آنلره عرض شریفنی بذل ایتمسون و آنلردن برنسنه طمعیله ثیولرینه کیتمسون و آنلرله تضییع اوقات عمر ایتمسون و آنلره تملق و مداهنه و مجادله ایله سویلمسون و اعمال و افعالندن آنلره برنسنه ارائت ایلمسون تاکیم نظر خلقه التفاتیله نظر حقدن ساقط اولمسون و معرفت و محبتدن محروم قالمسون زیرا که هر آن جمیع ذرات وجودینه رقیب و حبل وریدندن کندویه قریب اولان مولاسنک نظرینی ملاحظه ایتمیوب بعید اولان عبیدک نظرینی ملاحظه ایتمک نشان جهل و غفلتدر و شان اهل حسرتدر پس عند الله اولکسه بر مرتبه یه نائل اوله مز که عند الناس اعتبار و منزلت استمز تاکیم دیمشلردر که

رضای خلق ایله مسرور اولان رضای حقدن دور و محجوب اولور زیرا که خلقك مدح و ذمی بر بر یلدیرکه ثمرلرندن جنوب هوایه قارشوب زائل اولور پس مدح و ذمرناسه التفات ایدن کمسه آنلرك اعتقاد و انکارینه اعتبار و اعتماد ایدوب حق تعالی دن غفلت و اعراض ایتمش اولور و جهل و غفلت ظلماتنده متحیر قالور بیت بو عاجز خلقدن اعراض ایدوب اوله دوستی بولتنها سکا سندن یقین اول واحد قهار یتمزمی اما خلقك عوام و اکابرك اغنام و ابا و امثالی عاجز و قاصر بلوب خلاق جهان صادقا توجه اولان طالب عرفان لباس خمول ایچره مستور الحال اولورنه بر فضیلت اظهار ایدر که ناس اکا اعتبار ایده لر و نه بر فضیحت ایشلر که اکا طعن و انکار ایده لر و ناس ایله تضییع اوقات ایلیوب عزلت اختیار ایدر و برتنها مکانده ذکر و فکر ایدوب آنجق جمعه و جماعته کیدر تا عارف بالله اولنجیه دك بو یله ابدر
بیت جهانده آجور و اصحابا نفسدن جود واب کیم ایلسه استری تیمارا یشی فنا دوشمش بعده اول طالب معرفت نائل مرام اولدقده آنك عندنده وحدت و کثرت و عزلت و الفت جمله برابر اولور زیرا که عزلت عارف نفسندن قلبنه هجرت ایتمکدر و قلبندن روحه ایچری کیتمکدر و روحندن سرینه و سریندن مولاسنه یتمکدر پس نفس انسانی منزل اسلامدر و قلبی محل ایماندر و روحی مکانی عرفاندر و سری موضع توحید در و اندر بیت موحد چونکه یکتادر تمنده خلق مو تادر اوبولمش حق فقی بو بلمش کوکلی مولاده نته کیم دیلمشلر که عزلت حقیقتده صفات بشریتدن مفارقتدر پس بشریتدن کیجن کامل اهل اللّهدر و صحبت ناس اکا مانع دکلدر دیرلرکه اول کائن و بائندر یعنی ظاهر ایله مع الناس کائندر و باطنیله ماسوادن بائندر پس ناس ایله کیدکلری الیسه یکیوب آنلرله یدکلری اطعمه یبوب عقللری مقدارنجه سویلروشاعتلرینه موافق کیدروب آنلرله موافقت ایلر لکن باطن و سریله جمله دن منفرد و مجرد اولور انجق مولاسی رضاسنه موافقت ایلر

ایتمه بیلانڭ فراق کورمیه سن اژدهاه	ایله یورکده فراق حالکا صبر ایله ها
بونجه که قیلدك طواف روی زمینی کزاف	خلق جهان طولی الف هیچ بولیوری و فا
قلبی مقلبله بیل ویرمه سوایه سبیل	غافل ایدر قال و قیل حاصر اول ایله صفا
خلق ایله قالدك کیری کروه یی صاندك دیری	زنده دن اولدك بری حیف او تان محیل حیا
باغلسه کر خلق صف بت کبیك هر طرف	جمله سی اولمش هدف ناظر ایر قضا
نفسنی بلمش خبیر بولمش او دوستی نصیر	خلق جهانده فقیر و یروب الانده خدا
بحری جو مواجدر کل شی امواجدر	هپ اکا محتاجدر حقی سن اول آشنا

نوع سادس

عزلت انام عادت کرامدر و موجب حضور تامدر و مورث نیل مرامدر اولدیغی بللدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اخوان زمانه قصور آرلر هنرلره حسد ایدوب عیبلری صورلر نته کیم شیخ سعدی رحمة الله علیه دیمشدر که حق تعالی عبادینك عیوبینی کوروب سترایلرو همسایه و یاران کورمیش ایکن سویلر بیت نعوذ بالله اکر خلق عیب دان بودی کسی بحال خود از دست کس نیاسودی
و ابراهیم ادهم رحمة الله علیه دیمشدر که جبل لبنانده زمره رجال الله ایله مصاحب اولدم و آنلرك جمله سنك وصیتی بکا بو ایدیکم چون ابنای دنیایه رجوع ایدرسن انلره دورت حکمتله وعظ و نصیحت ایله که کیمکه اکلی اکثار ایده اول عبادت لذتن بولماز و کیمکه نومی اکثار ایده اول عمرنك برکتك بولماز و کیمکه کلامی اکثار ایده آنك قلبی میت اولوب حیات بولماز و کیمکه خلقك رضاسن طلب ایده اول رضای مولایی بولماز بر کامل دن سؤال ایتمشلر که نیچون بزوم ایله جلوس و اختلاط ایتمزسن و ذوق و الفت ایله سوزسویلزسن جواب ایتمشکه سیزدن بکا عیش و لذت کلمز و بندن دخی سزلره ذوق و صفا اولماز زیرا سیز کله نیجه الفت ایده بلورمکه

سیزده و صبرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

423

۲۰۰

سیزدیر سزکه انواع طعام ایله بطنکی طیورد بن دیرمکه انجق بش اون لقمه تناول بیورد وسزدیر سزکه نوم لیل صحت بدندر بن دیرمکه نوم تضییع اوقات ایدندر وسیزدیر سزکه سویله بن دیرمکه سکوت ایله وسیزدیر سزکه طلب ایله بن دیرمکه ترك ایله وسیزدیر سزکه بل بن دیرمکه اونوت پس سیزك احوالکز سیزك اولسنی و بنم حالم بنم اولسون زیراکه مراد خدا سیزدن تخلیط و بندن توحید اولمشدر پس مختلط له موحدك زمان الفت قیلمشدر همان بکا مانع اولماکز تاکیم آنکله برساعت حضور ایده یم وخشوع وخضوع ایله خدمتنه کیده یم زیراکه مولایه اختیار ایله عبادت ایلمیان آنك عبادیته اضطرار ایله عبد مملوك اولورلر نته کیم دینلمشدر که خالقه طوعا خدمت ایتمیانی حق تعالی کرها خلقه خدمتکار ایدر شرك جمله سی قپودن طشره در پس قپودن طشره یه چقان حجاب وفتنه یه کیرر وصحبت ناس ایله نیجه رذالت دوشر نته کیم نان عزیز وآب لذیذ انسانه بر کیجه مقارن اولمغله تبدیل ور ذیل اولور واهل ترك اولانلر صلبی اولان رجل نسوان ایله برلحظه تقرب قیلمغله ملوث وجنب اولوب اکا غسل لازم کلور حتی جماع ایسه برحیوان نفع وایکی آدب یری بجتمع اولمقدر وجوه هر جسم انسانی ضایع قیلمقدر ومایه مجتبی کوکلنده صوبیه المقدر وجناح مرغ جانی قیرق بویلمقدر جماع بر نوع جنوندر که اکا مداومت ایدنلر آنك آفاتندن وحلاوتی لدا اولورلر قالسه فتنه وغمده وکتمیسی هم حزن والمده وحرای سواد وجه آلودلر عالمده حسرت ایله دو

نظم

شفقتا بیت شهوتی قوی ایکن سکا خوی ایتمه
عاشق پاك اول وهر باده خوری بوی ایتمه
اول وآخرك اول عشق ازلدر لاغیر
بی وفا زن کبی سن کندیکا چوق شوی ایتمه
جسمی قوی مثل شتر هر خس وخاره کتمه
قلبه کل ترك وجهی وجوی ایتمه
پاك بیقه یوزیکی ایله طعن مرأت
نقد یکن کیجکین ایدوب عیب ترازوی ایتمه
حق ایچون سویله سوزك یوقسه خاموش اول
دلده دلداری بول اطرافه تك وپوی ایتمه
عار ایدر بو کوزلرده اولا حسن وجمال
کورکولر نامنی غفلتله قمر روی ایتمه
قامت عشقه سزادر که سماع ایلیه سن
عشقده غیری یه سن رقص وهیاهوی ایتمه
عاشق عشق اوله لبرلره دل ویرمه صفتین
بی وفا اوله کوکالده غمی صد توی ایتمه
کو خبردار ایسك اسرار ازلدن حقی
صقله سری دیمه هر بی خبره طوی ایتمه

نوع سابع

عزلت اناده موجب ذکر وفکر تمام ومعین توجه تام ومورث انس وحضور مدام اولدیغی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طالب عرفانه ناسدن عزلت ایلمك لازمدر امالر اول بوددرکه ناس اول طالب معرفت مولانی ذکر وفکرندن مشغول ایدوب توجهنه مانع اولورلر نته کیم بعض عارفی نقل ایتمشلر که برمیدانده برجماعت کوردم اوق اترلردی وبریسی آنلردن ایراق اوتورمشدی پس وارد ایلدیکم آنکله سویلیم دیدیکم سنك کلامندن بکا ذکر الله الذ واشهادر دیدی مکه سن بونده بویله تنها قالمشسن دیدیکه ربم بنمله بیله در صورد مکه بو جماعتك قنقیسی ایلری سبقت ایتمشدر جواب ایتدیکه اول کسه که خلقی ترك ایدوب حق ایله حضوره یتمشدر بویله دیوب بنی تحیر کتمشدر پس بو تقدیرجه ناس اللهك ذکر وفکرندن طالب معرفتی مشغول ایدلر بلکه شر وهلاکه آلوب کیدیلر بیت قاج هجومی بومردمك مکانك خلوت ایت که کیم انس اهل خلوتدر همان پروردکاره وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم عزلت زمانینی واهل وارباینی وصف وبیان ایدوب اول زمانده ناسدن تفرد ایله امر وفرمان ایتمشدر حال بوکیم اول طبیب ارحم بزوم نفسمزدن بزدن انصح ومصالحمزی بزدن اعلم ایدی ایمدیچونکه آنك وصف ایلدیکی عزلت زمانی کلمشدر پس آنك امرینه امتثال الله نصیحتنی قبول ایتمك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بزه لازم اولمشدر. اما وصف و بیان ایدیلان کوردن خبر مشهوره کلمشدر که حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم بیورمشلردر که وقتا که خلقی کوره سنکه عهدلرنده غدر ایدوب امانتلرنده خیانت
و بری برینه عداوت ایدرلر تحقیقا اول زمان فتنه زمانیدر. اصحاب کرام اکا دیمشلر که اول زمانده
بولنان مؤمن نه ایشلسون. اول حکیم الهی بیورمشدر که اول زمانده اولان اهل ایمان امور ناسه قاریشمیوب
لسانک تحفظله سویلسون و خانه سنه ملازمت ایلسون و معروفی اخذ ایدوب منکری ترک ایتسون انجق کندی
اموری ایچون خانه سندن طشره کتسون. بعده سلف صالحین اهل زماننده احبابدن تحذیر ایدوب
هر بری کندی اولاد و اتباعنه تفرد و عزلتله امر و وصیت قیلمشلر. و اشتباه یوقدر که انلر بزدن زیاده
خبرت و بصیرت بولمشلر. و زمان ایسه انلردن صکره خیر دکل شر بلکه اضر و اشر اولمشدر. حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه بیورمشدر که عزلتده سوء قریندن راحت بولنور و اردر پس ممکن اولدیغنجه معرفت ناسی
تقلیل ایتمک کرکدر. زیرا که ناسدن خلاص بولمق مشکلدر. و بر کامل دیمشدر که بو زمان حفظ لسان و
اخفاء مکان زمانیدر. و اسددن فرار ایدر کبی ناسدن فرار ایدیله. و لزوم بیوت و رضا بالقوت زمانیدر.
و بر کامل دیمشدر که خدای متعال حقیچون بو زمانده ناسدن عزلت حلالدر. و انی ایکی یوز ییل صکره
بر کامل انی ایشدوب دیمشدر که چونکه عزلت اول زمانده حلال اولمشدر. پس بو زمانده وجوب مرتبه سنه
بولمشدر. و اما امر ثانی بودر که ناس طالب عرفانک حالت حضورینی فاسد ایدرلر. زیرا که ناس ایله
اختلاط ایدن طالب عرفانه بلکه صاحب عرفانه خلقک طرفندن ریا و تزیین داعیه سی عارض اولوب حضور
قلبی زائل اولور. نته کیم رؤیت ناس بساط ریادر دینلمشدر. و بر عارفک قپوسنه کیدوب دیمشلر که
زیارت و لقا ایله بزه اکرام ایله. پس اول عارف اول قپویه کلنلره بر جواب ایتمشدر که زیارت
و لقادن نفع اولان غایبانه دعا ایله سزه اکرام ایدرز. زیرا که زیارت تزیین و ریا حاصل اولور
و غایبانه دعا ایسه قربندن خلوص اولمغله اجابت بولور. و اکثر سلف صالحین تزیین و ریادن خوفندن
زیارت و ملاقاتی قو یوب ناسدن عزلتله سالک بولمشلردر. و قوت لایموت ایله قناعت قیلمشلردر
و جمعیت خاطرلری نیله طولمشلردر. و حضور انس ایله خواص عبا اولمشلردر. و حق ایله ابدا قالمشلردر

نظم
قدر فقری بیل فنا اول یار سلطان اولمه هیچ / فقر ایش جمعیت خاطر پریشان اولمه هیچ
خلقی صید ایتمک ایچون تدبیر بولوب بوز طاتلی سوز / چونکه صیاد اولدک کویا رخندان اولمه هیچ
ترک ذوق لذت جسمانی اساندر ولی / مرد ایسک لذات نفسانیه چوبان اولمه هیچ
خرقه و سجاده و عمامه و تسبیحی قوی / سخره اوهام و تسویلات شیطان اولمه هیچ
حفظ ظاهر موجب اهمال باطندر همان / حفظ حسن خلق ایدوب جسمی نگهبان اولمه هیچ
عزت و رغبتده اولسک چوغ اولور حسادلرک / مثل یوسف مبتلای مکر اخوان اولمه هیچ
کر سعادتمند ایسک تنهایه کل خلقی اونوت / حقی انسی حقی بول سترایت پشیمان اولمه هیچ

نوع ثامن

عزلت ناس ایدن عارفلر ایکی صنف اولدیغنی بلدرر. ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که
ناسدن تفرد و عزلت حکمتنده اهل عرفان ایکی صنف اولمشدر. اما اولکی صنف اول عارفلردر که نفس
علم و بنا حکمده خلقک اکا احتیاجی اولماز. اول عارفک حالی ارواح و اعلادر. زیرا که ناسدن عزلت
اکا اسلم و اولادر. و ذکر و فکر اطیب و احلادر. و انس مولا الذ اشیادر. و بری اول عارفدر که کندی
بیتی قعر بینه ملازم اولور نه کمسه انی بولور و نه اول کمسه یی بولور انجق جماعت و جمعه و مجلس
علم نافعه حاضر اولور. رباعی: انانکه بکنج عافیت بنشستند / دندان سک و دهان مردم بستند

کاغذ

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کاغذ بدریده قلم بشکسته ۞ وز دست وزبان حرف کیران برسته ۞ وامّا ایکنجی صنفدن اول
عارفلرکه علملری قدوه بولنوب دین امورنده خلق اکا محتاج ومائلدر پس اول عارفه تفرد وراحتی
وعزلت آفیتی ممکن ومیسّر دکلدر بلکه ناس ایچنده نصب نفس ایدوب نشر علم دینه ملازم اولور
لکن صحبت ناس ایچون اکا ایکی امر شدید لازم اولور امّا ایکی امرك بری صبر طویل وعلم عظیم
وخلق حسنی بولمقدر وامّا امر ثانی تحصیله ناسه اختلاط حالنده قلیله انلردن منفرد اولمقدر
پس اکر انلر ایله تکلم ایدرسه عقللری قدرنجه سویلر واکر زیارتنه کیدرلرسه هرکسه مرتبه سی مقدارنجه
اکرام ایلر واکر اکا اطاله لسان ایدرلرسه سکوت ایله معامله قیلوب محزون اولور واکر آندن اعراض ایدرلرسه
آنی غنیمت بلوب ممنون اولور واکر خیر ایله حق اوزره کیدرلرسه انلر ایله موافقت ایلر واکر شر ولغو میل
ایدرلرسه انده مخالفت ایلر واکر قبول ایدرلرسه نصح وتربیه لرنده ملایمت ایلر واکر قبول ایتمزلرسه اول وقت
انلردن مفارقت ایلر بعده ممکن قدر زیارت وعبادت ودعوت واجابت امثالی حقوق وعادتلرینه رعا
یت ایلر وانلره ظاهر ایله تحمل ایدوب اذیتلرینه تحمل ایدر وانلردن احتیاجنی کتم واخفا ایدوب تنها سنده
علاج ومدار ایلر وانلرك خدمتلرك اجونسه ادا ایدوب دوشن حاجتلرك منتسز قضا ایدر وهر خصوصده
جمله یه رفق ولطف ایله محاسا ایدر وخلق ایله خالق ایچون حسن معامله ایدر امّا معروف ناس اولیا عارفه
عزلت ناسی اثبات ایدر امور ثلثه دردر امّا امر اول وضایف عباداتی لیل ونهارینه توزیع ایدوب جمیع اوقاتنی عبادتله
مستغرق ایتمکدر زیرا که عبادتله اشتغال آنلردن راحت وسلامتدر وعزت ولذت المغه ودولت معرفت
بولمغه علامتدر وناس ایله استیناسی افلاس وملامتدر نته کیم حضرت موسی علیه السلام الله تعالی کلامنی
مألوف اولوب طور سینادن رجوع ایلدکده ناسدن بغایت نفرت ایدوب مستوحش اولوردی حتی کلام ناسی
استماع ایتمامک ایچون اصبعن قولاغنه وضع ایدوب انلردن ایراغه کیدوب تنها قالوردی زیرا که اول وقت آنلرك
کلماتنی وحشت ونفرتده اصوات حمیره مشابه بولوردی وامّا امر ثانی ناسدن قطع طمع ایدوب انلردن جمله سنی
بالکلیه مایوس اولمقدر پس جمیع ناس اول عارفك نظرنده حجر وشجر امثالی اولوب بلکه لاشئ کبی فنا بولور
زیرا که لایضر ولاینفع اولانك وجود وعدمی برابر اولور ۞ بیت حقی جمیع خلقدن مستغنیم بالله بن ۞
خلاق عالم وار ایکن خلقی زمانی نیلرم ۞ وامّا امر ثالث ناسی تخیل وتبصر ایدوب اخلاق واطوارلرنده تفکر
وتذکر قیلمقدر پس عارف مجرب بو امور ثلاثه یه ملازمتله صحبت ناسی قبول ایدوب درکاه خدا اولان قلبنه کلور
وانس وحضوری بولوب سروری دائم اولور حقدن عنایت وتوفیق نه کوزل صاحبدر ونه کوزل رفیق
زیرا که ناسدن بعید اولان صدیق بعدی حقده یقین اولور تحقیق قطعه اتخذ الله صاحبا ۞ وذر الناس
جانبا ۞ قلب الناس کیف شئت ۞ تجدهم عقاربا ۞ حق تعالی کلامنی حضورینه دعوت ایلدیکی عبدینه اذن ناسی
اجرا ایدوب تاکیم اول خلقه مائل اولمسون وهرنسنه دن تنفر ایدوب ماسوی ایله قالمسون وقلبنده طشره کستره
اعتبار واعتماد قلمسون قطعه حق تعالی آنی که ایده کوزینی ۞ دوستلق مجلسنده صدرنشین ۞ بن ایدر
اکا باب اسباب ۞ غیره میل ایتمك اولماز احبابی ۞ غیره میل ایتسه کوشمال ایلر قهرینك بر دم ملک شمال ایلر ۞
پس اغیار ناس اکا دولت وغنیمت وطریقه ۞ زیرا که اول آنك ناسدن اعراض ورب ناسه اقبالنه سببدر ۞
قطعه درحقیقت هرعدو داروی تست ۞ کیمیای نافع ودلجوی تست ۞ که از او اندر کریزی درخلا ۞ استعانت
جویی از لطف خدا ۞ درحقیقت دوستانت دوشمنند ۞ که زحضرت دور ومشغولت کنند ۞
حق تعالینك اصفیاسندن عادتی اولیاسنه بد ایتلرنده خلقی مسلط ایلمکدر زیرا که کلام اعدا سوط
خدادر که غیره میل ایدنی کوکلره آنکله اورور ماسوادن دوندروب کندی حضورینه کوندرر نظم

خلقدن تاکی اسیر غم بیهوده اولام	ای دل انسیت عشق ایله کم اسوده اولام

دمبدم موج اورر اول بحر قدم قلبمده ٭ حیفدر لوث حدثله بن آلوده اولام
وار الغم عشق ایله اکسلسه چو خورشید الهماه ٭ ناقص اولدقجه بنی عشق ایله افزوده اولام
عشق ناریله یانوب کلی کل اول دمکه کیم ٭ ظلمتم محو اولوب اول نور ایله اندوده اولام
زنده دل دیراوکه بی خواب و خور اولدی شب و روز ٭ سعیم اولدر که دم عشق ایله آسوده اولام
مقتضای عشق اولدی چو سکر و حیات ٭ استر اولمی که بن و سن دیمکه بیهوده اولام
الهم فقر و فنا ایچه سن ای حق ٭ تاکه مرکوز غم بوده و نابوده اولام

النوع التاسع

عزلتک اقسامی و حالاتی بیلدررر ای عزیز معلوم اولسونکم اهل الله دیمشلردرکه عزلت ناس موجب صمت لساندر زیراکه ناسدن عزلت ایدن کمسه صحبت ایده جک کمسه بولامز تنها قالور بس اول آنی صمت لسانه مجبور اولور و عزلت ایکی قسمدر بری عزلت مریدیندر و بری عزلت محققیندر اما عزلت مریدین اغیار ایله اختلاط جسمانی ایله مفارقت قیلمقدر و اما عزلت محققین اکوان الفاتندن قلوب قلوب ایله منزا اولمقدر بس قلوب محققین معرفت مولادن غیری بر نسنه یه محل دکلدر اما عزلت ایدنلرک نیتلری اوچدر بری خلقک شر و فتنه سندن نجات بولمق نیتیله عزلتدر و بری کندینک شر و فتنه سندن خلقی صیانت قیلمق نیتیله عزلتدر و بو نیت اولکی نیتدن زیاده معتبر و مختاردر زیراکه اندہ خلقه سوء ظن و بونده نفسه بدکمان واردر حال بو کیم نفسه بدکمان ایتمک لایقدرکه اول عادت ابراردر اما اوچنجی نیت جانب مولادن اعلادر صحبت مولایی نفسه ترجیح و ایثاردر پس اهل عزلتک اعلاسی نفسندن عزلت ایدنلردر و صحبت مولایی ماسوایه ترجیح ایلدکلری حضورینه کیدنلردر کیمکه عزلتی الفت اوزره ایثار ایده و نفسندن قلبنه ایچری کلور تحقیق اولکمسه مولاسنی ماسوا اوزره ایثار ایتمش اولور پس اولکمسه حق تعالینک اعطا ایلدیکی هبه و اسرارینی انجو کندی بلور اکرچه عزلت ناس ایله صمت لسان ملزوم و لازمدر لکن صمت قلب اکا غیر ملازمدر زیراکه منفرد اولان کمسه کندی نفسندن ماسوای ماسوا ایله سویلر بولنمشدر انکچون صمت ادکان ستهدن استقلالی اوزره بر رکن قیلنمشدر و کیمکه عزلته ملازمت قیلوب ناس و نفسندن تنها قالور اولکمسه وحدانیت الهیه سرینه واقف اولور و احوال عزلتک اعلاسی خلوتدر و نتیجه خلوت معارف و اسرار احدیتدر و عزلتک بر خاصه سی دخی بودرکه مورث معرفت دنیادر سنکده پس انسان غذای جسمانیدن اعراض ایدوب ناسی اونودرکن اول سهر انا اولسه و ذکر الله ایله کندی صمت ایدوب ناس و نفسندن عزلت قیلسه و بو خصال اربعه انده جمع اولسه آنک بشریتی کلینه تبدیل قیلوب عبودیتی سیادته و غیبتی شهادته و باطنی ظاهره و عقلی حسنه تبدیل اولور و کندی زمره ابدالده دخول ایدوب مقامات مقربینی بولور و دولت معرفته نائل و سعادت محبته واصل اولور

نظم
انسیت ناس ایدن کوکلدر ناسی ٭ صحبتلری غفلتیله اولدر قاسی
افلاس علامتی بل استیناسی ٭ قوی ناسی خوش ایله یارب الناسی
حق ایله حضور ایدن کوکل کلشندر ٭ غفلتده قالان کوکل کلخندر
چون غفلته کوکلی صالان دشمندر ٭ بیح شمن ودوستم بکار روشندر
حقی آنی فکر قیلکه الفت اولدر ٭ ناسی قو کتابه باقکه صحبت اولدر
آنی آنا یچ آنا وی که نعمت اولدر ٭ فقر ایله فنایی بولکه دولت اولدر
حقی آنی یاد قیلکه لذت اولدر ٭ بنلکدن ایراغ اولکه عزت اولدر
میل اتمه قارشمه خلقه عزت اولدر ٭ تنهاده کتابه باقکه صحبت اولدر

حق بو

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حق بو جهانی خلقه ویر عزلت قیل ... مستغنی اول بونلردن عزلت قیل
یارانه بدل کتبله خوش صحبت قیل ... حکمتله کوکلده دمبدم الفت قیل
حق سکا دوستا ولانلر هم اولور دشمن ... صومشلی سنی ایچون ایکی بول او زمان
یای کرچه اوق ایله در غوش همان ... کندیدن ایراغه اتار اوقی او کمان
حق سکا دوست دائم اول مولادر ... هم آنده دن آنده دن سکا اولادر
مجنوندر اودلکه قبله سی لیلادر ... مولایه توجه ایلسه دل اعلادر
حقی دو جهانده جانه رحمان بسلر ... قوی ناسی همان اوقوکه قرآن بسلر
تنهاده کتب سنکله یاران بسلر ... اولمازسه کتب کوکلده جانان بسلر

نوع عاشر

نهایت عزلت اولان خلوته دخولك شروطی وارکان واصولی ونتایج خلوت اولان واردات واسرار ووصولك کیفیت کشف وحصولی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیشلر در که سلوك راه عرفان ایله حضرت یزدانك حضوریله کیدن اهل یقین ناس ونفسندن عزلتکزین ویربیت طریق مطلقه خلوت نشین اولور وناسدن ظاهر وباطنیله بعید اولدیغی قدر مولاسنه یقین اولور بو خلوتك شروط وارکانی واصولی وواردات واسرار ووصولی واردر که خلوت نشین ایچون اندر مرشد ومعین ومونس وقرین اولور اما شروط خلوت عین شروط راه یزداندر که بیان اولنان تصحیح عقاید ایماندر وتعلم طهارت وصلوة ذیشاندر وترك لذات جهاندر وتوجه بدرون جناندر ومعرفت حقیقت دل وجاندر پس بو شروط اربعه بولنمدقجه دخول خلوت خطر جاندر واما ارکان خلوت عین ارکان راه عرفاندر که تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام وعزلت انام وذکر مدام وفکر تمامدر پس بو ارکان سته بولنمدقجه دخول خلوت مثال حبس زنداندر واما اصول خلوت عین اصول مقامات روح انسانیدر که بیان اولنان حق تحصیل توکل وتفویض وصبر ورضای تامدر پس اصول اربعه کوکلده حصول بولمدقجه دخول خلوت تهلکه وحرماندر زیرا که محکوم سلطان واهله اولان طالب عرفان ایچون بی مرشد کامل دخول خلوت عقلنه زیاندر ومهلك بی اماندر اما کیمده کیم شروط وارکان واصول مذکوره تمامیله بولنور او اهل یقین هر خوف وخطردن امین اولمش بلنور وبی مرشد وتلقین خلوت نشین اولسه اهلی ومحلی دینلور واول خلوتده واردات احوال مقامات ایله وکشف اسرار وکرامات ایله ابتلا اولنور پس اول اهل خلوت جمله مرادی مراد ایلدکده اکا لازمدر که ابتدا ناس ایله کندی بیننده بیتی بابنی غلق ایده وبو عزلت قیلسون تاکیم خارجدن بر خبری اولمسون بعده اهل بیتیله کندی بیننده خلوت بابنی غلق ایده وبو تك وتنها قالسون تاکیم یاننده بر کمسه [illegible] قبله متوجه ومتربع اوتوروب کلمۀ توحیده یا اسم جلاله اخفا ایله شب وروز مشغول اولسون همان قضای حاجت وجمعه وجماعت ایچون طشره کلسون والا خلوتنه ملازم اولسون وطوارق خیالات فاسده دن تحفظ قیلسون تاکیم ظاهر وباطندن بر نسنه آنی ذکر وفکرندن مانع وقاطع اولمسون وغداسندن احتیاط اوزره اولسون هم غیر حیوان اولان غدای دسمدن نصف معده سی قدر تناول قیلسون تاکیم مفرط اولا جوع وشبعدن بعید اولسون ومزاجی اعتدالنه ملازمت قیلسون تاکیم یبوست مزاج ازون حیالاته مؤدی اولمسون اما قلبنه کلن واردات ایله مزاجی منحرف اولورسه اول انحرافی غنیمت بلسون تاکیم واردات ملکیه دن بهره مند اولسون پس واردات روحانیۀ نورانیۀ ملکیه ایله واردات روحانیۀ ظلمانیۀ شیطانیه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فرقنی وارداك انقضاسی عندنده كندی نفسنده بولدیغی برده ولذتله یا الم وحیرتله بلسون زیرا كه قلبه
ورود ایدن وارد ملكی اولدقده تحقیق آنك عقیبنده بر دولذت بولوب درد وحیرت بولماز وصورت
تغیر اولماز وكوكلده علم حكمت قالور ماسوای قالماز اما وارد شیطانی اولدقده تحقیق آنك عقیبنده
اعضای بدنه بهرلس والم وكرب وحیرت بولور وكوكلده تخلیط وفسا وفترت قالور پس اننی تحفظ قیلوب ذكره
تكرار ایله مشغول اولسون تاكیم قلبنی اندن فارغ بولوب راحت قالسون واول وارده معاوضه ایتمیوب تسلیم
اولسون اما اول مرد خلوت خلوتنده دخولی عندنده ایكی امری عقیده قیلسون اما بر عقیده سی بو اولسون كم
تحقیق الله تعالی نك شریكی وشبیهی اولماز نته كیم كندی كلامنده لیس كمثله شیء بیورمشدر صورتدن
منزه اولدیغی طیبورمشدر پس اكا خلوتنده هرنه صورت كورینوب انا الله دیرسه اكا سبحان الله
انت بالله دیوب كوردیكی صورتی حفظ ایتسون وآندن اعراض ایدوب ذكر وفكرینه كتسون واما
ایكنجی عقیده سی بو اولسونكم خلوتنده حقدن آنجق حقی طلب ایدوب ماسوایه مائل اولمسون
اگر جمیع كائنات اكا بخش اولنورسه ادبله قبول ایدوب هیچ بریله قالمسون وحضرته متوجه اولوب
ذكر وفكرندن آیرلمسون زیرا كه حق تعالی آنی امتحان ایدوب عجایب ملكوتیه ایله مبتلی ایلر اگر آنلردن برنسنه
قالورسه اول نسنه آندن فوت اولور كیدر واگر مطلوبی تحصیل ایدرسه اندن برنسنه فوت اولمیوب
هر مراده ایرر اما ابتدا آندن غایب اولان عالم حسی اكا كشف ایله انی مبتلا ایدر پس حیتان وظلمات اكا
خلقك بیوتنده اولان افعالندن حجاب ومانع اولماز واكا واجب اولوركه بركسنه نك سرینی بر كسیه
سویلمسون فلان مغتاب وفلان شارب وفلان زانیدر دیوب نقشنی الحسون وستار اسمیله تحقیق
الیسون واول شخص اكا كلوب اندن پند ونصیحت استرسه اول وقت اول فعلنی كنایه ویا تشهاده نصح
ایله سویلسون وطاقتی اولدقجه بو كشف حسیدن اعراض ایدوب ذكر وفكرینه مداومت ایلسون بعده
كشف خیالی بوكیدر كم انكچون معانی عقلیه صور حسیه ده نزول ایدر پس انكاه دخی توقف ایتمیوب
ذكر وفكرینه كوچسون اگر اكا مشروبات اعطا اولنورسه الدرن صوبی ایچسون كذلك عسل واریسه
ایچسون والا شیر خمردن قاچسون مكر ماء مطر ایله ممزوج ایسه آنی دخی ایچسون وذكر وفكر ایله
مشغول اولوب كشف خیالیدن قاچسون تاكیم مذكورا اكا عالم تجرداتی آچلسون وآنك حضوراتنسنه كوچسون
پس وقتاكه مذكورانی ذكردن افنا ایدر اول مشاهده ده یا نومه وارور بو ایكیسنك فرقی بودركم مشاهده
نك شاهدی محلنده قالور پس عقیبنده ذوق ولذت واقع اولور ونوم ایسه برنسنه قومیوب
بالكلیه آلور پس عقیبنده تیقظ وندم واستغفار واقع اولور بعده حق تعالی ابتلا ایچون مراتب ملكتی
اكا عرض ایدر اگر ترتیب اوزره ایدرسه اكا ابتدا اسرار احجار معادنیه كشف ایدر پس اول زمان
حجرك منافع ومضارده بولنان خاصیتن بلور اگر اول كشفه تعشق ایدوب آنكله توقف ایدرسه مطرود
حضرت اولوب اول دخی اندن كیدوب خایب وخاسر قالور واگر اول كشفدن اعراض ایدوب ذكر وفكرینه
مشغول اولورسه حق تعالی اسرار نباتی اكا كشف ایلر پس هر عشبه كندی خاصیتن اكا سویلر اما
كشف معدنی عندنده آنك غداسی حرارت ورطوبتی غالب اولان اشیا اكر كیدر واما كشف نباتی عندنده
حرارت ورطوبتی معتدل اولان اشیا ایكر كیدر پس وقتاكه بو كشف ایله توقف ایلر حق تعالی اكا اسرار
حیوانی كشف ایلر وهر حیوان اكا سلام ویروب كندی مضار ومنافعن سویلر وهر عالم كندی تسبیح حالیه ولو
انواع اذكار ایله اكا بنا ایلر واگر آنكله قالدیسه حق تعالی احیایه حیات سببیه نك سریانی
عالمنی كشف ایلر واگر آنكله توقف قیلمیسه لوایح لوحنه كشف اولنوب محاو ملله خطاب
اولنور انكچون برطولاب نصب اولنور كه آنده صور استحالات اكا كورینور پس كشف نتیجه لطیف

اولدیغی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٢٠٣

اولدیغی ولطیف اولان نیجه کثافت بولدیغی بلور واکر انکله قالدیسه اکا بر نور متطاول اشرد
کشف اولورکه انك تستر ایدر لکن مادامکه ذکر حقه مشغلدر اکا هیچ بر نسنه مانع دکلدر
واکر انکله قالدیسه اکا نور طوالعله ترکیب کلینك صورتی کشف اولور پس حضرت الهیه یه
ادراد دخول و وقوف وخروجی وجوه مختلفه سیله بلور ومشاهدهٔ دائمه وکیفیت تلقی علوم الهیه
واستمداد جمیع طرف اکا معلوم اولور واکر انکله قالدیسه مراتب علوم دقیقه وافکار سلیمه کشف اولور
پس افهام خطاری اولان مغلطه لر اطوارنی وعلم الیه وهمك فرقنی بلور وعلم ارواح ایله اجسام ارهسنده
اولان تکوینانك تولدی نشانی واول تولدك سببی وشانی وستر الهی نك عالم عنایتده سریانی کا عیانی
اولور واکر اول کشف ایله قالدیسه اکا عالم تصویر وتحسین وتزیین کشف اولور وعقولك صوتی شبیه
نه صورت اوزره اولدیغن بلور ونفوس نباتیه نك حسن وشکل ونظامی ولینی ورحمتك موصوفلرینه
اولاشمسی یانی اکا ظاهر اولور وبو حضرتده ندرکه خطبا وشعرایه وزن وقافیه ابداع کلور واکر انکله
قالدیسه اکا مقامات قطبیه کشف اولور پس بونك مقدم هر نه مشاهده ایلدیسه او اعالم
یسا ایلدیکی موضعی بورکدر واکا بو عالم کشف اولدقده ترتیب موجوداتی وجمله سی سریانی وجودی نیجه اسرار
کائناتی بلور وحفظنه قوت بولور واهلنه رموز ایله تبلیغنه قادر اولور واکر انکله قالدیسه اکا
عالم غضب وحمیت کشف اولور پس اهل عالمده ظاهر اولان غضب وحمیتك وخلاف وعداوتك منشالرن
واختلاف اشکال وصورتك مبدألرك بلور واکر انکله قالدیسه اکا عالم غیرت واظهار حق ومذاهب
مستقیمه وشرایع منزله کشف اولور وهر کشف اولان مقام اکا توقیر وتعظیم ایله استقبال ایدر
واکر انکله قالدیسه اکا عالم حیرت کشف اولور پس اندن عجز وقصورن بلور وبو عالم علیینندر
واکر انکله قالدیسه اکا مراتب ودرجات جنتان کشف اولور وبری برینه تداخلی وانواع نعمتلری
تفاصیلن کورر واکر اول کشف ایله قالدیسه اکا ارواح مستهلکه منکشف پس انلری مشهدلرنده
سکران ومتحیر بولور وسلطان وجد انلره غالب اولمش وانلرك حالی انلری دعوت قیلمش اولور واکر
اولدعوته اجابت قیلدیسه اکا بر نور کشف اولور که انده کندوسندن غیری کمسه یی کورمز اولور پس انده
لذت اولورکه روحانیدن آنی بر وجد عظیم وهیمان شدید آلورکه آندن مقدم آنی بلمزدی پس اولدم آنك
نظرندن هر نه کورسه کوکجك کوریسور وکندی اول نور ایچنده سراج کبی متمائل بولنور واکر انکله قالدیسه
اکا بنی ادم شکلنده صورتلر کشف اولور ویوزلرینه پردهلر آصلوب چکلور وانلرك بشقه تسبیحلری
واردرکه استدکده بلور وکندی صورتك انلرك آره سنده کورر وانکله مقامتی وبولندیغی وقتی وکندی
حالنی بلور پس انده هر نسنه نك صورتن کورر وجمله کشف اولان اشیانی دخی آنده بولور وبر عین
وبر علم قالمازکه اکا عیان اولور واول زمان کندی حقیقتن ورتبه سی مهابتین بلور ورتبه سی
تحقق اسم اولدیغن ومعرفت وولایتك نه مرتبه بولدیغن طانور واکر انکله قالدیسه اکا هر نسنه نك
استاد ومعلمی کشف اولور پس آنك اثرك کورر و [illegible] واکر انکله قالدیسه اکا محرك افعالیه
متجلی اولور اکر انکله متسلی اولدیسه اکا حق تعالی اسما وصفاتیله تجلی ایدر پس اول اسمك انواری
سطوتندن اول عارف محو وفانی اولوب کندوسندن کیدر ومقتضاسنجه خلعتله بقایه
ایرد آندن ایزی اوزرینه عالم حواس مقید ارضیه سنه کلور یاخود اول عروج ایلدیکی عالم لا
هوتده قالور وبو معراج روحانی دخول خلوتله حاصل اولور واول تجلیات عروجك مدتی حضور
وغفلت حسبیله قصیر وطویل اولور وناسی نسیانی قدر حضور حقی بولور واکر اول خلوت نشین
رب العالمین حضرتلرینه صدق ویقین ایله توجه تام قیلدیسه اول اسرار واحوالك بریسی اکا کشف

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولیوب اول فتنه و بلا لرله بولنمیه قالیوب جمله سن طی ایده حق تعالی دن عون و عنایتله وجذبات محبتله و آن و سر عتله تجلیات افعال و اسما و صفات مرتبه سنه کیده سن مراد و مجذوب اولان حضور وانسی یتن بولور و مرید و سالک اولان کشف و کراماتایله عوق اولور و غافل و مطرود اولان استیناس ایله قالور

نظم

حقدر اولیدر بو ناس و سن موهوم سن — امورانه علاقه ایلسک مذموم سن

حاجت دیله سن کسه دن محروم سن — باغلر سن اکر خدایه دل مخدوم سن

حقی حق و خلقی آره سنده داخلسن — خوارا ولدک اکر خلایقه مایلسن

مفلس سن اکر بو ناسده سائلسن — ویرد کسه اورب ناسله نائلسن

معشوقی مکانی اول امر هدم وصل — دردیله قالور عاشقی بحرهم وصل

وهو معکم دیر اینما کنتم حق — کندیله بولان آنی اولور محروم و اصل

خلقک نه سی وار کیم میل ایدر سن ای دل — کندی کبی عاجزی نیدر سن ای دل

هر نه خبر ایزینه کیده سن ای دل — کل حقله که خلق سن بیار سن ای دل

مخلوق خدایه شفقت ایت رحمت بول — الیهلره حلم و حرمت ایت راحت بول

سن هر کسه رفق و رغبت ایت رفعت بول — کر ایده مدکسه عزلت ایت عزت بول

ویر خالقه خلقی سن ارادن چق کیت — هر ظلم و شر ایشله عدل و خیرکم ایت

نیچون دیو ب اعتراض او دینه یا غمه — تسلیم ایله سیر قیل بهشته خوش کیت

رفق ایله تمویه اول حلیم و ستار — بل قدریکی خلقه چوغ آچله زنهار

مخلوقی بوغ الله خالقی بول ای یار — هر دوسته بو سوز و صیتدر هر بار

حقی نیجه بیک صفا که ایتدک دوشلیه — هر نه که کور دیب اشتادک دوشدر

اطرافی کزوب جفایه کتالک دوشدر — بو کیم اوتوروب نوایه یتلک دوشدر

فصل خامس

ارکان سته راه عرفانک بشنجی رکنی اولان ذکر مدامک فضائل و فوائدی و خواص و منافعی طقوز نوع ایله بیان و عیان ایلر نوع اول ذکر مدامی ایات قرانیه و احادیث قدسیه ایله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایت ایدوب ذکر مدام سبب نیل الهام و موجب حضور تام اولدیغنی طیور رشد ارنشریکم کلام قدیمنده بیوررمشلدر فاذکرونی اذکرکم واشکروا لی ولا تکفرون الذین یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم فاذکروا الله قیاما و قعودا و علی جنوبکم واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون واذکر ربک کثیرا و سبح بالعشی و الابکار واذکر ربک فی نفسک تضرعا و خیفة و دون الجهر من القول بالغدو و الاصال ولا تکن من الغافلین واذکر ربک اذا نسیت و قل عسی ان یهدین ربی لاقرب من هذا رشدا رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله الذین امنوا و تطمئن قلوبهم بذکر الله الا بذکر الله تطمئن القلوب و من اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا و نحشره یوم القیمة اعمی و اقم الصلوة ان الصلوة تنهی عن الفحشاء و المنکر و لذکر الله اکبر و الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات اعد الله لهم مغفرة و اجرا عظیما یا ایها الذین امنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا و سبحوه بکرة و اصیلا شهد الله انه لا اله الا الله و استغفر لذنبک و من یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا فهو له قرین ولا تکونوا کالذین نسوا الله فانسیهم انفسهم اولئک هم الفاسقون یا ایها الذین امنوا لا تلهکم اموالکم ولا اولادکم عن ذکر الله و من یفعل ذلک فاولئک هم الخاسرون و من یعرض عن ذکر ربه یسلکه عذابا صعدا فسبح باسم ربک بکرة و اصیلا و اذکر

دبك ويلتل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

431

٢٠٤

حديث قدسي

ربك وتبتل اليه تبتيلا قد افلح من تزكى واذكر اسم ربه فصلى في احاديث قدسيه سنده بيورمشدركه
يا ابن ادم تفرغ لذكري اذكرك في الملاء الاعلى يا ابن آدم انا عند ظن عبدي بي وانا معه اذا ذكرني
فان ذكرني في نفسه ذكرته في نفسي وان ذكرني في ملاء خير منه يا ابن آدم انما اذكر من نسي غيري
اذكرني بنسيان غيري اذكرك بكشف حجبك عني اذكرني بالثنا اذكرك بالرضا اذكرني اذكرك باللقا
اذكرني تذللا اذكرك تفضلا اذكرني في النعمة اذكرك في الشدة اذكرني بالمجاهدة اذكرك بالمشاهدة اذ
كرني بالعبودية اذكرك بالربوبية اذكرني في الفنا اذكرك في البقا يا ابن ادم تنساني وتذكر غيري وانت
محفوف بخيري لسانك يذكرني وفي قلبك غيري لو عرفت لما ذكرت غيري يا ابن ادم اذا ذكرتني شكرتني
واذا نسيتني كفرتني يا ابن ادم بذكري فتنعم وبي فافرح يا ابن آدم انما اتخذ خلتي من لا يفتر عن ذكري
يا ابن آدم اذا كان الغالب على عبدي ذكري عشقني وعشقته يا ابن آدم من اشغله ذكري عن مسئلتي اعطيته
افضل ما اعطي السائلين وقال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم قال الله تعالى لا اله الا الله حصني
امن من عذابي يا ابن آدم من طلبني وجدني ومن وجدني خدمني ومن خدمني ذكرني ومن ذكرني ذكرته وكنت له حبيبا

شعر لا يترك الذكر الا من شاهده	وليس يشهده من ليس يذكره
فلا ازال مع الاحوال اشهده	ولا ازال مع الانفاس اذكره
شعر نسيت اليوم من عشقي صلاتي	فلا ادري غدائي من عشائي
فذكرك سيدي اكلي وشربي	ووجهك ان رأيت شفاء دائي

نوع ثالث

ذکر مدام سبب انس رب الانامدر اولدیغی احادیث شریفه ایله بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه
حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتنه شفقت ایدوب ذکر حضرت مولا اعز والذ اشیا
اولدیغی طیورمشدر نته کیم احادیث شریفه سنده بیورمشدر برجماعت بر مجلسده حق تعالینی
ذکر ایتمزلر الا که انلری ملکلر طواف ایدوب رحمت شامل اولور وکوکللرینه ارام وسکنت نازل اولور
وانلری حق تعالی کندی عندنده اولان ارواح وملائکه بیننده ذکر ایدر وبیورمشدرکه ذکر الله ایله
تلاوت قرآنه مداومت قیلکه تحقیقا انلر سکا روی زمینده نور مبیندر وفوق سماده ذکر جمیلدر وبیورمشدرکه
کیمکه ذکر الله محبتنی بولمشدر حق تعالی اکا محبت قیلمشدر وبیورمشدرکه مولانك عبادتنه تصدیق
اکا ذکرنی الهامیدر وبیورمشدرکه کیمکه لا اله الا الله دیرسه قلبنده حجاب رفع اولور وبیور
مشدرکه هر نسنه نك بر مصقله سی واردر اما کوکلك مصقله سی ذکر الله در وبیورمشدرکه حق تعالی
ولذکر الله اکبر دیدکم اول ذکردرکه فاذکرونی اذکرکم قولیله آنی سیزه وعده ایتمشدر زیرا که سیز آنی ذکر
ایتمکدن آنك سیزی ذکر ایتمه سی اکبر واجلدر دائم واکملدر وبیورمشدرکه تحقیقا شیطان
انفنی آدم اوغلینك یورکینه وضعدر اکر حق تعالینی ذکر ایدرسه کیرو یه هارب وراجعدر
واکر اونودرسه یورکنی التقام ایله ماضغدر وبیورمشدرکه سیزك برکز اولقدر چوق ذکر الله
ایلیسونکر ناس اکا مجنون سویلیسونلر وبیورمشدرکه انفاق ذهب وفضه دن وضرب اعناق اعداوتدن وجمیع
اعمال صالحه دن سیزه انفع اولان ودرجاتکزی ارفع قیلان ذکر الله در وبیورمشدرکه ربنی
ذکر ایله ایتمیانك مثالی حی ایله میت کبیدر وبیورمشدرکه برکسه بر عمل صالح ایشلیه که ذکر اللهدن
اکا زیاده نجات ویرداوله وبیورمشدرکه اکر بر کمسنه زیلنه دراهم طولدوروب فقرایه تقسیم
ایلسه وبراخر کمسه ذکر الله ایله مشغول اولسه عند الله اول متصدقلردن بو ذاکر افضلدر اکر ریاض
جنته مصادف اولورسز آنلرله متنعم اولکز واول روضه لر ذکر الله مجلسلریدر وبیورمشدرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

برقوم بر مجلسده اوتوروب ذكر الله ايتميوب آندن متفرق اولسه لركويا كه آنلر بر جيفه خردن متفرق اولورلر و اول مجلس ايچون آنلره يوم قيامتده متحسر قالورلر وبيورمشلردركه اهل جنت حسرت چكمزلر الا كه اول ساعته متحسر اولورلركه آنده ذكر الله ايتميوب اول ساعت بوش كيچمشدر وبيورمشلردركه كيمكه صلوة صبحى جماعت ايله ادا ايدوب وطلوع شمسه دك ذكر الله ايله مشغول اولوب ايكى ركعت نماز قيلرسه انكچون بر حج و بر عمره اجرى تماميله حاصلدر وبيورمشلردركه صلوة فجرى ادادن صكره طلوع شمسه دكين ذكر الله ايله مشغول اولديغم دنيا ومافيهادن زياده بكا محبوبدر وصلوة عصردن صكره غروب شمسه دكين ذكر الله مشغول اولديغم دنيا ومافيهادن زياده بكا محبوبدر وبيورمشلركه حق تعالى حضرت يحيى عليه الصلوة والسلامه ايله بنى اسرائيله امرايلديكى كلمات خمسه نك برى ذكر الله در وبيورمشلردركه ذكر مولانك مثالى اوردجل كبيدركه آنك قتلنه قصد ايدن عدوانك ازنجه سكردوب ايرشجك ساعتده بر متين قلعه يه داخل اولور واول عدودن سلامت بولوب امين اولور كذلك عبد مؤمن كندى نفسنى شيطاندن محروز ومحفوظ ايدمز الا كه ذكر الله ايله ايده بلور صدق رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يعنى كلمهٔ طيبهٔ لا اله الا الله حصن مولادركه آنى جان وكوكلدن تكرار ايدوب اخفا الله اكثار ايدن غفلت ماسوادن آزاد اولوب مجلس انسى بولور نظم

اكر جهانى كوكلده جلا ايدرسن سن	حضور وذوق ايله ذكر خدا ايدرسن سن
بو خارجون وجرادن كر نهايه سن اكر	وصالى كلشن ايچره صفا ايدرسن سن
خلهور ايدرسه اكر دلده عشق ودرد غم	جميع درده متانت دوا ايدرسن سن
صفا بولورسن اكر نور عشق باقيدر	دروف سينه كى باغ بقا ايدرسن سن
دروف بحر معانيده جوهرى بلسك	جهانده قيمتكا خوش بها ايدرسن سن
رياضت آبى حياتى صفا بسنى بولسك	كوكل كدورتنى هب جلا ايدرسن سن
منازل هواس اولديسه قطع اكر حقى	مقامكى حرم كبريا ايدرسن سن

نوع ثالث

ذكر مدامك فضائل وفوائدن بلدر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه ذكر الله عمدهٔ راه عرفاندر وموجب انس يزداندر ومورث وصال دل وجاندر ذكر الله اشد اعمالدر واسد اقوالدر وقرع باب ذو الجلالدر ذكر الله صقالت قلوب وعلامت ايماندر ومخ عبادت ومفتاح باب عرفاندر اكثر ذكر الله اخفاء صوت ايله وحضور قلب ايله تكرار لا اله الا الله در ذكر الله نور قلوب وحضور ارواحدر ذكر الله لذت اشباح وقوت ارواحدر ذكر الله جلاء بصائر ونور سرائردر ذكر الله مونس جان ومورث عرفاندر عادت عارف ذكر مولا ونسيان ماسوادر ذكر الله جلاء صدور ونور عقولدر ذكر الله حيات قلوب ولقاى محبوبدر ذكر الله رسم لسان وفكره كلدر بلكه اولا مذكوردن وثانيا ذاكردن حاصلدر ذكر الله ايله اشتغال اصل صلاح بالدر ذكر الله ايله سهر ليال افضل اعمال واحسن احوالدر اكر كوررسن كه حق تعالى سنى ذكر وفكر ايله مشغول ومونس ايتمشدر بشارتكه اول سكا محبت ايتمشدر ذكر الله كوكلده سروردر وثمره سى انس وحضوردر دوام ذكر الله منور دل وجاندر وقلبه اطمئناندر ذكر الله انيسدر ونعم الجليسدر ذكر الله عطر اشباح وقوت ارواحدر ذكر الله منير بصائر ومونس ضمائردر ذكر الله ايله كوكل هر حدثدن طاهر اولوب وجه قديمه كاظاهر اولور دوام ذكر الله ايله قلبى معمور اولانك افعال

والخلاق جمیل و روحی مسرور اولور ذکر الله قلبه نور و عنایتدر و روحه رشد و هدایتدر
ذکر الله هر درده دوادر و ذکر ماسوی بلا و وبادر کیمکه حقی ذکر ایدر حق هم آنی ذکر ایدر ذکر الله
نور بصیرتدر و روحه غنیمتدر ذکر الله ایله اشتغال طیبت حالدر کیمکه حقی ناسی اولور
آنك قلبی قاسی اولور کیمکه حقی چوق ذکر ایدر آنك قلبنده ماسوی محو اولور کیدر ذکر دائم اولانك
قلبی نائم اولماز ذکری الله اولانك فکری الله اولور جانی آگاه اولور مداومت ذکر الله شیمت
اهل اللهدر و قوت جان آگاهدر حقا و نور دور لاهی اوله قلبك لسانكا موافق و شامل اولسون
تاکیم ذکر الله سنك کامل اولسون حقیقت ذکر هو لا نسیان نفس و ماسوادر ذکر الله سرمایهٔ
معرفت و محبتدر و کیمیای دولت و سعادتدر دوام ذکر الله ایله محبت الله غالب اولور و کوکل ماسوای
قویوب آنی طالب اولور ذکر الله هر کسه هر حالده لازمدر و اهل اللهه اکملا لازمدر عارفك عقوبت
بولمسی ذکر حقدن منقطع اولمسیدر ذکر الله ایله قولی مأموردر که هر زمان مشغول اوله ذکر الله
لسان ایله یا قلب ایله یا روح ایله حاصل اولور ذکر الله لساندن قلبه و اندن روحه واصل اولدقده
اول کمسه خواص اولیادن اولور جمیع اعضاسیله ذکر دائم قیلور اللهدن غیری کوری بولوب
اخص خواص اولور ذکر الله لساندن قلبه منتقل اولدقده اعضای بدن متنبه اولوب لذت بولورلر
ذکر الله غنیمت اولیادر لا اله الا الله توحید مولادر اکثر ذکر الله اخفا و حضور ایله تکرار
کلمهٔ لا اله الا الله در نته کیم حدیث شریفده افضل الذکر لا اله الا الله کلمسیدر اکا مداومت
ایدن حصن مولایه داخل اولمشدر و دو عالمده خوف و خطردن نجات بولمشدر زیرا که حدیث
قدسیده لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی وارد اولمشدر پس هر کیمکه لا اله
الا الله قلعه سنه تحصن ایلدیسه تحقیق اولکمسه دولت ابد و نعیم سرمد تحصیل ایتمشدر و کیمکه
بو متین قلعه‌دن تحصندن تخلف ایلدیسه اولکمسه شقاوت ابد و عذاب سرمد بولینه کتمشدر اللهم ادخلنا حصنك المتین

نظم
حمدم دکل که حمد و ثنا ایلیم سکا — لا یقدر ایلمس سن کندو کثنا
توحید ایدم سنی دلایکی لا اجود هفا — بر لقمه ایلدی دو جهانی اول اژدرها
چونکه نوردن اولدی مسند الادن اشکال — ستر ایتدی وجه عالمی جمله نقاب لا
سن واجب الوجود ایله محو اولدی مکا — اولدی هر سنکه ذره لر که بو سوما
حمدم نه بن کیم کل و طاعتم ندر — سن سن همیشه معتمد و متکا بسکا
بنلکده قویه خواب خیالدن خلاص قیل — تا هیچ سنك اولمیه دل بر نفس جدا
فتح ایت جهان عشقه بو دل بیتی بابنی — جذب ایله حقی بنده کی قیل عشق اثنا

نوع رابع

ذکر مدامك خواص و تأثیراتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که چونکه ذاکر دروندن جهر
اولان انفاس خفیه ایله و توجهات قلبیه ایله لا اله الا الله کلمسنه یا هو الله الله الله دیسنه
مداومت ایلسه اول ذکر لسان ایله ذکر قلبی جمع ایتمش اولور و خواص و تأثیراتنی تیز بولور زیرا که
ذکر لسان محو قادر و ذکر قلبی مشرفدر پس بو ذکر جامعك بر خاصیتی واردر که ذاکرك فضای صدرنده هیچ
بر نسنه ترك ایتمز الا که یقار انا و لا غیری دیر که لا اله الا الله کلمه سنك معناسیدر مثلا بر
خانه یه آتش دوشسه اکر آنده حطب وار ایسه آنی یقوب نار ایدر و اکر آنده ظلمت وار ایسه آنی
محو ایدوب نور ایدر و اکر آنده نور وار ایسه نور علی نور اولور کذلك دل خانه سنده نار ذکر الله ماسوای
بولدیسه آنی یقوب نار ایدر و اکر ظلمت جهل بولدیسه آنی نور معرفت ایدر و اکر نور بولدیسه اونی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اونارك ضدى اولميوب اول نور ذاكر وفاكر ومذكور اولور پس ذكر الله حقدر وصفيتي هم حقلدكه
حظوظي افنا وحقوقي ابقا ايدر زيراكه ذكر الله ايله حقوق نفس آره سنده ضديت متصور
دكلدر اما حظوظ نفس اجزاء زائدۀ وجوديه دركه اسراف باطلدر زيراكه لقيمۀ حرامدن حاصلدر
پس نار ذكر الله اول اجزايه ايروب فنايه ويرر وسلطان ذكر حق كلوب وجود ذاكردن هر باطل
زاهق اولور چونكه ذاكر مشغول اولمذكور اولور مداومت ذكر الله ايدر البته اول آنك لساندن
قلبنه واقع اولوب آني آگاه ايدر وآنك بصيرت كوزي آچلوب ذكر الله ايله انسيت بولور
وخلوتندن خارجه چقمق استمز اولور مكر بر حاجت ايچون چقار سه بينه تيز كلور وليل ونهار
آنده ملازم ذكر الله اولور پس جنود ذكر الله آري اوازي بر جه سنده صد الريله جراد امثالي اول
ذكرك اوزرينه وراسنده هجوم ايلر وحطبي نار احراق ايدركبي آنلر آني احاطه ايدوب با شغله
واويله اولوركه اول ذاكر كيجه خلوتدن چقوب بور ركن يمين ويسارندن بر عظيم نور كورركه
اول نور ذكر الله اولديغني بلور واول نور آنك درونندن بر سلطان اولوركه انكله قلبنده بر نسنه
قالماز وچوق كره اولوركه بو واردات اول ذاكره بر مرتبه ده هجوم ايدركه جمادات انده كيجه غايب اولور
كوره مز الاكه زجاجات ايچنده زجاجات امثالي كورر وصفاي وجود اول انثاده نهايت بولور پس
وجود آنك شهودنده ارض شيشه كبي اولدقده آنك وراسنده شمس روح ايله كوردينوركه صانوركه
وروني واوج سماوه بر نار مشتعلدر پس محلي ذاكر نيران ذكر حقي محل مكان اولدقده نيران
عشق ومحبت دخي شرر امثالي آكا نازل اولوب يانار كي وجودي مضمحل اولور پس اول حينده آنك
قلبنه نور حق متجلي اولوب اونور ايله جميع انوارده كورمضا بولوب قلبه ذاكرده كورمكسي اولور

شعر بدالك سر طال منك اكتنامه ۞ ولاح صباح انت ظلامه ۞ فانت حجاب القلب في
سير غيبه ۞ ولولاك لم يطبع عليك ختامه ۞ چونكه وجود انسان قلب ايله مقلب آره سنده
حجاب اولمشدر پس وجود اركان وانانيت كدوراتندن صافي اولدقده كوكل دوستني بولور وانس
وحضوري نور علي نور اولور وانوارده كورة جذبات حقدن الكا كلور واكر ذاكر ابتداي امرده
جذبه ايرشمديسه آنك سيري اولاكندي وجدينك عناصر اربعه سي اوزره واقع اولورانك
روحنك افلاك سبعه سي اوزرنده كلوب اندن انوار جذبات اكا نازل وظاهر اولور پس بو ذاكر
عنصر ترابيسي اوزرينه عبور ايلدكده كندوني اولا ابار امثالي مواضع مظلمۀ ضيقه دن خروج
ايدركورر وجبا امثالي اماكن عاليۀ مرتفعه دن صعود ايدر بولور بعده بو عنصر ذكر الله
ايله صافي اولدقجه بلاد حسنه وقلاع مرتفعه كبي مساكني صافي كورر وعنصر آبيسي
اوزرينه مرور ايلدكده كندوني ابتدا اويله مياه متكدره ده كوركه خوفندن اول صولرده
اوزمكه قادر اولماز بعده بو عنصر ذكر الله ايله صفا بولدقجه نهار جاريه وبحار صافيه كوروب
طرفة العين ايچنده اوزمكله جمله دن كچركيدر وعنصر هوائيسي اوزرينه عبور ايلدكده كندوني
ابتدا بر فضاى واسعه ده كورر بعده بو عنصر دخي ذكر الله ايله صافي اولدقجه احوالنك الوا
نيله متلون هوالرده طيران ايدوب متلذذ اولور وعنصر ناريسي اوزرينه مرور ايلدكده كندوني
ابتدا نيران مظلمۀ متكدره مشاهده ايدر بعده بو عنصر هم ذكر الله ايله صفا بولدقجه كندوني
صافي نار ايچنده كوروب لذات عظيمه بولور آندن سموات امثالي دل وجان اطوارندن مرور
عبور ايلدكده لطائف سبعۀ انسانيه نك الوان انوارندن كيچوب نور محيطه واصل اولور
اما بعض اولياء كرام انوارده كورمكي مرتب قيلمشلردر وهر نورك لونني لطائف سبعه دن

بر لطيفه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بر لطیفه نك سرّی بلنشلردر • امّا لطیفهٔ نفسیه نك نوری لونی مکدّر دخانی و لطیفهٔ قلبیه نك نوری لونی ازرق صافی و لطیفهٔ روحیه نك نوری لونی احمر عقیقی و لطیفهٔ سرّیه نك نوری لونی اصفر فاقع و لطیفهٔ سرّ سرّك نوری لونی ابیض صافی و لطیفهٔ خفیه نك نوری لونی اسود برّاق و لطیفهٔ اخفانك نوری لونی اخضر صافی مشاهده ایدوب جمله فوق رأسنه نازل اولمشدر • پس اول ذاکر بو انوار و اطوارك بریله قالدیسه الوان و اشکال و جهتلردن منزّه اولان نور قدیم الهیدن محجوب اولور • و اول نور احاطی که جمیع انوار آنك تحتنده مستغرق اولور • اول نور محمّدیدرکه آنی نور محیط الهی ظنّ ایدن خطا ایدر • زیراکه آنی مشاهده ایدن ذاکرده هنوز ادراك و شعور اولور و قتاکه ادراك و شعوری فانی اولوب وجودی اخذ اولنوب بیل اول وقتاکه تجلیات خدا احسان اولنور و فنافی الله اودرکه شهود وجود آندن کیدوب معرفت ساقط قیلنور • شهد الله انّه لا اله الّا هو • نظم کریمی انده بلنور • و امّا اکثر اولیاء عظام انوار مذکوره نك ترتیب و الوانی و اطوارمز بوره نك تشخیص احوالی هرگز بیان ایتمیوب بلکه آنلری خاطردن نفی و اخراج ایله امر و تنبیه ایتمشلردر • زیراکه اول انوار و اطوار ایله اشتغال و اوقاتنده ظهورینه انتظار و بری برندن تمیز و انتقال ذاکرك سرّی مشاهدهٔ جمال و کمال صانع متعال حضرتلرندن مشغول ایدر و اویله اولورکه انوار مرقومه اکثری طی اولنوب قابل جذبه اولان ذاکر مافوقنده بولنان انوار ایله مکاشف اولور چوق کره اولورکه ارباب یقین متین انوار مزبوره یی اصلا کورمیوب انجق نور محیط مذکور آنلره متجلّی اولورنه بر مکشوف ایله عوق اولورلر ونه بر مشهود ایله قالورلر • انجق آندن تسلّی بولورلر •

نظم ای کوکل هیچ ایتمه فکر این و آن — اولسه ذکرك حقّ اولورسن جاودان

ماسوایی چونکه فراموش ایلدك — ذاکر اولدك آنی بی نطق و لسان

خوش بولنماز دلده ذوق ذکر حق — سنده هنك اولسه یاسود زبان

فارغ اولمینه کندی کندندن کوکل — شاهد مذکوری بولدی بی کمان

دل ده قالماز ذکر و اسما و صفات — ذات مذکور اولسه جان ایچره عیان

قلبه مستولی اولنجه ذکر ذات — خاطرم کلمز دل و جان و روان

واله و مدهوش ایدر جانی مدام — اول جمال لایزالی بی نشان

نه دیلرسن حق ویرر آنی و لی — سن سنی هم استمزسن اولزمان

حقّی حقدن استه بویله دولتی — ایتمه فکر جاه و مال و خانمان

نوع خامس

ذکر مداومتك نتایج و استغراقاتی و حالات و کراماتی بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه ذاکر حدیث نفسی آنی شهوات حسیسه یه جذب ایله عوق ایتمسه ذکر الله ایله مشغول اولوب روز و شب خلوتده طشره یه کتمسه نتیجه ایام ایچنده آنك قلبنده انوار حق لمعان ایدر ابتدا برق خاطف کبی لامع اولوب سرعتله کیدر • بعده عودت ایدوب بر مقدار رجه قالور • بعده ثابت اولوب کوکل آندن لذّت بولور • بعده ناطق اولوب روح آندن حکت آلور • و ماسوایی اونودوب آنده مستغرق اولور • پس دوام ذکر خفی لسانیدن ذاکره اوچ نتیجه حاصل اولورکه آنلره استغراقات ثلاثه دیرلر • امّا استغراق اول وجودن ذکر الله ده استغراقیدر • و بو استغراق اول زمان حاصل اولورکه ناز ذکر الله ایله اجزای خبیثه محترق اولوب اجزاء طیبهٔ لطیفه قالور • پس اول حینده ... ای وجودینك هر جزؤندن طبل و طور ناصدالری کبی صدای اذکار ایشیدر چونکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ازکار ایله اجزا استقامت بولور صدای اجزاری آوازی مثالی ملایم اولور وبو استقامتدن مقدم
نار ذکر الله آنک رأسنه واقع اولدقده طبل وظهور ناصدالری انکچون کلور که سلطان ذکر الله
اول موضعه دبدبه سیله کلور وآذکره اولور که دبدبه‌ٔ مذکوره یه ذاکر خلوت نشین تحمل ایده
میوب یا مجنون ویا میت اولور لکن عقلی وهمنه غالب اولانه ذاکره اصلا ضرر ایتمیوب بلکه اکا ذوق
وسماع ویرر واول شدتلی صدالرک سری بودرکه ذکر الله ماسوانک ضدی بولنمشدر پس وقتاکه
بر موضعه کلور آنده ضدی نقیله مشغول اولور نتکیم ما ایله نار اجتماعندن صلصلی نفی اولشدید بلور
کذلک نار الله اول ذاکرک وجودی محو ونفی واحراقده صدالری کلور بعده اجزاسنده ذکرین صداسی
وامواج بحرک ساحلنه تلاطمی صداسی ومیاه انهارک احجار عظام ایله اوصدامی صداسی
ورباح عاصفه نک اوراق اشجاره هبوبی صداسی ونار عظیمه نک ریح شدید ایله اشتعالی
صداسی ورعد شدیدک صاعقه سی صداسی وبونلرک امثال صداسی ورعد شدیدک
صاعقه سی صداسی وبونلرک امثالی اصوات عظیمه کلور هر برندن نیجه ذوق وصفا بولور
وبو اصواتک سری بودرکه وجود انسان ارض وسماده وما بینهما اولان جواهر کثیفه ولطیفه دن
ترکیب اولنمشدر واصوات مذکوره جواهر مزبوره نک ازکار وتسبیحاتی بولنمشدر پس هر کیمکه
اول اذکاری کندی وجودنده بولور تحقیق اولکسه حق تعالی یی هر لسان ایله ذکر ایتمش اولور
واما استغراق ثانی بودرکه آندن صکره ذاکرک فوق رأسندن بر دائره مثلی بر فوارده فتح اولوب آندن
آنک اوزرینه ظلمت اینر که اول وجود ظلمتیدر بعده نار اینر که اول ذکر الله نوریدر بعده حضرت
نزولی ایدر که اول دلی وجان حضرتیدر بعده اکا واردات انسیه وانوار قدسیه کلور که آنلر
حق تعالینک فضل ورحمتیدر پس اول ذاکرک اجزای وجودی من الفرق الی القدم امن وامان ایله ورغبت
وایمان ایله ویقین وعرفان ایله وذکر ربان ایله مالامال اولور ودلی ذوق وسرور ایله و
شوق وجود ایله وانس وحضور ایله طولوب کمال رغبتله مائل جمال ذو الجلال اولور و
استغراق صفادن ذکر الله دخی قلبنده مستغرق اولور قالور پس اول حینده قلبنده اویله تحشش ایدرکه
کوکل کانه بر بئر عمیق اولور وذکر الله اکا دلو کبی واقع اولور آندن صو چکر بولور واول حالده
اعضاسنه طیران وارتعاش طاری اولور وآندن حرکات جبریه غیر معهوده وجوده کلور
وترک ذکر الله ایلدکجه صدرنده قلبی طلب ذکر الله ایله رحم مادرده ولد کبی حرکت ایلر کانه قلب ذکر
ابن مریمدر وذکر الله آنکچون لبندر که آنکله قوت بولوب کبیر اولدقده مذکورینه اشتیاق
واحتیاجندن صیحات بلا اختیاریه ایدوب اغلر بیت دل من درد میکند چکنم نفسم سرد
میکند چکنم وذکر قلبی نک آری آوازی کبی سسی کلور نه اخفی ونه اقوی اولور واکثر ذاکرین
ذکر قلبی صداسی حروفیله اشیدر وذکر اللهک قلبه انتقالی علامتی بودرکه ذاکر کندی
دروننده نوردن بر ینبوع مشاهده ایدر که اول سریع النبعاندر پس آنکله قلبی مطمئن
اولوب آنی مونس اتخاذ ایدر واما استغراق ثالث اودرکه بوندن صکره ذکر الله کوکلدن ستره
واقع اولوب ذکردن ذاکرک مذکوره غالب اولمسیدر پس اول زمان آنک ذکر ایتمسی
انجق همان واستغراقدر وبو استغراقک علامتلرندندرکه ذاکر ذکر اللهدن فارغ اولسه
ذکر الله آنی ترک ایتمیوب آنک دروننده طیران ایدر که آنی غفلتدن ایقاظ ایدوب حضوره
کتوره وبونک بر علامتی هم بودرکه ذکر الله آنک رأسی واعضاسی اویله محکم باغلرکه کانه
قیود وسلاسل ایله بسته اولمشدر وبر علامتی هم بودرکه نیران ذکر الله آندن خامد

وانواری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وانواری ذاهب اولماز بلکه اول ذاکر ایدر اکنك حولنده نیران صافیه بولوب فوقنده انوار صاعد
ونازله کورر فاذکرونی توفیقیله اذکرکم دولتنه نائل اولور اما صاعد انوار قلبیه در ونازله انوار
عرشیه در واما ابتدای فتح بصیرت بصرندن اولور بعده وجهندن بعده صدرندن بعده جمیع
بدنندن فتح اولور بیت راه از تو که تا دوست بسی نیست تو یی در تو خاشاك وخسی نیست تویی

نظم
سنکله اولدیغم آن ایچره پرصفا اولورم ... بنمله چون اولورم ذوقدن جدا اولورم
سنکله پرطرب وشوق وذوق وخوش خلقم ... بنمله پرکدر وخوف وپر اذا اولورم
سنکله جنت اولوردل بنمله دوزخدار ... سنکله جمله دوایم بنمله دا اولورم
سنکله قبلهٔ خلقم بنمله مردودم ... سنکله محترم اولوردل سکافدا اولورم
سنکله عز وسعادت میسر اولدی بکا ... بنمله ظاهر و باطنده بی نوا اولورم
اولکسه کیم کی سینه سی کلستاندر ... دیمزکه قبرده مویرانه بن غدا اولورم
کی ندرکه بو افلاك هم بو جان صغر ... کیجنیجه بنخ وشیشی واصل خدا اولورم
کهیجه آیینهٔ روشنم تحفظ ایچون ... غلاف جسمه کیروب لابس ردا اولورم
کهی بجرد اولوب دو جهانی سیر ایتدم ... بوخاك وابی قیوب حقی پرهوا اولورم

نوع سادس

ذکر مداملك مراتب ثلاثه سن بلدرر ای عزیز معلوم اولسون کم اهل الله دیمشلردرکه ذکر حروف
ذکر لسانیدر وابتدا اولکی حضوردرکه ذکر مداملك مرتبهٔ اولیسیدر بعده کوکل لسانه موافق ایدوب
ذکر الله آنك قلبه کیدوب ذکر قلبی اولور واول ذکر حضوردرکه ذکر مداملك مرتبهٔ ثانیه سیدر
بعده اول حضوردن مذکورده غایب اولور ذکر سری اولور واول ذکر غیبتدرکه ذکر مداملك
مرتبهٔ ثالثه سیدر اکر اول ذاکر بو غیبتده خصوصده کلوب ذکر الله ایلد یکن حس ایلد یسه اول
بر درجه تنزل ایتمش اولور واکر حضورمذکوردن غافل اولوب ذکر هو لا بی لقلقه لسانه اقتصار
ایدیسه اول ایکی درجه تنزل ایتمش اولور وذکر الله ایسه غفلتله اولورسه ده ترکنه یول بو
لنماز زیرا که ذکر الله ایچون بیوك سلطنت واردرکه انکار اولنماز لکن مادامکه ذاکرك وجودی
باقی ومعموردر اول سلطنتدن محتجب ومحجوردر وقتاکه ذاکر نوم ایله یاغیبت ایله ویا ضعف
بدنله کندی وجودندن عاری اولور اول حینده سلطان ذکر الله آنك قلبنه مستولی اولور واول بر عظیم
نوردرکه ذاکرك اوزرینه فوقندن یا قدامندن ویا وراسندن واقع اولدقده اول آندن منقض ومتزلزل
اولوب بی اختیار صیحه ایله لا اله الا الله یاخود الله یاخود هو دیوب بر قوت عظیم وبر شدت
شدیده بولورکه اندن سجده یه دوشوب مبهوت اولور ویا اجزای وجودی مشتد اولوب قالور
وبر قاج ساعتدن صوره ینه کندویه کلور وبو حالت اکا ذکر الله ایله مواظبتی قدر حاصل اولور
وذکر الله لساندن مداومتله قلبه انتقال ایدوب آندن مواظبتله سره واصل اولور وذاکر مذکوره
ماسواسندن غایب اولور وماذلك علی الله بعزیز الایه پس طالب عرفان اولان ذکر یزدان مداومتله
اولقدر ذکر الله ایدکه ذکر لسانی ذکر قلبی اولوب ذکر قلبی دخی ذکر سری اولور وذکر سری ذکر انسی اولوب
ذکر انسی دخی قد سیده نهایت بولور ورکن راه عرفان اولان ذکر الله ایله مشغول اولوب
دوام اوزره مواظبت قلمجه ذاکرك روحانیتی قوت بولوب نفسانیتی حکمندن طشره یه
کلور پس روح انسانی روح حیوانی اوزرینه غالب اولوب معرفت مولایه طالب اولور اکر ذاکر
لیل ونهار اوقاتنی ذکر الله ایله احیا ایدرسه طریق حقی برق خاطف کبی سرعتله طی ایدوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کیدر والاذکر اللهی احمال ایدرسه آنی نفسانیتی بشریتنه دوندروب تاخیر وعوق ایدر اوج کوکلك طریقنی آنجق اوتوز بیلده کیدر چونکه اول ذاکر مشغول اولان مذکور اولور ذکر مولا ایله مداوم اولور البته آنك اعضا ومفاصلنده بر نوع وجع پیدا اولور واول وجع بر مقدار جه حرقتله یورکنده هم حادث اولور ولکن بلورکه بو اوجاع وحرقتك نه مرتبه ذوق وصفا بولور اللهم لا تحرمنا من هذا الوجع اللذیذ ووفقنا ان نشکرك یا عزیز وبو اوجاعك سری بودرکه اول ذاکرك ایام وغفلتنده اعضا وقلبنده متمکن اولان لذات وحظوظی تاثیر ذکر الله آنلردن قلع ونفی ایدرکه قلبه ذکر حقك بدایت نفوذی بودر پس اول ذکر ایدنك اثری کوکلدن روحه وصول بولور روح ذاکر اولور وخلافتله تخت دلده جلوس ایدوب وحواس باطنه یه وظاهره یه حکمنده قاهر وماهر اولور ونفس شهوانیه تقلب ایله مالك اولدیغی حکومتدن معزول اولوب روح پاکه محکوم وشاطر اولور بعده اول ذکر ایتمك اثری روحدن سره واصل اولوب اول ذاکر عارف وکامل اولور وذکر ایتمك خواصندندرکه آنك اثری کوکلدن جمیع اعضایه کلوب جوارحده تصرف قیلدقده جمله اجزای بدن عروق ضوارب کبی متحرك اولور پس اول ذاکره بو حالتده خطر عظیم اولورکه نفسی غرور ایله ذکر اللهی وردن تدریج ایله تقلیل ایده وقهقری ایزی اوزره کیرو یه کیده زیراکه آنك روزنه قلبی تدریج ایله مفتوح اولدیغی کبی تدریج ایله مسدود اوله رق بالکلیه مظلم قالور پس حق تعالینك ومن اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا ونحشره یوم القیمة اعمی بیوردیغی قهری تحتنده داخل اولور زیراکه بر قول مولاسنه بر طریق ایله کتسه بعده آندن اعراض ایدوب رجوع ایتسه اول مولی اکا قهر ایدوب اشد بلا ایله کرفتار ایلدیکی امر مقرردر وآنك بو اعراضی ذکر مولایه شروعندن مقدم اولان امتناعندن اقبح واکبردر واولیاء الله عندنده اول معرض مرتد حکمندهدر پس اول ذاکره واجبدرکه بو خطر عظیمی نصب عین ایدوب وجمیع اوقاتنده ذکر الله ایله قایلیوب غفلت قیلمیه اویله که انفاسندن بر نفسی ذکر حقدن خالی قالمیه حال بوکیم افضل اعمال واشرف احوال واکمل صفات واسعد اوقات اودرکه ذاکر کندولی ذکر حقه تسلیم ایده تاکیم ذکر الله ده فانی اولوب ماسوادن کیچه وکندی نفسانیتندن کیده وذکر اللهدن هم غایب اولنجیه دك فارغ اولمیوب ذکر ایده **نظم**

الله الله اسمنی ذکر ایله جاندن بر زمان — تا مستی عشق نورندن طوله لیل ونهار
بولسه دل سلطان عشقی رهزن دیندن نه غم — رهبر دونك غنیادر یوق انکچون انتظار
عشق سوریله عشق استه عشقه اوی عشقی بیل — عشقی کوشل اول عشق بوشل اول عشق نوشل اول عشق خوار
تاکه عشق اولسون وجودك سنده بنلك قالمسون — چونکه بنلك قالمز اولدك عین عشق وشهریار
بر قبادر قامت انسانه بو شرع شریف — عشق اکا اطلس بطانه عقل اکا نقش ونکار
ایکیسی بر جنسدر بل شیء واحددر ولی — عشقدر بحر محیط وعقلدر موج وبخار
عقل برهانی کبی کرحسن عشق اولسه عیان — پرده وخیالات ایلردی تار ومار
چون نظردن طی اولور طومار اوهام وخیال — پاك اولور مرآت عالم جمله قالماز بر غبار
خارزار کثرت ایچره ورد وحدت سیر ایدن — عارفك چشمنده حقی عالم اولسه لاله زار

نوع سابع

ذکر لسانك نهایتی علاماتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه ذکر ایتمك مفتاح عجایب عالم ملکوت وقرب حضرت لاهوتدر وذکر ایتمك آنجق لسان وقلب ایله اولان

دکلدر بلکه ذاکر دائما کندی قلبنه ملازم اولمق لازمدر تاکیم قلبی خلقه میل و عداوتدن و ماضی
و مستقبلی ذکر دن و تدبیر امورینی تفکردن محفوظ و خالی و صافی اوله و همیشه
حق تعالی یه مراقبه ایده و آنکله حاضر اوله ذکر و فکر ایله طوله و ذاکر نفی خواطر ایده و
صیقل ذکر الله ایله قلبنه جلا ویرملیدر حتی تصفیهٔ قلب ایتمزدن مقدم علم اعتقاد و علم
صلوة اوزرینه اقتصار ایده و سائر معقولات و محسوساتیله مشغول و مکبول اولمیه
نفی خواطر ایله حضور و مراقبه یه ایرملیدر زیراکه برکسه علوم اولین و آخرینی تحصیل
ایتمش اولسه آنک خاتمهٔ عمرنده اکا بر علم نفع ایتمیوب لوح مدرکه سنک جمله سی محو اولسلر
کرکدر و اکر برکسه ملکهٔ حضوره مالک اولوب دائرهٔ وحدته قدم بصمش اولمدیسه اول حضور
وحدتدرکه حالت نزعده آنکله قالوب دستکیری اولسه کرکدر پس ملازم وقوف قلبی
اولمق هر زمان لازمدر زیراکه حضوری انسی بولمق هر عارفه لازمدر بیت ای خواجه بکوی اهل دل
منزل کن در پهلوی جیب خویش دل حاصل کن خواهی که به بینی رخ معشوق ازل آیینهٔ
تو دلست رو در دل کن و ذکر مدامیله ذاکر بر مقامه بالغ اولورکه قلبنه علوم لدنیه منکشف
اولوب آنلره تشبث قیلوب متلذذ اولور اکر جذبهٔ حق ایرشمدیسه اول علوم ایله قالور لکن حق تعالی
ذاکر صادقه هدایت ایدوب آنی اول علومدن کندی محبتنه جذب ایلر پس اول ذاکر بو دولت عظمی ایله
امواج بحر علم حقی اولکی علوم لدنیه ایله اشتغاللریله استنکاف ایدوب جاوهٔ محبتده مغرق اولیوب طریق
حضوره کیدر و ذکر مدام اویله بر مقامه ایریشورکه اکا دیلورکه ذکر ایله تا کیم مذکورک
سنی نیجه ذکر ایلدیکنی کوره سن زیراکه سن ذاکر کلسن ابدا مذکور سن لکن وجودک حجابندن
مذکور اولدیغنی ایلمزدن وقتاکه ذاکر مدام ایله ذکر الله ده مستغرق اولوب وجودندن فنا بولور
اول زمان ذکر لسانی ترک ایدوب قلبیله حضور دائم ایچره مستغرق اولور پس اولا اکراکه قلبی ذکر
لسان ایله مشوش اولدیغندن اول ذکر لساندن بر مرتبه ممتنع اولورکه نیجه شهودی سنی آنک
لسانی ذکر الله کلی الا که صلوة ایچنده کلور و ذاکرک بو مقامه وصولنک علامتی بودرکه ذاکر الله
آنک سرینه واصل اوله و آنک سرینه ذکر الله اول زمان واصل اولورکه اول ذکر ایتمکدن ساکن
اولدقده ذکر الله آنک لسانی ایرلراوجی کبی عرس اولنه یا وجهی جمله لسان اولوب آندن نور فائض ایله
ذکر الله ایله بولنه وقتاکه ذکر وقتی صافی اولور اول قلبنده بر ید همت بولورکه آنکله غیبدن
الحدایه بلور و کندی حواسندن هر غایب اولدقجه اویله شدتلی اصوات ایشدرکه آنک صماخ
پرده سی خرق اولمغه قریب اولور پس اختیارسز صیحه ایله سجده یه دوشوب آندن لطف حق اکا
ایریشوب طاقتی قدر تجرید ایدرکه آنک جسمی تحمل ایدوب مبت اولمیه پس کنت سمعه الذی یسمع
اشارتیله و دخی الله ولی الذین یخرجهم من الظلمات الی النور بشارتیله هنالک الولایة لله
الحق ایتی انک عبارتدر ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم و بو محقق
و مجربدر که اقرب طرف معرفت الله مداومت ذکر الله در زیراکه اسم مسماسیله بیله درکه
آندن مفارقت پس ذاکر لسانیله تلاوت اسمه اولقدر مشغول اولورکه قلبندن حجب رفع اولوب
شهودی بولور و قلبی مشاهدهٔ مذکور ایله ذکر لسانیدن مستغنی اولور زیراکه عبد اول
حضرتده مولایی ذکر ایتمک مناسب دکلدر و انکچون تکرار اسمه اداب حضوره منافیدر نته کیم
برکسه سلطان حضورینه داخل اولوب مقام خدمتده اکا مقابل طورسه اول زمان اسم
سلطانی علی التوالی تکرار ایتمک اکا اقتضا ایتمز زیراکه آنی مجنون عد ایدوب حضورندن اخراج ایدرلر

کذلك خفی دکلدر که ذکر الله دلیلدر پس هدلولی بولان کسه نك دلیله احتیاجی قالمز قطعه
ذکر در مجلس مشاهده نیست ذکر جز در ره مجاهده نیست ناخته غایبست کوید کو تو اکر حاضری چه کوبی هو

نظم نه دولتدر که دلدارم سن اولدك — انیس و مونس و یارم سن اولدك
دل پر دردمك درمانی سنسك — شفای جان بیمارم سن اولدك
سن ورمدن صغنشم بو جهانه — دمادم چونکه غمخوارم سن اولدك
بکا خصم اولسه عالم خلق غم یوق — نه قورقم چون نکهدارم سن اولدك
صفالر کر جفالر بولسه جانم — رفیق جمله اطوارم سن اولدك
سکا اول ویرمشم ای جان عالم — ازلدن چونکه دلدارم سن اولدك
کوزلرم وصفن ایلسم دلده سن سن — مرادم جمله مختارم سن اولدك
دیسم اسم شریفك یا دیمسم — دلمده جمله کفتارم سن اولدك
سکا تعظیم ایدر دللرده حقی — دیر انکارم یوغ اقرارم سن اولدك

حفظ الله

سویلیجی

فصل ٤ ثامن

ذکر مداومت اداب و اشتغالن و تاثیرات احوالن بلدررر اعزه معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه
ذاکر ذکر الله ایدر ایکن اول حالده بنجه اداب ایله متادب اولملیدر اولا قالبی و قلبنی جمیع شواغلدن
فارغ و خالی قلملیدر ثانیا توبه ایچون غسل ایدوب یا ابدست الملیدر ثالثا ایکی رکعت اسباغ
وضو نمازن قیلملیدر رابعا خوش قوقولی بر پاك و تنها مکان بولملیدر خامسا اول مکانك بر مظلم
کوشه سنده اعتکاف احرامك اصوب بر سجاده قدر یر کسوب حصیر و کلیم اوزرنده بر سجاده
صالملیدر سادسا اول سجادهٔ مبسوطه اوزرنده قبلیه متوجه تربع ایدوب الّرین فخذ ین
اوزرینه قویوب اخفا ایله ذکر الله ایتملیدر سابعا تغمیض عین ایله حواس باطنه فتحنه تکمیل
ثامنا خیال شیخی حفظ ایدوب طلب همت ایچون اکا محبتله روحانیتنه یتملیدر تاسعا کیجه
قائم و کوندز صائم اولملیدر عاشرا افراط جوع و شبعدن حذر اوزره اولوب لحم حیوان اولمیا یاغلی
طعامی حد وسط اوزره تناول قلملیدر والحاصل حظوظ نفسی و راحت جسمی بالجمله
ترك ایتملیدر و کیجه کوندز یا نیموب کند ایله خوابه کتملیدر تا کیم بدنده بولنان اجزای عناصر
آندن محو اولوب اول پرده لردن کوکل خلاص بولوب عالم ملکوته بصیرتله نظر قیلوب حضور
وانسه یتملیدر و ذکر اللهدن ساکت اولدقده حضور قلب ایله صامت اولملیدر و کوکلده واردات
ذکر الله ایچون مترقب اولوب توجهله بر ساعت قدر قلملیدر تا کیم اوتوزیللق ریاضتله بولنمیان
جذبه دولتنی بر لحظه ده بولملیدر و ذکر الله عقبنجه صو ایچمدن بغایت حذر قیلملیدر زیرا که
ذکر الله منبع تهییج و حرقتدر و مورث شوق و ذوق و حالاتدر و ذکر ایتمکدن مراد و مقصود اولدر
بونلر کبی احوالدر حال بو کیم ذکر الله عقبنجه صو ایچمك انوار مذکوره یی اطفا ایدر کلا و ملالدر
و موجب ارتعاش اعضا و مورث امراض و استسقا و سعالدر و ذاکر او خلوتده هر کاه تحریك
رأس ایله ملازم ذکر الله اولملیدر و کلمهٔ طیبهٔ لا اله الا الله یا خود الله اسم شریفنه مواظبت
قیلملیدر و بو اسم اعظم اسم ذات و مستجمع جمیع صفات بلملیدر و بو کلمه ایله اسمك تنقیسندن
قلبنده زیاده تاثیر و لذت بولدیسه اکا مشغول اولملیدر اکرچه طرق معرفت مولی چوقدر لکن
ذکر الله اصح و اوضح طرقدر و لا اله الا الله کلمه سنده لا حرفنی مد ایدوب الدن همزه یی
تحقیق ایلملیدر تا کیم لا ایله دیمیوب اول کلمهٔ طیبهٔ طوغری سویلیلیدر پس لا اله دیدکده

ماسولی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ماسوای نفی ایدوب الا الله دیدکده قدم حقی اثبات ایتمليدر و بو کلمهٔ دون الجهر اولاً قوت نفسیه
وحضور قلب ایله روز و شب تکرار ایدوب هر کره معناسنه بتملیدر مادام که ذاکرك بشریتی غالب
وشهواته راغب وانانیتنه ملازمدر اول لسان ایله هر لا اله الا الله دیدکجه قلبیله لا معبود
الا الله دیمك لازمدر و قتا که بشریتی ضعیف اولوب شوق وذوقی ازدیاد بولور اول زمان
لسان ایله لا اله الا الله دیدکجه قلبیله لا مطلوب الا الله دیه بلور چونکه آنك افکار وخواطر غائب
اولوب وحدت وجود آنك باطننده ظهوره کلور اول زمان لسانیله لا اله الا الله دیدکجه قلبیله لا موجود
الا الله دیمسی جائز اولور پس بو ذاکر لا اله الا الله ایله ماسوای نفی ایتدکجه تأثیری الا الله قلبنده
تمکن کیبولور و آنك اعضاسنه سرایت ایلدکجه سرتا قدم اجزای وجودی حرکته کلور و قلبنده
فتح باب اولوب نیجه حالات ایله مقامات عالیه بولور و تجلیات مذکور ایله ذکر حق غایب اولور
واول غایت مشاهده یا نومه صایلور و مشاهده ایله نومه فرق بالاده اولنان بیان ایله طویلور
والحاصل ماسوادن پاك اولان دل مغرقه الله امانتی قوبلور نته کیم دینلمشدر که کیمکه خواب
غفلتدن آیلور اول عارف و آکاه صایلور و بو ذاکر دون همت اولمیوب کشف و کرامات ایله تحملیو
کرامات حیض رجال ولدیغن بلملیدر و ذکر اللهدن ماعدا قرآت اوراد وادعیه ایله مشغول اولمیوب
آنجق فرائض وسنن قیلملیدر واول قدر ذکر الله ایتملیدر که صورت لفظ آنك لساندن ساقط اولوب
اثری قلبنه اندن روحنه اندن سرینه کتملیدر تا کیم آنك قلبی ماسوادن ساده و روحی آزاده و سری
مقدس اولوب مذکوره یتملیدر نته کیم جنید بغدادی علیه رحمة الهادی حضرتلرینك خدمتنه
علادت اوت التی کسه استرشاد ایچون کلدکده آنلره کلمهٔ توحیدی تلقین ایدوب هر برن بشقه
علاهده خلوت نشین ایتمشدر او منوال اوزره بر هفته مرور ایتدکده آنلره دیمشدرکه قلبکزده
نه بولورسز آنلر جواب ایتمشلردرکه آنجق محبت دنیا بولورز پس تنبیه ایتمشدرکه محبت دنیایی
ومافیهایی قلبکزدن نفی و القا ایدوب عزت ولذتلرك نسیا منسیا ترك ایده سز بعده بر هفته
مرور ایتدکده آنلره دیمشدرکه قلبکزده نه کلمشدر آنلر جواب ایتمشلردرکه آنجق محبت آخرت کلمشدر پس
آنلره ینه تنبیه ایتمشدرکه آنی دخی ترك ایده سز بعده بر هفته مرور ایتدکده آنلره دیمشدرکه قلبکزده
نه طولمشدر آنلر خبر ویرمشلردرکه آنجق محبت انانیت طولمشدر پس آنلره تنبیه ایتمشدرکه وار ایسه
لغکزی دخی ترك ایده سز بعده بر هفته مرور ایتدکده آنلره دیمشدرکه قلبکزه نه کلمشدر آنلر خبر ویرمشلردرکه
آنجق محبت الله المشدر پس آنلره اسم جلالی تلقین ایدوب اون کون قدر تعیین ایتمشدر چون عدد
ایام اربعین اولمشدر حضرت جنید آنلره کلمشدر و دیمشدرکه قلبکزده نه قالمشدر آنلرك جمله‌سی
دیمشلردرکه قلبمزدن ماسوا محو اولمشدر آنجق الله عظیم الشان قالمشدر پس جنید آنلره دعا ایدوب دیمشدرکه
اکا ملازمت ایدیکز چونکه مراد آلدیکز قنده دیلرسکز کیدیکز و فلاح بولدیکز و تابع اولان بو حضوره
پیدیکز یعنی طبع سلیم اولوب سیزه تسلیم اولنلری بو یوله ارشاد ایدیکز **بیت** هست تاج عاشقان
اندر جهان از چار ترك : ترك دنیی ترك عقبی ترك هستی ترك ترك : پس بو مقامه واصل اولان
ذاکرك خلوت معنویه ده انسی بالله اولور نه خلوتله اولور ونه خلق ایله اولور صورتا خلق ایله کثرتده
اولور و معناسی حق ایله وحدتده اولور خلق ایله حقدن غافل اولماز و حق ایله خلقدن محجوب اولماز
آنك عندنده وحدت وکثرت وخلوت وصحبت مساوی اولور زیرا که آنك هر حالنده انسی بالله اولور
بیت کثرتی وحدتده بولمق وحدتی کثرتده هم : بر علمدر اول که جمله علم وعرفان آنده در : چونکه
بو ذاکرك قلبی کلمهٔ توحیده ملازمتنده وضع اولنان انوار وحالیتله منور اولور البته اول

انوار اقطار قلبنده صفحات كائنات اوزرينه منعكس اولور پس اول زمان كورركه وجود موجودات حقيقيده كل اعتباريدر وجمله كائناتك ظلماتى آنك شهودنده محو اولوب انوار مكونى قالور وجميع احوالده خصوصا مظاهر افعالده غيريتدن فارغ البال اولوب سرى واحدانيت فعالله دوام اشتغال بولور وهر عطا ومنع وضر ونفع اندن بلور وجميع ايذا وايلامى واهدا وانعامى وافعال انامى وسائر احوال ونظامى حقدن كوروب خلق ايله بر معامله سى قالماز وحضور حق ايله سرى دائم بولوب هر كز متالم اولمز شعر رايت خيال الظل اكبر عبرة لمن هو فى العلم الحقيقة راقى شخوص واشباح تمر وتنقضى الكل فانى والمحرك باقى وذكر مدام ايسه منتج فكر تامدركه اول خاتمه كار در

نظم كر دلرسن كه قالمسون افكار | حق ذكر ايت كه دل طوله انوار | كيمكه مستا ايتمز آنى ذكر الله
عشق منكر در اليسه دوار | قيل آنى بر بهانه ايله برون | تا دروندن اوله منبع اسرار
در كنار ايله اورتادن كنكن | سن سكا خوش صاريل ههات اى يار | اهل دل حرص وشهوتى خوشدر
اولكه مقبول وخوب كل وخار | صورتا شهوت ايسه معناده | مثل نار خليلده كلزار
ذكر حقدن كلور دله حالت | حق ذكر ايله حق ليل ونهار

نوع تاسع

كلمهٔ توحيدك فضائل وكراماتك وخواص وتاثيراتن بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله عندنده كلمهٔ طيبه لا اله الا الله حصن اكبر واعلادر وعلم توحيد مولادر كيمكه اول حصن حصينه كيدر تحقيق اول كسه نعيم سرمد وسعادت ابدى تحصيل ايدر وكيمكه انكله تحصندن تخلف ايدر تحقيق اول عذاب مؤبد وشقاوت سرمد كسب ايلر پس مادامكه بو كلمهٔ طيبه قلبك دائره سنه حصن المتشيد در وآنك روحى بو دائره يه مركز كلمشدر وسلطنتيله هواى نفسى اول قصه مركزه دخولدن مانع اولمشدر تحقيقا سن اول حصنك خارجنده سنك روحك اكا دخول قيلمشدر وبحرد تلفظدن بو فائده حاصل اولمشدر پس تفكر ايله كه بو كلمهٔ طيبه دن سنك نصيبك نه قيلنمشدر اكر نصيبك آنك روحى ومعناسى بولنمشدر تحقيق ايكى جهان سعادتى سنك بلنمشدر واسمك زمرهٔ اهل فضل ايچره اولياء دفترنده رسم اولنمشدر واكر نصيبك آنك تجرد لقلقهٔ لسانى بولنمشدر اول انقياد حظى قيلنمشدر زيراكه ذكر حصن منع ايتمز نته كيم ذكر سيف قطع ايتمز زيراكه بو كلمهٔ طيبه معناسيله روح ايله جسد منزله سنده در ومعناسن همان جانسز جسد مثابه سنده در نته كيم جانسز جسددن بر فائده كلمز كذلك بو كلمه معناسز حصن اولماز پس اول كسه لركه عالم فضلدن اولمشلردر آنلر بو كلمه يى صورت ومعناسيله المشلردر وصورتيله ظاهرلرك ومعناسيله باطنلرن تزيين وتحليه قيلمشلردر وآنكله ايكى عالم سعادتك بولمشلردر مادامكه لا اله الا الله ديرسن حال بوكيم اهل واولاد ايله سكون ايدوب مال ومسكنه ركون ايدرسن آنى صدق ايله قايل اولمديغن محققدر زيراكه لسان حالك لسان مقالدن انطقدر اكر لا اله الا الله ديديكك معناسنك قلبكده بر ثمره سى وار ايسه نيچون فلانه آنكا ايدرسن وفلانه التجا وفلانه رجا وفلاندن خوف ايدرسن مادامكه لا اله الا الله ديرسن وماسوا ايله انسيت ايدرسن نه سن انك سن ونه اول سنكدر زيراكه من كان لله كان الله له دينلمشدر وكانوا لنا خاشعين كنا لهم حافظين بلنمشدر وقتاكه لا اله الا الله ديرسن اكر آنك مسكنى سنك مجرد لسانك اولوب قلبكده آنك مسكنى سندن قلب ايسه حقا كه مؤمن سن واكر آنك مسكنى روح ايسه تحقيقا سن عاشق صادقسن واكر آنك مسكنى

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سنك سر ایسه شبهه سن سن عارف مکاشفسن لا اله الا الله کلمه سنك حرف لا بر مکنسه
دکه انکله وجوه اسراردن غبار ازاله قیلنور تاکیم عرش تجلئ الا الله وذات پاکه نظرکاه
اوله قلبلرندن اکاه اولوب آنك انس ومحبتنه لایق وسزا اوله لر وشراب عشقله مست اولوب
ابدالحضورنده قاله لر نته کیم حق تعالی یا داود طهر لی بیت اسکنه بیورمشدر شرط عرفان تصفیهٔ
قلب اولدیغن طیورمشدر پس مادامکه ماسوایه نظرله مغیرسن لا اله نفینه محتاج و
مضطرسن وقتاکه شهود صاحب کلده کل شیء دن غایب اولورسن اول زمان لا اله نفیندن راحت
بولورسن و الا الله اثباتنه واصل اولورسن وتکرار اسم ذات ایله ذوق ولذت آلورسن آندن
الله بس باقی هوس اولدیغن بلورسن اکر سلطان لا اله الا الله انسانیتك مدینه سنه
تسلط قیلدیسه آنك دیار دائره سنده انانیتدن بر دار اولماز وانده اغیاردن بر دیار اقامت
قیلماز وآنکله سنك دخی صبر وقرارك قالماز ان الملوك اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا
اعزة اهلها اذلة وکذلك یفعلون آیت کریمه سی نحوا سنجه عزیز کبرك ذلیل وعزیز کثرتك
قلیل اولور وعزیز بشریتك محو اولوب عزیز وجودك فنا بولور پس هر وصف مذمومك بر خلق
محموده متبدل اولور هر سلطانك حکمی نهایت بولور انجق سلطان لا اله الا الله اولدرکه
آنك حکمی اولین واخرینك جمله سنه شامل اولور وازل آزالدن ابد الاباده ثابت ونافذ قالور کسی
طلوعا وشوقا وکیمی کرها وقهرا الکل محکوم اولور زیراکه حق تعالی خلق طبیعت ظلمتده عدلیله
خلق ایدوب وآنلره کندی نورندن فضلیله رش ایتمشدر واول نوردن بهره مند اولان سعادتلو اربابه
وقرت عینه یتمشدر وهرنه اولمش ایسه اول زماندن اولمش کتمشدر پس هرکیمه کیم اول نوردن اصابت
قیلمشدر اولکسه عالم فضلدندر اولمشدر واول نور اصابت ایتمیانکسه عالم عدلدن قالمشدر ونور مذکور
اویله دکلدرکه صور واشباحه شامل اولور بلکه اول هدایتدن عبارتدرکه قلوب وارواحه نازل
اولور اکر فلك تفریددن شمس توحید ارض قلبکا اشراق ایدرسه رسوم نفس آنکله مضمحل اولوب
ظلمت بشریت آچلور واشرقت الارض بنور ربها ضیاسیله صفوت خلایق لواء لا اله الا الله
آلتنده جمع اولدیغی سبجلور کلمهٔ طیبهٔ لا اله الا الله بر شجرهٔ مبارکه درکه آنك نتیجه سی معرفت
وحدانیتدر وثمره سی اقرار فردانیتدر وجمیع کائناتك وجودندن مقصود انجق بو دولتدر نته کیم
حق تعالی بیورمشدرکه عبدی خلقتك من اجل التوحید وخلقنا الاشیاء کلها من اجلك السماء
تظلك والارض تقلك والانوار العلویة تشرق علیك والموجودات السفلیة تحتك وهی محل
تصرفك فالکل من اجلك وانت من اجل ولکنك شغلت بها عنی وکل نعمة شغلتك عنی فهی
نقمة وکل عطیة الهتك عنی وهی بلیة اما سالك طریق عرفانك منازلی اوجدر بری عالم فنادر
وبری عالم جذبه در وبری عالم قبضه در مادامکه عالم فناده سن لا اله الا الله کلمه سنه مداومت
ایدرسن وعالم جذبه ده اولدقجه مدام الله الله الله دیرسن وهمیشه سن تحقیق ایله قطع ایدرسن
وقتاکه عالم قبضه کلورسن هو هو دیکله مشغول اولورسن انکچون مکاشف قلوب لا اله ا
الا الله دیر ومکاشف ارواح الله در ومکاشف اسرار هو در زیراکه لا اله الا الله قوت قلوبدر
والله قوت ارواحدر وهو قوت اسراردر بلکه لا اله الا الله مقناطیس قلوبدر والله مقناطیس
ارواحدر وهو مقناطیس اسراردر اما قلب وروح وسر بر حقه ایچنده صدف ایچنده انجو منزله
سنده در یا بر بیت ایچنده قفس ایچنده طیر منزله سنده در پس حقه بیت قلبه وصدف وقفس
روحه ولولؤ وطیر سره مثالدر نته کیم بیته داخل اولمدقجه قفسه واصل اولامزسن وقفسه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واصل اولمدقجه طیره نائل اوله مزسن کذلك قلبه داخل اولمیان روحه واصل اوله مز وروحه واصل اولمیان سره نائل اوله مز وقتاکه عالم قلوبه داخل اولورسن تحقیقا عالم ارواحه واصل اولورسن وآندن عالم اسراره واصل اولورسن پس قلبك قپوسن لا اله الا الله مفتاحیله فتح ایله سن روحك قپوسن لفظة الله مفتاحیله فتح ایدرسن وسرّك طیرك هو وظیفه‌سیله تربیه ایدرسن زیرا که هو دیمك اول طیره دانه سپمکدر اما قلبی بیته وروح قفسه وسرّی طیره تشبیه مجازی عبارتدر وانجق عالم قلوبدن عبور ایتدکجه عالم ارواحه دخول اولنمدیغنه وعالم ارواحدن کچمدکجه عالم اسراره وصول بولنمدیغنه اشارتدر والا حقیقت آنك عکسیدر زیرا که عالم قلوبدن عالم ارواح اکبردر وعالم ارواحدن عالم اسرار اوسعدر پس بونك امثالی حقیقیسی اوچ دائره درکه بری برینی احاطه قیلمشدر اما دائرهٔ کبری عالم اسرار ودائرهٔ وسطی عالم ارواح ودائرهٔ صغری عالم قلوب بلنمشدر وعالم قلوب عالم ارواحدن انکچون اصغر عد اولنمشدر زیرا که عالم قلب ارواح واسرار عالملرندن شهادت عالمنه اقرب بولنمشدر وعالم شهادت ایسه عالم اشباح وصوردر که ضیق وخطر وحزن وکدر وخوف وحذر عالمی قیلنمشدر وعالم ارواح و اسرار ایسه فسحت وراحت وسرور وکرامت وامن وسلامت عالملریدر ایا بوسماده بوکوکب بولنمش وبو دریاده بر قطره بلنمش سن یا خود نفس مستولیه ایله وبشریت غالبه ایله وطبیعت ظاهره ایله قات قات ظلمات ایچنده قالنمشسن پس عالم نفسدن عالم قلبه وظلمت وجوددن نور شهوده خروج وعروجه همت ایلدیسن تا کیم کوزلر کورمدیکن کوروب قولقلر ایشتمدیکن ایشیده‌سن زیرا که عالم نفس وعالم بشریت وعالم طبیعت وبو اوچ عالم فضلك درجات ومعارجیدر اما عالم نفس اهل غفلتك که سیدر وعالم بشریت فاسقلر درکه سیدر وعالم طبیعت منافقلر درکه سیدر اول اسفل سافلیندر واما عالم قلب عابدلر معراجیدر وعالم روح عاشقلر معراجیدر وعالم سیر عارفلر معراجیدر وقتاکه ذکر مدام ایله طبیعتك وبشریتك ونفسك درکاتندن درجه قلبی ترقی ایلدیسن اول زمان تصرف حقه تسلیم اولورسن الکاکیده سن واول مقلب القلوب آنا فانا قلبکی کاه خوفدن رجایه وکاه طربدن حزنه وکاه بسطدن قبضه وکاه بقادن فنایه وکاه صحودن سکره وکاه محودن محقه تقلیب ایدر وبو کاه احوالنده کوره یی عکسنه تحویل ایلدیکن مشاهده ایلدیسن وکاه جذبه من جذبات الحق توازی عمل الثقلین اقتضاسنجه سنی سندن جانب آلور وقلبك آنکله مطمئن وساکن اولور پس کلمهٔ لا اله الا الله درکه بدایت ونهایت اودر وکلمهٔ طیبه وقول صواب اودر وحصن حصین ودعوت رب العالمین اودر اللهم ادخلنا فی حصنك الحصین امین یا ارحم الراحمین نظم

نه حدّك وار بوخاکك نیجه توحید خدا سویلر ... نه ممکندر که شمس ذره مدح ایلر ثنا سویلر

نه یه بکزر بو نوم اول ذات پاکی وصفن کویا ... دو شوب دریایه بر مور اول حدیث آشنا سویلر

حبیب چونکه لا احصی ثنا دیر بس دخی کیمدر ... که اول وصف جمال باکمال کبریا سویلر

نیجه مستثنای توحید اولور اول دون همت کیم ... خدا رزقن ویرر خلقه حمد وثنا عطا سویلر

هویت بلمز اول صوفی که مغلوب هوای اولمش ... صدای انکر الاصواتی اشن ولوبیا سویلر

حقیقت مشرك اولدر کیم حقیقتده اودر مشکل ... ورو ب سلطانه عرض حاجت ایلر التجا سویلر

کلای حقی کوکل قرانه ویرانه خبر سویله ... که قرآن وخبردن نطق ایلمجن اولیا سویلر

فصل سادس

فصل ارکان

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣٠١١

ارکان ستهٔ راه عرفانك التنجی رکنی اولان فکر تمامك کنهٔ وماهیتنی وخواص وفوائدی کیفیتن بش نوع ایله بیان وعیان ایدر **نوع اول** فکر وفراستله قلبی حفظ وحراست ایتمکی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون کیم اهل الله دیمشلردر که تفکر وتذکر بدایع صنایع ذو الجلال موجب معرفت حضرت صانع متعالدر نتکیم حق تعالی قرآنده بیورمشدر ویتفکرون فی خلق السموات والارض ان فی ذلك لایات لقوم یتفکرون و تلك الامثال نضربها للناس لعلهم یتفکرون وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر که برساعت تفکر ایتمك بر ییل عبادت ایتمکدن خیرلیدر دیو بیورمشدر که کیمك قلبنده فکر الله طولمشدر انك هر حالده الله اولمشدر وبیورمشدر کم حق تعالینك مخلوقاتنی تفکر ایلیدیکز انجق ذاتنی تفکر ایتمکز که آنك قدرینه قادر اولمزسز وبیورمشدر کم مؤمنك فراستندن حذر ایلیدیکز که تحقیق اول نور حق ایله نظر ایدر واهل الله دیمشلردر که طوبی اول کیمسه که ذکر وفکرخدا آنك حالیدر وقلبی ماسوادن صاف وخالیدر فکر ساعت قلیله مثل طاعت طویله در تفکر کبی عبادت یوقدر تفکرده حلاوت چوقدر **بیت** فی الفکر عندی کالوصال حلاوة ٭ التذ ذوقا بالمعانی واشتفی ٭ ذات حقی تفکر ایدن زندیق اولور وقدرت وحکمتی تفکر ایدن صدیق اولور مؤمنك ظنی وبالی فراستی وفالیدر وتفکر کوکلده بر سراجدر که خیر وشری فرق ایتمکده عقل اکا محتاجدر تفکر کوکلده اولان معرفتی احضار واراتدر وقلبی بحر غفلتله غرق اولمقدن حفظ و حراستدر تفکر موارد فوائد حال ایچون تصفیه بالدر ومبداء مراقبهٔ ذو الجلالدر وتفکر حدیقهٔ اشجار حقایقدر ومشرق انوار دقایقدر تفکر مرآت حقایق اشیادر ومیزان دقایق معنادر تفکر منبع بنای حکمتدر ومعدن جواهر معرفتدر تفکر شبکهٔ طائر حکمتدر وملکهٔ نظر عبرتدر تفکر روح ارادات وخواطردر ومقدمهٔ بشارت نوادردر تفکر معرفت مقصوده یی طلبدر وآیات والاء مولا ایله طربدر تفکری کوکلده احضار عینی روح ایله ابصاردر تفکرك هیجانی اصوات احزان ایله در نتیجهٔ تفکر آیات معرفة الله در ونتیجهٔ صفات محبة الله در تفکر ایله حرکت ارواح علامت سعادتدر ومعصیتله حرکت اجسام علامت شقاوتدر تفکر ایله دفع آرزو سلامتدر وتحرکله تحصیلی ملامتدر اشرف مجالس تفکر ایله جلوسدر وبحر محبتدن شرب کوسدر **بیت** اراك بفکری فی فؤادی ممثلا ٭ کانك نصب بکل مکانی ٭ اما فراست مکاشفهٔ یقیندر وفراست صاحبی اسرار بینیدر فراست بر خاطردر که قلبه هجوم ایدر وضدینی نفی ایله قلبی محکوم ایدر فراست دلده بر نور ساطعدر که حقایق اشیایه لامعدر دوام مراقبه قلبی حفظ وحراستدر وتفکر منبع معرفت ومحبتدر ومورث فهم وفراستدر

نظم

مراقب اول که دم عشقده اثر بوله سن
اویت دایه درونکده بر خبر بوله سن

طلوع صبح سعادت دیلرسن اویومه شب
سپهر هر دلده اومهری عیان سحر بوله سن

ایراغه کتمه سکا کل که سنده در هر شی
مراقب اول که درونکده سن نه لر بوله سن

سپهری زیر قدم ایله تاجهانکوره سن
بو خانه سقفنی کیچ تاکه بر مقر بوله سن

بلندهمت اول ای دل سن اویله پروازایت
که بیضهٔ فلکی سن ده زیر پر بوله سن

خیال وخوابی قوی اول بهوای عشق ایله خوش
بو خاك وآبی قو کیم دلده چوق شرر بوله سن

شراب عشقی ایچوب نفسندن کیچ ایله صفا
بو عقل قاصر ایله تا یکی کدر بوله سن

چونغ اولسه شوق اوقدر ذوق وصل اولور صوفی
نه دکلی تشنه ایسك لذت اولقدر بوله سن

سن اهل غفلته اسرار عشق حقی دیمه
که عشق سوزلرینه دلده چوق شکر بوله سن

نوع ثانی

قلبه کلن خواطرك منشأ واساسی سلك وخیر وشرلرینك علامات وموازینی بلدرر ای عزیز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه انسانک قلبنه خطور خواطر بر الایی آثار معنویه درکه آنلری
حق تعالی عبدک قلبنده ایجاد و احداث ایدر و اول آثاره آنک افعال و ترکه ارسال ایدر و جمیع خواطر حق تعالی
دن قلبه نازل اولور کلور و اول دخی یا واسطه سز اولور و یا ملک و یا شیطان و یا طبیعت واسطه سیله
کلور اما خاطر حضرت مقلبدن قلبه واسطه سز کلورسه اکا فقط خاطر دیرلر و بونک علامتی بودرکه
محکم و مصمم اولوب احوال باطنه دن بولنور و بو خاطر اجتهاد و طاعت عقبنجه کلورسه اکرام
ایچوندر اول خیر اولور و بوکا توفیق و هدایت و لطف و عنایت دیرلر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده
بیورمشدرکه والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا والذین اهتدوا زادهم هدی و اکر ذنب
و معصیت عقیبنده کلورسه اهانت ایچوندرکه اول شر اولور و بوکا خذلان و اضلال و عقوبت
دیرلر و اما اکر خاطر قلبه اول ملک واسطه سیله کلورسه که آدم اوغلنه موکل قیلنمشدر و
قلبنک اذن یمناسی اوزرنده جالس بولنمشدر اکا ملهم و دعوتنه الهام دیرلر و بو الهام اولماز
الا که خیر اولور و بونک علامتی بودرکه متردد اولیوب اعمال ظاهره ده تکلیف اغلب بلا سبق طاعت
و معصیت بولنور و اما اکر خاطر قلبه اول شیطان واسطه سیله کلورسه که آدم اوغلنه مسلط
اولوب قلبنک صول قولاغنده اوتورمشدر اکا وسواس خناس و دعوتنه وسوسه دیرلر و بونک
علامتی بودرکه مضطرب و متردد اولوب غالبا بلا سبق ذنب اولور و ذکر الله ایله ضعف و قلت
بولور و بو وسوسه اکثر شر اولور و آز کره خیر مفضول اولورکه فاضلدن منع مراد ذنب عظیمه
و بو خیر مفضولک علامتی بودرکه قلبانده خشیتله اولمیوب نشاط ایله اولور و تأنیله اولمیوب عجله ایله
اولور و بصیرتله اولمیوب عمی عافیتله اولور و اما اکر خاطر قلبه اول طبیعت واسطه سیله کلورسه
شهواته مائلدر اکا نفس و دعوتنه هوی دیرلر و هوی اولمز الا که شر اولور و بونک علامتی بودرکه
محکم و مصمم اولوب ذکر الله ایله ضعف و قلت بولماز و بر حال اوزره ثابت اولور زائل اولمز حق تعالینک
واسطه سز و واسطه ایله قلبه کلن خاطر خیرک و خاطر شرک علامتی معرفتیچون موازین اربعه وضع
اولنمشدر اما میزان اول بودرکه قلبه کلن خاطری شرع شریفه عرض ایلیه سن اکر اول خاطر
شریعت اجنسنه موافق کلورسه خیردر و اکر مخالف اولورسه شردر و اما میزان ثانی بودرکه قلبه کلن
خاطری بر عالم عامله و یا بر مرشد کامله عرض ایدرسن اکر اکا خیردر دیرسه خیردر و اکر شردر دیرسه
شردر و اما میزان ثالث بودرکه قلبه کلن خاطری صالحینی ارایسه شردر و اما میزان رابع بودرکه
قلبه کلن خاطری نفس و هواسنه عرض ایدرسن اکر نفس اندن بی نفرت خشیت حق نفرت طبع ایله
تنفر ایدرسه اول خیردر و اکر نفس اکا بی میل رجاء حق میل طبع ایله مائل اولورسه شردر که نفس در
زیرا که نفس طبیعیله خالی قالدقده سوء ایله امارهدر اللهم لا تکلنا الی انفسنا طرفة عین ولا اقل
من ذلک اما نار اسم جلاله نفسی پاک اولان ذاکرک قلبی صافی اولوب جمیع وساوسدن فارغ و آزاد
اولور و شراب معرفت و محبتله طولوب حظوظ دنیاسی بولور زیرا که اسم الله بر ناردرکه تکرار
ایدنلرک قلبنده وساوس و افکار قومماز یقار الله اسم ذاتدرکه جامع جمیع صفاتدر الله اسم
اعظمدرکه ماسوادن منزه اولان آنکله محترمدر عارفلر بسم الله اللهدن کنایه بو بر کلمه درکه
هم زائل ایدر بو بر کلمه درکه سمی باطل ایدر بو آنک اسمیدر بو دار اشقاده یانه رتبه بولور دار القاده
بو آنک اسمیدر بو دار محنتده یانیجه اولور دار محبتده بو آنک اسمیدر قبوده قالانلره یانه شکل اولور
مجلس انسه کلنلره بو آنک اسمیدر ندا ایدر نیانه حالت اولور حضور عزتینه کیده نه و اکا مناجات
ایده نه الله هر غالبه غالبدر الله مبدع غرایبدر الله تعالینک سلطانی بدیعدر الله تعالینک سلطانی

صنیعه

٢٠١٢

صنيعدر الله عبد ينه مطلع وقريبدر الله آنك فوائد وقلبنه رقيبدر الله قاهر جبّار در الله عالم السّر وعلانيه در الله تعالى يه محبّت ايدن ماسوايي اونودر الله يه لينه كيدن اني تيز بولور الله تعالى يه واصل اولان آنك حمايه سنده قالور كيمكه حقّه مشتاق اولور آنك انسنى بولور كيمكه ماسوايي تارك اولور آنك وقتى الله ايله صافى اولور

نظم

اولكه مطلوب دل وجانده قريب دلده اول — ليكن آندن بى خبر در دل عجب غافلده اول
منزل جاناني دلدن خارجده ايلركن طلب — جان ايچنده بولدى آني كيم اكا منزلده اول
جان تنده سيل وتعلّقله تنزّل ايلمش — روح انسان امر حقّده صاغه آب وكلده اول
كرچه هر دلده اوكنج ذاته وار بر كيزلى يول — ليك بو بنلك طلسم اولمش اكا مشكلده اول
غرق درياى وجود اولسه دل ايلر سير بحر — سير امواج ايلر اول كيم ساكن ساحلده اول
غيريتم كندن جون هوايه اويدى موج (ظلمت ايندى) — هر هوادن كيجسه عين بحر در كاملده اول
عالمى يوغ ايله كيم شمس وجودن ظلّيدر — ظلّدن اعراض ايليان شمسى بولور فاضلده اول
لوح دلدن محو قيل جمله نقوش غيرى كيم — حقّدن اوزكه هر نه بلسك حق ده كل باطلده اول
حتى حقدن غيرى بر شئ قالمسون قلبكده جون — ماسوادن قطع اولور دلده وستنه واصلده اول

نوع ثالث

اى عزيز بلكدر اصل اصول اولان قلبا نسانك اهم والزم بولنا حفظ وحراستنى اصول خمسه ايله معلوم اولسون نكه اهل الله ديشلردركه قلبى حفظ اتمكده حسن نظر وبذل الجهود واهتمام تام ايله ملازم اولمق زياده لازمدر زيراكه جميع اعضادن قلبك خطرى اكبر واثرى اكثردر وامرى ادق واصلاحى اشقدر وحفظنده اصول خمسه مقرّر ومحققدر امّا اصل اول حق تعالى نك قلبه اطلاعيدر نته كيم كلامنده يعلم ما فى قلوبكم انّه عليم بذات الصّدور بيورمشدر قلبه عليم وخبيرك اطلاعى قولنى خواطر بشروزره ميل ايتمكدن تحذير اولديغى ظهور مشدر زيراكه علام غيوب ايله معامله امر خطيردر پس قلب دلى كركدركه مقلّبى سميع وبصيردر وامّا اصل ثانى بودركه قلب الله تعالى نظرگاهيدر نته كيم حديث شريفده انّ الله لا ينظر الى صوركم واموالكم وانّما ينظر الى قلوبكم ونيّاتكم وارد اولمشدر چونكه قلب موضع نظر ربّ العزّة در بس اول كسه نك امرى عجيبدركه نظرگاه خلق اولادن وجهنى اهتمام ايله اقذار وادناسدن غسل وتنظيف ممكن اولان اشيا ايله تزيين وتطييب ايدر تاكيم خلق آنده بر عيبلى نسنه كورمسون ديو مخلوقات عاجزا ايچون سعى واهتمامده بو مرتبه دقتله كيدر ونظرگاه خالق وبارى اولان قلبنى تخليه وتحليه ده اعنى اوصاف بهيميه دن تطهيرده واخلاق ملائكه ايله تزيينده اهتمام ايتمز تاكيم اول علام غيوب آنده آفات وعيوب كورمسون بلكه قلبنى اويله اكدار وفضايحله واقذار وقبايحله اهمال ايدكه اكر خلق اول فضايح وقبايحك برينه مطلّع اولسه لر اول كسه دن اعراض واباايدوب بعيد وبرى اولورلردى پس اهمّ امور دين قلبى تطهير وتزيين در وامّا اصل ثالث بودركه قلب بر ملك مطاعدر ورئيس متبوعدر وجميع اعضا اكا مطيع وتابعدر پس ملك مستقيم اولدقده رعيّت استقامت بولور ومتبوع اصلاح اولدقده توابع اصلاح اولور نته كيم حديث شريفده الا انّ فى الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كلّه واذا فسدت فسد الجسد كلّه الا وهى القلب كلمشدر چونكه جمله بدنك صلاحى قلبك صلاحنه ملازمدر پس حفظ قلبه صرف همّت لازمدر وامّا اصل رابع بودركه كوكل

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انسانك هر جوهر نفسینك وهر معنا شریفنك مخزنیدر اول جوهر انسانیه نك ابتداسی
عقل وهداودر واعلاسی معرفت خدادر كه سعادت دارین وقرت عین اودر بعده استعداد
كسب كمال معادیدر بعده نیت صالحه سی وحسن اعتقادیله بعده انواع علوم واصناف
حكمتلریدر بعده لطیف خویلری وشریف خصلتلریدر پس بویله بر مخزن جواهر واسرار ومنبع
خواطر وافكار اولان بیت شریفی اوصاف ذمیمه اولان ادناسدن وآفات جهل ووسواسدن
حفظ وصیانت ایتمك وسراق واغیاردن وجمیع اكداردن حذر وحراست ایتمك جمله دن اهم
والزمدر تاكیم انواع كرامات ایله مكرم اوله ونیجه آفات وكدرلردن سلامت بوله واول جواهر عزیزدن
لاحق اولمیه ودست سراق آنلره ظفر بولمیه ولاحول ولاقوت الا بالله العلی العظیم واما اصل
خامس بودركه قلبك بش حالی واردركه اول احوال اعضا سائره ده یوقدر اما قلبك اولكی
حالی بودركه اكا عدو وقاصد ومقبل وملازمدر زیراكه وسواس خناس قلب اوزرنده جاثم قاعد
چونكه قلب منزل وسوسه والهامدر پس بو ایكی دعوت كش مكشندن آنك تعب ومشقتی
تمامدر واما قلبك ایكنجی حالی بودركه آنك شغلی جمله دن اكثردر زیراكه عقل ایله هوا آنك
بری بریله جنك وجدالنه محلدر چونكه قلب بو ایكی پادشاهك مقاتله سنه وایكی عسكرك
محاربه سنه موضع ومكاندر پس بویله بر معركه عظیمه دن غفلت زیاده نقصاندر وبویله بر
قلعه یی هوا كبی عدودن حفظ وحراست موجب امن وامانك ومورث معرفت یزدانك واما قلبك
اوچنجی حالی بودركه آنك عوارضی بی حد وبی حسابا حاصلدر زیراكه قلبه خواطر حق طرفندن
سهام امثالی واقعدر بلكه مطر كبی لاینقطع كیجه كوندز نازلدر وقلبك خواطردن حفظی غیرا
ممكن دكل مشكلدر زیراكه قلب ایكی جفن آره سنده اولان مقله منزله سنده دكلدر كه سكون
ایله سلامت بوله بلكه قلب انسان سهام خواطر ایچون نصب ولنمش بر نشانه در كه هیچ بر زمان بر حال ایله
اول اوقلردن خالی قالماز پس قلبك خواطردن تحفظی بر امر عسیردر آسان اولماز واما قلبك
دوردنجی حالی بودر كه آنك علاجی امر عسیردر زیراكه اول نظردن غایب اولدیغندن اكا بر آفت
لاحق اولماد قجه بلنمز پس دقت نظر له كثرت ریاضت قیلد قجه محافظه قلب اولماز
واما قلبك بشنجی حالی بودركه قلب انقلابه اقرب اولدیغندن اكا عروض آفات اسرعدر زیراكه
قلب انقلابده غلیا قدر انقلابندن اسرعدر واكر كوكلدن ذلة صادر اولدیسه آنك وقوعی
جمله دن اصعبدر وادنی وقوعی قسوتدر وماسوایه میل ومحبتدر ونهایتی كفر وضلالتدر وانكاردر
الرتدر نته كیم حق تعالی قرآنده بیورمشدر كه ونقلب افئدتهم وابصارهم كما لم یؤمنوا به اول مرة
ونذرهم فی طغیانهم یعمهون انكیچون خواص عباد كوكللری خصوصنده اهتمام تام ایله جد
وسعی ایدوب ذكر وفكر حق ایله معتاد اولمشلردر وعنایت حق ایله هدایت
بولمشلردر وماسوادن فارغ وازاد اولوب ابدا حضور باریده قالمشلردر نظم

طشره یه میل ایتمه ای دل سنده در استه دلبر ... ایچری كل سنده بول اول یار غار رهبری
دوست اردرسن دوستا ودركیم سنده ایدرمدام ... برك وبارك جسمی قوی جانه دلبرندن بی بری
جانه بول جانانی طولسون دل كوزل افكار ایله ... ایكی عالمدن بری اول اولمه سن سنده بری
حسن فانی آلمه صاتمه عشق فانی فانیه ... بو ایكی نهری كیچ آندن ایچ او باقی كوثری
سن كه ای دلدار واسعسن اول دلداره مدام ... آره مم بن جسم وجان وخانمانی سن سری
نقش پرده دلبر جانده جهان دلبرلری ... پرده یی دفع ایله سیر ایت حسن روی دلبری

خلوتی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

خاموش اول حقی کوکل احوالنی اظهار ایلمه	سری افشا ایتمه استرسن سلامت بوسری

نوع رابع

حفظ بدنك حفظ قلب اهم والزم اولدیغنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه دنیاده انسان ایکی نسنه یه محتاجدر که آنلر بری بدننك هلاکدن حفظ ایدوب سلامتده ایرمکدر وبری قلبنی هلاکدن حفظ ایدوب غداسنی ویرمکدر چونکه هر نسنه نك مقتضای طبیعیه نه ایسه انك محبوبی ومطلوبیدر وغدا وشفاسی آنی بولقدر وآنك مرض وهلاکی مقتضای طبعندن مهجور وجدا قالمقدر پس غذای قلب انسان معرفت ومحبت مولایه واصل اولمقدر زیرا که قلبك مقتضاسی مقلبنی بلوب بولمقدر والکا جانندن میل ومحبت قیلمقدر **قطعه** یا انیس القلوب فی الخلوات بك مأوی الوحوش فی الفلوات خمر عشقك جهانی مست ایتمش نشئت العشق اطیب النشوات وهلاك قلب آندن غافل وماسوایه مائل اولمقدر وهوای نفسه اویوب دریای اندیشه دنیا طالمقدر **قطعه** اندیشه ایتمه دلا قومه فکره ای خبیر زیرا بر هنردر کوکل اندیشه زهر سریر فکرك بودورکه کورمیه سن هیچ المله غم حالا که فکر دردسکا سرچشمه زحیر اندیشه لردن ایچری کل وجد وحال بول عشقك شرابك ایچ که حضور ایده سن کثیر حال بوکیم ذکر وفکر حق الله کوکلدن جهل وغفلت محو اولوب ماسوی زائل اولور پس کوکل جمیع امراضدن وهلاکدن شفا بولور قوتلنور ومراقبه ایله حضور انسه نائل اولوب معرفة الله ومحبة الله ایله حیات ابدیه بولور اما بدنك قلبك ظرف وقالبی اولدیغندن آنی دخی حفظ ایتمك لازمدر لکن بدنك رعایتنده دقت واهتمام اقتضا ایتمز که اصل ومخدوم کوکلدر وبدن فرع وخادمدر واهل دل رعایت قلبه مادرلر
قطعه خانه قلبك عمارت قیل که ویران خوش دکل ماسوی خاشاکی طولسه قصر سلطان خوش دکل درد عشقی دلده حفظ ایت ویرراه اغیاره کیم کنج ویران ایچره غیر کنج پنهان خوش دکل
هیچ اشتباه اولمازکه تن پرور اولان اهل نفس البته عمرینی ضایع ایتمشلردر وجان پرور اولان اهل دل تحقیقا کعبه قلبه طوغری کتمشلردر نته کیم حاجی شترینی مرکب قیلمشدر کذلك قلبك مرکبی بدن اولمشدر ونته کیم حاجی یه لازمدر که شترینه علفله صوویرمکله وتیمار ایله راحت سورمکله رعایت ایده تاکیم اول شتر اوزرنده ذوق وحضور ایله رك آنی منزله الوب کیده کذلك طالب عرفانه لازمدرکه بدننه اکل وشرب ونومدن حقوقنی ویرمکله و حالت وسطاده نظافت وراحته ایرمکله رعایت ایده تاکیم صحت وجود ایله قلب ذوق وحضور ایدرك منزل مقصوده کیده ونته کیم اول حاجی لیل ونهار آنجق شتری خدمتنه مشغول اولورسه اول کعبه یه واصل ومرادی حاصل اولماز بلکه خایب وخاسر اولور وابا حسرت وندامت قالور کذلك اول طالب عرفان ایام عمرینی بدن حفظنده ونفسی عایتنده صرف ایلسه وطعام وشراب ومنامده ولباس ونکاح ومسکنده نفسی حقوقنده زیاده حظوظی طرفنه کیدرسه اول طالب عرفان معرفت منزلنه کیده مز وبادیه حسرتده پشیمان اولوب خایب وسرکردان قالور کعبه مطلوبی زیارت ایده مز اما بدنك دنیاده اوچ نسنه یه احتیاجی واردر بری طعام بری لباس وبری ساکن اوله جق داردر وبدنك بو اوچ حقنی بونلرك لواحقنی اعتدال واکتفا اوزره ویرمك کرکدر تاکیم بدن محفوظ اوله وجوع وامتلا وبرد وحر ایله وسائر امورده تفریط وافراط ایله هلاك اولمیوب صحتله قاله وقلب نکله تحصیل کمال ایدبیله آنکچون طالب عرفان انواع طعام ایله تلذذدن ابا ایدوب الوان لباس ایله تزیینندن اعراض ایدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وهمیشه قلبنی اخلاق ذمیمه دن تخلیه ده سعی ایدوب اخلاق حمیده ایله تحلیه سمتنه کیدر
و ترك تنعم ایدوب قوت لا یموت ایله قانع اولور و قوت القلوب اولان معرفت و محبتله متنعم
اولوب حیات جان بولور زیرا که غذای بدن کنانک جد نانه اولدیسه مهلك بدندر و غذای
قلب ایسه هر نه قدر زیاده اولورسه ده اول انفع و احسندر چونکه حق تعالی جمله جهانی انسان
ایچون و انسانی کندی معرفت و محبتی ایچون خلق ایتمشدر پس هر کیمکه کندی خالقنی بلوب محبت
یولنده بذل وجود ایله کتمشدر تحقیق اولکسه اوقات عمرینی لما خلق له صرف ایدوب عند الله
دو کنز دولته یتمشدر و خاص الخاص اولوب مقعد صدقه کتمشدر اما اول کیم کندی نفسی جاهل
اولدیغندن محبوب حقیقیدن غافل قالوب محبتندن محروم اولمشدر و فانی صورتلره میل و رکون
ایدوب محبتلریله طولمشدر اول مغرور تضییع اوقات ایله عمر عزیزک تلف ایدوب مبغوض حق
و خلق اولمشدر و ظلمت جهالتده مغبون اولوب متحیر قالمشدر **قطعه** یار استرکه عاشقی اغیاره
یار اوله هر لحظه بر تردد ایله بی قرار اوله استرکه لوح ساده اوله نقش غیردن
پیوسته کندی حسننه آیینه دار اوله و جمیع نوع انسانك اخلاق و اوصافنك نقصانی
کمالدن ایکن و انسانك کندی اوصافی کبی معرض زوالده ایکن بینه بری برینه بونجه انواع میل و محبت
و عزت و رغبت لازم کلمیجك انصاف ایده لم که حق تعالینك هر صنعتی کمالده و هر اسمی اجلالده ایکن
و هر فعلی حکمت اوزره و هر کشنه رأفت و رحمت اوزره ایکن عجبا شکل بهایم سیرتنده بشر اولنلر کلماته و دلائله
میل و محبت ایتمیه و نیجه انسان صورتنده حجر اوله که آنك عشقی ایله لنه باش
و جان ایله کتمیه مکر که یحبهم و یحبونه بشارتن اشتمیه **نظم**

ای که صبرت نیست از دنیای دون	صبر چون داری ز نعم الماهدون
ای که صبرت نیست از ناز و نعیم	صبر چون داری ز الله الکریم
ای که صبرت نیست از فرزند و زن	صبر چون داری ز حی ذو المنن
ای که صبرت نیست از پاك و پلید	صبر چون داری از آن کین آفرید
ای برادر تو همان اندیشهٔ	ما بقا یت استخوان و ریشهٔ
کر کلست اندیشهٔ تو کلشنی	ور بود خاری تو هیمهٔ کلخنی
هر چه جز عشق خدای احسن است	کر شکر خوار بستان جاکندن است

نوع خامس

قلبك اصول آفاتنی و اصناف علاجاتنی و اسماء صفاتنی اجمالا بیلدردر **ای عزیز** معلوم اولسونکه
اهل الله دیمشلردرکه طالب عرفان ایچون ابتدا لازم اولان بودرکه نظرکاه خدا اولان قلبنی
تخلیه و تحلیه ده فکر تام ایله اهتمام ایلیه و تخلیه و تحلیه نك طریقی اهونی بودرکه ابتدا اوصاف
ذمیمه نك اصول اربعه سندن قلبکی تخلیه قیله سن و آنلر طول امل و عجله و حسد و کبردر
بیله سن زیرا که بو اصول اربعه نفوس و عقوله کدردر و حضور قلبه خللدر و امهات
آفات و عللدر و ثانیا بو رذائلن مقابلی اولان فضائل اربعه ایله قلبکی تحلیه قیله سن و فضائل
اربعه قصر امل و تأنی فی الامور و خلقه نصح و جمله یه تواضعدر بیله سن زیرا که بونلر
قلبه کرامات و حالاتدر و نیل مقصود و وسائل بی بدلدر اما طول امل منشأ غرور و کسلدر
و موجب ترك عملدر و مورث موت و اجلدر زیرا که حق تعالی بیورمشدرکه یا ابن آدم اجلك
یضحك من املك و قضائی یضحك من حذرك و تقدیری یضحك من تدبیرك و حضرت حبیب اکرم

صلی الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلر که املکز قصیر ایدوب اجلکزی حاضر بلکز وبیورمشلر که دنیا اوچ کوندر بری کیچمش بر کوندر که آنی بدنده بر نسنه قالمشدر وبری کلجك یارندر که انکا وصولک معلوم اولمشدر وبری بو کوندر که هنوز ایچنده سن زوال بولمشدر پس عمرک آنجق بو لندیغک بر کوندر آنک قدرن بیل که قیمتی حددن افزوندر ودیلمشدر که دونکی کلمز ویارینه اعتماد اولماز پس بو کونی غنیمت بیل که بوده کیدر قالماز ودیلمشدر که دنیا اوچ ساعتدر که بری کیچمش خیالدر وبری کلجك بلنمازن حالدر پس دم بو دمدر وساعت بو ساعتدر
قطعه تؤمل فی الدنیا طویلا ولا تدری • اذا جن لیلك هل تعیش الی الفجر • تعاقب لیل ونهار ایله بقای اعمار اولماز وصباحه صاحب فکر چکن فلاح بولماز • عمرک اول وقتدر که ایچنده مقدار عمر آنجق عدد انفاسدر زیرا که انفاس اجزای عمر ناسدر سن آنجق عدد ایام سن هر کون که عمرکدن روز ایله اول سنک بعضکی آلور کیدر دنیایه رحم مادردن مسافر کلش لحد مزاره کیتمده سن انفاسک خطوات راه وبلاد وقری سال وماه اولمش قو نوب کوچرک وطنکا یتمده سن دینلمشدر که دنیا اوچ نفسدر که آنجق بر نیه مالکسن اولی اوراتمه هر نفس حق ایله اولکر سالکسن پس دمبدم حقی ذکر و فکر ایتمک وماسوایی اونوتوب مراقبه یه کیتمک ودرون دلده حضوری اتیسه یتمک جمله مزه امر لازمدر زیرا که اول واحد حق ودود الطاف وجود یله ابدا جمیع قلوبه رقیب و ملازمدر وفکر خدا ایسه قلبه غدادر وجانه حیات وجسمه دوادر
نظم

ذکر و فکر ایت دائما الله یاد	آرزو یت حضرت آن شاه باد
باش خالی همین ز افکار جهات	تا که فکر تو خدا ماند همان
فکرهای ناسزای نفس بد	روی جان را همچو کژدم می خلد
فکرهای ناسد دار الغرور	میکند جان از بزم دوست دور
کر تهی کشتی ز افکار جهات	پر شدی این دل ز اسرار نهان

واما عجله قلبی مضطرب ایدر بر بلای عظیم وبار کراندر که صفت شیطاندر وموروث ندامت وخذلاندر نته کیم خبرده کلمشدر که هر ایشده تأنی قیلمق رحماندندر وعجله ایتمک شیطاندندر ودینلمشدر که ایکی صفتله کوکل مضطرب ومحزوندر اولکی صفت اول نسنه یی طلبدر که مقدردن افزوندر وایکنجیسی بر نسنه یی وقتنده مقدم طلبدر که اموار اوقاتیله مرهوندر پس عجله بر خلق رذیل ودوندر که غفلت وشهوته مقروندر ومانع انس وحضور وخدای بیچوندر واما حسد اخلاق ذمیمه نک اقبح واشریدر وامراض قلوبک امر واضریدر نته کیم حق تعالی قرآنده ولا تتمنوا ما فضل الله بعضکم علی بعض بیورمشدر وحق تعالی عبادینه عنایتیله شر شیطاندن استعاذه ایلدکی کبی شر حاسددن دخی امر ایدوب ومن شر حاسد اذا حسد بیورمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر که آتش حطبی یدیکی مثالی حسد حسناتی اکل ومحو ایدر پس حسد بر عذاب الیمدر که معارض فضل کریمدر الحسود لا یسود مصداقنجه قلب حسود بعض وعداوتله مشدود اولور وحق ودودک انس وحضورندن مطرود وقرب محبتندن مردود اولور واما کبر امات العیوب واعظم ذنوبدر که اخلاق ذمیمه نک منشأ وماد ریدر وآفات قلوبک اثقل واکبریدر بو کبردن خلاص بولان کوکل هر مرضدن بعید وهر کدردن بریدر انکچون اولیاء کرام ازاله کبرده اهتمام تمام ایدکلردی وطریق ذل وافتقاره کیدرلردی زیرا که حق تعالی کندی کلامنده بیورمشدر که والله لا یحب کل متکبر جبار وحدیث قدسیده بیورمشدر که الکبریاء ردائی والعظمة ازاری فمن نازعنی فی واحد منهما

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ادخلته ناری. وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلرکه حق تعالی جمیع شرلری
برخانه یه وضع ایدوب آنك قپوسن کبر ایتمشدر. برکامل دیمشلرکه حماد امکه انسان ظن ایدرکه
جمیع مخلوقات ایچنده کندودن شرلی بر دیار واردر اول متکبر جباردر. وحقا که کندی سنی
بر مقام وبر حال کورمز اولور اول زمان متواضعلر زمره سنه کیرور زیرا که رأس مال احرار ذل
وافتقاردر. نته کیم ابراهیم ابن ادهم رحمة الله علیه دیمشلرکه مدت عمرمده اوچ موضعده بغایت
مسرور اولمشمدر. امّا بر سرورم بودرکه بر تاریخده بر سفینه ده بولندم مکر آنده بر مضحك مسلمان
وار ایدی واهل سفینه یه دیر ایدی که بن بر زمان ترکستانده حمار وحشی یالتی بویله چکردم اول
اثناده بنم صاچمی طوتوب باشمی تحریك ایدوب بنی استهزایه آلمشدی. پس بکا اندن بر عظیم سرور
کلمشدی زیرا که اول مسخره اول سفینه ده جمله سندن احقر بنی بولمشدی. وامّا ایکنجی سرورم
بودرکه بر مسجد ایچنده خسته ایدم بر کیجه مدام آنك مؤذنی ایچری کلوب بکا خروج الیه امر
ایلدکده ضعفمدن امتثال ایده مدم همان ایاغمدن طوتدی بنی چکوب خارج مسجده آتدی
پس آندن اویله محظوظ اولدم که سرورمدن اینشم بیلدی. وامّا اوچنجی سرورم بودرکه برکون
بردیوار دیبنده جالس ایدم برآدم کلوب ذکرك الله آلوب بکا ای شیخ آل سکا کول صوپدی دیوب اوزریمه
تبول ایتمشدی. وآندن بکا بر سرور کلمشدی که هیچ اویله مسرور اولدیغم یوغ ایکن حاصل کلام
بر کمسه کندی نفسی بیوك عد ایتسه واولدیغی تجربه ایله تیقن ایلسه اکا ذل وحقارت لاحق اولدیغندن
مسرور اوله جغی استبعاد ایلمز. امّا اوکیم نفسنی فهم ایتمیوب بیوك صدیق اتخاذ ایتمشدر
اکا زلت لاحق اولدقده فرح وسروری محال وممتنع دیمش کتمشدر. وبر کامل دیمشدر اگر عالم خلقی
مراد ایلسلر که بنی کندی عنامده حقیر اولدیغمدن زیاده تحقیر ایدیه لر قادر اولامزلر زیرا که بن کندی
عندمده ادنا الردن ادنایم ومحققدر که اصحاب وتابعین وسلف صالحین رضوان الله تعالی
علیهم اجمعین جمله سنك سیرت وعادتلری تطهیر باطنده استغراق واهتمام ایدوب وتطهیر
ظاهرده تساهل واهمال ایدیب انکچون آنلر آنجق کوکللری تخلیه وتحلیه سنه فکر تمام ایله اهتمام
ایدوب تهذیب اخلاق ایتمشلردر وصفای باطن ایله حضور انسه یتمشلردر. وتطهیر ظاهره
التفات ایله مشغول اولمیوب تصفیه باطنه کتمشلردر زیرا که اصحاب کرام اللری غسل ایچون
صابون واشنان بلمزلردی. والّرینی مندیل ایله سیلرلردی آنك یاغلقلری مدام قولتقلری
ایدی آت یدکده بر مقلون رمل وتراب ایله دلك وفرك ایدرلردی. واستنجاده طاشله اقتصار ایدوب
طین شوارعده یالن آیاق یوریرلردی ونصاری باروغندن آبدست آلوب مسجدلرده ارض اوزرنده
نعلین ایله نماز قیلرلردی وسلف صالحین اربه وبغدایی اکمکین یرلردی حال بوکیم خرمن دوکن
دواب اول حبوب اوزرینه بول ایتمشدر. وآبلدن خیالك ترندن احتراز ایتمزلردی حال بوکیم ابل وفرس
نجاستا ایچنده چوق یاتمشدر. واصحاب کرام وسلف صالحین رضی الله عنهم اجمعین آنلردن بر بیسی
دقایق نجاساتی سؤال ایتمشدر. امّا شمدی نوبت بر طائفه یه کلمشدر آنلر رعونته نظافت
تسمیه ایدوب آنی اساس دین بلمشلردر. وایمانلرینك بنیادنی قذرات حمله عد ایلمشلردر. پس آنلر تزیین
ظواهر له مشاطه کبی تضییع اوقات ایدرلر. وباطن ایسه کبر وهوی وعجب وریا وحب
دنیا کبی خباثله مشحون ایکن آنلردن تعجب وتنفر ایتمزلر آنجق بر کمسه یاغلی الن قولتغنه
سیلسه یا مجرد احجار ایله استنجا قیلسه ویا قوری یرده یالن آیاق یورر اولسه ویا بر تابر
هیز اولان کمسه نك برداغندن آبدست آلسه ویا حصیر مسجده اوزرنده سجاده سن

غاز قیلسه

.453 ٧

٣١٥

نماز قيلسه آنك باشنه حاللر كتوررلر وآنك اغراضى ومخالطه سندن عار ومؤاكله سندن
استكراه ايدلر چونكه زمانه ده امر عكسى اولمشدر پس عزلت ناس وجوب مرتبه سن بولمشدر
وفكر تام ايله تخليه وتحليه ايدن هر مرادن آلمشدر وتخليه اولنه جق آفات قلبيه اللى خلق اولمشدر
كبر وحسد عجب ريا بخل اسراف جهل كفران نعمت سخط قضا جزع امن يأس حب الظلمه
بغض الصالحين تعليق القلب بالاسباب حب جاه خوف ذم حب مدح
اتباع الهوى تقليد طول امل طمع تذلل حقد شماته عداوت جبن تهور غدر خيانت
خلف وعد سوء ظن طيره وقاحت حزن فى امر الدنيا خوف فيه عشق فتنه مداهنه
انس بمخلوق خفت عناد تمرد صلف نفاق جربزه غباوت شره خمود اسرار مكت
واما قلبى تحليه وتزيين ايده جك فضائل يتمش سكز خلق اولمشدر ايمان اعتقاد اهل السنه
توضع نصيحت ذكر منت اخلاص احسان سخا ايثار تصوف غيرت غبطه فى عمل الاخره
رقت قوت حكمت شكر رضا صبر خوف من الله رجاء من الله بغض فى الله حب فى الله
توكل على الله حب خمول استواء مدح وذم مجاهده تحقيق قصر امل زهد قناعت ذكر موت
تفويض تسليم تملق فى طلب العلم سلامت الصدر عن الحقد رقت شفقت شجاعت
حلم رفق امانت وفاء العهد ايجاز الوعد حسن الظن رشد سعى تأنى فى الامور مبادرت
فى العمل الاخره حيا صلابت فى امر الدين ارادت طول الحيات للعباده كظم غيظ عفو استقامت
انس بالله شوق الى الله وفاء محبت الله ادب فراست صدق تفكر ذكاء عفت توبه
رابطه مشا رطه مراقبه محاسبه معاتبه معاقبه نيت ارادت
خشوع يقين عبوديت حريت حزن الله تمت الاخلاق نظم

كوكل فرح دليله غمده در چو سيل نكار — كه بنجهٔ اسدا بجره اسير سن چو شكار
چو اينلك كوكل قلعه سنده نفس عدو — جفا حكلسه جهقمه كوكلدن بو سكستار
كليمه ضرب عصادوكك اولكه حاشا — ولوغرض بو كه جقسون كيمك اوغبار
غبار لركه درونكده نفس خوبدر ندر — كيدر دل آيينه سندن غبار بو لديدار
دباعت اولسه كنديه جلد اولور باغ — آجى دوالر له دلك ايدر آنى صد بار
كه تا بعيد اوله آندن او علت پنهان — او سنجيا اوله خوش بو هم اوله مصحف يار
خشبه تراشى هلاك صايلمز اى حقى — تراشى مصلحتدر آنى بلور نجار

فصل اول

اصول مقامات روح انسان اولان توكل على الله وتفويض الى الله وبلايه صبر وقضايه رضا
فصول اربعه ايله تفصيل ايدر فصل اول اصول اربعهٔ راه عرفانك اولكى اصلى اولان
توكل تاملك فضائل وفوائدن بيان نوع ايله بنا وعيان ايدر نوع اول فضائل توكلى آيات
قرآنيه واحاديث نبويه ايله بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه عنايتيله
توكلى تعليم وترغيب ايدوب كلام قديمنده بيورمشدركه فاذا عزمت فتوكل على الله ان الله
يحب المتوكلين حسبنا الله ونعم الوكيل فاعرض عنهم وتوكل على الله وكفى بالله وكيلا
وكفى بالله وليا وكفى بالله نصيرا وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين قل لن يصيبنا الا ما

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

كتب الله لنا هو مولينا وعلى الله فليتوكل المؤمنون الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر
انه بكل شئ عليم • فان تولوا فقل حسبي الله لا اله الا هو عليه توكلت وهو رب العرش العظيم •
انى توكلت على الله ربي وربكم ما من دابة الا هو اخذ بناصيتها ان ربي على صراط مستقيم
وما توفيقى الا بالله عليه توكلت وعليه فليتوكل المتوكلون • قل هو ربي لا اله الا هو عليه توكلت
واليه متاب • ولله غيب السموات والارض واليه يرجع الامر كله فاعبده وتوكل عليه وما لنا
الا نتوكل على الله وقد هدينا سبلنا ولنصبرن على ما اذيتمونا وعلى الله فليتوكل المتوكلون •
واعتصموا بالله هو موليكم فنعم المولى ونعم النصير • الذين صبروا وعلى ربهم يتوكلون • وتوكل
على الحى الذى لا يموت وسبح بحمده • وتوكل على العزيز الرحيم • وتوكل على الله انك على الحق المبين •
وتوكل على الله انه هو السميع العليم • وما من دابة فى الارض الا على الله رزقها ويعلم مستقرها
ومستودعها كل فى كتاب مبين • اليس الله بكاف عبده قل حسبي الله عليه يتوكل المتوكلون •
فاستعذ بالله انه هو السميع البصير • ربنا عليك توكلنا واليك انبنا واليك المصير • ومن
يتوكل على الله فهو حسبه • رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وكيلا • وهو على كل شئ
وكيل • وحق تعالى حديث قدسيده بيورمشدر كه • يا ابن آدم اعتصم بى اهدك وتوكل على
اكفك وان توكلت على غيرى قطعت اسباب السموات والارض عنك • يا ابن آدم انظر الى الدهر
هل انقطع الى احد فلم اعزه وتوكل على فلم اكفه انا راض بصلاتك يوما فيوما ارض عنى برزقك
يوما فيوما • يا ابن آدم اذا كنت قد تكفلت لك بالرزق فالاهتمام لماذا واذا كان كل شئ
بقضائى فالجزع لماذا • يا ابن آدم هلم الى وتوكل على اكفك • يا ابن آدم ليس شئ عندى افضل
من التوكل على والرضاء بما قضيت • وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم احاديث
شريفه سنده بيورمشدر كه اى امتم اكر سز حق تعالى يه توكل تام ايله توكل ايلسكز اول رزق
طيوری ويرديكى كبى سزك رزقكزى دخى ويردكه طيور آجلقله صباحليوب شبعان اخشاملر •
وبيورمشدر كه سزدن بر نكز باقى آچارسه يا اوسونلنورسه تحقيقا توكلدن
بعيد اولور • وبيورمشدر كه كيمكه ناسدن زياده متين وقوى اولمق ديلرسه حق تعالى يه توكل
قيلسون • وبيورمشدر كه كيمكه حق تعالى يه توكل قيلوب قضاسنه راضى اولور تحقيق اول كمسه
طلبندن كفايت وكدردن راحت بولور • وبيورمشدر كه تشؤ وتطير شركدندر لكن توكل انلر
كوكلدن ازاله ايدندر • وبيورمشدر كه حقه توكل قيلمق ناسدن مايوس اولمقدر • زيرا كه ناس نه معطى
ونه مانعدر ونه ضار ونه نافعدر بلكه جملهسى امثال الات صانعدر • اصحاب كرامك بريسى ناقه سندن
نزول ايدوب ديدى كه يا رسول الله ناقه مى صالى ويروب توكل ايدهيم يوقسه ربط ايدهيم •
اول حضرت آكا بيورمشدر كه ناقه كى باغله اندن توكل ايله • وحضرت موسى عليه السلام
بيورمشدر كه طفلك پدرينه اولان توكلى قدر مولاسنه توكلى اولميان مؤمن دكلدر نظم

بجا حلوا اكرك اى دوست حلوا • قوما فرداية ويرحلوايى حالا ••
او شيرين نرم حلوانى كرم قيل • كه بونيده دل وجان اولدى شيدا •
يرم حلواده هنسن مثل ابحير • كوكلدن ذوق ايدوب ال اوراهم اصلا
اول الدنك بو حلواجون اول الدن • بى ايچ اى دل اول الدن شير وخرما •
چو زاده عقل كللر مثل عيسى • ايلدر دعوت بزى شفقتلى بابا •
رجوع ايلن يكادر راى اوغو للر • سبز يكجون مائده قلدم مهيا •

حديث قدسى

بنماله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بنماله صلح اولان خير خلفدر ۔ انك چشمنه جنتدر بو دنيا
زهى بابا عجب خوان الهى ۔ كه عالم خلقيدر اندن مهيا
كل اى حق اجابت قيل اكا كيم ۔ آنك مهمانى اولمش اهل بعنا

كمال توكلك تعريفات وكراماتن وتاثيرات وحالاتن بلدر اى عزيز
معلوم اولسون كه اهل الله ديمشلردركه توكل خلقدن خالى
اولوب حقه اعتماد كلى قيلمقدر توكل خلقك يدندن مأيوس اولوب
عند الله اولانه اعتبار واعتماد ايتمكدر توكل ترك تدبير ودرك تقديردر توكل
وعدهٔ كريمه اعتماد تامدر ويارين ايچون ترك اهتمامدر توكل حقه اعتماد وآنكله
اكتفادر وهر ضامن اولديغى وقيله استيفادر توكل انقطاع مطامعدر كه عزت
وسعادتى جامعدر توكل بدنى عبوديته وقلبى ربوبيته باغلمقدر توكل ترك
ماسوادر وجلهدن اسقاط خوف ورجادر توكل سؤال ايتميوب ورد
ايتميوب حبس ايتمكدر توكل رزق ايچون خزينهٔ دار حق تعالى يى اختيار ايتمكدر
توكل هر حالده حقه كليتله اقبال ايتمكدر توكل قليل وكثيرده كلده بر
اولمقدر توكل معانيهٔ اضطرار وترك اختياردر توكل رأس مالدر وفراغ بالدر
توكل افضل اعمالدر واشراف اعمالدر توكل ترجيح خلاقدر وتهذيب اخلاقدر
توكل اصل ايماندر وقوت قلب وراحت جاندر جملهيه لازم اولان توكلدر
زيراكه حق تعالى كفايتله متكفلدر دوت فضيلت اخلاق اوليا واصفيادر
برى توكل وبرى تفويض وبرى صبر وبريسى رضادر طوبى اكا كيم
توكلده متانت وتفويض ايله راحت بولمشدر وصبر ايله سليم وقضايه
تسليم وراضى اولمشدر خلقك جملهسى عيال ذو الجلالدر ورب العالمين
متكفل عيالدر پس وظيفهٔ متوكل ملال دكلدر لااله اهل توكل حقدن عنايت
بولور وخلقدن مستغنى اولور متوكل حق ايله غنيدر وجملهدن مستغنيدر
متوكل ايچون تسبيلدر هپا وصعبلر اسان اولور ومشكلاتى حل اولوب
مؤنتى كفايت بولور متوكل اولان حر وزيرك اولور وآنك اهل دنيايه كبرى كوچك
اولور وكمال توكل حضرت ابراهيم عليه السلام اظهار واجرا ايلمشلردر نتم
كيم ناره القا اولنديغى حالده جبرائيل امينك اكا هل لك من حاجة سؤاله
اما اليك فلا ديوب اطلب منه ديدكده علمه بحالى حسبى عن سؤالى سويلمشدر
پس ابراهيم عليه السلام اويله بر حالده مولا ايله ماسوى كورمديكى
كمال توكل وخلاصهٔ توحيد اولمشدر انكچون نار نمرود اكا كلستان
اولوب سلامت بولمشدر توكل نه كسب وكاره كتمكدر ونه كسب
وترك ايتمكدر بلكه حق ايله مطمئن اولوب قلبى اكا بهرك
ايتمكدر توكل عبد ايله مولاسى آره سنده بر ستر فايقدر اكا ناسى مطلع
مروت دكل غير لا يقدر حق تعالى ومن يتوكل على الله فهو حسبه بيورمشدر

توکلك عزیز و شریف اولدیغن طیورمشدر • وحدیث قدسیده بیورمشدرکه • ایها الشاکر الزیادة لك وایها الذاکر القربة لك وایها المتوکل انا لك وانا حسبك نظم

کافی ام بی هم تراسن جمله خیر • بی سبب و بی واسطهٔ یاری غیر •
کافی ام بی نان تراسیری دهم • بی لپ و لا لشکرت میری دهم •
کافی ام بی دارویت درمان کنم • کوررا و چاه را میدان کنم •

متوکل خلقه ایچنده غریبدر • وحقتعالی یه قریبدر • متوکلك حالی قبضهٔ قدرتده میتك حالی کبیدر • یدغاسلده توکل حقه اعتماد الیله متانت بولمقدر • وسلطان و اعدادن امین اولمقدر • متوکل طفل کبیدرکه برکسه دن استمداد ایتمز انجق والده سن بلور • کذلك متوکل هر حالنده مولاسنه متوجه وراجع اولور • توکل نفسنی تواضعله خاك وقلبی ماسوادن پاك ایتمکدر • توکل قطع اسبابدر • وایثار رب الاربابدر • توکل هر نسنه یی حقدن بولمقدر • واندن استعانت قیلمقدر • توکل ترك هوادر • ونفی ماسوادر • توکل بر نوردرکه قلبی معمور • وماسوادن دور • وحضور ایله مسرور ایدر • توکل جمله دن اعراض ایتمکدر • وجمله نك صاحبنه کتمکدر • وتوکل حزینه یتمکدر • وکوکلدن ماسوا الهی نکوا ایتمکدر • توکل ترك اختیار وتفویض ترك اعراضدر توکل نفس دینه یی طرح ایدوب حقه رجوع ایله کتمکدر • توکل دست اموالدن وقلب امالدن فارغ اولمقدر وهر حالده حضور حقی بولمقدر • متوکل هر فعلی حقدن بلمشدر • وعندنده مادح وذام وسرور وغم • وعز و هوان وربح و زیان جمله یکسان اولمشدر • انکچون حدتلو قیوب شدتلره تحمل قلمشدر • وبر کامل دیمشدرکه توکل خالدر • قال دکلدر شعر توکلنا علی رب السماء • وسلمنا لاسباب القضاء • وافنیة الملوك محجبات • وباب الله مفتوح الفناء • توکل ابتدا اعتماددر • بعده تفویضدر • بعده تسلیمدر • بعده رضادر • وحضرت شیخ اسمعیل رحمة الله علیه بوحقده اوغلنه بیورمشدرکه ملا ابراهیم توکل علی الله وفوض امرك الی الله کیف مایفعل الله هو الاحسن هو المسلی والمعین وهو ارحم الراحمین نظم

کیمدر اوکیم ویکاویرمز رضا • کیمدر اوکیم اولمیه مست لقا •
کیمدر اوکیم قلبی یدکده دکل • کیمدر اوکیم جاننی ویرمز سکا •
کیمدر اوکیم تربیتکده دکل • کیمدر اوکیم بولمدی سندن نوا •
ایکی جهاندر سکا جون ایکی ید • یدنه ویرر اولمسه سندن سخا •
غافل اولانجوری صانور خلقدن • خلق ایسه دستکده مثال عصا •
جمله عصا سندن الور جنبشی • سندن ایرر جمله یه درد ودوا •
خواجه ویرر زحتی کیمدر اغاج • کیمدر اوکیم اولمیه بند قضا •

یس

پس چیوغلك دیشلیان ایت خویلدر   اکل ایدی کند ویه ضربك جزا
حق نزاع ایتمه قدله همان   محنت دردو غمه دی مرحبا

نوع ثالث

حق تعالی یه توکل رزق امرنده هم اهم والزم اولدیغنی بلدررا ای عزیز بعلکم اولسون الهی الله دیشلر که حق تعالی یه رزق امرنده وسائر حاجتلرده توکل ایتمك جمله یه ایکی امر ایچون واجب ولازمدر اما اولکی امر عبادت وحضور ایچون تفرغدر زیرا که حقه توکل تحصیل رزق وحاجتا ایله عبادت وحضوردن دوره ومشغول اولور واول اشتغال آنك یا ظاهریله ویا باطنیله بولنور اما اشتغال ظاهری عامه راغبین امثالی طلب وتجارتله وکسب ویدخدمتله اولور واما اشتغال باطنی دنیا قلبی متعلق اولان زاهدین امثالی آرزوی نفس ایله وفکر قلب ایله وخلو باالله اولور وفراغ جسم وخلو بال ایسه آنجق متوکللینه ذره سنه میسر اولور اما عابد متعلق ضعیفا اول معلقنده مشد ودا اولان دواب امثالی وتقبله سنده محبوس اولان دجاج اشباهی ابدا تحیرله محنت ومشقت بیننده قالوب صاحبنه اعتیاد ایلدیکی وظایفه منتظر اولمشدر وبو وسوسه لرکیش مکششنده منفك اولمیوب اول عذاب روحانیله عمری نهایت بولمشدر وقصد امور شریفه دن نفسی تقاعد ایدوب همتی منقطع اولمشدر وعبادات ومعارف امثالی امور شریفه نیلندن محروم قالمشدر واما عابد متوکل متین جمله علایقدن قلبنی قطع ایدوب توکلی تامی کندینه سرمایهٔ سعادت قیلمشدر پس فارغ وازاد اولوب دولت وحضوری بولمشدر وامور عظام اولان علوم وعرفان امثالی کمالاتی کسبه موفق اولمشدر نتکیم حدیث شریفده کلمشدر که هر کیمك که ناسدن غنی اولمق مرادی اولور او لکندیدنده بولنانندن زیاده یدالله ده اولان رزقنه اعتبار واعتماد ایلسون که غنا بولور وبر کامل دیمشدر که حق تعالی یه صدق ایله توکل ایدن متوکله ملوك وامرا ایله محتاج اولوب کلهوآنك مولاسی غنی حمید ایکن اول غیره نیچه محتاج اوله حق تعالی عبادی ارزاقنی ضامن اولمشدر وجمله یه توکلی فرض عین قیلمشدر بر متوکله دیمشلر که نره دن تعیش ایدرسن اول جواب ایتمشدر که بر بلور یردن دکلدر زیرا که اکر تعیینم مکان متعیندن اولسه ایدی شمدیه دك نهایت بولمشدی ولله خزاین السموات والارض آیت کریمه سن اوقومشدر وبر متوکله دیمشلر که سن بو نیجه صحرالری بی زاد وراحله نیجه قطع ایده بلورسن اول جواب ایتمشدر که بنم زادم دورت نسنه در اولا بودر که ایکی جهانی مملکة الله کوردم ثانیا بودر که جمیع خلقی عباد وعیال الله کوردم ثالثا جمیع ارزاق واسبابی یدالله ده کوردم رابعا قضاء اللهی جمیع ارض وسماسنك نافذ کوردم صادق قادر اوکیم دیمشدر

شعر اری الزهاد فی روح وراحه قلوبهم عن الدنیا مراحه اذا ابصرتهم ابصرت قوما ملوك الارض شیمتهم سماحه

واما امر ثانی که متوکله رزق خصوصنده اقتضا ایدر اول بودر ترك توکل جرم کبیر وخطر عظیمدر زیرا که حق تعالی خلق ایله رزقی مقارن ایلدیکی طیلمشدر نتکیم قرآن عظیمنده خلقکم ثم رزقکم بیورمشدر پس بو معنی دلالت ایدر که رزق ایتمك خلق ایتمك کبی حق تعالی دن غیریدن دکلدر بعده وعد ایله اکتفا ایتمیوب ضامن اولدیغنی طیلمشدر نتکیم کلام کریمنده ومامن دابة فی الارض الا علی الله رزقها بیورمشدر بعده ضمان ایله اکتفا ایتمیوب قسم ایدوب فورب السماء والارض انه لحق مثل ما انکم تنطقون بیورمشدر بعده بو جمله ایله اکتفا ایتمیوب توکل ایله امر وتاکید ایدوب تارکینی انذار ایلمشدر وتوکل علی الحی الذی لا یموت

وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين بيورمشدر كه كيمكه حق تعالى نك كلامنه اعتبار و وعدينه
اكتفا ايتميوب ضمانيله مطمئن اولمديسه و قسمينه قناعت ايلميوب امر و تأكيد ايله لاابالى اولوب
اعتماد كلى قيلمديسه انك حالى نه مشكل اوله جقدر و نه محنتلر چكوب و نه بلالره اوغرايه جقدر والله
بو بر مصيبت عظمادر كه بوندن غافلك قلبى اعماددر اويس قرنى رحمة الله عليه بر دوست ديمشدر كه
اكر حق تعالى بر عبادت اهل ارض و سما عبادتى قدر قيلسك آنى سندن قبول ايتمز تاكه آنى تصديق
ايتمديكجه ديلمشكه آنى تصديق ايتمك نيجه در جواب ايتمشدركه حق تعالى رزقلرنك تكفل ايلديكنه
اعتماد ايدوب قالب و قلبكى آنك عبادتى و حضوريجون فارغ و آزاد ايلكه آنى تصديق ايتمش اوله سن
و هرم بن حيان اويس قرنى رحمة الله عليه حضرتلرينه ديمشدركه بكا نه مكانده اقامت ايدهيم اولدخى مبارك يديله شام شريف سمتنه اشارت ايلدكده هرم ديمشدركه شامده
معيشتم نه جهتله اوله جقدر پس حضرت اويس انك بو سوزندن تعجب قيلمشلر و ديمشلركه حيف
اولمش بو كوكللره كيم شك و شبهه ايله مختلط اولمشدر و بونلره موعظه تأثير ايتمز كه ظلمت
ريب ايچنده قالمشدر اما اول كوكل كه نور يقين ايله طولمشدر اول مسبب الاسباب جميع امورنده
و هر حالنده توكل قيلمشدر و تفويض ايلمشدر راحت بولمشدر ... نظم

اگرچه خوابگاه دولت بیدارم سنسن … بزی بی کار و کسب ایتدک روان دیدارم سنسن
دکانی عاشقک بلمز که سنسن کان و دکانی … نه حاجت سیر بازار جهان بازارم سنسن
بزم جانی بخشنم سنی اول سببدن که کلمز خوش اولدر … انکچون بو ییله سرمستز که هم سروارم سنسن
غدامز در شکر طوطی کبی چون کان شکر سن … چو بلبل ایلمز فریاد کیم گلزارم سنسن
انکچون کلشن اولدی کیم قلوبی نوبهار ایتدک … سنیله روشنادر که هم دلدارم سنسن
سنک برنده سیار زجه کشتی سر و پابز … سکون و جنبشی و رفتار و هم گفتارم سنسن
کهی حقی کمان ایلر که بر دندر قوا ایشلر … بو هم سندن کلور کیم بر وهمه بندارم سنسن

نوع رابع

توکل ایتمک حدی و حقیقتی و وجوب حکمتی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که
لفظ توکل وکالتدن تفعل بابنه منقول توکلدر پس برکسنه توکل ایتمک آنی اول وکیل منزله سنده
اتخاذ ایتمکدرکه امر ایله قائم و اصلاحنی ضامن اوله و سوکلدن بی تکلیف و اهتمام امورینک عهده
سندن کله اما حد توکلده بعضیلری دیمشدرکه توکل قلبک ما سوادن یاسیله حقه انکالیدر
و بعضیلری دیمشدرکه توکل قلبی مصالح مواضعنده حقک غیرینه تعلیق ایتمیوب انکله
حفظ ایتمکدر و بعضیلری دیمشدرکه ترک تعلیقدر و تعلیق ایسه قوام بنیتی غیر حقدن
بلمکدر و بر کامل دیمشدرکه توکل اودر که قوام بنیتک و سد خللک و کفایت امرک نه برکسنه دن
و نه بر نسنه دن اولمیوب انجق حقدن اولدیغنه قلبک متوطن و مطمئن اولور بعده حق تعالی
دیلورسه برکسنه بی یا بر نسنه یی سکا سبب ایلر و اکر دیلرسه اسباب و وسایطسز قدرتیله
سکا کفایت ایلر پس بونی بو ییله بلوب قلبک له تیقن قیله سن و جمیع مخلوقاتدن و هر سببدن
بالکلیه منقطع اولسک و ثمره حقیقی انجق حق تعالییه بوله سن کمال توکله نائل اولمش اولورسون
و عارف بالله اولوب آنکله قالورسن توکلک حصنی و باعثی ذکر مدامدر و حصنک حصنی
حق تعالی نک وقدرتنده جلال و کمالی و سهو و عجزدن براءت و نزاهتی تفکر و تذکر تامدر و بو ذکر
مدام و فکر علم ایله اهتمام رزقلرنک باعث توکل تامدر اما ارزاق عباد انواع اربعه ایله

منعوتدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣١٧

منعوتدر كه رزق مضمون و رزق مقسوم و رزق مملوك و رزق موعوددر اما رزق مضمون اودر كه
قوام بنيه و غذاى جسم آب و كل‌در كه اسباب سائره دكلدر وحق تعالى رزقك بو نوعنه ضامن اولديغى
ايسه انجق بو رزق مضمونك مقابلنده واجبدر كه وجوبنه دليل عقل و شرع ايله ثابتدر زيرا كه حق تعالى
كندى طاعت و خدمتنه ابدانمزله بزه تكليف قيلمشدر وتكليفاتى ادا قيلمق ايچون ابدانمزك خللى
اولنه جق رزقه ضامن اولمشدر وضمان ارزاق عبادانك حكمتنده امور ثلثه ايچون وجوب مرتبه‌سنه
بولمشدر اما امر اول بودر كه حق تعالى مولادر و بزلر عبيددر پس مقتضاى حكمت مولى كفايت مؤنت
عبيدى ويرمكدر وعبده لازم اولان مولاسى خدمتن كورمكدر واما امر ثانى بودر كه حق تعالى عبادينى
محتاج ارزاق ايلمشدر وطلبيچون آنلره يول ويرمشدر زيرا كه آنلر ارزاقنه اولديغن ونه دن
ونره‌دن ونه وقتا اولديغن بلدرمشدر تاكيم آنلر آنى عينيله برهنده وقتيله طلب ايده‌لر بوله‌لر پس
مقتضاى حكمت آنلره ارزاقن ايصال ايتمكدر واما امر ثالث بودر كه حق تعالى عبادينه تكليف خدمت
قيلمشدر حال بوكيم طالب رزق امر اولنان خدمتدن شغل شاغل اولمشدر پس مقتضاى حكمت
آنلرك رزق امرينه ضامن اولمقدر تاكيم مأمور اولدقلرى خدمته ايچون خالى القلوب مهيا اوله‌لر
وحق تعالى يه بر نسنه واجب دكلدر انجق مقتضاى حكمتيله بو رزق معلومه متكفلدر واما رزق
مقسوم اودر كه حق تعالى آنى عبادينه تقسيم ايدوب لوح محفوظده يازمشدر وبو رزق مقسوم
هر كسه مقدار مقدريله ووقت موقتيله اكل وشرب ولبس ايدر كه اول كتابتدن نه ازدياد ونه نقصان
بولور ونه متقدم ونه متأخر اولور نته كيم حديث شريفده الرزق مقسوم ومفروغ عنه
ليس تقوى تقى بزايده ولا فجور فاجر بناقصه وارد اولمشدر واما رزق مملوك اودر كه حق تعالى
آنى عبادينه تمليك ايتمشدر پس هر كسه اموال الدنيادن بر نسنه يه مالك اولمز الا تقدير
وكتابت حسبيجه مالك اوله بلور نته كيم حق تعالى كتاب كريمنده وانفقوا مما رزقناكم بيورمشدر
بو رزق مملوكى طلب بيورمشدر واما رزق موعود اودر كه حق تعالى آنى متقى اولان عبادينه حلالدن
زحمتسز تقوى شرطيله ويرمكى وعد ايلمشدر نته كيم كلام شريفنده ومن يتق الله يجعل له
مخرجا ويرزقه من حيث لا يحتسب بيورمشدر وبو رزق موعودى بزه طلب بيورمشدر وارزاقك
انواع اربعه‌سى بونلردر كه بلنمشدر اما غذا وقوام اولان رزق مضمونى طلب ممكن دكلدر
زيرا كه اول حيات وموت ومرض كبى حق تعالينك مخلوقاتندن اولان افعالدندر عبد آنى تحصيل و
دفع ايتمكه قادر دكلدر واما سببلردن اولان رزق مقسومى طلب عبده لازم اولمز زيرا كه عبدك
اكا احتياجى قالماز انجق رزق معلومدر كه عبد اكا محتاجدر لكن اول رزق حقنده‌در كه آنك ضماننده‌در
وحق تعالى رزق معلومى ضمان مطلق ايله ضامندر كه كسب وطلب شرطيله مقيد دكلدر
زيرا كه انبيا واوليا حق تعالى‌يه توكل ايدوب سماوته يتمشلردر وهيچ بر حالده بر رزق بر جهتله طلب
ايتميوب عبادت وحضور ايچون تجرد ايتمشلردر حال بوكيم آنلر خطا ايتميوب طريق حقه كتمشلردر
پس رزقى طلب ايتمك وارباب تحصيلنه كتمك عبده لازم كلمز و رزق ايسه طلبله زياده اولماز
وترك طلبله نقصان بولماز زيرا كه لوح محفوظده مكتوب ومقدردر وموصوف وموقتدر كه
بويله يازيلان بوزلماز وحكم حق تبديل وقسمتى تغيير اولماز نته كيم حديث شريفده كلمشدر كه
حق تعالى دورت نسنه‌دن فارغ اولمشدر يعنى خلق وخلق ورزق واجلدن كه آنلر رحم مادردن
هر بيچه كلمشدر بى تبديل وتحويل وتغيير وتأخير اول منوال اوزره قالمشدر پس بو اصول اربعه
بى تفكر وتذكر ايدن تارك اسباب ارزاق اولمشدر وفراغ ظاهر وباطنله حضور واُنس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

رزاقی بولمشدر ونهایتسز دولته نائل اولمشدر وماسوادن راحت قلمشدر نظم

خدادر مانع ومعطی فلکله کاروبارم یوق
کوکل مرآت صافیدر جهانك برغبارم یوق

بلند وپست عالمدن غنیدر همت طبعم
که اندوه سما وارضدن دروزکارم یوق

کوکل کیم باب مولادر بوغ اناتطشتره بر شعلم
آنك عشقیله آنجق ولدن برغیری نکارم یوق

تجرددر لباسم فقردر فخرم بوعشق ابحره
لباس جسمه اول یوزدن بنم هیچ اعتبارم یوق

هیولی صورتن قویدمکه ایردم لب معنایه
هیولادن بوصورتده مجرد پرده دارم یوق

انانیتله خوار اولمشیکن ایردی عشقدن عزتن
کوکل ملکنك سلطان اولدم اصلا اعتزارم یوق

علو همتی عشق بولوب دل کیچدی افلاکی
ادای عزت ولذات عشق اقتدارم یوق

درون دلده برعشق خدادر یارغارم کیم
ایکی عالمده هم آنك جادبر یارغارم یوق

جهانك جای قرار اولماز اکا دل ویرمم ای حقی
فدای عشقدر جانم بر آن انسنز قرارم یوق

نوع خامس

توکلك تامنی تاثیراتی وکراماتی واهل توکلك بعض حکایاتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که قلب عبده عارض اولوب آنی حضور مولادن مشغول ایدن عوارضی آندن کف ودفع ایتمك امر لازمدر تاکیم قلب انلرله حضور مقلبدن مهجور اولمیوب انسیله مسرور اوله وعوارض مذکوره دورت نوعه منحصردر اما اولکی عارض رزق امریدر وآنی طلبده اهتمامدر وآنك کفایتی آنجق توکلك تاملیدر واما ایکنجی عارض اخطار ومخافتدر وانلر ارادتی وار ایکن وآنك کفایتی آنجق تفویضله در واما اوچنجی عارض شداید ومصایبدر وآنك کفایتی آنجق صبرایله حاصلدر واما دوردنجی عارض قضا وقدردر وانواع ورودندن کلن کدردر وآنك کفایتی آنجق رضاده مقرردر پس رزق امرنده توکل ایدوب وخطرلرده تفویض قیلان وشدتلره صبرایدوب قضایه راضی اولان عبدك قلبی صافی اولوب حضور وانسی بولور وعارف وکامل اولوب هر راحت آلور وبو عوارض اربعه نك کفایت وعلاجی اولان اصول اربعه که توکل وتفویض وصبر ورضادر بونلرك هر بری کندی فصلنده مفصلدر اکرچه عوارض مذکوره نك هر بریسی قلبه بر نیچه شغل وشاغل آجل وعاجلدر وآنی حضور حقدن انا فانا مانع وقاطعدر لکن جمله نك اعظم واغلظی رزق امری بولنمشدر وآنك تدبیری وتدارکی بلنمشدر زیرا اکر رزق امری عامه ناسه بر بلیه کبرادر که آنك بدنلری زحمتده وجانلری مشقتده قالمشدر وکوکلری ملول وعقللری مشغول اولمشدر وآنك تدبیری وتدارکنده همتلری عسیر وغملری کثیر اولمشدر وفکرلری تارمار وعمرلری بی یار وداردنیا باشلرینه طار اولمشدر ونیچه لر ناچار اولوب کسب وکار ایچون خدمت بابینه وردکاری قویوب ابواب اهل دنیایه کیدوب خدمتکار اولمشدر وهر تو ازادایکن کندی کبی عاجزقوللره عبد مملوك اولوب انواع تذلل وتملقله زار وبیزار اولمشدر پس دنیاوه بحر طبیعتده نالان وظلمت غفلتده سرکردان اولوب هزاران تعب وتصیلرله پریشان روزکار اولمشدر بعده مولایه رجوع ایلدکده خایب وخاسر وپشیمان اولوب کثیر الاوزار وسزاوار نار اولمشدر قطعه اختلاط عوام پرکدرست منقطع ناند انند این همه جد وجهد حاجت نیست آنچه روزیست می رساننده اما اولوا الابصار اولان اخیار وارباب همت اولان احرار اسبابارضه بالتمیوب طرایق سمایه اعتبار ایتمشلردر

وربّالارباب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ورب الارباب اعتصام ایدوب کال توکله یتمشلردر پس آنلر خلایقله تکثیر علایق ایتمیوب تجرد و
اختیار ایتمشلردر وکار و کسبی قویوب توکله ایچری کتمشلردر وناسدن نفسدن کیچوب
محبت شرابن ایچوب مقام حضوره یتمشلردر نقل اولنمشدر احرار دن بری توکل دعوا ایدرکن
بادیه ده منفرد سیر و سفر ایدرکن نفسم بکا وسوسه ایلدی ودیدیکم سن بویله متجرد وبو بر
صحرای بی پایاندر که بونده نه عمارت وار ونه بر دیار پس نفسمی تأدیب ایچون عزم ایلدیکم ناسدن
تباعد ایچون طریق جاده ایله کتمیوب واغزیمه یاغ ایله بال وضع اولنمدقجه بر تناول ایتمیم آندن
بادیه ده وافر کتدم بر جه آتی کوردمکه بر قافله یولدن شاشمش اوغورمه کلورلر بن آنلری کوردکده
کندیمی ارضه القا ایتدم وبنی کورمسونلر دیو ارقه اوزرینه یاتدم چونکه حق تعالی آنلری بکا طوغری
کوندردی پس اغماض عین ایتدم آنلر بکا یقین کلوب بری بر لرینه دیرلرکه بو بر بویله کم اجلقدن
عقلی کتمشدر یاغ و بال کتورک تا اغزینه آقیده لم تاکیم افاقت بوله وبن فم واسنانمی محکم طوتدم بر بیچاره
کتوردیلر اغزیمی آچمق ایچون اغزیمی آچدم چونکه آنلر بنی بویله کوردیلر سن مجنونمیسن دیدیلر
پس بن اندن حمد و شکر ایلدم ونفسمله اولان ملجرایی آنلره سویلدم سبحان الرزاق الکریم وبر کامل
دیمشدرکه بر سفرده متجرد ایدم بر بلده کنارنده بر مسجده نزول ایتدم نفسم بکا وسوسه ایلدیکم
بو مسجد ناسدن بعیددر وسنکله افطار ایده جك زاد یوقدر اوله بر جامعه وارکه بین الناسدر اولکه
آنلر جماعتی سنی کوروب کفایتکله قائم اولهلر پس نفسمی تأدیب ایدوب عهد ایلدمکه بن بو کیجه الکلنم الا
بو مسجدده ایچنده اکلنورم وبر نسنه یمم الا که حلوا یرم وآنی دخی لقمه بلقمه اغزیمه وضع اولنمدقجه تناول
ایتمم چونکه اکلمی بو شروطه تعلیق ایدوب باب مسجدی بعد المغرب تغلیق ایلدم پس بعد العشا بریسی دق
باب ایلدی مقید اولمدم وقتاکه دقی کثیر ایلدی بن دخی بابی فتح ایلدم کوردمکه بر عجوزه والنده بر شمعه وبیلده
سینیه بر شاب ایچری مسجده کلوب بکا دعا وثنا قیلوب اوکمه بر طبق حلوا قویدی ودیدیکم بو خسته
جوان بنم اوغلمدر نیجه ایام اصلا اکل وشرب ایلمیوب وبر کلام سویلمیوب بیخود یاتورکن بو کیجه کوزنی
آچوب آنه حلوا استرم دیدی پس بن شکر ایدرك بو حلوایی بتمله بیله بر غریب آدم یه دیو نیت ایلدم دیدکده
قولتغنه کیردم النده عصا ویردم دیدیمکه مسجده کیده لم آنده بر غریب آدم کوردکده آنکله بیله
اکل ایت تاکیم یمیننده حانث اولمیه سنی نیده لم شکرکه کله بلدك وسنی بونده بولدق پس اول عجوزه بکا
بیوردیوب حلوادن بر لقمه بنم اغزیمه وبر لقمه اوغلنك اغزینه ویرمشدر تاکیم اکمزه بیله غنا کلمشدر
اندن الدکیدی ونفسم تعجبده قالمشدر ربمك رزاقی اولدیغن یقینا بلمشدر وناسی اونودوب رب الناسه توکل قیلمشدر
وانس وحضوری بولمشدر وانکله مطمئن اولمشدر واهل توکل تحقیقا بو ایکی قصه دن نیجه بو حصه آلمشدر

نظم

ای نوین نسخهٔ مجموع راز | غنچه باغنچهٔ نازو نیاز
اولمه خم کشتهٔ بار منت | دهنك خواهش ایچون ایلمه باز
صاحب حرص وطمع وسودا در | کیمایی شرف استغنا در
اول که مقسومك در تمز ایله | عالی ایت قیمتکی خوار اولمه
عبد دستکده نه وارکن استیه سن | آتی یا بونی بکا ویر دیه سن
بستهٔ موهبهٔ مطلق در | عاجزك لطف ایده جك حالی وار
لطف حق هر کسه بی منتدر | دست عبد آره ده بر آلتدر
بی مسبب نه یارار اسباب | صانعه ارزاقکی محتاج طلب

ایلمه کسه یه عرض حاجت
اولمه آلوده لب حرف نیاز
اول مقسوم کلکیر مز الده
کوردیکنی شیئله طلبکار اولمه
اوده محتاج عطای حقدر
سکا بخش ایلیه جك مالمی وار
ترك اسباب و کل کرچه صواب
جمله بیهوده یره رنج وتعب

اول عطایاسنه حقك واثق | اولدی رزقك سکا سنك عاشق

نوع سادس

كمال توكل رزق امرنده همه جهتله اهتم والزم اولدیغی دورت نکته ایله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه
اهل الله دیشلردر که کیمکه رزق امرنده دورت نکته یی تأمل وتذکر ایده وب مضمونجه
عامل اولورسه اول کسنه کندی رزقی خصوصنده قلبنه عارض اولان هموم وغمومک جمله
سندن فارغ وازاد اولور وتوکل تام ایله خرم ودلشاد اولور اما اولکی نکته بودرکه بر کره فکر
ایده سنکه حق تعالی کندی کتابنده ارزاق جمیع مخلوقاتی ضامن اولمغله البته سنک رزقکی
ضامن اولوب سکا دخی رزق ایله نکته ایتمشدر پس نه دیرسن اکر ملوک دنیادن بری
سکا وعده ایلسه که بو کیجه بنم مسافرم سن وسکا عشا اطعام ایدرم سنی اکا نه شکل
حسن ظن ایدرسنکه اول ملک صادقدر وخلف وعد ایتمز بلکه بر اهل سوقک صاحب جودی
یا خود بر مالدار یهودی بر معقول آدم حضورنده سنی دعوت ایلسه سن وعده سنه اعتماد
ایدوب دعوتنه اجابت قیلمز میسن واول کیجه نک عشاسی فکرندن آنک وعده سیله مطمئن
اولمز میسن ایمدی بونه حالدرکه جواد کریم اولان رب العالمین حضرتلری کندی کلامنده عظمت
شانیله سکا رزقکاه تکفل ایدوب وضامن اولمشکن وسکا وعده ایدوب وقسم قیلمشکن سن آنک
تکفل وضماننه اعتماد ایتمیوب سکونت بولمازسن ووعده سن تصدیق ایدوب قسمیله مطمئن
اولمزسن وآنک بونجه لطف وانعامنه وانواع تربیت واکرامنه نظر قیلمزسن بلکه اهتمام
نفس ایله قلبک مضطرب اولوب رزقک فکرندن خالی اولمازسن پس بو بر مصیبت عظمادر
اکر بلورسن وبر فضیحت کبرادر اکر مطلع اولورسن نته کیم بو معنایی حضرت علی رضی الله تعالی
عنه ایکی بیت ایله ادا بیورمشدر **قطعه** أتطلب رزق الله من عند غیره ✿ وتصبح من خوف
العواقب آمنا ✿ وترضى بصراف وان كان مشركا ✿ ضمينا ولا ترضى بربك ضامنا ✿ ایمدی
بو اجلدن بو امرک عاقبتی شک وشبهه منجر اولوب صاحبنک عرفان وایمان صلب اولمغه
خوف اولنور زیرا که حق تعالی نظم کریمنده وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين بیورمشدر
واما ایکنجی نکته بودرکه رزق مقسوم تبدیل وتحویل اولماز ایکن ولوح محفوظده یازلدن
بوزلماز ایکن اکر سن قسمتی انکار ایدرسن ویا بوزلمسنی جائز کورر سن نعوذ بالله ضلالتده بورر سن
واکر قسمة الله حق اولدیغی وتغییر بولمادیغی یقینا بلورسن پس آنی اهتمام ایله طلب ایتمک
ایکی عالمده ذل وهوان وشدت خسراندن غیری نه فائده بولورسن نته کیم حدیث شریفدن
خبر آلورسن که حب ونواظهرنده یازلمشدرکه فلان اوغلی فلانک رزقیدر وانکچون اهل توکل
عزتله رزقنی آلور واهل حرص اولان ذلیل اولور زیرا که حرص ایله رزقنه زیاده اولور ونه نقصان
بولور چونکه رزق صاحبنه عاشق وملازمدر پس رزقکی عزتله ال تذللنه لازمدر واما اوچنجی
نکته بودرکه بلورسن که رزق آنجق تعلیش حیات ایچوندر ورزق ایله حیات انعام خدای
ایچوندر وابدا ایکیسی بر بریله مقروندر نته کیم حیات عبد الله تعالی نک خزائن غیبنده
وآنک یدنده در کذلک رزق آنک عندنده در دیلرسه اعطا ایدر ودیلرسه منع ایدر اول
عبدن غایبده مولاسی نیجه دیلرسه اویله تدبیر ایدر پس نه شکل قولسونکه تدبیر
مولا ایله ساکن دکلسن واما دوردنجی نکته بودرکه حق تعالی عبدک نکته سنی ضامندر
حال بوکیم ضامن دکلدر الاغدا وتربیت وقوام وعادت اولان رزقی ضامندر اما طعام وشراب
امثالی اسبابی اول قول که مولا سیچون تجرد ایدوب آنما متوکل اولور کاه اولورکه حق تعالی

اوقولنه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اوقولنك ايله سبيلرى حبس ايدوب اكا كنانى عندندن قوت وقدرت ويردى واول قول سبيلرى
حبسندن مضطرب ومتالم اولماز بلكه سبب انسيله مطمئن ومتلذذ اولور زيرا كه اول
حقيقتى ارى بلوركه ضما حق بينه در وحق تعالى دن معناى مذكوره ده منتظر بولنانه توكل
بى شبهه قوت ومدد ايريشور تاكيم عمرى بولدقجه خدمت مولايه قدرتى اوله ورزقدن
مقصود اولان بودركه قوام بينه سى آخر عمره دك قاله وحق تعالينك قدرتى كامله وهر اراده
شامله ديلرسه عبدينك بينه سنه اكل وشرب ايله غدا ويرر وديلرسه امثالى تسبيح
وتهليل ايله قوت ويرر ومطلوب اولان ايسه عبادت ايچون قوام وقوتدر يوقسه اكل وشرب
وشهوت دكلدر پس بو تقديرجه سبيلره هيچ اعتبار اولنماز وبو معنادندر كه زهاد و
عباد ليالى واياى جوع ايله طى ايتمكه واسفار بعيده يه كتمكه قوت بولمشلر حتى كيمى اون كون
وكيمى يكرمى كون وكيمى براى وكيمى ايكى اى برنسنه تناول ايتميوب ينه حالى وقوتى اوزره قالمشلر
وحق تعالى نته كيم ابراهيم ادهم طيبى وبعضيسنه رملى غدا قيلمشلر ونيجه مريضى كوررسنكه
نيجه ايام اصلا برنسنه يمزايكن حياتده قالمشلر ومريض ايسه هرحالده صحيحدن ارق واضعف
اولمشدر اما جوعدن هلاك اولانك موتى آنك اجل مسماسيدر كه كلمشدر نته كيم شبع واستلادن
هلاك اولانك وعده سى طولمشدر ابو سعيد خدرى رضى الله تعالى عنه ديشدر كه حق تعالى
ايله حالم اويله دركه بكاهر اوچ كونده بركره اطعام ايدر بو حال اوزره باديه ده سير ايتدم وتمام
اوچ كون كندم اصلا برنسنه اكل ايتمديكدن دوردنجى كون نفسمده ضعف بولدم همان امكانمده
جالس اولدم او حالده هاتفدن برندا كلديكم يا ابا سعيد سببمى ديلرسن ديديكه ديلم
الا كه قوت ديلرم همان اولدمده قوت بولوب قائم اولدم اون ايكى كون اندن اقامت قيلدم اكل
ايده جك برنسنه بولمدم وجوعدن هركز متالم اولمدم ديمش قسم ايتمشدر پس بر كمسه كه سيرر كه
سببلركندو سندن محتبس اولمشدر ونفسنده توكل تام رسوخ واستحكام بولمشدر اول
تيقن ايلسه نكه حق تعالى كندى عندندن قوت وقدرتله مدد وعنايت قيلمشدر وقطعا
مضطرب اولميوب جوق شكر ايليسونكه حقدن لطف ورحمت وانس وكرامت بولمشدر زيرا كه
حق تعالى اول عبدندن مؤنت مشقتن رفع ايدوب اكا معونت سعادتن كرم قيلمشدر وآنك
واسطه وشغلى دفع ايدوب مقصود اصل اولان مجلس حضورينه آلمشدر وآنك حالتى
ملكلر حالنه تشبيه ايدوب بهايم وعامه حالندن اعلايه صالمشدر وانكچون علايق
عاداتى خرق ايدوب آنى عجايب قدرتنه مطلع قيلمشدر پس توكل تام ايله بو دولته نائل اولان
ذوق عظيم بولمشدر ورزق كثير ايله مغتنم اولمشدر بلكه نفسن ورتبسن بولمشدر نظم

عالم ايچنده عيان وبنهان
اولمز رزق كثيرك سببى
سنى يوقدن وار ايدن اج ايتمز
حالكا صبر وتحمل ايله
بلور احوالكى رزاق حكيم
غيرى يوزدن يتور رزاقك
چكمه هيچ كرسنه لكدن خشيت
ورزق ايچون قيله سن پريشان اقوال

كلور البته سكا قسمت اولان
رزقنه قانع اولان اهل اقد
غيرى قپولره محتاج ايتمز
كنج كاشانه ده راحتحو شكد
رزقكى وقتى ايله ايلر تسليم
چشمكى خاطركى ايله غنى
قولن آچ قور معولى نعمت
ذكر يكى دلده غداى روح ايت

كشنيك كيچه وكونده طلبى
اوليسر مظهر اسمى رزاق
بورى وار حقه توكل ايله
داره حقله قناعت خوشدر
ماله موقوفدر كل ارزاقك
كوه ايت اوله كه اچشمده دنى
بزى اى حى خداى متعال
جانده حكمت قپوسن مفتوح ايت

نوع سابع

توکل نامك تحصیلی ونظامك واهلنك راحت مداخی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلردرکه چونکه توکل حق تعالی یه اعتماد ایتمکدر پس هرکیمکه یقین ایله دنیا وآخرتك مالك خدا بلور وجمیع اشیانك آنك ید قدرتنده بولور وجمله خلقی کندی کبی مسکین وعاجز کورر وبلورکه جملەنك رزقنی حق ویرر تحقیق اول کمسه مقام توکله قدم بصمش اولور وکیمکه شك وشبهەدن خلاص بولمشدر اول کمسه نیچون غم رزقی یرکه حق تعالی کفیل اولمشدر نتەکیم ومامن دابة فی الارض الا علی الله رزقها ایت کریمه سی بو معنانی اثبات قیلمشدر وحق تعالی ایکی جهان خیرنی توکلده وضع ایتمشدر پس جمیع امورنده حقه توکل ایدن کمسه ایکی جهان سعادتنه یتمشدر زیراکه هرنه کیم اکا خیرلیدر حق تعالی آنی اکا ایتمشدر ومتوکل هرکز ذخیره جمع ایتمز ویارنکی رزق ایچون هیچ غم چکمز زیراکه اولکندونی غریق بحر نعمت خالق بولمشدر نتەکیم بالق دریایه غرق اولمش تا المشدر ورنجار ماء بحردن مستغنی اولمشدر کذلك متوکل جملەدن مستغنی اولور غنای طبع ایله طولمشدر ومتوکلك نفسی تقاضای طعام ایلدکده نفسنه دیرکه روزیك غمنی یمه وکندیکا زحمت ویرمه زیراکه سن رزقی حیات ایچون طالبسن حال بوکیم رزق وحیات ایکیسی برابر بربرینه مقارندر مادامکه حیات واردر البته رزق دخی واردر پس باشنك سوداء رزق چقار حق تعالی سی کتك معرفتی ایچون خلق ایتمشدر حال بوکیم سنك فکرك آنی قویوب غم رزقه کتمشدر هماسن حقه توکل ایدەسن وجمیع امورکی اکا تفویض ایدوب کیدەسن وهر بلاده صبر ایدەسن وهر قضایه رضا ویرەسن تاکیم هر شرده برخیر اولدیغنی کورەسن مامن شر جزوی الا ویتضمن خیرا کلیا حدیثنی فهم ایدەسن ومقام توکلده ثابت اولوب طورەسن تاکیم مقام تفویضه وآندن مقام صبره وآندن رضا وار وآندن مقام معرفته وآندن مقام محبته ایرەسن وآندن حکم الهی اولوب اولیا زمرەسنه کیرەسن ومقربیندن اولەسن

نظم

هین توکل کن ملرزان پا و دست	رزق تو بر تو ز تو عاشقتر است	این سببهای جهان برده است دست
اصل روزی از خدادان هر نفس	روزی از وی جو مجو از زید و عمرو	مستی از وی جو مجو از بنك و خمر
قوت اصلی را فراموشی کرده	دوی در قوت مرض آورده	قوت اصلی بشر نور خداست
قوت حیوانی مر او را ناسزاست	لیکن از علت در این افتاد دل	که خورد او روز و شب زین آب و کل
چون مزاج آدمی کل خوار شد	زرد و بد رنك و سقیم و خوار شد	چون مزاج زشت و تبدیل یافت
رفت زشتی از رخش چون شمع تافت	چون چنین بود آدمی خون بد غذا	از نجس پاکی برد مؤمن کدا
از فطام خون غذا این شیر شد	وز فطام شیر لقمه کیر شد	وز فطام لقمه لقمانی شود
طالب مطلوب پنهانی شود	پس حیات ماست موقوف فطام	اندك اندك جهد کن تم الکلام

فصل ثانی

اصول اربعة راه عرفانك ایکنجی اصلی اولان تفویضك وفوائدك ونتایج وعوایدك سکز نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول فضائل تفویضی آیات بینات واحادیث شریفه ایله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله تفویض تعلیم وترغیب ایدوب کتاب کریمنده بیورمشدرکه فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم والله یعلم وانتم لا تعلمون قل اللهم

مالك

مالك الملك تؤتي الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك
الخير انك على كل شيء قدير تولج الليل في النهار وتولج النهار في الليل وتخرج الحي من الميت وتخرج
الميت من الحي وترزق من تشاء بغير حساب ليس لك من الامر شيء قل ان الامر كله لله ويدع الانسان
بالشر دعاءه بالخير وكان الانسان عجولا وان يمسسك الله بضر فلا كاشف له الا هو
وان يردك بخير فلا راد لفضله يصيب به من يشاء من عباده وهو الغفور الرحيم ولا تقولن
لشيء اني فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله ان الله يفعل ما يريد وعسى ان تكرهوا شيئا
ويجعل الله فيه خيرا كثيرا والله خير وابقى وربك يخلق ما يشاء ويختار ما كان لهم الخيرة
ويفعل الله ما يشاء قل لا املك لنفسي ضرا ولا نفعا الا ما شاء يمحو الله ما يشاء ويثبت
وعنده ام الكتاب لا يسئل عما يفعل وهم يسئلون وله اسلم من في السموات والارض
طوعا وكرها واليه ترجعون الله خالق كل شيء وكيل وافوض امري الى الله ان الله بصير
بالعباد ولو بسط الله الرزق لبغوا في الارض ولكن ينزل بقدر ما يشاء انه بعباده خبير بصير
وما تشاؤن الا ان يشاء الله ان الله كان عليما حكيما وما تشاؤن الا ان يشاء الله رب العالمين
حديث قدسی
وحق تعالى حديث قدسيده بيورمشدركه يا ابن آدم كلكم ضال الا من هديته وكلكم مريض
الا من شفيته وكلكم فقير الا من اغنيته فكونوا الي اكن لكم معينا ونصيرا عبدي انت تريد
وانا اريد ان لم تسلم لما اريد اتعب نفسك بما تريد ثم لا يكون الا ما اريد من استسلم لقضائي
وصبر على بلائي كتبته صديقا عندي عبدي لا تطلب مني ان اجعلك في حال وادعك على كيفية
واحدة فلست بفاعل ذلك لاني خلقتك لتعرفني بجميع صفاتي فلو اقمتك في العافية لعرفتني
نافعا وجهلت صفاتي ونشوني وان كنت طالبا فاطلب مني ان اطلعك على اختلاف صفاتي
ونشوني وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم دعاسنده بيورمشدركه اللهم
اني اسلمت نفسي اليك ووجهت وجهي اليك وفوضت امري اليك والجأت ظهري اليك
رغبة ورهبة اليك لا ملجأ منك الا اليك اللهم لا مانع لما اعطيت ولا معطي
لما منعت ولا راد لما ينفع ذا الجد منك الجد لا اله الا الله وحده لا شريك له الملك
وله الحمد يحيي ويميت بيده الخير وهو على كل شيء قدير واليه المصير ولا حول ولا قوة الا بالله
العلي العظيم واشته تفويض تعليم ايدوب بيورمشلركه جرى ما جرى وجف القلم بما انت
لاق وبيورمشدركه ذروه ايمان ايكي خصلتدر بري حق تعالىيه تسليمدر وبري قضاسنه
رضادر وبيورمشدركه مؤمنك افضل خصالي توكل وتفويض وتسليم وصبر ورضادر وبيورمشدركه
عبدك ايمانى كامل اولماز تا آنده بش خصلت حاصل اولميجه بري حق تعالىيه توكلدر وبريسي اكا
تفويض اموردر وبري آنك امرينه تسليمدر وبري آنك بلاسنه صبردر وبري قضاسنه رضادر
وبيورمشلركه غم نه بيري قليل ايله كه سكا تقدير اولان سني بولور واولميا بولماز اولور
وبيورمشلركه بش نسنه ايماندندر كه هر حالده حق تعالىيه توكلدر وجميع اموري اكا تفويضدر
وآنك هر امرينه تسليمدر وصدمه اولى عندنده صبردر وآنك هر قضاسنه رضادر وبيورمشلركه
خير انده دركه حق تعالى آنى اختيار ايدوب وجوده كتورمشدر وبيورمشدركه خير آنده دركه واقع اولمشدر
پس تفويض ايدن كمسه راحت وتسليم اولان سلامت بولمشدر وبيورمشدركه سيزه لازمدر كه عاجزلر
علاجيله معتاد اوله سز يعني تدبير اموريله يورلميوب تقديره حواله قيله سز وحق تعالىنك تدبير وتصرفنه اوزكزي تسليم

از تو مقصود ازل تسليم تست ❊ اى مسلمان بايدت تسليم چيست

خرم آن کین عجز وحیرت قوت اوست ◦ در دو عالم خفته اند ظل دوست
هم در اول عجز خود را او بدید ◦ مرده شد دین عجایز را گزید
عارفان از دو جهان کاهلترند ◦ زانکه بی شد بار خرمنی بر تند
کاهلی را کرده اند ایشان سند ◦ کار ایشان را چو یزدان میکند
کار یزدان را نمی بینند عام ◦ زان بناسایند از کر صبح شام
جز توکل جز که تسلیم تمام ◦ در غم و راحت همه مکرست و دام

لمعهٔ ثانی

تفویض وتسلیمك تعریف وحقیقتنی وتاثیر ومنفعتنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون نکه
اهل الله دیمشلردر که تفویض دینا امورینی برنسنه اختیار ایتمیوب اختیار مولا یه
تسلیم اولمقدر ٭ تفویض اعتراضدن اعراضدر وخلقك عیوبلرندن اغماضدر تفویض
نزول قضادن مقدم اولور ٭ وتسلیم بعد النزول وجوده کلور ٭ تفویض معلوم اولیان امری
فاعلنه اعطادر وبو مقدمهٔ رضادر ٭ تفویض ترك تدبیر واختیاردر ٭ ونزول قضا یه
انتظاردر ٭ تفویض ترك مراد وانتظار قضادر ٭ ومبدء حقایقلرك تسلیم ورضادر ٭
تفویض ترك تدبیر وهوادر ٭ وهر ایشده حقه التجادر ٭ مفوض اودر که کندی نفسندن
مایوس اوله وهر حالده حقه التجا قیله ٭ مفوض اودر که کندی حول وقوتندن بری اولور ٭
وجمیع احکامی حق تعالیدن بلور ٭ وجمله خلقی کندی کبی عاجز بولور ٭ وهر امری تدبیرن ربسنه
ویره ٭ مفوض قلبنده سکونت بولور ٭ واضطراب ودعوادن آزاد اولور تفویض بدنده
تسلیم وتوکلده اعتماد وجانده رضادر ٭ تفویض شدتده ونعمتده خلقدن اعراض وحقه
رجوعدر ٭ تفویضك علامتی اوچدر ٭ بری بیمی تدبیری تقدیره ویروب سکونت بولمقدر ٭
وبری ارادت واختیاری تدبیر مولا یه ویروب معطل قیلمقدر ٭ وبری ساعت بساعت قضا یه
مترقب اولمقدر ٭ حقاکه قدر نازل اولمدقده حذر باطل اولور ٭ ونزول قدده حذر کسبقت الید
امور تقدیر ایله در ٭ تدبیر ایله دکلدر ٭ چونکه مرادت وجوده کلمز پس موجودی مراد ایله چونکه
مرادت حاصل اولماز ٭ پس هرنیجه اولورسن اولدم اولا سیله سویله چونکه قضای مبرم دخی
اولماز پس چند فائده قیلمز بیت مراد حقه مطابق کلور جمیع امور ٭ مرادنی ترك ایدوب
وطرح اول کوکلدن ایله حضور ٭ اما تفویض ثمرهٔ توفیق وکرامتدر ٭ ومورث احتد وسلامتدر
کیمکه امورنی حق تعالییه تفویض ایتمشدر ٭ اولکمسه ایکی جهان سعادتینه یتمشدر ٭ قوله تعالی
الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن ٭ یعنی اول خدا یه حمد اولسونکه حزنی اولان تدبیر واختیاردن
بزی خلاص ایتمشدر ٭ زیرا که جنته داخل اولان مؤمنلرك دنیاده حزنی دکل ایکی الاکسبا ست
نفسی تدبیر عقل ایکی ٭ چونکه قرب ومشاهده ایله اول بارکران انلردن ساقط اولور ٭
پس انلر نجات بولدقلری ایچون حقه حمد وثنا ایدرلر ٭ کیمکه امورنی مولاسنه تفویض
ایلر ٭ اول دنیاده ایکن جنت عرفانه کیدر بیت فوضت الی المحبوب امری کله ٭ فان شاء احیانی
وان شاء اتلفا ٭ واما تسلیم انقیاد ایتمکدر ٭ تسلیم قضا یه رضا وبلایه صبر ونعما یه شکردر
تسلیم مصیبت شربتنی تأوه وتضرع سز تجرعدر ٭ تسلیم محنت ونحنتی وسقم وصحتی و
اعراض واقبالی اعنی هرحالی مساوی کورمکدر ٭ تسلیم نزول بلا عنادنده حجر اسفل رحا کبی
اولمقدر تسلیم ایکی نوع ایله جاریدر ٭ بری اضطراری وبری اختیاریدر ٭ اما تسلیم اضطراری

اودرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اودرکه صاحبی قضایه مخالف کتمکه قدرتی اولمدیغن بلمشدر پس تمکنسز قالوب کراهت واضطرار ایله جمله اشیایه تسلیم اولمشدر واما تسلیم اختیاری بودرکه صاحبی ملك وتدبیر انجق رب العالمین حضرتلرینك اولدیغن تیقن قیلمشدر پس ملکی مالکنه تسلیم ایله ار اولندقده محبت واختیار ایله حضرت مولایه تسلیم اولمشدر امری مدبرینه تسلیم ایدن فتنه سندن امین وسلیم اولور کیمکه حق تعالی آنك بانیسی ومالکی اولدیغن تفطن ایدر اولکسه تیقن ایدر که باقی احوال بیانی بنادن اعلمدر ومالك ملکنه آندن احقدر واکا توکل وتفویض ایدر وتسلیم ایله مقام ارضایه کیدر راحت تفویضنده در وسلامت تسلیمنده در افعال خدا هب خیر اولور تسلیم اولان نجات بولور تسلیمده سلامت واردر وتدبیرده ندامت واردر کیمکه تارك تدبیر وعناد ومالك تسلیم وانقیاد اولور اولکسه قائم مقام زهاد ونائل مرام عباد اولور قلب ایله مقلب آره سنده اعظم حجب تدبیر نفس ایله اشتغالدر وسبلرده عاجز قولره اعتماد واتکالدر برکامله دنیلمشکه نیچه سن جواب ایتمشدرکه برکامل قدیرك قبضه سنده براسیرمکه بنی نه احکام خدایه تسلیم اولان وقضاسنه رضاویرن حقیقتده تسلیم تامه ایرمشدر تسلیم نعیملری اعتراض جحیملری تسلیم ولادر وتدبیر بلادر وعبدك حالی انقیاد ومسلکی شانی تسلیمدر **شعر** ترك التفکر تسلیم لی القناء فلا تفکر فان الفکر معلول ان لم تفکر تکن نفسا مطهرة جلیس حق عن الافکار معزول **نظم**

کوکل چون واقف اسرار اولورسن … اودم هرکاردن بیکار اولورسن
تفکر کسب ایچون نه حال بوکیم سن … تمام باشدن باشه ایثار اولورسن
حقه تسلیم اولوب سودا ایله طول … نیچون خودکام اولوب هشیار اولورسن
یری حفظ ایله ترتیب جنونك … که هر ترتیبدن بیزار اولورسن
مادام اول معموره کیم سن آنده ایدك … یتر ویرانه ده سیار اولورسن
کوزل عنقا کبی کل کوه قافه … نیچون هر یوم شومه یار اولورسن
کل ای حقی کوکل میخانه سینه … که خوش بو سیله خوش خمار اولورسن

نوع ثالث

تفویض وتسلیمك شروط وفوائدین بلدررز **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حق تعالی حکمتیله بر قولنی سببلرده قائم قیلمش ایکن اول کندی تجریدنی مراد ایتمسی شهوت خفیه دندر وحق تعالی آنی تجرید ایله قائم قیلمش ایکن آنك سببلر مراد ایتمه سی همت علیه دن منحط اولمسیدر زیراکه حق تعالی عبدنی هر نیه ادخال ایلسه آنده اکا معین اولور وهر نیه که عبد آرزوی نفسیله داخل اولور حق تعالی آنده آنی نفسنه اصمرلر که آنك عهده سندن کلمه من پس حق تعالینك رضاسی بودرکه عبدنی هر نه حالده قائم قیلمش ایسه انده مکث ایلیه تاکیم آنی حق تعالی ادخال ایلدیکی کبی ینه آندن حق تعالی ایلیه زیراکه عبدك شانی اودکلدرکه کندی سببی ایلیه بلکه آنك وظیفه اودرکه سبب آنی ترك ایدنجیه دك تسلیم اولوب ساکن اوله نته کیم برکامل دیمشدرکه نیچه کره ترك ایلدم ینه اکا محتاج اولوب عودت قیلدم بعده سبب بنی ترك ایلدکده عودت هم اقتضا ایتمدی پس هرکیمکه جمیع امور الله تعالینك تقدیر ایله اولدیغن بولور اولکسه کندی امورنی حقه تفویض ایدوب قضاسنه تسلیم اولور ونفسی تدبیرندن خلاص وراحت بولور کوکل راحتیکه واردر ترك تدبیر و

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واختیاردر تدبیر واختیاری ترک ایدن مفوضک علیشی متکادر اولمازچونکه تدبیر ایتملدن
کیجمز سن باوی اوله تدبیر ایله تدبیرایتمیه سن زیراکه ترک تدبیر واختیار اساس راه
وعرفان وسرمایهٔ دل وجاندر پس عبدک شانی بودرکه نفسنی مولاسنه تسلیم ایدوب
کلمشی کوزلدیوب اولدم اولاسیه اوله وهر سوزی حقده الحلیوب هر ایشی آنک بوله
هواسنه مخالف اولان بیله کندو یه خیرلی بیله وهر نسنه دن برعبرت آلوب علم وحکمتله طوله
وماسوادن کیچوب حضور حقه کله ولکن بلوب عارف بالله اوله ولدا آنکله قال **بیت**
اولسه استعداد عارف قابل ادراک وحی ❊ ارحق ارسالنه هر ذره در بر جبریل ❊ کیمکه بو
لندیغی وقت انجنه حق تعالی نك موجود ایلدیکی نسنه نك غیرسینی اول وقتده احداث ایتمك
مراد ایدرسه اول کمسه جهالتدن برنسنه ایله تمیوب تمامیله متصف اولمش اولور پس
حققی طلب ایتمکه سنی بولدیغك حالنك اخراج ایلمیه کیم غیری حالتله استعمال ایلیه
زیراکه اول مراد ایلسه سنی حالت موجوددن اخراجسزدخی حالت مطلوبه ایله استعمال
ایده بلور اکر عارفسن اندن طلبك آنی اتهامکدر وآنی طلبك آندن غیبتکدر وغیرینی طلب قلت
ادبکدر وغیرینی طلبك وجود بعدکدر پس جمیع انواع طلب عارفلرقتنده مدخول ومعلولدر
اغیاردن فراغکاه مترقب اولمه که اول ترقب حق تعالی سنی قائم قیلدیغی حالتده آنی مراقبه دن
مانع اولور جاهل غافل صباح اچقده قلبنه ابتدا قلبنه اول فکر کلور که بوکون بن نه ایشلر ایشلسم
کرکدر وعارف آکاه صباحلدقده ابتدا خاطرینه بومعنی کلورکه کوره یم بوکون ربم بنی نه ایشلره
استعمال ایلسه کرکدر زیراکه عبدك قلبنه ابتدا وروود ایدن خاطر آنك عرفانی میزانیدر اما
جاهل صباح اچقده قلبنه ابتدا کلن خاطر فعلی نفسنه نسبت ایدوب دیرکه کوره یم بوکون
بن نه ایشلر ایلسم کرکدر زیراکه اول جاهلك قلبی غافل اولدیغیچون نفسی تدبیریله مشغول
ومغرورلکدر پس اول مستحقدر که ربسی آنی نفسنه اصمرلیوب مرادلرك بوزوب امورن داغدوب
قلبك پریشان ایده وامّا عارفك کوکلنه علی الصّباح ابتدا کلن خاطر فعلی حقه نسبت ایدوب
دیرکه کوره یم بوکون حق تعالی بنی نه ایشلره موفق ایلسه کرکدر وبو عارفك کوکلی آکاه اولدیغیچون
حق ایله حاضردر وآنك افعالنه ناظردر وآندن کندو یه نزول ایدن قضاسنه منتظردر
وآفات اختیاراتدن اولدیغن بلمشدر زیراکه کندو منفعتی ومضرتی قنقی نسنه ده اولدیغی
معلومی دکلدر واختیار انجق فاعل مختار اولان ربّ العالمین حضرتلرینه مخصوصدر پس
لاجرم حضرت مولا بو عارف قولنی تعلق امالدن حفظ ایدوب وجمیع اشغالدن فارغ وآزاد
ایلر وآنك مصلحتی وقوامیچون الزم واحسن اولان افعال واحوالده آنی راضی ودلشاد
ایلر وبو بر دولت دایمه درکه بوکا نائل اولان دولتلی تدبیر واختیاردخی نیلور هر صباح انجق
لسان حال الله بو مناجاتی سویلر اللّهمّ انّی اصبحت لا املك لنفسی نفعا ولاضرا ولاموتا ولا
حیاتا ولانشورا اللّهمّ وفّقنی لما تحبّه وترضاه من القول والعمل انّك ذو الفضل العظیم ❊
اللّهمّ انّ الامر عندك وهو محجوب عنّی ولا اعلم امرا اختاره لنفسی فکن انت المختار لی انّك علیم قدیر **شعر**
یا ایّها الرّاضی باحکامه لابدّ ان تحمده کلّ الرّضا ❊ فوّض الیه واستسلموا فانّ الراحة
العظمی لمن قد فوّضا ❊ وکمال تفویض وتسلیم سرمایهٔ دولت حیرتدر که اول وسیله نعمت معرفتدر **نظم**

مرغ دل پران اولوب بولسه هوای حیرتی	شمس جان نوریله پر ایلر فضای حیرتی
کر هزاران دولت ونعمت کوره اهل دل	کلمز آنك چشمنه استر نوامی حیرتی

سنده کی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سندکی درد و بلا و محنته باقمه صقین — کیم بولور تملیك جفالرینی و غائی حیرتی
جان ندر بیك فدا اولسون بو حیرت ذوقینه — قوی غبار فهم و فکری بول صفای حیرتی
حیرت و بیخودلق استه سرور اولمق استمه — کیم سرور ملك استر خاك پای حیرتی
گرچه لذات و صفا عالمده چوقدر لیك هیچ — بر صفا طوتمز دل و جان ایچره جای حیرتی
آفتاب عشق حق عاشقلره تابنده در — آرزو ایدرلر اول ظلّ همای حیرتی
کرم بیلورسن دلده دلدار کله اولمق دائما — نفسکا بیکانه اول بول اشنای حیرتی
فتح باب بیت دل حیرتده ای حقی تمام — حیرته ویرسن سنی الهٰ لقای حیرتی

نوع رابع

تفویض و تسلیم انسانه اهتم و الزم امرلر اولدیغنك سبب و سرّی بیانده در ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حکم ازل علّه نسبتده اجل و اعظمدر زیراکه حق تعالینك عطای سابقنه عبدك طلب لاحقی سبب اولامز پس صنع باری هر نسنه یه علّتدر و صنعنه بر نسنه علّت دکلدر آنك سکا عنایتی سکا توجه ایدندن سن قنده ایدك هر نسنه مشیته مستند اولور و اول بر نسنه یه مستند اولماز زیراکه حق تعالی مراد ایلدیکین ایشلر و مراد ایلدیکی نسنه وجوده کلور زیراکه فعّال لما یرید بیورمشدر جمله اشیا آنك مشیّت و قدرتیله مستعمل اولدیغی ظهور مشدر بو سببدندر که دعا ایتمك اهل توکّل و تفویض اولان عارفلری ذکر الله آنك سؤالندن مشغول قیلمشدر و نیجه کاملر قسمت مولایه اعتماد ایلیه آدب ترك طلبه دلالت قیلمشدر و قضا و قدر تصاریفنده آنلره جاری اولان احواله آنلر راضی اولمشدر عارفلر مشاهده قیلمشدر که طومار قسمت بر خطدر و انسانك کلامی سقطدر دوستلق ندر هیبنده دعا الجاجدر زیراکه مولا بیلور که عبدی نه محتاجدر عارف مولی الیه اکتفا قیلمشدر و احتیاجنی اکا عرض ایتمکدن حیا قیلمشدر پس اندن نیجه حیا ایتمزکه مخلوقاتنه عرض احتیاج ایلیه زیراکه حق تعالینك مشیتیله اکتفا و قسمت سابقه سنه رضا و عدم طلب و دعا ادب اولیادر چونکه عارف بالله اندن سؤال ایتمکدن حیا ایده یا مخلوقندن سؤال ایتمك سمتنه نه وجه ایله کیده پس عارفلر ناسدن بر نسنه طلب ایتمزلر و عرض حاجتلر بکسنه کتمزلر زیراکه انلر فقرا الیسم مولالری غنیدر و آنلر احتیاج و مصیبت حالنده ناسدن مستغنیدر و بولورلرکه هب ایدوب ایلیابر خالقدر و اول کندی امرینه غالب و جملدن فایقدر و حق تعالی جمیع ساعات لیل و نهار ایچنده جمله قلوبه مطلع و ناظردر دقتی عبدك قلبنی کندینك غیر نسنه احتیاج ایله متوجه بولدیسیم اکا فقری مسلط ایدر و امورك متشتت ایلر پس عارفلر عرض احتیاج ایده مزلر الا که مولالرینه عرض ایدوب اکا متوجه اولورلر و جمیع اموری مراد حقله موافق بولورلر و کندی مرادات وارزولرین ترك ایدوب راحت قالورلر بیت ماتمه الا ما یرید اترك مرادك
واطرح و اترك خواطرك اللتی شغلت فوادك اتسترح

نظم

ز اولیا اهل دعا خود دیکرند — کامید و زندوکاهی میدرند
قوی دیکر میشناسم ز اولیا — که دهان شان بسته باشد ز دعا
از رضا که هست رام آن کرام — جستن دفع قضا شان شد حرام
در قضا ذوقی همی بینند خواص — کفرشان اید طلب کردن خلاص
حسن ظنّی بر دل ایشان کشود — که نپوشند از غمی جامهٔ کبود

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جملکی یکسان بود شانرا و بد — از چه باشد این ز حسن ظن خود

هرچه آید پیش ایشان خوش بود — آب حیوان گردد ار آتش بود

زهر در حلقوم شان شکر بود — سنگ اندر راهشان گوهر بود

باخدا بنود ولیرا اعتراض — هرچه بستاند فرستد اعتیاض

گر بسوزد باغش انگورش دهد — در میان ماتمی سورش دهد

لا نسلم و اعتراض از ما برفت — چون عوض می آید از مفقود رفت

چونکه بی آتش مرا گرمی رسد — راضیم گر آتش ما را کشد

بی چراغت چون دهد او روشنی — گر چراغت شد چه افغان میکنی

نوع خامس

تفویض و تسلیم اکسیر عظیم بلکه جنت نعیم اولدیغی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که کیمیای سعادت و اکسیر دولت بودر که ناسدن بالکلیه قطع امید ایدوب و حق تعالینك علم ازلیسنده سنکچون تقدیر و قسمت ایلدیکندن غیری نسنه سکا ویرمسندن دخی ناامید اولسن یعنی ناسی قلبکدن اخراج ایدوب ازلده تقدیر اولان قسمتکدن غیری بر نسنه حقدن طلب قیلمه تاکیم بو کیمیا ایله اغنی الناس اوله سن سرعت فهم و کثرت علم انسانك عرفاننه دلالت ایتمز علامت عرفان انجق حق تعالی یه اعتماد و آنکله غنادر و ماسوادن اباو استغنادر و بر کامل دیمشدر که الهی سنك اخلاقك تدابیرك و سرعت حلول تقادیرك عارف قوللرکی منع ایتمشلردر که بر عطاره سکون و قرار ایدهلر یا بر بلاده سندن مایوس اولوب کیده لر پس انجق سکا تعلق ایتمشلردر که و بر کامل مناجات ایدوب دیمش که الهی بنده بولنان اختلاف آثاردن و تنقلات اطواردن تیقن ایلدم که بندن سنك مرادك هر نسنه دن بکا بلنمکدر تاکیم هیچ بر نسنه ده سنی بلمز اولمیایم یعنی ظاهرمده اولان صحت و مرض و غنا و فقر امثالی آثار اختلافندن و باطنمده اولان ذل و عز و قبض و قبض و بسط امثالی تنقلاتندن و بونلردن غیری سنك شؤنکدن اولوب بنده ظهور ایدن احوال مختلفه نك دمبدم توارد و تعاقبندن بلدمکه بنی خلق ایتمکدن مرادك هر نسنه دن بر بشقه تعرفله و بر حالت مخصوصه بکا بلنمکدر تاکیم وحدانیتکی عظمتکله بلوب جلال و جمالکی و قدرت و کمالکی هر نسنه دن هر زماندن مشاهده جمیع افعال و صفاتکله سنی عارف اولایم پس ایدی بو حالات ایچنده بن جنت متجدده حالا سرور و حضور ایله متقلب که مراد ایلدیکم مقاماتکده متمکن و متنعم اولمشدر و بو لذیذ بونوال عظیم انواع نعیم ایچره بنی مستغرق ایدوب سؤال و دعادن مشغول و معزول ایتمشدر پس بکا ظاهر و باطنده کرم ایلدیکن نعمتلر مقابلنده سکا یوز بیك حمد و شکر اولسون نظم

گفت بهلول آن یکی درویش را — چونی ای درویش واقف کن مرا

گفت چون باشد کسی که جاودان — بر مراد او رود کار جهان

سیل و جوها بر مراد او روند — اختران زان سان که خواهد آن شوند

زندگی و مرگ سرهنگان او — بر مراد او روانه کو بکو

هر کجا خواهد فرستد تعزیت — هر کجا خواهد ببخشد تهنیت

سالکان راه هم بر کام او — ماندگان راه هم در دام او

بی مراد او نجنبد هیچ رگ — در جهان زاوج ثریا تا سمك

کفت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

گفت ای شه راست گفتی همچنین / در فرو سیمای تو پیداست این
این وصد چندین ای صادق ولیك / شرح کو این را بیان کن نیك نیك
آنچنان شرحش بکن اندر کلام / که از آن هم بهره یابد عقل عام
گفت این باری یقین شد پیش عام / که جهان در امر یزدانست رام
در زمین و آسمانها ذرهٔ / بر نجنباند نگردد برهٔ
جز بفرمان قدیم نافذش / شرح نتوان کرد و جلدی نیست خویش
این قدر بشنو که کلی کار / می نگردد جز بامر کردگار
چون قضای حق رضای بنده شد / حکم حق را بنده خواهنده شد
بی تکلف نی پی مزد و ثواب / بلکه طبع او چنین شد مستطاب
زندکی خواهد نخواهد بهر خود / بلکه خواهد از پی ملك احد
هر کجا امر قضا را مسلکیست / زندکی و مرگ پیشش یکیست
بهر یزدان میزید نی بهر گنج / بهر یزدان می‌مرد نه از خوف رنج
هست ایمانش برای خواست او / نی برای جنت و اشجار و جو
ترك کفرش هم برای حق بود / نی ز بیم آنکه در آتش رود
اینچنین آمد ز اصل آن خوی او / نی بجهد و نی بجست و جوی او
آنگهان خندد که او بیند رضا / همچو حلوای شکر او را قضا
مرگ او و مرگ فرزندان او / بهر حق پیشش چو حلوا در گلو
بنده کش خوی و خلقت این بود / نی جهان بر امر و فرمانش رود
پس چرا لابه کند او یا دعا / که بگردان ای خداوند این قضا
پس نگوید او دعا الا مگر / در دعا بیند رضای کر
آن شفاعت و آن دعا نز رحم خود / میکند آن بندهٔ صاحب رشد
رحم خود را او همان دم سوختست / که چراغ عشق حق افروختست
دوزخ اوصاف او عشقست و او / سوخت مر اوصاف خود را مو بمو

نوع سادس

تفویض وتسلیمك تاثیرات وفوائدك بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که قلب عبدك حضور مولادن مشغول ایدن عوارض اربعه دن عارض ثانی اخطار ومخافاتدر وبونکره مراد واردکابد وبونلرك کفایتی انجق تفویض ایله بولنمشدر نته کیم بالاده اشارت قیلنمشدر پس جمیع امورنی مدبرینه تفویض امر ایچون لازم بلنمشدر آما اولکی امر اولحالده اطمینان قلب وسکون نفس بولنمشدر زیراکه امور مبهم ومخلوط اولدقده صلاحی فسادندن فرق اولنمیوب کوکل مضطرب اولوب نفس هایم قالور بلمزکه خیر وصلاحمی بولور یا شر وفسادمی واقع اولور پس هر کمسه جمیع امورنی حق تعالییه تفویض ایلسه اول محقق بلورکه واقع اولماز الا که خیر وصلاحه واقع اولور واول هر حالده هرکیدر وافتدن سلیم اولوب هر خطر ومخافتدن امنیت بولور وقلبی مطمئن اولوب نفسی راحت بولور حال بوکیم وقت ایچنده بو سلامت وامنیت وبو اطمینان وراحت نهایتسز غنیمتدر وحضرت شیخ رحمة الله علیه دیمشدرکه تدبیرکی خالقکا تسلیم ایله تاکیم راحت وسلامت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بوله سن اما ایکنجی امر آنك مستقبلنده حصول خیر وصلاح ده وعواقب امور ایسه بللی دکل مبهمدر زیراکه نیجه شی وار در که صورتده خیر ده در ونیجه نفع واردر که لباس ضرر ده در ونیجه زهر وار در که طرف عسلده در چونکه عقل بشر عواقب اموری بیلمز واسرارینه مطلع اولامز پس اکر انسان اموری قطع مراد ایدوب اختیاریله ایشلیوب حکم ایلسه اول سرعتله هلاکه واقع اولور حال بوکیم بلمز مغرور اولور قالور واکر اموری حق تعالی یه تفویض ایدوب وآنك اختیار ایلسن طلب قیلسه اول کسنه ملاقی اولماز الا که خیر وسعادته ملاقی اولور وهمیشه صلاح وفلاح بوله نته کیم حق تعالی عبد صالحدن حکایت ایدوب وافوض امری الی الله بیورمشدر وآنك تفویضنك فوقاه الله کلامیله تعقیب ایدوب وغایه ونصرتله آنك معینی اولدیغن طیورمشدر اما تفویضنك معناسی مخاطرك الحاریك اختیارنی مدبر عالم اولان ومصلحت مخلوقاتی بلن وجلدیی تربیه قیلن فاعل مختاره تسلیم اتمکدر واما تفویضنك حصنی خطر اموری تفکر وفساد وهلاکی تذکر اتمکدر واما حصنك حصنی کیشی انواع خطردن اعتصامنك عجزینه یتمکدر وجهل وغفلت وضعفله ضروب خطره وقوعندن امتناع ایتمکدر پس بو ایکی حصنك تذکرینه مواظبت موجب تفویض جمیع امور اولمشدر ومورنده حکم ایتمدن تحفظنه سبب کلمشدر وبی شرط خیر وصلاح اموری ارادتندن امتناعنه باعث اولمشدر اکرچه حق تعالی یه بر نسنه واجب دکلدر لکن عادتی اویله جاری درکه اکا تفویض ایدن عبدینه حکمتیله اصلحی وافضلی ایشلر نته کیم اول حبیب همنامه وآنك اصحاب کرامنه بعض اسفارنده لیلی طلوع شمسه دك اویوموق تقدیر ایتمشدر تاکیم اویقودن افضل اولان صلوة لیل وصلوة صبح الندن کیجمش کتمشدر ونیجه قوللرینه دنیاده غنا ونعمتله تنعم تقدیر ایتمشدر اکرچه فقر افضلدر ونیجه قوللرینه ازواج واولادیله اشتغال تقدیر ایتمشدر اکرچه تجرد افضلدر زیراکه رب العالمین احوال عبادی خبیر وبصیردر وهر قولینه اصلح اولانی ایشلیه سیله مربی ونصیردر نته کیم طبیب خبیر مریضنه ماء شعیر احتیار وتدبیر ایدر اکرچه مریضه شکر وعسل الذ وافضلدر لکن صلاح علتی ماء شعیر ایله کورر انکچون اول علیله آنی ایچررکه تك رب الارباب تربیه سنك مقصود اولان عبدك ضمنا وهلاکندن نجات وسلامت بولمسیدر یوقسه عبدك فساد وهلاکیله فاضل وشریف اولمسی دکلدر پس بو بیان ایله عیان اولمشدر که نجات وراحت بولان تفویض وتسلیم ایله بولمشدر

نظم

خواهی امید کیر وخواهی بیم
عالمست او بهرچه کرد کند

هیچ بر هرزه ناف ید حکیم
تو ندانی بدانکه د کند

به ز تسلیم نیست در علمش
تا بدانی حلیمی وحلمش

درجهان انچه رفت وآنچه اید
وآنچه هست انچنان همی باید

تو مکو هیچ درمیان فضول
زائدۀ او بدیده کن تو قبول

در کفتار بیهده دربند
بقضای خدای شو خرسند

ابلهی دید اشتری بچرا
کفت نقشت همه کجست چرا

کفت اشترکه اندرین بیکار
عیب نقاش میکنی هشدار

در کژ من مکن بنقش نکاه
تو ز من راه راست رفتن خواه

نقشم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نفسم از مصلحت چنان آمد / کز کجی راست چون کمان آمد
نوفضول از میانه بیرون بر / کوش خرد رخور نیست با سر خر
باید و نیك جز نكو نكند / هرچه او كرد غیر او نكند
هست زالحق لا ز بهر جان شریف / انكه اثنای صنع لطف ولطیف
دن انكس كه خرده دان باشد / كانچه او كرد خیر آن باشد
سوی تو نام زشت ونام نكوست / ورنه محض عطاست آنچه از وست
بد از و در وجود خود ناید / نجد انی بدار كجا شاید
باش از ماوران ما بر ما / هم حجامت نكو وهم خرما
زشت ونیكو بنزد اهل خرد / سخت نیكست از و نیاید بد

نوع سابع

تفویض وتسلیم انسان ایچون جمیع امورنده جمله دن اهم والزم اولدیغن بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه تفویض وتسلیم امرنده ایكی اصلی تامل كرك كه دتا كیم سهولتله حاصل اوله لر اما اصل اول بودركه تیقن ایده سن كه تدبیر واختیار ك مناسب ویارار دكلدر الا كه اول فاعل مختاره یارار كه جمیع اموری جمله جهانیله وهر نسنه نك ظاهر وباطننه وحال وعاقبتنه مطلع اولمش والا انسان هلاكی خیر وصلاحی اولان امور اوزرینه ترجیح واختیارنده امین اولماز نتكیم اهل قرادن برینه دراهم عرض ایمسلر وبزوم ایچون نقد ایدوب جیدنی دیسنده فرق وتمیز ایله دیسلر اولدهقانی ناقد اولماز بلكه اهل سوقك بریسی اولدراهمی نقد وفرق ایلسه اكابیله اعتماد اولنماز تا ذهب وفضه دن واندن اولان خواص واسرار وطبایعدن خبردار اولان صرافه عرض اولنوب انك جواب شافی النمدقجه اطمینان قلب حاصل اولماز چونكه جمیع اموری جمله وجوهیله محیط اولان علم انجق رب العالمین حضرتلرینه مخصوصدر پس انك غیری تدبیر واختیار ایتمكه بر كمسه لایق دكلدر انكچون فرقانمبیننده وربك یخلق ما یشاء ویختار ما كان لهم الخیرة بیورمشلردر نقل اولنمشدر كه انبیاء عظامدن برینه حقدن وحی اولنمشدر طلب قیلكه اعطا اولونه سن اول موفق اولوب دیمشدر هر وجهله بر عالم هر وجهله بر جاهله دیو كه طلب قیلكه اعطا اولنه سن بكا اصلح اولانی بن ثبلمه عكم طلب قیله یم بنه سن بنم ایچون تدبیر واختیار ایله كه سلامت بوله یم واما اصل ثانی بودركه اگر بر كمسه دیسه كه تحقیق بن سنك جمیع نظامك ویرورم ومحتاج اولدیغن مصالحك تدبیر وتدارك كورورم سن هر امرك تدبیرك بكا تفویض والقا ایله همان وارکندی شانكله مشغول اولوب ذوق وصفا ایله حال بوكیم سنك عندكده اول كمسه اهل زمانك اعلم واحكم واقواسیدر وارحم واشفق واصدق واوفاسیدر سن انی دولت كبری ومنت عظمی بلزمیسن واكا اوفرشكر ایدوب واجلنا قیلمزمیسن بعده سنكچون اول حكیم اویله بر شی بت اختیار ایلسه كه آنده وجوه صلاحی بلمزسن بنه آنك شربتندن منفعل ومضطرب اولمزسن بلكه آنك تدبیرینه اعتماد ایدوب مطمئن اولورسن زیرا كه اول سكا احسن وانفعی اختیار ایدوب الزم واصلحی ایشلدیكی بلورسن وجمیع اموریكی اكا تفویض ایدوب تسلیم اولورسن اولدخی اموركی ضامن اولدیغنده

هر نتیجه‌یی کیلورسن آنك جمله‌سن نظام اوزره بولورسن پس بو تقدیرجه سکا نه اولمشدر جمیع اموریکی رب العالمین حضرتلرینه تفویض ایدرسن اکا اعتماد ایله تسلیم ورضا سمتنه کیتمزسن حال بوکیم جمله عالمی وبنی آدمی ایجاد وتصویر ایدن اودر ولیالی وایامی وقلوب اناسی تقلیب وتغییر ایدن اودر وامطار وارزاقی وافکار واخلاقی تقسیم وتقدیر ایدن اودر وارض وسمواتك وجمله مخلوقاتك جمیع امورینی ابدا اختیارو تدبیر ایدن اودر نته کیم وهو الذی یدبر الامر من السماء الی الارض کلامیله قول الحق تبشیر ایدن اودر پس حق تعالی هر علیمدن اعلم وهر قویدن اقوا ایکن وهر رحیمدن ارحم وهر غنیدن اغنیا ایکن وهر حکیمدن احکم ایکن وهر صدیقدن اوفا ایکن واکا تفویض وتسلیم ذوق وصفا ایکن نیچون جمیع امورکی اکا تفویض ایدوب تدبیرینه تسلیم اولمزسن تاکیم اول لطائف علمیله وحسن تدبیر ایله سنك عملك بالغ اولیوب فهمك ادراك المدیکی اموری سنکچون اختیار ایده وتملیك اول بارکران الندن چقوب سرور وحضور ایله مجلس انسه کیده اکر سن جمیع اموریکی حق تعالیه تفویض ایدوب تقدیرینه تسلیم اولورسن اول سنکچون سری دقیق اولان اموری اختیار ایلدکده اکا دل وجاندن رضا ویررسن وهر نتیجه ظهور ایدرسه خیر محض وصلاح وفلاح اولدیغن بلورسن وعجزو حیرتده کندیکا سرمایه وسعادت ایدوب وانك تدبیر وترتیبی سیله اطمینان قلب وراحت جان بولورسن نظم

ان نه بینی که طفل را دایه
گاه بر بر نهد شش همواره
گاه بوسد بمهر رخسارش
خشم گیرد زدایه اه کند
توچه دانی که دایه به داند
گاه حرمان وگاه پیروزی
تو بحکم خدا راضی شو
ابله انکس که اینچنین داند
هرچه هست از بلا و عافیتی
چون کند بد بخلق عالم چون
آن زمان کا بر نها فریده افاق

وقت خوردی باولین پایه
گه زند صعب وگاه بنوازد
گاه بنوازد وکشد بارش
کو بدش نسبت مهربان دایه
شرط کار آنچنانکه می داند
کا بر سر نهد گوهری تاج
ورنه بخروش وپیش قاضی شو
نوش دان هرچه زهر او باشد
خیر ومحصنت وشر عاریتی
خیر وشر نیست پیش ما سخن
هیچ بد نافریده بر اطلاق
زهر این را غذا واشر امرک

گاه بندد ورا بگهواره
گاه ورش کند بیند آزد
مرد بیگانه چون زگاه کند
بمراوست طفل کم مایه
انچه باید همه دهد روزی
که بد انگی کند ورا محتاج
تا ترا از قضاش برهاند
لطف دان آنچه قهر او باشد
آنکه از دو جهان بکن فیکون
لقب خیر وشر بیست ویش
مرك این را هلاك واترا برك

نوع ثامن

تفویض وتسلیمك کیفیتی ونتایجی واسبابی ودوایجن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلردرکه عبدك ربیسیله مثالی مریضك طبیبیله اولان حالیدر مثلا بر مریض آنی تیقن ایلسه که بر طبیب حاذق دقایق طبی علیمدر ومرضندن خبیر وحالنه مشفق ورحیمدر وبلسه که انك ایله صحت بولور وندن سقمدر پس اول مریض امورینی اول طبیبك رای وتدبیرینه تفویض ایدوب اکا بی معارضه تسلیم اولور اکر کندویه طاتلی شربت ایچورسه قبول ایدوب نوش ایلر واکر آجی شربت ایچوررسه آنی دخی قبول ایدوب تجرع ایلر وبلورکه کندویه شربت آنك ویردیکی وقتده آجیدن انفعدر وآجی شربت اول وقتده شیریندن انفعدر زیراکه آنك کیفیتی حالنی طبیبی اعلمدر کذلك عبد اکر تحقیق ایلسه

حق تعالی انك

٢٢٥

حق تعالی نك علمندن زمین واسمانده برذره مقداری نسنه غایب اولمیوب جمله یه علیم وحکیم در وجمله عبادینه لطیف ورؤف ورحیمدر وتیقن ایلسه که نفسی قلبنه عدوی عظیمدر وامات نفس ایله قلبی مریض وروحی سقیمدر واسباب فوز ونجاتنی وعلل جورنی وهلاکتنی غیر علیمدر پس اول عبد عاجز جمیع امورنی اول علیم وحکیم ورحیمك تقادیرینه تفویض ایدوب تدبیرینه تسلیم اولور وقضاسنه رضا ایله فوز وفلاح بولور اکر حق تعالی نك وقتنی مطیب ایدوب قلبنی بسط ایله سرور ایدرسه اکا شکر ایدوب تیقن ایلیکه شفای قلبی اول وقتده اول حالتده در وعلاج اول کیفیتده در اکر حق تعالی آنك حالنی مکدر ایدوب وقلبنی قبض ایله محزون ایدرسه اکا شکر ایدوب تیقن ایلیکه صحتی اول وقتده اول حالتده در ومعالجه مرضی آنده مستوردر پس اکر عبد اول طبیب مذکوری ماهر اولوب اقوالنی وکندویه اعتبار ایدن مرض مزبور کبی کندی مولاسنی خالق ورازق کلام قدیمنه ایمان کتوروب ذات اعتماد ایدرسه اول عبد مقام توکله قدم بصمش اولور واکر عبد اول طبیبك یدنده اولان مریض کبی کندی تدبیر وارادتنی ترك ایدوب جمیع امورنی مولاسنه تسلیم ایدرسه اول قول مقام تفویضه نائل اولمش اولور واکر عبد اول طبیبك مهارت وشفقتنی تیقن ایدوب ویردیکی تلخ وشیرین شربتلری قبول وشرب ایدوب امرینه امتثال ایدن مریض کبی حق تعالی نك حکیم ورحیم اولدیغنی بلوب بلا ونعمتلرك قبول وشکر ایدوب امرینه مطیع اولورسه اول قول مقام تسلیمه واصل اولمش اولور واکر عبد اول طبیبك جمیع اقوال وافعالی موجب صحت وعافیت اولدیغنی تیقن ایدوب اندن بغایت خوشنود اولان مریض کبی حق تعالی نك کلمات وافعالی بالجمله خیر محض وصلاح خالص وپر حکمت ومنفعت اولدیغنی تجربه ومشاهده ایدوب آندن دل وجان ایله بغایت خوشنود اولورسه اول قول مقام رضایه بالغ اولمش اولور **شعر**

ما لا یکون فلا یکون بحیلة | ابدا وما هو کائن سیکون | ویکون ما هو کائن فی وقته
وابو الجهالة متعب محزون | **شعر** دع المقادیر تجری فی اعنتها | ولا تبیتن الا خالی البال
ما بین نومة عین وانتباهتها | یتقلب الدهر من حال الی حال | **رباعیات** تقدیر چو سابقست تعلیم چه سود
جز بنده کی ورضا وتسلیم چه سود | پیوسته ز بیم عافیت بی سودی | این کار چو بودنیست از بیم چه سود
هر دل که ز حکم رفته فرسوده شود | افسوس که فرسوده بیهوده شود | زیرا که هر آنچه بودنی خواهد بود
کر جهد کنی ورنکنی بوده شوده | تا رخت وجود بعد ما نکشند | هر کار که کردنی شد بلهم درنکشند
سر خط لوح ازلی وارو خوش | کر هر چه قلم رفت قلم نکشند | آنچه که قرارگاه عالم دادند
هر چیز که وادند مسلم دادند | این حکم که ترا نخود وتا خوش بنوشت | چون توبی قرار این دم آن دم دادند
انجا که بعلم وعقل پیشانند | کی فعل تو ومن از تو ومن دانند | ای دل اثر بست من علاج جز لیست
من میکردم چنانکه میکردانند | ای نهانی مرا ز من من چکنم | سیر امده ام ز جان وتن من چکنم
من میخواهم که راه یابم سوی تو | تو ره ندهی بخویشتن من چکنم | کی تن کویم بخویشتن می زور
ورجان کویم بحکم تن می نرود | تا چند باختیار خود خواهم کار | چون کار باختیار من می نرود

فصل ثالث

اصول اربعه دن راه عرفانك اوچنجی اصلی اولان صبرك فضائل وفوایدن ونتایج وعوایدن

التی نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول فضائل صبری ایات بینات واحادیث شریفه ایله
بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله صبری تعلیم وترغیب ایدوب
قرآن مبیننده بیورمشدرکه یا ایها الذین امنوا استعینوا بالصبر والصلوة ان الله مع الصابرین
ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرین
الذین اذا اصابتهم مصیبة قالوا انا لله وانا الیه راجعون اولئك علیهم صلوات من ربهم
ورحمة واولئك هم المهتدون والذین صبروا ابتغاء وجه ربهم واقاموا الصلوة وانفقوا
مما رزقناهم سرا وعلانیة ویدرؤن بالحسنة السیئة اولئك لهم عقبی الدار سلام علیکم
بما صبرتم فنعم عقبی الدار والصابرین فی الباساء والضراء وحین الباس اولئك الذین
صدقوا واولئك هم المتقون والله مع الصابرین والله یحب الصابرین واصبروا ان الله مع
الصابرین واصبر فان الله لا یضیع اجر المحسنین ولنجزین الذین صبروا اجرهم باحسن
ما کانوا یعملون ولئن صبرتم لهو خیر للصابرین انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب
واصبر وما صبرك الا بالله واصبر علی ما اصابك ان ذلك من عزم الامور واصبر ان
وعد الله حق ولمن صبر وغفر ان ذلك من عزم الامور فاصبر کما صبر اولوا العزم من
الرسل واصبر لحکم ربك فانك باعیننا فان مع العسر یسرا وتواصوا بالصبر وتواصوا
بالمرحمة اولئك اصحاب المیمنة وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر وحق تعالی حدیث قدسیده
بیورمشدرکه یا ابن آدم من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ولم یشکر علی نعمائی ولم یقنع
بعطائی فلیطلب ربا سوائی یا ابن آدم من صبر علی بلائی فقد رضی عنی وحضرت حبیب
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم احادیث شریفه سنده بیورمشدرکه ای امتم ایمان ایکی
نصفدر برنصفی صبردر وبرنصفی شکردر وافضل صبر ابتدای مصیبتده بولنان
صبردر وبیورمشدرکه صبر ابتدای مصیبتده بولنان تسلیمیتدر وبیورمشدرکه صبر
هر طاعتك مبدأیدر وهر معصیتدن اجتنابك اصلیدر وبیورمشدرکه هر عبادتك اصلی
صبردر وبیورمشدرکه طوبی اول کیمسنه یه که مختلف صابردر وبیورمشدرکه بر ایجی کلمه یی صبر ایله یوتان کمسنه
نیجه آجی کلمات استماع ایلمسه گرکدر وبیورمشدرکه صبر مورث ظفردر وبیورمشدرکه
صبر مرحر و آنی تجرع ایدن حردر وبیورمشدرکه مختلف صبر ایتمك حسن یقینه تمکندر
وبیورمشدرکه حق تعالیدن زیاده صبرلی کمسنه یوقدرکه مشرکلر اکا افترا ایلدیکنی ایشیدوب
انلره ینه عافیت ورزق احسان ایدر وبیورمشدرکه صبرك اولی آجی وآخری طاتلی ولذتلیدر
وبیورمشدرکه ایمان صبر ایله سماحتدر وبیورمشدرکه برکمسنه صبردن خیرلی بر عطیه
اعطا اولنمشدر وبیورمشدرکه صبر الله تعالیدندر وعجله شیطاندندر وبیورمشدرکه
نصرت صبر ایله در وفرج کرب ایله در وبیورمشدرکه کیمه کیم مالنده یا نفسنده بر مصیبت
ایرشسه وآنی کتم ایدوب کیمسنه یه شکوا ایلمسه تحقیقا حق تعالی اکا الدن ایمان وعزت اخوان
کرم واحسان ایدر وجمیع ذنوبك مغفرت ایلر وبیورمشدرکه حضرت ایوب علیه السلام
اول دردلر ایله مبتلا ایکن هر سحر وقتنده حق تعالی آنی واسطه سز عباده ایدوب لطف
وکرم ایله حبیبم ایوب نیجه سن بلادن حلو لیله نیجه سن دیر ایمش وایوب علیه السلام
حلاوت خطاب عزتله مستطاب اولوب حرارت صبری اونودرمش وقتا که ایوب
علیه السلام عافیت رایحه سن المشدر اول انس عیادهدن مستوحش اولمشدر

حدیث قدسی

انکجون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انکچون حسرتله ضد ینک شکوی قیلمشدر وبیورمشدرکه یوم قیامتده صابرلره مجازات اولنان دیرلرکه الهنا بزی بر دخی دنیایه کوندرکه کندی لحوممزی مقاصلرله کنه عز طهیز یوب المنه صبر ایله لم تاکیم بوده ولته بویلک دخی زیاده اجرلر **نظم**

اتش دخانه ویرنه تجارسن ایراغه بو
بلمش قرارکی بو قدر اولور حرمتله عود

اولدر بکا محبت ایدرب قدرمی بیلن
زیرا که بولدی کمنکه فناسنده عود سود

ای یار شعله خوارم اهلا مرحبا
ای فاتی شهید مزای سنخر شهود

محو اولدکی خاك نان اولوب اول یاندیمعنی دن
نان اولدی طالعی جانکه اوور زینه وجود

محو اولسه جان او قوراو علم لوحینی عیان
محو ایله جانی قوی مجهالتك ای ودود

جان عشق اودینه یانسه سفردن امینی اولور
فقر و فنایه ایرسه بولور دولت خلود

عشاقه عشق ستر بنجه دیر حقی اولسه لر
اصحاب کهف مثلی هم ایقاض هم رقود

نوع ثانی

صبر وتحملك حد وحقیقتی وحلاوت وکرامتك بلدررای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه صبر نفسی جزعدن حلبس ومنع ایتمکدر صبر حفظ نفسدن مجاهده ایله خروج ایدوب کتمکدر صبر قطام نفس اوزرینه دوام وثبات ایتمکدر صبر ایکیدر بری مکروه ایله صبردر وبری محبوبه سن صبر اصبر قلبه مصیبت قدن نازل اولور مصایبه صبر ایتمك مواهبه یتمکدر علم منفعت وصبر مدفعه در صبر جمیل جالب اجر جزیلدر صبر قلوب ستر عیوبدر سرآده شکور وضراده صبور اول غضبده حلیم ورهبده صبور اول صبر ایله مصیبت اولماز صبر ایدن مصیبتدن الم بولماز بلایه صبر ایدن قضایه راضی اولور ورضا ایله صبر اسان اولور صورده بلا بال اولور صبر ایله قورق حلوا اولور صبر منتج ظفردر ایمانك اصلی صبردر واسلامك اصلی رضادر اکرکورورسن که حق تعالی بلالری یاغدرمشدر یقین ایله که سنی ایقاض ایلمشدر نعمت بولدقده صبور اول مصیبتده جزع وفزع مصیبتدن اشد واصعبدر جزع صبردن زیاده تعبلیدر صبر الم بلوادن ترك شکوادر صبر بادی رضا ایله استقبالدر صبوره نعمت ونعمت برابردر صبرلی باش سلامتلدر صبر کوزل علامتدر بلا حقله عطا بسن جزع خطادر بلا کوزلدر زیرا که اول بخش ازلدر صبر بر مبارك شربتدرکه موجب عافیتدر

فقر و فنا استرسن ای ابو الوفا
تابوله سن کنج بقادن صفا
کندیکی یوق ایله یقین فقر اودر

هم بنوسنی اودیعه اولدر رغنا
کبر قوی اول ذل ایله بر آنده ال
کبره بدل انجلین کبریا

خاك اول پاك اول سنی کورمسنی هیچ
تابته خاککده کوزل توتیا
ویرسنکر عشقه بوجانی دوا

بیك جان اولورسن خوشنه بی منتها
قلبه ویر عشق دمی خوش حیا
جان جهانده اودم اول جان فزا

بلکه بر الله ورایدن الیماف
هر نه اولور سه ویر الکا خوش رضا
مانع ومعطی حق او در جمله دن

خلقی اونوت خالقه ایله ثنا
حقی ایدوب حقه کوکلدن رجوع
صابر اول انکچلنی بل عطا

نوع ثالث

صبر وتحملك تاثیرات وفوائدن بلدررای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه قلب عبدی حضور مولادن مشغول ایدن عوارض اربعه دن عارض ثالث شدایددر ومصایبدر وبونلردن جزع وفزع ایتمکدر وبونلرك کفایتی آنجق صبر ایله بولنمشدر نته کیم بالاده

بیان اولنمشدر پس صبرك جمیع مواضعنده صبور اولمق ایکی امر ایچون لازم بلنمشدر
امّا اولکی امر عبادت و حضوره وصول عدا اولنمشدر زیراکه مبدا و منبای امر عبادت
و حضور و صبر و تحمّل بولنمشدر پس صبور اولمیانکسه عبادت و حضوردن بر نسنه یه
وصول بولامز زیراکه بو دنیا دار محنت و جای مشقّتدر مادامکه انسان دنیاده معمّردر
آنك انواع شداید و مصایبله مبتلا اولسی امر مقرّردر و انسانه عارض اولان شدایده
و مصایبدن کشینك اهل و اولاد و اقربا و اخوان و احبّاسنه بولنان فقر و فاقه
و فقد و فراق و مرض و موت امثالی مصایبدر و نفسنده بولنان انواع امراض و اوجاع
و اسقام و هموم و غموم و آلام و وساوس و مخاوف و اوهام امثالی مصایبدر
و عرضنده بولنان خلقك آنکله عداوت و نزاع و جدالی و الحسد و شتم و قتالی و آنی
تعییر و تحقیری و اهمالی و آنی اغتیاب و شهیت و اخجالی امثالی مصایبدر و مالنده بولنان
اصلاح و تدبیر و حفظ و تلف و زوال و فقد و غصب و سرقت امثالی مصایبدر
و مصایب مذکوره نك هر برینك بر لذغه سی و بر حرقتی واردرکه انلرك مرارت و حرارتلری
و شدّت و زحمتلری نوع آخردر پس بو مصیبتلرك جمله سنده صبر و تحمّل کرکدر تاکیم
جزع و فزع قلب عبدی عبادت و حضوری ایچون تفرّغدن منع و قطع ایلمسون نته کیم
دینلمشدرکه دورت کونه موت ایله میّت اولمیان حلاوت ایمانی بولمز و لذّت حضوری
آلمز امّا اولکیسی موت ابیضدرکه جوعدر و امّا ایکنجیسی موت اسوددرکه ذمّ ناسدر
و امّا اوچنجیسی موت احمردرکه مخالفت هوادر و امّا دوردنجیسی موت اخضردرکه
جریان قضادرکیمکه بو دورت موته صبر و تحمّل قیلمشدر اولکسه عبادتله حضوره
نائل اولمشدر بیت هجرانکا تحمّل ایلین وصلکی بولوره طوبی لمن یساعده الصبر و الثبات
بیت الا بالصبر تبلغ ما ترید و بالتقوی یلین لك الحدید و امّا امر ثانی صبرده اولان
کنوز دارین در و اول کنوزك بعضیسی نجات و فوز و رزقه و مرادات و اعدا یه ظفر در
و اقران اوزره تقدّم و کوکلرده توقّر و کناه ویرزیب و فرج در و حقده رحمت و محبّت و ثنا
و عند الله علوّ درجات و نیل کرامات و بی حساب اجر و جزادر و حق تعالی عبدینه بر سعت
صبر ایچون بو نیچه کرامتلر احسان ایدر پس خیر دنیا و آخرت صبرده در نته کیم حضرت
عمر رضی الله تعالی عنه بیورمشدرکه مؤمنك جمیع خیری بر ساعت صبرنده در شعر
اذا ضاق الزّمان علیك فاصبر و لا تیأس من الفرج القریب و طب نفسا فانّ اللّیل
حبلی عسی تأتیك بالولد النّجیب و صبرك فضیلتنده سکا بو کفایت ایدرکه حق تعالی
صبری کندی کتابنده نیچه وجهله مدح ایتمشدر پس بو خصلت شریفه یی غنیمت بلوب
بونکله متّصف اولمغه جهد ایله تاکیم عسر ایله یسری بولوب ابدا فوز ایله مسرور اوله سن
شعر اذا ما اتاك الدّهر یوما بنکبة فهیّئ لها صبرا و وسّع لها صدرا فانّ تصاریف
الزّمان عجیبة فیوما تری عسرا و یوما تری یسرا امّا حصن صبر شدّتك وقت
و مقدارنی تذکّردرکه اول نه تقدّم ایدر و نه تأخّر ایدر و نه زیاده اولور و نه ده نقصان بولور
و جزع و فزعده بر لطف و منفعت یوقدر بلکه ضرر و کدر چوقدر زیراکه امور اوقاتیله
مرهوندر و هب اید وب ایلیان خدای بیچوندر بیت هر ایشی حقدن بلور خلقی او نومتمش
حق شناس اول کوررکیم خیره شرّ و عدله ظلم اولمش لباس و امّا بو حصنك

حصنی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حصنی حق تعالی نك صبر لی قوللرنه صبرده اولان حسن عواضنی تفکر وکلک عندنده اولان اجر کریمی تذکر در حال بوکیم بو دخی توفیق باریله **بیت** یا ایها الصابرون فی البلوی طاقوا طالبی

نظم ای روح سیر عالم امکان تکاکرك | دلده شتاب ایله بوز ندان تکاکرك
وحدت که مشربکدر اولوسخلوتك جهانی | ترجیح غار وکوه وبیابان تکاکرك
کر مشربك وسیع ایسه بل جنت ایچره سن | سیر بهار وباغ وکلستان تکاکرك
چنك ایچره چون ایدر لب خاموش کار تیغ | ویرمك جواب مردم ناوان تکاکرك
وقتا که عقده غنچه مثالی چون آچلور | پس اشتغال ناخن ودندان تکاکرك
چون دردکامران اولور اولدر دوای عجز | اظهار درد وخواهش درمان تکاکرك
دل خرم اولسه عشق ایله تیز ترك نفس ایلد | اول دوستی استه حقی لو دشمان تکاکرك

نوع رابع

صبر وتحملك اقسامی ومنافعی وجزع وفزعك افاتی بلدیرلر ای عزیز معلوم اولسونکم اهل الله دیمشلردرکم صبر بر دوای مر ونافعدر وشربی هر منفعتی جامعدر وهر مضرتی دافعدر بروواکه بو صفتله متصف اولور عاقل اولان نفسنه ابرام ایدوب آنی تجرع قیلور بر ساعتك مرارتی بر سنه حلاوتی ایدر دیو اولوانك همتی ومرادینه صبر وتحمل ایدر اما صبر دورت قسمدر بر قسمی طاعت اوزرینه صبردر وبر قسمی ترك معصیتده صبردر وبر قسمی فضول دنیادن صبردر وبر قسمی شداید ومصائبه صبردر پس بو مواضع اربعه ده مرارت صبره تحمل ایدن صابره نتیجه منافع وفوائد حاصل اولور که آنلر طاعتلر ومنازلنه واصل اولمقدر واستقامتدر وثواب جزیلی بولمقدر ومعاصی وبلیاتندن ایکی عالمده ازاد اولمقدر بعده طلب دنیانك اشتغال حالیله وتعب مالیله مبتلا اولمدن فارغ البال وراحت قالمقدر پس صبر ایله طاعات ومنازل شریفه سی وحضور ومکارم جلیله سی وانس بالله ومنافع جمیله سی حاصلدر وصبور اولان کسنه قهر وسخط قضادن وجزع وفزع وغوغادن ومشقت دنیادن وعقوبت عقبادن وآرزوی نفس وهوادن وشماتة اعدادن ونیچه بیك بلادن نجات بولوب مرادینه واصلدر وسعادت دارین ایله مقام رضایه نائلدر وصبره طاقت کتورمیوب جزع وفزع ایلیانلر هر منفعتدن محروم وهر مضرتله مغموم وهواسنه مالکدر زیراکه اول ضعیف کسنه عبادت مواظبتنه صبر ایده مزکه حضور انسی بوله غافل قالور ویا معصیتدن صبر ایده میوب ارتکاب ایله اخلیب وخاسر اولور ویا فضول دنیادن صبر ایده میوب جمع ایدوب بلاسن بولور ویا مصیبتده صبر ایده میوب جزع وفزع ایله فضائل صبردن محروم قالور ونیچه کره کثرت جزع ایله عوض صبر دخی فوت اولور بر مصیبت ایکی اولور که بری حلول مکروه وبری فوت صبردر نته کیم دینلمشدر که مصیبتده صبردن محروم اولمق مصیبتدن اشد مصیبتدر پس کثرت جزعك نه فائده واردرکه حاصل موجودی زائل ایلر وذاهب مفقودی کتورمیه یاری جزع وفزعی جوق ایتمه که سندن بری فوت اولورسه او بری فوت اولمسون وکلام جامع بودرکه حضرت علی کرم الله وجهه بر شخصی تعزیه ایدوب بیورمشدرکه اکر صبر ایدرسن مقادیر اوزریکا جاری اولور وسن ماجور اولورسن واکر جزع وفزع ایدرسن مقادیر اوزریکا جاری اولور وسن

معذورز اولورسن چونکه ایدوب الیبا برخالق وباریدر وقضا وقدری عالمده جاریدر واحکامی اوتاثیلی جمله یه ساریدر پس تدبیر وتدارکله جزع وفزع ایدن خلعت علیندن عاریدر وتفویض وتوکل وصبر وتحمل عارفلرکاریدر زیراکه بونلر معرفتا تاریدر نظم

ای قراری داده ره را گام گام ‌ ‌ خام خامی خام خامی خام خام
ناظر فرعی زاصلی بی خبر ‌ ‌ فرع ماییم اصل احکام قدر
چرخ گردان را قضا گمره کند ‌ ‌ صد عطارد را قضا ابله کند
تنگ گرداند جهان چاره را ‌ ‌ آب گرداند حدید و خاره را
گفت حق ایوب را در مکرمت ‌ ‌ من بهر موی تو صبری رادمت
هین بصبر خود مکن چندین نظر ‌ ‌ صبر دیدی صبر دادن را نگر
چون بدیدی گردش سنگ آسیا ‌ ‌ آب جو را هم ببین آخر بیا
خاک را دیدی بر آمد بر هوا ‌ ‌ درمیان خاک بنگر باد را
دیکهای فکری بینی مجوش ‌ ‌ اندر آتش هم نظر میکن بهوش
چند بینی گردش دولاب را ‌ ‌ سر برون کن هم ببین تیزاب را
تو همی گویی که می بینم ولیک ‌ ‌ دید آن را بس علامتهاست نیک
گردش کف را چو دیدی مختصر ‌ ‌ حیرتت باید بدریا در نگر
آنکه کف را دید سرگویان بود ‌ ‌ وآنکه دریا دید او حیران بود
آنکه کف را دید گردکش بود ‌ ‌ وآنکه دریا دید او بی غش بود
آنکه کف را دید سرگردان بود ‌ ‌ وآنکه دریا دید او بس آن بود
آنکه کف را دید نیتها کند ‌ ‌ وآنکه دریا دید دل دریا کند
آنکه کف را دید باشد در شمار ‌ ‌ وآنکه دریا دید شد بی ماوش
آنکه کف را دید پالوده شود ‌ ‌ وآنکه دریا دید آسوده شود
آنکه کف را دید باشد مست او ‌ ‌ وآنکه دریا دید گردد نور هو.

صبر ایله هر کمال اولدیغی وصبر ایله هر کس عافیت بولدیغی وصبرک نهایتی رضا اولدیغی بلدرد ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه جمله علوم واعمالک وهر معرفت وکمالک علت موجبه سی صبر وتحملدر وهر ندامت وملامته نجات وسلامتک سبب وموجبی صبر وتانی در ونهایت مرادت صبر البته بدایت حلاوت رضادرکه اول سعادت دارین وقرت عین در نته کیم نقل اولنمشدرکه بر پورنده علم آرزوسی غالب اولوب قدره لرن یغما قیلمشدر وخانه سنده بر حامله اهلی اولوب آنک جمیع مصارفن کوروب آندن دستور المشدر ورضاسیله تحصیل عالم ایچون اقلیم اخره کتمشدر ویکرمی سنه ظرفنده علوم عربیه ودینیه تحصیلنی تکمیل ایتمشدر بعده وطننه عودت ایلدکده اثنای طریقنده بر پیر کامله مهمان اولوب احوالن اکا سویلمشدر واول کامل اول عالمه علوم واعمالک اصلی نه در دیو سؤال ایلمشدر اول عالم بو جوابه قادر اولمیوب او کامله حواله قیلمشدر واول کاملدن اکر بزه بر مدت خدمت ایدرسن اصل علومه ایروب خالکا کیدرسن جواب المشدر پس اول عالم خدمت یری قبول ایدوب

انلد یاننده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنك يانندە ايكى ييل قدر قالمشلر بعده اول كامل اول عالمه شفقت ايدوب ديمشلركه
بنم اوغلم كل سكا جوابكى ويره يم كه اهلكا كيده سن وعمرك اولدقجه خير ايله دعا
ايده سن ايمدى تحقيق ويقين ايله كه جمله علوم واعمالك وهر معرفت وكمالك اصلى صبردركه
صبر ايله حاصلدر وتحمل وتانى صبره داخلدر اكر هر ايشده صبرلى اولورسن هر
ندامتدن سلامت بولورسن وايكى عالمده هر يوزدن كام آلورسن وبو جوهر نفيس
ايچون سنى برمدت عوق ايلدكم حكمت بودركه قدر وقيمتنى بلوب كوشكلى كوشواره هر كز
فراموش ايتميه سن پس اول عالم بو جوهره مالك اولدقده اول كاملك دعا ورضاسن آلوب ديارينه
راهى اولمشدر چونكه كندى بيتى بابنه بعد العشاء وصول بولمشدر اوده خاطرينه كلمشدركه
يكرمى ايكى ييلدن برو بو خبر آلمديغم خانه قپوسن بو وقتده دوكمزدن مقدم روزنه دن برنظر
ايدوب كوره يم كه بونجه زماندن برو بو خانه ده كيم قالمشدر ومقتا كه روزنه دن مخفيجه نظر
قيلمشدر كورمشدركه كندى اهليله بر تازه جوان ملاعبه طرزنده معانقه ايتمشلر
همان دم غيرتندن عقلى كتمشدر وكندويى اونودوب روزنه دن تير ايله اول جوانى اولدرمك
تدبيرنده ايكن ينه خاطرينه صبر خطور ايتمشدر ديمشدركه ايكى ييل بكليوب كسب ايلديكم
جوهرى عجله ايله ضايع ايتميوب قپويه كيده يم آندن بو غلامى قتل ايده يم چونكه صبر ايدوب
دق باب ايلمشدر درون خانه دن غلام اغلايه سن ديدكده بو بيتك اسكى صاحبى يمز
سويلمشدر همان اهلى صداسندن آنى طانيوب شادكام اولمشدر واول جوانه ديمشدركه
هاى اوغل قپويى آچ كه سن طوغمزدن اقامت غربته كيدن بورنت پدرك كلمشدر چونكه اول
صابر بو سوزدن جوانك كندى اوغلى اولديغن بلمشدر وكراهت صبر ايله اويله بر ندامتدن
سلامت بولمشدر پس بغايت سرورندن اكا صبر احسان ايدن صبر وره چوق حمد وثنالر
قلمشدر ومدت عمرنده مراعات صبر ايله سعادت بولمشدر واول مرشد كامله دعالر
ايدوب مدرس ومصنف اولمشدر وعلم فقه حنفى يى احيا ايدوب قدورى كتابك تاليف ايلمشدر
بيت عسى الكرب الذى امسيت فيه ٭ يكون وراءه فرج قريب بيت هضم اولنماز
بلالره صبر ايت ٭ عافيت خوش كوار اولور اى دل ٭ نقل اولنمشدركه بر كامل وعاقل
اوغلنه ديمشدركه بر نصيحتم واردركه آنى سكا وصيت ايلرم اكر آنى قبول ايدوب عمل ايدر ايسه ك
ايكى عالمده مقبول خالق وخلق اولورسن وهر حالكم سلامت وسعادت بولورسن واول
كامله اوغلى رجا ايتمشدركه بكا اول نصيحتى وصيت بيوركه باش وجان ايله قبول ايده يم
وهر نه بيورلورسه اكا كيده يم چونكه اول پدر محتضر اوغلنك قبولن ايشتمشدر
همان اوغول موم مقاصى اول ديمش آخرته كتمشدر بعده بو حكمت غامضه يى كيمى صبر ايله
وكيمى رضا ايله تاويل ايتمشدر ورضا ايله تاويل ايدن اوكامل مرادينه يتمشدر زيراكه صبر
مصيبتدن ايرشن المى كتم ايدوب جزع وفزع قيلمقدر ورضا ايسه بلادن اصلا
متالم اولمقدر پس موم مقاصنك درونى مومك فتيله سى اتشندن متالم اولمديغى و
دخان ورايحه سندن اذيت بولمديغنه دلالت قيلمشدركه اوكاملك همان اوغلى موم مقاصى
اول بيورمسى قضايه رضا ايله وغلنه طيورمسيدر زيراكه مقام صبردن مقام رضا
اعلادر صبر ايله رضايى حاصل ايدن واصلدر شعر سهل على نفسك الامور ٭
وكن على امرها صبورا ٭ فكم راينا اخا هموم ٭ اعقب من بعدها سرورا قطع هر غمى راشدك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

درنى بود دل شادرا ؛ هيچ دردى نيست كوارا نيست دريان غم نخيزد بى سحر هر كز نماند
شام بى صبرى مكن ؛ هرچه دشوارست روزى كردد آسان مخوره نظم

بلخار غم اريك وشبي نيتسبي — بس روزكه بى غم كلشادى چينى
ارجام غم ازخماديكى خوش باش — بس مستيها كزپى شادمى بينى
نظم صبر قيل اتچه اموركه شتا — صبر ايله ديرلر اولور غوره دوشتا
صبر ايله دوستك اولور دشمنلر — صبر ايله رهبر اولور رهزنلر
صبر اسماى الهيدندر — حكمت نامتناهيدندر
اولكه حكمنده شكرلر ديلر — صبر مفتاح فرجدر ديديلر
صبر در عقدهٔ كشاى هر كار — ايريشور صبر ايله صبحه شب تار

نوع سادس

صبر وتحملك تحصيلى طريقنك نتيجه تمثيلاتى بلادرراى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديشلوكه
جملهٔ امرك حاصل كلام بودركه اكرچه توكل محض ايله قلبى علايق مالوفه سندن قطع ايدوب
نفسى عادات راسخه سندن منع ايتمك وتفويض تام ايله تدبير امورى ترك ايدوب
اسرارينه وقوفسز حقه تسليم ايتمك وصبر جميله مصايبه تحمل ايدوب تنفر نفس ايله
شربت صبرى تجرع ايتمك وكمال رضا ايله قضاى استقبال ايدوب سخط وجزعدن
لجام نفسى جذب ايتمك برامر عسير وعلاج شديد وطريق محرّج وحمل ثقيلدر لكن برتدبير
سديد وطريق مستقيمدركه احوالى سعيد ونهايتى نعيم مقيمدر بيت فرصتدركه فوت ايتمه كه
تاخير حرجدر ؛ محنتلره صبر ايله كه مفتاح فرجدر بيت هر غمى راكه خورى درعقب آيد
فرحى ؛ هر شبى راكه بوددر اثر آيد روزى ؛ عجبا نه ديرسن بر پدر مشفق غنى حقنده
كه ولد عزيزينى اكل فواكهدن منع وحجر ايلسه ياآنى بر معلّم غليظه تسليم ايدوب طول
نهار آنك عنادنده حبس ايله تنبيه ايلسه ويا آنى توجيع ايله قان الدرمق ايچون حجامه كتورسه
اول پدرك ولدى منع ايتمه سى آنك اكا بخلندنميدر ديرسن يا نيجه ديرسن كه اولكاشنجا
اجنبيلره بيله بذل نعمت ايلر اول پدرك آنى حبس ايتديرمه سى اكا ايذا واهانت ميدر
ديرسن يا نيجه ديرسنكه اكا تعظيمندن جميع مالنى ويروب آنك امينى وراحتى اولديغى
استر ويا آنك انبنى قان الدرمسى اكا بغض وعداوتميدر ديرسن يا نيجه ديرسنكه اول بسى
قرة عينى بدردر وثمرهٔ فوايددركه آنى اشن بيلدن بيله صقنور حاشا وكلا اكا نيجه ضررى
طوقنور لكن پدرى آنك صلاحنى بونلرده بولمشدر وبويله تعب قليل ايله نفع كثيره
واصل اولهجغنى بلمشدر ونه ديرسن بر محتبلى طبيب حاذق حقنده كه بر كمسه مريض عطشانى
برمشرب صودن منع ايلسه يا اكا اويله بر آجى شربت ايچورسه كه آنك مرارتندن نها بتندن
اعضاسنه لرزه دوشوب آنك طبيعتى اكراه ايلسه يا اكا بر معجون يا بر سفوف
بلسه كه استفراغ ايدوب اسهال اولسه اول طبيبك مريضيله بو معاملاتى
اكا ايذا وعداوتميدر ديرسن حاشا ثم حاشا وكلا بلكه بو معاملات اكا محض نصح
وصداقتدر زيراكه اول طبيب اويله بلمشدركه تحقيقا اول مريضك فساد وهلاكى اكابر
ساعت ازروايلديكى لذتلرى ويرمكده در وآنك شفا وبقاسى آنى آنلردن منع ايتمكده در
ومواد فاسده سى استفراغ واسهال لمدهدن كتمكده در انكچون طبيب حاذق لذت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مریض آره میوب منفعتنی ویریکه دره وصبور وتسلیم اولان علیل صحته ایرمکده دره
پس رب العالمین وارحم الراحمین وعلیم حکیم ونعم المعین حضرتلری وقتاکه سندن
بر رغیفی یا بر درهمی حبس ایلمشه بونی تأمل ایله که تحقیق اول سنك محتاج اولوب مراد
ایلدیکنی اشیایه مالکدر وآنلری سکا ایصال ایتمکه قادردر وفضل وجود اکا مخصوصدر
وسنك هر حالك وجمیع اشیا آنك معلومیدر زیراکه انکچون فقر وعجز وبخل وجهالت
متصور دکلدر بلکه جمله دن اغنی واقوی واکرم واعلمدر بو تقدیرجه یقینا بلورسنکه
حقیقتده حق تعالی او رغیفی ودرهمی سندن حبس ومنع ایتممشدر الاکه سنك صلاح
وخیرك ایچون ایتمشدر یا انجه صلاح وخیرك ایچون دکلدر که قرآن مبیننده خلق لکم
ما فی السموات والارض جمیعا منه بیورمشدر ویا انجه صلاح وخیرك ایچون دکلدر که
اودرکه دنیا وما فیهایی جنبنده محو ایدن معرفتنی سکا کرم واحسان ایلمشدر واودرکه حدیث
قدسیده انی لامنع اولیائی عن نعیم الدنیا کما یمنع الراعی الشفیق الابل عن مبارك العرة
المننة بیورمشدر پس اکر حق تعالی سنی ابتدا برشئ ایله مبتلی ایلدیسه تیقن ایله کم
اول سنی امتحان ایچون ایتمدی زیرا غنیدر وسنك حالکی علیمدر وضعفکی بصیردر وسکا رؤف و
رحیمدر زیراکه الله ارحم بعبده من الوالدة الشفیقة بولدها حدیث شریفیدر وسکا
بر کوچك مکروه انزال ایتمز الاکه اول بر بیوك صلاحك ایچوندر لکن سن آنی بلمزسن اول بلورسن
نته کیم حدیث شریفده ما من شئ حتی الارض یصنعی خیر الحلیا کلمشدر انکچون عسر ایله
بیله یسر اولمشدر **بیت** اذا اشتد عسر فارج یسرا فانه ٭ قضی الله ان العسر یتبعه
یسره وبو معنی ایچوندرکه اعز عباد اولان اولیاء واصفیا سنی چوق مبتلا قیلمشدر
نته کیم حدیث شریفده اذا احب الله قوما ابتلاهم وارد اولمشدر وقتاکه کوررسنکه حق تعالی
دنیایی سندن حبس ومنع ایتمشدر وسندن اید ومصایبی وزریکا ضب وجمع ایتمشدر
انی تیقن قیل که تحقیقا سن آنك عندنده عزیز ومحترمسن ومقامات عالیه ده شریف
ومکرمسن زیراکه اول سنی اولیاسی منازلنه تنزیل ایتمشدر وروحك آنك مواهب کریمه سنه
یتمشدر پس ایمدی سکا لازم اولان بودر که هر حالده صبور وشکور اوله سن تا کیم مرارت
صبر ایچنده حلاوت رضا بوله سن وتوکل وتفویض وصبر ورضا امورنده حکیم سنائی
رحمة الله تعالی علیه حضرتلرینك بو فرقه بیتنی وردلسان قیله سن تا کیم تفویض وتوکلك و
صبر وتحملك وتسلیم ورضانك حقیقتی وماهیتی نیجه ایدوکن بونلرله متصف اولدیغك وجه واردیغك الم‌سن **نظم**

هست حق واز بهر جان شریف
آنکه اشیای حکم صنع لطیف
دانکه کس کهخرده دان باشد

کانچه او کرد خیرت آن باشد
نام نیکو ورشت از من ونست
کار ایزد نکو بود به درست

نیك داند خدای سر دولت
زانکه زاول بحق اوست کلت
خیر وشر نیست در جهان اصلا

نیست چیزی ازان نهان اصلا
مرك اکر چند نکوست شراء
مال ومیراثها از وست تراء

هرچه در خلق سوزی ساز نیست
اندران مر خدای دا از نیست
ای بسا شیر کان ترا هوست

وی بسا او رو کان ترا داروست
بند کان را کم از قدحذ رست
آن نه از ایشان که آن هم قدرست

پلش دیوان حکم حق جزمر ر
شکر سیلی حق که راند کرد
که کند با قضای او آهی

جز فرومایهٔ کـ اهی
با قضا مر ترا چونیست رضا
نه شناسی خدا یرا بخدا

هر بلا که رو نماید از و
کر یکی کر هزار شاید ازوا
حکم وتقدیر او بلا بنود

هرچه آید بجز عطا نبود
باشد حکم صولجانش کوی
جمله تسلیم کن بدو توجه نی
مال و تن را بگیر کار سپار
هیچ دریغ از وی این چه داری
ترهای ای فضولی رعنا
دل زچون و چرا جدا دارند
چون زبالا بلا نهد بتو روی
خون مگر دان به بیهده جگرت
هرچه جز حق بود تو در بند
شد در عشقش ایمان کن
کرد بیرون سر از دریچه جان
کرد کز جان چو کوی کرد هوا
کفت هرچند یابم ای دلبند
علم او جبرئیل من نه بست
چون ندای خطاب حق بشنود
سوسنه سرو توکل توفیق
چون خلیلان خویشتن بکذاشت

تلخ و شیرین چه هرچه زو باشد
هم سمعنا و هم اطعنا کوی
آن اوی تو کم ستیز بر و
تا در رون دولت بیابی بار
بندکی نیست جز ره تسلیم
جز بپای وست بپای از تا
که نبشت بر توسی و زبان
رو تو الله کوی آه مکوی
آتش را همی کند تسلیم
دل ز اغیار جملکی بر کیر
آن شنید کی آن خلیل شکفت
کای برادر تو در شو از میان
کفت من بس دلیل راه تو ام
هست بر کردن ضعیفم بند
چون عنان آید ست حکم سپر
برد میدان ز میان آتش و دود
آنی آری چو دستان باشد
آتش از فعل خویش دست بداشت
چشم بر دوز و پس تو ناظر شو

رشت بنود همه نکو باشد
هرکجا ذکر او بود تو که نی
کی کر بزی از و کریز بر و
جان و اسباب از و عطا داری
ورنه آنی بجوان تو قلب سلیم
انکه دل های آشنا دارند
امر قل لن یصیبنا برخوان
با قضا شود کی کند حذرت
داغ نمرود و باغ ابراهیم
هدف تیر حکم او جان کن
وقت آتش بجبریل چه کفت
کشت ما از منجنیق حکم رها
جبرائیلم که نیک خواه تو ام
عصمت او دلیل من نه بست
آتشی سی و هفت روزه نمرد
عبهر عهد و سنبل تحقیق
نار نمرود بوسعان باشد
بی تو بر در کهش تو حاضر شو

فصل رابع

اصول اربعهٔ راه عرفانك دوردنجی اصلی اولان رضانك فضائل وفوائدی ونتایج وزوائدی التی نوع ایله بیان اولنور نوع اول فضائل رضاده آیات بینات واحادیث شریفه ایله بلدر انی عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله رضانی تعلیم وتبشیر ایدوب کلام قدیمنده بیورمشدرکه رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك الفوز العظیم ومن آناء اللیل فسبح واطراف النهار لعلك ترضی ومغفرة من الله ورضوان یبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان من الله اکبر ذلك الفوز العظیم رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشی ربه وحدیث قدسیده بیورمشدرکه یا ابن آدم من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی فلیلتمس ربا سوائی یا ابن آدم ارض عنی حتی ارضی عنك وارزقك محبتی یا ابن آدم انت ترید وانا ارید ولا یکون الا ما ارید فمتی رضیت بما ارید اعطیتك ما ترید یا ابن آدم لیس لك شفاء سوی الرضاء بقضائی فیك یا ابن آدم انا ارض بصلوتك یوما بیوم فارض عنی بقوتك یوما بیوم ولا تطالبنی برزق غد کما ان لا اطالبك بصلوة غد یا ابن آدم لن یتقربا المتقربون بشئ احب الی من الرضاء بقضائی وقال عز وجل عبدك انك
لن یتقرب الی بشئ احب الی من الرضاء بقضائی وقال عز وجل عبدك ان رضیت عنی

حدیث قدسی

ورضیت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

رضیت عنك وان آفرغتنی بحاجتك قضیتها لك وقال عز وجل عبدی اذ رضائی فی رضائك بقضائی
فمتی رضیت بقضائی وجدت رضائی وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
دعا ایتمشدر کم اللهم انی اسئلك الرضاء بقضائك وبیورمشدر کم حق تعالی اول کسه یه
رحمت ایلسون که نفسنی بلمشدر ولسانه مالك اولمشدر ورتبسی قضاسنه راضی
اولمشدر وبیورمشدر کم تحقیقا الله تعالینك یربیوزنده اولیاء قوللری واردر کم کوکللری
کونشدن نوردر وفعللری انبیا فعلیدر انلر ایچون دنیادن نه آز واردر ونه چوق حق تعالی
انلره نه قسمت ایلمش ایسه انکا راضی اولمشلردر ورضای حقی دخی بولمشلردر وبیورمشدر کم
حق تعالی راحت وسروری رضاده قیلمشدر وتعب وغمی سخط وقضاده قیلمشدر ...
وبیورمشدر کم کیمکه حق تعالیدن آز رزق ایله راضی اولورسه حق تعالی آندن آز عمل ایله
راضی اولور وبیورمشدر کم کیمکه حق تعالیدن راضیدر بلسونکه حق تعالی دخی آندن راضیدر
زیراکه حق تعالی رضی الله عنهم ورضوا عنه بیورمشدر کندی رضاسی عبدک رضاسندن
مقدم اولدیغن طیورمشدر وبیورمشدر کم افضل اعمال حق تعالیدن راضی اولمقدر واکا
محبت قیلمقدر وبیورمشدر کم کیمکه رضای سخط ناس ایله طلب ایده سه حق تعالی آندن راضی اولوب
ناسی دخی اندن راضی ایدر وکیمکه رضای ناسی سخط حق ایله طلب ایده سه حق تعالی اکا سخط
ایدوب ناسی دخی اکا سخط ایندررر وبیورمشدر کم خیرك جملهسی قضایه رضاده در اگر راضی اوله
بلمزسن صبر ایله تاکیم صبر تدریج ایله رضایه منقلب اوله وبیورمشدر کم کمال ایمان قضایه رضادر وبلایه صبردر

نظم
حبیب حقدن اوکرت کیمیا خوش ... نه کیم الله ایدرسه ویر رضا خوش
کلور چون قلبکا حزن والم وغم ... چك آنی سن سکا بیل آشنا خوش
نزول ایلر خواطر قلبه حقدن ... قبول ایت جمله یه دی مرحبا خوش
مسافردر غم ایت عزت اکا کیم ... کیده سندن خدایه هر بلا خوش
سنی غم بیلمسون الا که خندان ... صفین ردایتمه دردی بیل دوا خوش
مبارکدر بو غم هرکز دوکنمز ... نه غم مددر بل نعمتدر دلربا خوش
جفادن قاچمه نامرد اولمه حقی ... جفادن مرد حق بولمش صفا خوش

نوع ثالث

قضایه رضانك تعریف وحقیقتی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر کم رضا
قلبك مجاری احکامی التنده سکونیدر رضا قلبك مر قضا ایله سروریدر رضا کوکلدن کراهتی
حتار مقدر وآننك سرور دائم بولمقدر رضا کنك عقل وتدبیرندن فارغ وآزاد اولمقدر وتقدیر
حقه موافقت قیلمقدر رضا مختار حق ایله قلبه ساکن اولمسیدر واکا ضمیرك موافقت
قیلمسیدر رضا عبد ایچون حقك اختیار قدیمنه قلبك نظر ایدرکم ترك سخط قضانك اثریدر
رضا احکام قضای سرور ایله استقبالدر رضا قبول مجاری حکم جباردر وانکچون
رفع تدبیر واختیاردر رضا مرارت وحلوا یجری نوازل احکام ایله سروردلدر رضا قضا عندنده
سکون روحدر رضا باب اعظم خدا ومقام اعلی وجنت دنیادر کیمکه کندی ایچون
اولان اختیار حقده راضی اولور اول کسه ایکی عالمده سرور دائم بولور زیراکه رضا ایله
معرفة الله میسر اولور محبت ورضا خوف ورجادن اعز واعلادر زیراکه حب ورضا
صفت مولادر وبونلر عبد ایله باقی واکا کافیدر وخوف ورجا ایسه بونلرك خلافیدر

حضرت مولا بو قولنه محبت ایدر و انلر راضی ولورسه اول قولدخی مولاسنه محبت ایدر آندن راضی اولور زیرا که اول مولاسنک حب و رضاسی عکسن کوکل آیینه سنده بولور **قطعه**

بو عشق پاکی و عقل اکله مرکه آنک ایشی ؛ همیشه خوف و رجادر بونی ثواب و عقاب ؛

ثوخوفی عشقه فدا اول فنا بول ای حقی ؛ بو نقدی ال یاریی بکلکله چکمه عذاب ؛

رضا غنادر و سخط غنادر رزق مقسومدر و حریص محرومدر رضا حزنی نفی ایدنلر و سخط زحمت جان و تنکدر قضایه راضی اولان روحدر و بلایه صبور اولان اربحدر قضایه رضا بیوک بلاکرطاتلی بال ایدر و راضی اولان سلامت یولنه کیدر قسمتنه راضی اولان غنا ایله تعیش ایدر رضایه ملازم اولان کرامت ملازمیدر رضانک اصلی حقه اعتماد ایتمکدر امورک جریانی رضا خلق ایله دکل قضای حق ایله در فوز و غنا قضایه رضاوه در ثمرهٔ رضا سرور و غنادر نتیجهٔ رضا معرفت و محبتدر دورت خصلت سعادت دنیا و عقبادر توکل و تفویض و صبر و رضادر قضایه رضا رأس قناعتدر قضایه رضا اصل عبادتدر قضایه رضا تفویض ایچون زینتدر رضا و قناعت سرمایهٔ سعادتدر قضایه رضا شدت و رخاده کرکدر عبدک قضایه رضاسی علامت رضای مولادر غایت اسلام سلیمدر و غایت دین رضادر و غایت مطلوب رضاء اللهدر هر غنا قناعت و رضاده در هر راضی راحت و صفاده در رضا کبی غنا اولماز راضی اولان جفا کورمز راضی اولمکه مرضی اولهسن و نه ظهور ایدرسه اکا تسلیم و راضی اول کمال علم حلمده و کمال حلم رضاده در قضاده قضایه راضی اولان بی نهایه دولت بولورکیمکه قضایه راضی اولمسه اول جاهل اولور صاحب غنی و کوکل خوشلغی بولمسه قضایه راضی اولمیان هیچ کمسنه سخط قیلمز عارف اولور حضور حقلر برحم ایرلمز

نظم	عارفک جان و دلی مستلقا اولمشدر	نه بلاکلسه اکا عین عطا اولمشدر
	حق رضاسیله تری ایلسه صد پاره	اکا هم دل طولی تسلیم رضا اولمشدر
	هرکوکلده وستنی برنشقله طراتق الیه بولور	راهی طوغری یقینی فقر و فنا اولمشدر
	ماسوی قالمسه بردم اله او بیت الله در	علم و حکمتله اصولی ملک بقا اولمشدر
	کوکلنی مملکتک کرمکله خوش خلوت	مالک الملک سن اول ملک سکا اولمشدر
	جانم ای کبی کند یلدن اولش نازع	دم عشقکله تن اینکر بیم او هوا اولمشدر
	دیدهٔ جانی آچوب عالمه باقای حقی	کم جهان آیینهٔ عشق خدا اولمشدر

نوع ثالث

قضایه رضانک فضائل و فوائدن و علامات و اقسامن بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسون کم اهل الله دیمشلردر که رضا اودر که حق تعالی دن نه بر نعمت رجا ایده سن و نه بر نغمتدن استعاذه و ابا ایدهسن کیمکه قضایه رضاسی کرچکدر آنک بلاده صبری کوچکدر کندی قسمتنه راضی اولان هیچ بر نسنه ایچون محزون اولماز کیمکه رضای حقی سخط ناس ایله طلب ایده سه حق تعالی آنی ذم ایدنلری دوند روب اکا ثنا ایتدرر رضا نه ملیحدر سخط نه قبیحدر بر کمسه بلادن امین اولماز الا که تسلیم و رضا ایله اوله قضایه راضی اولان سلطان کبی جهانا اولور تسلیم و رضانه کوزل خویدر قضایه راضی اولان مولاسنی بولور تسلیم اسلام اولماز رضا کبی صفا اولماز حقدن راضی اولمیانلر رضاسنی نیجه استر قبل القضا بولنان رضا عظم رضادر و بعد القضا اولان رضا عین رضادر حد رضا عبدک

ترىلمسيدركم

487

۲۳۱

دیمیشدرکه الهی اکر بکا اعطا ایدرسن قبول ایدرم واکر بندن منع ایدرسن خشنود اولورم
واکر بنی دعوت ایدرسن اجابت ایلرم کیمکه اوچ خصلت بولنمشدر اول اولیا زمره سندن
عد اولنمشدر اول خصال ثلثه دن بری هر نسنه ده آندن رضادر رضا اودرکه نعمتدن
بولدیغی سروری مصیبتدن دخی بوله سن اخلاق اولیا قضایه رضا وانس بالله ومحبت الله
در رضا نهایت صبردر وحقده رضا هر طاعتدن اعلادر رضا استوا مرارت وحلاوت
عطادر رضا نفسی احکام حقه ارسالدر حقدن رضا وخلقه رحمت منازل اولیادندر
علامت رضا سجن غفلتدن قضای مشاهده یه عروجدر رضا منبت محبتدر ومنبت
روحدر وغنیت فتوحدر رضا وسیله حیات ابدر وذریعه نعیم سرمددر وبر کامل
مناجات ایتمشدرکه الهی ان لم نفعل ما ارید فارضنی بما ترید انك فعال لما ترید رضا هر
عملدن افضلدر وهر خلق حسندن اجلدر رضا حق تعالینك قضاسنده عدلنی بولمقدر
وحکمنده حکمتنه تیقن قیلمقدر رضا تقدیر خدایه اعتراض ایتمکدر علامت رضا بعضی
اولدقده صحت وفقیر اولدقده غنا وتمنا ارزو ایتمکدر بر کامله خبر ویردیلرکه تحقیقا
فلان دیمشدرکه فقر بکا غنادن محبوب وسقم بکا صحتدن مرغوبدر واول کامل آنره
دیمشدرکه الله تعالی اول فلانه رحمت ایلسون که اویله سویلمشدر اما بن دیرمکه کیمکه حق تعالی
نك کفایه ایچون اولان حسن اختیارینه اعتماد ایتمشدر اولکسه اختیار حقدن غیری بر نسنه
یی اختیار ایتمیوب اختیار مولایه تسلیم اولوب رضا مقامنه یتمشدر زیراکه توکل حق تعالی یه
اتکال واعتماددر وتفویض عدم تدبیر واختیاردر وتسلیم احکام قضایه انقیاددر ورضا
اختیار حقله سرور وانبساطدر حق تعالی رضایی ایکی قسم ایتمشدر بر قسمی کندینك عبدندن
راضی اولمسیدر وبر قسمی عبدك آندن راضی اولمسیدر وکندی رضاسنی عبدك رضاسنه
تقدیم ایدوب رضی الله عنهم ورضوا عنه بیورمشدر نته کیم حق تعالی افعال ابداندن
اولان اعمالی بیانده عبدك تقدیم ایدوب فاذکرونی اذکرکم بیورمشدر وافعال قلوبدن اولان
احوالی بیانده کندولی تقدیم ایدوب یحبهم ویحبونه بیورمشدر وکذا مقلب القلوب اولدیغی
بو تقدیم ایله طیورمشدر پس رضاء الله وقلب عبده نزول ایدن احوالدندر ورضای عبد ایسه
مقامات مکتسبه دندر ورضا ایله مکرم اولان ترجیه اوغی ایله محترمدر وتقربا علی الله
معظمدر زیراکه توکل وتفویض وتسلیمك نهایتی رضادر شعر اتخذ الله صاحبا ودع الناس
جانبا ولذ بجنابه ان فی حبه الشفا ثم سلم لامره وارض عنه بما قضی اما توکل بدنك
قوامنی الله تعالی دن بیلمکدر واما تفویض امری مالکنه ویروب تدبیرینه اعتماد قیلمقدر واما تسلیم امر حقه
منقاد اولوب طبعنه ملایم اولمیان ایشلرده بیله مطیع اولمقدر واما رضا نفسه هر اصابت
ایدرسه وهر نه آندن فوت اولورسه اصلا متغیر اولیوب خوشنود اولمقدر نظم

برصفا فوت اولسه سندن اولمه هیچ آنده وکیل | کیم سکا اول بشقه صورتده کلور هم بیل یقین
اول صفا بر خوش معیندرکه هر نقشه کلور | قلب اومعیندن بولور خوشلق قوی اولشو طرفه طین
شیر ودایه صورتندن طفله کلمشدر صفا | کتسه شیر اول طفلك وقینه بدل الدی انکبین
که صو نقشندن کلور که ایتمك وآندن اوذوق | اول صفانك پرده سیدر دلبر زر اسب وزین
اول صفا بو پرده لردن کو کلکا خوشلق ویرر | ما سوای محو اولسه دلدن کتسه افلاك وزمین
جسم اویورکن جان حقدار آندن جهان برزخده | جسم اولور معزول وعاطل بشقه صورتدر مبین

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

دوستده کوردم کندیمی دیریسن مثال سرو ناز — وجهمی مثلی کلستان جسمی چون یاسمین
صورت سروی قیوب جانهم کلور بو صورته — ان فی هذا النصور عبرة للعالمین
بسدر ای حقی امینی سن حق اول تمام — روحکا ذوق و صفا بخش ایده اول نعم المعین

نوع رابع

قضایه رضانك تأثیرات و فوائدی بللدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه قلب عبدی حضور مولادن مشغول ایدن عوارض اربعه دن عارض رابع قضادر و بونك انواع ورودی بلنمشدر و بونلرك کفایتی آنجق رضا ایله بولنمشدر نته کیم بالاده اشارت قلنمشدر پس قضایه رضانك جمیع مواردنده راضی اولمق ایکی امر ایچون لازم بلنمشدر اما اولکی امر عبادت ایتمك ایچون فارغ البال اولمقدر زیراکه اکر سن قضایه راضی اولمازسن دائما قلبك مغموم و خاطرك مشغول اولور ابدا متحیر قالورسن و نیچون بویله اولدی و نیچون شویله اولمادی دیوب متکدر اولورسن و قتاکه بر کوکل بونك کبی هموم و غموم ایله مشغول اولور اول عبادت و حضور ایچون نیچه متفرغ اوله بلور زیراکه سنك بر قلبك واردر اول دخی امور ماضیه و آتیه افکارینه داردر و نیچه انواع هموم ایله طولمشدر پس آنده حضور و انسه بر موضع قالمیوب معرفت و محبتدن محروم اولمشدر نته کیم بر کامل بو حکمتی بلمشدر و بو درج دلمشدرکه تحقیق امور ماضیه نك حسرتی انکساری و امور آتیه نك تدبیر و انتظاری بولندیغی ساعتده برکت و راحتی زائل قیلمشدر و اما ایکنجی امر سخط قضاده اولان خطر غضب خدادر زیراکه محقق روایت اولنمشدرکه انبیای کرامك بریسی کندویه اصابت ایدن مکاره ک بر نسنه دن مولاسنه شکوی ایلدکده مولاسی اکا عتاب ایله خطاب بلمشدرکه بندمی تشکی می ایلرسن کیمدن کیمه نه سویلرسن بندن حیا قیلمازمیسن و بنم اهل ذقر و شکوی اولمدیغم بلمزمیسن چونکه بنم علمده سنك صلاح و شانك آنجق بویله درکه سناه اظهار ایتمشمدر پس نیچون سنده جاری اولان قضامه سخط ایلرسن یوقسه استرمیسنکه سنکیچون جهانی تغییر ایدییم یا هوای نفسکیچون لوح محفوظی تبدیل ایدییم آندن صکره بنم مرادم اوزره تدبیره و حکم ایتمیوب سنك مرادك اوزره ایدییم و بنم محبت ایلدیکم اولمیوب سنك محبت ایلدیکك وجوده کله و هب آرزولرك حاصل اوله اکر بو فکر فاسد بر دخی سنك صدرکدن حرکت ایلدیسه عزتم و جلالم حقیچون سنك نبوت خلعتك سلب ایدرم و سنی نار القالیه و مبالات ایلمم دیمشدی ایمدی عاقل اولان بو قصه دن حصه سنه اولور زیراکه حق تعالی انبیا و اصفیاسیله بویله سیاست عظیمه سی وار ایکن سائر عبادیله معامله سی نه طرز اولسه کرکدر و حق تعالینك اکر بو فکر فاسد بر دخی سنك صدرکدن حرکت ایلدیسه کلامنی بر کره تفکر قیل که حدیث نفس و تردد قلب ایچون آنك معامله سی بویله ایکن اول کسه نك حالی نیجه اوله جقدر که اولیه محسن و کریم اولان ربسنه ملاء ناس ایچنده سخط و ویل ایله ندا و شکوی ایده و بو سیاست عظیمه قضایه بر کره سخط ایدن کسه ایچون اولیجق پس عمر اولدقجه قضایه سخط ایدنلرك احوالی نیجه اولسه کرکدر و بو عتاب نه کور آنك کنایه سنه شکوی ایدن عبادك خطاسی اولیجق مولادن عبادینه شکوی ایدنلرك احوالی نه مشکل اوله جقدر نعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا ومن سوء ادابنا اللهم اجعلنا راضین بقضائك وصابرین علی بلائك وشاکرین علی نعمائك ومستوحشین عن غیرك ومستأنسین بك آناء اللیل

والنهار

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

والنهار يا معين ويا ستار . پس رضا ترك سخطدر . وسخط ايسه قضاى مولانك عزيمتى
فسخ وصلاحى متيقن اولميان ايشلرده كند ويه اصلح واولى بلمكدر . اكرچه بر سنكه شرور
ومعاصى قضا وقدرله دكلميدر . پس عبده رضاى شر نيجه لازم اولور جواب اودر كه رضا انجق
قضايه لازمدر كه قضاى شر شر دكلدر . شر اولان انجق مقضيدر . پس قضايه رضا شرعا عقلا ونقلا
شعر رضيت بما قسم الله لى . وفوضت امرى الى خالقى . لقد احسن الله فيما مضى . كذلك يحسن
فيما بقى . اوچ نسنه علامت رضادندر . برى قضادن مقدم ترك اختياردر . وبرى نزول قضادن
صكره فقدان مرارتدر . وبرى وسط بلاده هيجان محبتدر . زيرا كه جميع احوالى محبوبك احباسى عندنده
محبوب ومرغوبدر . بيت

لئن رضيت ليلى بقتلى فالهوى
فاهلا بما تهوى وسهلا بما ترضى

نظم
اى مدرين حلقهٔ تنك بساط
مانده در ربقهٔ اندوه ونشاط
كاهى از دور فلك خوشنودى
كاهى آزرده وخشم آلودى
تلخ را بر دل خود شيرين كن
خوردن آن بخوشى آيين كن
نوك پيكان قضا بر جان خود
در جبين چين مفكن همچو سپر
رافع رنج مقامات رضاست
فاتح گنج كرامات رضاست
بند بر بند بود كار جهان
زين هوسها كه بود در تو نهان
منه از بوالهوسى بر خود بند
از هوسها چو بيرى پيوند
بند ايام كشاد تو شود
سير كردون بمراد تو شود
هركه دارد ز مرادات فراغ
نامرادى ننهد بر وى داغ
نبودش خواسته در تنك قضا
غير چيزى كه خدا خواهد وبس
هرچه آيد بوى از بند كشاد
باشدش همه در عين مراد
دل وى از همه خرم كردد
رنج وغم كرد دلش كم كردد
با همه بندكى افتد ز بد
با صد اندوه والم شاد زيد
هيچ شعله نشود پردهٔ هش
هيچ تلخش نكند روى ترش
در جراحت همه راحت بيند
تحمل راعين سماحت بيند
هرچه پيش از رنج وبلا پيش آيد
يك بيك راى رضا پيش آيد
اى رضا بخش رياضت كيشان
واى مطبع رضا انديشان
قبلهٔ همت كار آگاهان
قاضىٔ حاجت حاجت خواهان
دل راضى بقضايت طلبم
روضهٔ حسن رياضت طلبم
بجد رضاى توكل باغ نعيم
هست بر سينهٔ ما داغ جحيم
بنده جامى كه طلبكار رضاست
مانده در كشمكش خوف ورجاست
دامن از خوف ورجايش بفشان
بر بسر خوان رضايش بنشان
بنهش جام محبت بر دست
سازدش از نشوهٔ آن بيهش ومست

نوع خامس

رضانك منافع وهنرلرك وسخطك انواع ضررلرك بلدره . اى عزيز معلوم اولسونكم اهل الله
ديمشلردركه قضايه رضانى تحصيل ايچون ايكى اصلى تأمل لازمدر . اما اولكى اصلى رضادن
اولان فوائد حاليه وماليه در . اما فوائد حاليه فارغ سز غملردن فراغ قلب وخلو خاطردر
انكيچون بر كامل ديمشدر كه چونكه قضا وقدر . پس اهتمام حذر از تقدير . وحضرت حبيب
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ابن مسعود حضرتلرينه بيورمشدركه همومك قليل او
لسونكه مقدر اولان اولور . ومقدر اولميان اولماز . وبو كلام نبوى بر حكمت جامعه ونافعه دركه
لفظى از ومعناسى چوقدر . واما فوائد ماليه حق تعالينك ثواب جزيلى ورضاى جليلدر . نتهكيم
حق تعالى رضى الله عنهم ورضوا عنه بيورمشدر . حال بو كيم سخط قضادن غم وحزن
وضجر حالى واردر . وبى فائده وزره عقاب مالى واردر . زيرا كه قضا بر امر نافذدر كه
سخط وهموم ايله رد ودفع اولماز . ومرد عاقل ايسه رضاى حق ايله اولان راحت قلب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اوزدینه ورزایله اولان فائده سن هموی ترجیح قیلماز واتنا ایکنجی اصلی سخط قضاده اولان خطر عظیمدر مکر کیم بو ایت کریمه یی تأمل ایت عبادینه امداد الهیه که قوله تعالی فلا وربك لا یؤمنون حتی یحکموك فیما شجر بینهم ثم لا یجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت ویسلموا تسلیما چونکه حق تعالی اکندی رسولی قضاسنه سخط ایدنی قولاردن واول حکمدن نفسنده حرج بولنلردن نفی ایمان ایلمشدر پس کندی قضاسنه سخط ایدنلرك احوالی نیجه اولسه کرکدر خصوصا حق تعالی بیورمشدر که من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ولم یشکر علی نعمائی فلیتخذ ربا سوائی پس حق تعالیدن غافل اولنلر ایچون بو بر تهدید شدید ووعید عظیمدر وکلمل دیمشدر که رب العالمینك شانی حکم قیلمقدر وقتاکه رب حکم ایتسه ده عبد انده راضی اولمسه اول تقدیرجه نه ربوبیت ونه عبودیت اولمش اولور چونکه بو ایکی اصلی تأمل قیله سن اوله کیم قضایه راضی اوله سن والحاصل هر حالده سکا لازم اولان بودر که انجق حق تعالی یه اعتماد کلی قیلوب جمیع امورکی انکا اصمرلیوب جمله بلالرینه تحمل قیله سن وهب امره وفرمانه محکوم اولوب هر نه ایشلرسه اندن خوشنود اوله سن وتیقن قیله سنکه حق تعالی ازلده سنکچون هر نه قضا ایلمش ایسه تحقیقا سنك خیر وصلاحك انده در زیراکه اول کندی عبادینه رب ودود ورؤف ورحیمدر پس هو تلری مولادن وجوده کلنجه الاکه شفقت ومرحمت کلور خصوصا حدیث شریفده حق تعالی قضاسنه راضی اولان سعادت سرمدیه بولور وارد اولمشدر پس اکر سکا دنیاده بر مشقت ایرشورسه رب ودودك رأفت ورحمتی تذکر وتیقن ایت سنکا اول سنی اویله مشقته ایچنده قومیوب تدبیرکی قیلاندر وبو کون باشکا کلن احوالی جمله سنی ازلده سنکچون تقدیر اولاندر حال بوکیم حق تعالینك تقدیری تبدیل اولماز واول قوللریله بیله در که هرکز ایرلماز نتکیم کلام قدیمنده وهو معکم اینما کنتم بیورمشدر هر حالمزده بزوملهیله اولدیغنی طیورمشدر پس بو معنیدن خبیر اولان بلادن نه قاچمشدر **نظم**

گر هزاران دام باشد در قدم — چون تو بامای بناشد هیچ غم
هر شبی از دام تن ارواح را — می رهانی میکنی الواح را
میرهند ارواح هر شب زین قفس — فارغان نی حاکم و محکوم کس
شب ز زندان بی خبر زندانیان — شب ز دولت بی خبر سلطانیان
نی غم واندیشهٔ سود و زیان — نی خیال این فلان وآن فلان
حال عارف این بود بی خواب هم — کفت ایزد هم رقود زین مرم
خفته از احوال دنیا روز و شب — چون قلم در پنجهٔ تقلیب رب
آنکه او پنجه نه بیند در رقم — فعل پندارد بجنبش از قلم
شمهٔ زین حال عارف وانمود — خلق را هم خواب حسی در ربود
رفته در صحرای بی چون جانشان — روحشان آسوده و ابدانشان
چونکه نور صبحدم سر بر زند — کرکس زرین کردون پر زند
فالق الاصباح اسرافیل وار — جمله را در صورت آرد زان دیار
روحهای منبسط را تن کند — هر تنی را باز آبستن کند
اسب جانها را کند عاری ز زین — سر النوم اخ الموت است این
لیك بهر آنکه آید روز باز — بر نهد بر پاش پابند دراز

نکم

www.tarihvemedeniyet.org
UNIVERSITY OF MICHIGAN
UNIVERSITY OF MICHIGAN

تاکه روزش واکشد زان مرغزار ٭ وز چراگاه آردش در زیر بار
چون چون اصحاب کهف این روح را ٭ حفظ کردی یا چو کشتی نوح را
تا ازین طوفان بیداری وهوش ٭ وارهید این ضمیر وچشم وگوش
چون بحق بیدار نبود جان ما ٭ هست بیداری چو در بند آزما
اولیارا چون شکر باشد اجل ٭ جان ایشان مست نبود دردول
تلخ نبود پیش ایشان مرگ تن ٭ که روند از چاه وزندان در چمن
وارهیدند از جهان پیچ پیچ ٭ کس نگرید بر فوات هیچ هیچ
برج زندان را شکست ارکانیی ٭ هیچ ازو رنجد دل زندانیی
کامی دریغ این سنگ مرمر را شکست ٭ تا روان وجان من از حبس رست
تلخ کی باشد کسی را کش برند ٭ از میان زهر ماران سوی قند
جان مجرد گشته تا از غوغای تن ٭ می پرد با پر دل بی پای تن
همچو زندانی چه کاندر شبان ٭ خسپد وبیند بخواب او گلستان
گوید ای یزدان مرا در تن مبر ٭ تا درین گلشن کنیم من کر وفر
گویدش یزدان دعا شد مستجاب ٭ وا مرو والله اعلم بالصواب
اینچنین خوابی ببین چون خوش بود ٭ مرگ نادیده بجنت در رود
هیچ او حسرت خورد بر اشتباه ٭ بر تن با سلسله در قعر چاه
از یکی میگفت خوش بودی جهان ٭ گر نبودی پای مرگ اندر میان
وان دگر گفتا نبودی مرگ هیچ ٭ که نیرزیدی جهان بیچ پیچ
خرمنی بودی بدشت افراشته ٭ مهمل وناکوفته بگذاشته
مرگ را تو زندگی پنداشتی ٭ تخم را در شوره خاکی کاشتی
هیچ مرده نیست پر حسرت ز مرگ ٭ حسرت آنش نیست کش کم بود برگ
ورنه از چاهی بصحرا اوفتاد ٭ در میان دولت وعیش وگشاد
زین مقام ماتم وتنگین مناخ ٭ نقل افتادش بصحرای فراخ
مقعد صدق او نه ایوان دروغ ٭ باده توحید نه مستی ز دوغ
مقعد صدق وجلیس حق شده ٭ رسته زین آب وگل آتشکده

نوع سادس

خلاصهٔ خواص اصول اربعهٔ مذکوره بی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلوکه اکر تیقن قیلدکسه کم تحقیقا حق تعالی بقا وقیام وجودکه لازم اولان رزقکی متکفل وضامندر وتحقیقا هر مرادایلدیکی نسنه یه نیجه مراد ایلورسه قادردر وتحقیقا سنک حاجات وحالاتکی دمبدم خبیردر بصیردر پس انک وعد صدقنه وضمان حقنه اعتبار واعتماد ایلرسن وانکله سکونت بولوب مطمئن القلب اولورسن وجمیع اسبابی مسببسز بی فائده کوروب انلری تفکردن وانلره تعلقدن اعراض ایدوب راحت بولورسن زیراکه طعام وشرابک اکل وشربی سکا میسر ایدن حق تعالی اولدیغی بیلورسن معده انلردن سکا حلاوت ولذت ویرن وانلری سهولتله هضم ایدروب سکا عافیت ویرن وانلرک قوت ومنفعتلرن اعضای بدنکا یرشدرن وانلرک

ثقل وضررلرندن جسمکی فارغ وجانکی ازاد ایدن حق تعالی اولدیغن تجربه قیلورسن حال بوکیم
حق تعالی اراده ایلسه بی اکل وشرب انجق عنایتیله سکا کفایت ایدر ومفید وشافی اولور
ولذت وقوت ویدکه وجودک قوام وبقا بولور چونکه جمیع امور الله تعالینک مراد شریفی
اوزره وجود پذیر اولور پس ماسوایه اعتماد ایتمیک وانجق اکا توکل قیلمق لازم کلور
وکذلك اکر سن تدبیر امور یکی مدبر ارض وسمایه تسلیم ایدرسن تحقیقا علم وفکر
ونظرك بالغ اولمیان هر نسنه دن فارغ البال اولورسن عجبا فلان نسنه یاریز وجوده
کلوری کلمزمی وکلدکده نه شکل اوله جقدر دیمك امثالی لعل ولو ترددلرندن راحت بولورسن
وامور فکری تدبیر ایتمکده اشتغال قلب واتعاب نفس وتضییع اولدیغن بلورسن
زیراکه چوق کره اولور که خاطره کا خطور ایتمیان امور ان ایچره ظهور ایدوب سبقت ایدن
فکر وتدبیر یکی تقدیر حکیم اولان قضا وقدر تبدیل وتغییر ایدر پس اوقات عمر
عزیزك خیالات لغویات ایله ضایع اولور کیدر بیت سبقت مقادیر الاله وحکمها
فارح فؤادك من لعل ولو ونفسکا دیرسنکه ای نفسم بزه اصابت ایلمز الا که حق تعالینك
بزوم ایچون تقدیر ایلدیکی اصابت ایلر اول بزوم مولامزدر که بزه کفایت ایلرو نه کوزل
وکیلدر که بزه عنایت ایلر زیراکه اول بر قادر در که قدرتنك نهایتی اولماز حال بوکیم بوصفا
ایله متصف اولان ذات پاکه توکل واعتماد انسب وانفعدر وتدبیر وتدارکی ترك ایله
جمیع امورك اکا تفویض وتسلیم اهم والزمدر وکذلك اکر سکا بر مصیبت ایدرسه ویا بر
مکروه حلول ایدرسه اول زمان کندی نفسکا مالك اولدکسنه وقلبکی ضبط وربط
ایلدکسه تحقیقا سن جزع وفزعدن فارغ وازاد اولورسن وقلق وشکوادن راحت وسلامت
بولورسن خصوصا صدمه اولی عناننده صبر وثبات ایله متین اولورسن حال بوکیم
صدمه اولی عنانده نفسی جزع وفزعه بغایت متسارع کورورسن پس اکا دیرسنکه
ای نفس البته بو صدمه حق طرفندن واقع اولمشدر اوقدر وتدبیر وحیله ایله بونك
دفعنه چاره یوقدر پس بوکا تحمل ایدوب قایل اول که حق تعالینك خزانه غیبنده انواع
بلالری چوقدر حال بوکیم بوندن بیوك بلالری دفع ورفع ایلدیکن بلورسن وبو مصیبت
بر غیم اسود کبیدرکه قریب آچلوب کونك طلوع وغروب مراحل اولورسن وبونه صبر وتحمل قیلکه
بونکیچون اجر جزیل وفوز عظیم بولورسن نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده سیجعل الله بعد عسر یسرا
بیورمشدر صبر جمیل اردنجه لطف جزیل اولدیغی طیورمشدر پس صبر وتحمل قیلکه
ربك بدایع صنایعندن عجایب وغرایب سیران ایدرسن بیت توقع صنع ربك سوف
یاتی بما تهویه من فرج قریب ولا تیاس اذا ما نال خطب فکم فی الغیب من عجب عجیب
وکذلك اکر قلبکی قضا ایله توطین ایتدروب حلو ومرینك مساوی وخوشنود اولورسن
تحقیق کیفیت واسراری معلوم اولمیان امور کده حق تعالی سکا هرنه ایشلرسه آنی سن کندی
حقنده اوفق واصلح بلورسن وهر ظهوره کلن احکامندن نیجه ذوق ولذتلر آلورسن
وکندی نفسکا دیرسنکه ای نفس البته ازلده مقدر اولان وقتیله وجوده کلور یا ضیع
مولایه سخط ایدکسه نه فایده بولورسن رضیت بالله ربا دیوب قضاسنه نیجه راضی
اولمزسن مکر کیم قضا ربوبیت شاننده اولدیغن بلمزسن پس ترك سخط ایلیوب هر قضاسنه
راضی اولمدقجه آنك رضا ومحبتن بولمازسن واکر حق تعالی رو قتا دنیایی سنك حلبس

ومنع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ومنع ایدرسه دیرسنکه ای نفس اولدر هر حالکی سندن اعلم • وسکا جمله‌دن اکرم وارحم در • واول رب الارباب ورزاق عالمدر • کمال خسیسلیله وکافر عداوتیله تربیه ایدن کریمک عنایتی کناهلی عارف وموحد اولان عبدیه بر رغیف یا بر درهم فکرمی لکن تیقن ایله که حق تعالی دنیایی سندن حبس ومنع ایتمسیدر الا که سکا نیجه فوائد عظیمه ایچون حبس ومنع ایتمشدر • پس بلا تنکودر • زیرا که ایدی اودر اکرسن بو ازکارمی کورلی تکرار ایله تذکر وتفکر ایلدکسه تحقیقا اصول اربعه که توکل وتفویض وصبر ورضادر • بالجمله سنده رسوخ بولورلر وعوارض شاغله مذکوره دخی هموم وغموم جمله کوکلدن مندفع اولورلر • پس لذت عبادت وحضوری بولورسن ودولت معرفت ومحبته نائل اولورسن • وحق تعالینک عنایتیله اهل توکل وتفویض وصبر ورضا زمره‌سنده اولنورسن • ودنیاده جسم وجانک سلامت وراحت بولور • عقباده قدر جلیلله مقعد صدقه وارورب سعادت دارین وقرت عینی جامع بولنورسن تفویض نامه

حق شولری خیر ایلر — ظن ایتمه که غیر ایلر — عارف انی سیر ایلر
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

سن حقه توکل قیل — تفویض ایده‌ورب راحت بول — صبر ایله وراضی اول
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

قلبک اکا بیرک ایله — تقدیرینی درک ایله — تدبیرکی ترک ایله
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایله

خلاق رحیم اولدر — رزاق کریم اولدر — فعال حکیم اولدر
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

بل قاضی حاجاتی — قیل اکا مناجاتی — ترک ترک ایله مراداتی
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

بر ایشی مراد ایتمه — اولدیسه عناد ایتمه — حقدندر اوروایتمه
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

حقک اولیجق ایشلر — بوشدر غم وتشویشلر — اول حکمتنی ایشلر
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

هب ایشلر فایقدر — بر بریله لایقدر — نیلرسه موافقدر
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

ولدن غمی دور ایله — ربکله حضور ایله — تفویض امور ایله
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

سن عدلی ظلم صانمه — تسلیم اول اوده یانمه — صبر ایت صقین اوصانمه
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

دیمه شو نیچون شویله — یرنجه در اول اویله — باق صوکنه سیر ایله
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر

هیچ کمسه‌یه خور باقمه — اینجیته کوکل یقمه — سن نفسکا یان چقمه
مولا کوره‌لم نیلر — نیلرسه کوزل ایلر ..

مؤمن ایشی رنک اولماز — عاقل خوی جنک اولماز — عارف دلی تنک اولماز

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

خوش صبر جمیلدر   تقدیر کفیلدر   الله که وکیلدر

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

هر دلده آنك آدی   هر جانده آنك یادی   هر قوله در امدادی

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایله

ناچار قاله جق یرده   ناکاه آچار اول پرده   درمان ایدر اول درده

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

هر قولنه هر آنده   که قهر وکه احسانده   هر آنده او بر شانده

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

که معطی وکه مانع   که ضار وکه نافع   که خافض وکه رافع

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایله

که عبدك ایده عارف   که ایمن وکه خائف   هر قلبی او در صارف

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

که قلبنی یوش ایلر   که خلقنی خوش ایلر   که عشقنه دوش ایلر

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

که طبعن ایدر سکین   که ساده وکه رنکین   که خرم وکه غمکین

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

آزنی آز اوبی از ایچ   تن مزبله سندن کیچ   دل کلشننه کوچ

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

بو ناس ایله یورلمه   نفسکله دخی قالمه   قلبکله ایراغ اوله

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

کیچمشله کیری قالمه   مستقبله طالمه   حال ایله دخی اولمه

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

هر دم آنی ذکر ایله   زیرکلکی قوی شویله   حیران حق اول شویله

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

کل حیرت طالب یر بول   کندینی اونوت آنی بول   قوی عقلنی حاضر اول

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

هر سوزده نصیحت وار   هر نسنه ده زینت وار   هر ایشده غنیمت وار

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

هب رمز و اشارتدر   هب غمز و بشارتدر   هب عین عنایتدر

مولا کوره لم نیلر   نیلرسه کوزل ایلر

هر سویلینی دکله   اول سویلدنی اکله   خوش ایله قبول جانله

مولا کوره لم نیلر   نیدرسه کوزل ایلر

بل السنه خلقی   اقلام حق ای حقی   اوکرنه اداب خلقی

مولا کوره لم نیلر   نیدرسه کوزل ایلر

والله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واللّه كوزل ايتمش	باللّه كوزل ايتمش	تاللّه كوزل ايتمش
مولاكوره لم نتمش		نتمش سه ازل ايتمش

باب سابع

مطلبا علی اولان معرفت مولا ایلهٔ اهل عرفان کند یلرك مقام اعلایه صال دیغنی وعارف باللّه
اولان دولتا انس وحضوری بولوب بحر محبت وعشقه طالدیغنی وحکمت اولیالب معنی لوعا
صادر اولوب کوکل آیندن لذت جان ال دیغنی وزمرهٔ اولیا عوام ثابت اولی اولوب غفلتدن
حضوره کلوب انس حق ایله قالدیغنی وخواص اولیاء کرام خمر عشقی شراب مدام ایله فی اوصابهمدن
فانی اولوب اخلاق حق ایله بقا بولدیغنی وکرامات اولیا لایح ومقامات طریقلری واضح اولدیغنی
فضول خمسه ایله تفصیل ایدر فصل اول معرفت نفس مفتاح معرفة اللّه اولدیغی ونوع عرفان قلب
عارفه نزول قیلدیغنی ومعرفة اللّه مطلبا علی اولدیغنی وعارف اولان ماسوایی اونودوب معروفتی
بولدیغنی وکندیدن کیچوب انکله قالدیغنی وهر خوف وحزندن همیشه امین اولدیغنی وحق تعالی
صفات سلبیه دن عاری وصفات ثبوتیه ایله متصف باری بولدیغنی طقوز نوع ایله بیان وعیان
ایدر نوع اول فضائل معرفت مولایی آیات بینات واحادیث شریفه ایله بلدررای عزیز معلوم اولسونکه
حق تعالی عبادینه عنایتیله کندو معرفتنی ترغیب وتحصیل طریقنی تعلیم ایدوب قرآن عظیمنده
بیورمشدرکه فعرفهم وهم له منکرون تعرفهم بسیماهم تعرف فی وجوههم نضرة النعیم
لما عرفوا انه من الحق ومن میتا فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس کمن مثله فی الظلمات
لیس بخارج منها ومن لم یجعل اللّه له نورا فما له من نور انا عرضنا الامانة علی السموات والارض
والجبال فابین ان یحملنها واشفقن منها وحملها الانسان انه کان ظلوما جهولا ان اللّه هو السمیع
البصیر وحق تعالی حدیث قدسیده بیورمشدر یا ابن آدم من عرف نفسه فقد عرفنی و
من عرفنی فقد طلبنی ومن طلبنی فقد وجدنی ومن وجدنی نال کل هناه وفوق ما یتمناه فلا
یؤثر علی غیری یا ابن آدم تواضع تعرفنی تجوع ترانی تجرد لعبادتی تصل الی یا ابن آدم انا الرب فاعرفنی
یا ابن آدم انما عرفنی من عرف نفسه وانما وجدنی من ترك نفسه اعرف نفسك یا انسان
لتعرفنی یا ابن آدم من دخل بیت معرفتنا زال عنه الخوف والحزن وکان امنا یا داود کنت کنزا مخفیا
فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لتعرفونی یا داود تقرب الی بعداوة نفسك واعرفنی بالمعرفة التی لا یقابلها
الجهل یا داود تعلم العلم النافع والعلم النافع ان تعلم ان جلالی وعظمتی وکبریائی وقدرتی
غالب کل شیء لان هذه المعرفت هی اللتی تقربك منی یا داود من عرفنی جعلنا البلاء قیده والصبر حدیده
حضرت حبیب اکرم صلی اللّه تعالی علیه وسلم احادیث شریفه سنده بیورمشدرکم جذبة
من جذبات الحق توازی عمل الثقلین وبیورمشدرکم انا اعلمکم باللّه وان المعرفة فعل القلب
بیورمشدرکه اعرفکم بربه اعرفکم بنفسه ومناجاتنده دیمشدرکم سبحانك ما عرفناك حق
معرفتك یا معروف وبیورمشدرکم اللهم یا حی یا حی یا قیوم یا بدیع السموات والارض یا مالك الملك
یا ذا الجلال والاکرام نسئلك ان تحیی قلوبنا وابصارنا بنور معرفتك یا معروف وبیورمشدرکم
اللهم اجعل لی فی قلبی نورا وفی سمعی نورا وفی بصری نورا وعن یمینی نورا وعن شمالی نورا امامی نورا

حدیث قدسی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وخلقی نوراً وفوقی نوراً وتحتی نوراً وفی شعری نوراً وفی بشری نوراً وفی لحمی نوراً وفی دمی نوراً
وجعلنی نوراً وبعض احادیث متشابهه سناء بیورمشلردرکه خلق الله آدم علی صورته
وبیورمشلردرکه رأیت ربی علی صورة شاب امرد قطط وبیورمشلر رأیت ربی فی احسن
صورة فوضع یده بین کتفی فوجدت بردها بین ثدیی فعلمت ما فی السموات والارض نظم

سنده کلورکوکلره چون دمبدم مدد — فضلکدن استرم مددای مفضل احد
وارلق ثناکی ثبت ایدیجی بر صحیفه در — کیم ابتداسیدر ازل انجامیدر ابد
رخسار وحدت اوزره دخی بشقه حسن ایله — چشم شهوده کلدی بوخال وخط عدد
چون کثرت زبد ایله دکل بحر مختفی — وحدت محیطی سن دوجهانده سکا زبد
چون قهریکا بو فقر وفناد رسبب همان — طوغیلن تهیأ للقرب واستعد
مهرک فروغی سینه ده کالنور فی البصر — عشقک هواسی روحده کالروح فی الجسد
اولمش نفور حضورکدن اهل جهل — حقاکه مهردن قاچار اولصاحب رمد
هر ایشلرک همیشه کوزل خیر محض در — پس کار کا همزده اولور نقش نیک وبد
نشو ونمای شبنم فیضکله بولدی خوش — کلزار جان حقی سکینک ای صمد

نوع ثالث

معرفت نفس موجب معرفت الله اولدیغی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله بیورمشلردرکه
کیمکه کندی نفسنی عارف اولور تحقیق اولکسه ربنی دخی بلور کیمکه نفسی عارفدر اول
هر معرفت وعلمه واقفدر نفسنی عارف اولان مقرب وسعید اولور وعارف اولمیان
حضرت حقدن بعید اولور کندی نفسنی بلن معرفته مالکدر وبلمیان ضلالتده
هالکدر معرفة النفس انفع معارفدر ونفسی بلن اسرار عالمه واقفدر آنک همتی عالم
فانیده منصرفدر کیمکه معرفت نفسه واصلدر اکا فوز اکبر حاصلدر نفسنی اولان فاضلدر
نفسنی بلمیان حقدن غافلدر کیمکه نفسنی عارف اولور اول بعد وغفلتدن نجات بولور
وقرب وحضور حقه کلور عقلک افضلی معرفت نفس انساندر وحکمتک افضلی معرفت
قرب یزداندر کیمکه نفسنی جاهلدر اولکسه ربندن غافلدر نفسنی بلمیان عجبا
ربنی نیجه بلور ونفسن بلن ایا بو دار فنا ایله نیجه انسیت بولور هر عاقل مغموم اولور
وهر عارف مسرور اولور وهر محب محبوب اولور کندی نفسنی بلمیان غیری نیجه بلور
یا معرفت حقی نیجه بولور انسانه معرفت نفس نیجه کفایت ایدر زیراکه اول معرفت حقی
ارادت ایدر دنیانی بیلن تزهد ایدر وناسی بیلن تفرد ایلر ونفسن بلن تجرد ایلر و
ربنک بلن توحد ایلر نفسنی عارف اولان خلقه متواضع اولور زیراکه اول حق ایله حاضر
واکا خاضع اولور نفسنی عارف اولان کمسه یه لازمدرکه قناعت وعفت واستقامت
ملازم اوله وماسوایی تارک اولوب حقه عازم اوله حق تعالی حضرت داود علیه السلامه
بیورمشدرکه یا داود نفسکی بل تا کیم بنی بیله سن واول سؤال ایلمشکه یارب نفسمی نیجه
بله یم وسنی نیجه بیله یم حق تعالی اکا جواب ایتمشدرکه نفسکی ضعف وعجز وفنا ایله بل
ملکیمی قوت وقدرت وبقا ایله بله سن آندن بنی بنمله بوله سن نظم

شمس اراد دیرکه آفتاب قنی — هر یکا صوا قارکه آب قنی
دوت کیجه خواب دیدی صورده — ای جهان سیر ایلدی خواب قنی

مست

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مست كنديني آرار صورتخلقه — ديركه اول بيخود وخراب قني
دور ايدر باده اهل عشق تني — مجلس ايچنده دير شراب قني
جمله سر كشته مضطرب قالمش — راحت اولمش بي اضطراب قني
جمله سي پرده لرده كنديني ارار — عارف نفس ايدر حجاب قني
دوست خوش بي نقاب سير ايلر — دير بنمچون عجب نقاب قني
كنج دل فتح ايدر چو فقر وفنا — نه صورار سن كه فتح باب قني
شمس روحك كوكلده سير ايله — صورمه حقي كه آفتاب قني

نوع ثالث

معرفت مولا مطلب اعلى اولديغني بلدرساي عزيز معلوم اولسون كه اهل الله ديمشلردركه معرفة الله كوكلده بر نوردر ومحبتي خانه فوز وسروردر وتوحيدك مفتاح انس وحضوردر معرفة الله بر كنز عظيمدر ومحبتي بر فوز مقيمدر كيمكه عارف بالله اولور او كمسه آگاه اولور وناسدن عذر خواه اولور علمك ثمره سي معرفة الله در ومعرفتك ثمره سي حفظ حدود الله در وفسخ غرايم وحل عقود دليل وجود رب ودود در اوچ نسنه معرفة اللهه ايچون براهيندر وترغيبدر كه ذل لبيب وفقر اديب وسقم طبيبدر حتى عارف اولانك معرفتي كامل اولور عارف بالله اولانك لسانده كلال كلور كيمكه عارف بالله اولمشدر اول سعادت ابديه بولمشدر عابدك همي عبادتدر وعارفك همي ثنادر زيراكه عابدك همي نفسيدر وعارفك همي خدادر حتى مشاهده عيان ايله عيون ادراك ايده بلمز لكن قلوب آني حقايق ايمان ايله ادراك ايده بلور علم انفع معرفة الله در وانك موضعي قلب اكاهدر حقك وحدانيتين طابق معرفتدر وفردانيتك بلمك توحيد حقيقتدر اكر تعريف حق اولمسه كمسه آني عارف اولمازدي معرفة الله بطن جايع وعين ساهر وقلب ذاكر ايله جانده حاصل ودلده ظاهر اولور حق تعالى كندي معرفتيله عزيز ايلديكي عارفه لازمدر كه آنك معصيتيله نفسني ذليل ايتميوب طاعتنه ملازم اوله حقيقت عرفان حقايق اشيايه ايرمكدر واشياني ذاتنده اولديغي كبي كورمكدر معرفة الله آنك اول وآخر وباطن وظاهر اولوب هر نسنه يي عليم وهر فعلنده حكيم وجمله يه رزاق وكريم اولديغني بلمكدر معرفة الله وحدانيتنه آگاه اولمقدر وغايت معرفة الله آني قلبه مطلع بولمقدر معرفة الله ماسوادن فارغ اولمقدر وآنكله كوكل حياتني بولمقدر علامت معرفة الله اكا محبتدر وهر امرينه اطاعتدر ايكي نسنه افضل عطاء الله در بري معرفة الله وبري محبت الله در معرفة الله كوكلده نور وضيادر ومحبت الله نار محرق ماسوادر عارف بالله اولمق ذكر الله ايله حيات بولمقدر وظلمت جهلده قالمق ذكر اللهدن غافل اولمقدر معرفة الله هر شيئه قدرتني بولمقدر وهر حالده حول وقوتدن بري اولمقدر معرفة الله نفس ايله ترك ماسواى اللهدر وقلب ايله حضور مع الله در حقيقت معرفة الله آني لسان ايله ذكر ايتمكدر وقلب ايله محبتنه تمكدر وهمتله حضورينه كتمكدر معرفة الله جانده بر يقيندر كه اعضا آنكله ساكندر وكوكلده بر حياتدر كه روح آنكله مطمئندر معرفة الله تعرف الله حاصلدر زيراكه عقل الله ايله معرفتنه واصلدر علم تعلم خلق ايله اولور معرفت حق ايله اولور پس علم تعلم ايله در ومعرفت تعرف ايله در معرفة الله اشيايي اللهدن والله اليه والله دن يكا راجع ايلمكدر معرفة الله وجود

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قدیمه وجود تعظیمدر و عارفی اظهار معرفتدن منع ایدن بو تعظیمدر معرفة الله کوکلده
بر نقطهٔ کبرادر اول جانه بر نعمت عظمادر کوکلده نور معرفت فلکده کونش کبی طالع اولور
لکن شمس فلك افقدن طلوع غروب ضیاسی ارضنه واقع اولور و شمس معرفت ایسه درون
دلدن طلوع ایدوب نوری عرشه ساطع اولور معرفت الله کوکل عالمنده شمسدر
معرفت ایسه درون دلدن طلوع ایدوب نوری عرشه ساطع اولور معرفت الله
کوکل عالمنده شمس مثالیدر و عقل قمر و علم نجوم امثالیدر معرفة الله بر جوهر
درکه مادون عرش آنکله منوردر معرفة الله ایله انانیتدن کچمك و نفسانیتی ایتمك تمام
شقاوتدن معرفت بحرینه مستغرق اولمق و نور حقیقتله فنا بولمق کال سعادتدر **منظوم**

هر نفس قلب مقلبدن الور بر مشرب — بشقه بر رسم ایله بر راهی ایدر دل مذهب
کوکل اولماز ایکی آن ایچره بر امره طالب — دمبدم بشقه اولور جان و کوکلده مطلب
بو رخ و زلف و لب و غبغب و تندن غیری — دلده وار بشقه رخ و چشم و دها و غبغب
لب جانانه الور هردم او بشقه بر جان — دخی هر جان ایچون اول دمده کاور بر قالب
بشقه در عالم دل مهر و سپهری بشقه — عرش و فرش و فلکی بشقه چوخ آنده کوکب
برق خاطفکبی دل عالمنی سیر ایتکیم — آنده یوقدر یوقش و یاز و قیش و روز ایله شب
حق دل لوحنه جون جمله شیئی اولمش مسطور — عارف اول جمله یی سن دلده بول اول اهل طرب

نوع رابع

عارف ماسوایی اونودوب حضرت مولایی بولدیغی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردرکه عارف اودرکه آنی حقدن بر شاغل مشغول ایتمز و طرفة العین انسی و حضوردن
غفلته کتمز عارف اودرکه کننك سکوت ایلر و حق آنك سرندن سویلر عارف اودرکه
ماسوادن معزولدر و معروفیله مشغول اولور عارف اودرکه کندن تدبیرندن غایب
و تدبیر حقله مترقب و راغب اولور عارف اودرکه هیچ بر نسنه ایله متکدر اولماز و
هر نسنه آنکله صفا بولوب کدری قالماز عارف اودرکه دنیا و سعتیله باشنه طار
اولور و عادتی ناسدن حقه فرار اولور و آنك حضور و انسیله برقرار اولور عارف اودرکه
تفکر طویل ایله کیدر و مقاوز ملکوتی قطع ایلدن عارف اودرکه عرفانی سرمایهٔ سعادت
بولور و آنی غیر موضعنه وضع ایلمدن اعنی نااهلنه سویلمدن متنفر اولور عارف اودرکه
غیر معروف ایله انسیت قیلمز و ماسوایی معروف اصلا خاطرینه کلمز عارف اودرکه کندی
صفاتنی معروفك صفاتنده افنا ایده تاکیم ماسوایی بلمیوب آنکله سویلیوب آندن ایشیده
عارف نیجه محزون اولورکه آنك قلبی سرور ایله مشحون و جانی حضور ایله ممنوندر
عابدك قوتی آب و ناندر و عارفك قوتی نور عرفاندر عارف حقی حق ایله عارفدر و نور حق ایله
عالمه واقفدر عارفك حضوری معرفتندر و سروری محبتندر و نوری توحید حقیقتندر عارف
اودرکه ریاض دلده سیاحت ایدوب حیاض جانده سباحت ایلر و معروفنه جنانیله مناجات
ایدوب لسانیله سویلر عارف اودورکه غیر حقی لاحظ و غیر کلامی لافظ اولمز و تفسیحون
حقدن غیری حافظ بولماز عارفك سروری معرفتله و انسی وحدتله اولور و صبر و ثبا
تی شدتده بولور علم نهردر حکمت بحردر علما طواف انهاردر و حکما غواص
بحاردر و عارفلر نجات سفینه لرنده سیاردر عبادت اهل عرفان مثال تاج سلطاندر

عارفلر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

499

٢٣٧

عارفلر انلردرکه نطق ایتسلر آنی سویلرلر وعمل ایلسلر انکچون ایلرلر وطلب ایتسلر آنی ایلرلر ورغبت ایتسلر اکا کیدنلر صادقون وسابقون آنلردر وخواص ومقربون آنلردر ریای عارف اخلاص محجوبك زیاده مرغوب ومحبوبدر عارف معرفتنی تعظیمنده اهتمام تام ایدر واداء فرایضله واجتناب محارمله اکا توقیر واحترام ایله عارف اودر اسرار معرفتنی نااهله اظهار ایلمز وفرح وسرورت وبث وحزنی برکسه یه سویلمز علامت عارف اودرکه ربیسیله اولدقده افتخار ایدر ونفسیله بولندقده احتفا ایله غایتجسمنی اریدر وعارف جانی اربدر قلب عارف قنادیل حکمتدر وفتیله سی معرفتدر ودهنی محبتدر وسراجی نور ملکوتدندر عالمه ادب وعابده طلب لازمدر وعارفه ذوق وطرب ملازمدر زیراکه عارفك معرفتیله سروری دائمدر خائفك حالی هربدر وعارفك شانی طربدر علامت زاهد ترك دنیادر وعلامت عارف ترك دعاوی ومیل شنادر

نظم
اهل عرفان که محبتده آتش بولمشلر / کندیلکی بی خبر اولغله خبر بولمشلر
عالمه آچدیلر چشم هوس چون یعقوب / تا که پیراهن یوسفله نظر بولمشلر
بر زمان کیجه کبی ظلمته طالمشلر ایدی / تا که چاك جکر ایچنده اثر بولمشلر
باشلرین یاقه لرندن نیجه رفع ایتسونلر / خانهٔ قلبی او محبوبه سقر بولمشلر
واده ولده تردد ایدن اولماز محروم / که او سیمرغك اول قافده پر بولمشلر
عشقده لذت آلان حسن ایله انك هر آن / عشقده اهل نظر نور بصر بولمشلر
عشقده صیقل آیینهٔ جان ای حقی / نفسنی جوهر دل وجان تنده کهر بولمشلر

نوع خامس

عارف کندی وجودندن فانی اولوب معروفیله بقا بولدیغنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلردرکه عارف جمله یی وکندو وجودینی ترك ایدوب وجود عقبه سنه نزول ایدرسه تحقیق اول عالم قلبه دخول ایدر بعده اسب خیاله بنوب نیجه ایام جبال توکلده اینوب صحرای تفویضی کچوب میدان صبری سیر ایله کیدر تاکیم ریاض رضایه کلوب بساطنی عرفانه واصل اولور بعده مجلس محبته کیروب محفل انس وحضوره داخل اولور بقاع انبساط اوزرینه چقوب مراتب مناجات وقربه نائل اولور بعده اخلاق حمیده ایله صفات واسماء الهیه ایله تخلق ایدوب بو کرامات عزتلرینه وبو مقامات لذتلرینه ایروب عمری اولدقجه بو حالات ایچنده تنعم ایدوب انکچون سعادت سرمدیه حاصل اولور وآنك شخصی دنیاده وقلبی عقباده قالور وبو مافیهما زیاده ترقی وتلقی بولور تاکیم دنیانك ابالیدوز ناسنك اکا ملالت کلور وملاء اعلایه شوقی کماله ایروب موت ارزو ایلر وقتا که وعده سی کلور رسل رب رحمان کل وریحان وبشارت ورضوان ایله اکا کیدر واول طیب نفس ایله وبشر وانس ایله بو دنیایی لاهیه دن کچوب اول حضرت الهیه قربنه کوچر پس بو فقیر وضعیف نفسیچون آنده ملك عظیم ونعیم مقیم کوروب رب رحیمك اویله ترحیب وتقریب وسلام وتکریم بولورکه وصفایله بیانه کلمز واول دولته دائمه ابد الاباد انك زائل اولماز اللهم یا ذا الرحمة العمیمة نسئلك ان تمن علینا بهذه الدولة المقیمة والسعادة العظیمة بحق صفاتك القدیمة اللهم انك تلطفت باولیائك فعرفوك ولو تلطفت باعدائك لما جحدوك وخبرده کلمشدرکه تحقیقا دنیاده بر جنت واردرکه آنی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بولان کمسه ده جنت آرزوسی قالماز و بو دیدیکیم جنت معرفة الله در و بونله خبرده کلمشدر که ناس بو دنیادن چقوب رحلت ایتدیلر حال بو که بونده اولان اطیب اشیادن و قندن محروم کیتدیلر و اول اطیب اشیا معرفت مولادر که هر نعمتدن الذ و اشهادر **بیت**

بو کونکی جنت عرفانه داخل اولسلر عشاق یارنکی وعده اولان حوری و غلمانی نیلر

وحضرت علی رضی الله تعالی عنه بیورمشدر که عجب اودر که برکسنه اخرته جنت بوله بلکه عجب اولدر که اوله دنیاده جنت بولمش اوله و عجب اودر که برکسنه جنته دخولی ایله افتخار ایلیه عجب اودر که جنت آنک دخولیله افتخار ایده **شعر** ان عرفان ذی الجلال لعز وضیاء و بهجة و سرور و علی العارفین ایضا بهاء و علیهم من المحبة نور فهنیئا لمن عرفک الهی هو والله دهره مسرور پس عارف بالله نعیم نعیم جنتده و سرور سرور و لذت لذتدر و حضور حضور و عزت عزتدر نته کیم جنته داخل اولان کمسه موت و مرضدن و هر محنت و فقر و ذل و غمدن خلاص بولور کذلک قلب عارفه داخل اولان کمسه خوف و حزندن و جمیع محنتدن ازاد اولور **نظم**

زنده جانانم ای جان بو سوزی فهم ایله سن
کیچ بو جاندن بوله سن تا عشق ذو المنن

چون شراب عرفانی ایچوب جام اولسه دل
محرم وحدت سن آندن دیه اصلا بر سخن

کندی بیلدیکی کمسه شاد و منصف اولکه دیسلر
قیلجه بو قدر تقدیرتک قطع ایتمه اول سوزدن

کرچه بلدی دوستم بیلمیه درد دائم ولی
شمس دیدارندن اولمش قلبه حائل ابرتن

عارفک جانی شهود الله ایله طولمش حضور
غافلک قلبند قالمش عقده تخمین و ظن

ستر ایتدی حیک خدایی ایتمه افشا شرکه
الکله فرآنی اوکیم دیر بنلکیله سن و بن

بولکه حقی لذت جاویدی لطف حق ایله
جانه جون اولکی میسر خلوت اندر انجمن

نوع سادس

عارفک خوف و حزندن امین و ازاد و انس و حضور ایله خرم و دلشاد اولدیغی بلدردیکی معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که مولاسنی عارف اولانک بلاسی قالماز زیرا که اکا بلا بال اولور متالم اولماز عارفک حق ایله ما بینی معموردر زیرا که آنک شهودندن جمله سی مجبور کبی معذوردر عارف جسم و جانک مولاسنه هبه ایتمشدر و ملکی مالکنه و یوب کندی آرهدن کتمشدر و تقریب ایله دولت قرب حقه یتمشدر عارف قلبنی مولاسنه و روحنی بلواسنه ویرمشدر و جسمنی رفق رضاسنده مخلوقنه و قفا ایدوب راحته ایرمشدر عارفک حق ایله معامله سی خلقه موافقته دکلدر بلکه خلق ایله معامله سی حقه موافقتله حاصلدر عارفک هر آرزو ازائل اولور که آنک هیچ بر مرادی اولماز زیرا که قلبنه معرفت نوری نازل اولور که اندن ماسوایه محل قالماز عارفک عز و جلالی صکره هیچ طلاع اولماز زیرا که حضوره کلمز حجاب ایله قالماز عارف کندی عناء نه مرتبه ذلیل اولدیغی ناس بلسلر تنجه الیه اوکرتر بلکه یوزینه توکوروب باشنه طپراق سپرلردی عارفه آنکچون عارف دینلمشدر که غیرلر بلمه یکن اول بلمشدر و مطلع اولمدقلرینه مطلع اولمشدر اکر عارفک قلبنده طلوع ایدن شمس معرفتدن بر ذره عاید نجوبه ظاهر اولسه اکا تحمل ایده میوب مضمحل اولوردی **بیت**

طرب خانه یه صغمازدی بلکه عالمه زاهد اکر عارف کبی واقف اولایدی تار و بودندن

عارفک بر علامتی بودر که عرقی مسک و عنبردن اطیب اولور عارفک بر علامتی دخی

بوودكه سكاو جهيله اوليه اقبال ايدركه كانده سنك غيرى كمسه بى بلمز وسنك اوليه‌فجانكه
اعراض ايدركه كانده سنى هيچ بركره كورمش بلمز نته‌كيم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم اهل بيتيله عادت اوزره الفت وصحبت ايكن استماع اذان ايلدكده اوليه
سرعتله قيام ايلرديكه كانده انلرله صحبتده كل ايدى عارفك لسانى ذكر الله ايله ناطقدر
وقلبى محبتنده صادقدر وسرى ابدا كاعاشقدر عارفك قلبى نائم اولماز وماسوايه ميلى
قالماز زيراكه آنك كوكلى محنت الامندن لذت بولمشدر ودرد وغم عشق ايله طولمشدر
ونظركاه عزيز علام اولديغن بلمشدر پس اول نيجه هائم اولوب كيجه نائم اولور
بركوكل كه ماسوادن كيجوب علايه كتمشدر وتسليم قربنده استشمام ايتمشدر ومجلس
انس وحضوره يتمشدر اول كوكل حقدن نيجه غالب اولوب خلقه مائل اولور نظم

جهاندن كندى بكى بل جامد اولدى نمودر — كه زبلكه دوجهانك نهايت مقصود
عزيز عمر يكى اعلا محلنه صرف ايت — طريق عشق ومحبتده ايله ترك وجود
شراب عشق ايله نوش اومستا اولورمكه هوشك — زهى حلاوت جان وزهى شراب ودود
شراب وحدتى نوش ايليان سوزلى — كوكلدن ايلو اول ذره يه ركوع وسجود
اوكيم مشاهد اولور بو وجود وحدتنى — اودر هميشه دوعالمده شاهد ومشهود
ومي مراتبك احكامى قبول ايلسر — امين وحالت ايله كثرت ايچره حفظ حدود
جميع خلقى سوزجون موحد اى حقى — اول اهل وحدت وشفقت سعيد ومسعود

نوع سابع

اهل زهد ايله اهل عرفانك يعنى ابرار ايله مقربينك نزداننك فرقينى بلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه
اهل الله ديمشلردركه زاهد سياردر وعارف طياردر عالم ديديكلرى ادنادر وعارف
كلامندن اعلادر عارف اهل دنيايه واهل اخرته معرفتى وصفا ايلر اهل اللهدن غيرى ايله
كشته سويلمز عارفك سكوتى انفعدر وكلامى اطيبدر عارف معروفيله مستانسدر انكچون
ناسدن مستوحشدر واكامفتقردر انكچون جمله‌دن مستغنيدر واكا ذليلدر انكچون
جمله يه عزيزدر زاهدك عبادتى علاقه ايله‌در وعارفك طاعتى حلاوت ايله‌در زاهد
طالب عقبادر وعارف طالب مولادر زاهد نفسيله‌در وعارف ربيله‌در زاهد
عبد نفس وهوادر وعارف محضا عبد خدادر زاهد حقى لسانى ايله ذكر ايدر وعارف
آنى دل وجان ايله ذكر ايدر زاهدك قلبى اسباب ايله‌در وعارفك جانى رب الارباب ايله‌در
مؤمن نور الله ايله نظر ايدر مؤمنك اعتصامى حبل الله ايله‌در وعارفك اعتصامى الله
ايله‌در مؤمن ذكر الله ايله مطمئن اولور وعارف الله ايله مطمئن اولور مؤمنك قلبى واردر وعارفك
قلبى واردر خلق حجاب نفسدر ونفس حجابدر كاهدر پس خلقى ترك ايدن نفسنى
اكاهدر ونفسنى ترك ايدن عارف بالله‌در عارف جسمندن روحنه يتمشدر وروحندن عروج
ايتمشدر عالمك شغلى طلبدر وعابدك حالى تعبدر وعارفك شانى طربدر زاهد نفسيله
خلقه بقوب خصومتلريله مضطرب اولمشدر وعارف مولاسيله مخلوقاتنه
بقوب جمله يه شفقت ايدوب وراحت بولمشدر عارف قلبيله حضوردن كتمز ورحيله
ماسواى مشاهده ايتمز عارفك قلبى هر مراد وارزودن خالى وخوشدر نته‌كيم عارف
هر سببدن فارغ وبوشدر عارفك بر راحتى يوغ ايكن هر راحتده اودر وبر نعمتى يوغ ايكن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

هر نعمته اوددر عارفك نظرنده کونین ساقط اولمشدر زیرا که اول کنده سترنده مکونی بولمشدر عارفك نفسی دنیاسنی وروحی عقباسنی ترك ایتمشدر وسترّی مولاسنه یتمشدر زیرا که مسافهٔ راه خدا دنیا ایله عقبادر آنلردن عبور ایدن حق ایله حضور ایدر عارفك شهودنده حقیقت بر ازلدر وماسوای مجازوممالدر وانکچون واحب جمله نقل اولنمشدر که بغدادیچنده شبلی نامنده بر عارف وار ایمش برکون بر کوزه‌جی دکانی اوکندن کیجوب کیدر کن کوزه صتان دیمشکه ما بقی الا واحد همان اندم شبلی بر صیحه ایدوب هل کان الا واحد دیمشدر عارفه اشارت کفایت ایتمشدر عارفك قوّت ذکر خدادر وعابدك قوّتی آب ونانلدر عارفك قبله‌سی نور وصالدر عقل مفلسفك قبله‌سی خیالدر عارفك قبله‌سی رب رحیمدر غافلك قبله‌سی سجده وسیماده

نظم قطره‌سن بحردن اما جدا اولمش یاسن — بنلکك قورسن اکر قطره دکل دریاسن
عشق دریاسنه صال کندیکی خوف ایتمه صاقین — کیج هوادنکه بم عشق حباب اساسن
بحر ایله بحرسن امواج ایله محکوم هوا — عشق ایله عارف حق علم ایله ملا ناسن
حل ایدك عشق غمیله تعبك نفس وهوا — عشقده رمونس جان غیر ایله پرغوغاسن
کاه دل کاه زبان کاه عیان کاه بیان — کاهی آیینه کهی طوطی شکرخاسن
خود بین اولدکسه طولار خانهٔ دلجنك وجدال — بیخود اولدکسه نه خلق ایله هم تنهاسن
محو ایدوب والغکی عشق ایله وار اول حقی — عشقسز پادشاه اولسن وسن لالاسن

نوع ثامن

اهل عرفانك علوشانك وکمال عرفانك بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که حق تعالی کندی بلور کندیدن غیری کمسه بلمز پس عارفلر حقی بنه حق ایله بلمشلردر آنکچون انلر هر شیاءده حقه رجوع قیلمشلردر عارفك بصری عبرتله وقلبی فکرتله وروحی لذتله مشغولدر عارفلر فوت ماسوایه تاسّف قیلمزلر زیرا که آنلر اشیایه خیال وزوال نظریله بقوب ماسوای بلمزلر عارفلر معروفی بولمشلردر وماسوادن صم وبکم وعمی اولمشلردر عارفك سروری معرفتده وذوق وحضوری محبتده در عارف یوما فیوما اعرف واقرب در زیرا که ساعت بساعت معروفنه مقربدر وجنید بغدادی علیه رحمة الهادی سرّی سقطی حضرتلرینه سؤال ایتمشدر که کیف اصبحت سرّی اکا جواب ایتمشدر که لیس عند الله صباح ولا مساء یعنی عارف بالله تشخیص اوقات واحوالدن معزولدر انجق اول مستغرق حضوردر که موقتله مشغولدر عارف معروفیله اولدقده عیشی مزین اولور ومحبتنه ایردکده حالی احسن حال اولور عارفك قلبی معروفنه توجهده ریح عاصفدن وبرق خاطفدن اسرعدر عارفلرك علوم عجیبه‌سی وارددر که آنی لسان ازلیه ایله تقریر وعبارت ابدیه ایله تعبیر ایدرلر هر قومك بر عقوبتی محققدر واهل عرفانك عقوبتی حضوردن منقطع اولمقدر عارفك شغلی معروفیله استیناسدر وماسوادن اباویأسدر عارفك علاقه‌سی اولماز ومحبك شکواسی اولماز وعبدك دعواسی قالماز ناسك حالی اولور وعارفك حالی اولماز زیرا که آنك رسومی نور معرفتله محو اولور قالماز عارف نه محتاجدر ونه مستغنیدر زیرا که بونلر وارلق نشانیدر عارف ایسه کندیدن فانیدر علامت عارف ایکی جهاندن فارغ اولمقدر ونفسندن دخی فنا بولمقدر غایت معرفت ایکی حالتدر بریسی دهشتدر وبری

حیرتده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حیرتده‌در نقل اولنمشدر که ابایزید بسطامی رحمة الله علیه حضرتلرینک بر شیخ بر مریدینی
مکهٔ مکرمه‌یه کوندرکن اکا وصیت ایلمش که اثناء طریق مکه‌ده سلطان اولیای زمان
اولان ابایزید حضرتلرین زیارت ایده‌سن و سلام و دعاءمزی اکا تبلیغ ایده‌سن و دعاء و صفاسن
آلوب آندن کعبه‌یه کیده‌سن و قتاکه اول مرید مسافر حضرت ابایزیدک زیارت ایدوب شیخک
سلامن و کلامن اکا سویلمشدر حضرت ابایزید اکا خطاب ایتمشدر که شیخک کیمدر آنک
کلماتندن برینی بزه سویله تا کیم معرفتده آنک مقامی کندی کلامندن معلوم اوله مرید
مرقوم اکا خبر ویرمشدر که بنم شیخم دیرکه اکر سما حدید و ارض حجر اولسه بر قطره نازل اولوب
نه بر حبه نابت اولسه و جمیع خلق اولادم و اتباعم بولنسه‌لر انلرک رزقی نامیدر بنم درد
بر غم و کدر کلمز و قلبم اصلا متحرک و متغیر اولماز بو کلامی اولکامل ایشیدوب دیمشدر که
باهذا التحقیق اسنک شیخک هنوز نه عارف اولمش و نه توحید خدا قیلمشدر بلکه انا نیتیله
شرک خفیده قالمشدر چونکه بو حکمتی ایشتمشدر اکل یقینده واقف منفعل اولوب بولندی کتمشدر
و قتاکه حجدن عودت ایلیوب شیخنی کورمشدر ابایزید حضرتلرینک کلام حکمتن و کتابه حجتین
و نغرتن اکا خبر ویرمشدر شیخ اکا دیمشدر که ابایزید حضرتلری بزدن اعرف و اکملدر آنک کلامی
دقایق غامضه‌یه محتملدر همانا اول شیخ آنکا مکتوب یازمشدر که یا مولانا ابایزید نیتو کلامک
کلام و مقامک بودر بو کلامه قصوردم ندر بنی ارشاد ایله دیمشدر و قتاکه اول مکتوب اول
مرشد کامله واصل اولمشدر آنک جوابنده اول شیخی بویله ارشاد قیلمشدر که بنم ایچون
نه سما واردر و نه بر قطر واردر و نه بر حبه واردر و نه اولادم واردر و نه اتباعم واردر
و نه تابلیرم واردر و نه حرکتم واردر و نه وجودم واردر اول امضای مکتوبی من ابی یزید
ثانی لفظن قیلمشدر و اول شیخه وصولنده آنکله ارشاد و مسرور اولمشدر التوحید
اسقاط الاضافات نه اول یعنی بیلمشدر و نفسنده فنا بولمشدر نظم

وجودمز ید مولاده مثال ساغردر | شرابی کاهی حیات اولدی کاهی آزردر
مطیع و مؤمن اولان جا علیقدن ذوقی ویدر | او نفسه زهر ایچورر کیم کنود و کافردر
قلوبی تکریده مادام آچار دخی باغلر | بو ایشلر ندن آنی بلمیا عجب خردر
حراکله مشدر آچوب باغلقاله حاجتی | که حکمی یا کیمک بر بدننده مضطردر
کیمک یدننده ایچیر بر جوابنی آلمش | او بلمش آنی که هب ایلیان او مهتردر
عجیب بودرکه خدادن دل اولدی اکر | که بسط و قبض ایله قلبی مقلب اظهردر
چو دلدر اصبع لطفیله قهری بیننده | کیمکه یدنده ایشرح ال نه شاهد منظردر
او لطف و قهر ایله مرآت مجلیه ناظردر | انکچون آیینه که صاف و که مکدردر
چو بو کدر لطف توجهده قهاری غفلتده | دل او لسه حق ایله حق او خوش منوردر

نوع تاسع

اهل عرفانک معرفتی خالق و باری صفات نقصاندن و سلبیه‌دن منزه و عاری و صفات
کمال و ثبوتیه ایله متصف و باری و جمله ذرات کائنات و اجزای عالم و جمیع امور مخلوقات
و احوال بنی آدم آنک تأثیر و قدرتیله و تدبیر و حکمتیله همیشه هر دم مراد و مشیتنه
موافق تام وجود و نظام بولدیغی و متحرک و جاری اولدیغی بلمکدر ای عزیز معلوم اولسونکه
اهل الله دیمشلردرکه رب العالمین حضرتلری بردرکه قطعا شریکی و نظیری یوقدر اکمل و اشرف

عقاید ایمان

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ونوم ولبس عادتلرندن واهل واولاددن ووالده دن منزهدر کوکده ویرده وکلیشی مکاندن منزهدر
صاغدن وصولدن اوکده وارتده اوستده والتده دکلدر جهتدن منزهدر صورتدن وشکلدن
ورنکدن واعضادن منزهدر وارلغنك اوّلی وآخری یوقدر وارلغی کندیدندر غیریدن
دکلدر ذات شریفی بر حال اوزره ثابتدر خوف وحزن ومرض امثالی تغیرلردن منزهدر
وجمیع نقصان اولان صفتلردن منزهدر بو جمله عالم یوغیکن اول وار ایدی هیچ برکسه یه
محتاج دکلدر عاجز اولمقدن منزهدر مراد ایلسه بو جمله عالمی یوغ ایدر ومراد ایلسه بر آنده
وار ایدر بلورا که هیچ بر ایش چتین وکوج کلمز بر بعوضه یاراتمغله سموات وارضی یاراتمق اکا
برابردر برکسه اکا حکم ایده مز اول جمله یه حکم ایدر اکا هیچ بر نسنه واجب دکلدر برکسه دن
نفع کورمکدن ویا ضرر چکمکدن منزهدر جمیع کافرلر مؤمن اولسهلر وجمیع فاسقلر مطیع
اولسهلر عبادتده سعی واهتمام قیلسهلر اکا بر فائده حاصل اولماز واکر جمله ناس فاسق
وکافر اولسهلر اکا هیچ ضرر کلمز بونلر صفات سلبیه در که ذات پاکی حضرت باری
بو صفتلردن بری وعاریدر اما اول ذات پاکین صفات ثبوتیه سی سکز صفات بلنمشدر
بری حیاتدر وبری علمدر که حق تعالی حیدر وعلمیله هر نسنه یی بلور سموات وزمینده
اولنکی وجمله عیان وپنهانلری بلور واعداد اوراق اشجاری وحساب حبوب وازهاری
وجمیع رمل بحاری بلور اصلا بلمدیکی نسنه یوقدر جزویاتی وکلیاتی وکچمشلری وکلجکلری
بلور آدمك کوکلنده خاطرلری ولسانیله سویلدکی سوزلری وباطن وظاهری جمله بلور
حاضرلری وغائبلری بلور اما غائبلری آنجق اول بلور هیچ برکسه غیبی بلمز مکر الله تعالی
بلدوره اول نسیان وسهو وغفلتدن بریدر وحیات وعلمی ازلیدر وقدیمدر وحادث
وفانی دکلدر وصفات ثبوتیه نك بری سمعدر که حق تعالی سمعدر هر صوتی اشیدر جهر اولسون
خفی اولسون برکسه نك قولاغنه تخفیه سویلسه اول اشتمدیسه حق تعالی ایشیدر ودخی
سمعی ازلیدر ابدیدر حادث وفانی دکلدر وصفات ثبوتیه نك بری دخی بصردر که حق تعالی
بصیردر هر نسنه یی کوردر واباغی خشلتیسنی اشیدر لکن ایشتدیکی بزم کبی قولاغله
دکلدر وکوردیکی کوز ایله دکلدر کوزدن وقولاقدن منزهدر وبصری ازلیدر ابدیدر
حادث وفانی دکلدر وصفات ثبوتیه نك بری دخی ارادتدر که حق تعالی مریددر مراد ایلدیکین
ایشلر ومراد ایلمدیکی نسنه وجوده کلمز وهیچ بر نسنه اکا لازم اولماز برکسه کوج ایله
بر امری ایشلتمکه قادر دکلدر هر نسنه کیم جهانده وجود بولمشدر اکر خیر واکر شر جمله انك
مرادیله اولمشدر پس اول مؤمنلرك ایمانی ومطیعلر طاعتنی مراد ایتمشدر اکر مراد ایتمش
اولسه برکسه مؤمن ومطیع اولمازدی وکافرلرك کفرلرینی وفاسقلرك فسقنی مراد ایلمشدر
اکر مراد ایلمش اولسه برکسه کافر وفاسق اولمازدی بر بعوضه جناحنی تحریك ایده مز
حق تعالی مراد ایلمدیکجه وهر نسنه کیم ایشلرز آنك ارادتیله ایشلرز ومراد ایلمدیکی نسنه
وجوده کلمز زیرا که مراد ایلمدیکی وجوده کلمك علامت عجزدر اولماز اکر مراد ایلسه جمله یی مؤمن
ومطیع ایدردی واکر مراد ایلسه جمله یی کافر وعاصی ایدردی اکر سؤال اولنورسه یا نیچون
جمله نك مؤمن اولمسن مراد ایتمیوب اکثر کافر اولماسن مراد ایتمشدر جواب اولدر که اکا مراد ایدوب
ایشلدیکی نسنه لردن سؤال اولنماز واول جمله یه سؤال ایدر فاعل مختاردر بیت کشمش
اتمشدر آنی اتیمه جدل تیغ لا یسئل عما یفعل وهر مراد ایدوب ایشلدیکی نسنه لرده نیجه

حکمتلر

حکمتلر و فائده‌لر واردرکه بنی آدمك عقلی اکا ایرشمز پس کافرلری یاره‌دوب کفرلرك مراد
ایلدیکنده و ماز و موری و عقارب و شروری خلق ایلدیکنده انواع فوائد حاصلدرکه
آنلری بلمك بزه لازم دکلدر همان بزه لازم اولان جمیع افعال خدایی پرحکمت بلمکدر و آنك
اراداتی ازلیدر ابدیدر حادث و فانی دکلدر و صفات ثبوتیه‌نك بری دخی قدرتدرکه
حق تعالی قادردر هر ممکن اولانی ایتدی مراد ایلدکده میتی احیا ایتمکنه و حجر و شجری سویلتمکه
ویورتمکه قادردر و بو سموات و ارضی یوغ ایتمکه و ینه وار ایتمکه قادردر و نیجه بیك بو سما
و ارض امثالی سموات و ارضین ایجاد ایتمکه قادردر و بو جمیع جبالی فضه یا ذهب ایتمکه
قادردر و انهاری یوقاری اقتمغه و اقار ایکن فضه ایتمکه قادردر و بر عبدینی بر ساعتده
مشرقدن مغربه و مغربدن شرقه کوتورمکه قادردر و بر عبدینی بر ساعتده یریوزندن
یدنجی سمایه کوتورب کیرو کتورمکه قادردر و قدرتی ازلیه ابدیدر حادث و فانی دکلدر و
صفات ثبوتیه‌نك بری دخی کلامدرکه حق تعالی متکلمدر سویلر لکن سوزی بزم کبی لسان ایله دکلدر
بعض عبادینه واسطه‌سز سویلر حضرت موسی علیه السلام و حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه و سلم حضرتلرینه لیله معراجده و غیریده سویلدیکی کبی و بعض عبادینه
جبریل امین علیه السلام واسطه‌سیله سویلشدر انبیای کرامه اکثرا و قاتده بویله
ایلمشدر و قرآن قدیم الله تعالینك کلامیدر ازلیدر ابدیدر مخلوق و فانی دکلدر
و صفات ثبوتیه‌نك ثامنی تکوین درکه اول معلوم اولانی نسنه‌یی موجود ایتمکدر حق تعالی
خالقدرکه عالمی جمیع اجزاسیله یاراتدی اودر اندن غیری خالق یوقدر جمله حیواناتك حرکات و سکناتنی
و جمیع انسانك افعال و احوالنی و معاصی و طاعتنی و ایمان و کفرلرینی و هر خیر و شرلرینی
خلق ایدن اودر آنك الك قمله‌سی دیغنی و دیلنی سویلدیکنی و کوزنی آچلوب یومدیغنی یاراتان
اودر نته کیم حق تعالی والله خلقکم و ما تعملون بیورمشدر جمله‌نك اعیان و افعالنی کندی
یاراتدی یعنی ظهوره کتورمشدر و بزه بر جزویجه اختیار اعطا ایدوب بزی کندی فعللرمزك فاعلی
قیلمشدر و اول اختیار اکثر افعالمزه سبب عادی اولمشدر و انکله هر کس ایکی عالمده اجر
جزا بولمشدر نته کیم خبرده انما الاعمال بالنیات و لکل امرئ ما نوی کلمشدر بزی و بزم
اعمالمزی و جمله حیوانلری و آنلردن صادر اولانلری و کوکلری و ایچنده بولنانلری
و یرلری و اوستنده خلق اولنانلری یاراتدن اودر جمله‌نك رزقنی ویرن و خسته‌یه صاغ ایدوب
دیریلدوب اولدورن اودر آتش دکدیکی وقتده آنی اللك آچیسی اولماسنی و یاقمه‌سنی یارادن
اودر و قارو کسدیکی وقتده الك صاوق اولمه‌سنی یاراتدن اودر قادر درکه کسمه‌یی آتشه
قویسلر آنی یاقمیه نته کیم نمرودك آتشنده خلیلی یاقمشدر و قادر درکه قار ایچنده قاعد
اولانی بارو ایتمیه بلکه یاقه لکن عادة الله اویله جاری اولمشدرکه آتش دکدکده یاقوب یاره‌در
و قار دکدکده اوشومك یاره‌در یانمغی یاره‌دن آتش دکلدر و اوشومکی یاره‌دن قار دکلدر
بلکه الله تعالیدر اکر شبع خلق ایتمسه یوز رطل طعام اکل اولنسه طویمق حاصل
اولمازدی و آجلمق دخی بویله‌در و غیریسی دخی بو منوال اوزره‌در و بالجمله حقدن
غیری مؤثر یوقدر جمله اشیا بالذات آنك مخلوقیدر پس حق تعالینك بو سکز صفتلری کیم
حیات و علم و سمع و بصر و ارادت و قدرت و کلام و تکویندر جملسی قدیمدرلر
و ذات شریفیله قائم درلر و زوال و تغیردن بریدرلر کیمکه حق تعالی حضرتی صفات

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سلبیه‌دن منزه و صفات ثبوتیه ایله متصف بولنسك تحقیقا اول عارف بالله اولسك والا خیال
شیطانی تجلیات ذاتیه صانوب ضلالته قالمسك وحقیقت عرفانی برهان شرعی بیان نظمله عیان قیلنشدر

نظم

ای بهین نسخهٔ مجموعهٔ ذات ... نقش زیباسی مرآت صفات
ایله بو پندیمی اویره کوش ... کسه اولمه صفتن فضلفروش
ایتمه خلقه صاتجق عالمه هوس ... قیله بیهوده‌یه تضییع نفس
ایله بر علمه چالش که مطلق ... آنی برسن بله‌سن بودجی حق
حکمت فلسفه‌دن ایله حذر ... اولیا نسخه‌سنه ایله نظر
نفس پاك عزیزان طریق ... ایدر انسانی قرین تحقیق
مرشد کامل اولنجه نایاب ... سکا مرشد یتشور شمدی کتاب
عارف اول زاهد خشك اولمه صقین ... همت ایت تا اوله‌سن اهل یقین
سعی ایدوب عارف بالله اوله‌کور ... نائل معرفة الله اوله‌کور
اولمه شك مزلقه سنده کمراه ... علما در علمای بالله
چونکه اعرف دیدی خلاق ودود ... معرفتلدر دو جهانك مقصودی
معرفت زینتیدر انسانك ... یستا اولور معرفتی نادانك
معرفت دولت روحانیدر ... معرفت خلعت ربانیدر
جاهلك معرفتی پرده سبب ... بهره‌یاب اولمدیغندندر هب
اولماز آلودهٔ چرك خذلان ... جامهٔ علم و لباس عرفان
حق کتورمش سنی کندن بیله‌سن ... تا که جان ایله قوللق قیله‌سن
ذکر و فکرك همان الله اولسون ... مشهدك اول اولور تکاه اولسون
دوزخ و جنته ایتمه نظر ... صاحبن استه بول ای نور بصر
اول سنك اولیجق ای روح روان ... هب سنکا ولمش اولور ایکی جهان
آره بول کندیکی بلکسن سنی ... تا سکا اوله دو عالم روشن
قیل تکاپوی بلاد و اطوار ... کندیکی بلمیجك ایتمه فراغ
بلمیان کندونی نابینادر ... کاو و خر ونده بیله ادنادر
اولمیان واصل نور عرفان ... بینه ظلمتده قالور سرکردان
اکلمسك نول یغلك ای مزعب ... اوغرمز دائره‌کا خوف و حزن
اکله کیم معنی توحید بودر ... واصل اوله دولت جاوید بودر
مایهٔ جان دل آگاه بودر ... غایت معرفة الله بودر
چکه کور چشمکا کحل عرفان ... اولمیه تا سکا محشر زندان
نوزدیدم هله مشکل معنی ... ایکی عالمده اولمق اعمی
اولدر عمی که دکل اهل شهود ... اوله ابواب حقایق مسدود
حضرت فخر رسل قیلدی دعا ... کم حقایق اوله مکشوف آکا
جملهٔ نسخهٔ مردان خدا ... ویرر آیینهٔ ادراکه جلا
طالب حقه اولور راهنما ... نسخهٔ مثنوی مولانا
همت ایت اکلمغه گفتارن ... حرز جان ایلیه کور اسرارن

دخی چوقدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

دخی چوقدر نسخ اهل الله ... عبدی الله‌دن ایله آکاه
رمز و ایمالری روحانیدر ... جمله‌سی باطن قرانیدر
ظاهر احکام شریعتدر هب ... باطن اسرار حقیقتدر هپ
ذوق عرفان ایله در انسانك ... فرق یوق جاهلله عرفانك
عارف حقك اولور قلب سلیم ... كوكلی مرآت نظرگاه علیم
عارفك كوكلی دخی اعلم اولور ... معرفت نوری ایله محروم اولور
عارف عابد اولان مرکزینی ... اولدی گنجینهٔ یزدانه امین
جاننه کیم علم خاصه قیلسه ظهور ... كوزده اول نور اولور دلده سرور
كوردیكن جمله او نور ایله كورر ... عالم ایجر او سرور ایله اولور
مظهر معرفة الله اوله كور ... بر نوم هر حق ایله طوله كور
یا الهی بنی پر نور ایله ... دمبدم انس ایله مسرور ایله
كوكلی حضرتكا حاضر قیل ... كه زوی نورك ایله ناظر قیل

قطعه ثالث

محبت الله مقصد اقصی اولدیغنی و شوق و عشق و وجد ایله نهایت بولدیغنی و محبت مولانك حدی و حقیقتی و كنهی و ماهیتی و منافع و مقاماتی و علامات و كراماتی و توكل ظهوراتی و تعریفی و اقسامی و اسماء خواصینی و ذاتیه و صفاتیه‌سی و افعالیه و اثاریه‌سی و تلازم و تراكیبی و اثار و ثمراتی و نتایج او لا شوق و حالاتی و عشق و حرارتی و وجد كمالاتی و طریق تحصیل نهایاتی یكرمی دورت نوع ایله بیان و عیان ایلر نوع اول فضائل و ثنای محبت مولای ایات قرآنیه و احادیث قدسیه ایله بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكم حق تعالی عبادینه محبت و رأفتیله كندی محبتنی ترغیب و تبشیر ایلدی و تحصیلی طریقین طیور مشدر نته كیم كندی كتاب عظیمنده بیورمشدر ان الله بالناس لرؤف رحیم و الله رؤف بالعباد یحبهم و یحبونه ان الله یحب التوابین و یحب المتطهرین فان الله یحب المتقین ان الله یحب المحسنین ان الله یحب المقسطین قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونی یحببكم الله و یغفر لكم ذنوبكم و الله غفور رحیم و القیت علیك محبة منی و اصطنعتك لنفسی ما اصابك من حسنة فمن الله و ما اصابك من سیئة فمن نفسك ان ربی رحیم ودود سلام قولا من رب رحیم و جعل بینكم مودة و رحمة و اسبغ علیكم نعمه ظاهرة و باطنة و ان تعدوا نعمة الله لا تحصوها و احادیث قدسیه‌ده بیورمشدركه یا ابن آدم ان اردت حبی اخرج حب الدنیا من قلبك فانی لم اجمع حبی و حب الدنیا فی قلب واحد ابدا یا ابن آدم كیف تطمع فی حبی مع حب الدنیا فاطلب حبی و رضائی فی ترك الدنیا یا ابن آدم تفرغ لعبادتی املاء قلبك محبتی و اقبل علی اكفك یا ابن آدم اخدمنی فانی احب من یخدمنی اذا احب العبد لقائی احببت لقاءه لا یزال عبدی یتقرب الی بالنوافل حتی احببته فكنت سمعه الحدیث یا ابن آدم اوجبت محبتی للمتحابین فی یا داود و جنتی للمطیعین و ذكری للذاكرین و كفایتی للمتوكلین و زیادتی للشاكرین و رحمتی للمحسنین و انسی للعارفین و اذا خاصته للمحبین یا داود انی اذا اطلعت علی قلب عبدی و لم اجد فیه حب الدنیا

والآخرة ملائته من حبى • يا داود انى اذا احببت عبدا اشددت عليه البلايا حتى يدعونى انّى
احب صوته كما احبه • يا داود بلّغ اهل ارضى انى انا حبيب لمن احبنى وجليس لمن جالسنى وانيس لمن
انس بذكرى وصاحب لمن صاحبنى ومختار لمن اختارنى ومطيع لمن اطاعنى ما احبنى عبد من
قلبه الا قبلته لنفسى • يا داود ما عرفنى من لم يحبنى فكيف لا يحبنى من يعرفنى يا داود كذب
من ادعى محبتى اذا جنه الليل نام عنى اليس كل محب يحب الخلوة مع حبيبه • يا داود ليس للمحبين
دواء سوى لقائى • يا داود انا بدك اللازم فالزم بدك اللازم • يا داود سلنى ان اهب لك
الشوق الىّ فانى جعلت قلوب المشتاقين من رضوانى • ونوّرتها لهم بنور وجهى الكريم
يا عبدى انا وحقك لك محب فبحقى عليك كن لى محبا يا عبادى لم تشتغلون بغيرى وانا
مشتاق اليكم ما هذا الجفاء الاطال شوق الابرار الى لقائى وانى اليهم لاشد
شوقا اذا كان الغالب على عبدى ذكرى • وعشقته وعشقنى فوجدنى •• نظم

يحبهم ويحبونه بيوردى دوست	كه بردن ايتدى محبتى قلوب دوستى
جمال پاكنى مرآت جانده سير ايتدى ••	محبت ايلدى هم شاهد اولدى هم مشهود
چو عكس حسنى ازلدن ظهوره كلدى بو عشق	هزار يوزدن ايلدى حسن عشقه عشق سجود
شرر انجانه عشق اولدى عالم ايتدى خروش	هزار نعرهٔ عاشق هزار بلبل وسرود
چو عشق سنده ايشت جان ودين ودل سنده •	خوشا كه كندى يكى سنده اطلاع مسعود
ايراغه كتمه اويوب وهمه كنديكى فهم ايت	كه نيم حبابه يى دكن حبيب ناموجود
كوكل اوور كده مى عشق ايچنه اى حقى	مغال جرعهٔ جامى اولور بو بحر وجود

نوع ثانى

محبت مولانك فضائل وفوائدى احاديث شريفه ايله بلمدر اى عزيز معلوم اولسونكه
حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته شفقتيله محبت مولايى تبشير ايدوب
اكا محبتك طريقك طيور مشدر نته كيم احاديث شريفه سنده بيورمشدر تحقيق
حق تعالينك يوز رحمتى واردر كه آنك بر رحمتيله خلق عالم برى برايله تراحم ايدرلر وطقسان
طقوزيله يوم قيامتده كندى عبادينه مرحمت ايلسه كركدر وبيورمشدر كه حق تعالى
جميلدر ومحبت جمالدر وبيورمشدر كه حق تعالى بر عبدنه محبت ايلسه جميع اهل سموات
اكا محبت ايدرلر وبيورمشدر كه والدهٔ مشفقه نك ولدنه اولان مرحمت وشفقتندن حق
تعالى عبدينه زياده ارحمدر وبيورمشدر كه محبت ازلده تقديم ايلدى وهميشه باقيدر وبيورمشدر
كه حق تعالى يه محبت ايدن كمسه قرآن قرأته محبت ومداومت ايلر وبيورمشدر كه هر كس
محبت ايديكى كمسه ايله بيله در وبيورمشدر كه حب فى الله ترحب الله در بس الله ايچون
محبت ايدن محبوبدر كا هدر وبيورمشدر كه حق تعالى سيزلكه دنيادن اوچ نسنه يى
بكا محبوب ايدوب سودرمشدر برى نسادر وبرى طيبدر وقرة عينم صلوة ايچنده در
وبيورمشدر كه كيمكه چوق ذكر الله ايدرسه حق تعالى اكا محبت ايدر وبيورمشدر كه كيمكه
محبت الهى محبت خلق اوزره ترجيح ايدرسه حق تعالى مؤنت خلقدن اكا كفايت ايلر وبيور
مشدر كه حق تعالى محبت ايدركه عبادى بلينده اولان مودت قديمه حفظ اولنه
وبيورمشدر كه تحقيقا بنم سنّم كبير وجسمم ضعيف وعظمم رقيق واجلم قريب اولوب
لقاى مولايه وارواح انبيايه واخوان صفايه محبت وشوقم مشتد اولمشدر وبيورمشدر كه

كيمكه عاشق

٢٤٣

کیمکه عاشق و عفیف اولوب محبتن کتم و اخفا قیلوب میتا اولمشدر اول کسنه شهیداجون بولمشدر وبیورمشدرکه اهل عشق ایله مشورت ایلمکز زیراکه آنلرك یورکلری محترق و عقللری مسلوب اولدیغندن رأی وتدبیرلری اولماز وبیورمشدرکه ارواح کندی عالمنده جنود مجنده درلر وقتاکه بو عالمه کلورلر حق تعالی ایله بری برینی عارف اولنلر الفت ایدرلر ومنکر اولنلر مخالفت ایدرلر هواده بری برینه ملاقات ایلدکلرن خیول امثالی بری برینی استشمام ایدرلر وبیورمشدرکه کیمکه قلبنده مولاسی محبتن بولمشدر اول کسنه بلسونکه مولاسی دخی اکا محبت قیلمشدر زیراکه محبت اکا حق طرفندن کلمشدر واول حضرت نماز قیلدیغی حالده ازز مرجل صداسی مثلی مبارك صدرندن صوت غلیان استماع اولنوردی وکول وریحان قوقوسی آلنوردی بیت اتش شمع جمال ازلی اودلره یاقمش ابدی اول کوزلی وصدیق اکبر حضرتلرینك مبارك یورکی نار محبتدن محترق اولمش ایدی انکچون فم شریفندن جکر کبابی قوقوسی کلوردی وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دعا ایتمشدرکه اللهم ارزقنی حبك وحب من یقربنی الیك ودعاسنده دیمشدرکه اللهم اجعل حبك الی احب من نفسی وسمعی وبصری واهلی ومالی ومن الماء البارد ودعا ایتمشدرکه اللهم انی اسئلك الرضا بقضائك واسئلك الشوق الی لقائك والنظر الی وجهك الکریم برحمتك یا ارحم الراحمین نظم

محبتهم ندن اولمشدر اول مراد مرید — مکرکه آیینهٔ جانه یاقدی اول خرشید
اودر جمیل و محب جمالیدر دائم — هزار کل دیررسه اوز کلشننده جاوید
کلور همیشه خبر عشقدن ورود دلده — که تازه جانه مرحج دکل بو بیر قدید
محبت اودینه یان اول اسین جهتندن — که عشق اودندن یانر هر قلاده تقلید
خلاف نفس و هوا عادت موجددن — جهاد اکبر ایدندر محبت ایجره فرید
سعادت دو جهان بولدرندی اولدی مدام — اوکیم تموزی قوبوب اولدی عبد عشق مجید
وصال عشق ایدی هردم امیدای حقی — هزار شکرکه عالمده حاصل اولدی مجید

نوع ثالث

محبت مولانك حد وحقیقتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکم اهل الله دیمشلردرکه محبة الله کلیتله اکا اقبالدر محبت الله نسیان ماسوای الله در محبة الله اجزای وجودك آنك اولدیغی شهوددر محبت قلبك الله میل دائمدر محبت نه احسان ایله زیاده اولور ونه جفا ایله نقصان بولور محبت حقی بولمقدر وکوکلده هر محبت ساقط اولمقدر محبت اقامت حرمتله بیله خوف ترك حرمتدر محبتنده یتمك محبوبی جمله یه ترجیح ایتمکدر محبت ذات آنك صفاتنده افنای صفاتکدر ورضاسنده افنای حیاتدر محبت مشهد ومغیبده موافقت حبیبدر محبت اللهه یتمك اکاو آنك اولانه میل ایتمکدر محبت صادقی کاذبدن وکریمی شحیحدن فرق وتمیز ایدر محبت اودرکه کندیکی بالکلیه محبوبکا هبه ایده سن وسنده سنکچون برنسنه قالمیه حتی الله تاکیم آنك اولوب کیده سن محبت حق تعالادن ارادتدر وعبدن موافقتدر محبت الی ذکر ایله دوام ایتسدر محبت بر علتدرکه هر دوانه در محبت عاقلوردن مفارقتدر محبت یورکده بر ناردرکه کوکلده ماسوا قومازیقار محبت فقد نومدر وعزلت فقد قومدر محبت بر طیر مرغوبدرکه آنك ماکولی حبة القلوبدر محبت هر غالب نسنه نك غنیه و هر عالی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مقاملك سلیمیدر کیمکه ذوق محبت مولا ایله مشغولدر اول کسه ایکی جهان طلبندن معزولدر
محبة الله آنی عارف اولقدر وانسیله حضور بولقدر محبت نه رغبتدن اولور ونه
رهبتدن اولور محبت بر حسنه در که آنکله بر سیئه ضرر ویرمز زیرا که محبة الله
مرتبه سنه واصل اولان معاصی دائره سنه اوغرامز شعر تعصی الاله وانت تظهر حبه
هذا ورثی فی الفعال البدیع لو کان حبك صادقا لاطعته ان المحب لمن یحب مطیع محبة
ماسوی محبوبدن محبنی اصم واعمی ایدر کیمکه مولاسنه معنا سیچون محبت قیلمشدر
اکا بلواسی نازل اولدقچه محبتی زائد اولمشدر واولکه مولاسنه نعماسیچون محبت
اولور اکا بر بلا نازل اولسه محبتنه زوال کلور نقل اولنمشدر که بغدادده ایچنده
بر جماعت شیخ شبلی نك زیارتیچون قپوسنده قرار طوتمشدر واول شیخ اول قرار ایدنلره
غضب ایتمشدر که سیز نه اولمشدر که بندن کیدیچ سیز اکر سیز بنم احبابم سز طاشمندن نیچون
قاچرسز واول ایکی محبته محبتله خطاب ایتمشدر که بنم دوستم آنجق سیز اولمشسز که
طاشمه تحمل قیلمش سز بس صحبت خاصمزه لیاقت بولمشسز محبت الله ایچون نهایت اولماز
محبوبك غایتی اولمدیغی کبی محبتنك دخی نهایتی اولماز مقام احبابك آرزوی القادر ومحبوب
قضاسنه رضادر شعر بحر المحبة لیس یدرك قعره من خاض فیه فقد تناهی امره
لا یستطیب بلاؤها وعذابها الا الذی قد طاب فیها سره حبیب اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم حضرتلرینك روحانیه سن بر کامل واقعه سنده کوروب آندن عاجزاً سؤال
اولمشدر که محبت الله سنك محبتکدن بنی مشغول قیلمشدر بو سوزدن اول حضرت
تبسم ایدوب بیورمشدر که یا مبارك هر کیمکه محبة الله مرتبه سنه واصل
اولمشدر تحقیقا اول کمسنه بزه محبت قیلمشدر انکچون اول سعادتی بولمشدر
محب صادق اودر که محبوبندن اکا هر نه کیم کلورسه آنکله متلذذ ومحظوظ اولور بیت
هر نه کلورسه یخشیدر زیرا اودوستك بخشیدر چونکه جمله آنك ایشیدر بن بیلمکانی
نیلیم ابا یزید بسطامی رحمة الله علیه دیمشدر که ابتدای امرده دورت نسنه ده غلط
بولمشدم زیرا که توهم قیلمشدم که بن آنی طالب وذاکر وعارف ومحبم بعده تنهای امرده
آکاه اولدم کوردم که اول بندن اقدم بنی طالب وذاکر وعارف ومحب اولمشدر نظم

ای ازلی رفیقمز کلشنمز بهارمز
وی ابدی شفیقمز محرم و یار غارمز

دلده سن ای سروروز حاضرمز حضورمز
مایهٔ سکر وشورمز صبر ایله خوش قرارمز

اولمز اخرمز ظاهرمز ضمیرمز
یار ومرید وپیرمز مونس غمکسارمز

ناظرمز نظیرمز ناصرمز نصیرمز
دلبر دستگیرمز جمله دن اختیارمز

عاشق وهم حبیبمز ناصح وهم نصیبمز
مرهم وهم طبیبمز طالب انکسارمز

رافعمز رفیعمز صانعمز بدیعمز
جامعمز جمیعمز حاصل کار و بارمز

جمله ایلدك عطا صحت و محنت و شفا
حقیده بخش قیل قنا تا اوله فقر کارمز

فرع رابع

محبت مولانك کنهی وماهیتی وانواع خاصیتی ومنافع ومقاماتی بلدرر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل الله دیمشلردر که محبت الله بر سر خفیدر که بیانه کلمز وبر امر معنویدر که
عیان اولماز لکن هر بر کامل کنایه سیرنادن محبتنه متعلق تکلم ایلمشدر وآنك خواص

ومنافعنی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ومنافعندن نتیجه حکمت سویلیشدر تاکیم قلوب عباده میل واشتیاق وشوقه احتراق
انواری طولوب جان ایله طالب محبة الله اوله لر نته کیم بر کامل دیمشدر که محبت
اودر که سنك چوق خدمتکی از کوره سن وحبیبك آز احسانن چوق کوره سن وبر
کامل دیمشدر که محبت اودر که محبوبکا کلیتله مائل اوله سن وانی مالکدن وجانکدن
اعز واالذ بوله سن وانکا ظاهر وباطنده موافقت قیله سن بونکله بیله آنك حقنده
کندیکی بر مقصور بیله سن وانك غیرندن خواه اوله سن وبر کامل دیمشدر که محبت اودر که
محبوبکا واصل اولمغله بیله حددن زیاده مائل اوله سن وبر کامل دیمشدر که محبت
اودر که ایکی جهان حظوظندن سنی معزول ایدوب کندی اوصافکدن دور ایده وقلبکی همیشه
محبوبکله مشغول ایده وبر کامل دیمشدر که محبت اودر که محبوبکا کلیتله تسلیم اوله سن
حتی سنده بنلکدن بر اثر قالمیوب فنا بوله سن وبر کامل دیمشدر که محبت اودر که صاحبی
کندی نفسندن کیچوب حبیبی ذکر وفکرینه مستغرق اوله وقلبی دائم آنکله قاله وبر کامل
دیمشدر که محبت اودر که حق تعالینك کلامنی خلقك کلامی اوزرینه اختیار ایده سن وآنك لقاسن
خلقك ملاقاتی اوزرینه ترجیح ایده سن وآنك عبادتن خلقك خدمتندن مقدم طوته سن وموت
اولان لذات فانیه ایچون غصه چکمیوب ذکر اللهدن غفلتله کیچن وقتا ایچون غمناك اوله سن
وبر کامل دیمشدر که کیمکه حق تعالی یه محبت ایلر اول معروف ناس اولمه دن نفرت ایلر وبر
کامل دیمشدر که الهی اکر بنی پاره پاره قطع ایلسك وبلایی اوزریمه صب ایلسن سکا اولان
محبتم واشتیاقم اولماز الا که زیاده اولور وذو النون مصری رحمة الله تعالی علیه حضرتلرن
احبابی کورمشلر که یدی مغلول ورجلی مقید وحولنده ناس آغلشورلر واول آنلره سرور ایله
خطاب ایدر که تحقیقا بو حالتم حق تعالینك احباسنه مواهب وعطایاسندندر وآنك
جمیع افعالی بنم جانمه عذب وحلو وطیب وکوکچکدر میل محبة الله الیه اکتحال الینا اعمی اولور
خلقی کوره مز حقی بولور وبر کامل دیمشدر که شعر محبة الله فی الدنیا غریب
له نور واسرار عجیب وعند الناس مستور یدلق وفی المعنی الی المولی قریب وبر کامل
دیمشدر که توکلك جملهسی طرح انفعالدر وتفویضك جملهسی طرح اختیاردر که
ورضانك جملهسی ترك اعتراضدر ومحبتك جملهسی حبیبی جمله یه ترجیحدر وبر کامل دیمشدر
هر مجالسته صالح اولان موانسه یه صالح اولماز وهر موانسه یه صالح اولان مؤتمن
اسرار اولماز ومؤتمن اسرار اولماز الا که احباب احرار اولور وبر کامل دیمشدر که
حق تعالی بر قومی خدمتنه قائم قیلمشدر وبر قومی کندی محبتنه تخصیص قیلمشدر
پس اهل خدمت اهل زهد وتقوادر که آنلر جنته لایقدر وانلره ابرار دینلمشدر
واهل محبت اهل عرفاندر که آنلر قربتله فایقدر وآنلره مقربین بولنمشدر وبر کامل
دیمشدر که قرآن کریمده مذکور اولان شراب طهور اول کاس معرفتله شراب محبتدر
وبر کامل دیمشدر که عارف حلاوت محبتله اول وقت واصل اولور که خلقك اذیتی
اکا شکر کلور وفقر وفاقه اکا عسل اولور وبر کامل دیمشدر محبت خوفدن
افضلدر زیرا که عبد محب هر حالنده مولاسنی حضور وغیابنده صیانت ایدر
اما عبد خائف مولاسی غیابنده مخالفت کیدر هر کسك کندی قیمتی کوکلنك
همتیدر پس همت دنیا اولانك قیمتی شهوتدر وهمتی آخرت اولانك قیمتی جنتدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وهمتی محبة الله اولانك قیمتی بیحد وغایتدر وبر كامل دیمشدركه محبت میل دلدركه تعلیم خلق ایله دكلدر انجق موهبهٔ حقدر وبر كامل دیمشدركه محبت طلب ایله بر وصف باریدركم جمله یه ساریدر واختیاری دكل اضطراریدر وبر كامل دیمشدركه محبة الله نوادا یچنده بر نور لامعدركه قلبنه نازل اولدقده مسرور وشاد اولور وماسوادن فارغ وآزاد اولور وبر كامل دیمشدركه كوكلده محبت وشفقت الهام ربانیدر وبغض وعداوت وسوسهٔ شیطانیدر زیراكه محبت وشفقت رحمان صفتیدر وبغض وعداوت شیطان صفاتیدر بر عارف بر كامله مكتوبنده یازمشدركه اما بعد تحقیق آنك كاس عشقندن شراب محبتی ایچوب سكران اولمشمدر واول كامل اكا جوابنده یازمشدركه هنوز ایچممش سن سكران اولمش سن وسنك غیرك بحر سموات وارضی ایچمشدر هنوز قانمیوب عطشنددر هل من مزید آرزو سیله كیجمشدر وبر كامل دیمشدركه كیمكه مولاسی محبتیله مشغول اولمشدر اول حرمت وبردی وذوق ودردی فرقت ایتمدن معزول اولمشدر وبر كامل دیمشدركه محبة الله بر نار موقدهدركه آنی اولیاسی قلوبنه اولان خواطر وارادات وعوارض وحاجاتی یاقوب محو ایلیه وبر كامل دیمشدركه حق تعالی كندی محبتی بر عبدینه القا ایلدیسه آنی كورنلر كلفت والفتسز ایله امیل ومحبت ایدرلر وفرصت بولنلر آنك زیارتنه كیدرلر لكن اول آنلردن فرار وانس حق ایله قرار ایدر نته كیم حضرت یوسف علیه السلامه بر كسه عرض محبت ایتمشدر او محبوب حكیم آنك جوابنده ربیدن غیری كمسه نك بكا محبتی استمم بیوردمشدر مولاسی محبتنده صدیق اولدیغی ظهور ایتمشدر

نظم

برخداوند غیری یاری استمم — اول كلك عندنده خاری استمم
غیری یارك وار ایسه وار آنده كیم — دلده باری غیر یاری استمم
اننده اوزكه بخت ورختی آرهمم — ذكر حقدن غیری كاری استمم
دو جهانی اهلنه ویردم همان — استرم دلداری داری استمم
قاف دلده بولمشم سیمرغی بن — كركس مردارخواری استمم
بازسلطانم آنك دستنده یم — خاكدان ایچره غباری استمم
یارغارم غمكسارم حقدر بس — استمم بن غیر یاری استمم

نوع خامس

محبت مولانك بعض علامات وكراماتن بلمدر **ای عزیز** معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه محبة الله بر همای دولتدركه هر كیمك باشنه نزول ایدرسه اول كمسه ایكی جهانك سلطانی صاحب تخت وتاج اولور وبر كیمیای سعادتدركه هر كیمك قلبنه دخول ایدرسه اول كمسه غنی ایكی عالمده مستغنی وجمله خلق اكا محتاج اولور واول كوكلده كیم محبة الله ظاهر اولمیوب مستور قالمشدر اول بر میت كیبیدركه جاننك بی خبر اولمشدر اگرچه ذوی العقولك جملهسی محبة الله دعواسن ایدوب بولنك باش وجان ویررز دیرلر لكن محبت مولانك بیك علامتی واردركه هر كیمده كیم اول علامتلر بولنمشدر اول كمسه محبت دعواسنده صادق ومسلم بلنمشدر اما علامت اولی بودركه محبت مولی اولمدن خوف ونفرت ایلیوب دائما حاضر باش ومهیا اولوب موته منتظر ومترقب اولور زیراكه آنجق موت ایله محب محبوبنه وطالب مطلوبنه وغریب اوطاننه وصول بولور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

پس مادامکه دنیادن قطع علاقه اولنمامشدر اول کوکلده محبت اثری ظاهر بولنمامشدر
واکر موتك قرارى هنوز حققده وار ایسه حاضر اولیوب لیل و نهار اولت ادرکده اولمق
ایچون اولورسه اول دخى محبة اللهك بر اثریدر و اما علامت ثانیه بودرکه اول محب مولا
دنیادن هر نیه محبت ایدرسه اکا مولاسى محبتیله محبت ایدر و بیه آنك یولنده الکچوت
صرف و بذل و هر نه کیم قلبنى مولاسندن مشغول ایلیه آنى ترك ایدر و حضور بیله کلوب
رضاسنجه کیدر و اکر جمیع احوالنده حضور و رضاده بولنمدیسه اول عدم محبت مولا
دلالت ایلمز زیراکه هر کوکلده محبة الله کمال اوزره ظاهر کلملر بعض کوکلده نقصان
اوزره حاصلدر و اما علامت ثالثه بودرکه اول محب مولا لیل نهار آنك ذکر و فکرندن
خالى قالمز زیراکه محبت ایلدیکى نسنه یى و کسنه یى محبتى غلبه ذکر ایلر یعنى اول محبوبك او
صاف اکاشنا ایله سویلر حتى اکر کمال اوزره محبت ایلمش ایسه انى هرکز فراموش ایلمز و اکر بر کمسه
هم حق تعالى یه و هم دنیالقه بر نسنه یه محبت ایلرم دیرسه نظر اولنور قنقیسن زیاده ذکر
ایدرسه محبتى اکا حکم اولنور زیراکه اول کوکلده چوق ذکر اولنان طرفین محبتى غالب کلمشدر
حال بوکیم غالب مغلوبى یو ماخیو ما محو ایدر اولمشدر و اما علامت رابعه بودرکه محب مولا
آنك کلام قدیمنه تعظیم ایدوب انبیا و اولیاسى اولان دوستلرینه حرمت و رعایت
ایلر بلکه جمله مخلوقاتنه محبت و شفقت ایدوب رفق و مداراتیله ملایم سویلر بیت کیمکه
محبة الله مرتبه سنه وصول بولمشدر آنك کبر و حسد و بغض و عداوت و کین و کدورت
و عجب عنانیت افکارى دفع و رفع اولمشدر و اول جمیع موجوداته عبرت و حکمتله نظر ایلیوب
جمله دوست اتخاذ ایدوب هر کسله الفت قیلمشدر و اما علامت خامسه بودرکه محب
مولاناسندن عزلت اختیار ایدوب لیله منتظر و مشتاق اولور تاکیم عوایق و علایق دنیا
کوکلدن منقطع اولوب محبوب قدیم ایله انبازه بیجه ثنا و نیاز ایلیه نته کیم حق تعالى حضرت
داود علیه السلامه بیورمشدرکه یا داود اول کمسه یالان سویلرکه بکا محبت دعوا
ایلر حال بوکیم اول کیجه لرده نائم اولوب بندن غافل قالور زیراکه دوست دوستك دیدارینه
طالب و صحبتنه راغب اولمازمى خوش کیمکه استرسه بولور بر دخى کمسه ایله مألوف
اولیوب هیچ نسنه ایله مانوس اولماز و بنسز قرارى قالماز و اما علامت سادسه بودرکه
محب مولایه عبادت آسان کلور و شوق و ذوق ایله خدمتك اولور بلکه عبادتى روحى
غداسى بولور و آندن نیجه لذتلر آلور و اما علامت سابعه بودرکه محبة الله مرتبه
سنه بولان حق تعالینك دوستلرینه حب فى الله ایله محبت ایدوب آنلرى کندویه دوست اتخاذ
ایله و آنك اعداسن کندویه دشمن بلوب آنلره دخى ستر و حلم ایله معامله ایده **شعر**
محبة الله لا تؤویه دار ؛ و لا یأوى مکانا فیه عار ؛ و لا یهتم فى الدنیا برزق ؛ و یکره ان یکون
له عقار ؛ و محبت مولانك اوچ کرامتى واردرکه برى دریا کبى سخاوتدر و برى کونش کبى
شفقتدر و برى تراب کبى تواضعدر زیراکه منبع کرم و جود محبتدر بلکه اصل خلعت
وجود محبتدر و محبت مولانك نتایجى دخى اوچ تمامدر کثرت صیام و کثرت قیام و قلت کلامدر
اما حقیقت محبت تامه ترك مجالسه عامه در محب صادقك بدنى وحشیدر
و قلبى عرشیدر و طبیعتى روحانیدر و همتى ربانیدر و سیماسى نورانیدر **نظم**

کوکل عشقکده نابر وادرای دوست	سنى سومك عجب سودادراى دوست

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عدو بلمز بو معنایی کـه دائم
جمالك آرزو ایلر تموشنی
ایکیلك پرده سی رفع اولدی دلدن
چوکلدی خاطرم پروای اغیار
اکرچه رتبهٔ عقل اولدی عالی
جهان لذتلرن بولدم چو حلوا
شئونك سیر ایدی عالمده ای جان
چو سنسن اول و آخر ستر و ظاهر

دل عاشق سکا ماوادر ای دوست
جهان پرشور و پرغوغادر ای دوست
دو عالمدن کوکل یکتادر ای دوست
کوکل شوریده و شیدادر ای دوست
مقام عشق هم اعلادر ای دوست
ولی عشقك می احلادر ای دوست
که چشم عشق ایله بینادر ای دوست
بو حقی هیچ و ناپیدادر ای دوست

نوع سادس

انسانك احتیاجنی بیان

محبت مولانك کوکلده ظهوری و جولانك بلدررای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلردرکه انسانك قلبنده ظهور محبتك سببی احسان اولدیغی ایچوندرکه انسانه افتقار و احتیاج اوزره خلق اولنمشدرکه اما دین امورنده انسانك علمایه احتیاجی بودرکه انی ظلمات جهالتدن و کدورات غفلتدن تخلیص ایدوب احکام دینی و ایمان و آداب و ارکانی و شریعت غراینی تعلیم و تفهیم ایدرلر و انك اولیایه احتیاجی بودرکه اکا آداب و ارکان طریقتی و احوال و مقامات حقیقتی بیان و عیان ایدرلر و نفس اماره نك اوصاف ذمیمه سی نفس مرضیه نك اخلاق حمیده سنه تبدیل اولنمسنك سببلرن بلدررلر و دنیانك فناسن و اکا محبتك خطاسن بیان ایدرلر و انی معرفت الله و محبة الله طریقنه الوب کیدرلر و دار بقانك ذوق و صفاسن و حضور مولانك انس و لقاسن اکا ادراك ایتدروب دنیادن عوق و آخرته سوق ایدرلر پس بو سببدندرکه هر شاکرد استاذینه و هر مرید مرشدینه میل و محبت ایدرلر و اما انجه کیدلر و اما دنیا امورنده انسانك هرکسه احتیاجی چوقدرکه انك حد و حسابی یوقدر مثلا آش و اتمك حاصل اولوب دهانه داخل اولنجیه دك هیچ بلورمیسنکه قاچ خدمتکارك خدمتیله حصوله کلوب سکا غدا اولور و الحاصل انسانك اطعمه و البسه ده و مسکن و تزوجده صنعتلرك جمله سنه احتیاجی حکمتله بلنمشدر نته کیم الانسان مدنی بالطبع دینلمشدر بلکه ریاح و مطر و شمس و قمر و ارض و سمایه بیله محتاج بولنمشدر پس ای طالب محبة الله بصر انصاف ایله بر نظر قیلکه اکر سکا برکسه ایکی درهم ویرسه یا بر لباس کیدرسه و یا بر کون بر خدمتك کورسه عمرك اولدقجه سن اکا محبت ایدوب هر ذکر اولندقجه خیر دعا و ثنا ایدرسن حال بوکه کیم انك احسان و خدمتینه حق تعالینك ارادت و قدرتیله وجوده کلمشدر کل ایمدی بر کره انصاف ایله که سکا هر نفسده انواع نعمتلر احسان ایدوب جمیع مصالحکی سن طلب ایتمزدن مقدم کوروب جمله احوایجکی خبرك یوغیکن قضا ایدر سکا و سن انك اعراض ایدوب عصیان اوزره ایکن ینه رزقکی کسمیوب عیوبکی ستر ایدر و سکا اعنی جهانی خلق ایدوب جمیع امورك تقدیر و تدبیر ایدن رب العالمین حضرتلرینه نیچون دائما دل و جانکله میل و محبت و خضوع و تذلل ایلمزسن و هر دم لسانکله اکا حمد و شکر و مدح و ثنا سویلمزسن و باش و جانکی و جمله وارکی انك محبتنه فدا ایلمزسن هیچ لایق و سزامیدرکه انك بی دریغ احسانلرینه و بی نهایه نعمتلرینه مستغرق ایکن ینه انك لطف و کرملرك غیرینی بلورسن و میل و محبتله مادح و ثنای اول کریم و ستارك غیرینه قیلورسن اکرچه هر کوکلده محبة الله موجود

اولدیغی مقرردر لکن آتش چاقمقله طاشنک پنهان اولدیغی کبی محبت الله کوکللرده پنهان ومضمردر پس اکر سنی بولاد شوق وطلبنی ذکر الله حجر قلبکا ضرب ایله سنی آتش آتشلر ظاهر اولور ودرونك آنلر ایله نور وضیا بولور واول نیران ایله انده بولنان بغض وعداوت وخبث وحقد وحسد غباری وکبر وانانیت باری یانوب محو اولور وجمیع کدورات نفسانیت باری یانوب محو اولور وجمیع کدورات نفسانیه کیدوب قلبك صافی قالور وحضور وانس ایله تجلیاته لیاقت بولور واکر بر مدت غفلت ایدوب مداومت ذکر حقدن اهمال ایدرسن دلده مضمر اولان نار محبت همان رماد ایله مستور اولان حمرات امثالی طول مکث ایله منطفی اولور بعده قلبك ظلمات شهوانیة وکدورات نفسانیه طولوب انوار تجلیات حقدن محروم اولوب متحیر قالور زیراکه ذکر الله محرك حب الهی ومهیج شوق نامتناهیدر اما اهل محبتك شوقن واهل عشقك ذوقن زیاده قیلمق ایچون حکمت اولیا معین وقوتدر وآنلرك قلبی ولدینه سنیر حکمتدر اهل محبتدن بر بصیرت صاحبنك بصری اعمی اولوب سببندن سؤال اولنمقده جواب ایتمشدر که بو عمی بصر مقتضای غیرت حقدر که خلقه نظردن بنی منع ایتمشدر زیراکه محبوبا سنمزکه محبتی اغیار ایله یار اولور هر دمده بر تردد اله بی صبر وقرار اوله استرکه غبارده قلبی صافی اولوب علی الدوام آیینه دیلدم

ای کوکل سن ولمه کندیکدن جدا — فارغ اول کلسون سکا عشق خدا
عشقده یار ایتمه غیری اختیار — آندن اوزکه کمسه دن کلمز وفا
یا اولور یا ایریلور یا ترك ایدر — هر کیم آندن غیری یار اولدی سکا
زنده یا ینده دوستا اول عشقدن — کیم کلور هر قلبه آندن بر صفا
هر غمك غمخوار یدی اول یار غار — هم سنکله بیله در خوش دائما
ختم عمرکده چو ناچار اوله سن — هپ سکا بیکانه در اول آشنا
شفقت ایلر عشق اودم دیر حکم غم — کل بکا اهلا وسهلا مرحبا
بن سکا دوستم ازلدن برقرار — نفس ایله بیکانه اول ایدك سنی بکا
جسمی ترك ایله بو خاکی خاکه ویر — پاکسن حقه روان کل اصلکا

نوع سابع

محبت مولانك تعریف وحقیقتن بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که حق تعالی محبتی خزائن وجوده مفتاح ایدوب دقایق کنوز جودنی مکامن غیبتدن آنکله اظهار ایتمشدر واسرار اظهارنی احببت ان اعرف قولیله افتتاح ایدوب عرفان ایچون محبتیله عوالم ظلمات وانواری وار ایتمشدر پس محبت لب لباب حقیقتدر ونهایت مقاصد اهل معرفتدر وآنك مقالات ومقاماتی نهایتسز وعجایبا یاتی حدسز وحسابسز وغرایب حالاتی غایتسزدر زیراکه محبت بدایت رتبه ابداعدر ونهایت اجناس وانواعدر ومحبتله جمیع وجودك کمالی ویرلشدر وانکله هر مراده سعی اولنوب ایرلمشدر شعر حقیقة الحب لا مجلی لفاقدها ۝ واستصنع الواحد التعریف بالقیل ۝ لا یعرف الشمس الا من یشاهدها ۝ للکنه تعریفها فی عین تضلیل ۝ محبت بر حقیقتدر که آنی صاحبندن غیری برکسنه بلمز وطالبندن غیری آنکله کمسنه متصف اولماز وآنی سؤال ایدن آنی تحصیل ایده سه سؤالدن معطل قالور واکر تحصیل ایدنه بلمیه محالی طلبده سعی ایتمش اولور زیراکه وحدانیات اولان معانی حدود ورسوم ایله بولنمز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وماهیتلری عقول وفهومه ایله بلنمز **شعر** تعالی العشق عن هم الرجال ؛ وعن وصف الفراق والوصال ؛ متی ماجل شیئ فی الخیال ؛ یجل عن الاحاطة والمثال ؛ محبت لسان ایله تقریر وبیان ایله تعبیر اولنمز زیرا که اول حق تعالینك بر جذبه سیدر که اولیاسی قلوبنه چکشدر محبت بر صفت سرمدیه وبر عنایت ازلیه در که کتاب وایمات آنکله بلنمشدر محبت بر سرور درکه مدرکنك کمالی اولان ذاتك حضوری تصوری ایله کوکلده حاصل اولور بو تعریف حقیقت حسبیله دکلدر بلکه اسم ایله در زیرا که سرور بر امر وجدانیدر که آنك حقیقتی بلنمز وبر تقریب ایله تعریف اولنماز محبت حقیقتده بر امر ذوقی وبر نور شوقیدر که واجب حقیقتك ذاتی رایتله ادراکنك لمعاتیدر زیرا که اول بغایت جمیل ومحب جمالدر وغایت جمال ایسه نهایت کمالدر چونکه مدرکك کمالی اولدقجه ادراکی قوی اولور ومحبتی احلا واصفا اولور کمال قوت بولور پس محبت جمال احمد الاکمه آنده اولور وآنی صاحب بوله مز الا که صاحب لولاك بوله بلور اما مراتب سائره ده تعدد وتکثر ایتامی حسبیله وتفرق وتغیر امکانی سببیله محبتده حزن وغم ودرد والم شایبه اولور پس محبت ابتهاج صرف وسرور محض اولمیوب حزن وکدر ایله ممزوج وخوف وخطر ایله مخلوط اولور **شعر** وما فی الخلق اشقی من محب ؛ وان وجد الهوی حلو المذاق ؛ تراه باکیا فی کل حین ؛ مخافة فرقة اولاشتیاق ؛ فیبکی ان نای شوقا الیه ؛ ویبکی ان دنا خوف الفراق ؛ محبتك منشاء حضرت احدیتدر نته کیم عالم تلك منشای کثرت وضدیتدر چون نور وحدتك اکوانه سریانی قلدی اعیان جهانده محبت ظهور ایلدی پس اول نقطه اولی یه انسب واول حضرت علیایه اقرب اولنلرده محبت اکثر واقوی اولور وآندن ابعد واسفل اولنلرده محبت اقل واضعف بولنور نته کیم حق تعالی ولکن الله الف بینهم بیوروب اهل قربك محبتی کثرتن طیور مشلدر واهل بعدك محبتی اقل اولدیغی حق تعالی آنلره بعضکم لبعض عدو بیورمشدر محبت بر شربتی حالدر که آنکله آجیلر طاتلی بالدر محبت بر اکسیر عظیمدر که آنکله مس وآهن در وسیمدر محبت بر دوا درکه آنکله هر علت شفا بولور محبت بر جلادر که آنکله هر کدر صافی اولور محبت بر شربتدر که آنکله هر مرض صحتدر محبت بر حالتدر که آنکله قهر مرحمتدر محبت بر حالتدر که آنکله مرده زنده اولور محبت بر سلطاندر که آنکله شاه بنده اولور محبت نتیجه معرفتدر ووسیله قرب حضرتدر محبت بر سروردر که آنکله هر محبت حضوردر ومحبت بر صفادر که آنکله هر جفا عین وفادر محبت بر نوردر که آنکله دیولر حوردر **نظم**

الا ای عشق بی پروا ؛ که سنسن مقصد اقصا ؛ چو سنسن لحسن الحسن ؛ هم اولدك عاشق شیدا
عجب حسنا بجرم یکتاسن ؛ عجب موزون رعناسن ؛ عجب ماه دلاراسن ؛ زهی یکتای بی همتا
جمالك وصفنی هردم ؛ نه وصف ایله که سویلرم ؛ تموز رات ایله لوهم ؛ که امنا وصدقنا
سنك ذاتك که دائمدر ؛ دمکله جمله قائمدر ؛ کر انسان کر بهائمدر ؛ اکر اعلا اکر ادنا
مضارع ماضی حالسن ؛ دخی تفصیل واجمالسن ؛ شه پر لطف اجلالسن ؛ دمکده عروة وثقا
جهانك حسنکا حیران ؛ که سنسن جمله یه جانان ؛ زهی محسن زهی احسان ؛ زهی مهر جهان آرا
او جان کیم شوقه مائلدر ؛ دوکنز ذوقه نائلدر ؛ سکا حقا که واصلدر ؛ نه حاجت قصه فردا

نوع ثامن

محبت مولانك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

محبت مولانك اقسامنی بلدردای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه محبت لازمه
وحدت اولمشدر آنکچون اول بو کثرته منافی کلمشدر الواحد الفرد حقا کیف ینقسم
والواجب الحق صدقا کیف ینعدم پس حقیقتده محبت قسمت قبول ایتمز وآنك حقیقتی
خلقده صافی اولماز بلکه ظهور وخفا سیله شدت وضعف بولور وصفا وکدرتده
احوالی مختلف اولور وتعدد مظاهر ایله اول متعدد اولور وتفاوت مشاعر ومناظردن
اکا تفاوت کلور نته کیم ماء بسیط بی رنك اناهینك لونیله متلون اولدقده نیجه اقسامه منقسم
یاخود مقرهٔ ومجراسنده مخالط ومجاوریله تغیر بولدقده مذاق ومشام ایله حالی مختلف اولور
حال بوکیم اول صوحد ذاتنده حقیقت واحده در کذلك محبت واحده عالم کثرتده اعیان مختلفه
ساری اولدقده نیجه اقسامه منقسم اولور ومظاهر متنوعه ده ظهور بولدقده مظاهری حسبیله
وصفی مختلف اولور حال بوکیم لازمهٔ وحدت اولان محبت حد ذاتنده حقیقت واحده در
نته کیم ماء صافی اصنافت وآفتلرندن مطلق وسلیم اولدقجه کندی لطافت ونظافت اصلیه سی
اوزره بولنماز کذلك محبت الهیه کندی منشائی اصلیه سنده غیرك موضعنده محض
وخالص بولنماز وآنك حوضی منبعنده خوض وغوص اولنماز واول مشرب عذبك شاربلری
عباد خواص مقربیندرکه آنلر بحر وحدتده غریق ومجردلر وانانیتلری تعیناتندن
منسلخدرلر وحق تعالینك حضور وانسنده منغمسدلر وآنك جلال وجماللرینده
منطمسدلر وفنالرینك صکره آنك بقاسیله دائملر وآنك ذات پاکیله ابدا قائملر
وصفات باکمالیله متصفدرلر وآنك محبتیله آنی محب ومتلقدرلر وآنك تجلی محبتنه
کیدلر وعین کافور اولان شراب صفوتنده شراب ایدلر وعین تسنیم وبرد ولذت یقینی ایله فرح
بولورلر وآفاق مبین محفلنده ترقی ایدوب درجات رفیعه یه نائل اولورلر وبونلردن ماعداسی
اولان ابرار واخیار اول مشرب عذب صافینك اسفلنده قالورلر زیراکه آنلر کتابی کسانندن
انجق زنجبیلیله ممزوج اولان عین سلسبیلدن بولورلر پس شراب صافی محبت ذاتیه در
وشراب ممتزج محبت صفاتیه در اما ابرار انکچون شراب ممزوج ایله انجق آنده حظ المشلردر
زیراکه آنلر کرچه صفتلری ملابسندن مجرد اولمشلردر وکندی نفسلرینك نعتلری جاویدن
رفع وازاله قیلمشلردر لکن آنلر کندی اعیانیله منطمس اولمیوب ارکان قواعد تخریب قیلمیوب
کندی تعینات وبقایالریله محتجب قالمشلردر زیراکه بو تعینات آنلرك ذنوب مقامات
بولنمشدر وجودك ذنب لایقاس به ذنب دنیلمشدر پس ابرار آنجق حضرت واحدیتده
مراتب اسمائیه کیدلر ومحبوبی عظمت وکبریا سما استارینك وراسندن مشاهده ایدلر
هنوز آنلر فنای محض ایله بحر احدیته طالمشلردر وکدورات خوف وحزنندن خلاص بولمامشلردر
نته کیم آنلر بحر ذاتی کثرت اوصافی ایله مکدر قیلمشلردر کذلك کندی مشربلرك مزج سائی
صفت عدالله مکدر بولمشلردر اما شراب ممزوجك مادونی عباد وزهاد اولان اهل تقوا
مناسب شرب کلمشدر زیراکه محبت ممزوجه نك مادونی آندن زیاده مکدر اولمشدر پس
محبت خالصهٔ ذاتیهٔ زبدهٔ صافیه مثالی بلنمشدر ومحبت ممزوجهٔ صفاتیه لبنه
مشابه بولنمشدر ومحبت متکدرهٔ افعالیه دوغ بی فروغه نظیره قیلنمشدر وبو محبت
افعالك اصحاب اعمال اولان عباد وزهاده تخصیص اولنمشدر زیراکه آنلر انجق اعمال الله متوسل
بولنمشدر ومحبتك اضعف وادناسی محبت آثار اعتبار وعدا اولنمشدر وابنای دنیا آنجق

محبتك اضعف وادناسی بیان

انی بولمشلردر ومحبت اثار اهل دنیایه مخصوص اولوب انکله قالمشلردر پس اول محبت خالصه علیه بو محبت ضعیفه دینله ده اجزای شجره ده صومثالی بلنمشدر حال بوکیم صواننك بنهان اولدیغندن صافی قالمیوب مکدر بولنمشدر پس بونجه صور حسنه ده واشکال جمیله ده والبسهٔ فاخره ده واطعمهٔ نفیسه ده وفواکه لذیذه ده واثار عزیزه ده واطوار غریبه ده ومصنوعات عجیبه ده محبوب القلوب اولان اول محبت ذاتیهٔ صانع حکیمدر لکن اهل محبت اثار اول مؤثردن غافل اولوب کثرت صورتله وحدت معنادن راهل قالدقلریچون بلمزلرکه محبت ایلدکلری کیمدر **بیت** دلی کو عاشق خوبان دلجوست اگر داند وگر نه عاشق اوست پس بومقامده محبتك اقسامی دورده منحصر قلنمشدر بری محبت ذات وبری محبت صفات وبری محبت افعال وبری محبت اثار اعتبار اولنمشدر **نظم**

ای عشق وی جان جهان ای مبتدا وی منتها ای رستخیز ناگهان وی رحمت بی انتها
ای رشك ماه ومشتری هم بزدن نهان سن جمله بری ویردم دل وجان وسری بن هم سکا قربان تنها
کاهی طربسن که تعب که نور اولورسن لهب سنسن عجب اندر عجب حیران سکا اهل النهی
ای طالب انوار جان تسبیر ایله سن کهسار جان اول بلبل گلزار جان قیل قلبکی غمدن رها
عالم چو کوه طوردر ذره بذره نور در اعمادن اول مستوردر غبر تله سن سیر الیها
هردم گلور جاندن ندا کیم بیلککدن اول جدا یوغ اول همان قالسون خدا هرکله پرنور اولها
حقی کو کلدن دیله سن کیم علم عشق بیله سن اگلی ازایت شربیله سن اولسك دخی پر اشتها

نوع تاسع

محبت مولانك اسماسنی بلدررای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اسمای محبت کندی مراتبی حسبنجه مختلف اولور ومحبتك اسماسی آثارندن بدا اولندقده اولمرتبه ده اکا ارادت تسمیه ایدلر وبو ارادت قربنده کمال اولان کمسنه اطاعت وتحمله وآنك اخلاقیله تخلقله اکا تقربه رغبت صادقه در نته کیم حدیث قدسیده لایزال العبد یتقرب الی بالنوافل حتی احببته فکنت له سمعا وبصرا ویدا ومؤیدا بیورمشدر وبو ارادتك علامتی اولکمسه نك ارادات ومرضاتنی جمیع همتیله طلب ایتمکدر تاکیم کندی بنك اندن غیری برفکری اولمایه وآنك مرادندن غیری برآرزوسی قالمیه نته کیم دنیلمشدرکه **بیت** ارید وصاله ویرید هجری فاترك ما ارید لما یرید وبو ارادتك ظهوری مراد اولنانك کسنك محاسنك ادراك حسبیله اولور واول ادراك استعداد اقتضاسنجه بولنور بعد محبتك اسمی شوق اولور وشوق ایسه روحك وصلتدن یکا حرکت ایدوب کتمیدر وکندویه محبوبی وصالندن ممکن اولانی ومرغوبی جمالندن حزن توقیر قیلانی حتیز بطوندن ظهوره کتورمکله تکمیل ایتمسیدر بعده محبتك اسمی توقان اولورکه اول شوقك کمالیدر نته کیم شوق ارادتك کمالیدر بعده اسمی نزاع اولورکه اول سلطان محبتك قرار ووقار اوزره قوت وقدرت بولمسیدر وحسن محبوبك جاننده شدت ظهورندن کوکلده لمعان ایدوب ومهر نورندن زمام صبر واختیاری جذب ایدوب آلمسیدر بعده اسمی اصابت اولور واول قوت اصطبار قالمیوب اضطرار الیه حبیبه منصب اولمقدرکه آنك جنابندن غیریسنه میل ورغبت قیلمز وطلابندن لوم وتغییر ایله منزجر اولماز وصبابت نزاعك کمالیدر نته کیم دینلمشدر **شعر** والله ما غیرتنی بعد الغیرة ولا سلوت ولا لی عنك مصطبر ولا نظرت الی شیء اسر به الا الیك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فانت السمع والبصر بعده اسمی هوا اولورکه اول محبوبك باینده معتکف اولوب اقامت قیلقدر وآنك حسنی حسی لذتنده حسننده زاهل اولقد بعده اسمی مودت اولور اول قرب محبوبه واصل وغائه محبته نائل اولدقده وشدت اتصال الله حرارت شوق امتزاج بولدقده وبرودت وصل اعتدال اوزره قالدقده حاصلدر پس غائله انقطاعندن ونائرهٔ شوقك التباعنات امین اولمز زیراکه آنك اتصالی عدم اتحادی مشعردر پس قریب اولورکه الم بعادمواقع اولور وبو مودتك علامتی کندی تدبیرینی محبوبك مرادی ومودوده واقف اولوب حضورینه ایرمکدر بعده اسمی خلت اولورکه اول بقیت انانیتله اولان محبت ذاتیه در وبو خلت اول مودتك استحکامندن حاصل اولوب محبت خالصه یه واصل قیلنمشدر لکن اثنینی مشعر بولنمشدر زیراکه تخلل وحدت عینیه نك غیریتی بلنمشدر پس ایکی متخلل بربرلریله اولنمشدر نته کیم دینلمشدر بیت قد تخللت مسلك الروح منی ولذا سمی الخلیل خلیلا بعده محبت صافی اولور نه انانیت ونه اثنینیت قالور پس محبت خالصه خلتدن اعلی وماورندن اصفا اولور نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم خلیل الله علیه السلام حضرتلرینك منزله سنه یتوب آندن قاب قوسینه ارتقا ایدوب ومقام اوادنایه کتمشدر زیراکه خلیل الله علیه السلام صفات باریله اکا توسل ایدوب علمه بحالی حسبی من سؤالی دیمشلردر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم صفات ایله قالمیوب ذات پاك ایله طورمشدر نته کیم حسبی الله ونعم الوکیل بیورمشدر پس وقتاکه محبت صافی اولوب صاحبنك حالی بولنه اکا مقه تسمیه اولنور پس مقدمحبت صافیه صاحبنك حالیدرکه اکا مقام اولمشدر ومبادی مشاهده لی هنوز بولمشدر وقتاکه محبت خالصهٔ ذاتیه مستمر اولوب تمکن ودوام واستقامت بولور ومحبتك نه عینی ونه اثری قالور آندن رسم انتفا بولوب غیر منقطع اولور وبحر محبت طغیان ایدوب انلر اولنلرك جمله سی محو وفنا بولور اول زمانده محبتك اسمی عشق اولور واول محبت دخی اکی ازا اولور زیراکه دخی مملوکیت لوح انانیته مرقومدر ورسم عبودیت بقای بقیتده مرسومدر وقتاکه انانیت مرتفع اولوب فنا بولور غایم اضافات اولدمده منشق ومنتفی اولور پس عبدك تعینی محو اولوب تفنینده محبت حق کندی ذاتنه قالور بیت العشق اکبر ان یکون لغیره واجل ان یعری الیه تشارك

عشقکدر ایدن تربیه اعیان جهانی	افلاك ایله آنکله بور قطع دوراتی
عشقکله همیشه بولور اشیا بوجوده	ذرات جهان جمله زمینی وزمانی
عشقکدر شور وسلسلهٔ موج اغلر الیه	وادیلره فریاد ایله رك آب روانی
عشقکله یا نوب فانی اولان بولدی بقایه	عشق اولدی وجود وعدم ونام ونشانی
عشقکدر اولان عاشق ومعشوق ومحبت	انکله بلور جان ودل اسرار نهانی
چون ساغر اجسام طولر باده ارواح	عشقکدر اوساقی که ویرر باده جانی
برشیئکه عیانده اوبیان استمز اصلا	حق نیجه بروصف ایده سن عشق عیانی

النوع عشر

محبت مولانك خواص وعجایبن بلدرر ای عزیز معلم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه محبتك خاصیتلری کنایی وراهیت حسبنجه ظهور ایدر نته کیم دینلمشدر بیت اخوان صدق

فی المحبة سافروا • فقد فاز من فيها اليها السافروا • وخواص محبتندندركه تحقيق اول
هم مبداٴ وهم مقصددر • وهم مسافه وهم مركبدر پس محبت هر نسنه دن اغرب
واعجبدر • زيراكه محب كندك نفسندن محبوبنه توجه ايلدكی محبتا واديه سندن فی
ايدوب اول واديه لری قطع ايلمز الا كه محبت قدميله كيچوب كيدر نته كيم ديلمشدر •
قطعه سير زاهد هر مهی يك روزه راه • سير عاشق هر دمی تا تخت شاه • زاهد يا ترس
تا زديبا • عاشقان بران تر از برق • وهواكی رسندائن خائفان در كرد عشق •
كاسمان دا فرش ساز د درد عشق • پس محبت كندی طبعيله ايكی ضدی جمع ايدر
انكچون ايكيسن دخی مقتضی ومراعيدر • زيراكه محبت اول مشاهده يی مقتضيدركه
اول انجق فنای فی المحبوب ايله وجوده كلور • وينه اول وجوب امتثال امری مقتضيدركه
اول بقای وجود ايله حاصل اولور • حال بوكيم فنا ايله بقا بری برينه متضاد ومغاير
كلور • وبر دخی محبت بحسب الذات اتصال محبوبی مقتضيدر • زيراكه محبوبك محبوبی
محبك دخی محبوبيدر • حال بوكيم وصال الله فراق بری برينه متباين ومنافيدر • وخواص
محبتدندركه محب محبوبنی ايكی جهانه ترجيح ايدوب كندی نفسندن اعلی بيلور • والا محب
صادقه يی بولمش اولور • وكتمان محبتدن امتناع ايدوب انشا قيلور • والا محبتا كا غالب
كلمش اولور • نته كيم ديلمشدر بيت فاش ميكويم واز كفتهٔ خود دلشادم • بنده
عشقم واز هر دو جهان ازادم • وخواص محبتدندركه اول تمام اولوب كمالك بولدقده
انقسامی قبولندن امتناع ايدر • نته كيم ديلمشدر بيت سهر العيون لغير وجهك باطل •
وبكاؤهن لغير حبك ضايع • وخواص محبتدندركه محبك غيرتی حبيبه مناجات ايدوب
واصل اولمقدن آكا غيرت كلور • پس آنك بسط انس ومحبتی اوزره خدمتنده اقدامی يكاسانتی
اول محبت اولور • وخواص محبتدندر • محب محبوب ايچون ملامت اولدقجه تلذذ ايلر زيراكه
آنی لوم ايدنلر آكا تسليه ايدوب محبوبك اسمك سويلر • وخواص محبتدندركه محب محبوبك
غيری ايچون ندالی ايدر • وكندی مطلوبی امتناعندن تحمل ايدر • وخواص محبتدركه محب
محبوبك ذكر وفكرندن فتور ايتمز • وعطايا سيله تسلی اولميوب حضورندن ايراغه
كتمز نته كيم ديمشوزدر بيت عشقی بول عشق ايله اول عشق ای حق • هر شيك وار بدلی
بولمديلر عشقه بدل • خواص محبتدندركه محبت هر عسيری يسير وهر قبيحی جميل ايدر
نته كيم ديلمشدر بيت از محبت نار نوری ميشود • وخواص محبتدندركه اول جفا وايذا
ايله ناقص ومتغير اولماز • وبر عطا ايله ازدياد وكثرت بولماز • نته كيم ديلمشدركه بيت
هوای له فرض تعقب ام جفا • ومشربه عذب تكدر ام صفا • وخواص محبتدندركه
محب محبوبی مدح وثناده ترك تكلف ايلر • وخطاب ودعاوه شرائط ادابی اسقاط
ايدركيدر • وخواص محبتدندركه محب صادق سماع ذكر حبيب ايله اهتزاز ايلر • وآنك
اسمنه قريب اولان الفاظ ايله بيله التذاذ ايدر • وخواص محبتدندركه محبا ولان
صفات محبوب ايله متصف اولور • وكا منسوب اولان نسنه لرده فرح وسرور بولور
زيراكه محبتك كليتی محبوبك كليتنه مطابق كلور • پس محبك قيامی محبوب ايله اولدقده
كندی اوصافنی خلع ايده بلور • وخواص محبتدركه محب محبوبك جفاسندن ينه آكا التجا
ايدر • زيراكه اولكندويه اندن اشفق وارحم كمسه بلمز • وكندی عنايتده آندن احب واكرم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

كمسه اولماز انكچون آنڭ بنه آكاكيدر نته كيم حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم كندى دعاسنده اللهم انى اعوذ برضاك من سخطك وبمعافاتك من عقوبتك واعوذ بك منك لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك خطابيله محبوبنه مناجات ايلمشدر نقل اولنمشدركه بر آدم كندى ولدنى تأديب ايچون ضرب ايلدكده مكاننده قاچوب والدى قوجاغنه قعود ايلمشدر وكريان ونالان بدرينه الامان ديو بوب كوركه نه سويلمشدر اى بدر دنياباشمه طار اولمشدر وسنڭ سكا قاچدم مرحمت سكا قالمشدر زيراكه سنسن بكا محبت ايدن وبن هم سكا محبتم ديدكده پدر اكا مرحمت قيلمشدر وخواص محبتدندركه اول محبى دعواى معاينده تخليص ايدر زيراكه محبت حقايق اشيايى تجريد ايدوب دقايق معنايى توضيح ايدر وخواص محبتدندركه محب محبوبه كمال محبتدندن وقدرنى تعظيمدن آنڭ اولان حظنى واكا اولان احتياجنى اونودر كيدر نته كيم ديلمشدر **بيت** نيست حضوظى منك ثم حوائجى الليك حيا من جلالة قدركا **نظم**

مرحبا اى عشق باقى مرحبا	بى وفاسن بى وفاسن بى وفا
كل صالن كوكلده اى جانى جهان	دلرباسن دلرباسن دلربا
اسمانِ دلده ماهسن تمام	مهلقاسن مهلقاسن مهلقا
اوّل آخر يار غارسن مدام	جانفزاسن جانفزاسن جانفزا
مبتداى جمله اشيايه روان	منتهاسن منتهاسن منتها
سنڭ اولدى خاركولهم خاك ذر	كيمياسن كيمياسن كيميا
واصل ايدرسن قولى مولاسنه	رهنماسن رهنماسن رهنما
خلقدن بيكانه اولمش عاشقه	آشناسن آشناسن آشنا
حقى حقدن غافل اولمازسن مدام	بى صفاسن بى صفاسن بى صفا

النوع الحادى عشر

محبت ذاتى بلدر **اى عزيز** معلوم اولسون كه اهل الله ديمشلردر كه محبت ذاتيه بركونشدر اول حقايق اشيايه اشراق ايدوب نورپاش اولمشدر واجزاى جهان نور ايله طولوب وجوده كلمشدر واطوار اعيان آنڭ ضياسيله ظاهر اولمشدر واشكال الاكوان آنڭ شعاعيله زينت بولمشدر نته كيم ديلمشدر **شعر** شمس المحبة فى الحقايق اشرقت سبحاتها فتظاهر الاعيان ظهر الوجود بنورها فتلألأت انواره فتشعشع الامكان وبها الجمال بدا الكل يكون فى ذاته فتزين الاكوان تحقيقا جمال مطلق ذات احديته مخصوص وملازمدر وحب مطلق ايچون وجود حقايق بالضرورة لازمدر پس حقايق اشيايه جمال مطلقڭ توزيع اولنوب هر برى كندى حظنه لايق المشدر لكن كمال جمالى قبول ايتمكه عايق امكان ايله محتجب قالمشدر وهر حقيقت آنجق كندى نصيبنڭ مشاهدى ايلديكنه عاشق اولمشدر پس بو اعتبار ايله هر حقيقت كندى حبيبك عينى بولمشدر اكر شهودى هويت مطلقه حيثيتندن اولديسه وآنى تعين واضافتدن مجرد بولديسه اول عاشق موحد صادق بلنمشدر واكر كندى هويتيله محتجب اولوب اول جمالى تعين واضافت حيثيتندن مشاهده قيلديسه اول غافل مشرك منافق بولنمشدر زيراكه اول حقيقت اولكى اعتبار ايله جمال حقدركه ذاتنى ذاتيله كوروب محبت ذاتيه سيله كندى ذاتنه عاشق اولمشدر وايكنجى اعتبار ايله خيال مخلوق قالدركه عينى عينيله كوروب محجب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صفاتیله سنده کندی نفسنه عاشق اولمشدر اما اولکی محب کندی عیننه عین فنا ایله اقرب حبیبدن محبت وولا بولمشدر واما ایکنجی محب کندی نفسنه عین بقا ایله اقرب حبیبی قیوسندن عداوت وبغضا ایله مطرود اولمشدر وبو مقامده حجاب انانیت حجاب ابلیس انا خیر منه وفرعون انا ربکم الاعلی دیدکلری حجاب مرکبیه واهل قرب افرادینک هر کیمکه محبتلرنده تعینلرندن مجرد اولورلر آنلرک حالی استرا وضرّاده تفاوت قیلماز ومحبتی بلاو نعماده متغیر اولماز شعر هجرة لخلق سواکا وایتمت العیال لکی اراکا فلو قطعتنی فی الحب اربا لما حن الفؤاد الی سواکا وبو محبت ذاتیه ده متحاب ولانلر ذوات وحقایقلریله صادقدرلر وارواح واعیانلریله عاشقلردر بونلر بری برلرینک اذیتلرندن متأذی اولمازلر وجفا یتلرنده بری برینی معاقبه ایله مؤاخذه قیلمز وکوکللری خوشلغندن مرارت صبری بلمزلر ومحبتلری بری برینک ذاتنه اولدیغندن بری برینک وجود وصفاتندن وافعال واداتندن دخی راضی اولوب بری برینک قصورینه قالمزلر زیراکه اصالتده ذاتی نورانی وحقیقتی صافی اولدیغندن بعض اعماله مباشرتله اول حالده عارض اولدن ظلمت وحادث اولان کدورت اول محبوبه ضرر ویرمز اول صبغة الهیه که بو محبوب بتکله منصبغ اولمشدر واول طهارت ازلیه که بو مطلوب آنکله تطهر قیلمشدر اول صبغت وطهارت آنک ذاتنی الوان حاجبه ایله تصبغدن مانعدر وحقیقتی اکوان حادثه ایله تکدردن حافظدر پس اوجمیع ظلماته مصادف کلسه ده متغیر اولماز وجمله کدورات ایله مختلط اولسه ده اکا کدورت کلمز وانواع قاذورات ایله ملاقات ایلسه ده متدنس اولمز دریا کبی نفی ارجاس ایدوب وطهارتی اوزره اولور ورفع اخباث ایدوب نظافتی اوزره قالور شعر هم الاصفیاء الخالصون ذواتهم مقدسة عزات بغیرها الادی حقایقهم طابت سرائرهم صفت فصارت بجارت الابکار هالقدی

مرحبا ای عشق پاك ای یار غار	هر کوکل کلنجه سلسن ای نکار
عقل کلسن جان جانسن ای پدر	هب سنك دستکاه دتدبیر کار
جان عالمسن دخی عین عیان	عالمی شوقکله قیلدک بی قرار
حسن معشوقه وغم عشاقسن	سن سکا عالمده سن معشوق یار
روز شب سندن بولور نور وظلام	زلف ورویك عکسدر لیل ونهار
باغبان دلسن ای ساقی مدام	رونق عالمسن ای باغ وبهار
جان کلستانیسن ای بحر حیات	حسن واحسانکله بولدك اشتهار
عالمی مست ایلمش خوشی وملرك	عطر جان ودلسن ای مشك تتار
بوکه حقی دلده تنها صحبتك	غوث علوی سنسن ای بو سف عذار

النوع الثانی عشر

محبت صفاتی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حضرت یزدانک بر کنج پنهان ایکن کندی جلال وجمال وجالی تجلیاتیله اظهار کمالنی مراد ومحبت ایلدکده حضرت احدیتدن حضرت واحدیته تنزل ایدوب صفات علیه سی براقعیله کندی وجاهه پاکن ستر ایلمشدر تاکیم سبحات وجهی جمیع کائناتی محو وافنا قیلمسون وهیچ بر کمسنه خیر وشردن فرقی ایتمز اولمسون چون تکثر صفات اقتضاسنجه اسماء

کثرت بولنشدر و تعیّنات و اعتبارات اعدادنجه وجودهم متعدّد اولمشدر پس تأثیرات وانفعال اختلاف قیله مظاهر و اضداد لوجوده کلمشدر و تکثر استمرار ایدوب تأثیر و تأثیر ظاهر اولمشدر و ایجاد و تحبیب منتشر اولوب تسبیب و تسبب اعتبار بولنشدر و خالقیّة و مخلوقیّت متخالف اولوب عاشقیّت و معشوقیّت متباین اولمشدر و هر مفتقر کندی فقر و فاقه سن سد ایدنه عاشق اولوب طلبنده وسع و طاقتنه ایرشدی و بر کمسه عاشق اولمازالا که معشوقی جمالنی طانیوب بلدیکنه اولور و مشاهده ایده الا که معرفتی کمالندن حصولی ممکن اولانی کوره بلور و هر کسك استعدادی مرآت حق اولور و جمال مطلقنی آنده کورغز الا که تعینی قیدایلدیکی جمالی کورر و ما قدروا الله حق قدره بو معنا مؤید اولور زیرا که هر عارف کندی طورنده منحصر قالور و بلمز الا که کندی آیینه سنده کندویه تجلی ایدن وجهی بلور و جمیع اسمائی اول کندو یی تربیه ایدن اسمه عاشق اولور و فرقت عنادنده مشتاق اولماز الا که اول وجهك حسن و جمالی آرزوسنده قالور و وقتا که اول کندی مرتبه سی اولان وجهی معیّنی مشاهده اولور آنك وصالی تمام اولوب شوق و کمالی نهایت بولور و بو محتبار باب عموما کندی شاهدلرا ایله مقید اولمشلردر و بونلرك عابدلری دخی عبادت ذاتیه قیلیوب صفات ایله قالمشلردر زیرا که عبادتلرك معبود مطلقنی بولنان معروفلرینه تخصیص ایتمشلردر و انجق اول مقصود و مشهودك لقاسی طلبنه کتمشلردر پس اختلاف تجلیات اولدقده محبتلری دخی تغیّر بولور و معروفلرك صور و صفات آره سنده تحول قیلدقده جمله سی آنی منکر اولور مثلا منعمه عاشق اولان منتقمی انکار ایدر و غفاره محبّت ایدن قهاردن فرار ایدر و بو محبّت صفاتیه ایله متحاب اولنلرك تشکی و تلاومی کثرت بولور و بونلرده تخاصم و تحاکم غالب اولور تاکیم بر کمسه بر ولیّه عصومه ولایت و عصمتیچون محبّت و خدمت ایدر آندن بر غفلت و یا بر معصیت کوردکده آنی اول ایدوب کوندن وکوکلدن صالور کیدر و یا بر کمسه بر زاهد و عابده زهد و تقوا ایچون محبّت و الفت ایدر آندن بر طمع یا بر فترت کوردکده اول زاهددن اعراض ایدوب آنك اعتراضنه کیدر یاخود بر کمسه بر منعمه مال و جاه ایچون محبّت و رغبت ایدر آنی فقیر یا حقیر کوردکده آندن اعراض و ابا ایدر کیدر یاخود بر کمسه بر محبوب زیبایه حسن و جمالیچون میل و محبت ایدر آنی علیل و یا پیر کوردکده ترك ایدوب کیجر کیدر شعر اذا تغیّر اهل الحبّ فهو هوی من عالم الخلق لا من حضرة الاحد وکل عاشق وصف لا حبیب له عند الحقیقة غیر النفس والجلد اما اهل محبّت ذاتیه احبابلرینك صفاتنی انکار ایدرلرسه ده ذواتنه محبّت و اعتبار ایدرلر و افعاله مقت ایدرلرسه ده فعاله محبّت ایدرلر و بر قرار اوزره کیدرلر علی کل حال ام عمرو جمیله

چو سنسن عقل کل ای عشق اعلا / عقولك روحی سن ارواحه معنا
سنکله قائم اولمش جمله عالم / که سندن جمله اشیا در هویدا
تمام آیینه وجهکدر ای روح / ایدرسن جمله دن کندیك تماشا
یوزك آیینه یه صیغمق نه ممکن / که نورندن اولور لا جمله اشیا
جنابی صیقلی کوردم او مرآت / که اولمشدر جمالك مصفا
سنی جانمده بولدم راحت اولدم / یوزك عکسیله طولمشدر سراپا
جهانی عکس بل فرع اکله حقی / کوکلده اصلی بل یورلمه اصلا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

النوع الثالث عشر

محبت افعالی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که محبت افعال انجق محتاج صنع ایله صانعنه محتجب قالنلر ایچون اولور و بو محبتی وجود مانع ایله وصلتدن محروم اولنلر بولورلر و مانعلری بودرکه آنلر کندیلر ایچون برجود بولمشلردر پس نفسلری ایله مشغول اولوب قالمشلردر و طبیعت ظلمتنده بیتوته قیلمشلردر و نقصانلری حضیضنده کتملردن صالمشلردر انجق تبدل اموری کوروب تغیر احوال واقف اولمشلردر پس مؤثر متصرفی استدلال عقلله بولمشلردر و آنلرک منشا و محبتلری اولان عقللری ورای اطوارلرنه نیتلرنده محتجب قالمشلردر و آنلر اهل خوف و رجادرکه کندی محبتلرینی سرا و ضرا ده متغیر بولمشلر و آنلرک عمللری ورای حجابده در و همتلری ثواب و عقابده در عبادتله رضای معبودی طلب ایتمزلر و محبت ذات ایله دولت شهوده یتمزلر نته کیم حق تعالی حدیث قدسیده بیورمشدر که ان احب الاحباب الی من عبدنی لا للنوال و لکن لیعطی الربوبیة حقها و من اظلم ممن عبدنی لجنة او نار پس آنلر عبید احساندرکه حقیقت معرفتدن و لذت محبتدن بی بهره قالمشلردر انجق آنلر محبت افعال الله بری برلرینه متحاب اولمشلردر آنلرک عندنده فراق و وصال متفاوت بلکه محبتلری نوال و عطا ایله ازدیاد بولور و منع و امساک ایله اکسیلور زیرا که نظر و همتلری منفعتده قالور پس محبتلری آنجق منفعته متعلق اولور آنلرک بریسی ربنی عبادتیله نفعی طالب اولوب اگر طمعی خلافنه مصادف کلدیسه شکایت سمتنه کیدوب محبتنه تغیر و نقصان کلور و حقوق محبوبی اونودوب رعایتنده تقصیر ایدوب بلکه اکا عدو اولور اگرچه محبوب اوصاف و کمالات و افعالیله حالی اوزره قالور لکن اول محبت منفعت تبدیلیله متغیر اولور پس حقیقتده اول اصلا محبوب صایلماز زیرا که ترک اولندیغی حالده محبوب قالماز و بو محبت تحصیل اغراض ایچون محبت اغراضدر و انواع هوا و نفسانی امراضدر و بو محبتلر اصلا خیر کلمز و اهلنده وفا وصفی اولماز زیرا که محبت افعال سرعتله زوال بولور و علتنک انتفاسیله منتفی و منتقل اولور و بو کانسبتله محبت صفات اعتبار سنی اولا ایقله و محبت ذاتیه جملهدن فایقدر زیرا که اول هر علتدن مجرد و ثابتدر نظم

شرح عشق حقده اشعارم شعور ایتمز فسون … کشف اولور چون عشق روحانی بی ارشاد و درس
اهل وسواس و غرض اول عشقله دیر علیه مرض … کیم علاج ایلر اکا شهوتله داماد و عروس
عشق روحانی اولور پاک اول غارت نفسنده ییه … عشق شهوتله همان سرمایه آغوش و بوس
عشق شهوتله او کیم محبوب رز اخفاسنده بز … عشق روحیله چالر فوق فلکده طبل و کوس
ماسوادن نور حق مشهود عشق پاک اولور … گرچه معشوقکده اهل جنانه ترک و روم و روس
غیر معشوقه ستین معشوقده معبود اولور … اول بولور آنجق جمله خصوص و ماهیان فلوس
چون حقیقت معنی عشق اولدی میل اتحاد … میل سعد اولمش سعود و میل نحس اولمش نحوس
اتحاد عقل و معقولی بلور برهان ایله … کیمکه اولمش بهرهمند حکمت جالینوس
هیئت اخلاق دلدار اولدی علم اهل دل … علم هیئت اولدی حقی صنعت بطلیوس

النوع الرابع عشر

محبت اثاری بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که محبت اثاری ایکی قسمدر بر قسمی محبوبک اثاری اولدیغیچون اثاره محبتدر و بر قسمی اثاره مجرد کندی اعیانیچون محبتدر

اثار محبتاولی

اما محبت اولی بحر محبت ذاتیه دن بر رشحه در یا ظلال محبت صفاتیه دن بر کوکه در و اما
محبت ثانیه ظلمت محبت اعداد اولنمشدر که اول موجب مقت و بعاد اولمشدر و مورث محنت و فنا اولمشدر
نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده ومن الناس من یتخذ من دون الله اندادا یحبونهم کحب الله بیورمشدر
الله ایچون اولیا محبت بعد و مقتا اولدیغن طیورمشدر و بو محبتا اولماز الا که غایت بعد ایله حجاب
کثافتده قالانلرده اولور و خلاف ایله مطرود باب اولنلرده اولور و بو محبتا اهلی اصحاب
طبایع فاسقه و زوار یا قلوب قاسیه در سفلیات مظلمه یه میلله باشلری منکوس اولمشدر
و ابدان مجرمه لرینه کوکلری یاغلنوب قالمشدر آندن اهل خدمت و طاعت اولمشلردر و نه باغلر
قالدی مقداری استطاعت بولمشلردر کوکلری ذوق و صاوت محروم اولمشدر و جوهر محبتلرینی
ظلمت جهل و شهوت مناسب کلمشدر علت ابصار و شدت قصور اقتضا اسندن خفافیش اثنا
اولوب جملهسی نور عرفان اوزره ظلمت جهلی ترجیح ایدوب متحیر قالمشدر و حق تعالی انلری غفلت
اغترار ایله استدراج ایدوب محبت اغیار ایله بلالره صالمشدر نه قباحتدر اول شهوت
ردیه و نه سفاهتدر اول همت دنیه پس جوهر محبتلری کیدرنت شهوت اولمشدر و طبعتدن
تغیر بولوب مستلزم جفا اولوب راحتلرک المشدر نته کیم حق تعالی زین للناس حب الشهوات
من النساء بیورمشدر شهوت دون ایله مغبون اولان عذاب هون ایچره مفتون اولدیغن
طیورمشدر اما هر کیمکه نور ایله اوغراولور آنک محبت ذاتیه سی اکثر اولور پس اکر ظلمت عارضنه
آنی محبت و جسه دعوت ایدر اولسه اول نور ذاتی آنی جناب قدسه جاذب اولور زیراکه محبت
الهیه آنده غالب اولدیغندن روح قدسی اکا راغب اولور نته کیم حق تعالی والذین امنوا اشد
حبا لله بیورمشدر حب الهی غیر متناهی و جمله یه غالب اولدیغن طیورمشدر و حضرت علی کرم الله
وجهه بیورمشدر **شعر** امیل الی الشکل الملیح اذا بدا ❊ اثره طرفی فیه ثم اردده ❊ و ما مذهبی
فعل القبیح و انما ❊ اشاهد صنع الله ثم اوحده ❊ و حدیث شریفده الحب یعمی و یصم کلمشدر
و بر کامل آنی بو معنایه المشدر که یعمی عن الغیر غیرة و عن المحبوب هیبة و یصم عن الغیر حرمة و عن المحبوب طاعة

عاشق یارم انکچون بو دیاره کلدم ❊ بو قفسه بن دیر جهان ایچره نکاره کلدم
ندر اول قصهٔ تعطیل که یوقدر تعطیل ❊ باز شاهم که بو صحرایه شکاره کلدم
همتم چونکه بلند اولدی ازلدن حالا ❊ خوش تماشای رخ و زلف نکاره کلدم
عشق میدانینه لایق بو غدی بر مرکب ❊ تن براقیله روان بوس و کناره کلدم
کرکجا اولسه ایدی آنده میسر بو مراد ❊ پس نیچون شهر عدمدن بو دیاره کلدم
یاری اغیار صانور کندونی بلمز جاهل ❊ شکر کیم معرفت نفس ایله یاره کلدم
دو بلو درکزمه کوکل غارینه کلای حقی ❊ که بن اول یار ایله بو خلوت غاره کلدم

النوع الخامس عشر

محبت اقسام اربعه سنک بری برینه تلازم و تراکیبن بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیشلردر که
محبت ذات و محبت صفات و محبت افعال و محبت آثار بری برینه متلازمدر و بری بری ایله متراکبدر
اما اول محبت ذاتیه که حق ایله عبد آره سنده بولنمشدر اول محبت یحبهم و یحبونه نظمی ایله
تعبیر اولنمشدر زیراکه اول محبتک تعلیقی غیر صفاته دکل عین ذاته قیلنمشدر اما عبدک
جانبندن اولان محبت ذاتیه محبات باقیه نک جملهسنی مستلزم اولمشدر زیراکه صفات باری
شهود اعتبار ایله عین ذاتیدر و نظر عقل اعتبار ایله ذاتنه ملازمدر پس ذات باری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صفات ثبوتیه سندن عاری اولمق محالدر و صفات ممکنه سی دخی ذات پاکیله قائم و اکاد الدر
پس هر کیمکه ذات باری‌یه محبت قیلور تحقیق اولکسه آنك وجه تقدیمنه محبت ایتمش
اولور و آنك وجهی جمیع صفاتیله موجود اولان ذات پاکی اولدیغن بلور آنکچون بو محبته
ایرن عارف کامل اولور و لطیف اسمیله قهار اسمنی فرق ایتمیوب لطف و قهری
شئ واحد بولور و جلال و جمال اکا مساوی کلور زیراکه جمله سی اول محبوبك
کمالی اولدیغن بلور نته کیم دینلمشدر بیت کل شئ من الحبیب حبیب سخطه کالرضا
لدی صبیب کذلك جمیع افعال و اثاری اول محبك عندنده محبوبدر زیراکه آنلرك
جمله سی آنك ذات پاکنه منسوبدر اما افعال واسطه صفات ایله ذاته منسوب اولمشدر
زیراکه افعال آنلردن صادر اوله کلمشدر و اما واسطه افعال الله ذاته نسبت بولمشدر
زیراکه اثار افعال الله وجود پذیر اولمشدر پس محبت ذات افعاله دخی محبت اولور زیراکه
اول محب افعال الهی فعالی مشاهده ایده بلور حتی آنك تعذیبنده تقریبی کبی لذت آلور
و محب ذات آثاره دخی محبت قیلور زیراکه اول جمیع اثاری آندن بلوب آنکله بلور
و هر نسنده کورمز الا که محبوبی اول آینه ده بصیرتله کورر و اما محبت ذاتیه که جانب
حقدندر اول محبات باقیه نك هیچ برنی مستلزم دکلدر زیراکه عبد اصل خلقتده
نور و ظلمتدن ترکیب اولنمشدر و جمله مخلوقاتك جمیع اطوار و احوالنی جامع بولنمشدر
پس آنك نتیجه افعالی واردر که نفس بهیمیه سبعیه سی قواسندن خلقت بشریه سی
مقتضاسنجه صدور ایدر و مصدرلری صفات نفسدر که حواسیله عالم شهادتده
دنده حکم و قصور ایدر و آنك نتیجه افعالی دخی واردر که خواطر قلبیه و روحیه سندن
صدور ایدر و الهامات ملکیه و روحانیه دن ظهور ایدر و مقتضالرنجه ذوق و حضور
ایدر پس عبدك ذاتی بو ترکیب وجودندن فعل و صفتله منفرد اولمازکه ذاتنك
محبوبیتی آنك صفات و افعال و اثار و اعراضنك محبوبیتن ایجاب و اقتضا ایلیه
زیراکه حق تعالی ذات عبده محبت ایدر و فعلنی سومز نته کیم قرآنده عبس و تولی ان جاءه
الاعمی بیورمشدر حبیبك اول اعمادن اعراضنه محبت ایلیکن اکا طیورمشدر
و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم بیورمشدر که حق تعالی عبد بینه
محبت ایدوب عملنه بغض ایدر و عملنه محبت ایدر جسدینه بغض ایدر و حق تعالی
محبت ذاتیه ایله عبدك صفاتن دخی انکار ایدر نته کیم کنك حبیبنه و تخشی الناس والله
احق ان تخشاه بیورمشدر خشیت الناس اکا لایق اولمدیغن طیورمشدر اکر بویله
اولمسه ایدی عبد ایچون ذنوب و اثام اثبات ایلمزدی لکن بو محبت ذاتیه موجب غفران و مورث
اکرامدر و اما محبت صفاتیه که عبدك جهتندندر اول محبت افعالی موجب و محبت اثاری
مستلزم بولنمشدر زیراکه اول ایکی محبت بو محبت صفاتیه نك لوازم و عوارضی قیلنمشدر
و بو محبت اول محبت ذاتیه غیر مستلزم بلنمشدر زیراکه حجب صفاتیه ایله توقف ایدن
محبت ذاتیه دن محروم قالمشدر نته کیم منعمه محبت ایدن منتقمدن نفرت قیلمشدر
حال بو کیم ذات منتقم عین ذات منعم اولمشدر پس اول محب ذاتیه دن منفرد اولوب
انجق محبت صفاتیه ایله قالمشدر بیت بر در اول مصدر جلال و جمال بر بلور
قهر و لطفی اهل کمال و اما محبت صفاتیه که جانب حقدندر اول محبتلرك هیچ

برنی مستلزم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

برینی مستلزم دکلدر زیراکه حق تعالی کلام قدیمنده والله یحب الصابرین بیورمشدر
متعلق محبت ذات صابراولیوب صفت صبر اولدیغن طیورمشدر بیت پس اکرچه
صابر سعدا زمره سنده اولور لکن محبت کرامتن قناعه بوله بلور وبو محبتك محبت
افعالی ومحبت اثاری مستلزم بلنمشدر زیراکه اثارك جمله سی مفعولات ومخلوقات
باری بولنمشدر وبو محبت افعال اول محبت صفاتیه دن اویله برکسه ده منفو
اولورکه آنك نفسی غالب وعقلی قاصر اولور انجق افعالی ادراك ایدوب آنلرله متعالی
بولور هنوز اول مقام قلبه وصول بولمشدر وصفات حقی مشاهده قیلمشدر
ومحبت ذات پاکه نائل اولمشدر واما محبت افعال که جانب حقدندر بو محبت اول
اثار حسنه یه محبتی مستلزم دکلدر وبو محبت صفاتی موجبدر ونه محبت ذاتی
مقتضیدر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله صفا
بیورمشدر متعلق محبت انجق فعل اولدیغن طیورمشدر واما محبت اثارکه عبدك
جهتندندر اول سائر محبتلرك هیچ برینی مستلزم دکلدر زیراکه اثار حجب افعالدر وافعال
حجب صفاتدر وصفات حجب ذاتدر پس محبت اثار ایله توقف ایدن انس حقدن
محتجب قالمشدر زیراکه اثار مختلفه عبد ایله مولاسی آره سنده مظلمه اولمشدر واما
محبت اثارکه جانب حقدندر اول محبات سائره یی مستلزم دکلدر نته کیم کافرك
هیئتی محبوب خلق اولنمشدر لکن افعالی مردود وصفاتی مذموم وذاتی مشوم بولنمشدر
واما محبت اربعه بین العباد اولورسه کاه دورت محبت وکاه اوچ محبت وکاه ایکی محبت
ترکیب اولور وکاه هیچ بر محبت منفرد قالور وکاه ایکی متحابك جانبلرنده محبت مختلف
اولور وکاه هیچ برجاننده محبت متحد قالور زیراکه ایکی متحابك مبادئ افعالی
مختلف ایکن کوکللرینه طریان ایدن احوالی تعاقبیله دخی طبیعتلرینه تغیر کلور
وعادتلری دخی تبدیل وتغییر اولور پس محبتلری ازدیاد ونقصان بولور اما نهایت
محبت مولاکه عشق حقدر اول بی تغیر ابدا ثابت قالور وهر خیر واحسان
آندن کلور وجمله یه سرایتی قدر معیندر وظهیر اولور ، ، ، نظم

عشق حقدر کیم مفرح بخش رنجوران اودر ... لطف رحمت اره سنده جانلره جویان اودر
قانده کیم بنده اولسه برایش چشمبند اولز اکا ... قنده براپش روشن اولسه مشعل تابان اودر
بلحقیقتده اودر کریان وخندان جمله دن ... جان ودل بیننده حائل پرده پنهان اودر
کنج زندانی همان بر فکر ایله بستان ایدر ... رنج هر زندان اودر هم ذوق هر بستان اودر
خانه مثلی تنلرك مهمانیدر ارواحمز ... ظل عشق ارواحمز درجان هر مهمان اودر
عشقدندر چونکه کوکللر قبض وبسطی دمبدم ... پس بلنکه شبهه سیز هر جان ایچنده جان اودر
حق اوکرن شفقت اول مشفق بدردن جمله یه ... عشقدر یا ای عالم جانلره جانان اودر

النوع السادس عشر

محبات اربعه مذکوره نك اثار وثمراتن بلدردك ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه
محبت ذاتك ومحبت صفاتك ومحبت اثارك هر برینك نیجه اثار وثمراتی واردر اما
حق تعالی نك ذات عبده اولان محبتك آثار وثمراتی آنی جمله دن اصطفا اسیدر
وعبدك حق ایله تحقق وبقاسیدر ومحبوب القلوب ومقبول خلق اولمسیدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

و آنك صيت و نام ايله جهانه طوللمسيدر و اكا محبت ايدنلرك هر مرادى المسيدر نته كيم
حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه وقتاكه حق تعالى بر عبدينه
محبت ايلر آنك محبتنى بنجه صوبيله القا ايدر وهر كيمكه اول صولردن ايچر اكا محبت ايدر اول
عبدك محبتى كوكللره زراعت اولنور قله اول ايدرعك ثمره سى خلقك اكا اكرام ايدر واهل عالمك شفقت
واحترام ايدر و اكا محبت ايدنلره دخى تعالى محبت ايدر و آنى وسيله ايدن جنابه قربيه كيدر و اما
حق تعالى نك صفات عبده اولان محبتنك اثار و ثمراتى مقربين جوارنده عليين مقامنه
ارتقا ايدر و تكريم و تعظيم ايله نعيم و لقادر نته كيم حق تعالى كلام قديمنده بيورمشدركه
تعرف فى وجوههم نضرة النعيم يسقون من رحيق مختوم ختامه مسك وفى ذلك فليتنا
فس المتنافسون و اما حق تعالى نك افعال و اثار عبده اولان محبتنك اثار و ثمراتى بودركه
آنده ايجوندر اجر و ثواب فطوبى لهم وحسن مأب و اما عبدك ذات پاك مولايه اولان
محبتى حق تعالينك اكا اولان محبتنك لوازمندندر زيراكه اكر مولادن عنايت سبقت
ايلمسه بر عبد ايجون ولايت حاصل اولمازدى پس عبد مولاسنه محبت ايده مز الاكه
مولاسى آنى اختيار ايلديكندنصكره محبت ايده بلور نته كيم حق تعالى يحبهم ويحبونه
بيورمشدر هر محبتك منشاى كندى محبتى اولديغن طيورمشدر و بو محبتك اثار و
ثمراتى وفا و صفادر بعده فنا و بقادر آنلر مقعد صدقده ارتقادر و اما عبدك
صفات مولايه اولان محبتنك اثار و ثمراتى مولاسى حكمنه تسليم و رضادر و طيب
نفس ايله استقبال جريان قضادر و بو رضا صفات مولاده فنا بولديغى اولور و بو
دولتى قول كندى علم و حياتندن منسلخ اولدقده بولور نته كيم حق تعالى رضى الله عنهم ورضوا عنه
بيورمشدركه بو محبت و رضانك مبداى كندى محبت و رضاسى اولديغن طيورمشدر
و اما عبدك افعال مولايه اولان محبتنك اثار و ثمراتى كندى امورنى مولاسنه تفويض
و اكا توكلدر و ترك تسلب و توسلدر زيراكه اول محب فناء فى الافعال اولمشدر و فعالى
مشاهده قيلمشدر نته كيم حق تعالى كندى كتابنده ان الله يحب المتوكلين بيورمشدر
بو محبتى موجب كندى محبتى اولديغن طيورمشدر و اما عبدك اثار مولايه اولان محبتنك
اثار و ثمراتى مشاهده نور يقين ايمانيدر و مطالعه فيض عام رحمانيدر و بو محبتك
منشاى حق تعالى نك بو كلاميدركه فانظر الى اثار رحمة الله كيف يحيى الارض بعد موتها
بيورمشدر و بو قوليدركه خلقت الخلق و تحببت اليهم بالنعم حتى عرفونى بيورمشدر
و بو محبتك دخى اصلى كندى محبتى اولديغن طيورمشدر و اما عباد آره سنده منعقد اولان
محبتك ذاتيله سنك سببى تعارف ارواحدركه اول موجب تواصل اشباحدر
و بو محبتك ثمراتى متحابين مظهر محبة الله اولمقدر و ايواء ظل الله كرامتن بولمقدر
و مغبوط مخلوقات اولمقدر نته كيم حق تعالى وجبت محبتى للمتحابين فى بيورمشدر
بو محبت كندينك اولديغن و كندويى بولديغن طيورمشدر زيراكه بو محبت بر نور
الهيدركه اعيان متحابين آنكله منور اولمشدر و بر شراب كافوريدركه جانلرى آنكله
قانوب طولمشدر پس آنلر انس و حضور ايله سرور و حبور بولمشدر نته كيم ديلمشدر
شعر ان المحبة نور در شاقه * من مطلع الافق الا وقد سطعا * مستشرقا فى سماء
الجمع منتشرا * اضواؤه فى فضاء الكون ملتمعا * بدا فاصبح ارض الفرق مشرقة

كان من كلى

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

كانت من كل جزؤ كله طلعا ؛ ليس كل كثير في تحققه ؛ من وحدة كررت بالوحدات اجتماعا ؛ اذا
تعاكس اشرقا اشعه ؛ من كل مرآت قلب في الصفا سعا ؛ فذاك يجمع اهل الحب في قرب
؛ وان تصرم حبل الوصل وانقطعا ؛ ارواحهم في عناق في تباعدهم ؛ وكلهم
لاخيه بالدنو دعا ؛ بو محبت ذاتيه ايله متحاب اولان اهل صدق وصفا آزال وآباده
ايجنده اموال واولاده بولنان محبتدن اوفر واوفا بربرلرينه عاشق اولورلر وبری
برينك حضورنده وغيابنده خيرخواه وصادق اولورلر حقا كه آنلر اولياء اللهدر
وحضور وقربيچون كوكللری دركاهدر حق تعالی آنلردن مخلوقاتنه رحمت نظريله
نظر ايتمشدر وآنلرله عبد اول حضرت قربه يتمشدر كيمكه آنلره محبت ايتمشدر تحقيق اول
كمسه عزت وثقی يی طوتمشدر وسعادت عظمايه ايروب آنلرك زمره‌سنه كتمشدر
المرء مع من احب حديث شريفی بو معنايی تبشير ايتمشدر وآنلرك برينك رضاسی نظرينه
مظهر اولان مولاسنه يتمشدر واما محبت وصفيه كه كوزل شمائلله ابتهاجدر وفضائلده
اشتراكدر اول آنجق تشاهب قلوبدن حاصلدر وبو محبتك ثمراتی سيرتده علی التدريج
وصورتده سلامتدر وبو محبت اول صداقتدر كه صلاح دنيا وآخرت اكا منوط ومربوط اولور
واعمال واخلاق فاضله آنكله منضبط اولور واما محبت فعليه نك ثمراتی افراز صله ايله
مودته توسلدر وبو محبتله محبت وصفيه دن يكانوصلدر واما محبت آثار كمالك
آثاری اولديغيچون اولسه مثلا حسن وجمال جماله آثار صنع ذو الجلال اولديغندن محبت
قيلسه آنك ثمراتی زيادت ايقاندر وآرزوی احساندر وارشاد وتكميله مائل اولمقدر
واستعداد اهلنی تربيه قيلمقدر وفعل خير جزيله رغبت ايتمكدر وبقای ذكر جميل ايچون
همت ايتمكدر وكتابك مقتضاسنجه نام وشانه يتمكدر وبونلرله جانب حقه كتمكدر واما
محبت آثار آنلر آثار صنع باری اولديغيچون اولميوب آثام نفس اماره ايچون اولسه وغفلتله
عين آثاره محبت قيلسه اول محبت اكرچه كندی نفسنده لذيذ ونافعدر وبو مدركی عندنده
جميل ومرضيدر لكن تحصيل كمال ايچون آنده برفائده يوقدر بلكه هوای نفسه باعثدر
وآندن حرث وشهوت حادثدر وجناب قدسدن بعده مورثدر وظلمات عالم حسه
موقعدر وكدورات عادات وجسه مسقطدر پس بو محبته غالب اولان شيدن
وبوندن حاصل اولان ضرردر وبو محبت اولماز الا كه اهل همم دنيه‌ده اولور واصحاب
نفوس خسيسه آنجق بوده بلور ومعتالی رديه بونكله قالور واما ارباب همم عليه
واصحاب نفوس شريفه بو مرتبه دنيه‌دن عار ايدوب بونده مكث وقرار ايتمزلر بلكه
محبت ذاتيه وصفاتيه‌دن غيره مقاماته كتمزلر واوصاف سنيه‌دن ومراتب عليه‌دن
غيری كراماته ميل ايتمز شعر ان الشريف اخا الفضائل حبه ؛ يختص من بين الوری بالفاضل ؛
انسوا ابو جاه حبيبهم واستوحشوا ؛ بقلوبهم من حب ظل زائل ؛ پس عاقل وعارفه لايق
وسزا بودر كه قصد اولديغی بالذات اصالتله آنجق حقه تعالی به محبت ايليه بعده افعال و
بولنان حسناته انكچون محبت ايليه زنهار افعال وآثاره اصالتله محبت قيلميه سن
تاكيم ماسوايه ميل ومحبتله مشغول ومشفوق اولميه سن ومحبت صفاتيه وذاتيه‌دن
خايب وخاسر قالميه سن آنجق عشق ايله اوله سن وهر دم آنی بوله سن ؛ نظم

ای عشق سن حق كشيلس قيله بزی سنده جدا	هم نوشسن هم نيشسن ای نوشه دردوم مرحبا

ای عشق سنکله سن خوشم سنسز ملولم ناخوشم — سنده نیجه بن سرکشم کیم باشنی وجانن ویرسکا

سنسز قمو حالده همان یارم مرادم هر زمان — سنکله ایراغ ایتمه برآن هر امریکا ویردم رضا

ای عشق شیرین چونکه شکر سنسز رواج هر هنر — سنکله اوله رجا معتبر سنکله بولور عزت و علا

ای عشق بر امن و امان سنسز قمو دلده نهان — هم جمله یوزدن سنی عیان آیینه لردر دو جهان

دل سنکله اباد اولور خوش کلشن خندان اولور — جان بلبلی نالان اولور ایدرسکا مدح و ثنا

چون عقل فکر غیر ایده ای حقی اول عقلی کیده — تا ویرسون قلبه کدر تا لبر له دل بولسون صفا

النفح السابع عشر

محبت مولانک مراتب اعتباریله اولان اقساما واسمای سبعه مشهوره سنی بو نمره بیلدرر

ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که محبت بر جوهردر که آنک انواری ازلدن لمعان ایدوب واثاری تا ابد قالور ونفس آنی انکار ایدرکه آنک نیجه بیلک حظ آلور واسراری علیه منکشف اولور واول جوهر فرد ایکن مراتب ومقامات اعتباریله یدی قسم اولمشدر وهر قسمی خصوصیله بر باشقه اسمی بولمشدر اولکی قسمی محبتدر وثانیسی خلتدر وثالثی مودتدر ورابعی ولایتدر وخامسی صداقتدر وسادسی ارادتدر وسابعی هوادر پس هوا ریح معوقه در وارادت حرارت محرقه در وصداقت نار مشرقه در وولایت نور مضیئه در ومودت نور منشوردر وخلت نور قلوب احراردر ومحبت نور انواردر که عشق حقدن عبارتدر اما محبت مقام حبیب اکرمدر صلی الله تعالی علیه وسلم وخلت مقام خلیلدر علیه السلام ومودت مقام داوددر علیه السلام وولایت مقام اولیادر وصداقت مقام صدیقلردر وارادت مقام مریدلردر وهوا مقام مجانیندر پس هوانک ثمره سی جنوندر وارادتک ثمره سی تجریددر وصداقتک ثمره سی تفریددر وولایتک ثمره سی توحیددر ومودتک ثمره سی خلافتدر وخلتک ثمره سی معرفتدر ومحبتک ثمره سی وصلتدر اما محبت عالم وحدتده اخفادندر وخلت عالم عماده حفیدندر ومودت عالم لاهوتده سرسرندندر وولایت عالم جبروتده سردندر وصداقت عالم ارواحده روحدندر وارادت عالم برزخده کوکلدندر وهوی عالم شهادتده نفسدندر ،،،، نظم

ای کوکل احوالکی بر کرم تشخیص ایله سن — کیم قرین عشق وجانسن یار رفیق نفس وتن

ماومنک کیچدکلسن بنلکدن ماومنی — وحدت عشقه استه کیم کثرتدن اصلا هاو من

کثرت صورتدن اول فارغ فنا بول عشقدن — وحدت معناده برخوردار عمر اول لی فتن

امر موتوا قبل موتی طوت سهر له جو عدن — حیرتده وار یوغ اول آنده بول حیات تازه سن

بنلکک ترک ایله کندک کورمه خود بین ابلیسم — خودپرست وبت پرست اولما زموحدای شمن

اوله زینهار اول هوالرده جو آزر بت تراش — چون خلیل حق هویتک منهدم اول بت شکن

برق آوره تا باطنکه ماه ومهر معرفت — لا احب الآفلین دی کیم سنکله ذو المنن

دلده مهر عشقی طالبدر جهان خلقی ولی — کندو بی بلمز صانور مطلوبیله سمه ختن

عشقه جان بخش ایلیا بولکدر حیات جاودان — کیم آکا وارین ویرن یا اولمدی آلدی ثمن

عشق دیدار ایله برخوردار اولان آکا اولور — هر سوزی مقبول اولور چون در دریای عدن

نقش صورتدن کیچوب معنای عشقه استیکیم — بحر عشقک موجیدر صورت بو در طوغری سخن

لن تنالوا البر حتی تنفقوا دیر ذو الجلال — عشقه ویر محبوب جانی یوغ اول اصلا ریب من

سپردیار

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سیر ایدر عرشه عشق اولور قلبه محال / اولسه آغوشنده حائل بو شهوت چون ثخن
کسر ایدرسن کر طلسم اژدهای شهوتی / تیز بولورسن کنج سر عشقی مدفون بدن
فقر ایچنده فخر ایله فقر و فنادن بول بقا / دین درونده کفر و در وحدت درونده دون
رنك بی رنك طلب قیل ختم وحدت تا که بو بیت / بر اوتان کیم شرك و شکوادن اولورسن منتهی
کل شیء هالك اولکسن نفسدن ایت بول فنا / پس بقای عشقدن مسرور اول اولمه بولحزن
حضر مثلی زنده اول بحر حیات عشقدن / چون جنین تا کی چکرسن حبس جسم چون جنین
قوی بو چار و پنج و شش ایله هفت و هشت و نه ده / نفس و عقل اوزره کوزل عشق اختیار ایدر حسن
عشق ایسته عشقی اوقی عشقی فهم ایت عشقی طوت / قیلمه سن تدبیر و فکر و حیله و تزویر و فن
قابل فهم علوم ایر عشق اولدکسه سن / مخزن اسرار اولورسن حاوی سر و علن
علم حالك نفع چوقدر قالدیك بی قیل و قال / کر فقیر اولدکسه سلطان جهانسن بی محن
فقه فقر و نحو محو اوکرن حدیث عشقدن / آشنای عشق اول آنکله سویله هر دم بی دهن
عشقده نزدیك دوری و یادی آشنا / دور اولور بی عشق ایکی تن کیسلر بر پیرهن
معنویده قرب و بعد اولنه حاجت صورته / تا یمندن بولدی دوستی مکه ده ویس قرن
کندیدن فانی اولوب ویس اولدی باقی حقله / پس دمندن بوی حق آلمشدی حضرت مکه دن
محفل معناده حاضر اهل شرق و اهل غرب / صورتا غایبدر اهل مکه دن اهل یمن
ساقی دل اچون فقیل الله ایمش حتی مدام / روضه دوحه طولو کلدر سمنده یاسمن

النوع الثامن عشر

شجرهٔ محبتك اوراقی اولان شوق و اشتیاق بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که شجرهٔ محبتك ورقی شوقدر و عشق آنك ثمریدر بلکه شوق نتیجهٔ محبتدر زیرا که شوق آندن متولددر پس شوق حقیقت محبتدر مولاسنه محب البته آنك لقاسنه مشتاق اولور کمال شوق اعضایی شهوتلردن کسمکدر و مولایه شوق اولمق سومکدر شوق محبتك جوهری و عشق ایکیسنك جانیدر شوق محبوب اکلدقده کوکل هیجانیدر شوق آدمك قلبنده قناد یله ثنیله کبیدر و عشق اناده روغن کبیدر مشتاقك کوکلی نور حق ایله منوردر اشتیاق حرکت ایلدکده اول نور ارض و سما آره سنه ضیا ویرر بیت جانکه بر شوق و محبت ایله ذوق و حضوردر اول نهاو نخانهٔ وحدت طولیدر نور و سرور رابعهٔ عدویت رحمها الله تعالی دیمشدرکه والله بن آکانه خوف نار ایچون طاعت ایدرم ونه رجای جنت ایچون عبادت ایدرم بلکه بن آکا انجق محبت و شوقمدن اطاعت ایدرم شوق احتراق احشادر یکبار پس نار شوق ایله محترق اولانی نار جهنم نیجه یاقار مولایه مشتاق اولانه هر نسنه مشتاق اولور کیمکه مولاسنه مشتاق اولور البته آنك انسیله حضورك بولور بر کامل دیمشدرکه ربکا مشتاقمسن اولکلره جواب ایتمشدرکه اکا مشتاق دکلم زیرا که شوق انجق غایبه اولور غایب شاهد اولدقده شوق زائل اولماز مشاهده اولور مولایه مشتاق اولان آکا قلبیله ندا ایدوب سریله مناجات ایدر
شعر الشوق حیرنی الشوق احرقنی الشوق فرقنی بین الجفن والوسن الشوق اقلقنی الشوق ادهشنی شوق ایله اشتیاقك بودرکه شوق آنی روئیتله ساکن اولور اشتیاق اکا ملاقات ایله ازدیاد بولور شوق اولیادن خواصکدر واشتیاق

اخص خواصکدر اشتیاقه داخل اولان آنده اولیله هائم اولورکه اثری کورنمز عارفك
ینچه انواری واردر بری نور عقل وبر نور قلب وبری نور توحید وبری نور معرفتدر
وبری نور محبت وبری نور شوق وبری نور عشق وبری نور وجد وحالتدر وبر کاملدن
سؤال ایتمشلرکه حوری قیزلرینه مشتاقمیسن اول آنلره جواب ایتمشدرکه حورلیزك
خالقنه مشتاقم زیراکه آنلرك یوزلری نوری آنك نوری سایه لریدر قطعه حق تعالی شوق
ویره بیسه سکا کل همان حیرت بولنا قالبکا ماسوادن فارغ اول کندك اونوت
تاکه قالسون جانك بر عشق خدا بر عارف دیمشدرکه واشوقاه الی من یرانی ولا اراه
مشتاقك علامتی اودرکه محبوبندن قطع طمع ایدوب برلنسنه استمز آنجق رضاسن
استر ولیل ونهار اکا تضرع ونیاز ایدوب لقاسن مشتاق اولان حقدن غیری
برنسنه بلمز الاکه آنکله بلور ارباب حقایقك اعلا مقاماتی خلایقدن انقطاع
وخالقه اشتیاقدر الست بربکم میثاقی مجلسنده حلاوت ندای خدایی ارواح
ذریت آدم نشو ایتمشدر انکچون برخوش صدا ایشیدن انسان آنکله طرب ولذت
بولور وبردخی ندای خدایی شوق ایله آرزو ایدر اولور رباعی بی روی تو من قرار نتوانم کرد
احسان ترا شمار نتوانم کرد کر بر تن من زبان شود هر موی یك شکر تو از هزار نتوانم کرد
مولایه مشتاق اولان کوکل جسم وجانی نیلر اول فرعی قویوب اصلنه وصلی آرزو ایلر

ترك ایله فراقی وصلکا کل ‖ اغیاری قوی اهل وصلکا کل ‖ اجالله قالمه فصلکا کل
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقت فصلی وصلکا کل

بیخود لوغ ایله چورغا اولورسن ‖ ازاد جمیع دام اولورسن ‖ دلدار ایله بردوام اولورسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقت فصلی وصلکا کل

جسمکا اکرچه سن زمینسن ‖ سررشته کوهر یقینسن ‖ چون سر محبته امینسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقتی فصلی وصلکا کل

صورتده اسیر غربت اولدك ‖ پابسته دام محنت اولدك ‖ معناده چو کنج دولت اولدك
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقت فصلی وصلکا کل

بو عالمده جسم اجسن ‖ حیفا اصل اصولك قحسن ‖ چون عالم تنده سن ناچارسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقت فصلی وصلکا کل

ظاهرده طلسم جسم وجانسن ‖ باطنده دفینه نهانسن ‖ جان دیده سن اجدنونه کا نسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقت فصلی وصلکا کل

حتی دیك اولما زاهاجا نسن ‖ طالعله سعیدینك قالسن ‖ چون زاده بر توجمالسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل ‖ قوی فرقت فصلی وصلکا کل

النوع التاسع عشر

شجره محبتك ثمره سی اولان عشق حقیقی یی بلمدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردرکه محبت بدایت عشق اولوب عشق آنك نهایتی اولمشدر عشق حق لذتلری
ترك ایدوب زحمتلری تحمل ایتمکدر عشق بر نار موقده درکه آنك مشاغلی افئده در عشق
انسانه عذاب اکبردر عشق آدم بر غریب درکه آنك شفیعی بولنماز وثقلین اعانه
سیله حقی ادا اولنماز عشق آدمك قلبنده بر ناردرکه انده ماسوایی قومازیقار

وعشق

وعشق مختار وهتك استار وكشف اسراردر عشق حق بر مرضدر كه عاشقى
يقاركيك عاشق ايشه آنكله افتخار ايله عشق خدادادی فؤاده كرهدر عشق حق بر باده
دركه آنى كاس وداد ايله نوش ايدن عاشقك باشنه بلدد وقرى طار اولور عشق
حق برجوهردر بانيد ركه سماع ايله زياده اولور وجماع ايله نقصان بولور عشق
بر مرضدر كه آنك دواسى درونده در بيت العشق مرض ورآء الحب ليس له دواء
ولو كان المسيح طبيبا طعامدن لذت وآندن منى وشهوت متولد اولور وشهوتدن
محبت وآندن عشق واندن وجد وحيرت وجوده كلور بعده بونلر لدكوكل هر لذت وشهوتدن
فارغ اولوب لذت حضورى بولور عشق ارادت اختياريه اوزرينه غلبۀ ميل معشوقدر
عاشقك علامتلرى اصفرار لون واحمرار عيندر وحرقت صوت ومحبت مودتده ولقا
محبوب عندنده صمت وحيرتدر عشق غايت محبتدر اولديغندن صفت خواص اوليادر
محبت كسب ايله در عشق ايسه موهبه در عشق صفت معشوقدر كه قلب عاشقه
القا ايلمشدر عشق جبانى شجيع وغبينك فهمن صافى ايدر وبخيلى سخى ومتكبرى متواضع
وقبيحى جميل ايدر عشق جليس محرس وانيس مونسدر وملك قاهر ومسلط قادردر
عشق اوسلطاندر كه نفوس آكا ذليل وعقول آكا منقاد وقلوب آكا مسخردر وانكله
خاطر مسرور وحواس معطردر قطعه چون عشقدر سلطان جان خوشى تخت
سلطاندر كوكل عشق اولدى خاقان جهان اقليم خاقاندر كوكل جانلر ده هيچ يابى اولور
دلكرده هب كويان اودر شاهنشه فرمان اودر تسليم فرماندر كوكل حقى كوكلدر
عشقه بول وار اول نفس بحر ايله طول سن دلك دلدار كله اول چون كان
عرفاندر كوكل عشق مزكى نفوس ومهذب اخلاقلدر آنك اظهارى طبيعى واظهار
تكليفيدر عشق برحاكمدركه آنك حاجبى صبر وتحملدر وخادمى حواس واعضادر
عاشقك قصورى معشوقدن اعراضدر وسائر قصورى آنك عندنده مستور وازاد در
عاشقك قلبى شوق ايله معموردر وروحى ذوق ايله مسروردر وسرى وصلله پر نوردر
عشق بر مرضدر كه فارغ وآزاد اولان قلوبه عارضدر بر حكيم ديمشدر كه عشق انسانك
قلبنده بر سروردر وفلكه منسوب بر نفوذدر كه نتيجۀ شعاع نجوميدر وطبايع وصلت
اشكالله آنى توليد ايدوب نفوس دخى لطف خواطر ايله آنى قبول ايدر اول تعقل
اولدقجه صقالت عقول وازهاندر لكن افراط اولدقده سقم قاتل اولور وعلاج
ايله ازدياد بولور عشق عاشقك افلاطون وجالينوسيدر وآنك دواى كبر و
ناموسيدر عاشقك علتى هر علتدن جدادر عشق اصطرلاب اسرار خدادر
قطعه سنكله بولمشم اى عشق راحت جانى كه سندن آلدى كوكل جمله درده
درمانى براًن قرار ايده مز فرقتكله جان اى دوست سنكله حى اولور آنجق بو روح
انسانى بر كامل ديمشدر كه عارف اولان مسرور اولور ومسرور اولان عاشق
اولور وعاشق اولان مقرب اولور ومقرب اولان واصل اولور وهر مرادى
حاصل اولور امام احمد بن حنبل رحمة الله عليه حضرتلرينه ديمشلر كه اوليلر
جماعتك حقنده نه ديرسنكه شويله تغنيله بويله رقص ايدرلر اول جواب
ايتمشدر كه آنلرى محبتلرى نهايت بولوب عاشق اولمشلر سه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنلرك نفوسی میّت اولوب قلوبی عشق ایله حیات بولمشدر پس آنلره مانع اولماکز تاکیم
حق ایله بر ساعت مسرور اولسونلر بر کمسنه یی کورمشلرکه بیك قمچی ضرب اولنمقده
نه سویلدی ونه آه ایلدی بعده حبس اولنمقده اکا دیمشلرکه نیچون ضرب اولندك جواب
ایتمشکه عاشقم آنکیچون ضرب اولندم ودیمشلرکه نیچون ساکت اولدك جواب
ایتمشکه معشوقم حاضر اولدیغندن ساکت اولدم دیمشلرکه معشوقی قدیمی عارفمش
همان بر صیحه ایدوب میّت دوشمشدر نقل اولنمشدر که بر عاشق بر جاریه سن صاتمقده
صکره بیعندن پشیمان اولمشدر لکن حالت عشقی خلقه اظهار ایتمکدن حیا ایدوب
کیجه مخفیجه مولاسنه دعا قیلمشدر صباح اولدقده اول مشتری اول جاریه یی
آلوب کلمشدر وآنی اکا رد ایدوب وثمنن دخی بخش ایتمشدر ودیمشدرکه رؤیاده بکا
دینلمشدر که جاریه نك بایعی ولی الله در وبوکا محبتی فی الله در اکر بونی اکا بلا ثمن
رد ایدرسن تحقیق انبیا ایله جنته کیدرسن آنکیچون بونی سکا بلا ثمن رد ایلدم
دیمش کیتمشدر عشق بر بحر لی بایاندر که آنك امواجی اعیان جهاندر عشق دموری
موم وطاشی قوم ایلدی وارضی حرق وافلاکی خرق ایدر اول حضرتك نوری عین عشق
پاك ایدی آنکیچون اول مخاطب تشریف لولاك ایدی علو عشقله افلاك وذل عاشقله
خاك شبیه ومثالدر وثبات عشاقه جبالدر راسیات اوصاف حالدر عشق بر دریادر که
افلاك وعناصر آنده کف مثالدر اکر عشق اولمسه جهان منجمد اولوردی
وافلاك وعناصر وموالید انسز معطل قالوب محو اولوردی عشق بر عظیم جیجو ندر که
مدیر دولاب کردوندر عشق آدمك قلبنده بر وفالی دوستدر قلب اینشله مغز ولیدر
وبدن آکا پوستدر سباع وبهایم بیله بلورکه عشقه طالبی جاندر زیراکه
جمله نك وجودی وحیاتی وذوقی ولذاتی آندندر نظم

وجود عشق ایدی اشکالی دمبدم پیدا	محیط جمله ایکن جمله دن ایدی اخفا
هزار موج کلور اول نفس محیطندن	روان کیدر ینه بزدن اوموج اولور دریا
کوکلده ایله سفر کر خدایی استرسن	خو یکدن ایت کذار اول اشیای خلق خدا
جهانده سیر سفر بولورلغ ایله	یونغ اولکه جمله مکاندر جو جنة المأوی
حضور حق ایله زندان دخی کلستاندر	کوکلده اولمسه انانیت اولدر آنده صفا
کوکل که پاك اوله مولایه عرش اعظمدر	کراولسه غیر ایله مشغول اولور او دار بلا
باقلسه صورته چوقدر وجود عشق ولی	ایکی دکلدر احد در همیشه اول معنا
بو سنی واقف اول آدل حضور ایله هر دم	بو لور بو کثرت صورتده وحدتی تنها
جهانی دیده وحدتله سیر قیل حقی	ظهور عشق خدادر خدادن ایله حیا

النوع عشرون

عشق حضرت مولا عقل بشردن اشرف واولی اولدیغنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه
اهل الله دیمشلردرکه عشق مولی عقل بشردن اشرف واولیدر یعنی عقل معاد کل
عقل معاش جزوئیدن اعز واعلادر زیراکه عشق پاك وصف خدادر عاشق صادق
عیوب وکدردن جدادر کیمکه اول وصف پاکی بولور آنك اوصاف بشریتی
هلاك اولور جام عشقك مدامندن جامه چاك ایدن اوصاف بهیمیه دن پاك اولور

عشق اوساخ هر عیبی پاك ایدر • وحجب اوساخ غیری چاك ایدر • کیمکه عاشقلق شکل
ورنك اولور • آنلر فنا بولدقلری اول مات ومتحیر قالور • نته کیم تاب آفتاب ایله عاشق
دیوار اولات بعد الغروب آنات بیزار اولور • زیرا که معنی مغز نوردر • وصورت مظلم وقشوردر
معنی بحر وصورت کفدر • معنی لؤلؤ وصورت صدفدر • معنی صورتده هویدادر عارف
صورتده عاشق معنادر • عاشق صورتده بی وفادر • عاشق معنایه صفادر • عاقلك فخری
عز وغنا ایله در • عاقلك حظی نفس وهوادر • عاشقك ذوقی عشق خدادر • هر ذوق
وصفاکه غیر عشق خدادر • اول عین بلا وجور وجفادر • هر مشقت که نتیجهٔ عشق
خالقدر • اول سرور وحضور جان عاشقدر قطعه ای دل عنایتله سکا ذکر عشقدن
کلسه بلا • عشق مجازیده هوا • عشق حقیقی منتها • معشوق اگر انسان اولور •
اول عشق بار جان اولور • معشوق جان کران اولور • جان باریدر عشق خدا • عشاق
بری بریله حالداش اولدقلرندن بری بریله مصاحب ومحرم وسرداش اولورلر • عاقلك
صفاسی بحث وجدالده • عاشقك ذوقی وجد وحالده • عاقلك فکری شهرتله نام و
نشاندر • عاشقك همتی ماسوای نسیاندر • عاقلك تمیدی مال ومجد وجاهدر • عاشق
ایسه مست سغراق آلهدر • عاقل عقله وعاشق عشقه رامدر • عاقللر خام وعوامدر
وعاشقلر خاص وکرامدر • عقل انواع فنونك طالبدر • وعشق آنجق ذوق وجنونه راغبدر
عشق ایسه وجانه غالبدر قطعه عشق سلطان عالم جاندر • عشق عمان ناه عقل
ناوداندر • روحدر خاك وعشق بحر حیات • عقلدر مور اول سلیماندر • عاشق لذت
عشقی آکشلیدر • ولذت جهاندن مستغنی اولمشدر • کیمکه عشق ایله پر درد اولمشدر • وشوق
اشتیاق ایله رنج ودرد اولمشدر • تحقیق اول کندیدن بی خبر قالوب آنکله مشغول اولمشدر •
وعند الله مقبل ومقبول اولمشدر • کیمکه براق عشقه سوار اولور • آنکار از معراج اشکال
اولور • عاشق حق درویش اولور • ماسوایی قودبی تشویش اولور • موت عاشق ورك
حبابدر • با وهستی میاننده کنارکده قالان ایدر • عاشق حق موتك طالبدر • عاقل ایسه
اولمدن هاربدر • عاشقه بیم جان عیب وعاردر • زیرا که آنك موتی وصلت یاردر • عاقلده
غایتله خوف موت اولور • زیرا که آنك مطلوبی موت ایله فوت اولور • عاشق نار عشقه
یانمغه راغبدر • عاقل اول مشکل ایشدن هاربدر بیت حتی محبت اهلی حبیب القلوبدر •
کیم نار عشقه یانسه او نور العیون اولور • عاشق معشوقیله محرم وهمخانه در • عاقل
آندن محروم وبیگانه در • عاشق صورتده خور وکدادر لکن سلطنت ابدیه عشق خدادر
عاشق کنج عشقه گنجینه در • وجمال عشقه آیینه در • عاشق بر سیلدر وانلکه
بر صمان الشاه پنهاندر • عاشقك جسمی پر خلط وخوندر • وقلبی عالمدن بروندر • وروحنك
صفاسی حدتدن افزوندر بیت اطوار عشقی دلده بولان سیر ایدر مدام • هر موج او بحره هر شیء
او اصله روان اولور • عاشقك ظاهری کلخندر • وباطنی کلشندر • عاشقه حظ آنده خطا وجفا
در • وحظ آدل وجان آکا ذوق وصفادر • عاشقك کوکلی جمال استر وجانی وجد وحال
استر عاقل دانای احوال جهاندر • لکن نادان اسرار پنهاندر • اما عاشق محرم راز دل وجاندر
واشنای حضرت یزداندر • عاقلی زیرکلك فنونه چکر زیرکلك آنی امیر جهان ایدر • حیرت بونی
قطب زمان ایدر بیت عاشق کوکلده حیرت ایله پر جنون اولور • عاقل جهانده عزت آرر دو فنون اولور •

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عاقل بيابان جهانى دوران ايدر• عاشق شهرستان دل وجانى سيران ايدر• عقل بشر
پاى جانه عقالدر• جان عاقل كناى عالى سيرنابى مجانه بيت عشق اولدى لب عالم
وهر شئ آگاه شود• لب لباب عشق ايله عالم پرورش اولور• عاقلر غرق ناموس ووقار ايله
كيجرلر• عاشقلر وحدانيه شراب عشقى ايجرلر• عاشقك كوكلى بر شهر عظيمدر كه سلطان
بى نظيرانده مقيمدر• عاقلك دلى وجانى زندانيدر• مادامكه اول محبوس جسم فانيدر•
وقتاكه اول زندان جسمى ويران ايدر• اول زمان فضاى لامكان سيران ايدر• عشقك
آفتابى دلده عيان اولسه عقل اودم سايه كبى نهان اولور بيت عشقك همبشه حق
اول ذات پاكدر• عقلك خيال وفكرى همان نفس دون اولور• عاشق دريادل اولور• وصلت
معشوقه كاحاصل اولور• عاشق رنك وبوندن عار ايدر• آنكچون اهل دنيادن فرار ايدر• عشق حق
لشنا ايله بتاكلمز بحر محيطى بر كوزه آلماز• هر كوكل مولا سيچون بر مدرسه اولور• ورسالت دنيا الهى
ويا وسوسه در• عاشق العلم ايله عاملدر• عاقل وسوسه يه مائلدر• عاشق ذوقده اهل حال
اولوب غيرتندن لسانى لال اولور• عاقل حرف وصوت والقتله قيل وقاله كلور بيت
عشقك كلامى حقه يقينه وبر صفادر• عقلك حديث حيله ومكر فسون اولور• هر كس
بر جهته متوجهدر• عاشق بيجهته متوجهدر• عاقل صبار عقل اولور• عاشق صيد عشق
اولور• عاقل لذات نفس ايله مسرور اولور• لكن جانى جلسى بدندن رنجور وبى حضور
اولور• عاشق طبيعت لذتندن خلاص بولمشدر• وجانى مست مى عشق اولمشدر• عاشقك
ذكر وفكرى دائم الله در• وارزوسى آنجق اول دركاهدر• لطف يزدان قهرندن پنهان اولمشدر
عاشق آنك قهرندن لذت قند آلمشدر• عاقل قهرندن قاچوب آنك اولاد لطفندن محروم قالمشدر
بيت عشقدر كاشف اسرار حقايق مطلق• عقل خارجدر آنجلانكا اسرار درون
عاشقك اكل وشرب اشتهاسى طو تولمشدر• زيراكه عشق انكا قوت جان اولمشدر• وهر قذردن
پاك اولوب بى وجد تله طولمشدر• عاشقك درونى پر ذوق شراب وشاهددر• آنك بى
ذوق وصفاسنه بيخودلغى شاهددر• آما شرابى شيرين وبى خمار وطهور وحلالدر• وشاهد
قديم وبى زوال وجمالى بى نظير ولايزالدر بيت حقى جو ويردى منزل معشوقدن نشان
اى اهل عشق دلده در اول اين نذهبون• عاشق طوب چوكان عشق اولور• ورسم سيد
عشق اولور• عاشق غم عشق ايله مردانه در• وجهان اهلندن بيكانه در• وحق ايله
ايلشمش وعشق ايله همخانه در بيت عشقدر يار غار هر عاشق• ولدر دلدار جانده جانانه
عشق باباى جمله عالمدر• هر ايشى خلقه لطف واحسانه بر لدى عشق اهل دولت
وراحتكم شوشغل آنكله آسانلدر• عاشق كه مست جام حالدر آنك قول وفعل وفكرى
عدل وصواب وصفادر• وقلبى كاهى سهو وخطادن جدادر• عاشق غواص درياى
عشقدر• وطيار صحراى عشقدر• عاشق مخزن اسرار عشقدر• وقلبى مطلع انوار عشقدر
عاشقك همتى جمله دن اعلادر• زيراكه آنك آرزوسى آنجق مولادر• عاقل مشغول كار
جهاندر• عاشق مشغوف راز نهاندر• عاشق اوصافى بشردن خاليدر• آنكچون لايق
وصف اجلاليدر• عاشقك جانى غرق بحر جانادر اولور• اول قطره ايكن بحر بى پايان
اولور• عاشقك هر مرادى كندى درونندن حاصلدر• كندودن طشره يه محتاج و
مائل دكلدر• عاشقك فراغى وصلت ولقادر• عاشق معشوقندن تمناده جدادر•

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عاقل لذات سروری باغ و بستانده بولمشدر عاشق ذوق و حضوری دل و جانده
بولمشدر عاقلك مكانی جهان آب و كلدر عاشقك مقامی درون جان و دلدر نظم

پردهٔ جان ایچره عشقك نیجه بیك انواری وار
حسن عشق پاك ایله عاشقلرك بیك كاری وار

عقل دیر كیم شش جهتدن طشره جانك یولی یوق
عشق دیر واردر یقین یول نیجه بیك سیاری وار

عقل بو بازاری كورمش ایلمش بیع و شرا
هم بو بازار ایچره عشقك بشقه بر بازاری وار

درد عشق عاشقلرك كوكلنده یوز بیك ذوق اولور
تیره در عاقللرك قلبنده بیك افكاری وار

عقل دیر راه فنایه كتمه كیم بر خاره در
عشق دیر واردم فنایه نیجه بیك كلزاری وار

عشق دیر ای عقل وارلق پرده سین رفع ایله بات
كیم كوكلده سیر ایده سن جنت و انهاری وار

عشق حقی كوكلده ابر حرف ایچره نهان
چون ظهور ایلر حضورنده كیمك كفتاری وار

عاشقك قولی تمنای عشقدر و مبدأ و مطلب و معاد عشقدر عاشقك نور دیده سی
عشقدر و آنك سرور سینه سی عشقدر عاشقك روحی آفتاب روشندر عالم آنك
چشمنده كلشندر عاشق عشق ایله هر مرادن المشدر عاقل عقل ایله محجوب قالمشدر
عقل انسان حجاب دیدهٔ جاندر آنكله اسرار عشق آنده نهاندر چون جام عشق ایله
سكران اولور عقل اول زمان حیران اولور اسرار نهان جانه عیان اولور قطعه

ساقی كتور اول باده یی بو چند جون ایچون ** اول بحر عشقدن كه قومز دلده چیله و چون
بنده بنی خلاص قیلوب عقل الندن آل ** كیم علم عشقی فهم ایده مز عقل ذو فنون

عقل انسان اول مهر درخشان ایله دل و جان آره سنده ابر سیاه اولمشدر آنكیچون
دل و جان بو زمیندن ایدانده محجوب و سرگردان قالمشدر چونكه عشق حقده عاشقده
صرصر كبی هبوب ایدر بو غمام عقل اول زمان آره دن رفع اولور كیدر و معشوق جان
شمس تابان كبی سماء دلده جانه عیان اولور و جان آنكله شادان اولور و حسننه حیران
اولور و آكا ثناخوان اولور و اول كلده مقابل بلبل خوش الحان اولور بیت اسم عشقك
بلی اسمارده قارشی ** اوتر بلبللری كلزارده قارشی ** علم عشق ایله مشغول اولانلر عاشقلر
قلبنده عشقك بیللری اسرر زیراكه علم عشق آنك جانكوزن آچوب جهانه رغبتی كسر
عقل انجق تدبیر له تفكر ایدر عشق ایسه تحیر له تذكر ایدر عقلك ایشی كلفله تأسفدر
عشقك شانی تحببله تألفدر عاقل انجق اجتهاد ایله استناد ایلر عاشق مبدأ
و معاد بینه طوغری كیدر عشق وجود اصل هر سوده و مایهٔ شهوده در نظم

دولت عشقی بول كه سرمد اولور
عزتی بی نهایت و حد اولور

كیمكه سرمست جام عشق دكل
كر فلاطون اولورسه هم رد اولور

عشقسز عمرك ایلیان آخر
موتدن صكره خوددر اول درد اولور

عقل جزئی عقل كله دوشمندر
دوست اولان عقل كله اسعد اولور

علمدن عشق پاك فارغدر
صمت و حیرتله اول معوذ اولور

حظ عقل اولدی نقل و بحث قیاس
جمله سی درس عشقه ابجد اولور

علم عشقك همان بر آیتی نك
شرح و تفسیری بیك مجلد اولور

اهل نفس اولدی عشقدن محروم
اهل دل عشق مؤبد اولور

عمر یكی حقی عشقه صرف ایت كیم
عاشقك عمری بی حد و عد اولور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عشقك حالت وكراماتی وعاشقك حرارت وملامتی ومعشوقك راحت وسرور وسلامتی
بللردر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه عشق محبتك نهایت وغایتیدر
وحقك دوستلرینه هدایت وعنایتیدر عاشقلری دلجلر جان ایله طلب قیلسه لر
هر معشوقی البته عاشقنه شكار اولمشدر كرچه تشنه آبی طالبدر آب هم تشنه یه
راغبدر عشق وجان دلده نور اوزره نوردر مثل داماد وعروس آنده مستوردر
عشق فایق بی قرار وسكوندر جان عاشق انكچون بر جنوندر عشق آتشی عاشقی یاقمشدر
آنكچون اول فكر وعبارتی بوراقمشدر قلب عاشقه اسرار القا اولنور آنده كلام
ورؤیت بری بریله ممتزج بولنور عشقك مشربی هر مشربدن جدادر عاشقك
مشربی وحدت ومذهبی خدادر عشق بر یار دور بیلنلر كه یادی آشنا وابراغی
یقین ایدر عشق بر استاد كاملدر كه آنكله صد هزار ارواحه اتحاد حاصلدر عاشق
كندوبی حقیر وذلیل ایدر انكله معشوقه تعظیم وتبجیل ایدر عاشق عشق ایله زنده
اولور اوقات مختلفه یه بنده اولور عاشقه درد وغم حلوادر كرچه عاقله حمله
بلوادر عاشقك جانی غداسی خوش الحان صداسیدر قطعه مؤمنا كویند كاثار
بهشت نغز كرد ابند هر آواز زشت ما همه اجزای آدم بوده ایم در بهشت آن
لحنها بشنوده ایم كرچه بر ما ریخت آب وكل شكی یاد ما آمد از آنها اندكی پس غذای
عاشقان آمد سماع كه درو باشد خیال اجتماع قوتی كیرد خیالات ضمیر
بلكه صورت كردد از بانك صفیر عاشق روی زیبایه بجبر وایاقدن انكچون كریان
اولور كه اول جیرانی رایكان ولی شبان صانوب اكا حیران اولور برده آنی كورركه
آنك تیر غمزه سی همان سینه سینه كلور تا كیم شهوتله نظردن آنی مانع اولور عاشقك
مدرسی حسن یاردر وجه معشوق اكا دفتر ودرس وتكراردر بیت بكا بر علم كشف اولدی
سنك حسنك كتابندن كه یوز بیك عقل عاجزدر آنك بر فصل وبابندن حكمت باری
قضا وقدرده بری بریزه عاشق ومائل قیلمشدر هرچند ایكی بدن بری برندن بعید وبیكانه
اولمشدر لكن كوكلدن كوكله یقین یوللر واردر كه هر دمده بری برینی بولمشدر نته كیم
ایكی چراغك سفالی بشقه ایكن ضیالری ممزج اولمشدر قنقی عاشقكم وصاله طالبدر
تحقیق آنك معشوقی دخی اكا عاشقدر وآنك وصلنه راغبدر لكن عاشقك عشقی
بدنك خسته وضعیف ایدر معشوقك عشقی آنی سمین ولطیف ایدر اكر بو كوكلده برق
اوران مهر یاردر تیقن ایله كه اول كوكلده مهر ومحبت واردر معشوقی اولان صورت
بدر كل معنی جاندر زیراكه عند الموت اول صورت بی معنا اولان تن بی جان منفور اولدیغی
ظاهر وعیاندر پس عاشق صورت شقیدر وعاشق معنا سعید وحقیقیدر اولدر كه
آنلر اطبای دلدرلر كه خسته لرك صورمغه مائللردر اكر ننك ونام ایچون حذر
ایدرلرسه بر بهانه ایله خبر ایدرلر والا آنلری خاطردن چقارمیوب تخییل ایدرلر
زیراكه هیچ بر معشوق اولمازكه عاشقنك بی خبر اوله پس اكر سنك قلبنده محبت
مولا ایكی قات اولمشدر تحقیق اول دخی سكا محبت قیلمشدر زیراكه بر الك سسی قنادن
كلمشدر تشنه آغلر كه قنی آب زلال آب روان هم چاغلر كه قنی اول عطشان جانمزه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بو عطش جذب ایچوندر بر آنلجون موجود زوال بزوم ایچوندر عالمده اکر انسان و
اکر حیوان و اکر نبات و اکر جماد در همیشه هر مراد البته عاشق هر بر مرادی در بر مراد اولولا
آنلری جذب ایدرلر لکن که هر بار مستغنی شکلنده عاشقدر خار و خس اراقدن اکا عاشقدر
و لاحقدر معشوقك میلی جمله دن پنهاندر عاشقك میلی بیك طبل و طرنا ایله
عیاندر معشوقك قلبنده واسقه کیمکه عاشق مولا اولور اول سایه کبی شمس ایله لا اولور
عاشق خدا مثالی بعوضه و هوادر که تند باد ایله ایشی فنادر فضلی عشق انسانی فضول ایتمشدر
بو ظلم نفس و جهل عشق ایله ظلوم و جهول ایتمشدر نته کیم طوشان نفسه ظلم ایدوب و اسلانه
قارشی کتمشدر و آنی جهلندن آرزو ایله دراغوش ایتمشدر یا خود بر ضعیف پروانه کنارمینی ناره
اتمشدر لکن انسان بو ظلم ایله هر عدله و بو جهل ایله هر علمه یتمشدر زیراکه سموات و ارض
و جبال ابا ایلدیکی امانت بو بر الته یا تمشدر بیت حقی ظلم نفس و جهول هوی
اولان میلیله باز عشقه چو عصفور اولور شکار نظم

عشقدر واسطه وصلت یار
مهر بالایه چکر ثاله مثال
عشق اولور سینهٔ عاشقده سرور
اولدی آیینهٔ عشق بزه دات
عارف قال العشق الانسان
صیقل صاف کبی صافی دل اولور
خانهٔ جانی ایدر نورانی
بادهٔ عشق خدا ایله کیجی
عالمه شاه اولانك او تاغی
غیر یلدن خاطری پاك ایلر
خرم ایلر آنی دائم عشق
عشقك نور ضیا جان کوزینه
مغرب و مشرقی سیران ایدر
آجاز اماکه ولایت رازنی
نیجه وصف ایلیه عشق و صفا
طورمیوب حالت عشق ایله دونر
اولدی چون سلسلهٔ عشق ایله بند
چاك ایدر جبه سنی لاله کل
کالك آیینه کونلین اولایسر
بو لله لم زره وش آنکله وجود
عشق ایله روح بولور حقده حصول
کسب ایله کندو یه نورانیت
کوکلی حامل اسرار ایله

عشقدر رابطهٔ قرب شکار
عشق ایله زائل اولور ظلمت جان
عشق اولور دیدهٔ غم دیلنده نور
عشق یار اره ده بر صور تدر
جذبة من جذبات الرحمن
یولنی پاك ایدر ایرماغ کبی
واردات قبیل رحمانی
نه صور تدر سکا تفسیر قیلور
کور سنور اکا اور مجك آغی
ایلمز زینت دنیایه نظر
کوکل اکلنجه سی اولور غم عشق
جان کوزن آچسه وجود انسان
قلبی ارواح ایله جولان ایلر
عشق ایله کامل اولور اهل فنا
که آنك دامه نیله قبله قاف
صبح صادق یقه سن چاك ایلر
صولر آغلر ایکلر کوه بلند
جسمی بر عشقده عینك عشاق
عشق ایله تلسه و پاعنی اولدی
عشقدر عاشقه مانند براق
موجب قطع منازل اولور اول
هردم ای حی خداوند عزیز
عزت عشقه سزاوار ایله
جانمه عشقك اینس ایله مدام

آدمی مهر خدای متعال
نته کیم مهر ایله تاریك جهان
بر برینه بو وجود انسان
اولدی همان واسطهٔ وصلتدر
عشق مولایه او کیم مائل اولور
سویلمز سویلیه نی طاغ کبی
قدح ساقی باقیدن ایچر
نی کبی جمله مقاماتی بلور
عالم وحدتی ادراك ایلر
کندو یه کنار و سنك دردی بتر
عاشق او بو مه علمی سوزینه
حائل اولماز اکا بو کون و مکان
اینشیله اهل سما او ازین
سویلشور حضر ایله بی حرف و صدا
مولوی مثل فلك ایله نظر
عارف اولا بونی ادراك ایلر
مست لا یعقل اولور هر بلبل
شمعه سز خانه و آتش سز اوجاق
ایله لم مهر خدایی مقصود
اولماز آنکله اکا منزل ایراق
جا عشق ایله اولایدی حالت
و یر بکا درد و محبت امین
ای قمو عاشقه معشوقه مدام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عشق مولانانك خواص عیانی و اسرار نهانی و علوشانی بلدیر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله ویشلدر که عقل جزوینك که عقل فسانه در اول عشق امرنده حیراندر عشقك یتمش ایکی پروانه لکی واردر و ایکی عالمده بیکانه لکی واردر عشقك کنکی پنهان و حیرتی عیاندر جان عشقك آنك حسرتنده نکراندر عشق حق بحر عدمدر عقل آنده شکسته قدمدر عشقك که بادهٔ تحقیقدر هم اودر که بادهٔ هر صادیقدر قطعه عشقك شرابن ویر بکا تا قالمسون خوف و رجا اندیشلردن قیل رها مست ایله میدن ساقیا نان استمم آب استمم آسایش و خواب استمم یاران و احباب استمم عشقك میندن ویر بکا عشق ابتدا عاشق ایله خون ایلر تاکیم فرار ایلیه اولکیم بر وفا ایلر عشق استیاد و خشم ایلدکده عاشقلر جشمندن هر لطیفی تهیج ایلر عشق نان نینان غالی عاشقلر وجود ایله بنداولانا وکیم صادقلر در عاشقك وجود ایله ایشی یوقدر آنك سرمایه سنی کاری چوقدر عاشقلر عدمده خیمه قوروبشلر عدم ایله رنك و نفس واحده اولمشلردر عاشق عدمده شیئی کورمشدر نته کیم عاقل عدمده می کورمشدر عاشق اولمزدن اقدم میتا اولمشدر و عشق سر ما ایله حیات ابد بولمشدر عاشق شکسته اولور و غم و حزن ایله بسته اولور عاشقك سروری غم و تلفدر نته کیم عاقلك حضوری عز و شرفدر قطعه بر زمانده کم غم عشق بنم دینمك الم و حزنی سرور دل غمکینك شحنه و میر ایله اولکیم بزی تخویف ایلر بلمدی منزل سلطان دل مسکینمك عشق ایشی اهل وجودن غرضی ای حقی خار و زار غم و دردی کل نسرینمك عاقلك طاعتی کراهت و اضطرار ایله در عاشقك طاعتی محبت و اختیار ایله در انبیا طوع عاشقلر بهاریدر اتقیا کرها عاقللر بهاریدر بونلرك حقنده محبتی علت ایچوندر و آنلرك محبتی خالص خلت ایچوندر اکر بونلر اولسون و اکر آنلر اولسونلر جمله سی طالبدر حق تعالی بو جمله سنی کند و یه جاذبدر لکن عاشقلردر که غم زهرینی شهد و شکر بولورلر و جاه محنت و ملامتده خرم و شاد اولورلر و ذلت و حقارتده ذوق و لذت آلورلر و عز و جاه ارامقدن فارغ و ازاد اولورلر نظم

عاشق رهینه مهر و وفادر بلا خلاف
عقل بهانه جو یه ایله عقل اقتدا
سن عشقه یولداش اول که آنی دلده بولانك
بحر محبت ایچره جهان بر سفینه در
عشقك دمیله طولسه کوکل حما اولور مدام
عارف قرینی صدق و صفادر بلا خلاف
عاشق ایشی رنج و بلادر بلا خلاف
البته حظی انس و لقادر بلا خلاف
اول بحر صود کلکه هوادر بلا خلاف
حقی بو عشق وصف خدادر بلا خلاف

عشق آدم اتامزدن بزه میراث قالمشدر زیرکلك قلبیه و اسطهٔ شیطان ایله کلمشدر زیرکلك دریاده سیاحتدر که هلاك روحدر عشق ایسه عشاق ایچون مانند سفینهٔ نوحدر عقلك زیرکلکی ظن و خبردر عشقك حیرتی عین نظردر پس عشقه عقلی قربان ایدنك وجهی معشوقه حیران اولمسی امر مقرردر عشق ایله عقل جزوی بیچاره اولور نته کیم صبح ایله قندیل اواره قالور زیرا که عقل آنجق شحنه در عشق ایسه اولو سلطاندر عقل او سایه در که عشق آکا مهر درخشانه قطعه کوکلنی جمع عشقه وار که اولدر قبلهٔ هر جان رفیق عقل و فهم اولمه که آنلردر سکا دشمان جهان کروانسرادر کل بیله جان کیتك دردیله قو حزن و حسرتی کل دل ده حسن عشقله اول حیران کوزك بو مظاهر

انشیاده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اشياده تضييع ايتمه اول نوری ؛ كه تا باطنده لب عالمی خوش قيله سن سير اين ؛ عاشقك
غم وسروری معشوقيلەدر و هر خدمتك انجق اودر ؛ عاشقكه معشوقندن طالب ما سوادر
اول عاشق صايلماز كه مائل نفس وهوادر زيرا كه عشق مولا بر نار در كه قلب عاشقده ماسوی
قومازيقار بی عشق اولان عمر بنك بار خاطردر ؛ حقدن غايب اولق موت حاضردر ؛
عشقك يوزی نازايله كبری اولور ؛ عشق انجق بوز نيازايله الله كلور ؛ نظم

اول دمكه عشق شيوهٔ نازابتدا ايدر
عاشقه همان آكا دل وجانك فدا ايدر

آزاد اولور جهانده حيات ابد بولور
اول جان معتقد كه آكا اقتدا ايدر

دوستك مرادی ايله بزوم آنجق مرادمز
عالمده هر نه اولسه چون آنی خدا ايدر

عاشق بولور جفايی وفادن عشق آكا
جور وجفا ايدرسه اوذوق وصفا ايدر

ظلمتده قالمه قلبكا كل نور عشق بول
حقی كه مهر عشق سنی پرضيا ايدر ؛

عشق حق كلان وفادر ؛ قلب عاشق آنكله پرصفادر ؛ عاشقك كمال بوتوفنادر ؛ عاشق
فانی كند ويی جانانه صانوب تعظيم ايله اوتانوب سرور ايله محبت ايلمك آنك شانيدر ؛
قطعه ايله عشاقی اول عشق فانی بووجودندن ؛ پس انده بخشش ايلدكنك وجودن عين جودندن
وجودی عشق اولانك لوح محفوظ آنده در هر شی ؛ بلن ديمزدين بلمز اواسرارى ورودندن
كدا كيم در بدر اولمشدر شیء الله دير ايكن اول ؛ كوربنور تاكه اول كنج نهان دلق كبودندن
عشقك يوز بيك جناحی واردر كه هر بری عرشك فوقندن تحت ثرايه واصلدر ؛ عشق
مولا دهنی بند وساوس وجدالدر ؛ عشق ايله نفس ناطقه لالدر ؛ عاشق مولا ماسواء
التفات ايلمز وخير وشركی آره ميوب عشقه تابع اولور ؛ آنكله رضای معشوقی بولور ؛
عشق حق عشاقك بيريدر ؛ وهر نا اميدك دستكيريدر ؛ ونظام امور عالم آنك تدبيريدر ؛

نظم بز عشق زاده يزكه اودمله يم خدا
اطفاليوز يا نيجه كيدوب اليرزنا

اول مادرك سودينی ايچرز دمبدم مدام
اول شرق وغربدن بروكوكدن وير رغدا

هم شهر وهم بيانده بز آنكله عمر هز
جانده غلام مادرمهروی خوش لقا

دل شهر اولور چو جانلره اول مهراوله عيان
دلخانمانه اليسه خلوت او دلربا ؛

چون باغبان روضهٔ هر جان ودل اودر ؛
بولمش روان حقی اوسافيله خوش بقا

عاشقك مذهبی يوغ اولقدر ؛ عروج فلك فنا بولقدر ؛ عاشق كندی وجودندن مردود
اولور ؛ عشق وناموس بركوكلده جمع اولماز ؛ عاشقك ناس ايله بر ايشی قالماز عشق
بر ملك قهاردر كه ؛ عاشق آكا چابك خدمتكاردر ؛ عشق بر شيردر كه ؛ عاشق آكا
شكاردر عشقه شكار اولنلر كندی نفسلرندن آزاد واحراردر ؛ عشق بر سرعت
آسن يلدر كه ؛ عشاقی اوكنه قاتمشدر ؛ عشق صرصر آقن سيلدر كه ؛ عشاق آكا جان
آتمشدر قطعه كلدی اول جيجوكه آنده نه فلك جولان ايدر ؛ كلدی اول مهرو كه ماه وزهره بی
حيران ايدر ؛ كلدی اول جوكان روحانی كه دشت روحده ؛ هر طرفدن بيك كوكل طوبی
روان كردان ايدر ؛ كيمكه آنده خرقه كيك وار لغن خرق ايلدی ؛ كيمكه آنده لقمه تر اول دم
آنی لقمان ايدر ؛ عاشقك كمسه ايله شغلی اولماز ؛ وكندی قلبندن طشره بر نسنه بلمز ؛
عاشق برمست لاابالیدر كه ؛ معشوقنه اطاعت آنك حاليدر بيت ملك دنيا
تن پرستان راحلال ؛ ما غلام ملك عشق ذو الجلال ؛ عاشق حيات عشق استر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جان استمز و شراب عشق استر آب و نان استمز عاشق کنادی وجودندن فارغ اولمشدر
و درونی بادۀ عشق ایله طولمشدر بس اول کوزه‌دن اولان ترشح قیلمشدر
و نقطۀ عشق بر کتاب ناطق بولمشدر نظم

نقطه‌سی بر کتابدر عشقك
کیزلنور ذره سنده هر دو جهان
عشقدر نور دیدۀ عشاق
ذات انسان عشقله مظهردر
عشق دیوانه‌لر انسانی
مانع انس حضرت مولا
عاشق اولان توکل اهلی اولور
عشق ایله جان کوزین ایدوبدر بینا
قیلسه بر نقطه‌یه اکرچه نظر
ذرۀ خرشید و لکشاسی اولور
عالم ایچره بحق نور رسول
و که جهان ایچره راه عشقده کیدن
ذره نور بسیطله روزن اولور
نور عشقی کوردر بو روز زندن
عاشق اولمق فنای مطلقدر
تاکیم اسرار اوله سن لاحق
سکالانقیاده بوکیم اوله دوست

ذره‌سی آفتابدر عشقك
عشقك ایله آدم آدم اولور
عشق ... الکه رفیق و براق
لر کیم اولمدیسه عشق الله‌ه اسیر
کسمك ایچون علاقه‌دن آنی
عبد اولا عشقه شاه عالم اولور
وار و وار مراتبنی بولور
فتح اولور هب حقایق اشیا
آنده جمله جهانی سیر ایلر
اولدی بوسرده عقل و جان حیران
عدن عاشقده مرد مکدر اول
رشدی عشق اولنجه انسانك
قطره بحر محیطه مخزن اولور
عاشقه پرده دار در بو وجود
عشق او زره یانوب کل اولمقدر
کورمه دلبر جمالنی حذر ایت
قان ایله استخوان ایله بر پوست
بولدی دل کعبه سنده نو جیل

غرق اولور قطره‌سنده کون و مکان
مرشد کامل مکرم اولور
ولدی عشقك ضمیری مضمردر
غیره راجع کرکمز آنده ضمیر
اولدی زیرا تعلق دنیا
عشق دردایله شاد و خرم اولور
بر کوت اوله که کشف اسرار اولور
کشف اولور پرده جانان خدا
نقطه جام جهان نماسی اولور
درج اولور نقطه‌ده علوم جهان
ای بصیرت کوزینی کشلو ایدن
آچلور عین عبرتی آنك
عالم روح سیر ایتنلرك
جانکوزینه غبار در بو وجود
اهل باطن اوله کورای عاشق
صورته باقمه سیر نظر ایت
حضرت حقه اولکه اولدی خلیل

النوع الثالث عشر و بهشت

عشق مولانك مجاز و حقیقتی و کنه و ماهیتی و وجد و حالتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه
اهل الله دیشلر در که عشق المنندن فارغ اولان دل کوکل دکلدر کوکل دردنی چکیان بدل آب
و کلدر عشقك اسیر هر غمدن آزاد اولور آنك غمیله معتاد اولان همیشه دلشاد اولور جهان
غوغای عشق ایله بر فتنه در فلك سودای عشق ایله سرکشته در بادۀ عشق آدمه جرعه ایله
مستانك و یرر غیر یسی افسرده آنکه خود پرستانك ویرر عشق ایله عاشق نازك
بولور اکا انتسابیله ذکری خیر اولور مجنون لیلی بومیانده حظ المشدر انکچون بو عالمده
کوزل نامی قالمشدر جهان بونده بیك عاقل مطلوب فرزانه کتمشدر لکن جمله‌سی عاشقلقدن

بیکانه کتمشدر نظم

عشق دردیله درونم طولیدر معمور درم
عشق ایله اولسم اولور هر دل و جان ایچره بیرم
عشق سلطان جان ایمش اکا قول اولورم
عشقدر جوهر جان جلیه اولدر جنات
محو عشق اولدی قمو نام و نشانم حقی

ذوق خمر ایله دل و جان خوش اولور مسرورم
عقله یار اولسم اولدم جمله کوکلدن دورم
تابکی وسوسۀ عقل ایله بن مغرورم
نیجه اول ماور مشفقلره ایراغ و عورم
غیر نسیتلری قوی عشق ایله بن مشهورم

كرم علك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کرچه عالمده بیك كار ایله مشغول اولورسن لكن سن كندکدن آنجق عشق ایله خلاص اوله بلورسن عشقدن اعراض اتمه کرچه مجازیده زیرا که مجاز حقیقتك کارسازیدر نته کیم ابتدا لوح اوزرنده الف بایی اوقویه بلورسن اندن صکره قرآنك درسی آلمغه قادر اولورسن بو مرید الله ایچون بر پیره کتمشك طریق محبتده دستکیر اتخاذ ایتمشك بس اول مرشد راه عشق آکاه اکر عاشق دکلسن وار بر بینه عاشق اول آنك بیزه کل بیورمشدر زیرا که المجاز قنطرة الحقیقة مصداقنجه بو صوت جانی چکمدکجه معنی جرعه سنی طادمق ممکن اولمدیغن طیبورمشدر لكن مجازی قنطره سی سرعتله کیچمك کرکدر ومعنی حقیقتك دریالرینه ایچمك کرکدر و بادهٔ محبتله کندیدن کیچمك کرکدر **نظم**

كنت حسنك وجه دلبرده هویدا قیلدی عشق ۔ چشم عاشقدن دونوب انی تماشا قیلدی عشق
کرچه دلبر کندی یکدهم کیدی عاشق کسوتن ۔ پس جمالی جلوه سن کندی تمنا قیلدی عشق
کل یوزینه زلف مشکینك سلاسل باغلیوب ۔ اهل عشقی بسته زنجیر سودا قیلدی عشق
صغمدی ارض وسمایه اهل عشقك الشکری ۔ بو عجب کیم سینهٔ عشاقی مأوی قیلدی عشق
نار ونور یله ایدی محو اسم ورسمی عاشقك ۔ سیر قیل حقی بو خوشدر سمی که پیدا قیلدی عشق

عشقك بدایتی محبتدر ونهایتی وجد وحالتدر وجدك بدایتی مکاشفه در ونهایتی مشاهده در واجد اودر که قلبیله موجودی مشاهده ایدر وجد بله مخاطبه ایدر وجد اول کلام ربانیدرکه وحدانیت اسرارن عیان ایدر انسانیت صفاتی پنهان ایدر وروحانیت احکامن اجرا ایله کیدر **قطعه** جاهلك فخری جمع ماالله در عارفك عزتی کمالله در عشق وشوق اهلی وجد وحال استر نه کمال استرونه مال استر عشق دردی کم مردی فرح ایلر کنده ینك غیرك اکادرد ایلر وجد اهل عشقك دلنده بر سر مشکلدر که اکابر مطلع دکلدر ووجد الله تعالینك عبادی سرینه مطالعه سی عندنده روحك حضوری در وجد اول وارد حقدرکه قلب عاشقی حقه جاذبدر عشق استغراق وحیرتدر وجد ایسه هلاك بشریتدر

نظم بلبل عشقم که کلی نجاریده بلسم ۔ یاری بلورم کندیمی اغیاریده بلسم
حیران اوله لی عشق جمالینه بو عقلم ۔ ادراك نه فکر ایله کفتاریده بلسم
دوست اصبعی بیننده مثال قلم بن ۔ شعری یازارم دفتر اشعاریده بلسم
چون قلب تقلبده مقلبله در آنجق ۔ انکارنه بلمزم اقراریده بلسم
هر آنده جو پریشانه ظهور ایتدیکم عشق ۔ حتی بو مرانب نه اطواریده بلسم

وجد اهل عشقه حادوث ذکر الله استیلا ایلدکده غلبهٔ شوق تحملدن روحك عجزیدر وجد اول متفرددر که متفرقدی بولور وجد اول موجود انوارنده فقدان واجددر وجد انس وحضور انواری درکه روح قدس اول انواری درون عشاقه رش ایدر آنکچون واجدینك ارواحی معطردر وکوکللری منوردر وبدنلری رقیقدر واشارتلری دقیقدر وسوزلری حیات قلوب وعقولدر وجمله نك عندنده مرغوب ومقبولدر پس بو صفات ایله متصف اولمیان فاسد مزاجدرکه محتاج علاجدر **نظم**

سعادت اهلی قتنده سعادتی واردر ۔ انك که هر دو جهاندن فراغتی واردر
بیوك سعادت اودرکیم سلامت دلدر ۔ طریق عشقده درون ارادتی واردر
دخی سعادت اعلی واعظم اولدرکیم ۔ وقوف عشق ایله جاننده شهادتی واردر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اوجان كه عاشق صادقدر اچوب پروانه ‌‌‌   دل آتشنده آنك وجد وحالتى واردر
همیشه حق مشتاقى اهل عشقه نهانى   ثناى عشق ایله شیرین حكایتى واردر
مواجید قلوبك بركاتى ابداننده ظاهر اولور   ظاهر مواجید ارواحك بركاتى اسرار ایله قالور

وجدك اهونى شدید اولور وشدیدك غایت شدید اولور وجدك كیفیتى عبارته كلمز بر معنادر زیراكه اول صدور اولیاده سر مولادر وجد اهل عشقك وجودى كتمسیله وحركاتى ظاهرسى ایتمسیدر طوبى اكا كیم حضورنده غایب اولوب غیبتنده حاضر اولور نظم

مقرر اولدى كه جاننده بولنمش اهل كمال   هزار حسن وجمال وهزار جام زلال
ایكى جهان كدرنده خلاص ایله جانى   شراب ناب محبتله كاس مالامال
همیشه ساقى جان اهل عشق كشتنت ایلر   هزار لطف وملاحت هزار غنچه ودلال
مدام بزم محبتده مست اولور عشاق   جدا بجى مست وكل مست مستقیم الحال
روان حقى اكرایرسه حالت نزعه   هم آرزوى وصالكله ویردر پروبال

جهان دریاى عشقك بر قطره سیدر فلك صحراى عشقك بر سبزه سیدر عشقك شغلنه معتبر بیشه اولماز آنك سوداسنده لذتلى اندیشه اولماز عشقك اسیرى آزاد اولمق استمز غمدن جان ویرسه شاد اولمق استمز عشق اكرچه شورانكیز اولور لكن درد غم نشاط امیز اولور عشقك بهار پژمرده اولماز شوقك شرارى افسرده اولماز

عشقك دمیله تازه اولور عهد وخرمى   ایلر غمیله خرم وخندان هرادمى
كرایلسك كمان بودردك دواسى یوق   بل سنده یوغ ایمش بوغمك نیم درهمى
دریاى فیض تشنهٔ دیدار نشنهٔ در   كیم زحم اولورسه بولدى اوتشریف مرهمى
كل غنچه مثلى قلبكا سن طشره ویرنوت   كند نامه غم اولكه كوكل چكمسون غمى
قوى بینكك یوغ اولكه جنانك جنتا اوله   جوت اختلاط نفس ایله بولدك جهنمى
بحر درونه سن سنى صال كیم اوددر وصال   اى ماهى طبیاه قوساحله بوغمى
تن خوابكاهن اولمش ایو یانحق عشقنله   یاد اولمه سنده استه اودرینه همدمى

عشق اكر مجازى واكر حقیقیدر دولت اول عاشقك رفیقیدر زیراكه حقیقت مجاز ایله بلله در اول خزانه نك فتحى بو مفتاح ایله در نظم معنى الوجود فى صور الكون قد ظهر ما ضره سر وحدته كثرت الصور عشقك دمى سرایت ایله جمله یه مدام اول دمله زنده اولدى جهان بولدى زیب وفر عشق اولدى كوزده نور وكوكلده عم وسرور ادراك هر بصیرت اودر نور هر بصر هم سویلیوب اشیدن اودر جملدن ولى عارفلر آنى فهم ایدر آنده آلاندن خبر حتى چو عالم آیینهٔ وجه عشقدر سن حسن عشق باكه بو اشیاده قیل نظر عشقك مقامى غایتله عالیدر آنك اساسى خللدن خالیدر بى عشق افلاكك دونمسى اولماز آنسز عالم بو نظامى بولماز عالم عشق ایسه خوشدر عالمده عاشق اولان عارف وكامل ادمدر عشقك وصفى لسان ایله بیانه كلمز عشق اكر قیامته دك وصف اولنسه یوز قیامت كیجر كه اول تمام اولماز نظم

عشق محفیكن آشكار اولدى   جمله ارواح اكا شكار اولدى
عشق آثارك ایلمش اظهار   فاعتبر منه یاقوى الابصار
عشق بنیاد هردو عالمدر   جوهر اصل روح ادمدر

عشق دربكم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

۲۶۰

عشقدر بلکه مبداء اشیا — جمله نورندن اولدیلر پیدا
عشق بنای چرخ اعظمدر — عقل کلدر او روح اکرمدر
عشق عرش اولدی فرش و لوح و قلم — بولدی آندن شفای درد و الم
عشق جنات و حور عین اولمش — کوثر و شیر و انکبین اولمش
عشق چون عین سلسبیل اولمش — هر کوکلدن آکا سبیل اولمش
عشق خورشید و ماه تاباندر — ورد و ریحان و باغ و بستاندر
عشقدر حسن آدم و حوی — مقعد صدق و جنت مأوی
عشق مقبول آدم اولمشدر — قبلهٔ جمله عالم اولمشدر
عشقدر مطلب خفی و جلی — هم اودر قصد هر نبی و ولی
عشق معراج انبیا اولمش — خلعت تاج اولیا اولمش
عشقدر سر شبلی و حلاج — جمله سرور و سرینه اولدی تاج
عشق شهباز لامکانیدر — نکتهٔ سر کن فکانیدر
عشق مفتاح هر فتوح اولمشدر — مونس عقل و قلبه روح اولمشدر
عشق نه عین و شین و قاف کلمه — اصل اودر عقلی سن کزاف کلمه
عشق ایسه نور عقل و ایماندر — سر اسلام و حسن و احساندر
عشق کان علوم و عرفاندر — نور هر چشم و جان هر جاندر
عشق مانند ارغنون اولمش — هب علوم ایچره ذو فنون اولمش
عشق استاد پیر هر فندر — قلب عشاق آنکله روشندر
عشق توحید صادق اولمشدر — مونس جان عاشق اولمشدر
عشقدر دلده سر سبحانی — رحمت و حب خاص یزدانی
عشقدر نور و منبع انوار — هم اودر سر معدن اسرار
عشقدر سر نفی و هم اثبات — بحر توحید اودر تموا ایات
عشق تفسیر سر قرآندر — جمله مشکل آنکله آساندر
عشق سیمرغ کوه قاف اولمش — جمله معناده موشکاف اولمش
عشق آیینهٔ جمال آنکله — سر اسرار ذو الجلال آنکله
عشق حج حقیقت اولدی زکات — تشنه دلکرده اولدی آب حیات
عشقدر لذت صیام و نماز — هر دم ایلر او زینه ناز و نیاز
عشق کندیله عشقباز اولمش — کندی حسننه بر نیاز اولمش
عشق ایلر کندویه سوال و عتاب — اشیدر کندیدن ینه او جواب
عشق هم عارف اولدی هم معروف — کندی هم واصف اولدی هم موصوف
عشقدر شاه و طالع مسعود — هم ایاز ایله عاقبت محمود
عشق دل تختی اوزره سلطاندر — مثل مور رنزار و سلیماندر
عشق سلطان نام و نشان بلمز — اولدی آزاده خان و مان بلمز
عشق بلمز زن و بنین و بنات — سیئاتی ایده محو حسنات
عشق پاك ایچره یوقدر اصلا عیب — جمله یکسان آکا شهادت و غیب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عشق ایچون قرب و بعد یکساندر
عشق فاسقی ایدر مسلمانی
عشق دیوانه ایلر انسانی
عشق هر نه کوکلده قیلسه قرار
عشقدر نار و نور تابنده
عشق صیاد مرغ انساندر
عشق هر کیمه کیم عنایت ایده
عشق هر کیمه آشنالغ ایده
عشق کوزدن کوکلده پنهاندر
عشق محراب جان و دلدر هم
عشق هم نوش جان اولور هم نیش
عشق جانک طبیب حاذقیدر
عشق دل حجره سنده در جو مقیم
عشقدر ذوق جان و لذت و شوق
عشق بی شرح و بی بیان اولمش
عشق باقی لایزال اولمش
عشق وصف ورود بیچوندر
عشق ایچون صد هزار نام اولمش
عشق هم اول اولدی هم آخر
عشقله اصل و فرع وجود وجود
عشقدر عشق جمله بالتحقیق

وهو آلات هم کمانکدر
بخش ایدر صکره نور عرفانی
محو ایدر غفلتی و نسیانی
ماسوای قویمز آنده جمله بقا ر
مرد آزاده لی ایدر بنده
جامع شمل هر پریشاندر
جمله حالاته اکا حمایت ایلر
ذات معشوقه رهنمالغ ایدر
دائما جان ایچنده جویاندر
قبلهٔ جسم آب و کلدر هم
هر دم اولور تحویله مرهم و ریش
کاه معشوق و کاه عاشقیدر
کیمکه عاشقدر اکا یوقدر بیم
کیمکه عاشقدر کل او بولدی ذوق
واصف عشق بی لسان اولمش
جمله اوصافی پر کمال اولمش
عدد و حددن شتونی بیروندر
جمله اشیاده خاص و عام اولمش
جملهدن باطن اولدی هم ظاهر
عشقدن اولدی کل شیء موجود
حقی حقدر بو سوزلر ایت تصدیق

النوع الرابع عشر

عشق بو لایه وصول طریقتک اصولنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که حق تعالیه کیدن یوللر کرچه کثرتده مقدار عدد انفاس خلایقدر لکن اهل محبته فنا و جذبه مناسب و لایقدر زیراکه طریق فنا بغایت قریب و رشید و واضح و فایقدر و بو طریق مختاری اهل عشقک شطاری و جذبه ایله قطع ایتمکده سریع و سابقدر و بو طریق فقر و فنا ایسه انجق موت ارادی اوزرینه مبتنیدر که اول اصول عشره یه منحصر و مطابقدر اما اصل اول توبه درکه اول حق تعالی یه ارادتله رجوع ایتمکدر نته کیم موت ارادتسز کتمکدر زیراکه حق تعالی بیوردیشدرکه ارجعی الی ربك راضیة مرضیة چونکه توبه ذنوبک جمله سندن چقمقدر و ذنب ایسه عبدک مولادن محجوب مراتب دو جهانه باقمقدر پس عاشقه لایق و سزا اولان ماسوای معشوقی نظرندن برقمقدر بلکه انانیتین قویوب وارلغندن چقمقدر زیرا که وجودک ذنب لایقاس به ذنب تحققین عندنده امر محققدر واما اصل ثانی زهددرکه اول دنیانک زینت و لذتندن و مال و جاه و عزتندن آزلق و چوغندن خروج ایتمکدر نته کیم موت الموت کیتمکدر و حقیقت زهد ایکی جهانی بیله ترک ایتمکله

بتمکدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

يتمكدر نته كيم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه الدنيا
حرام على اهل الاخرة والاخرة حرام على اهل الدنيا وكلاهما حرام على اهل الله واما اصل
ثالث توكلدركه اول حق تعالى يه اتكال واتكا ايتمكدر زيرا كه حق تعالى بيورمشدركه
ومن يتوكل على الله فهو حسبه واما اصل رابع قناعتدركه اول شهوات نفسانيه دن
وتمتعات حيوانيه دن خروج ايتمكدر نته كيم موت اول غايته يتمكدر پس عاشقه لا
يقدركه ماكل وملبس ومسكننده مقدار حاجت اوزرينه اقتصار ايليوب اسراف
ايتميه نته كيم حق تعالى ولا تسرفوا بيورمشدر واما اصل خامس عزلتدركه اول انقطاع
وانزوا ايله مخالطهٔ ناسدن خروج ايتمكدر نته كيم موت اهل عالمدن كسلوب ايراغ ايتمكدر
الاكه نفسنى تربيه ايدن مرشد كاملك خدمتن قيلميه وميت غاسل النده اولدغى كبى انكا تسليم
اولميه تاكيم كندوبى ماء ولايتله جنابت اجنبيتدن غسل ايدوب لوث حدوثدن
طهارت بولميه وعزلتك افضلى خلوتله حواسى محسوساتنه تصرفدن عزل ايتمكدر
زيراكه هر آفت وفتنه وبلاكه روح آنكله مبتلا اولمشدر ونفسه قوت ويروب وصفا
تربيه ونفس آنكله روحه مستوى اولوب فرصت بولمشدر وآنى اسفل سافلينه جكوب
تعلقات كائنات ايله مقيد قيلمشدر جمله سى حواس خمسهٔ ظاهره نيجه لوندن درونه كلمشدر
پس خلوتله حواس خمسه مسدود اولوب محسوساتدن معزول اولدقده اول
شهوات وهوادن وشيطان ودنيادن نفسك مددى منقطع اولور وبو احتما وتحفظدن
صكره مسهل ذكر الله ايله فضلات ميل ونفرت وجهل وغفلت وشهوت زائل اولوب
كوكل صحت وعافيت بولور واما اصل سادس ملازمت ذكر اللهدر اول ذكر ماسوادن
نسيان ايله خروج ايتمكدر نته كيم موت اول نسيانه يتمكدر زيرا كه حق تعالى واذكر ربك
اذا نسيت بيورمشدر نسيان ماسوا الى رمز ايله طيورمشدر وكلمهٔ طيبه لا اله الا الله
بر معجون معنوى بولنمشدركه اول نفى واثبات ايله تركيب اولنمشدر اما نفى لا اله اول
مواد فاسده زائل اولوركه قواى وامراض قلب وقيود روح آنلردن متولد اولور واما
اثبات الا الله ايله صحت قلب وسلامت مزاج اصلى حصوله كلور وتجلى صفات واسما ايله
دل وجان متجلى ومتسلى اولور اما اصل سابع توجه تامدركه اول ماسوايه دعوت ايدن
هر داعيه دن خروج ايتمكدر نته كيم موت اول حالته يتمكدر پس اول عاشقك مولا
سندن غيرى نه بر مطلوبى قالور ونه بر محبوبى اولور ونه اندن غيرى بر مقصد بولور
ونه آندن بر لحظه غافل اوله بلور زيرا كه ديلمشدركه لو اقبل صديق على الله الف سنة
ثم اعرض عنه لحظة فما فاته اكثر مما ناله واما اصل ثامن صبردركه اول مجاهده ايله نفسى
حظوظندن خروج ايتمكدر نته كيم موت اول حقامه يتمكدر پس اول عاشق نفسنى بالوفات
ومحبوباتندن فطامه صبر ايله ثابت اولور تاكيم نفسى پاك وشهوتى خامد اولوب
شريعت غرّاده استقامت بولور وقلبى صافى وروحى مجلى اولور نته كيم حق تعالى بيور
مشدركه وجعلنا منهم ائمة يهدون بامرنا لما صبروا وكانوا باياتنا يوقنون واما اصل
تاسع مراقبه دركه اول كندى حول وقوتندن خروج ايتمكدر نته كيم موت اول اول فنايه يتمكدر
پس اول عاشق مولاسى مواهبنه مترقب اولوب نفحات الطافنه منتظر اولور وماسوا
سندن اعراض ايدوب بحر هواسنده مستغرق اولور تاكيم مولاسى رحمتندن كندى نفسنه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اویله بر نور لامع ساطع و واقع اولور که آنکله بر لحظه ده ثقلین اعمالی عمره سن بولور
و او نور سنه ریاضتله زائل اولمیان ظلمت نفس اماره زائل اولور و آنك سیئاتی حسناته
متبدل اولور بلکه حسنات ابرار سیئات امثالی کلور نته کیم حق تعالی بو مقامه اشارت
بیورمشدر که ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم واما اصل عاشق
رضادر که اول عبدك مولاسی رضاسنه دخولله نفسی رضاسندن خروج ایتمکدر
نته کیم موت اول مقامه یتمکدر پس اول عاشق مولاسنك احکام ازلیه سنه تسلیم اولوب
تدبیر ابدیه سنه امورن تفویض ایدر وقضاسندن اعراض ایله قدرینه اعتراض ایتمیوب
رضاسی بولنه کیدر نته کیم دینلمشدر بیت فوضت الی المحبوب امری کله فان شاء احیانی
وان شاء اتلفا کیمکه بو اوصافله ظلمانیه سندن کندی اراده سیله میت اولور کیدر تحقیقا
مولاسی آنی نور عنایتیله یکیدن احیا ایدر نته کیم حق تعالی بیورمشدر که اومن کان میتا
فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها یعنی
شجره انسانیه سنده اوصاف ظلمانیه سندن میت اولان کسه یی حق تعالی اوصاف ربانیه
سیله احیا ایدوب انوار جمالندن اکا بر نور احسان ایدر که اول نور ایله احوال خلقی کوروب فراستله
اسرار ناسه مطلع اولور نته کیم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله حدیثی بو معنایه
کلور اما اوصاف نفسانیه سیله زنده اولان کسه شجره انسانیه سی ظلمتنده قالورده زهره معرفتله
نور حضوره کلور ونه ثمره محبتله واصل محبوب اوله بلور پس بشریت اوصافندن میت
اولان عاشق البته اوصاف معشوق ایله حیات ابدیه بولور وآنکله قالور مستزاد

ای مالك ملك دوجهان واحد قهار — یوقدر سکا ثانی
سن دائم وباقیسن ویوق وار ده دیار
موجودی حقیقی سن ومعد ومدر اشیا — چون سایه ورؤیا
سنسن هپ ایدوب ایلیان ای فاعل مختار — احوال جهانی
صنعکله وار ایتدن نیجه بیك انفس وارواح — اشکال الله اشباح
نورکله سموات وزمین ایلدیك اظهار — هپ کون ومکانی
ای اول وهم آخر وهم باطن وظاهر — سنك بو مظاهر
هپ حول ودخی قوت الوراندن ولبسیار — هم نام ایله شانی
عشقکله دونوبده ویله شب رقص ایدر افلاك — حیرتده قالور خاك
شوقکله یانار شمس وقمر ثابت سیار — ایلر دورانی
افلاك وعناصر له موالیده جواهر — نورکده ای الله
ذرآتی تموایلدی سرکشته چوپرکار — عشقك خفقانی
عشقکله هو لجوش ایدوب امواج اولور ابحر — شوقکله تنویر
عشقك دوشور شوق ایله وادیلره ناچار — هر آب وروانی
عشقکله معمای جهان حل اولور آنجق — ای واحد مطلق
پرشعله ایمش عالمده مثل آنی تکرار — عشقك جولانی
هرجان وکوکل طبع ایله دورنوکا مائل — نور آنلره شامل
ذرات جهان وحدتکی ایلمش اقرار — بی نطق لسانی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نور کله دل و دیدهٔ فزه کوستر الهی
تاسیر ایدهلم شانلرک ای قلزم زخار
نور کله ظهور ایندی چوار رواح ایله اسما
کوستر بزه هر مرتبه ده سائر اطوار
کر عشق جهانکیر کامیل ایلسه زاهد
هم کعبه مثالی سوب ایتمزدی اول انکار
حقاکه اولان عشق صفاکا بخشکا واقف
خوش جان کبی شفقت ایده جمله یه هر بار
آدمهٔ قوولک سنّ کا مخزن دل آکاه
چون آینهٔ در لطفکه دل ای شه جبار
صاف ایله بو دل آینه سن تا طوره کامل
با قیجه قجه آکا سن سنی بولکیم طوله انوار
هر حمد و ثنا مدح و دعا در سکا راجع
هپ سنک آلورلر دون و کون عاشق دلدار
مهر کله بر ایندک بر اوج خاکی درخشان
نور کله هم ایتدک یوزنی مظهر دیدار
بولندهٔ چوترک ایلمشم جمله یی مولی
دل کرچه سنکچون سور اول جمله یی یکبار
عشقکا رفیق ایله بنی اولسون انیسم
شیرین دهنی جانه ذکر ایلیه کفتار
بی عشق تنم بار کران اولور سکا ای دوست
عشقکله تحمل قیلنور بو کلنه کیم وار
بی عشق بلادر نه که وار دولت و نعمت
عشقکله بلا بال اولور آتش کلهٔ کلزار
عشقک الم و دردی ویرد که کلمه لذت
کیم غمله یانوب جسم اوله کل جان اوله چون نار
عشقکله طولان بولدی عبا دولت و اقبال
بنلکده قالان نفسه اویان مدبر بیمار
برکره ایچن عشقک النده ی صافی
جسمی اویو شوب قلبی اولور خانهٔ خمار
عشقک چون اولور عاشقه دریالری ساحل
شوقک بتورر کلشن جانده چوق ازهار
بنلکدن ایراغ ایت بنی قیل عشقکا واصل
انکله نه کیم کوره سه کوکل ایلیه تذکار
اوهام و خیالله اینسم خوف و خطر در

اشیایی کما هی
هر ان زمانی
عشق اولدی مسمّا
بر عین عیانی
اولوردی مشاهد
هر سنک نشانی
اولمشدر او عارف
انجمز او جانی
اولمش او نظرکاه
کسر ایله آنی
اول حسنه مقابل
هم راز نهانی
سن جمله یی جامع
هم عشق و هم الحق
اسمن دیدک انسان
بولمش لمعانی
بلدم سنی اولی
اولماز نکرانی
هم دلده جلیسم
اسرار بیانی
کر مغز و اکر پوست
هر بار کرانی
عشقکله سعادت
اولدر ذرکا منن
اولدر بکا عزّت
عطر اوله دخانی
هم عزّت و اجلال
چکمش او زبانی
اولمش اکا کانی
قور آب ایله نانی
حی اولور او باقی
اثمار جنانی
اولسون بکا حاصل
اول روح و روانی
اوددن بو بتردر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حزنکله پرایت کوکلی تا قالمسون افکاره — ویرامن و امانی
قهرکله اولات منقبض الیرسه توکل — هم صبر و تحمل
مهرکله طولات قلبی کیدر ظلمت اغیار — قور تیرو کمانی
حکمتله نظر ایله ز ور هیئت عالم — چو قایت محکم
اشیاده عیان نوریقینی بولمش او هشیار — قور غیری کمانی
شوقکله فغان ایت اولور عشقکا محرم — ذوق ایلر او هر دم
فریاد ایله چون بحره ایرر بحر اولور انهار — قالماز او فغانی
چون نور حبیبکله که اولدر یم عرفان — قیلدک بزی شاوان
اول بحر حقیقتدن اولور هر دله فتوار — عشقک غلیبانی
هر دلده سکا حمد و ثنا ایلدی حقی — یوغ اکلدی کنایی
عشقکله ایدر نظم خوش افکار ایله اشعار — ابکار معانی

فصل ثالث

حکمت اولیا علم صدور اولدیغی و آنک کوکل ذوقی و هدایت بولدیغی و علم احکامدن اخص و انفع اولدیغی و کتاب و سنته مطابق کلوب اهلی نطقندن تأثیری بلیغ اولدیغندن دورت نوع ایله بیان و عیان ایدر **نوع اول** حکمت اولیانک فضائل و فوائدی ایات قرآنیه و احادیث شریفه ایله بلدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه حق تعالی عباد بینه عنایتیله کنادی حکمتی تبشیر و ترغیب ایدوب تحصیلی طریقین طیور مشله نته کیم کلام قدیمنده لطفیله بیورمشدر و علم آدم الاسماء کلها یؤتی الحکمة من یشاء ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا وما یذکر الا اولوا الالباب ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب رب قد آتیتنی من الملك وعلمتنی من تاویل الاحادیث فاطر السموات والارض انت ولیی فی الدنیا والاخرة توفنی مسلما والحقنی بالصالحین فوجدا عبدا من عبادنا آتیناه رحمة من عندنا وعلمناه من لدنا علما ولقد آتینا ابراهیم رشده من قبل وکنا به عالمین الله یهدی الله لنوره من یشاء ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة ذالك مما اوحی الیك ربك من الحکمة هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون انما یتذکر اولوا الالباب ففهمناها سلیمن وکلا آتینا حکما وعلما افمن شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه الرحمن علم القران خلق الانسان علمه البیان علم الانسان ما لم یعلم ونفس وما سویها فالهمها فجورها وتقویها الم نشرح لك صدرك انا اعطیناك الکوثر وحق تعالی حدیث قدسیده لطفیله بیورمشدر که یا ابن آدم العلم الباطن هو سری اخفیته عن خلقی واودعته عند خاصة عبادی وهو نتیجة معرفتی یا ابن آدم تخلق باخلاقی اظهر العلم من قلبك حتی یعظك ویعمرك یا ابن آدم کیف تطمع فی الحکمة مع وکیف تطمع فی الحکمة مع کثرت الکلام فاطلب العلم فی الجوع والحکمة فی الصمت یا ابن آدم انی اهب الهیبة فی قیام الاسحار وانتم نائمون واضع الحکمة فی البطون الخالیة وانتم تشبعون فکیف تجدون وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتنه شفقتلر تعلیم علم دین ایله تفهیم علم لدنی قیلوب طریقن کوستروب حقیقتن طیور مشدر

حدیث قدسی

نته کیم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نتەکیم بعض احادیث شریفەدە سندە بیورمشلردر کە حضرت خضر ایلە حضرت موسی علیه السلام بر سفینەدە ایکن بر طیر آنلرك کنارینه قونوب دریادن صو ایچمشدر پس آنی کوردکدە خضر علیه السلام حضرت موسی علیه السلامە خطاب ایتمشدر کە یا موسی تحقیقا حق تعالی بکا بر علم اوکرتمشدر کە آنی سن بلمزسن بنم علمم و سنك علمك الله عندندە دکلدر الا کە بو طیرك دریادن الدیغی ایکی قطرە صو کبیدر و بیورمشلردر کیمکە قرق کون حق تعالی یە خلوص ایلە عبادت ایلرسە آنك قلبندن ینابیع حکمت لسانینە جریان ایلر یعنی هر نە سویلرسە کتاب و سنتە موافق حکمت سویلر و بیورمشلردر کە کیمکە علمیلە عامل اولور حق تعالی آکا بلمدیکی علمی الهام ایدر اول بلور و بیورمشلردر قلب مؤمن ینبوع حکمتدر و بیورمشلردر کە حکمت کوکلدە بر نوردر و بیورمشلردر حکمتك ثمرەسی فوز و فلاحدر و بیورمشلردر کە مؤمنك مطلوبی حکمتدر و منافقك مطلوبی شهوتلردر و بیورمشلردر کە حکمت مؤمنك ایتکیدر آنی قندە بولورسە آلور و بیورمشلردر کە حکیمك سرمایەسی حکمتدر و بیورمشلردر کە علم ایکیدر بری علم ظاهر قرآندر کە حق تعالینك مخلوقاتی اوزرینە حجت و برهانیدر و بری علم باطن قرآندر کە اول علم نافع ربانیدر نظم

علم قلوب اولدی چونکە علم تصوف … قلبکی صاف ایلە چکمە بارِ تکلف
هر نە کە معدوم اولورسن ایتمە تمنی … هر نە کە موصوف اولورسن ایتمە تصرف
کیم بری ایکی کورر بو جلوەکە ایچرە … باقسە کرك آخر آنی داغ تأسف
دیدە و دیدار فی الحقیقە بر اکلە … چشم زلیخادە ایدی طلعت یوسف
نور محقق جهانی ایلدی روشن … شمع مقلد سونرکور رسە اوپریف
عارف نفس اولدی بر نفسدە محقق … چون دلە دلبردن ایردی جذب تلطف
مهبط عرفان دکلسە خاطر حقی … درس عوارف نە سود و بحث تعرف

نوع ثانی

حکمت اولیانك حدّ و علامتی و قدر و قیمتی و حفظ و حراستی بلدرر اعزّ یعقوبلر ادکلم اهل اللە دیمشلردر کە حکمت اول عقل معادك کلامیدر کە اکر تصویر اولنسە آنکلە شمس مظلم اولور حکمت علم لدنیە کە الهام ربانیدر حکمت قلب عارفدە بر نقطەدر علم اول بر نقطەدر کە اهل جهل آنی چوغلدوب فنون ایتمشلردر حکمت عارفك قلبندە مثلا بر منارەدە باشندە بر طیر آغزندە بر قندیل کبیدر حکمت کمال فهم و فراستدر حکمت مکاشفە یقیندر حکمت معاینە غیبدر حکمت بر نوردر کە روح اضافیدن قلب عارفدە ظهور ایدر آنلر خطی اولوفر اولا عارفك حکمتی اتمّ و اکثردر حکمت تکلمدە اصناف تیلقدر کە حق ایلە ناطق و حق ایلە ساکت اولمقدر بر حکیم الهی دیمشدر کە نور حکمت قلبمە نزول ایدەلی اوتوز ییلدر کە لسانمدن ندامتلە اعتذار اولنە جق بر کلام صادر اولمامشدر حکمت اقوال و افعال و اراداتدە اصابتدر زیرا کە حکیم اولان نطق ایتمز الا کە حق ایلە ایدر و عمل ایتمز الا کە حق ایچون ایدر و مراد ایتمز الا کە مرادی حق مراد ایدر کسب حکمت اجمال نطق و استعمال رفقدر حکمت خزائن غیب الهیەدن ظهور ایدر قلوب اولیایە بر نور ایدر اولیای کرام ینابیع حکمتدر و مواطن رحمتدر کوکلدە شهوت حجاب حکمتدر قلبدە ظلمت شهوتدر و نور حضوری حکمتدر نتەکیم جهاندە بر مکاندە نور ایلە ظلمت جمع اولماز کذلك حکمتلە شهوت بر کوکلدە جمع اولماز پس شهوتلری

تارك اولان حكمته مالك اولور راس حكمت حقه ملازمتدر ترك شهوت زينت حكمتدر كوكلده حكمت قوت بولدقجه آنده شهوت ضعيف اوله رق محو اولور كوكل هر شهوتدن وحب رياستدن فارغ اولدقده آنده نور حكمت ظهور ايدر اما علامت حكمت ترك حب شهوت ودنيا وطلب انس وحضور مولادر علامت حكمت قلت اكل وشرب ومنامدر وصمت مالم و حاجت مقدار كلامدر وكوكلدن مولايه توجه تامدر علامت حكمت حقه توكل وتفويض وتسليم ورضادر وخلقه حسن خلق ايله تواضع ورفق ومداراهدر حكمت كنديدن اكبره تسليم اولمقدر واصغره تعظيم وشفقت قيلمقدر بو اوصاف ايله متصف ولان عارف حكيم الهيدر آنك اقوال وافعالنك فوائد وحكمتلرى غايتسز

نظم الهى اوله مشرب وير كه اولسون اكا مشربلر — دل اولسون عشقكا ذاهب كه آنده بونده مذهبلر
ديلردم بى مراد اولمق جين اول هم بر مراد اولدكده — او مطلبدن دخى كيچدم بولنمز جمله مطلبلر
چو تدبير خرددن بتمدى درد عشق آلدم — كه داغ دل كبى بر شب چراغى بولمدم شبلر
چو نور عشق نور جانه اول هم جسمه راكبدر — اوراكبدن خبر اولسه بولور عزت بو مركبلر
هما ان تاسفته يكدر بحر حكمت درياى حكمت — قو وهم وفهم وعقل وفكرى كسر اولسون بو مثقيلر

حكمت قلوب ميته يى احيا ايدر وصدور ضيقه يى فضا ايلر حكمت راس مال حكيمدر آنى نطقه ايله افنا ايدن كيمدر لذت حكمتك كوكلدن كتمسى حكيم آنى قبل السؤال نطق ايتمسيدر حكمتى اهلندن منع اهلنه ظلمدر وحكمتى نا اهلنه سويلمك حكمته ظلمدر حكمته ظلم ايتمك بيوك خطادر زيرا كه او ظالمك خصمى خدادر بر حكيم الهى ديمشدر كه بدايت امرده غلبا حكمتى صالح و سفها ايلردم وآنى اهلنه ونا اهلنه دريغ ايتميوب سويلردم پس بكا عتاب اولندى كه بو مخصوص خواص اولان حكمتى عوام ناسه نيچون سويلرسن وبو عظيم القدر اولان دولتى نيچه بر تخفيف ايلرسن تحقيقا تخفيف حكمت حقه تعظيم ايله تخفيفى نيلرسن حكمتى قدر وقيمتك بلميلره حكمت سويلمه خنازيرا وكنه نثار لؤلؤ ايلمه زيرا كه حكمت اوليا لؤلؤ تردن اعلادر وآنى انكار ايدنلر بهايمدن ادنادر پس حكيم الهينك شاننه لايق اولان بودر كه حكمتى آنجق اهلنه سويليه ونا اهلندن حفظ ايليه تا كيم حكمتك نور و سرورى آنك درونده منطمس اولميه ولذت وحلاوتندن بى بهره قالميه، نظم

صغير مرغ جان اسرار سويلر — ولى اكا هله اول هو كار سويلر
نيچون حكمت كلامن ديمه آكا كيم — ايشندكجه آنى زنهار سويلر
پشيمانده او عارف اول آخر — كه مار و ستركنج يار سويلر
چو عاشق مستا ليكن بازاره وار سه — حديث خانه نا چار سويلر
عجب حالت بو كيم بر قطره عينى — حديث قلزم زخار سويلر
هماان بر بحر دندر بو نجد انجوا — اكر ملا اكر عطار سويلر
خوش اول كر فنا بولدكسه حقى — كه دلدن عشق خوش كفتار سويلر

نوع ثالث

حكمت اوليا علوم نافعه دن الدر وانفع اولديغن بلدرر اى عزيز معلوم اولسون كم اهل الله يعنى كه حكمت اوليا علم بالله درتنه كيم حق تعالى فاعلم انه لا اله الا الله بيورمشدر وحكيم سنائى اوج بيت ايله بو معنايى طيورمشدر نظم علم سوى در آله بود، نه سوى نفس وجاه برد، علمها جمله زرابن كلده است، هست صورت يكى وليك همه است، علم هر جز خواننده نيز

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

منشناس ای شنوغرق فرسبهی زاماس پس علم بالله درکه علم حقیقتدر وعلم حالدر
وعلم عرفاندر وعلم عشقدر وعلم باطندر وعلم لدنیدر وعلم صدوروردر وعلم قلبیدر
علم بالله کشف کروبدر وستر عیوبدر وکفارت ذنوبدر علم بالله حکمت نامیله معروفدر
وقرآنده خیر کثیر ایله موصوفدر وبونك طالبی جوع وظماء بر اله مألوفدر وعلم حکمت بری
برندن جسم ایله جان کبی منفك اولمازلر نتکیم دنیلمشدر بیت علم باطن همچو مسکه علم
ظاهر همچو شیر کی بود بی شیر مسکه کی بود بی پیر پیر علم نعمة الله اولدی وحکمت
یحو عله اولدی پس علم لسانك لسانلریدر وحکمت غیبك قلبه کلاری علم ظاهرك لسانلرنده خروج
ایدر آنجق صماغ اذنه کیدر علم باطن ورود دلده چقلر نفسه تأثیر ایدر واخل قلبه آثار
علم ظاهرك لسانی اعمالندندر لسانی ایسه عالم ملکك خزانه سیدر علم باطنی کوکل احوالندندر
کوکل ایسه عالم ملکوتك خزانه سیدر علم ظاهر خلق ایچنده مشهوردر علم باطن حق ایچون
صادر ایچنده مشهوردر وخلقه اظهاری ممنوع ومحظوردر علم باطن واردرکه انکار
اولنماز واظهارینه هرکز مجال بولنماز حکمت اولیانی انکار ایدن ایله وناداندر آنك
اهوت عقمی باق ذوق حکمتدن حرماندر علم تعلم الله اولدیغندن حد وغایتی اولمز معرفت
حقاندرکه نه حدی اولور ونه نهایت بولور علم تفکر اله بلنمز
وحکمت تذکر اله بولنمز علم بالله اقرب طریق الله در نظم

اکر علم عشقله کوکل اولسه تجلی	یازارسنا وبر نقطه حبك رسائل
آنك حفظ وتکراری حیرتله دركیم	تا کرله در علم عشقه اولمه غافل
تفکرله درجه نکه عقلاء علوی	کرکدر آنکا درس وفهم مسائل
اصول وفروع آنچه اولدی مسلم	ولی اولمدك فرعدن اصله واصل
چو عقل اولکده ظاهر بو عشق اولکی باطن	قوخارجه عقلی سن اول عشقه داخل

علم عقلیه ده مؤمنله کافر مشترکدر نور معرفتی بولمغه مؤمن کوکدر پس علم معرفتده اعمدر
ومعرفت اعمدن اخص واهمدر نور علم آنجق کائناته متصلدر ونور معرفت اول حضرته واصلدر
صلدر انکچون علم نفسه دنیلور من عرف نفسه فقد عرف ربه دنیلمشدر علمدن معرفت زیاده
مرغوبدر زیرا که علم اسما وصفاته ومعرفت عین ذاته منسوبدر حق تعالی عبادندن
ایکی نسنه مراد ایتمشدر بری علمدرکه علم عبودیتدر وبری معرفتدرکه معرفتدر بولیتدر
بو ایکیسندن ماعدا سی اولا علوم عقلیه بالجمله حظوظ نفس وفنون غفلتدر نظم

حیات وهنا نیسه علم اولمش بل عین نادانی	هدایه او قودك لکن هدایتسنده نسی انی
هلاك عشق بولمقدر منك نفسی بلمکدر	کم اول بحر نفسانیدر بونفخ روح انسانی
اوبحرك ذوره تحیدر جیفه بو شکل وهیئت عالم	آنك شوقیله الیرنه فلك بورقص ودورانی
اوبحر امواجیدر افلاك وارکان ومولیدر	اوددر ماهیئت اشیا اوددر حکمت آنی طانی
بورك تتر تمه خوف ایتمیقیندن توایرکیمه	درونك سیرقیل خوش بول کوکل تختنده سلطانی
بولدی سنی دلدجانانی آکابخش ایله بوجانی	کوردسنی عالمه طولمش همیشه عون ربانی
سنکدر عشق وهم عرفان سنکدر حسن واحسان	هدایت بولدك ای حقی بودر عارفلرك شانی

مؤمن حکمت استر ومنافق شهوت استر پس مغلوب شهوت اولان محروم حکمتدر حکمت
انشراح قلوبدر وطهارت نفوسدر وحلاوت ارواح ولذت اسراردر نقل اولنمشدرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ذوالنون مصری رحمه الله علیه حضرتلرینك اصحابندن بریسی سؤال ایتمشکه حکمتك
اولان حلاوت ندندر که افواه اولیادن صادر اولدقده آنی استماع ایدنلر آندن متلذذ
اولورلر جواب ایتمشدر که حکمت الهیه علیه که قلب حکیمه القا اولنور حق طرفندن
قلبه نزولی قریب العهد اولدیغندندر که آنده بو نجه حلاوت بولنور زیرا که اول
حکیم الهی حدثنی فلان عن فلان دیمیوب حدثنی قلبی عن ربی بویورر و اول حکمتك
اصولی دینیه دن و امور یقینیه دن بولنمسی الهام ربانی اولدیغن طیوررر نظم

قلب عارفده همان حکمت مولا اولدی — جانی خوش مظهر انوار تجلا اولدی
کیمکه غرق یم عشق اولمش او وحدت بولمش — لاجرم کوکلی اوی مسجد اقصا اولدی
سویله هر کسه حکمت سوزنی ای حقی — کیم آنك سوزلری هب رمز و معما اولدی

نته کیم ابو طالب مکی رحمه الله علیه دیمشدر که عالم بالله اولان کاملك ایکی علمی
واردر بری علم ظاهردر که اهل ظاهر بیلورلر و بری علم باطندر که آنجق اهلنه
دینلور اما اوچنجی علمی نه ظاهردر و نه باطندر اول بر سر خفیه در که بینه و بین الله مستوردر و
مخفیدر آنك مغز و معرفتی و ذوق محبتی و لب حکمتی و علم حقیقتی اودر و آنك سرمایه
دولتی و مایه سعادتی و غایت قربتی و نهایت عزتی و لذتی اودر و اول علمی نه اهل ظاهره
اظهار ایده بلور و نه اهل باطنه افشا ایتمك اولور اول علم انجق مولا ایله عبد آرهسنده
قالور نته کیم صدور الاحرار قبور الاسرار کلامی بو معنایه کلور رباعی علمی که
حقیقتست در سینه بود هر آنچه در سینه نبود صد خانه پر از
کتاب سودی نکند گر سینه کتاب گشت تر سی نبود نته کیم صوا یچقلره مائلدر
کذلك حکمت متواضع کوکللره نازلدر نظم

نقشبند جانه جانلرجانه هم مائلدر اول — عاقلك میلی لسانندن عاشقه حاصلدر اول
دلده حکمت چون سملور بوبدنده چون زمین — بو زمیندن تا سما فرق چوق منزلدر اول
دل سما آسمانه سینلر طام اوستیلدر — نطق باران در لسانمیز ابنه نازلدر اول
نطق دلدن طیب طاهر ایرر هر سینه یه — سینه کر آلوده ایسه آنده هب باطلدر اول
حکمت اول سطحك اولحکیم ابری باران یاغدرر — ابردن باران آلان سطح اول سوزی قائلدر اول
ناودان غیرینه کیم آب آلور سارقدر اول — حکمت آلان خلقدن قائلده کل ناقلدر اول
کندی نفسن بلمیان جاهلدر اول عارف دکل — هر جوابی کیم او سویلر معنیده سائلدر اول
کیمکه بلمش نفسنی اولمش ماسوادن روح پاك — نطق پاکندن صفا بول حکمته نائلدر اول
چون ایاق طانور تابن ظلمتده ای حقی دکمی — هر کوکلده و سستی طانور ذوق ایله خوشی قابلدر اول

نوع رابع

حکمت اولیا اثرلری نطق پاکندن الذ احلی اولدیغی و قلوبه زیاده تاثیر قیلدیغی و حکیم
الهی علمادن اعرف و اشرف اولدیغی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که
بر قلب حکیم بیك قلب علیمدن زیاده حلیم و سلیمدر کلام عالم رضا ایله شفا و یرر کلام
حکیم موتایه حیات و یرر علم حکمت سهم قدسیدر و نطق حکیم آنك قوسیدر و قلب
طالب آنك هدفیدر و رای حق قیومیدر انکچون خطا معدومدر عالمك تجارتنه
راس مال غیر وسیله در حکیمك تجارتی کندی سرمایه سیله در علم قصه در

ومعرفت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ومعرفت ذهبك وحكمت جوهردر عالم سؤال اولندقجه جواب اظهار ایدر حكيم ايسه
ترك جواب ايچون اعتذار ايدر عالم خلقه ديد يكندن ادنادر حكيم ايسه خلقه ديد يكندن
اعلادر خلقه هر مشتبهاتدن فتوى ويرن مجنون وساهيدر اون مسئله نك طقوزنده
سكوت ايدوب ويرندن جواب ايدن حكيم الهيدر حكيمك دل وجانى ماسوادن فارغ وعاريدر
انكچون انك قلبندن حكمت لسانه جاريدر نته كيم امام احمد بن حنبل امام محمد شافعى ايله برده قضاى
صلوة اجتهادنده تكلم ايدركن آنلرك ياننه اولياى كرامدن بر جوبان كلمشدر وامام احمد امام شافعيدن
اول جوبانى امتحان ايچون استيذان ايتمشدر امام شافعى رحمة الله عليه آكا دستور ويرمش ايكن
واول جوبانك قلبنه توقفى آكا لايق كورمش ايكن اول امام اول جوبانه سؤال ايتمشدر كم نه ديرسين
بر مؤمن حقنده كه بر وقت نمازن فوت ايتمش اولسه واوقات خمسه نك تفتيشى فوت اولديغى
خاطرندن كتمش اولسه اولكسه قنقى وقتى قضا ايلسون همان اول جوبان آكا دقتله بر نظر
ايدوب اولكسه غفلتده قالمشدر آكا بش وقتى بيله قضا ايتمك لازم اولمشدر ديديكده امام آنك
مهابتندن بيهوش اولوب ياتمشدر واول جوبان قالقوب يولنه كتمشدر وامام احمد رحمة الله
عليه اغماسندن افاقت بولدقده جوبانك اول جوابك تحسين ايدوب هيبتندن تعجب قيلمشدر
واولياى كرامك جوبانى بويله ايكن عالملرى نه مرتبه آكاه اولور ديوب عبرت المشدر بعده طريق
محبته سلوك ايدوب وامام ايكن خواص اوليادن اولمشدر عالم عليله نفسنى ملاحظه ايدر
حكيم ايسه ترك نفس ونفى وجود ايله ربنى ملاحظه ايدر نته كيم امام اعظم ابو حنيفه رحمة الله
عليه خواص اوليادن ايكن ابن ادهم حضرتلرينه سيدنا ابراهيم دير ايمش اصحابى آكا تعظيمك
سؤال ايلدكده جواب ايتمشدر كه بز علملر ايله نفسمزى ملاحظه ايدرز واوليا كنديلرك اونوب
حكمتله مولالرك ملاحظه ايدرلر عالمك حكيمه احتياجى چوقدر نته كيم حضرت موسى عليه
السلام خضر عليه السلامه محتاج اولوب مفارقت ايتمشدر عوام ناس عالم ايله متادب اولور وحكيم
انجق ربيله متادب يدكه ادبنى ربى فاحسن تاديبى ديمشدر نته كيم جاهل وناقص اولان
عالم كالانعام ابتدا وارور وبر عالمدن اوكرنوب اصول وفروعى تحصيل ايدوب بلكه علوم ادبيه
عربيه تكميل ايدوب عقلى علم ايله عالم وعامل اولور لكن نفسى حالى اوزره جاهل وناقص قالور بعده
اول عالم كيدوب بر مرشد كاملدن حلم اوكرنوب تهذيب اخلاق ايدر بلكه سلوك ايله مقام
سابعه كيدوب نفسى ونفى عبوديتله عارف وكامل اولور پس اول كامل كنديكى قلبنه واروب
ربيله حاضر اولور حكمته ناظر اولور وآنك شريعتيله حبيبى اثرنجه كيدوب وربوبيتنه خشوع و
خضوع كمال عبوديته واصل اولور وجميع آداب عارفانه وعلوم وعرفان آندن حاصل اولور زيرا كم
انسان كامل رضاى مولايى كندى كوكلنده انبساط انسنده بولور وسخط مولايى قلبنك انقباضى
وهيبتيله بولور پس اول بشارات اشارات ايله حكيمانه بولور قطعه لطف وقهرك دلده اثرى
سرور وغمدر امر ونهى اولنز حزن وغمه عيانا ظاهردر كلمسه غم بلكه كناه ايشلدك استغفار ايت
كيم كوكل خوشلغى هر خيره نشان ظاهردر اولياذن بر حكيم بر حكيمه كيدوب حضورنده
قعود ايدوب ديمشدركه سندن بر مسئله سؤال ايليسم كركدر اول آكا جواب ايتمشدركه
سن علمايى قيوب بكا مطلوب مسئله سؤال ايتمك مثلا بر سلطان يولندن شاشوب بر صحرايه وشلدكده
انده اولان جوبانه دوكوب اول يولى كندى ماننده بر سلطاندن سؤال ايتمك كبيدر حكيم
الهى نك عادت قديمه سى بودركه ناس ايله بولندقده سكوت ايدر وقلبيله حضور انسه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کیدی پس آندن هر نه کیم سؤال اولنورسه کوکلدن اکا فتح اولان جوابی سویلر بر حکیم الهی بر روز بر مجلسده علیه وجد ندن لسان حکمتله شیرین تکلم ایلرکن نعناء حقیقتده غایتله تدقیق المشرب و ذوق ادراکیله سینه چاك ایده جك نکته لر سویلمشدی بعده اکا دینلمشدی که اول نکته لرك برنی بزوم ایچون برده دخی تکرار ایلسك خوش اولور اول حکیم آندره دیمشدی که اول حالت عشق اکر بنم ایچون برده دخی تجدد ایلرسه خوش اولور و الا ذوق و لذتندن سوزم بوش اولور نظم

سنسن ای عشق که هر دلده سخن سویلرسن ... لیك عشاق دلنده سوزی سن سویلرسن

دائما حضرت معشوق ازلده یارك ... دمبدم آنکچون حب وطن سویلرسن

حسن دلدار ایله خوش ذوق صفا بولدقده ... جانه جان بخش ایدوب آندن تنه تن سویلرسن

هر سوزك مهر و محبتده خطاسز سوزدر ... سن که اوصاف رخ ماه ختن سویلرسن

لشکر روح روان ایچره چو منصور اولدك ... اول سببدن سخن دار و رسن سویلرسن

مژده یوسف یعقوب حزینه کتوروب ... هم حبیبه صفت ویس قرن سویلرسن

تا یکی حق یله دیرلر که سوزی افشا ایتمه ... نتسون اول عاشق مجذوب که سن ناسویلتمسن

بر حکیمه دینلمشدی که جامعده جالس اولکه ناسه نفعك اولسون اول اجرا ایتمشدی که جامعده جلوس ایتمن الا که جامع ایدن بن خوش جامع دکلم مجموعم حق تعالی قلب عارفده حکمت اشجارك غرسی ایتمشدر آنلری انهار جوع ایله سقی ایدر حکیم الهینك قلبیدر و لاحالی بو بستا نجینك بوستانیله اولان حال مثالیدر زیرا که حکیمك حال و شانی بودر که دائما کوکل بباغچه‌سنه دخول ایدوب هر برنك حقده لایق اولمیان اشیایی قلع و طرح ایدر ابتدا روضهٔ توحیده کیدر آنده شریك و شك بولدیسه آنلری قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ توکله کیدر آنده خوف و حذر بولدیسه آنلری قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ تفویضه کیدر آنده تدبیر و اختیار بولدیسه آنلری قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ صبره کیدر آنده جزع و فزع بولدیسه آنلری قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ رضایه کیدر آنده سخط و غضب بولدیسه آنلری قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ معرفته کیدر آنده نفس و هوی و ماسوی بولدیسه جمله‌سنی قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ محبته کیدر آنده میل و اعتبار اغیار و حلاوت خلق و دنیا بولدیسه آنلری بالجمله قلع و طرح ایدر بعده روضهٔ حکمته کیدر آنده اولان اشجاری آب جوع ایله سقی ایدر تا که ازهار و اثماری کمالیله بتر و ذوق و لذتندن جاننه جان قاتر پس اول حکیم الهی جهاندن قاچوب اول ریاضه جان آتر و بحر وحدتده غرق اولور یاتر و هر مراد و مقصودینه یتر کیمکه عاقلدر اول حکمت اولیایه مائلدر و آنکله عاملدر کیمکه عارفدر اول بو حکمته واقفدر غنیمة اکیاس هدا رسهٔ حکمتدر و حکمتله تلذذ نعمت و غنیمتدر حکمت اولیایی حفظ ایدن حقا بقله منتفع اولور و آنکله نطق ایدن قدر و قیمتله عزت و رفعت بولور و قلبنده ایچری کیدن عارف درس حکمت آلور و علم حکمتله طولوبن بحر بی پایان اولور قالور نظم

معلم عشقدن کنج سکوت اولمشدر بستانی ... سبقدن بلمك دلدر آنك طفل سبق خوانی

زبانی بی زبانلقدر بو فاصل کامل استاددن ... ولی عالمده یوغ آنك لسانك اکلر اقرانی

کوکل چون بلمك ذوقنی بولور هر دفترلری ... که یازمش کلنی عقل آنی ایدر محو آب نسیانی

طویل الذیل بر طومار در بولمك علمی ... که عمری جاودان ایچره بولنمز حد و پایانی

شهود الحق فی القلب اولدر مضمون نندن بر نکته ... سواد الوجه فی الدارین در ممدوح عنوانی

مقصود

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تصوّر ایدهم برکسه تصدیقی ایده بو علمی	معرّف اولدیسه کشف و صحیح ذوقی وجدانی
علومك انفع حکمتدر آنی عشقله اوکرن	رموز پیر عشقی آکلمقده عارفك شانی
الهی عزتك حقی انیس ایت جانمه عشقی	که آنك حکمتی ذوقیله کندمدن اولا فانی
فقیر اللّهی حقیقتده عیان سیر ایلین عارف	عیانا اهلیده اول نیلر دلیل عقل برهانی

فصل رابع

اولیای کرامك فضائل و برکاتی و رسوم و عاداتی و حدّ و تعریفاتی و وجد و حالاتی
واوصاف و علاماتی و نهایات مقاماتی طقوز نوع ایله بیان و عیان ایدر نوع اوّل اولیای
کرامك فضائل و برکاتی آیات قرآنیه و احادیث شریفه ایله بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه
حق تعالی عبادینه عنایتیله کندی اولیاسنی تعریف ایدوب آنلره اولان محبتنی ظهور مشیده
نته کیم کتابی کلامنده عظمتیله بیورمشدر الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی
النور الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون ان اولیاؤه الا المتقون والله ولی المتقین
والله هو الولی انت ولیّی فی الدنیا والآخرة توفنی مسلما والحقنی بالصالحین وعباد الرحمن
الذین یمشون علی الارض هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما والذین یبیتون لربهم سجدا و
قیاما رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله وحق تعالی احادیث قدسیه سنده
بیورمشدر که من کان لی ولیا کنت له مطیعا فلیتق بی والحکم علی فوعزتی لو سئلنی زوال الدنیا
لازلتها له ومن اکرم ولیالی وجبت کرامته علی اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری وحضرت
داووده وحی ایتمشدر که بنم محبتمه میل ایدن اولیا قوللریمه خبر ویر که چونکه آنلره میا
نمزده اولان حجابلری بن لطفمله رفع ایده رمکه آنلر بنی بصیرتله کوره لر اول حالده
خلقدن محجوب اولسهلر آنلره هیچ وحشت کلمز وقطعا ضرر ویرمز و بنم جانبمدن انلره
لطف و انبساط ایریشدیکی حالده خلقدن کلن حقد و غضب آنلره هرکز تأثیر ایتمز و اصلا
کدر ویرمز یا داود اکرسن بنم محبتم دعواسن ایدرسن ابتدا دنیا محبتنی قلبکدن اخراج
ایتملیسن زیرا که تحقیقا بنم محبتمله دنیا محبتی برکوکلده جمع اولماز یا داود ابتدا سن
بنم محبتمی کندی قلبکده خالص و محکم قیلدکسه و هر نسنه ده بنم قدرت و حکمتمی کورر
اولدکسه بعده دنیا ایله و اهل دنیا ایله اختلاط ایلسکده محبتم نقصان بولماز و سکا بر کدر
کلمز یا داود اکرسن بکا دوست اولورسن نفسکا عداوت ایدوب و آنی شهواتندن منع ایله
تا کیم بن سکا محبتمله نظر ایدوب ارامزده اولان حجبی رفع ایلیم یا داود بنم عبادمدن بریوزن
نیجه اولیا قوللرم واردر که آنلر بنم دوستلرمدر بن دخی آنلره دوستم و آنلر بکا مشتاقدرلر
بن دخی آنلره مشتاقم آنلر بنی ذکر ایدرلر بن دخی آنلری ذکر ایدرم عزبا اوطانی آرزو ایلدکلری
کبی آنلر کیجه یی آرزو ایدرلر وطیور اوکارینه مسرور اولدقلری کبی آنلر کیجه ایله
مسرور اولورلر وقتا که لیل اولوب ظلمت کلسه و هر دوست آنجق کندی دوستیله
تنها قالسه آنلر بنم ایچون قیامده طوروب بو یونلرك بوروب یوزلرن بسط ایدرلر
و بکا تضرّع ایله مناجات ایدوب انعام و احسانمله تملق ایدرلر آنلر کاه قیام و کاهی
قعود ایدوب و کاهی رکوع و کاهی سجود ایدرلر و محبتمدن غیری بندن هیچ بر نسنه طلب
ایتمیوب رضا یولنده کیدرلر بن دخی آنلره کمال محبتمدن اول حالتلرنده اوج عطیه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

احسان ایده رم اولکی عطیه بر نوردرکه آنلرک قلبنه القا ایده رم اکر آنلر دعا ایتسه‌لر
آنکله بندن خبر ویررلر وایکنجیسی بودرکه آنلره ذات وصفاتله توجه ایده رم هیچ
بلورسونکه بن توجه ایلدیکم دوستمه نلر احسان ایده رم واول نتیجه دولتلره نائل اولورلر
واوچنجیسی بر اکرام ایدرکه آنی انجق بر بن بلورم بر ده اول عبد بلور ارض وسماده اولان اشیا
اول اکرامه نسبتله شیء قلیل اولور وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امته
محبتله امتین اولیاسی علاماتن طیورمشلردر شنده کیم احادیث مشهوره سنده بیورمشلردر
امتمك اولیاسی رؤیت اولندقده حق تعالی ذکر اولنور زیراکه دیدار اولیا ایله مشرف
اولانك قلبنده فکر حق بولنور وبیورمشلرکه تحقیقا بنم امتمده اولیا رجال اولورکه
آنلر ناسدن منفرد اولورلر وناس آنلردن تعجب قالورلر آنلر عندالناس مجانین عد اولنور
وناس آنلرك عندنده مجانین بولنور اکاه اولکه آنلر ابدالدر وبیورمشلرکه حق تعالینك
خلقنده اولیاسی اهل جوع وظماءدر کیمکه آنلره اذیت ایلرسه حق تعالی آندن آنلرك انتقامن آلور
وبیورمشلرکه دنیا اهل آخرته حرامدر وآخرت اهل دنیایه حرامدر وایکیسی
دخی اهل الله ایچون حرامدر اهل الله اولیای کرامدر ، ، ، ، ، نظم

کل جان کوزنی آچ ای پسر قیل اولیایه نظر
تا مثلی هب بی پا وسر دل مثلی هب زیر وزبر

بی کسب وکار اولمش قمو زرد ونزار اولمش قمو
چون مست یار اولمش قمو آنلرده بر در خیر وشر

دلده قمو دولمشلردر هم سرودن ادراك
اشترك اول انقادرك آیینه دنکده صافتر

ذرات وش طولمش هوا شمس آنلره اولمش ضیا
وارلقلری بولمش فنا خورشیده قارشی چون قمر

خوار ایچره درلر کل کبی حبس ایچره درلر سل کبی
آب وکل ایچره دل کبی لیل ایچره دلر چون سحر

بو تنلری ارواحدر اول جانلری اقداحدر
عشق آنلره خوش راحدر کیم بلدیلر نفع وضرر

حقی اکر چو بنده سن دللر اکا بو بنده سن
عشق اهلنه کوینده سن وبر غوثه علوندن خبر

نوع ثانی

اولیای کرامك رسوم وعاداتك وقلوب ایله سیاحاتن بلدیلر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردرکه خلقك کمی اهل دنیادر وکیمسی اهل عقبادر وکیمسی اهل معنادر
پس اهل دنیایه عقبا حرامدرکه اکا نائل اولمازلر واهل عقبایه دنیا حرامدرکه اکا
تنزل قیلمزلر واهل معنایه ایکیسی بیله حرامدرکه هیچ برینه میل والتفات ایلمزلر
اما اهل دنیانك جمله سی چونکه ظلمت طبیعتده قالمشلردر وکدورات بشریت آنلره مستولی
اولمشدر پس طلب عالم اعلادن آنلره یاس وفترت کلمشدر ومیل وارادتلری انجق عالم
ادنایه توجه قیلمشدر وعقل وهمتلری حظوظ دنیایه تشبث ایله قالمشلردر حال بوکیم دنیا
بر جیفه‌درکه بورزیله یه آتلمشدر پس بو قومك امللری خایب وعمللری خاسر اولمشدر وبونلره
الکی عذاب الیم حکمك رسم وعادتدر برکیسی بو حالده عذاب فرقتدر وبری مالدن عذاب جرتکدر نظم

بو خاکدان سنده بو جان مستهام اولور
مصر درونده وارسه عزیز جهان اولور

بو جاکدان تنسه قرار اول اسیر خاك
بی جسم اوروح طائر عرش آشیان اولور

نفس وهوایه تابع اولان قلبدر اولور حجیم
عشقك دمیله طولسه دل جنت وجنان اولور

خوف وخطردن اولدی امین عبد عشق اولان
عاشق همیشه ساکن دارالامان اولور

فقر وفناده در ابدی دولت وبقا
وارلقده دولت استیانه دلا جوق زیان اولور

وارلق بلا سبیله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وارلق بادسیلە چکلنی دردوغم ہمان • عاشق بونوع اولسە عشق ایلە خوشکام اولور
کرچہ اولورسە پیروضعیف ولسنی الم غم • حقی ہمیشە عشق ایلە تازە جان اولور •

واما اہل عقبا عموما علو درجاتە مائل اولوب آرزولری جنتە قالمشلردر زیرا کە حق تعالی عبادی دنیادن جنتە دعوت ایلدی وآنی داکرامت قیلمشلردر پس بو قومک کوکللری عالی وشریف ایلە مشغول اولوب اعلی واشرفدن محجوب اولمشلردر وبونلر اکرچہ مالدە نیران حرقت عذابندن نجات بولمشلردر • لکن تحقیقا بو حالدە جملەسی نیران فرقت عذابندە قالمشلردر حال بوکیم اہل محبتە نیران فرقت نیران حرقتدن اشد واصعب کلمشلردر نتەکیم الانتظار اشد من النار بو معنادە ضرب مثل اولمشدر بیت
یاندک یارنکلە وعلە یوسن انتظار ایلە فقد آل وصال یاردنە حجاب بو انتظار بونلرک اکثری شمومیت حسیلە انانیت ایلدوکی کبر وعجب وریاستنە کیدوب نفس لوامە سیلە کشتاکشدە لاسنادە قالمشلردر

نظم
اوجاکە دوست فراقیلە بی نوا دوشمش • اویار غار و قاواردن جدا دوشمش •
بہا وقیمتی چوق جوہر ایکن اولدک • کلوب بو آب وکلە شمدی بی بہا دوشمش •
مقربدر درکاہ کبریا ایکن اول • بو دام کبر وریادە قالوب کدا دوشمش •
بو چار منح طبیعتلە باغلنوب محکم • بو ششدرجہتدە او محبوس وبرجفا دوشمش
خلاف جنس غراب ایلە حبس اولان طوطی • مثال نفس بہیمیلە مبتلا دوشمش ••
او شمس باطنی باطندە سیر ایدر حقی • مثال ذرە سرکشتە برضیا دوشمش •

واما اہل معنا عالم طبیعت جنسندە چقوب عالم بشریت اشیانندە اوچمشلردر وانلردە کنایت رسملرندن برنسنە قالمیوب اکوان موجودات آلیوب کیچمشلردر وجمیع خلقی غایبلیکدن حضور حقە کلمشلردر • ودارینی اہلنە ویروب صاحبی آلوب اہل اللہ اولمشلردر آنلر جنت وناری اونودوب آنجق آنکیچون اکا عبادت قیلمشلردر زیرا کە آنکلە دوجہانی جنت وانسزدوزخ بولمشلردر • پس آنجق آنی استیوب ہر نعمتی آنی بلمشلردر • وآنک معرفتی جامیلە مست مدام اولمشلردر • وزلال محبتیلە طولمشلردر • وابدا آنکلە قالمشلردر • عوامە وعد اولنان آنلرە تعجیلە ولنمشدر • غیر یلە غیب اولان آنلرە بلنمشدر • بدنلری برینەدە ایکن کوکللری مغرب ومشرقە کیدوب عرش وکرسیدە بولنمشدر • ہر چند اشباح عروج ایتمزلرسە ارواح ایلە معراجە کیدرلر اکرچہ حقی ابصار ایلە کورمزلرسە اسرار ایلە مشاہدە ایدرلر • آنلر عالمدە ہر کس ایلە ہرنە معاملە ایدرلرسە آنجق رضای حقی ایچون ایدرلر • وکندیلرە تابع وتسلیم اولان احبابی حضور حقە ایلتوب اکا کیم آنلر بیل ومحبت ایتمشلردر • وسوزلری ایزلرنجە کتمشلردر • وآنلرک ارشادیلە مولاسنە یتمشلردر •• نظم

کوکل آلسە بو مینایندە اکا دو جہان کورنمز • بوزنی کوررسە جاندن دخی جسم وجا کورنمز
دلە سنااولسە جانان دال اولور کل وکلستان • چون اولور ریاض رحمان اکا خاکدان کورنمز
اوکە ملک جسمی یقمش اوکلوی نفسی صیقمش • دخی عرش جانە چیقمش اکا تردبان کورنمز
بم نطقک بر جانە بولسا چونا ودان ندر • کوکل اہل بحر یاندە غم ناودان کورنمز
یوری سن بو لوح دلدە اوعلوم عشق اوکرن • دلە طولسە حکمت اندن قلم ولسان کورنمز
قم ادمی کمانلە سوزی اوق کبی روان ندر • آتان آنی جان جاندر عمل کمان کورنمز
کوزدر رضای حقی بولان آنی دلدە حقی • بو جہانی قور بو خلقی کە بوجا ودانکورنمز

نوع ثالث

اولیای کرامک حد وتعریفاتی وجد وحالاتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون اہل اللہ دیمشلردر کە

ولی الله اودرکه افعالی موافقت اوزره اولوره ولی الله اودرکه دنیادن بعید ومولایه قریب اولوره ولی الله اودرکه فارغ البال اولوب کلیتیله اکا اقبال ایدره ولی الله اودرکه قلبیله حقه متوجه اولوره ولی الله اودرکه سر وعلانیتی حق تعالی ایله اولوره ولی الله اودرکه دولت دنیانک نه اقبالیله مسرور اولوره ونه ادبارایله محزون اولوره وآنک عندنده سیم وزر خاکدن حقیر واحقر اوله ولی الله بر یوزنده بی کسدر آنک انیسی قبسی بسدر ولی الله اودرکه کندی نفسندن اختیاری اولمازه وماسوای حق ایله قرار آلمازه وکوکلندن خارجده بر شغلی قالمازه اولکدن اجتناب وحذر قیلمازه ... نظم

انک که درونند ذوق وطربی واردر / دل بابنی بکلرسه آنک سببی واردر
دل بابنی بکلرشب تا کیم کاه ودلداری / کلدکده خضوع ایلر وحق ادبی واردر
عارف که خموشیده کندی یوزنی کوکی / صاحب نظر اولمشدر شیرین لقبی واردر
او جان که جدا اولمش جویان خدا اولمش / عشقینه فدا اولمش میل عجبی واردر
هر کیمکه او عاشقدر عشق ایچره او صادقدر / جان ویردیکی ساعتده آنک طربی واردر
کر پای طاشله دکسه دستینه کیرکوهر / نه غم لبه کلسه جان کیم قند لبی واردر
ای حقی سکوت ایله رمز ایله سوزک سویله / کیم جمع سبکر وحک چوق بولهبی واردر

ولی الله اودرکه خلق ایله حلیم اولوره وحق ایله ثابت ومقیم اولوره ولی الله اودرکه دریا کبی سخی وجبل کبی ثابت ویل کبی مطیع ولیل کبی ستار وسما کبی عالی همتلی اولوره واسددن فرار ایدر کبی فتنه دن قلجوب سلامت بولوره انبیای عظامه اظهار معجزات انکچون واجبدرکه خلق آنلره تابع اولوب هدایت بولسونلر اولیای کرامه اخفای کرامات آنکچون واجبدرکه خلق آنلرله فتنیه دوشمسونلره وآنلر خلقدن مستور وحق ایله مسرور اولوب حضور وانسیله نائل اولسونلر ولی الله ابدا مستور الحال اولوب جمیع کائنات آنک ولایتیله ناطق اولور ولی الله یر یوزنده حق تعالینک ریحانیدرکه آنی صدیقلر استشمام ایدرلر انک عطری آنلرک قلوبنه وصول بولدقده مولایه مشتاق اولورلره اولیاء الله عرایس منزله سنده درلر نته کیم عرایسی نامحرم کوره مز کذلک عرایس الله آنک عندنده حجال انسنده مخدردرلرکه آنلری کمسه کوره مزه وصور تلرک کوررلرسه ده حقیقتنه هرکس ایره مزه ... نظم

بو فلک چوقنده بزوارم شعشع اختر ز / نار زاما جسم ایله مطموره خاکستر ز
مثل شمشیر ز طبیعت زنکنه غرق اولمش / طشره کلسن تن غلافندن سراپا جوهر ز
جلوه کاه ماورای چرخده میدا غمز / بو جهان غیری جهانده بر جهان دیکر ز
جز رومد در کوکه کاهی بحر کاهی قطره یز / بسط وقبض ایلدی اولکیم که الهکاه اخکر ز
جوهر شرعدرون حقه دیو درهین / شچراغ عقلز آنده بر نفسجی فر ز
کر بیک بحر اولسه طوفانچون صدف قعرنده یز / نه فلک هم صو کسلسه بر چوروغنی برسونز
حقی بولمش کوکلز چون عشق سرنده صفا / حسن اچون آیینه یز مرآت وجه انور ز

ولی الله اودرکه حق تعالینک کندویه متعلق اولان امورنده موافقتندن کندینک حق تعالیه موافقتن بلوره ولسانی دعایه منطلق اولماز الا که اجابت وقتنده اولوره پس بویله آکاه اولان ولی الله یر یوزنده شاهد حقدرکه عادل کواهدره قلوب مؤمنین غفلت وغمومر ایله دره وقلوب اولیا حضور وسرور ایله دره وقلوب اعدا وحشت ونفور ایله دره

عقوبت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عقوبت مؤمنین ارتکاب منهیات ایله در و عقوبت اولیا اظهار خارق عادات ایله در اولیاء الله ایکی جهانده بر نسنه یه طالب اولمازلر و حضور حقدن بر لحظه غفلت قیلمزلر و آنلر خدمتین ایدنلر جام محبتلرندن محروم قالمزلر اولیای کرامک کوکلنه کیرنلر آنلره الحاق اولور دنیا و ما فیهادن جهت

نظم

در روز مطلب هر طالب اولدی مطلبمز ✿ بروز مشرب هر شارب اولدی مشربمز
سپهر کوکبمز در بو چرخدن بیرون ✿ کیم اولدی روح مجرد سپهر کوکبمز
هنوز روز و شب کائنات یوغ ایدی کیم ✿ اوردی روز مز اولمشدی زلف هر شبمز
نه قیلسه حق بزه اوخوش کلور صفا بولورز ✿ آنکله چون خوش اولور هر لطیف مشربمز
جهانه جانی ویروب عشق پاکه هر کیم آلور ✿ غنا اولور آکا رنج و زیان مکسبمز
بو لوح ولده نقوش سوای محو ایده کیدر ✿ صفای قلبیله در کسب علم مکتبمز
تخلق ایله سن اخلاق حقله ای حقی ✿ که دین و مذهب حقدر بو دین و مذهبمز

ولی الله احیانا اولان تمیز و غلابدن فارغ و هاربدر اول آنجق جمال قدیمه طالبدر لاغیدر ولی الله وجدی حالنده حسن حادثدن محجوب و معزول اولور آنک روحی آنجق وجه قدیم ایله مسرور و مشغول اولور نته کیم شیخ شبلی برکون وجد و هیمان حالنده شیخی جنید بغدادی علیه رحمة الهادی حضرتلرینک زیارتنه اوبله بر ساعتده وارمشدی که جنید اهلیله طعام ایله بولنمشدی اول خاتون آنی کوردکده عکننده الچکوب کتمک مراد ایتمشدی همان جنید آنی کتمکدن منع ایدوب الن طوتمشدی و دیمشدی که مکاننده راحت اولکه شبلی سنی نه کوررونه بلور بعده حضرت شیخ اول مرید هایم ایله بر ساعت قدر صحبت ایلمشدر تا کیم شبلی دائره عقله کلوب اغلامشدی پس اول مدت شیخ جنید اهلنه شبلیدن تستر ایله امر ایلمشدی و دیمشدی که شبلی شمدی سکرندن اویانوب عالم جسمه کلمشدر و صورت اشخاصی تشخیص ایده اولمشدر زیرا که آنک بویله احوالنه کندی کوزلری و سوزلری دلالت قیلمشدی خصوصا اولیای کرام انوار فراستله جواسیس القلوب اولمشدر بیت بندکان خاص علام الغیوب ✿ در جهان جان جواسیس القلوب

نظم

جانلرک سیرانید رفوق السما ✿ کرچه تنلر طوتدیلر خاک اوزره جاه
حکمت اولمش قوت جان اهل دل ✿ جسم حیوانی دیلر آب و چرا
عالم ارواحه صغمز بو بدن ✿ محرم سلطان اولور می هر کدا
ولدی جانک کندیدر مطربی ✿ کندیدر ساقی و جام صفا
انبیا و اولیا خوش اولدیلر ✿ عقل کل بحرنده جمله آشنا
عد امواج اولمش اسمایه مثال ✿ بر مسمادر او دریای هوا
بو جهانک وارلغی باشدن باشه ✿ اولمش اول جان جهانه چون قبا
قبض و بسط اول بحردندر هر نفس ✿ آندن اولور هر جفا هر وفا
حقی ذرات جهان حکمنده در ✿ غیریدن بلمک اولور عین خطا

نوع رابع

اولیای کرامک اوصاف و علامتلرک بلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیشلر در که اولیای کرامک ایکی علامتی واردر که بریسی ارحقه تعظیم و حرمتدر و بری جمیع خلقه شفقتدر علامت اولیا ادای حقوق مولادر و حب مخلوق خدادر علامت ولی الله بینه و بین الله اولان اسرارنی حفظ ایتمکدر و مخلوقاتک ایذالرینه بی کافا صبر و تحمل

ایتمکدر وانجنیوب رضایه یتمکدر وعبادیله حسن مدارات ایدوب کمسه یی کمسه یه
شکوی ایتمیوب جمله یی ستر وصیانتله حکیمانه کتمکدر **قطعه** عوام مرده دل انجنده
تعلیم اولمش ایکن ؛ دل اولدی زنده عشق الحبیب احیانی ؛ نفس قبول قیل ای حق خلقی
انجمله ؛ کیم انجدرسه سنی حقده الکله سن آنی ؛ علامات اولیا لطف لسان ونطق حکمتدر
وحسن اخلاق ویوزده بشاشتدر وطیب رایحه وجود وسخاوتدر وجمیع خلقه علم
شفقتدر وعدم اعتراض وقبول اعتذاردر ومصاحبنی کندی نفسی اوزرینه
ایثاردر نقل اولنمشدر که بر ولی الله ایله بر فقیر آدم همراه اولمق مراد ایلدیلر اول مرد
کورمشکه اول فقیر اختیاردر وآرقه سنده آغر هکبه سی وآیاغنده اسکی جزماسی
واردر اکادیمش که اکر بزمله رفیق اولورسک بو طریقله کیتملیسن البته بزه تسلیم اولوب
هر سوزمزی طوتملیسن والا بزدن مفارقت ایتملیسن پس اول اختیار اکا تسلیم ویا
اولمغه قول وقرار ایلدکدن اول معلم ایثار اول اختیار ایله کندی یکی جزماسن وکشوب
هکبه سن یوکلنوب آنکله برابر یولنه کتمشدر هر ولی الله البته مفارق اولدیغی کمسنه ایله
بویله معامله ایتمشدر زیرا که آنلر مقام محبته یتمشلردر اولیانک عادتلری مولایه
عبادتلر وخویلری خلقه شفقتدر وایشلری تالیله رفق وخیر متدر
وسوزلری مدح وثنا الفتدر زیرا که آنلرک کوکللری دریای محبتدر واشنالری وحدتدر **نظم**

قطره یز عالمده لیکن دلده دریا اولمشز ... جوهرز دهرک بساطی اوزره یکتا اولمشز
سیرمز صحرای جانده غیر یردن فارغز ... کندیکی صحرامزده سیاحز که صحرا اولمشز
برقرزله یاقمشز بزخود غالق پرده سن ... غیری بینهانز آنجق دلده پیدا اولمشز
بزبو بحر عشقده قعرک مسلسل موجیز ... کرچه زنجیر فراقی بن منن دریا اولمشز
کیمسه یی انجمک انجمک دکلدر شانمز ... یار غار جمله یز شفقتلی بابا اولمشز
انجدن نادانه هم دوست دعالر ایلرز ... کیم قمودن بزبزه محو تماشا اولمشز
عاشقز مثلی زلیخا دلبرز یوسف کبی ... بزبزی سومکده حقی بزدن تنها اولمشز

علامت اولیا اسرار حقده یتمکدر وناسدن کتم ایتمکدر ولی الله اودر که اول حقی حفظ ایلدکجه حق تعالی دخی آنی حفظ ایلر واول حقه تعظیم ایلدکجه حق تعالی دخی اکا تعظیم ایلر ولی الله اودر که کندیدن صادر اولان کراماتی نه حس ایلر ونه ده کمسه یه سویلر ولی الله اودر که قلبن خلقه تسلیم ایدر وقلبیله حضور حقده کیدر **قطعه**
کوکلده خالقه صورتده خلقه تسلیم اول ؛ مخالف اوله که شهرتده آفت وشر وشور ؛
کوکل که عشق ایله حی اولدی موت کورمز کیم ؛ همیشه عرش خدادر او خانهٔ معمور ؛
ولی الله اودر که آنک کوکلی سرور ونور ایله طوله وروحی انس وحضور ایله طوله علامات اولیا هر شیدن حقه توجه قلمقدر وهر شیدن آنکله غنا بولمقدر وهر شیده اکا راجع اولمقدر ولی الله آنکله حاضردر وهر حالتده آنی ذاکردر علامات اولیا هر نسنه یی کندیلرده بولمقدر وجمع اضداد اولمقدر

نظم عشق اهلی مانند ملک خوش خوی هم خوش بوی اولور ... جانی ایکی سیرده ملکک کوکلنده اول مهرو اولور
هم ملک وهم سلطان اولور هم خلد وهم رضوان اولور ... هم جان وهم جانان اولور هم شیر وهم آهو اولور
هم تلخ وهم حلوا اولور هم صورت ومعنا اولور ... پیدا وناپیدا اولور جان طبعنه هم خو اولور
چون ماسوادن جان کیجر چرخه مسیحا تک اوچر ... نخم محبتدن ایچر یکتو ایکی صدتو اولور
شیرین اولور دل شور ایسه نزدیک اولور جان دور ایسه ... بی پرده ور اول نور ایسه شو تیله وصلت جو اولور

جونبالله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

جونکه جاننده قالماز بر هوس دلده اولور هر نفس ذکر ایله اعضالری جنبش فکرله هم بیاهو اولور
محو اولسه حقده جان اولور بر قول لیکن سلطان اولور هر درده خوش درمان اولور هر زخمه هم دار اولور

نوع خامس

اولیای کرامک خارق عادتلری وهم خطرهدن امن وراحتلری بلادر ای عزیز معلوم اولسون
اهل الله دیمشلردرکه اولیای کرامک همت وایثارلری مولادر ومیل وفرارلری آندن ایکادر
وقول وقرارلری آنکله درواکادر وماسوای مولادن عنادلری هبادر وعبادت اولیا حضور
حضرتده ملازمتدر وعادتلری کتم اسرار وستر کرامتدر بر عابد بر عارفی صومعه سنده
کورمشدر واکا دیمشدر که حق تعالی سکا بو خلوتده نه فائده ویرمشدر پس بو عارف او عابده
بویله جواب ویرمشدر که بر وزیر کورمشی سنکه سر سلطانی افشا ایلیه یا انی افشا
ایده نی سلطان نیلیه پس او عابد بلدیکم نه سویلیه ولی الله اودر که مرادی یتمز الا که
موجود اولانی مراد ایده پس وجوده کلمز الا که آنک مرادی کلور قطعه جور وجفانک اصلیدر
ذوق وصفالر استمک ترک تلذذ ایلسک زهر کوار اولورسکا حقه مراد استمکدر سنی
نیمراد ایدن بوقصه مراد وآرزو جمله نثار اولور سکا ولی الله اودر که خلقه نهان اوله
اکا عیان اولور وآنلره مشکل اولان اکا آسان اولور بر حبشی ولی الله وار ایمش که اکا وجد وحالت
غالب اولدقجه لونی بیض اولور ایمش ولی الله اودر که آنک حیاتی حبس اولوب مماتی اطلاق اولور
وحظوظ نفسی اونودوب ذوق وحضور انسی بولور ولی الله اودر که حق تعالی آنی
هر حالده حفظ ایدوب بر لحظه نفسنه اصمرلدیغی کندویه طیوسشدر نته کیم عنایتیله
وهو یتولی الصالحین بیورمشدر بر عارف دیمشدر که خلوتده ذکر الله ایله مشغول ایدم
بر کون نفسم اکل رمان اشتها ایلدکی قلبمه واقع اولدی پس طلب رمان ایچون بازاره
کیدر ایکن بر دیوار دیبنده بر علت شدیده صاحبنی کوردمکه یاتمشدر وذباب وزنابیر
آنک اوزرینه قوبوب لحمنی اخذ ایدرلر بو حالی بنی کوردکده خدایه حمد وشکر ایتمشدر
پس بن اکا سلام ویروب شکرنک سببنی سؤال ایلدیکمده جواب ایتمشدر که سنی کوردمکه
بر رمان آرزوسیله رحماندن اعراض ایتمش سن بن انکیچون شاکرمکه قلبم آنکله حاضردر
دیدمکه چونکه سنک حق تعالی ایله حضورک واردر نیچون اکا دعا ایلمزسنکه اول سنی
بو علتدن خلاص ایلسون دیدیکی سن حق تعالی یه دعا ونیاز ایله که اول سنی بو شهوتدن
خلاص ایلسون زیرا که لدغ زنابر انجق نفوسه لاحقدر ولدغ شهوات ایسه دروت
قلبه واقعدر پس عقوبت اولیا طلبنده ماسوادر

نظم

کوکلده عشق جمالن کورر همیشه خواص او جانکه واصل عشق اولمش اولدی خاص الخاص
بو عقل و وهم اشیده جهل وحزن وخوف وخطر قو عقلی عشق ایله اول کیم اودر بو جهانه مناص
بلا ومحنته دوشمش بو جهان بو نیلک دن اوکیم یونغ اولدی بلادن همیشه بولدی خلاص
کر اولسه خلوت دل غیر عشقدن خالی بو سینه دف جالار اولدی جان اولور رقاص
جمال جانی درونکده سیر قیل که بو تن جمال عاریتیله مثال صفر ورصاص
او جانکه کندوی بولمش همای عرش اولمش طیور جانه بو اجسای بولمش اول اقفاص
نه سمته قیلسه نظر عشق سیر ایدر حق که اول نکاره جو اقاصده قمو اشخاص

حق تعالی بر عبدنی کندویه ولی مقرب قلمق مراد ایلسه هدایتیله ابتلاانی حب دنیادن

آناً ایدوب کندی عبادتیله معتاد ایلر بعده همان تقلیل اکل وشرب ونوم وکلامی وعزلت جمیع اناتی اکا الهاکا ایدوب ذکر مدام و فکر تمامیله اکا اکرام ایلر بعده توکل وتفویض وصبر ورضا مقاماتنه آنی واصل ایدوب کنایی معرفت دولتنه ومحبتی سعادتنه نائل ایلر بعده حضور وانس مجلسنه آنی ادخال ایدوب علوم حکمتیله کوکلنی مالامال ایلر بعده کنایی وحدانیت وفردانیتیله اکا تجلی ایدوب روح وباکنی متسلی ایلر پس اول عبد اولوب کنایی نفسندن بعید وبری اولوب مقرب درکاه ولی الله اولور وآنده خوف ورجا کیدوب آنلره بدل اول کاملك قلبنه هیبت وانس کلور بعده کنایی صفاتندن فانی اولوب صفات حق ایله بقا بولد قده اول هیبت وانس آندن کیدوب جلال وجمال الله مست اولور قالور ** نظم

مست ومستور بولنمز اکر اولنمو بولنور — قبله اهل دل اولمش اومکرم بولنور
عشقنك اسرارینی فاش ایتمز اوبیلانلر — آنجق ارشاد ایله اول یاری که محرم بولنور
عشق نفخ ایتدی دینك دل عاشق طولدی — همدم راز درا ول دلکه اومحرم بولنور
طالب عشق اولوب آنده دل اکا تنده کیجه کیم — جان ودل رتبه سنده عشق مقامتم بولنور
مال وجاهی براقوب فقر وفنا بولدکسه — بل سکا قاعده عشق مسلم بولنور **
هیئت وحکمتی قوی وسوسه ترك ایت کیم — عارفك کوکلی حقی اعلم واحکم بولنور
خوش صفا بخشیله اول جام محبت حقی — بو یله برجام صفا لایقی اول جم بولنور

حق تعالی اولیا قوللرندن خوف وحزن انکچون نفی ایدوب الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون بیورمشدر زیراکه خوف آنجق زمان مستقبله متعلقدر که فوت مطالبه وحصول مکارهدن حاصل ایدوب متنفر اولقدر وحزن ایسه اول زمان ماضی یه متعلقدر که فوت مطالبدن وحصول مکارهدن ندامت چکوب متالم اولقدر حال بوکیم ولی الله ابتدا ابن وقت وحال اولور بعده ابو الوقت وصاحب کمال اولور اول نه ماضی بلور ونه خاطرینه مستقبل کلور پس انده نه حزن ونه غم قالور ونه خوف وخطر اولور بر حکیم الهی دیمشدر که اولیادن خوف وحزن انکچون منتفیدر که آنلرده نه نزاع اولور ونه معارضه قالور پس مقام ارضاده موافقت قیلوب وکمال عبودیتیله متصف ومطمئن اولان وولیت حضور انسی بولان ولی آمینك قتنده خوف وحزن لی اولور زیراکه آنك شانی امن وامان ایله ذوق وسرور در *** نظم

عاشق متغیر اولورسه نحز وغناده در — فانی اولورسه خم لقادن بقاده در
عشاقه وصف ملك سیمانی ایتمه کیم — عشق اهل دلده عالمی انتهاده در
آنك که سوز سینه سی یوق شوق یاردن — تسلیم روح ایدنده اویاحسرتاده در
عاشق که یر یوزنده آنك خانمانی یوق — هر شب جناح عشق ایله کوکلی سماده در
اولکیم علو همت ایله کیچدی جمله دن — خوف ورجایی قویمش اول انس خانه ده در
تدبیر واختیاری قویوب بی مراد اولان — کام آلدی هپ اموری نظام ونواده در
عارف که بلدی هر ایشی حقدن نیچون دیمز — دوستك همیشه هر ایشنه خوش رضاده در
مرآت قلبه کلسه اغیاردن غبار — هر دم جمال یاره مقابل صفاده در
حقی کوکلده در اوکورنش کیم اکا مدام — جانلر چو ذره شوق ایله رقص وشاده در

نوع سادس

اولیای کرامك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولیای کرامك حرکات وسکناتی وبرکات وعباداتی ووصول وتصرفاتی بلادر اعزّ عزیز معکوا اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اولیانك اوضاع واطواری واوصاف واحوالی مثال انبیادر وآنلرك آداب وارکانی وآیین وشانی انبیا شاننده اولیاء الله آنلر عندنده مرتبهٔ انبیایه قریب شهدا منزله سنده در آنلر انبیا کبی طلب رضای حق ایچون اسهات وآباوی واولاد واقربادن فرار ایدرلر وآنلر حب جاه ومالی ترك ایدوب تواضع وقناعتله کسر نفس ایدرلر وحظوظ نفسانیه دن ولذات فانیه دن کیچرکیلر ومحبة الله ایله غم چکوب وردیله تنعم وحزنیله تلذذ ایدرلر ومولایه سوزوکدار ایله تضرع ونیاز ایدوب انبیا طریقنده کیدرلر وآنلرك قلوبی مقلبنه متعلقدر وارواحی آنك اخلاقیله متخلقدر وآنلرك علومی الهام وحکمتدر وبرساعت علتلری بریللق طاعتدر ونظرلری عین تدبر وتکلملری خیر ونصیحتدر ولطیفه لری دفع ثقلتدر وتبسملری لطف وشفقتدر وصمتلری حضور حضرتدر وتنفسلری تسبیح وعبادتدر ونوملری سیر عالم وحدتدر وموتلری عبد سعید وسور وسرور ووصلتدر وانلرك قبضهٔ قدرتده محفوظ ومستوردرلر وایکی عالمده امین ومسروردرلر ومعارض ومخالفلری اوزرینه غالب ومنصوردرلر

نظم

جاه عز دولته دکله دوا بولمشدر | کوکلمز صیقل عشقله صفا بولمشدر
عشق سلطان کریم اکله ولی حکمتی وار | خسته دل آندن اکر جور وجفا بولمشدر
حال عشاق پریشان ومشوش قیلا ز | عشق عاشقه مکر غیری هوا بولمشدر
جنت اولمش اوکوکل کیم بولور اوله وستی بدا | دوزخ اولدرکه همان خلقه ریا بولمشدر
دوزخ افسرده لك وغفلت وجهل اولمشدر | جنت اولدرکه کوکل عشق وولا بولمشدر
کوکلمز ظلمت تنده خوش ایر یشدی جانه | سنده ای عشق هر آیینه جلا بولمشدر
وآتش عشقه یانان موت سقردن کیچمش | حق اول فانی اولوب ملك بقا بولمشدر

اما طریق وصول اولیای کرامه طول وقصرنکه اقدام ایله قطع اولنان مسافات امثالی دکلدر قوت وضعفه کوره قطع اولنه آنجق بو بر طریق روحانیدر که کوکلله سیر وسلوك ایدوب هم وخواطر حسبنجه افهام وبصائر مقداری کیدوب تذکر وتیقن وشهود ایله قطع ایدرلر وبونك اصلی بر نظر الهیدر بر نور سماویدر که قلب عبده واقع اولدقده اول عبد انکله بر نظر ایدوب ایکی عالمی حقیقتیله کورر وآنکله عقل کمال ایرکجه روحنی موجوداته ساری کوروب اشیانی اعضاسی مثالی بولور واول حالتنده عون باری ایله جمیع امور عالمی تدبیر ایده بلور آنکچون اول کامل صاحب تصرف اولور رباعی من یك جانم که صاهزار ست تنم چه جان وجه تن که هردو هم خویشتنم خود را به تکلف ذکری ساخته ام تا خوش باشد دل آن ذکر را که بنم اویله واقع اولورکه اول نور ما کوری برکمسه یوز سنه طلب ایدر قلبنده آنی بر اثر بوله مز زیرا که اول نوری جهلنده طلبنده خطا ایدوب مراده آله مز وکیمیسی آنی اللی ییلده آنجق بولور وکیمسی اون ییلده بیلده بوله بلور وکیمیسی بر آیده وکیمیسی برکونده وکیمیسی برساعتده بلکه بر لحظه ده عنایت حق ایله اول نوری کندی کوکلنده بولور وآنکله معرفت دولتنه واصل اولوب محبت سعادتنه نائل اولور وعارف وکامل اولوب هر مرادت آلور

نظم

کیم بی خبر سه عشق ایله طولمش خبردر اول | عاشق که عشق ایله اوله صاحب نظر در اول

خواب وخور ایتدی عاشقی مهجور کندیدن / وصلتله در اودمکه بی خواب وخوردر اول
روشن ایسه نور عشق دل وجان عاشقه / بالله آفتابه نه خوبتردر اول
باشن اباغه عشق ایله برنوردر اوکیم / درد وبلای عشق ایله بی پاوسردر اول
مهر جمال عشقی کورر جمله ذره دن / علم نظرده ماهر ونور بصردر اول
فقر وفنایه ایردی ایرن جوع وصمت ایله / دولتله باقیله ابدی معتبردر اول
ای حقی نار عشق ایله صاف ایله قلبکی / بو کیمیای عامل اولان عین زردر اول

هر کیمکه بو طریقته سلوک ایدر اول حقیقته وصول بولور تحقیق اسقاط اضافات ایله ذات حقی توحید ایتمش اولور پس حق تعالی اکا ملک وتصرف کرم قیلور زیرا که ملکک اصلنده نفاذ مشیّد در وبو ملک ایسه دنیاده قضایه رضی اولان اولیای کرامه مخصوصدر که ارضک بر وبحری آنلرک کوکلنه برخطوه در وحجر ومال آنلره ایچون ذهب وفضه در وجنّ وانس ووحوش وطیور آنلره مسخردر وآنلر بر نسنه یی مراد ایتمزلر الا که اول نسنه ارادتلرینه موافق حاصل اولور زیرا که آنلر مراد ایتمزلر الا که حق تعالینک مراد ایلدیکی نسنه یی مراد ایلرلر حال بو که کیم مرادی حقه مطابق کلور جمیع امور ومراد ایلدیکی نسنه وجوده کلمز اولور وآنلر بر کسه دن مهابت المازلر وجمله خلق آنلردن مهابت الورلر ومولادن غیری کمسنه یه خدمتکار اولمازلر وجمیع مخلوقات آنلره خادمت اولورلر وآنلر آنجق حقی عشق ایله بلورلر

نظم
تثلیثه ملت عشق حق اولدی علوتمز / جمالی طالعتیله دولت وسعادتمز
خدا چون آدمی خلق ایتدی صورتی اوزره / بولندی احسن تقویم ایچون سیادتمز
اوفوردی آدمه لطفیله عشق روحندن / نه غم که عشق ایله درخلقت وجبلتمز
یارارکه ناز ایده لم نازمزچه لطفایله اول / که عکس جبیله آنجق اکا ارادتمز
عزیز عالم اولور عبد عشق اولان لابد / که عزّ ورفعتمز در اکا عبادتمز
آنکله حزن والمدر سرور ولذتمز / آنکله اولدیغمزدر تموّ زیادتمز
جفاسی ذوق وصفادر کوکلمه ای حقی / تذلل ایتسه تذللده اسکی علوتمز

نوع سابع

اولیای کرامک قرابتی ومقاماتی ومیاهی وکراماتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردرکه اولیای کرام سلاطین کلیم پوش وهشیاران باده نوشیدرلر اولیای مخموران خم بیخودی ومنظوران نظر احدیدرلر اولیا دینار ودرهمسز اغنیا وطبل وعلمسز امرادرلر اولیا قباب عزتله مستور وبساط قرب اوزرنده مسروردرلر آنلرک کوکللری عرش حقی وبدنلری وحشیکی ارض آنلره بساط وسما سقفدر کونش وثار وقمر سراج وقندیلدر آنلرک ابدانی سفلی وارواحی علویه واقوالی نبوی وافعالی ملکیه اخلاقی الهیه آنلرک معیشتلری تفویض وتوکلدر وصنعتلری صبر وتحملدر آنلرک تمسکلری تسلیم ورضادر وتلذذلری فقر وفنادر آنلر هائم ووائمدرلر وحق ایله مستأنس وقائمدرلر طوبی لهم ولمن احبهم پس ملوک دنیانک سلطنتی عشر معاشرینه ملک مبلک لرانما آخرت ملکی حق تعالی وصفاید بطورلمشدر نته کیم قرآنده واذا رایت ثم رایت نعیما وملکا کبیرا بیورلمشدر

نظم
جها پادشهز چون سکا کدا ایز بز / عدامز اولدی جهان کیم سکا عدا ایز بز
جهان که حضرتکا بنده کمین اولمش / بزم فدامز اولور چون سکا فدا ایز بز

بزوملدوزلك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بزومله ذاتك اولور چونكه مرآتی ونهان
جمالن استیان آنجق بزی كورر ای شاه
همان سن اول بزه ناظر كه حسنی كوره سن
لقای ذاتك ایلرسن كر آرزوی عشق
علو همتایله كندك آكاه ای حقی

جابجز بزز اما سكاردایز بز
سكا بو عرسه ده هم جة وهم لوایز بز
سكا چو آیینهٔ روی جانفزایز بز
قلوبه لطف ایله سیرایت كه خوش لقایز بز
كه صور عشق حقز یردم ونوایز بز

اما انواع كرامات اولیایی منبع فیض لایزالی امام محمد غزالی علیه رحمة المتعالی بیان ایدوب بعدد حق تعالی كتابی اولیاسنه قرق عدد كرامت اعطا قیلمشدر كه یكرمیسن دنیاده ویكرمیسنی عقباده احسان ایلمشدر اما دنیاده اولان كرامتلر حق تعالینك انلره ثناسیدر وآنلره تعظیمیدر وآنلره محبتیدر وآنلرك امورینی تدبیریدر وآنلرك ارزاقنی تكفلیدر وآنلره نصرتیدر وآنلره انیس اولمسیدر وآنلری خلقه خلعت واستخدامدن حرمتیله عزیز ایلمسیدر وآنلرك همتنی دنیادن واهلندن عالی قیلمسیدر وآنلره هر نسنه دن غنای قلب احسان ایلمسیدر وآنلره هر حالده طیب نفس انعام ایلمسیدر وآنلرك قلبنه حكمت وهدایت اولان نوری انزال ایلمسیدر وآنلره وقار ومهابت ویرمسیدر وآنلره انشراح صدر احسان ایلمسیدر وآنلری محبوب القلوب ایلمسیدر وآنلره مضاف اولان اشیایه بركت ویرمشدر وآنلره عناصر وما الیدی مسخر قیلمسیدر وآنلره مفاتیح كنوز ارضی تملیك ایلمسیدر وآنلری محتاج ومبتلا لره شفیع ایلمسیدر وآنلرك دعالرك قبول ایلمسیدر واما عقباده اولان كرامتلر حق تعالینك سكرات موت آسان ایلمسیدر وآنلری ایمان ومعرفتده ثابت قیلمسیدر وآنلره روح وریحان كوندرمسیدر وآنلرك قبرك توسیع ایلمسیدر وآنلری فتنه واهوالدن محفوظ وبعید ایلمسیدر وآنلری انس وحضوریله متنعم قیلمسیدر وآنلری اكرام واحسانه مخلد قیلمسیدر وآنلره حلل وتاج الباسیله اكرام ایلمسیدر وآنلرك یوزلرك آغ ومنور قیلمسیدر وآنلره امن وامان ایله بشارت ویرمسیدر وانلر ایچون اكتفاء كتابدر وعدم حسابدر وترك میزاندر وآنلری مذنبلره تشفیعدر وآنلرك نوریله ناری تخمیددر وآنلری سرعتله صراطی كیچورمسیدر وآنلره حوض كوثردن ایچورمسیدر وآنلره ملك ابد ویرمسیدر وآنلری مقعد صدقه ایردرمسیدر وآنلره جمال باكمالن نته لكسن كوسترمسیدر اللهم اجعلنا حبهم واجعلنا معهم نظم

خواجه بزست باده ازلز
بزه تعلیم ایدر معلم عشق
صورتا كرچه خفیف چون كاهز
بولمشز عشق حی وقیومی
ملك فقر وغنا كدالری یز
ذوق دل بولدق اكا وشربیدل
بز بو عشق جیلی وصفا ایدرز

عاشق حسن عشق لم یزلز
بز بو علم ایچره ناسیٔ عملز
لیك دلده متین چون جبلز
عشق ایله بزده نجی بی اجلز
هم سلاطین ملك نی خللز
شارب خمر عشق بی بدلز
صانی حقی كه منشد غزلز

النوع ثامن

اولیای كرامك غایت مشاهداتی وآنك علاماتی بلدر ای عزیز معلوم اولسون كه اهل الله دیمشلردر كه مشاهده نتیجهٔ مجاهده در مشاهده احوال غیوبه اطلاع قلوبدر نته كیم خبرده كلمشدر كه غایبی كورمدیكنی شاهد مشاهده ایدر مشاهده كندی فناسیله اشیایی كورمكدر مشاهده موصوفی صفاتنده بولمقدر مشاهده ماسوادن تبری قلوبدر هر حالده حق ایله اولمقدر

مشاهده هر موجد ایله مقصودی کورمکدر قطعه دوستم ذره لر آیینهٔ دیدارکدر
نفسنی بلمش او عارف که خبردارکدر کرچه جاننده بکا نزدیکسن ای جان جهان
جانه دن دور بکا وعدهٔ دیدارکدر مشاهده جسم بصیرت کنده مطلوبه واقع اولقدر
مشاهده بر حالت لطیفه در که ارواح وقلوبی جمال محبوب ایله مسرور وحضرت عمر
رضی الله تعالی عنه دیمشدر که بنم قلبم ربمی کورمشدر وحضرت علی رضی الله تعالی عنه
دیمشدر که مشاهده رؤیت بصره دکلدر لکن نور عرفان ایله رؤیت جنانه در که لم اعبد ربا لم
اره کلامی بو کلامه برهانه در مشاهده کوکل دوستنی کورمکدر حقیقت مشاهده ابدا عاشقک
قلبنده جهان ساقط اولوب کوزنده محتجب اولور و آنک کوکلنده وکوزنده آنجق عشق مولا قالور نظم

پیشه مز درد عشق و حیرت کارمز — شهرت ونام اولدی ننک وعارمز
کفتکودن فارغ و آزاده یز — عشقده اوضاع ممز اطوارمز
هودج عالق پرده سن رفع ایتمشز — عالم اولماز پردهٔ پندارمز
وجه عشق اولمش تمویه روبرو — طوتمز اول آیینه یی زنکارمز
کوکلمز چون طولدی نوری عشق ایله — عین یار اولدی قموا غیارمز
جمله شیدن بز بزی کوردک عیان — اولدی هپ آیینهٔ دیدارمز
بز بزی سیر ایلمز حقی مدام — عشقده چون قدرت ابصارمز

مشاهده اوچدر بریسی ربی مشاهده در و بریسی ربده مشاهده در و بریسی رب
ایچون مشاهده در و مشاهده اودر که عبد کندی صفاتندن فانی اولوب رتبسی ربوبیتیله
باقی قاله اویله دکلدر که اول کندی ذاتندن فانی وذات باری ایله باقی اوله حاشا وکلا اول اتحادک
محالدر آنی قائل اولانلر اهل حلولدر خواص الیا مشاهده دن بر لحظه محجوب اولسلر هلاک
اولورلر ذوالنون مصری رحمة الله علیه دیمشدر که صبیانی کوردمکه بر رجلی طاشلرلر
آنلره دیدمکه بوندن نه استرسز دیدیلرکه ربنی کوردم ظن ایدر مجنوندر پس آنلرک جوابی
آنده سؤال ایلدم همان آغلیوب دیدیکه والله اکر بن آنی مشاهده اولسم اکا عابد اولمازایدم
بر عارف دیمشدر که برکون تیمارخانه یه واردم آنده برشاب مغلول کوردمکه رجلنده
قید وار در وکندی علو صوت ایله دیر ایدیکه ای ربم اکر سموات عنقمده اغلال ایدرسک
وارضی رجلمده قید ایدرسک ده ینه بن سنده طرفة العین التفات و غفلت ایدمم نظم

جمالک استرم ای مه عمرده فائده یوق — سنی اولمسک بکا هم سفرده فائده یوق
بو وادده کلدم او دیدار ده یوقسه ای جلالک — نه بکلوم بو سفرده مقرده فائده یوق
بنم فنا و بقاده مرادم اولدی لقا — بناهک اولمسه ای شه سجرده فائده یوق
سنی اولمایجه بنم جانم اینی و آنده نه سود — خویش اولمایجه کوکل باو سرده فائده یوق
سنکله عالمه باقسم مثال جنت اولور — سنکله باقسم اول بوش نظرده فائده یوق
عنایتکله نظر قیل بکا که یوق هنرم — عنایت اولمسه سندن هنرده فائده یوق
کبحور بنی بشریتدن ایله مثل ملک — فرشته اولمسه حقی بشرده فائده یوق

مشاهده هر لحظه ده ملاحظهٔ رب ایله مراعات سرهدر فضل طاعات دوام اوقات
اوزره مراقبه حقدر علامت مشاهده حق تعالینک ترجیح ایلدیکی ترجیح ایلمکدر و آنک
تعظیم ایلدیکی تعظیم ایلمکدر و آنک تصغیر ایلدیکی تصغیر ایلمکدر علامت مشاهده جمله دن

اعراض ایدوب

اعراض ایدوب حق تعالی ایله مشغول اولمقدر ولی مشاهده‌نك علامتی اودر كه آنك یقظه‌سی اویور كبی ونومی یقظه كبی اولور و آنك حركتی سكونی و سكونی حركت كبی اولور پس آنك فعلی لاشئ وكندو غایب كبی مست می عشق اولور ، ، ، ، نظم

چون اهل حال حدیثنده امس شردلبوقی ... صفای وقت اولور اول حال غیری سوداقی
كوكلكه ایچدی می عشق بزم وحدتدر ... حدیث عشقده اولدی غیری معنا یوقی
اوجان كه بولمش اوجانانی خلوت ولده ... آنكله دره ایشی آنده غیری عوایق
اورتبه عشق ایله مستغرقم كه بی خبر ... كه غیر عشق جهان ایچره وار میلكیا یوقی
جهانكه فرعده اصلی بو عشقده آنجق ... كوكلده جمله دراول اصل و فرع اصلا یوقی
مثال موج بودریایه غرق اولا بلدی ... كه موج بحر ایله وار اولكه عنده دریا یوقی
وار اوقی صومعه ده وار اوقدرسن ای حقی ... كه بزمزده هان صمت وار وغوغا یوقی

نوع تاسع

اولیانك كرامك فنای صفاتی و بقای ذواتی و نهایت مقاماتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسون كه اهل الله دیمشلردركه عبد كندی صفات بشریه‌سنده فانی اولدقده صفات مولا ایله بقا بولور پس تخلقوا باخلاق الله امر شریفنه امتثال ایدوب اسمای حسناسیله متصف ولنش اولور فنای الله نفس سفلیه مخالفتدر و روح علویه موافقتدر نفسندن فنا اولمق حق ایله بقا بولمقدر فنای خلق بقای حقدر فنافی الله فنای ماسوی حقدر وبقا بالله بقای حقدر فنافی الله بقا بالله در بدایت حقایق بقا جمیع ماسوادن فنادر پس حتی الجزالا كه حق بلور وآنی كورمز الا كه كندی كورر والا واصل اولمز الا كه كندی واصل اولور نظم

انت شمس البقا دغیرك فی ... كل شئ سواك لیس بشئ
ممكنه ممكن اولمدی قربك ... اولمدی بجه بساط امكان طی
مست كلمدی بو كارخانه كدن ... دست كرد خلقتده بیدی
همدم عشق اولامز اول جانكیم ... وار لغندن دكل تهی چون نی
درد عشق اولمدی عشاقی ... نفخه سی هم ایدركو كالحی حی
خمر عشقكله دره جهانی مملو ... جام هر نسنه در او جمله می
بی خود اول آره دن چق ای حی ... ایره تا نفخ عشق بی دربی

فنا اوچ نوعدر و بقا اوچ نوعدر اما انواع فنانك بریسی بودركه عبد اویله فانی اولور اولوركه كندی نفسنده برحظ قالماز و بریسی بودركه حقی نفسیچون طلب ایتمدن حیا ایدر و بریسی بودركه حقدن حقدن غیرینی طلب ایتمكدن حیا ایدر پس اول عبد انس ایله مدهوش و حیران اولور كیدر واما انواع بقانك اولی معرفت بقاسیله بقادر بعده محبت بقاسیله بقادر بعده انس بقاسیله بقادر پس فنا عبدك اوصافی زوال بولمقدر و بقا عبدك اوصافنه بدل اوصاف حق بادی اولمقدر بر كامل دیمشدر كه كندیكی مولا ایچون اویله افنا ایله كه سنده سندن سنا كچون بر نسنه قالمسون پس نهایات مقامات اولیا فنا و بقادر وغایت راه عرفان محبتله فنادر وغایت فنا محبوب ایله بقادر و ثمره بقا انس ولقادر و ابدی ارتقادر ، ، ، ، نظم

بز صوفی صفه صفاییز ... در زیر قباب كبریاییز

بزارض و سمایه صیغمایز کیم — بز جوهر عالم عمایز
چون جام الست مستی بز خوش — پس طالب شاهد بقایز
آزاده و فارغز جهاندن — بو جسم ایله کرچه مبتلایز
وارلق دیلرا هل عقله دائم — بز طالب فقر الله فنایز
بز حضرت حقه یك یقینز — آندن بزی صانمه کیم جدایز
تن پرده سی رفع اولانه حق — سیر ایله که بز نه مهلقایز

فنا صفت کوندر و بقا صفت ملکوتیدر نته کیم حق تعالی بیورر آنده کل من علیها فان بیورمسیله فنا کونی طیورمشدر و یبقی وجه ربك بیورروب کندی بقاسنی طیورمشدر وجد حالتنده حضور دل جمعیتدر و بشریتله غیبت و فی هول تفرقه در اما حضور و جمعیت الذ نعمادر و ذهول و فرقت اشد بلادر نته کیم لا نعمة کالجمعیة ولا عذاب کالتفرقة مضمونی بو معنادر عبد فانی اودر که نفسنی و جمیع اشیایی رب العالمین ایله وآندن وآنك و اکا راجع مشاهده ایلیه نظم

بزرگان دین را بجان بنده باش — بنزدیك ایشان سر افکنده باش
بکن خدمت این فرقه را با ادب — بدان کار ایشان بود کار رب
کروهی که از خویشتن فانی اند — مرارای اخلاق ربانی اند
بود نطق و سمع و بصرشان تمام — مشاکیت انوار رب الانام
چکویم از آن صاحبان کمال — که حالات ایشان نیاید بقال
فراموش ایشان بود ما سوا — نباشند یکدم جدا از خدا
ز حکمت بکویند چون دم زنند — عبث نبود ار چشم بر هم زنند
چو بلبل بکلزار عالم همی — سرایند ذکر حق از خرمی
چو کردند ساکت نمایند فکر — کشایند ابواب فکرت بذکر
بظاهر نمایند خاك کدر — ولی از دو کونند بیرون بسر
کر ایشان نباشند اندر جهان — نیاید نمی بر زمین ز آسمان
دل پاك ایشان ز خواهش جداست — رضاشان همیشه رضای خداست
ز حق مبتهد یار ز پدارشان — بجز وی نباشد خریدارشان
بود صعب عرفان ایشان بسی — بجز از حق کجا شان شناسد کسی
مقیمند از ترك کبر و ریا — بزیر سرا پرده کبریا
بفعل و صفت در طریق هدا — روند از پی احمد مقتدا
ز خوان سعادت بود نان شان — کرامت بود ریزه خوانشان
بعشقند باقی بتوحید حق — نه بینند موجود جز دوست شیئی
بنزد خداشان بسی آب روست — مقامات شان برتر از کفتکوست
دعاشان بهر درد باشد دوا — به بیمار بخشند در دم شفا
چو زیشان یکی خواهد از کرد کار — کند مرده را زنده پروردکار
و کر آنکه قهر آورد روح جانشان — کند زنده را مرده فرمان شان
نداشان رسد دمبدم بی صدا — نمایند تصدیق حق دائما

الست

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

الست از ازل همچنان بکوش ‌ بفریاد قالوا بلی در خروش
بیك نعره شهری بهم بر زنند ‌ بیك حمله کوه از جا بر کنند
کسی کوید ایشان بشد آشنا ‌ یقین دانکه رستاز عذاب خدا
چو بیکانه باشد بد ایشان یکی ‌ بد و زخ رود عاقبت بی شکی
نه بینند از خلق آزاد ها ‌ کشند از بد و نیکشان بارها
بیاشان رو و خار انکارشان ‌ بود حلم با ناکسان کارشان
ازان هر چه خواهند آن میشود ‌ چو کویند چیزی چنان میشود
تو هم بارکش باش نی بارنه ‌ که این کار باشد ازان کار به
بکش بار تا آنکه بارت کشند ‌ مکن خشم ورنه بدارت کشند
ز مردم بدی بکذران تا خدا ‌ ز تو بکذراند بهر ما جرا
بود حلم پیرایهٔ عارفان ‌ نشان خرد وصف صاحبدلان
ازین حلیه عاری بود عام خام ‌ بدان متصف مرد خاص تمام

فصل خامس

خواص اولیانك مختاری اولان طریق نقشبندی راه پنهان و اقرب طریق یزدان اولدیغی وآنك انواع ثلثه شاه هر بری سرمایهٔ دولت عرفان اولدیغی واول طریقله سالك هر حاله مالك اولوب مستور الحال و مستور البال انس و حضوری بولدیغی وخوف وضلال وخطر ملالدن امین اولوب زلال وصال ایله کام آلدیغی بدنوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول طریق نقشبندینك ارکان وحقایقنی واصول ودقایقنی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه خواص اولیادن حضرت پیر بزرکوار ارجمند خواجه بهاء الدین نقشبند آنك خلفای کرامی خواجکان علیهم الرحمة والرضوان دبمشلردرکه افضل انبیا محمد المصطفی علیه من الصلوات اوفاها حضرتلرینك افضل اولیا ابا بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه مخفیجه تعلیم ایلدیکی افضل علوم اولان علم حضور و عرفان عوام ناسدن مکتوم و حفظه دن بیله محفوظ و مستوردر واول کنج نهانه طریق وصولك ارکان واصولی وانواع حصولی واردرکه بو فصل ایچره تفصیل اوزره مستوردر اما بو طریقك ارکانی اوچ نمادرکه قلت طعام و قلت منام وقلت کلامدر اما قلت طعام قلت منامه و قلت منام قلت کلامه و قلت کلام ذکر قلبیله توجه تامه معین و قوتدر و بونلردن مراد آنجق دل و جان ایله حضور عزتدر پس طعامده و منامده و کلامده حد وسطه رعایت کفایت ایلر بیت آز یمك آز اویومق آز سویلك ** کیمده کیم جمع اولسه بیل آنی ملك ** واما بو طریقك حقایقی دخی اوچدر کم دوامی نفی خواطردر و دوام ذکر قلبی و دوام مراقبه در و بونلر دخی بری برینه معین و قوتدر و مراقبه ایسه حق تعالی نك جمیع ذرات کائناته ابدا مطلع اولدیغنی کوکلدن بر لحظه کیدرمکدر و بو طریقك نهایتی آنجق بو حضوره ایرمکدر بیت ترك ایت پند بس از هر دو عالم ** زجانت بر نیاید بی خدا دم ** واما بو طریقك مجموع اصولی بو اون ایکی کلمه ده مندرجدر نفی وجود و بزل موجود ترك صورت و عمل بعزیمت

هوش در دم ونظر بر قدم سفر در وطن وخلوت در انجمن احتماء عن البدعة واقتدا بسنت ذکر دوام وتوجه تامدر پس طریق وصول بواصول الله حصوله کلور واما بو طریقك شرطی بر معنادر که دل وجانده محبت مولادر پس بر کوکلکه آنك درد طلب وآرزو ظهور ایتمشدر آنی بیوك نعمت بلمك کرکدر ولیل ونهار ازدیادینه سعی وهمت ایتمك کرکدر زیرا که اول حبابر لیدکه مرآت دلده منعکس وجلیه انکچون اول کوکل الذت ومحبت وشوق ایله ممتلیدر پس مرید مولا بولنان کمسه مراد اولنمش ولیادر نته کیم حق تعالی یحبهم ویحبونه بیورمسیله کندی محبتی کندو یه محبتلرینی اصلی اوله یعنی طیورمشدر واما بو طریق نقشبندی یه بل باغلیانلر ظاهرده خلق ایله اختلاط ایدوب خدمتنده اولورلر وباطننده انجق حضرت حقی بلورلر کندولرین کثرتا یجنده کیزلرلر وکوکللرنده وحدت بولنیانلر بدنلرن خلقده وکوکللرك حقده تسلیم ایدرلر بو رسم وراه ایله مخفیجه حقه طوغری کیدرلر طشره دن بیکانه ایچریدن همخانه اولورلر بدن اغیار ایله کوکل یار ایله قولاق صدا ایله کوکل خدا ایله کوز رقیب ایله کوکل حبیب ایله لسان کفتار ایله کوکل دلدار ایله ال صنعتده کوکل حضرتده ایاق کتمده کوکل ذکر ایتمده بدن بوستان ایله نائم کوکل دوست ایله قائم بدن راحتده مکانده کوکل سیاحتله جولانده وحدت بدن اسبا ایله غوغاده کوکل مطلق انس مولاده بولنور بیت صورتلری کثرتده معنالری صورتلری فرقتده سیرتلری وصلتده آنلر بو طریق ایله حاضرلورك مسرورلر ایدرلر محبتلری اسراری خلقه فاش اولماز وکوکللرده وقتده هیچ حالل کلمز بس شهرت آفتندن جدا وخاص الخاص خدا اولورلر وآنلر ذکر تحلیله مذکوری بیلمز وتیز بولورلر زیرا که ذکر قلبی اقرب طرق خدادر وهر آفتدن محفوظ وجادر ومفتاح عجایب عالم وحدتدر وجاذب جمعیت حضور حضرتدر الاراده ترك الاراده مضمونجه فنا فی الله اولورلر ودولت فقر وفنا ایله بقا بالله بولورلر وعزت ورفعتله ایکی عالمده کامل اولورلر بیت

کر همی خواهی که کردی سر بلند
قسمده نون وقلمدر او قامت وابرو
نشان وصلتی بولمش هزار کلشنده
هزار شکر که هجران غمندن آزادم
کوکل کوزنده ایراغ ویقین برابر اولور
بری دیمش نیجه در حال قلبك ای مجنون
بکانه غم بو جدالق که ولده لیلی ایله
سوزمدن ایتمه امید شفا دیدن حق

منظوم در طریق نقشبندی نقش بند
که دل همیشه او دلبر ایله اولدر روی برو
چو سرو فاخته بلمز فغان ایدکو کو
کوکل که عشق ایله درونشین وهم انوا
که طوب عالم اولور باغ ولده مثل کدو
فراق یار ایله مجنون دیمش نه سوزدر بو
بن اویله یم که بلمنم بو بنمی یم یا او
حبیبی انت طبیبی فکیف لا ارجوا

نوع ثانی

نقشبندینك طریق نلنه سنادر اولکی طریقین بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه حضرت خواجه بهاء الدین وانك خلفاسی خواجکان کرامین رحمة الله علیهم اجمعین دیمشلردرکه تصحیح اعتقاد واتیان مامورات واجتناب منهیات ومکروهاتدن صکره بو طریقه یتمك حاصلی حضرت حق ایله دوام حضوردرکه هر آنده آنی بلوب آنکله اولدقده آناندن عدم غفلت وفتوردر چون حضور مزبور ملکه نفس اولوب دلده رسوخ بولور

آنك اسمی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنك اسمی مشاهده اولور وبو دولته وصولك طريقى اوچ نوعدر اوّلكى نوع طريقى ذكر
قلبيدر كه ذاكر حضور قلب ايله لا اله الا الله كلمسن تكرار ايده ونفى طرفنده جميع
محدثاتى عدم وفنا نظريله مطالعه ايده واثبات طرفنده وجود واحد معبودى قايم
وبقا نظريله مشاهده ايده وبو كلمهٔ طيبه‌يى تكرار ايلدكده لسانى اوست دماغنه الصاق
ايده وقلبى حقيقى ايله متعلق ومتصل اولان قلب صنوبرى سيله اكا توجه ايده وحبس
نفسله نافه سنى درونه محكم جذب ايده وتمام قوتله اويله ذكر ايلده كه آنك اثرى جمله
اعضاسنه سرايت ايدوب عظيم لذت بولور فرضا بر كسه آنك ياننده جالس اولسه
بو تكرارندن خبردار اولماز وجميع اوقاتنى ذكر مذكور ايله كيچوروب هيچ بر شغلله آندن خالى
قالماز حتى قعود وقيامده وسماع كلامده وتناولده ومنام ايلده بيله ذكر مذكوره بر فتور كلمز اكر
بعض اشغالاته اكا فتور عارض اولديسه اول ذاكره لازم اولور كه آنى كليتله غفلتى اليوب
بصيرتله اكا ملازم اوله واكر سحر وقتنده بو كلمهٔ طيبه نك تكرارنى مبالغه ايله ايدرسه
آنك بركتيله اول نهارك تمامنه دكين كيدر واكر قبل النوم اول ذكر مذكورى مبالغه ايدرسه
آنك بركتى اول كيجه نك تمامنه ايدوب نومى حالنده بيله قلبى ذاكر اولور چون اول ذاكر
بو منوال اوزره ذكر مذكوره مواظبت ايلر بعض اوقات اكا بيخودلق كيفيتى عارض اولوب
بى شعورلق حالتى بولور كه اول مقدمهٔ جذبه در پس اكا لازمدر كه اول كيفيت
وحالته كندوسنى ويروب تسليم اوله وقادر اولدقجه آنى حفظ وصيانت قيله چونكه
اول كيفيت وحالت نقصانه يوز طوتار همان تكراره اول تكرارينه باشلر وچون حيرت
مذكوره مرة بعد اخرى حصولله متصل اولور اول ذاكره بر ملكه حاصل اولور كه
هرچند اول كيفيت بالفعل آنك حالى اولميوب حالى علمنده مندرج اولورسه ده هر نه وقت
آنى مراد ايلسه جزؤى بجه توجهله اول كيفيتى بولوب اول حالتله متحقق اوله بلور
واكر ذاكرك مزاجى حبس نفسه تحمل ايده بلورسه نفى خواطر ايتمده وبيخودلغله حيرت
عالمنه كتمده بونك دخلى تمامدر وحلاوت عظيمه وجدانى آندن مدامدر پس بعنى مراد
ايلان ذاكر ذكر مذكوره وجه مشروح اوزره مستغول اولدقده نفسن حبس ايدوب
نافه سن درونه اويله محكم آلور كه جميع اجزاى بدنى آندن متأثر اولور وكلمهٔ طيبه نك
معناى مزبورينى قلبنده طوتار وغيرى خواطرى نفى ايدوب آتار وكلمهٔ توحيدى عد ايلدوب
اوچه وبشه ويديه بر تنفسله كيده رك تكرار ده بر تنفس ايدوب ترقى ايدرك
بر نفسده عدد كلمه يكرمى بر اولور پس اول زمان نور ذكر الله قلبنه نزول ايدر
وآنك افكار ماسوى كليتله كيدر وانشراح صدر ايله لذت عظيمه ايرر اكر يكرمى بره
بو حالت ال ويرمديسه وكوكل اول ذوق ولذته ايرمديسه باشدن تكرار عد ايدوب
تكلرده بر تنفسله ترقى ايدرك ومعناسن قلبنده طوتوب نافه سن جذب ايله
كيده رك يكرمى بره كلسون تاكيم انشراح صدر ايله ذوقياب اولوب لذتله طولسون
واول حالتله فقر وفنا دولتن بولسون وقلبى دائما حضرت حقدن آگاه اولسون
اويله بر مرتبه رسوخ بولسونكه اول اكا هلغى كيدن ملكه مراد ايلسه قادر اولميه
وكوكلنده كوزده فكر وخيالى حق اولوب كندوينى بيلميه مراد آنجق بودر كه ذاكرك
صفاتى فانى اولوب مذكورك صفتيله باقى قاله وذكر ايتمكدن فارغ اولوب آنكله مشغول

اوله وآنك انس وحضوريله دولت ابديه بوله وسعادت سرمديه ده قاله **نظم**

عشق اوزينه يازدى هب دفتر نطق وبيان — طوله دل وجان طرب ولكن حقايقهيان

قطره وبحر اولدجمع اورتادن ابر اولدى شمع — نورنى خوش بولدى شمع كنتاراندن خان

بو نفحات بخور جانلره ويردى سرور — جمله جهان طولدى نور عود ايله مجمرنهان

خواجه در آينه دن طوطى يه نطق اوكرتن — آينه يوقسه نه مزغ ايله سويلرلسان

جامه بى ويرجانى آلجيته وار عشقه طالب — بى دل وبى خوش قال رنج اوله عين زبان

فقر وفنايى بولان عشق زمننده حلولى — حسننه حيرتى اولانجى اولور اول جاودان

عشق كه بى كيف وكم جمله يه دير بيش وكم — سويليسه عقل حكم حتما اولور ترجمان

نوع ثالث

طرق نقشبنديك ايكنجى طريقى بيلدرر **عزيز** معلوم اولسون كه حضرت خواجه بهاء الدين وآنك خلفاسى خواجكان كرين رحمة الله عليهم اجمعين دعشلردركه طريقمزك انواع ثلثه سندن ايكنجى نوع طريقى توجه قلبيدركه ذاكر قلبيله اسم جلاله مواظبت ايده وبو اسم مؤثر مباركندن مفهوم اولان معنى بيچون ملاحظه ايده واول معنايى حفظ ايده وجميع مدارك وقواسيله قلب صنوبريسنه متوجه اولور وبو توجهه مدار المبوب اول معنايى تكلفله حفظ ايدر تا اول كلفت ميانه دن رفع اولنجه يه دكين كيدر اكر اول معنى تصرف جذبه دن مقدم اول ذاكرك وجودينه تماميله تاثير ايلمسه الا لايقدركه اول معنايى بو جميع موجوداته شامل بر نور بسيط كامل صورتنده بصيرتنه مقابل طوتوب آنكله وجميع مداركى وقواسيله كندى قلب صنوبريسنه توجه ايله تا اول زمانه دكين كه اول صورت آرادن قالقوب كيده ومعنى مقصود آنك ترتبايده پس بو ذاكر قلبيله الله ديديكى حالده آنى نته لكسز محيط ذرات عالم بلوب بو فكر ايله اول قلبده ذكر ايدركه كندو بلكندن بالكليه كيده اندن برمرتبه يه كلوركه بو حالت آنك قلبنده وصف ذاتى اولور ودرون جانى اول نور ايله طولوب عظيم حلاوت بولور وكوكل بو ذكر ايله مشغول ايكن آنى حيرت آلوركه عجايب ملكوت اكا منكشف اولور پس اول حالتده ذكر وفكرى قيوب اول حيرتده طالسون واحوال داهرينه ايسه بينه ولده قالسون البته راز نهانى خلقه عيان ايتمسون وشريعت غراون خارج كتمسون اول حيرت آندن زائل اولدقده ينه ذاكر اولسون ينه حيرته كلدكده آنكله اولوب اشتغالدن واز كلسون زيرا كه ذكر ايتمك دق باب معنادر بو حيرت ايسه فتح باب معنادر پس فتح باب اولدقده دقه حاجت قالمازكه صمت قلب اولادر وبو حيرت كيتدكجه تعاقب ايدوب بو يكفيوما زياده كلور تا كيم اول ذاكر اكثر اوقاتده بو حيرتله اولور وبو حيرتله اولمله مستغرق اولوركه كندى صفاتندن فنا بولوب صفات مذكور ايله قالور ورق بشريتدن آزاد اولوب كندى عالمنده صلطنت بولور صدور الاحرار قبور الاسرار مصداقنجه كوكل احوالنى ستار اولور پس بو حيرته غرق اولان ذاكر صاحب محو تدر وبو فنايى بولان كامل صاحب سعادتدر غلبه اكا اعتكافدر وخلوتدر وكثرت اكا وحدت وعزلتدر تنفسى تسبيح وعبادتدر وتكلمى عين حكمتدر افعالى طاعت وخدمتدر وعادتى رفق ومودتدر نظرى محض عبرتدر وفكرى علم وخبرتدر وخلقى جميع خلقه حلم وشفقتدر زيرا كه اول مست

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

خمر وحدتدر و غریق بحر محبتدر و هر حالنده حاضر حضور حضرتدر جمیع اضداد ایله
رفاقت و الفت ایدر و هر قانده بولنده یسه صفای خاطر له ذوق و راحت ایدر غبار مخالفت
ایله مکدر اولماز و جانی جانانك بردم آیرلماز کوکلی خارجه میل و اتکا قیلماز و کسه دن
خوف و رجاسی قالماز بلکه درون و برونده ماسوای بولامز کوزی بویسه
فنا فی الله مرتبه سنده در و اکر آچارسه بقا بالله مرتبه سنده در نظم

کوکل دلبرده در الحمد لله — لبی کوثرده در الحمد لله
نه فرزند و زن استر دل نه زینت — نه سیم و زرده در الحمد لله
چو دل دلبر له سیر ایلر جهانی — دخی بی پرده در الحمد لله
کوکل دوستی طاتور تنها جهانی — عدو کم کرده در الحمد لله
دکل غم یوغ اولورسه تنکچا — عجب خوش پرده در الحمد لله
درون دلده روشن دیده جان — رخ انورده در الحمد لله
ازلدن خمر عشق ایچدی حقی — هنوز اول سرده در الحمد لله

بو حالات و مقامات و بو مراتب و کمالات برکسنه ده بلکه بر اربعینده بلکه اون کونده
بلکه بر کونده بلکه بر ساعتده بلکه بر آنده عنایت و استعداده کوره حاصل
اولور و کوکل صدقیله توجهنه کوره دوستنه واصل اولور الطرق الی الله بعدد
انفاس الخلایق بشارتی بو تفاوته اشارتدر اکر بو ذاکر هر لحظه ده و هر دمده ملاحظه
مولادن خالی قالمسه و کندوی نوم آلور ایکن بیله قلبی ذکر حقدن فارغ اولمسه
آنك نومی یومی کبی حضور حضرته اولور و دولت فقر و غنای تیز بولور زیرا که بو اسم
ذاتك خواص و تأثیراتی چوقدر و بونده اولان تأثیرات اسمای صفاته اشتغالنده یوقدر
و بو اسم ذاته مداومت ایدن یعنی الله الله الله دیو بیکدن ذاکر بر حضور آندن
قدرت بولور و ملك و ملکوته صاحب تصرف اولور و هر مرادن آلور نظم

هر مرادن سنده استه خوشلغی بول ای کوکل — ایرهکل عالمده پادشاه اول ای کوکل
درد عشق حقله یانوب اول اکا قول ای کوکل — عشق حقدن غیری بر شی ایتمه مأمول ای کوکل

حیرته وارکیم یقینك حقله اول یول ای کوکل
بحر عشقله طالدمندن دمبدم طول ای کوکل

آنی آنا یچ آنادبی وار ذکر قلب ایله قوت — و هم و فهم فکر یعنی ایت کیم کوکل قیلسون سکوت
اولمه دن اولکیم سنی حی ایده حی لا یموت — هو یعنی دردم یعنی هر دمده حقی بول خلقی اونوت

حیرته وارکیم یقینك حقله اول یول ای کوکل
بحر عشقله طالدمندن دمبدم طول ای کوکل

سوء خلقی دلده قویه تا طوله خلق حسن — ار حقی طوت جمیع خلقه شفقت ایله سن
نفسی قوی حقله کوکلنی کل سفر قیل طر وطن — حق ایله اول خلق ایچنده خلوت اولسن انجمن

حیرته وارکیم یقینك حقله اول یول ای کوکل
بحر عشقله طالدمندن دمبدم طول ای کوکل

جمله غم کر خلق عالم اولسلر دشمان سکا — جمله دن ارحم هم اشفق دوست ایشته رحمان سکا
هر نه کلسه خوشکلور حقدن کلور مهمان سکا — کلسه عشقك دردی مسرور اول اولدر درمان سکا

حيرتده وار كيم بقيندر حقه اول يول اى كوكل
بحر عشقه طالدم مبادا طول اى كوكل

بحر عشقه طال سويه دشمه بك مثلى هيچ
اول نفس بحرنده محو اول قالمه سن هيچ اولاميق
عالم و آدم تمام چون نفس واحد در يقين
جمله بى كنده كوررسن سويله اصلا صفين

حيرتده وار كيم يقيندر حقه اول يول اى كوكل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول اى كوكل

هر نيه باقسك آنى بل كندى جزؤك فى المثال
كثرت صورتده قالمه وحدت معنايه طال
مست اولوب وحدت مينندن ذوق ايدوب اول اهل حال
عاشق اول فقر و فنادن خوش بقا بول آنده قال

حيرتده وار كيم يقيندر حقه اول يول اى كوكل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول اى كوكل

حق حق جاننده بول جوش موج ايله يمدر نهان
حق سكا سندن يقيندر معينده هر زمان
اول سكا سندن يقيندر سن ايراغ اولمه همان
عين بيت الله ايكن دل طولسون غيرى كمان

حيرتده وار كيم يقيندر حقه اول يول اى كوكل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول اى كوكل

نوع رابع

طريق نقشبنديه نك اوچنجى طريقنى بلدر اى عزيز معلوم اولسون كه حضرت خواجه بهاء الدين
وآنك خلفاسى خواجكان كرين رحمة الله عليهم اجمعين ديمشلردر كم طريقمزك انواع ثلثه سندن
اوچنجى نوعى طريق رابطۀ قلبيه در كه مريد حضور عزت بر پير پرورده قلبنى ربط ايده كه
اول مشاهده مقامنى بولمش و تجليات اسما و صفاتيه ايله متحقق اولمش پس اول كبريت
احمردن اعز بولنان عزيزك ديدار شريفى هم الذين اذا رؤا ذكر الله مقتضاسنجه ذكر الله
فائده سن ويرر و آنك صحبت لطيفى هم جلساء الله موجبنجه مذكورك صحبتى نتيجه سن
ويرر چونكه بو تجلين بر عزيزك دولت ديدارى و حكمت كفتارى ال ويروب ميسر اولور
اول مريد اسرار بو عزيزك اثارنى قلبنده نقش ضمير ايدوب قادر اولدقجه آنى حفظ
و حراست ايلر و اكر اول معنايه بر فتور كلورسه تكرار آنك صحبتنه مراجعت قلسون تا كيم
آنك صحبتى بركتيله اول معنايه تواناز اولسون و بو تجلين اول عزيزك حضورينه كيدر
رك ومره بعد آخرى آكا مراجعت ايده رك اول معنى آنك ملكه سى اولور و بر مرتبه رسوخ
بولوركه اول عزيز آندن غايب اولسه بيله صورتنى خيالنده طوته بلور و جميع قواى ظاهره و
باطنه سيله كندى قلب صنوبريسنه متوجه اولور و قلبنه هر كلن خاطرى نفى ايدر و آنك خيا
لنى آلدر تا كيم اكا بر كيفيت غيبت و حالت حيرت كلور و بو معامله نى تكرار ايله اول كيفيت
و حالت اكا ملكه اولوب فقر و فنادولتنى بولور بوندن يقين طريقى اولماز چونكه اولور كه
مريد مولا قابليتلى اولور پير آنده تصرف ايدوب ابتدا صحبتنده آنى مشاهده مرتبه سنه
واصل ايده بلور پس بر مريد قابل بر پير كامل معرفت حقه واسطه ايلسه وليل و نهار
اقوال و افعالنده اونجه كتسه و اول پيرك صورت ظاهره سى بلكه ايكى قاشى اره سنى
آنك خاطرندن بر آن كتمسه طورمقده اوتورمقده يمكده سويلكده آنانك بر دم غفلت ايلسه
يوما فيوما كيده رك اول كشى بو ايشى زحمتله ايده رك بر رتبه يه كلوركه شكل پير آنك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قلبنده رسوخ بولور وهر آنده زحمتسز تخیل ایله بلور پس هر فیض معرفت که عالم غیب احدیتدن باطن پیره نازل اولور اول فیض آنك قلبندن مریدی قلبنه دخی یول بولور لکن تزاید سببیله طریقی فیض آنده بوزیلور انکچون بو طریقی رابطه زحمتله دوزیلور قطعه صورت شیخی دلده یاسه مرید بوکا اولان اکاده حاصلدر لیله ترك ادبله زائل اولور اول سببدن زیاده مشکلدر قطعه سو رشتهٔ دولتی ای برادر اله آل بو عمر گرانمایهٔ آزاتمه خیال دائم همه جا همه کس همواره همو اجال آلی یار یکی که کالك کوزینی آنده یکا صال قطعه سر غم عشق دردمندان اکلر صانعه دل سهرد خودبسنه ان اکلر نقاشه ایرر عارف اولان نقشنده بو نقش غریبی نقشبندان اکلر قطعه نقشبندیه عجب قافله سرورلریدر کیزلی یولدن کتوررلر حرمه قافله یی ایرسه چون سالکه صحبتلرینك جاذبه سی محو ایدر وسوسهٔ خلوت و فکر حیله یی چونکه بو زمانده انجلین عزیز صحبتی بولمق کبریت احمردن اعز و اعلادر پس طالب عرفانه لازم اولان بودرکه ایکی طریقی سابقك بریله کیده تاکیم اولیا مرتبه سن تحصیل ایده بعده یا ولی عزلت اولوب تنهایه کلور ویا ولی عشرت اولوب ناس ایچنده قالور زیراکه اولیاء الله ایکی صنف اولور برصنفی عزلته علی اختیار ایدر و برصنفی رخصتله عمله اقتصار ایدر کرچه ولی عزلت حالحسبیله اشرفدر لکن ولی عشرت کمال حسبیله اعرفدر اکر ولی عزلتدر و اکر ولی عشرتدر ایکیسینك دخی مرادی خلقه نفع و خدمتدر زیراکه آنلر انانیتدن کچمشلر وکاه محبتله شراب وحدت ایچمشلردر دوستی تنها بولمشلردر و انسیله کام المشلردر فعللری کوکللرینه هرکز مانع اولماز وکوکللری حضور ایله درکه بردم غافل قالماز بو مقامده ایمان عیان اولور و عیان اول عین ایچنده پنهان اولور پس وصال هجران آنلره یکسان اولور و حیات و ممات اسان اولور طوبی اکا کیم انلرك برینك صحبتك بولور و قدر و حرمتن بولور و صدق ایله خدمتك قیلور و امرینه تسلیم اولور نظم

ایلسون الله ایچون تحیاتی · اکاکیم ویرمش علم غایاتی
کیزلی سلطاندر سر سبحانك · مرشد جانده هپ مقالاتی
قطب خلایق بحر حقایق · فرد جامعدر هپ اشاراتی
نقطهٔ کبری کورهمز اعمی · کیزلیدر زیرا جمله دن ذاتی
قلبنی کشاف ایلمش شفاف · کورسیور آنده هپ بریاتی
آره یوب بولان قوللغنی قیلان · تلقیندن آلان بولدی حالاتی
ای نیجه جانلر یانی بکلر · کوردن دیدلر بونده لذاتی
نیلسون تعلیم اولامز تسلیم · یا نیجه بولسون اول کمالاتی
حبی جانده سری ذاتنده · صاوارا وسنده هپ بلیاتی
بیر یکی حق بیل ای نیازی کیم · بیر بوزنده رحق هدایاتی

نوع خامس

طریق نقشبندینك سالکی هر کماله مالك اولوب وقوف قلبی بولدیغی و انوار و واقعات امثالندن اعراض ایدوب مطلوبنه متوجه اولدیغی و مسرور البال اولوب مستوی الحال قالدیغی و حضور حقله کلوب غافللردن اجتناب قیل دیغی بلله ای عزیز معلوم اولسونکه

حضرت خواجه بهاء الدینڭ و آنڭ خلفاسی خواجکان کزیڭ رحمة الله علیهم اجمعین دیشلودکم
طریق ثلثه مزڭ تفصیل و بیاننڭ ظاهر و عیان اولان بودرکه قلب صنوبری یه توجه که آکا
وقوف قلبی دینلمشه اول جمیع اوقات ایچنده امر ضروری بولنمشدر و بو طریقڭ لوازمندن
قیلنمشدر نته کیم بو ایکی بیت ایله تنبیه و تاکید اولنمشدر **بیت** ماننده مرغی باش هان بر بیضه
دل پاسبان کر بیضهٔ دل زایدت مستی و ذوق و قهقهه **بیت** رو برود دل بنشین کان دلبر
خرگاهی وقت سحر آید میانیم شبی باشد و اما وقوف زمانی که تفرقه ایله یا جمعیتله کچن
اوقاتی محاسبه دن عبارتدر اول بو طریقده لازم دکلدر کذلك وقوف عددی که شو مقدار
عدد ذکر ایلمك نتیجه ویروب ویرمه یکن ملاحظه دن عبارتدر بو دخی لازم دکلدر و اولیه
اولور که بو طریق ثلثه دن هر برینڭ اسناسنده سالکه واقعات و انوار یوز کوسترمکه
باشلر پس اول اثناده اول سالکه لازمدر که آنلردن اعراض ایدوب مطلوب حقیقی سیله
مشغول اوله زیراکه واقعات و انوار آنجق علامات قبول طاعتدرکه بعد الرؤیت آنلرڭ
بر فائده سی قالماز **بیت** چو غلام آفتابم همه ز آفتاب کویم نه شبم نه شب پرستم که حدیث
خواب کویم هر کیمه کیم توفیق حق رفیق اولوب بو طریق ایله تحصیله وصول بولدیسه
آکا واجبدر که آنکله کندویی مشهور عوام ایتمسی ممکن اولدقجه آنڭ اخفاسنه سعی
و اهتمام ایلسون و آنی محرمدن و نامحرمدن کتم ایتمه یی البته التزام ایلسون **بیت**
درونی آشنا اول طشره دن بیکانه صانسونلر عجب زیبار وشدر عارف اول دیوانه
صانسونلر و بو طریقڭ حجاب لطیفی صورت استفاده و افاده در که او صورتله
علما راحت و سلامت و صفاده در پس اهل علم اهل اولنمشدر که اول وصول و حضوری
بو صورتله مستور ایلیوب خلقڭ نظرندن دور ایلسونلر آنجق کتاب ایله سویلسونلر **نظم**

کیزلی گل ای یار بیور
بو کیجه تکرار بیور
تشنهٔ مخمور کا گل
نطق ایله سمع و بصر
هم الم اول هم آیاغم
ای گل و گلزار بیور
ماه شبافروزم اولوب
دلده سن ای جان جهان
ساکت اول ای ناطق جان

ای شه مختار بیور
خانهٔ پرشور کا گل
ساقی خمار بیور
جمله حواس و هنرم
هم یورکم هم طیاغم
روشنی روزم اولوب
ای مه عیار بیور
جانده ایراغ اوله نهان
کوملده مستور طبل بیان

چونکه هپ اغیار اوپور
عاشق مهجور کا گل
لطف اید و اولنور نرم
سن بزه هر بار بیور
دلده گلستان و باغم
شادی غم سوزم اولوب
دیلده دن اول کسه نهان
ای دل و دلدار بیور
حق یتر قول زبان

بی دم و گفتار بیور

و بو طریق اهلنه بیر دخی واجبدر که اضداد ایله صحبتدن اجتناب ایلیه خصوصا نور
ایماندن دور و ظلمت طبیعتله مستور اولوب فیض و نور اعطاسی دعواسیله فقر الباسن
کیوب کذب البقده عمرن افنا ایدن میاحیلردن اعراض و ابا ایدوب آنلردن بعید اوله تاکیم
شقاوتده دوشمیوب سعید اوله نعوذ بالله من خبث عقایدهم و شر مکایدهم **رباعی**
با هر که نشستی و نشد جمع دلت و ز تو نرمید زحمت آب و کلت زنهار ز صحبتش کریزان می باش
ورنه نکند روح عزیزان بحلت و بو طریق اهلنه بیره بو واجبدر که

امور ماضیه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

امور ماضیه دن و احوال آتیه دن اعراض ایدوب تذکّر و تفکّرات ایتمیه و بو لندیغی
حالدن بر لحظه کبری یا ایلری کتمیه هر حالده همان فکر حق ایله طوله و ایکی جهانی ونودوب هر
نفسده آنی ذاکر اوله تاکیم حضور و انسی بوله و کندی صفاتندن فانی اوله آنکله قاله
رباعی ای مانده ز بحر علم بر ساحل عین * در بحر فراغتست و بر ساحل شین * بردار
صف نظر ز موج کونین * تا که به بحر باشی بین النفسین رباعی ها غیب هویتا و لدای حرف شناس
انفاس که هست او حرف او لشد آساس * او لحرف آکه اوله کور هر دمده * بر حرف دیدم
اکلده قیل حقه سپاس * و بو طریقك آداب و ارکانندن اهم و الزم اولانی بو صنفلر
در که هر حالده علم نافع و عمل صالح سمتنده بولنوب اهل سنت و جماعته ملازم اوله سن
و تفسیر و حدیث و فقه اوکرنوب جاهل صوفیلردن بری کلمه سن و مؤذن و امام
اولمیوب نمازی جماعتله قیله سن و هرکز شهرت استمیوب آفتلردن سلامتله قاله سن
و هیچ بر منصب ایله مقید اولمیوب غوغادن آزاد اوله سن و محکمهٔ قضایه حاضر
اولمیوب حجت و محضرلرده آدك یازدرمیوب کمنام اوله سن و کمسه یه وکیل و کفیل
اولمیوب خلقك و صیتلرینه قارشمیوب راحت بوله سن و امرا و اولادیله مصاحب
اولمیوب سماع اولان تکیه لرده اکلنمیوب علم مجلسنه کله سن و عوام و اغنیادن
قاچوب غلمان و نسوان ایله صحبت ایتمیوب تنها قالاسن و قادر اولدقجه مجرد اولوب
عورت آلمیه سن تاکیم طالب دنیا اولمیه سن و طلبنده دینکی یله ویرمیه سن
و کثرت عیال ابتلاسیله رذالته ایرمیه سن و حلال ایله قناعت ایدوب حرامی
تناول قیلمیه سن و هزل و مزاحی ترك ایدوب چوق کولمیه سن تاکیم قلبکی میت
بولمیه سن و هر کسه شفقت نظریله باقوب هیچ بر فردی حقیر کورمیه سن و کمسنه دن
بر نسنه استمیوب کمسه یه بر خدمت بیورمیه سن و احتیاج و علتکی و ذهب و لدّتکی
ستر ایدوب خلقه طیورمیه سن و تزیین ظاهری قویوب کوکلك اخلاق ایله تزیین
باطنه کیده سن و اولیای کاملین و علماء عاملین اولان کرای بولدقده آنلری تعظیم ایله
سلام ویروب اللرن تقبیل ایده سن و حضورلرنده خضوع ایله مؤدّب طوره سن
و دوشن خدمتلرن مال و بدنکله جان و دلدن کوره سن و خدمتلرن سلطنت
و صحبتلرن غنیمت و محبّتلرن سعادت بیله سن و آنلرك یولنده باش و جان ویره سن
تاکیم دعا و رضالری دولتنه ایره سن و آنلرك اقوال و افعالن قیاس عقلله انکار ایتمیه سن
و خضر ایله موسی علیهما السلامك قصّه سن اونوتمیه سن زیرا که انکار شومیدر
اولیانی انکار ایدن آنلرك محبّت و علومندن محروم اولور و هیچ کمسه ایله مجادله ایتمیوب
معارض و مغایر کیتمیه سن و خلقی خالقه اصمرلیوب کمسه نی غیبت ایتمیه سن
و زینت دنیایه اعتبار و اهلنه اعتقاد ایتمیه سن زیرا که اهل دنیا آنك کبی وفاسزدر
و صحبتلری دخی حضور و صفاسزدر پس البته سنك رأس مالك شریعت غرّا و مکانك
مسجد و صحرا و مونسك حضرت مولا اولسون بیت یا انیس القلوب فی الخلوات * *
یا مأوی الوحوش فی الفلوات * * تحقیق اسرار خواص و عوام بو مقامده تمام یازلمشدر
والسلام کرچه بو کلمات امثالن سویلمك یا کتابت ایلمك بو حقیر فقیرك وظیفه سی
دکلدر لکن اهل محبّتك خدمتنده بولنمق نیّتیله کتب اولیادن اکیون کتابلك جواهر

اسراری انتخاب وترجمه قیلنوب بو کتابك بو فن ثالثنده تحریر اولنمشدر رباعی

با این همه بیحاصلی وهیچ کسی — درمانده بنار ساپی و بو الهوسی

دادیم نشان ز کنج مقصود ترا — گر ما نرسیدیم تو شاید برسی

نظم

نعمت عظمای جمعیتده ایدك بر زمان — دوشدك آندن بو عذاب غفلته جمله عیان

آشنای حق ایکن بیگانه اولدق بی گمان — عین بیت الله ایکن بتخانه اولمش دل همان

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

حاضر اولکیم نعمت جمعیت خاطر اودر — غافل اولمه کیم عذاب تفرقه حاضر اودر

حقه جانك قیل توجه قلبکا ناضر اودر — اول و آخر اودر هم باطن وظاهر اودر

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

جهل وخوف وغم وغضب هپ غفلت ونسیانده در — غافل اولان سوء خلقیله بانار نیرانده در

عارف آگاه اولان جان رحمت رحمانده در — غرق بحر وحدت اولمش جنت عرفانده در

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

آب ونانی قوی بو جسمه ذکر حق اولسون ادام — ذوق ذکر الله ایله دل مطمئن اولسون تمام

حیرته وار کیم اودر دل بیتنه باب السلام — حق ایله هر حالده اول تا اولسنك اوله مدام

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

ای کوکل هر نه دیلرسن سنده استعداد بول — گر سعادتمند ایسك كندیلكك بولاوله وسنده سبول

باب حیرتدن حضور حضرته ایله دخول — ماسوادن فارغ اول عشقك دمندن بر دم اول

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

نفسنی لاشی بلن دل حق بلور آگاه اولور — رؤیت وسمع وکلامی هر ایشی الله اولور

جمله اشیادن آکا بر آن تماشاگاه اولور — فنا اولسه حق آنکله دائما همراه اولور

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

حق حقك غافل اولمه حاضر اول ایله حضور — دل نظرگاه خدادر صاف قیل کیم طوله نور

شاه طرلردن یقینك حق سکاسن اولمه دور — وهم وفهم وفکری قو کحال حیرته اول پر سرور

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

نوع سادس

طریق عرفانده جادهٔ هدایتدن وهاد ضلالتهٔ دوشن میاحیلرك وجوه خطالرن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکم اهل الله دیمشلردرکه اول میاحیلرکه احکام خدادن اعراض ایتمشلردر ودین ومبین یولندن چقوب یکلش کتمشلردر آنلر اول جهل وخطایه بش وجهله یتمشلردر اما اولکی وجهله خطا ایدن اول طائفه درکه حق تعالی یه اعما کتورمیوب آنك حقیقت ذاتنی وکیفیت صفاتنی وهم وخیاله وقیاس ومثاله بلمك مراد ایتمشلردر چونکه آنی ادراکدن عاجز مدیلر پس خطا ایدوب عالمده اولان تصرفات اموری طبایع ونجومه حواله قیلمشلردر واویله ذاهب اولمشلردرکه بو عالم غریب وبو ترتیب عجیب آنجق کندیلکندن صادر اولمش قدیم وباقیدر ونفس انسان وسائر حیوان ونبات ومعدنیاتك جمله سی طبایع ونجومك تاثیراتندن دوزلمشدر وعالمدن خارج برخالق یوقدر بوکوزل خطکندیدن یازلمشدر واما ایکنجی وجهله خطا ایدن اول طائفه درکه بعث وحشر اینانمیوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

انکار ایتمشلردر انسان وحیوان واشجار ونبات امثالی بتر وایتر که هلاك اولدقدن بر دخی
وجوده کلمز دیمشلردر وارواح اجساددن بولونوب بر بره جمع اولمق ممکن اولمدیغندن حساب
وکتاب وثواب وعتاب اولماز دیمشلردر بو طائفه نك خطالری کندی نفسلرك بلمدکلرندندر
زیراکه بونلر اویله ظن ایتمشلردرکه روح آنجق روح حیوانیدر بلممشلردرکه حقیقت انسان
اولان روح روح انکه بز آکا کوکل دیرز محل عرفان ومخاطب یزدان اودر واکا هرکز فنا
کلمز باقیدر آنجق بدندن جدا اولورکه اول جدالغه موت اطلاق اولنمشدر پس اول طائفه بو
روحی ادراك ایتمیوب غافل قالمشلردر واما اوچنجی وجهله خطا ایدن اول طائفه درکه تهذیب اخلاقی
انکار ایدوب دیمشلردرکه شریعت بزه امر ایتمشدرکه قلبمزی غضب وشهوتدن وریا ونخوتدن
پاك ایدهلم بو ایسه ممکن دکلدر زیراکه نفسمز بو صفتلرله مجبول خلق اولنمشدر
وجبلیت وبشریت ایسه تبدیل اولمق امر محال بولنمشدر نته کیم جسم اسود بولنغله
ابیض اولمنی کذلك قلب اوصاف جبلیه سندن خالی قالمنی وخوی جبلتنه درجقدقجه ترکنی قیلمز بویله
ذاهب اولمشلردر لکن بلممشلردرکه شرع شریف اول صفتلری کوکلدن بالکلیه محو ایدوب
کیدرمدیکی امر ایتمشدر بلکه آنلری عقل وقلبك تصرفلری تحتنه قیلمغله امر ایتمشدر بو ایسه
امر ممکن ومیسر ومجربدر نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم انما انا بشر مثلکم
اغضب کما یغضب البشر بیورمشلر صباوتی حالنده صفات بشریت اکا غالب ایکن صوکره
کندویه مغلوب اولدیغن طیبورمشلر وحق تعالی کلام قدیمنده والکاظمین الغیظ والعافین
عن الناس بیورمشلر غیظ وغضبن کظمله مغلوب عقل ایدنلر ممدوح ومقبول اولدیغن
طیبورمشلر وغیظ وغضبی اولمیانلری مدح ایتمشلر زیراکه انسان آنلرسز انسان
کامل مرتبه سنه یتمشلدر واما دوردنجی وجهله خطا ایدن اول طائفه درکه نفسلرینه
مغرور اولوب کندیلرك منتهی وکامل بولوب دیمشلردرکه بز اویله حالتلره واصل بولمشز
معاصیدن بزه بر ضرر کلمز وبو حالات ایله کوکلمز دریا کبی اولمشدرکه قاذورات ایله ناپاك
اولمز لکن بونلر بلممشلردرکه دریا کبی اولمق بر سکونت بولمقدر هیچ بر هوا ایله متحرك اولمیه
وبر نسنه دن خاطرینه کدر کلمیه حال بوکیم اکر بر کسنه آنلرك بریله تکلم ایدرکن اثنای کلامنده
آکا تعظیم ایتمیوب عزیزم دیمیوب تخفیف ایلسه ویا آنی تحقیر ایدوب عرضنه خلل ویروب سوز
سویلسه اکمال شهورسنه ایله عداوت ایدوب ضرر قصاصنه قالورلر واکر بر کسنه آنلرك الندن
بر آقچه سن ویا بر حبه سن آلسه دنیا باشنه طار وجهان کوزینه تار اولور کیلر زنده عقلی
تارومار اولور هنوز اول بلهلر غضب وشهوت النده اسیر اولمشلردر وریا وکبر ایله طولمشلردر
ورجولیتده بالغ وانسانیتده کامل اولمیوب ناقص قالمشلردر پس آنلر جهل وغفلتله مغرور
اولدقلری بویله دعوالره طالمشلردر زیراکه اولیادن وانبیادن بیله بر خطا صادر
اولدقده آغلیوب تائب اولمشلردر واما بشنجی وجهله خطا ایدن اول طائفه درکه
حق تعالینك حلم وسترینه آتکا ایدوب قهر ومکرندن امین اولوب دیمشلردرکه الله غفور
وکریمدر ورئوف ورحیمدر وعبادینه پدر ومادردن زیاده وودود ومشفقدر البته اول
ستار عیوب عبیدی بزی ستر ایلدیکی کبی اول غفار ذنوب کناهلرمزی دخی عفو ایدر لکن
بونلر بلممشلردرکه حق تعالی ستار وغفار اولدیغی کبی جبار وغفار اولدیغی کبی جبار
وقهار اولمشدر ودیمشلردرکه حق تعالی بزم طاعتمزدن مستغنیدرکه اکابر فانجاه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حاصل اولماز وعصیا نمزدن اکا هیچ ضرر کلمز کرچه طاعت افضلدر وعبادت ایدن ثواب عظیمه نائل اولور لکن حق تعالی یه بر فائده سی اولدیغندن اتمیمجه لازم کلور هان اول غافلترك بو سوزلری اول مریضك شو سوزینه مشابهدرکه طبیب اکا تاکید ایله تنبیه ایدوب پرهیز ایله که مرضدن خالی وراحت اوله سن ومعالجه قیل که صحت وقوت بوله سن دیدکده اول طبیبنه سویلیه که بن پرهیز وعلاج ایتمشم یا ایتممشم بنم پرهیز وعلاجمدن سکا فائده اولور ونه ضرر کلور اول خسته بو سوزنده صادقدر لکن پرهیز وعلاج ایتمدیسه کندوسی هلاك اولوریان قالور پس بو طائفه نك عندنده معصیتله طاعت برابردر انلر بیلمزلر اتمدیلرکه معصیت مهلك وشردر وطاعت خیره قائد ورهبردر نته کیم مرض بدنی تباه ایدر کذلك معصیت قلبی سیاه ایدر ونته کیم پرهیز وعلاج صحت بدنه سببدر کذلك تقوی وطاعت موجب انجلای قلب ورضای ربدر معصیت شقاوتدر وطاعت سعادتدر معصیت راه نفس وهوادر وطاعت راه حق ولقادر **رباعی** ای برده کمان که صاحب تحقیقی وانکه صفت صدق ویقینی صدیقی هر مرتبه از وجود حکم دادر کرحفظ مراتب نکنی زندیقی **نظم**

کوکل سجاده اوزره جالس اول تسبیح سن طورمه نمازا هلنه اوزکیله صفتی سی طورمه اوتورمه

عبادت اوزره اول دائم ایکی عالمده عزت بول دمادم آل وضو بول تازه جا بو نفسی یاتورمه

یوزك سوریرلره کل یوریانك مسجد ایچنده اوتور منبر کبی دائم قفسده قوش کبی طورمه

مؤذن نغمه سن دیکله داغیلسون دلده تشویش جهنم بابن آچدرمه عیوب نلسدن صورمه

جماعتله نمازی ترك ایدن طولمش کدورتله آنك ترکیله لطفایت ترکدورت سنك آرتورمه

خطیب وواعظك افعال واقوالینه اول تابع امامك غیریسنه کتایکی زنهار طبشورمه

نیازی طاعتی ترك ایلمك بعد وفضولقدر کرم قیل ترك طاعتله شاشوبله خلقی شاشورمه

نفع سابع

اهل تصوف اون ایکی فرقه اولدیغی وبر فرقه سی هدایت بولوب اون بری ضلالتله قالدیغی وفرق ضالهدن هر بری نه طریق ایله بلاشن بولدیغی وطریق مستقیم ایله حقه کیدن فرقه منزله ایروب مراده آلدیغی بلدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه علم تصوف بر علمدرکه حق تعالینك صفاتنه اکا وصول حیثیتندن باحثدر ومحبت مولادرکه عبدی بو علمه باعثدر وقلبنی ماسوادن صافی ایلین صوفیدرکه بو علمی وارثدر زیراکه تصوف کشی کندی قلبنی محبت ماسوادن قطع ایدوب آنجق محبت مولایه ربط ایتمکدر وبالاده بیان اولنان اهل سنت وجماعت مذهبی اوزره تصحیح اعتقاد ایدوب اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك اقوال وافعال واخلاقنه تبعیتله ابرنجه کتمکدر وتهذیب اخلاق وتبدیل مزاج ایدوب ذکر مدام وتوجه تام ایله مقام انس وحضوره یتمکدر اما بشیوز اللی بش تاریخنده اهل تصوف اون ایکی فرقه اولمشدر بر فرقه سی شرع شریفه اتباع ایله هدایت بولمشدر ومنزل مقصوده ایروب مراد آلمشدر وان بر فرقه سی طریق بدعته سالك وضلالتله هالك اولمشدر وفرق ضالهنك کوره آدلری بونلردرکه قلمه کلمشدر اولیائیه حبیه شمراخیه اباحیه حالیه حلولیه حوریه واقفیه متجالیه متکاسلیه الهامیه بونلرك جمله سی فساد وفتنه ایله طولمشدر وبونلردن ایراغ اولان حقه یقین اولمشدر ودین واعتقادی فتنه وفساده واقع اولمدن سلامت

وهمانت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ومتانت بولنشدر زیراکه آنلر ظلمت جهالتده قالوب بحر ضلالتده طالمشدر آنلر ایمان ایله
مشرّف ایکن هوای نفسه اویوب شرع شریفی تخفیفا ایتدکلریچون حق تعالی آنلری
اول خیالات باطله ایله بلایه صالمشدر و هر بر فرقه باطل مذهبیله مشهور اولوب
درگاه خدادن دور و مهجور اولمشدر امّا اولا اولیائیّه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که
سالک درجهٔ ولایته واصل اولدقلرنده آنلردن جمیع تکالیف شرعیه ساقط اولور و اولیا
انبیادن افضل اولوب مقام اعلی بولور حال بوکیم بو یله اعتقاد ایلیان کمسه نک قلبنده
دین و ایمان قالماز زیراکه جان بدنده اولدقجه بو تکالیف شرعیه ساقط اولماز و هیچ
بر ولی بر نبینک مرتبه سنه بوله مز و امّا حبّیه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که
عبد الله تعالینک محبّتی مرتبه سنه واصل اولوب غیری محبّتلردن منقطع اولدقده
آندن صوم و صلوة و سائر مأمورات و منهیّات ساقط اولوب محرّمات آنجق اکل حلال اولور
حال بوکیم حرامی حلال اعتقاد ایدن دینسز قالور و بو طائفه قابل تفهیم و الزام اولیوب
مناهی و محرّماتی مرتکب اولورلر پس آنلردن اجتناب ایدن سلامت بولور و امّا شمراخیّه مذهبنده
اولان فرقه دیمشلردر که عبد انس و حضوری بولوب مصاحب مولا اولدقده اوامر و نواهی
شرعیه آندن ساقط اولوب صدای دف و نای ایله سماع ایتمک و ریاحین امثالی نسالی
استشمام و استمتاع ایتمک آکا لازم اولور بونلر عبد الله شمراخینک قومیدر که صورت و صلاح
ایله اطراف عالمی سیر ایدوب کیدرلر و بونلری قتل ایتمک واجبدر که حیله و مکر ایله نیجه فساد
و فتنه لر ایدرلر و امّا اباحیّه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که بز نفسمزه مالک دکلوز
آنی معاصیدن منع ایده مزلر و هر کسک مالی و فرجی بزه حلال و مباحدر که آلالم و کیده لم و مشتهیاتی
مانع اولمق کفر و رذیله لر حال بوکیم بونلردن اکفر و اضرّ بر فرقه یوقدر زیراکه بونلرک شرّی
چوقدر و امّا حالیّه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که سماع و رقص ال الله چالمق حلالدر
و اول حینده بیهوش اولوب شیخمزدن بزه حالت کلدی دیدکلری دخی ضلالتدر و امّا
حلولیّه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که جمیله عورته و محبوب اوغلانه باقمق حلالدر
زیراکه اول احداثه قدیم حالدر و کوزلره نظر ایتدکلری حالده سرور ایله رقص ایدوب دیرلر که
بو حالات هم صفات حقدن بر صفتدر که بزه کلمشدر جائز و ابداعز جمله آنک اولمشدر
بو یله دیوب بری بریله معانقه ایدوب اوپشورلر و حلقه اولوب رقص ایله یتشورلر
بونلر دخی ضلالته یاپشورلر و امّا حوریّه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که بیهوش
اولدق و غمزه حالده جنّتدن بزه حوری قیزلری کلور بز دخی آنلر ایله جماع ایدرز آنکچون
بیهوشلغمز زائل اولدقده بزه غسل ایتمک لازم اولور حال بوکیم بو یله دیان کافر اولور
و امّا واقفیّه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که عبد الله تعالینی بیلمکدن و اکلمکدن عاجز
و قاصردر عقل بشر آنی ادراک ایتمکه قادر دکلدر دیوب توقّفا ایتمشلردر حال بوکیم
آیات و احادیث اقتضاسنجه ادراک توحید خدا انسانه میسّردر و الا تکلیف مولی
عبث اولمق لازم کلور بو یله اعتقاد ایدن خود ضلالتده قالور و امّا متجاهلیّه مذهبنده
اولان فرقه دیمشلردر که بز ریا و سمعه دن خوف و حذر ایدرز آنکچون صلحا کسوتی
قویوب فاسقلر لباسنی کیوب خلقا ایچنده کیدرز حال بوکیم بو دخی شرع شریفه مخالف
بولنمشدر زیراکه من تشبّه قوما فهو منهم دینلمشدر و امّا متکاسلیّه مذهبنده اولان

فرقه دیمشلردر که بو جهانه کلمکدن مراد آنجق تن بسلمکدر غیری نسنه یوقدر بونلر کار وکسبی ترک ایدوب قیبوله ده دیلنجیلك ایدرلر همان قرنی بولورلرسه ییوب ایچوب کیدرلر حال بو که آنلر بو نی شریعته مخالف ایدرلر واما الهامیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلر که کتب شعرا قرآن طریقتده وجمله سی تفسیر حقیقتده پس آنلر قرآن وحدیثی وفعلی اوکرنمکدن اعراض ایدوب شعرا وحکما وطرفا کتابلرین اوقیوب الهام ربانیدر دیوب کیدرلر حال بو که عمرلرك ضلالته صرف ایدرلر بیت علم دین فقه است وتفسیر حدیث هرکه جوید غیر آزین کردد خبیث واما طریق مستقیم ایله حقه کیدن فرقه دیمشلردر قرآن کریم وحدیث شریف دینمزه ودنیامزه کافیدر وشریعت بزه وافیدر پس بونلر اولیا زمره سیدر که هدایت بولمشلردر وطریقت محمدیه ایله سالك اولمشلردر وراه مولاده منزل المشلردر وعلم حقیقته مالك اولمشلردر ومجلس حضوره واصل اولمشلردر ومحبت دریاسنه طالمشلردر وفنا فی الله اولوب اتکله قالمشلردر ودولت ابدیه ایله سعادت سرمدیه بولمشلردر

نظم

سرای دینی اساسیدر شریعت ... طریق حق هداسیدر شریعت
بوردر اول قپو درکاه حقده ... که یولك ابتداسیدر شریعت
دخی بونکله بو یول ختم اولور ... بوراهك ابتداسیدر شریعت
صراط مستقیمه دعوت ایدن ... منادیلر نداسیدر شریعت
شریعت انبیانك سنتیدر ... قمو نك اهتداسیدر شریعت
خدانك لیلة معراج ایچنده ... حبیبینه عطاسیدر شریعت
یکرمی اوچ ییله دك جبرئیلك ... الهاوحی خداسیدر شریعت
جهانده چوقدر انواع علومك ... قموسنك هماسیدر شریعت
بو نفس کافری قتل اتمك ایچون ... حقك حکمی وقضاسیدر شریعت
جهاد اکبر ایدن اهل عرفانك ... قلوبلرنك صفاسیدر شریعت
طریقت کاربانی نك اوکنجه ... دلیل ومقتداسیدر شریعت
حقیقت کرچه سلطانلقدر اما ... او کناه آنك لواسیدر شریعت
شریعتدن ولی باد المز اصلا ... ولی نك آشناسیدر شریعت
شریعتله طوردر ارض وسموات ... بو بنیانك بناسیدر شریعت
نه بلسون شرع پاکی اهل الحاد ... اول اعدانك جفاسیدر شریعت
همان آنلرده عقلنجه صانورکیم ... نظام ایچون اولاسیدر شریعت
صقین جانم صقین آنلر کبی هم ... دیمه سنده بولاسیدر شریعت
شریعتسز حقیقت اولور الحاد ... حقیقت کون ضیاسیدر شریعت
ضیاسی اولمیان شمسیده یوقدر ... حقیقتله قیاسیدر شریعت
جهانه بر ولی کلمز که الا ... النده آنك عصاسیدر شریعت
دخی باشنده تاج وشال وکسوت ... هم اکننده عباسیدر شریعت
حقیقت جانیدر آنجق ولینك ... جانندن ماعداسیدر شریعت
حقیقت عرش اعلادر محقق ... او عرشك استواسیدر شریعت

بلی بولمز

بدن بولمز بقا جان اولمز تجلیه	حقیقت تن بقاسیدر شریعت
صقین صویه آنی نامحرم ایچره	یوزك سوي حیاسیدر شریعت
جمیع انبیا و اولیا نك	نیازی رهنماسیدر شریعت

باب خامس

حضرت ملك ملوكك درگاه و دیواننه سیر سلوك جانی و مرور و عبور مقامات سبعهٔ
نفس انسانی و آداب و ارکان حضور حضرت یزدانی و کرامات و امارات مرشد راه رحمانی
و صفات و علامات مرید قابل عرفانی و انواع مداخل و مکاید واهمهٔ شیطانی و مناقب و مکارم
قطب اولیای زمانی فصول ثمانیه ایله تفصیل اید فصل اول احوال و اطوار سیر و سلوك
جانی و اکا متعلق اولان حجب امکانی و مقام اولده بولنان نفس انسانی و اکا آنده ایکن
لازم اولان آدابی و ارکانی سکز نوع ایله بیان و عیان ایدر نوع اول مبدأ و معاد روح انسانی
بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حق تعالی کندی حکمتیله اسرار
ذاتنی سمای عماون طبیعت کلیه ارضنه انزال ایدوب اسما و صفاتی خواصنی اظهار
ایچون اول اسراری نطفه لو اصداغنه پنهان ایلدکده آنلر ظلمات نفسانیه ایله بو مرتبه یه
کتمشلردرکه مقدم مالك اولدقلری اعتبارات و کمالاتی اونودوب محسوسات و شهوتیه میل
و رکون ایله مقام بهایمه یتمشلردر و اول وطن اصلیه لری اصلا خاطرلرینه کلمیوب
مبدأ و معاد و صلیلرك نسیاً منسیاً ترك ایتمشلردر بعده آنلره صورت ظاهره لری اوزره
نبیجه رسل ارسال ایدوب صورت باطنه لری اوزره دخی نیجه رسل ارسال ایلمشدر تاکیم آنلرك ظلمات
بشریتلرنده مصابیح ملکوتیه ایقاد ایله یول توصا السونلر و آنلرنه شکل حجاب شلرده اولدقلرن
آنکله مطلع اولسونلر و انواع کمالاته وصول استعداد لری اولدیغن بلسونلر و حجب ظلمانیه
و نورانیه کشفنه جد و سعی ایدوب اول مبدألرینه رجوعی طلب و آرزو قیلسونلر پس اول
طلب و آرزو ایله آنلر یکا بر قارش تقرب ایدنلره اول بر آرشون تقرب قلمشدر و اکا بر آرشون
یقین اولانلره اول بر قولاج یقین اولمشدر و اکا مشی ایله کیدنلره اول هروله ایله کلمشدر
تاکیم ید الطاف آنلری اویله بر جذبه ایله حضوره جذب ایتمشدر که آنلره عادات و طبا
یعلرن کلیتله اونوتدرمشدر و اول جذبه ایله آنلرینه حضرت احدیته کتمشلردر
و کندی صفتلرن آنك صفاتنده محو ایتمشلردر زیراکه آنلر کمال عبودیتله متصف اولدقلر
آنك ربوبیتنده هیچ بر نزاعلری قالمیوب آنکله مطمئن اولمشلردر و آندن راضی و عنایته
مرضی اولوب حضورنی بولمشلردر نته کیم آنلری بعض ادلر یله دعوت ایدوب یا ایتها النفس
المطمئنة ارجعی الی ربك راضية مرضية بیورمشدر و عبادی زمره سنه دخول امریله
خلافت آدمیه لری تحقیقن طیورمشدر و آنلره خلعت قیومیه الباس ایدوب کمالات
ابدیه و بروب نعمت سرمدیه ایله طویورمشدر و پس اول طلب رجوع و انجذاب مهبود نور
هدایت حق و دود اولوب آنجق امنایت و داد ازلی و سعادت مادرزاد لم یزلی بولان
سلالهٔ باهره و نطفه طاهره اولان طباع سلیمه و اخلاق کریمه اصحابی انبیا و اولیا قلمه
طولمشدر و هر بری کندی استعدادی مرتبه سنجه معرفت نفس ایله معرفت حقه ایدوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

حضورینی بولمشلر و انلر لذات دنیایه التفات و نعیم آخرته اعتبار ایتمیوب قلوب
صافیه‌لری مولالرینه توجّه قیلمشلر و ارواح قدسیه‌لری اثناء لیل و نهار آنك ذکر و
فکرینه مستغرق اولمشلر و نفوس زکیه‌لری حواس ظاهره لذتلرك صانوب بصیرت باطنه
لرینه ظهور ایدن عزت و لذتلری آلمشلر بنم روحم اکر بو زمره اولیادن بولنمش ایسن
سعادت سنکدر و هر نه دیله‌سن و اکر بونلره محبتله خدمت ایدر بولنمش ایسن [بشارت]
سنکدر که انلر ایله بیله‌سن و خبرده المرأ مع من احب کلدیکی بله‌سن امّا ظلمت [سجيني]
طبیعته هبوط ایدب اسفل سافلین بدنده مربوط اولانلرك کوکللری و شهوته
اسیر و خوف و خطره کثیر اولمشلر و شبکهٔ مخالفات ایچنده مأیوس و قفس عادات
ایچنده محبوس قالمشلر زیراکه انلر بهایم کبی کثرت اکل و شرب و نوم جماع ایله مشغو[ل]
اولوب معرفت نفس ایله مبدأ و معاد اصلیلرین بلمیوب معنادن اولمشلردر منه بدأ الامر و [اليه]
یعود اشارتن بشارت بلمیوب جهانه حیوان کلوب حیوان کیدن اکل و ماکول اولمشلردر نظم

بوتن بو جهانده کوکل اول جهان / هوا یار ثل [كي] خدا یار جان
کوکلدر غریب و غمی هم غریب / دکلدر یری ارض و یا آسمان
اکر یار جان و خرد سن مدام / ایرر سن او جانانه انده جنان
ولی یار حس و حواسن اکن / یرکدر بو خاشاك ایله خاکدان
مکر ناکهان اول عنایت ایدوب / سنی جذب دل ایرایده ناکهان
که بر جذبه دریاك عملدن کوزك / عمل بی‌نشان جذبه دری بی‌نشان
نشاه موجدری نشان بحر دره / نشانه بیان بی‌نشانه عیان
کو نشان جو بو آریله ظاهر اوله / فلکلك همان سوبر یلبر کهکشان
سکوت ایله حق که صمتا ایچره واره / هزاران لسانه هزاران بیان

نوع ثامن

انسانك وجودنده بولنان نفس شهوانیه ایله نفس ناطقه‌نك حقیقتلری و ایکیسنك
بری بریله اولدن احوال و اطوار و اسماری بلمدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردر که انسانك ایکی روحی واردر که حکمای اسلام آنك برینه روح حیوانی و برینه
روح انسانی دیرلر امّا آنلرك روح حیوانی دیدکلری جوهر بخار لطیفدر که بدنده او[ل]
حیات و حس و حرکت ارادیه‌یی حاملدر و بز بو روحه نفس شهوانیه و نفس بهیمیه
اطلاق ایدرز پس بو نفس ابدانده مشرق بر جوهردر که اکر بدنك باطن و ظاهرینه
برابر اشراق ایلدیسه حالت یقظه حاصل اولور و اکر بدنك باطننه اشراق ایدوب
ظاهرینه ایتمدیسه حالت نوم حاصل اولور و اکر بدنك اشراقنی بالکلیه قطع
ایلد[بيسه] حالت موت حاصل اولور سبحان الصانع الحکیم و امّا حکمانك روح انسانی دیدکلری
جوهر نفس ناطقه‌در که اول حد ذاتنده ماده‌دن مجرد بر جوهر عالی اولمشدر لکن کندی
افعالنده ماده‌یه مقارن بولنمشدر و انجق بو نفسدر که امّاره و لوّامه و ملهمه
و مطمئنه و راضیه و مرضیه و کامله اسماسیله تسمیه قیلنمشدر و بر نیجه
صفات ایله متصف اولدیغیچون بو اسمانك بریله ذکر اولنمشدر پس اکر بو نفس ناطقه
اول نفس شهوانیه‌نك مطیع و منقادی اولوب انکا هر حالده موافقت و موافقت ایلیوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنك تحت حكمنك بولنديسه بوكا امّاره ديرلر واكرامر تكليفي تحتنده ساكن اولوب حقه تابع
اولديسه لكن هنوز آنده ميل شهوات فانيه قالديسه اكا لوّامه تسميه ايدرلر واكر بو
ميلي زائل اولوب نفس شهوانيه ايله معارضه ده متانت بولديسه وكندي عالمنه
زياده ميل ايدوب قابل الهامات اولديسه بوكا ملهمه اطلاق ايدرلر واكر نفس شهوانيه نك
حكمندن چقوب مقام عبوديته يتديسه واضطرابي ساكن اولوب شهواتي كلّيتله
فراموش ايتديسه بوكا مطمئنّه ديرلر واكر بوندن ترقي ايدوب مقاماتي نظرندن صاقلديسه
وجمله مراداتندن كيچوب فاني اولديسه بوكا راضيه تسميه ايدرلر واكر بو حالي دخي كمال
بولديسه عندالله مقبول وعندالنّاس محبوب القلوب اولديسه بوكا مرضيه
اطلاق ايدرلر واكر جميع صفات كماالله متّصف بولنديسه وتكميل عباد ايچون حلقه رجوع
ايله امر اولنديسه بوكا كامله تسميه ايدرلر وبو نفس ناطقه نك اسماي سبعهٔ مذكوره
سندن غيري نيجه اسماسي دخي واردر پس بو جوهر مجرّده قلب ديوب كوكل مراد ايدرلر
وبو بر مدركدر وعالمدر كه اوامر شرعيه ايله مخاطب وعبادت ومعرفتله مطالبدر
وبو جوهرك ظاهري ومركبي واردر كه اول نفس شهوانيه مزبوره در وبونك باطني
واردر كه روحدر وروحك باطني واردر كه سردر وسرّك باطني واردر كه سرّ
السّردر وسرّ السّرك باطني واردر كه خفيدر وخفينك باطني واردر كه اخفادر
امّا بر نسنه نك باطني آنك حقيقتي وماهيّتي ديمكدر مثلا سرير بر نسنه در كه آنك باطني
خشب قطعه لريدر وخشب قطعه لرينك باطني شجردر وشجرك باطني عناصر اربعه در
وعناصرك باطني هيولاي ولادر پس بو امر واحد ربّاني غايت لطافتده بولنديغي
حالنده اخفي تسميه اولنور وبر درجه تنزّل ايدوب بر مقدار تكثّف ايلديكي حالنده
خفي تسميه اولنور وايكنجي درجه تنزّل ايدوب آندن زياده تكثّف ايلديكي حالنده سرّ السّر
تسميه اولنور بعده كذلك تنزّلنده سر تسميه اولونور بعده كذلك تنزّلنده روح
تسميه اولنور بعده كذلك تنزّلنده قلب ونفس ناطقه ولطيفه انسانيه وحقيقت انسانيه
دينلور كه بو درجه ده اسماي اربعه تسميه اولنور واكر بر درجه دخي تنزّل ايلديسه
انسان حيواني ونفس امّاره تسميه اولنور وبو روح اعظم كه آنك حقنده حق تعالى
قل الروح من امر ربي بيورمشدر بو امر ربّاني بر سرّ يزدانيدر كه آنك كنه وماهيّتك
حق تعالى آنجق كندي نفسندن بلور خواص عبادينه طيبورمشدر وبو روحك عالم كبيرده
نيجه اسما ومظاهري واردر وعالم صغيرده اعني عالم انسانده هم نيجه اسما ومظاهري
واردر امّا عالم كبيرده اولان اسما ومظاهري عقل اول وقلم اعلى ولوح محفوظ وحقيقت
محمّديه وروح محمّدي ونور محمّدي ونفس كليه دركه حق تعالى قرآنده خلقكم من نفس
واحدة بيورمشدر وامّا عالم انسانده اولان اسما ومظاهري انقا بيان اولنان
اخفي وخفي وسرّ السّر وسر وروح وقلب ونفس ناطقه ولطيفه انسانيه
وحقيقت انسانيه در وحق تعالى نك ابداع وايجاد ايلديكي موجوداتك جمله سندن
بو جوهر اقدم در وخليفه اكبر وسرّ اعظمدر وبونك ابتداي تنزّلاتي اخفي الخفي در
وآخري قلبدر كه نفس ناطقه در وبونك تفصيلي كيچمشدر نظم

عشق در عقله بني صانمه كه مجنندر سرم	نه قوايم نه بخارم كه بن امر دكلم

روح رر حم که تعلق ایدرم آب و کله ... نور بحضم که ضیا بخش صفا و کدرم
جوهرم کرچه مجرد در ایکی عالمدن ... هم هیولی کبی هر شکلله بن جلوه کرم
مطلقم شکلله صورتده مقید دکلم ... بن امیر صورم صانمه اسیر صورم
دیده لودن کورورم کندیجمالم تنها ... طوطیٔ جانمه و آلرده چو شهد و شکرم
هر نیه باقسم آنی کندک وجودم بولورم ... بومرا باوه عیان کندیمی کندی سیران ایدرم
خلقدن عارف و معروف بنم ای حقی ... آن معشوقم و عشاقله نور بصرم

نوع ثالث

نفس ناطقه نک بدن انسانه واسطهٔ نفس شهوانیه ایله اولان تعلقنی و ایکی عالمه بولنان توجهنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام اخفادن مرتبهٔ قلبه تنزل ایدن روح اعظمدرکه جسم انسانه تعلق ایدوب امورتدبیرنی التزام ایتمشدر و بو تعلق عاشقک معشوقنه اولان تعلقی مرتبه سنه کتمشدر و بو روح انسانی بو جسمک تدبیر و تصرفنه واسطهٔ نفس شهوانیه ایله یتمشدر زیراکه بو روح شریف بغایت لطیفدر و جسم ایسه بغایت کثیف اولوب نفس شهوانیه لطافتله کثافت آره سنده متوسط اولمشدر انکچون تنزل ایدن روح پاک ایله جسم خاک آره سنده واسطه اولمغه لیاقت بولمشدر و بو روح علوی نفس شهوانیه ایله تعانق ایلدیکندن اسمی قلب و نفس ناطقه اولمشدر پس بو قلبک ایکی جهتی واردرکه بر جهتی عالم حس و شهادت سمتنه طوغریدر و بر جهتی عالم قدس و غیب سمتنه طوغریدر و نفس شهوانیه کثیف اولدیغندن روح انسانک بر جهتنده زجاجهٔ مرآتک بر یوزینه طلا اولنان کثیف حتی اعنی سلیمانی کبی ملازمدر و آخر وجهنده صورتلر کورنمک لازمدر پس انکچون قلب انسان اشرف اعضا و اعظم اشیا و محل تجلیات صفات و اسما اولوب مطلع انوار و مخزن اسرار و کارکاه انتقاش حقایق اشیا و نظرکاه حضرت مولا اولمشدر و حق تعالی لمن کان له قلب بیوردیغی آندن مراد انسان کاملک قلبی اولدیغنی طیورمشدر زیراکه آنکسه نک قلبی عبرت آلمغه ایرمشدر پس اکرکوکل عالم شهادته اویله توجه قیلسه که عالم غیب و تنزیهی بالکلیه فراموش ایلسه آنده اولان خواص علویه دن محجوب قالوب حیوان اولور و اکرکوکل عالم غیبه اویله بر مرتبه توجه قیلسه که عالم شهادت و تشبیهی کلیتله فراموش ایلسه کندویه عرض و عارض اولان خواص سفلیه دن محجوب قالوب ملک اولور و کوکل ایکی عالمک برینه توجه ایلدکده اوبرینه غفلتله ذاهل اولمسه او کوکل صاحبی انسان کامل اولور و بو کمال اویله بر مقام عالیدرکه انجق تزکیهٔ نفس و تصفیهٔ قلب ایله حاصل اولور و مقربین طریقنه سلوک ایدن بو کماله واصل اولور پس هر وقتکه قلب انسان تنعمات جسمانیه ایله و شهوات نفسانیه ایله بدنه توجه قیلمشدر او قلب البته تقلبندن یتمش حجاب ایله محجوب قالمشدر و بو مرتبه ده قلبک آدی نفس اماره اولمشدر زیراکه قلب اول حینده مذموم اولان غضب و حسد و کبر ایله و عجب و غرور و سوء خلق ایله و حرص و شوق و شهوت ایله طولمشدر بد اخلاق ایسه قلبی تقلبدن بعید و کوکلی علیل ایدر خصوصا غضب و شهوت عزیز اولانی ذلیل ایدر چونکه قلبک حقی امیر بدن اولمقدر و بدن آنک هر حکمنی قبول قیلمقدر پس غضب ایله شهوت قلبه غالب اولسه امیر اولان

مأمور اولوب امر بر عکس اولور اولورسه انکچون مغلوب غضب واقعه ده کندینی کلب او کننده ساجد کورر ومغلوب شهوت دۀ باده مرکوب حمار اولور اکر کوکل بو مرتبه ملعونده کندی اونودرسه مدت مدیده مکث ایلدیکنده آنک عالم غیبه توجه ایتمکه قدرتی قالماز زیرا که قلب آیینه مثالیدرکه غبار و پاسدن صافی اولدقده انسانک آنده اشکال و صورتلری کورر واکر آیینه بر مدت صقالت اولنمیوب پاس آنک جوهرنده توغل و تمکن ایلمشسه صکره اول پاس آندن صیقلله دخی زائل اولمیوب خاصیتی باطل اولور نته کیم خبرده ان القلوب لتصدی کما یتصدی الحدید وجلاؤها ذکر الموت وتلاوة القرآن کلمشدر اکر کوکل کندی عالمنه اعنی عالم غیبه متوجه اولدیسه البته اول ذکر و فکر ایله حجب مذکوره یی بر صورتله کشف ایتمکه سعی و اهتمام ایدر وکثرت شهوات ومعاصیدن حاصل اولان لک وکدر بالجمله زائل اولور کیدر پس حقایق اشیا و دقایق معنی آنده منتقش اولوب تحلیاته مستعد اولور زیرا که کثیف حجبک معناسی بودر که کوکلدن شهوتلر زائل اولدقجه ابتدا تنزل ایلدیکی مقاماتنی بولور جعنکه کوکل شهوات و آرزولردن هیچ بر نسنه قالمنه مطلوبنه واصلدر که اول قلب ایله مقلبی آره سنده بر حجاب اولماز نته کیم حق تعالی بیورمشدر که لم یسعنی ارضی ولا سمائی ووسعنی قلب عبدی المؤمن الهین اللین یعنی آنی کوره من الا که حلیم وسلیم اولان مؤمن قولنک کوکلی بصیرتله کورر اویله وکلدر که حق تعالی عباونک قلوبنه حلول ایله حاشا اول محالدر لکن وقتا که قلب مؤمن صیقلی ذکر و فکر ایله آیینه کبی تصفیه اولور نته کیم عالم شهادتده اولان صور محسوسات آیینه ده بولنور کذلک عجایب عالم غیب اول کوکلده مشاهده قیلنور ومذهبنده حاصل اولان صور اشیا تفسیر ایلدیکی بو مشاهده علمته ودر زیرا که ذهندن مراد نفس ناطقه در که بلدیکن کبی کوکلدر

نظم

کل ای نکار که قیل آیینه دن یوزك ادراك
که نقش غیر یکی اولدی بو دل جو آیینه پاك
اکرچه آینهٔ وجه پاکن اولمشدر
محو عقول و نفوس و عناصر و افلاك
ولی سکا سنی آنجق تمام کوسترمش
جهان ایچنده بو آیینهٔ دل غمناك
تمام جهرهٔ خوبك کوکلده سیر ایت کیم
دل اولدی مظهر تام و لطیف و صافی پاك
عدن تنزلك اولماز بو پاك خلوته کیسه
اذا امررت به ما وجدت فیه سواك
سکا جو نسخهٔ مجموع کائنات اولدیم
روا میدر که قالام بن فتاده کل و خاك
اکرچه ساحه انلمدی بنی هم آل بحرم
که بحر عشقکا موجم او نوعله جوش خاشاك
بنمله درجو ظهورك وجودم آلدی سناك
فلست تظهر لولای لم اکن لولاك
سن آفتاب جهانسن جو سایه درحقی
محو ظلال کونشدن بولور وجود و هلاك

نوع رابع

قلب ایله مقلب آره سنده اولان حجب اولدیغی وقلبک آنلردن نه وجهله خلاص بولدیغی بلدیرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که محبت سالک ملوک اولان اهل سلوك ایچون جمله دن اقدم اهم والزم بودر که دنیا ومافیهادن بلکه ماسوای مولادن اعراض ایده لر و هر نه باب وار زوددن کیجوب جمع ذنوب وشهوتلردن توبه و رجوع ایدوب حضور حقه کیده لر زیرا که حق تعالی کتاب کریمنده بیورمشدر که یا ایها الذین آمنوا توبوا الی الله توبة نصوحا وتوبوا الی الله جمیعا ایها المؤمنون ان الله یحب التوابین

ويحب المتطهرين و حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حديث شريفلرنده بيورر
مشدركه توبه ايديجى هيچ كناهى اوليان كمسه كبيدر و بيورمشدر كه كناهدن توبه ايديجى
كمسه حق تعالينك دوستيدر و بيورمشدر كه ماوامكه بر قول حالت مخصصه يه وارمشمش
اولماز نه زمان توبه ايدرسه حق تعالى آنك توبه سن قبول ايدر اما حق تعالى يه توبه و رجوع
ايتمك حقنده آيات و احاديث قتى چوقدر جمله سن يازمغه حاجت يوقدر زيراكه حق تعالى
هدايتيله عنايت ايلديكى عارفه بو اشارت كفايت ايلر و حضرت عمر رضى الله تعالى عنه
بيورمشدر كه قلبيم ربى كورمشدر كيمكه بو سعادته واصل اولمق و درجات كمالك دن
اعلاسنه ترقى قيلمق مراد ايدرسه ابتدا باب ابوابدن داخل اولسون تكه اول ماسواى مولادن
توبه ايتمكدر بو توبه آنكچون باب الابواب اسميله تسميه اولنمشدر كه عبد ابتدا ماسوادن
توبه قيلمغه اندن جناب ربك حضرتى قربنه داخل اولور حال بوكيم اجماع امت آنك اوزرينه
در كه توبه على الفور واجبدر زيراكه ترك منهيات و فعل مأمورات البته على الدوام واجبدر
اگر سن كندى نفسكا انصاف و شفقت كوزيله نظر ايدرسن بو توبه يه احتياجكى اكل و شربه
احتياجندن زياده كورورسن زيراكه ميل و شهوات و ذنوب قلبكى محبوبندن محجوب ايتمشدر
حال بوكيم عبد ايله مولاسى آره سنده اولان پيتمش حجابك اعظم و اكثفى حجب ذنوبدركه
آنلر ظلمانيه در كرچه سائره يى دخى رفع ايتمك لازمدر لكن آنلر نورانيه در و آنلرله بيله
مشاهده ايلمك عبدك شانيدر زيراكه اول حجبكه تحليه ذنوب ايله حاصلدر آنلر
سنكله مطلوبك ميانه سنده بولنان جدار حائله مماثلدر پس آنلرله مطلوبك نه ذاتى كورينور
ونه اثرى بولنور اما حجب نورانيه زجاجات امثاليدر كه قنديله مطلوب مشاهده اولنور
وكثرتيله نهان اولورسه ده ماوراى جداره قياس اولنميوب بنه شكلى بلبلنور نته كيم
بصر ايله محسوسات اويله كورينوركه كذلك بصيرت اكا قياس اولنور اگر جسم بصيرت
رين وطبع وختم اولان ظلمات ذنوب ايله مستور اولديسه انوار غيبيه يى كورمدن
دور اولور پس اول حضور و طاعتندن مهجور اولور و ارتكاب معاصيدن منفعل اولميوب
مسرور اولور و اگر ذنوبك جمله سندن توبه قيلديسه آنك بصيرتندن حجب ظلمانيه آچيلور
كيدر پس اول كمسه حضوره كلوب خشوع و خضوع ايله متأدب اولوب مولاسندن حيا ايدر
و انده اولجنده حجب نورانيه قالور كه آنلر آنك لذات جنانه التفات ايدر و احوال مقاماته
و تجليات و كراماته اعتبار ايدر و كندودن صادر اولان اعمال صالحه يه اتكال و اعتماد ايدر
زيراكه بو كمسه اويله ظن ايدر كه موجود اعمال آنجق كندى يدر كه طاعت آنك معتاديدر
بده بركات ذكر و فكر ايله بو حجاب آندن منكشف اولور اول حالنده توفيق خدايى مشاهده
ايدوب شكرندن تقصيرينه معترف اولور و كورركه معطى و مانع آنجق رب العالمين حضرتلرى
ايمش و بر قولينه خير و نوامر اوالميسه آنى لباس تقوى ايله مزين و خايق ايدوب حضور
حضرتنه لايق ايلمامش و كورركه عبد اگرچه فعلنك فاعليدر لكن آنك النده نه خير كلور
ونه شر كلور بلكه هبا ايدوب ايليا آنجق اول خالق البشر ايمش چون آنك كوكلى بو كشف ايله
غفلتندن اويانور اولدمده سرور ولذتندن كندوبى وصلتده صانور اگر اول مشاهده يه
نائل اولان الطاف خفيه ايله محفوف و محفوظ اولديسه اول البته بو كشفى محظوردن
ترقى قيلور و حجب نورانيه باقيه دخى شيئا فشيئا زائل اولور و منازل مقربينى و مقعد صدقه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واصل اولور • امّا حجب مذکوره‌یی جدار ونجاجات ایله تمثیلدن ظن اولنمسون که اول ذات بیچون بو عالمده اولان بو عین راس ایله کورینور • زیرا که اول ذات قدس بو دیده جهان بین ایله کورنمکدن تنزیه اولنور • آنجق ماسوادن پاک اولان قلبک بصیرتی کوزیله مشاهده قیلنور • امّا بو توبه مرقومه که ذنوب ماضیه‌دن نادم اولمقدر • بو عوامک توبه‌سیدر که توبه مقبوله‌در • وامّا توبه خواص قلبی مقلبک مشغول اولدیغی اشیانک جمله‌سندن توبه قیلمقدر • وامّا توبه خاص الخاص انس وحضور حقدن بر نفس غفلت وذهول ایتمکدن تائب اولمقدر • وبو توبه اذکیا وصدیقین توبه‌سیدر • وبونلر انفاس طیبه‌لرک قیمتین بولمشلردر • وهر بر نفسلرک دنیا ومافیهادن خیرلی بولمشلردر • وبونلره حجبدن مراد قلبی تجلی حقدن منع ایدن صور کونیه‌نک قلبده طولوب آنده منتقش اولمسیدر • پس مادامکه سالکک قلبنده ماسوای الله اولور • اول تجلیات انوارندن محجوب قالور • کاه آنده غیر الله جوع اولدیغی حجاب ظلمانی اولور • وکاه اغیار آز اولوب حجاب نورانی اولور • آنکچون اولیای کرام طالب تجلیات اولان مبتدی سالکلره ترک اسباب ایله امر ایدوب خلوتده جلوس ایله تنبیه ایتمشلردر تاکیم آنلرین قلوبنه صور کونیه طولمسون وتجلیاته مانع اولمسون • امّا قلبه مانع تجلیات آنجق انتقاش صور کونیه اولدیغنه دلیل قاطع بودر که سالک طریق مقربین اولمیان عابدی کورورسن که حق تعالی حضرتلرینه خضوع وخشوع ایله بی‌تمثیل عبادتلر ایدر ایکن سالکلرده حاصل اولان شوق وذوق ووجد وحالتلردن آنک قلبنده بر نسنه حاصل اولماز • زیرا که سالک اولمیان عابدک قلبی اغیار ایله طولمشدر بر ساعت خالی قالماز • واول عابد اول اغیاری قلبندن کیدرمکه سعی ایتمز وسالکلر مرادی مرادینی کندی جاننده ایچری کتمز اول آنجق جنتده وعد اولدیغی نعمتلره منتظر اولور • پس اکر حق تعالی آنک عبادتلرک قبول ایدرسه واول دنیادن آخرته ایمان ایله کیدرسه اول عابد جنتده اولان نعم موعوده‌سن بولور • زیرا که حق تعالی خلف وعد ایلمز البته هر وعده‌سی یرینه کلور • وامّا عابد سالکه حق تعالی دنیاده تجلیات وآخرتده عالی مقامات احسان وکرم قیلور • پس بو نکله اثبات اولنمشدر که

حجب قلب انتقاش صور کونیه‌دندر •

نظم •

بو کهنه دیر جهان صور تیدر دار غرور •	وغنیدر کیم اوله سیر انکله‌من مالک سرور
چونکه احببت ان اعرف دیدی اول حی ودود •	عشق سنجاغن آچوب الدی خوش عزم ظهور •
جا عرض کورمش ایدی آنی وارای انوار •	اول سببدن نه آنک وردی بو یا نور النور •
وار لغندن بر آیاق طشره یه چقسک ای جان	اوله اول دمده نه جرم وکناهن مغفور
وار لغک دکه ایدر خانهٔ قلبک ویران •	فانی اولکیم اوله کاشانهٔ قلبک معمور •
بنلکک جون سنی دور ایلدی یقیندن دوستک	محو اولوب دوست یقین اوله که هیچ اولمیه‌سن دور
عالم دلده مقرّبلر ایچون مولانک •	جنتی وار که یوغ ایچنده نه حور ونه قصور
عشقله جان ویرکه دمبدم ابدی اوله‌سن	اسم ورسمک آکا ویردک مدام ایله حضور
ماسوایی اونودوب حقّی ایله اول ای حقّی •	وار اودر چونکه بو وار لغله‌سن اوله مغرور •

نوع خامس

اجمال مقامات سبعهٔ نفس انسانی • وترتیب حجب ظلمانیه • وحجب نورانیه جانفزا حجب •

مرتبه نك دفعنه بادی اولان بلدردر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیشلردركه
سلوك طریق مقربین انبیا و مرسلین اخلاقنه تندر و خلاصهٔ عباد و صالحین اطو
رنه تندر حال بوكیم اهل سلوك طریق حقدن مراد و مقصد لری بودركه اولا امر
ربانی اعنی روح انسانی منازل تنزلاتدن كوره سنه تدریج ایله اولكی مقامنه ترقی
قیله و معرفت نفسی ایله معرفت حقه واصل اوله و كمال محبتله مقعد صدقده كلوب
حضور و انسی بوله و بو طریقك اهلی بیننده منازل معلومه سی واردركه سالك
آنلری بری برندن صوكره قطع ایدوب آخرینه وصول بولور آنلرك سلوك منازل منقطع
اولور و تجلیات حق منقطع اولماز زیراكه تجلیاتك نهایتی اولماز و بو منازلی قطع ایتمك
بو سالكن حالی منازل طریقی محسوسی قطع ایدن مسافرك حالی كبیدر نته كیم مسافر اثنای
طریقنده احوال طریقی بیلن دلیله و زاد و راحله یه و رفقا و سلاحه محتاجدر كه
آكا بونلر لازمدر كذلك بو سالكه برمرشد لازمدركه آكا بو یولك خیرینی و شرینی بلدره
و بوكا تقویه لازمدركه حیر غذا اوده و بوكا راحله كركدركه همتدر و بوكا رفقا
لازمدركه مطلبی طلب ایدن سالكلردر و بوكا سلاح اقتضا ایدركه ذكر الله در تاكیم آنكله
نفس و شیطاندن تحصن ایلیه و نته كیم مسافر اثنای راهنده نیجه بلده لره مصادف
اولوب هر برنده برمدت اقامت ایله بعده آنلردن رحلت ایدوب مطلوبنه كیدر كذلك بو سالك
سیر و سلوكنده اهل الله اره سنده مشهور اولان مقاماتی كچوب كیدرلر كه آنلر یدی مقام بولنمشدر
اولكیسی مقام ظلمات اغیاردر كه آنده بو نفس ناطقه اماره نامیله تسمیه قیلنمشدر
و ایكنجیسی مقام انواردركه بو نفس آنده لوامه تسمیه اولنمشدر و اوچنجیسی
مقام اسراردركه بو نفس آنده ملهمه اسمیله بلنمشدر و دردنجیسی مقام كمالدركه
بو نفس آنده مطمئنه تسمیه قیلنمشدر و بشنجیسی مقام وصالدركه بو نفس آنده
راضیه تسمیه اولنمشدر و آلتنجیسی مقام تجلیات افعالدركه بو نفس آنده مرضیه
اسمیله بولنمشدر و یدنجیسی مقام تجلیات صفات و اسمادركه بو نفس آنده كامله
نامیله بلنمشدر و سالك بو مقامات سبعه نك هر برنده اولدقجه اول مقام ایله
ما بعدندن محجوبدر پس اولكی مقامده بولنان اول اغیار ایله شهود انواردن محجوبدر
و ایكنجی مقامده بولنان انوار ایله اسراردن محجوبدر و اوچنجی مقامده بولنان اسرار ایله
كمالدن محجوبدر و دردنجی مقامده بولنان كمال ایله وصالدن محجوبدر و بشنجی مقامده بولنان
وصال ایله تجلیات افعالدن محجوبدر و آلتنجی مقامده بولنان تجلیات افعال ایله اولمش تجلیات
اسما و صفاتدن محجوبدر و یدنجی مقامده بولنان تجلیات اسما و صفات ایله قالمش
تجلیات ذاتدن محجوبدر و تجلیٔ ذات ایسه ممتنعدركه قرص شمسه نظر كبی ظلمت ویروب
برنسنه كورنمز اولور پس مقاماتك اعلاسی تجلیات صفات و اسمادر انكچون عامهٔ
مقربین اولیاء بو مسلكدردركه حق تعالی موجوداته ذات پاكیله تجلی قیلمازالاكه حجاب اسماسی
وراسندن تجلی قیلمشدر نته كیم حدیث شریفنده ان الله سبعین حجابا من نور و ظلمة لو
كشفها لاحرقت سبحات وجهه و ما انتهی الیه بصره من خلقه كلمشدر اما عبد ایله
مولاسی آره سنده نور و ظلمتدن اولان حجب سبعین بالجمله عبده راجعدر زیراكه حق
تعالی هیچ برنسنه محجوب ایده مز اكر آنك حاجبی اولسه ایدی قاهر اولوردی

حال بوكیم

٢١٤

حال بوکیم جمله یه قاهر اوور پس محجوب اولان عبدک کندیدر وحقیقتده حجبدن مراد
آنجق بعد مناسبتدر نه حجب امور حسیه در ونه بعد اوقات ومسافه در زیرا که
حقته الی بعد وقرب حسیدن وزماندن ومکان وجهتدن منزهدر اما سلوک طریق حق
بوینتش حجابی تمزیق ایچون وضع اولنمشدر که حجب سبعین مرقومه مقامات سبعهٔ
معلومه یه راجعدر پس نفس ناطقه مقامات سبعه دن هر برنده اون حجاب ایله محجوبدر
اول حجب عشره نک اولکیسی ایکنجیسنده اکشفدر وایکنجیسی اوچنجیسنده اکشفدر تا
اونجی یه وار نجه یه دک بو منوال اوزره در پس طقوزنجیسی اونجیسنده اکشفدر
وبو قیاس ایله هر بر مقامک حجبی ما بعدنده اولان مقامک حجبندن اکشفدر تا مقام
سابعه دک بو ترتیب اوزره کلمشدر آنکیچون سالک مقامات سبعه دن هر برینه واصل
اولدقجه ظن ایدر که حق تعالی یه واصل اولمشدر چونکه بو احوال واخفا ولدیغی یقینا
بلمدک که عبدک مولاسندن ابعد اولدیغی مقام اولدر قالدیغیدر زیرا که نفسک طبقهٔ اول
درجه ده سؤ ایله اماره بولنمشدر وبو نفس اماره نک حجبی ظلمانیدر وما عداسنک حجبی
نورانیدر پس اگر سالک مقام اولده ایکن اول کی اسمی اعنی لا اله الا الله کلمهٔ طیبه سنی مرشدندن
تلقین ایدوب اناء اللیل ونهارا آنی اخفا ایله قیام وقعود وهر حالنده مداومت له تلاوت
ایدرسه حق تعالی بو اسمک برکتیله آنک باطننده بر مصباح ملکوتی ایقاد ایلر که اول سالک
مرتکب اولدیغی قباحتلری بصیرت کوزیله کوروب آنلر له متصف اولدیغندن اکراه ایدوب
فوت اولان اوقاتنه متحسر ونادم اولور زیرا که اول مقدم غریق خواب وغفلت اولدیغندن
قبیح ایله ملیحی بر برندن فرق ایده مزدی الا که لسان ایله ایلدی پس اکا اول دیگی
دماغه تنشم ایدوب باوله مرتکب اولدیغی ترک صلوة ولبس حریر وشرب خمر وزنا ولواطه کبی
قبایح ظاهره دن خلاصی بولمغه سعی مدام ایدر ودروننده اولان طول امل وعجله وکبر
وبخل وحسد کبی قبایح باطنه یی اخراج ایتمکه اهتمام ایدر وبو اسمی تلاوتنده مداومت
ایلدکجه افعال قبیحه دن واخلاق ذمیمه دن کراهت ونفرتی زیاده اولوب آنلردن
خلاص بولمقده اهتمامی تام اولور پس عین توبه اولان ندم حصوله کلور نته کیم
نقل اولنمشدر که شیخ عبد القادر کیلانی رحمة الله علیه حضرتلرینه بر کمسه واروب
بر مأموری ترک ایتدکده یا بر منکره فعلنده اکا تشکی ایتمز ایمش الا که اول کمسه یه لا اله
الا الله کلمسن چوق تکرار ایله امر وتنبیه ایلدی ایمش تا کیم اول معصیتدن ازاد اولسون
وبو برار محققدر که بونی انکار ایلمز الا که تجربه قیلمیان ایلر وبو اوکلی کرامتدر که
حق تعالی آنی بو سالکه اکرام ایلر تا کیم آنکله بو کا قطع طریق اسان اولسون ایچون وبیله
وسالک صادقک هر بر مقامده نتیجه کرامتلری وار در که سلوکنده ثابت اولمق ایچون
اکرام اولنور ومصباح مذکور ابتداجذبه رحمانیه در که مجاهده ایله ذکر حقده مداومت
اولندقجه اول جذبه قوت بولور تا کیم زروهٔ درجات کماله ایروب
حمل امانته قوت بولوب دولت فقر وفنا ایله تجلیات نائل اولور • نظم

وجه دلداره بن نقاب ایمشم	چهرهٔ یاره بن حجاب ایمشم
شمس وجهی بنمله ستر اولمش	بن بکا ابر آفتاب ایمشم
دیدهٔ دل اوکنده وارلغ ایله	پردهٔ ظن وارتیاب ایمشم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اول محیط محبتده اوزره روان ‌ ‌ ‌ بردم عشق چون حباب ایتمشم
تاکه وارم عتاب باقید ر ‌ ‌ ‌ موجب هجرت وعتاب ایتمشم
دورلودورلو عذابی هپ بکادر ‌ ‌ ‌ علت موجد عذاب ایتمشم
ظن ایدردمکه آب ریانم ‌ ‌ ‌ واقف اولدم همان سراب ایتمشم
کنایمی برحسابه صایمز ایکن ‌ ‌ ‌ عارف اولدمکه هپ حساب ایتمشم
هرنه سویلرسه عشق ای حقی ‌ ‌ ‌ خوش اکا قابل خطاب ایتمشم

نوع سادس

تخلیه وتحلیه عین کمال اولدیغی وبی سلوک اول کمال امر محال اولدیغی وسلوک طریق مقربین اشرف خصال اولدیغی واول وسیلهٔ حضور ذوالجلال اولدیغی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طلب کمال اشرف خصال انساندر وکمال ایسه تخلیه وتحلیهٔ دل وجاندر اعنی اوصاف ذمیمهٔ بهیمیه دن تخلیه قیلمقدر وروحی اخلاق حمیدهٔ ربانیه ایله تحلیه قیلوب حضور وانسی بولمقدر اما او صاف ذمیمه جهل وغضب وعجب وریادر وحقد وحسد وکبر وعنف وسخط وقضادر وبخل وغروردر وحب جاه وحب دنیادر وحب مدح وخوف ذم وخلف وعد وسوء ظن واتباع هوادر وتفاخر وتهاجر وعجله وطول امل کبی اشیادر واما اخلاق حمیده علم وحلم وفکر وصدق وصفادر واخلاص ومراقبه وصبر وشکر وثنادر وزهد وتوکل وتفویض وتسلیم ورضادر وخشوع وخضوع وحزن وحضور وحیادر ونصح وتواضع وتحمل ورفق ومدارادر وحب عزلت وحب خمول وحب فی الله وجود وسخادر ومرحمت وشفقت ومروت وفتوت وعهد ووفادر والفت وخدمت وعفو وتودد وبشر وتلطف ودعادر وستر مساوی وافشای محاسن وموافقت احبادر وبذل جاه وحسن خلق وتصغیر نفس وتوقیر اخوان صفادر وسکینت ووقار وتانی وایثار وقصر امل کبی کوزل اشیادر پس اعدی سلوک طریق حقدن مقصود اوصاف ذمیمهٔ قبیحه دن خلاص بولمقدر واخلاق حمیدهٔ جمیله ایله متصف اولوب کسب کمال قیلمقدر زیراکه انسانده اوصاف ذمیمهٔ بهیمیه چوقدر وبی سلوک طریق خواص آنلرک جمله سندن خلاص کلی یوقدر وبو طریق خواصه نحوی مراد اید سالک ابتدا اصل اوصاف ذمیمه اولان کبر وانانیتی قلبندن قلع وطرح ایله امر اولنمشدر نته کیم طریق ناهذا الا یصلح الا لقوم کنستا نفسهم المزابل دینلمشدر بعده بو طریقه سالک اولمغه لایق وسزا بلنمشدر اما منشا اوصاف ذمیمه ومادهٔ فساد وفتنه اولان کبر وانانیتک سببلری یدیدر اما اولکی سببی علمدر واول جمله سندن اعظمدر وعلاجی دخی اصعبدر زیراکه علمک قدر ومرتبه سی عند الله والناس عظیم وعالیدر وعلم انسانه فرض اولدیغندن تعلمی ترک ایدهمزکه آنک حسن وحالیدر پس بونک علاجی ایکی معرفتله اولور بری بودرکه بله سنکه علمک فضیلتی نیهٔ صالحه یه مقارن اولدقده در صکره آنکله عامل اولوب اجر تسز لوجه الله آنی نشر ایتمک ایله حاصل اولور والا علم آنک صاحبنه وبال اولوب مرتبه سی جاهلدن ادنی قالور وآخرتده عذاب شدید بولور پس ایله علم ایله نیجه کبر اید بلور وایکنجی معرفت بودرکه بله سنکه

قوللردن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قولدرون کبر وتکبّر حرامدر زیرا کبریا وعظمت مختص ملک مستعاندر مخلوقه لایق
اولمدیغی عیاندر واکر عالمک نیتی خالص اولوب علیله عامل اولدیسه اول علم اکا خشوع
وخضوع ایراث ایدر پس تواضع ایله انبیا واولیا طریقنه کیدر حاشا اول برکسه یه
تکبّر وانانیت ایده بلور زیرا که کندوبی جمیع خلایقدن ادنی واحقر بولور واما ایکنجی سببی
عبادتدر که آنکله فاسقلره کبر اولنور وبونکله کبر ایتمک دخی جهالتدن بولنور وبونک
علاجی بودر که بیله سنکه عبادتک فضیلتی اول وقت اولور که نیت خالصه ایله بولنوب
ریا وسمعه دن وسائر مفسدلردن سلامت قاله بو ایسه بزم امثالمزدن متعسر ومتعذر
بولنمشدر پس بویله عباداتک خطرندن خوف اولنمق حق ایکن بونکله کبر آنجق جهالتدن کلمشدر
واما اوچنجی سببی نسب وحسبدر وآنکله کبر ایتمک جاهل کاردر نته کیم دینلمشدر بیت
لئن فخرت بآباءٍ ذوی شرفٍ لقد صدقت ولکن بئس ما ولدوا واما دردنجی
سببی حسن وجمالدر که نساده جاری اولان اول خیالدر وبونکله کبر ایتمک عادت
جهالدر زیرا که حسن وجمال سریع الزوالدر اول معزور جمال اعضای ظاهره سیله
محجوب اولمیوب انسانیتیله اجزای باطنه سنه برکره نظر ایلسونکه اولی بر نطفه درکه
بر سوزک یولندن چیقوب او برینه طولمشدر وآخر نطفه ایله ودم حیض ایله مختلط
اولمشدر وآخری بر قوقمش جیفه درکه لحدا ایچنده چوروبوب قالمشدر وبو ایکی حالی
آره سنده کندوسی حامل قاذورات اولمشدر چرک اذننده وچیق عیننده وسومک انفنده
وتوکرک فمنده وقان عروقنده وبلغم صدرنده در وصاری صو بدننده ونجاست بطننده
وسودک مثانه سنده در وکوبنده برکره قدمکا هنه واروب نجاسته ال اوروب
غسلنده در حال بو که بو منکوراتک جمله سی موجب تواضع وذل وحیادر وکل که
سبب کبر وخیلادر واما بشنجی سببی بطش وقوتدر وبونکله کبر ایتمک محض
جهالتدر زیرا که قوتله بهایم انساندن فایقدر پس بر صفت که حیوان آنده فایقدر
آنکله کبر وتکبّر نه لایقدر خصوصا برکوندن حما ایله زائل اولان صفت خیال احقدر
واما آلتنجی سببی مالدر ومتاع دنیا ایله تلذذ واشتغالدر بونکله کبر ایتمک دخی
صنعت جهالدر زیرا که مال سریع الانقلاب والانتقالدر وآنده شرکاسی اهل کفر و
ضلالدر وبر لحظه ده سارق ایله ما فیتی زوالدر پس مال ایله کبر اوهام وخیالدر واما
یدنجی سببی ابنین واقاریب واتباع وغلماندر وقضا وتدریس وقرب سلطاندر وبونلر
اقبح اسباب کبر نادانندر زیرا که جمله سی آنک ذاتندن خارج اولاندر واکر اولاد واتباع
هلاک اولدیسه یا منصبندن عزل اولوب سلطاندن جدا قالدیسه تحقیقا ذلت ورذالت ایله
رذالته قالاندر وصفت کبر انسانک قلبنده اویله پنهاندر که صاحبی ظن ایدر که آندن بعید
وپاک اولاندر پس علامت کبری بیان ایده لیم تا کیم نهان ایکن عیان اوله وکوکلدن قلع وازاله سی
آسان اوله اما کبر ومتکبرک علامتلری اوچ ایکیدر بری تعظیم نفس ایچون حضورنده
یا قدومنده قیام ناسی محبت ایلکدر وبری آردنجه برکسه یورر اولمدقجه بر یره کتمکدر
وبری دینی امورنده استفاده اولنان کمسه لری زیارت ایتمکدر وبری کندی قربنده
غیرینک جلوسندن استنکاف ایلکدر وبری اثنای تکلمده مصاحبندن صوابی قبول ایدر
اولمقدر وکندی خطاسنده اعتراف ایله اکا شکر ودعا قیلمقدر وبری مریض

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وعلتلی اولان کمسنه لرله مجالسه دن صقینوب نفرت اولمقدر ویرنه اغنیا دعوتنه
اجابت ایدوب فقرا دعوتنه کتمکدر وبری کندی خانه سی خدمتلرك حین اقتضا الیله ایتمکدر
وبری کندی بیتی حاجاتن بازاردن کندی یدیله کوتورمکدر وبری اقربا ورفقاسنك بازار
ایله جك حاجتلرن عار ایدوب کتورمکدر خصوصا شلغم وجکر وکله ویاچا وصابون وقنا ودراق
وصاقز ورزنخ امثالی اشیای خسیسه اشترا اسنلن عار ایدوب الیله کتورمکدر
وبری مشی وجلوس حالنده اقران وامثال ابنادن ایلری تقدم ایتمیوب کاکران کلوب آلدن ایراغه
کیدوب ولا الفتی باشه یتورمکدر وبری ثیاب خشن مرقع کیمکدر حاصل بوکیم سالك طریق
کالك رأس مالی خلوا احتقاردر پس عبدك وظیفه سی بودرکه ابتدا قلبندن کبر قلع ایلیوب
کمسنه یه تکبر ایتمسون آندن صکره هیچ کمسنه یه ظاهرده تذلل ایتمیوب هرکسه حاجتجه تواضع
قیلسون اما کندی قلبنده نفسنی جمله دن ذلیل ورذیل واحقر بلسون وبولسون اکر عالمه
نظر قیلدیسه دیسونکه بونلر اعلمدر بن نیجه بونلك مثلی اوله بلورم بو اعلادرلر بن ادنایم
واکر بر جاهله نظر قیلدیسه دیسونکه حق تعالی یه بو جهالله عاصی اولمش ایسه بن علم ایله عاصی
اولمشم پس بونلر اعذر واعلادر وبن بونلردن احقر وادنایم واکر یاشده کندودن بیوکه
نظر ایلدیسه دیسونکه بو بندن مقدم حق تعالی یه مطیع اولمشدر بو اعلادر بن ادنایم
واکر یاشده کندودن کوچوکه نظر ایلدیسه دیسونکه بن بوندن اقدم حق تعالی یه عاصی اولمشم
بن بوندن ادنایم واکر کندی یاشلو اشنه نظر ایلدیسه دیسونکه بن کندی سوء حالمی بلورم
وبونك حالنی بلمم معلوم اولان ذنوب ایسه معلوم اولمیاندن زیاده تحقیره سزادر پس بو
اعلادر بن ادنایم واکر بر مبتدعه یا بر کافره نظر ایلدیسه دیسونکه بلنمز اولکه بوکا
اسلام ایله ختم اولنور وبنم عاقبتم بونك شمدیکی حالی کبی بولنور واعتبار ایسه خاتمه یه
قیلنور پس بن بوندن ادنایم واکر بر کلبه یا بر بیلانه ویا سائر حیوانه نظر ایلدیسه دیسونکه
حق تعالی یه بو عاصی اولمغله بوکا نه عتاب اولور ونه عذاب اولور حاصل بوکیم بن معصیت
دریاسنه طالمشم هم عتابه وهم عذابه مستحق اولمشم بن بوندن احقر وادنایم وبو
منوال اوزره مخلوقاتك جمله سنی کندیدن اولی واعلی بولوب نفسنی جمله سندن ازل وارذل بلسون
پس اول عبد ذلیل انس مولای جلیل آرزوسیله طریق مقربینه بیان اولنان حق منوال اوزره
سالك اولسه اول جمیع آفات باطنه دن ورذائل ظاهره دن کلیتله نجات بولوب مکارم
اخلاق ایله هر کماله مالك اولور زیرا که بو علاجات آتیه ایله جمیع آفات ورذائل مرقومه یی
اول سالك اویله بر مرتبه اصولندن قطع ایدوب عرق وشلك قلع ایده بلورکه قطعا اثرلری
بیله قالمیوب جمله سندن فارغ وآزاد اولوب صحت وسلامت بولور وابدا حاضر حضور
حضرت حی ودود اولور واما بر عابد بی سلوك طریق مقربین آفات مذکوره دن خلاص
مراد ایلسه تحقیقا اول امر محالی طلب ایتمش اولور آنکچون سادات ابراری کوررسن که
صفات ذمیمه نك برندن خلاص بولمغه برکون سعی ایدرلر ومیسر اولور لکن ایرتسی کونی
آندن امر واقبح بر غیری صفتله مبتلا اولورلر وبر بشقه خصلتدن مضطرب قالورلر
زیرا که آنلر جمیع آفتلردن خلاص ایچون طریق مقربینه سلوك ایتمدیلر وکبر وانانیتلرك
قویوب حضوره حقله کتمدیلر انکچون زحمت ومشقتده قالوب راحت وسعادت بولمدیلر
پس ابرار اعمالنده اخلاص ایسلرده ینه خطر عظیم اوزره بولنمشلردر اکر بو معنایی

فهم ایدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فهم ایده بلورسات سلوك طریق مقربینك بر فائده سن بولمش اولورسن اما مقصود
بالذات اولان فوائد حضرات ربك منازل قربه دخولدر وتجلیات اسمائیه وصفاتیه قلبه
حصولدر وخلافت آدمیه دولتنه وصولدر پس طریقمز بیورك مقامات سبعهٔ مشهوره
سنك عبور ایدن نفس ناطقه مز کوره نك هر برنده بولندیغی اثناده اولان اسمنی وسیرنی
وعالمنی ومحلنی وحالنی ووارد نی وصفاتنی وفوقنده اولان مقامه ترقیسنك کیفیتنی بیان
ایتمك لازمدر تاکیم سالك طریق مقربین اول مقاماتك قنقیسنده بولندیغنی بلوب نفسنی او مقامه
عارف اولوب هواسنه غالب اوله وهر برندن ترقی ایده رك مقامات عالیه وصولنه طالب اوله نظم

غم فراق ایله عزم وصل یار ایده رم | آنکله کوکلمی باغ وگل وبهار ایده رم
تنی فنایه ویرر جوف جهان کون وفساد | کوکلده سیر گلستان پاید ار ایده رم
چو خاك تنده قرار ایلمز بو جان حزین | محیط عشقده طالوب اندن خوش قرار ایده رم
چو جذب ایله بنی ناچار عاقبت غم عشق | پس اختیار ایله بن عشقی اختیار ایده رم
چو شاه عشقده آلمشی بو کار وبار ملوك | اوشاهه قول اولورم بن دخی بو کار ایده رم
بو بوم جسمه بو ویرانه یی ویروب کیده رم | کوکلده گلور خله نغمهٔ هزار ایده رم
کلیم وش او شجردن خلیل تك حقی | او نار عشقده کیروب میل گلعزار ایده رم

نوع سابع

مقامات سبعه دن مقام اولده بولنان نفس امارهنك وجه تسمیه سنی وسیرنی
وعالمنی ومحلنی وحالنی وواردنی وصفاتنی وفوقنده اولان مقام نفس لوامه یه
ترقیسنی بلدرلر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام اولده نفس
ناطقه مغلوب نفس شهوانیه اولوب سوء ایله امارهٔ اولدیغندن آنده اسمی اماره
اولمشدر نته کیم قرآنده ان النفس لامارة بالسوء کلمشدر وآنك سیری الی الله درو عالی
عالم شهادتدر ومحلی صدردر وحالی میلدر وواردی شریعتدر وصفاتندن جهل
وبخل وحرص وکبر وغضب وشهوت وشر وحسد وسوء خلق وخوض فیما لا یعنی
واستهزاء وایذاء وغیری کبی نته کیم دیمشلردر نظم

هر ولی کوپی روا اماره شد | او بلا د معرفت آواره شت
کرچه نتوان کفتن اوصافش تمام | لیك یکچندی بباید برد نام
بخل وحرص وعجب وحب جاه ومال | هزل وهمز ولمز وغمز وقیل وقال
حب علم حب نسوان حب جهل | حمق ونسیان بغض وعصیان کار اهل
اکل وافر نوم غایت کبر وکین | منکری بر حالت عرفان دین
هم حسد هم لعب وهم قول خطر | هم نشاط وهم بطالت هم بطر
شرح یکچندی بکفتم زین صفات | باز دانی کر بود رذل صفات

خوش بالاده بیا اولمشدرکه بو نفس اماره بر لطیفهٔ ربانیه یلمشدر لکن طبیعته
میلی حسبیله وشهواته رکنی سببیله متدنس بولنمشدر ونفس شهوانیهٔ حیوانیه
نك تحت حکمنده قالوب اکا متابعت وموافقتیله سلك حیواناته منخرط اولمشدر پس
کنا بنك اوصاف حمیده سن آنلرك اوصاف ذمیمه سیله اویله تبدیل ایتمشدرکه آنك
آنلردن فرقی آنجق صورتله قالمشدر وشیطان آنك عسکرلرندن اولوب آنده قوت بولمشدر

وبو بر نفس خبیثه درکه آنك وصفنده اعدا عدوك نفسك التي بين جنبيك خبری كلمشدر
وآنك عداوتی برهان عقلله دخی ثابت اولمشدر زیراكه هر دشمن احسان وخدمتله
انسانه دوست اولوب صداقت قیلمشدر اما بو نفس احسان وخدمت بالجمله عداوتنده مصر
وانسانیتنه مضر اولوب قالمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حدیث
شریفنده رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاكبر بیوروب جهاد كفاری اصغر وجهاد
نفسی اکبر بولمشدر زیراكه بو نفس اول طبیعت ظلمتنده قالدیغندن حقی باطلدن وخیری
شردن فرق وتمییز ایدمیوب شیطانه معین اولمشدر پس بو مقامده سالك قابل كندی
نفسندن امین اولمان واندن حذر ایدوب اكا مساعده قلمز اگر بر كسه آنی انجد رسله
استصحاب نفس ایتمز بلكه اول كسه یه ایچمسندن معین اولور ونفسی طرفنه كتمز
زیراكه بو سالك عداوت نفسی تیقن ایتمشدر كه آنكله بر ایش بتمز پس اول هنگام اكل
وشرب ونومی تحلیل ایدر تا كیم نفس شهوانیه حیوانیه ضعیف اولسون وآنك شبكه سلندن
بو اماره تسمیه اولنان نفس ناطقه غائقه خلاص بولسون وسالك بو مقامده ذكر
لا اله الا الله ایله مشغول اولوب حرف لانی مد ایله وهمزۀ لفظ الهی تحقیق ایله سویلیر
وهاسنه فتحۀ خفیفه ویروب آنكله الا الله آره سنی كسمیوب آخر لفظ جلالی ساكن
وهمزۀ لفظ الهك تحقیقنده اهتمام تام ایدر كه یایه منقلب اولمسون وذكری لا اله
الا الله اولوب بو تكراری تأثیر وفائده سن قلنسون بو سالك ذاكر بو كلمۀ طیبه یی بو تحقیق
اوزره دون الجهر وقول نفس اولان اخفا ایله تكرار ایدر وقیام وقعود واضطجاعنده
وجمیع احوال واوقاتنده تلاوتنی اكثار ایدر زیراكه بو كلمه دن مقصود اولان تأثیر معهود
آنجق آناء لیل ونهار اكا مداومتله وجوده كلور نته كیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم جددوا ایمانكم واكثروا من قول لا اله الا الله فان قولها لا یترك ذنبا ولا
یشبهها عمل لیس لها دون الله حجاب حتی یخلص الیه بیورمشدر بو كلمۀ طیبه حسنه دن
اعلی وهر عملدن اولی وحصن متین مولی اولدیغنی طیورمشدر وسالك مبتدی بر مدت
لسانیله لا اله دیدكده معناسیله متلذذ اولماز لكن بعد ایام ذنوب ماضیه دن
حاصل اولان حجب ظلمانیه قلبندن تدریج ایله منكشف اولور وحق تعالی یی مقلب القلوب
ومحول الاحوال بلوب خالق الاعیان وموجد الافعال بولور پس آنك معطی ومانع و
ضار ونافع اولدیغنی وجمیع اشیاده مؤثر ومتصرف وجمله یی جامع اولدیغنی چشم
بصیرتله كورر وآنك بو شهودی اعتقاد وقالدن بشقه ذوق وحال اولور حال بركیم
شهود ذوق وحالی بلمز الا كه حال اهلی بلور وبو شهودك علامتلرندندر كه بونك
صاحبی اصلا بر مخلوقی بد كورمز وهیچ كمسه دن اكراه ونفرت قیلمز وآندن
نه بر مؤمنه ونه بر كافره ونه بر حیوانه كندویه عداوت ایلن نادانه قطعا بر زحمت
ومشقت یا بر ضرر وكدر دكمز وبو شهودك اثرلرندندر كه بونك مالكی خلق مسكنتله
متصف اولوب وجهی نور وبشاشت بولور وكوكلی سرور دائم ایله طولوب آداب
شریعتله متأدب اولور مادامكه سالكك اوصاف نفس اماره باقیدر بو كلمۀ
طیبه یی طهارت اوزره تنها یرده كوزن یومرب اخفا ایله تكرار ایدر وصغیر
انفاسنده معنی القا ایدوب قلبنده معناسنی اضمار ایدر وقوت وشدتله •

الا الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

الا الله ديه كه خشوع وخضوع ايله صدری يسارينه باشيله ايما ايده تاكيم اناث اوصاف شقاوت زائل اولسون وقلبنه توحيد افعال نازل اولسون وابتدای سعادته نائل اولسون وحسن مولايه داخل اولسون وهر مرادن آلسون ‌ع‌‌ نظم

اوجاك كه دستنی بلمز نيچون طلبده در | اكر بولورسه آنی يا نيچون طربده دكل
حجاب اولورسه ابوجهل نفس اكا هرد | نيچون غزای ابوجهل وبولهبده دكل
عجب دكلمی كه دل تكبل اوله دلبردن | نيچون هوای قد دلبر عجبده دكل
نه حائل اولدی كه كل بدرينه خسفه ايردی | نيچون اومهر ضياسن بويله طلبده دكل
عجب دلبده اومجنون كه ايكی ليلی سور | نيچون محبتی بر باغ وبر عنبده دكل
چو وحدت اولدی عزبخانهٔ موحد حق | خدا ايچون نيچو اول خانهٔ عزبده دكل
اوماه بدر شب جسم ايكن عجب حتی | نيچون دعا ومناجات نيم شبده دكل

نوع ثامن

نفس امّاره‌نك مقام اولندن خلاص وترقّی سنك علاج وطريقن بلدر ای عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديشلوركه سالك طريق كمال اولان طالب ذلال وصال بو مقامده كلال وملال ايچنده قد بيد وبال شكال ايكن آنجق عقائدن تصحيح وتوفيق ايده اهل سنّت وجماعت مذهبنه تطبيق ايدر وطهارات امورنی تحقيق ايده وصلوة اخرنده تدقيق ايده علم حالنده مثلا وصيّتنامه بركلی بر له قناعت ايده وب آنكله عامل اولور كيده تا تزكيهٔ نفس وتصفيهٔ قلب المدكجه فنون علومك تحصلنده توغل قيلمز وتدبير امور دنيا ايله مشغول ومكيول اولمز زيراكه بو مقام ضيق وحرجده بولنان سالك نفسنی ايله طبيعتدن خلاص ايده وب مرآت قلبنه جلا ويرمدن اهم والزم بر نسنه بيلمز پس ابتدا كلمهٔ توحيد ايله قلبنی صيقل ايده تاكيم ادراك حقايق اشيادن وفهم دقايق معانيدن آنی محروم ايدن كدورتلر زائل اولوب تحصيل فنون علومه استعداد لياقتی حاصل اوله چونكه بو مقام اسفلده اولان سالك مرآت قلبنی زنك اوصاف ذميمه بهيميه طوتمشدر پس بونده اهم امور اولدركه ذكر كثير ايله قلوبی غيوب انوارندن محجوب ايدن قاذوراتی قلبندن ازاله ايده وب اكل وشرب ونومی آز ايلسون تاكيم آنك قلبی خالص وماسوادن طاهر اوله ومسالك شيطان انده ضيق اولوب كوكلی وطننه كله وحقيقت ايمانی بولوب اول شمس حقيقتی مشاهده قيله زيراكه بو مقام سجّين طبيعت محتددر واسفل سافلين بدندر پس بوندن نجاته سعی ايتمك هر عملدن افضل وهر حسنه دن احسندر وسالك صادق مقامات سبعه‌نك جمله‌سنده ابواب شريعتاوزرنده قائم اولور خصوصا بو مقام غفلتده ومادام نفسنی سكرات وعذاب قبر ايله واحوال محشر واهوال جحيم ايله تخويف ايده وب خوفی دائم اولور تاكيم نفس ناطقه غفلتدن اويانوب نفس شهوانيه‌دن اعراض ايده وشرع شريف ايله عامل اولوب طريق حقه كيده زيراكه بو مقام اولده ومقام ثانيده سالكه ايكی حالت كلوب ترادف ايدركه بری خوف وبريسی رجادر بعده سالك مقام ثالثه نقل ايلدكده آنك خوفی قبضه ورجاسی بسطه تبديل اولور بعده اول مقام رابعه واصل اولدقده ابتدای درجات كماله ايدوب آنك قبضی هيبته وبسطی انسه تبديل ايدر ومقام خامسه وسادسه‌ده بو منوال اوزره كيدر بعده اول مقام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سابعه ترقی ایلدکده آنک هیبتی جلاله وانسی جماله منقلب بولور ان شاء الله تعالی
بو احوالک جمله سی محللرنده تفصیل اولنور پس هر کیمکه کندوبی بو مقام قبیح وضیقده
بولدیسه اکا واجبدر که نفس شهوانیه سجننده روح رحمانی قضاسنه خروج و
عروج ایتمکه سعی واهتمام ایلسون وتهذیب اخلاقی تکمیل ایدوب توکل وتفویض وتسلیم
وصبر وتحمل ورضایی تحصیل قیلسون تاکیم آنک کبری تواضعه وبغضی محبته
وشهوتی عفته وسائر اوصاف ذمیمه سی اوصاف حمیده یه تبدیل اولوب کوکل
امراضندن صحت بولسن واکر ناس ایچنده مشهور ایسه لباس فاخره دن صیونسون
ثیاب خمولی کیوب کمنام اولسون تاکیم آفات شهرتدن امنیت بولوب خلقک مدح
وذمندن آزاد اولوب مولا سیله تنها قالسون وقلبنی آنک حضورندن مشغول
ایدن اشیادن خالی قیلسون وبدنده هر نه بولنورسه اکر کثیر واکر قلیل آنکله قانع
اولسون ولذات فانیه دن اعراض ایدوب حق تعالی رغبتله توجه ایلسون تاکیم
آنی اشیدوب اکا سویلیسون کیمکه سلاسل امتحان ایله حقدن بکا سوق اولنمزدن
مقدم معاملات احسان ایله اکا اقبال وتوجه قیلدیسه وبو علاجات روحانیه ایله
آفات قلبندن تخلیص نفسنه اهتمام ایدوب تهذیب اخلاقه موفق اولدیسه اول
بشریتی حسند وقنده مخزون اولان اسرار عجیبه یی مشاهده قیلور وعلی المرتضی
کرم الله وجهه حضرتلرینک بو کلامن اید بلور شعر دواؤک فیک وما تبصر
وداؤک منک وما تشعر وتزعم انک جرم صغیر وفیک انطوی العالم الاکبر
وتنظر فی الکتاب تقراه وایاته عن شانک یخبر نظم

چون اولدی تفرقه مولوی بو جمع کتب	بو جمعی قویکه بولنمز بونکله رفع حجب
کوکلده عاشقه هر بر ورق نقاب اولیجق	کوزنده درهم اوقات تا تجب سن اوقی کتب
جمال عشق نهان ایلدی پرده کثرت	فاسواه علی وجهه الجمیل نقب
او حسن عشقی درونده سیر اید عارف	که حسنی لب جهانک بو عشقدر لب لب
چو مصر عشق و محبتده سن عزیز جهان	دکل بو یوسف روحک یری غیابه جب
مراد و مرجعک ای روح ایکی جهانده عیان	چو غیر عشق دکلدر فعد الیه وتب
بو عشق وصفنی کیمدن صورر سن ای حقی	که بو محیطی بلندر غریق لجه حب

فصل ثانی

مقامات سبعه دن مقام ثانیده بولنان نفس لوامه نک کیفیت احوالی وصفات
واطوارک ومقام ثالثه ترقیدن ازکارت وعالم مثاله دخول واسرارت وتزکیه
وتصفیه دن طریق ورفتارت وقطاع وموانعدن اعراض وفرادن طقوز نوع ایله
بیان وعیان ایدر نوع اول نفس لوامه نک وجه تسمیه سنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی
وحالنی وواردنی وصفاتنی بلدر رای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلردرکه
مقام ثانیده نفس ناطقه سوء ایله امر ایتمدن نادم اولوب کندوبی چوق لوم
ایلدیکندن اسمی لوامه اولمشدر نته کیم حق تعالی ولا اقسم بالنفس اللوامه بیورمشدر
وبونک سیری لله در وعالمی عالم برزخدر ومحلی کوکلدر وحالی محبتدر وواردی طریقتک
افعال حبیبدر حقدن عبادتدر وصفاتی لوم وهوس وفکر وعجب وعشرتدر وخلقه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اعتراض وقهر وتمنی وریای خفی وحب ریاست وحب شهوتدر وبعض اوصاف
نفس اماره بینه بو نفس ایله قالورسه ده عادتدر لکن بو نفس اوصاف مذکوره سیله
بیله حقی حق وباطلی باطل کورر وبلور که بو صفتلر ایله بی حضوردر لکن نیلسونکه
خلاصی غیر مقدوردر وشریعته محبتی وطریقته رغبتی مدام برقراردر وقیام
وصیام وصدقه دن اعمال صالحه سی واردر لکن بو نفسده عجب ایله ریای خفی داخل
اولور افکاری پر اخطاردر پس بو نفسك صاحبی محبت ایلر که ناس آنك اعمال صالحه
سنه مطلع اوله لر وآنك اعمالی خلق ایچون اولمیوب الله ایچون اولدیغیله بیله ینه
استر که اعمالی جهتندن مدح اولنوب کندویه ثنا قیلنه واول بو خصلتدن دخی اکراه ایدوب
راحت بولمازه لکن نه یاپسون بونی کلیتله قلع ایتمك آکا ممکن اولمز زیراکه اگر بو خصلتی
قلبندن اصلیله قلع ایدبلسه خطرسز مخلص اولوردی حال بوکیم هر مخلص خطر
عظیم اوزره در نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر که
الناس کلهم هلکة الا العالمین والعالمون کلهم هلکة الا العاملین والعاملون کلهم
هلکة الا المخلصین والمخلصون علی خطر عظیم زیراکه مخلص محبت ایلرکه خلق آنك
مخلص اولدیغن بیله لر حال بوکیم ریای خفی بودر که خلقك اطلاعن استر آثار ریای جلی
ناس ایچون عمل ایتمکدر واول بوندن زیاده مذمومدر که شرك خفی سمتنه کتمکدر پس وقتاکه سالك بو اوصاف ایله
متصف اولور اول کندوبی بو مقام ثانیده بولور ونفسنه لوامه دیرلر که ابرار واتقیانك اولمش اولور
وبو مقامدر که بونك صاحبی اعمالنده اخلاص ایلسه ده ینه خطردن سلامت بولماز
وبو مقام اول مقربین سلوکنه نسبتله مقام ثانیدر که آنلر کندی نفسلرندن فنایی ومولا
لریله بقایی طلب ایدوب اجللری کلزدن مقدم موت ارادیله امر اولنوب راه فنایه کتمشلردر
زیراکه سیدلری آنلره موتوا قبل ان تموتوا بیورمسیله نفسلری موتنه سعی ایتمشلردر
واما اهل یمین اولان ابراره نسبتله بو مقام آنلرك نهایت مقاماتی وذروه منازلی بولنمشدر
آنکچون حسنات الابرار سیئات المقربین دینلمشدر زیراکه اولیای مقربین بو مقام ثانیده
توقف ایمیوب بوندن اعلی نیجه مقاماته صعود ایدرلر تا مقام سابعه دکین کیدرلر.
پس بو مقامك فوقنده آنلر ایچون مقامات خمسه دخی محققدر که فصول آتیه ده تفصیل
اولنه جقدر ومقربین آنکچون بو مقام ثانیده توقف قیلمزلر که بونده خطر عظیم وتعب مقیم
اولدیغندن بونده قالانلر ساکن وراحت بولمزلر زیراکه بو مقامك درجاتك اعلاسی اخلاص صدر
ومخلصون ایسه خطر عظیم اوزره درلر وبو خطردن خلاص بولمق ممکن اولمز
الا که محرك ومسکن آنجق حق تعالی اولدیغن شهود ذوقیله مشاهده ایدوب اخلاص شهودندن
فنا بولمغله اولور حال بوکیم بو شهود ذوقی طریق مقربین سلوکنه موقوفدر که ابرار
آنك رایحه سن بیله المازلر زیراکه مقربین ادله وکشفا ایله یقین قیلمشلردر که
حق تعالی عباداتی شرع وابواب ایلمشلردر که حق تعالی عباداتی شرع وابواب ایلمشدر
ومراد ایلدیکی عبادت اول قبولدن حضور حضرتنه ادخال ایلمشدر پس آنلر اول قبولدن
امر حقه امتثال ایچون داخل اولمشلردر وبصیرتلریله آنجق آنی مشاهده قیلمشلردر
ابواب مذکوره یه نه التفات واعتماد ایتمشلردر ونه عجب وریا سمتنه کتمشلردر
بلکه منت خدایی کندی اوزرلرنه کوروب بلمشلردر که آنلره توفیقك رفیق ایدوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ابواب عباداتی فتح ایلمسیله لایق دخول واهل قبول اولمشلردر پس احوالی بویله اولان
اولادن کامل اصلاحه محتاج اولماز بلکه اخلاص آنك خاطرینه بیله کلمز زیراکه
اول کندی نفسیچون بر عمل کورمز که آنده آنکه اخلاص اقتضا ایده وفعال حکیمك غیری بر
برایش بولماز که آنکله متضرر ومتالم اوله پس اول اعمالنك خالص اولوب احوالنده
سرور وسلامت بولور واما سادات ابرار اول شهوده ایرمیوب کورمشلر که عمللرك
کندولرك ایجاد ایله بولنمشدر پس آنلرك هر بری کندی عملنده اخلاص ایله مطالبه اولنمشدر
چونکه ابرار حق تعالینك جمیع اعیان وافعال عبادی خالق اولدیغنی مشاهده ایله میوب
محجوب اولمشلردر پس آنلر بعض افعال الله متالم اولوب زحمت ومشقته قالمشلردر
وتعب واذیتلری بو مرتبه یه ایرمشدر که اگر آنلرك بریسی مثلا ثقب فاره یه کیرسه
انکا بر هرة بنجه لی مسلط اولوب آنده اذیت ویرمشدر نته کیم خبرده لو دخل المؤمن
فی جحر ضب لقیض الله له فیه من یؤذیه کلمشدر زیراکه آنلرده تعب وضجر وضیق صدر
باعث عجب وکبر امثالی اوصاف ذمیمه یی مقتضی اولان بشریت واردر نظم

کیم انجدرسه سنی شیخ وواعظکده اوخان … او حقده باغیده بالك اولورسن اینمه فرار
چو پاك اولور دل وجانك جهانی آکلرسن … که موج یم کبی طوغمز جهانده کمسه قرار
جری اوینه دیرایمش همیشه ای خانه … بیقلمه اوسته فی أنله قیل خبر زنهار
اوخانه صاحبی اوزره یقلدی برکیجه اول … دیدی ای اوقنی بو نجه وصیتم هر بار
جواب ویردیکه ایشدم خبر شکافهم ایله … بنی آجد یغنجه دهن سنی قپاتدك ای معمار
مثال خانه تتکدر شکافی امراضنك … تن آجدیغنجه دهن باغلدك ده کفتار
باشی آغریسی دیراولم کلدی دوشانی حتی … قوی ادهان ودوای خف ایله کال ای یار

نوع ثانی

مقام ثانیده توقفایدن ابرار ایله مقامات عالیه یه صعود ایدن مقربین آره سنده اولان
فرقی بلمدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که اصحاب نفس لوامه اولان
ابراردن ارباب نفوس ذکیه اولان مقربینك فرق وتمیزی واضح اولمق ایچون وابرارك
تعبی ومقربینك راحتی ثبوت بولمق ایچون بو مثال مطابق حجت وبرهان اولمشدر مثلا
بر شجره خبیثه واردر که جثه عظیمه سی اغصان کثیره یه شامل وهر زمان انواع
سموم اول اغصاندن حاصل وهر غصنك ثمره سی بر بشقه نوع سم قاتلدر واول
شجره یه بر طائفه کلوب اصلنده نهر جاری بولمشلردر همان اول شجره یه جقوب اغصانك
قطع ایله مشتغل اولمشلردر نه شجره یی اصلندن قطعه مباشرت ایتمشلردر ونه
یابس اولمسیچون اصلندن صوینی کسوب تراب آتمشلردر پس آنلر اول سموم ایله هلاك
اولوب کتمشلردر زیراکه اول شجره نك اصلی باقی اولدیغندن بر سمتی اغصانی قطع
ایلدکجه کورررلرکه او بر سمتندن تکرار اغصان کثیره بیتمشلردر واول شجره یه بر بشقه
طائفه دخی کلوب آنك اصلندن صوینی قطع ایدوب تراب کیرو المشلردر پس آنك اغصانی
ضعیف اولوب اثمار غمیه ویرمز قالوب آندن کلیتله خلاص بولمشلردر وقطع اغصان
کثیره ایله تعب ومشقت چکمکدن فارغ وآزاد اولمشلردر اما شجره خبیثه بطن انسان
مثالی کلمشدر واما اغصان کثیره اخلاق ذمیمه یه مشابهت بولمشدر واما اثمار سموم

قاتله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قائله مثال آثار صفات ذمیمه ودركه آنلردن وجوده كلن ذنوب وآزار اولمشدر
چونكه ساوات ابرار اخلاق ذمیمه نك مهلك انفسان اولدیغنی وآنلر انسانی ایكی عالمده بلا
صالدیغنی آنجق دلیل عقلله واخبار نقلله بلمشلردر پس آنلر اول صفاتی بر بر
ازاله یه مباشرت قیلمشلردر لكن اول صفتلردن كلیتله خلاص اولیوب تهذیب
اخلاق ایتمكه عاجز قالمشلردر زیراكه آنلر بر كون بر صفتدن پاك اولسلر بر غیری وقت آنی
كوردكرینه اول صفتله یا بتریله مبتلی اولمشلردر پس آنلر بو منوال اوزره سعی ایله عمرلرینی نهایه
یتنه دك مشقت بولمشلردر زیراكه آنلرك معده‌لری طولوب بشر یتلری قوت بولمشدر وقانلری
جوع اولمغله شیطان آنلره غالب كلوب وسوسه سیله كوكللری طولمشدر نته كیم خبرده
ان الشیطان لیجری من احدكم مجری الدم فی العروق فضیقوا مجاریه بالجوع كلمشدر پس
هیچ اشتباه اولنمز كه بركسه یه شیطان یول بولسه وآنك طمرلرنده جریان دم كبی جاری اولسه
آنك قلبی صفات ذمیمه ایله طولمشدر و اول صفاتك بری كلیتله ازاله دن عاجز قالمشدر كرچه
بعض اوقات استماع سكرات موت وعذاب قبر واحوال محشر واهوال جهنمدن عارض اولان
خوف ایله بعض اوصاف ذمیمه زائل اولورسه ده اول خوف آنده كتدكده آنی كوردركه اول زائل
اولان صفت رجوع ایدوب كلمشدر واما اولیای مقربین ادله وتجربه ایله بطنی تتبع فسا
وفتنه بلمشلردر ومعدن جمیع صفات ذمیمه اولدیغنی تیقن قیلمشدر پس تقلیل اكل ایله
آنك شرندن بالكلیه خلاص بولمشلردر واوصاف ذمیمه‌نی اصولندن قلع ایدوب آفاتندن سلامت
قالمشلردر وجمیع اوصاف حمیده ایله متصف اولمشلردر وهمیشه انس وحضور ونور
وسرور ایله طولمشلردر زیراكه بونلرك اكلی قلیل اولدقجه شربی دخی قلیل اولمشدر وشربلری
قلت بولدقجه نوملری هم خفت بولمشدر وبو سببدن كلاملری دخی آز قالمشدر زیراكه جوع
وسهرانك تكلم اشتهاسی قالمیوب سكوت قیلمشدر انكچون بونلر ناسدن عزلت ایدوب
تنها قالمشلردر پس بونلرده صفات ذمیمه‌دن هیچ بر نسنه قالمیوب راحت بولمشلردر
نته كیم دیلمشدر كه ابدال اولمدیلر الا كه جوع وسهر وصمت واعتزال ایله اولمشلردر پس بو
مثالدن ظاهر اولان بودركه مقربین اولیا بر طائفه دركه آنلرده عجب وكبر وحسد امثالی
اوصاف ذمیمه‌دن اصلا بر نسنه اولماز زیراكه بونلر اول صفاتی جمله‌سی اصلندن بر مرتبه
محو ایتمشلردركه هیچ بری خاطرلرینه بیله كلمز انكچون سن بونلری كورورسنكه جمیع
همومدن وغمومدن خالی اولوب كوكل حضورن بولمشلردر وذوق وسرور وحبور ایله طولمشلردر
پس بونلر اصلا بر كسه‌دن اینجمیوب جمله ناسی سویندكده محبوب القلوب اولمشلردر زیراكه
بونلردن صادر اولماز الا كه افعال خیر اولور بونلر بویله ایكن بینه اهل حسد
بونلره هم حسد ایدوب ضررلری ایچون مكر وحیله قیلمشلردر لكن آنلرك حسد ومكرندن
بونلره نه بر ضرر كلور ونه ده خبرلری اولور زیراكه بحر شهوده طالمشلردر وآنلر بونلره هیچ
قازید قلدی قدیولده كندیلرو وشوب بلالرك بولمشلردر وبونلر حسن مالاده امن و
امان ایله سلامت قالمشلردر وسعادت دارین ایله كامل اولمشلردر نته كیم حق تعالی
الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون بیورمشدر مقرب قوللرن دنیا و
آخرت همومن وغمومندن فارغ وازاد ایلدیكن طیبورمشدر اكر سؤال ایدرسنكه بو كلام
حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك الدنیا سجن المؤمن حدیث شریفنه واقعا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

منيفنده منافيدر بو جواب شافی سکا کافيدر که بو حديث شريف و بونك امثالی نیجه کيم
وارد اولمشدر جمله سی اول سادات ابرار حقنده صادر اولمشدر انلرك احوالی خوش سکا ظاهر
اولمشدرکه انلر اهل صلاح و فلاح و اتقيادرلر و عباد و زهاد و اهل عقبادرلر
و مطيع و منقاد شريعت غرادرلر و ممدوح و مقبول حضرت مولادرلر لکن انلر
کدورات نفسانيه دن کليتله خلاص بولمشلردر و صفای قلب ايله ذوق حضوره
نائل اولمشلردر پس بو دنيا انلره زندان بلا اولمغله تعب و محنتدن خالی قالمازلر
لکن آخرتده ثواب جزيل موعودی بولورلر محروم اولمزلر و اما مقربين افراد قليل مستغرقه
نه اهل دنيادرلر و نه اهل عقبادرلر بلکه اهل معنادرلر و حاضر حضور حضرت
حقدرلر جمله خلقی فراموش ايتمشلردر و ذکر و فکر خالق ايله کوکلن ايچری کتمشلردر
و جميع کائناتی قو يوب مکونه يتمشلردر چونکه بونلرنه لذات دنيا اولوب نه نعيم
آخرت بلورلر پس قنده مسجون اولوب نه ايله اسير اولورلر و نه ايچون محزون اولورلر
نه ايچون خوف الورلر انجق ذوق و صفای انس مولایی بولورلر و کندی نفسلرندن کچوب
مقعد صدقه کوچوب دولت فقری بولوب فانی اولوب حق ايله قالورلر **نظم**

کنج عشق و حکمت و فقر و فناسنی ای پسر	لطف بحری سن صدف مثلی بکا کتر پر هنر
کرچه سن بونك مقامی زهد ايله مشغول ايکن	ايمدی بونك بويله زهدك قوی مدام اول باخبر
اول شراب روحی ايچ کيم حق آنی قيلمش طهور	نوش ايدوب پاك اول وجودك جان اوستنده خبر
نفع و ضر فرقی اولماز اصلا بهار و نه خزان	نور و حکمت قالبه ايلسه بی نقش صور
عشق مستی فارغ اولمشدر حيات و موتدن	کلشن و کلخن اکا خوشدر بهشت اولمسی سقر
وهم و فهم و عقلی قويش عاشق عالی جناب	دو جهانك کنارده اولدی وسته تجليل مسعد سفر
حق بولنده عاشقك کتسه آياغ قالمسه	حق ويرر حق آياغنه عوض بيك بال و پر

نوع ثالث

نفس لوامه نك مقام ثانيده مقام ثالثه ترقی سنك علاج و طريقن بيلدر **ای عزيز**
معلوم اولسون که اهل الله ديمشلردرکه کيمکه جميع آفات و آلامدن خلاص بولمق و
علی الدوام راحت قالمق مراد ايدينسه اوليای مقربين طريقنه سلوك ايدوب بو مقامدن
او بر مقامه ترقی ايده رك آنلرك ايزلرنجه کتسون تا کيم نفسی کامل اولوب مقام سابعه
يتسون و آنده عجايب و غرايب سير ايلسون و ترقيه مذکوری مجاهده نفس و مداومت
اسميله اشتغالی جوع و هر مقامده اکا مخصوص اولان اسم ايله مشغول اولمسون
چونکه اسم ايله اشتغال جوع ايله کچه طريقی اکا قريب اولور و اشتغالی اهمال ايلدکچه
طريقی بعيد اولور پس اول لوم ايتمسون الا که نفسنی لوم ايدوب قصوری کنارده بولسون
و بو سالکه مجاهده هم لازمدر و مجاهده يه موفق اولان ترك جمله عادات ملازمدر
و عادات ايشه عدا ايله حسنا اولنور لکن عادتلرك جمله سنی ترك ايتمك طريق مقربين ايچون وضع
اولنان ارکان سته ده مندرجدر که بری خارج بولنمز و ارکان سته مذکوره مشهور
اناملردرکه تقليل طعام و تقليل منام و تقليل کلام و عزلت انام و ذکر مدام و فکر تمامدر
و بو ارکان سته آنجق ترتيب قوم اوزره بری برينك حصولنده معين تامدرکه آنلر آنفا بيان اولنمشدر
پس اکر سالك بو ارکان سته يی صدق ايله تحصيل ايدوب بلورسه جمله عادتلری ترك ايدوب

مجاهده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

605

٢٩٠

مجاهده‌یی تکمیل ایتمش اولور و بو ارکان سته‌دن مطلوب اولان افراط ایله تفریط آره‌سنده
بولنان اعتدال وحالت وسطی بلنمشدر آنکچون ترک طعام دینلیوب تقلیل طعام دینلمشدر
پس اولیای متقدمین طریقنده سالکه نافع اولان بودرکه جایع اولدقجه برنسنه ییمیوب
ییدکده قبل الشبع ییمکدن فارغ اولسون و غدا وعشا عادتن ترک ایدوب تنقیصی
وقتنده شبعان بولندیسه او بریله قناعت قیلسون قبل الجوع اکلدن نفسنی مانع
اولوب طعام ثقلتی کندودن دافع اولسون نته‌کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم غدا اکل ایلدکده عشا اکل ایلمزدی وعشا ایلدکده غدا ایلمزدی پس بو سالک
اکا اقتدا قیلسون ولازمدرکه بر سفره‌ده انواع طعامی جامع اولمیوب بر نوع ایله قانع
اولسون وحقوق نفسی ویروب اعنی اللی درهمدن یوز درهمه دک ییدیروب حظوظنی
مانع اولسون واگر بو حالت وسطی‌یه سالکه متعسر اولوب نفسی بو حقوقنی
تجاوز ایتدیلسه وحظوظیله افراط سمتنه گیتدیلسه اکا لازمدرکه نفسنی تادیب ایچون حقوقنی
دخی ویرمسون اعنی یکرمی دورت ساعتده دورت ساعت اویقو اویوتیوب اللی درهم طعام
ییدورمسون اول قدر جوع وسهر ایله معتاد اولسون که نفسی ادب بلنوب حقوق
مذکوره سیله قانع ودلشاد اولسون وشرع شریفه مطیع ومنقاد اولسون و بو مقام
ثانیه‌ده سالک بوکا مخصوص اولان اسم ثانی بر له مشغول اولور الله الله الله دیوب
آخرنی اعنی هاسنی ساکن قیلور و بو اسمک تاثیر مطلوبی حصولنه کلمز وقلبه عجایب ملکوتیه
ظاهر اولمز الا که قیام وقعود واضطجاع اوقاتنده آناء لیل ونهارده اخفا واکثار ایله حاصل
بولور و عجایب عالم غیب اکا عیان اولور و اکثر اوقاتنده قبله‌یه متوجه اولوب تغمیض
عین ایدوب بو اسم اعظمی صغیر انفاس ایله ذکر ایدر و هر تکرار ایلدکجه باشنی جانب الدیروب
صدرینه ایندیرر و تحقیق همزهٔ لفظة الله ایدوب هاسنک ما قبل اولان الفی مد ایله
هاسنی ساکن اوقور و تحقیق همزه‌ده اهمال وتکرار اسمده استعجال قیلمسون تاکیم هلادهلا
هلادعیل اولمسون زیراکه بو لفظده اول معنی قالماز و تکرارنده تاثیر اولماز و بو مقامده
سالکک وساوس وافکاری کثیر اولور اگر بو اسم شریفه مداومت ایلدیسه افکار
وخواطری قلت بولور زیراکه بو اسم جلال بر ناردرکه بو شکله جمیع افکار وخواطر محترق
اولور اول ذاکر آنجق بو اسم ذات ایله مشغول اولوب افکار وخواطرله مقید اولماز
وبو مقامی سرعتله کچوب بو افکار ایله قالماز چونکه آنک مرات قلبی خلقه توجه
قیلمشدر تشبیه بوقدرکه آیینه هر نیه مقابل اولسه اول نسنه آنده منقش اولمشدر پس بو
مقامده سالکک مرات قلبنده خلقک صور واشکالی وعادات وافعالی واوصاف
واقوالی واوضاع واطواری ومحاسن واکداری منتقش اولور و بو نقوشی دفع ورفع
ایتمکده سعی ایدر لکن دفعی متشکل اولمشدر مندفع اولماز زیراکه آیینه مقابلی نقوشندن خالی
قالماز مکرکه خلقک جمله‌سندن اولیه اعراض ایده کیم نه صورتلرک گوره ونه سوزلرک
ایشیده وجمیع لذتلردن اولیه بعید اوله کیم نه قوقولرین آله ونه طعاملرین بوله ونه
آنلردن برینی لمس ایده بله تاکیم اول وساوس خیالاته قالمسون وآنلردن غدا الیم بولمسون
وخلق ایله حقدن محجوب اولمسون پس لازمدر وصال الله متعطش اولان سالک خلقی وجمیع لذتلری
تارک اوله و منتهی مشاهده اولان مجاهده بودر طوبی اکا کیم بو مجاهده‌یی ایده بلور نظم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

خدایه شکر که اولدم رفیق اهل کمال — نديم فكر اولوردم بالغدوّ و الاصال
صفیر ذکر اودوردم بالعشیّ و الاشراق — جهان حجابی حقیقت بوزنلهٔ اضمحلال
بو فکر و فکر ایله ایردیم اول حاله کیم بولدی — شئونی صورت اضواء و هیانیله ظلال
وجود واحد و نور بسیطی کوردی کوکل — روان جود و دسیا ایجه شعلهٔ جوال
کوردی کثرت ظاهرده وحدت باطن — هر آن ایدرسه شئون تعاقب امثال
اودر قدیم اکر اعیان مراتبنده مدام — بو سفل طبع ایله کلمش درونه حب سقال
کوکلده حقی جواهر دفینه سی وار ایکن — نحو حکیم و حلیم و سلیم و خوب خصال

نوع رابع

مقام ثانیده عبد مولاسندن قاطع اولان موانعك اعظمی اختلاط ناس اولدیغی بلدك
ای عزیز ملوم اولسونکم اهل الله دیشلردرکه اگرچه قطاع طریق مقربین جوق قدر
لکن خلقه میل و محبتدن و آنلرله صحبتدن اعظمی یوقدر زیراکه بوبولده لازم اولان
مجاهده نك اساسی عادات خلقه مخالفتدر کاه ترکیله اولور پس آنلرله موافقت ایدوب
مجلسلری مشتمل اولان مزاح و ملاطفت امثالنده آنلره موافقت ایدن سالك قدمی منزل
آلور ونیجه مجاهده ایله مشاهده ایده بلور امّا مقامات عالیه یی مراد ایدن کسه جمیع
خلقی ترك ایدوب تنهایه کلور و اهباب و اهلندن مستوحش اولوب مولاسیله مستانس
اولور و قلبنده عجایب و غرایب سیر ایدوب جاننده لذات عظیمه بولور و امّا علاجات
ایله عامل اولمیان کسه تعب و عناده قالور و تضییع اوقات ایدوب مطلوب اولان
قرب مولادن محروم اولور زیراکه خلقه ایراغ اولان حقه یقین اولوب سعادت
بولور و الیای مقربینه زمره سنه کلور پس بو مقامده سالکه لازمدرکه متنبه اولمش
ونفسنده قالان کبر و حسد و عجب و ریا و سوء ظن و اعتراض امثالی اثار نفس امّاره یی
ناسدن بالکلیه اعراض ایله محو و ازاله قیلسن و اکا امر معروف و نهی منکر ایتمك دخی
لازم اولماز زیراکه امر معروف اولدر که مورده لطف و تواضعله کرکدرکه تاثیر اوله او سالك
ایسه بو مقامده اول رفق و تواضعی ایده بلمز نته کیم حدیث شریفده من امر بمعروف
فلیکن امره بمعروف کلمشدر و بو دخی کندی نفسنی هلاك ابدیدن تخلیص ایدوب قلبنی
موانع مشاهده اولان آفتلردن تطهیر ایتمك کندی حقنده جمله دن اهم و الزم اولمشدر
زیراکه کوکل نظرکاه خدادر و معرفت مولی جمله دن اعلادر پس قلبنی تصفیه قیلمق
جمله دن اولادر و بو مقامده سالکه لازمدرکه طلوع و غروب عندنده قلبنی تصفیه
دن مقدم یا مصرّف القلوب صرّف قلبی الی طاعتك دعاسنی اوقوسن و تصفیه دن صکره
یا مقلّب القلوب ثبّت قلبی علی دینك و طاعتك دعاسنی اوقوسن امّا تقلیب قلوبك
معناسی حق تعالی نك کوکللری غفلتدن حضوره و عکسنه و حزندن سروره و عکسنه
و رجادن خوفه و عکسنه و بسطدن قبضه و عکسنه و بونك امثالی اضدادینه
دوندرمسیدر و بو دعادن مراد آنجق بو طریقتده استقامتدر و بو مقامده ثانیده
قلوب العباد بین اصبعین من اصابع الرّحمن یقلّبها کیف یشاء حدیث شریفنك
سرّی بو سالکه ذوقیله ظاهر اولورکه سلوکه رغبتی زیاده قیلوب مجاهده
المنی اونودر و احوال قلبه واقف ایدوب ماسوادن اعراض ایتدرر امّا حال

برمعنادرکه

بر معنادرکه اکتساب و تصنعسز حق تعالیدن قلبه وارد اولور و اول معنی یا حزندر
و یا طربدر و یا خوفدر و یا رجادر و یا قبضدر و یا بسطدر و یا هیبتدر و یا انسدر
و یا جلالدر و یا جمالدر و یا غیری معنادرکه قلبه کلور اکر اول معنی کوکلدن زائل اولدیسه
اکا حال دیرلر و اکر ملکه اولوب دائما قالدیسه اکا مقام دیرلر پس احوال مواهبدر
و مقامات مکاسبدر احوال عین جوددن کلور و مقامات بذل مجهود ایله اولور و سر
مزبورك ظهوری اولمازالاکه مجاهدهٔ معهوده ایله اولور و اکر سالك بی مجاهده بو سرك
ظهورك ادعا ایدرسه اول سرك ظهوری دکل بلکه نفسی غروریدر زیراکه نفسك
شانندندرکه کندوده اولمیان کمالی استماع ایلدکده آنی ادعا ایدر و مشاهده ایسه
حاصل اولمازالاکه مجاهدهدن اولور پس البته سالك صادق نفسیله مجاهده
ایدوب آنده اولان دفینهلری استخراج ایچون قلبنده ایچری کیده و لقلقهٔ لسان ایله
نفسی تأدیب ایله زیراکه نفسنده بولنمیان کمالی ادعا ایدنی شواهد امتحان تکذیب
ایدر پس نفسنی کندی امتحان ایدوب آنی تصدیق ایتمز اوزرینه محتبس اولوب
حظوظنه یتمز و حقدن اعراضنی کوردکجه اکا عداوت ایلر و قباحتلرن جمله شیخنه
حکایت ایلر و آندن بیر سترین کتم ایتمیوب هر دردنی اکا سویلر و اول پیر دخی پیر اول
مرید پر تقصیرك غرضندن مرضن بلوب اکا کوره علاج ایلر پس پیر ایله مرید
آرهسنده اولان کلمات اسرار ایکیسنده امانتدر عمرلری اولدقجه لسانه
با تخلیه کتورمك بری برینی اهانتدر و عند الله اول غدر و خیانتدر سر کیدی
سرکتمز دیوب عهدنده ثابت اولان محل اسرار و حامل امانتدر **نظم**

عجب نه عشق ایله تخمیر اولندی بو کلمز
نه ما در بو که کوکدن یره نزول ایتدی

نه گنج مخفی یه گنجینه اولدی بو دلمز
انکله اولدی منور بروج و منزلمز

نه موجلر در اوکیم دمبدم پیایی در
بولور بو جنبشدر یادن آنی ساحلمز

هزار نقشی چو بردم ده دل قبول ایلر
عجب نقش پذیر اولدی قلب قابلمز

شئون بی حد ایله دوستایه کوکلده ظاهر
تمام حل اولور آندن هزار مشکلمز

نسیم حب ازل ولده عشق ده ملر بدر
بو ریح راح ایله روح اولدی نفس کاملمز

قوی آب و نان اوجی دن حیات بولحق
که اول اخر او در جان جان مقبلمز

نوع خامس

مقام ثانیده نفس لوامهنك عالم مثاله دخولی و آنده اولان روحانیلره وصولی
و انلر مشافهه حصولنی بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردرکه
مقام ثانیده اولان سالك نفسی مجاهده سنده ثابت اولدیسه اسرار عجایب
قلب اکا منکشف اولوب عالم مثاله داخل اولورکه اول بو عالمدن غیری بر بشقه
عالمدر و آنی بلمز الاکه مقام قلبك نهایتنه ایرن بلور زیراکه عالم مثال نهایت
مقام ثانیده که مجاهده ایدن بولور و سماوات ابراره نصیب اولمازکه اول عالی سیران
ایدن لوم که آنده مجاهده ایله طریق مقربین سمتنه کیده لر اما عالم مثال ابتدا
مقامات مقربیندرکه حواس خمسهٔ ظاهره ایله ادراك اولنمیان اموری سالك
صادق آنده اشیدوب کورمشدر و حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قلب المؤمن بيت الله بيورمشلر يعني كوكل مخزن اسرار خدا اولديغي طيور مشاهده پس
اول سالك شريعتله عامل اولوركه اقوال حبيب خدادر وطريقتله متخلق اولوركه
افعال نور هدادر مثلا جوع كثير ونوم قليل وصمت طويل كبي اشيادر
واول حضرتك تبسمله تكلم ايلديكي تواضع وشفقتلري كلور پس بو سالك آنك
اخلاق واحوالني تتبع ايدوب اكا تبعيت قيلور تاكيم ينابيع حكمت آنك قلبندن تفجر ايدوب
لساني اوزره جاري اولور وبو شكله اوزرينه فايق اولوب رتبه سن عالي ايلك وبوندن
مفارقت ابرار ايدوب مسافرتله حضرت جباره كيدر وسالكن بو سفرنده ابتدا
منازلي عالم مثالدركه آنده كثافت اجسام ايله لطافت ارواح آره سنده اولان
صور اشباح ايله جمع اولور واكا سرور ولذت كلوب همتي متين اولوب منزل آلور وشوق
وذوقن اوزياده ايدن اسراره مطلع اولوب مقامات عاليه سمتنه ترقي بولور وقلبنده
نار محبت مشتعل اولوب شهوات نفسانيه بالجمله كسيلور كرچه لذات روحانيه
حالورسه ده مانع دكلدر زيراكه مقام ثانيده مقصود اولان مابعدينه نسبتله
حجب ظلمانيه جولنات شهوات نفسانيه دن كچمكلر وعالم مثاله داخل اولماز الا كه
سالكلر داخل اولور وبو دخول ايسه نوم ايله يقظه بيننده متوسط بر حالتدر كه
سالكه اغلب جلوسي حالنده كلور وبوكا واقعه ديرلركه اول بوننده كورديكني كورر
اول شروط ايله كه اولديغي مكاني وبولنديغي زماني بلور وكندي كيم اولديغن
ونه هيئتده بولنديغن بلور ونوم ايله يقظه آره سنده اولديغن بلديكي حالده كورر
اكر بو شروط خمسه نك برندن غفلت ايده رك كوررسه اول عالم برزخده عالم مثال
صايلمز وكورديكي رؤيادر واقعه ديلمز چونكه بو حالتده اول سالكي نوم ايله يقظه
بيننده آلور وبدايتي حالنده يقظه دن جانب نومه اكا غالب كلور بعده تدريج ايله
ترقي بولور تاكيم آنده جانب يقظه اغلب اولور پس اول زمان بعض روحانيلري
كورر وطانور وآنلري يقظه ده كورمش صانور حق بودركيم اول سالك اول روحانيلري
بو حالتده بولمشدر لكن علو همتي آنك بو حالتي يقظه سنه اوليله قريب اولمشدركه
حواس ظاهره سي ذهولنده غفلت قيلمشدر وبو حالتي عين يقظه بلمشدر واصحاب
كرامه بو حالتده جبريل امين اعرابي صورتنده كلمشدر واولياي عظامه بو حالتده
حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك روحانيتي كورينور وبو دولت
عظمايه مشافهه تسميه اولنور فلان كمسنه اول حضرت مشار اليه كورمش وبيلور
والحاصل ابتدا حواس ظاهره يي بر ذهول آلور بعده اول احوال اول قلبه منكشف اولمق
ممكن اولور نتهكيم بر كامل ديمشدركه بر سالك مجاهد بجا يمين بالله ايلديكه بن حضرت
پيغمبري باش كوزيله كوردمكه اصلا ايورو كل ايدم بن اول سالكه ديدمكه نيجه
حضرت كوردك ديديكيم فلان فلان مكانده ايدم وبنمله فلان وفلان برابر بيله ايكن اول
مجلسمزه كلدي وبنمله مكالمه ايلدي بن دخي اكا لسانمله سويلدم وكوزمله كوردم
اول سالك بويله ديدكده بن اكا ديدمكه سنكله بيله بولنانلر دخي آني كورديلري
جواب ايلديكيم آنلر كورمديلر اول سالكي ارشاد ايدوب ديدمكه اول حضرتي
بر كورمك باش كوزيله اولسه ايدي سنكله بيله بولنانلرك جمله سي آني كورورلردي

انجق سنی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنجق سنی اولی وقتنده بر فهول آلمشدر انکچون سکا اورحانیت کلمشدر وعالم مثالده
بصیرتکا ظاهر اولمشدر همان اول دمده اول سالك بو خطاسنی بلوب ارشادی
جانیله قبول ایدر دعا قیلمشدر پس هیچ اشتباه یوقدرکه محض یقظه ده کورنمز
الا که عالم ملك ایچنده بولنان اشیا کورینور واما عالم ملکوت که عالم مثال آنك
برشعبه سیدر انلرده اولانلر کورنمز الا که بصیرت کوزیله کورینور
اکرچه باش کوزی مفتوح اولورسه دن کوردن بصیرت کوزیله نظم

معشوق خرامانلر * اولدقجه بوطرز اولسون
عشاق اکا حیرانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

دل صلح وصلاح اولدی * شب کتدی صباح اولدی
کفر ایتدی هپ ایمانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

هر رقت محزوندر * هم همت مجنوندر
اول سلسله جینانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

نفس اولدی چورحمانی * دیو اسلمه شیطانی
بوتن کلمسلمانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

اول مهرو درخشانلر * کونیچی کلستانلر
اشخاص قوجانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

عشق اهلنی کوتردر * شیرینی سوزی شکردر
عالم شکرستانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

عشقك غمی نعمتدر * زهری دله شربتدر
حق شکر افشانلر * اولدقجه بوطرز اولسون

نوع سادس

عالم مثالده اولان فهوانیه یی وعلامات تصفیه وتزکیه یی بیلدررای عزیز معلوم اولسکه
اهل الله دیمشلردرکه سالك صادقك اویله وقتی کلورکه عالم مثالده فهوانیه حالتی
بولوب خطاب حق ایله مستطاب اولور وکاه اولورکه بو امری ابلیس تلبیس ایدوب
سالك صانورکه حقله ایرمشدر حال بوکیم اول کندی شیطانی کورمشدر لکن اکر بو
حالتن عقبنجه سالکده علوم وحکمت واتباع شریعت وانقیاد طریقت ظهور ایلدیسه
اول حالت اکابر کرام حقندرکه فهوانیه صحیحه در واکر بو حالتك عقبنجه زندقت
وشیطنت وهوایه تبعیت ظهور ایلدیسه اول بر شیطاندر که قاطع طریق رحمانده
سالکی مطلوبندن عوق ایتمك ایچون کلمشدر حق تعالی آنك شرندن حفظ ایلسونکه اول
مضل اولمشدر اما فهوانیه صحیحه یی حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
طیورمشدر نته کیم حدیث متشابهنده بیورمشدر رأیت ربی فی احسن صورة
فقال فیم یختصم الملا الاعلی یا محمد قلت انت اعلم ای ربی مرتین فوضع کفه بین کتفی
فوجدت بردها بین ثدیی فعلمت ما فی السموات والارض ثم قال فیم یختصم الملأ الاعلی
یا محمد قلت فی الکفارات قال وما هن قلت المشی علی الاقدام الی الجماعات والجلوس فی المساجد
خلف الصلوات وابلاغ الوضوء اماکنه فی المکاره من یفعل ذلك یعش بخیر ویمت
بخیر ویکن من خطیئته کیوم ولدته امه ومن الدرجات اطعام الطعام وبذل السلام
وان یقوم باللیل والناس نیام فقال قل اللهم انی اسئلك الطیبات وترك المنکرات
وفعل الخیرات وحب مساکین وان تغفرلی وترحمنی وتتوب علی واذا اردت فتنته
فی قوم فتوفنی غیر مفتون پس فهوانیهٔ صحیحه بودرکه نتیجه سی بو علوم اولمشدر
واما نتیجه سی وساوس اولان تلبیس ابلیس اول فهوانیه دکلدر بلکه امور شیطانیه در
وبو طریقتدن مراد ایشه اول علوم ومعارف الهیه درکه آنلر نتایج تصفیهٔ قلب
وتزکیهٔ نفس انسانیه در بو تصفیه وتزکیه نك علامتلری واردر اما تصفیهٔ قلبك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

علامتی علوم ربانیه نك الهام اولمسیدر والهامك کتاب وسنته موافق کلمسیدر
واما تزکیهٔ نفسك علامتی جمیع اوصاف ذمیمه دن نجات بولمسیدر که آنده
نه عجب ونه کبر اولور ونه بغض و کدورت قالور ونه میل و شهوت بلکه ونه
کسه دن متنفر اولور ونه کسه یه آرزو قیلور پس جمیع خلق آنك قاتنده مساوی اولور
سلامته راحت بولور وحضور قلب ایله مجلس انسه کلور ومولا سیله تنها
قالور زیراکه خلقك بعضیسنه اویله محبت ایلمز که آنك میلیله حقدن منقطع
اوله وبعضیسندن اویله نفرت ایلمز که باطنی متغیر اولوب حقدن غافل قاله بلکه
خلقه حبی فی الله وبغضی لله اولور بو مقام ثانیه اکبر مهمات سالك قطع شهوتلردر که
شهوت اکل وشهوت لبسدن عبارتدر مادامکه سالك کندی نفسنده بعض ماکولاته
زیاده بعضی سنه شهوت بولور وملبوساتك بعضیسنه زیاده بعضیسنه
رغبت قیلور پس جمیع ماکولات وجمله ملبوسات آکا مساوی اولنجیه دك مجاهده
لازم کلور چونکه سالکك عندنده جمیع ماکولات وملبوسات مساوی بولنور اول
وقت آنك نفسنه زکیه اولمش وشرندن خلاص بولمش دینلور وابتدای درجات
کماله یتمش وعالم حسدن اعراض ایدوب عالم قدسه توجه ایتمش بلنور اکر سالك
نفسی شهواته مائل اولدیسه ومجاهده ایله تدارکندن عاجز قالدیسه اول سالك
طریق حقده کلدر واکر دعوای سلوك ایدرسه اول ضال ومضلدر آنکله الفت وصحبت
ضلال وخسراندر وآندن اجتناب وتفرت علامت ایقان وسلامت ایماندر پس اهل سلوکه
آندن اجتناب امر لازمدر که طریق حقده شاشمیلر وآنك شطحیاتیله ضلالته دوشمیه
زیراکه طریق حق خلقك مبتلی اولدیغی عادتلرك جمله سنه مخالفتدن عبارتدر پس
کندی نفسندن خرق عاداته قادر اولمیان اسیر شهوت ایچون خرق علامت اولمق خلاف
عادتدر اما سالك صادق عادتلری ترك ایلدکده اوضاع ناسه مخالف کتمش اولور
پس خلق آنی مجنون صانور حال بو که اول عقل کله یتمش اولور وسالك اول مطلب
اعلایه نائل اوله مز الا که خلقی مجنون کبی ترك ایله اوله بلور زیراکه آنك قلبنده بر حقیره
نسنه یه ادنی میل ایلدیسه آنك حجابی اولوب حضور حقدن قالور **نظم**

بولایدم دلده دلدارم بکا مونس کیم اولمازدی … بکا یار اولمسه یارم اکا دل محکم اولمازدی
دل اهلی بولمسیدی دلده بو نجیلی ذوق روحانی … قومازدی شهوت جسمی اعزوا علم اولمازدی
طمعسز آدمك خلق جهان هب اقربا سیدر … قناعت قیلمسیدم هب بکا خال وعم اولمازدی
غم ودرد وبلا هب حب دنیادن کلور قلبه … قمویی ترك ایدیدیم خوش کوکلده ماتم اولمازدی
قمو دنیا ومافیها خیال وخوابدر اما … بلیدی خفته کیم دوشده انکچون بر غم اولمازدی
اوجان کیم غفلته طالمش خیال وخواب ایله قالمش … اویانسه خوابغفلتدن اصم وابکم اولمازدی
بری زندانِ غم کورمش بری خوش کلشنه ایرمش … دل آکاه اولسه کندینه او غیره همدم اولمازدی
قونادر وشاه درویش اول اسنی بسنی کورمه خویشی الی … اولایدی پردر ونی ندمادم بردم اولمازدی
اکر ترك ایلسه خلقی وذوق وشهوت حلقی … اوشاه عشقه بو حقی کوکلده محرم اولمازدی

نوع سابع

تصفیهٔ قلبك وتزکیهٔ نفسك وجه احسن ایله طریقی اخوندن بلدر ای عزیز معلوم

اولسونکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣،٤٣

اولسونكه اهل الله دیمشلردركه سالك صادق اودركه جمیع ماسوادن اعراض ایدر
آنجق حق تعالی یه توجه ایله قلبنه كیدر وهیچ برانسان ایله ایكیسی اولمازحضرت خضر
اولسه بیله جلیس اولماز زیراكه قلب ایچنده نورحكمت بتی قبولی بیت ایچنده برشمعهٔ
موقوده یه مشابه كلور نته كیم ابواب خمسه بالجمله مسدوراولدیسه اول شمعه
رحتله ملتهب اولور واول بیت آنك نوریله ضیا بولور واكرابواب مسدوره نك بری
آچلدیسه شمعهٔ ملهوبه منطفی اولوب اوخانه صباحه دك مظلم قالور كذلك
حواس خمسه ظاهره ایله دروندلده بولنان حكمتك حالی ابواب مذكوره ایله اول
شمعه نك مثالیدر پس اكر قلب اول حواس خمسه نك مدركاتندن اعنی سماع
مسموعات وابصار مبصرات وشم مشمومات وذوق مذوقات ولمس ملموساتك جمله
سندن عزلت وخلوتله اعراض كلی ایلدیشه اول جمله شهواتی فراموش ایدر پس
قلبندن لسانینه عیون حكمت جوش وخروش ایدر وبوحكمت اولنوردركه اول
حضرت اذا نزل النور فی القلب انفسخ وانشرح بیورمشدر وآنك قلبنه نزولی
وارغوری قوپوب دارخلودده انابت علامتیله طیورمشدر واكر قلب استماع مسموعاته
یا ابصار مبصراته ویاشم مشموماته ویاذوق مذوقاته ویالمس ملموساته توجه
ایلدیسه آنده حكمت باتوب نور منطفی اولور وخانهٔ دل طبیعت ظلمتیله اجل صباحنه
دك مظلم قالور پس بوبیان ایله عیان اولان بودركه قلبك عالم شهاده بولنان جهتی
حواس خمسهٔ ظاهره در زیراكه قلب اول عالم شهادتده برنسنه ادراك ایدمز الاكه
حواس مرقومه واسطه سیله ایده بلور وقلبك عالم غیبه اولان جهتی آنك حواس
خمسهٔ باطنه سیدركه عالم غیب ایچنده بولنان اموری آنلرله ادراك ایدر بولنمشدر نته
كیم بالاده بیان اولنمشدر پس كوكل صافی اولمازدن مقدم ایكی عالمك برینه توجه ایلسه
اوبر عالمدن اعراض ایدر وآكا برحالده ایكی عالمه بیله توجه ایتمك متیسر اولماز چونكه بو عالم شهادت
حضرت حقدن بغایت بعید وبی قدر وقیمتدر پس اكركوكل بوكا توجه ایدوب عالم غیبی
كلیتله ترك ایلدیسه آنك صاحبی انسان صورتنده حیوان اولور آنكچون آنی كوردیسنكه
بهایم كبی اكل ونوم كثیر وغضب وشهوتنه اسیردر وخصومت وجدالی چوق وعواقب
اموره نظری یوقدر وجهل وغفلتله مجبول ومالایعنیله مشغولدر واكركوكل مولاسنی
تذكر ایدوب آكا مائل اولدیسه ومناهیدن اجتناب ایدوب عوامره عامل اولدیسه
ونفس حظوظندن كیچوب حقوقنه قائل اولدیسه اعنی فضول اكلی قویوب بركوت
بركیجه ده یوزدرهم غدا ایله قانع اولدیسه وفضول نومی قویوب یكرمی دورت ساعتنی
دوردن هاجع اولدیسه وخیرسویلیوب فضول كلامدن لسانك مانع اولدیسه
وعالم غیبه توجه ایدوب آكا راجع اولدیسه آنك صاحبی ایكی عالمدن ذهول ایتمیوب
ایكیسنی بیله جامع اولور وطریق حقده سالك اولوب آنلر آكا عبد مملوك ومؤتلف
اولور وظلوم نفس وجهول غیر اولوب حمل امانته لایق اولور وانسان كامل اولوب
جمله دن فائق اولور زیراكه غضب وشهوت انسان وملك بیننده مشترك اولان روحانیت
ظهر آیینه یه ملتصق اولان كثیف نسنه مقامنده در نته كیم آیینه نك برجهتی
بركثیف نسنه ایله مظلم اولمدقجه آنده عكوس اشكال الصور بوله مز كذلك روح

انسانی غضب وشهوتی مشتمل اولدقجه محل تجلیات اوله مز لکن اول شرط ایله که
غضب وشهوت عقل وشریعت حکمتی تحتنده کاه لر وتعدیلی محفوظ ومعتدل
بولنوب مقبول ومحمود اوله لر اگرچه غضب وشهوت ایچون انسان ظلوم وجهول
تسمیه اولنمشدر لکن بونلر عقل وشریعتله محفوظ اولدقده جمله امانت ایچون
علت موجده قیلنمشدر زیراکه انسان غضبلی وشهوتلی اولدیغندن سموات وارض
وجبال طاقت کتورمدکلری امانت حملنی قبول ایدوب محل امانت بولنمشدر نته کیم
قرآن کریمده وحملها الانسان انه کان ظلوما جهولا بلنمشدر پس غضب وشهوتنه
غالب ومالك اولان کامل وارث خلافت آدمدر زیراکه انی جاعل فی الارض خلیفه
خلعتیله عزیز عالمدر اما غضب وشهوتنه مغلوب ومملوك اولان کسنه انسان
صورتنده حیوان بولنور بلکه حیوان آندن خیرلی عد اولنور زیراکه اول نه مکلفدرکه
نه ده عصیان ایده ونه معذب اولوب جهنمه کیده واما سالك طریق حق اولان غضب
وشهوتنه مالك اولور وقلبنده بغایت عالی همت بولور پس نفس شریفنك قدر وقیمتنی
بلور وآنی درجهٔ بهایمدن تنزیه ایدر ومرتبهٔ نباتیه وحیوانیه دن جوع وسهر وصمت
وعزلت وذکر وفکر ایله ترقی ایدوب مقام خلافت آدمیته کیدر زیراکه آنك صدری
منشرحنده شرك وجهل اولمازکه آکا خوف وحزن یول بوله ومقتضیات بشریت
قالمازکه آندن ذنوب صادر اوله پس اول کامل سعادت اخرویه ایله سعید اولور
وآنك وصف جمیلی ناس ایچنده منتشر اولوب مهابتیله اهل حسدك درونی طولوب
مکر وشرلرندن امین اولور پس اول عزیز سعادت دنیویه ایله دخی سعید اولوب ایکی
جهان سعادتن بولور پس برکامل که احوال واطواری بو وجه بوزنده شیخ خلیفه [حاشیه: اللهاوده]

نظم

نه روح بوکه مست مدامی اولکجهان … نه باده در بو محبت که جامی اولکجهان
نه حوتدر بوکه بو شست کائناته دوشر … نه دانه در نه هما در که دامی اولکجهان
کوکل اوکونده زه ایرمش که روز لوشبیله … او صبح وجهنی کورمش که شامی اولکجهان
ظلال عالم فانیله عالمه قلبکا کل … او نورك بول که ظلال وظلامی اولکجهان
اکاکه توسن نفسی مطیع ورام اولمش … تیقن ایله حقیقتده رامی اولکجهان
جهان غلامك اولور کر غلام عشق اولسك … که شاه عشق غلامی غلامی اولدی جهان
قمو مرادی حقی کامران اولدی … که هر زمانده همان طبق کامی اولکجهان

نوع ثامن

مقام ثانیده سالکده بولنوب آکا غالب اولان غضبك منشأنی وحقیقتنی وتحمله
علاجاتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه بدایت مقام ثانیده
سالك عجب ایله کبردن خالی اولمازکه آنلر منشأ غضبدر زیراکه غضب رماد
آتشده جمر مستوره کبی قلب ایچنده نار مستوره درکه آنی کبر استخراج ایدر
اما کبر انسانك نفسنده برصفتدرکه اول کندو یی کورمکدن نشأت ایدر وبو کبرك
حقیقتی عجبدر واما خارجده حاصل اولان خلقه تکبر ایتمك اول صفتك اثریدرکه
ظاهر اولور زیراکه نفسنده مضمر اولان کبرك اظهاری تکبردرکه قول نحوایله
پس منهوم شوم اولان اول غضبدرکه رؤیت نفسدن نشأت ایدوب

صاحبنده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صاحبنه غالب كلوب سياست عقل واشارت التنه داخل اولميوب انكله صاحبى
مضطرب ومغلوب اولور وصورت ظاهرهسى قبيح اولوب تغير بولور شبهه يوقدركه
صورت باطنه سى اندن اقبح اولور زيراكه بو غضب شيطان خلق اولنديغى آتشدندر
نته كيم عايشه انامزك غضبى حالنده اول حضرت الالتجاء شيطانك بيورديغى بوناره
اشارتدر وحق تعالى نيچه حكمت ايچون بونار باطن انسانه وضع ايتمشدر وبونار اليسه
بر سببيله مشتعل اولدقده يوركك قانى غليان ايدوب طمرلره متفرق اولور بعده
اعالئ بدنه چقوب ظاهر بشره يه منصب اولور پس اكر كندودن ادنايه غضب ايتمش
ايسه تهورندن لونى احمر اولور واكر اعلايه غضب ايتمش ايسه خوفندن لونى اصفر
اولور واكر غضبى كندى نظيرينه ايسه لونى كاه احمر وكاه اصفر اولور وبو غضب
غايتله ندموم وصاحبنى مهلك عدوى شويدر پس هر مهلكه دن نجات استيان بو
خصلت قبيحه نك ماده سى اولان كبرى جواع صلندن قطعه مباشرت قيلسون تاكيم
غضبى ضعيف ومغلوب اولوب اول رذالتدن تخليص نفس ايدوب امن وامان بولسون اما
غضبك هيجانى عندنده اولان علاجاتى ضعف نفسنى تأمل ايلمكدر واول خسته لر
سائرلره تسلطنى لايق كورمكدر وثواب كظم غيظى تكفرله عذاب مجازاتى تذكر ايتمكدر
وحق تعالى نك كندويه قدرتنك كنديبك غيريه قدرتندن چوق اولديغى بلوب عقاب
وانتقامك خاطرينه كتورمكدر ونفسنى عاقبت غضبدن تحذير وتخويف ايلسون
واكا خطاب ايله سويلسونكه اى نفسم اكر غضبله خصمندن انتقام آلدكسه شبهه
يوقدركه اول سكا دشمن اولور وسندن اضعف اولسه ده انتقام آلمق ايچون شر قيلور
پس قلبك مشغول اولوب افكار وخوف ايله طولوب هموم وغمومك چوق اولور واكر
تحلم ايلدكسه اونجه افكاردن غمومك جمله سندن فارغ وآزاد اولوب امن وراحت بولورسن
وحلمك چوق ايسه ده بارى تحلم وتحمله انبيا واوليايه تشبث وتشبه ايتمش اولورسن
اكرچه حلم امر اضطراريدر لكن تحلم امور اختياريه دندر كه غيظى كظم ايتمكدر پس تحلم ايله
مكلف سنكه نهايتى حلمه يتمكدر زيراكه اكر سن كرات ومرات ايله تحلم ايلدكسه حالت
اضطراريه اولان حلمى بولورسن وعقلك كامل اولوب تكلفسز غضبكا مالك
اولورسن نته كيم حديث شريفده انما العلم بالتعلم والحلم بالتحلم ومن يتحر الخير
يعطه ومن يتق الشر يوقه وارد اولديغى بلورسن وغضبك بر علاجى دخى بودر كه
غضب حالنده قائم اولان قعود ايلسون وقاعد اولان آرقه سى اوزرينه ياتوب
بو دعايى اخفا ايله سويلسونكه اللهم اغننى بالعلم وزيننى بالحلم واكرمنى بالتقوى
وجملنى بالعافية آمين پس سكا لازمدر كه غضب وحلمك بينى فرقنده انصاف ايله كيله سن
ايكيسندن احسنى ترجيح ايدوب آنكله تخلق ايله سن زيراكه سكا واجب اولان بودر كه
نفسكى تزكيه وقلبكى تصفيه قيله سن تاكيم كدورات خبيثه درونكدن زائل
اولوب صفاى قلب ايله انسان كامل اوله سن پس بو ادويه مذكوره يى استعمالسه ن
ذات شريفكا معالجه قيله سن تاكيم امراض جسمانيه دن اعظم اولان امراض نفسانيه دن
خلاص وشفا بوله سن وانفع ادويه نفسكدن كبرى ازاله ايتمك اولديغن بله سن
زيراكه آنك زواليله فرعى اولان غضب دخى زائل اولور كوره سن وكبرك مادده سى قطع

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولنمد قیجه زوالی محال اولور ومددی امتلای بطن وشبعدر که آنکله کبر استیلا
وقوت بولور وآندن غضب وتهور ظهوره کلور پس ایمدی البته والبته سنی جوع ایله
سهری کندیکا عادت قیله سن تاکیم صمت ایله عزلتی سهولتله حاضر بوله سن وذکر وفکر
توحیده اختیار سزکله سن پس جمیع اوصاف قبیحه دن خلاص بوله سن واوصاف
ملائکه ایله متصف انسان اوله سن وماسوایی اونوده سن صفای حضور ایله
طوله سن وبحر عشقه طالوب جواهر آله سن وانس مولایی بولوب انکله قاله سن نظم

آل عشقدن ای دل غمی
الصبر مفتاح الفرج
افلاك وعرش اعظمی
مسرور اولورسن ناگهان
کر سینه چون آیینه در
الصبر مفتاح الفرج
هر دم بولورسن ارحمی
طالمه خیال باطله
حق سکوت ایت بر زمان

الصبر مفتاح الفرج
چك درد وغم وحزن همان
الصبر مفتاح الفرج
کورمزسن اصلا ماتمی
بی کبر وهم بی کینه در
ترك ایلسك ماو منی
الصبر مفتاح الفرج
بولدلده عشق اقدمی
عشقك غمی قالسون نهان

تا بوله سن اول محرمی
تا بوله سن سنده عیان
قلبه ایروب نور جهان
الصبر مفتاح الفرج
سیر ایله آندن همدمی
کورمزسن اصلا دوشمنی
آلدنمه ظل زائله
الصبر مفتاح الفرج
حقدر بوسزك محرمی

الصبر مفتاح الفرج

نوع تاسع

مقام ثانیده بولنان قطاع طریقی حتی سالکدن دفع ایدن امور اربعه نك تفصیلی
وبو مقامدن مقام ثالثه ترقی ودخولك وآندن مقام رابعه وصولك کیفیت حصولی
بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که موجوداتك جمله سی رشك
وغیرت ایدن سالکه حسد ایدوب آنی حضور حقدن قطع ومنعه جد وسعی ایدر
زیرا که قرب ملك ملوکه صدق ایله سیر وسلوك ایدن خلیفه رب اولوب جمله یه تسلط
ایدر بلور پس حالی بویله اولان کمسه البته محسود عالم اولور لکن حسدك ضرری
کلمز الا که بنه اهلنه کلور پس طریق حقده سیر ایدن سالکه لازمدر که هیچ بر نسنه یه
التفات واعتبار قیلمسون وهیچ بر کمسه دن خوف وحذر اوزره اولمسون زیرا که
حق تعالی اکا جمیع اشیادن اقربدر وبر قرنجه نك ایاغی حرکت قیلماز الا که آنك قدرت
وارادتیله قیلور وزمین واسمانده آنك علمندن بر ذره غایب اولماز که جمله نك ظاهر
وباطنن بلور وقلوبك اطوارینه وجمیع احوال وافکارینه مطلع اولور وحق تعالی
اکا جمله دن ارحمدر که پدر ومادرندن انی ارفق واشفق بولور وحق تعالینك صادر
اولماز الا که افعال خیر اولوب عبادینه انفع کلور اما بو ظهور ایدن شرلر ظاهرده نسبتله
شر کمان اولنور لکن باطن حقیقتده عین حقیقتله نظر قیلنسه جمله سی خیر نافع بلنور
انکچون شر شر وکدر وضرر دینلور زیرا که اکثر طبایعه مخالف بولنور حال بو کیم
خبرده مامن شر جزئی الا ویتضمن خیرا کلیا حدیثی نقل اولنور نته کیم اول حضرتك
ان الخیر مقضی اولا وبالذات وان الشر مقضی ثانیا وبالعرض روایت قیلنور پس
اول سالك بو سره واقف اولمازدن مقدم تصفیه قلبه اهتمام ایله همت قیلسون

تاکیم بوسره

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تأکیم بو بسنّ عظیمی ذوق ایله مشاهده ایده بلسون وقلبنی حضور حضرتدن قطع ایده
موانعك جمله سنی دفع ایچون امور اربعه یی تیقّن ایتمه سی لازم اولسون امّا امر اوّل
حق تعالی نك هر نسنه یه قادر اولماسیدر وامّا امر ثانی حق تعالی نك هر نسنه یی
بلمسیدر وامّا امر ثالث حق تعالی نك جمله یه رؤف ورحیم اولماسیدر وامّا امر رابع
حق تعالی نك جمیع افعالی خیر محض اولماسیدر چونکه سالك بو امور اربعه یی تصدیق
ویقین ایلر اول جمله دن امین اولوب خوف کید حسودی نیلر وشیاطین انس
وجنّدن هرکیز مهابت المازه وهیچ برکسه یه ونسنه یه التفات واعتباری
قالماز زیراکه حق تعالی نك هر نسنه یه قدرتنی تیقّن ایلدیکی آنك ذات پاکنه توجّهله همّتی
زیاده قوّت بولور وحق تعالی نك هر نسنه یی بلدیکی و رؤف ورحیم اولدیغی وهر فعلی
خیر ونافع اولدیغی تحقیق ایله یقین ایدن ایچون توکّل وتفویض وتسلیم ورضا ومعرفت
وصفا ومحبّت ووفا وفقر وفنا وقرب ولقا ووصل وبقا امثالی احوال مرضیّه و
مقامات علیّه حاصل اولور خصوصا بو مقام ثانیده مقام ثالثه واندن مقام
رابعه ترقّی قیلسنه متعیّن اولوب آنده سعادت دارینه نائل اولور کرچه عادت
الله اویله جاری اولمشدر که مقام ثانیدن مقام ثالثه ترقّی قیلمق طریقی مقرّبینك
مقامات واحوالنی بلن عارفك یدیله اولور لکن ممکندر که حق تعالی عادتنی خرق ایده
وفهم وذکی اولان سالکی مرشد عارف مقام ثالثه کیده خصوصا بو کتاب مستطابك
بو بابنی مطالعه ایله استعانت ایلسه اول سهولتله ترقّی ایده بلور زیراکه بو بابك
هر بر فصلنی ما بعدینك اولان فصلنه مقدّمه بولور مثلا سالك نفس امّاره فصلنده
بولنان ادویهٔ روحانیه ایله عامل اولسه مقام لوّامه یه ترقّی قیلور بو منوال اوزره
ترقّی ایده رك بر مقامدن بر مقامه کیده رك مقام سابعه واصل اولور وهر مراد آنده
حاصل اولور امّا مقام ثالثدن مقام رابعه ترقّی قیلمق عارفك یدیله بیله اولمیوب
انجق مرشد کاملك انفاسی برکاتیله حصوله کلور زیراکه مقام ثالثده نفسی ملهمه
اولان سالکه عارف دینلور لکن مقام رابعه ترقّی برله نفسی مطمئنّه اولدیغیجه اکا
مرشد کامل دینلمز پس هر عارف کامل دکلدر هر کامل عارفدر بونلرك فرقی واضحدر
ومقام ثالثدن مقام رابعه ترقّی ایتمه انفاس کامل آنکچون لازمدر که مقام ثالث
مقاماتك اصعب واخطریدر زیراکه مقام ثالث خیر وشرّی ونفع وضرّی جامع اولدیغندن
آنده حق ایله باطل وتحقیق ایله زندقه بربرلرندن فرق اولنمز التباس بریدر مکر او عارفه
ملتبس اولماز که محبّت مولا اکا غالب کلمشدر وآداب شریعت وارکان طریقتله
عمل وحرکت اکا خلق وعادت اولمشدر ونفسی شریف واستعدادی لطیف وفکری
مصیب وکشفی قریب وهمّتی عظیم واصلی کریم اولوب بو صفاتی بولمشدر پس بو
کراماتیله سعید اولان عارف ایچون مرشد کامل اولمسه ده بینه حقّی حق وباطلی باطل
کوروب مقام رابعه ترقّی قیلوب نفسی مطمئنّه اوله کلمشدر وامّا مقام رابعدن
مقام خامسه واندن مقام سادسه واندن مقام سابعه ترقّیده مرشده احتیاج
اولماز اکر اولورسه ده نادر اولور زیراکه حق تعالی قلب سالکده سراج کمالی ایقاد
ایلدکده اول جمیع کمالاتی کوروب توفیق حق ایله همّتنه کوره اول کمالاتی هم بولور

زیرا که مقام رابع درجات کمالك ابتداسیدر هر چند دانسیدر **نظم**

ای پادشاه عقل و جان
تا جسم جان بولشدر ضیا
که مست مجنون لقا
آندن دونردل هر زمان
که سمت اسبابه کیدر
که قصدی تاج وزر ده ور
که پادشاه وکه کدا
کاهی دهلزن که دهل
کیم ویرمش انواع عشر
نهر عجب اولمشدرون
که شهر وکه شهد وشفا
خوش صبغة الله بویان

وی جان کوزینه توتیا
سن جانی بیدایلدك
عشقك مثالی صولجان
که راحت وکه مبتلا
که جانب شهر بقا
که میلی اسب وخرده ور
که خار اولوردل کاه کل
تا کیم بوله زخم عصا
که میوه سیدر کلشکر
کوصو کوریبور کاه خون
حقی بوتلوینده اویان

بر سورمه احسان قیلدیلرمان
که مست لیلی ایلدك
جون کوی سر کردان بوجان
که جانب خوابه کیدر
که سمت صحرای فنا
که کوکده ور که برده در
که شیرن کاهی غل و مل
قلب اولمش اولیله بر شجر
که درد وغم کاهی صفا
که بلوه اولمش لعل کون
تسلیم ویکرنك اولهمان
جون یفعل الله مایشا

فصل ثالث

مقامات سبعه دن مقام ثالثدر بولنان نفس ملهمه نك کیفیت احوالن وصفاتن واطوارن و بیلربنه تسلیم اختیارن و شرع شریفه اتباع ایله رفتارك و اجمال خلع عذارن و شریعت باطن حقیقت اولدیغی مثالن و اسم ثالثله اشتغالن و رجوع نفس میالن و بو نفسك حسن حالن و خلع عذارن تفصیل مقالن و روحانیتلرك خطاب وخیالن و قبض وبسطلك تعاقب و انتقالن و انقباض ایله ذل و افتقارك و اسم ثالثك تأثیر واسرارن اون نوع ایله بیان وعیان ایدر **نوع اول** نفس ملهمه نك وجه تسمیه سنی و سیرنی و علمنی و محلنی و حالنی و واردنی و صفاتنی و فوقنده اولان مقام نفس مطمئنه یه ترقیسنی بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که مقام ثالثده نفس ناطقه نك فجورن و تقویسنی حق تعالی اکا بی واسطه ملك و شیطان الهام ایلدیکیچون اسمی ملهمه اولمشدر نته کیم قرآنده فالهمها فجورها وتقویها کلمشدر وبونك سیری علی الله در یعنی بو مقامده باطن سالکده حقیقت ایمانیه ظهور ایلدیکندن آنك شهودنده ماسوی قالمازه و عالمی عالم ارواحدر و محلی روحدر وحالی عشقدر و واردی معرفتلر و صفاتی علم و سخاوت و قناعتدر و تواضع و صبر وتحملدر و قبول عذر و حسن ظن و تحمل اذادر و بو مقامده سالك نواصی جمیع ناسی ورواب اورب الاربابك قبضه قدرتنده اولدیغنی مشاهده قیلدیغندن قطعا بر مخلوقه اصلا بر اعتراض قالمازه و بینه بو نفس ملهمه نك صفاتندندر هیمان و بکا و قلق و خلق اهمال و حق ایله اشتغال و تلوین و تعاقب قبض و بسط و عدم خوف و رجا و حب اصوات حسنه و استماعیله زیادت هیمان و حب ذکر الله و فرح بالله و بشاشت و وجد و حکمتله تکلم و مشاهده و مراقبه و بوندکی اشیانك بو صفتلر صفات نفس ملهمه در و بو نفس ملهمه بو مقامده ترقیده مقدم مقام بهایمه قریب اولدیغندن بی واسطه ملك و شیطان الهام اشتمز ایکن بونده اشیدر اولمشدر آنکچون

بو مقام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بو مقام اکا صعب و خطرلی کلمشدر که بونده سالك مرشد کامله محتاجدر که آنی شبهات ظلماتندن تجلیات انوارینه اخراج ایده زیراکه بو مقامده آنك حالی ضعیفله حقده کیده مز وجادل ایله جمالی فرق ایده مز و طبیعتنك کلیتله خلاص بولیوب مقتضیات بشریتك جمله سی آندن زائل اولمدیغیچون اکا خوف اولنورکه نفسنده غفلت ایلدیکی ساعتده نفسی همان کریه دونوب سجین طبیعته اینوب سفل سافلین بدننه هبوط ایدرکه مألوف اولدیغی اولکی مقامدر پس ینه اسکی عادتلرینه رجوع ایدوب اکل کثیر و شرب کثیر ونوم کثیر واختلاط ناس ایله مشغول اولور وجوع اولورکه اعتقادی فاسد اولوب ترك طاعات ایدوب مرتکب معاصی اولور و بو نکله بیله ظن ایدرکه موحد و محقق اولمشدر و حقایق اشیایی کشف ایله بولمشدر و کندودن ماعدا اهل طاعتك شهودندن منحجب قالمشدر حال بوکیم ظلمت بحرینه کندوسی طالمشدر اکر اعتقادی فاسد اولدیسه اول سالك دکل هالك اولمشدر و طبیعت نارینك قلبنده ایمانی یاقوب کفریه ملحق اولوب بو نجه سعی و تعبی جمله ضایع اولمشدر و نائل مراد اولمسنه بو ضلالت مانع اولوب هواسنه تابع اولمشدر اول خیالات شیطانیه کوردکجه تجلیات رحمانیه صانوب شیطان ایله قالوب وساوس ودسایسیله طولمشدر بو سالکك بشریتی ضعیف اولوب روحانیتی قوت بولمش ایکن و مجاهده نصیب و مقام کماله قریب اولمش ایکن بو مصیبته کرفتار اولمشنه سبب اولکی مقامه قریب العهد اولمسیدر زیراکه مجاهده اکا عادت اولمازدن مقامنده قلبنده بعض حجب زائل اولوب اول جمعیت حاصل اولان خوفدن زوال بولمشدر که اول خوف آنی معاصیدن عوق و طاعاته سوق ایدردی پس آنك خوفی زوال بولدیغندن طریقته میلی قالماز بلکه شرع شریفه تابع اولماز مکرکه همتی عالی وارادتی صادق اولدیسه و طاعت لذتین آلوب استقامتده دائم اولور و بو مقام خطردن مقام کماله ترقی قیلوب امن و امان ایله ایکی جهان سعادتین بولور

منظومه

حق دیرکه ای قولم بکا کل دلدن ایت رجوع — جان کوکلرینه چق کیجه ایله هجوع
جان کلشنی قپوسی سنکچون کشاده در — قوی خارزار خوابه خوری آل طعام جوع
قد استه سن چو سرو سهی باغ عشقه کل — کیم کوزنوك ایلر آدمی بو چرخ هم طلوع
حق حیات بخش رفیقکدر ای کوکل — ده روزه عمر باقمه او حیی بول ایت خضوع
جانی ویرن اودر سکا هم دردوغم ویرن — دردی ویرن دوا سن ایده اولمه سن جزوع
چون حق سنکله دردخی سن وار انکله اول — کوزله رضاسن ایله حیا قیل اکا خشوع
حقی همیشه حق ایله اول دلده بول سروری — ذوق حضوردن سنی نفس اولمسون منوع

نوع ثانی

مقام سالکده بولنان سالکك مرشد کامله تسلیم وارادتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیشلردرکه مقام ثالثده اولان سالکه جمله دن اهم الزم دکرم مالك اولدیغی مرشد کامله ارادت و اهتمام ایله تبعیت ایدوب هر امرینه تسلیم تام ایله مطیع ورام اولسون واکر بو مقامده سالك نفسی مرشدینك اکمل صانوب آنی انکار ایلدیسه امان همان اکا او حالده واجبدرکه کندی نفسنی آدوب شریعتله مؤدب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وارکان طریقتلرهٔ مقید قیلوب انکا مخالفتله مجاهده ایدهٔ تاکیم اول مطمئن اولوب
مقام رابعه کیده زیراکه بو مقام ثالثده نفس اطلاقه مائل اولوب خلع عذار ایله بی
قیدلی چوق اما الغه ملازم مدر حال بوکیم اول مقام رابعه ترقی ایدوب مطمئن اولنجه
دکین انکا مخالفت نافع ولازمدر زیراکه مقام رابع سعادت دارین وقرت عینلدر
چونکه عنایت حق ایله سالک مقام رابعه کلور اول جمیع آفات نفسانیه دن خلاص
بولور وجمله مقتضیات بشریت حیوانیه دن فارغ وازاد اولور وتلوینات تمکینه
ایروب ابتدای درجات کمالی بولوب نفحات انس حق ایله مطمئن اولوب آنکله قالور
پس طالب کمال اولان سالک صادق رعونات نفسی ترک ایدوب مطالب علیه سن بولور
اول توحید افعال الله معزور اولمان وآنی حقک رجوع وانقطاعنه بهانه قیلمز وهمتی
عالی طوتوب وطن اصلیسی اولان حضرت احدیته کلور وانکا ظهور ایدن بوارق علویه نک
هیچ برینه التفات ایلمز که آنلرن حجب نورانیه اولدیغی بلور زیراکه آنلر سالکی قرب
حقدن منع ایدوب مقام بهایم اولان مقام اوله رجوعنه سبب اولور پس اکر مقام ثالثده
سالک نفسنی بولندیغی انکشافه مالک ایلین ارکان سته مذکوره یه مداومتله مقیم
اولورسه و مرشد کامل انکنه تشبث قیلورسه وخاطرینه خطور ایدن خواطر
جمیله وقبیحه یی بالجمله انکا خبر ویره بلورسه وانک ویردیکی علاجی جان ایله قبول ایدوب
قلبنده آنده رضا بولورسه انکشافی زیاده اولوب مقام رابعه تیز ترقی ایله بلور زیراکه
مرشدینه حسن ظنی یقین واعتقادی متین اولدقجه قلبی خطرلردن امین اولوب
عالم قدسه انجذابی قوت بولور وبشریته میل وانجذابی ضعیف اولور اکر مقام ثالثده
سالکک ظنی غالب اولدیسه که مرشدینک کندی اعرف واکملدر اولدیغی زمان آنک انکاکلی
طریق فیض دروننی مسدود اولوب مددینک محروم قالور پس اول وقت اول سالکه
لازمدرکم بو بابک فصل سابعنی مطالعه ایله اول ظنی دفع ایلیسون اکر مرشدینی کامل بولدیسه
انکا بعقلیله تبعیت ایدوب تحت حمایه سنه داخل اولسون وآنک یدیله خلاص جذب
ایدوب هر زحمتنه تحمل قیلسون همان غاسل یدنده میت کبی انکا تسلیم اولسون وپدر
ومادرندن ایلو ویار غار وهر صدیقندن اصدق وهر قریبندن اقرب محرم اسرار
آنی بلسون وهر مرادینی وهپ عیوبنی آندن کتم ایتمیوب تنهاده صورد قجه سویلسون
وخاطرینه آنی انکار ومعارضه کلدکده آنانک اعراض ایتمیوب انکا عرض وتوبه ایلسون
خسته علتلرک طبیبنه دیسونده نیلسون زیراکه سالک مرشدینک انکارینی
اقتضا ایدن احواله واقف اولور مثلا کوررکه مرشد فیمتسزنسنه یی اتلاف ایدوب
خادمنه تعذیر عظیم ایله ضرب شدید ایلر واول شئ قلیل ایچون الم کثیر ایله غم
چکوب انی سویلر نقل اولنمشدر که بر مرید مبتدی برکون مرشدینی ایت صورتنده
کوروب آندن اعراض ایدوب آنی تودیع ایلمشدر پس اول مرشد آنک اول وداعنی
سببن صوردقده جوابن طوغری سویلمشدر همان انکا کنارینی دراغوش ایدر
کورمشدر پس اول مرید معارض بو عارض اولان امر غامضک سرکی مرشدیندن
صورمشدر اودخی آنی ارشاد ایدوب بیورمشدر که سنده بو حالده نار غضب
مشتعل ایدی اول صورت غضبک عکسیدر که بزده سکا ظاهر اولور زیراکه

برخلق ایچنده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

619

۲٤٧

بر خلق ایچنده بر آیینه مثالدر کە هر کیم بزه نظر ایدرسه کندن بولور نتهکیم المؤمن
مرآت المؤمن حدیث شریفی بو معنایه کلور پس اول مرید ارشاد اولوب احواله
واقف و نفسنی عارف اولور و مرشده تسلیم ایله آندن فیوض آلور پس بو سالك
مرشدنك بو نك کبی احوالی کوردکده زنهار آنی انکار ایتمیوب حسن ظن ایله توجیه
ایلسون و حضرت خضر و موسی علیهما السلامك قصه سنی نفسنه سویلیسون زیراکه
احوال کامل غیره قیاس اولنماز و آنك حقیقتی بو عقلله بلنمز دیوب انکارنی دفع
ایلسون و اعتذار و استغفار ایدوب رضا سیله کتسون ❊ نظم

پیر مغان کجاست که آن مرد دوربین — چون فکر در دل آید و چون شیر در کمین
هر جاکه هست پیر مغان با مراد دل — ما راهی نیسه دوی نیاز ست بر زمین
باروی او حکایتنا یاك نهبد ست — با خوی او شفاعت ایاك نستعین
وصفش چکونه کویم و سر حشر جشنا راهم — آنرا که آفتاب عیانست در جبین
پیر مغانه کفت و غلط کفت قاسمی — پیر مغان مکوی که نور بسته مستبین

نوع ثالث

مقام ثالثده سالکك اتباع شرع ایله رفتاری و اجمال حال خلع عذاری و خیر و شرنك
غلبه سی آثارك بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اکر مقام
ثالثده سالکه صحبت کامل میسر اولدیسه اکا جمله دن اهم و الزم بودرکه شرع
شریفه اتباع ایدوب اکمل الکاملین و روح المرشدین و حبیب رب العالمین حضرتلرندن
وارد اولان ادعیه و اوراد ایله و اکا چوق صلوات و سلام ایله نفسه معالجه قیلوب
ابرار ایله مصاحب اولسون تاکیم استقامتله نفسی مطمئنه اولوب مقام کمالی بولسون
و بو اوراد و اذکار و صحبت ابرار و اخیار بو سالکه او حالنده لازمدرکه خطره واقع
اولمش اوله و نفسنك شری خیرینه غالب کلمش اوله اما اکر خطره دوشمیوب خیری شرینه
غالب اولدیسه و نفسی شریعت و طریقته حالت وسطاده مدام استقامتده
بولدیسه همیشه منبسط و منشرح اولسون و درونی هر دمده سرور و حضور
ایله طولسون و خلع عذار ایله قلع اکدار ایلسونکه آنده نه قید ناموس اولسون و نه عار
و نه جنت فکری قالسون و نه نار زنهار اول ماسوادن فرار ایدوب هر بار انس شهر یاره
کلسون و محجوب اغیارك بد کفتارینه اعتبار ایتمیوب مشغول خلع عذار اولسون
و اهل معارضه دن اعراض ایدوب طریقنه موافق رفیق شفیق بولسون شعر خلعت
عذاری و اعتذاری لابس ❊ الخلاعة مسرورا بخلعی و خلعتی ❊ و خلع عذاری فیك فرضی
وان ابی ❊ اقترابی قومی والخلاعة سنتی ❊ ولیسوا بقومی ان اعابوا تهتکی ❊ وابدوا قلاو
ستحسنوا فیك جفوتی ❊ فاهلی تجدینی الهوی اهله وقد ❊ رضوا لی عاری واستطابوا
فضیحتی ❊ فمن شاء فالیغضب سواك فلا اری ❊ اذا رضیت عنی کرام عشیرتی ❊
❊ والحاصل بو مقام ثالث خیر ایله شری جامع بر مقامدر پس اکر بو نفس ملهمه نك خیری شرینه
غالب اولدیسه مقامات عالیه سمتنه ترقی ایدر و اکر شری خیرینه غالب کلدیسه
سجین طبیعته هبوط ایدوب اسفل سافلین یدنه کیدر تا مقام رابعه ترقی قیلنجیه
دك نفسی اتعاب و تحقیر ایتمك لازمدر زیراکه اول بو مقامده اسفله مائل و بشر تیننه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

رجوع ایتمکه مترقب وعازمدر اما خیرك شرّه غلبه سی علامتی اودرکه بو سالك
باطنی حقیقت ایمانیه ایله پرنور وظاهری شریعت اسلامیه ایله معمور بولور یعنی
قلبی مشاهده ایدرکه جمیع موجودات الله تعالینك وفق مرادی اوزره جاری اولور و
قالبی طاعات ایله معتاد اولوب جمیع کبایردن واکثر صغایردن اجتناب وحذر قیلور
بین الناس اولسون تنهاده اولسون اصلا فرق ایتمز زیراکه بونیله اولان سالك
قطعا حضور حقدن غفلتله کتمز واما شرّك خیره غلبه سی علامتی اودرکه لکن بو سالك
بشریت قالوب شریعتله مؤدبا ولمش ایکن شهود حقیقت بوننده قوت بولورسی
ترك طاعات ایدوب مرتکب معاصی اولور زیراکه شهود حقیقت بوننده غالب اولوب
کورورکه جمیع موجودات عالم وکنا هیلك افعالی بیله هر بر مراد حقه موافق ومطابق
کلور پس اول زمان اسرار شریعتده انوار حقیقتله محجوب وددور وصنامانی جمیع ایدی حضرتك
ابوابندن مطرود ومهجور وحقیقتده بری ایکی کورمکدن محروم ومکدر اولور قالور خاسر
دنیا ودین برزندیق مهین اولورکه هیچ بر دیننده طورمز وبرمذهبه هم کیرمز بلکه
انسان ایله حیوانك فرقنی بیله بلمز انانیتدن بری اولماز ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا
وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب وبو سالك بومصیبتله هالك اولمسنه
سبب بودرکه شرع نفیسی قویوب هوای نفسه اویوب هویتدن شاشمشدر وعبودیت
کمالی زروه سنده انانیت ضلالی چاهنه دوشمشدر زیراکه روح انسانی برجوهر
لطیف ربانیدرکه غایت لطافت وحسن استعدادده آنك شانیدر وکمالی طلبنده
حرکتی دائمدر لکن ظلومیت وجهولیتله مجبول وقائمدر وقناکه جبلیتی مقتضاسنجه
طبیعت سفلیه سنه تنزل ایدوب عالم حس وشهادته مائل اولور پس اول کمالی مالی
جمع ایتمکه کوروب کسب وتجارت قیلور بعده اول کمالی جاهی طلبنده بلوب مالی آکا صرف
ایدوب آلور بعده آنی حکم وتسلطده بولوب ملوك ارضی قهر ایچون صاحب خروج اولور
وجمیع سفلیاته مالك اولدقده بنه کمالی طلبده قانع وساکن اولمیوب اول ملك ملوك
وجبار جبیره نك منازعه سنه کلور ونمرود مردود آسا انا احیی وامیت ولیس العالم
ربا الا انا دعکه باشلر وآنك جوهری فاسد واستعدادی کاسد اولدیغندن کمال
انسان تمام عبودیتده اولدیغن بلمیوب اولا یشلری ایشلر وقناکه پیغمبر صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرتلرینك شریعت مطهره سیله یا آنك نائبی اولان مرشدك
کاملك حسن تربیه سیله اول مفسدك جوهری اصلاح اولوب استعدادی سلامت
بولور پس نفسی نمرودینك باشنه لا اله الا الله کلمه سی چکوچیله اول قلداورر که
وجودی طاغوتنه بلکه ماسوی بوتنه کافر اولور الله تعالی یه ایمان کتورر
وقلبی الله ایله مطمئن اولوب هویتله حضورینه کلور اول زمان فاعلم انه لا اله
الا الله واستغفر لذنبك امریله عامل اولوب اعظم ذنوب اولان وجودندن
بالکلیه فنا بولور آندن لیس فی الوجود سوی الله وصفاته وافعاله وآثاره
دیوب اکا کمال عبودیتیله آنك کمال ربوبیتنی بلور ونفسانیتنی کیدروب وحدانیت
قالور پس نفسنك شرتندن وکبر وانانیتندن فارغ وازاد اولور و
عبد مولا اولوب ذمراحراره کلور وآنی حضور ایله کالنی بولور نظم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نظم

کوکل قومه مدرسه بی خانقاه آره مه / بو رسم و راهی بوراق سندن اوزکه راه آره مه
طریق فقر و فنایی طوت اول بقایه روان / کیرو یه باقمه همان غیر پیشکاه آره مه
آل اهل فقر و فنادن رسوم فقر و فنا / آنی که اولدی کرفتار مال و جاه آره مه
بو تنکنای بدندن بر آدم ایله کدر / او در حضیرهٔ قدسیٔ پادشاه آره مه
عیان اولورسکا اولدم ساحهٔ سلطان / او پادشاهی بولورسن دخی سپاه آره مه
سکا عیان ایکن ای دوست جمله احوالم / عیوبمی ستر ایلدیکی سن اماه کواه آره مه
اولوتدی کنا و نی حقی سکا رجوع ایتمکی / وجودی ذنبنی بحو ایله پس کناه آره مه

نوع رابع

شریعت باطن و ستر حقیقت اولدیغی و اداب و شریعتله کیدن مقام قربه وصول بولدیغی و ادبسزلك ایدن ضلالته کیدوب محروم قالدیغی و هر مراد الا عباد الله اولدیغی بر مثال الله بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله بر مثال کتورمشلردر که بو مقام ثالثده سالکه شهود حقیقت غالب کلوب حدود شریعت نظرندن ساقط اولدقده اول مثال الله حقیقتك باطنی و ستری شریعت اولدیغی یقینا بلسون و احکام و ادابیله عمل قیلسون و آنکله بو مقامك شرندن سلامت بولسون و مقام رابعه واصل اولسون اما مثال معهود بودر که بر سلطان بر سرای عظیم بنا ایدوب انسان ایچون لوازم دنیویه و لوازم اخرویه دن و جمیع امور خیریه دن و امور شریه دن هر نه مطلب قیلنه جق ایسه و هر نه دن خذر اولنه جق ایسه جمله سن اول سرای ایچنده وضع ایلمشدر و خیر انواعندن هر بر نوع ایچون بر باب تعیین ایدوب و عبدینه خیر و بر مشدر تحقیقا بنم عادتم بویله جاری اولمشدر که خیرك بو نوعن اعطا ایلمم الا که بو قپودن اعطا ایلرم و شر انواعندن هر بر نوع ایچون کذلك بر باب معین قیلوب عبیدینه تنبیه ایلمشدر که تحقیقا بنم عادتم اویله جاری اولمشدر که شو نوعن اخراج ایلمم الا که شو قپودن اخراج ایلرم مثلا ما ایچون بر باب و خبز ایچون بر باب و لحم ایچون بر باب و لباس انواعندن هر بر نوع ایچون بر باب تعیین ایلمشدر و زوجیتی نتیجه ابواب و خدمتیچون نتیجه ابواب و صحبتیچون نتیجه ابواب و رضاسیچون نتیجه ابواب و سخطیچون نتیجه ابواب و بونلرك امثالیچون نتیجه ابواب متعین قیلمشدر بعده او سلطان عبیدینه بر وزیر ارسال ایلمشدر که اول سرای ایچنده بخزون اولان لوازمی اعطا و اخراج ایچون تعیین ایلدیکی ابوابی آنلره بیان ایدوب تبشیر و ترغیب ایلسونکه هر کیمکه ابواب خیر اوزرنده واقف اولوب خیری طلب قیلدیسه اول قپولردن تعیین اولنان خیر البته آکا وصول بولوب سلطان آندن راضی اولور و بیله اول وزیر اول عبدی تخویف و تحذیر ایلسونکه هر کیمکه ابواب شر اوزرنده واقف اولوب شری طلب قیلدیسه اول قپولردن تعیین اولنان شر آکا اصابت ایدوب سلطان آکا غضب ایدر پس بعض عبیدی کلوب ابواب خیر اوزرنده ذل و افتقار ایله واقفا اولوب اول سلطانك فضل و کرمیله تعیین ایلدیکی خیری طلب قیلمشدر و ابواب مذکوره نظرنده اولمیوب آنجق تعیین سلطان ایچون آنلره اعتبار ایدوب کلمشدر پس بو صنفك اول ابوابه اویله نظری آنلری شهود سلطاندن و آکا نذللدن ایقاندن محجوب ایتممشدر و نعم سلطانك تعیین ایلدیکی قپولردن اعراض ایدوب و بدءه آنلری طلب ایچون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

غیری بابه کتمشدر تاکیم ادبی اهمال وحکمت سلطانی ابطال ایتمش اوله لر پس عبیدک
بو صنفیدرکه عند السلطان مقرب دوست اولمشلردر زیرا که بونلر هر نسنه یی
موضعنه وضع ایدوب آدب ایله حضور عزته کلمشلردر اما عبیدک ایکنجی صنفی اولکی
صنفک اعمالی کبی عامل اولمشلردر لکن بونلر اول ابواب اوزرنده امتثال امر ایله طوردقده
ابوابه نظر واعتماد کلی قیلوب حضور سلطاننده محتجب قالمشلردر وکندی نفسلرک
کوروب عجب وکبر ایله طولمشلردر زیرا که انلر امر سلطانه امتثال ایتمیان قوللردن
کند ولرن افضل بولمشلردر پس بونلرک عجب وکبرلری اول سلطان حس ایلدکده
بکنمیوب بو صنفی اولکی صنف کبی حضرتنه مقرب ایتمشدر لکن بونلره دخی تعیین ایلدیکی
خیرلردن کرم واعطا ایلمشدر واما عبیدک اوچنجی صنفی ابواب خیر اوزرنده واقف
اولمشدر وتعیین اولنان خیردن برنسنه چیقوب انلره وصول بولمشدر زیرا که انلر
اویله صاغشلردر که اول ابوابک داخلی یوقدر بلکه آنلره اصلا ابواب دخی یوقدر
ومعطی آنجق سلطاندر که بی ابواب اعطا ایده بلوردیمشلردر وسلطانک حکمتک
اقتضاسی بوقطن ایدوب ترک ادب ایتمشلردر پس آنلر حکمت سلطانی بلمیوب ابواب اوزرنده
طورمدقلریچون آنک حضورندن ایراغه کتمشلردر هم آنلر اویله بر مرتبه یولدن
شاشمشلردر که مطرود اولدقلرک ادراک ایتمیوب آنک محبتی دعواسنه دوشمشلردر
حال بوکیم سلطان آنلردن اکراه ایتمشدر که حدودن آشمشلردر بو تقدیرجه اقسام
عبید اوچ قسمه ایرمشدر اولکی قسمی سلطانی فضلیله تعیین ایلدیکی قبولردن معطی
کورمسیدر وایکنجی قسمی آنلر کبی کوروب ابوابی ونفسلرک دخی کورمشدر واوچنجی قسمی
سلطاندن غیری برنسنه کورمیوب ابواب خیرک غیریسنده طورمشدر امدی بونده
سلطان الله تعالی یه مثالدر ولله المثل الاعلی بیورمشدر وسرای معظم خزائن غیبه
مثالدر وابواب خیر وشرحدود شریعته مثالدر وسلطانک خبر کتورن وزیر اعظم
اول حبیب اکرمدر صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه مثالدر وعبید سلطان
سلطان استجابته مثالدر پس رسول رحمان بزه بیان وعیان ایلدیکی حدود شریعتک بری
مثال نمازدر کانه بزه خبر ویرمشدر که نمازی تعدیل ارکان ایله قیلکز تاکیم صلوة
ایچنده بولنان قرت عین البته سزه حاصل اولوب رب العزة سزدن راضی اولسه
پس هر کیمکه آنک خبر صدق قیله امر حقه امتثال ایدوب وعد کریمی اولان قرت عین
ودولت دارین ورضای شریفک امید ورجا ایدرک صلوتی شروطیله ادا ایلدیسه
اول کمسه مقربین زمره سنه کلوب امیدندن زیاده نائل مرام اولور وکیمکه بو صلوتی
بو منوال اوزره ادا قیلدیسه لکن صلوتی ونفسی کوروب امر حقه مطیع اولدیغندن
نفسنه عجب وکبر کلدیسه اول کمسه قرب حضوره لایق اولمیوب ابرار زمره سنده
قالور وکیمکه نمازی ترک ایدوب دیدیسه که تحقیقا حق تعالینک تجلیات وکبتلری
ورأفت ورحمتلری وجنت ونعمتلری وحور وغلمانی ولطف واحسانی وسائر اکرامی
نمازه موقوف دکلدر وآنک عطاسنه هیچ بر مانع یوقدر که جمله یه شاملدر
وبویله بلن جاهل باب سرایی ترک ایدوب دیواری ظهرندن داخل اولمغه مائلدر
پس اگر نمازی ترک ایلدیسه معاذ الله اول زندیق اولور وصلوة ایچنده اولان قرت

عین کرامیدن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عینی کرامتدن محروم قالورلر اکر صلوة بابنده مقربین ایچون وعد اولنان تجلیات اومطرود
اعطا اولنسه ایدی آنک عمری اولدقجه بو نمازی ترک ایتمزدی وحدود شریعتدن خارج
بر خصوه کتمزدی واوامر ونواهی اولان حدود شرعیه نك جمله سی نمازه قیاس
ایله بلنور چونکه حق تعالی نك رضاسی وتجلیاتی عبدن کلمز الا که ابواب طاعتدن
کلور وسخطی وطردی عبده اصابت قیلماز الا که ابواب معصیتدن قیلور پس
سالك عارف ابواب شریعت اوزرنده عبد ذلیل اولوب طورور ومولای جلیلنك
محتاج اولدیغی رضا ولقاسنی طالب اولور زیرا که حق تعالی آنی هرکز خایب ایتمز البته رضاسن بولور **نظم**

چون تجدی نفسم نا سوزنهان	کالشمس کورندی دل روزنندن
صغمدیدی حق ارض وسمایه	کنزم بلنام دل مخزنندن
کون ومکاندن کیچ قلبکا کل	سیر ایله عشق دل مسکنندن
قیلسک تماشا دیدار عشقی	کورلر آثار دل کلشنندن
کنج نهاندر بی حد و پایان	اولمش نمایان دل معدنندن
ساقی وی هم محبوب ومطرب	دلدر محوطوت دل دامنندن
حقی نظر قیل کیم جمله عالم	چور حبوب کبیدر دل خرمنندن

نوع خامس

مقام ثالثه مخصوص اولان اسم ایله بو سالکك اشتغالی والتفاوت رجوع نفس
میالی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که مقام ثالثده بولنان
سالك تلاوت اسم ثالثه مداومت ایلسون یعنی هه ها وسکون واو ایله هو هو هو
سویلسون تا کیم جمله یه ساری وجمله دن عاری اولان نور هویت انك باطننده ظاهر
اولسون ابتدای ندا ایله یا هو بعده یاسز هو تلاوت قیلسون وقیام وقعود
واضطجاع اثنالرنده آنای لیل ونهار اخفا ایله تکرار ایدوب تاثیرینی بولسون
چونکه سالك بو اسم ایله مشغول اولور پس بونك برکتیله مقام ثالثك خطور
لرندن خلاص بولور وبونکله نفس ملهمه نك بو مقامنده اسفل بولنان ایکنجی مقام
وبرنجی مقامه تنزل والتفاتی منقطع اولور وبو نفس ملهمه ایسه تطبع ایلدیکی مقام
ثالثدن کند طبعی اولان مقامین اسفلین سمتنه التفات ورجوع ایتمکدن خالی اولماز وسالك
غفلتنه مترقب در که آنی سوق وزجردن غافل اولدقده عادت مألوفه سنه عودت
ایده قالماز زیرا که نطبعه طبیعت غالب اولور وتطبعله قرار آلماز ومقام ثالثدن مقام
رابعه سوق نفس انجق جمال محبوب ولقای معشوقی تفکر وتذکر وآرزو ایتمکله اولور
وعشق وهیمان ایله وجد وحاله یتمکله مقام کمالی بولور اول زمان نفسنك اسفله
میل ورجوعندن امین اولور پس بو مقام ثالثده سالك نفسنی وراسندن راجع کورر
دکده قلبی منقطع وعینی مندفع اولوب مبهوت قالور نته کیم مجنون لیلی دن بر حکایت
بو معنایه اشارتدر که مجنون دیمشدر که ناقه ی بنوب حی لیلی سمتنه توجه ایتدم
وهمتله ناقه ی سوق ایدوب خیلی مسافه یول کیتدم چونکه بنی نوم آلوب ناقه دن
غافل اولدم پس اویاندم آنی ولدی اولان یرینه رجوع ایتمش بولدم بعده بردخی آنی
بنوب مطلوبه توجه ایدوب اولکی همتمدن اقوی همتله سوردم اولکی مسافه دن

زیاده یول کتمش ایکن بنه بر غفلته واردم وقتا که غفلتدن اویاندم کندیمی اوّلکی مکانه کوردم وبو منوال اوزره نیجه یوزکره ناقه‌می بنوبت همتله سوروب جانب لیلی‌یه توجه قیلدم بن آندن غفلت ایلدیکجه اول کوچکنه عودت ایدوب کندیمی اوّلکی یرمده بولدم تا کیم ذلیل وناچار اولوب عاجز ومتحیر قالدم وچاره وتدبیرم کسیلوب ظهر ناقه‌دن کندیمی یره صالدم آیاغم قیریلوب ایکلیه رک سورنام تا حتی لیلی‌یه واصل اولدم پس مجنون کندومی ناقه سی ظهرندن ارضه القا ایتمسنده عجز ومذلت وانکسار وعبودیت اظهارینه اشارت واردر زیرا که بو اوصاف اربعه جمیع مطالبک حصولنه معین ومطاردر خصوصا ذل وافتقار ومسکنت اکسیر سعادتدر وسالک صادق ایسه ذل ایله متلذذ وافتقار ایله متنعم ومسکنتله راضیدر که انکا عادتدر شعر ذللت لها فی الحی حتی وجدتنی وادنی منالی عندهم فوق همتی ومن درجات العز امسیت مخلدا الی درکات الذل من بعد نخوتی ایمدی بر کره نصیرتله نظر قیل که بو طریق مقربتین نه کوزل طریق همواردر ونه لذتلی حالاتی واردر وسالکلرینک مقاماتی عجایب عالیدر وکوکللری خوش لاابالیدر زیرا که خوف وحزندن خالیدر اکر ذلیل اولسلر عزیز آنلردر واکر فقیر اولسلرده غنی آنلردر وسرمایه‌لری ذل وافتقاردر ومسکنلرک اظهاردر نظم

میل مجنون پیش آن لیلی روان — میل ناقه اش پس بچه طفلش روان
یک دم ار مجنون ز خود غافل بدی — ناقه کردیدی وواپس آمدی
عشق وسودا چونکه بر بودش بدن — می نبودش چاره از بیهوش شدن
آنکه او باشد مراقب عقل بود — عقل را سودای لیلی در ربود
لیک ناقه بس مراقب بود وچست — چون بدیدی او مهار خویش سست
فهم کردی زوکه غافل کشت ودنک — رو سپس کردی بسوی پس بی درنک
در سه روزه ره بدین احوالها — ماند مجنون در تردد سالها
کفت ای ناقه چو هر دو عاشقیم — ما دو ضد پس همره نالایقیم
نیست بر وفق منت مهر ومهار — کرد باید از تو عزلت اختیار
کین دو همره یکدکر را راه زن — کمره آن جان کو فرو ناید ز تن
جان ز هجر عرش اندر فاقه — تن ز عشق خار بن چون ناقه
جان کشاید سوی بالا بالها — در زده تن در زمین چنکالها
تا تو با من باشی ای مرده وطن — پس ز لیلی دور ماند جان من
خطوه نیلی بود این ره در وصال — ماند وام در ره ز شست شصت سال
راه نزدیکست وماندم سخت دیر — سیر کشتم زین سواری سیر سیر
سر نکون خود را ز اشتر در فکند — کفت سوزیدم ز غم تا چند چند
چون چنان افکند خود را سوی بیت — از قضا آن لحظه پایش هم شکست
پای را بر بست وکفتا کو شوم — در خم چوکانش غلطانی روم
زین کند نفرین حکیم خوش دهن — بر سواری کو فرو ناید ز تن
عشق مولا کی کم از لیلی بود — کوی کشتن بهر او اولی بود

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

این سفر زین پس بود جذب خدا • وان سفر بر ناقه باشد سیر ما •
اینچنین سیر نیست مستثنا ز جنس • کین فزود از اجتهاد جن و انس •

نوع سادس

مقام ثالثده نفس ملهمه نك حسن اوصافی واحوالی وخلع عذارنك تفصیلی • مقالنی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه مقام ثالثده سالك صادق لطیف روحانی وعاشق رحمانی اولور • واول قلبنده نور عرفانی بلكه آفتاب عیانی بولور • وروحینه بشیر كمال اقبال ایدوب نسیم وصال اكا هبوب ایتمشدر وقلبندن حجبك اكثری اكتفی كشف اولوب نفسندن حظوظك اعظم واقبحی زائل اولوب كتمشدر چونكه مقام ثالث مقام روح خوبدر • وروح ایسه شهود مطلقدن محجوبدر • زیراكه روح ایله حظوظی جامعدركه • انلرانی وصلندن قاطعدر لكن حجبی نورانی وحظوظی مقبول ونافعدر • زیراكه آنك حجب وحظوظی طلب مشاهده جالدر • وآرزوی دولت وصالدر • وذل وافتقار ایله متلذذ ومتنعم اولور • وشوقی غالب اولدقجه صبر وقراری كسیلور وبو مقامده اولان عاشقك معشوقینه شوقی غالب اولدقجه وسادات صوفیه نك بو مقام اهلیچون انشاد ایلدكلری اشعار وآلهیاتی نغمات ایله استماع ویا ترنم قیلدقجه محبوبی شوقندن صبر وقرار قیلمز • خلع عذار ایدوب ناموس وعار ایله كرفتار اولماز • ولباسن تبدیل ایدوب اعتبار ناسی برحبه یه الماز • وآویله حركت المركه بر كسه نك • عندنده هیچ قدر وقیمتی قالماز • واول عاشقده بو اشیا ایله تلذذ بولنور • وبو حب خوالله صادق كاذبدن فرق اولونور • زیراكه محبتی یدعی چوق ایسه ده دعواسنده صادق آز بولنور • ومحبتك صادق اودركه قلبنده محبوبندن غیری بر نسنه قالمیه • وناسی اویله نسیا ایده كه خاطرینه بركسیه كلمیه • وناس هم آنی اونودوب كمسه نك خاطرنده قالمیه • ومحبتك بر شرطی بودركه محب اولان البته محبوبنه مطیع ومنقاد اوله كلمشدر نته كیم تفصیلی بالاده محبت فصلنده كیچمشدر **شعر** تعصی الاله وانت تظهر حبه • هذا لعمری فی القیاس بدیع •• لوكان حبك صادقا لاطعته •• ان المحب لمن یحب مطیع •• واما عالم طبیعتده قالانلر علم حقیقتدن بی خبر اولان ملاحده وزنادقه اویله ظن ایتمشلردركه خلع عذاردن مراد آنجق ترك اوامر وفعل مناهیدر • پس آنلر تارك صوم وصلوة ومانع حج وزكوة اولوب تابع شهوات ومرتكب منكرات اولورلر • وبونكله بیله دعوالری بودركه بو ترك وافعالمز جمله خلع عذاردر وكسر نفس واسقاط اعتباردر • وبز محب وموحد حقز كه جانمز آنی بولمشدر • وبزدن امتثالمزدن تكالیف شرعیه ساقط اولمشدر • حال بوكیم آنلر بلمدیلركه بو خیال محال كفر وضلالتدر • ومبغوض حضرت ذو الجلالدر • زیراكه بو افعال واقواللرینه بر دینه مطابقدر ونه بر مذهبه موافقدر • پس بو مذهب اصحابنه خیالات شیطانیه غالب اولوب خلع عذاری امور نفسانیه صانمشلردر • وارتكاب محرمات ایله كوكللری سیاه اولوب ظلمتده قالوب عبادت وریاضتدن اوصانمشلردر • واما عاشقلر یقینا بلمشلردركه خلع عذاردن مراد ومرام موجب توقیر واحترام اولان جاه واحتشاملرن خلقك • نظرندن اسقاط ایدن مخالفات عادات عوامدركه انلر شرعیه ده تبعیت ایدرلر • احكام واقتدای افعال اصحاب كرام • وموافقت عادات اولیای عظام • وبو نظام اوزره

مطلب
خلع عذار زنادقه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تمامدر **بیت** جهانده صدر صفالا ابالیلر بریده ✿ نه اعتبار آکاکیم قدر اعتبار استر ✿
پس بونلر کسر نفس ایچون خلع عذار ایدوب خانه لری حاجتلرین اللریله وآرقلریله
بازاره کتوروب کتوررلر ✿ وخمیر تختنه سن واتمك تکنه سن اوموزلری وباشلری
اوزره یوکلنوب بشورررلر ✿ وعیال وجیران ایچون صو کتوروب اودون قیررلر وقیوب
سوسپوررلر ✿ وفرس ✿ وحمار ✿ وبقر ✿ وغنم خدمتلرین کوررلر ✿ وباغ وبستان ✿ وترله ✿ و
خرمان ✿ وصنعت ✿ ودکان ✿ وبونلر کبی ایشلری بتوررلر ✿ وقالین وکیرلی واسکی ثیاب
کیوب عریان مرکبه بنوب یالن آیاق یوررلر ✿ وبونلر کبی یوز بیك انواع امور شرعیه
ایشلیوب اغیار اعتبارندن دوشوب کسر نفس ایدرلر ✿ وبو خلع عذار شرعی بر له
بونلر لقای محبوبك جمیع موانعن اصولندن قطع ایدوب کیدرلر مثلا البسهٔ فاخره
تحصیلنده انواع تعب وحیله ایله مشغول اولیوب آنجق دفع برد وحر ایچون
ادنی لباس ایله قانع اولورلر ✿ وفراغ بال الله محبوبه توجه قیلوب جمعیت خاطر بولورلر ✿
پس بو مثال قیاس ایله بونلر جمیع موانع وقواطعی دفع ورفع ایدوب حضرت قربه ✿ و
صلتنه حظ آلورلر ✿ ومقام ثالث مقام عشق اولدیغندن بو عاشقلر ✿ خلع عذار آسان
اولور ✿ وروحنه ذوق ولذت ویروب ✿ عارفلر قاتنده عزت ورفعت کوروب ✿
محبوبی عندنده قدر ✿ وقیمت بولور ✿ کرچه آنلرن سفها مغتاظ اولوب
تنفر ایدرسه ده ✿ اول اوغور اولسون دیوب خوش ایله قالور ✿ ✿ **نظم**

کوکل حقه توجه قیل سن اول کندکله یکا / وفای جسم وجانی بل ورای شمع وپروانه
بقا استرسن اول فانی ✿ بو نفسی ایله ربانی / بقا الله فنا بولالوك یم وحدتله وردانه
کیمك کیم مطلبی حقدر ✿ حدیث عشق مطلقدر / مدقق عقلی ترك ایلر ✿ اولور آزاده دیوانه
موحد چونکه یکتادر ✿ فنده خلق موتادر / او بولمش حی قیومی ✿ بولمش کوکلی جانانه
مثال ابن ادهمسن ✿ بو عالم ملکنی قویسن / اولورسن شاه ملك دل ایررجانك اوجانانه
سقاهم ربهم حاضر ✿ طهورا اول شربت طاهر / اودر اول اولدور آخر ✿ اودر ساقی وپیمانه
قلنانلر مشرب اول حق ✿ حقیقت اکله بر حق / خیال وکولکه بل خلقی ✿ تو تقلید وافسانه

نوع سابع

مقام ثالثده سالکه روحانیلرك خطاب وثناسن وآنك آنلردن اعراض واستغناسن
وحقه توجهله آنده فناسن بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه ✿ اهل الله دیشلردرکه ✿
وقتاکه ✿ مقام ثالثده سالك خلع عذاری تکمیل ایده ✿ وآنی جناب حقدن قطع ایدن نفس
شیطانیه سی فانی اولورکیده ✿ پس اول زمان روحانیلردن اکا امر ونهی واخبار ایله ✿
خطاب اولور ✿ لکن محبتنده صادق اولان سالك آنلره نه التفات واعتبار ایدوب ونه
مهابت آلور ✿ وآنلردن اکا نه سرور ونه غم کلور ✿ زیرا که جمله نك قصدی آنی مطلوبندن
اشغال وقطع اولدیغن بلور ✿ پس انلردن اعراض ایدوب آنجق آنکله مشغول اولور ✿ واکرسالکه
روحانیلردن هیچ بر خطاب اولمدیسه اول کندی حقنده بغایت انفع واحسندر ✿
زیرا که نتیجه طالب مثلنی اشتمدیکی خطابات غریبه یی خطاب حق ظن ایدوب مطلوبنه
وصول زعمیله همتنده فترت کلوب طبیعت عالمنه رجوع ایدرکه ✿ بو دخی مقاماتك
خطرلرندندر ✿ وبو مقامده سالکه فنا حالتی کلورکه ✿ آنك مقام رابعه ترقی ایدوب ✿

نفسی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣-١

نفسی مطمئنّه اولسنه معین اولور و بو مقامده اکا عارض اولان فنا بر حالتدر که
آنی جمیع مدرکاتندن آلور اول نوم واغما غیبتی دکل آنجق ذهول و غفلت عیبتی بولور
هر بر حاسه کندی محسوساتنده ذهول ایدوب ادراك ایده کبی اولور حال بو کیم هر بری کندی
ادراکندن معطّل قالور مثلا کوزی باقمه سیله بیله مقابلنده اولان اشیادن ذهول ایلدکی
بو سالکك حالی اول اهل مصیبتك حالی کبی اولور که اول غم حالنده بر مصاحبنك یاننده
کیچوب نظری یوزینه واقع اولمش ایکن اکا نه سلام ویرر و نه تکلم ایلر وقت آخرده اول
مصاحب اول مصاحبه سؤال ایلر که بنم سنکله قصورم نه در که یانکه کیچر کیدر سنی بنمله
نه سلام و نه کلام ایلدسن اول دخی بکا جواب ایلر والله بن سنی مصیبتم غمندن کورمدم
و یوب یمین ایلر کذلك قولاق اصواتی اشتمز و کانه اشیده و کذلك جمله حواس انواع محسوساتنده
ذهول ایدوب کیدر و عقل بشر دخی جمیع معقولاتندن ذاهل اولور و بو حالنی کامل
بلمز الا که بو نکله متّصف اولان بلور و بو حالتلری اول عارف خبر ویرمشدر که
او قفنی ربی وقال اعرفنی بالمعرفة التی لا یقابلها الجهل فانّ المعرفة التی یقابلها الجهل جهل
بیورمشدر پس بو اوکلی فنادر و امّا ایکنجی فنا مقام خامسده کامله عارض اولور و امّا اوچنجی فنا احدیت
مرتبه سنده هلاك صفات بشرّیتدرکه حق الیقیندر و بو اوچنجی فنا عین بقادر **بیت** فیفنی ثم یفنی
ثم یفنی ۞ وکان فناؤه عین البقاء ۞ امّا اوکلی فنا ده سالك روحانیلر کلامن اشیدر لکن
بو قولاغله اشتمز و آنلر دن بر نسنه فهم ایتمز بلکه حالت فناکنده ذائل اول قلبی
احساسه کلوب هر سوزلرن اول زمان فهم ایدر بلور و سرینه القا ایلدکلرن حفظ ایدر
کوکلی آیینه سنده منتقش اولان احوالی تصوّر قیلور پس اکر اولدمده نطق ایدرسه حکمت
سویلر زیرا که حکمت ینابیعی قلبنده غلیان ایدوب لسانه جریان ایلر و بو طرز اوزره اولان
کلام روحانیلره صلصلة الجرس دیرلر اللهم یامن اذا سئل اعطی لا تحرمنا و المحبین من
هذا الفنا ولا تجعل حظنا منك العنا ولا حظوظا نفسنا ولا تجعل الدنیا اکبر همنا ولا مبلغ
علمنا واصرف عنا کل شیء عنك یقطعنا امین و بو فنانك سبب عروضی اول امور اربعه در که
ابدال آنلر له ابدال اولمشلر در و آنلر جوع و سهر و صمت و عزلتدر بو حالنی بولمشلر در
واعظم اسباب فنا جوعدر که اول مقام ثالثده مطلوب و ما قبلنده ممنوعدر **نظم**

وحدت میی نك بر قدری وار ایسه سویله — اول صافی شکردر کدری وار ایسه سویله
وهم ایتمه که عشقك یولی بر خوف خطردر — کر تیر قضانك سپری وار ایسه سویله
چون جان جهان عشقدر اول عشقدر اوز که — بر کسلمنك اشفق پدری وار ایسه سویله
بر جان که او چار عشقله آنجق پر و بالی — بر غیر اکر بال و پری وار ایسه سویله
بو عالم امکان ایله اول ملك بقانك — کر غیر فنا رهکذری وار ایسه سویله
سدره اولور وارلغ اوبندرون اوزکه — وحدت یولینك بر خطری وار ایسه سویله
حقی دله ناظر بل او حاضر بیله حقی — قلبك اکا هم بر نظری وار ایسه سویله

نوع ثامن

مقام ثالثده اولان سالکك عشقی حالاتی و قبض و بسطنك تعاقب و تبدلاتی
بلدرر **ای عزیز** معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردرکه مقام ثالثده سالك نفسیله
مجاهده سنده مداومت قیلدیسه عشقی زیاده اولوب هیمانی قوّت بولور و شوق

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وسکر وخلع عذارا امثالی احوال وافعالنی بغایت متلذذ اولور زیراکه بو مقام روح مقام
عشق وحالتدر ومقام عشق ایسه مقام لذّاتدر حتی عاشق لذّات عظیمهٔ روحانیه
بولدیغندن عشق حجاب معشوقه ایکن بیله مقام عشقدن ترقّی ایلمك استمز وبولندیغی
نقطهٔ احتیاوده وضیق صدردان خلاصه رغبت ایلمز بلکه بو حالاتك دوام
ثباتك طلب ایلر پس حالت عشق اکرچه کنایهٔ فوقنادر بولنان حالاته نسبتله مذموم
ایسه ده بو حالت مقبوله در حتی انسان کامل عشقك اوقات وحالاتنی تذکّر ایلدکجه
آنده اولان روحانی لذات وعدم مبالات وخلع عذارا ایچون کوزلرندن سنکله محتر جکر
امّا حالت عشق آنجق مجاهده ایله حالت صادقه در وصاحبی عشقنه اشعارینده هرنه اوقور
صادقدر وتکلّم ایلدکده درون دلدن ناشی تأوّه وحرقتله اولاشترینی کلماتی مؤثّر ومحرقدر
واما بو حالت بلا مجاهده بر یالانجی حالتدر واشعار کلماتی بی مزه وترنّماتی ونغماتی بی
حلاوتدر نه اشیدنلره بر لذت بولورلر نه کوکللرده بر تأثیری اولور نفوس آندن اکراه
ایدوب نفرت قیلور چونکه مقام ثالث مقام روح مقبولدر وروح ایسه محل عشق و
هیماندر پس بونده سالکك مدّت اقامتی زمان طویله مائلدر زیراکه عاشق
کندی نفسندن ذاهلدر وذکر اسم معشوق ایله وجمال وکمالی وصفنده اولان ابیات واشعار
نغمات والحان ایله قرائتله معشوقندن دخی مشغول وغافلدر وبوند کوراتتی جمله سی
آنك بسطی حالتنده اولور امّا آنك حالت بسطندن صکره حالت قبضی وارد اولوب
نوم عشق وهیمانندن اویاندقده صکره اویله ضیق اولور که یورکی صدرندن قوپغله
کلور پس اول زمان عاشق ذل حقیقیله ذلیل اولوب خضوع حقیقیله خضوع
ایلدوب متحیّر قالور وبو مقامده بو سالکه بو قبض وبسط حالتلری بری برینی تعاقب
ایدرك مقام رابعه ترقّی قیلور وعشقی ساکن اولوب قبض وبسط هیبت وانسه تبدیل
قیلور هم تعبدن خلاص بولور وبونلر ایکی حالتدر که مقام رابعه کلن کامل قلبنده
تعاقب ایدرلر که آنجق ذوق ایله بلنور امّا قبض ایله هیبتك فرقی بودر که قبضدن صدر
ضیق اولوب نفس ناطقه تعب کورر وهیبت ایسه اویله دکلدر که آنده صدر منشرح
اولوب نفس راحت بولور وامّا بسط ایله انس آره سنده فرق اودر که بسط صاحبنه
غالب اولمسی بولنور که حق تعالی ایله ترك ادب المسندن خوف اولنور حال بوکیم اویله در
آنکله حضوع قیلنور والحاصل خوف ایله رجا وقبض ایله بسط وهیبتله انس بو جمله
ایکی حالتدر لاغیر آنجق اشخاص ومقامات اعتباریله آدلری تبدیل اولنور پس بو ایکی
حالتله مقام اولده بولنان نفس امّاره صاحبی یا مقام ثانیده اولان نفس لوّامه
صاحبی متّصف اولسه بونلره خوف ورجا دینلور واکر بونلرله نفس ملهمه اولان
سالك متّصف اولدیسه بونلره قبض وبسط اطلاق اولنور واکر بونلرله نفسی
مطمئنه یا راضیه یا مرضیه اولان کامل متّصف اولدیسه بونلره هیبت وانس
اطلاق اولنور واکر بونلرله نفس کامله اولان خلیفه متّصف اولدیسه جلال
وجمال تسمیه قیلنور پس خوف ورجا مبتدینك وقبض وبسط متوسطکدر و
هیبت وانس کاملك وجلال وجمال خلیفه نکدر امّا خوف رجا قبض وبسط حالتلری
ضیق وتعبدر وهیبت وانس راحت وطربدر وجلال وجمال اعجب واغربدر ومنفعت

وکامله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣٠٢

وكرامتده خصوصا جلال حالتنده كامل برنسنه يه توجه ايلمز الا كه اذن الله ايله
آنك وفق مرادی اوزره واقع اولور زيراكه اول كامل حينده اول كامل حق تعالينك خالص عبدیدر
و بربوزنده خليفه سيدر و آنك غضبيچون غضب ايدوب انتقاميچون انتقام ايدر و محبتيچون
محبت ايدوب اكراميچون اكرام ايدر پس اول كامل مقام جمع الجمعده وارد قده
ظاهرده جريان ايدن تاثيرات كندی يديله اولديغن كوزيله كوروب
هويتده ايروب مجلس انسه كيدر ومولاسيله ادبن زياده اولوب
مقام عبوديتدن دهولنه خشوع وخضوع ايله استغفار ايدر نظم

عشق ايله معمور اولور خانهٔ ويرانمز — حزن ايله مسرور اولور طالب جانانمز
هر نه كه عالمده وار عشق ايشی يار غار — اولمش اولیل ونهار علم ايله عرفانمز
عشق ايله خوش طلمنز مست مدام اولمشز — فقر وفنا بولمشز اولدی بقاستانمز
كرچه حقير ز چه خاك اولدی ولی عشق پاك — دلده چومه تايناك اولدی چو نور كانمز
چونده مزه نه فلك دور ايدر اولچون فلك — كيم شه ملك وملك تختيدر ايوانمز
عشق كدايی اولان سلطنت ايلر نهان — لاجرم اولمش جهان بندهٔ فرمانمز
حقی چو ديوانه در عاشق جانانه در — عشق ايله ميخانه در شوق ايله حيرانمز

نوع تاسع

مقام ثالثده سالكك انقباض ايله اولان ذل وافتقارن بلدرر ای عزيز معلوم اولسونكه
اهل الله ديمشلردركه مقام ثالثده سالكه ضيق صدر عارض اولوب حضردن خالی
قالماز زيراكه بومقام روحه نشامدر وروح ايسه اطلاقه مائلدر پس اول ساعت
قبض ايچنده بدن قفسن قيروب وطنی اولان عالم تجرداته متصل اولمق مراد ايدر تجاوز
اولماز لكن اول ساعات قبض حرارتنه اهتمام تام ايله تحمل ايدوب صابر اولور زيراكه
اول حرارتده حد وحسابسز فائده لر بولور حتی ديمشلردركه اكر حالت قبضك حرارت
ونارده اولمسه نفوس خبيثه قال وپاك اولمازدی وافضل اعمال ثقلين اولان جذبهٔ
رحمانيه يه كوكلر بولمازدی پس بو يولده سالكك اكرام اولنديغی كراماتك اعظمی والزمی
اوصاف مهلكهٔ حيوانيه سنی اخلاق منجيهٔ رحمانيه ايله تبديل اولمسيدر وتحليه وتخليه
عبارت اولان كيميای سعادتی بولمسيدر زيراكه سير سلوك ايتمدن مقصود ومأمول اولان ملك
ملوكه تقرب ووصولدر وحصول وصول ايسه بالاده بيان اولنان حجب سبعينك
رفع ايتمكه موقوفدر وحجب سبعين ايسه عبد ايله مولاسی آره سنده بعد نسبتندن
عبارتدر پس تبديل صفات وكسب كمالات البته تقريب مناسبتدر مثلا سالك اسفل
صفات اولان شبع طعامدن اولان جوعه تبديل ايدوب وصف حيوان اولان نومی
وصف ملك اولان سهوه تحويل ايدر صفت شيطان اولان عجب وكبری صفت آدم اولان
ذل وافتقاره تبديل ايلديكده قرب مولا ايچون كسب مناسبت قيلمش اولور زيراكه عدم
اكل وعدم نوم وبونلر كبی اوصاف حميده صفات ملائكه در وبونلرك اضدادی اوصاف
ذميمه دركه صفات بهائمدر وانسان ايسه ايكيسی آره سنده متوسط قائمدر
پس اول صفات حيوانيه ايله متصف بولندقده حيواناتدن ادنی اولور وصفات ملائكه
ايله متصف اولدقده ملائكه دن اعلی اولوب آنلرك نائل اولمدقلری مرتبه يی بولور وذل انكسار

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایله مرآت عبودیتی مرآت ربوبیت مولایه مقابل طور بیت نه فلکراست ملیتس آ
ملکرا حاصل آنچه در شر سوی ای بنی آدم هست پس درجات کمالک اعلاسی
عبدک کمال عبودیتله متصف اولمسیدر و بو اشعار ایدرکه ذل وانکسار اکسیر سعادتدر
واسرار ربوبیت مسکنت وعبودیتده مردوع وموضوعدر وسالك ذل وافتقار ایله
رق اغیاردن ازاد اولوب عبودیتله عبید احراردن اولور نته کیم اهل طریقت مقربینی
اول قومه لایق کورمشدر که آنلر نفوسی مزبله لر سوی مشدر پس بو سالك خمول ارضنده وجودیکی
دفن ایدر موتوا قبل ان تموتوا امرینه امتثاﻻ شخصن اخفا قیلور و حضرت صدیق
اکبره اقتدا ایله میت متحرك مثالی یر یوزنده یورر وسالکك بو موتی اکا موت طبیعی مقامنده
طورر حتی قبض ارواح ایچون موکل اولان ملك آنی کوتورمك ایچون کلدکده اکا لطف ایله
سلام و یروب رفق ایله معامله ایدوب غربتدن وطننه کتورر زیراکه اول مطلوب اولان موت
ارادیله فانی اولمشدرکه بو فصل ایچره بیان اولنان فنایی بولمشدر و بو فنا ایسه بر حالتدرکه
بو نکله بر عارفك اصلا اموال واولادی وهیچ بر نسنه یه و بر کمسنه یه قطعا بر میلی قالمز
وهیچ بر مکروهدن هرکز خوفی اولمز پس اشتباه یوقدر که بو حالت حالت اموات ایدر نته کیم
امواته عالم برزخ کشف اولور کذلك بو سالکه هم عالم برزخ وعالم مثال کشف
اولور و بو ایکی عالم اول ملکوت عالمندن شعبه لردر نظم

بونفس مشربی جام فناودن آلدی حظ — بو عقل مذهبی ملك بقادن آلدی حظ
فنای عشق اولوب آندن فناودن اول فانی — که بی فنای فناجان خدادن آلدی حظ
کوکلده طالب حظ اولکه طشره ده آره یه — ایکی جهانده او بر آشنادن آلدی حظ
کوکل که یار ایله یار اولدی یادی یادایتمز — قالا سوی ایله عشق وهوادن آلدی حظ
عبای فقر وقبای غنایی فقر ایلر — او جان که فقر وفنای لقادن آلدی حظ
بلای عشق ایله اوللك الداشیا تلدر — که درد عشقی بولان بردوادن آلدی حظ
جو حظ اهل محبت بلادر ای حقی — بلای جان بو یلرکیم بلادن آلدی حظ

نوع عاشر

مقام ثالثده بولنان سالکك قلبنده اسم ثالثك تأثیر وخاصیتی ومشاهده سنك انواع
وماهیتی بیلدرر اعزه معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که اسم ثالثك تأثیر
وخاصیتی بودرکه بو کامدا ومت ایدن عارفك قلبنده هویت مطلقه ظهور ایدوب
جانبنه حقیقت ایمانیه عیان ومعارف ربانیه نمایان اولور پس لذات دنیای دنیه دن
تنفر ایدوب حیات ابدیه دولتنه شوق ایله رغبت قیلور لکن بو اسمك خاصیتی حصوله
کلمز و بو ذاکر تا مطلوبه نائل اولمز الا که ذکر خفی وقوی نك کثرتیله نائل اولور واداب
شریعتله مؤدب وارکان طریقتله مقید اولوب صغیر انفساسنه سمعنی القا
وخلو بالله نطقنه اصغا ایده رك مداومت ایله اول هویتی بولور و بو عارف بعضی
اوقاتده لا هو الا هو اسمنه لا م وواوی مد ایله مشغول اولور زیراکه بو اسمی
بغایت عظیم الشان بولور و بو اسم ایله اشتغالی حالنده کاتدا اعطاسنه خطاب
ایدر که لیس فی الوجود الا هو الحق وان ما سواه فهو افعاله وآثاره پس مشهد کاملین
آنجق بو مشهددر و بو عارف بو شهودی کندی نفسنه تکلیف ایده رك مداومت ایلدکده

شهود معهود

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

شهود معهود آنده اولمله رسوخ بولورکه هرکز آندن منفك اولمیوب آکا مقام اولور مقصد
اقصا وغایت قصوای بو شهودی بولور پس بو شهودك صاحبی اصلا بر حالتده قطعا
بر نسنه ایله حضور حقدن ذهول ایتمز نه خلق ایله حقدن ونه حق ایله خلقدن مشغول اولمز
ونه کثرتله وحدتدن ونه وحدتله کثرتدن محتجب قالور بلکه اول کثرتی عین وحدتده و وحدتی
عین کثرتده بصیرتله کورر بلور بیت وحدتی کثرتده بولمق کثرتی وحدتده هم
برعلدر اول کمجله علم وعرفان آنده در چونکه بو کامل فرقی اولده مسجون اولان محجوبلر مشهدی کبی
مظاهری ظاهر مشاهد اولماز وفرق ثانی یه وصول بولمیان موحدلر مشهدی کبی
ظاهری مظاهر مشاهده قیلمز بلکه مظاهری ظاهرده وظاهری مظاهرده مشاهده
ایدر وکمال علوم وعرفانی بولور پس مشهدلر اوج نوع اولور بر نوعی کامل وبری ناقص وبری
انقصدر اما مشهد کامل بونده بیان اولنان مشهد انفس اخصدر واما مشهد ناقص
اول موحد عارفلر مشهدیدر که ظاهر ومظهر آنلرك مشاهده لرنده متحد اولورلر و
آنلرك عندنده مظاهر ظاهرده فنا بولور پس آنلرك شهودنده نه کثرت اولور ونه ده ماسوی
قالور وبو مشهد انکچون ناقص عد اولنور که بونده تعطیل وابطال خواص اسما وصفات
حق بولنور لکن بو مشهدك صاحبی معذوردر زیراکه مقام ناقص اولان مقام ثالثنده
بولندیغندن مغلوبدر وفرق ثانی شهودنده مستوردر واما مشهد انقص اول
مبتدیلر مشهدیدر که مظاهر ایله ظاهردن محجوب اولورلر وکرمزلر الا که مظاهری کورورلر
وکثرتله وحدتدن مشغول اولور قالورلر وبولمازلر الا که کثرت بولورلر حال بو که کامل
اودر که وحدتی عین کثرتده وکثرتی عین وحدتده مشاهده ایدوب بریله اوبرندن محتجب
قالماز پس انسان کامل خلق ایله حقدن وحق ایله خلقدن محجوب اولماز که طرفینی معبردر نظم

بسم الله ای محب لقا جوی دل نشین — بسط ایتدی دلده سفره عشقی دلا فرین
هم عام وخاص رحمتنی خرمن ایتدی یکیم — اعیان کائنات اوله لر آنده خوشه چین
هر حمد اورب عالمه در کیم مالم اولور — هم اولین غریق نوالی هم آخرین
چون مالك قوای عباد اولدی روز کسب — سرمایه جزا هم او در خلقه یوم دین
عشقکده فانی اوله در ایاك نعبد — آندن بقا سنکله در ایاك نستعین
سنسن هدایت ایلیجی اهدنا الصراط — تا نور ك اوله قلبمه عالمده مستبین
فرق فقط نتیجه قهر کندر اول عظیم — جمع فحسب حکم ضلالتدر اول مبین
وبر قلبمه جمع تفرقه وجمع تا بولام — فرقی ایچره جمعی جمع ایله فرقی اولام امین
حقه قولك دعاسی فنادر فنا همان — فقر وفنایی بخش قیل آمین یا معین

فصل رابع

مقامات سبعه دن مقام رابعده بولنان نفس مطمئنه نك کیفیت احوالنی وصفات
واطوارنی وکراماته میل والتفاتدن فتن وآفاتنی وحبیب حقه محبتنی وماله میل ورغبتی
ورشد اولمغه لیاقتنی وترجیح سلوك ازکیا وازکیایی وتطبیق طرق جمیع اولیایی دورت
نوع ایله بیان وعیان ایدر نوع اول نفس مطمئنه نك وجه تسمیه سنی وسیرنی وعالمنی
ومحلنی وحالنی وواردنی وصفاتنی وفوقنده اولان مقام نفس راضیه ترقیسنی

بلدر و ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام رابعده نفس ناطقه
کندی اضطرابنده خطاب حق ایله اطمینان بولدیغیچون اسمی مطمئنه اولمشدر
نته کیم حق تعالی بو نفسه یا ایتها النفس المطمئنة کلامیله خطاب قیلمشدر و بونک
سیری مع الله در و عالمی حقیقت محمدیه در و محلی سردر و حالی اطمینانیه صادقه در
و واردی بعض اسرار شریعتدر و صفاتی جود و ایثار و توکل و تفویض و صبر و حلم
و تسلیم و رضادر و صدق و عبادت و رفق و بشاشت و شکر و شادر و شهود تام
و حضور مدام و تعظیم کرامدر و سرور قلب و لطف لسان و ستر عیوب و عفو قصوردر
و سالک مقام رابعه دخولی علامتی بودرکه شریعتک بر شبر مقداری مفارقت ایتمیوب
اتباع ایله یوردر و متلذذ اولمازالاکه اخلاق حبیب الله تخلقله اولور و مطمئن اولماز
الاکه آنک اقوال و افعالنه اتباع ایله اولور زیراکه بو مقام تمکین و عین الیقین و ایمان
کامل مقامیدر و بو مقامده بو کاملک ناظرلرک ابصاری و خاطرلرک اسماعی ذوق ولذت
بولور حتی طول دهر اگر تکلم ایلسه شیرین کلماتندن سامعلره کلام و ملال گلمیوب
صدق و صفا کلور زیراکه آنک لسانی طرف حقدن سرینه القا اولنان حقایق اشیا و دقایق
معنا و اسرار شریعت غرانک ترجمانی اولور پس اول بر کلام سویلمز الاکه قرآن کریمه
موافق و حدیث شریفه مطابق کلور اویله که نه بر کتاب مطالعه ایتمشدر و نه بر کمسه دن
استماع ایتمشدر چونکه حق تعالی بو کاملک سرینه القا ایلدیکی الهاماتی بی واسطه سمع استیدر
پس بو کامل انا سرك ایتها الحبیب وانت سری الهامیله کندی اضطرابندن مطمئن اولور
ادب و حیا دریاسنه غرق اولمشدر و اکا هیبت و خشیت ملازمت ایدوب وقار و قبول
خلعتلری ویرلمشدر و عالم کون و فسادک حقیقتی اکا ظاهر اولوب کل من علیها فان
رمزینی الهام ایله بلمشدر و بو کامل ناس ایله احبابنا کوریشوب درونینه القا
اولنان حکمتلری اکا سویلر و علم سطوری تحصیل ایدوب علم صدوری هم آرزو ایدن
احبابنی استعدادلری و قابلیتلری قدر ارشاد و بهره مند ایلر و اکثرا اوقاتنده
ذکر و فکر ایله کندی شغلنه مقید اولور تا کیم مقامات باقیه نک ترقیسندن محروم اولمیه
و درجات کمالک اعلاسن قویوب ادناسنده قالمیه و فانی اولمیه کندوبی بولمیه نظم

کوزندی دلده بر دریا که عشق آندن بدید اولمش | اودریادن بو جان طولمش که کل ذوق مزید اولمش
هوادن کیجسه جانوجی نفسیجرخ نسا کندر | حیا اولحوت بولمش کیم اوبیدن مستفید اولمش
بو جان جانا کفو اولمق بعید اولمشدی عقلدن | ولی بهر جهاهر ذره دن رخشان بدید اولمش
کوکلدن چاکر عشقم که جانمدر اکا قربان | دمادم ذوق و شوقندن بکا عیش جدید اولمش
مقلب قلبی آلمش بو قالب خلق ایله قالمش | تنم کثرتده واطالمش بووحدتده فرید اولمش
دل اهلی بکلمز بیلکه کلسون عید و شاد اولسون | که دائم عارفک هر ساعتی بر بشقله عید اولمش
کل ای حقی اونوت جانی بونع اول آنکله بول آنی | اوجانکیم دوستنی بولمش قمو وقتی سعید اولمش

نوع ثالث

مقام رابعه بولنان کامل ایچون خوارق عادات اولان کراماته میل و التفات و فتح
و افاتن بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام رابعده اولان کامل اسم رابع
ایله مشغول اولور حق حق حق دیوب یا حرف ندا ایله یا حرف ندا سز تکرار ایله تاثیری

بولور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بولور ووروشنده ظهور ایدن علوم غریبه دن واحوال عجیبه دن واحوال عجیبه دن اعراض ایدن وعلام غیوبه توجه قیلور وکندی یدیله ظهور ایدن خوارق عاداته وانواع کراماته التفات
واعتبار ایتمیوب اکرام ایدن حضرت مولایه کلور زیرا که اظهار کرامت حیض رجال اولدیغن
بلور واکامیل ومحبتنی حجاب فتنه بولور انکچون کاملاری کورسن که آنلردن بر کرامت
صادر اولسه حسن ایلمزلر وصد ورندن خبرلری اولسه ده کمسه یه سویلمزلر نته کیم بر کامل
برکسه نك یاننده کیجوب جامعه کیدر کن اول کسه اول کاملك آیاغنه بر کوچك طاشی
اورمشدی وبو کامل ایسه اول ضاربه نه التفات ایلمش ونه طاشی کورمشدی لکن اول
ضارب اول زمان آنده دوشوب جان ویرمشدی پس آنده حاضر اولانلر اکا دیشدیلر که
غیاث اولیا عفو ورضا ایکن قتل نفسه ایمك سکا نه روادر واول کامل آنلره بویله جواب
ویرمشدی که والله بنم بو ایشدن اصلا خبرم یوق قالدی که نه طاشی المی حسن ایلمشیدم لکن
عادة الله اولیه جاری اولمشدر که اولیاسنه اکرام ایچون آنلرون خبرسز نصرت واعانت
قیلور وآنلره اهانت ایدنلردن انتقام آلور پس هر کامل محفوظ آنك ظهور ایدن کراماتی
بلمز وبلسه ده کراماته التفاتی اولماز والتفات ایلمزسه ده میل ومحبت قیلمز اما ظهور
ایدن کراماته مائل اولوب آنلرله توقف ایدن سالکك حالی اول حاجینك کیبیدر که بیت
شریفی طلب ایدوب حجاج ایله کیدوب طریقك اکثرینی قطع ایلدکده اکا اویله بر کوچك
عورت کورینور که عقلنی آلوب آنی مدهوش ایدر پس اول حاجی آنك محتاجی اولوب وصلتنی کندی
عادجی بلوب آرزو وسیله یانینده قالمغ وصحبتیله کام آلمغ مراد ایلدکده امیر حاج اکا دیرکه
بونده بو نکله ساکن اولمه وحجاج ایله کعبه یه کل منقطع اولوب بویلده قالمه تاکیم بیت
شریفی طواف وزیارت قیلهلم بعده رجوع عمزده آنی سکا نکاح ایله آله لم واول سنك اولتو
حلالکك قاله سن لکن اکر بسن ایدلی بونده توقف قیلدیسه آنکله وصالی سکا حاصل اولمز
اولسه ده حرام اولور پشیمان اولورسن وبیت اللهدن منقطع اولوب محروم قالورسن پس اول
حاجینك هواسی غالب اولوب حجاجدن ایریلوب واول عورته شوق ایله یقین کلوب یوزینه
برقعن ذوق ایله قالدورر کورر که معاذ الله آنك آغزی قوجمش صوبی آقمش دیشلری دوشمش
یوزی قرشمش کوزی قارشمش قباغی سنشمش قولغی بتیشمش رنکی کتمش ایشی بتمش صاچی
توکلمش بلی بوکلمش برقرم قوری عجوزه ایمش همان اول مده نادم اولوب حجاجه
ایرشمك مراد ایدر قادر اولماز باشلر لیل ونهار آغلر فائده قیلمز اما بونده حاجی سالکه
مثالدر وکعبه یول طریف حقه مثالدر وبیت شریف حضرت احدیته مثالدر و
عورت اول کرامته مثالدر که سالك اثنای طریقنده اکا مائل وطالب اولور وامیر حاج
مرشد کامله مثالدر وحجاج اهل سلوکه مثالدر پس شبهه یوقدر که سالك طریقی
حق حضرات قربه وصولنده صکره جمیع کرامات آکا مطیع ومنقاد اولور حال بوکیم
کندی جمله سندن فارغ ومیل ومحبتلرندن آزاد اولور واکر اکا هواسی غالب کلوب وقلتیله
مرهوف اولان امری وقتندن مقدم طالب اولدیسه وکراماته میلیله طولاشوب
قالدیسه عبث یره نفسنه تعب ویروب مطلوبندن منقطع اولور اکر کرامات
اکا حاصل اولورسه ده حقیقتنه واصل اولدقده کورر که بر بیهوده نسنه ایمش که
نه دنیاسنه بر فائده سی واردر ونه آخرتنه بر منفعتی واردر پس اول سالك ندامت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نارنده یانوب یاقیلورلر زیرا که انواع مشقتله ترقی قیلدیغی مقامنده اول میل و محبتله تنزل قیلمنورلر اما کرامت کندی نفسنده بر بد نسنه دکلدر زیرا که حق تعالینک اولیاسنه اکرامیدر لکن اکابر اولیا و محبت سالکک فتنه سیدر وامیدر که جوهر عشقک عرض خامیله نظم

جوهر وجود عشقدر اول مابقی عرض — فوت اولسه اول بولنماز آکا غیر شی عوض
عهد ایلدم که عشقه وفا ایلیم مدام — خوش کیچدی عمر و عهده آنکله ما انتقض
قیل غیر عشقدن بصرک غض که عاقبت — عض انامل اولدی مکافات ترک غض
افسرده اولسه جهل و کسلدن طبیعتک — عشق آتشیله زائل اولور آنجق اول مرض
ای دل تحمل ایله بو بار محبتی — محبوبدن نه کلسه قبول ایله ما فرض
فرض ادا ایدنلر ویرر قلبه انبساط — اعراض ایدنلره دوست هم القبض انقبض
حق شراب عشقی جام ایله نوش کیم — آدم وجودده کلمکدن اولدر همان غرض

نوع ثالث

مقام رابعده بولنان کاملک حضرت حبیبه حقنه محبتنی و ماله میل و رغبتنی ورثت اولمغه لیاقتنی بلدر ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که مقام رابعده بولنان نفس مطمئنه صاحبی کامل اوراد و ادعیه ماثوره یه میل ایدوب حبیب اکرم صلی الله علیه و سلم حضرتلرینه مقدم مکه محبتدن زیاده بیشقه بر محبتله محبت قیلور و بو مقامده بو کامله حب مال عارض اولور آنجق فقرای سالکینه اعانت ایچون ماله مائل اولور حال بو کیم تحصیل مال آنک کوکلنی حقدن بر لحظه غافل قیلمز و دولت حضورینه هرکز مانع اولمز و تحصیل اولنمش مالی خلقدن اخفا ایلیوب اظهار غنا قیلوب و کمسه دن بر نسنه استمیوب غنای طبع ایله اعطا اولنان فتوحاتی آلور پس بو کیفیتده اولان حب مال آنجق بو کاملک شاننه کلور و بو نیتله اولوب بو کیفیتله بولنان حب مال الله ایچون صایلور پس بویله اولان حب مال اصلا مذموم اولمیوب مقبول و ممدوح اولور اکر بو مقام رابعده بولنان کاملی حق تعالی قبای غیرت الله ناسدن جمله سندن ستر ایدوب آفات شهرتدن حفظ ایلدیسه فنعم الکرامه و نعم السلامه بودر و اکر آنی مقبول خواص و مشهور عوام ایدوب مشیخت خلعتنی کیدروب قائم مقام ارشاد ایلدیسه او کامل بونی قبول ایده لکن اول مشیخت ایچون طلب و مراد و آرزو و نه آندن اعراض و اجتناب و فرار ایده کیک آنجق حق تعالی آنی محبوب القلوب ایدوب احبابنی کندویه مطیع و منقاد و مرید ارشاد ایلدیکیچون اول دخی آنلره تسلیم اولوب کندولری آنلرک تمنوی بلور و جمله یی کندی نفسندن افضل و اعلی کوردیکی حالده طالب و راغبلرک لطف و رفق ایله تهذیب اخلاقنه ارشاد و اراءت قیلور و طریق ذل و افتقاری آنلره ترغیب و تحسین ایله مرشد و معین اولور پس من عند الله آکاکلان مشیختی قبول ایتمش اولور زیرا که اول کامل السنه خلق اقلام حق بولور پس بوا وصاف ایله متصفا و لان کامل مرشد اولمغه لایقدر کرچه کندو تعب لاحقدر و اکر اول پرده کندودن اکمل بولندیسه آنی غنیمت عظمی بلور و کندویه کلن طالبلری آکا کوندروب راحت بولور مقام خامس و سادس و سابعه ترقی قیلوب خلیفه اولوب حق ایله قالور نظم

بتمله اولکه سکا بن الیسم اندر کور — او شب که ایلیه سن خانمانی ترک و عبور
سلامتی ایستیدوب قبر ایچنده خوش بله سی — که سن بر آن ده کلسن حضوردن مستور
مثال عقل بنم جانده هر زمان حاضر — بولاننده ذوق و سرور و چکنده رنج نفور

مزار ایچنده سکا عشق تحفه‌لر ویره جك • شراب و شاهد و شمع و کباب و نقل و بخور •
آچلسه چشم بصیرت بر اوله مشهودك • همیشه بر کورنیله عین ناظر و منظور •
نه سمته باقسه کوزین کنك صورتك کوره سنی • اگرچه کورد ییك اولسه جماد و باشرو شور •
بشرده که صور کلك بری اول ای حقی • که بی نهایه کوزلدر بو روح و عشق غیور •

نوع رابع

ترجیح سلوك ارکیانی • و تطبیق طریق اولیایی بلدرر ای عزیز معلوم اولسون کم اهل الله دیمشلر که سالکك طریقه مقربین ایچره ترقی ایلدیکی مقامات مشهوده یدی مقامدر • لکن بعض اهل الله دیمشلردر که • سالکك سلوك ایده جك مقاماتی اوچ مقامدر • زیرا که طریق مقربینی اوچ مقام اعتبار ایدن اولیای کرام اولکی مقامی مقام اعتبار ایتمیوب ایکنجی مقامی عد ایتمشلردر که • نفس ناطقه آنده لوامه تسمیه اولنور • و اوچنجی مقامی عد ایتمشلردر که نفس آنده ملهمه تسمیه قیلنور • و دوردنجی مقامی عد ایتمشلردر که نفس آنده مطمئنه بولنور • اما بشنجی و التنجی و یدنجی مقاماتی مقام اعتبار ایتمیوب جذبات حق ایله کچمشلردر • زیرا که بو طریقی اوچ مقام اعتبار ایدن بعض اهل الله آنجق فطرت و جبلیت حسبیله طیب و کریم و شریف اولان نفوس زکیه سلوکن اختیار ایتمشلردر • و نفوس خبیثهٔ لئیمهٔ اماره‌یه التفات ایتمیوب اهمال ایتمشلردر • پس بونلر قبول ایلدکلری سالکه • اوچ اسم اوکردرلرکه نفس لوامه ده لا اله الا الله • و نفس ملهمه اوائلنده الله • الله • الله • و اواخرنده • هو • هو • هو • تلقین ایدرلر • و بو اسم ایله اول سالك مقام مطمئنه‌یه کلوب کامل اولدقده آکا ارشاد ایله اذن و تربیه ایله دستور ویررلر چونکه زکی النفس اولان سالك مقام نفس مطمئنه‌یه ترقی ایلدکده ارشاد ایتمکه لایق اولور پس شبهه یوقدر که • اول کندی نفسنی دخی مرشدسز تربیه قیلوب درجات کمالك اعلاسنه واصل اولوب • اخص خواصدن اوله بلور • اما بو کتاب مستطابك بو بابنده اولان سیر و سلوکی یدی مقام اعتبار ایدن • اولیای کرامك طریقی نظامنی بلدررلر • زیرا که هر سالکك نفسی فطرت حسبیله زکی دکلدر • بعض لئیم النفس اولان سالك مقام اماره‌دن ترقی ایدرك مقام مطمئنه‌یه واصل اولور لکن آنده لایق ارشاد اولمازه • تا مقام کامله‌یه ترقی قیلمدقچه مقام ارشادی بولمازه • پس بو باب فاصل طریق اولیانك جمله سنه شامل و هر سالك ایچون مرشد کاملدر و جمیع اهل الله دیمشلردر که • چونکه مقام رابعده بولنان کاملك نفسی مطمئنه رحمانیه اولور و کتاب و سنته • اتباع ایله ذوق و لذت بولور • و کیله دخی که شریعتله ممتزج اولوب • اوابیله عمل قیلور • پس اول زمان یدالطاف آلهی کاملك جذبه سیله جذب ایدوب نفسنه سر السر لسانیله ندا قلور • یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة دینلور • و آنی ایله بر نسیان استیعاب ایلرکه امور دنیا و آخرت بالجمله آنك ادراکندن چقار کیدر • آنجق آنك عند حاضر اولان نسنه و کسنه خاطرینه کلور • اما اول نسنه که بو کاملدن غایب اولور بوندن آنك غایب اولور آنی اونودر زیرا که بو کاملك کوکلی مشاهده‌دن بر لحظه ذهول ایتمیوب حق ایله اولور • نظم

عجب سیم کوردی بر عاشق که وار ایکن بوسودن • عجب سیم کوردی بر بالق که او صانمش اودر یادن
یا نقاشنه بیرون بولنمز نقش کوناکون • عجب سیم کوردی بر مجنون که اعراض ایتدی لیلادن
و مجنون اولسه بی لیلی قالور بی اسم بی معنی • اولور معشوق مستغنی که فارغ علله هر اسمادن
الا ای جانجانم سنسز قرارم یوق جهان سنسز • که زنده در جهان سنسز مرادم سنسن اشیادن

خيالن جانه سلطانلر كوكلده خوش خراماتك | طلور كوريا سليمانك درون بيت اقصادن
بو جامع بيت اكبردر ايچى قنديل او نور در | بهشت و عين كوثردر طولو ولدان و حوراندن
كوكلده حق بولهر آن كه اولدى منظر رحمان | كوكلدر جنت عرفان بو وجه در عرش اعلادن

فصل خامس

مقامات سبعه دن مقام خامسه بولنان نفس راضيه نك كيفيت احوالنى و صفات
واطوارك و تجليات افعال و اسما و صفات ايله بولنان حالاتن و علم اليقين و عين
اليقين و حق اليقين مرابتى تمثيلاتن اوچ نوع ايله بيان و عيان ايدر نوع اول نفس راضيه نك
وجه تسميه سنى و سيرنى و عالمنى و محلنى و حالنى و واردنى و صفاتنى و فوقنده اولان
مقام نفس مرضيه يه ترقيسنى بيلدرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل الله ديشلردركه
مقام خامسده نفس ناطقه جميع احوالنده كمال رضا ايله متصف اولديغيچون اسمى راضيه
اولمشدر نته كيم حق تعالى بو نفسه ارجعى الى ربك راضية مرضية كلاميله خطاب قيلمشدر
و بونك سيرى فى الله در و عالمى عالم لاهوتيه در و محلى سر السر در و حالى فنادر لكن مقام ثالثده
بيان اولنان فنادكلدر و بوايكى فنانك فرقى بودركه فناى سابق سالك متوسطك حاليدركه
حواسك محسوساتندن ذهول ايتمسيدر و بو فنا ايسه سلوكك آخرنده بولنوب بقايه مشرف
اولانك حاليدركه صفات بشريه نك محو اولوب كتمسيدر و سالك بقايه مهيا اولوب آكا
يتمسيدر زيرا كه بقا عين فناى نالغ كده بو فنانك عقيبنده كلور و اول حق اليقين دركه
مقام سابعده حاصل اولور و بو نفس راضيه نك واردى يوقدر زيرا كه وارداولمانى الا كه
بقاى اوصاف ايله اولور حال بو كيم بو كاملك اوصاف بشريه سى اوليه زائل اولمشدركه اثرى
بيله قالمشدر آنكچون بو مقامده بو كامل فانيدركه نه نفسيله باقيدر بونك مقدم اولان
مقاملرده اولديغى كبى و نه ربيله باقيدر مقام سابعده اولهجغى كبى پس بو بر حالدركه
بلنمز الا كه ذوق ايله بلنور و بو نفسك اكرام ايچون اعطا اولنديغى صفتلرى ورع و خلوص
و مجتهد و انس و حضور و كرامتلر و ترك و نسيان ماسوادر و كمال تسليم و رضادر زيرا كه
بو كامل جمال مطلقك شهودنده مستغرق اولور پس عالمده هر نه كيم وجوده كلور بو آنى
اعتراض و خلجان كوكل خوشلغيله قبول ايدر محظوظ اولور و هيچ بر مكروهى كندى نفسندن دفع
ايچون توجه ايتميوب ايسم طورور و بو حالتله بيله خلقه نصيحتله امر و نهى ايده بيلور و بو حالت آنى
ارشاد عبادن محجوب ايتميوب عباده سنن كلور حال بو كيم آنك كلامى بر كمسه استماع
الا كه آنكله منتفع اولور و بو جمله ايله بيله بو كامل سر السر ايله عالم لاهوتى بولور و بو
مقامك صاحبى حضور حق ايله ادب درياسنده غرق اولور قالور و بونك دعاسى هر كز رد اولماز
لكن ادب و حياسى غالب اولديغندن بر نسنه طلب ايده بلمز اكر مضطر قالديسه دعا ايدر
و قبول اولور و بو كامل حق تعالى نك عندنده عزيز و مكرمدر و اكابر و اصاغر ناس ايچنده
هم محترمدر و خلقك آكا تعظيم و احترامى جبرى و قهريدر بلمزلركه آكا تعظيم و حرمتلرى نه
ايچوندر و بو نجه تعظيم و احترام ايله بيله بو كاملك ناسه اصلا ميلى اولماز و ظالملره
قطعا ركون و محبت قيلماز پس انلرك طبيعتلرى نارندن سلامت بولور هر چند اول فقير
اولوب آكا احسان ايلسلرده ينه انلردن اعراض ايدوب ربيسيله مشغول اولور زيرا كه
اول تجربه قيلمشدركه ناسدن اعراض ايلدكجه آكا ميللرى و محبتلرى زياده اولوب بر قرار اوزره

قالور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قالور وبلمشدرکه آنلرك مالنده نصیبی وار ایسه البته بر بهانه ایله کندویه کلور
پس اول خلقك یدنده بولنان حطام دنیار جاسیله نیجون آنلره میل ورغبت قیلورلر
حال بوکیم بو کامل عالم باطنده اولیه بر سلطنته مشرفدرکه جمیع ظواهر آنلرك قهری
تحتنده قالور پس اول بعض رعایاسنه نیجه تنزل قیلوب میل واعتبار ایده بلور ونیجه
خلقله رکون واعتمادی اولور وبو مقام خامسده بو کامل اسم خامسه مشغول اولوب حی
حی حی دیمکه مداومت قلور تاکیم فناسی زائل اولوب حق ایله بقا بولور وآنك فوقنده
اولان مقام سادسه کلور وبکا اوزرنده واقف ایکن منزل احتبادخول ایده بلور وبو اسم ایله مشغول
اولا نیجه فنادن چقوب بقا یه ایروب صفات حی ایله متصف اولور پس آنکله اشیایه آنکله کورر وآنکله
نطق ایدر وآنکله بلور وآنکله بطش ایدر وآنکله یورر وتجلی افعالی کیجوب تجلی اسما وصفات ایله قالور منظم

اولمش سماع شوق ایله تسبیح خوان ملك	رقص ایلر اول ترانه ایله دمبدم فلك
تسبیح ایدوب جهانده قوشلر خدایه دیر	المجد والکرامت والکبریاء لك
آلاف قیلدیلر الف وحدتی همان	احاده ممکنات که صفر اولدی یا بیك
باقی قالان اول الف وحدت وجود	کر لوح اعتباردن اولسه بو جمله حك
بزلر ایله عشق کندی یوزن سیر ایلدی عیان	چشم جهان اولمش او بو چشمه مردمك
دل ویر بلایه قیلدك ایسه دعوی ولا	نقد ولایه کوره بلادر کوزل محك
حقی بو عشق سو ایله که بی وصف عشق شعر	دیرسن که اهل ذوقه طعام اولدی بی نمك

نوع ثانی

مقام خامسده بولنان کامله حاصل اولان تجلیات افعال واسما وصفاتدر وبونلرله حاصل
اولان کراماتی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه نفس راضیه صاحبی اولان
کامل وآخر مقام خامسده تجلی افعالی کیجوب تجلیات اسما وصفاته کلوب مقام سادسه
ترقی قیلور پس علم الیقیندن عین الیقین مرتبه سنه کلور وآندن بو جذبه ایله مقام سابعه
داخل اولوب آنده حق الیقین آکا حاصل اولور اما تجلی افعال اودرکه حق تعالینك افعالندن
بر فعل آنك عبدی قلبنه منکشف اولور چونکه حق تعالی کندی افعالندن بر فعلیله بر عبدینه
تجلی قیلور پس آنك جمیع اشیاده جریان قدرتی اول عبده منکشف اولور واول عبد انجق حق
تعالینك تجلی افعالنه رؤیت اقدام اولور وبونده مبتدیلره خوف وخطر کلور زیراکه آنلر فعلی کندو
لردن کلیتله نفی ایدرلر لکن حق تعالینك محفوظ قوللری استقامتدن عذره کیدرلر اکر بو مقامده
اولان کامل بو توحید افعال اولان تجلیده ثابت قدم اولوب محرك ومسکن حق تعالی بولدیغیله
بیله احکام شرعیه یی کندی نفسنده اجرا قیلدیسه تحقیق اول محفوظ بو تجلی محظورکی
کیجوب تجلی اسما وصفاته عروج ایده بلور واکر ثابت اولمدیسه طریق حقده عروج ایدوب
زندیق اولور واسفل سافلین بدنه هبوط ایدوب سجین طبیعتده قالور ولا حول ولا
قوة الا بالله العلی العظیم واما تجلی اسما اودرکه حق تعالینك اسمای حسناسندن بر اسمی عبدی
قلبنه منکشف اولور چونکه حق تعالی کندی اسماسندن بر اسمیله بر عبدینه تجلی قیلور پس
اول عبد اول اسمك انواری تحتنده اولیه مغلوب ومصطلم اولورکه اکر حق تعالی اول وقتده اول
اسم ایله ندا اولنسه اول عبد آنك جوابن ویرر واما تجلی صفات اودرکه حق تعالینك کندی صفاتندن
بر صفتی عبدی قلبنه منکشف اولور چونکه بر عبدی جمیع صفاتی فنا بولور وحق تعالی آنك قلبنه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کندی صفاتندن بر صفتیله تجلّی قیلور؛ پس اول صفتك بعض آثاری فضل حق ایله اول عبد فانیده ظاهر اولور؛ مثلا حق تعالی اکا سمیع صفتیله تجلّی قیلدقده اول عبد احیا جماداتك بیله نطقلک اشیدر ویا فهم ایدر بلور؛ زیرا که اول عبد فانی علم الیقین و عین الیقین مرتبه‌لرن کیچوب حق الیقین مرتبه‌سن بولمش اولور؛ و سائر صفتلری بو قیاس ایله بلنه بلور؛ نظم

جمله صفاتکا عیان؛ آینه دور صفا عمز
کنج سن و طلسم بز؛ زانکه بو زیبك اسم بز
بولسه فنا وجودمز؛ باقی اولور شهودمز
لوح وجود سر تسر؛ طولدی حروف خوش صور
اولدی جهان آب و کل؛ نقش جهان جان و دل
بزکه جهانده بز نهان؛ بزدن او دوست اولور نهان
بزکه وجوده کلمشز؛ دوستله سیر ده کلمشز

بحر حیاتسن روانه؛ مثل زید حیا عمز
روح سن و جو جسم بز؛ عشقده اصل ذاتمز
ساقی اولور ورود مز؛ حل اوله مشکلاتمز
اولدی مفصّل ایت نظر؛ جمله‌ٔ مجملاتمز
ایکی جهانده آنی بیل؛ صورت ممکناتمز
بی جهت اولسه اول عیان؛ محو اوله هیچ جهاتمز
حقّی شهوده کلمشز؛ عشق ایله در ثباتمز

نوع ثالث

علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین احوالن و شهود و حق وجودک شروط و ارکانن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه چونکه سالك صادق علم الیقین مرتبه‌سن کیچوب عین الیقین مرتبه‌سنه کلور پس جذبه حق ایله حق الیقین مرتبه‌سن بولور اما علم الیقین دلیل عقلیدن حاصل اولان علمدر و اما عین الیقین مشاهده ایله حاصل اولان علمدر و اما حق الیقین عبدك صفاتی حقك صفاتنده فانی اولوب کندی انکله علماً و شهوداً و حالاً بقا بولمقدر چونکه حقیقتده عبدك آنجق صفاتی فانی اولوب ذاتی فنا بولمان پس عبد فانینك عین باقی اولمق لازم کلور و حقده افترا ایدن جهله‌نك زعم باطلی کبی عبدك ذاتی حقك ذاتنده فانی اولماز قالور زیرا که قول مولاسنه تمام عبودیتیله اظهار ذل و عجز و مسکنت قلمغله و نقیض عبودیت اولان صفتلرك جمله‌سندن فنا بولمغله اکا تقرب ایلدکجه اول دخی کندی فضلیله اول عبدینه فانی اولان صفات ذمیمه‌ٔ خلقیه‌سنه عوض کندی صفات حمیده‌ٔ حقیه‌سندن عطیه قیلور کرچه هر نسنه‌یه قادر مولی اولوب هر نسنه‌دن عاجز عبد اولور لکن مولی مراد ایلدکده بر عبدینه اولان خباثاتی کیدروب بدلنه سائر عبادی عاجز اوله‌جق کرامات ویره بلور اول فعّال حکیمدرکه بر عاجز قولنه قدرت ویرسه مولاسی اذنیله کائناتنده متصرّف اولور زیرا که عبودیتیله ربوبیت بری برینه آینه اولوب بری برندن عکس آلور و عبودیت ایسه موجوده رضا و مفقوده صبر و حدودی حفظ ایله وجوده کلور و بونك مثالی بر پاره کومردرکه اکر نارك ضوئی بر دیواره دوشوب اندن اول کومره منعکس اولوب آنی روشن قیلدیسه بو علم الیقین مثالیدر و اکر نارك شعله‌سی اول کومره حجاب و واسطه‌سز مقابلنده واقع اولدیسه بو علم الیقین مثالیدر و اکر اول کومر نارك جانبنه یقین کلدیسه و آنك حرارتندن یانوب رنك ناره بویانوب اوصافی اوصافنده فنا بولدیسه اویله کیم اول کومرك ظلمتی اشراق ناره و برودتی حرارت ناره و انفعالی فعل ناره متبدّل اولدیسه بو حق الیقین مثالیدر پس مجاهده ایله سالك مقام سادسه واصل اوله بلور لکن مقام سابعه وصولی جذبات حقدن بر جذبه‌یه موقوفدر و اول مرتبه‌ٔ حق الیقین و مرتبه‌ٔ احدیت و مرتبه‌ٔ جمع الجمع و مرتبه‌ٔ عما اسماسیله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

موصوفدر اکر بو تحقیقه واصل اولوب توحید حالی اولا کمالی بولدکسه توحید مقالی برله
موحد اولان مقلدلرك اول سهو وغلطی سکا ظاهر اولورکه آنلر اوناس طبیعتله معیوب
وغضب وشهوته مغلوب وعجب مانعه ایله محجوب ایکن ظن ایتمشلردرکه هر کیمکه وحدت
وجودی عارفدر اول موحددرکه حقیقتنه واقفدر بلکه بر فاضلدرکه ذروهٔ درجات کماله
واصلدر حال بو کیم اویله دکل بو ظنونك جمله سی باطلدر زیرا که معرفت وحدت وجود اصحابنه
اصلا بر فائده ویرن دکلدر بلکه اویله اولورکه آنك سببیله طریق الحاده کیدرلر وزندیق
اولوب سجین طبیعته هبوط ایدرلر اما سالکه سلوکنده مفید اولان شهود وحدت
وجودر عاملدر مجرد معرفت مفید اولمازکه ناتمامدر وشهود ایسه بر حالتدر اضطراریدرکه
مجاهده ایله حاصل اولور وذل وافتقار ایله وجوده کلور زیرا که مشاهده انجق مجاهده دن
تولد ایدوب رسوخ بولور وبو حالت شهود اول زمان صاحبنه مفید اولورکه بونکله
اتباع شریعت واوصاف حمیده بولنه والا زندقه مهلکه یه دوشر نظم

بو عالمی بر نقش ونکار اکله ده سیر ایت — طوفان کل وجوش بهار اکله ده سیر ایت
باغله دهنك آچله تا دیدهٔ جانك — آفاقی طولی جوهٔ یار اکله ده سیر ایت
یار نیکه همه طالب ومطلوب اوله یکر نکده — اول بیری بو کون نیجه هزار اکله ده سیر ایت
اول نوش که نیش ایچره نهانه آنی فهم ایت — کیمشله اوکل کسوت خار اکله ده سیر ایت
اول آتش پنهان که جهانی یقان اولدر — افلاکی طولی دود وشرار اکله ده سیر ایت
اجسامی غبار اکله که جان وجهنه قونمش — اول ماهی عیان زیر غبار اکله ده سیر ایت
چون میوهٔ شیرین دار نخت دو جهانسز — بو نیجه شجر درنه ثمار اکله ده سیر ایت
ای حقی بصیرت کوزن آچ باق بو جهانه — هم محشر وهم جنت ونار اکله ده سیر ایت

فصل سادس

مقامات سبعه دن مقام سادسده بولنان نفس مرضیه نك کیفیت احوالن وصفات
واطوارن وبعض حالات واسرارن وطبیعتك تعریف واسماسن اوچ نوع ایله بیان وعیان
ایدر **نوع اول** نفس مرضیه نك وجه تسمیه سنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی وحالنی
ووارد نی وصفاتنی وبونك مقام سابعه دخولنی بلدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردرکه مقام سادسده نفس ناطقه دن حق تعالی راضی اولدیغیچون اسمی مرضیه
اولمشدر نته کیم حق تعالی بو نفسه ارجعی الی ربك راضیة مرضیة کلامیله خطاب قلمشدر
وبونك سیری عن الله در وعالمی عالم شهادتدر ومحلی خفیدر وحالی حیرتدر ووارد
شریعتدر وصفاتی اخلاق حق ایله تخلقدر وترك بشریت وحسن خلقدر وعفو ذنوب وستر عیوب
وحسن ظن وجمله یه تلطف وشفقتدر وخلقی ظلمات طبایعندن انوار ارواحنه اخراج ایچون
آنلره میل ومحبتدر لکن بو میل ومحبت فی الله در الله ایچون اولدیغندن مقبولدرکاهده
نفس اماره مقامنده اولان میل ومحبت کبی دکل بو رافت ومرحمتدر زیرا که اول محبت نفس
ایچون اولدیغندن مذموم وشوم وظلمت وغفلتدر وبو نفس مرضیه نك صفاتندندرکه
خلق ایله خالقك محبتك جمع ایده بلور وبو بر عجیب نسنه درکه بر کسنه یه میسر اولماز
الا که بو مقام سادس اصحابنه میسر اولور آنکیچون بو مقامده اولان کامل ظاهرده

حسبیله عوام ناسدن فرق و تمیز اولنماز اما باطنی حسبیله کبریت احمر کبی مثلی بولنماز بو خاص الخاصدر که منبع انوار و معدن اسرار و قدوهٔ اخیار و دائرهٔ علم الهی حالیدر وشهودنده اغیاردن دیار قالمیوب درونی ماسوادن خالیدر و بو مقامك صاحبی عند الله والناس مرضیدر و کندی جمله دن راضیدر و قدری عالیدر و بو کاملك سری عن الله در یعنی حضرت حق فیوضنه محتاج اولدیغی علومی اخذ ایدوب عالم غیبدن عالم شهادته اذن الله ایله رجوع ایتمشدر که کندویه انعام اولنان معارفدن خلقه افاده ایلیه و هر کسه لازم اولان حکمتی فهمنجه سویلیه و کاملك حیرتی مقبول خصلتدر که حضور حضوردر و بو حیرتدر که رب زدنی فیك تحیرا دعاسی حضرت صدیق اکبردن روایتدر و بو حیرت سلوك اوائلنده اولان حیرت دکلدر که اول محض غفلتدر و بو کاملك صفاتندندر که هر وعدینه وفا ایدوب هرگز خلف وعد ایتمز و هر نسنه یی موضعنه وضع ایدر عدالتدن خارج کتمز پس محلنه مصارف اولدقده اولیه چوق انفاق ایدر که اشناسی اولیاء کورسه آنی مسرف ظن ایدر و محلنه مصارف اولمدیغده اولیه آز انفاق ایدر که آنی بلمیان کورسه بخیل و مقتر صانور و کندویی مدح ایدنلرکسه محل اعطاء دکلسه آکا بر نسنه ویرمز و اکر ذم ایدن محل احسان ایسه کندویی ذم ایلدیکیچون حقنی منع ایتمز کرم کانیدر و بو احوال سنیه ایسه ارباب قلبه اولان کاملك شانیدر و بو مقامك صاحبی جمیع احوالنده حالت وسطاده اولور که افراط ایله تفریطك میانیدر و بو حالت وسطی لسانلرده خفیف و امتحانده ثقیلدر و بو کوزل خصلتله متصف و بلغ هر کس آرزو ایدر و متصف اولانلر مکتسبایدر و حسن حالدن سویلر لکن حالت وسطی صعب اولدیغندن آنکله متصف اولان قلیلدر زیرا که اول بو مقام اهلنه مخصوص بر لطف جلیل و وصف جمیلدر

نظم

کر عیانده واقف ایسك کوزله عیان	اینما تمشی اینما عشی اینما اینما
نحن اقرب و نحن من حبل الورید	عالمین مقصودی سن فی النشأتین
زین جانسن قالمه شین نفس ایله	بر یره جمع اولماز ایکی زین و شین
شارب شرب خالد درجان و دل	خواجه ظن ایلر بیقالد شاربین
جنت عرفانه داخل اولانك	چشمنه عالم کورینور زینا زین
عارف اشیایی کما هی سیر ایدر	غالب اولماز چونکه آنك عینه عین
حقی افراط ایتمه هم تفریطی قوی	ایشلرك هر حالده اولسون بین بین

نوع ثانی

مقام سادسده بولنان کاملی بعض احرار و اسرارك بللری ای عزیز معلوم اولسون که اهل الله دیمشلردر که مقام سادسك اوائلنده بولنان کامله خلافت کبری بشارتلری لایح اولور او احرینده خلعتلری ویریلور و اول خلعتلر کنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر به ولسانه الذی ینطق به و یده التی یبطش بها و رجله التی یمشی بها فبی یسمع و بی یبصر و بی ینطق و بی یبطش و بی یمشی حدیث قدسی مضمونیدر که نتیجهٔ قرب نوافلدر و بو قرب نوافلدن حق ایله تاثیر اول عبدك اولمقدر فهم ایله که بو معنی بغایت دقیق و مغلقدر حاشا که اکابر اولیا کتبنی مطالعه ایدن مقاصدینی فهم ایتمیان ملاحده نك اعتقادی کبی عبد عین حق اوله اولیه دکل مطلقا زیرا که جمیع کتب اولیای کرام شرع شریفه موافقدر خصوصا کتب محیی الدین عربی رحمة الله علیه اصول و فروعه مطابقدر

لکن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

لكن قارى نك سوء فهمندن عوام ناسه شبهه لاحق اولور پس تحقيق مقام بودر كه مقام راضيه ده اولان كامل فناى ثانيله واصل اولدقده محل انفعال وشقاوت اولان صفات ذميمهٔ بشريتى قرب نوافل اولان مجاهده سببيله محو اولديشه عادة الله اوليه جارى اولمشدر كه اكا كرميله آنك محو اولنان صفاتنه مناقض صفتلر بخش ايدر كه اول افنى واهبيله تأثير ايده بلور پس بيان اولنان حق اليقيندر بو دركه مطابق كلور زيراكه حق تعالى برنسنه به ويا برنسنه اكا حلول ايتمكدن منزهدر وحق بو دركه بو امور ذوقيه در عقول ادراكى ايده مز عقلله ادراكى مراد ايدن خطا ايدر طوغرو كيده مز پس بو امورى آنجق حال الله ادراك اولنور اهل حال اولميانلر ادراكى امر محال بلنور زيراكه بو فنا وبقانك خارجده برنظيرى يوقدر كه اكا قياس اولنه وقرب نوافل وقرب فرايضك دخى نظيرى يوقدر كه مثال الله بلنه پس بو امورى بو بابك بو فصلنده تحرير مز بو مقامده اولان كامله خطاب وتقرير مز دركه جمله اكا حال اولوب ذوق ايله بولور وبو امور ايله بو مقامده اولديغنى بلور زيراكه سالك طريق حقك مقاماتنك آخرى واعلاسى قبله ملائكه اولان صورت آدميه سنه وصول بولدر بو اول صورتدر كه آنك حقيقتى حقيقت محمديه در ولطيفهٔ ربانيه در وسر اعظم هو دركه غايت قرب مولا بودر پس نه زمانكه سالك بو مقامه وصول بولور اول محض عبوديتله وذل وعجز ومسكنتله متصف كامل اولور ونفسنى بو اوصاف ايله بلدكده ربنى اوصاف ربوبيتله بولور زيراكه بو كامل نفسنى ذل وفنا ايله بولديغندن ربنى عز وبقا ايله بولور ومرآت عبوديتى مرآت ربوبيته مقابل طوردر پس هر برنده نه وار ايسه او برنده منتقش اولور نته كيم حق تعالى ما وسعنى ارضى ولا سمائى ووسعنى قلب عبدى بيورر پس اول عبد خالص جميع حقايق اشياده موضع اولان فايق اسرارى علم الٰهى بر له بلور نته كيم حق تعالى وعلم آدم الاسماء كلها بيورمشدر بو اسرارى اشارتله عبادينه طيور مشدر وبو مقامده بعض اسرار خفيه وارد كه عبارتله بيانه كلمز فسبحان من تعالى عن التشبيه والمثيل وجل عن التشبيه والتمثيل وبو مقام سادسده بو كامله بو صورت آدميه كشف اولدقده بونك اعظم مطالب سالكين واعلى مقامات كاملين واعز موجودات اولديغنى بلور پس بو صورتى طلبده اذيال شريعته تشبثله واركان طريقته استقامتله واسم سادس قيومى تلاوتله جسد وسعى وهمت قيلور تا كيم حسنات ابرارى كندى سيئاتى بولوب آداب شريعت وطريقت وحقيقتله دخى زياده متأدب اولور وصورت آدميه ايله حقيقت محمديه نك تحقيقنه ايروب مقام سابعه كلور نظم

اول كان حسن ايله بوغ ايكى غيريدى نشان — الآن ان عرفت على ما عليه كان
برعشق ايمش بو كثرت صورتده جلوه كر — فالكل واحد يتجلى بكل شان
اول نور محض قيلدى بو اوصاف ايله ظهور — تا م تنوعات ظهور ايتدى رجهان
هرچند غير عشق نهان وعيانده يوق — فى حد ذاته نه نهان اولدى نه عيان
چوديله اولدى فايض اعيان انسى جن — لطفيله اولدى سارى اطوار جسم جان
جانانى سوركى كلده بولورتنده حسنى ايده — پس عشق ايمش كورن اشيده سويليان هم آن
آنانى اشيت اكادى اكا باق آنكله بل — فاش ايتمه عشق سرنى بو عقله الامان
چون جهان نفس وهو هوس وادر غاب روح — نفس وسواى عشق بلايت ذوق جاودان

اصل اصول عشق ایمش ای حق جکه غم | قوی حظ نفسی اصلکا اوروب اکا رواف

نوع ثالث

طبیعت وظل ونفس رحمانی بو اوچی بر جوهر اولدیغن بلدر ای عزیز اعلموا انکم اهل الله دیمشدر که حکمانک طبیعت دیدکلری بر قوتدر کن جمیع اجسامه سرایت ایدوب جسم آنکله کمال طبیعی بولور واصل اولور بز بوکا ظل دیرز زیراکه بو بر وجود اضافیدر که نفسنده معدوم اولان ممکنات ایله احکامی اوزرینه منبسطدر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده الم تر الی ربک کیف مد الظل بیورمشدر یعنی وجودی ممکنات اوزرینه بسط ایلدیکن طیور مشدر

نظم
بو عالم عشقدن طولمشدر کاملا | بو صحرا جمله کلدر ارغواندر
جوش فرهاد و افغان ایلرانلرت | که اول لیلی بو محملده نهاندر
بو صدر محملی سیر ایله جانبت | که بو رفعتله جون سقف جناندر
پشیمان اولسه عقلک عشق حقدن | سوزن طوتمه که دزد کاریاندر
سکا سن پرده اولمشسن رالا | جمال عشق هر یوزدن عیاندر
بو افلاک وعناصر عشقه آنجق | مظاهردر ولی نامی جهاندر
جهان صورت عشق اکلیا جان | بلور نفسن که اول برکیزلی کاندر
قمو آیینه دن ظاهردر اول یوز | اگرچه قلب جاهل بر کماندر
جهانی عشق بل سیر ایله حقی | که آندن جمله شی نام ونشاندر

وطبیعت مرقومه کندی نفسنده بر قوای سارج وعاری اولوب صور حروف ایله مختلفه بولنان نفس انسانه مشابه اولدیغیچون واعیان موجودات جهان هم کلمات انسانه مماثلت بولدیغیچون اهل الله اکا ظل تسمیه ایلدکلری کبی نفس رحمانی دخی تسمیه قیلمشلردر نته کیم کلمات انسانه نیجه معنالره دلالت ایدر کذلک اعیان موجودات اول موجدینه وآنک اسما وصفاتنه دلالت ایدر زیراکه حق تعالی کلام قدیمنده قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر ان تنفد کلمات ربی ولو جئنا بمثله مددا بیورمشدر پس کلماتدن مراد اعیان موجودات اولدیغن طیورمشدر نته کیم انسانک کلماتنک هر برینک بر معنی واردر که آخر کلمه سنده اولان معنانک غیریسیدر کذلک اعیان موجوداتک هر برنده بر سر واردر که عین الحواده اولان سرک غیریسیدر پس حق تعالی اول اسراری نفسن بلن عارف قوللرینه بلدرمشدر وعارف اولیا قوللری سر ایلمشدر مثلا بر کتاب ایچنده یازیلان کلمات امثالی کیم اهل علم اکا نظر قیلسه اوقیوب معناسن فهم ایدر بلور واهل جهل کا باقسه آنی نه اوقور ونه اکلر ونه برلذت آلور آنجق آنی خطوط متداخله ایله منقش بر نسنه بولور سبحان المعطی المانع جل شانه **بیت** چند انکه در کتاب جهان میکنم نظر یک حرف بیش نیست که تکرار میشود **نظم**

ای مهندس نه اول تفرقهٔ نقطه وخط | بل خط کون مکان نقطهٔ عشق اولدی فقط
نقطهٔ خط اولدی خط حرف اولوب اول اولدی خود | چونکه تبدیل صحو قیلدی وتغییر نقط
نقطه دن غیری نه کیم لوح شهودک اوزره | نقش اولنمش آنی محو ایتکه اوددر سهو وغلط
نقطه بل نقطه یه باق نقطه اول انک غیری | هر نه کیم ایلسک اولدی اولدی سهب بعد وسخط
بحردن درایکی انهار فرات وشطدر | بیله صو بحره ایرشسه نه فراط اولور نه شط

لنز اولور

نه اولور تبدیل او عارفنه سکر و تغییر بلور | اهل عرفان دوشوراهی اولور سیر وسط
چقسه حتی چه طبیعتدن اولور ظاهر اکا | سترلو دلی حبل لعلی الله هبط

فصل سابع

مقام سبعه نك سابعنده بولنان نفس كامله نك كیفیت احوالنی وصفات اطوارن
وعلامات وكراماتنی ورشد كامله مرتبه‌سنی اماراتنی وسالك قابلك متانت وعلاماتنی وحالت قبض
ایله باطنی عماراتنی وسالكه شیطانك مداخل ومكاید وغاراتنی سكز نوع ایله بیان وعیان
ایدر نوع اول نفس كامله نك وجه تسمیه سنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی وحالنی وواردنی
وصفاتنی وسالكلری تربیه ایتمسنی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه
مقام سابعده نفس ناطقه جمیع كمالاته وصول بولدیغیچون اسمی كامله اولمشدر وبونك
سیری بالله در وعالم كثرتده وحدت ووحدتده كثرت عالمیدر ومحلی اول خفادركه اتك خفینه
نسبتی جانك جسمه نسبتی كبیدر وحالی بقادر ووار دی جمیع نفوسك بیان اولنان واردلریدر
وصفاتی نفوس ماكوره نك جمیع اوصاف حمیده سیدر وبو كاملك مشغول اولدیغی وردی اسم
قهاردركه اسم سابعدر وبو مقام سابع جمیع مقاماتك اعظم واعلاسیدر زیراكه بونده
سلطنت باطن كماله ایروب مجاهده هم تمام اولمشدر ریاضته حاجت قالمیوب حالت وسطی
كفایت قیلمشدر پس بو مقامك صاحبیچون بر مطلب قالمیش هر رادن آلمشدر انجق رضای
مولانی طلب ایده قالمشدر وبو كاملك حركاتی حسنات وعبادتدر وانفاس طیبه سی قدرت
وعنایتدر وكلمات لینه سی محض علم وحكمتدر وبر لذت وحلاوتدر وبدایتده شریف حضور
ویر هتدر وبو عزیزی كورنلرك قلبنه ذكر وفكر حلاوتی كلور واكا خشوع وخضوع ایله حیثیتو
اولور یانیچه كلسونكه اولیاء الله دیدارن كورر بلكه اول مقام رابعده ایكن ولی الله ایدی
زیراكه مقام رابع مقام عوام اولیادر ومقام خامس مقام خواص اولیادر ومقام سادس
وسابع مقام اخاص الخاص خدادر سبحان من لامانع لما اعطی ولا معطی لما منع جل جلاله
وبو قهار اسمی قطبه مخصوص اولان اسمادندركه قطب آنكله سالكلره امداد
ایدوب انوار وهدایات وبشارات ارسال ایدر حتی سالكلرك درونلری بی سبب ظهور
ایدن جذبه وسرور وحضور امثالی احوال دلدر جامدر قطبدن مانعكر آنلرك اذكار وتوجهاتندن بدل
وعوض اولاندر وبو مقامك صاحبی عبادتدن بر لحظه خالی قالماز اولا جمیع اعضای بدنیله یا
بدیله یا رجلیله یا لسانیله یا مجرد قلبیله عبادتده در غافل اولماز وبو كاملك استغفاری
چوقدر وتواضع برنده در رضا وسروری خلقك حقنه اقبال وتوجهلرنده در وغضب وحزنی
آنلرك حقدن اعراض وغفلتلرنده در وبو كامل كثیر الاوجاع وقلیل الحركات وضعیف القوادر
امر معروف ونهی منكر ایدوب رفق وتواضعله سویلر اهل محبته ومحبت ایدوب مستحق
كراهته كراهت اظهار ایدر بونكله بیله هیچ بر كمسه یه درونده كراهت اولماز الله
ایچون اولان امور اسثلنوم لایمدن حذر قیلور وبونك قهری لطفیله وغضبی حلیله وجلالی جمالیله
ممتزج اولمغله عین غضبده راضی اولوب عین رضادن غضب ایدر لكن هر نسنه‌یی محلنه
وضع ایدوب هر حالنده عدالت اوزره كیدر وقتاكه همتیله بر امرك حصولنه متوجه
اولور آنی مرادینه موافق حاصل اولمش بولور زیراكه بو كاملك مرادی مراد حقه ملازمدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ورضا وسخط آنکله قائمدر وروحی آنکله هایم وحضورنده دائمدر نظم

کل من رام نف بوجه سماء / رجع الطرف بوجه ابلا
کر بومردی بکوکه چند چیست / نفی مستان حق علی العمیا
باده نوشان جام لم یزلی / ماه رویان احسن الحسنا
پادشاهان عرصهٔ ملکوت / شاهبازان قرب اوادنا
درّ بحر محیط کن فیکوت / جان مقصود ومقصد اقصا
حیف باشد که بازنشناسی / چوهر جان رصخرهٔ صمّاء
قاسم هرچه ارادت اوست / وعلی ربّنا توکّلنا

نوع تاسع

مرشد کاملك علامات وکراماتن وسالك قابلی تربیه سی اماراتن وکندی عادات وعباداتن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مرشد کامل جمله یه رؤف ورحیم اولور خصوصا طالب حق آنی پدر ومادرندن ارحم واشفق بولور مرشد کاملك عادت جمیله سی بودرکه حق تعالی حضرتلرینك معرفت ومحبتن طالب وکندی خدمت وصحبته راغب اولوب حضورینه کلن سالکلره ابتدای صحبتده تعلیم علم دینی ایدوب عقایدلرین تصحیح وشبهه لرن حل وتوضیح ایده اهل سنت وجماعت مذهبنه تطبیق ایله کیده بعده طهارت وصلوة امورن تمامیله تعلیم ایدوب توکل وتفویض وصبر وتسلیم ورضایه ترغیب وتفهیم ایده بو منوال اوزره صحبتله برمدت کیدر وسالکك حالنه نظر ایده اکر آنی قابل سلوك طریق حق بولدیسه آکا کلمهٔ توحیدی تلقین ایدوب طریق مقربینی تحسین ایده وترکه سبابنده آکا الله اعانت ایده جمیع موانعدن هر وجهله صیانت ایده وآنك دستکیری اولوب طریق حقده طوغری کیده واکر سلوکی مرادایدنی غیر قابل کوردیسه آکا بنده ایدوب دیرکه صنعتك وار ایسه وار آنی ایشله یوخسه برنوع انصاف اوزره بیع وشرایه باشله زیراکه حق تعالی تنبل وآواره قوللرن سومز وبوکسل واهل الله بو طریقه کیدلمز واکر بو مرشد کامل اول سالك غیر قابل صنعتنه کوندرمدیسه آنی الدایوب غش ایتمش اولور حال بوکیم مرشد کامل غشاش اولمازکنده یوصانمدیغی خلقه دخی صانمز نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم من غشنا فلیس منا بیورمشلردر غل وغش صاحبی خایب وخاسر اولدیغی طیور مشلر واکر مرشدك خادمه احتیاجی وار ایسه اول زمان بو مرشد انی خادمتنده استخدام ایده بلور لکن اول شرط ایله که آنك سالك طریق مقربین اولمدیغن مقدم کنده ویه بلدره بعده اکر خادمتنده اکلنور سه خادم یرینه قالور ومرشد کامل علامتلرندندرکه ستار عیوب اولور کمسه نك عیبنی کمسنه یه سویلمز خصوصا سالکلره آکا اظهار ایلدیکی احوال واسراری ستاردرکه هر کزافشا ایلمز وبو کاملك نفسی عیندندرکه هیچ کمسنه دن برنسنه مأمول ایتمیوب جمله دن مستغنیدر واول حسن خلقه مالکدرکه اصلا بر کمسنه یه قطعا غضب ایلمز وهیچ کمسنه یه بربد سوز سویلمز مکر که الله ایچون بغض ایلرده سویلر وبو کاملك عندنده جمیع مأکولات ومشموماتك نفیس وخسیسی هب برابر اولمشدر وجمله ملبوسات وملبوساتك حسن وخشنی بوکا مساوی کلمشدر پس بونك عندنده خیر ایله قطعیوك

و برنج

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

پنج ایله شعیرك ومالیه عصیرك وتوم ایله عبیرك وصوف ایله حریرك وفراش
ایله حصیرك وجیوان ایله پیرك وخطیر ایله حقیرك وامیر ایله فقیرك هیچ بر
فرقی اولماز وبونلرك تفتیشی بولنسه مقابلنی ترجیح وآرزو قیلمز وبو کامل جوع ایله شبعده
ونوم ایله سهرده وصمت ایله تکلمده وعزلتله اولفتده وجمله عادات وعباداتده خیر الامور اوساطها
حالت وسطی بی بولور یعنی هر حالنده هر ایشی بین الافراط والتفریط اولور نته کیم اکمل الکاملین
وروح المرشدین حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اما والله انی لاخشاکم لله
واتقاکم له لکنی اصوم وافطر واصلی وارقد واتزوج النساء بیورمشلر بو حالت وسطی
احسن احوال واشرف خصال ومخصوص اهل کمال اولدیغنی تطبیق ومشلر پس اشتباه
یوقدر که حالت وسطی ایله اتصافه قادر اولمامق الا که نفسنك حر اولان اولیا مرتبه سنه
ایرن کامللر اوله بلور آنکچون حالت وسطا ایله متصف اولان کامل لایق ارشاد
اولور پس بو علامات وکرامات ایله مرشد کامل ظاهر وعیان اولور نظم

مرد خدا سرخوش اولور بی شراب	مرد خدا خوش طوق اولور بی کباب
مرد خدا واله وحیران اولور	مرد خدا عادتیدر ترك خواب
مرد خدا اولمادی نار وهوا	مرد خدا اولمادی هم خاك وآب
مرد خدا پادشه دلق پوش	مرد خدا اکثر خفی فی التراب
مرد خدا عقلله جان لبیدر	مرد خدایه چه خطا چه صواب
مرد خدا عارف آگاه اولور	مرد خدا کوکلی طولیدر کتاب
مرد خدا حق اولور آشکار	مرد خدادن کوریبو آفتاب

نوع ثالث

سالك قابلك متانت وعلامتلرن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که
سلوك طریق مقربینه قابلیتی اولان مریدك متانت وعلامتلری بودر که کندی نفسنه
عداوت ایدوب آکا جوع وظما وسهر وصمت وعزلتله زحمت چکدروب انواع مشقتله
مخالفت ومقاومت قیلور وآنی قبضنه قهرینه آلوب آکا غالب خصم اولور اکر بر کسه
آنی انجیدرسه اول دوکوب سوکنه عتاب ایتمیوب قصوری نفسنك بلوردیر که
اکر نفسم خبیث اولسه حق تعالی قوللرك آکا جفا ایله مسلط ایلمزدی واکر آنی مرشدینه
شکوه ایدرلرسه آکا دیرکه والله مشتکیلره بن ظلم ایتمشهدر بن ظالم هب قباحت بنده در
وقتا که سالك نفسنه غالب ومالك اولور وبو صفتلرله متصف اولوب هر قصوری
نفسنك بولور تحقیق اول سالك قابلدر که طریق مقربینه کیده بلور هر چند آنده
بعض اوصاف ذمیمه بولنور بعض قباحت صادر اولورسه ده مانع دکل بعدر اولورلر که
آنك بر مکروه ایش صادر اولدقده راضی اولمیوب نفسنی لوم ایدوب کمسه یه بد سوز
سویلمز وهر قصوری نفسنك بلوب هیچ بر وجهله آکا نصرت ایلمز اما نه زمانکه سالك
نفسنك راضی اولوب مجاهده سندن عاجز قالسه وحین اقتضاده اوچ کونلك جوع
وسهر له نفسنه مقاومتده مغلوب اولسه وکناه ویا سوکوب دوکنلرده قصور وکسر
بولسه وآنلره انکسار وعداوت ایدوب انتقام آلسه ونفسن استصحاب ایدوب
راحتن آره یوب نصرت قیلسه اول قابل سلوك اولماز وطریق اولیانك رایحه سن بیله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آلماز آول نفسانی واروب کندی صنعتیله مشغول اولسونکه تجارت روحانیوت آنك النانیدر کلمز زیراکه اساس طریق مقربیت آنجق نفسنانت راضی اولمیوب عداوت ایتمکدر وانکله مجاهده ایدوب مشاهده قرینه کتمکدر پس اکر سالك سلوکنی بو اساس اوزرینه بنا ایلمسه بناسی تملسز اولوب تیز منهدم اولور **قطعه** طوبراغه بکزر اودر ویش حقیر که آنی جغنیه هر پای وفقیر ایلسلر جانانه بیك دورلی عذاب سویلمز کمسه یه مانندی تراب اما سالك قابل آنجق نفسنله ساخط اولور اکر متالم اولسه آنجق نفسندن متالم اولور واکر شتم ایلسه آنجق نفسنه شتم ایلر واکر غضب ایلسه آنجق نفسنه غضب ایلر زیراکه حق تعالی حضرت داود علیه السلامه یا داود تقرب الی بعداوة نفسك بیورمشدر نفسه عداوت وسیله قرب حضرت اولدیغن طیورمشدر پس نفسنه مساعده ایدن قابل سلوك اولامز وطریق مقربین احوالنك برلذتن الهمز زیراکه نفسنه دوشمن اولمیان دوستنی بولامز **نظم**

دیلر بو همتم کیم کندمك چکوردامان
بومار نفس وهوا چشمنی که اولدی فتنهٔ راهم
کسم هم صحبت امیدی یانام درد محبتدن
چوهمانخانهٔ عزت ذلیل ومنکسردلدر
جهانك عزت ولذتلری بی قدر وقیمتدر
کوکل بیت خدادر غفلتك جای ابو اولمش
سکان خم اولسه نامراد اوزمه حق سن مراد اسك ای

کر بهان تجربه قالادر خوشی بی سر وسامان
کسم عقلك باشن کیم ایلر آنك بوسر دوراز
دوکم لذت شرابن موت ایر یشوب قالدی عطشان
زهی حلوای دردو غم زهی لوزینهٔ حرمان
آنك عندنده کیم بولمش کوکل تختنده سلطان
که بی زحمت کیور رأیت بولسه کرمسجدی ویران
حسا المرء مسلول ولکن لا علی النسوان

نوع رابع

سالك قابل حزن وانقباض ایله منشرح ومنبسط اولدیغی وحالت قبضده عمارت باطنی بولدیغی بیلدرر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سالك قابلك علامتلرندن ندرکه سن وعلامتیه سنده طلب وآرزوسی کندی نفسنی اوصاف ذمیمه سندن پاك ایتمك اولور زیراکه نفسی آنك عدوی اکبری وخطرلی امراضك معدنی اولدیغن بلور پس نفسندن خلاص بولمغه سعی واهتمام ایدر واکر آنك طریقته مخالف بر حرکت صادر اولدیسه مرشدینه شکوا ایدکیك اولدیغی وتجاوزك ضمانینه مداومتله اکا امر ایدر مثلا سالکك شکوا آسی وفرت طعام یا کثرت منام یا کثرت کلامك افراطندن ایسه بونلرك تفریطی اولان جوع وسهر وصمت طویل ایله تکلیف ایدر تاکیم سالکك نفسی حالت وسطی اولان تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام ایله راضی اولوب استقامت اوزره کیده وبو سالك قابل اکثر حالاتنده چاره سز مصیبته کرفتار اولان کمسه کبی قلبی محزون وباشی منکوس اولور ومنشرح اولدقده اول مصیبت صاحبنك انشراحی کبی نیم انشراح بولور حق بودرکه بو سالك قابلك مصیبتی هر مصیبتدن اعظم اولمشدر زیراکه آنك اسمایه مادی ومتی برکاتیله نفسنك مجبول ومنطوی اولدیغی رذائل وخبایثی بلمشدر وبو موانع وقواطعك بقاسیله محبوبنه واصل ومطلوبی حاصل اولمیجغنی فهم ایدوب آنلرك خواصنك توجه قیلمشدر لکن مانع وصال اولان خصال ذمیمه نك جمله سندن خلاصی ممکن اولمدیغیچون محزون ومتحیر قالمشدر زیراکه نفسك اخلاق ذمیمه سی خبیث وکثیردر ونفس آنلرله آلوده اولدیغندن خلاصی عسیردر

وبر خصلهٔ ذمیمه دن خلاص بولمدقجه آندن اجتنابه واقع اولور پس شبهه یوقدر کم حالی بویله اولان سالکك قلبی منکسر وعینی باکی اولوب کندی نفسندن شاکی اولور وسالك قابله بسط ورجا حالی عارض اولدقجه رفع رأس وجهر صوت ایله ترك ادبدن وضحك ومزاح ایله اظهار طربدن تحفظ ایدوب بینه وبین الله اول حالی صرف ایتمك ایچون تنهایه کیده وحق تعالی دن اول حالتك زوالن وکندو سیله تحفظ اولمق حالن طلب ایده زیراکه اول بلور که حالت قبض البته سلامتدرکه آنکله سالك او زرینه خوف اولنماز لکن برصعب حالتدرکه نفوس جاهله یه ملایم بولنماز وامّا سالك عارف اسد دن خوف ایدر کبی حالت بسطدن خائف اولور واهل دنیا دنیالرندن لذت بولدقلری کبی حالت قبضدن لذت بولور زیراکه تجربه قیلمشدرکه حالت بسط ایچره عمارت ظاهر وهلاك باطن واردر وحالت قبضده هلاك صفات نفس خبیثه وعمارت باطن واردر اکر برسالك دیر ایسه که حالت بسط ایچره بنم اول حضرتله حضور ومراقبه ومشاهده ومناجاتم وارد ورو حالت قبضده بنم ایچون بو فضائلك بریسی یوقدر پس بو سوزدن ظاهر اولمشدرکه اول سالك ایله حق بیلمشدر نته که آنکله حضوری بولمشدر ونته لذت انسی آلمشدر اول بو دعواسنك اصلاح کلی خطا قیلمشدر زیراکه حق تعالی ایله حضور آنجق ما سوادن غیبتله اولور حال بوکیم جمیع ما سوادن انسان غایب اولماز الاکه حالت قبضده اولور نقل اولنمشدرکه بوکون برسالك سرور وبسط ایله رقص ایدرکن مرشدی آنی کوروب دیمشدرکه نیچون سروری اظهار ایدرسن جواب ایتمشدرکه نیچه منبسط اولمیایم ونیچه سروری اظهار قیلمایم که اول بکا ربدن اکا عبد اولدیغم حالده صباحه داخل اولمشم پس اول حکیم آنی ارشاد ایدوب دیمشدر فرح وسرور انکا دخی اولورسه ده مدخول ومذموم در حال بوکیم حق تعالی هر قلب حزینه محبت ایدر پس قبض وحزن مقبولدر منظوم

ای دل دلدارمز دلده غمکدر نشاط	وی مه عیارمز دلده غمکدر نشاط
دلده غمك ای عزیز شها شکردن لذیذ	ای یم افکارمز دلده غمکدر نشاط
لطف ایله باقسك دله دلبر اولور زوقده الله	ای غم وغمخوارمز دلده غمکدر نشاط
قهر ایله قلبه اکر باقسك اولوربر کدر	ای شه مختارمز دلده غمکدر نشاط
سنده آلوردل سرور سنده ایدر حضور	محرم اسرارمز دلده غمکدر نشاط
هرسوزك الهام اولور تا که دل آرا اولور	ای دوما اقرارمز دلده غمکدر نشاط
حقی تول اینسی سکوت جانسوز تحملده قوت	ابر کهربارمز دلده غمکدر نشاط

نوع خامس

سالك طریق مقربین مقام نفس امّاره ده ایکن شیطان لعین آنی طریق حقدن قطع ایچون اکا صورت حقدن کلمه یکی ابوابی بیلدرر ای عزیز معلومك اولسون که اهل الله دیمشلردر که طریق مقربین سلوکن مراد ایدن کمسنه ابتدا اکنده نفسی حالنه باقسون که آنده سالك قابلی اوصافی وارمیدر بعده احوال مرشده نظر ایلیسون که بیان اولنان اوصاف ایله متصف میدر اکر نفسی قابل ومرشدی کامل بولدیسه اکلوجیلدرکه طریق مقربینه سالك اولوب سجیه طبیعتدن خلاص بولوب صفات کماله مالك اوله اکر مدت وصول طویل اولورسه ده غم یمسون منقطع وناقص قالورم دیمسون

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

زیراکه الله کمالاتنه واصل اولوب مرادینه حاصل اولور حتی اگر کندی نفسنه سالک
قابل و صافی بولدیسه لکن مرشد کامل بولمدیسه ده اکا لازمدر که مرشدسز منفرد
سلوک ایده و آداب شریعتله مؤدب و ارکان طریقتله مقید اولوب اکمل الکاملین و
روح المرشدین حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه ایرتجه کیجه و اکا چوق
صلوة و سلام ایده و احادیث شریفه سن یازوب مطالعه ایده زیراکه سالک قسمنه شیطان
لعین بر لحظه غافل اولمیوب ابواب کثیره دن اکا داخل اولور و اکا هر مقامده نیجه یولدن کلور
اما سالک مقام نفس اماره ده ایکن شیطان لعین آنی طریق حقدن قطع ایچون کلوب اکا
دیرکه سنک بو طریق ایله نه مناسبتک واردر بو بر طریقدر که اهلی فوت اولمشدر و بونک
فالمحسن الآن که عبارات و اصطلاحات قالمشدر حال بو کیم سن بر زمانه ده سن که دینی
حفظ ایدن جمره یی قبض ایدن کبیدر چونکه مرادک سلوک طریق حقدر کیمک ایله سلوک
ایده جکسن قنی اصحاب مجاهدات و مشاهدات قنی ارباب حالات و کرامات آنلرک
جمله سی دنیادن کتمشدر و چوغنک رسم و آثاری ایتمش و باعشدر همان سن آنلردن
استمداد ایدوب و ظاهر شریعتله قالوب آنکله قناعت قیل که اول سلامت و راحتدر پس
اگر سالک بو کلامه اصغا ایدوب همتی بارد و عزیمتی منحل اولدیسه و سلوکه شروع
ایلمش ایکن اعراض ایدوب قالدیسه بعده ینه لعین اکا کلوب دیرکه حق تعالی کتابنده فرضی
ادا ایدنلره نیجه محبت ایدرسه کذلک رخصتلرک قبول قیلوب عمل ایدنلره دخی محبت ایدر
و قول مولاسی مغفرتک نیجه سورسه کذلک مولاسی رخصتلریله عمل ایدیله سور
پس نفسکا تشدیدی ترک ایدوب رفق ایله معامله ایله که اول سنک مطیه و مرکبکدر
نته کیم حق تعالی یرید الله بکم الیسر و لا یرید بکم العسر و لیس علیکم فی الدین من حرج بیورمشدر
عبادینه کمال رأفتیله رفق و راحت مراد ایلدیکن ظهور مشدر اگر سالک بو کلامه اصغا ایدیسه
و اقوال ائمه دن رخصتلره مائل و آنلرله عامل اولوب کیدرسه شبهه یوقدر که اول بحق
الحلال و الحرام اولان شبهاته اکل ایده و بحرامه قریب اولور حال بو کیم شبهاتک شأننده
قلبی سیاه و مظلم قیلور پس اول قلبنک ظلمتی سببیله حلالی فرق ایتمیوب حرامه واقع اولور
سالک اولمیوب هالک اولور قالور زیراکه مدام اکل حرام ایله بطنی ممتلی ایدن غافلک خاطرینه
کلمز الا که حرام ایشلر کلور و کلامی کذب و غیبت و نمیمه و شتم اولور و موجب ارتکاب
بخاطر و کسر خواطر اولان سوزلری بولور و یدی حرکت ایلدکده حرامه حرکت ایدر و رجلی مشی
ایتدکده حرامه کیدر و فسق ظاهر له ظلم ظاهر ایدر پس آنک لعینک مرادی حاصل اولور
و ایکی عالمده مکافاتی ایله جزاسن بولور و اگر سالکه لطف حق ایدوب آنک دسیسه
شیطانیه اولدیغنی کوررسه بلور که رخصتلره میل ایتمک تنبللر و اشیلک و آنلرله عمل
دون همت اولان عاجزلردر و شیدر پس آداب شریعتله و ارکان طریقتله و علو همتله
سلوک ایله تا کیم نفسی لوامه اولوب ایکنجی مقامه کیدر ...... نظم

ای کوکل کیج هر هوسدن پاک اولوب کل راه سن — تا که مقبول اوله سن شایسته اولهدر کاه سن
بو جهان ویرانه سن بایقوش مثالی بکلمه — چون شهک شاهینی سن اوج و لا اوله شاه سن
لا اله تیغن آل اشیای دلدن قطع قیل — خوش حرام ایله جهاندن پاک الا الله سن
دو جهانک قوتی جانی هو وحدتدر اگر — نوش ایدرسن ملحق اولدک مرحوم آکاهه سن

جونشکا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

۱۲ ۳

چونکه بو قوت اولور حاصل قوی میل ورغبتی ... بر الای حیوانات ایچون اولان کیاه و کاهدر
عشق ایله عقلك ایشی بوقدر آچق سوز سویله ... شیر یزدان شیوه سن بلدمه هر روباهدر
عشق حقده اهل عشقك یار غاری دمبدم ... حقی افشا ایتمه ستر ك هر دل کراهدر

نوع سادسی

سالك طریقی مقربینه مقام نفس لوامه ده ایکن شیطان لعین آنی طریق حقده قطع ایچون اکا صورت حقده کلدیکی ابوابی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سالك طریق حق مقام نفس لوامه ده ایکن شیطان لعین آنی طریق حقده قطع ایچون کلوب اکا اعمال صالحه سن مزین کوستروب قلبنه عجب کتورر پس اول سالك طریق عملدن مراد علمدر حال بو که بو سن اعمال صالحه یه موفق اولوب تحصیل ایتمش سن بیتی تعلم علمه ونه صحبت علمایه ونه استماع وعظه هیچ احتیاجك قالمشدر اول سکا وعظ ونصیحت ایدنلر عالم کاشکی کندی نفسنه سوز کچوروب متنصح اولسه وسنك اعمالك عشری مقداری عمل قیلسه دولتلرنك اولوردی پس بو عجب ایله تمکن ایلدکده نفس عظیم کوروب غیریلری تحقیر ایدوب خلقه سوء ظن ایله قالور پس اویله بدخویلی اولور که بر عالمدن بر نصیحت قبول ایتمز اولور و عقلی مقتضاسنجه عبادت ایدوب ظلمت جهالتده هلاك اولور قالور بعده بو سالکه اولعین درکه سنك حقنده خلقك حسن ظنی واردر اعمالکی کوکچك ایله تاکیم سکا اقتدا ایدلر و ثوابك اضعافیله زیاده اوله پس اکر بو سالك بو نیتله اعمالی تحسین ایدرسه علتی اولور بعده بو سالکه اولعین درکه سن همان عبادتی اخفا ایله قیل تاکیم حق تعالی اخفا ایله اولان عملی قبول ایدوب سکا محبت ایلیه وناس اخلاصکه مطلع اولوب آنلر دخی سکا محبت ایدهلر پس اکر بو سالك بو کلامه تابع اولوب خلقك کندویه محبتی آرزوسیله عملنی اخفا ایدرسه ریایه دوشر خیری اولمان واکر فساده قادر اولمدیسه آنك قلبنه اول عملی افضل بر عمل القا ایدکه آنك فعلنه قادر دکلدر لکن ایکنجی عملی اکا تقریب وتکمیل وتحسین ایدر تاکیم اکا مباشرت سببیله اولکی عملدن کسلوب ایکنجی عملی هم اتمامه قادر اولمیوب ایکی عملدن بیله محروم اوله مثلا سالکه اولعین درکه سن نیجه الله ورسولی محبتنی دعوا ایدرسن که نه بیت شریفی حج وطواف ایدرسن ونه روضهٔ مطهره زیارتنه کیدرسن بو کسل واهمال شان محبتی دکلدر نیدرسن همان سکا لایق اولان بو ورکه حقه توکل ایدوب بیتنی حج وحبیبنی زیارت قیلهسن واثنای طریقده صلوة وصوم واذکار وادعیهٔ یومیه ایله بیله مشغول اولهسن تاکیم بو عبادتله حج وزیارت ثوابی دخی بولهسن پس اکر سالك بو وسوسهیه اصغا ایدرسه زاد وراحله سز فقر وفاقه سیله حجاج قافله سیله بیت شریفه توجه ایدوب کتدیسه اول یولده زحمتلر بدننه کسل عارض اولدقده اوراد واذکاره قوت اولیوب قلبنه ملالت بولدقده اولعین اکا دیرکه نفسکا ظلم وتضییق ایدوب بدنه طاقتندن زیاده تحمل ایتمه غازك فوت اولورسه قضاسی ملکه ده ممکندر تعصب سمتنه کتمه پس بو سالك عجز بدنلعینك بو کلامنه امتثال ایدوب ادای فرایضده هم تکاسل ایدر واکا جوع وظمأ غالب کلوب خلقه طار اولدقده بنه لعین اکا دیرکه حق تعالی حجی اغنیایه فرض ایتمشکن سنك کبی فقرا اولبیته نیچه کتمشدر شبهه یوقدرکه سنی طریق حجه کوندرن داعیه آنجق وسوسهٔ شیطانیه ایمش پس اهل فقر آنك بو کلامندن محزون اولوب

اکا ندامت کلور و قضایه سخط ایدوب قلبی ظلم اولور و خلقینی غیبتن ایدوب شتوم ایله
عرضنه کیجوب شتوم ایله عرضنه کیجوب انلره عداوت قیلور زیراکه جج بولنله برکمسه
اکا تصدیق ایلرسه ده التفات ایدبلور پس اول قافلهٔ غونهٔ محشر بولور و هرکس کندی
نفسی قید نده اولدیغندن اول طلب قوت ایله مشغول اولوب حج و زیارتنی بجرح قالور واکر
بجرمنده اولسه ده بیک بلا ایله اولور و مقدر بلدنده مقیم ایکن صدری منشرح و خلقی مفرح
بو حلیم و سلیم ایسه ده و ناسی نفسنه ترجیح و ایثار ایدر سخی و کریم ایسه ده ایکن اثنای طریق
حجده باشنه کلن احوال اهوالدن صدری ضیق و خلقی زمیم اولوب و نفسی بخیل و حریص
و لئیم اولور چونکه بو سالک حجه کتمکله کناهی یولندن قالور و باشنه بو بجه بلالر کلور
پس او لعین بونک طریقک قطع ایله مرادنه آلور و اکر حق تعالینک عون و عنایتی سالکه ایرسوب
او لعینک بونک کبی مکر و حیله لرندن نجات بولدیسه آداب شریعتله و ارکان طریقتله و
علو همتله سالک اولور تاکیم نفسی ملهمه اولوب مقام ثالثی بولور . . .

نظم

نه مست بادهٔ عشقم نه مرد مستورم ... نه بیخبرم نه ده مستخبرم عجب دورم
درون دلده که دلداری طلشره وه آرارم ... وصاله ایچنده ایکن غفلتمله مهجورم
شراب و شاهد و شمع کوکلده در اما ... نه بجرم بلمشم باکرم جو باکورم
طولار جهانه دماغم هزار نفحهٔ صور ... عجب نه مرده دلم تنده ساکن کورم
کوکل بو خانهٔ غفلتده ایلسه جلشره بجرام ... یقینی ایله که حقیقتده بیت معمورم
جمال عشقی کوررسم کوکل کوزیله عیان ... اوده بن بکا خوش ناظرمکه منظورم
شراب ناب محبتدن اجسم ای حقی ... او جام جان ایله الحق مدام منظورم

نوع سابع

سالک طریق مقربینی مقام نفس ملهمهده ایکن شیطان لعین آنی طریق حقدن قطع ایجون
اکا صورت حقده کلدیکی ابوابی بلدررا عرش معلق اولسون کم اهل الله دیمشلردر که سالک
طریق حق مقام نفس ملهمهده ایکن شیطان لعین آنک طریقک قطع ایجون اکا مناسب
قبولوردن دخول ایدر زیراکه بو سالک عقبات مذکوره یی کیجوب مقام ثالثده درجهٔ عرفانه
کلمشدر و وسوسهٔ مذبوره ایله معذور اولمقدن امین اولمشدر پس بو عارفه اوعلن
صورت حقدن کلوب زیراکه سن خوش احوال عالمه واقف اولوب وحدت وجودی
عارف اولمش سن پس لا موجود الا الله دیرسن کما هو الاول والاخر والظاهر والباطن
نوری لمعانک بولمش سن زیراکه الله نور السموات والارض اشارتنی فاینما تولوا فثم وجه الله
بشارتنیه بلمش سن و جمله من حقدن کلمش اکاکی رمزکه انا لله و انا الیه راجعون
بیورمشدر و مبدأ و معاد من آنجق او در که لله بدأ الامر و الیه یعود حصری
طیورمشدر و جنت اهلی جنت ایجون و نار اهلی نار ایجوندر که جری ماهو و جف القلم بو مضموندر
و بر متحرک حرکت ایلمز الا که آنک متحرکی خالق اولدر که والله خلقکم و ما تعملون بیورمشدر
و بو رموزی برکسه بلمز الا که اول سنک کبی عارف اوله الهام ایله طیورمشدر بونلر صکره
سن نه ایجون اعمال شاقه ایله کندیکا زحمت ویررسن بونلر بو یله سنک شانکا لایق
اولان بودر که بو اعمال ظاهره دن بولنان عبادات و ریاضاتک جمله سنی اول محجوب
اغیار اولان اهل ظاهر ایجون تارک اوله سن و اهل تقلید اموریله مشغول اولمیوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنجق کندی قلبکا کلوب ذوق وشوق طولدیرسن واهتم والزم اولان مراقبه ومشاهده
کبی اعمال باطنه ایله تلذذ قیلدیرسن پس بو عارفك قلبی قالمی سورجوب بو وساوس
ووساوسه اصغا ایتمامیسه عبادت ومجاهده یی ترك ایدوب هوای نفسه تابع اولور
کندیسنه آنك قلبی من حیث لا یشعر مظلم اولوب اولعین آنده تمکن بولور بعده دیرکه ربك
سنك حقیقتکدر وسن آنك حقیقتیسن که وهو السمیع البصیر بیوردیشدر پس قهر ودلیلی
ایشله که لا یسئل عما یفعل کلامیله سنك دخی مسئول اولمدیغك طیوردیشدر پس اول
زمان حجب ظلمانیه طبعیه آنك بصیرتك اویله ستر ایدر کیم هیچ کوردر اولور تا شرلر
سرقت وخیانتله زنا ولواطه ایشلر ومسکرات ایچوب انواع حرام اکل ایله واعتقادی
بوزیلوب خدادن خوف ایتمز اولوب ضلالت یولنه کیدر ولعینك اویله بر ملعبه سی
اولور که رحمانی قویوب آنی ولی اتخاذ ایدر پس ارض طبیعته میل ایدوب کلام لعینی
آنك هواسنه معین اولان غافلك حالی بویله در که واکر بو عارفه عنایت حق ایریشوب
عبادت ومجاهده اوزره ثابت قدم اولدیسه تحقیقا آنك نفسی مطمئنه اولوب علی
حتی مقام رابعه کلور وسعادت دارینی وقرة عینی بولور لعینك مکرندن آمین اولور بس کمالی قالور نظم

غفلتدن اویان ای دل کیم باد صبا کلدی	عشقك یلی اسدی بل کیم جانه صفا کلدی
ای عاشق روحانی وی عارف رحمانی	تنها کیجه بول آنی کیم جان هدا کلدی
ویر خوابکی امواته کل قاضی حاجاته	خوش باشله مناجاته آوان ثنا کلدی
قوی خواب وخیالاتی ترك ایله محالاتی	بول عشق ایله حالاتی کیم شوق لقا کلدی
کثرت کدرندن کیج وحدت میئنی صافی ایچ	سن صایمه وجودك هیچ اول نور ضیا کلدی
خواب ایچره اولور غملر عشق ایچره اولور دملر	آکاه اولك آدملر جون عون خدا کلدی
حق محو بو اغیاری بولندی اودلداری	فوت ایلمه اسحاری کیم وقت ندا کلدی

نوع خامس

سالك طریقی مقربین مقام نفس مطمئنه یه واصل اولدقده حصن مولایه داخل اولوب
شیطان لعینه غالب کلدیکنی بلدیر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه
سالك صلوق مقام رابعه واصل اولدقده آکا اویله بر کمال حاصل اولورکه اول ماسوادن
هارب وانس حقی طالب اولور وذات پاکنه محبت ایدوب حبیبنه تبعیت قیلور وآنك اقوال
وافعالی واخلاقنی جان ایله قبول ایدوب آنك حیله جا ولات ایمان آرتور ونور عرفان
ایله حضور جنان بولور وشرع شریفیله طوغری کیدر تاکیم موت طبیعیله انتقال
ایده پس بو کاملك قلبنه هرنه کیم حضور ایلسه آنی حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلرینك اقوال وافعالنه قیاس ایدر اکر موافق کلدیسه آنکله عمل ایلیوب الا رد ایدر دیرکه شیطان
سویلر ومحقق بلمشدر که حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم وفات ایله انتقال
ایدنجیه دك فرائض وواجباتك برنی ترك ایتمامشدر وترك عمل صالح نه اولیادن نه علمادن
ایشیدلممشدر پس محبت صادق اولان کامل تیقن قیلمشدر که شریعته موافق اولمیان
خواطرك جمله سی ضلالت اولمشدر زیراکه اول اهل باطن ظاهره مخالف اولان باطنی
باطل بولمشدر پس طریق عبادتده استقامت قیلوب شیطان لعینه غالب اولمشدر
وحق تعالینك ان عبادی لیس لك علیهم سلطان بیوردیغنی بلمشدر وسر شریعت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آنلره منکشف اولور آنلر ظاهر شریعتده پنهان بر بحر بی پایان کورینور اما ظاهر شریعتله
عامل اولمیان غافلانه عارف نه ده کامل اوله بیلور ونه باطن وسرّی آنلره منکشف اولور
بلکه زندیق اولوب ضلالتده قالور چونکه حق تعالی نك حبیبنه قل ان کنتم تحبون الله
فاتبعونی یحببکم الله وحیی نازل اولمشدر پس آیت کریمه دار آخرته انتقال ایدنجیه دك
باب شریعت اوزره وقوفی التزام ایتمك حقنده جمله یه کفایتده نهایت بولمشدر واما
شریعتله عامل اولان عارف وکامل آنلر باطن وسرّینه داخل آنلر اسرار خدایه نائل
اولور وقلبیله منقلب آره سنده واقع اولان خصوصیاتنه واصل اولور وبو اسراری انجق
ظاهرلری شریعتله مزین وباطنلری حقیقتله منور اولان کامللر بیلور که آنلره هیچ بر نسنه
ملتبس اولماز وشیطان لعین آنلره یقین کلمز وکلسه ده هیچ بر جهتدن یول بولماز ومراد ایلسه
آنلری اضلال ایده بیلمز نته کیم شیخ صمدانی عبد القادر کیلانی حضرتلرینه بادیه ده شیطان
کلوب یا عبد القادر انی انا الله وقد ابحت لك المحرمات فاصنع ماشئت دیدکده بو شیخ
کامل رحمة الله علیه اخسأ کذبت انك شیطان ان الله لا یأمر بالفحشاء جوابن ویرمشلر
ای حقی تصبیر تلره برکره باق که بو شریعت نه عظیم قلعهٔ کرامتدر وبونکله عامل اولانلر ایکی عالمده
نه عجب عزیز وشریف وله حضوردن امین وسالمدر پس جمیع ابرار وعابدین واخیار وعارفین
واحرار وکاملین زمره سن داخل حصن حصین وابلیس لعین تلبیساتندن امین المز الا که
توفیق نعم المعین ایله تشبث بشرع کزین واتباع روح کاملین وصحبت علمای عاملین ایلر وصلی الله
علی سیدنا محمد واله وصحبه اجمعین والحمد لله رب العالمین چونکه بو کتاب مستطابك فن
ثالثی بو بابه کلنجیه دك جمیع شروط ارکان طریق عرفانی ورسوم وآداب حضور یزدانك وعموم اسباب
قرب رب الانامك ظاهر شریعت غرّایه موافق اولان حکمت اولیای کرام ایله ترکیب وتبیینده غشنده
اهتمام تام اولنوب بو مقداره اظهار کتابله نظامی ویرلمشدر پس ایمدی بو مقامده بو فنك بو بابی
اخیرینك ختامی تبرك ایچون پیرمز غوث علوی فقیر الله شیخ اسمعیل تلوی رحمة الله علیه
حضرتلرینك اوصاف حمیده سن بیان فصلله تمام اولمق مناسب کورلمشدر نته کیم
عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة دینلمشدر زیرا که نزول رحمت حب ابرار ایله بولنمشدر

بیت حمدی اهل بقایی یاد ایله / خاطرك یاد ایله شاد ایله

نظم

بو بخت قمرزدور قمردن سویله / طوطی جانه هم او شهد شکردن سویله
قوی غشی وبیخ الیه رنجی اونهاکنجی بول / عشقدر اصلی آنجق اویدردن سویله
حسرت عشق ایله دیوانه اولوب اغلر ایدم / بونده یم بن دیدی سن نور بصردن سویله
جمله یوزدن سکا یونلر مشم ای جان پدر / سن انانیتی قوی حسن نظردن سویله
بر قمر یوزلی کوردنك دیدیکم عشق بنم / عقلی قوی محرم اول سر قدردن سویله
قلبکا هر نه دیسم کرکلی همان تسلیم اول / سری عقله دیمه طور بشردن سویله
صحبت عشق ایله کیل بله حضور ای حقی / ایمه جسمکله سفر دلك حضوردن سویله

فصل ثامن

حضرت غوث علوی فقیر الله شیخ اسمعیل تلوینك حسب ونسبنی ومذهب ومشربی
ولشاوادتی ووطن وولادتنی ورسم وعادتنی وعلم وعبادتنی وحکایت بریکه سنی

دولایت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وولایت کشفیه سنی وعزلت کلیه سنی وقوت قدسیه سنی وفضائل حبیبیه سنی
وشمائل جسمیه سنی وعبادات یومیه سنی وعادات نسبیه سنی وثیاب لبسیه سنی
وجدم عثمان افندی ایله صهرانی محمد افندی یه غایبانه میل ومحبت صالدیغی وجدم
نه شکل بیوسنده اولوب نه طریقی ایله وارد اولوب آنی بولدیغی واول حکیم الهی نك یاننده قالوب
هر دردینه درمان اولدیغی وحضرت شیخك بعض کراماتی نیجه ظاهر اولدیغی ونام ونشان
وجاه وصیت ایله جهانه طولدیغی ومرحوم پدرمك وفاتندن صکره بو حقیر یتیمی نظر ایله
تعزیه ایدوب بعده نیجه حکمتله توصیه وحکیمانه تربیه قیلدیغی وحضرت شیخك
وعده سی ایروب حقه جان دیسوب مراد الدیغی وجام فنایی ایچوب عالم بقایه کوچوب
بو جهانده ذکر جمیلی وذکر جزیلی قالدیغی اون نوع ایله بیان وعیان ایلر نوع اول حضرت غوث
عماوی فقیر الله تلوی مرحومك حسب ونسبك ومذهب ومشربی ولسانی وادیانی ووطنی
وولادتی ورسم وعادتی وعلم وعبادتی بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اول ولی مولانك
جلیل ووصی نبی جلیل پیر من شیخ اسمعیل رحمة الله حضرتلری علی نسلنده شافعی المذهب
وعربی الاصلدر که اجدادی کرامنك لسانی عربجه تکلم قیلمشدر وجد اعلاسی مولانا
ملا علی پای تخت کردستان اولان جزیرة الاکرادك رئیس علماسی بولنمش ایکن طقوز یوز
اون تاریخنده همان ظلمدن دستن الوب آندن هجرت قیلوب ایکی مرحله مسافه جانب شماله کلمشدر وبلده
ارضرومك جنوب وشرقی جانبنده اون مرحله قدر مسافه ده یتمش سکز درجه طولنده و
اوتوز یدی درجه عرضنده واقع جمله بناسی جصی وجمیع ناسی عرب اولان قصبه طیبه
سعردك نقطه مشرقی سمتنده انده ایکی ساعت مسافه ده برمرتفع مکانده واقع لطیف
الهواء وکثیر الکروم والاشجار وقلیل الماء وکثیر الصهاریج والابار جمله بیوتی الحجر
ایکی یوز دار ایله نیجه دکان وبرخان وبرحمام واوچ مسجد وبرجمعه جامعی وار اولان
تلو نام عرب قریه سنده توطن ایدوب اول جمعه جامعنده امام وخطیب ومدرس اولمشدر
وآنك ولد عزیزی مولا ملا عبد الجمال آنده علوم عربیه یی اخذ ایدوب پدری وفاتندن
صکره مکاننده قالمشدر وآنك مخدوم عزیزی مولانا ملا قاسم آندن تعلم علوم تمام ایدوب
پدرندن صکره آنك مقامی بولمشدر چونکه تاریخ هجرت نبوی بیك التمش یدی اولمشدر بس
مولانا ملا قاسم حضرتلرینك اول سنه رجب شریفنك ابتدا جمعه کیجه سی لیله رغایبك
نصف اخیرنده سعد اکبر اولان مشتری ساعتنده سعادتله برا وغلی دنیایه کلمشدر وحق
وسمیله اسمعیل اسمنی المشدر وآنده سعادت مادرزادی آثاری ترقی بیلهمن فواکه لطیفه الیه
تربیه قیلمشدر وطبع پاکی جمیع اطعمه دن بلکه خبز واشربه دن تنفر قیلدیغیچون صفات
بهایمدن طاهر قالمشدر وآنك درون وبیرونی علم وعبادت لذتیله طولمشدر واول خشوع
وخضوع ایله ملائکه حضوری بولمشدر وحقوق والدینه رعایتیله دعا ورضالرین
غالبیله آلمشدر وپدری ملا قاسمدن تحصیل علوم ایدوب یکرمی دورت یاشنده ایکن تکمیل
معارف قیلمشدر واول سنه آخرنده مرحوم پدری آخرته کیدوب کندی تأهل ایدوب امامت
وخطابته وتدریس وعبادته قائم مقام پدر اولمشدر وکندوسی اوتوز یاشنه وارد قده
مادر مشفقه سی دخی آخرته کیدوب کندی اهل واولادیله قالمشدر وزهد وورعی
مقتضاسنجه باغلر نهایتنده برخالی یری احیا ایدوب کندوسیچون براوزم باغی دکمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واهل و عیالی ایچون دخی بر تارلا احداث ایدوب میلشه دن جمع ایلدیکی مارله بر کسبی حلال آدمدن تخم ایچون بر او چلك حنطه آلوب کندیلر ایله قازمه ایله آنده اکمشلر امّا اورزم باغی خدمتی کندیلر ایله کوروب ارقه سیله میوه سن اوه کتورردی واما تارلاسی صوورزی درکن ساقی باغلو تارلالرمثالی غوغا سزدر وحصادی وقتنک تلامیذ ایدستالوب آغاوراق ایله ایچوب دسته دسته توقتله دوکوب غربالله صاوررلردی بعده اهل بیتی اول حنطه دن تخم مقداری حفظ ایدوب زیاده سن آهسته ال دکرمنیله دقیق ایدرلردی بعده کوم بکوب لمیرر واوجاقده فطیر ایدوب لجصرب وایذای حیوان و بی کسب خبیث نادان حلال لقمه برلردی امّا کندوسی همیشه حبات عنب وزبیب ایله افطار واکتفا ایدردی و هر یوم جمعه غسل ایدردی شابی وکشدکی جیلبنه بر مقدار زبیب قورلردی وجمعه آخرنه دک بیله آنك بقیه سن بولورلوردی زیراکه اول عزیزك هر لیلی قائم وهر نهاری صائم ایدی و مولاسیله حضور دائم ایدی وکندویه ذکر و فکر و عبادتی عادت اتمشدی وآنلر اکا قوت جان اولوب لذت ایمانه یتمشلر تاسنی سنین اربعینی اولنجیه دك بو منوال اوزره کتمشدی و قرقنجی سنه مزاج لطیفی منحرف اولوب قرق کون علی التوالی بلا اکل وشرب وتکلم قالوب بیخود یاتمشدر بعد الاربعین اول مبارك کوزك آچوب برطاس صو ایچوب اکشی رمان آشی استیوب خبز ایله اکل ایتمشدی آنك افاقتله مزاجی صحت بولوب هر طعامه اشتهاسی کلوب تناول ایدوب وسطه یتمشدی منوال مذکور اوزره قرق سکز یاشنه دك حجتی ادا ایدوب علم وفضلا آبا واجدادی یولن طوتمشدی وبو زمانه دك بش اولادی وجوده کلوب دوردی معمر اولوب برکریمه تحصیلیه ایکن کتمشدی واولاد کرامنك اکبری شیخ عبد القادر درکه اول علم وفضلده مثلی نادردر واوسطی ملا عبد الله درکه اول متخلق باخلاق الله در واصغری حاجی صالحدرکه اولدخی عارف لهم صالحدر وحفصه نامنده جمله دن شفقتلی اولان کریمه سنه زیاده محبت ایتمشدی وبیوك اوغلی عبد القادر افندی کندودن صکره مقام قطبیته یتمشدی نظم

جان دماغی دمبدم بر بوی جانان اولدی خوش / قعر بحر لم یزل امواج احسان اولدی خوش
جمله یه سر معیتله چو عشق اولمش رفیق / ذره لردن دائم اول خورشید رخشان اولدی خوش
خلقدن احببت ان اعرف چون اولمش قصدی / بو ظهورات فراوان ایچره سیران اولدی خوش
چلدی زلف عشقدن بر حلقه آچدی چون صبا / لمعۀ حسن دخی شمع شبستان اولدی خوش
زلف سوداسنه رنجور اولمش ایکن شکر کیم / جا بجا زن کوردی کوکلن شاد وخندان اولدی خوش
جمله ذرات جهانه عشقدر ساری مدام / اول سببدن هر کله بلبل ثنا خوان اولدی خوش
چون حرمدن قلبه قیلدی بر نظر سلطان عشق / جان عاشق محرم اسرار سلطان اولدی خوش
عشقی بی پرده ظهور ایتدی چو دلدن عاشقه / مست اولوب طولدی درونی بحر عرفان اولدی خوش
حق بل هر مظهرك بر رتبه سی وار حفظ قیل / صد شکر کیم هب مظهر عشق اولدی یکسان اولدی خوش

نوع ثالث

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیر الله رحمه الله حضرتلرینك حکایتی بریسی وولایت کشفیه سی وعزلت کلیه سی وقوت قدسیه سی بلدرساعزیز معلوم اولسونکه چونکه غوث علوی فقیر الله تلوی رحمة الله علیه حضرتلرینك سن شریفی قرق سکزنجی ییله کلمشدی وتاریخ هجرت بیك یوز اون دورده بالغ اولمشدی یسوق صنار آنك

جبرائیله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

655

٣١٥

جیرانندە بر مسلمان رجبانی نك آخرندە آخرتە کتمشدر واول مرحومك کائی شعبانی نك
غرّه سی جمعه اخشامی واروب میتك خانه سندە اصحابی تعزیه ایتمشلر وآول قریه نك
هر جارندە بر بئر اولمغله یوزییل قدر صویی چقوب بعدە یابس قالمغله اول جارك تعاری نه
دخی حولیسی دیوارندە بر بئر یابس وار ایدی وآنك عمقی یکرمی سکز زراع و دیواری طتی
احجار ایدی اول صیف ایامندە تبرید ما وحفظ اشیا ایچون مثال کلار ایدی واویله
صوسز قیولره بیله فواکه و مأکولات آصارلر ایدی چونکه اول امام همام بعد التعزیه
والطعام وقبل العشا قیام ایدوب جماعته دیمشدر که سز بوندە مکث ایدکز بن
یالکز جامعه کیدە رم وصلوة عشایی ادا کن ایدە رم پس اول دمدە آلمری کیفیجه
قویوب اوستی آچوق حولی یه تنهاجه کیدوب باب خارجدن خروج قصدندە ایکن
یمین بابه متصل دیوار ایچندە مخفی اولان بئر عمیقه دخول ایلمش خبری اولممشدر
وقعرینه نزول ایلمش آنی بلوب اولدیغنی دخی بلممشدر وقعرندە قائم بولنوب بر مقدار شئ
آن جقوره دوشمش ظن اولنوب بئره دوشدوکن تخیل قیلممشدر چونکه اول عبد
محفوظ اول بئر یابس ایچندە اطرافنی دور ایدوب باب خارجی بولمدیغندن محزون
ومتحیر قالمشدر پس اول حین اول دلیل المتحیرین آنك درونندن فتح باب ایدوب
بر جذبه ایله آنی آلمشدر واول مجلس معنادە ارواح اولیانی بولمشدر واول دمدە
هر مرادی وجودە کلمشدر وهرنه اولمش ایسه اول حالتدە اولمشدر وکأس محبتله
مست مدام اولمشدر وتجلی نورانیه حیران اولوب قالمشدر وروحك نور احضری
اول بئرە منعکس اولمغله اول دملر آنك یاشلی بئره چالمشدر حتی بو وقعه دن
صکره بعض قصایدندە سکر حالاتندە بو وقوعنه اشارت قیلمشدر شعر
وقعت ببئر خضراء وطیها مرمر احجاب؛ وکان قعرها ازرع وجدته اقصر اشباب؛
رأیت النور من بئر الی فوق السموات؛ اضاء لی بضوء ما یضیئه قط انوار؛ اول دولتلی
بو سعادتله بحر عشقه طالمشدر وولایت مرتبه سن بولوب مشاهده لذتن آلمشدر
حال بوکیم آنك بو حالنی بلمیان جماعت جامعدە و خانه سندە آرەیوب بولمینه صوروشوب
آنك غمندە قالمشدر آنجق بر مسلمان جلها اول حولی ایچندە اولان دکاننده
بز طوقور ایکن اول کیجه دن دور ساعت کیچدکدە اول قیودرونندە بو علتقك
لذتلی صداسن آلمشدر اول همان خلقه خبر ویروب جمیع اهل محله شمعه لرله
رأس بئرە کلمشدر لکن آنی اویله استغراقدە آلمشدیکه اول جمله دن بی خبر اولمشدی
پس اول بئرە آدملر صوب آنی چقارمشلر که عمامه سی باشندە ونعلین ایاغندە جمیع
وجودی سلامت قالمشدر آنجق مبارك جبهه سی صول حاجبی فوقندە بر طرنق مقداری
صیرلمشدر پس آنی سعادتخانه سنه کتوروب سلامتیچون جمله سی مسرور
اولمشدر وبو حکایتی اول عزیز کندی لسانیله نقل ایلدکدە دیمشدر که بن بئرە نه
دوشدیکمی بلورم نه دە چقاردقلرن بلورم بنی قیودن چقارمغه مراد ایدنلرە دیرم
ایمشم که الله تعالی یی سورسن بنی ترك ایدیکز بنم سزلرله ایشم قالمدی بندن
ایراغه کیدیکز بو سوزی دخی بلمم آنجق آنی بلورم که بنی ایکی آدم طوتمش محله باشندە
اوه کتوردیلر واهل محله ونسوان وصبیان جمله اطرافمدە ازدحام ایله یوررلر هر کس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

المنده بر شمعه طوتمشلر کیجه که بکا یقین کلوب یوز ومه بر نظر ایتمشلر هما سرق ایله سلاملم ایچون شکر ایدوب دو نوب کتمشلر ثم کلامه رضی الله عنه چونکه اول یوسف ثانی بو جاه ظلمانیده نور عیان یزدانی بولمشلر پس اول مصر دلده عزیز ومحترم جان وسلطان اولیای زمان اولمشلر وقدر وجاه نهانی دلارده داستان اولوب جهانه طولمشلر اما قیوده نوش ایلدیکی سفراق محبتدن سکر ییل استغراق ایله علی التوالی مست مدام اولمش قالمشلر وناسك جمله سندن بالکلیه عزلت ایدوب اهل واولادندن بیله تجرد وتفرد قیلمشلر زیراکه خلقدن ایراغ اولاحقه یقین اولدیغی بلمشلر پس ناسدن قاچوب اینس المستوحشین ایله تنها قالمشلر ولذت حضور وانسی جمله نعمتلردن التذ واعز بولمشلر انجق بیوك اوغلی عبد القادر افندی خدمتیچون قبول ایدوب ایچری المشلر واول سکز ییل ظرفنده اهل واولادی آنك خدمتنه کلدکجه امتناع ایدوب دیر ایمش که بنم ایکی خادمم وار در که هر بری بر یردن کلمجکدر وهر خادمی انجق آنلر کوره جکدر چونکه طقوزنجی سنه عزلت والفت وغلبه وخلوت آکابر اولمشلر وسکر واستغراقنده صحو وافاقت بولمشلر پس بر صومعه بنا ایدوب آنده سجاده نشین اولمشلر واحبابنه زیارت بابن کشاده قیلمشلر وقتاکم بلدر عزیز عثمان افندی وبر هفته دن صکره صهرانی محمد افندی آنك زیارتنه کلمشلر حضرت شیخ آنلره عظیم التفات ورغبت قیلمشلر وایکیسن بیله تبشیر ایدوب من عند الله اعطا اولنان بنم ایکی خادم ملا عثمان ایله ملا محمد ایمش دیدکده ایکیسی بیله سجدهٔ شکره واروب هر بری بیك سرور ایله طولمشلر وایکیسی برابر مثال دو برادر او شفقتلیله خدمتنده اوتوروب قالمشلر وایکیسی بر هفته ده وفات ایدوب جنازه لری نمازن کندی قیلمشلر وآنلره ایرمشلر نظم

عجب عشق وعجب عشق * نه دریا ور الهی
کوزلر نله کوزلدر * نه رعنادر الهی
عجب بادهٔ حمرا * عجب حسن دلارا
عجب بحر مصطفا * نه معنادر الهی
عجب نفخ وعجب صور * عجب نار وعجب نور
عجب ناظر ومنظور * نه زیبادر الهی
عجب شور وعجب شوق * عجب وجد وعجب ذوق
یری حسنه ایدر سوق * نه غوغادر الهی
عجب شیو وعجب سیل * عجب زلف وعجب لیل
عجب عشق وعجب میل * نه سودادر الهی
عجب ماه وعجب شاه * اوده در دله همراه
عجب عارف آکاه * نه دانادر الهی
عجب حقی عجب شین * عجب یوح وعجب زین
عجب عشق وعجب عینا * نه اعلادر الهی

نوع ثالث

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیر الله رحمه الله حضرتلرینك فضائل جلیله وشمائل جسمیه سن وعبادات یومیه سن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه فقیر الله رحمه الله حضرتلرینك توکل وتفویض وتسلیم ورضا واخلاص ایله صادق وصفا وتجلیهٔ قلب از غیر حق واشتغال با حضرت مولا وعبادت حق با حب وثنا وافتقار بفقر وفنا وتواضع ومروت با رفقا وقطع تعلق از دنیا واهلها ووجود فقر ایله اظهار غنا واستوای سر او صرا وترك اعتراض بتقدیرات قضا وصبر وشکر در وقت بلا وعدم متابعت نفس وهوا وامتناع از عجب وریا ومتابعت اوامر بی ملال وعنا واجتنا مناهیدن خلوت وملا وثبات قدم در شریعت غرا وکرم وجود

وسخا وعفو وحلم وحیا و رفق وشفقت ووفا واحتراز از تعصب و جفا و نصیحت
اصدقا و اعدا و بذل وایثار احبا و محبت علما وصلحا و تعظیم انبیا و اولیا کبی صفات
ذاتیهٔ جبلیه سی جمله اخلاق حمیده و اوصاف پسندیده ایدی قرّبه الله من جنابه
وقبلل رجانابه. امّا حضرت شیخک شکل وشمائل جسمیه سی حسن وجه الله وقیافت
اعضا رسمیه سی لطف واعتدالله باصنع حکیم احسن تقویم اوزره هر عیبدن
مبرّا ومعرّا خلق اولنمشدی زیراکه آنک قدّموزونی نه طویل ونه قصیر ایدی لطیف
ومعتدل وبی نظیر ایدی ورأس شریفی کبیر وشعر تراتی عنبر ایدی ومعتدل جبهه سی
جمیل وچین جبیننی طویل ایدی واذن لطیفی معتدل وبهجتی وحاجبلرنی متوسط ومفروق
ومابینی بی چین ایدی والاکوزلرینک هر صفتی اوسط وباقیشی کوچ وانشط ایدی
ووجه وجیهی انور ومتبسم واسمر ایدی وانف نظیفی معتدل ودقیق وفم شریفی
اوسط وشفه سی دقیق ایدی وصوتی بی غنه ملیح ونطقی صریح ولسانی فصیح
وکلامی صحیح ایدی ونکهتی طیب واسنانی بیاض وصاغ ومبارک لحیه سی تمام واغ
ایدی وعنق ومنکبینی لطیف وساعدینی ویدینی ضعیف ایدی وکف شریفی لین
واصابعی طویل وکبرویه انخناسی لهتی ایدی وصدری وسعتی چونغ وشعرهیج
یوغ ایدی وبطنی خفیف وجمله جسمی نحیف ایدی واصابع قدمی طویل وباشدن
ایاغه جمیل ایدی حق تعالی اولادوستنی اوکتش یاد ایتمشدی وبوز بیلی کوکلدن بر ایتمشدی
اکرمه الله بتجلیاته ونفعنا بتجلیاته. واما حضرت شیخک عبادت یومیه سی مخصوص
خواص اولکاحالت وسطی ایدی وعادت قدیمه سی هر ابتدا اقتدای حبیب خدا ایدی
زیراکه اول عزیز ابتدا مراقبه وفنا عدا اولنان سنانک هر سحر وقتنده انتباهی عندنده
فراشندن قیام ایدردی الحمد لله الذی احیانا بعد ما اماتنا وردّ الینا ارواحنا والیه البعث
والنشور. اشهد ان لا اله الا الله واشهد انّ محمدا عبده ورسوله حقا دیوب وضوء وتهجده
اهتمام ایدردی بعده سجاده اوزرنده مستقبل القبله تربع قیلوب دعوات واستغفار ایله
مناجات غفّار ایدوب احیاسی اسحار ایله صباحه دک آرام ایلردی بعده اصبحنا واصبح
الملک لله الواحد القهار. رضیت بالله ربا وبالاسلام دینا وبمحمد علیه الصلوة والسلام
نبیا وبالکعبه قبلة وبالقرآن اماما وبالمؤمنین اخوانا وبالمؤمنات اخواتا ولا حول
ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیوب صباح اولدقده شافعی وقتنده کندی صومعه سنده
کریچ قدر بر حجره اوزرنده تکلم صوتیله کندک آذان اوقیوب اللهم رب هذه الدعوة
التامة والصلوة القائمة آت سیدنا محمد الوسیلة والفضیلة والدرجة الرفیعة
وابعثه مقاما محمودا الذی وعدته انک لا تخلف المیعاد دعاسیله آذانی ختام ایدردی
بعده سنت صبحی قیلوب یوز کره سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم دیوب صلوة
فرضی ولادکراهیله ادای تام ایدردی بعد السلام اللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی
لما منعت ولا رادّ لما قضیت ولا ینفع ذا الجد منک الجد. سبحان الله و
الحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیوب
آیة الکرسی یی اوقیوب تسبیح وتحمید وتکبیراتی صاغ الینک اصابعی مفاصلیله
اوتوز اوچر عدد ایدوب تمام ایدردی بعده لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

يحيي ويميت وهو حيّ لا يموت بيدك الخير وهو على كل شيء قدير ديوب دعاسنك
اوّلنده وآخرنده حضرت پيغمبره صلوة وسلام ايدردى بعده الدعاء اوت كره لا اله الا الله
اونجيده محمد رسول الله ديوب فاتحه ايله انجام ايدردى وآبدستده سؤال وادعيه سيله
آلوب غازى خشوع وخضوع ايله قيلوب دعاى خلوص وتفويض ايله ايدوب والدين
واستاذلرى واقربا واتباعى وخير دعا ايله وصيت ايدن احبابى آولرايله اكوب اوقات
خمسه ده بو نظامى التزام ايدردى وطلوع شمسه دك سورهٔ يس ايله اسماء حسنايى
اوقيوب مسبعات عشر كبى ادعيه واذكارى تمام ايدردى بعده صلوة اشراقى ادا ايدوب
اندن صكره اهل واولاديله كلام ايدردى بعده كندى يازديغى مصحف شريف ايله دورت
بش جزؤ قرآن تلاوت ايدوب صلوة ضحى ايله اختتام ايدردى بعده احباب وزوار
ايچون فتح باب ايدوب وقت ظهره دكين كلن اهل درده پند وحكمتله ودعا وهمتله
درمان ايدوب فقرايه احسان وغربايه اطعام ايدردى وعاشقلرى ديدارايله
مسرور وعارفلرى كفتارايله مست مدام ايدردى وظهر اولدقده بنه صومعه سنك
منارهٔ مزبوره اوزرنده كندوسى اذان اوقيوب يانندهٔ بولنان جماعت اكا اويوب
اداى صلوة ظهرى تسبيح ودعاسيله تمام ايدردى بعده عصره دك زيارتنه
كلن مخلوق خدا ايله ظلدن ماعدا يه لطف ادا ايله عادتجه كلام ايدردى هركسه
رفق وتواضعله معامله ايدوب امرا واغنيادن زياده ضعفا وفقرايه اكرام ايدردى
وجليلرى توجه ونبتجه وعقل وهمتجه نائل مرام ايدردى وعصر اولدقده بنه كندى
اذان اوقيوب يانندهٔ بولنان احباب اكا اقتدا ايدوب صلاتى ادا ايلدكده ختم كلام
ايدردى وبعد العصر اول محبوب القلوب احبابندن احترازا ايچون غلق باب ايدوب
جناب رب الارباب توجه تام ايدردى ومعتادى اولان ادعيه واذكار ايله اخشامه
ايدكجه اخشام اولدقده امسينا وامسى الملك لله الواحد القهار اللهم انى اعوذ بك
من شر هذه الليلة وشر ما فيها وشر ما بعدها واعوذ بك من همزات الشياطين
واعوذ بك رب ان يحضرون ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم ديوب صلوة
مغربك تعجيلنده اهتمام ايدردى وصائم ايسه صو ايله افطار ايدوب اللهم لك
صمت وبك آمنت وعليك توكلت وعلى رزقك افطرت اوقيوب رمضان ايسه ولصوم
غد من شهر رمضان نويت فاغفرلى ما قدمت وما آخرت ديوب دعايى تمام ايدر
دى وبعد صلوة المغرب والاوابين سورهٔ فتحى اوقيوب اولادلر ايله يير
اوزرنده بزدن سفره اوستنده آغاج قاشغ ايچنده آداب وسنتى اوزره طعام ايدردى
وبعد الفراغ اللهم شبع كل جايع كما شبعتنا ديوب صانع الينك رؤس اصابعنى
سفره اوزرينه قيوب تقبيل ايلدكده اكى الينى قالدروب الحمد لله حمدا كثيرا طيبا
مباركا فيه غير مكفى ولا مودع ولا مستغنى عنه الحمد لله الذى اطعمنا وسقانا
وكسانا وجعلنا من المسلمين وهدانا ورحمة الله وبركاته على صانع الطعام والاكلين
والحمد لله رب العالمين ديوب الكرن يوزينه سوروب اول نعمته احترام ايدردى
بعده اهل واولاديله صحبت ايدوب آنلرك كيفنجه كيدوب تدبير معاش ومنزل
امورنده اعلام واستيدان ايدركلرى قصور وكسورلرك حكيمانه تكميل واتمام ايدردى

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وتجدید وضو ایدوب صلوة عشائی اولادکرامیله قیلوب سورهٔ ملکی اوقیوب لیله جمعه ایسه دعاء ختم قران ایدوب هدیهٔ روح پاك فخر افلاك علیه الصلوة والسلامه ایدردی و قبله یه طوغری دوشنمش فراش صوف اوزرینه بلاتاخیر قصد منام ایلدی وفراش ایچنده جلوس ایدوب برر فاتحه وآیة الکرسی واوچ اخلاص شریف وبر معوذتین اوقیوب هر بری آخر اولدقجه کندی وجودینه اوفوروب اللرك کوکسنه سوروب بو افسونی مدام ایدردی بعده صاغ یانی اوزره قبله یه متوجه یاآرقه سی اوزره سما واتی متفکر یاتوب باسمك ربی وضعت جنبی فاغفرلی ذنبی اودعتك نفسی فان امسکتها فارحمها وان ارسلتها فاحفظها بما تحفظ به عبادك الصالحین اللهم ایقظنی فی احب الاوقات الیك واستعملنی باحسن الاعمال الدیك اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله دیوب عالم کثرتدن دونوب ینه مراقبه ایله عالم وحدته خوش خرام ایدردی نفعنا الله ببرکاته وسلك بنا مسالکه نظم

عشق بو بیله دم باد صبا کلمشدر
خوف اندوه کیدوب ذوق وصفا کلمشدر

نفحه کلدی ونسیم دله جانبخش ایتدی
شاد مانم که بکا بوی ولا کلمشدر

کوکلی زنده ایدر نکهت باد سحری
آنده خوش بوی دم اهل بقا کلمشدر

جمله دن حق متجلی کی اودوسینه مدام
دم و یسی دن اکا بوی خدا کلمشدر

وصلت عشقی بولان جان اشیك هر برد
نیچه بیك نعرهٔ مستان هوا کلمشدر

جمله افکار کلور قلبه مسافر حقدن
جمله دن خوش دله تسلیم ورضا کلمشدر

طور ممتاننله بلالرده صبور اول سیرایت
حقی حقدن نه کلور جانه صفا کلمشدر

نوع رابع

غوث اعظیم علوی شیخ اسمعل تلوی فقیر الله رحمة الله حضرتلرینك عادات سنیه سی ومساعدات انسیه سی وثباب لبسیه سی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه فقیر الله رحمة الله حضرتلرینك عادات ومساعداتی ارحقه تعظیم وجمله خلقه رفق وتکریم ایدی زیراکه آنك یاننده حق تعالینك اسم شریفی ذکر اولنسه تعظیم ایدوب جل شانه دیر ایدی وحضرت پیغمبرك اسم شریفی ذکر اولنسه صلی الله تعالی علیه وسلم دیر ایدی وسائر انبیادن برینك اسم شریفی ذکر اولنسه علیه الصلوة والسلام دیر ایدی وجبرائیل ویا اسرافیل ویا میکائیل ویا عزرائل اسملری ذکر اولنسه علیه السلام دیر ایدی واصحاب کرامك بری اکلسه رضی الله عنه دیر ایدی واولیادن بری اکلسه قدس الله روحه دیر ایدی وعلماء وصلحادن بری ذکر اولنسه رحمة الله تعالی دیر ایدی وسلطان اسلامه عادل ومنصف اولملرایله واعدا اوزرینه فرصت ونصرت بولملر دعا ایدردی واولادینه تعلیم علم دین ایدوب اقرباسنه صله رحمی ادا ایدردی وقونشیلرینه رعایت ومودتله حاجتلرك قضا ایدردی وزیارتنه کلن وکلیات احبابنه محبت ایدوب قصورلرینه قالمزدی وزیارتنه کلن امرایه بلکه وزرایه بیله قیام ایتمزدی رفق وتواضعله امر معروف ونهی منکر ایلدکجه اولمازدی کان حیا ایدی که ضحك ایتمیوب تبسمله سویلردی وسؤال ایدن جواب ایدوب ایتمسه سکوت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایلردی • وصدر صومعه ده مبسوط اولان سیاه سجاده اوزرنده قبله یه توجه
ایدوب متربع جالس اولوردی • نه حلقه التفات ایدردی ونه دیواره یصلنوردی
ونه یصدیغه اتکا ایدوب نه ده یوقاری باقه بلوردی • زیارتنه کلنلرک یوزینه
برکلنده وبروه کیدنده نظر ایدردی • واکانذر وهدیه ذهب وفضه کتورسلر
قبول ایدردی • لکن الینه آلمیوب سجاده نک تحتنه وضع الیه امر ایدردی • بعده بیوک
اوغلی آنی آلوب مصارف بیتنه خرج ایدردی • وسائر انواع هدایایی کندی یدیله
اهل واولادی بیننده تقسیم ایدردی • اما فواکه ومأکولات امثالی هدیه لری
مجلسنده حاضر بولنان احباب وزوّاره تفریق ایدوب کندی هم تناول ایدردی • وچون
برکیجه ده بر اتمک ربع آنجق تناول قیلوردی • وبش التی کونده آنجق برکاسه صو ایچه
بلوردی • واکثر اوقاتنده اکا وجد وحالت کلوردی • واول وجد حالنده اطراف رأس وبغیض عینی
ایدوب صورت وصلاسنز قالوردی • وجمله وجودیله قعودی حالنده حرکت دورتیه
قیلوردی • اعنی ابتدا صاغه وصاغدن کیرویه وکیرودن صوله وصولدن ایلرویه
وایلرودن صاغه تمایلیله بلندن یوقاری بر قرار اوزره متحرک اولوردی • وصول
الی آچوب آرقه سی اوکنده یره قویوب کفی ایچنده صاغ الینک شهادت برمغی اوجیله
کندی حرکتی جهتیله دائره محیطی رسم ایدر کبی اولوردی • وقتاکه بو حالت جاذبه
اول کاملی آلوردی آنک حواسی وقواسی اویله استغراقه وارردیکه نه برکلام سویلیه
بلوردی نه ده برکسه دن خبری آلوردی هر نسنه دن برخبر قالوب کندی حالیله
مشغول اولوردی • پس یاننده بولنانلری جمله مهابت اولوب طشره یه کلوردی •
وقوبی وقعه سنلدن صکره ملک مشربلی حضور اولدیغندن اهلیله یاتمزدی • وهیچ
برکسه نک خانسنه کتمزدی • اما کندی زیارتنه کلن مسافرلره کونده قرآن آش
وبر قرآن بلدوایله ایکیوز اتمک ییتمزدی • وجمله یه عثلردن احتراز ایدردی • سنتلری
ترک ایتمزدی • وبش وقتی کندی صومعه سنده اذان وجماعتله ادا ایدردی • ولیالی جمعه
غسل ایدوب ثیابن دکشوب جامع شریفه کیدردی • وصلوة اشراق وضحی
واوابین وتهجده ملازمت ایدردی • ویوم اثنین وخمیس ابدا صائم اولوردی •
وهر یوم جمعه ده قبل الصلوة البته سورهٔ کهفی اوقوردی • وجمیع اقوال افعال
واخلاق واطوارنده حضرت حبیب خدایه اقتدا ایدردی • وعادات وعبادات
واعتقادات ایله آنک اثرنجه کیدردی • حتی بو حقیر ضعیف اول فاضل کاملدن
کتاب مصابیحی سکز ای ظرفنده اوقیوب اکمال اقبال ولمشدر • هر حالنده جمله حرکات
وسکناتنک اول کتاب شریفه موافق ومطابق بولمشدر • والحاصل برعالم وعامل
وفاضل وکامل ایدی • ودنیادن معرض ومولایه مقبل ایدی • ووضائف عبادتده
مقیم ولطائف عادتده مستقیم ایدی • رضی الله تعالی عنه وارضاه • واما حضرت
شیخک سیاب لبسیه سی دخی سنت اوزره مصنع ایدی • زیرا که آنک لباسی ••
خشین وابیض واخضر واسود • وقصیر ومرقع ایدی • ابتدا رأس شریفنه آق
بزدن ایکی عدد کلاه یوش اوزرینه برکوچک عمامه بیضا صارار ایکی قاق اورته
بزدن کملک اشیله کیوب آلودہ بیله نظافت آرر ایدی • وآق انجه بزدن ترلک ظوبوني

وقصد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

661

٣١٨

وقصه قفتانی وار ایدی ومبارك بلینه بیاض انجه شال قوشاق باغلر ایدی
وجبه سی یاشل انجه مخیّر شال ایدی وآنك کمی مرفقنه وزیلی رکبه سننه
ورنکی زمرّد مثال ایدی والبسه‌لرندن کورات الکیشر قات اومنوال ایدی وانجه
شالدن ایکی قولسز بول عباسی وار ایدی هر غازی آنلرله قیلر ایدی صیف ایچون
اولان عباسی آق وشتا ایچون اولان سیاه وبراق ایدی وبیاز ایپلك چوراپنه
صاری مسح وپابوج الکیشر جفت الحاق ایدی وسیاه اورته بزدن ایکی سجّاده
سی وار ایدی ویاشل خشین بزدن دیکلمش آنلره استار ایدی واستارندن
اطرافنه الکیشر برمق بوکلمش حاشیه لری وار ایدی بر نخصد صومعه سنده
نیم لحاف اوستنده آچوب ابدا اوزرنده جالس اولمشدی وبرنی جمعه نمازیچون
مهیّا قیلمشدی یوم جمعه جامعك جانب شرقیسنده انکچون بسط اولنوردی
زیرا که قویی وقعه سنادن صوکره امامت وخطابت خدمتنده بیوك اوغلی
بولنوردی وایکی هفته ده برکره تراش اکا عادت اولمشدی انکچون اوچ استره
وبر مقراض وبر قایش وبر بیلاوی وبر پشکیری بر کوچك صندقچه ایچنده مهیا
قیلمشدی واول خدمتی دولتی ماننده اولادی اولان پدره بولمشدی بعده آندن
بو یتیمه اوددولت میراث قالمشدی وشیریح لحیه ایچون ایکی صندل دراق وقلم اظفار
ایچون بر بوجاق آلمشدی النظافة من الایمان دیو بو نظافت آره یوب زینته باقمز
حتی سیم خاتمی بیله اصبعنه طاقمزدی وفص خاتمی یمنی وشکلی بادمی وحلقه سی
سیم ایدی ونقشی بنده حی دائم اسمعیل بن قاسم ایدی وزمهلی بزدن کفنی سائر بخور
ولوازمیله حاضر بر صندوقه ایچنده محفوظ ایدی زیرا که هر دمده وفات آننده ملحوظ
ایدی وبر صندوقه ده سائر ثیابن صاقلرلردی وجمعه اخشاملری صومعه سنده
بخور یقارلردی وآنك مشربه سی بربیاض فنجان ایدی وچناغی اغاج قاپق وقاشغی
شمشیر کوچك قاشق وشمعدانی یاشل چینی شمعدان ایدی وصندل عصا سنی
پدرندن یادکار ایدی وآبدست وغسل ایچون آق طوبرقدن دورت ابریقی وار ایدی ایکیسی بیوك
ایدی غسل ایچون ایکیسی کوچك لولری بكطار ایدی مسواکی چوغ وتسبیحی بردانه آرتق
یوغ ایدی وآنا واجدادندن قالان کتابلر بشیوزدن چوغ ایدی اما صومعه سنده
کندی حسن خطیله قراءة عشره سی اشارتیله بر مصحف شریف وینه کندی
خطیله ایکی مجلد بر تفسیر معالم تنزیل وکینه کندی خطیله بر مجلد مصابیح شریف
وپدرینك خطیله دورت مجلد احیای علوم دین وینه پدری خطیله ایکی مجلد انوار فقه شافعی وجدّ
اعلاسی ملا علی خطیله دورت مجلد بر قاموس اکبر ودخی مجلد کتاب شفای شریف وبر
شرعة الاسلام بونلر کندی عندنده قالورلردی وحرم حولیسندن صومعه حولیسنه
بر قپو وار در که اهل واولادی آنجق یانته کلورلردی وصومعه سی بر مربع قبّه در که
ایکی حصیر ایله ایکی کلیم آنی استیعاب ایده بولنمشدی وطول وعرضنك شکل ومقداری
بوجه ولدن بلنمشدی وصیف ایامنده صومعه حولیسنك نصف مسقفنده جلوس
ایدوب زیارت اولنمشدی اول بر بر ایوانیدر که اکا عربیجه یهوه دینلمشدر
واو کناره کندی مبارك یدیله طاتلی نار آغاجی دیکلمشدر وخانه سی شکلی بودر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

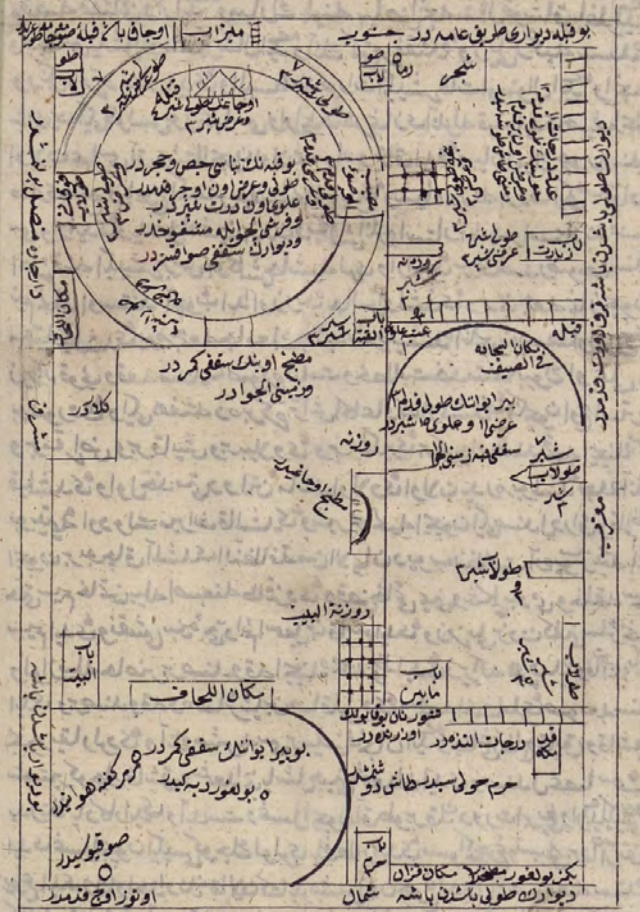

نظم

جان ودلدن خانه قیلدك عاقبت — كوكلمی ویرانه قیلدك عاقبت

اول جنون زنجیرنی تحریك ایدوب — سن بنی دیوانه قیلدك عاقبت

عشق بی چوایه محرم ایلدك — عقلدن بیكانه قیلدك عاقبت

دانهٔ تا چیز ایدم بن زیر خاك — دانهٔ یوز دانه قیلدك عاقبت

دانه ایكن باغ وبستان ایلدك — خاك بركاشانه قیلدك عاقبت

جمله دن قطع ایلدك چون كوكلمی — واصل جانانه قیلدك عاقبت

خمر وحدتدن ایچوردن طبعمه — روحمی پیمانه قیلدك عاقبت

ساقئ كلزار جانسن دمبدم — كوكلمی میخانه قیلدك عاقبت

ای فقیرالله بوحقی بنده كی — عاشق فرزانه قیلدك عاقبت

نوع خامس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

نوع خامس

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیر الله رحمة الله حضرتلرینك رئیس
خدامی بلکه مانند اولادکرامی اولان پدر عزیزم درویش عثمان حسنی حقیر الله
رحمة الله حضرتلرینك وطن ومیلادی ومیثاقی وحسن اطوار واخلاقی وحزن
وحیرت واحتراقی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه ارضروم رفعت لزومك جانب
شرقیسنده آلتی ساعت مسافه ده بروصعتلی صحرانك اوسطی شمالنده پای تخت پاسین
علیا اولان حسن قلعه سی اهالیسندن طورسون محمد اوغلی ملا بکر دیمکله معروف
ومسافره اکرام وفقرایه اطعام ودرویشانه احترام ایله موصوف ودیوان وزر
وامراده رأی وتدبیر ایله امور عظام عامه یه نظام ویرمکله مألوف اولان جد امجدم
مرحومك بیك سکسان بر تاریخنده ربیع الاولك اون دوردنجی کونی یوم الاثنین اول
نهارده یوزی نقابلی وحیا وحجابلی برا اوغلی دنیایه کلوب سمی حضرت عثمان اولمشدر
وآنك ولادتنده پدری بغایت محظوظ اولوب مراد آلمشدر وحق تعالی یه حمد وثنالر
ایدوب اهالی قلعه یه ضیافتلر قیلمشدر واول مخدوم چلبی بکری یاشنه وارنجه دك
بنه قلعه مزبوره ده ظاهر الکرامه مرحوم قره شیخ اوغلی سید ابراهیم افندی رحمة الله علیه
حضرتلرندن صرف ونحو وفقه وفرائض اوقیوب حدیث وتفسیر وعلم عقاید بلمشدر
ولطف طبع خداداد وحسن خلق مادرزاد ایله معتاد اولوب درویش افندی نامیله
شهرت بولمشدر بعده والده سی خسته دوشوب فوت اولمشدر پس آنی پدری ابرام الله
تزویج ایدوب قلعه نك قربنده قندیغی نام قریه ده سادات کرامدن شیخ اوغلی حسین ده ده
محمودك قیزی المشدر اول حنیفه خاتون بزوم والده مشفقه اولمشدر اکرچه عثمان
افندینك حیاسی غالب اولدیغندن زفاف اخشامی ناسدن حجاب ایدوب مناره ده مختفی
اولمشدر لکن اول ودودبیچون آنك اهلیله سکونیچون بنلرنده نیجه مودت ومحبتلر
قلمشدر وبری برینه نیجه رغبتلر ایدوب بری برندن نیجه لذتلر آلمشدر ومرقوم جد
مرحوم ملا بکرك سخای طبعی مقتضاسنجه مسافردن حظ وافر بولمشدر وهر اخشام
البته آز وچوق مسافری کلمشدر یکرمی یا زیاده اقلی اون غریب آدم اولمشدر مسافری کلدیکی
اخشام محزون اولوب آج قالمشدر بر اخشام کوز ایاسنده درویش ذکر نانامنده بر عزیز
اوز بکلی مسافری کلمشدر ومریض اولوب اول قیش انده قالمشدر واوغلی درویش افندی یی
اول عزیزك خدمتنه تعیین قیلمشدر اولدخی بوخدمتی کندویه نعمت عظمی بلمشدر
وباش وجان ایله کیجه کوندز آکا مقید اولمشدر وابتدای اربعینك شب یلداسنده اول
مخدوم خادم اول عزیز مریضك اوطه سنده بکلرایکن عزیزی برجاذبه آلمشدر
واول حالتده فراشندن قالقوب برساعت قدر دورون ملتزلده فریاد ایدرك کلوب
کیدوب کانه استانبول حریقن اطفا قیلمشدر واستانبولدن حسن قلعه سنه
خمسینك ابتداسنك بروزیر جوقداری کلمشدر اول یل حریقندن خبر ویردیکندن
بو خادمك عزیزینه حسن ظنی اولمشدر وعزیز مریض ایام نهار اولدقده صحت بولمشدر
وحین ذهابنده اوطه بابنده خادمنك یوزینه بر باقوب خطاب قیلمشدرکه سنك
اکرامکز آلتی آی ظرفنده تمام اولوب بزومکی قالمشدر همان مراد استدکه سنکچون

مراد قپوسی فتح اولمشدر پس بو خادم اول عزیزه نیاز ایله جواب ایتمشدر که مرادم
آنجق دنیاده آخرته ایمان ایله کتمکدر وجنت اعلاده وصلته یتمکدر تکرار اکا دیمشدر
همتك بو وجهه طوتکه ایمانك اصلی همتی عالی ایتمکدر پس خادم آغلیوب دیمشدرکه اقصای
مرادم عالم عقباده لقای مولایه نائل اولمقدر تکرار اکا دیمشدر که علو همت اولدر ولکن
بونده عالم دنیاده پیشین بولمقدر همان خادم بونی اشیدوب آنك پایینه دوشمشدر
واول دمده اکا هدایت حق ایرشمشدر پس اول عزیز آنی تبشیر ایدوب دیمشدرکه
باشکی قالدرکه بو دولت نقد آنده قرار طوتمشدر وکندی صورتن یعنی ایکی قاشی آره‌سن
نقش ضمیر ایتمکله اکا تنبیه ایتمشدر وکلمهٔ توحیدی صغیر انفاس ایله کوکلده بیلکرده
تکرار ایتمکی اکا تلقین ایدوب کتمشدر پس اول عزیزك بو تنبیه و تلقینی درویش افندینك
حرز جان و ورد لسانی قیلمشدر ولیل و نهار او سؤال اوزره تکرار ایله مشغول اولمشدر
واول اثناده آنك پدری ملا بکر آزاق سفرینه کیدوب کفه ده وعده‌سی یتوب انده اول
جامعده قالمشدر پس آنده کبیر و بونده قالان تجارت و زراعت و فدان و خدمتکار
وجفت وکوتان و عربه و مرابه و خانمان وکلی کیاده مقرر و مهمانك تدبیر امورر
کرانی وخانه ده بولنان اخوان صبیانك فریاد و فغانی وسبب وجودی اولان
پدر پر جودی موتنك حسرت وفراقی نیرانی درویش افندینك ذکر و فکر حضورینه
مانع اولدیغندن آنك طبعی بسته و روح خسته و قلبی شکسته و محزون و متالم
اولمشدر وهر ساعت وهر آن کریان و نالان اولوب هموم و غموم بحرینه طالمشدر
وبر مرشد کامل بولنمیش که آنی کوکلدن ایچری آله آنکچون طشره ده قالمشدر
پس نور کلمهٔ توحید و نار الم شدید اجتماعندن بر مرضه مبتلا اولمشدر که جمیع
اجزای بدنی صاوقدن یانوب بوزکبی بر دلیله طولمشدر وبو اثناده کندی اوتوز
یاشنده و تاریخ هجرت بیك یوز اون سنه باشنه کلمشدر وعمرنده تهور بلمیوب حسن
خلقه مالك اولان درویش افندی اول آتشدن خسته مزاج اولوب هر کون دیدیکی
نسنه‌دن وهر صادن اکا غضب کلمشدر اویله حسن خلقه مالك ایکن بو بیله سوء
خلق ایله هالك اولدیغی اکا بر شقه الم اولمشدر وهر سنه براوغلی طوغوب
اوچ دورت یاشلیق اولدقده مهد ابجدده نجاتله بوغلمشدر وآنلری کوز کوره بوغان
کور غیوب یوغ اولمشدر ونیجه بونك کورات امثالی آلام و اکدار ایله دنیادن
اکراه واعراض ایلیجه مات و متحیر قالمشدر وبر دایله یا عشق یا تغلیشدر نظم

عشق میداننده مرد اولمقلق اوزکه کار یوق	بونده جانکی کچملیدر غیر بر کفتار یوق
بر نفس آسوده اولماز عاشق و بیدار یار	آفتاب عشق ایچون بر سایهٔ دیوار یوق
عشق یارا آهسته سویلر جان قولاغینه مدام	هر کیمك شغلی وار اکا دردمزدن یار یوق
اجنبیلك سلکمه سن کورزون یوده قان یاش ایله	قانده سیر ایتدمسه غیر جلوهٔ دیدار یوق
بر مقام یول کتمك کچه بولمغ اولماز آنی کیم	غایت قربندن اوزکه مانع دیدار یوق
حوت بحری کوردیکی تاجقماز قچه بحردن	وارلغندن چق که بو در یادن اوزکه وار یوق
مراد ایسك کل رنك درد عشقه ای حقی بوا	باق که بو وار ایچره بزدن غیری بر دیار یوق

نوع سادس

غوث اعظم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیر الله رحمة الله حضرتلرینك رئیس خلیفه
وماننده اولادو کرامی اولان حلم وحیا معدنی درویش عثمان حسنی حقیر الله رحمة الله
حضرتلری کندی امرنه استخاره قیلوب ابراهیم اوغلی دنیایه کلوب کندی جمله دن کیجوب
قلعه دن ارضرومه کوچوب تصوف آشنا اولوب صاحبك خبرك آلوب سیاحت
رفیقی بولوب تدارك قلدیغی بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه چونکه درویش افندی
مرحوم امورنده متحیر ومغموم قالمشلر وتاریخ هجرت بیك یوز اون بشنجی سنه یه بالغ اولمشلر
پس اول محرملك ابتدا جمعه کیجه سی تدبیر امور ایچون صدق ایله استخاره قیلمشلر ورؤیالرنده
ترك دنیا وطلب مولا ایله مأمور اولمشلر واویاندقده سیاحت قیلمق ومرشد کامل بولمق آرزو
سیله طولمشلر داول صباحی یوم جمعه زهره ساعتنده طلوع شمس ایله برابر آنلر بو اوغلی دنیایه
کلمشلر واسم ورسمی ابراهیم حقی اولمشلر وجان وجسمی عشق وشوق ایله طولمشلر وکدر
جسمانیه دن وآفات روحانیه دن عنایت حق ایله سالم بولمشلر وآنلر اجمال حالی بو تاریخ
بیتی معلوم اولمشدر قطعه هجرتك تاریخ بیك یوز اون بش اولدی اول بهار قلعهٔ احسنده ابراهیم
حقی طوغدی زار اختیاری علم ایدی تا سال بیك یوز قرقه دك عشقه دوشدی عارف
اولدی وجد وحالی قیلدی کار سال بیك یوز یتمش اولدی سن حقی اللی بش کتدی کار و بار
وواروا اختیاری قالدی یار حال بوکیم پدری آندن بلکه جاننی کیجوب مرشد آرزوسیه
سیاحت ایتمکه قالمشلر واخوان وعیالی شهر کوشه سنده راحت قالسون ایچون بر کیجه قلعه دن
ارضرومه کوچوب کلمشلر وارضرومده کومرکجی درویش افندی یی کناری اوغلنه استاد ایتمکه
طالب اولمشلر ونیجه اکرام ایله بهر ماه اوتوز غروش آیلق تعیین ایدوب آرپه آدملر صالمشلر
واول جمله دن اعراض ایدوب مروتلی حبیب افندی یی آره یوب بولمشلر واول رحمتکانی مرحومك
حرمنده بریانه تصوف علمنده کتاب سیر وسلوك اوقیوب تمامیله بلمشلر واول حبیب القلوب
بو محرمینه محبت قیلوب احترام ایله امام ایلمك ایچون مهدی محله سنده بر جامع بنا قلمشلر
لکن امام همام بدر افندی غموم وهموم آتشیله مثال محموم اولوب برد ایله یانمش یاقلمشلر
ومرشد آرزوسی آنك صبر وآرامنی کسوب عقل وفکرن آلمشلر واول اثناده لاله پاشا
جامعنه بر مرشد کامل اوزبکلی واعظ کلمشلر ودرویش افندی واروب اول کاملی تنها
کوروب امراض واحوالن اکا سویلیوب آنی مرشد اتخاذ ایلیوب برابر کیتك دلك اولمشلر واول
کامل اول کیجه مراقبه سنده حق تعالی نك بلدرمسیله بونك حقیقت احوالن بلمشلر پس
بو وجهله کورشدکده اول حکیم بوم بهضه عظیم التفات ایله تبشیر وتسلیم قیلمشلرکه ای مؤمن
برادر بزسنی قبول واستصحاب ایدردك لکن بزدن مقدم سنی سلطان غنی آلمشلر سکا
بشارت که سنك بر بیوك صاحبك واردرکه اول مرشد اکمل چون کبریت احمردر اللی سنه
دن برو آنك سکا اشتیاقی مقرردر ولیکن سنله یه دك ملاقاتکز مقدردر همان سن بونی
تحمل ایدرسن غنیمت بل که کوزل علامتدر مولایه توکل ایدوب تیقن قیل که صوکی سلامتدر چونکه درویش
افندی اول کامل اوزبکلیدن بو خبری آلمشلر پس بو اشارت وبشارتله محظوظ ومسرور
وصاحب موعودی بولمق آرزوسیله سیله سیاحت ایچون عارف بالله ایوب افندی
رحمة الله حضرتلرك رفیق شفیق طریقی بولمشلر وایکی سنه لیل ونهار آنکله یار غار ومحرم اسرار
وانیس وغمکسار اولوب قالمشلر اول اثناده آنك اهل حنیفه خاتون بر بو ابراهیم اوغلی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

١٦٣

سن جان جهانمسن هم امن و امانمسن • بل گنج نهانمسن دارمه سنی ای روحی
سن راحت روحمسن هم فتح و فتوحمسن • بل جام صبوحمسن غارمه سنی ای روحی
سن قدر و براتمسن هم آب حیاتمسن • بل عین نجاتمسن بارمه سنی ای روحی
سن ذوق و حضورمسن هم حزن و سرورمسن • بل کوزده که نورمسن نارمه سنی ای روحی
حقی دیاکه درویشم فریاد لر ایشم • امداد که بی خویشم جارمه سنی ای روحی

نوع ثامن

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی قدس الله سره رحمة الله حضرتلرینک کندولردن طلب بسزه وخبر بسز صادر اولان خوارق عادات وکشف وکراماتنی بیلکه برن بلبدر ای عزیز معلوم اولسونکه مرحوم شیخ علی عمم ایله تلوتیه واروب پدر عزیزم عثمان افندی یی کوروب حضرت شیخک دیدار شریفیله مشرف اولدیغم اثناده بر کیجه رؤیاده کوردمکه سما یوزنده هوا بیاض سرچه لر ایله طولمشلر وجمله سی خلقک اوزرینه هجوم ایله کلمشلر و بکا حمله ایدنلری پدر افندی اوزرمدن دافع اولمشلر الا که بر سرچه فرصت بولوب صاغ ابطمه صوقلمشدر صباحی پدرمه سویلدکده آنده الیله طاعون اغری بولمشلر و بنم مطعون اولدیغمدن اول غایت محزون اولمشلر بش کون بی خبر یاتوب آلتنجی کیجه کوزم آچوب کوردمکه پدرم آغلمقده وحضرت شیخ باشم اوجنده کلمشلر وحضرت خضر آسا امدادمه ایریشوب الترت قالدروب بکا دعا قیلمشلر همان اول دمده جانم حیات وجسمم شفا وقلبم صفا بولمشدر والترت مبارک یوزینه سوردکده پدرمک یوزینه سرور ایله باقوب آنی تبشیر ایتمشدرکه ابراهیمک بتمش ایکن حق تعالی آنی مجدد احیا ایتمشدر واما ایکنجی سنه مزده صادر اولان کراماتلری بری بودرکه شتا ایامنده بر کون پدرم حضرت شیخ ایله صلوة عصری ادا ایدوب بنمله حجره مزه کلجک اولمشلر حال بوکیم صومعه نک اوجاغنده پلید کوزی چوق یغلمشدر ومرحمتکانی شیخ افندیمز بو چراغنه شفقتن طیبور مشلر ملا ابراهیم اوشومسون آنکیچون حجره یه کوز کوتر دیو پدرمه بیور مشلر آنک امرینه امتثالا پدرم اوجاغی اوکینه کیدوب عباسی اتکن بسط ایدوب ایکی الن آتشه صالمشلر لکن حضرت شیخ آنی کوروب دمورطاوا ایله کوتور دیو اشارت قیلمشلر پس پدر افندی یی کوردمکه الن واتکن جکوب دمورطاوا ایله کوز آلمشدر وقتاکه حجره یه کلوب بنمله تنها قالمشلر بنم اول مشکلم حلی وقتی کلمشلر پس پدرمه دیدمکه سنک الک نار ایله یانمزمی کیم اویله آتشه طالمشلر دیدیکه بنم جمیع وجودم سنی دنیایه کلدیکن بش ییل مقدم نار برد ایله یاغمش یا قیلمشلر بن دیدیکم انشاء الله اول برد آنده دن اولاده سرایت قیلوب میراث اولمشلر بونک حظ ایدوب وجود عوامی آتش اوزرنده بوش قوری آغاج کوزه به تشبیه ایدوب وجود خواصی ما ایله مملو منجمد کوزه یه تمثیل قیلمشلر بعده دیدمکه یا نیچون دمورطاوا ایله امر اولنلک جواب ایلدیکه سنی آنده بون لندیغکی بلمشلر زیرا که خلقک عاجز اولدیغی اموری اظهار ایتمک کندو یخلقه صانمق صالید عند آنک عندنده اولا ترک ادب اولمشلر پس بزه خوارق عاداتی ستر واخفا ایله تنبیه واشارت قیلمشلر واما اوچنجی سنه مزده صادر اولان کراماتنک بریسی بودرکه باغ بوزومی وقتی کوز ایامنده حضرت شیخک قریه سنک شرق وشمال طوغری دورت ساعتلق مسافه ده بولنا قلعه ده شروان بکی اوزرینه وان پاشاسی بیک عسکر طوپ ایله کلوب اول قلعه یی

محاصره

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

محاصره ایلدکده بشنجی کونی حضرت شیخ اکا مکتوب ارسال ایتمشلر امته محی یک غفر
مرحمت ایده سن باغلری یغما اولنمزدن مقدمه بر ساعت اقام عسکری آلوب کیده سن عاصی
بکک جزاسی ترتیبین سمت آخرله وقت آخره ترتیب ایده سن چونکه مکتوب شریف
اکا قوشلق وقتنده کتمشلر اول پاشا حقنده اصغا ایتمیوب همانده قالقوب کتمیوب خطا
ایتمشله فرمان سلطانی ایله کلمشم دیوب قلعه نك فتحنده اصرار ایدوب برد خی طوپ اتمشلر
همان اول دمده اول طوپ قلعه دکوب کیرو یه دونوب ایکی پاره اولوب کنانی فرسن هلاك
ایتمشلر ودر عقب بر قرمه سحاب اول عسکری احاطه ایدوب ایکی ساعت مقداری ایری طولو
یاغوب ایشلری بتمشلر وحیول ودواب اول طولودن فرار ایدوب اصحابی آنلری
آره مقله ایکن طاغلر نیجه سلار کاوب خیامی قلع ایدوب جمله سنی آلوب کتمشلر پس اول زمان
بلشا اویا نوب برات بنوب سکز پیاده چوقه دار ایله بعد العصر انجق بزوم حجره یه جان اتمشلر
وبدر افندیله واروب حضرت شیخی کوروب آیاغ اوزه طوروب قات تره باغمشدر

وحضرت شیخ اکا التفات ایتمیوب آنجق یا ظالم انت ما تخاف من رب العرش خطابیله عتاب
ایتمشلر اول مسافر مثال محی مارتعاد ایله استغفار ایدوب اشارت بیدیله صومعه دن
قهقری طشره کتمشلر وحجره مزه کلوب عرقی سیلوب مهابتندن ایشی بتمشکن شوکتلی
سلطان احمدك مصاحبی ایدی بو دولتلی کیمه مهابتلی بر کشیه کورمدم دیو عیان ایتمشلر واول بحیه
بدر افندیله اویومایوب صباحه چیقمش کتمشلر وآماد وردنجی سنه مزده صادر اولان
کراماتندن بریسی بودر که کوز ایامنده سطوح منازلده اوجیوز کیله قدر بلغور مسز
سرلمش ایکن آیك اون ایکنجی کیجه سی ماه تاب اولمش ایکن وجمعه اخشامی عشا وقتی کلمش
ایکن آذان ایچون مناره یه چقدم باقدم که قریه نك مشرق سمتك سحاب آلمشلر ورجال ونسوان
سطوح منازلده بولنان اشیایی مطردن حفظ ایتمك تدارکنده عجله قیلمشلر بن دخی
اذان اوقیوب عجله ایتدم بزوم بلغورلری دوشرمکه یاردم ایچون کتدمکه حضرت شیخك
اولاد واحفاد کرامی وغلمان وخدای بالجمله باب جامعه کلمشلر آنلره دیدمکه بوقاری
محلده عجله ایله مطر تدارکی اولمشلر دیدیلرکه بز دخی اول تدارکده ایکن سیدی حضرتلری
منع ایلمشلر بزه بلغوری یغموری قویوب جامعه کیدکز جمعه کیجه سنه تعظیم ایدکز
سویلمشلر پس جمله مز جامعك صفه سنه کیدوب وصلوة عشایی تحت السماء ادا ایدوب بوقاری
باقدمکه صحرا ایکی پاره اولوب ثم قبله یه کلمشلر وقریه اوزرنده ذره قدر غیم اولمیوب اطرافی
سحاب اسود اولمشلر واویله شدتلی مطر کلمشلر که اطراف قریه ده سیللر کتمشلر پس حق
تعالی اول قریه اهلنه آیدنلق ویروب اول عبد عزیزینه اکرام ایتمشلر واما بشنجی سنه ده
صادر اولان کراماتندن بریسی بودرکه صیف ایامنده بر جمعه کیجه سی بلده مزده جالبی مراقب
ایکن بن یاتمش اویومشلدم دوشمك کوردمکه خرمن یری صحراده بیکدن زیاده سوار وپیاده عسکر
کلمشلر وآتلری اینوب جمله سی میداننده جمع اولمشلر انلرك کیمیسی مشایخ هیئتنده وکیمی علما
لباسنده قامتلری ایکی آدم بویی قدر بولمشلر وزینتلی آتلری خرمن یرنده قالمشلر
وکندیلر حضرت شیخك صومعه سی بابنده صف صف دیزلمشلر بو جمعیت کبرا ایله تما
شاده ایکن صومعه بابنك صاغ یاننده طوران صاغلر بریسی هیمن کلوب بنی قوجاغنه
المشلر وتبسمله تقبیل ایدوب لسان ناله طورانك قوجاغنه ویرمشلر اولدخی بنی آلوب

محبتله اوپوب صولنده طوراننك قوجاغنه ویرمشدر بو منوال اوزره نوبت سكزنجی روحه
ایرمشدر اول دخی آلوب تقبیل ایدوب یسارنده باب صومعه اولغله اكیلوب رفق ایله
بنی یره قویمشدر بن دخی بابی آچق بولدم ایچرو داخل اولدم نظر قیلدم كه حضرت شیخك
صومعه سنده سكز اختیار ولتلی كتمشدر واول حضرت عالم صورتده هیچ كمسه یه قیام ایدرمز ایكن
آنلره قیام ایلدی جمله سیله معانقه ومصافحه ایتمشدر بن بو تعجبده ایكن اویاندم كه بو
رؤیانك لذتی جانمه جان قاتمشدر بو رؤیایی سوررمكده هما اول دمده كنده ایچنده قاعد چله
ارجمنده مه سویلدم مكر اول ولی اكا بو معنانك غورینه یتمشدر بودر رؤیا اكا واقعه كلوب
آنلری مشاهده ایله كوروب سوزلرك اشتمشدر پدر افندی بكا تنبیه ایلدی كه اگرچه سكا
كورینه بو رؤیا غیبدر لكن تكلم ایلمه كه بو روحانیلردن غیبدر وقتا كه صباح آچلوب جمعه
نماز قیلنوب بین الصلاتین اولمشدر بن قپو اوكنده طورر ایكن كوردم كه سعرددن بر فقیر
آتلی آق صقاللی سید كلمشدر آتندن اینوب المی اوپدكده بن آنی كورمشدم اول بنی طانیوب بنی
صومعه تا پوسن بلمشدر وبنی هدیه سیله حرم قپوسنده كوروب زیارت اذن استدی
اكا زیارت ایچون فتح وباب اولمشدر وبنمله ایچری كلوب حضرت شیخه سلام ویردكده وعلیكم
السلام ورحمة الله وبركاته اهلاً وسهلاً التفاتیله سلام المشدر وقعودیله امر ایدوب
ابتدای كلامی بو اولمشدر كه یا سید جمعه كیجه سی بزه چوق مسافر كلمشدر وآنك بو خوش
خطابندن سید حمزه مات ومتحیر قالمشدر وبر مقدار اكلنوب آغلیوب دركیوب قالقوب
سجاده سن اوپوب بنمله بزم حجره یه كلمشدر وپدر افندی یه احوالن حكایت قیلمشدر كه
بن سعرد اعیانندن سید حمزه یم بو یاشمه كلمشم عمرمده قریه لی كورممشم وبو شیخك
زیارتی دولتینه ایرمشمدم تا بو كیجه دوشمده بشیوز قدر یوزی نورلی آتلی وبشیوزدن زیاده
اوزون بویلی پیاده اولیا عسكرینه بلد سعرددن اوكنده قارشوب بو دولتلونك زیارتنه كلدم
وبو قریه یی طریقیله رؤیاده كورمكله بلدم وقتا كه اولیا عسكری بو خرمتلوه كلدیلر
جمله سی خیولندن نزول ایدوب بو قپولر مقابلنده صف اندر صف دیزلدیلر ونوبتله
جمله سی بو عزیزك صومعه سنه دخول ایدوب بونی زیارت قیلدیلر بكا دخی پیاده لوله
زیارت نوبتی كلمشدر وباب صومعه نك صاغنده صف طوران اولیانك قوجاغنده ایشده
بو اوشاغی كوردمكه بری برینه ویروب آلمشدر قپویاننده طوران بو اوشاغی قوجاغنده ایلدروب
صومعه یه داخل اولمشدر بن قپوده ایكن اویاندم كه كوكلم لذت ایمان ایله طولمشدر
پس بو كون جمعه نمازك قیلوب فرسمه سوار اولوب كیجه كلدیكم طریق ایله طوغری كلدم وكسه دن
سؤال سنز بو قریه یی بولوب سزلری طانیوب بلدم وحضرت شیخه كلدكده بو رؤیایی
سویلیم وبعد الیوم اكا مرید اولوب محبت ایلیم بوایسه بندن مقدم بكا خبر ویرمشدر كه
یا سید حمزه بو جمعه كیجه سی بزه چوق مسافر كلمشدر سبحان الله بنم بو اسمم ورسمی قنده
بلمشدر ورؤیا كوردیكم بوكا نیجه عیان اولمشدر وسید حمزه نك بو تعجبنه پدر افندی بویله
جواب ویرمشدر كه سنك بو كوردیكن رؤیایی عینیله بو اغلم دخی كورمشدر لكن عوام اناسك
كوردیكی رؤیالره خواص اولیا مشاهده ایله ایرمشدر حق تعالی هر قولینه بر عطیه ویرمشدر
واما اكتنبی سنه مزده صادر اولان كراماتنك بریسی بودر كه بهار ایاملرنده بركون ضحی وقتنده
بردلی نك اوتوز قدر رختلی اسیله زیارته كلمشدر وباب صومعه دن بی پروا كیروب آیاغ اوزره

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

طوروب تبسم وسرور ایله سلام ویروب مهابت ومخافتسز اول عزیزه دیمشکه کوزل جانم
بن دیرایدم مکه سکا قنادایره یم سن خوش بونده ایمش سن دخی بن نه طورایم اللهی
سوره سن بر قیام ایله که قامتکی دخی کوره یم آنان سکا بوطاتلی جانی ویره یم همان اول عزت
کانی بویله قائم اولشدی و امیر مجنون آیاغنه دوشوب بیهوش اولوب قالمشدی پس حضرت
شیخ آنك خدامنه اشارت قیلمشدی که بو امیر مسافر اوطه سنه کتوروب اوزرینه چوق
لحاف اورتکز اویوسنکه افاقت بولمشدی وعقلی کالاول باشنه کلمشدی آلتمش کوندن برو
اویومیان مجنون آلتی لحاف التنده التی ساعت اویقویه طالمشدی آنك اویقوسی التی ساعت اولدقده
حرمنده بکا خبر اولمشدی کتدم که والده عزیزه بر بر طبق ایچنده قوری ایری قرمزی اوزوم کتورمشدر
وحضرت شیخ اول زبیب احمری مبارك یدیله تقلیب ایدوب اوقیوب اوخورمشدی اول عزیز بوقوللنه
بیورمشدی که وار اول یاتان مسافرك باشی اوجنده اوتور اویانوب نه استرسه کل ویره لم کوتور
بن همان کتدیکم کبی اویانوب دیدیکه بن حضرت شیخك اوکنده طبق ایچنده اولان زبیب احمری
استرم بن حضرت شیخه کلدم خبر ویروب اوزوم طبقنی الدم مسافره کتوردکده اونی کورنجه
الدی آلمشدی وکفیله آغزن طولدروب کوزن آغزدوب ولوجه سنه تناول قیلمشدی اوزوم
نهایت بولدقده قالقوب آبدست آلوب افاقت بولمشدی التمش کون نماز قیلمیان مجنون
ایوله نمازك قیلمشدی واول کیجه پدر افندیله قالمشدی چونکه ضحی وقتنده کیده جك اولمشدی
پس حضرت شیخه وداع ایچون کلمشدی لکن دخول صومعه یه جسارت ایده میوب مهابتله
طولمشدی وحجابنده ایچری بیله نظر ایده میوب قپوده اياغ اوزره قالمشدی انجق عتبه
بابی خضوع ایله تقبیل ایدوب سرور ایله یولینه روان اولمشدی زیراکه آنك عقلی باشنه کلوب دونکی
کوزل جانك بوکونکی کیم اولدیغنی بلمشدی واما ایدنجی سنه مرتبه صادر اولان کراماتندن بریسی
بودرکه صیف ایامنده صهوانی شیخ علی افندی نامنده بر رفاقتی الآیکی مریدانیله بلدامیر حاج
کعبه دن کلمشدی وضحی وقتنده حضرت شیخ ایله ملاقی اولمشدی نه سلام ویروب نه برکلام
ایدوب نه تقبیل ونه مصافحه قیلمشدی همان واروب متادب اوتوروب صمت وسکوت ایله اطراق
رأس ایدوب ظهره دن حضرت شیخك یاننده قالمشدی بعد اداء الصلوة بی وداع وسلام اول
عزیزك یاننده چقوب بر حجره یه کلمشدی وینه بلا سلام وکلام اطراق رأس ایدوب متربع
اوتوروب عصره دك پدر افندیله مراقبه قیلمشدی وپدر افندی اول پیره تعظیم عظیم ایدوب
توقیر کثیر ایله مخذ متنده اولمشدی واول پیر اختیار اخشام افطار ایلدکده هر طعامدن
بر لقمه یایوب قاشق الشدی واول کیجه بیله اویلجه ساکت وجالس حجره سطحنده ماهتابه
آید یلغنده پدر افندی ایله تنها جه قالمشدی غالبا آنده صباحه دك بحر مکاشفه یه طالمشدی
علی الصباح اول پیر مسافر واروب حضرت شیخی کوروب بر لحظه ینه ساکت اوتوروب
قیام ایلدکده حضرت شیخ انکا اکرام ایچون قالقوب آیاغ اوزره دعا قیلمشدر بعد الدعا مبارك
الن تقبیل ایدوب صمت وسکوت ایله وتهقری صومعه بهوه سنده طشره یه کلمشدر
حضرت شیخك انکا قیامیچون جمله مز اول پیره اکرام ایله تقبیل ایدوب آتنه بندروب احترام
ایله تشییع المشنز تا کیم خرمن یری نهایت بولمشدی بعده اول پیر شهسوار بزوم ایله وداع
ایدوب پیاده مریدان ایله راهی اولمشدی پس عودتنده صکره پدر افندی یه دیدم که بو نه
شکل مسافر درکه جمله دن زیاده عزت وحرمت بولمشدی جواب ایلدیکم بومسافر ساحل لوه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قیاس اولنمز کاملدر و خواص اولیادن صاحب ولدر و بزوم خاص الخاص افندیمزک حالی و
شاننه قریب و مقابلدر زیراکه دیمشلر که بر چوق زمانلر بر و سیاحت ایدوب اطراف عالمه کیدوب
ربع مسکونک بلاده و قراسن کزمشدر و الّی سنه دن برو اول زمانده اولان اولیای کرامک
جمله سنک زیارتنه ایرمشدر ظاهرده معروف اولیان اولیانک مجلس معناده خوش کورمشدر و
عزیزی جمله سنک اقرب و اکرم و غوث اعظم بیلمشلر و حالا بونک وجود شریفنی آتش عشق
حق ایله یانمش بولمشلر چونکه بو عزیزک صومعه سنه کلمشلر و دیدار شریفیله مشرف
اولمشلر و کوکلی عیانا کوزمله کورمشلر یعنی سیما ختم تماما اولوب مرادم المشلر و اثنا به
دیدیکم هیچ تکلم ایلمیان مسافر بو او فر سوزی نه زمان سویلمشلر جواب ایلمشلر که بز اشراق قلوب ایله
تکلم ایلمشزدر و بونک غیری دخی چوق حکمت سویلمشلردر و اما سکزنجی سنه مزده صادر اولان
کراماتندن بریسی بودر که حضرت شیخک قریه سنه اوچ ساعت مسافه بر وادیده بر قریه
اهلنک بر محبی وار ایدی که آنک باغنده عنب مسبق نامنده بر دورلی سیاه اوزوم اولوردیکه
عنبک سائر انواعنده یکری کون مقدم ایریشوردی و اول عنب ایرشدکده اول محبت آنی ابتدا
حضرت شیخه بر سپیدار قه سیله هدیه کتوررلکی هر سنه عادت قیلمشدی پس اول سنه
عادتلری بر هفته صکره کلمشدی و تاخیرنک موجباتنی بویله عذر خواه اولمشکه شیخم بنی معذور
طوتکه بن عادتم اوزره ابتدا ایریشن عنبی سزه افتتاحا کتوررایکن غیری کویک چوبانی اوکده
دوستم یول اوزرینه کلمشدی و اول دره ده بکا تصادف ایدوب بو سپیده کلدیکمی بلمشدی بکا دیدی
کل بو صو کنارنده سنکله بر ساعت راحتلنوب سویلشه لم و پدرم مادرک خبرینی ایکی صالقم
اوزوم ویربیلم چوق بهانه ایلدم لکن بک مضطر اولمشدی بن دخی ناچار آکا تسلیم اولدم
تاکیم سپیدک نصفنی بولمشدی آندن صکره دونوب بکا نکته ایله تعذیر ایدوب دیمشکه تکرکی
سکا مال ویرمش اما عقل ویرمشلر بو عاقل ایشی دکلدرکه اولادیکی قویوب کندی مالکی
مستحق اولمیانلره بویله رحتله کتوروب ویررسن شیخ اولمق مشکلدر یوقسه عنبی
بولدیغن نه بلورسین بنم کوزم بو سوزی طوت قالان اوزومی بو مقبره چوبانه احسان ایله که
غوانی والدینک جاننه دکسون دیوب اوزومی تمامیله آلمشدی بن دخی بوش سپیدکی آلوب کیرو
دونمشدم آنجق یوقشی یاری اولمشیکن همان دره دن امان امان صداسی کلمشدی بر ده آنی
کوردمکه اول چوبانی کندی کلبی یاتورمش آلتنه المشدی و آزی دیشلرین صاحبنک بوغازینه
صالمشدی همان سکردوب چوبانی کلبندن تخلیص ایلدم اما اندن صکره آزمشی [illegible] بولمشدی
پس آنک قریه سی اهلنه خبر ایتدم بن دخی بیله کیتدم بعض علاج ایله صحته دوندی لکن
بنی بر هفته بو خدمتده عوق ایتدیلر عذرم بو اولمشدی پس حضرت شیخ اول محبینک بو عذرینی
قبول ایدوب آکا دعا قیلمشلر که جزاك الله عنا خيرا كثيرا من كان الله كان الله له معينا و نصيرا
و اما طقوزنجی سنه مزده صادر اولان کراماتنک بریسی بودرکه حضرت شیخک کندی
اقرباسندن عباس نامنده بر اختیار اول عزیزک حضورینه کلمشدی کوردمکه آغزینک
صول قولاغنه متصل اولمشدی صول یوزینک جلدی تماما قیر بیشوب شفه سیله
قولاغی اراسنده بر دورشوب کورغو اولمشدی و صاغ یوزینک جلدی اویله کریه اولوب
اجلمشدی که کورنلر قالا زوکبی ازرق و بر آق اولمشدی و سویلر اما سوزی فهم اولنمازدی
قالمشدی اول رحمت کانی آنی اویله کوردوکده آغلیوب مبارک یدیله مسح ایدوب ال قالدیروب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

673

٣٢٤

دعا قیلمشلر بعده الفاتحه آغزی کالاول طوغری اولوب تمام یرینه کلمشلر بعده تکلم ایدوب
دیمشلر الامان شیخم بنی عفو ایله سنک حقکده قصور ایتمشم بو کیجه غیبتکده سکا
ناسزا سوزلر سویلمشم بن اویقوده وارد اولان غایبک بر سیله کلمشدر اغزیمی بو حاله
صالمشدر توبه لر اولسون دیوب یوزینی یره سورمشلر والحکیم الکریم اول بیوک کناهی
عفو ایدوب دیمشلر که سکا بزدن یکا اولان قصورک حلال اولسون وحق تعالی سکا هدایت قلسون
صفتی کسه یی غیبت ایله که مؤمن مؤمنی غیبت ایتمک نص قاطع ایله حرامدر و بزی
سویلیه که بزم کبی عبد ذلیلک صاحبی عزیزدر و انتقام ایدر واما حضرت شیخک نقل اولنان
کراماتندن اوچنجی کراماتی بودر که بر کون حضرت شیخک صومعه سنه بر ساعت مسافه ده
بر قریه ده بر حافظ متورع اولان فقیه متشرع کلمشدر و حضرت شیخه معارض
بولنمشدر ابتدا دیمشدر که یا شیخ سن نیچون جامعه کلمزسن اول دریای حلم اکا لطف ایله جواب
ویرمشدر که یا حافظ بو صومعه مسجد نیتنه بنا اولنمشدر بونده دنیا کلامی سویلنمک
مکروه بلنمشدر تکرار دیمشدر که نیچون جماعت ثوابنی طلب ایلمزسن بنده رفق ایله جواب
ویرمشدر که اوقات خمسه ده اولاد و احبابم جماعت اولوب فرائض انلرله ادا اولنمشدر تکرار
دیمشدر که نیچون اذان محمدیه اجابت قیلمزسن بنده لطف ایله جوابنی ویرمشدر که بو مسجدک
مناره سی یوقدر هیچ قدر حجره کده اتک اوزرنده بشی وقتده اذان اوقنمغله بو مسجدک اذانه
اجابت قیلنمشدر وصلوة جمعه جامعده ادا اولنمشدر تکرار دیمشدر که نیچون جماعت کثیره نک
فضیلتنی بولمازسن بنده تبسم ایله جوابنی ویرمشدر که قولی وقعه سنده مقدم کبی حضور
خروجه اکر مانع اولمسه ایدی جماعت کثیره ثوابی جامعه مشتددرکه غنیمت بولنمشدر چونکه معذورم
حق تعالی اول ثوابدن محروم ایلمسون که نیة المؤمن خیر من عمله خبرده روایت قیلنمشدر بس حافظ
افندی کندی حالتی بلمیوب جوابن آلوب کیتمشدر اول کیجه خانه سنده یاتمشدر صباحی اویانمش
قرآن و فقهی بالجمله اونوتمشدر ایکنجی کونی آبدست آلمغی و نماز قیلمغی بالکلیه اونوتمشدر
اوچنجی کونی ایکی کوزی اعما اولوب نوری یکپاره کیتمشدر دوردنجی کونی متحیر قالوب آتنه بنوب
ایکی اوچ آدمیله حضرت شیخک قپوسنه جان آتمشدر اول مرحمت کانی آنی اعمی کوردکده اعتذار
اغلیوب دعا ایتمشدر ومبارک الینی کوزینه سوردکده نوری کلوب ظلمتی کیتمشدر و اول
ایدوب نجا الله یاتمشدر و مروت کانی اکا تحسین ایدوب حتی سویلدک امر معروف ایله سعیک
مشکور اولسون دیوب تسلیه خاطر ایتمشدر بس حافظ افندی تائب اولوب حالت بلوب
اول کیجه بزم حجره ده یاتمشدر صباحی ما القدب کالاول شفا بولوب او نزندقلری هب
خاطرینه کلوب مسرور و ممنون اولوب حقه حمد و ثنا و شیخه چوق دعا قیلوب یوزین کوزن
عتبه یه سوروب پیاده کوینه کتمشدر اکرچه فقیر الله رحمه الله حضرتلری معدن
استقامت اولدیغندن منبع کرامات اولوب مقام خلافته یتمشدر لکن بو محله بو قدر
اولنان کراماتی ارادت اهل محبتنه کفایت ایتمشدر زیرا که فنا فی الشیخ اولان
نوری محمدی یه ایروب فنا فی الله مرتبه سنه کتمشدر ... نظم

مفقیر فانی اولان دیر جم جهانم بن	امیر دیر اوجه بنای شبانم بن
فقیر دیر که جهان ایچره شمس تابانم	امیر دیر که اکا سایه نهانم بن
امیر دیر که بو زمان بزو بجره حکم ایدرم	فقیر دیر که شه ملک جاودانم بن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

امیر دیرکه تمو ناس ایچنده مقبولم ۔ فقیر دیرکه کوکلرده طاتلی جانم بن
فقیر دیرکه جهان محنتندن آزادم ۔ امیر دیرکه بلا سهمنه نشانم بن
فقیر دیرکه اولمدر قتمده شهد شکر ۔ امیر دیرکه اولمن قتی جبانم بن
فقیر دیرکه قیامتده نو حسنا اولنور ۔ امیر و حق دیر او غمله بدگمانم بن

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیر الله رحمة الله حضرتلرینك رئیس خلفای و ما
اولاد کرامی بولونان حلم و حیا معدنی درویش عثمان حسنی فقیر الله رحمة الله حضرتلرینك
رحمة حقه انتقال ایله مراد آلدیغی و حضرت شیخ آندن صکره بو یتیمی بر نظر الله تعزیه و نجه
حکمتله توصیه و حکیمانه تربیه قیلدیغی بیلدرد ای عزیز معلوم اولسونکه چونکه مرحوم
پدر افندی بیك سکسان بر تاریخنده حسن قلعه سنده دنیایه کلمشدر و اوتوز یل قدر
اوقویوب یازوب چلبی افندی اولمشدر و یوز ان تاریخنده ناسده ایله یا نغمه باسلمشدر و یکر
اون یشنده دنیادن اوصانمش مرشد کامل آرزوسن قیلمشدر و ارضرومه کوچوب دورت
بش ییل آنده قالمشدر و یوز یکرمی ایکی تاریخنده اون سیاحت قصدیله ارضرومدن اوت
کونلك یره کلمشدر و عدیم المثل اولان عزیزی آنده بولمشدر پس آنك سایه سنده اوتوز سنه و تله سعا
قالمشدر و همه مر و غمی سرور و حضوره تبدیل اولمشدر و صحبتی برکاتیله خواص اولیا سنی برتبه
برلمشدر و احوال اهل قبوره مطلع اولوب کشف حسنی دن حظ آلمشدر و اشراف قلوب
واصل اولوب کشف خیالی بلمشدر اعنی حضورنده بولنان کسه نك خیالی آنك آینه قلبنده
منعکس اولمشدر و وحوش طیور آنکله الفت قیلمشدر و بو نوبت جهاننده اللی ایکی سنه جلوه
ایله هر مرادن آلمشدر لکن عالی همتیله اقصای کمال اولان زلال وصال آرزوسنده قالمشدر
سائر مقامات و کرامات بلکه ماسوای اولان خیالاتی نظرندن صالمشدر مراد و مقصودی
آنجق موت ایله بولنان کمال وصال اولمشدر حتی کتابی یارانندن ملا زاده نامنده اول قریه ده
بر مسجد امامی تهاده برکون پدر افندی یه دیمشدر که سن بو عزیزك عندنده اولادندن اعز اکمی
اون سنه دن برو نائل مرام اولمدیکمی اولدنی جواب ایتمشدر که هنوز اقصای مراده نائل
اولمامشمدر سنکله وعده مز اولسونکه نائل مرام اولدیغم کبی سکا خبر ویره یم یا تور اولسك
بیله سنی قالدیره یم و بو وعده اوزرینه اون کون مرور ایتمشدر بعده پدر عزیزم مریض اولوب
ایام موعوده کلنجه بش کون بش کیجه خدمت بو مدتده او مرحوم اکل و شرب و تکلم ایتمیوب حرا زله
بیخود یاتمشدر چونکه سنی سنینی اللی ایکی اولوب وعده سی یتمشدر و تاریخ هجرت بیك یوز اوتوز ایکی یه
کلوب ماه رجب اسم نصفنه کتمشدر پس بنم اول یار غارم پدر و مادرم و غمکسارم و حجره داشم
و غریب یولداشم درویش عثمان افندی جمعه کیجه سی صباحه یقین دنیادن آخرته انتقال
ایتمشدر و بو دار شقاوتدن اول دار لقایه کتمشدر و حق یولنده جان ویروب قرب وصاله یتمشدر و نائل
مرام اولوب رحمت دریاسنه باتمشدر و بو یتیم اول کیجه دیشقه جه مسافر اوطه سنده یاتمشدر
صباحی قالقوب خسته پدری کورمك مرادیله دکله آنی بجلیانلر بنی آلاتمشدر دیدیلرسی
وار ایمدی غازی قیل صکره کل که خسته شمدی راحت ایتمشدر بن بو سوزی تصدیق ایدوب
جامعه کیدوب کوردمکه جمله جماعت مسجده نف ایتمشدر بنده تفطن ایدوب ظن ایلدمکه
خلقی بر کامل طوتمشدر چونکه غازی قیلوب حجره مزه کلوب کوردمکه پدر افندی کتمشدر پس

بن انده کلمشوردم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بن نه اکلنورم ایشم بیتمشدر همان کوکلم اوج ظلمت غموم غموم ایله طولوب حسرت فراق مرحوم ایله
مثال ویرانه بوم اولمشدر ومسموم اولان کبی اویله فریاد وفغان ایدیجك اید مکه سقف حجرهمی
رفع ایدوب صدای انینم سمایه کیده جك ایکن بن بو تدارکده ایکن آنی کوردمکه خلقا ورکشوب
اول مرحمت کانی کلمشدر بنی خوش حزین والم بنك آلمشدر بنده قیام ایدوب کوکلمدن دیدمکه شمدی
عیبك صبور اولورم عزیز افندی مزکتدکدنصکره نه صیحه لر ایده جکم بن بلورم همان اول
حضر وقت ایروب جمله یه سلام ویروب غریب اوغلنك باشی اوجنده قاعد اولمشدر
وشهید عشقنك روحیچون بر فاتحه اوقویوب مراقبه یه طالمشدر وبو حقیر اول عزیزك تشریفندن مسرور
مرحومك آیاغی سمتنده آیاقده قالمشدر مکر سه عنایت حق ایریشجك وقت اولمشدر همان آنی کوردمکه
رأس شریفك قالدیروب نظر کیمیا اثر ایله یوزومه باقوب تبسم ایده رك فقط بلا
ابراهیم ملا عثمان لفظیله بو یتیمی تعزیه قیلمشدر اول اثناده آنك مبارك صدرندن بر
شمشك مثالی بر نور لامع برق اوروب آنده قالمشدر اول دمده بنم دروب سینهمده یوره کهمی سوزعتله دیره یوب
حزن والم کیدوب یرینه سرور لذت طولمشدر واول بابای عالم بو یتیمی مجدداً احیا ایدوب
کندی مکاننه روان اولمشدر وکوکلم اول ذوق ایله اویله طولمشدرکه حواسمدن بیله
طاشوب دوکلمشدر بیر ایلق آل یشیل جدید اثوابمی کیدمکه اول روز ماتم بو یتیمه عید اکبر وسور
اعظم اولمشدر وفکرمده قالوب غمم چکن احباب اول سرورمدن تعجب قیلمشدر حق تعالی اول ایدری
غریق رحمت ایلسونکه بو اوغلی انلر نه حیاتی حالنده مغموم اولمشدر ونه وفاتی وقتنده محزون
قالمشدر ومرحوم پدر افندینك یوزت آچوب باقدم کانه کولمشدر وبشره سی نورانی وبدنی کرم
واعضا ومفاصلی نرم کویاکه اول نائم اولمشدر وجنازه سی نمازك حضرت شیخ افندی کندی قیلمشدر
وآنك جنازه سی نمازنه اوج قریه خلق وجمیع سرحد اهلی کلمشدر وبشیوز قدر ذمی دخی اغلشوب
حرمی یرینك برکوشه سنده جمع اولمشدر وآنك وفاتیچون براوغلندن غیری اول مملکتك خلقی
بالجمله محزون قالمشدر زیرا که حضرت شیخك محبتیله درویش اوغلی دخی محبوب القلوب
اولمشدر وبعد الدفن والتلقین امام موعود اویقوسز قالدیغندن همان واروب اول ساعت
کندی خانه سنده اهل واولادی یاننده حزن ایله یاتوب اویقویه طالمشدر فی الحال امام اول
دمده کندویی یاتده مسرور بولمشدر پس آنك اهل واولادی آنی نائم ایکن نجاتله قائم کوروب
تعجبله یاننه واروب صورمشلرکه سکا نه حالت اولمشدر اما آغلیوب آنلره جواب ایتمشدرکه
اون بش کوندن مقدم عثمان افندی مرحوم ایله وعده مز وار ایدیکه نا کلمز ایم اولدیغی بکا اعلام
ایده نائم اولسم بیله بنی قائم ایدوب کیده پس اعلام وعده سن وفا ایچون شمدی سرور ایله کلمشدر
بنی قوشاغمدن طوتوب نه یاتورسن قائم اولکه بن مرادمله دائم اولدم دیوب بنی خرم قیلمشدر
همان امام ابدست آلوب حضرت شیخه کلمشدر واول وعده وفا ماده سن نقل ایلدکده اول
عزیز آکا خطاب ایتمشدرکه یا ملا نه یاد اوغلم ملا عثمان حلیم وسلیم ومستور وتسلیم
اولدیغندن حال حیاتنده کماله ایروب خواص اولیا مرتبه سنه یتمشدر غالبا همتی عالی اولد
یغندن احص خواص ایله اولمغی مراد ایتمشدر ان شاء الله تعالی آنلرك زمره سنه کتمشدر پس پدر
افندی مرحومك اون سنه سیاحت عزیمتی آنك عمری بقیه سنه اشارت اتمش رحمة الله علیه
روحیچون الفاتحه وپدر افندی مرحومك وفاتی کونت آنك رفیقی اولان ملا محمد صحرائی دخی علیل
اولوب بر هفته قالوب اول دخی وفات ایتمشدر رفیقندن بر هفته صکره کلوب بر هفته صکره

کنمشدر وحضرت شیخ آنك دخی جنازه نمازك قیلوب اولدخی مرادینه یتمشدر رحمة الله علیه
روحیچون الفاتحة اما بابای عالم افندمز بو بیتینه شفقتله التفات ایلدیکندن وحوکیلر افندی
صکره آنك خدمتلری بزه میراث قالمشدر واول حکیم الهی بو خوی خستهسن نیجه حکمت
شربتلریله تربیه قیلمشدر کوکل امراضندن صحت بولدقده محبتیله آنی ایچرو المشدر پس توحید
وتوکل وتفویض وتحمل وتسلیم ورضا ریاضنه داخل اولمشدر وجا وجهاندن اعراض الذی عملك
بولمشدر وجملهدن اولی واعلی معرفت ومحبتله فنا بلمشدر واول طبیب قلوبك بو مرهمی عیوب
ایچون ترکیب ایلدیکی حکمت شربتلری الفاظینك ظرفیله یتمنا بو محله نقل اولنمشدر پس اول
مرشد کامل بو جاهل غافل غلامی ارشاد ایدوب اقتضا ایلدکی بزر الکیسر حکمت بیورمشلر
ونیجه اشارت وبشارتله کوکل علاجی طیور مشلر ملا ابراهیم من وحد الله نجا من عذاب الله
ملا الکل من الله والکل الی الله ملا الکل مع الله والکل لله ملا الکل بید الله والکل افعال الله
ملا من احب الله احب قرآة القران ملا قرآة القرآن غذاء روح الانسان ملا قراءة الفاتحة
جالبة ورافعة ملا من احب الله عمل بمضمون القران ملا ابراهیم من احب الله اتبع حبیب
الله ملا من احب الله احب حبیب الله من احب حبیب الله اکثر من الصلوة علیه ملا
من احب حبیب الله عمل بسنته من احب حبیب الله قراء حدیثه ملا کتاب المصابیح کله من
الاحادیث الصحاح ملا ابراهیم انا مأذون من ابی وهو مأذون من اجدادی بتعلیم العلوم
اجمعین واذنت لك فی تعلیم مصابیح وتفسیر المعالم وعلوم الدین ملا افضل العبادة
هو تعلیم علم الدین للمسلمین وافضل العلوم علم الصلوة فانها معراج المؤمنین انت صل
الفرائض فی الوقت مع السنن اما الجماعة علی الامکان ملا الشریعة المحمدیة ثمرة شجرة الوجود
واتباع الشریعة یعطی السعود احذر ان تخرج من دائرتها ایاك ان تفارق اجماع اهلها ملا
ابراهیم الدنیا ملعبة الصبیان الدنیا خیال ونقصان الدنیا کالظل الزائل الدنیا
کالرؤیا الباطل ملا امور الدنیا لیست بعملی الدنیا مثال قدر یغلی ملا الدنیا خراب
والبقاء الله اترك الکل وتوجه الی الله الدنیا عدو والعقبی هدی والمولی ابدی
ملا ابراهیم الاصل هو القلب والشرط هو المحبة وجد المولی من فی قلبه طلبه لانه قریب
من العبد وهو معه ملا ابراهیم الریاضة للمحب عاده وعبادة تقلیل الاکل والشرب صحة
وراحة ملا کتاب بیك یقول ماء اللحم لا یمنع الریاضة انا اکل خمسة ایام مرة اشرب الماء
بهذه الکأسة وان فلانا بقی یوما عطشان فشرب جرة من الماء وذلك یفسد الریاضة
ملا اصل هذا الخبز عفص حلال انا اکل فی الیوم واللیلة مرة لقمات من ای طعام وجد
ملا ابراهیم تقلیل النوم حضور وسرور ملا اللیل نهار المحبین اللیل حرم العاشقین
ملا انا فی بدایة حالی کنت احیی اللیالی وانتظر طلوع الفجر وانظر کیف یضیء والآن اصلی
العشاء واتوضاء وانام الی ما شاء الله ملا ابراهیم الصمت حکمة بلیغة وخصلة ملیحة
ملا صمت اللسان معین لصمت القلب وصمت القلب موجب لمعرفة الرب ملا سلامة
الانسان فی حفظ اللسان والقلم احد اللسانین ملا الستر صدیق ملازم وستر امره
لازم لا تقل غیر الصدق ولا تقل کل صدق ملا احوال القلب علی اللسان نقصان
وضلال والخسران اذا کان افشاء سر للمخلوق یوجب العقاب فکیف سر الخالق ملا ابراهیم
الراحة فی العزلة والسلامة فی الوحدة ملا الناس ما یخلونا علی حالنا الناس ما یخلوا احدا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

على عمله • ملا نحن خلّيناك مع قلبك فكن انت مع ربّك انت ما بقي لك شغل مع احد ولا ميل
الى عدد • ملا نحن ما لنا معاملة مع المخلوقات ولا التفات الى الكائنات صحبة الخلق
صداع والانس في الانقطاع • ملا الخلق حجاب لبصرك عن شهودك وانت حجاب
لقلبك عن شهود ربّك فانت محجوب عنك بهم والحق محتجب عنك بك • ملا كن مع الله كأن
لا خلق ومع الخلق كأن لا نفس اذا كنت مع الله كأن لا خلق فقد وحدت وعن الكل فنيت
واذا كنت مع الخلق كأن لا نفس فقد عدلت وبقيت • ملا ليس الا خلق وخالق فان اخترت
الخلق فقل فانّهم عدوّ لي الا ربّ العالمين • ملا انت بين الله والخلق فان علقت قلبك بهم
خذلوك وان علقته بالله خدموك اترك الخلق وادخل الى قلبك وحدك ترى مونسك في
خلوة سرّك • ملا ابراهيم افضل الذكر لا اله الا الله وتكرار الاسم منتج لمحبّة الله من ذكر الله
وحده ذكره الله واحبه • ملا حقيقة ذكر الله نسيان ما سواه ان نسيت الكل بقيت مع الله •
ملا من قال كل يوم خمسمائة مرّة لا اله الّا الله واسم الجلال الى ما شاء الله بالاخفاء فقد
سلك طريق الاولياء وطريقنا ويسمّى التلقّي فيه من الله • ملا الذاكر من لا يخطر بباله
سوى مولاه ولا يغيب عن معناه ولا يميل الى هواه الذكر المدام غذاء الارواح • ملا ابراهيم
الفكر التمام عادة الاولياء الكرام تفكر ساعة في نفي وجودك خير من عبادة سنة باثباتك له •
ملا الخواطر خطاب يرد على الضمائر فهو الوسوسة واذا كان من قبل النفس فهو الهوى
واذا كان من الله بالذات فهو الخاطر الحق فعلامة الالهام ان يرد بضعف موافقا للعلم
وعلامة الوسوسة ان يرد بضعف مخالفا للعلم وعلامة الهوى اللجاج في الطلب سوى
وشرّ قويّا في الالحاح معاودا حتّى ياتي به وعلامة الخاطر الحق انه يرد على القلب بقوّة ولذّة
ومعرفة يعرف بغتة عند وجدانه في الخير والخلق والاصل ويعقب سرورا له علما وحلما •
وراحة وامنا وتوكّلا وتفويضا وتسليما ورضاء ومعرفتا وحبّا وحكمة ولطفا ومن
كان اكله من الحرام لا يقدر ان يفرق بين هذه الخواطر القلب رباط اضياف الخواطر • ملا ابراهيم
توكّل على الله • وفوّض امرك الى الله ملا توكّل بالله وسلّم امرك الى الله • ملا انت مثلنا سلّم امورك
الى الله ملا انت محسوب علينا نحن نبعث لاهل بيتك نحن نعطي لاولادك • ملا المتوكّل
ماؤه في البرد وخبزه في الغيب لا همّ له في القلب ولا دراهم في الجيب • ملا ابراهيم ما اختار
احد حالا الا كان عليه وبالا ملا في الاختيار آفة وفي التفويض راحة فدع الاختيار الى ربّك
لانك لا تدرى نفعك ولا ضرّك • ملا انظر الى ابراهيم عليه السلام كيف توكّل على ربّه اعتمد
عليه في كل حاله وحين القي في النار ما استعان من احد ولا من جبرائل عليه السلام قال له
جبرائيل هل لك من حاجة قال امّا اليك فلا وامّا اليه فبلى قال فاسئله قال علمه بحالي حسبي عن سؤالي
واستعان يوسف عليه السلام من صاحبه المسجون فقال له ربّه كيف وثقت بمخلوق عاجز
وعرضت قصّتك عليه ورفعت حاجتك اليه وانا المعطي والمانع وانا الضارّ والنافع • ملا التوكّل
والتفويض والتسليم والصبر والرضاء اصول في طريق حصول الوصول الى الله تعالى • ملا
ابراهيم الصبر العام من الله والعجلة دسيسة الشيطان التحمّل امن وامان • ملا الصبر اوله
مرّ كالحنظل وآخره حلو مثل العسل • ملا الله صبور يحبّ الصابرين هو يبلي عبده ويعين • ملا العلم
بالتعلم والحلم بالتحمل القلب سلطان وتخته التوحيد وتاجه الحلم العلم مرتبة عليه والحلم عطية
عظيمة • ملا ابراهيم من رضي عن الله فقد رضي الله عنه • ملا الرضاء بالقضاء من شان الاولياء

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ملا البلاء من الحبيب عطاه فالسخط للعطاء خطاء ملا الخير فيما اختاره الله والاحسن
ما فعله الله ملا كيف ما فعل الله المليح ذلك المليح ما سواه الله فارض بما قدر لك الله ملا اول مقامات
المعرفة الصبر على مراد الله واوسطها الرضا بمراده وآخرها ان تكون بمراده ملا ابراهيم انت
موعد بمعرفة ربك ومحبته وعطية الله تعالى ليست بالسعي والجهد بل بعنايته وهدايته
ملا لو اردت معرفته عشرة ايام بالصادق لاعطاك بل ان اردتها يوما وليلة بالتوجه التام
لهداك ملا ارجو من الحق سبحانه ان يبلغك الى مقصودك ملا اسئل الله العظيم ان يعطيك
مرادك ملا انى قد دعوت الله تعالى واسئلته ان يسهل عليك جميع مراداتك ملا اذا اراد الله
تعالى ان يتعرف لعبده وضع نوره فى قلبه ليعرفه به ملا نور المعرفة فى قلب العارف كالشمس
فى العالم اذا اطلعت من خلا بحضوره البسه من نوره ملا ان الطاعة والمعرفة تجعلان العبد اميرا
وان ضدهما يجعلان الامير اسيرا ملا ان عرفت نفسك ذليلا فقيرا عرفت ربك عزيزا قديرا
ان جهلت ربك تحركت وان عرفته سكنت معرفة الله سعادة الدارين ومحبة الله قرة العين
ملا المحبة ثمرة المعرفة والمعرفة هداية ازلية ملا اول ما يطلع فى سماء القلب نجم الحكمة ثم
قمر العلم ثم شمس المعرفة فبضوء نجم الحكمة تشاهد حقايق الاشياء وبضوء قمر العلم تشاهد
عالم المعنى وبضوء شمس المعرفة تشاهد حضرت المولى ملا ابراهيم من كان حبيب مثل الله فكيف يميل الى
غيره ومن كان له طبيب مثل الله فكيف يركن الى غيره ومن كان له صديق مثل الله فكيف يخاف
من غيره ومن كان له صاحب مثل الله فكيف يشتغل بغيره ومن كان له جميل مثل الله فكيف يشاهد
غيره كما قال تعالى كذب من ادعى محبتى خطر بباله غيرى ملا من احب الله آثره على ما سواه من
ترك غير الله صفى وقته مع الله من احب الله فقد احب الله ملا من احب الله غلق على نفسه
ابواب المقالات وعلى قلبه ابواب الكونين فى جميع الحالات ملا ليس كل عبد يصلح للتاج ولا
كل قلب يصلح لمحبة الجبار ملا قلوب المشتاقين منورة بنور الله فاذا تحركت اضاء النور من انفاسهم
ملا الشوق يكون الى البعيد الغائب وهو قريب مجيب فكيف نشتاق اليه بل نحبه نحبه ونحب من
يحبه ملا انا فقير الله احب من يحب الله ملا انت محبنا منذ خلق السموات والارض ملا انت لست
للجنة ولا للنار بل لاجل محبتنا فى الله ملا انت ولدنا انت عندك مثل عبد القادر انت كمثل اولاد
ملا انت لى دع الاستحياء وعلى ما قبل انت منى ايش ما تفعل انا اقبل ملا ابراهيم قريبا بعيد و
بعيد نا قريب انت عندك اينما كنت لو رميتك فى البحر لردك الله على ملا هنالك يا ضانحى
نوبتك الله معك هو يعينك ويحفظك الله يعطيك عمرا طويلا واولادا كثيرا ويجعل عاقبتك
خيرا ملا ابراهيم النفس الزكية نجم والقلب السليم قمر والسر الصافى شمس فمقام النفس فى الباب
ومقام القلب فى الحضرت ومقام السر فى المخدع قائم فى الحضور بالخضوع فيتلقى الحكمة
ويلقنها القلب والقلب يلقنها النفس والنفس تملى على العين او اللسان او القلم ملا المؤمن
اذا عمل صالحا انقلبت نفسه قلبا ثم انقلب قلبه روحا ثم انقلب روحه سرا ثم انقلب السر
وصار فناء ثم انقلب الفناء وصار وجودا فحينئذ يسقيه ربه ما يسقى ويزرع ما يزرع ملا
متى طلبته بالعقل والتفكر فقد ضللت ومتى طلبته بالفقر والتحير فقد اهتديت وهو معكم
اينما كنتم فى الدنيا والاخرة ملا ان كنت معه حجبك عنك واذا كنت معك استعبدك له فالفناء
خروجك عنك والبقاء توحيدك اياه ملا ما دمت انت انت فانت مريد فاذا افناك عنك
فانت مراد فالسعادة العظمى غيبتك عنك والدولة الكبرى وجودك به ملا المعرفة طريق الفنا والنشاط ...

التوحيد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

التوحيد ماصلحت لنا وفيك بقية لسوانا فاذا افنيت عنك صلحت لنا فاورعناك سرّنا و ابقيناك ملّا اذا استأنست بك استوحشت عنك واذا استوحشت عنك استأنست به ملّا ان سلمتاليه قربك وان نازعته ابعدك قربك منك خروجك عنك وبعدك عنه وفوقك معك ملّا ان جئت بلا انت قبلك وان جئت بك حجبك فانفصا عنك تشهده في قلبك ففني عنك وتبقى به فلا تشهد في مرأت الوجود الّا الوجه الموجود انتهى كلامه ملّا ابراهيم غلامه رضي الله عنه وارضاه وجعل مقعد الصدق مأواه خذا العلم من افواه الرجال بقلب لا يعقل في جدال وحضرت پيريت تا بيرك بو حقير فقيره اعطا ايلديكي هدايه سنك برى زين العابدين حضرتلرينك بو منظومه سيدركه مطلوب اولان او قويه سيدر **منظومه**

عباد الله رجال الله	اعينونا بعون الله	وكونوا عوننا لله	عسى نحظى بفضل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا اقطاب ويا اوتاد	ويا ابدال ويا اسياد	اجيبوا يا ذوي الامداد	وفينا اشفعوا لله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعونا الله	
الى من غيركم اذهب	ومالي عنكم مذهب	ومنكم يحصل المطلب	وانتم خير اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
تعالوا وانظروا بالله	تعالوا وانصروا الله	بحق الله بجاه الله	يجب الله بعونا الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
اجيبوا يا كرام القوم	وخلوا عنكم اذ النوم	وهبّوا وانصرونا اليوم	وكونوا عوننا لله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
تعبّدنا كرام الحيّ	وذادت نار اهل الغيّ	وانتم باب ربّ الحيّ	ومالي غير باب الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا ربّي بسادتي	محقّق لي مراداتي	عسى تاتي بشاراتي	ويصفوا وقتنا بالله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا ربّاه يا ربّي	ويا غوثاه يا حسبي	ازل يا سيدي كربي	والحقني باهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا طه ويا طسن	ويا حم ويا يس	انا عبد انا مسكين	ومالي غير ذكر الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
سمعنا منك يا محبوب	وجاء السؤل والمطلوب	واسباب عندنا مكتوب	ووصفك زين اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
سئلناكم سئلناكم	وللابواب جئناكم	وفي امر قصدناكم	فشدّوا عزمكم بالله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
بقرأن وجبريل	وتورات وانجيل	ومافي اي تنزيل	اعينونا لاجل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
باسماء واوصاف	وذات ذات اوصاف	وابرار واشراف	واخيار ورسل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعونا الله	
بطه سيد الكونين	وسيلدا الثابين	وانتم نور عين العين	الملني مقصدي الله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
برتب قد تولاكم	واعطاكم واولاكم	وفي الاكوان والاكرم	اعينونا بجاه الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فسلوا اسيفكم يا قوم	وهبوا وانصرونا اليوم	فحاشا يقتريكم نوم	عن الراجي لكم بالله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فهبوا يا اولي الالباب	تعالوا وافتحوا الى الباب	وانتم حمله الاحباب	وانتم خير اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فزين العابدين واقف	على ابوابكم عاكف	ومن تقصيره خائف	ولا يشكوا الغير الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
وانتم بابه يا هو	فيا هوا اشفعوا يا هو	واهل الغي قد تاهوا	ولم يدروا با اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
باسم الله فتحنا الباب	وصلينا مع الاحباب	ووارث بيننا الاكواب	شربناها ببسم الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فطفنا ثم وافينا	وحجينا ولبينا	وفي الابواب ناجينا	وجدنا كل اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
ونادانا منادي الحي	اجبناكم وزال الغي	وجاءت في حماكم حي	وقولوا الف شئ الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
وما كنا بذي الاشباح	ولكن تفرح الارواح	من الفتاح للفتاح	بهذا جاء سر الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا اركان بيت الله	ويا جيران حجر الله	بكم طبنا وحق الله	وهذا شان اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
وزين العابدين ملقى	على ابوابكم حقا	فحاشا بعده يشقى	ايا ساوات شئ الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	

نوع عاشر

غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل نكوی مقبر الله رحمة الله حضرتلرينك هر حالنده متانتی وطریقنده استقامتی وحقیقتده امامتی و آندن جمله نك استعانتی وحیات مستعاره سنده مدت اقامتی وزمان انتقال ورحلتی بلدر ای عزیز معلوم اولسونكه مقبر الله رحمة الله حضرتلرينك روح پاكی عالم فضلت بولنمشدر وحق عنایتده تربیه قیلنمشدر وآنك ولایت فطریه سی خداداد ایدی وسعادت جبلیه سی مادرزاد ایدی آنی كورنلرك قلوب ونفوسی اكا محبت ومنقاد ایدی واول محبوب قلوب ملوك ایدی ومخدوم عموم اهل سلوك ایدی آنك جناب سعادتی كعبه حاجات خواص ایدی وباب دولتی مقصد عامه ناس ایدی آنی كورن علما وعامه ولایت تامه سنه تسلیم ایدی واول عصرنك فریدی ودهرینك وحیدی وقدر عظیم ایدی آنك صیت جلیلی عربستان واكرادستان اقطارنده مشهور اولمشدی وذكر جمیلی اسلامبولدن هندستانه واروب ایران وطورانه طولمشدی احرار اكا اختیار ایله خدمتكار اولوب رفیقنی قبول قیلمشدی وصحبتنی بولوب

خدمتی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

خدمتی قیلانلر حالات وکمالاتن اعلاسن بولشدی آنك مبارك باشنه وصدر شریفنه
کونش نور مشعشع کورمشلردی وآنی کورنلر اول عزیزی خبرسز سومشلردی وآندن
آلدقلری آلوب آنکله ایرد کلرینه ایرمشلردی وآنك جمال خیالن نقش ضمیر ایدنلر صفاسن
سورمشلردی واول واسطه ایله مجلس حضوره کرمشلردی زیراکه اول وصی همام
طریقهٔ محمدیه ده امام ایدی وعلامات مرشد کامل آنده تمام ایدی توفیق آنك رفیقی
وحالت وسطی طریقی ایدی وانس آنك ندیمی وبسط آنك نسیمی ایدی وحکمت آنك مشیری
وفکر آنك وزیری ایدی وصدق آنك رایتی وحلم آنك صناعتی ایدی ومکاشفه غداسی
ومشاهده شفاسی ایدی وآداب شریعت آنك ظاهری واطوار حقیقت آنك سر ظاهری
ایدی اول معدن عرفان منشرح الصدر وعظیم الشان ایدی وخوارق عجیبه سی بی حد
وحالات غریبه سی بی پایان ایدی وقطب اولیای زمان بلکه غوث هر دهقان ایدی
نیجه کیم عالم دلده اوروح روان اولیای عصرینه سلطان وجمله یه صاحب فرمان ایدی
وعاشقلره جانان ودرتلیلره درمان ایدی وجمال وکمال ایله شمس تابان واهل بصیرت
آنك علو شاننده حیران ایدی کذلك ملوك عالم صورت اولان شریف مسعود مکهٔ مکرمه
وسلطان هندستان وسلطان محمود آل عثمان وآنك اکثر وزراسی وجمیع امرای کور دستان
آکا عیانا وبنهاما مکاتیب ونذور وارمغان ارسال ایدوب هر بری آنك دعا ورضا وهمتن
جویان ایدی وقبول دعاسی ولذت رضاسی ظاهر ونمایان ایدی واقبال عزتی ونفوذ
همتی کونشدن عیان ایدی وآنك احبابه لقاسی وفقرایه عطاسی بی امتنان ایدی وزائرلره
نصح وثناسی وسائرلره حب ودعاسی مفت مجان ایدی وثقلین آکا تعظیم واکرام ایله تابع
رام اولوب رضاسن خواهان ایدی زیراکه اول مرشد انس وجن وشیخ اهل عرفان ایدی
وعزیز اهل عالم ووارث خلافت آدم ووصی حبیب رحمان ایدی نفعنا الله تعالی من برکاته امین
اما شریف مسعودك اول محبوب قلوبه کوندردیکی مکتوبك عنوانی بودر الحمد لله الذی
جعل مرائی قلوب اولیائه مجالی جمال وجهه الکریم ولاح منها علی صفایح وجوههم لوایح
نوره القدیم فصاروا بحیث اذا رؤا ذکر الله والصلوة علی افضل من ارتفع حجب الکون عن بصر
بصائرهم وانکشف ستر سریان وجوده الساری فی الکل علی سرائرهم فما راوا فی الوجود الا
اباه بعد ابلاغ جواهر زواهر الاسلمة التحیات وزاهر نوادر الاثنیة الوفیات بالروایح
الطیبات واللوایح المکرمات الی من عنده قلبی مقیم ومن شوقه جسمی سقیم معدن اللطف
والجود ومنبع فیض الودود شیخنا وشیخ الثقلین عین الانسان وانسان العین ظل الله
فی العالم ووصی النبی المحترم صلی الله تعالی علیه وسلم اعنی به العالم العامل الفاضل الکامل
حضرت مولانا فقیر الله الغوث التلوی قدس الله سره العلوی واما سلطان محمودك
اول عزیزه کوندردیکی مکتوبك عنوانی بو یله در الحمد لله الذی کشف لاولیاده مالا یحیط
العقل والقیاس واوصل محبیهم ومعتقدیهم الی مالم یمکن الوصول الیه لسائر الناس
وقرب خواصهم منه بحیث من وجدهم عرفه ومن عرفهم وجده بلا التباس فمن قبل
احدهم نجا ومن قبل احدهم فقد وصل الی الله بالاستیناس والصلوة والسلام علی من شرب
من بحار القدس وجلس علی بساط الانس وعلی آله واصحابه الذین شاهدوا اسرارهم اجلا
الاحدیة فتلاشا اوصافهم فی شهود الربوبیة اما بعد سلام قولا من رب رحیم الی حضرت

شیخنا العظیم امام الطریقة وهمام الحقیقة قائم مقام الارشاد وناظم امور العباد المتوجه الی الله فی جمیع احواله والداعی للخلق الی الحق بحاله وقاله خلاصة الاشباح والارواح وسر الزجاجة والمصباح عارف احوال الملك والملكوت وواقف اسرار القدس واللاهوت المعروف العارف بالله والمنقطع الواصل الی الله عزیزنا ومولانا فقیر الله ادامه الله به وابقاه انتهی عنوان المکتوبین چونکه اوروح پاك بو عرصهٔ خاکه اینوب کسب کمال ایدوب عارف حق ومعروف خلق اولمشدی ومظهر عنایات ازلیه ومنبع فیوضات ابدیه اولوب ایکی جهانی کوکلی آیینه سندن بولمشدی وجمله یی اونودوب انجق ربینی بلوب آنکله تك وتنها قالمشدی پس بو جهان جور وجفادن اعراض ایدوب عالم ذوق وصفایه متوجه اولمشدی وبو جهان کثرت کدورتدن اوصانوب عالم وحدتده زلال وصال ماهی آرزو قیلمشدی وبو خانه ده بر جلوهٔ عجیبه ایله نوبتنی صاووب رحلت وقتی کلمشدی وبودار فنادن اول دار بقایه انتقال آکا آسان اولمشدی زیرا که اول اهل بقا بمرّه وقوعندن موت اختیاری برله اولمشدی وروح پاکی بدن مرقدنده حبس اولمشدن قالمشدی وقتاکه اول عزیزك سنّی سبعینی ثمانینی تجاوز قیلمشدی وتاریخ هجرت بیك یوز قرق یدنجی سنه یی بولمشدی پس اول ییلك شهر شوالی نصفنده اول جمله نك پدری بر هفته قادری بجر حرونه طالمشدی وخلق ایسه اویله صانمشدی که اول مریض اولوب بی خود قالمشدی بعده بر جمعه کیجه سی بعد العشا اول حالتده بو عالمه حسته کلمشدی واولاد واحفادن یاننه دعوت ایدوب علم وصلاح ایله وصیت قیلمشدی وجمله نك ذمتنی ابرا ایدوب تربیسی اوقافنه بیوك اوغلی عبد القادر افندی یی متولی قیلوب پس شریف اوقومه یی خاطرلرینه صالمشدی اول اثناده صومعهٔ شریفه سی رایحهٔ طیبه ایله طولمشدی کویاکه بر رحقه عود وعنبر یاقلمشدی واولاد واحفادی غموم واحزان ایله طولمشدی واکا اول کیجه لیلهٔ عید وسور اولمشدی وقتاکه آکا سلام قولا من رب رحیم صداسی کلمشدی الله دیوب جسمك قویوب جان وپروب مراد آلمشدی کندوسی آنده کیدوب جسم لطیفی بونده قالمشدی چونکه اول اهل حضور بودار غروری قویوب اول دار سروره رحلت قیلمشدی پس اولاد واحفادی فراقیچون آغلیوب یورکلرك داغلیوب جمله سن حیرت آلمشدر اول شب آکا عید اکبر وسور اعظم ایکن آنلره یاس وماتم اولمشدی همان اول کیجه اولاد کرامی تنهاجه صباحه دکین غسل وتکفینی تکمیل ایدوب اول وصیتی یرینه بولمشدی وکیجه دن سعر اهلنه وبتش آلتی قریه خلقنه آدم کیدوب بالجمله صباحی کلمشدی وبی حد ونهایه جماعت کثیره جمع اولوب عبد القادر افندی اوغلی صلوة جنازه سن قیلمشدر ومرقد شریفی بدر عثمان افندی ایله محمد افندینك تربه لری قاتنه قازلمشدر واهل قریه قرق کون صباح ومسا مرقد شریفنه کلوب قرآن تلاوت قیلمشدر واننده بر قبهٔ عظیمه بنا اولنوب ایچنده تاریخ وفاتی یازلمشدر ومرقدی اوزرینه مزین ستاره لر اوزتولی بر یوجه صندوقه یاپلمشدر وهفته ده بر کون اول قریه اهلنه مرقدی عندنده بر ایکیشر اتمك کنادی اوقافندن تعیین قیلنمشدر ومرقد منوری زیارت قیلنوب آنکله تبرك اولنمشدر قدس الله سره روحیچون الفاتحه نظم

ای خواجه بوزندانده بن عزم سفر قیلدم
املاکی حل وجانانه خوش رهکذر قیلدم

جان عزم سما ایتدی تا معدننه یتدی
اول سمته که جان کیتدی اول سمته نظر قیلدم

سیل مثلی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

سیل مثلی روان اولدم وحدت یمنی بولدم — اول بحر ایله خوش طولدم بن بحری مقر قیلدم
ولدن اومه تابان کوستردی یوزن رخشان — مهر ایله ایدوب دوران بن سیر قمر قیلدم
جان ایچره اوجانانک دل حسننه حیراندر — عارف ایشی سیراندر بن ذوق وذکر قیلدم
اول وصلت روحانی خوش بولدی بو روح آنی — سیر و سفر جانی بی خوف و خطر قیلدم
حقی دل وجان طولسون اول بحر ایله مست اولسون — بی پرده آنی بولسون بن جسمی سپر قیلدم

خاتمة الکتاب

کیفیت صحبت خالق وخلق زمانی ورغبت اقارب آبا واخوانی والفت ازواج واولاد وعلماء ومعاشرت مجاهیل ومعارف وجیرانی ومباشرت اطعام فقرا واکرام مهمانی وامور خارجیه اعیان وامثال واقرانی ومعاملات عوام وخواص اهل جهانی وموجب مودت والفت بولنان لطف واحسانی وهر صحبت والفته بخصوص اولان آداب وارکان وآفات اعضای سبعه ایله آفات ابدانی واسباب فقر وغنا وحفظ ونسیانی وبو جمله‌یی انسانه آسان ایدن توحید حضرت یزدانی فصول اربعه ایله تفصیل ایدر **فصل اول** اجمال معاملات حبیب خدایی وحسن معاشره‌یی ترغیب ایدن ایات قرآنیه‌یی واحادیث قدسیه‌یی اوچ نوع ایله بیان وعیان ایدر **نوع اول** مکارم اخلاق رسول امینی واصحاب کزینی وائمه تابعینی وعلمای دینی اجمالا بیلدرر **ای عزیز** معلوم اولسون که اهل آدب دیمشلردر که اول حنان ورحمان ورؤف رحیم اولان ستار وحلیم وودود وکریم الله تعالی حضرتلرینک کلام قدیمنده وانک لعلی خلق عظیم خطابی مقامنده مقیم اولان رفیق وشفیق وحلیم وسلیم محیی امین ومعین مساکین وحبیب اکرم ونبی محترم مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینک مخلوق خدا ایله اولان مکارم اخلاق رعناسی وجمیع ناس ایله عشرت واستیناسی وامت واصحابیله صحبت ومعامله‌سی واهل واولادیله الفت ومکالمه‌سی واکا اقتدا ایدوب اینجه کیم وانک تخلقوا باخلاق الله امرینه امتثال ایدن اصحاب کراملک واولیای عظاملک وعلمای دینک وسلف صالحینک دائما رسم وعادتلری وطور وطبیعتلری جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله ولطف ولین ایله مکالمه ایدی ومسامحه ایله معاشرت وموافقتله مباشرت ایدی واختلاط ایله رغبت وامتزاج ایله صحبت ایدی وحلم ایله نصیحت ورفق ایله محبت ایدی وتواضع ایله شفقت وبشاشتله الفت ایدی وایثار ایله خدمت واحسان ایله فتوت ایدی وکرم ایله مودت وحیا ایله مروت ایدی ومدارات ایله مرافقت وتحمل ایله مجاورت ایدی وعفو ایله شفاعت وجود ایله سخاوت ایدی وتودد ایله طلاقت وتلطف ایله ظرافت ایدی ووقار ایله سکینت ورجا ایده‌نه رأفت ایدی وصدق ایله صیانت وهر کسه اعانت ایدی وجمله‌یه خیر دعا وحسن ظن ایله ثنا ایدی وتصغیر نفس وتوقیر احبا وستر عیوب وصفح اذا ایدی وناسک احسانن ومحاسنن افشا وکندی احساننی اخفا ایدی وکوچکلره ترحم وبیوکلره وفا ایدی وبونلر امثالی کوزل خصال ایکی خال بوکیم بزلره جمله‌دن اهم والزم اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه اتباع واقتدا قیلمقدر وانک آل واصحابنک عادات وآدابیله معتاد ومتأدب اولمقدر واضای مقلب القلوبی

کوکلر آرده یوپ بولقدر؛ و آنکچون جمله خلقنه رفق و شفقت قیلمقدر : **نظم**

معدن الطاف ایکن پیغمبر ایتمزدی غلو — احسن اخلاق ایله ذاتی اولمش ایدی طوبطلو
خلقه ایدردی تواضع کرچه شریف وکر وضیع — نفس طوپرق مثلی آلچق کوکلی صو مثلی طورو
سویسه کر بغض ایلسه الله ایچون ایلردی اول — کندو نفسیچون سوب هم اولمادی هرکز عدو
کولمکی هیچ قهقهیله سولمکی هیچ نسنه یه — لطف ایله بسام ایدی یوزی کوبج اول ماه رو
حرمت و لطف و حیا و حلم ایله موصوف ایدی — کمسه یه لا دیمدی کیم کلسه اکا ایلوار و
کندو اهل بیت حاجاتن کورردی کندوسی — دائما مسکینلر ایله اوتورردی اول اولو
نعل و ثوبینه یاماقلر دیکردی کینوب — خسته کورمک تعزیه ایچون یورردی ای عمو
که بنوردی ناقه که آت و قاطر که مرکب — آردینه آدم آلوردی اولسه ایدی آملو
که تریع ایلر ایدی که دیکردی بر دیزن — مجمع الآداب ایدی مخفی عیان یوزی صلو
آریه اتمکینه یا خود مرجمک چوربا سینه — قیلسلر دعوت واردی آره مزدی رنک و بو
بردی اوج برمغ ایله طاتلی یالاردی آنلری — بسمل ایله اوج نفسده صو ایچردی دیکلنو
اعتذار ایتسه یدی کمسه عذرن ایلردی قبول — یوغ ایکن عنده نه لطف کرمدن سوکلو
طورسه ذکر الله ایله اوتورسه ذکر الله ایدی — کمسه یه ویرزدی جان و کوکلنی الا که هو

نوع ثانی

جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله بی و لطف و لین ایله مکالمه بی ایات بینات ایله بلدرر
ای عزیز معلوم اولسونکه اهل آدب دیمشلردرکه حق تعالی عبادینه عنایتیله قیلدیغی
رأفت و رحمتی و بری برلرینه لازم اولان شفقت و الفتی طیبور مشدر نته کیم کلام
شریفنده لطفیله بیورمشدر یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر ان الله بالناس لرؤف رحیم
والله رؤف بالعباد وان تعفوا اقرب للتقوى ولا تنسوا الفضل بینکم ان الله بما تعملون بصیر
واذکروا نعمة الله علیکم اذ کنتم اعداء فالف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا والکاظمین
الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین فبما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت فظا غلیظ
القلب لانفضوا من حولک فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم فی الامر ولا تکن للخائنین خصیما
والصلح خیر واحضرت الانفس الشح وان تصلحوا وتتقوا فان الله کان غفورا رحیما
فاعف عنهم واصفح ان الله یحب المحسنین والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض
ان ربی رحیم ودود ولو شاء ربک لجعل الناس امة واحدة ولا یزالون مختلفین الا من رحم
ربک ولذلک خلقهم ان الله یامر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربى وینهى عن الفحشاء
والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به ولئن صبرتم
لهو خیر للصابرین ان احسنتم احسنتم لانفسکم وان اسأتم فلها ان الله مع الذین اتقوا
والذین هم محسنون وقضى ربک الا تعبدوا الا ایاه وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندک
الکبر احدهما او کلاهما فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما وقل لهما قولا کریما واخفض
لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کما ربیانی صغیرا وقل لعبادی یقولوا التی
هی احسن ان الشیطان ینزغ بینهم ان الشیطان کان للانسان عدوا مبینا قل کل
یعمل على شاکلته ولیعفوا ولیصفحوا الا تحبون ان یغفر الله لکم والله غفور رحیم
وعباد الرحمن الذین یمشون على الارض هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما

والذین

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

والذين يبيتون لربهم سجدا وقياما • والذين لا يشهدون الزور واذا مروا باللغو مروا
كراما • اولئك يجزون الغرفة بما صبروا ويلقون فيها تحية وسلاما • خالدين فيها حسنت
مستقرا ومقاما • واذا سمعوا اللغو اعرضوا عنه وقالوا لنا اعمالنا ولكم اعمالكم سلام عليكم
لا نبتغي الجاهلين • ومن آياته ان خلق لكم من انفسكم ازواجا لتسكنوا اليها وجعل بينكم
مودة ورحمة ان في ذلك لآيات لقوم يتفكرون • ووصينا الانسان بوالديه احسانا •
حملته امه كرها ووضعته كرها • ولا تستوي الحسنة ولا السيئة ادفع بالتي هي احسن
فاذا الذي بينك وبينه عداوة كانه ولي حميم • وما يلقيها الا الذين صبروا وما يلقيها الا
ذو حظ عظيم • الله لطيف بعباده • والذين يجتنبون كبائر الاثم والفواحش واذا ما
غضبوا هم يغفرون • وجزاء سيئة سيئة مثلها فمن عفى واصلح فاجره على الله • ولمن صبر
وغفر ان ذلك لمن عزم الامور • انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بين اخويكم واتقوا الله لعلكم
ترحمون • يا ايها الذين آمنوا لا يسخر قوم من قوم عسى ان يكونوا خيرا منهم ولا نساء من
نساء عسى ان يكن خيرا منهن • ولا تلمزوا انفسكم ولا تنابزوا بالالقاب بئس الاسم •
الفسوق بعد الايمان ومن لم يتب فاولئك هم الظالمون • يا ايها الذين آمنوا اجتنبوا
كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضا ايحب احدكم ان
ياكل لحم اخيه ميتا فكرهتموه واتقوا الله ان الله تواب رحيم • ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين
سبقونا بالايمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين آمنوا ربنا انك رؤف رحيم • ويؤثرون
على انفسهم ولو كان بهم خصاصة ومن يوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون • يا
ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم وان تعفوا وتصفحوا
وتغفروا فان الله غفور رحيم • وتواصوا بالصبر وتواصوا بالمرحمة • خذ العفو وأمر
بالعرف واعرض عن الجاهلين • واصبر وما صبرك الا بالله ولا تحزن ولا تك
في ضيق مما يمكرون • واما اليتيم فلا تقهر • واما السائل فلا تنهر • واما بنعمة ربك فحدث •

رباعی
مخلوق خدایه شفقت ایت رحمت بول • ایله لوه حلم و حرمت ایت راحت بول
سن هر کسه رفق رغبت ایت رفعت بول • کر ایله مدکسه عزلت ایت عزت بول

نوع ثالث

جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله ده ولطف ولین مکالمه ده احادیث قدسیه ایله
بلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل آدب دیمشلردرکه حق تعالی عبادینه عنلیله
قیلدیغی رأفت ورحمتی وبری برلرینه اقتضا ایدن صیانت وشفقتی وحمایت ورغبتی
طیور مشدر نته کیم احادیث قدسیه سیله تنبیه وتعلیم بیورمشدر یا ابن آدم انکم
لا تحسنون الا من احسن الیکم ولا تصلون الا من وصلکم ولا تکلمون الا من کلمکم ولا تطعمون
من اطعمکم ولا تکرمون الا من اکرمکم ولیس لاحد فضل على احد انما الفضل للذین یحسنون
الى من اساء الیهم ویصلون من قطعهم ویکلمون من هجرهم ویطعمون من حرمهم ویکرمون
من اهانهم فاعفوا واصفحوا وتواضعوا واستروا وارحموا ارحمکم یا ابن آدم لا یدخل جنتی
الا من تواضع لعظمتی وقطع نهاره بعبادتی وکف نفسه عن الشهوات من اجلی
واخا الغریب ورحم المضطر واکرم الیتیم وکان له کالاب الرحیم وللارامل کالزوج
الشفیق فمن کانت هذه صفاته ان دعانی لبیته وان سألنی اعطیته وفی قلوب

احادیث قدسیه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عبادی احببته یا ابن آدم المال مالی وانت عبدی والضیف رسولی فان منعت مالی
من رسولی فلا تطمع فی النعیم المقیم یا ابن آدم المال مالی والاغنیاء وکلائی والفقراء
عیالی فمن بخل بمالی من عیالی ادخلته النار ولا ابالی یا ابن آدم احسن خلقك بعبادی
حتی احبك واحببك فی قلوبهم یا ابن آدم ضع یدك علی صدرك فما تحب لنفسك فحبه
لغیرك یا ابن آدم من ترك الحقد والغیبة والنمیمة اظهرت محبته فی القلوب ونجیته
من العیوب والکروب یا ابن آدم کما ترحم کذلك ترحم وکیف ترجوا ان ارحمك وانت لا ترحم
عبادی یا ابن آدم من اسند الیه الیتیم والارملة ابتغاء مرضاتی جعلته فی ظلی یوم
لا ظل الا ظلی یا ابن آدم انفق انفق علیك وبیورمشدرکه یا موسی انی اصطفیتك
بسبب رحمتك علی خلقی لانك کنت ترعی غنم شعیب فنبذت شاة من غنمك واتبعتها
فاصابك الجهد فی طلبها حتی ادرکتها فلما اخذتها ضممتها الی حجرك وقلت لها یا مسکینة
لم اتعبتنی وابقیت نفسك فبرحمتك علیها اکرمتك بالنبوة یا ابن آدم اذکرنی حین تغضب
اذکرك حین تغضب وارض بنصرتی لك فان نصرتی لك خیر من نصرتك لنفسك یا ابن
آدم اذکرنی حین تغضب اذکرك حین تغضب وارض بنصرتی لك فان نصرتی لك
خیر من نصرتك لنفسك یا ابن آدم احسن خلقك بعبادی وعد المریض منهم حتی
احببك فی قلوبهم یقول الله تعالی یوم القیمة یا ابن آدم مرضت فلم تعدنی یقول یا رب
کیف اعودك وانت رب العالمین فیقول اما علمت ان عبدی فلانا مرض فلم تعده اما علمت
انك لو عدته لوجدتنی عنده ویقول الله تعالی یا ابن آدم استطعمتك فلم تطعمنی یقول
یا رب کیف اطعمك وانت رب العالمین فیقول استطعمك عبدك فلان فلم تطعمه اما علمت
انك لو اطعمته لوجدت ذلك عندی ویقول الله تعالی یا ابن آدم استسقیتك فلم تسقنی
یقول یا رب کیف اسقیك وانت رب العالمین فیقول استسقاك عبدك فلان فلم تسقه
اما علمت انك لو سقیته لوجدت ذلك عندی یا ابن آدم اذا ابتلیتك فلم تشکنی الی عوادك
اطلقتك من اساری ثم ابدلتك لحما خیرا من لحمك ودما خیرا من دمك ثم تستانف العمل
یا ابن آدم اوجبت محبتی للمتحابین فی یقول الله تعالی یوم القیمة این المتحابون فی فو
عزتی وجلالی الیوم اظلهم فی ظلی یا ابن آدم المسکین رسولی فان اعطیته فقد اعطیتنی
وان منعته فقد منعتنی یا ابن آدم لا تؤذی احدا من خلقی رعایة محقی **بیت** جهانبا غنده
ای عاقل بو در مقبول انس و جن نه کیمسه سنی انجنسون نه سن برکیمسه دن انجون

فصل ثانی

جمله خلق الله حسن خلق ایله معامله یه ولطف ولین ایله مکالمه یه متعلق اولان احادیث
واخبار وکلام کبار وهر کیمسه عقلنجه رفتار وگفتار واجمال امور خارجیه مختار
وترهیب وترغیب ناهل وبی کار دورت نوع ایله بیان وعیان ایله **نوع اول** جمله خلق الله
حسن خلق ایله معامله نك ولطف لین ایله مکالمه نك فضائل وفوائد احادیث شریفه
ایله بلدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلرکه حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم امت واصحابنه شفقت ورأفتله حسن معاشره یی تعلیم وتفهیم ایدوب
فضائل وفوائدن ظهور مشدر نته کیم بعض احادیث شریفه سنده بیورمشدر

687

٣٣١

رحمان اولان الله مرحمت ایدنلره مرحمت ایلر سیز یره اولانلره مرحمت ایلکز تاکیم کوکده اولانلرک
خالقی سیزه مرحمت ایلسون و بیورمشلردرکه سیزدن کوچکلره مرحمت ایلکز تاکیم سیزدن
بیوکلر سیزه مرحمت ایلسون و بیورمشلردرکه مؤمنلره لازمدرکه بری برینه خیر صانوب
نصح ایلیه لر و بری برینه مرحمت ایدوب اعانه سنه کیده لر و بری برینک المیله متألم اولوب
سترت سمتنه بیله لر نته کیم بدنک بر عضوی متألم اولدقده جمیع اعضای بدن آنک
المی بولور تا اول عضوک المی زائل اولنجیه دک جمله بدن راحتسز اولور و بیورمشلردرکه
مؤمنلر بری برینک قرنداشیدر و عالملر نفس واحد کبیدر و بیورمشلردرکه بری بریکیزه
نسنه بخشش ایلکز تاکیم بری بریکزه محبت ایده سز و بیورمشلردرکه خلقک خیرلیسی ناسه
منفعتلیسیدر آنکچون اصحاب کزین و آنلره تابعین و علمای دین مبین بری برلرینه معین
اولوب منفعت ایدرلردی بلکه اهل کتاب و ذمتلره و جمیع مخلوقاته بیله مرحمت ایدوب
معاونتلرینه کیدرلردی و بیورمشلردرکه امتمک ابدالی کثرت صلوت و صیام ایله جنته
داخل اولمازلر لکن رحمت قلوب و سلامت صدور ایله و سخاوت نفوس ایله داخل اولورلر
و اول حضرتک کندی مبارک یدیله یتیم اوشاقلرین باشلرین مسح ایلردی و آنلره تلطف
ایدوب تبسمله سویلردی و بیورمشلردرکه یا معاذ یتیم اوشاقلره مرحمتلی پدر کبی اوله سن
و اکدکمک کبی بیچه سن یقیناً بیله سن و بیورمشلردرکه کیمکه مسلمان قرنداشن دنیاده مسرور
ایدرسه حق تعالی آنی دنیاده و آخرتده مسرور ایدر و کیمکه مؤمن قرنداشن دنیا غصه
لرینک بریسندن خلاص ایدرسه حق تعالی آنی یوم قیامت غصه لرندن آزاد ایلر و بیورمشلردرکه
حق تعالینک عبدی مادامکه مؤمن قرنداشنک یاردمنده در عون الهی آنک یاردمنده در
و بیورمشلردرکه پدر و مادرینه اکرام و احسان ایدن ایچون جنتک ایکی بابی مفتوحدر و بیور
مشلردرکه اولمسه یه رحمت ایلسونکه کندی والدینه معاونت ایلر یعنی اول امری تکلیف ایتمزکه اول
امری ایشلمدککده والدینه عاصی اولمسندن خوف اولنه و بیورمشلردرکه اعمالک افضلی مؤمنک
بالنه سرور ادخال ایتمکدر و بیورمشلردرکه برکمسه کندی عیالنه بر درهم انفاق ایلسه
بنم عندمده حق یولنده بیک دینار انفاقندن احسندر و برکمسه پدر و مادرینه برکون مطیع
اولسه بنم عندمده بیک ییل عبادتندن خیرلیدر و بیورمشلردرکه برکمسه عیالی عندنده
بر ساعت اکلنسه بنم عندمده بو مسجدمده اعتکافندن افضلدر و بیورمشلردرکه ایمانی
اکمل اولان مؤمن کندینک اهلنه خلقی احسن اولاندر و بیورمشلردرکه نسوانه خیر صانوب
رفق و حلم ایله معامله ایلکز که آنلر کندی نفسلرینه مالک اولمیوب سیزک عندکزده اسیر
اولوب امانة الله بولنمشلردر و بیورمشلردرکه کندی عبدینه یدیله ضرب ایدنک کفارتی
آنی آزاد ایلمکدر و بیورمشلردرکه لساننه مالک اولانک عیوبی مستوردر و کظم غیظ ایدنک
ذنوبی مغفوردر و بیورمشلردرکه جواری و غلمانکزه لطف ایله و لین ایله مکالمه ایده سز
برکونده یتمش کره تقصیرات ایدرلرسه ده عفو ایله معامله ایده سز و آنلره کندی اکولاتکزدن
اطعام ایلیه سز و کندی ملبوساتکزدن الباس ایدوب اولادکز کبی اکرام ایلیه سز و آنلره طاقتلرندن
زیاده خدمتلر تکلیف ایلمکز که بدنلری لحم ایله دم ایله در و آنلر سیزلر کبی بنی آدمدر آنلره ظلم ایدنلرک
خصمی الله در و بیورمشلردرکه هرکیمکه پدر و مادرینه مطیع اولوب صله رحم ایلسه
و اهل و اولاد و خدام ایله ملایم سویلشه و اخوانه اکرام ایدوب کندی عفانه سنله ملازمت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایلسه تحقیق اولکسه تکمیل مروّت ایلمشلر و بیورمشلرکه اولیا ایله مجالسه و علما ایله
مکالمه ایلکز و حکما ایله صحبت و فقرا ایله انسیّت ایلکز و بیورمشلرکه ایکی مصاحبک
کلامی بری برنده امانتدر یعنی برینه حلال اولمازکه او برینک کزلی سوزک کسه یه سویلیه
یا آنک ستر مستورک خلقه اظهار ایلیه و بیورمشلرکه مؤمن مؤمنه روح ایله
جسد مثابه سنده در و بیورمشلرکه مؤمنک مؤمنه نظری عبادتدر و یوزینه تبسّمی
کفّارتدر و بیورمشلرکه مؤمنک قلبنه سرور ادخال ایتمک موجب رضای رحماندر
و بیورمشلرکه هرکیمکه حق تعالی یه و عالم عقبایه ایمان کتورمشلر اولکسه جارینه
اکرام و ضیفنه احترام ایلسون خیر سویلسون یا سکوت ایلسون و بیورمشلرکه
یا اباهریره نفسکا محبّت ایلدیکک امری ناسه محبّت ایله که مؤمن اولاسن و جارکله
مجاورتی کوکجک ایله مسلمان اولاسن و بیورمشلرکه جبرائیل امین بکا حسن مجاورتله
اویله چوق وصیّت ایلدیکه قونشی قونشی یه میراث آلور ظنّ ایلدم و حضرته
کلوب جارندن شکوی ایلدی مؤمنه بیورمشلرکه کندی جارندن اذیتکی کف ایلدوب آنک
اذیتنه صبر ایلدرسن تاکیم موت ایله آندن آیریلورکیدرسن یعنی حسن جوار آنجق
کف اذیت دکلدر بلکه حسن جوار اذیت جاره صبر و تحمّلدر و بیورمشلرکه تحقیقا
حسن خلق و حسن جوار و صلهٔ رحم اسباب رضای مولادر و مذهب جمیع خطایادر
و بیورمشلرکه حسن خلق الله تعالینک رحمتیدر صاحبی انفنده بربولاردرکه بر ملکک
یدنده در و مالک ایسه آنی خیره چکرکیدر و خیر آنی جنّته ادخال ایلر و سوء خلق الله
تعالینک عذابندن صاحبی انفنده بربولاردرکه بر شیطان النده در و شیطان انی شره
چکرکیدر و شرّ آنی جهنّمه ادخال ایلر و بیورمشلرکه هرکیمدکه اوچ خصلت اولمازسه
اولکسه ایمان طعمنی بولماز بری حلمدرکه آنکله جاهلک غضبنی ردّ ایلر و بری ورعدرکه
آنی محارمدن منع ایلر و بری حسن خلقدرکه آنکله مدارات ایلر و بیورمشلرکه
افضل صدقات مدارات ناسدر و بیورمشلرکه اداء فرائضله امر اولندیغم کبی مدارات
ناس ایله مأمورم و بیورمشلرکه رفق و مداراتدن بهره منداولان دنیا و آخرت خیرک
بولمشدر و رفق و مداراتدن محروم اولان دنیا و آخرت خیرندن بی بهره قالمشدر
و بیورمشلرکه ایماندن صکره عقلک باشی مدارات ناسدر و خلقه بودرلو حسن
امتزاج و استیناسدر زیراکه استشاره ایلینک ایشی راستلر و کندی رأینه
قانع اولانک صوکی افلاسدر و بیورمشلرکه دنیایی ترک ایلدی عندالله مرغوب
اولور و خلقک یدنده اولانی ترک ایلدن محبوب القلوب اولور و بیورمشلرکه امانت
قبض ایتمیان راحت اولور و ناسدن برنسنه سؤال ایتمیان عزیز اولور و بیورمشلرکه
مؤمنلره نصح و شفقت علامت سعادتدر و بیورمشلرکه حق تعالی رفیقدر رفقی
سوب عنفی آلماز و رفق ایچون ایلدیکی لطفی عنف ایچون قیلماز و بیورمشلرکه حق تعالی
بر بیت اهلنه خیر مراد ایلسه انلری رفق ایله معتاد ایلدوب عنفدن آزاد ایلر زیراکه رفق
برنسنه ده بولنمزالّاکه آنی زین ایلر و عنف برنسنه ده بولنمزالّاکه آنی شین ایلر و بیور
مشلرکه یا اباذر اکر مؤمن قرنداشک نفعک اولدیسه باری ضررک اولمسون و اکر سنک
سرور بولدیسه غم هم بولمسون و اکر آنی لسانک مدح ایتمدیسه ذم هم قیلمسون زیراکه مسلمان

اودرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اوددر كه آنك يدندن ولساننذن مسلمانلر سلامت بوله لر وجمله سى آنك ضرر وزياننذن امين اوله لر

بيت نفس مجبول قيل اى حق خلق انجمنه كيم انجدرسه سنى حقاينك اكله سن آنى

نوع ثانى

جمله خلق ايله حسن خلق ايله معامله نك ولطف ولين ايله مكالمه نك ماهيتى وكيفيتى
نتيجه اخبار وآثار ايله بيلدر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل آدب ديشلردركه حضرت
حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امتنه واصحابنه مودت ومحبتله صحبتك
اداب واركاننى تفهيم وتعليم ايدوب ماهيتيله وكيفيتنى طيور رمشلر نته كيم احاديث
شريفه سنانده لطيفه بيورمشلركه اى امت واصحابم اخلاق حق ايله تخلق ايله لكز
تحقيقا علم وحلم آنك اخلاقنه ندر وعلم انجق تعلمله وجوده كلور وحلم همان تحمله حاصل اولور
خيرى اختيار ايدن كمسنه خيره بولور وشردن حذر ايدن حفظ اولونور سلامت قالور
وبيورمشلر كه علمى طلب ايدكز وعلم ايله بيله حلم وسكينتى طلب ايلكز وتعليم ايلديككز
طالبلره ملايم سويلكز وتعلم ايلديككز اوستادلره تعظيم ايلكز جبابر علمادن اولمكز
كه جهلكز سيزه غالب اولمسون وبيورمشلركه اى امتم سيزدن قطع رحم ايدنه
صله رحم ايلكز وسيزى محروم ايدنه سيز كرم قيلكز وسيزه جهالة معامله ايدنه سيز حلم ايله اولكز
وبو خصال ايله عند الله رفعت بولكز وبيورمشلركه حق تعالى دين اسلامى مكارم اخلاق ايله
محفوف ومحاسن اعمال ايله مزين قيلمشدر كه آنلره حسن معاشره وكرم طبيعت ولين جانب
وبذل معروف وندى واطعام طعام وبذل سلامدر وعيادت مريض وتوقير پير واختيار در
وعفو مسئ وحسن جوار در وكظم غيظ واصلاحدر وجود وكرم وسماحتدر واظهار
محاسن وستر عيوبدر وبيورمشلركه مسلمانك مسلمان اوزرنده اولان حقوقى آلتيدر كه
مسلمانه ملاقى اولدقده اكا سلام ويره سن وسنى دعوت ايلدكده اجابت ايلدوب كيده سن
وسندن نصيحت استدكده اكا نصيحت ايده سن وعطسه سى عقيبنده حمد ايلدكده اكا
دعا ايده سن ومريض اولدقده عيادتنه كيده سن وفوت اولدقده جنازه سنه كيده سن
وبيورمشلركه مؤمن هين ولين اولوب ناقه كبى چكلورسه كيدر واكر بر طاش اوزرنده
يخ اولونورسه ايلر واول حضرتك غزاده مبارك سن رباعيه سى شهيد اولدقده اصحاب
كرامه كران كلوب ويدلركه بو قومه لعنت ايله كه سكا بو فعلى ايشلديلر پس اول حضرت
اصحابنه جواب ايتمشلركه بن مخلوق خدايه لعنت ايچون بعث اولنمشم انجق آنلرى حقه
دعوت ايچون بعث اولنمشم اللهم اهد قومى فانهم لا يعلمون بيورمشلر انكچون
دينلمشدركه كيمكه ظالمنه بد دعا ايدرسه تحقيق اول كمسنه محمدك امتنى محزون ايدوب ابليس
لعينى مسرور ايتمش اولور وكيمكه ظالمنى عفو ايلدسه تحقيق اول كمسنه محمد امتنى مسرور
ايدوب ابليس لعينى محزون ايتمش اولور وبيورمشلركه يتيم اوشاقدر وكلسه آنلك اغلمسيچون
عرش رحمان حركت ايلر پس حق تعالى ديركه اى بنم ملكلرم سيز شاهد اولكزكه اول يتيمى
راضى ايدنى بن كنارى عندمده راضى ايدرم وبيورمشلركه كيمكه بازاردن اولادينه بر
تورواله ميوه كتورسه تصدق ايتمش اولور ابتدا انانثه ويرسونكه آنلرده رقت اغلب
اولديغندن حق تعالى آنلره ارحمدر وبيورمشلركه ولدك والدينى اوزرنده اوچ حقى واردركه طو
غدقده اسمنى كوكچك ايتمكدر وعاقل اولدقده كتابت اوكرتمك وبالغ اولدقده تزويج ايلمكدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وبيورمسئله كه زوجك زوجه‌سى اوزرنده اولان حقوقى بودركه اكر عورت بر دوه تكلتى
سى اوزرنده بولنسه بيله نفسك زوجندن منع ايتمسون وآندن ازنسز رمضانك
غيرى سنده بركون اوروج طوتمسون وزوجندن خبرسز خانه سندن تيره كتمسون
ثواب اومار ايكن كناهه باعث وبيورمسئله كه اكر بر عورت زوجى خانه سندن فرار
ايدرسه آنك نمازى قبول اولماز تا رجوع ايده وتوبه الى الله ويروب هر نه ايشلرسن ايشله
ديدكجه خلاص بولماز وبيورمسئله كه تحقيقا بر عورت بش وقت نماز قيلسه وبرآى
اوروجن طوتسه وكندولى نامحرمدن حفظ ايتسه وزوجنه اطاعتله كيتسه اول عورت
جنت اعلايه داخل اولور وبيورمسئله كه جارك جار اوزرنده اولان حقوقى سكزدركه
اكر سندن بر نسنه بورج استرسه اعطا ايده سن واكر سنى دعوت ايدرسه دعوتنه
كيده سن واكر سندن استعانت ايدرسه اعانت ايده سن واكر بر خير ايرسه تهنيه
ايده سن واكر بر مصيبت ايريشورسه تعزيه ايده سن واكر مريض اولورسه عياده ايده سن
واكر موت ايريشورسه جنازه سينه كيده سن واكر غايب اولورسه منزلنى وعيالنى محافظه
ايده سن وبيورمسئله كه جار اوچدركه بعضنك اوچ قات حقى واردر وبعضنك ايكى
قات حقى واردر وبعضنك بر قات حقى واردر اما اوچ قات حقى اولان جار سنك وقريب
ومسلم جاركدركه برى قرابت حقى برى اسلام حقى وبرى جوار حقيدر واما ايكى قات حقى
اولان جار سنك مسلم جاركدر واما بر قات حقى اولان جار ذمى جاركدر وبيورمسئله كه
قصور جنان اول مؤمنلر ايچوندركه آنلر اطعام طعام وافشاى سلام وكوندز صيام
وكيجه قيام ايدرلر وبتحقيق ابراهيم عليه السلام حضرتلرى اطعام طعامى اول مرتبه آرزو
ايدرديكه تناول غدا مراد ايلدكده كندو سيله بيله اكل ايدركسه بولماديسه ايكى
ميل مقدارى يره وارووب مسافر آرردى وقصرينك جهات اربعه سنده دورت بابى وار ايدى
وهر بابندن نظر ايدوب ضيف آرزوسيله منتظر بولنمشدر آنكچون خليل الرحمن ابو
الاضياف اسميله تسميه اولنمشدر وبيورمسئله كه تحقيقا بو دنيادركه بن سيزه
لايق كورمشمدر حال بوكيم بونى اصلاح ايلمز الا كه ايكى خصلت ايله برى حسن خلقدر
وبرى سخاوتدر پس بونيله اكرام ايلمك لازمدر وبيورمسئله كه مؤمنه حلال اولمازكه
اوچ كيجه‌دن زياده كوسى طوتوب هجرت ايليه وبرى برينه ملاقى اولدقده يوزلرن دوندروب اعراض
ايده‌لر وايكيسنك خيرلوسى ابتدا سلام ويروب سويليياندر وبيورمسئله كه صدقه‌ء
يسيره كه فضائل كثيره‌دندر اصلاح ذات البيندر كه تهاجر وتقاطع ايدرلر وبيورمسئله كم كيمكه
ايكى مؤمنك مابيننى اصلاح ايلر حق تعالى انكا هر بر كلمه ايچون بر رقبه عتق ثوابنى بخش
ايلر وبيورمسئله كه بر ميل مسافه كيدوب بر خسته عياده ايله واكى ميل مسافه كيدوب
بر مؤمن قرنداشكى زيارت ايله واوچ ميل مسافه مشى ايدوب اصلاح ذات البين ايله
وبيورمسئله كه سلطان قريب اولان رحماندن بعيد اولور واتباعى جوق اولانك شياطينى
كثير اولور ومالى جوق اولانك هم وغمى حسابى شديد اولور وبيورمسئله كه چونكه
ملوك وامرا علم وحكمتى سيزه تمنه يكزده ترك ايتمشلردر پس سيزدخى آنلرك ملكن آنلرك
عنانده ترك ايلكز وبيورمسئله كه كيمكه قاضى نصب اولنور اول بوچاقسز ذبح اولنور
وبيورمسئله كه مجاوره اغنيا ومعاشره امرا وعلماى دنيادن حذر اوزره اولكز

وبيورمسئله كه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وبیورمشدرکه وقتاکه متواضعلری کورسڭز آنلره تواضع ایلکز ومتکبرلری کوردکده آنلره تکبر ایلکز اول آنلره مذلتدر وسزلره تصدق وعزتدر وبیورمشدرکه کیمکه پابوجنی دیکوب ثوبنی ترقیع ایدر ومولاده سجود ایله وجهنی غبار ایدر بتحقیق اول کمسه کبردن بریدر وبیورمشدرکه کیمکه عبا ایله آرپه اتمکی ییوب ثیاب صوف ایله نعل مخصوفی کیوب شاتنی حلب ایدرسه ومساکین ایله مجالسه قیلوب حماره راکب اولوب بولنیه کیدرسه تحقیق احق تعالی اول کمسه نك قلبندن کبری محو اتمشدر وبیورمشدرکه دورت نسنه صوم ایله وضوئی بوزوب عمل صالحی هدم ایدرکه آنلر کذب وغیبت ونمیمه ونامحرمه نظردر وبوردوردی صافی هرشیدرنته کیم صوسافی اصول هرشجردر وحضرت عیسا علیه السلام اصحابنه دیمشدرکه بکا خبرویرکزکه اگر سز جبا ویوزکسه اوزرینه کلسه کزکه ریح آنك بعض عورت یرك کشف ایتمشدر سز آنی ستر ایدمیسز جواب ایتمشلرکه بلی ستر ایدرز اول حضرت آنلره دیمشدرکه لابلکه فالان یرنی سز کشف ایدرسز دیمشلر سبحان الله نه اول بقیه یی نیجه کشف ایدرز جواب ایتمشدرکه سزك عندکزده برکمسه سوء ایله ذکر اولندقده سز آنی استصحاب ایده جك ایکن اسوء احوالنی سویلرمسنز

بیت مباش در پی آزار وهرچه خواهی کن ‧ که در طریقت ما غیر ازین گناهی نیست ‧

نوع ثالث

جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله یه ولطف ولین ایله مکالمه یه متعلق اولان کلمات کباریدر وهرکسك عقلنجه رفتار وکفتاری وهرامر مهم ومختاری بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل آدب دیمشلردرکه سخا زینت انساندر وعفو احسن احساندر تواضع ثمره علمدر وعلم قائد حلمدر وصدق کراهتدر وکذب اهانتدر نجات صدق ایله دربهشت رفق ایله دره تواضع سلم شریفدر وتکبر اساس تلفدر قناعت معز اسیردر وطمع مذل فقیردر وعلم برمرضدرکه آنك شفاسی ومناسبه عاقله مخالفت استعتابدر واحمقه سکوت افضل جوابدر کریم آزی شکور اولور ولئیم چوغی کفور اولور لسان میزان انساندر وممیز دانا ونادانیدر مؤمن انصاف اتمیانه انصاف ایله کیدر وصبر آنك قلبنه مصیبت قدری نزول ایدر مؤمن هین لین اولور وسهل وامین ومؤتمن اولور کذاب ومحیل شیطاندر لکن صورتده انساندر رفق وعفو اتباعیدر وحلم وکرم طباعیدر کریم اولان وعدینه وفا ایدر وخلف ایدنی عفو ایدرکیدر خلقك الناس اولانك کف یدی ایتمك ایکی سخانك بریسیدر وسائله دعا ایتمك ایکی صدقه نك بریسیدر وزوجه موافقه ایکی راحتك بریسیدر حقده تقرب سوء الله در وناسه تقرب عدم سوء الله در دوستك برانساندرکه اول سنك عینکدر آنجق فرقی بودرکه اول سنك غیرکدر مشاوره سکا راحتدر ومستشار کارحتدر حلیمك ابتدای عوض حلمی اویله ساری وجاریدرکه جمیع ناس آنك حظمی اوزرینه معین وانصاریدر رفعتله تواضع قدرتله عفو کبیدر کریم اولان مکارم افعالنی کندی اوزرنده دین کوررکه قضا ایده ولئیم اولان سوالف احسانك ناس اوزرنده دین کوررکه قبض ایلیه اصدقا نفس واحده در واجسام متفرقه در مؤمن خلقك ازینه متحملدر وآندن برکمسه متأذی دکلدر کریم اودرکه عرضینی مالیله صیانت ایلیه ولئیم اودرکه مالینی عرضیله صیانت ایدر نصرت ایله که ‧

فضوت اولنه سن واساءت ایده نه احسان ایله که اکا مالك بولنه سن کیمه دیلرسن
احسان ایله ده امیر اول وکیمدن دیلرسن استغنا ایله ده نظیری اول وکیمه دیلرسن
محتاج اولده اسیری اول اولیه ثیاب ایله تزیین ایلکه آنکله نه شهرت بوله سن نه ده
حقیر اوله سن کندیکا راضی اولدیغن سوزی خلقه سویلیه سن وقادر اولدیغنجه
عفو قصور وستر عیوب ایلیه سن خلقك سنکله هر نیجه صحبتندن محظوظ اولورسن
همان سن دخی آنلرله اویله صحبت قیله سن تاکیم آنلر سندن امنیت بولوب سن آنلردن
امین اوله سن اعتذار ایدنك عذرك قبول ایلیه سن سنادن بیوکلره سن مطیع
اول که سندن کوچکلر سکا مطیع اولالر مؤمنك رجاسی حقك اولور ماسوادن رجا ایدن
خائب قالور اویله ایشدن حذر قیل که صاحبنی اعتبار ایدر واندن سؤال اولنمه
ایشلیا حیا ایدوب آنی انکار ایلیه کریمه اهانت ایلدکشه آندن حذر قیل ولئیمه اکرام
ایلدکسه آندن حذر اوزره اول هزل ومزاح وترهات آغالی جالبدر وتضییع اوقات
عمر هر طالبدر غیبت وغیمه دن حذر قیل که آنلر صاحبنی خلق وخالقدن بعید ایدر
بخلدن حذر قیل که بخیل اولانکسه دن قریبی نفرت قیلوب غریب اکا مقت ایلر انفع کنوز
محبت قلوبدر وحلم وتواضع مرغوب ومحبوبدر عارف بالله اولان ناسه اعتذار ایدر اطول
لئیمه باقیوب اکا هم اعتبار ایدر علمك افضلی حلم وسکینتدر شبابك احسنی ودرکه سنی ناسی
ایچنك اجمل والطف ایدر والسنه خلقی سندن کفا ایدر مسکین الله تعالی رسولیدر
کلورکیمکه اکابر نسنه عطیه قیلوب اول آنی کوندرده نه ویرمش اولور وآنی منع
ایدن کوندرنی منع ایتمش اولور مکارم اخلاقك اکرمی بودرکه سنادن قطع رحم ایدنه سن صله
رحم ایده سن وسنی محروم ایدنه سن کرم ایده سن وسکا ظلم ایدنی سن عفو ایده سن
خلقك سکا احتیاجی حقك نعمتیدر واجیدر آنی غنیمت بیل ملول اولمه که اول نعمت نقمت اولمسون
نطق ایدرسن صدق سویله مالك اولورسن رفق ایله وعده ایلرسن وفا قیل معروف
ایشلرسن اخفا قیل لئام ایله بولنورسه صیام ایله اکتفا قیل سفیهه حلم ایلدکسه
آنی مغموم ایلدك حلمکله غمنی زیاده قیل که آنی شوم الحلدك غیرکه بر خلق زنیم کورکسه
آنك امثالندن اجتناب ایله جود ایله سیادت اولور وشکر ایله زیادت اولور موافقتله
مودت اولور ورفق ایله مروت اولور حسن عشرت ایله صحبت دوام بولور وایثار ایله
احرار غلام اولور رفق ایله صعبلر لیّن اولور وتأنی ایله سببلر هیّن اولور بذل سلام کوزل
خصلتدر وتمام احسان ترك منتدر تواضعك ثمره سی رفعتدر وقناعتك ثمره سی عزتدر
حسن صحبت مزید محبتدر وحسن خلق اصل هر فضیلتدر حسن خلق انسانه خیر قریندر
حسن خلق آدمه نعم المعین در ناس ایله اولیه استیناس ایله که اکر بر سمته کیدرسن سنی
سنی آرزو ایلیه لر واکر وفات ایدرسن سنی اغلیوب سویلیه لر علمك باشی رفق وحلمك
وحلمك باشی کظم وتحملدر حکمتك باشی مدارات ناسدر حسن خلق انسانی سعادته
یتورر آدمك رفق وسخاسی عداسن اکا محبت ایتدررر حلمك زکاتی حسن مداراتدر و
علمك زکاتی تعلیم ازکیادر علمك زینتی حلم ورضادر وحلمك زینتی تحمل آذادر قدرتك زینتی
انصاف ایتمکدر ونعمتك زینتی صله رحم ایتمکدر سبب محبت سخادر وسبب الفت وفادر
سبب فرقت اخلافدر وسبب فقر اسرافدر سنت کرام لینی کلام وافشای سلامدر سندن

راضی اولاند

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

راضی اولانه شکرك آنك رضاوسخاسن زیاده قیلور وسکا ساخط اولانه شکرك
آنده سکا صلح ومحبتی موجب اولور ملازمت رفق ومدارا مفتاح محبتدر عدل دولتدر
سکینت احسن زینتدر اخوان صفا زینت رخا وعون بلادر حسن خلق ایله سخا موجب
غنا وخاور بذل سلام ولین کلام موجب مودت جمیع انامدر عادت اولیا حلم وسخاوت
ورفق ومدارادر وبلاده مسرور وشدتده صبور وزلازلده وقور اولمقدر مالك سخی وکله
اولکه بذل مال ایده خلیل وبذل عرض ایده ذلیلدر لسانی عذب اولانك اخوانی کثیردر
سنی مدح ایدن بلکه ذبح ایدر سکا نصح ایدر اولکه عیبکی سویلر کلامی ملایم اولانك محبتی
لازمدر عظمتی اظهار ایدنك حرمتی ناقصدر کیمکه سائلی ماسوای حقدن اوله محروم اولمغه
مستحقدر کیمکه خلقه اذیت ایلمز کسه اکا عداوت ایلمز خلقی کریم اولانك رزقی واسع و
قدری عظیم اولور سوء ظنکدن خوف ایدن مونکی استر سکا حسن ظن ایدنك ظننی تصدیق ایده
حسن مدارات ایله اصلاح اولیانی سوء مکافات ایله اوله جغنی تحقیق ایده سن مادح ایله
ترك ایتمیان ذمایله ترك ایلمز زیراکه عیبی ذکرده دوشوب خلق آنی سویلر کظم غیظ ایدن
تکمیل حلم ایتمش اولور ناس ایله مدارا ایدن سلامت بولور غضبنه مالك اولان حلیمدر
شهوتنه مالك حکیمدر خلقی کوکچك اولان ملایم سویلر هم راحت بولور هم راحت ایلر ناسی صلح
اولانك عیوبی مستور قالور وخلقك عیوبك آره یانك عیوبی مکشوف اولور نصیحت قبول
ایدن فضیحتدن سلامت بولور سکا توجه ایده نه اعانت لازم کلور توقیر عالم تعظیم خدادر
اطاعت امام اطاعت مولادر ناس ایچون قویو قازان کندی دوشر بولنه کلور کوچك
مصیبتی بیوك صایان انانی بیوکیله مبتلا اولور کیمکه خلقك اسرارنی افشا ایدر سویلر
حق تعالی آنك اسرارك اظهار ایلر خفیات اموری تفتیش ایدن کوکلر مودتندن محروم اولور
خلقه احسان ایدن حقدن احسان بولور وجمیع امورنده عاقبتی خیر اولور مسکینه احسان
ایدن هر فضلی آله بلور کندی فوقنده اولانلر ایله مدارات ایلیان مرادن آلور دوستنك
زلاتن تحمل قلمیان مرضی موتنده یالکز قالور ناسه شکر ایتمیان حق تعالی یه شکر ایتمش اولور ناسك
حیا ایتمیان حقدن ایتمش صایلور نامحرمه باقمیانك قلبی راحت بولور سکا نقل کلام ایدن
سندن نقل ایده بلور سکا غیریدن شکر ایدن سندن سؤال ایتمش اولور سفهایی لوم ایدن
نفسنه شتم ایتمش اولور والدینه مطیع ومنقاد اولان کندویه اولادن انقیاد اوزره
بولور صدیقی صدق وفا اعظم نعمتدندر ای زمره اشرف شمدندر صدق اقوال ورفق افعال
وحسن خصال علامات اقبالدر طاعت کبی عز وقناعت کبی کنز اولماز ادب کبی حسب وعلم کبی
شرف اولماز تغافل کبی حلم وتجاهل کبی عقل اولماز معصیت خالقده مخلوقه اطاعت اولنماز
ویادن سویلیان کسه دن خیر اومماز عاقله لازمدرکه طبیبك خسته یه ایلدیکی خطا کبی
جاهله خطاب ایلیه اول حدتله شدت ایلدیکجه بو ملایم سویلیه صقین کرعك بدین
طوتمیه سن اول احسانی ایلدکده سن منع ایتمیه سن تاکیم مسلوب امکان اولوب کتمیه سن
خلقك اکراه ایلدیکی ایشلری ایشلمه که سنك حقنده افترایه باشلیه لر حسن ایله سیئی مساوی
طوتمیه سن محسنی دعا وثنادن اونتمیه بخیل وجبان ایله مشاوره ایتمیه سن عورته بورك
اولمیه سن مالنا استغنا قیله سن زیراکه اول امتنانی اکثار واحسانی انکار ایدندر
احسانی اونودوب نقصانی حفظ ایدن دوست دکلدر دشمندر عورته وجود نفس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تجاوز ایدن خطای تملیك ایتمیه سن عورت ریحاندر قهرمان دكلدر اول یوك آلتنه
آنی آتمیه سن صقین مجالسده بر كمسه یه تصدر ایتمیه سن مجلس اهلی سنی رفع ایتمدكجه
سن یوقاری كتمیه سن بیت وارمه اول صدره كه سنك اعلاء سنی اشاغه سورر
بی پروا بودر ارباب كماله الیق قدری عالی اوله كوكلی الچق

نوع رابع

تأهل وتزوجك ترهیب وآفاتك وترغیب وفوائدك بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون كه
اهل ادب دیمشلردر كه تزوجك آفاتی اوچدر وفوائدی بشدر وترهیبندن ترغیبی خوشدر
وفوائدی بولنمدیسه تزوج بوشدر اما تزوجك ترهیبنك ادله سی انصح وافصح واردر
نته كیم امام محمد شافعی رحمة الله علیه حضرتلرینك مذهبنده تجرد تأهل اوزرینه مرجحدر
وحدیث شریفده مصرحدر كه اذا اتی علی امتی مائة وثمانون سنة فقد حلت العزوبة و
العزلة والترهب علی رؤس الجبال وبنه خبرده موضحدر كه یأتی علی الناس زمان لاتنال المعیشة فیه
الا بالمعصیة فاذا كان ذلك الزمان حلت العزوبة وحضرت علی رضی الله عنه بیورمشدر كه
النساء شر كلهن واشر منهن احتیاجنا الیهن وبنه بیورمشدر كه اكثار المناكح ایثار
الفضائح طوغریلن لا اهل له وتفسیر كشاف صاحبی دیمشدر كه شعر تزوجت لم
لم اعلم واخطأت لم اصب فیا لیتنی قد مت قبل التزوج فوالله لا ابكی علی ساكن الثری
ولكننی ابكی علی المتزوج وبعض كبار عرب دیمشدر كه التزوج فرح شهر وغم دهر وكسر
ظهر والتزام مهر وبعض شعرای عرب دیمشدر كه بیت ان دنیا اخذوه وتماروا فی عقابه
قال شیخ زوجوه وزروه فی عذابه وبر مرید مرشدندن تزوج اذنی طلب ایلمشدی مرشد اكا
ان الله فرد یحب الفرد فانفرد حكمتنی سویلمشدی نته كیم حضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی
علیه وسلم خیركم بعد المائتین الخفیف الحاد الذی لا اهل له ولا ولد له بیورمشدر اول
حضرت بو زمانده تجرد تأهلدن اعلی واولی اولدیغن طیورمشدر بیت نظر شهوت ایچون
روی زنان آغ اولسون زنی اولمازسه كشی نك صول الی صاغ اولسون واما تزوجك
آفات ثلثه سندن اولكی آفتی حلال معیشتی كسب ایتمكدن عاجز قالمقدر نته كیم خبرده كلكم
راع وكلكم مسئول عن رعیته روایت قیلنمشدر واستعاذه اولنان جهد بلا كثرت عیال وقلت
مال ایله تأویل اولنمشدر ویا حبذا العزوبة والتجرد دینلمشدر واما ایكنجی آفتی اهل واولادك
حقوقن اداده قصور قیلمقدر نته كیم خبرده ان الهارب عن عیاله كالعبد الابق لا یقبل الله
صلاة ولا صیام كلمشدر واما اوچنجی آفتی اهل واولادی حقده مشغول قیلمقدر واستمتاع
اهل واستیناس اولاد ایله اولوب ذكر وفكر مولادن غافل قالمقدر نته كیم خبرده قد تعبد
عبد الزوجة روایت اولنمشدر ودخی من لازم اتخاذ النساء لا یجی منه شئ الا فی حكم النار
دینلمشدر واما تزوج ترغیبنك ادله سی اصح وارجح واملحدر نته كیم امام اعظم ابو حنیفه
رحمة الله تعالی علیه حضرتلرینك مذهبنده تأهل تجرددن اوزرینه مرجحدر وحق تعالی فانكحوا
ما طاب لكم من النساء بیورمشدر وبنه والذین یقولون ربنا هب لنا من ازواجنا وذریاتنا
قرة اعین بیوروب سؤال ازواج واولاد احسن احوال اولیا اولدیغن طیورمشدر وحضرت
حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم تناكحوا وتكاثروا فانی اباهی بكم الامم یوم
القیمة ولو بالسقط بیورمشدر وبنه حضرت من ترك التزوج مخافة الفقر

وفلیس

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

فلیس منا بیوروب تأهل خصوصنده توکل ایتمیانلر شرار ناس اولدیغن طیورمشلردر
اما انبیا و اولیانك صدورلری معرفت نوریله طولدیغندن عروقه فائض اولوب اول نوریله
دل و جانه هیجان بولور و حواس و قوای نفس و رگ شهوات انفس آنکله حرکته کلور پس اهل
دل اولان عارفلردن هر کیمك که قلبنده نوری اوفر اولور اول کاملك شهوت جماعی اکثر اولور
زیراکه علاج ایتمك علت قدرلانجه کلور نته کیم حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اعطیت
قوة اربعین رجلا فی البطش والجماع واعطی المؤمن قوة عشرة بیورمشلردر شهوت جماع اهل
عرفانك نور و حضور حسبنجه اولدیغن طیورمشلردر زیراکه هر شهوتده غلبه قساوت و کدر
کلمشدر الا که شهوت جماع ایله کوکل نور و ضیا و ذوق و صفا بولمشدر آنکیچون اکثر انبیا و اولیا
و علما اکثار یاده مائل اولمشلردر و اما اهل نفس اولان عامه ده جماعك غلبه سی مرض مذمومدر
زیراکه اول تأثیر ضیای نور معرفت دکل بلکه مقتضای نار شهوت شومدر زیب کوکل اراضیندن
صحت بولان کاملك هر شهوتی ممدوح و مقبولدر و امراض قلب ایله قالان ناقصك شهوت
جماعی بیله مدخول و معلولدر بیت هویت السمان فشیبتنی وقد کنت قدما هویت
السمان و اما تزوجك فوائد خمسه سنك اولکی فائده سی جنس انسان بقا بولمقدر و امت
محمد آنکله جوق اولمقدر معصوما ایکن کیدرسه روز محشرده شفاعت قیلمقدر و اما ایکنجی
فائده سی بودرکه تزوجده زنادن تحفظ و اهلیله تلذذ اولور و فراغ بال ایله نیجه خوش
حالی بولور زیراکه ومن شر غاسق اذا وقب نظم کریمی جماع ذکر ایله تأویل کلور نته کیم حق
تعالی زین للناس حب الشهوات من النساء بیورمشلردر نسایی جمله یه تقدیمنده جمیع لذات
دنیانك اشهی و احلاسی عورت اولدیغن طیورمشلردر و اما اوچنجی فائده سی بودرکه تزوج
ایدن آدمك نفسی اهلیله انسیت و راحت بولور زیراکه نفسك انسانه برابرم مداومت قیلسه آندن یو
رلیور آنکیچون روحوا الاذهان کما تروحوا الابدان دینلور و حق تعالی خلق منها زوجها
لیسکن الیها بیورمشلردر هر قوللنه کما هیجه اهلیله تلذذ لازم اولدیغنه طیورمشلردر و
حدیث شریفده حبب الی من دنیاکم ثلث النساء والطیب وقرة عینی فی الصلوة کلمشدر و اول
حضرته مکاشفات انواری ثقیل اولدقجه کلمینی یا عایشه دیوب مبارك بدنی اوزرینه قویوب
آنکله ملاعبه قیلمشلردر و اما دوردنجی فائده سی بودرکه تزوج ایدن کشی تدبیر منزلدن فارغ قلب ایله
راحت بولور زیراکه خانه سی خدمتیله کیجه کوندز مشغول اولادن تضییع اوقات عمر ایدوب
علم و عملدن معزول اولور آنکیچون صالحه خاتون دنیای دیندن عد اولنمیوب آخرتدن صایلور
زیراکه اول کشینك بیتی ایشن و قضای شهوت خدمتن کوروب آخرت اعمالنه اکا معین اولور
و اما بشنجی فائده سی بودرکه تزوج ایدن کشی اهل و اولادنك اصلاح و تربیه لرنده نفسیله
مجاهده ایدر و آنلر ایچون کسب حلال ایله و اذیتلرینه احتمال ایله ریاضت بولنه کیدر زیراکه
تدبیر معاش تربیه عیال انسانی حالدن صالوب نفسانیتدن دوشوروب نیران الملة بلیشروب
بوته غمده قال ایدر بیت انی وان کنت ذا عیال قلیل مال و کثیر دینی استعفف برزق لی
حوایجی بلیه بینی چونکه بو بیان ایله تزوجك آفات و فوائدی بالجمله عیان و هویدادر
پس هر کیمده که آنك آفاتی منتفی و فوائدی مجتمع و مهیادر اول کمسه ایچون تأهل و تزوج
احسن و اولادر و کیمده کیم بو امرك عکسی بولنمشدر آنك تجرد و عزوبتی افضل و اعلی بلنمشدر
و کیمده کیم آفات و فوائدی مختلط بولنمشدر قنقیسی غالب ایسه اول سمته کیدوب ترجیح قیلنمشدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وحرام ایلمندن زیاده زنادن حذر قیلنوب شهوتی غالب اولان فقیر تزوجله امراو
لنمشدر اما مجرد اولان سالك صائم وصهران اولسون کسه ایله سویلیوب خلقه نظر ایلیوب
کوکلن مولایه توجه قیلسون ونفسی یورلد قجه بر سمته کتمیوب کنارده قلبنه کلسون
وانواع آرزوی هواسی تخیلاتیله تسلی بولسون بعده ینه ماسوایی اونودوب ذکر و
فکره طالوب مولاسیله تنها قالسون تا بالغ وکامل اولدقجه تا اهل ایتمسون اول نفسیله
نزاع وجدال اوزره ایکن هواسیله کوکلن طشره کتمسون نته کیم بر مرشد کامل ما رایت
سالکا تزوج وثبت علی طریق المولی فان من تزوج فقد رکن الی الدنیا دیوب حکمت سویلمشدر
وزمانه زنانی آرزوسنده صبر وتحمل آنلره تواصلدن وبرخوبلرینه تحملدن قلبه اروح
وانجح واهون وروحه اعز والذ واحسن اولدیغن بیان ایلمشدر زیرا که حق تعالی ان من ازواجکم
واولادکم عدوا لکم فاحذروهم کلامیله تنبیه بیورمشدر آدمك نفسی عدوی جان ایکن
سائر اعدا ایله جمعیتی کند ویه زیاده زیان اولدیغن طیورمشدر واما عارف کامل عالم وحدته
کلمشدر وعالم کثرتی خیال وظل بلمشدر واکا تأهل وتجرد وصحبت وعزلت برابر اولمشدر زیرا که
اول جمله یی ربسیله بولمشدر وجمیع احوالنده آنکله معامله ایدوب تسلیم ورضا ایله
طولمشدر وآنك ماسوا ایله برابشی قالمیوب حقا ایچون خلقه رغبت وخدمت قیلمشدر
پس اکا ازواج واولادندن نه ضرر ونه زیان کلمشدر غلبه وکثرتده بیله مولاسیله تنها قالمشدر
بیت امواج کثرت ایچره یم وحدت سیرن ٭ دریادل اردر اول نه کدر آلسه سه زن ٭
والحاصل خلقك کبی سلامتی تجرد حالنده وکیمیسی راحتی تزوج حواللنده بولنور
پس کوزل خصاله یاخود کماله ویا جماله ویاچوق ماله مالك اولان کمسه تزوجله لذت آلور
ومال وجال وکمال وخصالی اولمیان کمسه تجرد عالمنده راحت قالور حاصل بوکیم حق تعالی
هر قولینه خیرلی اولان امری بلور وهر کسك حالنه هر آنده لایق اولانی دمبدم کرم قیلور
بیت خلاق جهان عالمه قلدقده تجلی ٭ هر قولنی برحال الله قیلمش متسلی ٭

فصل ثالث

آداب وارکان صحبت خالق وخلق زمانی والفت اقارب وجیران ویارانی اون اوج نوع ایله
بیان وعیان ایدر **نوع اول** عبیدك مولاسیله حضوری انسیتنك آدب وارکانك بلدر
ای عزیز معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردر که تحقیقا سنك اول صاحبك که حضر
وسفرك اوقاتنده وبقظه ونومك ساعتنده بلکه حیوة وموتك حالاتنده سندن بر آن
مفارقت ایلمز اول سنك مولا وخالقکدر وربك ورازقکدر هر نه ساعتکه سن آنی ذکر و
فکر ایدرسن اول سنك جلیس وانیسکدر نته کیم حق تعالی انا جلیس من ذکرنی بیورمشدر
وهر نه زمانکه آنك حقنده اولان تقصیرك ایچون سکا حزن کلوب قلبك منکسر اولور اول
سنك صاحب وملازمکدر نته کیم حق تعالی انا عند المنکسرة قلوبهم لاجلی بیورمشدر
بیت کر هزاران دام باشد در قدم ٭ چون تو با مایی نه باشد هیچ غم ٭ تحقیقا کر سن
حق تعالی یی حق معرفتیله عارف اولسك آنی صاحب اتخاذ ایدردك وخلقك صحبتك بالکلیه
ترك ایدرکیدردك وجمیع انفاس والحظاتکده قلب وجوارحکی مراقبه ایله بلور تیقظ
ایدردنکه حق تعالی هر آنده سنك ضمیرکا مطلع اولور ایمش وظاهر وباطنکا مشرف

وقلبکا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وقلبکا هر خطور ایدنلری بلور ایمش ومشاهده ایدردک کم حق تعالی سنک مخالطه و خلواتکده
متردد اولدیغن حالاتکده سنکله حاضر ایمش وسائر حرکات وسکناتکا ود مبدء لحظات
وخطراتکا ناظر ایمش وسیر ایدردیککده عالم ملك وملکوت ایچنده بر ساکن
سکونت برلماز و بر متحرك حرکت قیلماز الا که جبار سموات وارض آنی محیط ایمش پس
اول زماننده عبد ذلیلك مولاسی حضورنده تاوتی کبی حضور باریده ظاهر وباطنکله
متأدب اولوردن وسعی واهتمام ایدردك که مولای جلیل سنی اصلا منهیاتندن کورمیوب
مأموراتنده بولسون ایمدی اکر سن جمیع اوقاتنده بو حضوره وانسه قادر اولدکسه
زینهار و زینهار لیل ونهارك اویله بر وقتدن خالی اولمسونکه آنده ربکله تنها قالهسن
ومناجاتیله متلذذ اولهسن پس اول وقتده سکا لازمدرکه آداب صحبت مولایله سن
وبو حضورك آدابن اون بش عدد بولهسن که بری باشن اکوب اوکونه باقمقدر وبری عقلی
جمع ایدوب غیری افکاری براقمقدر وبری صمت وسکوت قیلمقدر وبری جمیع اعضای بدنی
ساکن اولمقدر وبری مبادرت امر ایتمکدر وبری اجتناب نهی ایتمکدر وبری اعتراض ایتمکدر
وبری دائم ذکر ایله اولمقدر وبری فکر مولایه ملازمت قیلمقدر وبری حق تعالی جمله یه ترجیح
وایثار ایتمکدر وبری خلقه جمله سندن مأیوس اولوب کتمکدر وبری هیبت آلتنده خضوع ایله
تذلل قیلمقدر وبری حیا آلتنده خشوع ایله منکسر اولمقدر وبری کار وکسب ایتمیوب ضمانت
حقه اعتماد ایتمکدر وبری تسلیم ورضا سمتنه کتمکدر ولازمدرکه بو ذکر اولنان
آداب وارکان جمیع لیل ونهارکده سنك شعارك اوله لر زیرا که بو نلر سندن طرفة
العین مفارقت ایلیان صاحبکله اولان آداب صحبتدر اما خلق البته بعض اوقاتده
سندن مفارقت ایدرلر وسنی ترك ایدوب کندی ایشلرینه کیدرلر ،، نظم

جانان ایلمرنی کلمشم • فانی سکانی نیلرم
ونیایه کلدم کتمیه • علم ایله حلمه یتمیه
دورر زمانان طویمشم • کون وفسادی قویمشم
هبا اعتبار اتمشم • عاشقلغه ال اتمشم
عشقك شرابك ایچمشم • دل کلشنینه کوچمشم
عشقی طبیبم قیلمشم • دردونده درمان بولمشم
انفاس عشقی وارکم • مال ومنالی تارکم
تخت توکل بولمشم • ملك قناعت آلمشم
هر نه کلورسه بخشیلك • زیرا که اودر سنك بخشیلك
اولمشا آنکله قالمشم • عین حیاته طالمشم
کرچه زمان دوران ایله • پیر ایتدی جسمم شان ایله
تن بسلمکدن صاوشمشم • کوکلم سرایی یاپمشم
یاری بکا بس کورمشم • اغیاری ولدن سورمشم
ولدن دوله بیك ترجمان • وار کن نه سویلر بولسنا
حق جمیع خلقدن • مستغنیم بالله بن

اولمکده میلم صالمشم • بن بوجهانی نیلرم
عشق ایله جان سیر ایتمیه • بن ایچ آنی نیلرم
دار الامانی طویمشم • بو سیجن جانی نیلرم
بن نفسی دوسته صاتمشم • بو دشمنانی نیلرم
بن وارلغمدن کیچمشم • نام ونشانی نیلرم
بن لب حکمت بلمشم • یونانیانی نیلرم
کنج نهانی مالکم • نقد روانی نیلرم
تحفیجه سلطان اولمشم • جاه عیانی نیلرم
چون جمله آنك ایشیدر • بن بدکمانی نیلرم
کندیم بلوب کام آلمشم • وهم وکمانی نیلرم
کوکلم جوانلر جان ایله • پیر وجوانی نیلرم
خورشید آنده طامشم • بن اخترانی نیلرم
انسیله تنها طورمشم • بن انس وجانی نیلرم
چون جان وولدر هم زبان • نطق وبیانی نیلرم
خلاق عالم وار ایکن • خلق زمانی نیلرم

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

عالمك طالبلرینه تعلیم وتدریسنك آداب وارکانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل
آدب دیمشلردرکه استاذك تلامیذینه تعلیم وتدریسك آداب وارکانی اون یدیدر
بری احتمال اذادر وبری صمته ملازمت قیلمقدر وبری حلیم وسلیم اولمقدر وبری وقار ایله
جلوسدر وبری اطراقی رأسدر وبری اختیار تواضعدر وبری ترك هزل ومزاحدر وبری
متعلمه ملایم اولمقدر وبری متعجزه تأنی قیلمقدر وبری بلیدی حسن ارشاد ایله اصلاح
ایلمکدر وبری سوءال تکرار ایدنه تغذیر ایتمکدر وبری سائله صرف همتله اصغا ایلمکدر وبری
سؤالی تفهم ایدوب آندن جوابن سویلمکدر وبری حجتی قبول ایتمکدر وبری حقه رجوع وانقیاد ایله
کتمکدر وبری ضررلی علمدن متعلمی منع ایتمکدر وبری علم نافعی غیر الله ایچون تعلمدن آنی زجر ایتمکدر پس
هر عالمه لازمدرکه متعلملریله بو آداب مذکوره اوزره معامله ایدوب علم نافعی تعلیم ایلیه

قطعه مأذون اولورسن او قوت علوی ❊ نشر ایله خلقه نفع عمومی
عامل اولورسن کامل اولورسن ❊ حکمتدری هب سنده بولورسن

نوع ثالث

شاکردك استاذندن تعلمنك آداب وارکانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل ادب
دیمشلردرکه متعلمك عالمك تعلم واستفاده سنك آداب وارکانی اون بشدر بری
اوستادینه سلام ویروب آیاغ اوزره طورمقدر وبری اوستاذی اوزنیله اوتورمقدر
وبری نمازنا ایچنده کبی ادبلی قعود ایلمکدر وبری آنك حضورنده آز سویلمکدر وبری استاذی
سؤال ایلمدکجه سویلممکدر وبری آندن استیذان ایلمدکجه سؤال ایلممکدر وبری فلانك
سنك خلافك دیمشدر دیمسیله معارضه ایتممکدر وبری صوابی استاذندن کندیکی علم
اولدیغنی آکا اشعار ایتمکدر وبری آنك مجلسنده جلیسنك قولاغینه مخفی سوز سویلممکدر
وبری باشنی اوکنه اکوب اطرافنه التفات ایلممکدر وبری آنك ملالی عنادنده ختم کلام ایلمکدر
وبری اول کیدوب کلدکجه آکا قیام ایلمکدر وبری اوستاذی قیام ایلدکده سؤالی ترك ایتمکدر
وبری اول یولده کیدر ایکن آکا جرنسنه سؤال ایتمیوب بیله سنجکتمکدر وبری آنك جمیع
اولاد ولواحقنه بیله تعظیم واکرام ایتمکدر وبری ظاهری منکر اولان ایشك آکا سوء ظن
ایتمیوب سرّینه یتمکدر واول فعلك سرّنده آنی اعلم بلسون وآکا سوء ظن عارض اولدقده
حضرت خضر ایله موسی علیه السلامك قصه سن تذکر قیلسون پس هر طالب علمه لازمدر
اوستادیله آداب مذکوره اوزره معامله ایدوب تحصیل علم ایلسون نته کیم دیمشلر ما وصل من وصل
الا بالحرمة والتعظیم وما سقط من سقط الا بترك الحرمة والتعظیم ❊ بیت
اوستاذکا تعظیم ایت زیراکه دیمشلر ❊ من علمنی حرفا فقد صیرنی عبدا

نوع رابع

آدمك والدینیله صحبت والفتنك آداب وارکانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونكه اهل
آدب دیمشلردرکه والدینی حیاتده اولان کسه نك والدینیله صحبت والفتنك آداب
وارکانی اون بشدر بری آنلرك سوزلرك استماع ایتمکدر وبری امرلرینه امتثال کتمکدر
وبری آنلر وفات اذن نسز اوتورمقدر وبری آنلرك قیامنده آیاغ اوزره طورمقدر وبری
آنلرك اوکنده بر یولده کتممکدر وبری آنلرك صوتندن زیاده رفع صوت ایتممکدر وبری آنلری اسملریله
دعوت ایتممکدر وبری دعوتلرینه اجابت ایلیوب لبیك سویلمکدر وبری خدمتلرنده سرعت ایلمکدر

وبری آنلرك

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وبری آنلرک رضالرک طلبنه حریص اولمقدر وبری آنلره قول قنادی بسط ایدوب حرمت قیلمقدر وبری آنلره بر واحسانی امتنان ایتممکدر وبری آنلره حدتله نظر ایتممکدر وبری آنلرک یوزینه قارشی یوزک اکشیتمیوب کولر یوزله و طاتلو سوزله خاطرلرین مطیّب قیلمقدر وبری آنلر اولمدقجه غربته کتمیوب یانلرنده ماملقدر پس هرکیسه لازمدر که والدینیله بو آداب اوزره صحبت والفت ایده و هرحالده منتلرین کوروب رضالرین کوزه ده **بیت** رضای حق رضای والدین ایچره بلنمشدر که جنّت امهات اقدامی تحتنده بولنمشدر

نوع خامس

تجرّد عالمنده اولان عارفک تأهّل و تزوجنک آداب وارکانی بلمدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل آدب دیشلردرکه سالک متجرّد تکمیل سلوک ایدوب عارف وکامل اولدقده تزوج ایتمک مراد ایلدیسه آنک نامزاد اولوب تزوج قیلمسینک آداب وارکانی اولسه برنجی تحصن وعفت نیتیله قیلمقدر وبری ولیمه ومهر ایچون آقچه قرض المقدر اکر یاننده آقچه بولندیسه بورج آلسون وحقیه الی بی آنک اداسنه ضامن بلسنی وبری فقر وعسرتدن خوف وحذر ایتمیوب حقّه توکّل قیلمقدر وبری اصلی پاک اولان متدینه وعاقله بی نشانلیوب المقدر زیراکه مطیع وصالحه خاتون آغرنجه آلتون دکر خیر متاع دنیا صایلور نقدر فقیر و حقیر اولورسه ده زوجی آکا محبّت ایدوب اوزرینه بایلور وبری عز ومال وجمال ایچون تزوج ایتممکدر زیراکه عز ایچون تزوج ایلین ذلیل اولور ومال ایچون تزوج ایلین فقیر اولور قالور وجمال ایچون تزوج ایلین رسوای عالم اولور بلاسن بولور وبری شرف ومال وسن وقامتده کندودن ادناسنی المقدر زیراکه قلبه اولمقدر اروح کلور وآنلره حقارت نظرندن امین اولور واکر عورت نشانلمق مراد ایلدیسه رجلده دین وحسن خلق وسخا اختیار ایلسون وبری تقلیل مهر ایتمکدر زیراکه مهرک خیرلیسی دورتیوز مثقال فضه در وبری موسر ایسه ادای مهرده تعجیل ایتمکدر وبری برشات ایله اولورسه ده طعام ولیمه قیلمقدر وبری اکا طعام ولیمه یی غنیمت بلمکدر زیراکه اول جنت طعاملرندن حظ المقدر وبری احسن لباسیله متزیّن اولمقدر وبری قبل الزفاف ایکی رکعت نماز قیلمقدر وبری ابتدا اهلنه ناصیه سن طوتمقدر وبری اللّهم بارک لی فی اهلی وبارک لاهلی فیّ دیمکدر وبری اهلنک رخلرک بوس ایدوب لبلرک اموب مملرک یکلمدر وحضرت عمر رضی الله تعالی عنه عورتک ضعیف وسمیننک سؤال اولنمقده فراشی لیّن اولسون بیورمشدر نسوانی سمانی واشهر جماعی اذا احلا اولدیغن طیبور مشدر **بیت** بزه لازمدر کل ضعیف ومریض استرز عورتی سمین وعریض

نوع سادس

رجلک کنانی اهلیله ملاعبه وجماعنک آدابی وارکانی بلمدر **ای عزیز** معلوم اولسونکه اهل ادب دیشلردرکه جماعک آدابی وارکانی یکرمیدر بری ابتدا کندوسی قمیصندن غیری لباسندن معرّا اولمقدر وبری اهلنی دخی کذلک عاری قیلمقدر وبری سلمک ایچون ایکی خرقه آلمقدر وبری مجامعه دن مقدّم تقبیل وملاعبه ایله متلذذ اولمقدر زیراکه ایله ایتمک هم بدننده خفّت وهم کوکلده عفّت وهم جاننده راحت بولمقدر وبری قبل الادخال التعوّذ وتسمیه قیلمقدر وبری عند الادخال تقبیل وتکلمدن فارغ اولمقدر زیراکه بونلر ولدت صاغر ولال اولمسنه سبباردر وبری بعد الانزال اهلنک بطنی اوزرنده آنک دخی ایشی

بنجیه دك قالمقدر تاکیم عورت بردخی جماع اولنجیه دك سست اولوب تنبل قالمسون
نته کیم خبرده وارد اولمشدر که وقتا که رجل اهلیله اختلاط ایلر خروس کبی ایتمسون
بلکه اهلنك بولدیغی لذتی اهلی دخی آنك بولمدقجه بطنی اوزرندن کتمسون وبری صبی یا
بهیمه عندنده جماع ایتمکدر وبری اهلندن قبلن قوپوب دبرینه کیتمکدر وبری کثرت جماع ایله
افتخار ایتمکدر وبری عورتنك حسن ولطفك کمسیه سویلمکدر زیرا که بونلر فتنه یه باعثدر
وبری ترك جماعه مداومت قیلمقدر زیرا که ممه دن سود صاغلمسه آنك صوغلمسی محققدر
وبری بعد الفراغ اوچ قطره ده اولورسه بول ایتمکدر تاکیم بقیهٔ منی مثانه ده قالمسون
وآندن دواسز مرض حاصل اولمسون وبری بعد الجماع صاغ یانی اوزرینه راحت ایچون
بر نومهٔ خفیفه یه کیتمکدر وبری بردخی عورته مراد ایدرسه ذکرك غسل ایتمکدر وبری آنی
آرقه سی اوزرینه یاتوروب دوردی آره سنه کیتمکدر زیرا که جماعك یکرمی شکلندن احسن
اشکالی بویله ایتمکدر نته کیم آنك اردأ اشکالی واضر احوالی عورت رجل اوزرینه چیقمقدر
وآنك فرجی رطوبتی بونك ذکرینه آقمقدر وبر عورته حیض ایامنده رغبتی آز اولمق ایچون آکا
اسکی ثیابك کیدرمکدر وبری عورت پاك اولنجه دك ازار آلتنه بیله آلتی سورتمکدر اما
آنکله بیله یاتسون وبیله بیله سنجه اکل وشرب ایتسون وبری آنه سی وباجیسی وعمه سی
وخاله سی وقیزی وکلینی محتبیله مجامعت قیلمقدر وبری اجنبیه دن اجتناب ایدوب آنکله
تنها قالمقدر زیرا که اجنبیه ایله خلوت حرامدر واکا نظر وآنکله کلام اتهامدر برشاعر
جبولوك عورتلرك یا ننده کیجوب بولینه کیده ایکی دیمشدر که بیت ان النساء شیاطین
خلقن لنا فنعوذ بالله من شر الشیاطین وآنلره بر شاعر اکا جواب ایتمشدر که
بیت ان النساء ریاحین خلقن لکم وکلکم یشتهی شم الریاحین

نوع سابع

اوقات جماع واتحادی واحوال واشکال اولادی بیلدررر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل ادب
دیمشلردر که مستحب ولایق وتنعم فایق ومروته موافق بودر که رجل اهلنك رضاسیله
جماع ایلیه ومراعات اوقات ایله اجتماع ایلیه واوقات ممنوعه ده آندن امتناع ایلیه
پس اکر بر کشی اهلنك رضا ومحبتیله جماع ایدرسه آندن حاصل اولان ولد عاقل ورشید اولور
واکر هلال آینك ابتدا کونی جماع ایدرسه آندن اولان ولد جمیل اولور واکر کوندز قبل الظهر
ایدرسه ولد حکم وکریم اولور واکر اثنین کیجه سی ایدرسه ولد حافظ قرآن اولور واکر صالی کیجه سی
ایدرسه ولد سخی ورحیم اولور واکر خمیس کیجه سی ایدرسه ولد هم عالم وهم عامل اولور
واکر جمعه کیجه سی ایدرسه ولد هم عابد وهم عارف اولور واکر جمعه کونی قبل الصلوة ایدرسه
ولد سعید اولوب مونی کلدکده شهید اولور واکر بر کشی اهلنك رضاسز اکراه ایله جماع
ایدرسه آندن اولان ولد احمق اولور واکر مضعه یی ایدرسه ولدینه ضرر کلور واکر هلال
آینك ابتدا کیجه سی یا اون بشنجی کیجه سی یا صوك کیجه سی ایدرسه ولد مجنون اولور واکر
بازار کیجه سی ایدرسه ولد قاطع طریق اولور واکر چهارشنبه کیجه سی ایدرسه ولد قتال
اولور واکر کوندز بعد الظهر ایدرسه ولدك کوزی شاشی اولور واکر رمضان بیرامی کیجه
ایدرسه ولد عاق الوالدین اولور واکر قربان بیرامی کیجه سی ایدرسه ولد آلتی بارمقلی
یا درت بارمقلی اولور واکر ایاغ اوزره اولدیغی حالده ایدرسه ولد فراشنه بوال اولور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

واكر بالدیزی بحبتیله ایدرشه ولد خنثی اولور و اكر جماع اوزرنده تكلم ایدرشه ولد لال اولور
واكر فرجه نظر ایدرشه ولد اعمی اولور واكر اول حالده زنی تقبیل ایدرشه ولد صاغر اولور
واكر هوه آغاجی آلتنده ایدرشه ولد ظالم اولور واكر طهارتسز ایدرسه ولد بخیل اولور واكر
محاقسز تحت النجوم ایدرشه ولد منافق اولور واكر بر كسه نك حضورنده ایدرشه ولد سارق
اولور واكر برات كیجه سی ایدرشه ولد بد خولی اولور واكر بوله كیده جك كیجه ایدرشه ولد مسرف
اولور واكر انزال حالنده اكیبسنك فكر و خیالنده نه صورت بولنور شه ولد اكا بقین اولور وكذا
اینه رنكی نظر ایدرشه ولد اول رنكه قریب اولور واكر حیض و نفاس ایامنده ایدرشه ولد جذام
اولور و اتیلدیكی ایش حرام اولور واكر نطفه ممتزجه داخل فم رحمه اولان افواه اربعه سنك برنده
دخول ولد بر اولور اكیبسندن كیدرشه ولد ایكی و اوچندن كیدرشه ولد اوچ و دوردندن كیدرسه
ولد دورد اولور واكر ماء رجل اول كلوب اكثر اولورشه اول سبقت حكیله اوغلان اولوب
اول كثرت حكیله عموسنه مشابه كلور واكر ماء رجل اول كلوب ماء مرأت اكثر اولورشه
اول سبقت حكیله اوغلان اولوب بو كثرت حكیله طایی سنه مشابه كلور واكر ماء مرأت سبقت
ایدوب اكثر اولورشه اول سبقت حكیله قیز اولوب اول كثرت حكیله خاله سنه مشابه كلور واكر
ماء مرأت سبقت ایدوب ماء رجل اكثر اولورشه اول سبقت حكیله قیز اولوب بو كثرت حكیله عمه سنه
مشابه كلور و بو احكامك جمله سی آثار ایله اثبات اولنوب تجربه قیلنمشدر

شول دمكه روح طائر قدس اشیان ایدی / جا بلبلنه كلشن وحدت مكان ایدی
كان خفاده جوهر جان بی نشان ایدی / كنتم عدمده عالم و آدم نهان ایدی
خلوتسرای سرده كوكل كامران ایدی / بر یار ایدی همان و برابر یار جان ایدی

دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

قنی او دمكه ساقی خمخانه ازل / سونار دی روح پاكمزه جام لم یزل
ما بینمزده اولماز ایدی بحث ایله جدل / لیچیل قال اولوردی قمو مشكلات حل
یوغ ایدی آفت اجل عمری بدل / راحتده ایدی زمره ارواح ماحصل

دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

دخی قورلمشدی طلسم كائنات / یكسان ایدی هنوز بو افراد ممكنات
چقمش ایدی ساحل امكانه فلك ذات / اولماش ایدی موج فلكی قلزم صفات
كنتم عدمده ایدی شؤن مكونات / داخل ظهوره كلمشدی ایدی تعینات

دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

ناكاه كلك كاتب دیوان امر هو / یازدی برات آدمه طغرای اهبطوا
ایری دوشوب او كلشن لاهوتدن قمو / ایندك ضروری كلخن ناسوته سر فرو
طه تدق اكرچه صحن سرای وجوده دو / جانك هنوز باقیدر اول شوق ارزوا

دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

الارواح انس بصدی قدچون سیاحته / كلدك ضروری عالم كون و صباوته
تبدیل اولوب اودكلو الطافت كثافته / دوست قضا براقدی فلكدن فلاكته
دوشدك قیود رنج و عنا و سقامته / بوخاكدانه كلدك اكرچه اقامته

دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

نوع ثامن

رجالك اهليله صحبت والفتنك آدابی وارکانی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردر که
رجالك زوجه سيله صحبتنك آدابی وارکانی اوتوزدر بری کسنه کندی اهليله حسن خلق ايله معامله
ايلمكدر وبری آنكله رفق وحلم ايله صحبت والفت ايدوب لطف ولين ايله سويلكدر نته كيم خبرده
كلمشدر خلقك خيرليسی اهلينه خيرلی ومنفعتلی اولان كمسنه در وبری اهلينك اوزرينه
داخل اولدقجه اكا سلام ويروب حالنی سؤال ايلمكدر وبری آنی تنهاده مسرور بولدیغنده
ساچلرين اخذ ومسح ايدوب انواع تلطفله كندويی بوس وكنار ايلمكدر وبری آنی تنهاده محزون
اولدیغنده اكا اظهار محبت وشفقتله خاطرینی صوروب طاتلی سويلمكدر وبری اهلينك خاطرینی
دروغ مصلحت آميز اولان وعده لرله تطييب ايلمكدر زيراكه اول خانه سنده محبوس وغيرندن
مأيوس وكندو سيله مأنوس اولان يارغاری وغمكساریدر واملكداری وملعبه سی ومنزع
ومأربه سیدر وبری اهلينه طفلی تربيه سنده يارده ايلمكدر زيراكه طفل اناسنه كيجه
فرياد وفغان ايله برزمان مهلت ويرمز امانسز عزعيد دبلكله انصافسز مهينيله بيش
اكا امداد ايده نك مولاسی معينيلدر وبری اهلنه كندی ملبوساتنك الباسن ايلمكدر وبری اكا كندی
مأكولاتنك اطعام ايتمكدر اكر وسعی وار ايسه آنك نفقه سن واسع قيلسون واهلنك
مسكن ولباسن ونفقه سن بوينته واجب بلسون وبری اهلنی هيچ دركيوب دنيا امورندن
اولان قصوريچون سوكمكدر وبری اهلنك دينی امورنده بولنان تقصيريچون بركوندن
زياده كوسمكدر وبری اهلنه رفق ايله مدارا ايلمكدر زيراكه اول ضلع معوجدن خلق اولنمشدر وعقلده ودينده
ناقص بولنمشدر وزوجی عندنده اسير قبيلندندر آنجق بشاشتله صحبت والفت ايچون آلنمشدر
وبری اهلنك سوء خلقی حركت ايلدكده كندی نفسنه سوء ظن ايدوب اكر نفسم صلاح اولسه
اهلم دخی اصلاح اولوردی ديمكدر اوليای كرامك بريسی سوء خلقنه صبر ايدوب سؤال ايدنه
جواب ايدرايمش كه خوف ايدرمكه آنك اذيتنه صبر ايتميان كمسنه آنی تزوج ايليوب ايكيسی بيله
بلايه دوشرلر نته كيم ديلمشدركه رجل اهلنك تحمل ايتمه ده آلتی نسنه نك آلتی نسنه دن
نجاتی وردركه صبی سكله دن وقدره فقيرلدن وبوزاوی دوكلمه دن وكدی سوكلمه دن ومسافر
قولمه دن وثياب برتلمه دن قورتلور وبری اهلنك غضبی غالب اولدقده سكوت ايلمكدر
نته كيم عورت نادم اولوب زوجنه اعتذار ايليه زيراكه اول ضعيفه درسكوت ايله مغلوب
اولور وبری اهلنك حسن خلقی غالب كلوب هر خدمتی بشاشتله ادا ايلدكجه اكا دعا
وحقنده شكر وثنا ايلمكدر زيراكه رجاله موافق عورت شكری ادا اولنماز بر نعمتدر وبری اهليله
اويله برمعامله ايتمكدركه عورت زوجم بنی جمله نسادن زياده بكنمش وسومش بلسون وبری
اهليله تدبير معاش وحوايج بيت امورنده مشاوره ايدوب غيری بيوك امورده اكا بار خاطر
ايتمكدر وبری اهلنك خيانت ومكرندن حذر اوزره اولمقدر زيراكه حضرت آدم آتامز اهلی حوا
آنامزك دعوتيله ربنيه عاصی اولمشدر وبری اهلنك معصيتی اولميان تقصيراتندن وتزويراتندن
اغماض وتجاهل وتغافل ايتمكدر وبری اهلنك جميع اسرار وعيوبن جمله دن ستر ايلمكدر وبری
اهليله مزاح ايدوب لطيفه لر سويلمكدر وكندی زی نسايله كبر ميوب غيری ملاعبه لر ايلمكدر
نته كيم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ازواج مطهره سيله اظرف ناس ايدی
حتی اول حضرت عايشه اهليله بر كره مسابقه ايلدكده عايشه آنامز ضعيفه وضامره

اولدیغندن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

اولادیغندن آنی سبقت ایلمشدر بعده اول حضرتك محبت وامریله عایشه انامزك سمین
بدن علاجن تناول ایدوب سمینه اولدقده بر دخی مسابقه ایدوب اول حضرت عایشه
سمینه کیجدکده هذه بتلك حدیثنی سویلمشدر زیراکه رجالك اهلیله ملاعبه‌سی لهو باطل
دکلدر بلکه اول حقدر وطاعتدر وبری اهلنی غلبه ناسه ناظر اولان ابواناده اسکان ایتمکدر
تاکیم نامحرمه باقوب خلقه میلی آقمسون وبری اهلنه یازی یازمق اوکرتمکدر زیراکه آنده فتنه
واردر وبری اهلنه قرآن وفرائض وآداب دین اوکرتمکدر وبری اهلنی البسه فاخره‌دن عاری قلمقدر
تاکیم ذینت صاتمق ایچون طشره یه چقمیوب خانه سنه ملازم اولسون بیت خاتون خوب صورت
وپاکیزه روی را نقش ونکار وخاتم فیروزه کو مباش وبری اهلندن اذنسز نطفه‌یی آندن
عزل ایتمکدر وبری اهلندن اذنسز سفره بلکه حجه کتمکدر وبری اهل صالحه ومطیعه ایسه
آنك اوزرینه بر دخی تزویج ایتمکدر تاکیم عدالتله حسن معاشره‌دن محروم اولمیه وبری
اهلنه هموم وغموم وخصوصی دیونك سویلمکدر وبری اهلنه حضورده وغیابنده
خیر دعا ایدوب بد دعا ایلمکدر زیراکه لیل ونهار اول آنك خدمتکاریدر وخبازو
طباخ وغسال وخیاط وخزینه‌داریدر بلکه انیس ومونس ویار وغمکاریدر بیت
کیمك که یاری سنجلین سرونار اولور بوز بیك بلایه اوغرسه ده بینه آزا اولور

نوع تاسع

عورتك زوجیله صحبت والفتنك آداب وارکانن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل آداب
دیمشلردرکه عورتك زوجیله صحبت والفتنك آداب وارکانی یکرمیدر برنجی زوجی قپودن
ایچری کلدکده آکا قیام ایلمکدر وبری زوجن انبساط ایله استقبال ایلمکدر وبری زوجنه
مرحبا افندم سویلمکدر وبری زوجنك عباسن آلمقدر وبری زوجنه اوامرینه مطیع ومنقاد
اولمقدر وبری زوجنك فراشنده قرار ایلمکدر وبری زوجندن اذنسز خانه سندن بر یره کتمهمکدر وبری
زوجی انك بوس وکنار استدیکی ساعت نفسنی تسلیم ایدوب تاخیر ایتمهمکدر وبری زوجنك ثیابن
تنظیف ایدوب قملن دوشرمکدر وبری زوجك آشنی واتمکنی پشورمکدر وبری زوجنك موزن
واوجاغن یاقوب فراشن بسط ایدوب دوشرمکدر وبری زوجنه غسل ووضوء ایچون
طشت ومقرمه کتورمکدر وبری زوجی استرسه غسل ووضوده آنك خدمتن بتورمکدر
وبری زوجندن اذنسز اوروج طوتمقدر وبری زوجنه مال وجمال ایله امتنان ایتمکدر
وبری زوجنه کسوت ونفقه امرنده بر غم کتورمکدر وبری زوجنك صوتندن زیاده کندی
صوتن یوقاری کتورمکدر وبری زوجنه ازینتله جانبنه یتورمکدر وبری زوجنك حضورنده
وغیابنده دعا وثنا قیلمقدر وبری زوجی ایچون کحل وحنا ایله وسائر مباح اولان اشیا ایله مزین
اولمقدر وبری زوجنك عرض وملکی کیجه کوندز حمایت وصیانت ایلمکدر وبری نامحرمه
کورنمیوب آنی اذنسز بر کسه یه بر نسنه ویرممکدر بیت مرادم شویلدر حالا
سکا ای قامتی بالا قومه سون حضرت مولا بنی برآن همان سنسز

نوع عاشر

کشینك اولادیله صحبت والفتنك اداب وارکانن بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل آداب
دیمشلردرکه آدمك کندی اولادیله صحبتنك آداب وارکانی یکرمیدر برنجی پدر اولادینك
ولادتیله مسرور اولمقدر نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلردرکه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ولادنیاده سرور و آخرتده نوردر و برنجبنات ایله زیاده مسرور اولوب آنلره حمیت قیلمقدر
زیراکه اولادك خیرلیسی قیز اولمقدر نتهکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم بیورمشدر که عورتك برکت لیسی قیز طوغرمغله استفتاح ایدنلر زیراکه بن حق تعالی
یه مؤنلسز اولاد استادم بکا بنات احسان ایلمشدر و بری تلبشیر اولندقده ولدینه کوچك آد ویرمکدر
و بری یدنجی کوننده یا بعده اوغلان ایچون ایکی قویون و قیز ایچون بر قیون عقیقه نیتیله ذبح ایدوب
بی کسر عظام آنی تقسیم سهام و یا طبخ و اطعام ایلمکدر و بری یوم سابعده یا اون بیلدك اوغلان
سنت ختان ایتدرمکدر و بری اوغلی یا قیزی آلتی یاشنه بالغ اولدقده آنلره قرآن و فرائض و آداب
دینیه اوکرتمکدر و بری اوغلنه کتابت و رمی و سباحت و بر صنعت هینه تعلیم ایتدرمکدر زیراکه
خبرده الحرفة امان من الفقر کلمشدر واکر علمه رغبت ایدرسه اکا هدایت اولنمق قطعه
لغت بل صرف و نحو و منطق آداب حسنا و حکمت و هیئت سطرلاب معانی بل اصولین شریعت
حدیث و فقه و تفسیر و طریقت وبری اوغلنه کوچك لقب و یرمکدر و بری قزینه طبخ و غزل
و خیاطه اوکرتمکدر و بری جمیع اولادی تزیین و احسانده یاده برابر طوتمقدر و بری تروتازه
میوه یی ابتدا قیز اولادینه ویرمکدر زیراکه آنلرك یورکلری ارق و اضعفدر و بری اطفالنی
شفقتله تقبیل و رأفتله در آغوش ایتمکدر و بری اولادیله بغایت مرحمتله معامله ایلمکدر
و بری آنلرله ملاعبه ایدوب انبساط ایله سویلمکدر و بری آنلره بد دعا ایتمیوب خیر دعا ایلمکدر
زیراکه بد دعا اسباب فقردندر و جوع اولورکه تمرهٔ اجابت اولوب آنلری فساده ویرر
و بری اون یاشنه بالغ اولان صبیانك ذکور و اناثی تفریق ایدوب بشقه دوشکده یاتورمقدر
زیراکه آنلری بیله یاتورمق فتنیه باتورمقدر و بری اون بش یاشنه بالغ اولان اولادی رضالریله
تزویج ایلمکدر و بری اولادینك ادا ایده مدیکی خدمتی امر ایتمکدر تاکیم عاق اولملرینه سبب اولمسون
و بری یاننده قالانلرینه کندی مأکولاتندن اطعام و کندی ملبوساتندن الباس ایلمکدر و بری کیسهنك
اولادینه سوء قصد ایتمکدر تاکیم آنك ضرری کندی اولادینه راجع اولمسون و بر زماندن
صکره یولرینه کلسون نتهکیم اخوت یوسف آنی یدی رنك آلوب اسیر قیلدیلر آنلرك اولادی
هم فرعونك الندە اسیر اولدیلر و اکر کلن بیجوب جزالرن بولدیلر بیت مجاز اندن
خوب و زشتك ایتمز ذرّجه تقصیر عمرِ صورتنمای عدلدر آیینهٔ عالمدر

نوع احد عشر

سیدك غلمان و جواریسیله صحبت و الفتك آداب و ارکانی بلدررلر معلوم
اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه آدمك کندی ملك یمینی اولان غلمان و جواریسیله صحبتنك
آداب و ارکانی اون یدیدر بری سید اول اسیرلری اشترا ایلدکده باشلرن طوتوب
آنلره برکتله دعا ایتمکدر و بری ابتدا آنلره بر شیرینی نسنه یدیرمکدر و بری کندی
طعامندن یدروب کندی لباسندن کیدیرمکدر و بری آنلره اولادی کبی قرآن و عقاید و فرائض و دین اوکرتمکدر
و بری آنلره مشقتلی ایش تکلیف ایتمکدر و بری آنلره اعمال شاقه تکلیف ایلدکده یاردم ایلمکدر
و بری برکون بر کیجه ده یتمش کره قصور ایتسلر عفو ایله معامله قیلمقدر و یتمش
برنجی قصور ایتدکلرینده لسان ایله تعذیر ایدوب یتمش ایکنجیده تأدیب ایچون الیله اورمقدر
و بری آنلری غضبی ساکن اولمدقجه ضرب ایتمکدر و بری اون سلهدن یوقاری
کتمکدر و بری آنلری تأدیب ایچون دوکدوکده یوزلرینه و تهلکه یرلرینه ضرب ایتمکدر و بری غلام

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

705

۳٤۰

وجاریه سنك کندی خدمتنده اولان تقصیر ایله کندینك مولاسی خدمتنده اولان تقصیر ایتدیکی
کورمکدر نته کیم اولیای کرامك بریسنك غلامی کندو یه عاصی اولدقده دیرایمش کهای غلام
سن بکا بغایت مشابه سن ٭ وبری آنلرك تربیه قبول ایتمیانلرك یا بیع یا تزویج ایله جراغ
ایتمکدر وبری آنلری کندوسیله برسفره ده برابر اوتوردوب طعام ایتدیرمکدر ٭ واکر آنلر
آیاقده خدمت ایدر اولدیسه اکل اولنان اطعمه دن آنلره بر لقمه ویرمکدر ٭ وبری آنلری بوزمانی
استخدامدن صکره ازاد ایتمکدر تاکیم حق تعالی آنی نارندن آزاد ایلیه ٭ وبری آنلری بعد العتق
استخدام ایتمکدر زیراکه اول آنلره اذیتدر ٭ وبری کندی راکب اولدیغی دابه اوزرنده غلامی
ردیف ایتمکدر ٭ وبری آنکله نوبتله کاهی بنوب کاهی پیاده کتمکدر ٭ اما کندینك آتی بنوب غلامی
آردنجه یوریتمك خلقه کبر ایتمکدر ٭ نته کیم حضرت عمر رضی الله تعالی عنه شام شریفه قدومنده
بر غلام ایله بر ناقه رکوبنده نوبتله مشارکت ایلمشدر ٭ کاهی کندی ناقه یه بنوب یولارن غلامی
چکوب بر فرسخ قدر کیدرلردی ٭ وکاهی غلام بینوب ناقه یی کندی چکوب بر فرسخ پیاده یوریردی
وقتاکه شامه یقین کلدیلر نوبت رکوب غلامك ایکن یول اوزرنده بر نهره تصادف قیلدیلر
پس اول حضرت پابوجین صول قولتوغنه آلوب ناقه یی چکوب کورمشدرکه امیر شام اولان
ابو عبیده بن الجراح آنی استقبال ایچون کنار نهره کلمشدر ٭ چونکه ابو عبیده آنی اول حالده کورمشدر
پس ایتادیشدر که یا امیر المؤمنین اعیان شام استقبالکه کلورلر دیسنی بو حال اوزره کورسلر
استحسان ایتمیوب غیری معنی ویررلر اول حضرت ایتادیشدر که حق تعالی بزی دین اسلام
ایله عزیز ایلمشدر بز آنك رضاسین طلب ایلرز ٭ مقالات ناس ایله مقید دکلز آنلری سیلرز
دوست مدحندن نه حاصل ذره دوشمندن نه غم فارغ وآزاده یم بردر یانمده مدح وذم و
حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه بر غلامنك قولاغنی بوکوب انجتمشدر ٭ بعده نادم اولوب کندی
قولاغنی چکدروب آنی آزاد ایتمشدر ٭ پس هرکسه لازمدرکه اولیدکانی مذکور ایله عامل اولوب علمانه
وجواریلرینه اولادی کبی مرحمت وشفقت قیله لر ٭ واما غلام وجوارینك آغا افندیلرویله صحبت
والفتلرینك آداب وارکانی بعینه بالاده بیان اولنان اولادن والدین ایله بولنان صحبت
والفتلرینك آداب وارکانی کبیدر ٭ وخبرده کلمشدرکه آغاسندن قچن قولك نمازی مقبول اولماز
تا رجوع ایدوب تایب اولمینجه بیت الهی عبدك العاصی اتاکا ٭ مقرا بالذنوب قد دعاکا ٭٭

نوع اثنی عشر

اقربانك اقربا ایله صحبت والفتلرینك آداب وارکانك بیلدرر ای عزیز معلوم اولسون که اهل ادب
دیمشلردرکه کشینك اقرباسیله صحبتنك آداب وارکانی یدیدر ٭ بری کشی اقرباسن احیانا زیارت
ایلیوب آنلره طاتلی سویلکدر ٭ نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم یا ابا ذر زر
غبا تزدد حبا بیورمشدر ٭ احیانا زیارت ایده نك محبتی زیاده اولدیغی طیورمشدر ٭ پس تحریبه
ممکن ایسه هفته ده بر یا آیده بر ویا سنه ده بر کره اقرباسنك زیارتنه کتسون ٭ واکر ممکن
دکل ایسه زیارتنه بدل آنلره بر هدیه یا بر مکتوب ویا بر سلام ارسال ایلسون ٭ وبری کندی
عشیرت وقبیله سیله وذوی الارحام واقرباسیله تناصر وتظاهرده یکدل ویکجهه
یکجهت ید واحد اولمقدر ٭ پس آدم اقرباسنه کندی حاجاتندن بر نسنه تکلیف ایتمیوب
مهماننده آنلری راحت قیلسون ٭ وآنلرك غملریله مغموم وسرورلریله مسرور اولسون
وتعزیه وتهنیه ایدوب بیرام کونلرنده بری برینك زیارتنه کلسون ٭ وآنلر کلدکده قیام ایدوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بشاشت ایله سویلسون ۔ وکتدکده برابر کیدوب قپویه دك تشییع ایلسون ۔ وبری اقرباسنك
دوشن حاجتن رد ایتمیوب ادا قیلمقدر ۔ زیرا که آنلری رد ایتمك قاطع رحم اولمقدر ۔ آنكیچون
مجاورت اقربا مکروه اعتبار اولنمشدر ۔ تاکیم هر کون کورشمك ایله محبتلری نقصان بولمسون
وحمیتلری فالقلوب تقاطع ارحامه بادی اولمسون ۔ نته کیم خبرده حق تعالی رحمی وصل
ایدهنی وصل ایدر ۔ وقطع ایدنی قطع ایدر کلمشدر ۔ پس اکر صلهٔ رحم البته بر سلام ایله
اولورسه ده واجب اولمشدر ۔ وبری پدرنك صکره عموسن وبیوك قرنداشن وخالن توقیر واطاعت و
خدمتنده پدرینه مشابهه سنده طوتمقدر ۔ وآنلری دخی آکا شفقت ومرحمت ورأفتده اولاده کبی معامله
ایتمکدر ۔ وبری والده سندن صوکره عمه سن وخاله سن والده سی منزله سنه تنزیل ایدوب
آنلر دخی آکا عزت وشفقت ایتمکدر ۔ وبر کیشی اقرباسن اسیر اولمش بولدیسه اشترا ایدوب
آزاد ایتمکدر ۔ وبری اقرباسنك هر اذیتنه تحمل ایدوب آجی سوزلرن یوتمقدر ۔ وخسته لرن کوروب
جنازه لرینه واروب وصیتلرن طوتمقدر ۔ زیرا که اقربا بری برینك صلهٔ رحم اکرامن کمالیله
مأمول ایدیلر مأمول ایلدکلرینك عکسی ظهور ایلدکده خصملغی قوپوب خصومت سمتنه کیدرلر
پس اقربا ایله مبتلا اولنلره لازمدر که آنلر ایله بلکه آنلرك اهل واولادیله بیله حسن وفا قیله لر تاکیم خصملق
خصومته دنمیوب صلهٔ رحم ایتمش اوله لر وحسدلری شرندن سلامت بوله لر قطعه اقارب کالعقارب
فی اذاها ۔ ولا تفرح بعم او بخال ۔ فکم عم یکون الغم منه ۔ وکم خال عن الاحسان خال ۔

نوع ثالث عشر

کشینك جیرانیله صحبت والفتنك آداب وارکانن بیلدردر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل اد
دیمشلردر که جارك جیرانیله صحبتنك آداب وارکانی اربعین اولمشدر ۔ بر کشینك کندی بیتنه
متصل اولان بیوتك اصحابی وکندینك قاپوسی مقابلنده بولنوب ابوابی کورینن بیوتك اصحابی
بیله قرق داره وارنجیه دك ذمی اولورسه ده واجب الاحسان اولان جیرانیدر که اقرباسی مثالی آنلره
اکرام ایتمکدر ۔ زیرا که خبرده حرمة الجار کحرمة الام کلمشدر ۔ وبری جیرانك خادمه لرینه چوق باقوب
نظرن اوزتمقدر ۔ وبری جار قریبی آج ایکن کندی طوق یاتمقدر ۔ وبری جیرانك الیله یا دلیله انجتمدن
صاقنمقدر ۔ وبری آنلرك دارینه اذنسز باقمقدر ۔ وبری جیراننه آزدن وچوقدن بولنان ذمی اولورسه ده
هدیه ویرمکدر ۔ وبری قونشی چناغی کوندرمکدر ۔ یعنی بر قوقولو طعام پشورسه کندی
جار قریبنه حصه ویرمکدر ۔ وبری اشترا ایلدیکی میوه دن کوردیکی جارینه هدیه ایتمکدر ۔
وبری جیرانی استقراض ایدرلرسه قرض حسن ویرمکدر ۔ وبری جیرانی محتاج اولدیلرسه حاجتلرن
کورمکدر ۔ وبری جیرانك بیراملرده کورمکدر ۔ وبری جیرانی دیوارینه تبول ایتمکدر ۔ وبری جیرانن
ابتلرینه طاش آتمقدر ۔ وبری جیرانك دوابنه ضرب ایتمکدر ۔ وبری جیرانی اولادی کندی اولادینه
دوکه وروب سویکدرمکدر ۔ وبری جیراننك اذنسز کندی بناسن آنلرك بناسی اوزرینه حواله ومرتفع
یاپدرممقدر ۔ وبری جیرانك کندی جدارینه آغاج قاقمسن منع ایتممکدر ۔ وبری جیراننه مصب ماء
میزاب ومطرح ثلج وتراب ایچون تضییق ایتممکدر ۔ وبری جیرانی عیوب واسرارك سؤال ایلمکدر
وبری جیرانك امور واحوالن سویلمکدر ۔ وبری جیراننه یولده مصادف کلدکده ابتدا سلام ویرمکدر
وبری جیرانیله سوزی اوزاتمیوب دوشورمکدر ۔ وبری جیراننك ماء وملح ونار امثالی موافق بیتی
منع ایتمیوب ویرمکدر ۔ وبری جیرانی هدیه سن آز ایسه ده قبول ایدوب چوق کورمکدر ۔ وبری
جیرانی عیوبك ستر ایتمکدر ۔ وبری جیرانیله مواسا ایلمکدر ۔ وبری جیرانك اذنیله دارن اجنبیه

صاتمقدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

صاتمقلدر • وبری جیرانی برطرفدن کلدکده آنلری زیارت ایتمکدر • وبری جیرانی مسرور اولدقده
تهنیه لریله کتمکدر • وبری جیرانی محزون اولدقده واروب آنلری تعزیه ایتمکدر • وبری جیرانی
آنی دعوت ایلدکده اجابت ایلمکدر • وبری جیرانی برحاجت طلب ایلدکده نشاط ایله ویرمکدر • وبری
جیرانی قصور ایلدکده عفو ایله موتنه ایرمکدر • وبری جیرانی خسته اولدقده واروب کورمکدر •
وبری جیرانی وفات ایلدکده جنازه لرینه حاضر اولمقدر • وبری جیرانی ایذاسنی استحمال ایلمکدر •
وبری جیراننه ملاقی اولدقده کولر یوز ایله طاتلی سویلمکدر • وبری جیرانک کندو وسیله سنکله معامله
سندن محظوظ اولورسه آنلر ایله اویله جه معامله ایلمکدر • وبری سائر ناسک تحمل ایتمدیکی اذیتی جیراننک
تحمل ایلمکدر • تسلط ایدنلره تسلیم اولوب سرت سویلیانلره ملایم سویلمکدر •• بیت
صبر ایله سن ایلك قیل جور ایلسه همسایه • بو قدر ایکی عالمده ایلك کبی سرمایه ••

فصل رابع

آداب وارکان صحبت اخوان ومعارف خاصی والفت مجاهیل ناسی وعادات ومراسم
عوام اجناسی • وامور خارجیه علما وخواصی وبو جمله انسانه انسانه اشنا ایدن توحید رب الناسی التی نوع
وبرخاتمه ایله بیان وعیان ایدر نوع اول آداب وارکان صحبت اخوان صفانی بیلدر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل ادب دعبشدورکه آدمك اسنا ئیذ وتلامیذ ندن واصولدن وازواج وخرم
عندن وغلمان واقارب وجیراننده ن صکره سائر ناس آنك حقنده اوچ قسم اوزره بولنمشلر
یا اخوان صفادر • ویا معارف برجفادر • ویا مجاهیل وفادر • پس عقد اخوت وصداقتده نسنکه ایکی
وظیفه لازمدر • اما وظیفه اولی ابتدا طلب شروط صداقتدر • آندن صکره عقد اخوتدر • تا کیم
اخوت وصداقته لایق اولمیانلری صدیق اتخاذ ایتمیه سن نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم المرء علی دین خلیله بیورمشدر • کشی کندنك صدیقنك مشربی ومذهبنده اولدینی
طیور مسلك اکرسن تکلم وتعلمده شریکك ودین ودنیا امورنده رفیقك اولمغ ایچون برصدیق
شفیق استرسن انده بش خصلت رعایت ایلمك سکا کرکدر • اما خصلت اولی عقلدر پس صحبت
احمقده خیر اولماز زیراکه آنك احسن احوالی اودرکه سکا منفعت مراد ایدر لکن ضرر ایدر • بلمز
واما خصلت ثانیه حسن خلقدر • پس بدخویلی اولان کسنه دن وفا وصفا کلمز • وبدخویلی
اودرکه غضب وشهوتنه مالك اوله بلمز • پس اویله برکسنه یی صدیق اتخاذ ایلمکه سن اکا خدمت
ایلدکده اول سنی صبا ایلیه • وسن آنکله الفت ایلدکده اول سکا زینت ویروب طاتلی سویلیه
وسنك بر حسنه کوردکده آنی عد ایلیه • وبر سیئه کوردکده آنی سد ایلیه • واما خصلت ثالثه
صلاحدر • پس برکبیره اوزرینه مصر اولان فاسق ایله دوست اولمه که حقنده خوف ایدن
معصیتنده مصر بولنماز • حال بوکیم حقنده خوفی اولمیان کسنه نك غائله سندن امین اولنماز
زیراکه اول تغیر اعراض ایله متغیر اولور قالماز • واما خصلت رابعه قناعتدر • پس حریص
دنیا ایله مقارن اولمه که صداقتی زائلدر • حال بوکیم حریص ایله صحبت سم قاتلدر • زیراکه طبایع
تشبه واقتدایه مایلدر • بلکه طبایع اصحابندن خبرسز بری برندن خوی وخصالی وغرلقده
ماهردر • پس صاحب حریص البته حریص اولور • نته کیم مقارن زاهد زاهد اولوب راحت
بولور • واما خصلت خامسه صداقتدر • پس کذاب ایله دوست اولمه که مذمومدر • واول
سراب آسا شومدر • زیراکه اول سکا ایراغی یقین ویقینی ایراغ ایتمسی معلومدر • اکر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

بو خصال خمسه نك اجتماعی شخص واحدده بولنمدقسه اول زمان سکا ایکی امرك بری لازمه
کلورکه یا ناس ایله خصالی قدر مصاحب اولورسن ویا کلیتله عزلت ایدوب سلامت
بولورسن زیرا که اخوان اوچدر بری سکا اخ آخرتدر پس انجق آنده دیانت آررسن
وبری اخ دنیادر پس آنده انجق حسن خلق آررسن وبری اخ استیناسدر پس انجق آنك شرندن
سلامت بولمق آررسن حال بوکیم خلق عالم بری برینك حقنده اوچ مرتبه بولنمشدر
بری مثال غدادرکه آندن هیچ استغنا کلمز وبری مثال دوادرکه اول بعض وقتده
لازم اولور وبعض وقت اولماز ومرتبه ثالثه مثال دادرکه اول هرکز لازم اولماز لکن
انسان آنکله کاهیجه مبتلا اولور واول بر شخصدر که آنده نه بر منفعت بولنور نه ده انکله
انسیت تحصیل اولنور پس آندن خلاص بولنجیه دك آنکله حسن مدارات اولنور تا کیم آندن فوائد عظیمه
بولنوب نیجه عبرتلر آلنور بر فائده بو ورکه آندن استقباح اولنان خباثت امثالندن اجتناب
اولنور زیرا که سعید اودر که غیرسیله متعظ بولنور نته حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم بیورمشدر که اگر ناس غیریدن کوروب اکراه ایلدکلری اشیادن اجتناب
ایلسلر ادبلری کمال بولوب مؤدبه مستغنی اولورلر ایدی واما وظیفه ثانیه مراعات
حقوق صحبت والفتدر وقتا که صدیقکله بینکزده شرکت ورفاقت منعقد اولور ایسه حقوق
صحبت والفت هر برکزه لازم کلور حال بوکیم دوستلغك حقوقنی اداسنك دخی نیجه آداب
وارکانی اولور نته کیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر اخوین مثالی
یدین درکه برنی برنك غسل ایدر واول حضرت بعض اصحابیله براغاجلغه داخل اولوب
اراك اغاجندن ایکی مسواك کسمشدر که بری طوغری بری اکری ایدی اول کریم کانی طوغری
مسواکی رفیقنه ویروب اکریسنی کندی آلدقده رفیقی دیمشدر که مسواك مستقیمه سن
بندن مستحق ایکن بکا ویردیککده حکمت ندر پس مروت کانی اکا دیمشدر که اکر ایکی مسواکی
سن بولوب کسمش اولسك اول زمان طوغریسنی بکا ویرمك ایثار ومروت عد اولنوردی
زیرا که ایکی کمسه صحبت ایتدیلر الا که صاحبنه اشفق اولان عند الله اکرام اولوب ایدی
اما آداب وارکان صحبت والفت اخوان صفا ایکی بشدر بری مال وملکی صدیقنه بخش
رضاسنه یتمکدر بو ممکن اولمز ایسه فضل ماله احتیاجنی دفع ایتمکدر وبری صدیقنك
حاجاتنده التماسندن مقدم شتابدرله اعانتنه کتمکدر الیله یاد لیله یاردم ایتمکدر
وبری صدیقنك هر سرینك جمله دن کتم ایتمکدر وبری صدیقنك عیوبنی اورتمکدر وبری
خلقك آنی ذمنده اکا غمز ایراث ایدن سوزی آندن کتم ایلمکدر وبری خلقك آنی مدحندن اکا سرور
ویرن سوزی سویلمکدر وبری صدیقنك حدیثنی کمال التفات ایله استماع ایلمکدر وبری صدیقنك
کلامنه مجادله ومعارضه ایتمکدر وبری صدیقنك کوکجك آدیله اعنی کندویه خوشی کلن
لقبیله دعوت ایلمکدر وبری صدیقنك محاسنینی اکا مدح وثنا سویلمکدر وبری صدیقنك
غیبتی اولدقده استنصاحن ایلمکدر وبری صدیقنك قصورلرك وکسورلرك عتاب وجفاسز
اغماض ایله عفو ایلمکدر وبری صدیقنه حیات ومماتنده هر عقیب صلوتنده دعا ایلمکدر
وبری صدیقنك حزنیله محزون اولمقدر وبری صدیقنك سروریله مسرور اولمقدر
وبری صدیقنك اکا تنهادده اظهار ایلدیکی اضدادی ایلمکدر وبری صدیقنك حضور وغیابنده
برابر اولوب سترا وعلنا اکا خیر صانمقدر وبری صدیقنه کندی حاجاتنده برنسنه تکلیف

ایتمیوب

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ایتمیوب کندی مهمانندن آنك قلبك راحت ایلمکدر وبری صدیقنك قدومنده استقبال
قیام ایدوب طلاقتله سلام من المقدر وبری صدیقنه مجلسده توسیع مکان قیلمقدر
یاخود کندی مکاننی آکا ویرمکدر وبری صدیقنك حال وخاطرینی واولاد واتباعنی
سؤال ایلمکدر وبری صدیقنك کلامن تصدیق ایده جك سوز سویلمکدر وبری صدیقنك
قیامی عندنده آنی تشییع ایلمکدر والحاصل کنایه ویه محبت ایلدیکی معامله یی صدیقنه ایلسون تاکیم
دوستلغده صادق اوله زیرا که جاننه صاناندیغك دوستنه صاغیه نك دوستلغی نفاق اولور وبری
صدیقنك موتندن صکره اهل واولادیله ومحبت ایلدیکی اقرباسیله بیله حسن وفا ایلمکدر بیت
کلور ذوق وصفاده دوستك بکا جور وجفاسندن محبی صادقی بکدر کشینك اقرباسندن

نوع ثانی

آداب وارکان صحبت والفت معارف ناسی بلدرر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلر
معارف ناسدن حذر اوزره اوله سنکه شر کورمزسن الا که بو زده دوست اولان معارفدن
کورر سن اما صدیقك سکا یاردم ایدر واما مجهولك سکا تعرض ایتمز کندی ایشنه کیدر
واما شرلك جمله اول معارفدندر که لسانیله صداقت اظهار ایدرلر وورون دلدن عداوت
سمتنه کیدرلر پس مقدرتك اولدقجه معارفدن بعید اوله سن تاکیم شرلردن سلامت
بوله سن اما اکر معارفله برمدرسه ده یا برجامعده ویا برجارشوده ویا برمحله ده ویا بر
بلده ده مبتلا اولدکسه سکا لازمدرکه آنلردن هیچ برینی استصغار ایتمیه سن تاکیم کندیکی
عداوت نارینه اتمیه سن آنلره دنیا القلری ایچون عین تعظیم ایله نظر قیلمیه سن تاکیم
عند الله والناس حقیر اولمیاسن زیرا که دنیا ومافیها عند الله حقیر اولدیغی بلورسن
وقتاکه اهل دنیایی عندکده عظیم کوررسن تحقیق اول حینده حق تعالینك نظر اعتبارندن
دوشرسن پس اهل دنیانك بر نه اولان دنیالغه نائل اولمغ ایچون قبوللرینه کتمیه سن
وآنلره دینکی بذل ایتمیه سن زیرا که برکمسه اویله ایتمش ایسه الا که آنلرك کوزلرنده حقیر
اولمشدر وید لرنده اولان حطام دنیادن دخی محروم قالمشدر واکر آنلر سکا عداوت
ایدرلرسه آنلره سن عداوتله مقابله ایتمیه سن زیرا که آنلرك مکافاتنده صبر ایدرمزسن
آنده دینك کیدوب آنلرله تعبك طویل اولور واکر سکا اکرام ایدوب اظهار مودتله یوزکده
ثنا ایدرلرسه آنلره میل واعتبار ایتمیه سن زیرا که آنك حقیقتك آرارسن بنکده برینی صادق
بوله مزسن وطمع قیلمه که آنلر سکا حضور وغیابکده بر اوله لر زیرا که اولمازلر وسنی
غیبت ایلسهلر تعجب ایلمیه سن وآنلره غضب ایدوب اجی سویلمیه سن زیرا که اکر انصاف ایله
کندیکا ناظر اولورسن کندکده هم اول معامله یی بولورسن حتی اصدقا واقاربنك حقنده
بلکه والدین واستاذن حقنده سن وعلنده برطرفه اوزره کیده مزسن زیرا که آنلری غیبتده
اویله کلمات ایله ذکر ایدرسن که اول کلمات ایله آنلره خطاب ایده مزسن ومعارفك مال وجاه
ومعونتلرندن قطع طمع قیله سن وطامع اولان حالنده ذلیل ومالنده خائب اولوریکه سن
وسن آنلرك برندن برحاجت استدکده ویردیسه آکا دعا وثنا قیله سن والا آکا عتاب وانکار
شکوی ایتمیه سن تاکیم بغض وعداوت سمتنه کتمیه سن طالب عیب اولمیوب طالب عذر
اوله سن بلکه آنك اوتقصیرنده سنك مطلع اولدیغن عذرك بوله سن وآنلردن برینه
وعظ ونصیحت ایلمیه سن وسؤال ایتمدیکی حکمتی آکا سویلمیه سن بوقسه آنی سنده قبول ایتمز

وسکا خصم اولورلر و اکر آنلر بر مسئله ده خطا ایدوب هر کسدن اوکرنمدن عار ایدرلرسه
زینهار آنلره تعلیم اتمیه سن زیرا که آنلر سندن هم علم استفاده ایدرلر و هم سکا عداوت
سمتنه کیدرلر و اکر خطالری معصیته متعلق اولورسه لطف و رفق ایله حقی اظهار ایتمك
سکا لازم کلور و اکر آنلردن بر خیر و احسان کورورسن اول مولایه شکر ایده سنکه سنی آنلره
سودرمشدر و اکر آنلردن بر شر و زیان چکرکسه حق تعالیدن بلوب آنلری اکا حواله قیله سن
و آنلره عتاب ایدوب بن فلان اوغلی فلان عالم و فاضل ایکن قدرومی بیلمزسن دیمیه سن
زیرا که بو سوز تمدح نفس ایتمکدر حال بوکیم نفس مدح ایتمك حماقت سمتنه کتمکدر و تیقن
ایده سن که سنك بر کیجمش کناهکدن حق تعالی آنلری سکا مسلط ایلمشدر و آنلرك حق سوزلرك
سمیع و باطل سوزلرك اصم اولوب محاسنلریله ناطق و مساویلرندن صامت اوله سن
و خلاف و جدال ایله مشغول اولان مقلدلرك صحبتلرندن حذر قیله سن زیرا که آنلر سکا
حسدلرندن ظنون ایله تقاطع ایدوب غیابده عیون ایله تغامز ایدرلر و سهو و خطالرکی
عد و حفظ ایدرلر تا کیم مناظره و غضبلری عندنده سکا جواب ایده لر آنلرنه بر عیبکی
ستر ایدرلر و نه بر سهوکی عفو ایدرلر نقیر و قطمیر محاسبه ایدوب و قلیل و کثیر ایچون سکا
حسد ایدرلر اکر راضی اولسه ظاهرلری تملق ایدر و اکر سخط ایتسه باطنلری بر تجسس
و تصلف ایدر چونکه آنلرك شانی بو عادتلریله تخلقدر پس آنلرك مصاحبتلری خسران
و معاشرتلری خذلاندر و بونلر سکا صداقت اظهار ایدوب معاونت ایدر اما عداوت اظهار ایدنلرك
شانی بونلره نسبتله آساندر آنکیچون عربده ضرب مثلدرکه احذر عدوك مرة واحدة و
احذر صدیقك الف مرة شعر عدوك من صدیقك مستفید فلا تستکثرن من
الاصحاب فان الداء اکثر ما تراه یکون من الطعام و الشراب

نوع ثالث

آداب و ارکان صحبت مجاهیل ناس و عادات و مراسم اختلاط عوام اجناسی بیلدررر
ای عزیز معلوم اولسون که اهل ادب دیمشلردرکه مجالسه مجاهلك آداب و ارکانی
و مخالطه عامه نك عادات و مراسمی واردرکه آنلر لوازم صغار و کبارددر اما آداب و ارکان
مجالسه مجاهیل ناس آنجق بیشدر بری آنلرك سوزلرینه طالمقدر و بری آنلرك اراجیفلرینه
اصغا قیلمقدر و بری آنلرك بیننده جاری اولان الفاظ قبیحه دن تغافل ایدوب قولاغه
المقدر و بری آنلرك ملاقاتندن احتراز ایدوب مجلسلرنه چوق قالمقدر و بری آنلردن استغنا
ایدوب آنلره بر وجهله محتاج اولمقدر پس آنلرله مبتلا اولان کمسه خلاص بولنجیه دك
سکوت ایله معامله قیلسون تا کیم آنلردن عرض و وقار ایله سلامت بولسون و اما
مخالطه عامه ناسك عادات و مراسمی چوق بولنمشدر و جمله سی بو نوع ایچره بیان اولنمشدر
پس اکر عامه ایله اختلاط ایدرسن سکا لازمدرکه آنلرك عادات و مراسمنجه کیده سن
اصدقا و اعدا ایله بیله مذلت و مخاطره رضا و جهیله صحبت و الفت ایده سن و کندیکدن
بیوکلره تعظیم و خدمت و کوچکلره شفقت و نصیحت و اقرانکا رفق و موافقت قیله سن
تا کیم راحت و سلامت و عزت و رفعت و دولت و سعادت بوله سن و ناس ایچنده مجلسلرنده
کثرت التفات ایله قوللریکا نظردن احتراز ایده سن و تطویل جلوس ایله ثقلت و بریبوب
زیارتی بر لحظه ایدوب کیده سن و مجلسده کشف رأس ایله جکدن و تشبیك اصابع ایلمکدن

ولحیه

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ولحيه وخاتمكله اوينمقدن ردييشلر خلال المقدن تحفظ ايده سن وبرمغك انكلرن خلال
ايتمكدن وتبزاق وتنخع اتمكدن حذر ايده سن وزبانی عزكندن چوق طرح ايتمكدن وچوق كرنشمكدن
وخلقك يوزينه مقابل اسنمكدن احتراز ايده سن ومجلسك هميشه مؤدب وحديثك هر دم
مرتب اولسون وسنكله تكلم ايدننك حديث لطيفنه محبت مفرطه يي اظهار سن وتعجبله
اعاده سنی اشعار سنزا اصغا ايده سن ومحشيات ومضاحكدن سكوت ايله كيجوب كيده سن
واولاد واشعاريكي وتصنيف وكفتاريكي وتزكيه نفسه راجع اولان سائر اطواريكي مدح
وتعجيله خلقه سويليه سن وتزيينده تصنع ايتميوب تكحل وتزهنده افراط ايليه سن وكثرت
تذلل ايتميوب بهامرى التزامايله بركسه يه ابرام ايتمه كه اول ثقلت وجفادر ومصاحب حاكم
ومعين ظالم اولمكه اول فتنه وبلادر واكر مبتلای قرب سلطان اولدكسه آندن مقدار اسنان
ابزاغ اوتورکه اول آتش سوزاندر وصديقی عافيتده حذر قيلكه اول سرد فترد شماندر ومالكی
عرضكدن معزز طوتميه سن ومخاصمه ايدنلره غضبله عجله ايتميه سن وتلكله اشارت
وكبر ويله التفاتی چوغ ايليه سن ودوزه كلميه سن وغضبك ساكن اولمدقجه سويليه سن ومالك
مقدارك اولادكا بيله بلدرميه سن زيراكه آنلر آنی آزكورديلرسه آنلرك يانلرنده قدرك تحقير
اولور واكر آنی چوق كورديلرسه تحصيل رضالری سكا عسير اولور وغلمان وجاريه لركله
هزليات ومضاحك سويليه سن وخلقی سخريه واستهزا ايليه سن زيراكه بونلر وقاری
اسقاط وماء وجهی اراقت ايدر وبونلردن قلوبه اذيت كلوب وحشته مؤدی اولوب نهايتی
حقد ولجاج وتضاربه كيدر پس اكر بركسه سنی استهزا ايلديسه سن جواب وبر عيوب
آنك اعراض ايليه سن واكر بركسه سكا ظلم ايلديسه آنی حقه تفويض ايده وسلام سويليه سن
ومخلوق خلادن بركسه يه وبرنسنه يه لعنت ايتميه سن واهل قبله دن بركسه ايچون شرك
ونفاق ايله شهادت ايتميه سن زيراكه سره مطلع انجق حق تعالی در پس عباد ايله مولالری
آره سينه كيرميه سن والبتده لسانكی غيبتدن حفظ ايده سن زيراكه بر غيبت اسلامده ايجاده
اوتوزكره زنادن اشد اولور وصقين بركسه يه وعد ايتميه سن تا كيم ناسه احسانك
فعلاً بلا قول اوله واكر مضطر اولوب وعد ايلدكسه خلف ايتمكدن بغايت حذر ايده سن زيراكه
خلف وعد آنجق منافق شانيدر وقطعا يالان سويليه سن زيراكه يلان ام الاثام وهر دينده
حرامدر وكذب ايلولان مردود انام ومطرود عز وعلادر وزنهار متكلم ناس ايله مجادله
ومناقشه ايتميه سن زيراكه آنده مخاطبی تجهيل وتخجيل واردر واظهار فطنتله نفسی
تزكيه وتبجيل واردر حال بوكيم حق تعالی فلا تزكوا انفسكم بيورمشدر مدح نفسی نهی ايدوب
بن موم اولديغن طيورمشدر وبر حكيم ديمشدركه قبيح اولان صدقی سويلك انساننك كندوسنی
مدح ايلمكدر پس البته لسانكی مدح نفسدن بل معنادا ايتميه سن زيراكه خودپسندلك قدرکی
پست اولور وعند الله والناس آنك رتبه سی نقصان بولور وچوق يمين بالله ايتميه سن
ويمين بغير الله ايتمكدن حذر ايده سن وكسه يي وجهنده مدح ايتميه سن وتكلمده صوتكی
انجق ايليوب مفيد ومختصر سويليوب سوزی اوزاتميه سن تا كيم مستمع ملول ايتميه سن
وتبسمله سويليه عاطسی تشميت ايليه سن وعطسه عندنده باشكی اكوب يوزك
اوزرينه الكی قويوب صوتكی انجق ايده سن زيراكه عطاسی تصريح ايتمك حماقتدر وخبرده
تكلم عندنده عطاس انكا شاهد عادلدر ديو كلمشدر وچوق مزاح ايتميه سن وقهقهه ايله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ضحك ایتمیه سن و بر قاج كله زیاده سویلیوب اصلاح ذات البین ایلمیه سن و كمسنه نك
عیبنی تفتیش ایتمیه سن و مطلع اولدكسه ستر ایلیه سن و هیچ كمسه یه بلدیككك
عیبیله دخل و تعرض قیلمیه سن تاكیم اول عیبك مثلیله مبتلا اولمیه سن و جمیع ناسه
خیر صانوب خیر بوله سن و زمانه دن بیله راضی اوله سن **شعر** نعیب زماننا والعیب فینا
فما لزماننا عیب سوانا * ولیس الذئب یاكل لحم ذئب * ویاكل بعضنا عیانا

نوع رابع

علمای كرامك و فقهای عظامك امور خارجیه لری نظامنی و اختلاط عوام ایله رسوم
و عادتلری انتظامنی تمامیله بلدی **ای عزیز** معلوم اولسون كه امام اعظم ابو حنیفه رحمة الله
تعالی علیه حضرتلری امام ثانی ابو یوسف رحمة الله تعالی علیه حضرتلرینك عقل و
كمالنی و حسن خصالنی و لطف مقالنی و خلقك اكا اقبالنی مشاهده ایلدكده امور
خارجیه مهمه یی و رسوم علوات سنیه یی اكا تعلیم و وصیت ایدوب بیورمشدر كه
یا یعقوب والی و لایته اطاعتله توقیر ایده سن و حاكملرك یاننده آنلرك شاننه تعظیم
ایله كیده سن صقین آنلرك حضورنده یلان سویلمیه سن و سنی بر حاجت علمیه ایچون
دعوت ایلمدكجه هر وقت آنلری زیارت ایلمیه سن زیراكه اكر سن آنلرك صحبتنه چوق كیدر سن
تحقیقا كندی قدریكی آنلرك یاننده الچق ایدرسن پس حاكملرله آتش معامله سنی قیله سن
آنلردن منفعت آلوب ایراغ اوله سن زیراكه آنلر كندی نفسلرینه صاندیغنی بر كمسنه یه
صانورلر بیله سن و صقین حاكم حضورنده مسائل علمیه دن چوق سویلمیه سن تاكیم
كندیكی آنك یاننده تخجیل و اتباعی میاننده تجهیل ایلمیه سن زیراكه اول سنك كلماتك اخذ
ایدوب صكره اتباعنه سویلر و آنلره كندولی سنك اعلم كوستروب سنی تصغیر ایلر
و آنك حضورنده كندی قدریكی و غیرینك قدرینی بیله سن تاكیم نه غیرینك ضرر كورمه
نه ده حاكم نظرنده ساقط اوله سن و حاكم یاننده بلمدیكن عالم وار ایكن ایچری كیرمیه سن
تاكیم اكر سنك اعلا ایسه اكا تقصیر ایله ضرر كورمیه سن و اكر ادنا ایسه سن آندن
انحطاط ایله حاكمك نظرنده حقارت ایریشمیه سن اكر حاكم كندی اعمالنك سكا بر منصب
ویردیسه اول سنك علم و قضاده مذهبكه راضی اولدیغنی بلمدكجه آنی قبول قیلمیه سن
تاكیم حكومتده غیرینك مذهبنی ارتكابه محتاج اولمیه سن اكر حاكمك مقربی اولدكسه
آنجق اكا قریب اولوب جمیع اتباعندن بعید اوله سن تاكیم آنك یاننده جاه و حدتكله معتبر
قاله سن و صقین عامه و تجاره سؤال اولندیغنی غیری جواب ایلمیه سن و عوام
و تجار ایله علم حالكرنك غیری بر سوز سویلمیه سن تاكیم سنك ماله حب و رغبتكی
بلمسونلر و سكا سوء ظن ایدوب اخذ رشوه یی نسبت قیلسونلر و عوام ناس ایله كولمیوب
تبسم بیله قیلمیه سن و بازار ایچون چارسویه چوقده كیدوب كلمیه سن و مراهقلرله
تكلم ایدوب فتنه یه طالمیه سن اما اطفال و ایتام ایله تبسم و تكلم قیله سن و شفقتله
اوبوب باشلرن صغایوب سیله سن و پیر و اختیار اولان عوام ایله یولده رفاقت قیلمیه
سن تاكیم آنلری تقدیم ایله علمكی و تأخیر ایله پیرلكی تحقیر ایتمش اولمیه سن و دخی
من لم یرحم صغیرنا ولم یوقر كبیرنا فلیس منا حدیثی تحتنده قالمیه سن و ممر ناس
اولان یول اوزرنده طوروب اوتورمیه سن و اكر اقتضا ایدرسه جامع حولیلرندن

غیری برده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

غیری یرده طورمیه سن و مسجدلرده و چارشولرده اغلمیه سن و مصلقلردن
وصقالری النابت سوایچمیه سن و دکانلرده اوتورمق ایچون چارشویه کتمیه سن و دیباج
امثالی ابریشم ثیابی لبس ایتمیه سن تاکیم حظ نفس اولاز رعونت لجه سنه باتمیه سن
وکندی اهلکله فراش ایچنده امور جواری ونساء اغیاری سویلمیه سن و آنی چوق جماع
لمس ودلك وبوس ودراغوش ایلمیه سن انجق اکالازم اولان سوزلری تبسمله مختصر
سویلیه سن وملاعبۀ قلیله دن صکره بسمله ایله تقرب ایلیه سن تاکیم اول سندن
چوق یوز بولمسون وارویه رجال اجانبی لسانه آلمسون وقدرتك یتدکجه اری یا باباسی
ویا اناسی اولان عورتی آلمیه سن تاکیم آنلرن دلکرنده قالمیه سن مکرکیم اقرباسیله کو
دشمنك شرطیله اله سن اولاکیم اول زمانده برجهتدن راحت قاله سن زیراکه عورتك
مالی اولسه پدرومادری آنی کندولرن بلورلر وقیزلرینك یدنده امانت بلورلر پس عورت
باباسی اوینه کتمسه زوجیله راحت قالورلر وصقین ایچ کویکی اولوبده اهلك باباسی
خانه سنده طورمیه سن حرایکن اسیر اولوبده مالکی خلقه ویرمیه سن وصقین
اوغلی یا قزی اولان عورتی الده کوله مزسن زیراکه سن آنك یاننده اولادندن اعز واکرم
اولامزسن پس اول جمیع مالنی آنلر ایچون ادخار ایلدکدن صکره سنك مالکدن دخی آنلره
سرقت ایدر بلکه مزسن وصقین ایکی عورت آلمیه سن اگر شاشوب آلدکسه ایکیسیله
براوده اولمیه سن وکار وکسبه قدرتکی بلدکجه تأهل قیلمیه سن ابتدا طلب علم ایت جمع مال
حلال ایت تزوج ایله که تعلم وقتنده طلب مال ایله مشغول اولوبده صکره تعلمدن عاجز
قالمیه سن زیراکه مال اشترای جواری وغلمانه باعث اولمغله تحصیل علم ایتمزدن مقدم
دنیا ونسا ایله مشغول اولوب تضییع اوقات ایدرسن واولادن جمع اولوب عیالك
چوغالدقده علمی ترك ایدوب آنلرك مصالحی قیامنك سمتنه کیدرسن پس ابتدا شبابك
عنفواننده وقلب وخاطرك فارغ اوانده طریق تحصیل علمه کیده سن بعده مال حلالی جمع
ایدوب آندن صکره تأهل ایده سن زیراکه اهل وعیال مشوش البال اولجی صنعت ومال نیده سن
البته یاننده وضع اولنان امانتی صاحبنه ادا ایدوب طوغری یوله کیده سن وجمیع ناسه
خیرخواه اولوب نصیحت ایله سن وخلق اطوارکا مائل اولوب سنکله معاشرته
مباشرت ایلدکده صحبتلرینه کیده سن ومجلسلرنده ناسی ونفسکی توقیر ایله مذاکرۀ علم
ایده سن تاکیم سن آنلرك یاننده زیاده محبوب القلوب اولوب جمله سن آخرت یولینه بیله صقین
عامه یه اصول دیندن اولن علم کلام ایله سویلمیه سن تاکیم سکا تقلید ایله علم کلام آنلره شغل
اولمسون وهر عام خام اول بحر عمیقه طالمسون کیملکه سکا کلوب فتوای مسائل استر آنك آنجق
جوابن ویروب غیری نسنه انجامنه ایلمیه سن تاکیم آنك سؤالنك جوابی سنی مشوش
قیلمسون وانواع فنون ایله سائلك عقلی طاغلمسون اگر اوت بیلمک کتابسز واسبابسز قالدکسه ده
صقین علمدن اعراض ایتمیه سن تاکیم علمدن اعراض ایله ضیق معیشت سمتنه کتمیه سن
وکندی تلامیذکا التفاتك کمال شفقتله اولسون تاکیم هر بر شاکردن کندو اوغلی سنك
اوغلك بالسونن وعلمه سعی ورغبتلری بوما غوما ترقی بولسون وسنکله معارضه ایدن
عامه ایله واهل سوق ایله برکلام اولمسون تاکیم هر عام کالانعام ایله یوزك صوینی دو
کلسون وحقی سویلدکده کمسه دن حذر قیلمیه سن سلطان اولسه بیل آنلرن مهابت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

آلميه سن • وسنك عبادتك عامه دن اكثر اولسون اقل اولمسون تاكيم آنلر سنك عباداته
اقبالكى كندى اعمالندن اكثر كورمديكيچون قلت رغبتكا حمل عقيله لرينه ضعف كلسون
وقتاكه علماسى اولان بلدهيه داخل اولورسن • اكر كنت يكيا آنلرك جرى كبى بلورسن آنلرك جاه
ومنصبلرينه طالب اولمديغن بلوب سنكا امين اولورلر • وسن دخى آنلردن سلامت بولورسن •
والاجلهسى اوزريكا هجوم ايليه مديكجه طعن ايدرلر • وعامه دخى سنكا حقارت كوزيله باقوب
علمانك اثريله كيدر • وسن جمله سنك عندنده فائده سز مطعون اولورسن • واكر علما كلوب
سندن مسائلده استفتا ايدرلرسه آنلرله مناظره ومطارحه ده مناقشه ايلميه سن •
وانلرده دليلى واضح اولميان نسنه بى سويلميه سن • وآنلرك سندلرينه دخل ايتميه سن كه
دخل اولنميه سن • علمادن حذر اوزره اولوب عامه دن بيله غافل بولنميه سن • ظاهر كلام
الله ايچون اولديغى كبى باطنكله هم آنكيچون اوله سن تاكيم سر وعلانيتك بر قيلوب كندكى
خالص اللهك بوله سن • واكر حاكم سكا صالح اولميان منصبى تكليف ايلديسه آنى سكا
علمك ايچون ويردكن بلدكجه قبول ايليه سن • وصفقه امتحان ومناظره مجلسنده خوش
ايله سويلميه سن • زيراكه اول ملاحظه يه خلل اولسنا ضعف وكلال كتورر • وصفقه چوق
كولميه سن كه اول قلبى اولدروب حلاوتنى كوتورر • ومشى ايتميه سن • الا كه وقار ايله آهسته
كيده سن • وجميع امورنده عجله ايتميوب تأنى ايده سن • وسنى كرده ونه ايدهنك جوابك
ويرميه سن • زيراكه بهايم خلقننده اولور آنى كندويه لايق كورميه سن • وتكلم ايلدكده
كثرت صياح ايله رفع صوت ايدوب چاغرميه سن آنجق مخاطبك ايشيده جك صوت آهسته
سويليه سن • وكندك ايچون صمت وسكوتى وقلت حركتى عادت اتخاذ ايليه سن • تاكيم سنك
صبر وثباتكى خلقك جملهسى بلسونلر • وناس ايچنده چوق ذكر الله ايله كه آنى سندن اوكرنوب
سويلرلر • وبش وقت نماز آردنجه كندك ايچون اوراد اتخاذ ايليه كه آنده قرآن اوقيوب ذكر الله
ايله شكر قيله سن • وهر شهرك نيچه ايامنده صائم اوله سن • ونفسكا رقيب اولوب علمكا
حفظه يه آله سن تاكم علمكله ايكى عالمده منفعت بوله سن • وكندك بيع وشرا ايتميوب بر خادم بوله سن كه
امورنده معتمد عليه اوله • وناس ايله اولاخذ مثلريكى اول كوره بيله • وبدكده بولنان دنيا
دولتنه وبدنكده اولان اعضا صحتنه اعتبار واعتماد ايتميه سن • تاكم آنلر جمله سنا بن
سويتوب سوال اولندقده باسه باعيه سن • وامردا وغلانلر آلميه سن • تاكيم خلقك
دلنده قالميه سن • اكر سلطان سنى كندى مقربلرندن ايدرسه سن اول قربكا خلق واقف
قيلميه سن • تاكيم ايكى صوديت آره سنده قالميه سن • زيراكه اظهار تقرب سلطان ايلدكسه
قبلده حاجات ناس اولورسن • اكر قضاى حوايج بوينكا آلورسه تحقيقا سلطانك نظرندن
دوشوب حقارت بولورسن • واكر التزام ايتمدكسه تعييب ناس ايله اوقق وكوسمك
تقللرنده قالورسن • وخلقك خطاسن ستر ايدوب ثوابنه تعبيت ايليه سن • واكر بر كسهده خير
شر ايله بلدكسه آنى آنكله ذكر ايتميوب بر خيرن بولوب آنكله سويليه سن • واكر شر دينى
امرنده ايسه آنى خلقه سويليه سن • واكا تبعيت ايتميه آنلرى تحذير ايليه سن • تاكيم حضرت حبيب اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم اذكروا الفاجر بما فيه حتى يحذره الناس وان كان ذا جاه ومنزلة
بيورمشدر • حق تعالى دينك مبينك معينى وآنى ناصرك معينى اولديغن طيورمشدر • يس اكر سن
اهل جاهلك دينده كوردوكك خللى بر كره ذكر ايدرسن حق تعالى معينك اولور • وسندن ناس البته

مهابت انور

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

مهابت آلورنه کمسه دین امرنده بر بدعت اظهار ایده بلورنده آنکله اول خللی ازاله قالور
وقتاکه سلطاننك علمه موافق المیان عمل کوررسن آنی آکا اطاعتکله ملایم سویلیه سن
زیراکه آنك یدی سنك یدکدن قوتلیدر پس بو سوزی برکره ایله اکتفا ایلیه سن واکر اول
اهل جاه اول خللی غیبتنده سویلکله سنك مهابت المدیسه وآنی بنه ایشلیوب ترکن تحیله سن
سن آنك سرا ایله واروب آنی تنها کوروب رفق ولین ایله نصیحت ایلیه سن واکر مبتدع ایسه
مناظره ایله کتاب وسنتدن خاطره کلنی سویلیه سن قبول ایلدیسه نه کوزل والا آنی
اغضاب ایتمکدن حذر ایلیه سن وصقین موتی اونوتمیوب حق تعالی استادلرك ایچون
مغفرت ورحمت طلب ایده سن وتلاوت قرآنه ملاومت زیارت مقابره ورؤیت مشایخه
ومبارك مواضعه چوق کیده سن وعامه نك سکا عرض ایلدکلری انبیا واولیا وصالحلری
مساجد ومنازل ومقابرده کوردکلری رؤیالرك قبول ایده سن وکفر وبدعت اهلنك
برکسه ایله مجالسه ومکالمه ایتمیه سن وممکن ایسه دینه دعوت ایده سن والا لعب وشتم
اولان مجلسه کتمیه سن ومؤذن آذان اوقودقده مهیا اوله سن تاکیم عامه نك مقدمه سی
کله سن وحاکم جوارنده دار اتخاذ ایتمیه سن وجارنك کوردیکك عیبی امانتدر آنی ستر
ایده سن وکمسنك سرك کمسیه سویلیه سن وکیمکه سنکله برایش مشورت ایلر آنی حقه یقین
وسنجه اولایه تقریب ایدن افعالی آکا اشارت ایده سن وبنم بو وصیتلرمی جان ایله قبول قیله سن
تاکیم بونلرله دنیا وآخرتکده منتفع اوله سن وتوفیق حقی رفیقك بوله سن وصقین
مال ایله بخل ایتمه که مبغوض اولمیه سن وطماع وکذاب اولمه که مروتسز قالمیه سن وحقی
باطله قاتمه که اهانت کورمیه سن وجمیع امورکده مروتك کوزه ده سن وسترا وضراوده
ثیاب ابیض کیوب غنای قلب اظهار ایده سن واکر فقیر اولدکسه کمسه یه عرض واحتیاج
ایتمیه سن وحطام دنیایه حرص ورغبت سمتنه کتمیه سن وهمتك علی ایدوب الجقله قالمیه سن
تاکیم لکن ضعیفله ایله حرمتسز اولمیاسن ووقتاکه یوله کیده سن یمین ویسارکه
التفات ایتمیوب ارضه نظر ایده سن ووقتاکه حمامه داخل اولورسن حمام وجامکان اجرتی
بازار ایتمیوب عامه دن زیاده جه کرم قیلورسن وحمام اهلی بیننده مروتك ظاهر اولور آنلر دخی تعظیم
وحرمت بولورسن وکندلك جولها وصناعه متاع آلوب وبرمك ایچون کتمیه سن وبدکله غلامی
کیل ودراهم عد ایتمیه سن وعلم اهلی عندنده حقیر اولان دنیایی آلجق طوته سن تاکیم حق تعالی عندنده
دنیادن اعلی وبقی ولاد دولتدینه سن وامور دنیا ایچون بر وکیل صادق بوله سن تاکیم اول
حاجاتکی مهیا قیلوب سن علم وعمله اقبال ایده بیله سن وصقین مجانین ایله بر سوز سویلیه سن
وعلم اهلنك بحث ومناظره بلمیانلرله وطلب جاه ایچون ناسی ایچنده اولان مسائل بحثنه طالب اولانلرله
تکلم ایلمیه سن زیراکه آنلر سنك حقك ایتمیوب تخجیلکا سعی ایدرلر وسنك حق اوزره اولد
یغن بلسلرده مخالف کیدرلر واکر اعیان واکابر مجلسنه داخل اولدکسه آنلر سنی یوقاری
سمته رفع ایتمدکجه سن ترفع ایتمیه سن وبرجماعت ایچنده بولندکسه آنلر سنی تعظیم
ایله صلوة ایچون تقدیم ایتمدکجه سن ایلری کتمیه سن وکونش طوغمزدن مقدم واوایله
وقتی حمامه ومجمع نسوان وعلف اولان مسیره لرده طورمیه سن وفسق وملاهی و
ظلم ومناهی اولان مجلسلره کیرمیه سن تاکیم آنلرله شریك اولوب اهانت کورمیه سن
وصقین علم مجالسنده غضب ایلمیه سن وعامه یه تکذیبه تقریب اولان حکایه لری سویلیه سن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

وقتاكه اهل علمك بر بحوث بر مجلس اتخاذ ايتمك مراد ايدرسن اكر اول مجلس فقها ايسه
كندلك كيدرسن وآنلره بلديكك تحقيق تحقير ايدرسن تاكيم خلق آنى عالم صانوبده
انكله مغرور اولمسونلر وسنك حضورككله شبهه ده قالمسونلر واكر سوزى فتوايه صلاحيتى
آنى آندن ذكر ايده سن والا سنك حضوركده تدريس ايتمش اولسون ايچون قالقوب كيده سن
بلكه آنك يانندن بر شاكرديكى مستمع قيله سن تاكيم آندن آنك كيفيت كلامنك وكميت علمنك
خبرك آله سن وبد عتله مختلط اولان مجالسده ذكر حاصل اولميه سن وكتاب مناكردن مجلس
وعظنده اوتوروب آنى منفعل قيلميه سن بلكه اعتماد ايلديكن اهل محله نى وعامه نى
قنابره سن واصحابك بريني آنده مستمع كوندوره سن وامور مناكحى وصلوة جنازه وصلوة عيد
جمعه خطيبنه تفويض ايدوب بو يله ايشلره كنديكى قاتميه سن والدين واساتيذيكى خير
دعادن اونوتميه سن وبو موعظه يى بزدن ول وجان ايله قبول ايده سن زيرا كه بو بنم سنك وجملهنك مصل
حتچون وصيت ايلدم بو يولده كيده سك تاكيم خلقى حقه يوللدوب آخرت سمتنه ييله سن **بيت**
مقصودك اكر دين ايسه دنيادن كيچ اللهه يوللدوب جمله اشيادن كيچ

فرع خامس

اولياى كرامك ومشايخ عظامك امور خارجيه لرى نظامن بلدرر **اى عزيز** معلوم اولسونكه
اول فريد عصرى حسن بصرى قدس الله تعالى روحه حضرتلرى صحبت يمنى عاشقلرچى
حبيب عجمى قدس الله تعالى روحه حضرتلرينه امور خارجيه يى وعادات سنيه يى تعليم وتوصيه
ايدوب بيورمشلركه يا حبيب ناسدن هركسله عقلى قدر مكالمه ايلديكك كبى حدى قدر معامله بر له
كندى مرتبه سنده تنزيل ايده سن وجميع امورك ده رفق وتأنيله حالت وسطايه كيده سن
دنيا وآخرت اهلندن هر صنفه كنديكى خلقيله اختلاط ايدوب ملايم سويليه سن وسفهادن
بر ضرره تحمل ايله اوندن ضررڭ تورتلوب اوندن فائده هم ربح ايليه سن واهل اسلامه اكرام ايله
حرمت قيله سن تاكيم حق تعالى يه اكرام ايتمش اوله سن وكسانكى كلمهء طيبه ايله معتاد ايليوب
خير سويليوب شرينى جواب آله سن وجمله خلقه خير خواه اولوب هر كسه عين شفقتله
نظر قيله سن وجمله يه حسن ظن ايدوب سنادن اعلى واولى بيله سن ومال وعرض ودمكى
الله ايچون عبادينه تصدق ايدوب جمله دن راضى اوله سن ايكى جهانده بر كسه نك برنسنه
مطالبه ايتميوب مكارم اخلاقى بوله سن واكر طريقكده سناڭ بر نسنه دوشديسه
اول كتاب يا ثياب ويا هزار دينار ايسه ده وآنى كيچمش كتمش اولدكسه اول نسنه دن وازن
كيچوب كيده سن آنك طلبنده نه كندك رجوع ايده سن ونه كمسه يى كوندره سن آنى فراموش
ايده سن وبو يولده كيدن ايكن كيرويه التفات ايتميه سن اكر التفات ايده جك اولدكسه جمع
وجود كله دونه سن وسكا كيرودن ندا ايده نك جوابن ويرميه سن ومكان وزمان ايله
وانسان وحيوان ايله تشؤم ايتميوب جمله ايله تفأل ايدوب اغور بيله سن واغنيا اوزرينه
فقرايى ترجيح ايده سن واهل دنيا اوزرينه اهل آخرتى ايلرى طوته سن وجميع احوالنده
آداب دين ايله مؤدب اوله سن وعلماى عاملين ايله صحبت قيله سن وحديث وتفسير
وشريعت علمندن حظ وافر آله سن ومتصوفهء جهله دن بعيد اولوب صحبتلرندن احتراز
ايده سن وصلوتى جماعتله ادا ايدوب مجلس وعظه كيده سن اما مؤذن وامام وواعظ
وشيخ اولميا سن ومناصبله مقيد اولوبده شهرت بولميه سن ومكايبت ومحضرلرده اسمكى

بازوبده

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

یازوبه امضا قیلمیه سن و محکمه قضایه واروبه باشکه غوغا ایله صالمیه سن و کمسه یه
وکیل وکفیل ووصی ومتولی وسبب اولمیاسن و اغنیا وامرا ایله الفت ایدوبه آفت وبلاده
قالمیه سن و نسوان وغلمان ایله صحبت ایدوبه سوای عام اولمیه سن و تکیه لره اکلنوبده
تهمتلره طالمیه سن و کمسه نک برنسنه استیوب امانت هم آلیه سن و کمسه یی استخدام ایتمیه سن
واهل دنیا خدمتنه کتمیه سن و حرام صرفه ال اوزاتمیه سن و دینکی دنیایه صاتمیه سن
وکندی خانه کی مهمتنه ملازمت قیله سن و نشر علوم دین ایله مشغول اوله سن و اهل و اولاد وکله
عدالت ایلیه سن و تربیه لرنده ملایم سویلیه سن و مخلوقدن کاظم غیظ اوله سن تاکیم
خالق وباریکه مجازاتن بوله سن پس کظم غیظ ایتمکه جهد وهمت قیله سن تاکیم کوکلکده مودت
لذتن آله سن نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بری بریمزه محبت وتوددا امر ایلمشدر
محبت ومودتک اعظم اسبابی کظم غیظ اولدیغن سویلمشدر پس حق تعالی نک سنکله
شکل معامله سن محبت ایده سن اول معامله یی بعینه مخلوقاتیله قدم بقدم ایده کیده سن
وهیچ کمسه یی حاضر اولسون غائب اولسون انجنه جک نسنه ایله لسانه آلمیاسن و ناسده
بر کمسه نک مکروهیله مسرور اولمیاسن و سکا شتم وظلم ایدن کمسه نک ذمتک ابرا ایده رک
صوچندن کیدوب کیده سن متواضعلره تواضع قیلوب متکبرلره تساهح ایده سن اما متوا
ضعلرن علاماتی اون نسنه در که خادم ایله اتمک یکدر و عصا ایله یورومکدر و بولکدر
ازاری و یوشورمکدر و صبیانه تلبسله سلام ویرمکدر و تابعسز پیاده یورومکدر و فقرا ایله
مجالسه ایدوب آنلری کورمکدر و چارشودن خانه سنه لازم اولان اشیایی کتورمکدر و جلب ایچون
شانی اعتقال ایدوب سورمکدر و حماره بنوب آکا جوابن ویرمکدر و قونشلرک دوشمن تحفه
متلک کورمکدر بیت لاهل الحق اوصاف کرام خضوع وافتقار وانکسار البته اکابره توقیر و
علمایه تعظیم ایده سن و ضعفایه نصرت ستمنه کیده سن و سنکه یاشته بیوک اولانه تعظیم ایده سن
زیارتن تقدیم ایده سن و کوچکه شفقت ایدوب آکا اعطایی تقدیم ایده سن و هدیه یی صاحبنک
تعظیم ایله قبول ایدوب سکا فاتن اکثر ویره سن و یتیمه آنجه یا میوه ویروب باشی طوتوب
شفقتله خاطرن صوره سن و سائله اطعام و زائره اکرام ایدوب هر خدمتی کندوک الکله کوره سن
اکرزائره اکرامکی رد ایلدیسه نتکیم اصحاب کرام بری برینه ملاقی اولدقده معانقه ایدرلردی
ومفارقت ایلدکده مصافحه ایدوب کیدرلردی اکر هر کون ملاقی اولسلر بینه معانقه و مصافحه
ایدرلردی و سکا نکری مسافری کلدکده آکا اهلا وسهلا مرحبا دیوب یوزینه بشر و بشاشتله
باقوب صفا وخوش ایده سن والنی شکر و بشارتله طوتوب آنی آلوب منزلکا کیده سن
و مقدرتن یتدیکی قدر نان و نعمتله خدمت و اطعام ایده سن و مرتبه سی تحمل ایتدیکی قدر لطف
والفتله عزت واحترام ایده سن و رحلتی وقتی کلدکده آکا اول یومیه نواله سن و ویروب خارج
بابه دک آکا دعا ایده رک بیله سنجه کیده سن و اکر پیاده ایسه قپودن طشره یوز خطوه
مسافه تشییع ایده سن اول سکا سنی الله تعالی یه اصمرلدق دیدکده سن آکا سنی
الله تعالی یه امانت اولاسن دیوب رجوع ایده سن و جمیع بهایم و وحوش وطیور
وحشراته مرحمت وشفقت قیله سن تاکیم حق تعالیدن رحمت ورأفت بوله سن
و دابه نک یوزینه اورمیوب هیچ بر حیوانه عذاب ایتمیه سن و عصفوری عبث یره
قتل ایتمیوب تحمله یی یره اتمیه سن و هیچ بر حیوانی ناره القا ایتمیه سن نتکیم ابو الدردا

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

رضی الله تعالی عنه حضرتلری اطفال الناسك عصافیر اشترا ایدوب آزاد ایلردی و ارجناح اجوز
هواده اوچوب سلامت قال سویلردی و اکر بهایمك بریله مثلا اولدیکسه آنك عبارت سلوب
لرخذ متی کوره سن یا کوردوره سن و بر کون بر کیجه ده اون کره علف و صویی ویره سن
و شاتی بوینندن طونه شنی قولاغندن طوتمیه سن و بقری حمار کبی تحمیل و رکوب ایتمیه سن
و هر بیه هر کوردیکی یمکدن بر لقمه ویره سن آچ قیا تمیه سن و مخلوق خلادن بریلك
بر یرك کسوب عیبلی ایتمیه سن و بو برامر عظیم اولدیغی بلوب حذر اوزره اولمواونو
تمیه سن و هر حیوانی بغلیوب ده قورشون واوق کبی اشیایه نشان ایتمیه سن و هدهد و ضفدع
و نحل و نمله یی و سائر حشرات ارضی قتل ایتمیه سن و طیری کیجه وقتی یووه سنده طوتمیه سن
زیرا که لیل آنلك امن و امانیدر اورکوتمیه سن و خیره ده کلمسنکه بیلانلری قتل ایده سن
مکر کیم قضیب قضه کبی کوردیکی جانی ابیضه دکیوب کیده سن بیت رواور کرچه
اولدرمك بیلانی ولی درویش ایسك انجمه جانی تحقیقا انسان مخلوقاتی حقنده
اوچ درجه ده بولنور امّا اولکی درجه خلقك حقنده ملائکه دن کرام بر ده منزله سنده
بولنمقدرکه جمله یه راحت ایصالنده سعی ایدوب قلوبه سرور ادخالنده اهتمام ایتمکدر و امّا
ایکنجی درجه خلقك حقنده جمادات منزله سنده تنزل ایدکه خیرك ایرشدرمز لکن
شرّین دخی آنلردن کف ایدر و امّا اوچنجی درجه خلقك حقنده سباع و حیات و عقارب منزله سنده
دوشمکدرکه آنلك خیری مأمول اولمیان بلکه شرّندن خوف و حذر قیلنور پس کرکدرکه امّق بلا
کراهه ترقی قیلمغه قادر اولمدیکسه باری درجهٔ جماداته قائل اولوب اول مرتبه ده مقیم اوله سن
زنهار آندن درجهٔ سباع و حیاته نزول ایتمیوب آندن حذر اوزره اولاسن اگر اعلای علیین دن
تنزلی کندیکه لایق کوروکشه باری اسفله سافلینه هبوطی لایق کورمیه سن تا کیم قعر ناره
دوشمیه سن بیت خلوت و عزلتده کوردم چونکه شهرت آفتی خاتمت صحبتله ایردی حضرت مولا یی

نوع سادس

آفات ذنوب جمیع اعضایی و اسبابا حفظ و نسیانا و فقر و غنایی اجمالا بیلدرر ای عزیز معلوم
اولسونکه اهل ادب دیشلردرکه عبد مؤمن اعضای سبعه سیله جمیع بدنك اوچیوز
عدد ذنوب آفاتندن حفظ و حمایت قیلدیکسه اهل تقوی زمره سنه داخل اولور و ایکی
جهان مشقتندن سلامت و راحت قالور بلکه ان اکرمکم عند الله اتقاکم کرامتی بولور و ذنوب
آفاتندن حفظ اولنه جق اعضا یدی عدد اولنمشدر اذن و عین و لسان و ید و بطن
و فرج و رجل بلنمشدر و حفظ اولنه جق بدنی دخی بی تعیین اعضای جمیع بدن بولنمشدر
و نیجه اشیا واردرکه اسبابا حفظ و نسیان و فقر و غنا اولدقلری آثار ایله اثباتا و لنوب
تجربه قیلنمشدر امّا آفات اذن اون ایکیدر بری شکلی جائز اولمیان کلامی استماع ایلمکدر
و بری ساز استماع ایلمکدر و بری نغمات آهنك استماع ایلمکدر و بری لحن و خطا ایله اوقنان
قرآنی استماع ایلمکدر و بری شابهٔ اجنبیه کلامنی استماع ایلمکدر و بری خلقك حالیجون خبر سوز
دیکله مکدر و بری قرآن و خطبه یی استماع ایتمکدر و بری قاضی و امیر و محتسب و
استاد و والدین و زوج و سید امثالی متبوعك کلامنی استماع ایتمکدر و بری قاضی خصم
و شاهدلك سوزلرن استماع ایتمکدر و بری مسئول عنه سائل مضطرك کلامنی استماع
ایتمکدر و بری اکابر ضعفانك کلامنه اصغا ایتمکدر و امّا آفات عین اون ایکیدر بری

فصل ایله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

قصد ایله نامحرم عورته نظر ایلمکدر وبری قصد ایله غیرینك عورتنه نظر ایلمکدر
وبری فقرایه وضعفایه حقارت کوزیله نظر ایلمکدر وبری منکراته ضرورتسز نظر
ایلمکدر وبری نزول کواکبه نظر ایلمکدر وبری فنا امرینه کندینك فوقنده اولانلره غبطت
کوزیله نظر ایلمکدر وبری دینی امرینه کندی تحتنده بولنانلره اقتدا کوزیله نظر ایلمکدر وبری
غیرینك خانه سنه اذنسز نظر ایلمکدر وبری نماز ایچنده کوزن یوموب نظر ایتمکدر وبری
ایکی خصم بری برینه نظر ایتمکدر وبری شاهد مدعی علیه نظر ایتمکدر وبری قاضی خصمین وشاهدلره
نظر ایتمکدر واما آفات لسان التمشدر بری کفره سوز سویلمکدر وبری خوف کفر اولان سوزی
سویلمکدر وبری خطا سوز سویلمکدر وبری یلان سویلمکدر وبری غیبت ایلمکدر وبری تملق
ایلمکدر وبری استهزا ایلمکدر وبری خلقه سب ایلمکدر وبری فحش سویلمکدر وبری خلقه لعن ایلمکدر
وبری ناسه طعن ایلمکدر وبری نیاحت ایلمکدر وبری نزاع ایلمکدر وبری جدال ایلمکدر وبری خصومت
ایلمکدر وبری تعریض یلان سویلمکدر وبری غنا ایلمکدر وبری سر افشا ایلمکدر وبری باطل سوزه
طالبلقدر وبری سؤال ایله مال آلمقدر وبری عوامن فهم ایدهمدکلری سؤال ایلمکدر وبری خلقه
مغلطه سویلمکدر وبری تعبیرنده خطا سویلمکدر وبری سوزنده نفاق ایلمکدر وبری ایکی
دیللی سویلمکدر وبری شفاعت سیئه ایلمکدر وبری امر منکر ونهی معروف ایلمکدر وبری کلام عنف
ایله سویلمکدر وبری عیوب ناسی تجسس ایلمکدر وبری کناهدن اعلان یا نتاج افتتاح کلام
ایلمکدر وبری آذان اوقور ایکن سویلمکدر وبری نماز ایچنده سویلمکدر وبری خطبه حالنده سویلمکدر
وبری طلوع فجردن طلوع شمسه دك دنیا کلامن سویلمکدر وبری خلاده تکلم ایلمکدر وبری جماع
ایدرکن سویلمکدر وبری مسلمانه بددعا ایلمکدر وبری ظالمه صلاحن غیریسیله دعا ایلمکدر وبری
قرآن اوقورکن سویلمکدر وبری جامعده دنیا کلامن سویلمکدر وبری خلقه بد لقب سویلمکدر
وبری یمین غموس ایلمکدر وبری غیر الله ایله یمین ایلمکدر وبری چوق یمین ایلمکدر وبری امارت وقضا سؤال
ایلمکدر وبری تولیه سؤال ایلمکدر وبری وصایت سؤال ایلمکدر وبری کندویه بددعا ایلمکدر
وبری عذر ناسی رد ایلمکدر وبری قرآنی کندو رأیله تفسیر ایلمکدر وبری مؤمنی تخویف ایلمکدر
وبری کلامی قطع ایلمکدر وبری تابع متبوعك کلامن رد ایلمکدر وبری برنسنه نك حل وطهارتن
محلنك غیرینده سؤال ایلمکدر وبری مزاح ایلمکدر وبری آدمی یوزنده مدح ایلمکدر وبری هجو ایله شعر
سویلمکدر وبری سجع وفصاحتنه اهتمام ایلمکدر وبری فضول کلامی سویلمکدر وبری مالا یعنی
سویلمکدر وبری ایکی کیمسه بر آدم یاننده بری برینك قولاغنه مخفی سویلمکدر وبری شابه اجنبیه ایله
تکلم ایلمکدر وبری فاسقه یا ذمی یه سلام ویرمکدر وبری مستغرق وبا اکله سلام ویرمکدر وبری
معصیت یولنه دلالت ایلمکدر وبری معصیته اذن ویرمکدر وبری آفات معاملاتدر وبری آفات
عبادات متعدیه در وبری آفات عبادات قاصره در وبری آفات سکوتدر واما آفات ید التمش
آلتیدر بری برکسه یی بغیر حق قتل ایتمکدر وبری برکسه یی جرح ایلمکدر وبری برنسنه سرقت ایلمکدر
وبری برکسه نك یوزینه ضرب ایلمکدر وبری حیوانك قولاغن بوکمکدر وبری حیوانك یوزینه
ضرب ایتمکدر وبری بلا حق خلقه دوکمکدر وبری خلقك مالك چکوب آلمقدر وبری غنیمت مالندن
اوغرین آلمقدر وبری غنی اولان زکوة وعشر وفطره وکفارت ولقطه یی آلمقدر وبری
هدیه یی ویرنك حسن ظننه مخالف اولان آنی قبض ایلمکدر وبری وقف باطلی اخذ ایلمکدر
وبری وقف صحیحی ترك خیانتله اخذ ایلمکدر وبری بیت المالك مصارفنه بولنمیان آنی اخذ ایلمکدر

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

باکفایتدن زیاده سنه ال صالمقدر وبری بی اذن سیّد عبدینك کندی مالن آلمقدر وبری میته
ودم وخمر امثالی حرام لعینه اولان اشیایی الینه آلمقدر وبری مجنونك وصبینك مالن اخذ
ایلمکدر وبری حیواناتك صورتن تصویر ایلمکدر وبری نظری حرام اولانی لمس ایلمکدر وبری
ذمیلر ایله مصافحه ایلمکدر وبری کندی مالن تعییب واسراف ایلمکدر وبری کندی مالن اتلاف
ایلمکدر وبری مالن ربایه ومعصیت یولنه صرف ایلمکدر وبری مدیونك صویوب کندی مالی
قدرك آلمقدر وبری ضیافت آرتغی طعام اذنسز المقدر وبری حمامه عذرسز اعضایی دلك ایلمکدر
وبری کندی عورتیله جاریه سندن غیری کمسه ایله ال بازاری ملاعبه ایلمکدر وبری شطرنج
امثالی ملعبه لری النه آلمقدر وبری قوش بازاولیب کوکرجین اوینانمقدر وبری ذی‌مدوح نشانه
بغلیوب اکا اوق یاقورشون یاداش آتمقدر وبری بهایمی بری بریله دوکوشدرمکلکدر وبری
جنب ومحدث وحایض ونفسا مصحف وتفسیره ال اورمقدر وبری بودوردی قرآنی یازمقدر
وبری تلفظی حرام اولان کلامی یازمقدر وبری جامعده یا جامعه کیدر ایکن اصابعن تشبیك
ایلمکدر وبری غیرینك مالیله بر مدت انتفاع ایدوب بنه انکار رد ایتمك ایچون آلت اذنسز آلمقدر
اکابرعین نقصان ایرشمزسه ده بنه غیرینك مالکنك اذنسز تصرف قیلمقدر وبری بر مؤمنی
سل سلاح ایله قورقتمقدر وبری بر کسه نك بر نسنه سن مزاح ایچون اوغورلمقدر وبری
بر جم تویوب تراش ایتمکدر وبری عورت باشن تراش ایلمکدر وبری رجل صقالن تراش
ایلمکدر وبری بر قبضه دن اقصر اولان صقالی مقراض ایله آلمقدر وبری قطع اولنمش اظفار
وشعرك کنیفه آتمقدر وبری قبر اوزرنده سبزه قوپارمقدر وبری قصد ایله محد مزار آچمقدر
وبری صاغ الیله مخاط انفن آلمقدر وبری صاغ الیله استنجا قیلمقدر وبری بارمغن دبرینه
یاقبلینه صوقمقدر وبری فضه دن غیری خاتم طاقمقدر وبری ضرورتسز سوت وپروب
آلمقدر وبری غصب اولنمش مالدن وریلن هدیه وتصدق ومبیع اخذ ایلمکدر وبری مدد
اولان کسه مظلومی قورتارمدن ال چکمکدر وبری اوقی اغه بی تعلمدن صکره ترك ایتمکدر
وبری طرنقلری کسمه یی ترك ایتمکدر وبری قادر ایکن ساز آلاتن قرمیی ترك ایتمکدر وبری تمکی
ایسه صور حیواناتی بوزمه یی ترك ایتمکدر وبری ضایع اوله جق لقیط ولقطه یی المه یی ترك ایتمکدر
وبری مال وحیوانی حرق وغرق وتلفدن انقاذی ترك ایتمکدر وبری کوینش باتدقده صبیان وذوات
طشره دن ایچری آلمه یی ترك ایتمکدر وبری کیجه اولدقده تعلیق بابی ترك ایتمکدر وبری کیجه قابلرك
آغزن اورتمه یی ترك ایتمکدر وبری شمعه یی اطفایی ترك ایتمکدر وبری اهلیله ال بازاردن ترك
ایتمکدر وبری اهلی وار ایکن یدیله استمنا ایتمکدر وبری کندی اصبعك اهلنك قبلنه ادخال ایتمکدر
واما آفات بطن اون بشدر بری بطننه ضرورتسز حرام ادخال ایتمکدر وبری فوق الشبع اکل
ایتمکدر وبری بدنه ضرر ویرن نسنه یی اکل ایتمکدر وبری چارسوده ویولده اتمك یمکدر وبری
مقبرده اتمك یمکدر وبری آلتون وکومش قابلردن یمك وایچمکدر وبری لعب ایله اولاضیافت
یمکدر وبری افتخار ایچون اتخاذ اولنان طعامی اکل ایتمکدر وبری عذرسز صول الیله یمکدر وبری
طعامن وسطندن یمکدر وبری بیله سنجه تناول ایده نك اوکندن یمکدر وبری ثلمه قدحدن صو
ایچمکدر وبری اکل وشربی مریض یا میت اولنجیه دك ترك ایتمکدر وبری ترك اکل وشرب ایله
عاق والدین اولمقدر وبری فرح کوننده زیاده اکل مرقی ترك ایتمکدر واما آفات فرج یکرمیدر
بری زنا ولواطه ایتمکدر وبری بهیمه یی ایتمکدر وبری حایض ونفسایی ایتمکدر وبری جماعله

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

تحملی اولمیان کوجك اهلنی اتمکدر وبری مریضه یی اتمکدر وبری آدم یاحیوان یاننده جماع اتمکدر
وبری اشترا ایله بکی جاریه سن قبل الاستبرا جماع اتمکدر وبری قضای حاجت حالنده قبله
سمتنه یاشمسه یاقمره یوزن یا آرقه سن دوندرمکدر وبری انسان یاحیوان ماکولاتیله استنجا
اتمکدر وبری یولده یا مجمع ناس اولان ظلده قضای حاجت ایلمکدر وبری آیاغ اوزرنده بول اتمکدر
وبری صویه تبول اتمکدر وبری شقوق ارضه بول اتمکدر وبری لکنه ایدوب خانه ده ترك
اتمکدر وبری کندوبی بورمق یلوکرك قطع اتمکدر وبری اهلینه جماعی ترك اتمکدر وبری اهلنك
اذنسز نطفه یی عزل اتمکدر وبری سوروکدن اجتنابی ترك اتمکدر وبری ستلحنانی ترك
اتمکدر واما آفات رجل یکرمی بشدر بری معصیت مجلسنه کتمکدر وبری والدینی واهلنك اذن
نسز غزایه کتمکدر وبری طاعون اولان یردن فرار اتمکدر وبری غیرینك ملکنه اذنسز کتمکدر وبری قبور اوزر
رنده مشی اتمکدر وبری نسوان جنازه ایله کیدوب قبوری زیارت اتمکدر وبری جنب وحایض
ونفسا مسجده کیرمکدر وبری قبله یه ومصحفه وکتابه طوغری آیاغ اوزاتمقدر وبری
آیاغ ایله انسانه یاحیوانه دپمه اورمقدر وبری آیاغ ایله غیرینك مالنی اتلاف اتمکدر وبری ظلمه نك
قپوسنه ضرورتسز کتمکدر وبری مواضع شریفه یه صول آیاغ ایله دخول وصاغیله خروج
اتمکدر ومواضع خسیسه یه بونك عکسیله کتمکدر وبری سفردن قدومنده اهلنك اوزرینه
خبرسز دخول اتمکدر وبری جامعده رقاب ناسی تخطی ایدوب ایلری کتمکدر وبری جمعه وجماعته
کتمه یی ترك اتمکدر وبری تعلم وتعلیمه کتمه یی ترك اتمکدر وبری فرض اولان جهاد وحجه کتمه یی ترك
اتمکدر وبری مسکر اولمیان دعوته کتمه یی ترك اتمکدر وبری عاجز خدمتنه کتمه یی ترك اتمکدر وبری
میتك غسل ودفننه کتمه یی ترك اتمکدر وبری مملوکك خدمت سیده کتمه یی ترك اتمکدر
وبری والده والدینی خدمتنه کتمه یی ترك اتمکدر وبری زوجه نك داخل بیتی خدمتنه کتمه یی
ترك اتمکدر وبری رعیه نك والیلری امریله کتمه یی ترك اتمکدر آفات اعضای سبعه بونلردر کم
بیان اولنانلردر واما آفات جمیع بدن سکسندر بری کردان قیروب رقص ایله آیاغ آلوب قول ملقدر
وبری عورت یری منکشف اولمقدر وبری حریر لباس کیمکدر وبری بدنی حرام ایله دکدرمکدر
وبری حرام اوده طورمقدر وبری عاق الوالدین اولمقدر وبری قطع رحم ایلمکدر وبری زوجه نك
حقوقنه رعایت اتمکدر وبری اولادین ضایع قیلمقدر وبری اجنبیه ایله تنها قالمقدر وبری
رجل عورته تشبه قیلمقدر وبری بونك عکسی اولمقدر وبری مملوك سیدینه عاصی اولمقدر
وبری سید مملوکنه اذیت قیلمقدر وبری جار جارینه اذیت قیلمقدر وبری اشترا ایله مصاحب
اولمقدر وبری اسنه دکده اغزن اچمقدر وبری یول اوزرنده اوتورمقدر وبری خلقه وسطنده
اوتورمقدر وبری غیرینك یرنده اوتورمقدر وبری جامعده امل دنیا ایتلمکدر وبری امتحا ایله
سلام آلوب ویرمکدر وبری خلقه سحر اتمکدر وبری کوز بونجغی امثالی بوینینه اصمقدر وبری
ایکنه وسوکمه ایله دوکن اورمقدر وبری بیق اوزاتمقدر وبری حره عورت محرمسز
سفره کتمکدر وبری دابه نك اوزرنده اتمکدر وبری اوج رفیقك برینی امیر اتمکدر وبری
رفیق کبیر وقالدقده انکچون اکلنمکدر وبری عورت سجن اوزرینه بنمکدر وبری طعام ولیمه یی
ترك اتمکدر وبری یوزی اوزره یاتمقدر وبری سپرسز سطح اوزرنده اویومقدر وبری الی ایا علی
یاتمقدر وبری کلب صاقلمقدر وبری یولده دابه نك بوینینه جرس آصمقدر وبری بو الکی آدم
یالکز سفره کتمکدر وبری نوم وبصل امثالی اکل ایدوب ناس ایله اختلاط اتمکدر وبری آبدستی

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ترك ایتمکدر وبری غسلی ترك ایتمکدر وبری نمازی ترك ایتمکدر وبری تعدیل ارکانی ترك ایتمکدر
وبری جماعتی ترك ایتمکدر وبری زکاتی ویرمه‌یی ترك ایتمکدر تسویهٔ صفوفی ترك ایتمکدر
وبری امامه مخالفت ایتمکدر وبری جمعه نمازن ترك ایتمکدر وبری صوم رمضانی ترك ایتمکدر
وبری قضای مافاتی ترك ایتمکدر وبری کفاراتی ترك ایتمکدر وبری منذوراتی ترك ایتمکدر وبری
صدقهٔ فطری ترك ایتمکدر وبری اضحیه‌یی ترك ایتمکدر وبری حجی ترك ایتمکدر وبری جهادی
ترك ایتمکدر وبری بینماز عوره‌یی صقلقدر وبری کتب شرعیه‌یی تصدیق ایتمکدر وبری آلات
لهوی خانه‌سنده حفظ ایتمکدر وبری سفینه رکوب ایتمکدر وبری طریقی قفسا حبس ایتمکدر
وبری بقاله آقچه قرض ایدوب تدریج ایله اشیا آلمقدر وبری اکراه ایله بیع ایدنلردن اشترا ایتمکدر
وبری مسرفه تصدق ایتمکدر وبری جامعده سائله تصدق ایتمکدر وبری اسم الله یازلمش
کاغدی بر نسنه وضع ایتمکدر وبری قرآنی اونوتمقدر وبری بادرکه آقچه‌یی فائده‌یه ویرمکدر
وبری ماکولاتی اوجوز آلوب حبس ایدوب زیاده بهالی صاتمقدر وبری بلده کلن طعامه
قارشی کیدوب اشترا ایلمکدر وبری اسیری قرینندن تفریق ایلمکدر وبری عینه درکه آقچه‌یی
دور شرعیله فائده‌یه ویرمکدر وبری شهرلی کویلیه زیاده ثمنله ویرد سیه بیع ایتمکدر
وبری کندیه لازم اولمیان مبیعك ثمنی زیاده ایتمکدر وبری خطبه اوزره خطبه ایلمکدر
وبری غنی اولان بورجنی اداده اهمال ایتمکدر وبری تصدق قلمه وکیل اولان اول صدقه‌دن
کندیچون آلمقدر وبری سهو ایله اخذ اولنان نسنه سنك کندی یاننده قالان بلیله انتفاع ایلمکدر
وبری قبورلر اوزرنده شموع ایقاد ایلمکدر وبری هبه‌دن رجوع ایتمکدر وبری قتال اثناسنده
کفاردن فرار ایتمکدر پس بو اوچیوز آفات مذکوره‌دن اجتناب ایلیه آداب وارکانه مبنی الیه
تقوی یولنجه کیدنلر ولکی جهان سعادتنه یتنلر واما اسباب حفظ اوندر بری تقلیل غذادر
وبری اکثار تکراردر وبری لیالیده صلوة وقیلمقدر وبری کثرت صلوة وسجادر وبری قرائت
قرآندر وبری ترك جملهٔ عصیاندر وبری مسواك استعمال ایتمکدر وبری هر صباح اچ ایکن بال
ایچمکدر وبری هر کون علی الریق یکرمی بر دانه زبیب احمر یمکدر وبری بلغمی تقلیل ایدن
نسنه‌یی تناول ایتمکدر واما اسباب نسیان اوندر بری کثرت عصیاندر وبری کثرت
غموم واحزاندر وبری کثرت علایق ومشاغلدر وبری تازه کشنیجی تناولدر وبری اکشی
تفاح اکل ایتمکدر وبری دوه قطاری آره‌سندن کچوب کتمکدر وبری نقرهٔ قفادن حجامت
ایتمکدر وبری الواح قبورلری اوقومقدر وبری مصلوبی یوزینه باقمقدر وبری قمله‌یی دیری
آتمقدر واما اسباب فقر اضطراری قرقدر بری معاصی‌یی ارتکاب ایلمکدر وبری خلقه بلا سبب سوکمکدر
وبری صباح وقتی اویومقدر وبری برکون برکیجه‌ده سکز ساعتدن زیاده اویومقدر وبری
عریان اولوبده اویومقدر وبری عریان ایکن بول ایتمکدر وبری بر یالی اوزرنده یصلنوب
اتمك یمکدر وبری اتمك اوفاغنی یره دوکمکدر وبری جنابت حالنده بلا مضمضه اکل ایتمکدر
وبری قشور ثومی وبصلی یاقمقدر وبری کیجه وقتی منزلی سپورمکدر وبری زبلی کنج خانه‌ده
جمع ایتمکدر وبری یاشده بویکلردن اوکنجه یورومکدر وبری والدینك آدلریله چاغرمقدر
وبری دیشلرینی چورچوبله خلال لمقدر وبری تراب وطین ایله اللرین یومقدر وبری عتبه
اوزرنده اوتورمقدر وبری قپونك بر قنادینه اتکا قیلمقدر وبری خلاده آبدست آلمقدر
وبری کندی اوزرنده ثیابنی دیکمکدر وبری یوزینی یقدقده بیکیله یا اتکیله سلمکدر وبری

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣٤٢

بيت عنكبوتي خانه‌ده ترك ايتمكدر • وبري صلوتي ادا ايتمده تكاسل ايتمكدر • وبري صلوة صبحي
ادادن صكره جامعدن تيز قاچمقدر • وبري هر صباح ايركن چارسويه كيتمكدر • وبري چارسودن
خانه‌سنه كيچ رجوع ايتمكدر • وبري سائللردن اتمك اوفاغن اشترا ايلمكدر • وبري كندي اولادنه
بددعا ايلمكدر • وبري قملي آتشه آتمقدر • وبري كيجه قابلرك آغزن آچق ترك ايتمكدر • وبري سراجي
نفسيله سوندرمكدر • وبري عقده‌لي قلمله يازمقدر • وبري ديشي شكسته طراقله طرانمقدر •
وبري والدينه واستاذينه دعا اوتنمقدر • وبري قعود حالنده عمامه‌سن صارمقدر •
وبري قائم ايكن اياق طوني كيمكدر • وبري سائله تعذير ايدوب بوش دوندرمكدر • وبري
تقدير ايدوب لوازماتي آز خرج ايتمكدر • وبري اسراف ايدوب حدندن زياده صرف ايتمكدر •
وبري معاش امورنده تكاسل ايتمكدر • وبري قپوسز منزلده كيجه تنهاجه ياتمقدر • وبوندن كوز
مورث فقرا اولديغي آثار ايله ثابت ومحققدر • واما اسباب غنا ايكرميدر • بري فقرايه تصدق
ايلمكدر • وبري هركسه طاتلي سوز سويلمكدر • وبري جمله خلقه كولر يوز كوسترمكدر • وبري حسن خط
يازمقدر • وبري سحر وقتي اوياغقدر • وبري خانه ايله قپو اوكن سپورمكدر • وبري قابلرك پاك
يومقدر • وبري فرايض خمسه‌يي تعديل وتعظيمله اوقاتنده قيلمقدر • وبري هر كيجه تبارك سوره‌سن
اوقومقدر • وبري آذاندن مقدم مسجده وارمقدر • وبري ابدسته مداومت قيلمقدر • وبري سنت
فجري اوده وبري خانه‌ده قيلمقدر • وبري طلوع شمسه دك دنيا كلامن ترك ايتمكدر • وبري
وتري قيلدقدن صكره تكلمسز ياتمقدر • وبري نسوان ايله آز مجالسه ايتمكدر • وبري
كلام لغوي ترك ايتمكدر • وبري آز سويلمكدر • وبري صباحن سنتيله فرضي آره‌سنده يوز كره
سبحان الله وبحمده سبحان الله العظيم ديمكدر • وبري هر جمعه كوني يتمش كره اللهم اغنني
بحلالك عن حرامك واكفني بفضلك عمن سواك دعاسن اوقومقدر • وبو مذكورلري يقينا
تصديق ايتمك لازمدر كه جمله‌سي حقدر • ومنبع فيض لايزالي امام محمد غزالي عليه رحمة المتعالي
حضرتلرينك بو مناجات دولت وارينه جامع اولديغي محققدر • اللهم انا نسئلك من النعمة
تمامها ومن العصمة دوامها ومن الرحمة شمولها ومن العافية حصولها ومن العيش
ارغده ومن العمل اسعده ومن الفضل اعذبه ومن اللطف انفعه ومن الاحسان
اتمه ومن الانعام اعمه • اللهم كن لنا ولا تكن علينا وحقق بالزيادة آمالنا •
واقرن بالعافية غدونا وآصالنا واختم بالسعادة آجالنا واجعل الى رحمتك مصيرنا
ومآلنا واصبب سجال عفوك على ذنوبنا وامنن علينا باصلاح عيوبنا واجعل التقوى
زادنا والعافية لباسنا وفي دينك اجتهادنا وعليك توكلنا واعتمادنا والجنة مآبنا
اللهم ثبتنا على نهج الاستقامة واعذنا عن موجبات الندامة يوم القيمة خفف
عنا ثقل الاوزار وارزقنا عيشة الابرار واكفنا واصرف عنا شر الاشرار واعتق
رقابنا ورقاب آبائنا ورقاب امهاتنا ورقاب جميع المؤمنين والمؤمنات
من النار يا عزيز يا غفار يا جليل يا جبار يا مهيمن يا ستار يا الله
بفضلك وجودك وكرمك يا اكرم الاكرمين برحمتك يا ارحم الراحمين •••

بالاده ترغيب اولنان طاعات وعبادات وبو اراده ترتيب اولنان آداب معاملاتي

وعادات اولیای ساداتی انسانه انسان ایدن توحید اسما و صفاتی و روحنی
اباین وحدت ذاتی بیلدر ای عزیز معلوم اولسونکه اهل وحدت دیشلر درکه ما
دامکه انسانک نفسی میل شهوتله غالب و حیدر و قلبی مقلبات غفلتله مغلوب
ومیتدر و عقلی جسم ایله طبیعت ظلمتنده متحیر و محبوسدر و روحی کثرتلر و حجبلر
محجوب و مأیوسدر تحقیقا طاعات و عبادات اکا اسیر اولور و معاصی و شهواته
میلی کثیر اولور و آداب معاملات مخلوقات اکا کران کلور و مخالفات و اهمال و کسل
نفسنه آسان کلور پس اول کسنه بی طاعات یزدان و بی آداب و ارکان روحانیتدن
بی بهره و انسانیتدن بی خبر قالور زیراکه اول عالم کالانعام کثرت اکل و شرب و نوم ایله و کبر
و اوصاف ذمیمهٔ بهیمیه ایله مجبولدر و عالم اغیارده شهوات نفسانیه ایله مشغولدر
اما اگر اول عادم خام نتیجه ایام تقلیل طعام و تقلیل منام و تقلیل کلام ایدوب صحبت
جمیع ناس ایله نهایه کیتدیسه و مدام انای لیل و نهار لا اله الا الله کلمهٔ
طیبه سن صغیر انفاس ایله تکرار ایدوب نفی خواطر و افکار ایله کیدوب مقلب
القلوبه توجه و اقبال ایدیسه کلمهٔ توحیدک ملازمت و مداومتنده موضوع و مو
اولان نور وحدت آنک قلبنه طولوب اول نور وحدت جمله جهتدن صفحات کائنات
اوزرینه منعکس اولوب ظلمت اغیار آنکله منکشف اولور و آنک ماسوا مضمحل
اولوب کثرت اطوار اکا خیالات امثالی کلوب اول عالم وحدتی بولور **نظم**

تو تیا درکه چشم جانه آچر جوهر لا اله الا الله چکسه دم
کائناتی جمله یوداره ازدر لا اله الا الله جرعه سندن جهانی مست ایلر
ساغر لا اله الا الله نور توحید ذوق عرفاندر ثمره لا اله الا الله لا معی بولدک
ایسه مسرور اول ظفر لا اله الا الله پس اول حالده آنک نفس شهوانیهٔ حیوانیه سی
میت اولوب نفس انسانیه سی اولان قلبی حیات بولور و عقل مجردی سجن طبیعتدن
چقوب لطیفهٔ روحانیه فضاسنه کلور و روحنده حجب کثرت زائل اولوب شمس
وحدتی بصیرتله مشاهده قیلور و کندی صفات بشریتندن فنا بولوب امر حقله
تعظیم و حرمت قیلوب جمله خلقنه شفقتله طولوب آنک اسمای حسنا سیله متصف
اولور **قطعه** تجلیات خدا اوراجلسه چشم شعوره تطورات عوالم تجددات اموره
بروز کنج خفیدر بو نکتهٔ بر شوره بو کار و بار الهی بو طمطراق ظهوره پس اول موحد
جمیع معاصیدن اکراه و اعراض ایدوب طاعات مولایی جمله دن الذ و احلا بولور و آنک
مخلوقاتنه مرحمت و رأفت و محبت و مودت و شفقت و رقت و عزت و حرمت
و رغبت و خدمت قیلور و آنکچون نه هم و غم و نه حزن الم نه ده غرض و مرض قالور
و نه کمسه دن خوفی نه ده رجاسی اولور اول انجق الله ایچون جمیع خلقنه لطف و رفق
و ملایمتله معامله ایدوب تعظیم و آداب و ملاطفتله مکالمه ایدر زیراکه اول جمله خلقی
کورور که ظلال امثالی صاحبلرینه تبعیتله کیدر و حرکات و سکناتلرنده نه اصیلری یدینده
اولان محرکلری مسخر اولورکه اول آنلری هر سمته ییدر **بیت** هپ تصرف حقک
اولدیغنه علم وار ایکن یوغ آنکله علم چکدیکم آنک غمیدر پس اول عارف کندی ناصیه سی
یدنده اولان صاحبندن بر لحظه غافل اولماز و بر کمسه یه میل و اعتماد کلی قیلماز و هیچ

کمسه دن

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

کمسه دن اذیت وکراهت بولمازه وآنك عندنده کبیر وصغیر وامیر وفقیر وملیح وقبیح وقریب وغریب وصالح وطالح وغایب وحاضر هپ برابر اولور وجمله افعالی قدرت باریله بولور جمیع اموری یقین ایله آندن بلوب پس آنك خدا امر واصدقا واعداسی هر حالده کندی حقنده هر نه ایدرلرسه مراد ومقصودی اول ایشلر اولور زیرا که اول عبد راضی تسلیم ورضا ایله کندو نفسنادن ومراداتندن کیچوب فانی اولمشدر ومرادی مولادن غیری مرادی قالمیوب مراد حق کندی مرادنك عینی بولمشدر پس مولای متعال عبادی یدیله هر نه اجرا واظهار ایلدیسه اول بعینه آنك مرادی اولمشدر اکجون اول فاضل جمیع ناسه اهل اولسون نااهل اولسون عفو ومرحمتله وایثار وفتوتله تحبب وتودد ایدر ورب تعالی نك کندویه اجرا ایلدیکی مؤنت ناسی طوع ورضا ایله تحمل ایدر وحق تعالینك بونعوتنه مقابل اولان اسماسی ظهور ایچون آنی ذلت وافتقار ومسکنت واحتقار وتواضع واضطرار وحیا وانکسار آلوب هرکوکلده آنکله متأدب اولور وحق تعالی آکا رحمی محبت ایدوب السنه خلق ایله آکا مدح وثنا ارسال ایلر شعر بسمك اللهم یا ذا الامتنان انت برهان لاصحاب العیان نحن نرجو منك توفیق الحضور عن صمیم القلب فی کل الامور پس اول کامل وحدتی کثرتده وکثرتی وحدتده بولور وآنك عندنده عزلت وصحبت مساوی اولور اولور اول جسن خلقه وقلبی خالقه ویروب غرق حضور وسرور اولوب حق ایله قالور وخلق ایله هر معامله سی موافقت حق اوزره اولور وبر نسنه دن زهد ایتمیوب هر نسنه یی کندی محلنده استعمال ایده بلور وجمیع وجود شعائر الله اولمش کوروب معامله حبیب خدا کبی تعظیم ایله معامله قیلور ومحبوب القلوب اولوب دولت دارین ایله سعادت کونینی بولور وشرك وشرك عذابندن قورتلور وتوحید وعرفان ایله ذوق وصفا قیلور نظم

بو توحید اولدی اصلی هر کمالك
که شرك وشکر در اصلی هر ضلالك

تموقوقه چو توحید اولدی مبداء
عذاب اکبره شرك اولدی منشاء

عذابه باعث اولان شرك وشکدر
ایرن توحیده ذوق ایتمك کرکدر

کشی نك شرکی کلور عذابی
ار ایسك غایت ایله اجتنابی

کشی نك شرکدن پاك اولسه جانی
اوکرمز هیچ عذاب دو جهانی

برابیشی زید وعمرك بلمیدی
عذابه جسم وجانك صالمیایدی

کلا یعدی زید وعمر طایفه یی قو
تمام انواع شرك وشکدن ال یو

عصات مؤمنینی یاقدیغی نار
آنکچوندر بکم شرك خفی وار

اکر شرك خفیدر کر جلیدر
تمودن پاك اولان لابد ولیدر

خدا قیلمز ولیسینه عذابی
ولی اول شرکدن قیل اجتنابی

بو معنادن آکا کیم ایره ارشاد
برابیشی زید وعمره قیلمز اسناد

موحد ایلمز هیچ غیر اثبات
که التوحید اسقاط الاضافات

روایت قیلنور کیم پیر بسطام
او شیخ بایزید اول صاحب اقدام

او کلو جك وسعی ودقتیله
اودکلو خلوتیله عزلتیله

باقوب هر حالنده او مرد حایق
آره یوب بولمه مش بر حقه لایق

دیمش برحقه لایق ایش یوغ الحق — مکرر اولیسه توحیدم اول آنجق
دینلمش بلمه‌لیسن سوددیکن — یوره کیم اولسه سود آغزندی دیدیکك
بو سوزله بولنورمی بسنه توحید — عجب سن قنده سن یا قنده توحید
اویان غفلتدن ایمدی عاقل ایسک — موحد اوله کور اهل دل ایسک
اولوب کتمزدن اول قو هوایی — خدا بیل یوغ اکله ماسوایی
سوای حق هوا ایله هوسدر — بیل آنجق حقی کیم الله بسدر
چو سن عرفان ایچون کلدک جهانه — هیچ ایتمه آره ده درلو بهانه
ندر دیرسن اگر آنک طریقی — بلور حقی بلن نفسک حقیقی
صلاحه گرچه هر معروف یولدر — حقیقتده ولکن صالح اولدر
که ترك ایلر مقدم ماسوایی — کچر نفسندن اکلر اول خدایی
یریشور خوش توحید ذاته — یاقوب قالماز بو افعال و صفاته
بو توحیده اگر ایرمک دیلرسن — سرای وحدته کیرمک دیلرسن
همان ذکر ایله دائم قرع باب ایت — سوای ترك ایدوب رفع حجاب ایت
دیلرسن اولاسن مقبول حضرت — مؤدب اول بولاسن تا که قربت
دیلرسن کیم قبول ایده سنی رب — مؤدب اول مؤدب اول مؤدب
کوزت بیلی یرنده هر مقامی — عقول ناسه کوره دی کلامی
حقیقت ایلسون سرنده جولان — شریعت ظاهرک حفظ ایتسون ای جان
حبیب الله سن قیل اقتدایی — صراط مستقیمه کیت هدایی

بسم الله فاتح الوجود والحمد لله مظهر کل موجود ولا اله الا الله وحده لا شریك له توحیداً مطلقاً عن کشف وشهود والله اکبر منه بدأ الامر والیه یعود وسبحان الله مالم تسواه مشهود ولا معه غیره معبود واحد احد علی ما کان علیه قبل حروف الحدوث له فی کل شیء آیة تدل علی انه واحد موجود سر منزه عن الادراك والنفود ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم استنزل به کل خیر وادفع به کل شر واتقی به کل رتق مسدود انا لله وانا الیه راجعون فی کل امر وحال وخاطر وورود والله هو المرجو والمأمول والمقصود منه الالهام والفهم والوجود بلا انکار ومنازعة وجحود باطن بالاحدیة ظاهر بالوحدانیة فلا شیء معه اذا الشیء بالحقیقة مفقود فهو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بکل شیء علیم قبل کون الشیء وبعد الوجود فهو المثنی علی نفسه فهو الحامد والحمد والمحمود احدی الذات واحدی الاسماء والصفات علیم بالجزئیات والکلیات محیط بالفوقیات والتحتیات بل هو الموجود اللهم افتح لی ابواب هذه الکنوز واکشف لی حقایق هذه الرموز وکن انت مواجهی ووجهتی واحجبنی برؤیتی الیك عن رؤیتی لنفسی وامح بظهور تجلیك جمیع صفاتی حتی لا یکون لی وجهة الا الیك ولا یقع مشاهدة الا علیك اللهم انظر الی بعین الرأفة والعنایة والحفظ والرعایة فی کل شیء حتی لا یحجبنی عن شهودی لك واکون مشاهداً لك بما امددتنی به من نظرك فی کل شیء واجعلنی خاضعاً لتجلیك من کل شیء یا من بیده امر کل شیء یا من الیه یرجع کل شیء یا من لا یعلم ما هو الا هو یا من له الوجود المطلق

یا جواد

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

ياجواد فوق الجواد ياملاذي انت اولى بي مني كيف لا اقصدك وانت وراء القصد
ام كيف اطلبك والطلب عين البعد ام اطلب من هو قريب حاضر كيف اعرفك وانت
الباطن الذي لا تعرف ام كيف لا اعرفك وانت الظاهر الذي في كل شيء يتعرف كيف
اوحدك ولا وجود لي في عين الاحدية ام كيف لا اوحدك والتوحيد سر العبودية
سبحانك لا اله الا انت ما وحدك من احد سواك اذ انت كما كنت في سابق الازل
ولاحق الابد فعلى التحقيق ما وحدك سواك وما عرفك الا اياك بطنت وظهرت فلا
عنك بطنة ولا لغيرك ظهرت فانت لا اله الا انت فيا من ابهم الامر والبطن
السر واوقع في الحيرة ولا اله غيره اللهم اني اسئلك كشف سر الاحدية وتحقيق
عين العبودية والقيام بحق الربوبية فان امر وجودك حادث معلوم وانت موجود
باوحي فيوم قديم ازلي عالم معلوم فيا من لا يعلم ما هو الا هو اللهم اني اسئلك
القرب مني اليك والجمع بجميع مجموعي عليك حتى لا يكون وجودي حجابي عن شهودي
يا مقصودي يا معبودي ما فاتني شيء اذا وجدتك ولا جهلت شيئا اذا علمتك
ولا فقدت شيئا اذا شهدتك فنائي فيك وبقائي بك ومشهودي انت لا اله الا انت
الشاهد والمشهود يا قريب يا مجيب اللهم يا سميع اسمعني منك يا بصير ابصرني بك
يا عليم علمني منك يا حي احيني بذكرك يا مريد خلصني من ارادتي بقدتك وافتح لي
كنز العرش والذات واحفني تحت انوار الصفات سبحانك لا يعلم ما انت سواك
سبحانك ما اقربك مع ترفع علاك يا من هو اقرب الي من حبل الوريد يا فعال لما يريد
الهي عدمي بك عين الوجود ووجودي معك عين العدم تجردني عن توهم وجودي معك
بتحقيق عدمي بك واجمع شملي باستهلاكي فيك لا اله الا انت يا احد يا صمد بك الوجود
ولك السجود اعوذ بك مني واسئلك زوالي عني الهي ادخلني في لجة بحر احديتك
وقوني بقوة سلطان فردانيتك حتى اخرج الى فضاء سعة رحمتك الهي انت القائم
بذاتك والظاهر بافعالك وصفاتك توحدت فانت الواحد الاحد وتفردت في
الازل والابد لا معك غيرك ولا فيك سواك اسئلك الفناء فيك والبقاء بك لا معك
الهي غيبني في حضورك وافنني في وجودك واقطع عني كل قاطع يقطعني عنك
واشغلني بك عني وعن كل ما شغلني عنك الهي انت الموجود الحق وانا المعدوم المحض
بقاؤك بالذات وبقائي بالعرض فجد بوجودك على العدم حتى اكون حيث لم اكن
وانت كما انت حيث لم تزل الهي انت الباطن في كل غيب والظاهر في كل عين والعالم والمعلوم
في الواحد والاثنين فكم اناجيك وانت المناجي وكم اناديك وانت المنادي فجردني من
توهم الغير ولا غير الا انا سبحانك لا يشغلك شان عن شان ولا يحصرك الوجوب
والامكان الهي لا ينفعك الطاعة ولا يضرك المعاصي بيدك ملكوت القلوب والنواصي واليك
يرجع الامر كله فلا نسبة للمطيع والعاصي فقدس سري باسرار وحدانيتك واسكر
روحي بخمور جمال ربوبيتك وزين عقلي بعلوم لدنيتك ونور قلبي بانوار حضرتك وانقلني
من دركات خلقي وخلقي الى درجات حقك وحقيقتك انت ولي ومولاي بك مماتي ومحياي
رب غيبني عن جميع خلقك واجمعني عليك بحقك واحفظني بشهود تصرفات امرك
في عوالم قربك رب اني بك توسلت ومنك سئلت وفيك لا في شيء سواك رغبت

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

لا اسئلك سواك ولا اطلب منك الا اياك لا اله الا انت رب اقمني بك في كل شأن
واشهدني لطفك في كل آن وافتح عين بصيرتي في فضاء ساحة التوحيد لاشهد
قيام الكل بك شهودا يقطع نظري عن كل موجود يا ذا الفضل والجود رب طهرني
ظاهرا وباطنا من لوث الاغيار والوقوف مع الاطوار بفيض من ظهور قدسك
وغيبني عنهم بيارقة من بوارق انسك واطلعني على حقايق الاشياء واسمعني
نطق الاكوان بصريح توحيدك في العوالم كلها وابعدني من القواطع عن حضرة
قربك وامح من لوح فكري اشكال الاعيان واثبت فيه سر قربك السابق المكنون
بين الكاف والنون وازل ظلمة طبعي وبشريتي بتجلي نور ذاتك يا نور النور يا عالما بذات
الصدور رب اسئلك فناء انانية وجودي وبقاء امنية شهودي يا موجودي
يا مقصودي يا معبودي يا هو يا من هو يا من ليس الا هو يا اول يا آخر يا ظاهر
يا باطن سبحانك لا اله الا انت الواحد الاحد الفرد الصمد يا كريم برحمتك يا ارحم
الراحمين ختمت هذا الكتاب بمناجات العارفين نظم حتى بيراولمز اوغلدر بوكتاب
اكدر رخير يله آني بي حساب كيم بوني اوقورسه مرد كار اولور كيمكه
فهم ايلر اوبرخوردار اولور بوكتاب اوقياني يازاني معرفت كنجيله باي ايت
يا غني تأليف هذا الكتاب وقع في تاريخ عقع ١١٧٠ نفع الله من به انتفع
قد تم تحرير هذا الكتاب المستطاب المقبول المرغوب عند اولي الالباب بعناية الملك
الوهاب المسمى بمعرفتنامه الذي فوائده كثيرة للخلايق عامة من تأليف العالم
العامل الفاضل الكامل جامع جميع الفضائل تاج العلماء المحققين سراج
الفضلاء المدققين سلطان العارفين برهان العاشقين قطب الكاملين
غوث الواصلين المنقاد بالتعظيم لكل امر الله المعتاد بالشفقة على جميع
خلق الله العارف بالله الخلاق المعروف بين الخلق في الاوقات اعني به حضرة
سيدنا ومولانا ومن كل الوجوه اولانا السيد الحاج ابراهيم الحقي الكفري الحليم
السليم رحمة الله الرؤف الرحيم خليفة حضرت الشيخ سيدنا فقير الله قدس الله
اسرارهم وافاض علينا من فيوضات انوارهم على يد الحقير الذليل الفقير المحتاج الى عناية الله
الكريم مصطفى بن عبد الله الساكن في بلدة ارزن الروم صان الله تعالى اهلها عن الآثام
والهموم وعفى عنهم العفو القيوم ويسر رؤية جماله لهم في دار النعيم على العموم
في شهر ذي الحجة من سنة عشرين ومائتين بعد الالف من هجرة
من له العز والسعادة والشرف حامدا الله تعالى خالق الكائنات
ومصليا على نبيه هو اصل الموجودات وافضل المخلوقات
وراجيا منك يا عالم السر والخفيات ان تجذبنا
اليك يا حسن الجذبات بحرمة حبيبك سيد السادات
عليه وعلى آله افضل الصلوات واكمل التحيات
انك سميع قريب مجيب الدعوات
ارحم بفضلك يا رب
العالمين

٣٢م

date 1220 Hegira

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

731 729

٣٥٢

هذه صورت مكتوب ابراهيم حقى الى بعض اخوانه فى الله تعالى

بسم الله الحمد لله وصلى الله على مصطفاه ومن اجتباه وبعد ايها الاخ فى الله
اعزك الله وصل الى مكتوبك بكرم الله وقبلت ما فيه بطلب الله واجبت سؤالك
باذن الله وكتبت لك هذه القائمة بعون الله وبعثتها الى صوبك حبا فى الله فاذا وصلت
اليك بمشية الله فاسئل من فضل الله ان تكون هذه الوصايا مقبولة عندك و
عند الله وان تعمل بها بتوفيق الله حتى تدخل فى زمرة اهل الله اوصيك اولا بتقوى الله
حتى تذوق طعم حب الله واوصيك بالتوكل على الله حتى يكفيك الله واوصيك بتفويض
جميع الامور الى الله حتى تستريح عن العزم والاختيار والتدبير المخالف لتقدير الله
واوصيك بالتسليم والرضاء بقضاء الله حتى تسلم عن المخالفات وتنال رضاء الله
واوصيك بالصبر الجميل على ايذاء الناس حتى تنسى اوصاف البهايم وتتخلق باخلاق الله
واوصيك بكظم الغيظ وبالعفو عن عباد الله حتى تجد حلاوة عفو الله واوصيك
بستر العيوب وبالشفقة على جميع خلق الله حتى يستر الله عيوبك ويرحمك الله واوصيك
بالعزلة عن الغافلين عن الله حتى لا يشغلوك عن التوجه الى الله وعن الحضور مع الله
واوصيك بالصدق وخلوص النية فى جميع احوالك لوجه الله حتى لا تلتفت الى
غرض النفس ولا الى نظر الخلق لئلا تسقط عن نظر الله واوصيك بالاتباع قولا
وفعلا وظاهرا وباطنا لحبيب الله حتى يحبك الله ويعزك الله ويهديك الله واوصيك
بكتم احوال القلب وستر اسرار الحب وحفظ حدود الله عن كل ما لا يعرف نفسه ولا
يطلب ربه ولا يعرف الله حتى يطيب عيشك ويدوم حضورك ويحفظك الله وتكون
امين الحق ومحرم اسرار الله واوصيك بالتوبة والرجوع الى الله من كل ما يقطعك عن الله
حتى تجد الحق مع الكل والكل مع الله واوصيك بترك جميع ما سوى الله حتى تشهد
الوحدة فى الكثرة والكثرة فى الوحدة وتجمع بين حب الخلق وحب الله فتعامل الخلق
بالادب مع الله واوصيك بترك حظوظ النفس وجاه وبالسفر القلبى عنها الى الله
حتى لا تبتلى بالسفر الظاهرى لاجلها فيصفو وقتك مع الله واوصيك بتقليل الطعام
والمنام والكلام بغير الله حتى تذوق لذة الالهام وحلاوة الانس بالله واوصيك
بمداومة الذكر القلبى بكلمة لا اله الا الله حتى يتنور قلبك بنور وحدانية الله وينعكس
ذلك النور على صفحات الكائنات وتشاهد وحدة الوجود بنور الله فتنال دولة الفقر
الحقيقى وسعادة الفناء فى الله واوصيك بنفى الخواطر والافكار فى ملاحظة غير الله
حتى لا يبقى حجاب بينك وبين الله فيكون قلبك بيت الله واوصيك بتجلية مرآت
القلب بصيقل ذكر الله حتى تنظر فيه ويظهر لك سر معية الله وتجد ربك اقرب اليك
منك وتكون من المقربين الى الله وتعرف نفسك وربك بالله وتملك كنز معرفة الله
وتنال السعادة الابدية وتلحق بخواص رجال الله واوصيك بالاعراض عنك والاقبال
على الله حتى تكون ناسيا لنفسك ومتذكرا لله واوصيك بمحو الوجود بالكلية فى
محبة الله حتى يجذبك بلطفه اليه ويكون هو سمعك وبصرك فتسمع بالله
وتبصر بالله فتفنى عنك وتبقى بالله فلا يبقى لك انتظار ولا احتياج الى خارج عنك
ولا شغل مع غير الله وتكون مستغنيا بالله عما سوى الله واوصيك بدوام الاشتغال

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

الكبرى بوحدانية الله حتى لا يخطر ببالك في جميع احوالك غير الله خصوصا
في مظاهر الافعال فلا تشاهد الفعل الا من الله من العطاء والمنع والضر والنفع
والايذاء والايلام والاهداء والانعام وسائر ما يصدر عن الانام فاذا اظهر انعام
فلا تشكر حقيقة الا الله وتشكر ذلك المظهر مجازا لكونه كالآلة لله واذا وقع ايذاء
او ايلام فترى ذلك من عند الله ولا تعاتب ذلك الشخص لكونك في جميع الاحوال حاضرا
مع الله وغائبا عن سواه واوصيك بخلاصة هذه الوصايا الى ترك الكل
ونسيان النفس والهوى في جنب ذكر الله حتى لا يبقى في القلب الا الله
وتموت نفسك الحيوانية ويحيى قلبك بالله فتكون حينئذ ولي الله قال
العارف بالله من كان في قلبه الله فتعينه في الدارين الله ومن كان
في قلبه غير الله فخصمه في الدارين الله يا اخي فالله الله لا تغفل
لحظة عن الله لا تجد في قلبك غير الله و لا
تعرف ابدا الا الله الاول الله والاخر الله
والظاهر الله والباطن الله والحي الله
والباقي الله من المحب في الله
حقي بن حقير الله مريد
فقير الله رحمهما الله
تمت

م م م
م م
م

والله لنعم الوصايا القدسية ** شفاي صادرمؤمندر وصيت نامهٔ حقي
لطالب المعرفة والمحبة الانسية ** قبول ايدن بولور دائم حضور حضرت حقي

UNIV. OF MICH.
826

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

٣٥٣

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

www.tarihvemedeniyet.org
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from UNIVERSITY OF MICHIGAN